

SOLD BY
THOMAS BAKER,
72 Newman Street,
LONDON, W. Eng.

Digitized by the Internet Archive
in 2013

<http://archive.org/details/sanctigregoriipa06greg>

S A N C T I
G R E G O R I I
P A P Æ I.
COGNOMENTO MAGNI,
OPERA OMNIA,

J A M O L I M

AD MANUSCRIPTOS CODICES ROMANOS,
Gallicanos, Anglicanos emendata, aucta, & illustrata notis,

*Studio & Labore MONACHORUM Ordinis Sancti Benedicti,
e Congregatione Sancti Mauri:*

Nunc autem a JOHANNE BAPTISTA GALLICCIOLLI Sacerdote Veneto, ad Codices præsertim
MARCIANOS, iterum exacta, atque novis accessionibus locupletata.

T O M U S S E X T U S,
D I A L O G O S C O M P L E C T E N S .

V E N E T I I S , M D C C L X I X .

S U M P T I B U S C A R O B O L I , E T P O M P E A T I .

S U P E R I O R U M P E R M I S S U , A C P R I V I L E G I I S .

1710791

1710791

1710791

1710791

1710791

1710791

1710791

VINDICIÆ
DIALOGORUM
S. GREGORII PAPÆ.

Auctore PETRO GUSSANVILLÆO.

DE vindicandis Gregorio Papæ primo, qui & Magnus cognominatur, Dialogis, nullus, quod sciam, * hætenus laboravit: tum quia illos constans plurimorum seculorum consensus auctori suo asserebat: tum quia criticorum natio certos sibi fines inquisitionis circumscribens, nondum ausa fuerat veritates quaslibet suarum dubitationum tormentis aggredi. Prodiere tandem aliqui nostro seculo, qui Dialogos istos aut omnino repudiant, aut certe S. Gregorio abjudicant, levibus, ut existimo, conjecturis adducti. Eos refellere animus est, ne novus error si negligitur, serpat latius, & incuriosorum mentes inficiat; quibus ut caveamus jubet caritas, susceptique in edendo Gregorio muneris ratio deposcit. Id autem ut cum efficacitate præstemus, prodibit 1. Gregorius, suos ipse sibi Dialogos vindicans. 2. Sequentur Auctores plurimi omnium fere a Gregorio seculorum. 3. Adstipulabuntur innumeri codices manu exarati, iique melioris notæ. 4. Demum præcipua criticorum istorum momenta difflabimus.

A 2

San-

* Immo ex Nostris plurimi jam id præstiterant, præsertim Benedictus Hæftenus in Prolegom, ad vitam S. Bened, & J. Mabillonius in Præfat, ad Tom. I. Actorum, §. 2.

Sanctus Gregorius rogatus a familiaribus, ut exemplo Hieronymi, Theodoret, & Cassiani, illustriora quæque Patrum qui paulo ante in Italia floruerant, facta describeret, annuit, litterisque ad amicos datis instanter petiit, ut quæcumque ad rem istam pertinentia noverant, sine mora transmitterent. Lege sis epistolam 50. libri 2. ind. II. ad Maximianum :
 „ Fratres mei qui mecum familiariter vivunt, omnimodo
 „ me compellunt aliqua de miraculis Patrum, quæ in Ita-
 „ lia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem
 „ solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea quæ
 „ vobis in memoriam redeunt, quæque vos cognovisse con-
 „ tigit, mihi breviter indicetis. De domno enim Nonnoso
 „ Abbate, qui juxta domnum Anastasium de Pentumis fuit,
 „ aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et
 „ hæc igitur, & si qua sunt alia, tuis peto epistolis im-
 „ primi & mihi sub celeritate transmitti. “ Maximianum re-
 scripsisse liquet ex c. 7. l. 1. Dialogorum, ubi de Nonnoso
 verba faciens Gregorius, testatur se hæc omnia a Maximia-
 no, quem & Episcopum nominat, & adhuc in vivis esse
 indicat, didicisse. Erat autem annus quartus Pontificatus
 Gregorii, cum id scribebat, Christi vero 594. Porro Maxi-
 mianus obiit an. 596. ex historiæ Siculæ scriptoribus. De
 eo etiam mentionem facit lib. 3. Dialog. c. 36. & l. 4. c. 32.
 sicut & homilia 34. in Evangelia: quibus in locis eum di-
 cit Episcopum Syracusanum, & Monasterii sui Patrem, ad
 quem etiam sunt plures Epistolæ in Regesto.

Notabit lector, in Homiliis & in Dialogis eisdem histo-
 rias eisdem fere verbis expressas, & tamquam ab eodem re-
 latus, inveniri: ut in l. 3. Dialog. c. 6. & in lib. 4. c. 56.
 ubi de Cassio Narniensi Episcopo verba facit, de quo etiam
 loquitur hom. 37. in Evang. In eodem l. 4. c. 14. ubi de
 Servulo, cujus antiqua Martyrologia meminerunt ad diem
 x. Kal. Jan. ait se de eo in homiliis loquutum: quod videre
 est homil. 15. in Evang. Sic & in c. 15. ejusdem l. 4. loqui-
 tur Gregorius de Romula, de qua se in homiliis verba fe-
 cisse testatur, nempe hom. 30. in Evang. idem dicendum
 de c. 16. ubi de Tarfilla, de qua hom. 38. cap. 19. de Ste-
 phano hom. 39. cap. 27. de Teophanio hom. 36. cap. 37. de
 Theodoro puero hom. 38. cap. 38. de Chrysaorio homil. 12.
 Eodem c. 38. de Athanasio Presbytero Isauriæ, de quo sæ-
 pe in epistolis mentionem facit. Cap. 57. loquitur de Aga-
 tho Panormitano Episcopo, quem constat ex historiis vixisse
 tempore Pelagii II. decessoris Gregorii, ut ipsemet loquitur.
 Sed & de eodem Pelagio prædecessore suo disertis verbis
 agit

agit cap. 16. lib. 3. & de eo alias sæpe mentionem habet. In cap. 19. de Autarith Longobardorum Rege, de quo l. 1. epist. 17. & alibi. Historiam vero Herminigildi quis ad alia quam ad Gregorii tempora referat, cum ipse dicat eam se ab amico suo Leandro, Hispalensi Episcopo, qui ei interfuit, didicisse? Rem fuse narrat in ejusdem l. cap. 31. Sed & in c. 32. 36. & 37. de sua ad urbem Constantinopolitanam legatione cum esset Pelagii II. Apocrisiarius, refert. Quis porro ignoret Leandrum jam tum in urbe Constanti-nopoli pro Wisigothorum Rege legatione fungentem, Gregorio familiarissimum fuisse; unde & ipsi Moralium libros, ejus hortatu elaboratos, inscripsit, & ad eum plures epistolae dedit?

Denique scripturus vitam S. Benedicti initio libri 2. Dialogorum, ait se quæ dicturus est accepisse a quatuor ejusdem Sancti discipulis, quorum adhuc duo in vivis erant.

Ex his omnibus luce meridiana clarius constat, quantum aberraverint qui Dialogos istos Gregorio II. Gregorio nostro 150. annis juniore assignarunt; cum hæc omnia quæ retulimus, alteri quam Gregorio I. convenire, nemo sanus affirmare aut judicare possit.

Inter auctores qui post Gregorium vixere, primum profero Paterium, ipsius familiarem ac discipulum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarium & Secundicerium, de quo etiam in Regeſto mentio habetur. Is librum testimoniorum edidit, ex omnibus Gregorii operibus collectum, idque sancti Patris hortatu, ut ipsemet in Præfatione loquitur, in quo plusquam viginti ex ipsis Dialogis testimonia iisdem prorsus verbis adducit *, ut lectori studioso indicabunt notæ ad marginem positæ. Paterii liber operibus Gregorii sub-junctus est.

Tajus vel Tajo Cæsaraugustanus Episcopus, qui vivebat an. 650. insigne opus edidit, quod inscripsit Collectaneum ex operibus S. Gregorii, ut ipse in præmio testatur, quodque in libros quinque divisit, & Quirico Episcopo Toletano, viro celeberrimo dicavit. In hoc opere plura de Dialogis Gregorii testimonia proferuntur, quæ causa brevitatis omitto, & quæ lector videre poterit in insigni manuscripto codice, qui asservatur in Bibliotheca Thuanæa.

II-

* In Editione Guffanvillæana nullæ notæ indicant testimonia ex Dialogis a Paterio excerpta. Sunt tamen aliqua ejus Collectioni inserta: ut in l. Num. c. 4. & in lib. Josue c. 1. Sed longe pauciora quam Guffanvillæus asserit, quia Paterii non sunt Collecta in novum Testamentum nomine Paterii insignita & vulgata, ut suo loco demonstrabimus.

Ildefonsus Toletanus Episcopus, qui obiit an. 667. in libro quem composuit de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 1. Dialogos nostri Gregorii memorat his verbis: „ De vitis Patrum per Italiam commorantium edidit (Gregorius) etiam „ libros quatuor, quos volumine uno compegit: quem quidem codicem Dialogorum maluit appellari. “

Julianus Toletanus etiam Episcopus an. 680. opus edidit, quod Prognosticon futuri seculi appellavit, & Idalio Barcinonensi Episcopo inscripsit: in eo plura ex Dialogis loca refert lib. 2. cap. 8. 12. 19. 24. 25. & aliis.

Beda Presbyter, qui florebat an. 730. lib. 2. histor. cap. 1. facta Gregorii referens, sic ait: „ Libros etiam Dialogorum quatuor fecit, &c. “ Et paulo ante inducit S. Gregorium, de onere Pastoralis conquerentem his verbis, quæ habentur initio Dialogorum: „ Infelix animus meus, &c.

Paulus Diaconus, qui vivebat an. 780. in vita Gregorii, quam ejus operibus præfiximus, ita loquitur: „ Libros etiam „ Dialogorum quatuor edidit, in quibus rogatu Petri Diaconi sui virtutes Sanctorum &c. “ Et Paulo ante refert ex Præfatione Dialogorum hæc verba: „ Qualis autem in Monasterio fuerit, quamque laudabili studio vitam duxerit, „ ex ipsius possumus verbis colligere, quibus ipse in Pontificatu jam positus, dum cum Petro suo colloqueretur „ Diacono, flendo usus est dicens: Infelix quippe animus „ meus &c. “ In historia denique quam de gestis Longobardorum inscripsit l. 4. c. 5. Dialogorum quoque mentionem ita facit: „ Sapientissimus & beatissimus Papa Romanæ urbis, „ postquam alia multa ad utilitatem sanctæ Ecclesiæ scripserat, etiam libros quatuor de vita Sanctorum composuit, quem codicem Dialogum, id est duorum locutionem, quia ipsum cum suo Diacono Petro colloquentem ediderat, appellavit. Hos igitur libros præfatus Papa Theudelindæ reginæ direxit, quam sciebat utique & „ Christi fidei deditam, & in bonis actibus esse præcipuam. “ Jam supra in l. 1. cap. 26. de his etiam Dialogis verba fecerat, ubi de S. Benedicto agens, in hunc modum loquitur: „ His quoque diebus beatissimus Benedictus, &c. „ cujus vitam, sicut notum est, beatissimus Papa Gregorius „ in suis Dialogis suavi sermone composuit. “

Johannes Diaconus, qui circa an. 875. floruit, vitamque Gregorii accuratissime scribens, omnia Ecclesiæ Romanæ scrinia diligenter evoluit, pluribus in locis Dialogorum a Gregorio editorum meminit. Lib. 1. c. 7. refert recuperatam sanitatem a Gregorio precibus Eleutherii

Monachi, de quo lib. 3. Dialog. cap. 37. & plures alias ejusmodi historias, quæ in Dialogorum opere continentur, passim recenset. Lib. 2. c. 11. sic loquitur: „ Inter prudentissimos consiliarios familiaresque delegit Petrum Diacolum, coætaneum suum, cum quo postea disputans, quatuor Dialogorum libros composuit. Et in l. 4. c. 75: Gregorius sanctorum miracula Patrum cum Petro suo Diacono, quæ per inquisitionem atque responsionem protulerat, expositionis altius studium interrumpens, sola nominum prænotatione distinxit, & in libros quatuor ordinavit, &c.

Hadrianus Papa I. an. 787. in epistola ad Carolum Magnum pro septima synodo actione 5. cap. 16. citat Dialogorum c. 9. l. 1. his verbis: „ S. Gregorius in Dialogis suis, meminit de S. Bonifacio, &c.

Anastasius Bibliothecarius in vita Zachariæ Papæ ait, eum quatuor Dialogorum S. Gregorii libros ex Latina in Græcam linguam vertisse: obiit autem an. 887.

Alcuinus Bedæ discipulus & Caroli Magni præceptor, in fine libri de divinis Officiis, ubi de 3. 7. & 30. die pro defunctis agit, testimonium super ea re ex c. 55. l. 4. Dialogorum affert. Florebat ann. 790.

Hincmarus Remensis Archiepiscopus, qui floruit an. 860. plurima in operibus suis ex Dialogis Gregorii testimonia profert; ut tom. 1. pag. 106. 422. 460. 524. 537. 548. & aliis, quæ referre tædiosum esset.

Paschasius Ratbertus, Corbejenfis Monachus, circa an. 850. in libro de Corpore & Sanguine Domini laudat c. 58. lib. 4. Dialogorum.

Prudentius Trecensis Episcopus an. 845. librum scripsit de prædestinatione contra Joannem Scotum Erigenam, in quo nonnulla profert testimonia ex Dialogis Gregorii, ut in c. 17. num. 10. c. 19. n. 2. & aliis.

Photius Patriarcha Constantinopolit. an. 870. in sua Bibliotheca cod. 252. post elogium Gregorii, de 4. Dialogorum libris ab eo scriptis, & a Zacharia Papa in linguam Græcam translatis, ita loquitur: „ Quin etiam vitas eorum, qui in Italia claruissent, salubribus admixtis narrationibus, quatuor Dialogis concinnavit. Etenim per centum & sexaginta quinque annos hi qui Latinam linguam ignorant, sola utilitate hujus operis frustrati sunt. Zacharias vero, qui hujus Sancti viri post illud tempus successor, fuit, tantum opus Italia conclusum in linguam Græcam vertens, communem utilitatem orbi terrarum benigne

„ ex-

„ exhibuit. “ Taceo plurimos alios e Græcis, Johannem Damascenum, Euthymium & alios, qui Gregorium ob Dialogos ab ipso scriptos Dialogum cognominarunt.

Regino Prumiensis Abbas, qui excessit anno 904. lib. 2. de Ecclesiasticis disciplinis c. 198. narrat historiam quæ habetur l. 4. Dialogorum cap. 32. de quodam, qui filiolum suam polluerat.

Concilium Triburiense sub Formoso an. 895. cap. 17. Ut nullus in Ecclesia sepeliatur, refert ex lib. 1. Dialogorum cap. 53. historiam Valentini cujusdam in Ecclesia sepulti, & ex ea a dæmonibus ejecti.

Berno Augiensis Abbas an. 1020. in libello de quibusdam rebus ad missam spectantibus, c. 12. narrat, quæ a beato Gregorio de Paschasio Diacono scribuntur in lib. 4. Dialogorum cap. 40.

Burchardus Wormatiensis Episcopus plurima in Decretis suis ex Dialogorum libro testimonia adducit. Vivebat anno 1000.

Algerus Cluniacensis Monachus, qui florebat an. 1050 lib. 2. de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini, profert c. 32. lib. 3. Dialogorum Gregorii.

Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus, an. 1080. in libro de Corpore & Sanguine Domini c. 14. & 20. argumentum sumit ex c. 58. l. 4. eorundem Dialogorum.

Idem facit Durandus Troarnensis Abbas, qui circa annum 1075. florebat, in libro de Corpore & Sanguine Christi, parte 6. & Guitmundus Aversanus Archiepiscopus an. 1070. in libro de veritate Eucharistiæ.

Anselmus Lucensis Episcopus, qui decessit anno 1086. in collectione Canonum lib. 5. c. 24. refert caput fere integrum 30. l. 3. Dialogorum. Lib. 11. c. 159. affert testimonium de Purgatorio ex l. 4. Dialogorum c. 39. & plura alia.

Alulfus Monachus Tornacensis, qui floruit an. 1090. edidit exemplo Paterii, sed longe Pateriano ampliorem librum insignem, compositum ex omnibus operibus Gregorii, quem propterea Gregorialem inscripsit: ubi testimonia retulit in 12. Prophetas & in alia quædam S. Scripturæ loca quæ Paterius omiserat. Is itaque in exceptionibus tam super vetus quam super novum Testamentum innumera profert loca ex variis Gregorii Dialogorum libris. Ceterum hoc opus * Alulfi

ex-

* Alulfi opus in novum Testamentum Paterii nomine insignitum prodit seorsim Romæ anno 1553. & inter S. Gregorii Opera ann. 1591. ac deinceps in variis Gregorianis editionibus. Hallucinationem ostensuri sumus, cum Paterium integrum & genuinum infra exhibebimus.

exstat in tribus voluminibus antiqua manu & eleganti caractere exaratum, in Monasterio Longipontis Ordinis Cisterciensis, Diœcesis Sueffionensis.

Possemus adducere plurimos viros insignes, qui Dialogos illos approbarunt, Sigebertum Gemblacensem, Ivonem Carnotensem, Honorium Augustodunensem, Rupertum Tuitiensem, Bernardum Claravallensem, * Gratianum, Petrum Lombardum, dictum Magistrum sententiarum, Guillelmum de Campellis, Canonicorum S. Victoris Parisiensis Institutorem, ac post Episcopum Catalaunensem, Petrum Cluniacensem, Albertum Magnum, Thomam Aquinatem, Bonaventuram, & alios qui ad seculum usque nostrum floruerunt. Verum ne simus fastidio, lectorem ad eos remittimus.

Sed nec manuscriptos Dialogorum Gregorii codices enumerare operæ pretium est, cum infiniti propemodum ubique inveniantur, nec ullum fere antiquum Monasterium sit, in quo duo aut tria exemplaria Dialogorum Gregorii scripta non reperiantur.

Quibus machinis tot testium testimoniorumque robur valeant adversarii infringere, non satis video. Restat ut quæ a ratione petunt, argumenta dissolvamus. Sunt autem tria, quæ maxime opponunt. Primum ducunt ex stilo, quem in Dialogis omnino diversum, inæqualem, & inelegantem, barbaris & corruptis vocibus refertum ajunt, & Gregorii ingenio majestateque prorsus indignum. 2. In eis multa mirantur, quæ sunt penitus incredibilia. 3. Doctrinæ Gregorii quædam adversantur, ut lib. 4. Dialogorum c. 29. ubi gehennæ ignem esse corporeum dicitur, cum e contrario manifeste dicat Gregorius l. 15. Moral. c. 17. ejusmodi ignem esse incorporeum.

Quod ad stilum attinet, agnosco diversitatem aliquam, non tamen omnimodam. Et vero quis nesciat idem fere in omnibus sanctorum Patrum operibus animadverti, & varium esse stilum pro varietate tractatum ac materiarum? Neque enim eundem esse orationum, epistolarum, historiarum, dialogorum, &c. stilum, quis sanus asseruerit? Quamquam in hisce Dialogis multa sunt, quæ cæterorum Gregorii operum stilum, vim, elegantiam, immo & scientiæ altitudinem referant, ut legenti patet. Sed & ipsam stili diversitatem non mirabitur, qui viderit Gregorium ipsum ingenue fateri se eum-

* Inferta Gratiani Decreto Dialogorum testimonia quotquot occurrerunt in margine notare, quod neglexit Guffanvillæus, nobis curæ fuit.

eundem stilum in solo opere *Moralium* observare non potuisse. Sic enim loquitur *l. II. Moral. c. I.* „ Quamvis in „ prolixo opere esse culpabilis stili mutabilitas non debeat , „ &c. Et paulo post: „ Immutationem stili , lector meus æ- „ quanimiter accipe , quia & sæpe eisdem cibos edentibus „ diversitas placet coctionis. “

Ad phrasas & dictiones barbaras quod attinet , quis nesciat multa ejusmodi in sanctorum Patrum tractatibus reperiri , qui non tam elegantiae & puritati sermonis , quam veritati & simplicitati studuerunt ? Idque se de industria fatitasse fatetur ipsemet Gregorius in epistola ad Leandrum *Moralibus* præfixa , ubi de his ita loquitur *cap. 5.* „ Iptam „ artem loquendi , quam magisteria disciplinae exterioris in- „ sinuant , servare despexi . Nam sicut hujus quoque *Epi-* „ stolæ tenor enuntiat , non metacisini collisionem fugio , „ non barbarismi confusionem devito , situs motusque præ- „ positionum , casusque servare contemno : quia indignum „ vehementer existimo , ut verba cœlestis oraculi restringam „ sub regulis Donati . Neque enim hæc ab ullis interpreti- „ bus in *Scripturæ* sacrae auctoritate servata sunt . “ Idem de vocibus barbaris dicendum , quas Longobardorum & aliorum populorum barbaries in Italiam invexerat : unde & jam *Latinæ* linguæ puritas velut luto isto prorsus inficiebatur . Immo & illa verba , paulo ut ita dicam rusticiora , non ipsius Gregorii , sed aliorum esse ipsemet profitetur in prologo *Dialogorum* : „ Id vero scire te cupio , quia in quibus- „ dam sensum solummodo , in quibusdam vero & verba „ cum sensu teneo ; quia si de personis omnibus ipsa spe- „ cialiter verba tenere voluisssem , hæc rusticano usu prolata stilius scribentis non apte susciperet . “

De historiis quæ in *Dialogis* continentur , nihil est quod dicam , nisi quod Gregorius eas referendo prout ab aliis didicerat , fidem suam liberavit . Pauca enim sunt , quas ipse se vidisse , aut quibus interfuisse dixerit . Fecit quod plurimi sanctorum Patrum fecerunt in multis historiis , quæ utique incredibiles videbuntur , si ad rationis humanæ trutinam expendantur . Quia vero sunt miracula , id est fidem humanam excedentia , humano judicio metienda non esse quis ambigat ? Standum putavit rumoribus publicis , ubi testes oculati ipsi defuerunt ; cum ex eo præsertim fidelium posset augeri pietas , & nulla erroris aut falsi aliunde species appareret . Præclare & apposite ad rem nostram Theodoretus in *Præfatione* historiae sanctorum Patrum : „ Narran- „ do autem procedet oratio , non utens legibus encomio- „ rum

„ rüm, sed pauca quædam vere referens. Rogo autem qui
 „ in hanc religiosam inciderint historiam, seu formam Mo-
 „ nasticæ exercitationis, (vocet enim quis hoc * corpus
 „ ut voluerit) ne iis quæ dicuntur minus credant, siquid
 „ audient quod eorum vires superet, nec ex se illorum vir-
 „ tutem metiantur; sed aperte sciant quod piorum animis
 „ Deus desuper metitur dona sanctissimi Spiritus, & ma-
 „ jora largitur perfectioribus. Hæc autem a me dicta sunt
 „ ad eos qui in rerumdivinarum mysteriis non sunt admo-
 „ dum accurate initiati: mystæ enim adytorum Spiritus
 „ sciunt gloriam Spiritus, & quænam per homines in ho-
 „ minibus faciat miracula, attrahens incredulos ad Dei co-
 „ gnitionem. Qui autem non est crediturus iis quæ a me
 „ dicenda sunt, clarum est eum ne iis quidem credere tam-
 „ quam veris quæ per Mosen & Jesum & Eliam & Eli-
 „ sæum facta sunt, habere autem etiam pro fabulis mira-
 „ cula quæ facta sunt a sanctis Apostolis. Sin autem illa
 „ esse vera testatur, hæc quoque credat esse a falso aliena.
 „ Quæ enim in illis operata est gratia, ea per illos quoque
 „ fecit ea quæ fecit. Perennis enim gratia & eos qui di-
 „ gni sunt eligens, veluti per quosdam salientes per hos
 „ effudit fluentia suæ operationis. Ex iis autem quæ sunt
 „ dicenda, ipse quidem vidi nonnulla: quæ autem non
 „ vidi, audivi ab illis qui viderunt, viris virtutis amanti-
 „ bus, & qui digni sunt habiti ut & eos viderent, & eo-
 „ rum doctrina fruerentur. Evangelicæ autem doctrinæ scri-
 „ ptores fide digni non solum sunt Matthæus & Johannes,
 „ magni & primi in Evangelistis, qui Domini videre mi-
 „ racula; sed etiam Lucas & Marcus, quos qui ab initio
 „ viderunt, & fuerunt Verbi ministri, non solum quæ pas-
 „ sus est, & quæ fecit Dominus, sed ea etiam quæ perpe-
 „ tuo docuit, accurate edocuerunt. Etenim cum non vidif-
 „ set ipse beatus Lucas, in principio operis dicit se ea nar-
 „ rare de quibus certior factus est. Nos ergo etsi audiamus
 „ eum non vidisse ea quæ narrat, sed hanc doctrinam ac-
 „ cepisse ab aliis, non minus ei & Marco credimus quam
 „ Matthæo & Johanni. Uterque enim est in narrando fide
 „ dignus, ut qui didicerit ab eis qui viderunt. Nos itaque
 „ alia quidem narrabimus, ut quæ a nobis visa sunt, alia
 „ autem ut qui crediderimus eis, qui viderant, narrantibus
 „ viris, qui illorum vitam sunt æmulati. Prolixiori au-
 „ tem

* Apud Theodoritum legitur, τὸ σύγγραμμα, quod significat *hoc scriptum*, sive ut apud Interpretem habetur, *hoc opus*.

„ tem de iis usus sum oratione , dum volo persuadere me
 „ vera narraturum. “

Tertio denique certum est sententiam sancti Patris eamdem esse in Dialogis, quæ in ceteris ejus operibus. Frivolum est enim quod ajunt, diversam, immo contrariam eam omnino esse de igne inferni, quem corporeum in Dialogis esse profitetur, scilicet in l. 4. c. 29. Verba sunt: „ Si igitur
 „ diaboli ejusque Angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt
 „ igne cruciandi: quid mirum, si animæ & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta? “ Cum contra in l. 15. Moral. * c. 17. apertissime dicat ignem gehennæ esse incorporeum; scilicet exponens illa verba c. 28. Job: *Devorabit eum ignis qui non succenditur*. Sic enim loquitur: „ Miro valde modo paucis verbis expressus est gehennæ ignis; ignis namque corporeus ut esse ignis valeat, corporeis indiget fomentis. Qui cum necesse est ut servetur, per congesta ligna proculdubio nutritur: nec valet nisi succensus esse, & nisi refotus subsistere. At contra gehennæ ignis cum sit incorporeus, & in se missos reprobos corporaliter exurat, nec studio humano succenditur, nec lignis nutritur. Sed creatus semel durat inexstinguibilis, & succensione non indiget, & ardore non caret. “ Fateor in quibusdam editionibus ita legi, immo & in nonnullis mss. codicibus: verum errorem esse oscitantium exscriptorum, & imperitorum librariorum nemo non judicabit, cum viderit infinitos illos codices mss. antiquissimos, & probatissimos, ex quibus nonnulli a nobis inspecti sunt: nimirum in Bibliotheca Vaticana codices mss. Moralium n. 574. 575. 578. 579. 582. codex antiquissimus Bibliothecæ Barberinæ: alius item mss. codex in folio magno pergameno admodum antiquo, qui tempore Alexandri VII. ex Bibliotheca Urbinatæ Romam advectus est; duo etiam Bibliothecæ Chisæ: omnes isti codices scriptum habent *corporeus*; & licet duo mss. alii n. 576. & 580. habeant *incorporeus*, manifesto tamen apparet syllabam in recentiore manu supra adjunctam esse. Sed & antiqua translatio Italica Moralium, edita Florentiæ an. 1486. sic eam sententiam transfert: *ma lo fuoco dell' inferno è tutto per contrario. Imperocchè essendo egli cosa corporale & ardendo corporalmente li miseri dannati, &c.* Hæc omnia supradicta ad me misit Eminentiss. Card. Bona, qui ea præ eximia sua erga litteratos benignitate recensere dignatus est. Eodem modo scriptum habent codices Gallicani, Sorbonicus 600. & amplius ann. Cathedralis S. Mariæ Remensis 600. annorum, S. Remigii Remensis duo 800. & 600. ann. S. Germani a Pratis 800. fere ann. codex anti-

* Nunc
 num. 35. ubi
 tamen legi-
 tur ignis...
 corporeus.

antiquissimus & optimæ notæ Ecclesiæ Bajocensis, codex Bibliothecæ viri clarissimi & eruditissimi Claudii Jolii, Cantoris Parisiensis, 700. ann. Monasterii Regalis-Montis Ord. Cisterciensis 600. ann. Bibliothecæ Ecclesiæ Bellovacensis 700. ann. codices duo S. Cornelii Compendiensis, alter 800. & amplius ann. alter 300. ann. codex Regius 400. ann. In Bibliotheca Ecclesiæ Carnotensis 400. ann. In Bibliotheca V. Cl. Emerici Bigotii, 400. annorum. In Monasterio Cluniacensi codex scriptus a Bertramo Monacho jussu S. Majoli Abbatis, qui obiit an. 994. cum præfuiisset annis 40.

Sed & antiquiorum & emendatiorum editionum auctores ita legisse constat. Profero Venetam an. 1480. quæ prima censetur fuisse editionum S. Gregorii, studio Bartholomæi Cremonensis Canonici Regularis, in qua lib. 15. c. 50. legitur, *corporeus*. Sic in alia Veneta 1496. In Parisiensibus ann. 1495. 1518. 1521. & aliis, quas studio brevitatis omitto.

Eodem quoque modo legerunt qui Gregorii Moraliū libros in compendium redegerunt. Cujusmodi est ms. codex Corbejenfis, tempore Adhalardi Abbatis circa an. 750. qui asservatur in Bibliotheca S. Germani Pratenfis: scilicet post epistolas numero 54. S. Gregorii a Paulo Diacono ad eundem Adhalardum missas, habetur liber, cui titulus est: *Incipit Ecloga quam scripsit Lathen filius Bath, de Moralibus Job, quas Gregorius fecit*. Ubi l. 15. ante finem ita legitur: „ De-
„ vorabitque eum ignis qui non succenditur. Gehennæ
„ ignis, cum sit corporeus, & in se missos reprobos corpo-
„ raliter exurat, &c. ut apud S. Gregorium.

Odo Cluniacensis Abbas qui floruit an. n. 940. in Epitome Moraliū S. Gregorii c. 20. num. 26. sic habet: „ At
„ contra Gehennæ ignis cum sit corporeus, &c.

Garnerus Canonicus Regularis S. Victoris Parisiensis sub Hilduino Abbate an. 1140. in opere, quod Gregorianum nominavit, l. 11. c. 1. eodem plane modo legit quo supra.

Ita etiam legitur in ms. codice qui asservatur in Bibliotheca Cœlestinorum Parisiis, & appellatur Remediarium conversorum, quique collectus est ex dictis sancti Gregorii in Moralibus. Hic in tertia parte l. 6. capitul. 7. in titulo sic habet: „ Quod damnatorum corpora simul & animæ
„ torquebuntur igne corporeo & inextinguibili, l. 15. Mo-
„ ral. “ In corpore autem capituli ita legitur: „ In reprobis
„ quidem per desiderium ardet conscientia, & foris cruciat
„ ignis Gehennæ. Qui cum sit corporeus, & in se missos
„ reprobos corporaliter exurat; &c. Ceterum hoc opus si-

ne auctoris nomine tribuitur Petro Blesensi a quibusdam, nempe in Catalogo mss. codicum Angliæ. Pitsæus tamen in libro de Scriptoribus Angliæ tribuit Petro cuidam Archidiacono Londinensi paulo recentiori.

Denique ita legendum esse constat ex Theologorum communi doctrina, qui post Magistrum sententiarum in 4. dist. 50. & S. Tomam in 4. dist. 44. quæst. 2. art. 3. asserunt ignem inferni esse corporeum, & duobus maxime testimoniis nituntur, nempe S. Augustini & S. Gregorii. Et quidem S. Augustinus l. 21. de Civitate Dei cap. 10. ita loquitur: „ Cur autem non dicamus quamvis veris, miris ta-
 „ men modis etiam spiritus incorporeos posse pœnacorpora-
 „ lis ignis affligi? “ Et paulo post: „ Adhærebunt ergo si eis
 „ nulla sunt corpora spiritus dæmonum, immo spiritus dæ-
 „ mones, licet incorporei corporeis ignibus cruciandi. “ Et
 tandem sic concludit: „ At vero Gehenna illa corporeus
 „ ignis erit, & cremabit corpora damnatorum, aut & ho-
 „ minum & dæmonum, solida hominum, aerea dæmonum,
 „ &c. Sanctus autem Gregorius, qui a sententia S. Augu-
 stini vix unquam recedit, idem docet duobus illis locis
 quæ retulimus, nempe l. 15. Moral. c. 17. & l. 4. Dialog.
 c. 29. ubi expressis verbis ait ignem Gehennæ esse corpo-
 reum. Quod autem sit ejus ista doctrina, demonstrat lucu-
 lenter Prudentius Trecensis Episcopus, qui vivebat circa
 ann. 850. Etenim in responsione ad Johannem Scotum Eri-
 genam sic ait: „ Primo hæc tua sententia in eo falsitatis
 „ arguitur, quod ignem illum ab Augustino corporeum, a
 „ Gregorio incorporeum dici mentitur. Nam uterque eum
 „ absque contradictione corporeum confitetur. Et quia su-
 „ per Augustino tu ipse falsus es, ipsius sententiam pone-
 „ re non necessarium duximus. Super æstimatione autem
 „ Gregorii, ne cui in dubium veniat, tametsi paulo supe-
 „ rius sententiam illius de eodem igne in Moralibus posueri-
 „ mus, qua eum corporeum fatetur; non ab re tamen vi-
 „ detur, si aliam ejus sententiam ex alio ipsius opere ad
 „ medium deducamus. Nam sicut liber illius, qui Dialo-
 „ gorum prænotatur, refert, Petrus Diaconus, cum de me-
 „ morato igne inter alia * suscitans ita adorsus est, &c. “ re-
 fert verba c. 29. lib. 4. Dialog. Tunc concludit: „ Ecce
 „ dum ignis illius corporei testimonia certa proponimus,
 „ ad omnia pene quæ in præfata tua sententia posueras,
 „ responsio vera reddita comprobatur. Nam auctoritate tan-
 „ ti Doctoris non solum ignis ille corporeus asseveratur,
 „ verum etiam & animas hominum & apostatas spiritus in

Nunc r.u.
mero 35.

* lege sci.
scitans.

„ eo sensibilibus cruciari probabiliter docetur. “ Eadem fuit opinio Flori magistri, Ecclesiæ Lugdunensis Diaconi, Prudentii æqualis, qui in scripto quod edidit nomine Ecclesiæ Lugdunensis contra eundem Scotum Erigenam cap. 17. probat ignem inferni esse corporeum, referens Gregorii testimonium hoc modo: „ Gehennæ ignis cum sit corporeus, „ reus, “ & reliqua, ut apud S. Gregorium Moraliū loco citato. Hæc desumpta sunt ex libro qui inscribitur, *Vindiciæ prædestinationis & gratiæ*, auctore clarissimo viro D. Guillelmo Manguino. Rem totam optime elucidavit Sixtus Senensis, in Bibliothecæ sacræ lib. 5. annot. 141. ubi post relatum S. Gregorii testimonium ex lib. 15. Moraliū sic ait: „ Videtur ex his verbis deduci quod ignis inferni sit „ incorporeus, & ab hoc igne nostro specie diversus, &c. „ Ceterum non ita sensisse Gregorium perspicue demonstratur lib. 4. Dialogorum c. 29. &c. Tum ita concludit eleganter: „ Proinde sciendum est hæc verba Gregorii in „ omnibus codicibus Lugdunensibus Hugonis a Porta, & „ in aliquibus mss. exemplaribus corrupte legi, ubi in his „ habetur: Ignis vero Gehennæ cum sit incorporeus, &c. „ Delenda fuerat syllaba *in*, ut pro dictione *incorporeus*, legeretur *corporeus*. Hoc enim sequentia verba palam ostendunt. Et in hunc modum ea citat D. Thomas in 4. sententiarum volumine dist. 44. quæst. 2. &c. Ex quibus apparet eum corruptionem quorundam exemplarium tam mss. quam impressorum agnovisse, quibus nos quamplurimos & optimæ notæ codices opposuimus, præter antiquiorum & probatorum editionum exemplaria, quæ vocem *corporeus* retinuerunt. Et propterea illam lib. 15. Moral. c. 17. restituumus, cum in posterioribus editionibus haberetur vox *incorporeus*. Sed de his satis superque.

Ex supradictis aperte (ni fallor) intelligi colligique potest; IV. Dialogorum libros non alii quam Gregorio Papæ, ejus nominis primo, tribui oportere; quibus ille homo Romanus, genere ac opibus clarus, *miracula Patrum*, qui in Italia paulo ante floruerant, litteris mandavit; sicut eadem ætate Gregorius Turonicus Episcopus, librum composuit *de Vitis sanctorum Patrum, seu quorundam* (ut ipsius nomine utar) *feliciosorum*, qui in Gallia sanctitate miraculisque claruerant, cum Episcoporum & Presbyterorum, tum Abbatum & reclusorum. Sed uter altero prior scripserit, aut uter ab altero ea in materia præventus sit, haud facile dixerim.

Post assertos Gregorio Magno Dialogos, superest ut quid hac in editione præstitum sit, paucis lectorem admoneamus.

In primis textum Latinum multis in locis depravatum ad fidem plurimorum mss. codicum emendavimus: quorum indicem hic apponere supervacaneum est, cum initio totius Gregoriani operis id abunde præstiterimus, ubi mss. omnium, quibus in universo opere emendando usi sumus, catalogum texuimus.

Deinde quod ad versionem Græcam attinet, ejus auctorem faciunt Zachariam Papam Gregorii Magni post annos 175. successorem, qui cum natione Græcus esset, pro amore gentis suæ Dialogos illos in Linguam Græcam aut transfudit aut transferendos curavit, ut qui Latinam linguam ignorarent, tanti operis utilitate non frustrarentur, inquit Photius in Bibliotheca cod. 252. Id etiam demonstrat auctor anonymus Præfationis Græcæ quam a nobis Latine reditam præfiximus Dialogis, ex ms. codice Bibliothecæ Regis Christianissimi desumptam, quam quia in multis notarius corruerat, emendavimus ex altero ms. codice Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolani: cujus Præfationis Græcæ exemplum benigne mihi transmisit vir clarissimus Petrus Paulus Boscha Doctor Theologus, & ejusdem Bibliothecæ præfectus, qui & varias quasdam eorum Dialogorum Græcorum lectiones dedit, ex quibus nonnulla ms. Regii *σφάλματα* correxi: unde & pro tanto beneficio maximam viro doctissimo & humanissimo gratiam me habere profiteor. Sed nec parum me obstrictum esse sentio erudito viro D. Emerico Bigotio litteratis omnibus notissimo, qui suis in textum Græcum doctissimis & maximi judicii conjecturis, nec non & collatione quam de libro secundo ad exemplar Ingolstadiense summo cum labore fecit, me plurimum adjuvit. Porro notandum est versionis hujus Dialogorum auctorem non semper menti S. Gregorii adhæsisse; sed sæpe paraphrasibus & additionibus usum, & in transferendis verbis a Gregorii sensu recessisse, ut in notis demonstrabitur. Sunt etiam multæ voces barbaræ, prout ferebant ea tempora, in quibus Græca simul & Latina lingua corrumpi incipiebat. Plurima quoque reperiuntur vocabula Latino-Græca, quorum Syllabum infra adjiciemus. Præterea versio illa Græca non usquequaque similis est in editis & in ms. Regio; immo in plurimis differt, ita ut integras interdum periodos reperire sit in ms. quæ in editionibus non leguntur. Quod si conjectura uti licet, factum crediderim ex eo quod Dialogos illos forte bis traduxerit Zacharias; quod idem sibi contigisse refert Socrates lib. 2. historiæ Ecclesiasticæ cap. 1. ubi ait se ea quæ in priori editione minus accurate retulerat,

in

in posteriori enucleatius & studiosius reddidisse. Quamvis autem Græca multis in locis ope ms. Regii emendaverimus, id tamen accuratius acturi fuisset, si plura suppetiissent exemplaria. Adde quod in ms. illo Regio nævi non pauci amanuensis imperitia aut oscitantia irreperunt. Postremo notas adjecimus, paucas tamen & in loca difficiliora, id exigentibus viris doctis: statueram enim solas Epistolas notas illustrare; has tamen qualescumque benevolo lector animo accipiet, benignoque oculo perleget, interim dum ampliores & elucubrationes ab eruditis parabuntur.

M O N I T U M

P E T R I G U S S A N V I L L Æ I.

S Ex illa capita libri tertii, quæ deerant in prima Dialogorum Græcorum editione, in posterioribus editionibus restituta sunt ex Henrici Canisii tomo 3. lectionum antiquarum. Sic etiam habentur in MS. Codice Regio, ex quo plura alia restaurata sunt, ut dicetur in notis ad Dialogos.

P R Æ F A T I O
P P. M A U R I N O R U M
I N L I B R O S D I A L O G O R U M
S. G R E G O R I I P A P Æ.

I. *Dituri Dialogos qui S. Gregorii Papæ nomen præ se ferunt, paucis saltem præfari debemus, tum de Aurelore, tum de Opere. Quamvis enim de utroque argumento jam copiosissime disputatum sit & doctissime; quædam tamen adtexere libet, quam fieri poterit brevissime, unde controversia hac de re instituta facilius dirimenda magis ac magis lux affulgeat.*

Hujus Præfationis scriptus.

II. Gregorium hujus nominis primum Romanum Pontificem Dialogorum istorum Parentem esse negavit Cedrenus vir græcus & in latinis peregrinus: dubitavere Huldricus Coccius, Chemnitius, Andreas Rivetus & alii ex heterodoxis non pauci. Afferuerunt autem, invictissimisque argumentis demonstrarunt ex nostris præsertim Benedictus Haestenus Affligeniensis Monasterii præpositus in Disquisitionibus Monasticis, Prolegom. 2. & seq. ad vitam S. Benedicti; ac Johannes Mabillonius, Tomo I. Act. S. S. Ordin. S. Bened. in Præfatione a num. xvii. ad xxx. Idem non minus strenue postea præstitit Petrus Guffanvillæus in Vindiciis quas præmittendas duximus. Verum præ cæteris eandem materiam cumulatif- sime simul ac ornatissime retractavit e sodalibus nostris, qui laudatos Dialogos e Latino in Gallicum convertit, ediditque an. 1689. nimirum in Præfatione qua eximium hoc opus munivit. Hoc ipsum breviter uno quasi syllogismo complexuri sumus hic & confecturi.

Status questionis de Dialogorum parente.

III. Dialogorum proxime edendorum Scriptor, quicumque sit, Monachum induisse, & quidem in Romano quod condiderat ipse Monasterio, passim proficitur; scilicet in ipso Dialogorum Prologo, lib. 3. cap. 33. lib. 4. cap. 21. 38. 47. 55. &c. Ex assignatis locis, maxime ex cap. 55. libri 4. liquet eundem a se constructo Monasterio præfuisse. Apocriarii provinciam Constantinopoli obiisse constat ex lib. 3. cap. 36. Postea Romanum Pontificem creatum esse, palam fit ex ejusdem libri cap. 16. ubi Pelagium II. Papam suum antecessorem appellat, & ex lib. 4. cap. 57. ubi ejusdem sui antecessoris adhuc meminit. Romæ sedens Homilias in Evangelia ad populum habuit, ut sæpissime testatur, maxime lib. 4. cap. 14. 15. 16. 19. 27. In laudatis Homiliis vicissim de Dialogis a se conscri-

Dialogi sunt S. Gregorii genuinum opus.

ptis loquitur; potissimum Hom. 38. Libri 1. Dialogorum caput 7. est de Nonno Abbate, ubi quæ de eo narrat, proficitur a Maximiano Syracusano Episcopo accepisse. Porro lib. 3. alias 2. indictione XI. Epistola olim 50. nunc 51. eundem Maximianum rogat Gregorius, ut quæ de Nonno Abbate noverit, & de Italicorum Patrum miraculis, sibi per epistolas nuntiare curet; quod a fratribus suis de hoc argumento scribere compelleretur. Idem prorsus est quod in Dialogis pertractatur, ut ex ipso titulo non obscure potest intelligi.

Quæ de Dia-
logorum au-
ctore cogno-
scimus, nul-
li quam
Gregorio
conveniunt.

IV. Quis autem sanæ mentis, alteri quam nostro Gregorio, vel unicum ex his omnibus veluti lineamentis, quibus ejus vita perfectissime exprimitur, convenire posse suspicetur? Et certe optime conveniunt cum his quæ de eodem sanctissimo Patre, ex indubitatis ejusdem operibus didicimus; scilicet ex lib. Moralium, maxime in Ep. prævia ad S. Leandrum, ex Registro Epist. ex Homiliis, &c.

Objectiones
occupantur.

V. Verum, inquires, qui sub Gregorii persona latere voluit Dialogorum scriptor, cum sancti Patris historiam ad unguem ex assidua operum ejus lectione didicisset, iis se coloribus pingere ac ornare studuit. Quasi vero tam peritus fallendi artifex esse potuisset, is cui nimiam simplicitatem in miraculis credendis, & narrandis adversarii nostri passim objiciunt. Præterea quonam pacto fraus universos qui de Gregorio scripserunt, sive suppres, sive etiam æquales latere potuit? Quomodo sefellit ejus notarium & exceptorem Paterium? Sane in tam certis luceque meridiana clarioribus probandis frustra diutius immoraremur. Vindicatis itaque nostro Gregorio Dialogis, jam ipse ab obrectatoribus vindicandus, qui scilicet eum nimiam credulitatis arguunt, immo rudis & stolidæ simplicitatis, qua nobis aniles fabulas ab eo referri conqueruntur.

Scriptorum
æqualium,
suppres,
& ceterorum
confessus.

Vindicati
Gregorio
Dialogi, con-
tra obrecta-
tores propu-
gnantur.
Miracula in
S. Script.
confignata
fidem om-
nem hum-
superant.

VI. Primo autem peto a morosis illis acutisque censoribus, utrum sincere credant, quæ tum in veteri tum in novo Testamento narrantur miracula, licet omni verisimilitudine careant: Hevæ colloquium cum serpente, Genes. 3. Uxorem Lot in statuam salis conversam, Genes. 29. Asinam cui Balaam insidebat, humano more, immo præter plerorumque hominum captum & consuetudinem, cum ipso sapientissime disputasse, Num. 22. E molari dente maxilla asini aquas erupisse, ut unius Samsonis sitis restingeretur, Judic. 15. Staterem inventum in ore piscis recenter capti, Matth. 17. Petrum super aquas ambulasse, Matth. 14. Legionem demonum ex unico homine ejectam a Christo & missam in porcos, qui præcipiti cursu in mare se projecerunt ac perierunt, Marci 5. & similia quam plurima.

Similia &
majora pro-
missa Eccle-
siaz.

Secundo interrogare liceat eos qui ita exsufflant relata a Gregorio miracula, utrum indubitatam fidem habeant Christo etiam cum sacramento asserenti, Joban. 14. 12. Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.

Tertio concedant nobis illi tam emunctæ navis Critici, tempus edendis illis signis ac miraculis magis idoneum fuisse, quando vocandi ad fidem fuerunt Barbari ab vera religione Deique / cognitione prorsus extorres. Quippe, Apostolo teste I. Cor. 14. 22. Linguæ (idem dic de cæteris miraculis) non fidelibus, sed infidelibus; prophetiæ autem non infidelibus, sed fidelibus. Judæis ergo quibus concessæ prophetiæ tamquam fidelibus, denegata ut plurimum signa quæ Gentilibus a fide prorsus alienis reservata & reposita fuerunt.

Maxime cum ad fidem vocandi sunt infideles.

VII. *His autem impetratis, minime obstupescendum, labente quinto seculo & fere toto sexto decurrente (quæ tempora Gregorius Dialogis suis complectitur) tot tantaque a Deo procurata fuisse miracula. Nimirum totus pene tunc orbis aut in idololatriæ tenebris, aut in densa nefandarum hæresum caligine misere jacebat: adeo ut vix unus tunc, maxime in Occidente regnaret Princeps, qui verum Deum legitimo ritu coleret. Italia aut ab Ostrogobis Arianam perfidiam amplexis occupata, aut Langobardis postea tradita, qui Arianorum errores æque sectabantur, vel idololatriæ, quod pejus est, serviebant. Gallia Francis idolorum cultoribus, vel ab eorum cultu paulo ante, nec perfecte revocatis parebat, aut Visigothis aliisque Barbaris fidei Catholicæ infestis. Hispania iisdem Visigothis & Suevis æque Arianis cesserat. Britannia insula novis hospitibus, Anglis videlicet subdita, redintegratum suis in templis idolorum cultum ingemiscebat. Vandali Africa potiti, bellum atrocissimum Catholicis indixerant, ut Arianum dogma statuerent.*

Quot a fide aberrarint quinto & sexto seculo.

VIII. *Numquid igitur a Dei benignitate ac providentia tum abhorrebat fieri miracula tot & tanta, quibus ad veritatis lucem infideles pellicerentur? Quod sane contigit. Nam intra non multos annos Langobardi Arianam impietatem ejurarunt; Gotbi Catholicam fidem amplexi sunt in Hispania, auctore ac hortatore Reccaredo rege; Angli Christo nomen dederunt; omnes denique ad Christianæ & Orthodoxæ fidei unitatem recepti. (1)*

Quam necessaria tunc miracula. Conversio plurimarum gentium visis miraculis.

IX. *Quod spectat ad Langobardos, qui magna ex parte Italiam his temporibus obtinebant, eorum conversionem non mediocriter promoverunt Gregoriani Dialogi: his enim ad se missis a Gregorio, uti narrat (2) Paulus Diaconus, usa est Theodelinda regina, ad Catholicam fidem tum regi, tum ejus Gentilibus & subditis persuadendam. Et vero hac in historia plurima narrantur miracula, ipso spectante Langobardorum exercitu facta: quæ nisi certo constitissent, omniumque fuissent calculo comprobata, Langobardi quos Gregorius ursis magis quam hominibus similes propter ferocitatem depingit, irrisissent; majorique quam antea odio in Catholicam fidem, Ecclesiamque Romanam exarsissent. Contrarium autem contigisse refert eadem gente Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Langobard. c. 4. Sci-*

(1)

Maxime Langobardorum.

(2)

Hist. Langob. lib. 4. cap. 4. Certitudo miraculorum coram Langobard. exercitu factorum;

licet

licet Agilulfum regem, cæteris fere ipsius exemplum sequentibus, Catholicam fidem amplexum esse, Ecclesiis adempta bona restituisse, Episcopisque debitum bonorem impendisse.

Tunc errores adversus immortalitatem animæ, & resurrectionem carnis grassabantur.

(3)

X. Præter idololatriæ reliquias in Italia & alibi passim adhuc superstites, aperteque grassantes hæreses, tunc apud ipsos etiam qui Catholici audiebant, exitiosi serpebant occulteque disseminabantur errores, contra animarum immortalitatem, & corporum resurrectionem. De resurrectione ancipitem olim se fuisse, humiliter fatetur ipse Gregorius Homil. 26. num. 12. in Evangelia. Multi enim, inquit, de resurrectione dubitantes, sicut & nos aliquando fuimus; (3) Vide etiam l. 2. in Ezechielem Hom. 8. olim 20. num. 6. & lib. 14. Moral. num. 70. Greg. Turonicus lib. 10. hist. cap. 13. & 14. testatur quemdam Ecclesiæ suæ Presbyterum docuisse futuram non esse resurrectionem; quem ipse debellavit: & Theodulfum Diaconum urbis Parisiæ, qui sibi videbatur in aliquo sciolus, sæpius de hac causa altercationes movisse. Audiamus Petrum Diaconum cum Gregorio colloquentem lib. 3. cap. 38. Quia multos intra sanctæ Ecclesiæ gremium constitutos, de vita animæ post mortem carnis perpendo dubitare. Quorum saluti prospiciens, post asserta invictissimis argumentis hæc fidei dogmata, plurima congerit miracula & prodigia, quibus ut immortalitas animæ, ita resurrectio carnis apud rudiores efficacius probaretur.

Historiæ leges servat Greg. narrando miracula.

XI. Ex his quæ gesta refert Gregorius, nonnulla sunt quibus ipse interfuit; alia vero a locupletibus testibus acceperat; nimirum a sanctissimis Episcopis, fuci prorsus expertibus, ab integerrima vitæ Monachis aut Monasteriorum Præfectis, a viris nobilibus & ingenuis. Nihil ex imperiti vulgi rumusculis scripsit. Cur ergo reus postulatur, cum exploratum sit, historiæ leges ab eo, tanta cautione scribente religiose fuisse observatas?

Objectioni de S. Paulino occurrunt.

XII. Neque tamen idcirco velim asseverare nihil falsi obrepssisse in rerum quæ narrantur adjunctis & circumstantiis. Quinimmo inficiari non possum in his quæ leguntur de S. Paulino Episcopo Nolano aliqua contra historiæ veritatem pugnare; videlicet quod abductus fuerit in Africam a Vandalis Campaniam devastantibus; cum nonnisi diu post S. Paulini obitum Vandali Africam occupaverint, & depopulati sint Italiam. Ex hoc tamen loco insolubiles difficultates non oriuntur. Dicit enim potest Vandalos hic pro Gotthis esse sumtos, quod, ut observat post Procopium Chiffertius in Paulino illustrato, ex eadem gente forent orti, legibus iisdem uterentur, eademque lingua, quam Gothicam vocant, eidem hæresi addicti essent.

Lib. de Ecl. Vand. c. 2. Chiff. p. 187.

Nolam ab Gotthis fuisse captam circa ann. Christi 410. consentiunt Scriptores omnes. Quo tempore a Barbaris vinculus Paulinus,

ut ubi opes reconditas haberet, indicaret, Deum ita precabatur, ut refert Aug. l. I. de Civitate Dei cap. 10. Domine, non excrucier propter aurum & argentum; ubi enim sint omnia mea tu scis. Verisimile autem videtur, captivos, & in his Paulinum, una cum Gothorum exercitu, ex Italia in Gallias, & triennio post in Hispaniam abductos, ac Vandalis qui ab anno 409. Hispaniam invaserunt, venditos. Legesii Dissertationem VII. Operibus & Vita S. Paulini attextam, in nova editione, an. scilicet 1685. Hac enodata difficultate plana sunt omnia in Dialogis, tum quoad Historiam, tum quoad Chronologiam. (4)

XIII. Si qua describantur miracula rationi minime consentanea, similia occurrunt apud Ambrosium, Augustinum, præsertim in libris de Civitate Dei, Hieronymum, Sulpicium Severum ex Patribus Latinis; ut interim taceam Gregorium Turon. Fortunatum Pietau. Nicetium Trevirensis: atque ex Græcis, apud Theodoritum in Historia religiosa, Greg. Nyssenum in vita Gregorii Neocæsar. Episcopi cognomento Thaumaturgi, ipsumque Athanasium in vita S. Antonii, quam ei jure merito Nostri asserunt in novissima operum S. Doctoris editione. Itaque ne propter insolentiam, narratis a Gregorio miraculis fides denegaretur, minus credibilia similibus exemplis aliunde accersitis munire curavimus; ut videre est lib. I. cap. 1. 3. 4. &c. lib. 3. cap. 3. & seq.

(4)
Miraculis
a Greg. nar-
ratis similia
referunt
SS. Patres.

Quod spectat ad eos quos pius Doctor in extremis positos futura vaticinatos esse testatur, ut lib. 4. cap. 26. id illustrari potest ex August. lib. 12. de Genesi ad litt. cap. 17. ubi similia proferuntur, quem consule. Lege quoque doctissimum Petitem, lib. 1. de Sibyl. quo in loco laudat Tertull. libro de Anima c. 53. & utitur testimonio Tullii lib. 1. de Divinatione asserentis hominem quemdam ex insula Rhodo sex aliorum mortem prædixisse.

XIV. Caterum quibus non ita placent miracula, liberum est, his prætermisissis, insignia virtutum exempla hic proposita seligere; que proculdubio, ut ipse monet S. Doctor lib. 2. cap. ultimo, miraculis omnibus sunt anteponenda. Ut in unico stemus, quis ad Sanctuli Presbyteri humilitatem, patientiam, caritatem, ut in libro 3. c. 37. delineantur, non obstupescat?

Præstantio-
ra miraculis
continent
Dialogi.

Multa etiam fidei dogmata his in Dialogis exponuntur & adstruuntur; idque forsitan heterodoxorum in eos odium potius excitavit, quam longa miraculorum series. De Corpore & Sanguine Christi in Eucharistia quid sentiat, vide lib. 2. cap. 24. & 37. & lib. 4. passim. De viatico morti proximis ministrato lege lib. 2. cap. 37. ac l. 4. c. 15. & 35. De sanctissimo novæ Legis sacrificio pro vivis & pro defunctis offerendo, consule l. 4. c. 55. & seq. De Purgatorio (5) agit eodem lib. c. 39. 55. &c. Prædestinatio doctissime explicatur l. I. c. 8. Immortalitas animæ peccatorumque reprobis &

In eis expli-
cata & as-
serta pluri-
ma fidei
dogmata.

(5)

pre-

pramiorum justis retribuendorum æternitas, validissimis argumentis propugnatur l. 4. cap. 4. & seq. De visione Dei theologicè differitur l. 2. cap. 35. De justorum beatitudine ante resurrectionem legendum caput 25. lib. 4. Ut de mystica Theologia quædam delibemus, nullibi clarius explicatur quid sit compunctio, quot ejus species, qui effectus, &c. quam lib. 3. cap. 34. Sed jam Dialogorum Vindicium ponamus modum, ut summam quæ de ipsis observanda supersunt absolvamus.

Quis in Dialogis cum Greg. colloquatur.

XV. Dialogorum auctorem esse S. Gregorium, ex supra dictis constat; verum cum in Dialogis duo saltem colloquantur, quis sit qui cum sanctissimo doctore congregitur, inquirendum. Id nos docet ipse Gregorius in Dialogorum exordio: Dilectissimus filius meus Petrus Diaconus affuit, qui mihi a primævo juventutis flore amicitia familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagacionem socius. Hoc de Petro testimonium multis persuasit, eum in S. Andreae Monasterio Monachum fuisse, ac sub Gregorii tunc Abbatis disciplina institutum. Joannes Diaconus tamen in vita S. Gregor. lib. 2. cap. 11. Petrum Clericis potius accenset quam Monachis in S. Patris contubernio viventibus. Ipsummet esse Petrum Subdiaconum, ad quem sæpe, & quidem familiarissime scribit Gregorius, nihil conicere prohibet. Hic primo Gregoriani Pontificatus anno Ecclesiasticum patrimonium rexit in Sicilia, altero vero in Campania. His provinciis defunctus, potuit ad Diaconatum promoveri, ac deinceps lateri S. Pontificis adberere. (6) Lege Epp. 1. & 2. l. 1. & l. 2. 32. olim l. 12. 30. Ejus elogium historicum legesit tom. 1. Act. SS. Ord. S. Bened. p. 497.

Multi SS. patrum Dialogos scripserunt.

XVI. Hoc vero scribendi genus, mutua fingendo colloquia, usurparunt sancti Patres, non solum ad res polemicas perpetrandas, ut Hieronymus tum adversus Luciferianos, tum in Pelagianos, & Theodoritus tribus prioribus libris Tractatus qui Eranistes nuncupatur: sed etiam ad gesta Sanctorum referenda. Sic enim Palladius Jobannis cognomento Chrysostomi vitam perscripsit, & Sulpicius Severus tribus Dialogis virtutes Monachorum Orientalium & S. Martini persecutus est.

Qua occasione suos Gregorius ediderit. l. 3. al. 2. Ind. xi. ep. olim 50. nunc 51.

(7) Quo, consilio.

XVII. Occasionem rationemque scribendorum Dialogorum aperit ipse Gregorius in epist. ad Maximianum Syrac. Fratres mei, inquit, qui mecum familiariter vivunt, omni modo me compellunt aliqua de miraculis Patrum quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in mentem redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis, (7) &c. Gregorium nonnisi de Sanctis qui in Italia floruerunt loqui cogitasse, patet ex lib. 3. cap. 14. ubi de S. Isaac ita loquitur: Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit,

fuit, sed ea illius narro miracula quæ conversatus in Italia fecit. Ubi excusatum se petit, quod de Isaac non in Italia nato agat. Per miracula Patrum intelligi possunt tam stupenda virtutum opera, quam signa & prodigia, quæ bonis operibus postponenda, nec immerito docet S. Gregorius lib. 2. cap. ult. Unde non minus accurate illa observavit, quam ista.

XVIII. Tempus quo scripti sunt Dialogi, explorari posse videtur <sup>Quo tempo-
re.</sup> ex lib. 3. cap. 19. ubi legimus: ante hoc fere quinquennium, quando apud hanc Romanam urbem alveum suum Tiberis egressus est, &c. Hanc Tiberis exundationem brevi secuta est lues, quæ Pelagium Papam abstulit. Quo defuncto Gregorius in ejus locum successus est mense Septembri ann. 590. Ab illa itaque inundatione quam nono mense, hoc est Novembri ann. 589. contigisse narrat Gregor. Turon. annos quinque computando, usque ad tempus quo <sup>lib. 10. hist.
c. 1.</sup> scripti sunt Dialogi, pervenimus ad ann. 594. At vero lib. 4. Dialog. cap. 26. Gregorius noster tres tantum numerat annos elapsos ab extrema peste quæ Romam devastarat; in ea quoque mortalitate, inquit, quæ ante triennium hanc urbem vehementissima clade vastavit, &c. Quæ inter se pugnantia componere possumus, dicendo priori loco non Gregorium loqui, sed Johannem Tribunum, cujus refert verba. Deinde Johannem non assignare quinquennium integrum, sed fere quinquennium. Præterea ipsum computare annos ab inundatione, Gregorium vero a pestilentia, quæ quidem paulo post inundationem cepit, sed diu postea desevit, & ultra annum integrum, ut ex Hom. 1. in Evangelia liquido constat. Pestilentias sine cessatione patimur, inquit Gregorius jam summus Pontifex factus: banc enim Homiliam, quæ legitur habita Dominica secunda Adventus, prius pronuntiare non potuit, quam elapso anno integro ab exundatione. Tandem Johannes de annis solum incoatis fortasse loquitur, Gregorius de expletis. Assentimur ergo his qui Gregorium Dialogos elucubrasse volunt ann. 593. aut 594. (8)

XIX. Ut huic Operi tranquillius incumberet, secessum quidem petiit vir solitariae vitæ studiosissimus, ut in ipso Dialogorum exordio legitur; neque tamen Roma excessit, cum lib. 4. cap. 26. jam laudato Romam designans dicat: in ea quoque mortalitate quæ ante triennium hanc urbem vastavit. Ita sæpe loquitur maxime lib. 3. cap. 19. & 33. & lib. 4. cap. 52. quod manifeste probat eum Romæ tunc fuisse. Neque vero decebat vigilantissimum Pastorem gregem suum, tot imminentibus periculis, tot lupis circumstantibus diu deserere. Ex veteri autem inscriptione quam publici juris fecit noster Mabillonius Tomo 4. Analect. pag. 497. intelligitur, Gregorium ad condendos Dialogos in Monasterium S. Andree secessisse. (9)

Qua gratu-
latione ex-
cepti.

Vide T. m. 17.
Bibl. PP.
Lug.

Variæ Dia-
logorum in-
terpretatio-
nes.

(10)

XX. Statim ac in lucem editi sunt Dialogi, toto in orbe Cbristiano summa gratulatione sunt excepti, maxime in Italia, & ab ipsis etiam Langobardis, favente præsertim Theodelinda regina, ut jam diximus, maximo in pretio habiti. Certe quanti eos fecerint Majores nostri, probant innumeri propemodum exarati manu codices, in quibus aut integri continentur, aut in epitomen redacti. Illis autem contrabendis operam dedit præ ceteris S. Odo Cluniac. Abbas. Hujusmodi compendium in codice Uticensi sexcentorum annorum invenimus, quod utrum sit Odonis an alterius nos latet.

XXI. Optimam de iisdem conceptam opinionem confirmat quoque quod tot in linguas conversi legantur. Præter Græcam enim Versionem, de qua mox agemus, exstat Arabica in Bibliotheca Colb. asservata, quæ anno 779. facta fuit ex Græca, non ex ipso latino textu. De illa consule Præfationem novæ interpretationis gallicæ pag. 106. & seq. Ibidem lege quæ commemorantur de Saxonica versione jussu regis Alfredi facta inclinante seculo IX. vel etiam ab ipso elaborata, ut asserit Guillelmus Cave in historia Litteraria: de versione Gallica in Bibliotheca Jobannis ducis Bituricensis qui Jobannis regis tertius filius erat asservata, olimque magno pretio comparata; ac de plurimis aliis. Bibliothecam Monasterii Lyrani in Diocesi Ebroidensi perlustrando, incidimus in codicem 500. ann. eisdem Dialogos Gallice redditos & rythmice continentem. Exstant quoque stricta oratione latina descripti in Bibliotheca Gemeticensi. (10) Ex his omnibus unicam tantum interpretationem exhibebimus, scilicet Græcam, in qua edenda quid a nobis præstitum sit dicemus, postquam de ipsius latini textus nova hac editione quædam fuerint præmissa: de aliis enim quæ præcesserunt, sufficet legere Dialogorum Vindicias Auctore Petro Guffanvilleo supra excusas, ubi plurimas recenset, quarum copiam habuit. Infra quoque post recensitos MSS. codices quos consulerimus subjicietur.

Quid in hac
Dialog. edi-
tione præ-
stitum.

(11)

XXII. 1. Quamvis argumenta seu capitum titulos retinuerimus, quod in MSS. fere omnibus legantur, atque ab ipsomet Gregorio prodiiisse jure credantur, plurimis tamen notis margini inscriptis quæ observatione digna occurrunt in titulo non designata, insuper indicare curavimus. (11)

2. Alias breves notas infra columnas attexuimus, in quibus aut variantes lectiones inserimus, aut restitutionum a nobis factarum rationem reddimus, aut quæ S. Gregorius narrat illustrantur, aut nonnullis difficultatibus occurritur, scrupulique remouentur. Ex his autem notis paucas a Guffanvilleo & Mabillonio mutuati sumus; parum curantes utrum nostra daremus an aliena, modo nostris meliora. Illorum autem a quibus eas mutuo sumimus, nomen in calce duximus adscribendum.

Ad quos
codices re-
censiti.

XXIII. 3. At nihil nobis antiquius fuit, quam totum opus pri-
stinæ

stina reddere sanitati & integritati, ope MSS. codicum quorum indicem hic accipe.

Codex S. Germ. a Pratis saltem 800. annorum notatus a tergo 162. quem brevitatis causa German. appellamus.

Duo alii codices inferioris ætatis in ejusdem Monasterii Bibliotheca asservati, quos Sangerm. nuncupaturi sumus.

Sancti Petri Carnotensis codices tres, unus nono seculo, alter undecimo, tertius vero decimo-tertio descriptus.

Duo S. Theoderici prope Remos notati 58. & 59. qui non raro ab invicem dissentiunt.

Compendiensis Monasterii Sancti Cornelii a tergo signatus 30.

Codex Monasterii Longipontis Ord. Cisterciensis.

Exemplar optime notæ Monasterii Vallis-Claræ ejusdem Ord.

Duo Monasterii S. Petri Gemeticensis, quorum antiquior ad 700. annorum ætatem accedit.

Codex Monasterii Pratellensis, ejusdem fere ævi & antiquitatis.

Duo Monasterii S. Audoeni in urbe Rotomag. non minus quam 600. ann.

Totidem Beccenses aliquando mutili.

Codex Biblioth. Bigotiana apud Rotomagum 500. ad minimum annorum.

Codex Monasterii Lyrani.

Tot MSS. Gallicanorum seriem claudet insignis codex Biblioth. Regiæ, nono circiter seculo exaratus, at ex longe antiquiori descriptus, ut conjicere licet ex titulo, ubi Gregorius minime vocatur Sanctus; sic enim legitur: Incipit liber Dialogorum Gregorii Papæ urbis Romæ, de diversis miraculis pulcis. Et postea: Dialogorum Gregorii Papæ urbis Romæ num. 4. de miraculis Patrum Italiæ. (12)

(12)

His omnibus accedunt quatuor exemplaria MSS. ad quæ in Anglia collati sunt Dialogi, quorum varias lectiones publicavit Thomas Jamesus.

Adhibuimus quoque præstantiores editiones: Parisiensem ann. 1518. per Magistrum Bertoldum Rembolt & Joban. Parvum adornatam; Gilotianam Parisiis vulgatam ann. 1571. Vaticanam Parisiis recusam 1605. Denique Guffanvilleanam an. 1675.

XXIV. Neque vero tanti laboris in evolvendis tot codicibus, nos peniter; quandoquidem eorum auxilio non solum factarum a Guffanvilleo restitutionum rationes, quas ipse dissimulavit, compertas habuimus; sed etiam plurima in omnibus editis adhuc corrupta sanavimus & restituimus: quod nonnullis exemplis, ut se offerent, nunc breviter sumus demonstraturi.

Lib. I. cap. 9. de S. Bonifacio legitur in excusis: Episcopatus officium tenuit, moribus implevit. At in MSS. elegantius,

propter antitbesim : Episcopatum officio tenuit , moribus implevit .

Eodem libro cap. 11. editi habent : crudi panes signo signari solent. At MSS. a quibus standum credidimus : ligno signari solent. Cateroquin, signo signari, quid sensus habet ? quid sonat ?

Lib. 2. cap. 1. in editione Guffanvill. sed Benedictus plus appetens mala mundi perpeti, quam laudes ab hominibus querere. Tria ultima verba que proprio Marte, nullo prælucente MS. codice addidit, ressecuimus; quibus rejectis periodus magis sapit. Paulo antea corrupte habetur in excusis, omnes agnoscerent, a quanta Benedictus puer conversationis gratia perfectione cœpisset. Pro, omnes agnoscerent, Benedictus puer conversationis gratiam, a quanta perfectione cœpisset.

Lib. 3. cap. 2. irrepsit in editos, Justinianum Seniore principem, pro, Justinum Seniore, ut ex MSS. legendum; neque finit historiæ veritas aliter legere.

Eodem libro cap. 37. de Sanctulo in vulgatis habetur: sicut jucundus erat & vultu & animo; ubi exstat in MSS. sicut jocundi erat & vultus & animi. Significat S. Gregorius Sanctulum læto semper animo & vultu fuisse, unde subdit: Laborantes Langobardos læto vultu salutavit. Et paulo post. Quibus, videlicet Langobardis a quibus injuriis laceffitus fuerat, vir Domini lætiori adhuc vultu respondit.

Lib. 4. cap. 35. in excusis: Quidam Stephanus qui alio nomine Optio dictus fuit. In editione Guffanvillai ad marginem additur: cui cognomen Optio fuit. Restituimus autem ex MSS. Quidam Stephanus qui in numero Optio fuit. Error a primis editoribus incipit; quod forsitan ignoraverunt, quid hic numerus, quid Optio significaret. Utrumque docebunt notæ ad hunc locum.

Ejusdem libri cap. 47. In eodem quoque Monasterio alius quidam Johannes dictus est, magnæ indolis adolescens, qui ætatem suam intellectu & gravitate transigebat. Ita barbare libri editi, & contra sensum. At ex MSS. lumen affulsit, ubi legitur, transibat, quod prætulimus. Sed de his, & de latinis Dialogis satis. Nunc de Versione Græca conjunctim hic edita, præmonitum Lectorem velim.

De Græca Dialog. interpretatione. XXV. Dialogorum S. Gregorii interpretem esse Zachariam testatur ^a Anastasius Bibliothecarius, ^b Johannes Diaconus, ^c Photius; diffitetur nemo. Errant autem tum Johannes Diaconus, tum Photius in assignando tempore quo prodiit hæc interpretatio: Johannes enim ^a in Zach. ^b Lib. 4. ^c C. d. 252. id factum docet, post annos fere centum septuaginta quinque, temporibus Imperatoris Constantini, scilicet Copronymi.

Pho-

Photius vero, quem sequitur anonymus in Præfatione Græca versioni præmissa, asserit centum sexaginta quinque annos effluxisse, inter Dialogos a Gregorio conditos, eosdemque ab Zacharia Græce redditos. Constat autem S. Zachariam ann. 741. sedere cœpisse, nec ultra decem annos & paucos menses Ecclesiam rexisse. Unde cum ab anno 593. quo citius conditi non sunt Dialogi, usque ad extrema Pontificatus Zachariæ tempora, non numerentur nisi centum quinquaginta octo anni, utrumque in Chronologia peccasse necesse est.

Quod spectat ad ipsam versionem, legenti patebit eam ab autentico Latino tum in Capitulorum titulis & argumentis, tum in aliis multis dissentire, ut aliquot in locis observavimus. Quantum ad scribendi rationem attinet, vocibus scatet barbaris, quæ doctissimo Cangiio lingue Græco-barbaræ Glossarium colligenti amplam segetem suppeditarunt.

XXVI. Hanc interpretationem corruptam fuisse l. 2. cap. ultimo antiqua est Johannis Diaconi aliorumque orthodoxorum querela. Ubi enim latine legitur: Cum constet, quia Paraclitus Spiritus a Patre semper procedat & Filio; Græcus interpres, vel potius interpolator reddit: Manifestum quod Paraclitus Spiritus ex Patre procedat, & in Filio maneat. Id fraude Græcorum Spiritus Sancti processionem a Filio impugnantium factum queritur Johannes Diaconus. Hujus autem corruptelæ auctorem fuisse Photium, peritissimum scilicet talium depravationum artificem, inde maxime suspicor, quod Zachariæ opus & Gregorianos Dialogos plurimum commendat. Nimirum ex illis interpolatis, jamjam sibi aut suis contra processionem Spiritus-Sancti arma constabat, & machinas comparabat.

A Græcis schismaticis corrupta fuit.

Ceterum a Græcorum errore quantum sit alienus Gregorius, probare in promptu est, tum ex symbolo quod initio sui Pontificatus edidit, ubi docet: Spiritum-Sanctum nec genitum nec ingnitum, sed cœternum de Patre & Filio procedentem, tum ex multis Moral. locis. Nempe lib. 1. num. 30. olim cap. 7. ait: Dum Sanctum-Spiritum qui a se procedit, id est a Filio. Et lib. 5. num. 65. Qui de Patre procedens, & de eo quod est Filii accipiens. Clarius adhuc Hom. 26. in Evang. post initium: De Patre procedit & Filio. (13)

Processionem Spiritus Sancti a Filio docet Greg. apud Johan. Diac. lib. 2. c. 2.

XXVII. Superest ut quantum a nobis laboratum sit ut emendatorem editionem procuraremus hujus interpretationis Græcæ, paucis aperiamus. Dissimulare non possum in recensenda editione Guffanvilleana, offendisse nos in gravissima σφάλματα. Comparatione autem facta cum Vaticanis editis, intelleximus Guffanvilleum ex iis omnes pene typographicos lapsus etiam graviores, in sua transfuisse; religione erga Romanos typos, an oscitantia, judicent alii. Quod, ne inaniter a nobis jactari credatur, quibusdam exemplis in medium prolatis confirmandum est.

(13)
Quid in edenda versione Græca præstitimus.

In editione Guffanu. lib. 3. c. 21. col. 178. legitur ἐκδιλιβλῶαι, pro ἐκβληθῶαι. Ita quoque in Vaticana.

Cap. 26. col. 187. vitiosa est interpunctio in utraque editione hoc modo: καὶ τὰ μὴ ὑποσειδόμενα, ξίφος τλω, &c. ubi transposita virgula legendum, ὑποσειδόμενα ξίφος, τλω, &c. col. 188. Eiusdem capituli ultimum verbum mendose scribitur in utraque, scilicet: περᾶσμαι, pro περᾶσομαι.

Cap. 28. col. 190. in utraque, καθώπερ, pro καθάπερ.

Cap. 34. col. 203. in utraque hæc omittuntur fere initio: Ἐπλωῶνται ὅθεν ἐκ προσώπῃ τῶν μετανοοῦντων Ἱερ. Ibidem infra post 15. circiter lineas, οἱ συμμετοχῆ, pro ἡ συμ.

Cap. 37. col. 215. prope finem οὐ τὸ, pro ἕως.

Lib. 4. in titulo cap. 4. col. 226. legitur Ἐκκλησιαστικῆ, pro Ἐκκλησιαστικῆς. In extrema cap. huius parte col. 230. prætermisæ sunt duæ lineæ integræ.

Initio sequentis capituli ibid. desunt tria verba.

Cap. 15. paulo post initium col. 246. deficit omnino sensus duarum linearum omissione.

Cap. 38. non longe ab exordio legitur καλεῖς, pro λαλεῖς. Et versus finem δρόμου, loco, τρόμου.

Cap. 42. circa medium ὑπερᾶτω, pro ὑποκᾶτω.

Ante col. 178. nullos similes errores observavimus, non quod superiora puriora sint & castigatiora, sed quia jam fere integram editionem Dialogorum adornaveramus, antequam veniret in mentem hæc animadvertere.

Ut ab his erratis utriusque communibus editioni, & ab multo pluribus expurgaremus Zacharianam interpretationem, præsto nobis fuerunt exemplaria duo Græca, Regium & Colbertinum; quod tamen in cap. 13. libri 2. desinit. Neque vero satis nobis fuit eorum ope mendosa emendare; nisi etiam quibusdam notis, quæ sana jam & pura erant, illustraremus: ut lectoris laborem levaremus (quod æqui benigne consulat) nullum detrectantes.

N O T Æ
I N P R Æ F A T I O N E M
P P . M A U R I N O R U M .

V I I I .

(1) **M**iraculis re vera, quæ suo tempore per Catholicos plurima fiebant, ductum fuisse tandem Reccaredum Regem Gothorum ad amplectendam Catholicam religionem, testis nobis est locupletissimus Gregor. Turon. H. F. l. 9. c. 5. Igitur, inquit, eo tempore in Hispania Reccaredus rex compunctus miseratione divina, convocatis Episcopis religionis suæ, ait: Cur inter vos & Sacerdotes illos qui se catholicos dicunt, jugiter scandalum propagatur; & cum illi per fidem suam signa multa ostendant, vos nihil tale agere potestis? Hinc lucem accipiat quod ait Eiclariensis ad annum primum Reccaredi: Reccaredus primo regni sui anno, mense Decimo Catholicus Deo juvante efficitur; & sacerdotes sectæ Arianae sapienti colloquio aggressus, ratione potius quam imperio converti ad Catholicam fidem fecit.

I X .

(2) Hanc Agilulphi & Langobardorum conversionem recitat Baroni-
nius ad A. C. 591. n. 50. quando scilicet necdum Dialogos scripserat
S. Doct̄or. Hæc igitur vel per anticipationem ab illo dicta sunt; vel
usquequaque verum non credidit, quod de Dialogis a Theodelinda ac-
ceptis narrat Paulus. Vide quæ diximus in notis nostris ad præfat. in
Homil. Ezech.

X .

(3) Fuerit S. Gregorius in hac opinione antequam mitteretur Apo-
crisarius CPolim. quam optime vero eam mentem exuerit, probat ejus
disputatio cum Eutychio, quam habes Mor. l. 14. n. 72. T. 2. p. 105.
editionis nostræ.

X I I .

(4) Vide Vindicias Gradonici c. 4. p. 67. edit. Romanæ. Et aucto-
rem Miscellæ apud Muratorium T. 1. p. 98. A. B. C. qui tamen rem
paulo aliter narrat.

X I V .

(5) De Purgatorio vide Gradonicum in Vindiciis toto cap. 8. erudite con-
tra Oudinum disputantem. Cæterum & longè ante Gregorium Magnum,
alte-

alterum illum Gregorium Nazianzenum, qui florebat circa dimidium seculi quarti, Purgatorium ignem nequaquam ignorasse, liquet ex epigram. de Tolerantia Oper. Greg. T. 2. p. 181. edito: quod quia in MS. Mediceo duo versus occurrant in editis omitti, ideo Cl. Muratorius iterum producendum curavit, estque apud illum sub num. 190. ac legitur in noviss. Bibl. PP. Gallandiana T. 6. p. 401.

Ὅταν τίν' εὐρύς εὐπαθῆντα τῶν κακῶν,
Γίωσκε τῶτον τῷ τέλει τηρέμενον.
Ὅτ' ἂν καλόν τιν' ἐν κακῶς, καθάρσιον
Τὴν ἑλίψιν ἴσθι. δεῖ γάρ ἔτι καὶ μικρὸν
Ἰλύος ἐφέλκει, τὸτο ῥυφθῆναι πόνους,
Ὡς μηδὲν εἰς πύρωσιν ἔλθῃ τῶν κακῶν.
Ἡ πείραν καὶ πάλιν τῷ δυσμενῶς,
Θεῷ δίδοντας, ὡς ἀναρρηθῆς μέγας.
Ἰὼβ σε πῦρα πεθεῖτω νικηφόρος.

Quum aliquem inveneris felicem ex improbis;

Noveris hunc in finem reservari.

Quum vero probum aliquem in miseriis: purgatricem
Afflictionem reputa. Oportet enim si quid vel minimum

Fecis contraxerit, hoc purgari molestiis,

Ut nullius per ignem fiat probatio ex sceleribus.

Aut tentationem esse ac luctam inimici,

Deo permittente; ut voceris Magnus:

Job te de his persuadeat victor.

Sane qui leviora crimina & tantillum fecis contractae fatetur heic purgari per afflictiones & labores, idque præstare affirmat, quam ullum crimen per ignem probari: is Catholicum purgatorium profus agnoscit. Graviora enim crimina æternum igne puniri non probari, certo constat.

Et in Carmine Cygneo a Tollio edito. *ψ*. 493.

Οὐδὲν γὰρ ἐστὶ δεύτερον καθάρσιον.
Ἀπαξ γεγέννημ', ἔτ' ἀνεπλάσθην Θεῷ.
Τυχόν τι ἄλλην ὕπερον πλασθήσομαι
Πλάσιν, καθαρθεὶς τῷ φιλοτρόπῳ πυρί.
Νῦν δ' ὡδὴν οἶδα φάρμακον, πλὴν δακρύων.

Nullum enim est secundum baptismum:

Semel genitus sum, deinde reformatus Deo:

Fortasse alia postremo effingar

Ratione, purgatus benigno igne.

Nunc autem nullum novi remedium, nisi lacrymarum.

XV.

(6) Petrus Subdiaconus rexit patrimonium Siciliae saltem usque ad mensem Junium anni secundi S. Gregorii (ep. 32. l. 2.) Deinde patrimonio-

monium Campaniæ pariter ad usque saltem Junium anni tertii (epist. 40. l. 3.) Qui tamen ut bene advertit Petrus de Castro in sua epistolari dissert. mense maio an. quinti jam Diaconus erat . Sic enim legimus ep. 34. lib. 5. *a dilectissimo filio nostro diacono Petro, tunc autem Subdiacono & rectore patrimoni nostri*. Minime igitur dubitandum, quin Petrus illis provinciis defunctus Diaconus factus fuerit; & ille idem sit qui in Dialogis cum S. Doctore congregitur . Cum autem statuerimus Dialogos ann. 593. conscriptos: pronum fuerit inferre, Petrum qui tunc Diaconus erat, intra mensem Junium ann. ejusdem 593. & tempus scriptorum Dialogorum fuisse ordinatum . In libro Pontificali dicitur S. Gregorius fecisse ordinationes duas; unam in quadragesima, aliam mense Septembri. Fortasse ad hanc postremam revocari possit Petri ordinatio.

XVII.

(7) Hinc fortasse vel originem vel incrementum trahant tot Patetica, & Ascetica volumina, quæ apud veteres Monachos obtinebant, & quæ adhuc magno numero supersunt.

XVIII.

(8) Jam de tempore quo scripti sunt Dialogi, multa a nobis disputata sunt in notis ad Homilias. Hic unam vel alteram adhuc conjecturam adjiciemus a superioribus nostris non admodum abludentem, sed quæ sententiam magis tueri possit, & confirmare. Observat Baronius ad A. C. 591. num. 51. S. Gregorium dedicasse Ecclesiam S. Agathæ in Suburra an. C. 591. Hanc Ecclesiam S. Doctor Dial. l. 3. cap. 30. ait *usque ante biennium* fuisse clausam. Proinde annus quo scripti sunt Dialogi fuit quingentesimus nonagesimus tertius.

Capite 18. lib. 4. narrat *ante triennium* contigisse miraculum de puero quinquenni blasphemus, *qui in hac ante triennium mortalitate percussus* (sic optimi MSS. legunt) *venit ad mortem*. Patet ex modo loquendi hic sermonem esse de lue inguinaria anni 590. a quo proinde ut integrum triennium numeretur, oportet Dialogos omnino ann. C. 593. fuisse exaratos. Sed de his jam satis multa.

XIX.

(9) Juvat hic apponere animadversionem Petri de Castro ad Cap. X. num. 7. lib. 2. vitæ S. Gregorii a Sammarthano conscriptæ. „ Circa „ locum, quo S. Gregorius suos condidit Dialogos, tantum dicam; „ quod ut S. Doctorem ad eos lucubrandos in S. Andreæ monasterium „ secessisse non credatur, plus convincit pronomini demonstrativi „ silentium, quam ad oppositum judicandum vetus inscriptio publici „ ris a Mabillonio facta. Hæc mea assertio infringi non potest, quin „ ratio, qua probatis Gregorium tunc Romæ fuisse, simul corruat. „ Ibi enim ex demonstrativi usu in Romanorum successuum relatione, „ eum tunc Romæ fuisse recte insertis: igitur ex opposito, dum de „ Monasterio loquitur æque bene oppositum conjicitur Quod in

„ Homiliis de suo Monasterio retulit, iisdem verbis in Dialogis repeti-
 „ tum legitur. Nam l. 4. Dial. c. 38. Dicit: *Theodorus nomine puer*
 „ *fuit qui in Monasterium meum*. In Hom. in Ev. 38. 16. hoc ipsum
 „ retulit. Si igitur Dialogos in Monasterio lucubrasset, procul dubio
 „ dixisset *in hoc Monasterium meum*, sicuti de Roma loquens c. 36. e-
 „ jusdem l. 4. dixit *in hac eadem urbe*. . . . Ut alia omittam sufficiat
 „ dicere, quod nunquam *Monasterio*, semperque *Romæ* demonstrativum
 „ adjunxit. “

X X I.

(10) Exstat & Versio Italica multiplex & Armenica, de quibus con-
 sultule Fabricium, Maffejum, Paitonum, Gradonicum &c.

X X I I.

(11) Ne notarum ratio immane excresceret nostra hac editione, con-
 sultius visum est nonnulla minoris momenti refecare. ut potioribus lo-
 cus esset, præsertim in libro secundo.

X X I I I.

(12) Tribus quoque codicibus in recensendis Dialogis usus sum. U-
 num suppeditavit Marciana nostra Bibliotheca, seculi circiter duodecimi
 omnium quos viderim præstantissimum: dolendum tamen multa in illo
 deesse. Observavi etiam, retentis iisdem verbis, plurimas esse transposi-
 tiones in eo, quæ consulto adhibitæ videantur ad concinnioreml elocu-
 tionem. Secundus, quo usus sum codice Nannianus est: tertius pertinet
 ad Bibliothecam PP. Conventualium S. Mariæ Gratiolæ, vulgo *IFrari*:
 uterque circa seculum Christi 13. exaratus videtur. Ex his variantia de
 more Sammarthaneis inferuimus, sed notulis *Bessar. Nan. & S. M.* vel
S. M. G. nostras ab illius internoscere. Vitam tantummodo S. Gregorii
 ex cod. notato n. 179. præfationi statim cum versione mea subjungere
 visum est.

X X V.

(13) An hodie genuina Zachariæ versio supersit, gravi certe suspitione
 carere non videtur. Nam ex Codd. MSS. & excusis alii quædam de-
 munt, alii plura transponunt, alii vero multa adjiciunt: ut patet ex
 Sammarthaneæ appendice, ex Cardinali Quirino, aliisque. Immo Nannia-
 ni Paterici aliquot MSS. in quibus exstant plura, & longiora ex Dialo-
 gis *ἀποσπασμάτια*, ita ab editis cæterisque manu exaratis dissident, ut co-
 actus fuerim integra illa fragmenta ad calcem rejicere. Facile credo ve-
 ram hujus rei causam a Monachis esse repetendam, qui cum Dialogos
 exscriberent in usus suorum Monasteriorum, aut brevitatis gratia aliquid
 omittebant, aut sæpius explicationis ergo nonnulla de suo adjiciebant,
 & rem ut alibi didicerant, exponebant. Confirmatur hæc mea sententia
 ex Cod. Reg. Libro enim 3. c. 1. qui in vulgatis latina voce appella-
 tur *ῥῆξ rex*, in eo codice Arabica dictione dicitur *أمير* *amira*. Quo cer-
 te vocabulo Zacharias uti non potuit.

Quod

Quod autem Basnajus Zachariam traducit veluti falsarium, qui ut suis patrocinaretur, locum de Spiritus sancti processione aliter atque a Gregorio Latine scriptus fuerat Græce verterit; hoc sane calumniam re- dolet hominis iniqui. Debebat enim Basnajus probare non supponere Zachariam ipsum fuisse hujus loci falsarium: quod cum ille non fecerit, conjecturæ nostræ concedat necesse est, qui non Zachariam, sed pone exortos Græculos locum corrupisse arbitramur. Sane vivente adhuc Za- charia, necdum Græcum erat pertinaciter rejicere processionem Spiritus Sancti a Patre & Filio. Adstipulatur sententiæ nostræ Johan. Diaconus ita loquens l. 4. n. 75. *Quos libros Zacharias . . . in Græcam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit: quamvis astuta Græcorum perversitas in commemoratione Spiritus Sancti a Patre procedentis nomen Filii suaptim radens abstulerit.*

Immo nec Photium ipsum esse hujus corruptionis architectum proba- bilius conjicitur, ex modo loquendi Joh. Diaconi. Scio eruditissimum Lequienium Dissert. I. Damascenica n. 21. affirmare: *magis arridere sibi lectionem quam præfert Græca translatio.* Nam cum Gregorius mox infe- rendo subjungat Spiritum a Filio nunquam recedere, ut consentanea sit illatio, videtur omnino dixisse Spiritum manere in Filio. At si hæc dixit vir apprime eruditus ut a maledicorum dente Zachariam vindicaret; fa- teor hoc modo illum non esse satis in tuto positum. Adversantur enim Lequienianæ ratiocinationi & mos loquendi Gregorii, & MSS. codicum vis amplissima: immo & ea, quam Lequienius ipse ejusdem diss. n. 12. edidit, epistola Monachorum Montis Oliveti ad Leonem III. Papam data: in qua ut probent Spiritum Sanctum a Patre procedere & Filio, inquit: *Et in Homilia S. Greg. . . . dicit; sed ejus missio ipsa processio est, qua de Patre procedit & Filio . . . & in Dialogo, quem nobis vestra san- ctitas dare dignata est, similiter dicit . . .* Igitur nihil causæ erat, ut Lequienio homini πολὺνίστοι versionis Græcæ lectio magis probaretur.

Sed fac revera Zachariam scripsisse ἐκ τοῦ πατρὸς προέρχεται, ἢ ἐν τῷ υἱῷ διαμένει, ne sic quidem debebat Basnajus tantum Pontificem falsitatis po- stulare. Potuit enim ut Lequienius fecit, probabiliter ratiocinari, & cum necdum abortæ fuissent Photianæ imposturæ, Græcorum suorum Orien- talium ad quos Dialogos destinabat, locutioni morem gerere.

S. GREGORII PAPÆ I.

EX CODICE NANNIANO CLXXIX. p. 155.

Ο Μακάριος Γρηγόριος, ὁ ἑστὸς βίος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἁγίων συγγραφέας ἐν διαλόγῳ χήματι, καὶ πατεριάρχης ἐν Ρώμῃ γενόμενος. πρὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μοναχὸς ἦν, καὶ ἠγόμενος ἐν τῇ μονῇ τῆς ἁγίας Ἀνδρῆς, τῇ ἐπωνομαζομένη κλισσοκλήρῃ. Ἐν μιᾷ ἐν καθημένῳ αὐτῷ ἐν τῇ κέλλῃ, καὶ καλλιγραφῶντος, προσέρχεται αὐτῷ πτωχὸς· καὶ ὡς ἀληθῶς δῶλος τῷ Χριστῷ ἐκάλεισε τὸν ὑπηρετῶντα αὐτῷ, ἵνα προστάξῃ δῶνα τῷ πέννιτι ἐξ νομισμάτων. ὁ δὲ ἐποίησεν ὡς προσέταξεν. πάλιν ἐν μετ' ὀλίγον τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἔρχεται ὁ αὐτὸς πτωχὸς πρὸς τὸν ἅγιον, λέγων· ἐλέησόν με, δῶλε τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὅτι πολλὰ ἀπώλεσα, ἵνα ὀλίγα μοι ἔδωκας. ὁ δὲ πάλιν ἐκάλεισε τὸν ὑπεργόν αὐτῷ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε ἀδελφε, δὸς αὐτῷ ἄλλα ἐξ νομισμάτων. ἐποίησε δὲ ὁ ἀδελφὸς ἕως· λαβὼν ἔν ὃ πτωχὸς τὰ δώδεκα νομισμάτων, ἀνεχώρησε. πάλιν δὲ μετὰ μικρὸν, ἐν τείτῃ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγων· ἐλέησόν με, δῶλε τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, δὸς μοι ἵνα ἄλλην εὐλογίαν, ὅτι πολλὰ ἀπώλεσα. ὁ δὲ πάλιν ἐκάλεισε τὸν βεσσιαεῖτην αὐτῷ, ἵνα λέγει αὐτῷ· δὸς αὐτῷ ἀδελφε ἄλλα ἐξ νομισμάτων· ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀπεκέναιτο λέγων· πίσυθόν μοι πάτερ, ὅτι ἐ καταλείψθην ἕτερόν νομισμα ἐν τῷ βεσσιαεῖῳ. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος· ἐκ ἔχεις ἔν ἄλλο οἰονδίποτε σκεῦος, ἢ ἱμάτιον, ἵνα δώσῃς αὐτῷ; ὁ δὲ ἀποκρίθεις εἶπεν· ἄλλο σκεῦος, τί μοι πάτερ, ἐκ ἔχομεν, εἰ μὴ τὸ ἀργυρὸν σκετέλιον, ὅσπερ μετὰ ὀλίγων βρεκτῶν ἢ κνεῖα ἢ μεγάλην κατὰ τὸ ἔθος ἀπέσειλε. λέγει αὐτῷ ὁ τῷ Θεῷ δῶλος· ἀπελθε ἀδελφε, δὸς αὐτῷ τὸ σκετέλιον. ὁ δὲ ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ μακάριος. ὁ δὲ ἀδελφὸς λαβὼν αὐτὸς τῷ δώδεκα νομισ-

BEatus (*) Gregorius, qui Vitæ Sanctorum Italicorum scripsit in modum Dialogi, Pontifex Romæ fuit. Ante Pontificatum monachus fuit, & Abbas monasterii S. Andreæ, quod appellabatur ad Clivum Scauri. Quadam igitur die cum in Cella esset, & calligraphiæ operam daret, accessit ad eum pauper. Ille ut revera servus Christi vocavit eum qui sibi inferviebat, jussitque ut daret pauperi sex nummos; qui quod sibi mandatum fuerat, effecit. Rursus ergo paulo post eadem hora venit idem pauper ad sanctum hominem, dicens: *Miserere mei, serve Dei altissimi, quoniam multorum jacturam feci, at pauca mihi dedisti.* Ille vero iterum vocavit ministrum suum, aitque illi: *abi, frater; da illi alios sex nummos.* Fecit itidem Frater. Quum igitur accepisset pauper ille duodecim nummos, recessit. Sed rursus paulo post tertio eadem die venit ad illum inquiens: *Miserere mei, serve Dei altissimi, da mihi & aliam benedictionem, quoniam multorum jacturam feci.* Ille vero rursus vocavit promum suum, aitque ei: *da illi Frater alios sex nummos.* Cui Frater respondit dicens: *Crede mihi Pater, quod ne unus quidem nummus reliquus est in Vestiario.* Ait illi Beatus vir: *Non habes ergo aliud quidquam vas, sive indumentum, quod ei tradas?* Qui respondens ait: *Aliud vas,*

(*) Hæc vita auctorem habet Simeonem metaphrasten. Ejus latinam versionem edidit & Sammarthanus T. 4. p. 154. ad calcem vitæ S. Gregorii per Johan. Diacc-

num scriptæ. Mihi visum est & textum Græcum qualem in Nanniano cod. reperi, huc transferre, & versionem meam magis ad verbum elaboratam studiosis offerre.

μίσημασι, ἢ τὸ ἀργυρῶν σκετέλιον, ἀνέλω-
ρῃσιν. ὅτε ἔν ἐγχεύετο πατεיאρχῆς, κατὰ
τὸ ἔθος τῶν πατεיאρχῶν, ἐν μιᾷ τῶν ἡμέ-
ρῶν ἐπέτρεψε τῷ σακελλαίῳ αὐτῷ καλέ-
σαι δώδεκα ὀνόματα, ἵνα μετ' αὐτῷ ἀει-
σῆσωσιν. ὁ δὲ ἐποίησεν ὡς ἀροσιτάην. ὅτε
ἔν ἐκαθέσθησαν, τῷ πατεיאρχῇ ἠράθησαν
δεκατρεῖς. καὶ ἐκάλεσεν ἔν τὸν σακελλαί-
ειον, ἢ λέγει αὐτῷ· ἐν ἐπέτρεψά σοι δώ-
δεκα ὀνόματα καλέσαι; ἢ πῶς εἶδὼ τὴν
ἐμὴν γνώμην δεκατρεῖς ἐκάλεσας; ὁ δὲ ἀκέ-
σας, ἢ ἔμφοβος γινόμενος, ἀποκλιθεὶς
εἶπε· πίευσον σεβάσμιε θεσποτα· δώδεκά
εἰσι. τὸν γὰρ τεισκαδέκατον ἐν ἐθείρει
ἄλλος, ἐν μὴ ὁ πατεיאρχῆς μόνος. ἀει-
σῆστων δὲ αὐτῶν, ἐθείρει ὁ πατεיאρχῆς τὸν
τεισκαδέκατον τὸν καθήμενον εἰς τὴν ἄκρην
τῶ σκαμνίου· καὶ ἰδὼ τὸ πρόσωπον αὐτῷ μορ-
φᾶς ἤλασε. ποτὲ μὲν γὰρ αὐτῷ ἐφάνετο
πολιός, ποτὲ δὲ νεανίσκος. ὅτε δὲ ἠγέρ-
θησαν ἀπὸ τῆς τραπέζης, τὸς μὲν ἄλλους
ἄπαντας ἀπέλυσεν ὁ μακάριος· τὸν δὲ τεισ-
καδέκατον, τὸν ἔπα φαινόμενον αὐτῷ θαν-
μασόν, ἐκράτησε. τῆς χειρὸς, ἢ εἰσήγαγεν
αὐτὸν εἰς τὸ κυβλέκλιον αὐτῷ. καὶ λέγει
αὐτῷ· ὀρκίζω σε κατὰ τῆς μεγάλης δυνά-
μεως τοῦ Θεοῦ, τίς εἶ σὺ; ἢ τί τὸ ὄνομά
σε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· καὶ ἵνα τί ἐρωτᾷς
τὸ ὄνομά μου, καὶ τῷτο ἔσι θυμασόν;
πλὴν ἐγὼ εἰμι ὁ πτωχός, ὁ ἐλθὼν πρὸς
σε εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ανδρέου·
ὦ τινι δίδωκας τὰ δώδεκα νομίσηματα, καὶ
τὸ ἀργυρῶν σκετέλιον, ὅπερ σοι ἀπέσειλε
μετὰ βρεκτιῶν ἢ μακαεῖα Σιλβία ἢ μήτηρ
σε. γίνωσκε ἔν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκεί-
νης, ἀφ' ἧς πᾶσι μοι παρήσχεσ μετὰ
μακροθυμίας, ἀεισέ σε Κύριος γενέσθαι
πρόεδρον τῆς ἐαυτῷ ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς ἢ
τὸ ἴδιον ἄμα ἐξέλεε, ἢ εἰναί σε διάδοχον
τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου, ἢ τινος
καὶ τὴν ἀρετὴν ἐμιμήσω, ἠνίκα διεμέειζε
πρὸς ὑπάρξεις τῶν προσφερομένων ἐν ἀφελό-
τητι καρδίας, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἴχε.
λέγει γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος Γρηγό-
ριος. ἢ πόθεν οἶδας σὺ, ὅτι τότε με
ᾤεσεν

(a) John. Diaconus in Vita S. Gre-
gorii, ubi hæc narratio habetur, ap-
pellat *cruda* vel *infusa legumina*, quod
hic per βρεκτιῶν intelligendum datur. Forte
a βρέχω *madefacio*. Vide Joh. Diac. l. 1.
c. 10. & l. 2. c. 23.

vas, Reverende Pater, non habe-
mus, nisi argenteam scutellam, quam
cum paucis (a) leguminibus ma-
gna domina de more misit. Ait
illi Dei servus: *abi frater, da ei
scutellam*: qui fecit ut præcepit
Beatus homo. Frater vero cum ac-
cepisset præter duodecim nummos,
etiam argenteam scutellam, recessit.
Postquam autem factus est Ponti-
fex, secundum (b) Pontificum con-
suetudinem quadam die præcepit
Sacellario suo, ut vocaret duodecim
(c) nomina, ut secum pranderent.
Fecit ille quod sibi mandatum fue-
rat. Quum vero resedissent, Pon-
tifici visi sunt tredecim. Vocavit
ergo Sacellarium, aitque illi: *Non-
ne mandavi tibi duodecim nomina
vocare? quomodo ergo præter vo-
luntatem meam tredecim vocasti?*
Hæc quum ille audisset, timore
corruptus respondens inquit: Crede
Reverende Domine, duodecim sunt.
Tertiumdecimum namque nequa-
quam videbat alius, nisi solus Pon-
tifex. Prudentibus autem illis, con-
templabatur Pontifex tertiumdeci-
mum illum sedentem in summitate
scamni: & ecce vultus ejus for-
mas mutabat. Aliquando enim sibi
videbatur canus, aliquando vero ju-
venis. Postquam autem exsurrexe-
runt mensa, alios quidem omnes di-
misit Beatus vir, sed tertium de-
cimum, qui sibi tam admirabilis vi-
sus fuerat, manu tenuit, introdu-
xit in cubiculum suum, & ait illi:
*Adjuro te per magnam Dei poten-
tiam; quis es tu? & quod nomen
tuum?* qui ait illi: *& cur interro-
gas nomen meum, & illud est ad-
mirabile? Verumtamen ego sum pau-
per*

(b) Joh. Dia. *juxta consuetudinem
suam*.

(c) Idem peregrinos. At nomen pro ho-
mo usurpatur. Act. 1. 15. ἔν δὲ ὄχλος
ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἰκοσι: *Erat
autem turba nominum qua in unum con-
verserant, circiter CXX.*

ἔειπεν ὁ κύριος γενέσθαι πατεράρχην; ὁ δὲ
 εἶπεν· ἐπειδὴ ἄγγελος κύριος παντοκράτο-
 ρος ἐγὼ εἰμι καὶ δεξιὰ τῆτο οἶδα. καὶ τότε
 ᾗδ ὁ κύριος ἀπέσαλκέ με πρὸς σὲ δοκιμά-
 σαι τὴν πρόθεσίν σου, εἰ ἄρα φιλανθρώ-
 πος, καὶ ἔκ ἐπιδεικτικῶς ποίῃς τὴν ἐλεη-
 μοσύνην. ὁ δὲ μακάριος ἀκούσας ἐφοβήθη·
 ἔπειθ ᾗδ ἦν ἕως τότε ἰσρακίως ἄγγελον. ὡς
 ᾗδ ἀνθρώπων, ἔτις αὐτὰ ἀροσεῖλε, καὶ ἐ-
 λάλει αὐτὰ. εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐ-
 τὸν, μὴ φοβηθῆς· ἰδὲ ἀπέσαλκέ με κύ-
 ριος εἶναι μετὰ σοῦ, ἕως ἢ εἰ εἰς τὰ βίω
 τέτω· ἕθιον πρᾶγμα δέλεις αἰτήσασθαι,
 δι' ἐμὲ ἀποσεῖλον πρὸς κύριον. ὁ δὲ ἀκού-
 σας ταῦτα, ἔπεισεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶ
 ἐπὶ τὴν γῆν, ἕθ προσεκύνησε τὰς κυεῖω,
 λέγων· εἰ δεξιὰ τὴν μικρὰν ταύτην πρόθε-
 σιν, καὶ μηθὲν ἔσαν, ποσούτων πληθὺς
 οἰκτιρμῶν ἐδεξάτο ὁ πανελεήμων κύριος,
 ὡς τὸν ἄγγελον αὐτῶ ἀποσεῖλαι, τῶ ἕναι
 σὺν ἐμοὶ διασωντῶς, ποίῃς ἄρα δόξης ἀ-
 ξιωθήσονται οἱ προσμερόντες τῶς ἐπολάῃς
 αὐτῶ, ἕθ ἐργαζόμενοι δικαιοσύνην; ἀψάδῶς
 ᾗδ ὁ εἰπὼν· ὅτι ἕλεος κατακαυχᾶται κεί-
 σεως· ἕθ, ὁ ἕλεων πτωχὸν δαείζει Θεῶ.

per ille, qui venit ad te in mona-
 sterium S. Apostoli Andrea, cui de-
 disti duodecim nummos & argenteam
 scutellam, quam ad te miserat cum
 leguminibus beata Silvia mater tua.
 Cognosce igitur, quia ab ea die,
 qua hæc mihi præbuiſti cum longan-
 imitate, definiuit Dominus ut esses
 PRÆSES Ecclesiæ suæ, pro qua
 proprium effudit sanguinem, & ut
 esses SUCCESSOR PRINCIPIS APO-
 STOLORUM PETRI, cujus etiam
 imitatus es virtutem, quando distri-
 buit opes allatas in simplicitate cor-
 dis, ut quisque opus habebat. Ait
 ergo ad illum beatus Gregorius :
 Et unde noveras tu, quod tunc de-
 stinavit me Dominus ut essem Pon-
 tifex? qui ait: quoniam angelus Do-
 mini omnipotentis ego sum, ideoque
 novi. Tunc etenim Dominus misit
 me ad te, ut probaret propositum
 tuum, si utique benigne, nec ad
 speciem facis elemosynam. Quæ cum
 Beatus ille audisset, timuit: nec-

dum enim hæcenus viderat angelum. Etenim tamquam homini, sic
 in eum intendebat, & illum alloquebatur. Ait autem angelus ei: *ne ti-
 meas; ecce misit me Dominus ut sim tecum, quamdiu es in hac vita.
 Et quam rem vis petere, per me mitte ad Dominum.* Ille vero quum
 audisset hæc, cecidit in faciem suam in terram, & adoravit Dominum
 dicens: *si propter exiguum hoc* (2) *propositum, atque adeo nullum,*
tantam multitudinem miserationum ostendit pietissimus Dominus, ut mit-
teret angelum suum, ut esset tecum semper: quam gloria digni habe-
buntur ii, qui permanent in præceptis ejus, & faciunt justitiam? Ne-
que enim mentitur qui ait: quoniam Misericordia gloriatur adversus ju-
dicium: &, qui miseretur pauperis dat sænori Deo.

(2) Johan. Diac. *munusculum.* Ego refero πρόθεσιν ad rectam in danda elemosy-
 na intentionem, ut paulo ante.

· P R Æ F A T I O ·
I N D I A L O G O S
S. G R E G O R I I P A P Æ .

Auctore anonymo .

Ε Παινουῶται μὲν δικαίως ὡς ἐφ' πάντων οἱ ἀρετῶν μετερχόμενοι, ἧ γὰρ αὐτοὶ μόνοι τῆ κέρδους μετέχουσιν· ἀλλὰ ἢ τοῖς μετέπειτα ὁρθῶς (α) βιωταί ποροουμένοις, καθάπερ ἔμπνην εἰκόνα καὶ σήλω ἔμψυχον, διὰ τῆς μνήμης ταύτης καταλιμπάνουσιν. Ἀξιοπαμώτεροι δὲ μᾶλλον οἱ πᾶσαι σπυδαὴν τιθέμενοι, μετὰ τὸ κατορθῶσαι τὴν ἀρετὴν, τοῦ καὶ συγγράμματα τῶ βίῳ ὡσαύτῃ περὶ, δυνάμενα πρὸς ἀρετῶν γυμνάξεν τοὺς πόθῳ τούτοις ἐπιτυγχάνοντας. Μεγίστη γὰρ ὁδὸς πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος ἄρεσιν, ἡ μελέτη τῶν θεῶν γραφῶν. Ἐν ταύταις γὰρ καὶ οἱ τῶν πράξεων ἑσποδῆται ἀείττονται, καὶ βίοι τῆ μακαρίων ἀνδρῶν ἀνάγραπτοι ὡσαύτε δεόμενοι, οἷον εἰκόνας τινὲς ἔμψυχοι τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας τῶ μίμηματι τῆ ἀγαθῶν ἔργων πρόκεινται· καθὼς (β) καὶ τινες τῆ ἀγίων ἡμῶν πατέρων περὶ τούτων ἐφιλοσόφηται. Πολλῶν τοίνυν σπυδαίων ἀνδρῶν κατὰ τὴν παλαιὰν καὶ κρηνὴν διαθήκην συγγράμματα καταλελοιπῶτων τῶ βίῳ, ἰσοείας τε τῆ γεγονότων καὶ προφητείας τῆ μελλόντων περιέχοντα· οὐ μὴν ἀλλὰ βίους ἀγίων καὶ ἐταρέων ἀνδρῶν, τῆ πε κατὰ τὴν Ἀνατολῶν καὶ Αἴγυπτον

Merito quidem virtutis sectatores laudibus omnium celebrantur. Neque enim sibi solis lucrum comparant, verum etiam posteris recte vivendi studio deditis illam velut viventem quamdam imaginem & animatam statuum factorum suorum relinquunt. Sed multo ampliori laude digni censendi sunt, qui post virtutis opera omne studium in eo posuerunt, ut scripta mundo relinquerent, quæ eos, qui cum affectu illa legerent, ad virtutem instituire & exercere possent. Maxima enim via ad id quod honestum est inveniendum, Scripturarum divinarum est meditatio: siquidem in iis actionum præcepta reperiuntur, & vitæ sanctorum virorum scriptis traditæ veluti quædam divinæ conversationis imagines animatæ ad imitationem bonorum operum propositæ sunt, prout quidam sanctorum Patrum nostrorum philosophati sunt. Cæterum cum multi exstiterint studiosi viri tam in veteri

*Basilienus
ep. i. ad
Greg. Naz.*

^a Colb. βίον.

^β Mss. καὶ τινι ἔσθ... ἐφιλοσοφῆται.

^a Abest a codicibus Latinis, & ab ed. Vatic. Exstat Græce in cod. Reg. 2934. & Colb. 2500. Maur. Abest & ab codd. quibus usus sum. E. V.

ἐν ἀσκήσει ἁγιοπνευμάτων · ἐκ
 πνεύματος ἁγίου κινήσεις, καὶ ὁ
 παντὸς ἐπαίνου ὑτέρτερος ὁ ἐν ἁ-
 γίοις πατῆρ ἡμῶν Γρηγόριος ὁ
 παμμακάριστος, ὁ τῆς μεγαλωνύμου
 πόλεως Ρώμης γενόμενος πάπας,
 σὺν καὶ ἑτέροις πλείοις βίβλοις
 κἀκεῖ τε λέξεως καὶ βλάβει νοήμα-
 τος ἁγαλῶντων, καὶ ὡς βίβλος τῆ
 ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διαπνευμάτων ἁγίων
 ἀνδρῶν, (α) καὶ ἕως τε κλίονους
 καὶ τύπους γεγονόσιν, ἐν τέσσαρσι
 βιβλίοις (β) τῇ Ρωμαίων δια-
 λέκτῳ διεγράφητο. Διελεθόντων
 δὲ ἤδη περὶ ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε
 αἰώνων, καὶ μηδενὸς τῶν πάντων σπου-
 δῆν θεμένου ἐπὶ τῶν ταυτῶν με-
 τάφρασιν ἐκ τῆς Ρωμῆας εἰς τὴν
 Ἑλλάδα γλωτταν, ὁ ἐκ τῆς ἁνω-
 θεν (γ) σοφῆς ψηφισθεὶς ποιμὴν
 τε καὶ ποιμενάρχης καὶ ὁδηγὸς ὀρθο-
 δόξου πίστεως, ὁ πᾶν πρωτοβλάστου
 τῶν ἀποστόλων Πέτρου διάδοχος
 Ζαχαρίας, ὁ τριτομακάριστος, καὶ
 ἰσάγγελος, ἰεροσολικός καὶ οἰκουμε-
 νικός πάπας, φιλόθεος ὢν καὶ φι-
 λόκαλος τὴν ψυχὴν, καὶ ὅλον ἑαυ-
 τὸν ἀναθεὶς τῇ μελλέσῃ μισθοπο-
 δοσίᾳ, μετὰ πάντων αὐτῶν τῶν ἁγα-
 θῶν κατορθωμάτων ἐπιμελῶς χο-
 λάζων ταῖς θεαῖς γραφαῖς, κατὰ
 τὴν ἐπιτολὴν τῆς κυρίας τῶν φά-
 σκασαν· ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ἐν
 αὐταῖς γὰρ δοκεῖτε ζωὴν αἰώνιον ε-
 χεῖν. Ἐπιμνηθεὶς περὶ τοῦ βίου
 καὶ τῆς πολιτείας τῶν κατὰ τὴν ἀνα-
 τολὴν γενομένων ἁγίων πατέρων καὶ
 ἀσκητῶν, βουλλῶς ἀείψην ἐβελά-
 σατο, πᾶν καὶ (δ) τὰς αὐτὰς βί-
 βλους τὰς τῶν ἁγίων ἀνωτέρω μνημο-

ri quam in novo Testamen-
 to, qui scripta præteritarum
 rerum historias, & futura-
 rum prædictiones continen-
 tia orbi reliquerunt, nec non
 vitas sanctorum & virtute præ-
 datorum hominum, qui per
 Orientem & Ægyptum in vi-
 ta monastica excelluerunt;
 Spiritu Sancto motus, omni
 laude major sanctus Pater no-
 ster Gregorius beatissimus &
 inclytæ urbis Romæ Papa,
 una cum plurimis aliis libris
 dictionis venustate & sensuum
 profunditate nitentibus, vi-
 tas etiam sanctorum hominum
 qui in Italia eluxerunt, &
 quo tempore quibusve in lo-
 cis floruerunt, quatuor libris
 Latina lingua conscripsit. Cum
 autem efluxissent ^a jam cen-
 tum & sexaginta quinque an-
 ni, & ex omnibus nemo re-
 pertus esset qui ad ipsos ex
 Latina lingua in Græcam trans-
 ferendos operam impenderet,
 divino consilio electus Pastor,
 & Princeps Pastorum, ortho-
 doxæ fidei dux, & Principis
 Apostolorum Petri successor
 Zacharias, ter beatus, & An-
 gelis par, Apostolicus & OEcum-
 enicus Papa, cum animam
 haberet Dei, & præclararum
 rerum amantem, & totum se
 retributioni futuræ consecraf-
 set, inter cætera ab ipso præ-
 clare gesta, diligenter Scri-
 pturis divinis vacans, juxta
 præ-

^a Mss. καὶ οἷος τε.

^β Colb. τῇ Ρωμαίᾳ.

^γ Mss. θεῖας σοφῆς.

^δ Colb. τὰς αὐτὰς τέσσαρας βίβλους ὅσας
 τῶ ἀνωτέρω μνημονοθέντος ἀειδίου πατρός
 ἡμῶν Γρηγορίου συγγραφέως.

^a Johannes Diaconus lib. 4. cap. 75.
 numerat centum & septuaginta quinque an-
 nos. Utrumque in Chronologia aberrasse
 ostendimus in Præf.

ναθέντων συγγραφείσας τῇ Ρω-
μαίᾳ δαλέκτω, τὰς τε περιεχί-
σας ἢ κατὰ τὴν Ἰταλίαν διαπρε-
ψάντων ἁγίων πατέρων ἀρετῆς, εἰς
τὴν Ελλάδα μεταφράσαι γλώτ-
ται· ἀφθόνως πᾶσιν θέλων παρέ-
χειν τὸν ἐξ αὐτῶν ποιζόμενον ψυ-
χικὸν πλῆθον. Τῆτο οὖν εἰς πέ-
ρας ἀγαγὼν, Θεσσαλον μὲν ἀνέκ-
λειπτον τοῖς πόθῳ ἐπιτυχεύου-
σιν κατέλιπε, ἑαυτῷ δὲ τὸν ἀπο-
κείμενον μισθὸν ἢ πιστῶν ἔφρο-
νίμων οἰκονόμων περιεποίησατο.
α (α) ἢ δὲ ὑποτεταγμένων βιβλίων
εἰσὶν τὰ κεφάλαια ἕτως.

præceptum Domini dicentis: *Scrutamini Scripturas, quia in* ^{Joan. 5 19.}
ipsis videmini vitam æternam ha-
bere. Recordatus vitæ & con-
versationis sanctorum Patrum
& Monachorum qui in Orient-
te vixerunt: optimum scilicet
suscepit consilium tam libros
illos a viris supra memoratis
Latina lingua conscriptos,
quam eos qui complectuntur
virtutes sanctorum Patrum qui
in Italia claruerunt, in lin-
guam Græcam transferendi;
cupiens videlicet utilem ani-
mæ fructum, ex ipsis prove-

nientem abundanter cunctis elargiri. Hoc igitur ad finem
deducens, thesaurum quidem indeficientem iis qui studiose
libros illos legerint reliquit; sibi vero repositam fidelibus
& prudentibus dispensatoribus mercedem acquisivit. Subje-
ctorum autem librorum capita sunt hujusmodi.

α Quæ sequuntur defunt in Colb.

Τάδε περιέχει ἡ Πρώτη Βίβλος

Libri Primi

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

C A P I T A .

Κ Ε Φ Α Λ . Α' . Περὶ Ονωρίου
ἡγμένου γενομένης μονῆς τῆς
ἐπιλεγομένης Φουώδης .

Κεφ. Β' . Περὶ Λιβερτίνου δαυτερα-
εἰς τῆς αὐτῆς μονῆς .

Κεφ. Γ' . Περὶ μοναχῶ κηπερῆ τῆς
αὐτῆς μονῆς .

Κεφ. Δ' . Περὶ Εκυτίου ἡγμένου
χώρας Βαλεείας .

α
β
Κεφ. Ε' . Περὶ (α) Κωνσταντίου πα-
ραμοναεῖς ἐκκλησίας τῶ ἀγίου
Στεφάνου (β) πλησίον τῆς πό-
λεως Ἀγκώνων .

Κεφ. ς' . Περὶ Μαρχελλίνου ἐπισκό-
που τῆς αὐτῆς πόλεως .

γ
Κεφ. Ζ' . Περὶ Νοννώσου δαυτερα-
εἰς μονῆς τῆς εἰς (γ) τὸ Σα-
ραφθῆν ὄρος .

Κεφ. Η' . Περὶ Αναστασίου ἡγ-
μένου μονῆς τῆς ἐπὶ τὸν κρη-
μὸν ὀνομαζομένης .

Κεφ. Θ' . Περὶ Βονιφακίου ἐπισκό-
που πόλεως Φέρνης .

Κεφ. Ι' . Περὶ Φορτουανάου ἐπισκό-
που πόλεως Τυδέρεως .

Κεφ. ΙΑ' . Περὶ Μαρτυρίου μονα-
χῶ χώρας τῆς Βαλεείας .

Κεφ. ΙΒ' . Περὶ Σαδάρου πρεσβυτέρου
τῆς αὐτῆς χώρας .

α Reg. Κωνσταντίου .

β Idem cod. πλησίον ἀγκῶν τῆς πόλεως .

C A P U T I . De Honorato Ab-
bate Monasterii Fundensis .

Cap. II . De Libertino Praeposito
ejusdem Monasterii .

Cap. III . De monacho bortu-
lano Monasterii ejusdem .

Cap. IV . De Equitio Abbate Va-
leriae provinciae .

Cap. V . De Constantio mansionario
Ecclesiae S. Stephani .

Cap. VI . De Marcellino Anco-
nitanae civitatis Episcopo .

Cap. VII . De Nonnoso Praeposito
monasterii in monte , qui So-
raetis dicitur .

Cap. VIII . De Anastasio Ab-
bate Monasterii quod Suppen-
tonia vocatur .

Cap. IX . De Bonifacio Ferenti-
nae civitatis Episcopo .

Cap. X . De Fortunato Tuderti-
nae civitatis Episcopo .

Cap. XI . De Martyrio monacho
provinciae Valeriae .

Cap. XII . De Severo presbytero
ejusdem provinciae .

γ Adjecimus Σαραφθῆν ; ex cod. Reg.
in Vatic. legitur Σεραφίνν .

Τάδε περιέχει ἡ Δευτέρα
Βίβλος

Libri Secundi

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

Σ Α Ρ Ι Τ Α .

Κ Ε Φ Α Λ . Α' . Περὶ τῆς κλα-
θέντος μαγιδίᾳ καὶ ἄλλοις ποροσ-
δυχῆς τῆς ἀγίας Βενεδίκτου σώ-
γεγονότος. (α)

Κεφ. Β'. Περὶ τῆς ἐπανασάντος αὐ-
τῷ σαρκικῶς πολέμου.

Κεφ. Γ'. Περὶ τῆς ποροσνεχθέντος
αὐτῷ φαρμάκου ἐν ποτηρίῳ ὑε-
λίῳ.

Κεφ. Δ'. Περὶ τινος μοναχῶ ἐὼν-
τος τῷ μολῷ χολάζοντος, (β)
εἰς γήϊνας θεωρίας.

Κεφ. Ε'. Περὶ τῆς ἔξελθόντος χει-
μαρῶν καὶ ποροσδυχῆς αὐτῶ ἐκ
πέτρας ζωῆς.

Κεφ. ς. Περὶ τῆς ἐκπεσόντος ἐν
τῇ λίμνῃ σιδηρῶ ἐργαλείου.

Κεφ. Ζ'. Περὶ Μυῦρος μοναχῶ τῶ
ἐπὶ τῆς ὑδάτων πεζύσαντος.

Κεφ. Η'. Περὶ τῆς ζυμωθέντος ἐν
τῷ ἄρτῳ φαρμάκου.

Κεφ. Θ'. Περὶ λίθου παμμεγέ-
θους, καὶ ποροσδυχῆς αὐτῶ ἐλα-
φῶς γενομένου.

Κεφ. Ι'. Περὶ τῆς ὑρεθέντος χαλ-
κῶ ζωδίου, ὅθεν ἔξῆλθεν ἐν φαν-
τασία τὸ πῦρ.

Κεφ. ΙΑ'. Περὶ τῆς σωτειβέντος
παιδὸς ἐν τῷ συμπτώματι.

Κεφ. ΙΒ'. Περὶ τῆς μοναχῶν τῶ
μεταλαμβάνοντων τροφῆς ὡς
τὸν κανόνα.

Κεφ.

C Aput I. De capisterii fra-
cti reparatione.

Cap. II. De tentatione carnis
superata.

Cap. III. De vase vitreo crucis
signo rupto.

Cap. IV. De monacho vagamen-
tis ad salutem reducto.

Cap. V. De aqua viri Dei ora-
tione in montis vertice ex pe-
tra producta.

Cap. VI. De ferro ex profundo
aquae ad manubrium reverso.

Cap. VII. De Mauro ejus disci-
pulo, qui super aquas pedibus
ambulavit.

Cap. VIII. De pane veneno in-
fecto per corvum longius pro-
jecto.

Cap. IX. De ingenti saxo per vi-
ri Dei orationem levato.

Cap. X. De phantastico coquinae
incendio.

Cap. XI. De puerulo monacho
parietis ruina confracto, et
ejus oratione sanato.

Cap. XII. De monachis qui ex-
tra Monasterium comederant.

F 2 Cap.

α In Colb. περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῶ
πρεσβυτέρῳ περὶ τῆς ἀγίας; estque libri 2.
caput secundum. In multis aliis capitulis

indicandis discrepant codd. mss. ab excu-
sis.

β Reg. εἰς τινὰς θεωρίας γήϊνας.

- Κεφ. ΙΓ'. Περὶ τοῦ σαρκινῆ ἀδελ-
φοῦ Βαλεντίνου μοναχοῦ.
- Κεφ. ΙΔ'. Περὶ Τοτίλα τοῦ ῥηγῶς
πειρώσαντος τὸ ἄγιον.
- Κεφ. ΙΕ'. Περὶ τοῦ ἔξέθετο προ-
φητείας πρὸ αὐτοῦ ῥηγί.
- Κεφ. ΙΣ'. Περὶ τοῦ δαιμονιοῦτος
κλεικῆ, καὶ διὰ προσδουχῆς
αὐτοῦ ἰαθέντος.
- Κεφ. ΙΖ'. Περὶ τῆς ἐρημώσεως τοῦ
μοναστηρίου αὐτοῦ προφητείας.
- Κεφ. ΙΗ'. Περὶ τοῦ ἀποκρύψαντος
τὸ φλασκίον ἐν τῇ ὁδοῦ, καὶ ἐκ
προοράσεως τοῦ ἀγίου ἐλεγ-
χθέντος.
- Κεφ. ΙΘ'. Περὶ τοῦ λαβόντος πα-
ρὰ μοναστείας ἐργασίαν, καὶ ἑαυ-
τοῦ ἀγίου ἐλεγχθέντος.
- Κεφ. Κ'. Περὶ τοῦ μοναχοῦ τοῦ κα-
τὰ δάνοισιν ἐξεδειγμένου τὸν
ἄγιον.
- Κεφ. ΚΑ'. Περὶ τοῦ ἀρεθέντος ἀ-
λόγου ἐν καρπῷ λιμῆ ἔμφο-
θεν τῆς ἀγίας κέλης.
- Κεφ. ΚΒ'. Περὶ τοῦ κατ' ὕψος χρη-
ματισμῶν, ἐνεκεν τῆς οἰκοδομῆς
τῆς ἐν Τερρακίνῃ μονῆς.
- Κεφ. ΚΓ'. Περὶ τῶν χωριθεισῶν
παρ' αὐτοῦ τῆς κοινωρίας μονα-
σειῶν.
- Κεφ. ΚΔ'. Περὶ τοῦ μοναχοῦ τοῦ
πρὸς γνώμην τοῦ ἀγίου εἰς τὰς
γονεῖς ἀπελθόντος, καὶ κατὰ τε-
λειωθέντος.
- Κεφ. ΚΕ'. Περὶ τοῦ ἐξελεθόντος
μοναχοῦ τῆς μονῆς, ὅτινος ἐν τῇ
ὁδοῦ δράκων ὑπήνηται.
- Κεφ. Κς. Περὶ τοῦ ἰαθέντος παι-
δὸς ἀπὸ τῆς λέωφας.
- Cap. XIII. De fratre Valenti-
niani monachi, quem vir Dei
in via comedisse spiritu cogno-
vit.
- Cap. XIV. De simulatione regis
Totila deprehensa:
- Cap. XV. De prophetia eidem Re-
gi Totila, & Canusina civita-
tis Antistiti facta.
- Cap. XVI. De clerico a demo-
nio ad tempus liberato.
- Cap. XVII. De destructione mo-
nasterii viri Dei ab ipso pradi-
cta.
- Cap. XVIII. De flascone abscon-
dito, & a viro Dei per spi-
ritum cognito.
- Cap. XIX. De mappularum rece-
ptione ab eodem cognita.
- Cap. XX. De cogitatione monachi
superba a viro Dei cognita.
- Cap. XXI. De ducentis farinae
modiis famis tempore ante vi-
ri Dei cellam inventis.
- Cap. XXII. De fabrica mona-
sterii Tarracinensis per visionem
ab eo disposita.
- Cap. XXIII. De sanctimoniali-
bus, quae post mortem, per ejus
oblationem communioni Ecclesiae
sunt redditae.
- Cap. XXIV. De puero monacho,
quem sepultum terra projecit.
- Cap. XXV. De monacho qui a mo-
nasterio discedens, draconem in
itinere invenit.
- Cap. XXVI. De puero a morbo
elephantino curato.

- Κεφ. ΚΖ'. Περὶ τῆς ἀρεθέντων ἡ'. νομισμάτων ἕξ ὑποσδύχης τῆ ἀγίας.
- Κεφ. ΚΗ'. Περὶ τῆς ῥιφέντος ἀνακλασαιεὶ σὺν τῷ ἐλάμῳ κατ' ἐπιτροπὴν αὐτῆ καὶ μὴ κλασθέντος.
- Κεφ. ΚΘ'. Περὶ τῆς γεμιωθέντος πίθου ἐλάμῳ διὰ ὑποσδύχης αὐτῆ.
- Κεφ. Λ'. Περὶ τῆς δαιμονιοῦτος μοναχῆ καὶ διὰ * ῥαπίσματος τῆ ἀγίας ἰαθέντος.
- Κεφ. ΛΑ'. Περὶ τῆς γεωργῆς τῆς ἀορίτως ἐκ τῆς δεσμῶν λυθέντος, μόνον ἐπιβλέψαντος τῆ ἀγίας.
- Κεφ. ΛΒ'. Περὶ τῆς ἀνασάντος νεκρῆς διὰ ὑποσδύχης τῆ ἀγίας.
- Κεφ. ΛΓ'. Περὶ τῆς παρεκάλεσε Σχολαστικά ἢ αὐτῆ ἀδελφῆ.
- Κεφ. ΛΔ'. Περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῆς ἀδελφῆς αὐτῆ Σχολαστικής, πῶς αὐτὴν εἶδεν ὡσεὶ περὶ εἰσεροὺν εἰς ἕρανθς ἀνιπταμένῳ.
- Κεφ. ΛΕ'. Περὶ τῆς ψυχῆς Γερμανῆς ἐπισκόπου πόλεως Καπύης.
- Κεφ. Λς'. Περὶ τῆς συγγραφέντος παρ' αὐτῆς μοναχικῆς κανόνος.
- Κεφ. ΛΖ'. Περὶ τῆς ἑαυτῆς ἕξοδος, λὺ τῶν ἀδελφοῖς ὑποσδύχης.
- Κεφ. ΛΗ'. Περὶ τῆς ἰαθείσης γυναικὸς διὰ ὑποσδύχης τῆ ἀγίας.
- Cap. xxvii. De solidis per miraculum debitori redditis.
- Cap. xxviii. De ampulla vitrea in saxis projecta & non fracta.
- Cap. xxix. De dolio vacuo, oleo repleto.
- Cap. xxx. De Monacho a demone liberato.
- Cap. xxxi. De rustico ligato, & solo ejus visu soluto.
- Cap. xxxii. De mortuo suscitato.
- Cap. xxxiii. De miraculo Scholastica sororis ejus.
- Cap. xxxiv. De anima sororis ejus visa qualiter e corpore sit egressa.
- Cap. xxxv. De mundo ante oculos ejus collecto, & de anima Germani Capuanae civitatis Episcopi.
- Cap. xxxvi. Quod regulam monachorum scripserit.
- Cap. xxxvii. De prophetia sui exitus fratribus denuntiati.
- Cap. xxxviii. De insana muliere in ejus specu sanata.

* Edit. μαξίλλης.

Τὰδε περιέχει ἡ Τρίτη Βίβλος

Libri Tertii

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

C A P I T A .

Κ ΕΦΑΛ. Α'. Περὶ Παυλίνου
ἐπισκόπου πόλεως Νωλίων.Κεφ. Β'. Περὶ Ἰωάννου Πάπα Ρώ-
μης.

Κεφ. Γ'. Περὶ Ἀγαπητοῦ Πάπα.

Κεφ. Δ' Περὶ Δατίου ἐπισκόπου
πόλεως Μεδιολάνων.Κεφ. Ε'. Περὶ Σαβίνου ἐπισκόπου
πόλεως Κανυσίας.Κεφ. ς'. Περὶ Κασίου ἐπισκόπου
πόλεως Ναρνίας.Κεφ. Ζ'. Περὶ Ἀνδρέου ἐπισκόπου
πόλεως Φοιῶδης.Κεφ. Η'. Περὶ Κωνσταντίνου ἐπισκό-
που πόλεως Ακύνου.Κεφ. Θ'. Περὶ Φριγιανῶν ἐπισκό-
που πόλεως Λουῆς.Κεφ. Ι'. Περὶ Σαβίνου ἐπισκόπου
πόλεως Πλακεντίας.Κεφ. ΙΑ'. Περὶ Κερβονίου ἐπισκό-
που πόλεως Ποταλωνίας.Κεφ. ΙΒ'. Περὶ Φουλγεنتίου ἐπισκό-
που πόλεως Οὐτρικέλης.Κεφ. ΙΓ'. Περὶ Ερκελανῶν ἐπισκό-
που πόλεως Περσσίας.Κεφ. ΙΔ'. Περὶ Ἰσαὰκ ἡγουμένου
προορατικῶν, πλησίον Σπολήτης
τῶν γένει Σύρου.Κεφ. ΙΕ'. Περὶ Εὐτυχίου ἐφλω-
ρευτικῶν, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νηρσίας.Κεφ. Ις'. Περὶ Μαρτίνου μοναχῶν τῶν
ἐν τῶν ὄρει Μάρσης.Κεφ. ΙΖ'. Περὶ τῶν ἐλθόντων μονα-
χῶν ἀπὸ τῶν ὄρει τῶν Ἀργεντα-
ρίων, ἐν νεκρὸν ἐγειραντος.Κεφ. ΙΗ'. Περὶ Βενεδίκτη μοναχῶν.
Κεφ.Caput i. De Paulino Nola-
nae urbis Episcopo.Cap. ii. De sancto Jobanne
Papa.Cap. iii. De sancto Agapito
Papa.Cap. iv. De Dacio Mediolanensi
Episcopo.Cap. v. De Sabino Canusinae ci-
vitatatis Episcopo.Cap. vi. De Cassio Narniensis
civitatis Episcopo.Cap. vii. De Andrea Funda-
nae civitatis Episcopo.Cap. viii. De Constantio Aequi-
nae civitatis Episcopo.Cap. ix. De Frigidiano Lucensis
civitatis Episcopo.Cap. x. De Sabino Episcopo Pla-
centino, qui Padum flumen per
litteras suas compefcuit.Cap. xi. De Cerbonio Populo-
nii Episcopo.Cap. xii. De Fulgentio Utricu-
lanae civitatis Episcopo.Cap. xiii. De Herculano Peru-
sinae civitatis Episcopo.

Cap. xiv. De Isaac servo Dei.

Cap. xv. De Eutychio et Flo-
rentio servis Dei.Cap. xvi. De Martino monacho
de monte Marsico.Cap. xvii. De monacho ex mon-
te Argentario, qui mortuum
suscitavit.Cap. xviii. De Benedicto mona-
cho.
Cap.

- Κεφ. ΙΘ'. Περὶ τῆς γενομένης θαύματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Ζιλώνος ἐν τῇ πόλει Βερώνης.
- Κεφ. Κ'. Περὶ Στεφάνου πρεσβυτέρου χώρας Βαλερίας.
- Κεφ. ΚΑ'. Περὶ μοναστρίας τῆς φυγαδυσίας τὸν δαίμονα.
- Κεφ. ΚΒ'. Περὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς ἀοράτως τὸν κλέπτῳ κρατήσαντος μετὰ θάνατον ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βαλερίας.
- Κεφ. ΚΓ'. Περὶ τῆς ἡγεμένης τῆς ἐν τῇ πόλει Πρανεσῆρη, καὶ τῶν πρεσβυτέρων αὐτῆς.
- Κεφ. ΚΔ'. Περὶ Θεοδώρου παραμοναρίου τῆς ἁγίας Πέτρης ἐν Ρώμῃ.
- Κεφ. ΚΕ'. Περὶ Αβουιδίου παραμοναρίου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Πέτρης.
- Κεφ. Κς'. Περὶ Μλωᾶ ἐρημίτου.
- Κεφ. ΚΖ'. Περὶ τῆς μὴ θελουσάντων μιαιφραγῆσαι τεσσαράκοντα γεωργῶν, καὶ ὑπὸ τῶν Λογγοβάρδων ἀποκεφαλιδέντων.
- Κεφ. ΚΗ'. Περὶ τῆς αἰχμαλώτων, τῆς μὴ θελουσάντων τλῶ τῆς αἰγὸς κεφαλῶν ποσκωῆσαι, καὶ κατασφαγέντων.
- Κεφ. ΚΘ'. Περὶ Αρειανῶν ἐπισκόπου τυφλωθέντος.
- Κεφ. Λ'. Περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Αγάθης, εἰς τλῶ Σαββῶρων.
- Κεφ. ΛΑ'. Περὶ Ερμενιγίλδου ῥηγὸς, πρώτου Αρειανῶν ὑπάρχοντος, ἔτι διὰ τὸ προσελθεῖν αὐτὸν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὡς τῆς ἰδίας πατρὸς σφαγέντος.
- Cap. XIX. De Ecclesia beati Zanonismartyris Verona, in qua aqua ultra portam apertam inundantes minime intraverunt.
- Cap. XX. De Stephano presbytero provinciae Valeriae, cui diabolus caligas e tibiis traxit.
- Cap. XXI. De puella conversa, cujus solo imperio homo est a demone liberatus.
- Cap. XXII. De Presbytero provinciae Valeriae, qui furem ad sepulcrum suum tenuit.
- Cap. XXIII. De Abbate Praenestini montis, ejusque Presbytero.
- Cap. XXIV. De Theodoro mansionario Ecclesiae beati Petri urbis Romae.
- Cap. XXV. De Abundio mansionario ejusdem Ecclesiae beati Petri.
- Cap. XXVI. De Mena monacho solitario.
- Cap. XXVII. De quadraginta rusticis, qui pro eo quod carnes immolatitias comedere noluerunt, a Langobardis occisi sunt.
- Cap. XXVIII. De multitudine captivorum, qui pro eo quod caput caprae adorare noluerunt, occisi sunt.
- Cap. XXIX. De Ariano Episcopo caecato.
- Cap. XXX. De Arianorum Ecclesia, quae in Romana urbe catholica consecratione dedicata est.
- Cap. XXXI. De Hermenigildorege Leuwigildi Visigothorum regis filio, pro fide catholica ab eodem patre suo occiso.

Κεφ. ΛΒ'. Περὶ τῆς ὑπο' Αφρικῆς ἐπισκόπων, τῶν διὰ τὴν ορθόδοξον πίσιν γλωσσοκοπηθέντων, καὶ πάλιν λαλησάντων.

Κεφ. ΛΓ'. Περὶ Ἐλευθερίου ἡγμένου μονῆς τῆς ἁγίας Μάρκας Σπολήτης.

Κεφ. ΔΔ'. Περὶ διαφορᾶς κατανύξεως.

Κεφ. ΔΕ'. Περὶ Αμαντίου ἐπισκόπου χώρας Τυσκίας.

Κεφ. Δς'. Περὶ Μαξιμιανῆς ἐπισκόπου πόλεως Συρακῶσσης.

Κεφ. ΔΖ'. Περὶ Σαγκτέλου πρεσβυτέρου χώρας Νυρσίας.

Κεφ. ΛΗ'. Περὶ τῆς ὀπτασίας Ρεδέμπτης ἐπισκόπου πόλεως Φερεντίνης.

Cap. xxxii. De Episcopis Africanis, qui pro defensione catholicae fidei ab Ariani Vandalis radicitus linguas, nullum locutionis solita sustinere dispendium.

Cap. xxxiii. De Eleutherio seruo Dei,

Cap. xxxiv. Quot sunt genera compunctionis.

Cap. xxxv. De Amantio presbytero provinciae Tusciae.

Cap. xxxvi. De Maximiano Syracusanae civitatis Episcopo.

Cap. xxxvii. De Sanctulo presbytero provinciae Nursiae.

Cap. xxxviii. De visione Redempti Ferentinae civitatis Episcopi.

Τὰδε περιέχει ἡ Τετάρτη Βίβλος

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α.

Κεφ. Α'. Οτι ἀναγκασιότερα τῶν σαρκικῶν τὰ πνευματικά.

Κεφ. Β'. Οτι ἄδὴ πίστεως ἔδὲ ὁ ἄπιστος ζῆ.

Κεφ. Γ'. Οτι τρία ἔκτισεν ὁ Θεὸς ζωτικὰ πνεύματα.

Κεφ. Δ'. Περὶ τῆς ῥητῆς ἐκκλησιασικῆς.

Κεφ. Ε'. Περὶ ψυχῆς αἴφνης ἐκ τῆς σώματος ἔξελθούσης.

Κεφ. ς'. Περὶ ψυχῆς καὶ σώματος τῶν ἁγίων.

Libri Quarti

C A P I T A.

Caput i. Quod aeterna ac spiritalia ideo a carnalibus minus credantur, quia ea quae audiunt, per experimentum minime noverunt.

Cap. ii. Quod sine fide neque infidelis vivat.

Cap. iii. Quod tres vitales spiritus sunt creati.

Cap. iv. De quaestione Salomonis qua dicitur: Unus interitus est hominis & jumentorum.

Cap. v. De quaestione animae invisibiliter exeuntis, an sit quae videri non potest.

Cap. vi. Quod vita animae manentis in corpore, sicut deprebenditur ex motu membrorum, sic vita animae post corpus in

Κεφ.

San-

Sanctis pensanda est ex virtute miraculorum.

- Κεφ. Ζ'. Περὶ ὁράσεως ἐξόδου ψυχῆς.
- Κεφ. Η'. Περὶ ἕξόδου τῆς ψυχῆς Γερμανῆ ἐπισκότου πόλεως Καπύης.
- Κεφ. Θ'. Περὶ ἕξόδου τῆς ψυχῆς Σπεκιώσου μοναχῆ.
- Κεφ. Ι'. Περὶ ψυχῆς ἐγκλείσεως εἰς ἄρανόν ἀνελεθῆσης.
- Κεφ. ΙΑ'. Περὶ ἕξόδου ψυχῆς Ελπιδίου (α) ἐπισκότου πόλεως Νυρτίας.
- Κεφ. ΙΒ'. Περὶ ἐξόδου ψυχῆς τῆ ἀπὸ Νυρτίας πρεσβυτέρου.
- Κεφ. ΙΓ'. Περὶ τῆς ψυχῆς Πρόβου ἐπισκότου πόλεως Ρεατῆς.
- Κεφ. ΙΔ'. Περὶ τῆς τελειώσεως Γάλλου μοναχῆ Συμαχῆ πατρικῆς.
- Κεφ. ΙΕ'. Περὶ τῆς τελειώσεως Σερβίλου ὁραλουτικῆς.
- Κεφ. Ις'. Περὶ τῆς τελειώσεως Ρωμῆλου μοναχῆς.
- Κεφ. ΙΖ'. Περὶ τὴν τελειώσεως Ταρσίλλου τῆς ἱερᾶς παρθένου.
- Κεφ. ΙΗ'. Περὶ τῆς τελειώσεως Μόστης τῆς κόρης.
- Κεφ. ΙΘ'. Ερώτησις εἰς πάντα τὰ βαπτιζόμενα παῖδια εἰσέρχονται εἰς τὴν βασιλείαν, ἢ περὶ τῆ βλασφημῆσαντος παιδῆς.
- Κεφ. Κ'. Περὶ τοῦ ὅτι Στεφάνου.
- Κεφ. ΚΑ'. Περὶ ψυχῶν δικαίων, ὅτι ἐν τῇ ἕξοδῳ εἰς ὁρῶνται, ἢ τὴ ἐξῆς.
- Κεφ. ΚΒ'. Περὶ τῆς δύο μοναχῶν τῆς κρεμασθέντων ἐπὶ τῆς Πορτοβάρδων εἰς δένδρον.
- Κεφ. ΚΓ'. Περὶ τῆς τελειώσεως Συρᾶνου ἡγμενῆς.
- Κεφ. Cap. vii. De egressibus animarum.
- Κεφ. viiii. De egressu anime Germani Episcopi Capuani.
- Κεφ. ix. De egressu anime Speciosi monachi.
- Κεφ. x. De anima cujusdam inclusi.
- Κεφ. xi. De egressu Spei Abbatis.
- Κεφ. xii. De egressu anime Ursini Presbyteri.
- Κεφ. xiii. De anima Probi Reatina civitatis Episcopi.
- Κεφ. xiv. De transitu Gallæ ancillæ Dei.
- Κεφ. xv. De transitu Servuli paralytici.
- Κεφ. xvi. De transitu Romulæ ancillæ Dei.
- Κεφ. xvii. De transitu Tharsille sacre virginis.
- Κεφ. xviii. De transitu Musæ puellæ.
- Κεφ. xix. Quod quibusdam parvulis regni cælestis aditus a parentibus clauditur, cum ab eis male nutriuntur; & de puero blasphemato.
- Κεφ. xx. De transitu Stephani servi Dei.
- Κεφ. xxi. Quod aliquando anime meritum non in ipso egressu, sed post mortem verius declaratur.
- Κεφ. xxii. De duobus monachis Valentionis Abbatis.
- Κεφ. xxiii. De transitu Surani Abbatis.

Tom. VI.

Κεφ.

G

Cap.

α Ita Reg. Ms. & editi.

- Κεφ. ΚΔ'. Περὶ τῆς τελειώσεως τῆ ἀπὸ Μάρτυρος διακόνου.
- Κεφ. ΚΕ'. Περὶ τῆς θανάτου τῆ ἀνθρώπου Θεοῦ, τῆ ἀποσταλέντος ἐν Σαμαρείᾳ.
- Κεφ. Κς'. Ερώτησις περὶ τῆς ψυχῶν τῆς δικαίων.
- Κεφ. ΚΖ'. Ερώτησις περὶ ψυχῶν, δι' ἀνοκαλύψεως Γεροντίου καὶ Μελετίου μοναχῶν, καὶ τῆς θανάτου τῆ παιδὸς τῆς Ἀρμενταίης.
- Κεφ. ΚΗ'. Περὶ τῆς πελαγίτης Θεοφάνους κόμητος Κενταμέλων.
- Κεφ. ΚΘ'. Ὅτι ὡς περὶ αἱ τῆ δικαίων ψυχῶν ἐν τῆ θρανῶ, οὕτως περὶ ἀμαρτωλῶν ἐν τῆ ἀδὴ ἀπέρχονται.
- Κεφ. Λ'. Ερώτησις πῶς πισύσωμεν, ὅτι τὰ ἀσώματα πνεύματα τῆς σωματικῆς πνεύματα κρατεῖσθαι.
- Κεφ. ΛΑ'. Περὶ τῆς θανάτου Θεοδώρου ῥηγὸς Ἀρειανῶ.
- Κεφ. ΛΒ'. Περὶ τῆς θανάτου Ρεπαράτου.
- Κεφ. ΛΓ'. Περὶ τῆς θανάτου κοιλίας, καὶ ὅπως τὸ μνήμα αὐτῆς ἀπευείδῃ.
- Κεφ. ΛΔ'. Ερώτησις, εἰ οἱ ἀμαρτωλοὶ πρὸς ἀμαρτωλὸς ἐν τῆ μέλλοντι αἰῶνι ἐπιγινώσκουσιν.
- Κεφ. ΛΕ'. Περὶ τῆς θρασυμάνου τῆς φοροῦντος ἐν τῆ Ἰερὸς αὐτῆς.
- Κεφ. Λς'. Ὅτι ἀγνωστοί εἰσιν αἱ ψυχῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ ἀνταποδόσεως ἀγαθῶν τε καὶ πονηρῶν, καὶ περὶ τῆς θανάτου Ἰωάννου, καὶ Εὐμορφίου, καὶ Στεφάνου.
- Cap. xxiv. De transitu Diaconi Ecclesie Marsorum.
- Cap. xxv. De morte viri Dei, qui missus Bethel fuerat.
- Cap. xxvi. Si ante restitutionem corporis recipiantur in celo anime iustorum.
- Cap. xxvii. Quibus modis morientes aliqua predicunt: & de Godeo avvocato, Gerontio ac Mellito monachis, & Armentario puero, & diversitate linguarum.
- Cap. xxiii. De morte Theophanii Comitis.
- Cap. xxix. Quod sicut perfectorum anime in celo, ita post dissolutionem corporis iniquorum anime in inferno esse credenda sunt.
- Cap. xxx. Qua ratione credendum sit, ut incorporeos spiritus tenere ignis corporeus possit.
- Cap. xxxi. De morte Theoderici regis Ariani.
- Cap. xxxii. De morte Reparati.
- Cap. xxxiii. De morte curialis, cujus sepultura incensa est.
- Cap. xxxiv. Si boni bonos in regno, & mali malos in supplicio agnoscunt.
- Cap. xxxv. De quodam religioso, qui Prophetas moriens vidit.
- Cap. xxxvi. Quod se etiam ignota anime nonnunquam in exitu recognoscunt, quia vel pro culpis tormenta, vel pro bonis actibus similia sunt premia receptura: & de morte Iohannis & Ursi, Eumorphii & Stephani.

- Κεφ. ΛΖ'. Περὶ τῆς ἑξαφώνου ἀρ-
παζομένων ψυχῶν καὶ πάλιν ἐπι-
στρεφουσῶν.
- Κεφ. ΛΗ'. Περὶ Δευσδέδιτ τῆ
τζαγγαίει.
- Κεφ. ΛΘ'. Περὶ τῆς κείσεως τῆς
Σοδομιτῶν.
- Κεφ. Μ'. Περὶ τῆς Σεωρεσῶν ψυ-
χῶν, ἔτι ἐν τῷ σώματι ὑπαρ-
χουσῶν μέρος τι τῆς κείσεως,
καὶ περὶ Θεοδώρου τῆ παιδός, καὶ
περὶ τῆς Θανάτου Χρυσασοίει, καὶ
τινος μοναχῆ Ἰσαύρου.
- Κεφ. ΜΑ'. Ερώτησις εἰ μετὰ θά-
νατον καθαρτικὸν πῦρ ὑπάρχει.
- Κεφ. ΜΒ'. Περὶ τῆς ψυχῆς Πα-
σχατίει δακόνει.
- Κεφ. ΜΓ'. Ερώτησις τίνοι λόγῳ
πολλὰ ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς
περὶ ψυχῶν φανερωῦνται.
- Κεφ. ΜΔ'. Ερώτησις πῶς τὸ ἄδην
εἶναι πισυτέον.
- Κεφ. ΜΕ'. Ερώτησις (α) εἰ ἐν τι-
μώρημα τῆς γενένης πῦρ ἐστίν,
ἢ ἕτερον.
- Κεφ. Μς. Ερώτησις εἰ ἐν πάντοτε
κατακαλωνται οἱ ἐν τῇ γενένη τῆ
πυρὸς οὐρανοῦμοιοι.
- Κεφ. ΜΖ'. Ερώτησις πῶς ἡ ψυχὴ
ἀθάνατος λεγομένη, ὡς γέγρα-
πται, τῇ τῆς Θανάτου κρίσει
ὑποβάλλεται.
- Κεφ. ΜΗ'. Περὶ τινος ἀγίου φο-
βηθέντος τῆς Θάνατον.
- Κεφ. ΜΘ'. Ερώτησις πῶς τινες μὴ
φοβεσθῶνται τὸ θάνατον δι' ἐπι-
καλύψεως ἐπισηρίζονται καὶ πε-
ρὶ Αντωνίου καὶ Μερέλλου τῆς μο-
ναχῶν.
- Κεφ. xxxvii. De bis qui per er-
rorem educi videntur e corpore,
et de vocatione et revocatione
Petri monachi, et de morte et
de resurrectione Stephani, ac
de visione cujusdam militis.
- Κεφ. xxxviii. Quid sibi vult in
amanis locis domus constructio:
et de Deusdedit, cujus domus
sabbato videbatur edificari: et
de pœna Sodomorum.
- Κεφ. xxxix. Quod quorundam
anima adhuc in corpore posita,
pœnale aliquid de spiritalibus
vident: et de Theodoro puero:
ac de morte Chrysaorii, et mo-
nachi cujusdam Iconii.
- Κεφ. xl. An post mortem pur-
gatorius ignis sit.
- Κεφ. xli. De anima Paschastii
Diaconi.
- Κεφ. xlii. Cur in extremis tem-
poribus tam multa de animabus
clarescunt, quæ antea latuerunt.
- Κεφ. xliiii. Ubi esse infernus cre-
dendus sit.
- Κεφ. xliv. Utrum unus gebennæ
ignis sit, an diversi.
- Κεφ. xlv. Si semper ardeant qui
gebennæ incendiis deputantur.
- Κεφ. xlvi. Quomodo anima im-
mortalis dicitur, si constat quod
mortis damnatione puniatur.
- Κεφ. xlvii. De quodam sancto
viro qui ad mortem veniens ex-
pavit.
- Κεφ. xlviii. Quod quidam ne in
morte timeant, revelatione robo-
rantur: et de Antonio, et Me-
rulo, et Jobanne monachis.

Κεφ.

G 2 Cap.

α In editis viciose δάρημα.

- Κεφ. Ν'. Ερώτησις ἐὰν ἤχη ἡ ψυχή φυλάττεσθαι τὰ ὄνειρατα, καὶ ἐκ ποίων τρόπων γίνονται.
- Κεφ. ΝΑ'. Περὶ τοῦ ἐμπαιχθέντος ὑπὸ ὄνειρου.
- Κεφ. ΝΒ'. Ερώτησις ἐὰν ὠφελουῦνται αἱ ψυχὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν σαπτομένων.
- Κεφ. ΝΓ'. Περὶ τῆς μοναστείας τῆς ταφείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ἧς ἠρέθη τὸ ἥμισυ τοῦ σώματος κωθέν.
- Κεφ. ΝΔ'. Περὶ τῆς ταφῆς Βαλεριανῶν πατρικῶν.
- Κεφ. ΝΕ'. Περὶ τοῦ σώματος Βαλεντίνου δευτέρου, μετὰ θανάτου ἐλευθέντος τοῦ μνήματος.
- Κεφ. Νς'. Περὶ τοῦ σώματος τοῦ βασιλέως τοῦ ταφέντος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ μετὰ τοῦτο μὴ εὑρεθέντος.
- Κεφ. ΝΖ'. Ερώτησις, τί ἐστὶ μετὰ θάνατον τὸ δυνάμενον βοηθῆσαι ταῖς ψυχαῖς; καὶ περὶ τοῦ ὠρεσβυτέρου τοῦ ὑπὸ Κερκυκένων, καὶ περὶ τοῦ ψυχῆς Ἰησοῦ μοναχοῦ.
- Κεφ. ΝΗ'. Περὶ ζωῆς καὶ πελαώσεως Κασίου ἐπισκόπου.
- Κεφ. ΝΘ'. Περὶ τοῦ ὁράτους ἐκ τῶν σιδήρων λυθέντος, καὶ περὶ τοῦ ναυῆος τοῦ ἐκ τοῦ ναυαγίου σωθέντος.
- Κεφ. Ξ'. Περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἀγίων μυστηρίων τῆς θείας λειτουργίας.
- Κεφ. ΞΑ'. Περὶ τοῦ ταπεινῶς τὴν καρδίαν ἐν τοῖς θεοῖς μυστηρίοις, καὶ περὶ τῆς νοῦς φυλάξεως.
- Κεφ. ΞΒ'. Περὶ τοῦ συχωρεῖν πταίσματα ἑτέρων, ὅπως καὶ τῶν ἀφέντων συχωρηθῶσιν.
- Cap. XLIX. An observanda sint somnia, & quot sint modi somniorum.
- Cap. L. De quodam viro, cui per somnium longa spatia promissa sunt, & in brevi tempore morte refecata.
- Cap. LI. An prosit animabus, si mortuorum corpora in Ecclesia fuerint sepulta.
- Cap. LII. De quadam sanctimoniali femina in Ecclesia sancti Laurentii sepulta, qua dimidia apparuit incensa.
- Cap. LIII. De Valeriani Patriicii sepultura.
- Cap. LIV. De corpore Valentini ab Ecclesia post mortem projecto.
- Cap. LV. De tinctoris corpore in Ecclesia sepulto, & postmodum non invento.
- Cap. LVI. Quid sit quod post mortem valeat ad absolutionem animas adjuvare: & de Centumcellensi Presbytero, ac de anima Iusti monachi.
- Cap. LVII. De vita & transitu Cassii Narniensis Episcopi.
- Cap. LVIII. De quodam ab hostibus capto, cujus vincula oblationis hora solvebantur: & de Baraca nauta per salutarem hostiam a naufragio liberato.
- Cap. LIX. De virtute ac mysterio victimæ salutaris.
- Cap. LX. De affligendo corde inter sacra mysteria, & de mentis custodia post compunctionem.
- Cap. LXI. De relaxandis culpis alienis, ut nostræ nobis relaxentur.

S. GREGORII PAPÆ
DIALOGORUM LIBRI IV.

^a De vita & miraculis * Patrum Italicorum, & de eternitate animarum.

LIBER PRIMUS.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ
ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ

Πρὸς Πέτρον, (α) διάκονον, περὶ πολιτείας διαφόρων πατέρων ἡσ' ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ διαλαμψάντων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Uadam die nimis quorundam secularium tumultibus depressus, quibus in suis negotiis plerumque cogimur solve-
re etiam quod nos certum est non debere, secretum locum petii amic-
um mœroris, ubi omne quod de mea mihi occupatione displicebat, se patenter ostenderet, & cuncta quæ infligere dolorem consueverant, congelta ante oculos licenter venirent. Ibi itaque cum afflictus valde & diu tacitus federem, dilectissimus filius meus Petrus diaconus adfuit, mihi a primævo juventutis flore amicitii familiariter obstrictus, atque ad sacri verbi indagacionem focus. Qui gravi excoqui cordis languore me intuens, ait: Numquidnam novi tibi aliquid accidit,

ΙΑ τῶν ἡμερῶν σφοδρῶς τισιν ἀγάλλεις κοσμικαῖς βαρῆταις, ὅξ ὦν ἐν ταῖς ἀνταῖς παραγματείαις ἐκλύεσθαι ἐκ παντὸς ἀναγκαζόμεθα, ὅπερ τὸτο ἐν ἡμῖν τὸ σώζον ἐνεκεν ἐκ οφείλει, ἠγασάμην ἐμαυτῶν ἠσυχάζοντες τινα τόπον τῆς λύτης ἐν ᾧ τόπων ἅπαντα πᾶ τῇ ἐμῇ ἀπαρέσκοντα φροντίδι, αὐτῶ μοι φανερῶς ἐπεδείκνυοντο, ἕ πάντα αὐτῶν πόνον ἐκδλίβειν εἰσάσασιν, ἐνώπιον τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν εὐκόλως παείσαντο. ἐκεῖ τοίνυν καθεζομένης με, πάνυ τεθλιμμένης ἕ ἠσυχάζοντες, ὁ ἀγαπῆτός με ἰδὸς Πέτρος ὁ διάκονος παρέστη μοι, ὅς τις ἔ' ἐκ πρώτου καρπῶ τῆς ἡλικίας αὐτῶ, ἕ ἐπὶ τῆς νεότητος αὐτῶ, γνησίως ἐν τῶ τῆς φιλικίας δεσμῶ συνηρόδοτη μοι, ἕ μὲν ἀλλὰ ἕ ἐν τῇ τῶν ἱερῶν λόγων διατυπώσει κοινόνος μοι γεγονόνος, ὅς τις θεασάμενός με σφοδρῶς πᾶ τῆς καρδίας νοσήματι συγκατέμεινον, ἕφη' μήποτε γενέον τι σω-
εβη

^a Cod. Nan. incipit Dialogorum D. Greg. liber primus. Bessar. Incipit Dialogus E. Greg. Papa. Absent Italicorum a Gem. & Aud.

^a Mss. ἀρχιδιάκονον. Infra diaconus simpliciter nuncupatur, tam in textu Latino quam in translatione Græca.

quod plus te solito mœror tenet ? Cui inquam : Mœror , Petre , quem quotidie patior , & semper mihi per usum vetus est , & semper per augmentum novus . Infelix quippe animus meus occupationis suæ pulsatus vulnere , meminit qualis aliquando in monasterio fuit ; quomodo ei labentia cuncta subter erant ; ^a quantum rebus omnibus quævolvuntur , eminebat ; quod nulla nisi cœlestia cogitare consueverat ; quod etiam retentus corpore , ipsa jam carnis claustra contemplatione transibat ; quod mortem quoque , quæ pene cunctis pœna est , videlicet ut ingressum vitæ & laboris sui præmium amabat . At nunc ex occasione curæ pastoralis secularium hominum negotia patitur , & post tam pulchram quietis suæ speciem , terreni actus pulvere fœdatur . Cumque se pro condescensione multorum ad exteriora sparserit , etiam cum interiora appetit , ad hæc proculdubio minor redit . Perpendo itaque quid tolero , perpendo quod amisi . Dumque intueor illud quod perdidici , fit hoc gravius quod porto . Ecce etenim nunc magni maris fluctibus quatior , atque in navi mentis tempestatis validæ procellis illidor . Et cum prioris vitæ recolo , quasi post tergum ductis oculis viso littore suspiro . Quodque ^b adhuc gravius est , dum immensis fluctibus turbatus feror , vix jam portum videre valeo quem reliqui : quia & ita sunt casus mentis , ut prius quidem perdat bonum quod tenet , ^c si tamen se perdidisse meminerit ; cumque longius recesserit , etiam boni ipsius quod perdiderat obliviscatur ; fitque

a
VITÆ MONASTICÆ QUIES .

ANIMI SECULARIBUS NEGOTIIS OCCUPATI ANGOR & FOLICITUDO .

b

c

a Cod. Nan. Et quantum ... & quod .

b In Besl. deest adhuc & turbatus .

c Fortasse legendum sic tamen ut se perdidisse . In omnibus tamen MSS. habetur si tamen se . Maur. Sed Cod. Nan. habet sed tamen .

έβη , ὅτι πλεοτέρα σε τῷ ἔθους λύπῃ , ἢ ὄρω , κατέχει ; ἢ τινι ἄποκειθεῖς , εἶπον . ἢ λύπῃ , Πέτρε , ἢ ἄπο καὶ ἡμέραν ὑπομῆω , τῷ μὲν ἔθει παλαιά ἐστι , διὰ δὲ παροδῆκης νεάζει . (α) παλαιωπαρεῖ τοίνυν ἢ ψυχὴ μου τῇ ἐαυτῆς ἀσχολίᾳ , νυσομένη τῷ τραύματι . μνημονόβει γὰρ ὅποια ποτέ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπῆρχε . πῶς αὐτῇ πάντα τὰ μὴ ἀνήκοντα ὑπέειπο . πόσων τραυματίων τῶν ἐν τῷ βίῳ κυλιόμενων ὑπερανέσκηεν , ἢ τις ἐδὲν ἕτερον εἰ μὴ τὰ ἐράνια μεριμνᾶν εἴωθεν . κρατεμένη γὰρ τῷ σώματι τὰ τῆς σαρκὸς κλεῖθρα τῇ θεωρίᾳ ὑπερέβαινε . διὰ ἃ τὸν θάνατον , τὸν πᾶσι φοβερὸν ὑπάρχοντα , ὡς περ εἰσοδοὺ ζωῆς ἐν τῷ καμάτῳ αὐτῆς ἀμοιβῶν ἠγάσσα . ἢ τις νῦν παροφείσει ποιμαστικῆς μερίμνης , κοσμικῶν ἀνθρώπων πράγμασιν ὑποσπίπτει , (β) ἃ μετὰ ποσῶν ἄραίων τῆς αἰδιότητος αὐτῆς κάλλος , γνήνης πράξεως τῷ κοινορθῶ συνοζέει . νύκτα γὰρ ἐαυτῷ διὰ συγκατάβασιν πολλῶν εἰς τὸ εἴωθεν σκορπίζει , ὅτε τοῖς ἑνδόν ἐπινοῦσαι , πρὸς ταῦτα πύρρῳθεν (γ) δραμῆσα , ἐλαχίστη ὑποσρέφει . κατανῶσθαι τοιγαροῦ τί ὑποσφέρω , ἃ τί ἀπεβαλόμην . ἐν ὅσῳ δὲ ἀφῶ ἢ ἀπώλεσα , γίνεται τῷ βαρύτερον ὅπερ βασιάζω . ἰδὲ γὰρ μεγίστης θαλάττης τοῖς κύμασι δονῆμαι . ἀλλὰ ἃ ἐν τῷ πλοίῳ τῷ νοῦς , σφοδρῶτατης ἀνάγκης τῷ κλύδωνι παροσάραστομαι . ἃ ἐν ὅσῳ τῆς φωτῆς ζωῆς μνημονόβω , ὡς περ εἰς τὸ ὀπίσω τῆς ὑψαλμῆς ἀποτρέγασ , θεώμηνος τὸν λιμένα ὅθεν ἐξῆλθον , ἀνασενάξω . ὅπερ μοι καὶ ἔστιν ἀκμήν βαρύτερον , ὅτι ἐν ὅσῳ τοῖς ἀμέτρητοις κύμασι πεφυρμένος φέρομαι , μόλις λοιπὸν τὸν λιμένα δεῖσασθαι δύναμαι , ὅπερ κατέλιπον . τοιαῦτα γὰρ αἱ συμφοραὶ τῷ νοῦς ὑπάρχουσι . παρῶν μὲν ἀπολέσαι τὸ καλὸν , ὡς περ κατέχει , μνημονόβειν δὲ ὅπερ ἀπώλεσεν . ὅτε δὲ μήκοθεν ἔποςθῃ , ἃ αὐτῷ ἔπερ ἀπώλεσεν ἀγαθῷ ἐπιλαθάνεται . γίνεται δὲ ὅπως μετέπειτα μή τε ἐπὶ μνήμης δεῖσασθαι , ὅπερ πρότερον διὰ πράξεως ἐκράτει .

a Reg. παλαιωπαρεῖα τοίνυν ψυχὴ μου συνέχεται τῆς ἐαυτῆς ἀσχολίας , νυσομένη τῷ ἔθει . Colb. νυσομένη τῷ πράγματι .

β Reg. ἐν μετὰ τῶν ἄραίων κάλλος αὐτῆς γνήνης αἰδιότητος τῷ κοινορθῶ τῆς γνήνης πράξεως συνοζέει , &c .

γ Reg. & Colb. δεληῶσα .

ut post neque per memoriam videat, quod prius per actionem tenebat. Unde hoc agitur quod præmiffi: quia cum navigamus longius, jam nec portum quietis quem reliquimus, videmus. Nonnunquam vero in augmentum mei doloris adjungitur, quod quorundam vita qui præfens seculum tota mente reliquerunt, mihi ad memoriam vocatur. Quorum dum culmen aspicio, quantum ipse in infimis jaceam agnosco; quorum plurimi Conditori suo in secretiori vita placuerunt: qui ne per humanos actus a novitate mentis veterascerent, eos omnipotens Deus hujus mundi laboribus noluit occupari. Sed jam quæ prolata sunt, melius insinuo, si ea quæ per inquisitionem ac responsionem ^a dicta sunt, sola nominum prænotatione distinguo.

PETR. Non valde in Italia aliquorum vitam virtutibus fulsisse cognovi: ex quorum igitur comparatione accenderis ignoro. Et quidem bonos viros in hac terra fuisse non dubito, signa tamen atque virtutes aut ab eis nequaquam facta existimo, aut ita sunt hæctenus silentio suppressa, ut utrumne sint facta nesciamus.

GREGOR. Si sola, Petre, referam, quæ de perfectis probatisque viris unus ego homuncio vel bonis ac fidelibus viris attestantibus agnovi, vel per memetipsum didici, ^b dies, ut opinor, ante quam sermo cessabit.

PETR. Vellem quærenti mihi de eis aliqua narrares. Neque pro hac re interrumpere expositionis studium grave videatur: quia non dispar ædificatio oritur ex memoria virtutum. In expositione quippe qualiter inveniendæ ^c atque tenendæ sit virtus, agnoscitur: in narratione vero signo-

ται. ὅθεν τῆτο ἀληθῆς ὑπάρχει ὁ προσθε-
μην. ὅτι ἡνίκα μήκοθεν πλόκοι, ἐδέ ἤ
λιμένα λοιπὸν τῆς ἰσυχίας, ὃν κατελί-
πομεν, θεωρῶμεν. αἰεὶ ἐν ἀληθείᾳ εἰς
προσθήκην τῆ ἐμῆ πόνος προστίθεται ἡ ζωὴ
τῆ ἀσχεληφάντων τὸν παρόντα κόσμον ὅλη
τῆ ἀσχεθεί, καὶ εἰς ὑψος ἀγγελικῆς πο-
λιτείας ἀναδραμόντων, ὧν ἐπὶ μνήμης τὸ ὑ-
ψος τῆ βίης φέρων, πόσον ἐγὼ ἐν τοῖς κα-
τωτάτοις κῆμαι, ἐπιγιγνώσκω, ὅξ ὧν οἱ πλεί-
στοι τὰ ἑαυτῶν κίεση ἐν τῇ ἰσυχῇ ζωῆ
δυσπρέπτον, ἵνα μὴ δι ἀνθρωπίνων καρῶσαν
ἐκ τῆ νεάζοντος λογισμῶ παλαιωθῶσι.
τούτους οὐδὲ ὁ παντοδύναμος Θεὸς ταῖς τῆ
κόσμου ταῖς φροντίσιν ἐ σιωπῶνται δισ-
μῶθῆναι. ὅθεν λοιπὸν τὰ προσελθόντα
προσθύμως ἐκτίθημι, ὅξ τῆς ἐρωτήσεως ἡ
ἰστοκείσεως, καὶ τῆς τῶν διομάτων ἀσχεγνώ-
σεως.

PETR. Οὐ πάνυ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τι-
νῶν τῶν πολιτείαν δυνάμει ἀσχελάμψα-
σαν δέξων· ἐκ τίνων τοίνυν τῆ μίμῃσει
(α) ἀνάπτῃ ἀγνοῶ. καλὸς μὲν οὖν αἰ-
θρώπεις ἐν τῇ γῆ ταύτῃ γεγονέναι ἐκ ἀπιστῶ,
σημεῖα δὲ ἡ δυνάμεις παρὶ αὐτῶν ἐδα-
μῶς γεγονέναι ὑπολαμβάνω. εἰ δὲ καὶ
εἰς μέλει τῆ παρόντος σιγῆ καλυπτόμε-
να, μὴ ἀγνοήσωμεν ἅπερ γεγονότα ὑπάρ-
χουσι;

GREGOR. Ἐὰν μόνον, Πέτρε, τὰ πε-
εἰ ἡσὶ τελείων ἔ δούκων ἀνδρῶν ἀναγγεί-
λω, ἅπερ ἐγὼ μόνος τὸ ἀνθρωπώσειον,
ὅξ τῆ καλῶν ἡ πιστῶν ἀνθρώπων μαρτυ-
ρουμένων ἔμαθον, ἔ ὅσα δι ἑαυτῆ ἔγνων,
ἐπιλείπει με, ὡς οἶμαι, διηγήσειον ὁ χρό-
νος.

PETR. Δυσωπῶ, πανάγιε πάτερ,
πάνυ ποδοῦτός με, ἵνα τῆς πωεὶ αὐτῶν
ἀρξῆ διηγήσεως, καὶ μὴ βαρεῖα νομιθῆ ἡ
αἰετῆς τῆ ἀσχενογιγῆναι τὰ τῆς ὑποθέσεως.
ἐ ἡδ μετεῖα οἰκοδομῆ ἀνατέλλει ἐκ τῆς
μνήμης τῶν δυνάμεων. ἐν ἡδ τῇ ἀσχεθεί,
τὸ, πῶς δέσεισεται ἡ κρατῆται ἡ δύναμις,
ἀσχεγιγνώσκειται· ἐν δὲ τῇ ἐξήγησει ἡσὶ σι-
μείων

^a Ita MSS. ubi editi habent *dicenda sunt*.

^b *Bestiar. tempus*.

^a Excusi, *ἀνάπτεται*, deficiente sensu.
^c *Bestiar. sine*.

rum cognoscimus, inventa ac retenta qualiter declaretur. Et sunt nonnulli, quos ad amorem patriæ cœlestis plus exempla, quam prædicamenta succendunt. Fit vero plerumque ^a audientis animo duplex adiutorium in exemplis patrum: quia si ad amorem venturæ vitæ ex præcedentium comparatione accenditur, etiam si se esse aliquid existimat, dum meliora de aliis cognoverit, humiliatur.

^a
Eadem leg. rem. 38. & 39. in Ev. Sanctiorum exempla quam utilia.

A quibus quæ narraturus est Greg. accepit.

GREGOR. Ea quæ mihi sunt virorum venerabilium narratione comperta, incunctanter narro; sacræ auctoritatis exemplo, cum mihi luce clarius constet, quia Marcus & Lucas Evangelium quod scripserunt, non visu, sed auditu didicerunt. Sed ut dubitationis occasionem legentibus subtraham, per singula quæ describo, quibus hæc auctoribus mihi comperta sint manifesto. Hoc verò scire te cupio, quia in quibusdam sensum solummodo, in quibusdam vero & verba cum sensu teneo: quia si de personis omnibus ipsa specialiter verba tenere voluisssem, hæc rusticano usu prolata stilius scribentis non apte susciperet. Seniorum valde venerabilium didici relatione quod narro.

CAPUT PRIMUM.

Κ Ε Φ Α Λ Α Α'.

^b De Honorato Abbate Monasterii Fundensis.

Πεὶ Ονοράτω ἡγεμένῳ μοιῆς τῆς ἐπιλεγομένης Φόουδης.

^c
Martyrolog. 15. Jan.

VENANTII ^c quondam patricii in Samnii partibus villa fuit, in qua colonus ejus filium Honoratum nomine habuit: qui ab annis puerilibus ad amorem cœlestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumque magna conversatione polleret, seque jam ab otioso quoque sermone restringeret, multumque, ut præfatus sum, per abstinentiam carnem domam-

Honorati virtutes, si lentii & abstinentiæ studium.

^a Cod. S. M. G. in animo in exemplo.
^b Hujus meminit Martyrol. Rom. de

BENANTIOΥ τῷ τλιμαῦτα πατερικῆς οἰκίῳ τῆς Σαμνίας χώρας μέρεσι χωρίον ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ γεωργὸς αὐτοῦ ἦν ἔχον, ὀνόματι Ονοράτον, ὅστις ἐκ νεότητος αὐτοῦ ἠλικίας, εἰς τὸν πόθον τῆς ἐρανεῖς πατείδος δι' ἐγκρατείας ὤξεκαύθη. ἐν παιύτη οὐκ ἀγνῆ ἀναστροφῇ προκόπτων, ἑαυτὸν λοιπὸν ἔχ' ἀπὸ ἀκαίρου λόγου ἀνέσειλκεν, ἰκανῶς δὲ, καθὼς ἀποῤῥῆσον, δι' ἐγκρατείας τὴν σάρκα ἐδάμασεν. ὅθεν ἐν μισῷ

Vide Ap. pend. S. 18. circa finem.

16. Jan.
^c Bellar. Veneratio quondam Patricio.

μείων ὀρεθεῖσα ἔχ' κρατηθεῖσα, λαμπρύνεται. εἰσὶ γὰρ πλεῖστοι, ἔς ἐν τῷ πόθῳ τῆς ἐπερανεῖς βασιλείας πλεῖονα πὶ ὑποδείγματα μᾶλλον, ἢ περ τὰ κηρύγματα διεγέρσει. γίνεται δὲ ἐν τῇ τῆ ἀκρότου ψυχῇ διπλῆ βοήθεια τὰ τῶν πατέρων ὑποδείγματα. ὅτι ἔχ' εἰς τὸν πόθον τῆς μελλέουσας ζωῆς ἐκ τῆς ἡβ' προλαβόντων μιμήσεως θερμότερος γίνεται, καὶ ἐὰν ἑαυτὸν εἰνά τι νομίζῃ, ἐν ὅσῳ ἀεὶ ἐτέρων κρείττονα διαγνώσκει, ταπεινῆται.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἄπερ μοι ὑπάρχουσι ὡς αὐτῶν δόσεβῶν διηγηθεῖται, ἐκεῖνα κατὰ ἐν ἐμφανέσῃ διηγήσει ἐκτίθημι, ἱεράς ἀρχηγίας τὰ ὑποδείγματι ἐσόμενος, καθὼς μοι δυνατόν ὑπάρχει. Μάρκος γὰρ ἡβ' Λευκῆς, ἄπερ συνεγράφετο διαγγέλια, ἐκ τῆς θείας, ἀλλὰ τῆ ἀποῤῥῆ μιμαθήκασιν. ὅμως, ἵνα τῆς ἀκρίσιας τὴν ὑπόθεσιν ἐκ ἡβ' ἀναγνωσκόντων παρεπάρῳ, ἀεὶ ἐκάσῃ ὄνπερ γράφῳ, ὡς αὐτῶν μοι εἰσὶ διηγηθέντα φαιροποιήσω. τῆτο δ' ἀληθῶς γινώσκων σε βέλομαι, ὅτι ἐν τισὶ ἢ νοῦ μόνον, ἐν τισὶ δ' ἔχ' ῥήματα σὺ τῶ νοῦ κρατῶ. ἰκανῶν γὰρ ἡθελον προσωπικῶς ἀπάντων αὐτῶν τὴν ἀμαρτήτα ἡβ' λόγων κρατῆσαι, ταῦτα τῇ ἰδιότητι μὲ προβληθεῖται ὁ κάλαμος ἡβ' γραφείας ἐ ἀποσφύρας ὑπεδέχετο. ὡς αὐτῶν πρεσβυτέρῳ οὐκ σφόδρα σεμνοτάτων τὴν διήγησιν, ἡβ' ἀφηγῆμαι, μεμαθήκα.

māret; die quadam parentes ejus vicinis suis convivium fecerunt, in quo ad vescendum carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contingere pro abstinentiæ amore recusaret, cœperunt cum parentes ejus irridere, ac dicere: Comede; numquid piscem in his montibus tibi allaturi sumus? Illo vero in loco pisces audiri consueverant, non videri. Sed cum his sermionibus Honoratus irrideretur, repente in convivio aqua ad ministerium defuit: & cum situla lignea, sicut illic moris est, mancipium ad fontem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intravit. Reversumque mancipium ante ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati omnes, totaque illa parentum irrisio cessavit. Cœpere namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant; sicque a Dei homine irrisiois deterfit opprobria piscis de monte. Qui cum magnis virtutibus cresceret, a prædicto domino suo libertate donatus est, atque in eo loco qui Fundis dicitur, monasterium construxit, in quo ducentorum ferme monachorum Pater existit, ibique vita illius circumquaque exempla eximie conversationis dedit. Nam quadam die ex eo monte, qui ejus monasterio in excelsis prominet, ingentis saxi moles erupta est, quæ per devexum montis latus veniens, totius ruinam cellæ, omniumque fratrum interitum minabatur. Quam cum venientem defuper vir sanctus vidisset, frequenti voce nomen Christi

μιᾷ ἡμέρᾳ οἱ τότε γονεῖς πῶς γέποιεν αὐτῶν συμποσίον ἐποίησαντο, εἰ ᾧ εἰς βρώσιν κρέα παρετέθεισαν, ἄσπερ αὐτὸς φαγῆν ἢ ἀψάσθαι παντελῶς ἀπετρέπετο, διὰ τὸν τῆς ἐγκρατείας σῶσον. ἤρξαντο οὖν οἱ γονεῖς αὐτῆ ἐμπαίζεν αὐτὰ ἕξ λέγειν. φάγε. μὴ γὰρ ἰχθυῶ σοι εἰ τέποις τοῖς ὄρεσιν ἔχομεν εὐδαδεῖναι; εἰ ἐκεῖνα δὲ πᾶσι τόποι, ἰχθύς μὴ ἦκετο, εἰδαμῶς δὲ εὐεσκόμηνος ἐθεωρεῖτο. εἰ ὅσῳ δὲ τόποις τοῖς ῥήμασιν ὁ Οὐωράτος ἐμπαίζετο, ὕδωρ εἰς τὴν τῆ συμποσίῳ ὑπεργίαν παρῆλκε. καὶ (α) μετὰ σίγλας ζυλίνης, καθὼς αὐτόθι ἔθος ἐστίν, τὴν ἀνδράποδον εἰς τὴν πηγὴν ἀπέληθε. Ἐν ὅσῳ ἦν τὸ ὕδωρ, ἰχθύς τις εἰς τὸ ἀντήλημα εἰσήλθε. ὑποσρέφας δὲ ὁ τὸ ὕδωρ νομίζων, πρὸ προσώπου τῶν ἀνακειμένων τὸν ἰχθυῶσιν τῷ ὕδατι ἐξέκειεν, ὅσῳ δὲ ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς βρώσιν τῶ Οὐωράτω ἀυταρκῆσαι ἰδυνήθη. (β) θαυμασάντων δὲ πάντων, ἐκεῖνος ὅλος ὁ τῶν γονέων ἐμπαυγμὸς ἐπαυσεν. ἕξ τὴν τῆ Οὐωράτος ἐγκρατεῖαν ἤρξαντο σέβεσθαι, ὡς πρὸς κατεργίαν τὸ ἀσώτερον. ἕπος οὖν λόγῳ τῆ ἀνδράπε τῆ Θεῶ τῆ ἐμπαυγμὸ τὴν ὕβειν ὁ ἰχθύς τῆ ὄρεσ ἀσπῆλεψεν. ἀποκίψαντος δὲ αὐτῆ (γ) μεγίσταις δυνάμεσι, εὐδα τῆ ἀποκίψαντος αὐτῆ κυεῖς ἐλδουθεῖας ἐτυχε, ἕξ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον τὸν Φωιδῆς λεγόμενον μονασῆιον ὠκοδόμησε, εἰ ᾧ δευκοσίῳ λοιπὸν μοναχῶν πατὴρ γέγονεν. ἐκεῖ οὖν (δ) ἠζων αὐτῆ εἰ ἀπασιν ὑποδείγματι θαυμασίας διαγωγῆς δέδωκεν. εἰ μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ ἐκ τῆ αὐτῆ ὄρεσ, εἰ ᾧ τὸ μονασῆιον αὐτῆ εἰ τῷ ὕψει δέκεται, λίθος παμμεγέθης ἀπετμήθη, ὅς τις διὰ τῆς αὐτῆ κατεγωγῆς ἐκ πλαγίῳ τῆ ὄρεσ ἐλθὼν πτώσιν τῆ μονασῆεῖς ἕξ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἀπόλειαν ἠπέλει. ὃν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος αἰὲρ ἀνωθεν ἐρχόμενον θεασάμενος, συζητῆ τῆ φωνῆ τὸ τῆ Χεισεῖ ἐπικαλεσάμενος ὄνομα, ἕξ τῶ δεξιᾷ χεῖρα ἐκτείνας, τὸν τύπον αὐτῆ

Hæc miraculo approbatur.

Amplissimum construit monasterium Fundis.

Quod ab imminenti rupis casu liberat.

a Bess. & Nan. pisces.
 b Bess. ante omnium oculos discumbentium.
 c Nonnulli editi de fonte.
 d Nan. diversum, quod recentior manus in devexum mutavit.
 e Reg. σίγλας. Colb. σίλας.
 f Exculi θαυμάσαντες δὲ πάντες. Itare. Tom. VI.

situimus ex MSS. & ex grammaticæ legibus.
 γ Reg. εἰ θαύμασιν μεγίστοις ἕξ εὐδα τῆ προκίψαντων γονέων... ἐλδουθεῖας τυχῶν, εἰς ἐκεῖνον...
 δ Reg. Ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ αὐτῆ ὑποδείγματι θαυμαστῆς διαγωγῆς ὑπέδειξεν. Colb. habet ἔδωκεν, pro δέδωκεν.
 Η

invocans, extensa mox dextera signum ei crucis opposuit, eamque in ipso devexi montis latere cadentem fixit, sicut religiosus vir Laurentius perhibet. Et quia locus ei non fuerat quo inhærere potuisset, aspicitur ita ^a ut hucusque montem cernentibus, casura pendere videatur.

PETR. Putamus, hic tam egregius vir, ut post magister discipulorum fieret, prius habuit magistrum?

GREGOR. Nequaquam hunc fuisse cujusquam discipulum audi vi: sed legē non constringitur Sancti Spiritus donum. Usus quidem rectæ conversationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non didicerit; nec obedientiam subiectis imperet, quam prælati non novit exhibere. Sed tamen sunt nonnulli, qui ita per magisterium Spiritus ^b intrinsecus doceantur, ut etsi eis exterius humani magistrii disciplina desit, magistri intimi censura non desit. Quorum tamen libertas vitæ ab infirmis in exemplum non est trahenda, ne dum se quisque similiter Sancto Spiritu impletum præsumit, discipulus hominis esse despiciat, & magister erroris fiat. Mens autem quæ divino spiritu impletur, habet evidentissimæ ^c signa sua; virtutes scilicet & humilitatem, quæ si utraque perfecte in una mente conveniunt, liquet quod de præsentia Sancti Spiritus testimonium ferunt. Sic quippe etiam Johannes Baptista magistrum habuisse non legitur, neque ipsa Veritas, quæ corporali præsentia Apostolos docuit, eum corporaliter inter discipulos aggregavit: sed quem intrinsecus docebat, extrinsecus quasi in sua libertate reliquerat. Sic Moyses in eremo ^d edoctus mandatum ab An-

αὐτῶν τῆ τιμῆ σαυρῆ ἐσέθηκεν, ἢ ἀδελφ. κρῆμα ἐν τῷ ὄρει κρημνῷ κατερχόμενον ἔθηκε, καθὼς ὁ σπαδαῖος ἀνὴρ Λαυρέντιος λέγει. τόπος δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἐν ᾧ προσκολληθῆναι ὁ λίθος δυνήσεται, μέχρι τῆ παρόντος· παρά πᾶσι θεωρεῖται, πῶς ὑποσπαδαῖος ἐκ τῆ ὄρει κρέμαται. ὅν ὁ ἅγιος τῇ τῆ Χειρῆ δυνάμει ἔθηκεν.

ΠΕΤΡ. Πρωτάγομαι, τίμιε πατέρ, ὁ πειφανὴς ἔπος ἀνθρώπος, ὁ ἐν ὑτέρῳ διδάσκαλος μαθητῶν γενεῶς, τὸ αὐτότερον ἔχε διδάσκαλον;

ΓΡΗΓ. Οὐδαμῶς τῶτον γεγονέναι τινὸς μαθητὴν ἀκήκοα. τῷ δὲ ἁγίῳ πνεύματος τὸ δῶρον νόμος ἔστυχται. ὁμοίως ἔθος τῆς ὀρθῆς ἀνατροφῆς ὑπάρχει, ἵνα φοβήσασθαι τις μὴ τολμήσῃ, ὅς τις ἐσποκείσθαι ἢ μεμάθηκε, μὴ δ' ὑπακούῃ τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιτρέψαι, ὡς αὐτὸς ἐκ τῶν προσηγμένων ἐκτελέσαι ἐκ ἔγνωκεν. δυνήσκονται δὲ τινες ἐκ τῆς τῆ πνεύματος διδασκῆς ἔνδοξον διδασκόμενοι, καὶ ἐξωθεν αὐτοῖς ἀνθρώπινος διδασκῆς ἐπιστήμη ἐκ ὑπάρχει, ἢ τῷ ἔνδοξον διδασκάλῳ σοφία ἐκ ἐκλείπει. τῶτο δὲ συμβαίνει εἰς τελείας ἀνδρας, ὡς ἢ τῆς ζωῆς ἐλάβθεῖται, ἐν τῷ ὑποδείγματι τῶν ἀδελφεῶν καταπεσεῖν ἢ δύναται. ἵνα μὴ τις ἐαυτὸν ὁμοίως πνεύματος ἁγίου πεπληρωμένον εἶναι νομίσας, μαθητῆς ἀνθρώπου γενέσθαι παρακίσηται, καὶ πλάνης διδάσκαλος γέννηται. νῆς δὲ ὁ τῆ θεῖας πεπληρωμένος πνεύματος ἐμφανέστατα ἔχει τὰ σημεῖα αὐτῆ, ἃ τινὰ εἶσι δυνάμεις καὶ ταπεινοφροσύνη, ἅπερ ἐὰν ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ λογισμῷ ὀλοκλήρως συνέλθωσι, σαφῶς τὴν μαρτυρίαν τῆς τῆ ἁγίου πνεύματος παρουσίας φέρουσιν. ἔπος ἔν Ιωάννης ὁ Βαπτιστῆς διδάσκαλον μὴ ἐχρήκεν ἀναγινώσκειται. ἐδὲ γὰρ αὐτῇ ἢ ἀλήθεια, ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, σωματικῆ παρουσίας τὸς Ἀποστόλους διδάξας, τῶτον σωματικῶς μετὰ αὐτῶν συνήθροισεν. ἔνδοξον δὲ μᾶλλον διδάσκων, ἐξωθεν ἐν ἐλάβθεῖται κατέλιπεν. ἔπος Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπὸ ἀγγέλων ὀδηγηθεὶς, ἐντολῶν μεμάθηκεν, ὡς περ δι' ἀνθρώπου ἐκ ἔγνω. ταῦτα δὲ, καθὼς προεί-

^a Nan. nuncusque.

^b Nan. sancti . . . desit; tamen magisterii.

^c Sic legendum ex MSS. non, evidentissima signa sua, ut ferunt editi. Maur.

Sed Bess. evidentissima signa sua virtutis; scilicet caritatem & humilitatem. Quæ si utraque in una &c.

^d Aud. Lyr. Prat. eductus. Gemet. ductus.

Solo S. Spiritus magisterio edoctus fuit.

Sicut Johan. Bapt.

Fr Moyses. Exod. 23.

d

gelo didicit, quod per hominem non cognovit. Sed hæc, ut prædiximus, infirmis veneranda sunt, non imitanda.

PETR. Placet quod dicis; sed peto ut mihi dicas, si tantus hic Pater aliquem sui imitatore[m] discipulum reliquit.

CAPUT II.

De Libertino Præposito ejusdem Monasterii.

GREGO. **V**Ir reverentissimus LIBERTINUS. **V**irbertinus, qui tempore Totilæ Regis a Gothorum ejusdem Fundensis Monasterii Præpositus fuit, in discipulatu illius conversatus atque eruditus est. De quo quamvis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgaverit, prædictus tamen Laurentius religiosus vir, qui nunc superest, & ei ipso in tempore familiarissimus fuit, multa mihi dicere de illo consuevit, ex quibus quæ recolo, pauca narrabo.

In eadem provincia Samnii, quam supra memoravi, idem vir pro utilitate monasterii carpebat iter. Dumque Darida b Gothorum dux cum exercitu in loco eodem venisset, Dei fervus ex caballo in quo sedebat, ab hominibus ejus projectus est. Qui jumentum perditum damnum libenter ferens, etiam flagellum quod tenebat, c diripientibus obtulit, dicens: Tol-

a Abest Gothorum in tribus Carnot. Germ. Norm. & pler. In Græca vers. non legitur. Nec in Bess. & Nan.

b Carnot. Longipont. & primus Theod. comes, ut in Græco. Et in Bess. Nan. ac Cod. S. M. G.

c Bess. eis ut in Græc.

a Ibidem cod. σεβάσμιαι ησι.

ε Hoc est, qui secundas partes in monasterio obtinebat. Is autem vocatur præpositus, maxime in Reg. S. P. Bened. c. 65. Quæ tamen hic de Libertino narratur, œconomum potius quam præpositum videntur adumbrare. Forsitan utroque officio præpositi & cellerarii seu œconomiungebatur Libertinus. In concilio Constanti-

α αφοσίπαμεν, τοῖς ἀδελφεῖς ἐροῦν δὲ κλημένους (α) σεβασία εἰσι, ἢ ἢ μιμητέα.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκεις ὃ λέγεις· ἀλλ' αἰτῶ ἵνα μοι εἴπῃς, ἔαν τοιοῦτος πατὴρ μιμητῶν αὐτῆ τινὰ ἐκ ἑβ' μαθητῶν κατέλιπεν;

Κ Ε Φ Α Λ. β.

Περὶ Λιβερτίνου (β) δευτέρου τῆς αὐτῆς μονῆς.

ΓΡΗΓΟ. **Α**ΝΗΡ τις εὐλαβέστατος ΡΙΟΣ. **Λ**ιβερτίνος ὀνόματι, ὃ τοῖς χρόνοις Τοτίλα τῷ ῥηγῶς, τῷ αὐτῷ Φουδῆσίνου μοναστηρίου δευτέρου ὑπῆρκεν, ἐν τῇ παιδείᾳ, ἔ' μαθησία τῷ ἁγίῳ τῆς ἀνδρῶς ἀναστροφῆς. περὶ ἢ πολλὰς δυνάμεις πολλῶν ἢ διήγησις ἀσφαλῶς ἀνήγειρεν· μάστιγα δ' ὁ προλελθεὶς εὐλαβέστατος ἀνὴρ Λαυρέντιος, ὃς τις καὶ νῦν περὶ ἐσιν, ὃς καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ (γ) παρρησιαστικώτατος γέγονεν, πολλὰ μοι περὶ αὐτῷ λέγειν εἶωθεν. ὅθεν ἐξ ὧν μέμνημαι ὀλίγα τινὰ διηγήσομαι.

Ἐν τῇ προμνημονύθεισῃ τῆς Σαμνίας χώρας, ὃ αὐτῶς εὐλαβέστατος ἀνὴρ Λιβερτίνος ἐξῆ τῷ τῷ μοναστηρίου χρεῖαν ἐν ὁδῷ ἐβάδιζεν. Δαρδῆς γῆν ὃ τῶν Γότθων κόμης, μετὰ στρατῶ τῷ δέλω τῷ Θεῷ (δ) ὑπάντησεν, ἔ' ἐκ τῶν ἀνδρώπων αὐτῷ τινες, τῶτον ἐκ τῷ ἵππῳ ἐν ᾧ ἐκαθίζετο κατεῖξαντες, τὸν ἵππον ἀφρέλαντο. ὃς ἰσχυρῶς ἔ' τῷ ἀφαιρέθῆντος ἵππου ζημίαν ὑπέσχευεν, τὸ (ε) φλαγγέλιον ὑπερῆκράτει, τῆς

Η 2 δε-

νορ. sub Mena, act. 1. legitur, Φλαβιανὸς πρεσβύτερος ἢ δευτέρου. Et infra, Αἰετῆσιος πρεσβύτερος ἢ δευτέρου. Non repugnat hoc nomine designari etiam œconomum & cellerarium, qui secundus ab Abbate dici potest: quia quemadmodum Abbati spiritualia, ita cellerario temporalia credita sunt. Hinc in Reg. S. P. Bened. c. 31. Cellerarius . . . omni congregationi sit sicut pater.

γ Colb. παρρησιακῶτατος. Reg. παραπλήσιος.

δ Vulgati ὑπάντησας, contradicentibus MSS. & repugnante sensu.

ε MSS. φραγγέλιον.

b Libertini patientia & rerum temporalium contemptus.

c

a

α

β

γ

δ

ε

lite, ut habéatis qualiter hoc iumentum minare possitis: quibus dictis protinus se in orationem dedit. Cursu autem rapido prædicti ducis exercitus pervenit ad fluvium, nomine Vulturum, ibique equos suos cœperunt singuli hastis tundere, & calcaribus cruentare; sed tamen equi verberibus cæsi, calcaribus cruentati, fatigari poterant, moveri non poterant: sicque aquam fluminis tangere quasi mortale præcipitium pertimescebant. Cumque diu cædendo lēssores singuli fatigarentur, unus eorum intulit, quia ex culpa quam servo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reversi, post se Libertinum reperiunt in oratione prostratum. Cui cum dicerent: Surge, tolle caballum tuum; ille respondit: Ite cum bono, ego caballo opus non habeo. Descendentes vero, invitum cum in caballum de quo deposuerant, leverunt, & protinus abscesserunt. Quorum equi tanto cursu illud quod prius non poterant transire flumen, transierunt, ac si ille fluminis alveus aquam minime haberet. Sicque factum est, ut cum servo Dei unus caballus suus redditur; omnes a singulis reciperentur.

Eodem quoque tempore in Campania partibus * a Buccellinus cum Francis venit. De monasterio vero præfati famuli Dei rumor exierat, quod pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci, cœperunt sævientes Libertinum quærere, Libertinum clamare, ubi in oratione ille prostratus jacebat. Mira valde res: quærentes, sævientesque Franci, ingredienti in ipso impingebant, & ipsum videre non poterant; sicque sua cæcitate frustrati, a monasterio sunt vacui regressi.

* S. M. G. *Bulcelinus*.

a MSS. ἄσα τύπτειν ἔ τῆς πτέρυξιν.

β MSS. τὸ πῖνον γέγονεν ἢ α τῷ δέλω ... ἀποδοθῆ.

δέδωκεν, εἰπάν· λάβετε, ἵνα ἔχητε πᾶς τὸ κτῆνος τὸτο ἐλάσαι· τῶτων ὁ ρηθέντων δὲ θείως αὐτὸν εἰς δὴλῶν δέδωκε. δρόμῳ δὲ ταχυτάτῳ τῷ προλεχθέντος ἀρχοντος ὁ στρατός ἢ ποταμὸν κατέλαβε τὸν λεγόμενον Βάλτερον. ἤρξαντο οὖν ἕκαστος τὸν αὐτῶ ἵππον τῆ τῆς ρομφαίας (α) ἄση τύπτειν, ἔ τῆς πτέρυξιν πλῆττειν, ἐπὶ πλείῳ ὁ οἱ ἵπποι τυπτόμενοι ἔ πληττόμενοι κόπον μὲν ὑπέμενον, κινεθῆναι ὁ ἐκ ἡδύνατο, ἔπα γδ τῷ ὕδατι τῷ ποταμῷ προσεγγίσει ἐφοβῆτο, καθάπερ κρημῷ θαλασίμῳ. ὅτε ὁ ἐπὶ πολὺ πᾶς ἵππος ἐμασίγησαν, ἔ ἐξηπόνησεν ἕκαστος, εἰς εἰς αὐτῶν εἶπε. δὴ τὸ πταῖσμα, ὅπερ ἐν τῇ ὁδῷ τὸν δέλον τῷ Θεῷ πεποικῆκαμεν, ταύτης πᾶς προσβολῆς τῆς ὁδύνης ὑποφέρωμεν. οἱ τινες παραυτῶ εἰς τὰ ὀπίσω ὑποσρέψαντες, εὐείσκουσι Λιβερτίνον ἐν τῇ εὐλῆ κέμενον, ὅτινι εἶπον, ἀνάσα, λάβε τὸν ἵππον σε. ἐκείνος ὁ ἀπεικέστη, λέγων· ἀπέλθετε μετὰ καλῶ, ἐγὼ κρείαν τῷ ἵππῳ ἐκ ἔχω. κατελθόντες ὁ μετὰ βίας, αὐτὸν εἰς τὸν ἵππον ὅθεν κατήγαγον ἐκέρψαν, ἔ παρδύς ἀιχώρησαν. ὅτινων οἱ ἵπποι ποσῶν δρόμῳ ἐκείνον τὸν ποταμὸν, ὅνπερ πρότερον περάσαι ἐκ ἡδύνατο, παρήλθον, ὡς ὅτε ὕδαρ πεντελῶς ἐκ εἶχεν. (β) ἔπα τῶν γέγονεν, ἵνα τῷ δέλω τῷ Θεῷ ὁ ἵππος ἀποδοθῆς, πάντες λοιπὸν ἀκύπας περάσωσιν.

Τῷ αὐτῷ τῶν κρημῶ ἐν τοῖς τῆς Καμπανίας μέρεσιν, ὁ Βυκελίνος μετὰ Φράγκων ἦλθε. φήμη οὖν ὤξῆλθεν, ὅτι ἐν τῷ μοναστείῳ τῷ προλεχθέντος δέλω τῷ Θεῷ Ονωράτε πολλά κρήματα δόκεινται. εἰσελθόντες ὁ ἐν τῷ δόκτειῳ οἱ Φράγκοι, ἤρξαντο μετὰ πλείεσθ θυμῷ τὸν Λιβερτίνον ἐπιζητεῖν, ἔ ὡς ὀνόματος Λιβερτίνον κρίζειν. ἐκείνος ὁ ἐν τῇ εὐλῆ ἔκειτο ἡπλάμενος. θαυμαστὸν γοῦ πρᾶγμα σιωβῆν, ζηπιώτες γδ αὐτὸν, ἔ θυμομαχόντες οἱ Φράγκοι εἰσερλόμενοι μὲν ἐν τῷ δόκτειῳ, εἰς αὐτὸν (γ) προσέκοπτον, θεωρίσαι ὁ αὐτὸν ἐκ ἡδύνατο. ἔπας οὖν τῇ αὐτῶν τυφλώσει μασιγωθέντες, ἐκ τῷ μοναστείῳ (δ) σάβερῳ ὤξῆλθον.

Εν

γ MSS. προέκοπτον.

δ Reg. ἀπρακτοί. Vocem σάβερῳ significaret.

Ejus orationis efficaciam.

a

* *Theudeteri Regis Francorum dux, de quo lege Greg. Tur. lib. 3. bist. Franc. c. 32.*

β

γ

δ

Alio quoque tempore pro causa monasterii, Abbatis jussu, qui Honorato ejus magistro successerat, Ravennam pergebat. Pro amore vero ejusdem venerabilis Honorati, quocumque Libertinus ibat, ejus semper ^a caligulam in sinu portare consueverat. Itaque dum pergeret, accidit ut quædam mulier extincti filii corpusculum ferret. Quæ dum servum Dei fuisset intuita, amore filii succensa, jumentum ejus per frenum tenuit, atque cum juramento dixit: Nullatenus recedes, nisi filium meum fuscitaveris. Et ille inusitatum habens tale miraculum, expavit petitionis illius juramentum: declinare mulierem voluit, sed nequaquam prævalens, animo hæsit. Considerare libet quale quantumque in ejus pectore certamen fuerit. Ibi quippe pugnabat inter se humilitas conversationis, ac pietas matris: timor ne inusitata præsumeret, dolor ne orbata mulieri non subveniret. Sed ad majorem Dei gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quod ideo fuit validum, quia devictum: virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genua flexit, ad cælum manus tetendit; caligulam de sinu protulit, & super extincti pueri ^b pectus posuit. Quo orante, anima pueri ad corpus rediit: quem manu comprehendit, ac flenti matri viventem reddidit, atque iter quod cœperat, ^c peregit.

S. Honoratum magistrum suum colit.

Mira inter ejus humilitatem, & maternam pietatem pugna.

S. Honorati caligulam puerum a mortuis vocat.

PETR. Quidnam hoc esse dicimus? virtutem tanti miraculi Honorati egit meritum, an petitio Libertini?

GREGOR. In ostensione tam admirabilis signi cum fide feminæ virtus convenit utrorumque: atque ideo

^a Gemet. Aud. Prat. *Calliculam*. Lyr. *galliculam*. ius Theod. *caligam*, zus *ligulam*. Nan. *caliculam*.

^b Bessl. & S. M. G. *corpus*.

^c Lyr. Big. Prat. *pergit*.

Εν ἄλλῳ τῶν αὐτῶν καιρῶν ἔλα πρᾶγμα τῆ μονασθεῖς κατὰ κήλοισιν τῆ ἡγεμενε τῆ κατὰ ἑλχοδοκῆν Οὐωράτε τῆ διδασκαλῆς αὐτῶ τῆ προχειροδέντος, ἐν Ραβέννη ἀπῆρχετο. ἔλα δὲ τὸ πόθον, ὃν εἶλε πρὸς τὸ ἐν ἀγίαις ἐκείνων Οὐωράτων, ὅπως δὴ ποτε ὁ Λιβερτίνος ἀπῆρχετο, τὸ καλίγιον αὐτῶ ἐν τῷ αὐτῶ κόλπῳ βαζάξεν εἶσθεν, ἀπερχομένους δὲ αὐτῶ ἐν Ραβέννη, ὡς εἴρηται, σινέβη γυναικῆτια τελευτήσαντος τῆ ἡς αὐτῆς τὸ σῶμα αὐτῆ βαζάξεν, ἥτις τῶτον θεασαμένη, ἐν Θεῷ δῶλον αὐτὸν εἶναι πισθύσασα, τῷ πόθῳ τῆ τελευτήσαντος αὐτῆς ἡς φλεγομένη, τὸ ἵππον αὐτῆ ἐκ τῆ χαλιναεῖς (α) ἐκράτησε, ἔλα μεθ' ὅπως ἐφη μηδαμῶς αὐτὸν εἶσαι ὑποχωρῆσαι, εἰ μὴ τὸ ἡὸν αὐτῆς ἀνασῆσαι. ἐκείνος δὲ πῆρην μὴ ἔχων τοῖς τε θαύματος, ὄξέση ἐπὶ τῶ ὄρκῳ τῆς αἰθήσεως. ὅθεν ἐκκλίνας ἐκ τῆς γυναικὸς ἡδέλησεν, ἀλλ' ἔδαμῶς ἡδυνῆθη. ἐκολλῆθη γὰρ ψυχικῶς ἔλα τῆς συμπαθείας. κατανοῆσαι οὐδέσιν, ὅποῖον καὶ πόσον ἐνδῶθεν εἶχεν ἀγῶνα. πόλεμος γὰρ, ὡς οἶμαι, σινῆπτετο τῆς ταπεινοφροσύνης τῆς αὐτῆ πολιτείας πρὸς τὴν τῆς μητρὸς ὄσωπλαγχίαν. φόβος δὲ ἐν πόνος (β) παρέποντο. φόβος ἔλα τὸ εἰσῆδες τῆ τοῖς τε θαύματος. πόνος, ἵνα μὴ πλητομένη μητεὶ συμπαθήση. αὐτὸς δὲ μεγίστην τῆ Θεῷ δῶξαν ἐνίστηεν ἢ ὄσωπλαγχία. ἐκ αὐτῶ δὲ τῶ ὁ λογισμὸς κατιχῶσαι δυνατὸς ἐγγόνει, εἰ μὴ τῆ συμπαθεία ὑπῆρχεν ἡττημένος. κατελθὼν οὐδὲ ἐκ τῶν ἵππων, ἐν κλίνας γόνυ, εἰς τὸν ἕρπον τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν. ἐν ἐξένεγκας ἐκ τῆ κόλπῳ αὐτῆ, ὃ ἐπέφερετο καλίγιον, ἐπαῖω τῆ σῆδες τῆ τεθνεῶτος παιδῆς εἶθνεκεν. ὄχομένους αὐτῆ, ἢ ψυχῆ τῆ παιδῆς ἐν τῆ σῶματι ὑπέσρεψε, ἐν παραγῆμα αἰθήση. κρατήσας δὲ αὐτῆ τῆς χερὸς τῆ κλαίση μητεὶ ζῶντα ἀποδέδακε, καὶ ἔπως τῶ ὄδῶν αὐτῆ ἡὸ ἦρξατο, ἐπορῶθη.

PETR. Τί οὐδὲν εἶναι τῶ λέγομεν; τῆ Οὐωράτε ἢ ἀγίότης τῶ δύναμιν τῆ τοσῆτε θαύματος πεποίθησεν, ἢ τῆ Λιβερτίνος ἢ αἰτήσας;

ΓΡΗΓ. Ἐν τῆ ἐπίδειξι τῆ τοῖς τε θαύμασθ σημεία, μετὰ τῆς πίσεως τῆς γυναικὸς ἢ δυνάμεις τῶν ἀμφοτέρων συνῆλθε. ἐν ἔλα

^a MSS. χαλιῶ

^β Reg. παρήπτοντο, φόβος ἀπομολῆσαι ἔλα τὸ, &c. Colb. παρέποντο, φόβος, αὐτομολῆσαι, &c.

Libertinum existimo ista potuisse, quia plus didicerat de magistri, quam de sua virtute confidere. Cujus enim caligulam in pectore extincti corpufculi posuit, ejus nimirum animam obtinere quod petebat æstimavit. Nam Elisæus quoque magistri pallium ferens, atque ad Jordanem veniens, percussit semel, & aquas minime divisit. Sed cum repente diceret: *Ubi est Deus Eliæ etiam nunc?* percussit fluvium magistri pallio, ac iter inter aquas fecit. Perpendis, Petre, quantum in exhibendis virtutibus humilitas valet? Tunc exhibere magistri virtutem potuit, quando magistri nomen ad memoriam reduxit. Quia enim ad humilitatem sub magistro ^a rediit, quod magister fecerat & ipse fecit.

PETR. Libet quod dicit: sed quæso te, est ne aliquid aliud quod adhuc de ipso ad nostram ædificationem narres?

GREGOR. Est plane, sed si fit qui velit imitari ^b. Ego enim virtutem patientiæ signis & miraculis majorem credo. Quadam namque die is qui post venerabilis Honorati exitum monasterii regimen tenebat, contra eundem venerabilem Libertinum gravi iracundia exarsit, ita ut ^c cum manibus cæderet. Et quia virgam qua eum ferire posset, minime invenit, comprehenso scabello suppedaneo: ei caput ac faciem tumentem ac lividum reddidit: qui vehementer cæsus, ad stratum proprium tacitus recessit. Die vero altera erat pro utilitate monasterii ^d causa constituta. Expletis igitur hymnis matutinalibus, Libertinus ad lectum Abbatis venit, ^e orationem sibi humiliter petiit. Sciens vero ille quantum a cunctis honoraretur,

ἔλεγε τὸτο ὑπολαμβάνω Λιβερτίνου περὶ ταῦτα δύνασθαι, ὅτι πολλὸ μᾶλλον τῆ τοῦ διδασκάλου δυνάμει, ἢ περὶ τῆ ἐαυτοῦ πεποιθέναι ἐπίσθαι. ἕτινος γὰρ τὸ καλῖνον ἐν τῷ σῆθει τῷ τεθνεῶτος ἔθηκεν, αὐτῷ δηλαδὴ ἢ ψυχὴν ὑπακωδύω, ὅπερ ἠτήσατο, ὑπελάμβανεν. ἐπεὶ γὰρ Ἐλισαῖος τῷ διδασκάλῳ ἢ μηλωτῆν βασάζων, καὶ εἰς ἢ Ἰορδάνην ἔλθων, ἐπάταξεν ἅπαξ, καὶ ἑδαμῶς τὰ ὕδατα διηρέθη. ὡς δὲ παρὰ τοῦ εἶπε. πῶς ἐσιν ὁ Θεὸς Ἡλιῶ; γὰρ πάλιν ἢ ποταμὸν τῆ τοῦ διδασκάλου μηλωτῆ ἐπάταξεν, ὁδὸν αἰαμέσον τῶν ὕδατον πεποίηκε. καταννοῖς, Πέτρε, πόσον ἢ ταπεινοφροσύνην ἐν ταῖς γινόμεναις δυνάμεισιν ἰχθύνει, τότε γὰρ ποιῆσαι ἢ ἴσθη τῷ διδασκάλῳ δύναμιν ἠδυνήθη, ὅτε τῷ διδασκάλῳ τὸ ὄνομα εἰς μνήμην ἤγαγε. γὰρ ὅτε τῆ ταπεινοφροσύνην ἐπὶ ἢ διδασκάλου ἀνθυμίσθησε, τότε γὰρ αὐτὸς πεποίηκεν ὅπερ γὰρ ὁ διδασκάλος.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λέγεις. ἀλλὰ αὐτῷ, τίμιε πάτερ, ἐσιν ἄλλο τι περὶ αὐτῶ, ὅπερ εἰς ἡμετέραν οἰκοδομὴν ὑφέλης διηγήσασθαι;

ΓΡΗΓ. Ἐσιν ὅπως, ἐὰν ἢ ὁ θείων μιμήσασθαι. ἐγὼ γὰρ ἢ δύναμιν τῆς ἰσομοῆς μείζονα τῶν θαυμάτων καὶ τῶν σημείων εἶναι πιστεύω. ἐν μιᾷ οὐδὲ ἡμέρᾳ ἐκείνος, ὁ μετὰ ἢ τῷ δολαβιζατῆ Ουαράτῃ τελείωσιν τὴν τῆς μοῆς ποιμαντικὴν ἠγεμνίαν κατέχευον, κατὰ τῷ θεοφιλῆς Λιβερτίνου βαρυτάτῳ θαυμῶ ὤσθηθη, ὅτε εἰς αὐτὸ τὰς αὐτῶ χεῖρας ἐπιβαλεῖν. καὶ μὴ ὑβρῶν ῥάβδον, δι' ἣς αὐτὸ μασιγῶσαι δυνήσεται, κρατίσας τὸ ὑποπέδιον, ἢ κεφαλῶν αὐτῶ καὶ τὸ πρόσωπον ἐτυψε, καὶ ὅλον μέλανον καὶ πεφουσημένον πεποίηκε. σφοδρῶς οὐδὲ μασιγῶσθαι ἐν τῇ κλίνῃ τῇ ἰδίᾳ ἀπελθὼν ἰσχύαζεν. ἦν δὲ πρῶτον ἀεσιμένον ἔλεγε ἢ τῷ μοναστείῳ φροντίδα, γὰρ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, πληρωθέντων τῶν ἐωθινῶν ὕμνων, Λιβερτίνος εἰς ἢ τῷ ἠγεμνῆ κλίνῃ ἀπῆλθε, καὶ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης αἰχὴν ἠτήσατο. γινώσκων δὲ ὁ ἠγέμενος πᾶς ἐκ πάντων ἐτιμᾶτο γὰρ ἠγαπᾶτο ὁ Λιβερτίνος, ἐνόμισεν ὅτι ἔλεγε ἢ ὑβρῶν ἢ αὐτῶ ἐπήγαγεν, ὑποχαρῶσθαι ἐκ τῷ μοναστείῳ ἢ θελεν. ὅσεν

d In Aud. Lyr. causa constituta exiturus.

e Id est licentiam exeuendi prævia benedictione. E. V.

a Nan. se rededit.

b In Audeno & Lyr. additur ignoro.

c I. Theod. Gemet. ac al. Norm. in eum manibus excederes, vel excesseris. Nan. item excederet.

4. Reg. 2. 14.

a

b

Patientia
miraculis
anteponen-
da. Quan-
tum in Li-
bertino eni-
tuerit.

c

d

e

quantumque diligeretur, pro injuria quam ei ingesserat, recedere eum a monasterio velle putabat, atque requisivit, dicens: Ubi vis ire? Cui ille respondit: Monasterii causa constituta est, Pater, quam declinare nequeo, quia hesterno die me hodie iturum promisi, illuc ire disposui. Tunc ille a fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem ac mansuetudinem Libertini, ex lecto profiliit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, feque reum esse testatus est, qui tanto talique viro tam crudelem facere contumeliam præsumsisset. At contra Libertinus sese in terram prosterrens, ejusque pedibus provolutus, suæ culpæ, non illius sævitiae fuisse referebat quod pertulerat. Sicque actum est, ut ad magnam mansuetudinem perduceretur Pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumque pro utilitate monasterii ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri noti ac nobiles qui cum valde honorabant, vehementer admirati, solcite requirebant quidnam hoc esset, quod tam tumentem ac lividam haberet faciem. Quibus ille dicebat? ^a Hesterno die sero peccatis meis facientibus in scabbello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus servans in pectore honorem veritatis ^b & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum.

PETR. Putasne vir iste venerabilis Libertinus, de quo tot signa & miracula retulisti, in tam ampla congregatione imitatores suos in virtutibus non reliquit?

^a Best. *hesterna hora.*

^b Best. *Ἐ μαγίστρι ας πατρὸς non prod.*

ὄθεν ἐ' ἠρώτησεν αὐτὸν, λέγων· πῶ βέλαι ἀπελθεῖν; ἢ τινι ὑποκειθεῖς, εἶπε. τῆ μονασθεῖς πρᾶγμα ὀνεισμαθνον ἐστὶ, πᾶτερ, ὅπερ ἀδυνατός ἐχω τὸ εἶσαι. τῆ γὰρ χθεῖς ἡμίρα ὄμισα σήμερον ἐκεῖσε δερεθῆναι. τότε ἐκεῖνος ἐκ βράδης καρδίας γενάξας, ἔκ κατανοήσας τὴν ἑαυτῆ δυσκολοπάτην σκληρότητα, ἔ' ἡ ταπεινοφροσύνην ἔκ ἀφοσίτητα τῆ Λιβερίνης, ἐκ τ' κλίνης αἰασας τὰς πόδας αὐτῆ ἐκράτησε, ἔκ ἑαυτὸν ἡμαρτηθῆναι, ἔκ κατέκειτον εἶναι ὁμολόγησεν, ὅτι ποῖστω ἔκ τηλικύτω ἀδελῆ τοιαύτῶ ὁμοτάτῶ βάσανον ἐπενέγκαι ἐπετέλημσε. τὴν αὐτίον ἡ Λιβερίνος ἑαυτὸν εἰς ἡ γῆν ὑποσράσας, ἔκ τοῖς ἐκεῖνος ποσὶ ἀροσκυλινδῆμβρος, τῆ ἰδῆς πακίσματος, καὶ ἔ' τ' ἐκεῖνος ἀδθενείας γερονίμῃ ἔλεγεν, ὅπερ ὑπέμεινε. τῆτι ἡ γερονότος, ἐν μεγίστη πρᾶότητι ἐπαῆλθεν ὁ πατήρ, καὶ ἡ ταπεινώσις τῆ μαθητῆ ὀδηγὸς γέγονε τῆ διδασκάλῃ. ὅτε οὐδ' ἄρα ἔ' τῆ μονασθεῖς φροντίδα εἰς τὸ ὀνεισμαθνον πρᾶγμα ἀπῆλθε, πολλοὶ ἀνδρες ὀγενεῖς τε ἔκ γνώεμοι, οἱ τινες αὐτ' μεγάλως ἐτίμων, πάνου θαυμάσαντες, ἀκειβῶς ἐπέζητην, πόθεν αὐτῶ τῆτο σιωέβη, ὅτι ἔτος πεφουσημένον ἔκ μέλανον εἶχε τὸ ἀρόσωπον; πρὸς ἔς ἀπεκεῖθη. χθεῖς πρὸς ἐσπέρην ἔβδ' ἀμαρτιῶν μῃ ποιῆντων, εἰς τὸ ὑποπόδιον τῆ σακμίνης προσκόψας τῆτο ὑπέμεινα. ἔτος οὐδ' ὁ ἅγιος ἀνὴρ εἰ ἑαυτῶ ἔ' τιμὴν τῆς ἀληθείας φυλάττων, ἔτε τῆ πατρός τῶ αἰτίαν ἐδημοσίόσεν, ἔτε τῆ ἀμαρτιᾶ τῆ ψόδης ὑπέπεσεν.

PETR. Γνώαι ἡθέλον, θεοτίμητε πᾶτερ, ἐὰν ὁ ἐνλαβέσματος ἔτος αἰὴρ Λιβερίνος, περὶ ἔ' ποσαῦτα σημεῖα ἔκ θαυμάσια δηγήσω, ἐν τῆ ἑαυτῆ σνωδία μιμητῆς αὐτῆ (α) εἰ τῆς δυνάμεσι κατέλιπεν.

^a Reg. *εἰ τοῖς θαύμασιν.*

Martyrol.
Novemb. 6.

CAPUT III.

Κ Ε Φ Α Λ . γ' .

De hortulano Monacho Monasterii
eiusdem.

Πεὶ μοναχῷ κηπευτῆ τῆς αὐτῆς μονῆς .

GREGO- **F**ELIX qui appellatur ^a
RIUS. Curvus, quem ipse
bene ^b nosti, qui eiusdem Monaste-
rii nuper Præpositus fuit, multa mi-
hi de Fratribus eiusdem Monasterii
admiranda narrabat: ex quibus ali-
qua quæ ad memoriam veniunt sup-
primo, quia ad alia festino. Sed
unum dicam, quod ab eo narratum
prætereundum nullo modo æstimo.

In eodem Monasterio quidam ma-
gnæ vitæ Monachus erat hortula-
nus. Fur vero venire consueverat,
per sepem ascendere, & occulte ole-
ra auferre. Cumque ille multa plan-
taret, quæ minus inveniret, & alia
pedibus conculcata, alia direpta con-
spiceret; totum hortum circumiens,
invenit iter unde fur venire consue-
verat. Qui in eodem horto deambu-
lans, reperit etiam serpentem, cui
præcipiens dixit: Sequere me; at-
que ad aditum furis perveniens,
imperavit serpenti, dicens: In no-
mine Jesu ^c præcipio tibi ut aditum
istum custodias, ac furem huc in-
gredi non permittas. Protinus ser-
pens totum se in itinere in transf-
versum tetendit, & ad cellam Mo-
nachus rediit. Cumque meridiano
tempore cuncti ^d Fratres quiesce-
rent, more solito fur advenit, ascen-
dit sepem: & cum in hortum pe-
dem deponeret, vidit subito quia
tensus serpens clausisset viam; &
tremefactus post semetipsum conci-

ΓΡΗΓΟ- **Η**Ν τις (α) εὐ τῶ αὐ-
ΡΙΟΣ. τὰ μοναστηρίῳ Φηλίξ ὀνό-
ματι, ὁ ἐπιλεγόμενος Κεκυφῶς, τρεῖσι κη-
πευτῆς, ὃν ἐξ αὐτῶς καλῶς ἐπίσταται, ὅς τις
καὶ δδυτερῶς τῆ αὐτῆς μονῆς γέγονεν.
ἔπος πολλά μοι θαυμασὰ πρὸς τῶν αὐτῶν
ἀδελφῶν διηγήσατο. ὅς ὢν πρὸς μὲν παρα-
σιαπῶ, ἔφατο τὸ εἰς ἑτέρα με σπύδρην.
πλήρῳ ἐνός ὅς αὐτῶν, ὅτι ἐπερ ἑδαμῶς παρελ-
θεῖν δύναμαι.

Μοναχὸς τις εὐ τῶ αὐτῶ μοναστηρίῳ ὑ-
πῆρχε θαυμαστῆς ἐξαγωγῆς. ὅς τις τῶ
τῆ κήπευ φροντίδα ἔω πεπιστώμενος. κλέ-
πτῆς δὲ τις ἔφατο τῶ φραγμαῖ ἐισερχόμενος
κρυφῆ πρὸς λάχαινα ἐλάμβανεν. ἐκείνος οὐδὲ
πλήρῳς εὐτῶν, ἐξ ὀλίγα δδύσκων, ἀλλὰ
ἢ τοῖς ποσὶ καταπεπατημένα, ἐξ ἑτέρα
κεκομμένα θαυρῶν, ὅλον τῆ κήπευ γυρῶσας,
εὐρε τῶ ἐσοδὸν δι' ἧς ὁ κλέπτῆς εὐ τῶ
κήπευ εἰσερχόμενος εἶσθε. γυρῶσας δὲ τὸν
κήπευ, εὐρεν ὄφιν. ὄφιν κελύσας, εἶπε·
ἀκολούθει μοι ἐλθὼν οὐδὲ τῆ εἰσοδῶ δι' ἧς ὁ
κλέπτῆς εἰσῆρχετο, λέγει τῶ ὄφιν· εὐ τῶ ὀ-
νόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ κελύσσοι ἵνα τῆ εἰσο-
δὸν καύτεν φυλάξῃς, καὶ τὸν κλέπτῆν εὐ-
θάδε εἰσελθεῖν μὴ εἰσῆς. ὄφιν οὐδὲ ὁ
ὄφιν, ὅλον ἑαυτὸν ἀπλώσας ἐκίθησε (β)
τῆ ὄφιν. ὁ ἢ μοναχὸς εὐ τῶ ἑαυτῆ κελύσ-
σας εἶσθε. ἵνα δὲ πάντες εὐ τῶ μεσημ-
βρινῶ κηπευ ἀνεπαύοντο, ὁ κλέπτῆς κατὰ
τὸ ἔθος ἐλθὼν, εἰς τὸν φραγμαῖ ἀνῆλθεν.
ἐξ ὅς τὸν ποδα αὐτῆ εἰς τὸν κήπευ κατή-
γαγεν, ἀφῶ θαυασάμενος τὸν ὄφιν ἠπλω-
μένον ἐξ τῆ ὄφιν κελύσσαντα, γυρῶμενος ἐν-
τρομος εἰς τὸ ὀπίσω ἔπεσεν. ὁ δὲ πῆς
αὐτῆ ἐκ τοῦ ὑποδήματος ἐν τοῖς τοῦ φραγμαῖ ξύ-
λοις ἐκρατήθη, ἐξ ὅς ἢ ὁ κηπευτῆς ἦλθε,
κα-

Serpens
horti cu-
stos.

^a Germ. duo carn. 2. Theod. Compend.
& Long. Corvus.

^b Bessar. Cognovisti. Mox fratribus sui
Monasterii ad admirationem . . . suppressio
silentio, quia ad alia tendo . . . non aspi-

mo. Nan. etiam cognovisti.

^c Nan. & Bess. Christi ut in Græco.

^d In Nan. & Bess. deest fratres.

^α Editi ἐν τῶ αὐτῶ.

^β Coll. τῶ εἰσοδὸν.

^a
Fur miraculo deprecatus.

dit, ejusque pes ^a per calcamentum in fude sepis inhæsit, sicque usque dum hortulanus rediret, deorsum capite pendit. Consueta hora venit hortulanus, pendentem in sepe furem ^b reperit, serpenti autem dixit: Gratias Deo, implesti quod jussi: recede modo. Qui statim abcessit. Ad furem vero perueniens, ait: Quid est, frater? Tradidit te mihi Deus. Quare in labore monachorum furtum toties facere præsumpsisti? ^c Et hæc dicens, pedem illius a sepe in qua inhæserat, solvit, cumque sine læsione deposuit. Cui dixit: Sequere me. Quem sequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens: Vade, & post hæc furtum non facias: sed cum necesse habes, huc ad me ingredi, & quæ tu cum peccato laboras tollere, ego tibi devotus dabo.

PETR. Nuncusque, ut invenio, incassum ego non fuisse Patres in Italia qui signa facerent, æstimbam.

CAPUT IV.

Κ Ε Φ Α Λ Α Δ'.

Martyrol.
Aug. 11.

De Equitio Abbate Provinciae
Valerie.

Πεὶ Ἐκυτίου ἡγεμένου χώρας Βαλαετίας.

GREGO- **F**ortunati viri venerabilis Abbatis Monasterii, quod appellatur Balneum Ciceronis, aliorumque etiam virorum venerabilium didici relatione quod narro. Vir sanctissimus Equitius nunc, in Valerie provincie parti-

ΓΡΗΓΟ- **Δ**ΙΗΓΗΣΙΝ ἡ λέγω, παρά-
ΡΙΟΣ. **Δ** Φορτωμένα, αὐτὸς δὲ λαβεί-
σάτε ἡγεμένους γεγονότας μοναστηρίων τῶ ἐπο-
νομαζομένους κλητρῶ Κικέρωνος, ἔτι ἑτέρον αὐ-
τῶν δὲ λαβῶν, ἔμαθον. Ἦν τις αὐτῶν ἀγιο-
σύνη δὲ λαμπρῶν, ἐν ταῖς μέρεσι τῆς Βα-
λαετίας χώρας, ὀνόματι Ἐκυτίου· ὅστις δὲ
ἢ βίον

^a Gemet. per calcaneum. Simile miraculum de S. Spiridione refert Socrates Hist. Eccl. l. 1. c. 12. Vide & Greg. Turon. de V. P. l. 1. c. 14.

^b Bess. asprexit.

^c Nan. & Bess. Qui hac.

^a Reg. ἐκρέμετο. ὁ ἐν κηρυκῶν ἐλθὼν ἔτι τὴν κλητέω δὲ τῶν ἐν τῶν φραγμῶν κρεμάμε-
Tom. VI.

νον, τῶ μὲν ὄφει ἔπειν. Ὁ δὲ λαβείσας ὁ ἐκείνου ὑποκρίσιν ἔργι, ὅστις παραχρῆμα ὑπεχώρησε.

^b Reg. λαβείν.

^c Reg. μὴ ποιήσας· ὁ δὲ ὅτε χρεῖαν ἔχης, ἐλθὲ πρὸς με, ὁ γὰρ μετὰ ἀμαρτίας μίλλης λαβείν κρηφιδόν, ἰγώσοι, &c.

bus, pro vitæ suæ merito apud omnes illic magnæ admirationis habebatur, cui Fortunatus idem familiariter notus fuit. Qui nimirum Equitius pro suæ magnitudine sanctitatis multorum in eadem provincia monasteriorum Pater existit. Hunc cum juventutis suæ tempore acri certamine carnis incentiva fatigarent, ipsæ suæ tentationis angustia ad orationis studium solertiolem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæret, nocte quadam assistente Angelo eunuchizari se vidit, ejusque visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus ejus membris abscideret: atque ex eo tempore ita alienus existit a tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex omnipotentis Dei auxilio, ut viris ante præerat, ita cœpit postmodum etiam feminis præesse: nec tamen discipulos suos admonere cessabat, ne ejus exemplo in hac re facile crederent, & casuri tentarent donum quod non accepissent.

Equitius
multorum
monasterio-
rum pater.

Precibus
continentiæ
donum con-
sequitur.

Viris & fe-
minis præ-
fuit.

Eo autem tempore quo malefici in hac sunt Romana urbe deprehensi, ^a Basilium, qui in magicis operibus primus fuit, in monachico habitu Valeriam fugiens petiit. Qui ad virum reverentissimum Castorium Amiterninæ civitatis Episcopum pergens, petiit ab eo ut eum Equitio Abbati committeret, ac sociandum monasterio illius commendaret. Tunc ad monasterium venit Episcopus, secumque Basilium monachum deduxit, & Equitium Dei famulum rogavit, ut eundem monachum in congregationem susciperet. Quem statim vir sanctus intuens, ait: Hunc quem mihi commendas, Pater, ego

Basilii Magi
cognoscit
hypocritam.

^a De illo legendi Cassiodorus l. 4. ep. 22. Baron. ad An. 504.

^a Reg. ἐκέισε σιβάσμιος ὑπῆρχεν. ἴτε οὐ προλεχθεῖς Φορτωάτης πάνυ ἢν προσφι-
λῆς. ὅσις Εὐτύιος διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτῆ πο-
λιτείαν πολλῶν μοναστηρίων ἐν τῇ αὐτῇ χάρι
πατῆρ ἐκ καθηγουμένων γέγονε. Colbert, habet

ἢ βίον αὐτῆ ἑνάρετον, πᾶσι τοῖς (α) ἐκέισε
κόσμιος ὑπῆρχεν. Ἔτινος, ὁ προλεχθεῖς Φορ-
τωάτης, πάνυ ἐκ ἀγάπῃ αὐτῆ ἐγνωσμένος.
ὅσις Εὐτύιος, διὰ τὴν αὐτῆ ἀγιοσύνην,
πλείστων μοναστηρίων ἐν τῇ αὐτῇ χάρι πατῆρ
γέγονε. τῆτον, ἡνίκα τῷ τῆς νεότητος αὐ-
τῆ χρόνῳ, μεγάλως οἱ τῆς σαρκὸς πειρασ-
μοὶ ἐχέιμαζον, αὐτῆ ἢ τῶν πειρασμῶν
(β) σῆνωσις, σφραδύότερον ἐν τῷ τῆς
ἀλγῆς ἀγῶνι πεποιήκειν, ὡς οὐκ κνησιμόν
τῶν πειρασμῶν ὄντα τῆ παντοδυνάμει Θεῷ
μετὰ πολλῆς δεισιώσεως (γ) ἠτέτο λαβεῖν,
ἐν μιᾷ νυκτὶ θεωρῆ ἀγγελὸν παρεστῶτα
αὐτῷ, ἐκ ὡσπερ αὐτὸν ἐνεχιδύει ὑπὲρ αὐ-
τῆ ἐνόμισεν. ὅσις πᾶσιν κίνησιν σαρκὸς
ἐκ πάντων αὐτῆ τῶν μελῶν ὑπέκοψεν.
ἴτε οὐκ (δ) τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔπας
ἐν τῆ πειρασμῆ ἠλύθηθεῖν, ὡσεὶ τομίζεν
αὐτὸ μὴ περικεῖσθαι σῶμα. τεχιδεῖς οὐκ
τῆ τῆ παντοδυνάμει Θεῷ βοηθεῖν ὁ (ε)
ἀνδράσι πρότερον προσιώσεως, ἤρξατο λοιπὸν
ἐκ τῆς θνητέας ἀποστάσεως. τῆς δὲ μα-
θητῆς αὐτῆ (ς) νεθετῶν ἐκ ἐπαύετο,
ὅπως μὴ ἐαυτὸς ἐν τῷ ἴσῳ μέτρῳ τῆ
τοιούτου πράγματος ἐκλύως καταπισθῆσθαι-
σιν. ἵνα μὴ ἐκ πειρασμῆ πῶσιν ὑπομεί-
νωσιν.

Τῷ κερῶ οὐκ ἐκείνῳ, ὅτε οἱ φαρμακοὶ
ἐν ταύτῃ τῇ τῶν Ρωμαίων πόλει ἐκρατή-
θησαν, Βασίλειος ὁ ἐν τοῖς μαγικοῖς ἔρ-
γοῖς ἀρῶτος ὑπέρχων, φυγῆ χρυσάβριος
ἐν μοναχικῷ χρίματι τοῖς ἢ Βασιλείας μέ-
ρεσιν ἐπεδήμησεν. ὅς τις πρὸς τὸ εὐλαβεῖ-
σατον αἰδρα Κασόειον, ἢ Αμπερνίας τῆς
πόλεως ἐπίσκοπον καταλαβὼν, ἐδυσώπει
ἵνα αὐτὸν ἐκτύει τῷ ἠγασμένῳ προσαγάγη.
ὅπως ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτῆ διὰ τῆς αὐτῆ
παραδέσεως τῆτον εἰσδέξηται, ὁ οὐκ ἐπί-
σκοπος ἐν τῷ μοναστηρίῳ παραγενόμενος,
ἠγάγε μετ' ἐαυτῆ Βασίλειον ἢ μοιαχόν,
(ς) ἢ τῆ Θεῷ δῶλον Εὐτύιον παρεκάλεε,
ὅπως τῆτον ἐν τῇ (ς) συνόδῳ ἐαυτῆ
ὑποδέξηται. ὃν ὁ ἅγιος ἐκείνος ἀνὴρ θεα-
σάμενος, εἶπε· τῆτον ὃν ὄρασι θεοαίμοι,
τίμιε πάτερ, ἐγὼ εὐ θεωρῶ εἶναι μοναχόν,
ἀλλὰ

etiam σεβάσμιος.

β Reg. ταπεινώσις.

γ Ita MS. Ed. ἠγπο.

δ MS. τῆς ἄρας.

ε Reg. ἦν ἀνδρῶν... ἦν θνητέων.

ς Reg. νομοθετῶν ἐκ ἐπαύετο.

ζ Reg. μονῆ.

nōn video monachum esse: sed diabololum. Cui ille respondit: Occasionem quæris, ne debeas præstare quod a peto. Ad quem mox Dei famulus dixit: Ego quidem hoc eum esse denuntio, quod video: ne tamen nolle me obedire existimes, facio quod jubes. Susceptus itaque in monasterio est. Non post multos dies idem Dei famulus pro exhortandis ad desideria superna fidelibus, paulo longius a cella digressus est. ^b Quo descendente contigit, ut in monasterio virginum, in quo ejusdem Patris cura vigilabat, una carum quæ juxta carnis hujus putredinem speciosa videbatur, febricitare inciperet, & vehementer anxari, magnisque jam non vocibus, sed ^c stridoribus clamare: Modo moritura sum, nisi Basilius monachus veniat, & ipse mihi per suæ curationis studium salutem reddat. Sed in tanti Patris absentia accedere quisquam monachorum in congregationem virginum non audebat; quanto minus ille qui novus advenerat, cujusque adhuc vitam congregatio Fratrum nesciebat? Missum repente est, & Dei famulo Equitio nuntiatum, quod sanctimonialis illa immensis febribus æstualet, & Basilii monachi visitationem ^d anxie quæreret. Quo audito vir sanctus, dedignando subrisit, atque ait: Numquid non dixi, quod diabolus esset iste, non monachus? Ite & cum de cella expellite. De ancilla autem Dei, quæ anxietate febrium urgetur, nolite esse solliciti: quia ex hac hora neque febribus laboratura est, neque Basilium quæsitura. Regressus est autem monachus, & ea hora saluti restitutam Dei virginem agnovit, qua ^e eandem salutem illius Dei famulus Equitius longe positus dixit: in virtute scilicet miraculi

ἀλλὰ διάβολον. πρὸς ὃν ἡποκειθεὶς ὁ ἐπίσκοπος, εἶπε· πρόσθεον λίγης μὴ θύλων τῆς ἡμετέρας αἰθήρας ὑπακῆσαι. ὁ δὲ τῷ Θεῷ δῶλος ἐφη· ἐγὼ ὅπερ αὐτὸ εἶναι ὀρῶ; τῆτο ἀναγγέλω. ἵνα δὲ μὴ θέλαιν με ὑπακῆσαι λογίῳ, ὅπερ κελύεις ποιῶ. ὑπεδέχθη τοίνυν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. ἔμετὰ πολλῶν δὲ ἡμέρας, ὁ αὐτὸς τῷ Θεῷ δῶλος Ἐκύτιος, πρὸς τὸ οἰκοδομεῖσαι λόγῳ διδασκαλίας τῆς ἡράνιον ποδοῦργας ὑπόλαυσιν, ὀλίγον ἐκ μήκης τῷ μοναστηρίῳ ὤξηλθε. τῆτε δὲ ὤξελθόντος, σωῆβη ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν παρθένων, ὧν ἡ προσηγορικὴν ἐπιμελείαν ὁ αὐτὸς πατὴρ ἢ ἀναδεδξάμενος, μίαν τινα ὤξ αὐτῶν, ἧτις πάνυ (α) κατὰ τὴν σάρκα πύτλιν δῶπτος ὑπῆρχεν, πυρετῷ λαβροτάτῳ καταφλέγεσθαι, ἢ φωνὰς ἀφίεναι λέγεσθαι· πάντως ἀρτίως ὑποθήσω, εἰὰ μὴ Βασίλειος ὁ μοναχὸς ἔλθῃ, ἢ αὐτὸς μοι διὰ τῆς σωθῆρομῆς τῆς ἑωτῆς ἰατρείας, ἢ ἴασιν παράξῃ. ἔδει αὐτῷ τῶ ἀδελφῶν ἰσόγραμμα τῆς τῷ παρθένων σινοδία προσεγγίσει ἐν τῇ τῷ ἑαυτῆς πατρὸς ἀναχωρήσει, πῶσθ μᾶλλον ἐκείνος ὁ νεωστὶ παραγενόμενος, ἔτινος ἀκμῆν ἢ βίον ἢ τῶ ἀδελφῶν σινοδία ἢ ἐγνώσκειν; δῶδεως αὐτῷ ἀπέσειλαν, ἢ τῷ τῷ Θεῷ δῶλῳ Ἐκυτίῳ ἐμήνυσαν, ὅτι τῷ δῆνα μοναστεία σφοδρῶ πυρετῷ καταφλέγεται, καὶ Βασίλειος τῷ μοναχῷ τὴν ἐπίσκεψιν εἰσοχαρμένη ἐπιζητεῖ. τῆτο δὲ ἀκούσας ὁ δίκαιος ἔτος αἶψα, ἠγαγάκτησεν, ὑπομεδιάσας δὲ εἶπεν· ἄρα ἐκ εἶπον, ὅτι διάβολός ἐστιν ἔτος, ἢ ἐκὶ μοναχός; ἀπέλθετε ἐν, ἢ ἐκ τῷ κελύει τῆτον ῥίψατε. καὶ δὲ τῷ δῶλῳ τῷ Θεῷ, ἧτις τῇ εἰσβολῇ τῷ πυρετῷ καταφλέγεται, μηδὲν μεμνήσωντε· ὑπὸ γὰρ τῆς ἄρας πύτλης, ἔτε τῷ πυρετῷ κοπίασει, ἔτε Βασίλειον ἐπιζητήσει. ὑποσπρέψας δὲ ὁ μοναχός, δῶρει ὅτι ἐν ἀνικῇ τῇ ἄρα τῶ ἴασιν ἢ τῷ Θεῷ παρθένος ἔλαβεν, ἐν ἧ ὁ τῷ Θεῷ δῶλος Ἐκύτιος μῆκροθεν ὑπάρχων εἶπε. τῷ τῷ διδασκαλῳ γὰρ ἀπολεθῶν ὑποδείγματι, τὴν τῷ θαύματος τῆτος δύναιμι εἰργάσατο. ἢ ὁ νέος γὰρ ἡμῶν Ἰσθὺς Χειρὸς τῷ βασιλικῷ δυσωπούτος, λόγῳ μόνῳ ἢ ἴασιν τῷ

I 2

τῆτε

^a Bessar. & S. M. G. peteris.

^b Gemet. quo descendente.

^c S. M. G. stridentibus dentibus.

^d Bess. anxiose . . . indignando.

^e Pratel. Bigot. eandem salvatam.

^a Reg. κατὰ σῶμα δῶπτος; (forte δῶπτος) ὑπῆρχεν πυρετῷ λαβροτάτῳ (haud dubie λαβροτάτῳ) καταφλέγεσθαι.

A monachum colloquio monachos arcet.

Ancillam Dei febricitantem verbo sanat.

exemplum tenens Magistri, qui ad filium invitatus reguli, eum solo verbo restituit salutem, ut revertens pater ea hora filium restitutum vitae cognosceret, qua vitam illius ex ore Veritatis audisset. Omnes autem monachi iussionem Patris sui implentes, eundem Basilium ex monasterii habitatione repulerunt. Qui repulsus dixit frequenter se cellulam Equitii magicis artibus in aera suspendisse, nec tamen ejus quempiam laedere potuisse. Qui non post longum tempus, in hac Romana urbe, exardescente zelo Christiani populi, igne crematus est.

Basilium magus Romanae vivus comburitur.

Quadam vero die una Dei famula ex eodem monasterio virginum hortum ingressa est: quae lactucam conspicens concupivit, eamque signo crucis benedicere oblita, avide momordit; sed arrepta a diabolo protinus cecidit. Cumque vexaretur, eidem Patri Equitio sub celeritate nuntiatum est, ut veniret concitus, & orando succurreret. Moxque hortum idem Pater ut ingressus est, coepit ex ejus ore quasi satisfaciens ipse qui hanc arripuerat diabolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam mihi super lactucam: venit illa, & momordit me. Cui cum gravi indignatione vir Dei praecipit ut discederet, & locum in omnipotentis Dei famula non haberet. Qui protinus abcessit, nec cam ultra contingere praevaleuit.

Aliam virginem a demone liberat Equitius.

Quidam vero, Felix nomine, Nursiae provinciae nobilis, pater hujus Castorii, qui nunc nobiscum in Romana urbe demoratur: cum eundem venerabilem virum Equitium, sacrum ordinem non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atque studiose praedicare, cum qua-

a aus Theod. protegeret, plerique concurreret. Bess. eam curaret.

b Comp. & Ger. portam.

c Ita Mss. Editi ibi. In ducb. prior. Car. super lactucam meam.

τῆς παρέχετο ἡσ, καθὰς ἐν ἀγαλλίῳ δέεσκομεν ὑποσρέφαντες ἃ αὐτῶ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ ἐν αὐτῇ τῇ ὄρῃ, ὅρῃ ἢ ἰασιν ὑποδιεξιμῶν, ὅτῃ ἐν τῷ σῶματι τῷ ἀληθείας τῆτο ἀνήκειν. οἱ δὲ μοναχοὶ πάντες ἢ κέλδσιν τῷ ἰδίῳ πατρὸς ἐπληρώσαντες, ἢ αὐτῷ Βασίλειον ἐκ τῷ μοναστηρίου κατοικίας ἐδίωξαν. διωκόμενος δὲ, ἐφη συχνῶς τὸ τῷ Εκτύτι κέλδιον ποιῆσαι τὰς μαγικὰς αὐτῷ τέχναις εἰ ἢ ἀέρα κρεμαδύω. ἐδαμῶς δὲ ἰδουήθη ἐν τῶν αὐτῶ τινὰ τὸ παράπαν βλάψαι. ἢ μετὰ πολὺν δὲ ἡσῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἢ Ρωμαίων πείλει, ζήλω τῷ πρὸς Θεὸν τῷ ἡσιστιανικότητι λαῶ ἐκκαυθέντες, τῆτον πρὸς κελύω πεποιήκασιν.

En μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκ τῷ αὐτῷ μοναστηρίου τῶν παρθέτων, μοναστεία τις εἰς Vide Appen- dix §. 1.
ἢ κῆπον εἰσελθούσα, ἢ δεασαμένη μαρτύριον, ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῷ γέγονε. ἢ δὲ τῷ σαυρῶ τῆτον ἐπιλυθεῖσα ποιῆσαι, ὡς γασείμαργος τῆτο ἐφαγεν. εἰδείας οὐκ ὑπὸ τῷ ἡσβόλῳ κρατηθεῖσα, πεσῶσα ἐβράχη. τῆτο οὐκ οἱ παρόντες δεασόμενοι, μετὰ σπασῶς τῷ πατρὶ Εκτύτῳ ἐμίησαν, ὡς αὐτῷ ἐν τῷ ἐλθῶν, ἡσ τῷ αὐτῷ εἰσῆς τῇ κιν διυδέση συμπαθήση. εἰδείας δὲ τῷ πατρὸς εἰς ἢ κῆπον εἰσελθόντες, ἡρξαστο ὁ ταύτῳ ῥήξας ἡσβόλος, ὡς πληροφορῶν αὐτῷ ἡσ τῷ σῶματι αὐτῷ κρᾶζειν καὶ λέγειν· ἐγὼ τί ἐποίησα; καθεζόμενος με ἐπάνω τῷ μαρτυρίῳ ἐκείνῃ ἡσθε ἢ εἰσακέμε. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπος μετ' ὀργῆς τῆτῳ ἐπετίμησεν, ὅπως ἐκ τῆς τῷ Θεῷ δόξης ὑποκαθήσῃ, καὶ τόπον ἐν αὐτῇ τῷ λοιπῷ μὴ γῆ. παρωτῆ οὐκ κατὰ ἢ λόγον αὐτῷ τὸ ἀκάθαρτον πνῆμα ἐξήλθε, ἢ μεδαμῶς αὐτῇ τῷ λοιπῷ προσεγγίσει ἐπλήμσεν.

Ἄνθρ δὲ τις εἰσγενέσαστο, ἰνόματι Φιλιξ, ὑπὸ Νερούσιος τῆς χώρας ἰρμόμενος, πατῆρ ὑπάρχων (α) Καρσεῖς τῷ νῦν μετ' ἡμῶν ἐν ταύτῃ τῷ τῶν Ρωμαίων πόλει κατοικοῦστος. τῆτον ἢ εἰσλαβέσαστο ἀνδρα Εκτύτιον, ἰερατικὸν ἀξίωμα μὴ ἔχειν γινώσκων, σπευδῶς δὲ κατ' ἡσασον τόπον ἡστρέχοντα διδασκαλίας χεῖν θεόμενος, ἐν μιᾷ

d Haud dubie Castorii magistri militum, qui in obsidione Rom. multum Gregorio col. laboravit. Lege ep. 40. l. 5.

α Colb. Νεσοεῖς.

dam die familiaritatis aufu adiit, dicens: ^a Qui sacrum ordinem non habes, atque a Romano Pontifice sub quo degis, prædicationis licentiam non accepisti, prædicare quomodo præsumis? Qua ejus inquisitione compulsus vir sanctus indicavit prædicationis licentiam qualiter accepit, dicens: Ea quæ mihi loqueris, ego quoque tecum ipse pertracto. Sed quadam nocte speciosus mihi per visionem juvenis adstitit, atque in lingua mea medicinale ferrementum, id est phlebotomum posuit, dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo: egredere ad prædicandum. Atque ex illo die etiam cum voluero, de Deo tacere non possum.

PETR. Vellem etiam Patris hujus opus agnoscere, qui fertur talia dona ^b percepisse.

GREGOR. Opus, Petre, ex dono est, ^c non donum ex opere, alioquin gratia jam non est gratia. Omne quippe opus dona præveniunt, quamvis ex subsequenti opere ipsa etiam dona succrescunt: ne tamen vitæ ejus cognitione frauderis, bene hunc reverentissimus vir Albinus Reatinæ antistes Ecclesiæ cognovit, & adhuc ^d supersunt multi qui scire potuerunt. Sed quid plus quæris operis, quando concordabat vitæ munditia cum studio prædicationis? Tantus quippe illum fervor ad colligendas Deo animas accenderat, ut sic monasteriis præesset, quatenus per Ecclesias, per castra, per vicos, per singulorum quoque fidelium domos circumquaque discurreret, & corda audientium ad amorem patriæ cœlestis excitaret. Erat vero valde vilis in vestibus, atque ita despectus, ut si quis illum fortasse nesciret, salutatus etiam resalutare despiceret, &

μὴ τῶν ἡμερῶν, τῇ πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ φάρρᾶν ἵρξατο αὐτὸν ἐπερωτᾶν· ἱερατικὸν ἀξίωμα μὴ ἔχων, μήτε ἐπιτροπὴν τῆς κηρύξεως ἀλλοτῆ τῶν Ρωμαίων πατεיאρχε λαβὼν, ἔζη ὑπόκεισαι, πῶς τὸ τοιοῦτον ἔλαβες; πρὸς ὃν ὁ ἅγιος ἔπος ἀπέκείθη· τίποτε, ἀπερ μοι λέγεις, καὶ γὰρ ἐν ἐμαυτῷ διελογισάμην· τὸ πῶς δὲ τὸ τῆς κηρύξεως ἐπιτροπὴν ἔλαβον, φανερόν σοι ποιῆμαι· ἐν μιᾷ νυκτὶ δὲ ὄπτασίᾳ νεώτερος πάνυ ἀρᾶτος παρέστη μοι, καὶ ἐν τῇ γλώττῃ μου ἰατρικὸν ἔργον γαλέων, τετέρεσι φλεβοτόμον τέθεικεν, εἰρηκῶς μοι· ἰδὲ τὸς λόγους μου ἐθέμην ἐν τῷ σωματί σου. ἔξελθε τῆς κηρύττειν. ἀπὸ αὐτῆς ἡμέρας ἐκείνης, εἰς τὴν θελήσω σιωπῆσαι, ἐδαμῶς δύναμις, τῷ Θεῷ με εἰς τὸ ἀναγκάζοντος.

ΠΕΤΡ. Ἡθέλον τῷ πατρὸς τίποτὸ ἔργον ὁρῶντων, ὅς τις τῶντα χαρίσματα λέγεται εἰληφέναι.

ΓΡΗΓΟΡ. Τὸ ἔργον, Πέτρε, ἐκ τῶν χαρίσματος, ἐκ τῶν χαρίσματος ἐκ τῶν ἔργων. ἐπεὶ ἡ χάρις ἐκτίθεται ἔργων. ἐκάστω οὐδ' ἔργων τὰ χαρίσματα προλαμβάνονται. ἐκ δὲ τῶν ἐπακολουθοῦντων ἔργων τὰ χαρίσματα αὐξάνονται. ἵνα δὲ μὴ τὸ πολιτείας αὐτῆς ἢ ἐπίγνωσιν φερθεῖς, ὁ Ἀλβίνος ὁ δὲ λαβέσας αἰνῶν, ὁ τῆς ἐκκλησίας Ρεατίνης ἐπίσκοπος, πάντῃ καλῶς ταύτῃ διέγνω, ἔτι ἕτεροι δὲ πλεῖστοι οἴτινες ἐμέλει τῷ παρόντι περὶ τῆς πλείων δὲ τί ζητεῖς ἔργον, ὅταν (α) σιωπῆσαι ἢ τὴν πολιτείας καθαρῶς τῇ σωθῆναι τῆς κηρύξεως; τοῦτο γὰρ αὐτὸν πόθος εἰς τὸ προσεγγίσει τῷ Θεῷ ψυχῆς ὀξέκασον, ὡς ἐν μοναστείᾳ προῖσάμενος, ἔδιδεκεν ἐν ἐκκλησίαις, ἐν πόλεσιν, ἐν ἐμπορείᾳ, ἔτι ἐκείνῳ τόσῳ τῆς πεισῶν ἰσχυρῶν, ἔτι τὰς τῆς ἀκρότητος καρδίας εἰς τὸ πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς διεγείρων. πάντῃ δὲ δὲ τελεσάμενος ἐν δυνάμει ἐκέχρητο· ὡς τὸς μὴ γνώσκοντας αὐτὸν προσκυνεμένους παρ' αὐτῶν, βδελύττεσθαι τῶν ἀντιπροσκυνῶν· ἐν ἑτέροις δὲ τόποις πορβόμους, (β) ἔθος τῷ αὐτῷ τῷ δὲ τελεσάμενος πάντων τῶν ἐν τῷ

Locum sanavimus ope Mss. Gall. Ang. & Græcorum.

d Bess. frater, sunt. infra esse pro reper. vi.

a Uterque mss. συμφωνῆ

β Mss. ἔθος ἔχει τῷ. Et pau' o post ἐπιβαίνων.

a
Sacris ordi-
nibus non
initiatu
prædicat.

b

c

d

Quo apparatu prædicando discurreret.

a Bessar. quoniam. infra ego quoque tecum tractabo.

b Expunximus a Deo, insertum ab editoribus invitis MSS.

c In Gilot. Vatic. & plerisque edit. corrupte, donum ex opere, detracta negatione.

a quoties alia tendebat ad loca, **a** jumentum federe consueverat, **b** quod despicabilius omnibus jumentis in cella potuisset reperiri: in quo etiam capistro pro freno, & vervecum pellicibus pro fella utebatur. Super **c** semetipsum sacros codices in pelliceis facculis missos dextro lævoque portabat latere, & quocumque pervenisset, Scripturarum aperiebat fontem, & rigabat prata mentium. Hujus quoque opinio prædicationis ad Romanæ urbis notitiam pervenit: atque ut est lingua adulantium auditoris sui animam amplectendo necans, eodem tempore clerici hujus Apostolicæ Sedis Antistiti adulando questi sunt, dicentes: Quis **d** est vir rusticus, qui auctoritatem sibi prædicationis arripuit, & officium Apostolici nostri domini sibi in doctus usurpare præsumit? Mittatur ergo si placet, qui huc eum exhibeat, ut quis sit Ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut autem moris est ut occupato in multis animo adulatio valde subrepat, si ab ipso cordis ostio nequaquam fuerit citius repulsa, suadentibus se clericis consensum Pontifex præbuit, ut ad Romanam urbem deduci debuisset, & quænam sua esset mensura cognosceret. Julianum tamen tunc defensorum mittens, qui Sabinensi Ecclesiæ postmodum in Episcopatu præfuit, hoc præcepit, ut magno cum honore eum deduceret, nec quidquam Dei famulus ex conventionem eadem injuriæ sentiret. Qui **e** parere de eo clericorum votis concitus volens, festine ad ejus monasterium cucurrit, ibique absente illo antiquarios scribentes reperit, ubi Abbas esset, inquisivit. Qui dixerunt: In valle

De ejus prædicatione queruntur clerici apud summum Pontificem, a quo accersitur.

d

Antiquarii in monasteriis.

a Pler. excusi, & pauci Mss. *jumento*.
b Nan. *quod esse despicabilius ... potuisset*.
ser. In quo.
c Editi per *semetipsum*. Mss. Germ Norm. Theod. Val cl. Longip. Compend. sequimur. At Cod. S. M. G. *sed per semetipsum*.

μοναστηρίῳ ἵππαν ἐπιβῦσαι. κατισείῳ δὲ ἀγὶ χαλιναεῖς, ἕξ αὐτῷ σέλλης δέρμασι προβάτων ἐχρήστω. πὰς δὲ ἱεράς βίβλους, ἐν δερματίῳ διασκίῳ ἐβάσταξε, ἕξ ὅπε δ' αὖ ἀπήρχειτο, ἢ τὴ γραφῆς αὐτίγων πηγῆν, ἢ τὴ νομάτων ἐπότιζε γῆν. ἔφθασε δὲ ἕξ μέλας τὴ τὴ Ρωμαίων πόλεως ἢ φήμη τὴ αὐτῷ κηρύξεως. καθὼς δὲ ἕδος τῆς κύλαξιν ὑπάρχει, ἔφατ' οἰκείας γλώττης τῷ ἀπροσμέως αὐτοῖς ψυχῆν ἐπιπροσμέως φονδέν· κατ' ἐκείνον ἢ κληρονομοὶ τῆς τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τῷ προέδρῳ (α) ἀργολογαῖως, ἔλεγον· τίς ἐστὶν ὁ ἀρχαῖος ἀθροιστὴς ἕτος, ὅς τε τῷ τὴ κηρύξεως ἀνθεντιαν ἐαυτῷ ἐπισπᾶται, καὶ τῷ ἑλεοντιαν τὴ (β) ὑμετέρας, δέσποτα, παραγισίας εἰς ἐαυτὸν μεταπέθεικε, ἀντροπῶν ἀμαδέστατος; περιφθῶ οὐδ', εἰ δοκῆ ὑμῖν, ὅς τις αὐτὸν ἐναῦθα ὑφέλει ἀγαγεῖν· ἵνα γῶ τίς ἢ ἐκκλησιαστικῆ κατᾶστασις ὑπάρχει. καθάπερ δὲ πολλὰ κηρύξας συμβαίνει πρὸς πολλὰ τῆς ψυχῆς ἀχολαμένως, ἢ κολακίαν εἰ αὐτῇ χάριον λαμβάνειν, ἐὰν μὴ ἀργύρω φυλακῆ ὅς αὐτῆς ἀποπεμφθῆ, σωῖβη ἕξ τότε τῆς δελεάζουσι αὐτὸν κληρονομοῖς συναινεῖσαι ἢ πατεράρχην, ἕξ ἢ αὐτῷ ἀγιότατον ἀνδρα ἐκτύτιον ἐν τῇ τὴ Ρωμαίων πόλει ἐνεχθῆναι ἐκέλευσεν, ὅπως τὸ ἐαυτῷ μέτρα ὁποῖα εἰσὶν ἐπιγνώσονται. Ἰουλιανὸν δὲ ἀποσείλας, ἢ τῆ κατὰ δέξασα ὑπάρχοντα, ἐχάτως δὲ ἕξ τῷ ἐπισκοπῆν τῆς ἐν Σαβίνῃ ἐκκλησίας δι' ἑθῶντα τῶτον ἐκέλευσεν, ὅπως ἐν μεγίστῃ τιμῇ ἀναγάγῃ, ἵνα μὴ ἐν οἰαδῆποτε τῷ τρόπῳ ὁ τῷ Θεῷ δόλος ὑβερὶ ὑπομείνη. ἱκανὸς δὲ τῆς κληρονομοῖς ἐν τῷ τῷ δέλαν ὑφῆναι, μετὰ σωβῆς ἐν τῷ μοναστηρίῳ κατέλαβεν. καὶ τῶτον ἐκείσε μὴ ἄρκαως, τῆς τὴ ἀδελφῶν πρᾶχοντος ἐν τῇ μονῇ κατὰ ληραφουῶτος θεασάμελος, ἤρξατο ἐπερωτᾶν, πῶς ὁ ἡγέμελος ὑπάρχει; πρὸς ὃν ἀποκείθεντες εἶπον· ἐν αὐτῇ τῇ κοιλῆδι, τῇ τῷ μοναστηρίῳ ὑποκειμένη χόρτον θεείσει. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰουλιανὸς πᾶντα εἶχε πάνυ (γ) ἐπαρμένον, ἕξ ὑπερήφανον ὡς ἕξ αὐτὸς

a

β

γ

d Nan. *quis est iste rusticus*, ut in Græco.

e Nan. *placere*.

a Reg. *κολακῶντες*. Colb. *ἀργολογαῖως*.

β Reg. *ὑμετέρας*.

γ Reg. *ἐπαρμένοι*.

hac quæ monasterio subiacet, fenum fecat. Idem vero Julianus superbum valde atque contumacem puerum habuit, cui vix poterat vel ipse dominari. Hunc ergo misit, ut ipsum ad se sub celeritate perduceret. Perrexit puer, & protervo spiritu pratum velociter ingressus, omnemque illic intuens fenum secantes, requisivit quisnam esset Equitius. Moxque ut audivit quis esset, eum adhuc longe positus aspexit, & immenso timore correptus, cœpit tremere, lassescere, seque ipsum nuntanti gressu vix posse portare. Qui tremens ad Dei hominem pervenit, atque ulnis humiliter ejus genua deosculans, strinxit, suumque dominum ei occurrisse nuntiavit. Cui refalutato Dei famulus præcepit, dicens: Leva fenum viride, porta pabulum jumentis in quibus venistis: ecce ego, quia parum superest, opere expleto te subsequor. Is autem qui missus fuerat, Julianus defensor mirabatur valde quidnam esset quod redire moraretur puer: ^a cum ecce revertentem puerum conspicit, atque in collo fenum ex prato deferentem; qui vehementer iratus cœpit clamare, dicens: Quid est hoc? Ego te mihi hominem deducere, non fenum portare. Cui puer respondit: Quem quæris, ecce subsequitur. Tum ecce vir Dei, clavatis calceatus caligis, falcem fenariam in collo deferens, veniebat: quem adhuc longe positum puer suo domino quia ipse esset quem quæreret, indicavit. Idem vero Julianus repente ut vidit Dei famulum, ex ipso habitu despexit, eumque qualiter deberet alloqui, proterva mente præparabat. Mox vero ut servus Dei cominus adfuit, ejusdem Juliani animum intolerabilis pavor invasit, ita ut tremere, atque ad

Equitius fenum fecat.

a

Clavatis utitur caligis.

αὐτὸς μόλις κνεῖσθαι ἰδύνατο. τῶτον οὖν πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν, ὅπως μετὰ σπυδαῆς αὐτὸν ἀγάγη. ἀπελθὼν δὲ ὁ παῖς, καὶ ἀποτόμως ἐν τῷ λιβαδίῳ εἰσελθὼν, εἰς παῖτας τὸν χόρτον διεξέστας ἀτεισίσας, ἐπέζητεῖται τίς ἐστὶν ὁ Ἐκίτιος; ὡς δὲ παρ' αὐτῶν τίς ἐστὶ διέγνω, μήκιδεν τῶτον ὑπάρχοντι θεασάμενος, ἀπαιεθμῆτο φόβῳ βληθεὶς, ἤρξατο τρέμειν καὶ ἀγοῖαν, καὶ μόλις δύνασθαι τῇ τῷ βήματος κινήσει βαδίζειν. ὅς τις πρὸς ἢ τῷ Θεῷ ἄνθρωπον δεδιδικὸς ἐλθὼν, μετὰ πείσεως πεπεισορρομῆτος τοῖς ποσὶν αὐτῷ πεπειπλανεὶς, καὶ τῆτος πεπειπλανεὶς, καὶ τῆτος πεπειπτοςόμενος, τὸ τῷ κνεῖν παρσίαν, ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐμήνυσε, ὄντινα ὁ τῷ Θεῷ δῆλος προσαγορεύσας, χόρτον αὐτῷ χαλάρῳ ἐπάριμ προσέταξεν εἰς τροφὴν τῶν κτηνῶν, ἐν οἷς παρεγένετο, λέγων· ἀπελθε τέκνον, καὶ (α) πληροῦτός με τὸ ἐναπομῆναι ὀλίγον, εὐθείως καταλαμβάνω. Ἰελιαῖός δὲ ὁ δεξέστωρ, σφόδρα ἐθαύμαζεν ἐπὶ τῇ (β) τῷ παιδὸς βραδύτητι. ὑποσπρέφοντι δὲ τῶτον θεασάμενος, καὶ ἐν τῷ ὄμῳ χόρτον ἐκ τῷ λιβαδίου ἐπιφερόμενον, θυμωθεὶς ἤρξατο κρίζειν καὶ λέγειν· τί ἐστὶ τῶτο; ἐγὼ ἄνθρωπον ἀγαγεῖν σε ἀπέσειλα, ἐλθὲ δὲ χόρτον βασιάζου. ὄντινα ὁ παῖς ἰδοὺ κνεῖσθαι, εἶπεν· ἰδὲ ὃν ζητεῖς, ὄπιθεν περ ἀποκλειθὼν καταλαμβάνει. εὐθείως δὲ ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος ὑποδησάμενος, (γ) ἔδεσμῆσας τῷ ὑποδήματι αὐτῷ, ἐπὶ τῷ ὄμῳ βασιάζων τὸ δρέπανον, ἐπὶ ᾧ τῷ χόρτον ἐκωπτε, παρεγένετο. ὃν ἐκ μήκης ὁ παῖς ἐρκέμεθρον θεασάμενος, τῷ κνεῖν αὐτῷ ἐμήνυσε, ὅτι ὄπιθεν ζητεῖς, αὐτὸς ὑπάρχει. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰελιαῖός, ἠνίκη ἢ τῷ Θεῷ δῆλον ἐρχόμενον ἐθεάσατο, ὡς αὐτῷ τῷ χήματος τῶτον ἐβδελύξατο, τὸ πᾶς δὲ (δ) ὀφέλει βειαρῶς αὐτῷ ἀναλεχθῆναι ὑπερπίζετο. πλησίον δὲ αὐτῷ ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος εὐθεαγενομέθρος, αἰνέσασατος φόβος ἐν τῇ Ἰελιαῖᾷ ψυχῇ εἰσῆλθε. καὶ λοιπὸν τρέμων, μόλις ἀναγεῖλαι ἠδυνήθη τὸ ἀγαθὸν ἐλήλυθε. πεπεινωθέντος ἔν τῷ φρονήματος αὐτῷ, τοῖς γόνασιν τῷ ἀγίῳ προσέδραμε. καὶ εὐλίην ὑπὲρ ἑαυτῷ ἠταῖτο γενέσθαι. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ὑποσολικὸς

α

β

γ

δ

a Bessar. Cum autem ... vidit ... ferentem: vehementer... adducere.

a Colb. πληρῶντος τὸ ἀποκείμενον ὀλίγον.

β Colb. τῷ πατρὸς βραδύ. ὑπόσε... τὸν παῖδα.

γ Reg. ἔ' ὑποδίσας πᾶ.

δ Reg. ὀφέλει ἰσχυρῶς αὐτῷ ἀναλεχθῆναι ὑπερπίζεν, ὡς δὲ πλησίον αὐτῷ ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος παρεγένετο, αἰνέσασατος φόβος ἐν τῇ τῷ Ἰελιαῖᾷ. Colb. ἀναλεχθῆναι ἀπλῆξτο.

a insinuandum hoc ipsum a quod venerat, vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad ejus genua cucurrit, orationem pro se fieri petiit, & quia pater ejus apostolicus Pontifex cum videre vellet, indicavit. Vir autem venerandus Equitius cœpit immensas gratias omnipotenti Deo agere, asserens quod se per summum Pontificem gratia superna visitasset. Illico vocavit Fratres, præcepit hora eadem jumenta b præparari, atque exsecutorem suum cœpit vehementer urgere ut statim exire debuissent. Cui Julianus ait : Hoc fieri nullatenus potest, quia lassatus ex itinere hodie non valeo exire. Tunc ille respondit : Contristas me, fili, quia si hodierna die non egredimur, jam crastina non exhibimus. Dei itaque famulus exsecutoris sui lassitudine coactus, in monasterio suo eadem nocte demoratus est. Cum ecce sequenti die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Julianum puer cum epistola pervenit, in qua præceptum est ei ne servum Dei contingere vel movere de monasterio auderet. Quem cum ille requireret cur sententia esset mutata, cognovit, quia nocte eadem, in qua ipse exsecutor illuc missus est, per visum Pontifex fuerat vehementer exterritus, cur ad exhibendum Dei hominem mittere præsumsisset. Qui protinus surrexit, se que venerandi viri commendans orationibus, ait : Rogat c Pater noster ne fatigari debeat. Cumque hoc Dei famulus audisset, contristatus ait : Numquid non die hesterno dixi tibi, quia si statim non pergereamus, jam pergere minime liceret ? Tunc pro caritatis exhibitione aliquantulum exsecutorem suum in cella detinuit, eique laboris sui com-

κός ποθῆ τῆ διασαδαί ὑμᾶς, ἕ ἐπὶ τῶν με ἀπέστειλεν. ὁ δὲ δολαβέζατος ἀνὴρ Ἐκύτιος ἤρξατο δόχαις ἐνέειν ὑμῶν τῶ παντοδυναμῶ Θεῷ ἀναπέμπειν, ἕ λέγειν, ὅτι ἡ ἀνώθεν χάρις δὲ τῆ ὑψηλοτάτη με πατεράρχῃ ἐπισκέψατο. ὁ δὲ Θεὸς οὐ καλέσας τὴν ἀδελφῆν, ἐκέλευσεν αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τὰ κτήνη ἐπιμάσαι, ἕ (α) ἢ ἐκβίβασιν αὐτῶ ἤρξατο ἐπισκέψατο, ἵνα ὁ Θεὸς περὶ πατῆρασι. ἀρὸς ὃν Ἰουλιανὸς ἔφη· ἐσαύθην ἐκ τῆς ὁδῆ πατήρ, ἕ σήμερον ὕξειλθῆν ἐ δύναιμαι. ὁποκειθείς ὁ τῆ Θεῷ δόλος, εἶπεν αὐτῶ· Θλίβεις με, τέκνον. εἰ ἢ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ μὴ πορβῶμαι, ἀνεὶον λοιπὸν εἰδύνατον ἐσιν ἡμᾶς πορβῶμαι. ἀναγκαθείς δὲ ὑπὸ τῆ Ἰουλιανῶ, τὴν αὐτῆν νύκτα ἐν τῶ μοναστηρίῳ ἐμεινε. τῇ ἐπιόση ἡμέρᾳ ἀνυγάζοντος τῆ φωτός, πᾶς ἀρὸς Ἰουλιανὸν μετ' ἐπιστολῆς κατέλαβε, σφόδρα ἢ ἰσῶων ἐλάσας, περὶ ἐλάσας τῆς ἐπιστολῆς, ἵνα ἢ τῆ Θεῷ δόλον μὴ πολμήση ἐκ τῆς μονῆς αὐτῆ κινήσει. τὸν δὲ ὁποσαλεύτα ἐπεροτῆς, ἕ ἐπὶ ἡ ἰσῶφασιν ὑπηλλάγη· ἐσέγνω, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐπὶ ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς ἀπέσάλη, δὲ ὁπιστίας πατεράρχῃς ἐμφοβος γέγονε, (β) δὲ ὁ ὁποσαίλα ἐτόλμησεν, ἵνα τὸν τῆ Θεῷ ἀνθρώπον ἀγάγη. Παρβῶς δὲ αὐτῶς, ἕ ἐαυτὸν ταῖς τῆ ἀγίῃ ἀνδρὸς δολαβῆς ἐδραπέμωρος, πρὸς αὐτὸν ἔφη· ἐδρακαλεῖ ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ πατεράρχῃς τῆ μὴ (γ) κοπιθῆναι ὑμᾶς· πῶπο δὲ ὁ τῆ Θεῷ ἀνδρῶτος ἀπέσας, πᾶν λυπηθείς, εἶπεν· ἐχὶ τῇ λθῆς ἡμέρᾳ εἰπὸν σοι, ὅτι εἰ μὴ ὁ Θεὸς πορβῶμαι, ἐδαμῶς λοιπὸν ἡμῖν ἀπελθῆν ὁποθήσεται; τότε οὐ δὲ τὸ ποιῆσαι ἀγάπην, τὸν αὐτὸν δεφένωρα ὀλίγον ἐδρακρατίσας, ἕ ὑπὲρ τῆ ὁπο αὐτῶ μισθὸν τινα, καίτοι μὴ δέλοντος αὐτῶ ἐδραχῶν, ἀπέστειλε. Γίνωσκε οὐ, Πέτρε, ἐν ποῖα δὲ ἐπὶ Θεῷ ὑπάρχουσιν οἱ ἐαυτῶς ἐν τῶ παρόντι βίῳ βδελυκτῆς εἶναι ἐλάμωροι. μετὰ ἢ ἔσ τῆς ἐσπερῆς πατερίδῃς πολυτῆς ἀειθμῶται, οἱ τινες βδελυκτοὶ τοῖς ἀνθρώποις εἶναι ἐκ αἰδῆνται. ὅσοι δὲ δὲ τῆς ὑψηλοφροσύνης ἐαυτῶς ἐνόπιον ἔσ πλησίαν δικαιοσιν, καὶ δὲ τῆς κενοδοξίας φουσίηται, ἀπεραντίας ἔσ

Rom. Pontifex divinitus admonitus, eum libere prædicare sivit.

a Ita ex Mss. legendum. Editi explanationis causa sic habent: hos ipsum pro quo venerat. In Big. hoc ipsum ad quod.

b Bestiar. preparare ut in Græco. Mox vehementer. . . . exire deberent. Sic &

Nan. & S. M G.

c Pleriq. Mss. Pater vester. Sic & Best.

α Reg. τὸν ἐπιβασίν.

β Reg. δὲ ἕ. Colb. δὲ ὦν.

γ Uterque cod. κοπιθῆναι.

modum coactō renitentique dedit. Cognosce igitur, Petre, in quanta Dei custodia sunt, qui in hac vita seipfos despiciere noverunt; cum quibus intus civibus in honore numerantur, qui despecti foris hominibus esse non erubescunt: ^a qui econtra in Dei oculis jacent, qui apud suos & proximorum oculos per inanis gloriæ appetitum tument. Unde & quibusdam Veritas dicit: *Vos estis qui justificatis vos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est* ^b ante Deum.

Luc. 16. 15.

Eximia S. Gregorii humilitas.

PETR. Miror valde, quod de tali viro subripi Pontifici tanto poterit.

GREGOR. Quid miraris, Petre, quia fallimur qui homines sumus? An mente excidit, quod David, qui prophetiæ spiritum habere consueverat, contra innocentem Jonathæ filium sententiam dedit, cum verba pueri mentientis audivit? Quod tamen quia per David factum est, ^c & occulto Dei judicio justum credimus, & tamen humana ratione qualiter justum fuerit, non videmus. Quid ergo mirum si ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui prophetæ non sumus? Multum vero est, quod uniuscujusque Præfulis mentem curarum densitas devastat. Cumque animus dividitur ad multa, fit minor ad singula: tantoque ei in una qualibet re subripitur, quanto latius in multis occupatur.

PETR. Vera sunt valde quæ dicis.

GREGOR. Silere non debeo, quod de hoc viro, Abbate quondam meo reverentissimo ^d Valentino narrante,

^a Bess. *quamque in Dei.*

^b Nan. & Bess. *apud Deum.*

^c Duo priores Carn. duo Audoeni, Big. & Iyr. & *occultum Dei judicium justum cred.*

^d Bigot. 2. Aud. Longip. cum Germ. *Tom. VI.*

ἴψ τῶ Θεῷ ὀφθαλμῶν κένται. ὁ Θεὸς αὐτὸς ἐ' ὁ τῆς (α) διδασκαλίας λόγος διελέγ-
χων, λέγει· ὑμεῖς ἐσε οἱ δικαζόντες ἑαυ-
τὰς εἰώπιον ἴψ ἀνθρώπων· ὁ Θεὸς δὲ γι-
νώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν. τὸ γὰρ ὑψηλὸν
εἰ ἀνθρώποις, βδέλυγμα ἐστὶ Θεῷ ὑπάρ-
χαι.

a

ΠΕΤΡ. Θαυμάζω λίαν, ὅτι περὶ τοῦ-
του ἀνδρὸς συνωσάσαι τὸν πατεράρχην ἠδύ-
νήθησαν.

ΓΡΗΓΟΡ. Τί θαυμάζεις, Πέτρε, εἰ τὰ νῦν ἐσφάλη; ἀνθρώποι γὰρ ὄντες πλανώμεθα. ὅπερ καὶ Δαυὶδ ὑπέστη, ὅς τις καὶ τροφικῆς πνεῦμα ἔχειν μεμαρτύρηται, ὅτε τὰς λόγους τῶ παιδὸς ψάδου μένεν ἀκρίσας, ψῆφον κατὰ τὴν ἀδῶν ἡς Ἰονάθαν δέδωκεν, ὅπερ δὲ δεξ' τῶ Δαυὶδ γέγονε, τῇ κρυπτῇ τῶ Θεῷ κείσει, δίκαιον εἶναι κρίνομεν. τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ κατανοήσει, πῶς δίκαιόν ἐστιν ἐκ ἐπιστάμεθα. τί οὐ θαυμάσον, εἰ τὸς λόγοις τῶ ψάδου μένεν, καὶ ἡμεῖς εἰς ἕτερα ἀπαγώμεθα, οἱ τινες προφῆται ἐκ ὑπάρχουμεν; εἰ μέγα οὐκ εἰ ἐνός ἐκάστου τῶ πατεράρχων τῶ νοῦ ἢ τῶ φροντίδων ἀλλεσάλληλος μείριμα λυμάνεται. ὅποσον γὰρ ἡ ψυχή εἰς πολλὰ διεμερίζεται, σμικρύνεται κατ' ἐκαστον, καὶ πάντως εἰς εὐ συνωσάρεται, εἰ ὅσα εἰ πολλοῖς τῇ ἀρχολίᾳ πλατύνεται.

ΠΕΤΡ. Σφόδρα ἀληθῆ ἄσπερ λέγεις ὑπαράχρισιν.

ΓΡΗΓΟΡ. Οὐκ ἠγῶμαι δίκαιον ἐδὲ τῶτο σιγήσαι, ὅπερ εἶπε Βαλεντίνος τῶ δὲλαβεσάτε, τὸ πλεικαῦτα ἠγεμῆς μες γε-
γονό-

Valentio. Tres Carnot. Gemet. primus Aud. Prat. Lyr. Valentione. Nan. Valencione. Bess. Valenciano. S. M. G. Valentio.

a Uterque MS. ἀληθείας. & melius quidem juxta textum Lat. *veritas dicit: Vos, &c.*

agnovi. Ajebat namque quia corpus ejus dum in beati Laurentii martyris oratorio esset humatum, super sepulcrum illius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus qualisque vir illic jaceret, perpendere ac vereri curavit. Tunc repente turbo cælitus factus, rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus, arcam, quæ superposita sepulcro ejus fuerat, extulit, longèque projecit: ut palam cuncti cognoscerent, quanti esset meriti is, cujus illic corpus jaceret.

Etiam ea quæ subjungo, prædicti venerabilis viri Fortunati, qui valde mihi ætate, opere & simplicitate placet, relatione cognovi. Eandem Valeriæ provinciam Longobardis intransitibus, ex monasterio reverentissimi viri Equitii in prædicto oratorio ad sepulcrum ejus monachi fugerunt. Cumque Longobardi sævientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, ut eos aut per tormenta discuterent, aut gladiis necarent. Quorum unus ingemuit, atque acri dolore commotus clamavit: "Heu, heu, sancte Equiti, placet tibi quod trahimur, & nos non defendis? Adcujus vocem protinus sævientes Langobardos immundus spiritus invasit. Qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousque hoc cuncti, etiam qui foris erant, Langobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare ulterius non auderent. Sicque vir sanctus dum discipulos defendit, etiam multis post remedium illuc fugientibus præstitit.

* Cod. S. M. G. *He sancte Equici, ut in Græco.*

α Reg. ἀρχιλόιον, & infra, ἀρχιλίον, Colb. ἀρχλι; fortasse ad significandum, *arculam*.

γονότος, ὡς τὰτε τῷ ἁγίῳ αἰδρὸς διηγμένῳ νε ἀκήκοα. ἔλεγε γδ ὅτι ἐν δὲκτικῆί τῷ μακαρίῳ μάρτυρῳ Λαυρεντίῳ τὸ σῶμα αὐτῷ λῶ τεθαμμένον. ἐπάνω δὲ τῷ μνήματος γεωργὸς τις (α) ἄρκεν μετὰ σίτου ἐπέθηκεν, μὴ κατανοήσας, ὅποιος ἀνὴρ αὐτῷ ἐκείτο. ἀφνίδιον οὖν τῶραλος ὤξ ἐρανόθεν καταπέσας, ἢ ἐπάνω ἐπὶ τῷ μνήματος τεθεῖσα ἄρκα ἐπήρθη, ἥ ἕκτὸ μῆκος ἐρρίφη. ὅπως γινώσκονται πάντες πόσης ὡδὲ Θεῶ τιμῆς ἠξιώθη, ἕτινος τὸ σῶμα ἐκείσε ἐκείτο.

Ταῦτα δ' ἄπερ γινώ (β) καδυποβάλλω τῷ διηγμάτι ὡδὲ τῷ προλεχθέντος δὲλαβεσάτι αἰδρὸς Φορτωπάτι διηγμένῳ ἐπέγνων. ὅστις (γ) ἔγ τῷ γήρα, ἔγ πῶς ἔργου, ἔγ τῷ ἀκακίᾳ πάνυ μοι ἀρέσκει. ἔλεγε δ' ἔπος, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τῆς Βαλερίας χώρας τῷ Λογγοβάρδιον εἰσελθόντων, μοναχοὶ ἐκ τῷ μοναστηρίῳ τῷ δὲλαβεσάτι αἰδρὸς Εκυτίῳ, εἰς τὸ μνήμα αὐτῷ ἐν τῷ προλεχθέντι δὲκτικῆί προσέφυγον. οἱ δὲ Λογγοβάρδι θυμωθέντες, ἥ ἐν τῷ δὲκτικῆί εἰσελθόντες, ἠρξάντο τῶς μοναχῶς ἔξω σύρειν, ὅπως αὐτῶς, εἴτε διὰ βασάνων μασιγώσωσιν, εἴτε ξίφει θανατώσωσιν. εἰς δὲ ὤξ αὐτῶς σενάξας, ἔγ ἐκ μεγίστου πόνου κινηθεῖς, ἔκραξεν· αἰ, ἅγιε Εκυτίε, ἀρέσκει σοι ὅτι συρόμεθα, ἔγ ἐκ ἐκδικεῖς ἡμᾶς; παρῶθεν δὲ σὺν τῷ λόγῳ αὐτῷ, πνεῦμα ἀκάθαρτον εἰς τοὺς θνητῶδες Λογγοβάρδες εἰσῆλθε. ἔγ εἰς τῷ γῆν καταπεσόντες ἐπὶ τοσούτον ἔδαμονίσθησαν, ἕως ἔ πάντες οἱ ἔξω ὄντες Λογγοβάρδι τῶτο μεμαθήκασιν. ὡς τῷ λοιπῷ τῷ ἱερῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἔδαμῶς ἐπιβλεῖν ἐτόλμησαν. ὁ γὰρ ἅγιος ἔπος ἀνὴρ, τῶς μαθητῶς τότε ἐκδικήσας, πολλοῖς ἐπ' ἐσχάτῳ πρόνοιαν παρέσχετο πῶς ἐκεῖ καταφείγωσιν.

β Reg. σιωπέταξα τῷ.

γ Idem, ἔγ πῶς λόγους ἔγ πῶς ἔργου πάνυ ἀρέσκει. ἔλεγε δὲ ἔπος.

a
Equitii in
vocato no-
mine Mona-
chi a Lan-
gobardis li-
berantur.

α

β

γ

CAPUT V.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ε.

Martyrolog.
23. Sept.

De Constantio mansionario Ecclesie
sancti Stephani. (a)

Πεὶ Κωνσταντίου (α) παραμοναεὺς ἐκκλησίας
τῆ ἀγίας Στεφάνου πλησίον τῆς πόλεως
Αγώνων.

α

CUJSDAM coepiscopi mei didici
relatione quod narro : qui in
Anconitana urbe per annos multos
in monachico habitu deguit , ibique
vitam non mediocriter religiosam du-
xit ; cui etiam quidam nostri jam
provecioris ætatis , qui ex eisdem
sunt partibus , attestantur . Juxta eam
namque civitatem Ecclesia beati mar-
tyris Stephani sita est , in qua vir
vitæ venerabilis , Constantius nomi-
ne , mansionarii functus officio deser-
viebat : cujus sanctitatis opinio sese
ad notitiam hominum longe lateque
tetenderat , quia idem vir funditus
terrena despiciens , toto annisu men-
tis ad sola cœlestia flagrabat . Qua-
dam vero die dum in eadem Eccle-
sia oleum deeset , & prædictus Dei
famulus unde ^b lampades accenderet
omnino non haberet , ^c omnes lam-
pades Ecclesie implevit aqua , atque
ex more in medio papyrus posuit :
quas allato igne succendit , sicque
aqua arsit in lampadibus ac fioleum
fuisset . Perpende igitur , Petre , cu-
jus meriti vir iste fuerit , qui neces-
sitate compulsus , elementi naturam
mutavit .

b
c

Constantius
aqua lampada-
rum ignem nu-
trit.

PETR. Mirum est valde quod
audio : sed nosse vellem cujus humi-

ΠΑΡΑ σωεπισκόπου μου τινός μεμάθη-
κα , ὡς περ διηγήσασθαι ἀφήγησιν . ὅστις
ἐν τῇ Αγώνων πόλει , ἐπὶ πολλές χρόνος
ἐν τῷ μοναχικῷ διεπρέψε σκήματι , σπε-
δαίως ἔχων ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ ἐκεῖ σε πολι-
τεύσασμένος . ἢ τινι συμμάρτυρσιν ἔχων ἐκ τῆ
ἡμετέρων τινὲς προβεβηκότες ἤδη λοιπὸν ,
ἔκ ἐκ τῆ αὐτοῦ γεγονότες μερῶν . ὡς ὅτι
πλησίον τῆς αὐτῆς πόλεως Αγώνων , ἐκ-
κλησία τῆ ἀγίας πρωτομάρτυρος Στεφάνου
ἔσκειται . αὐτῆ δέ τις τῇ πολιτείᾳ πάνυ
κλαβεύσας , Κωνσταντίου τῆνομα , ἐν αὐτῇ
προσκαρτερῶν , ἢ τῆ ἐκκλησίας δουλείαν ἐπέ-
τέλει . ἢ ἐν φήμῃ τῆ ἀγίωσύνης αὐτῆ πᾶσιν
ἀνθρώποις κατάδηλος ἔσκει πλάτεις γέγονεν .
ὅς ὅλης γὰρ τῆ καρδίας αὐτῆ τὰ ἐπίγεια
βδελυξάμενος , ὅλη τῇ τῆ νοῦς ἔσκει εἶσει
εἰς μόνα τὰ ἑράνια ἔσπιδεν . ἐν μίᾳ δὲ
ἡμέρᾳ ἔλαιον ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ παρ-
έλειψεν . ὡς παντελῶς μὴ ἔχειν τὸν προ-
χελθέντα τῆ Θεοῦ δόλον ὕδεν τῆς κωνδήλας
ὀφείλη ἄψαι . γεμίσας δὲ πάσας ὕδατος ,
ἔχων πρὸς σωήθειαν ἐν μέσῳ τὸ (β) ἁ-
πτειν βαλῶν , προσαγαγὼν τὸ πῦρ ἤψεν .
ἔπος δὲ τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς κωνδήλαις ἤψεν ,
ὡς ὅτε ἔλαιον ὑπῆρχεν . κατανόησον ἔν ,
Πέτρε , ποίας δικαιοσύνης ὁ ἀνθρώπος ἔπος
γέγονεν , ὅστις τῇ ἀτάκῃ τῆ σεράσεως νυτ-
ύμενος , ἢ τῆ σοικείας φύσιν ἐνίλλαξεν .

β

ΠΕΤΡ. Οὕτως σφόδρα θαυμαστόν ἐστιν
ὅπερ ἀκούω , ἀλλ' ἠθέλον γνώμαι ἐν ποίᾳ

Κ 2 ταπει-

a Constantii corpus A. C. 1097. Vene-
tias delatum est & in Ecclesia S. Basilii re-
positum. Nuper in Anconitana civitate dete-
cta ac recognita sunt corpora SS. Quiriaci ,
Marcellini & Liberii. Inter ossa S. Marcellini
reperta sunt quædam lipsana , quæ S.
Constantii ossa esse ob parvitatem putat P.
Odoardus Corfinius Cl. Reg. in Dissert.
Italica de inventionione & cultu eorumdem
Sanctorum pag. 47. quem jucunde legas .
E. V.

b S. M. G. candelas quod Græcus habet .
c Germ omnes candelas ; primus Aud. &
Lyr. omnes cynthos .

a Cætera quæ in titulo leguntur , desunt
in Cod. Colb. παραμοναεὺς autem optime
respondet voci Latinæ Mansionarius ; & a
παραμονῆ derivatur , quod custodiam , vel
stationem militarem ad custodiam palatii si-
gnificat . Mansionarius enim Ecclesie dici-
tur , qui ejus est custos & assiduus in ea
ministrat . Infra l. 3. c. 24. indiscrimina-
tim idem Theodoros vocatur modo φύλαξ
custos , modo παραμοναεὺς Mansionarius .
Idem occurrit cap. 25. seq. de Abundio .

c Reg. ἀπρὶν . Retinemus ἀπτειν . quod
significat ellychnium . Vide Gloss. Gr. Cang.
ἀπτειν ἀπτω accendo derivatum videtur .

litatis apud se esse intus potuit iste, qui tantæ excellentiæ foris fuit.

GREGOR. Inter virtutes animi congrue requiris, quia multum valde est quod tentatione sua intus mentem laceffunt mira quæ foris fiunt. Sed si hujus Constantii venerabilis unum quod fecit audis, cujus humilitatis fuerit, citius agnoscis.

PETR. Postquam facti illius tale miraculum dixisti, superest etiam ut me de humilitate mentis ejus ædifices.

Ejus humi-
litas.

GREGOR. Quia valde opinio sanctitatis ejus excreverat, multi hunc ex diversis provinciis anxie videre stitabant. Quadam vero die ex longinquo loco ad videndum eum quidam rusticus venit. Eadem vero hora casu contigerat ut sanctus vir stans in ligneis gradibus, reficendis deferviret lampadibus. Erat autem pusillus valde, exili forma atque despecta. Cumque is qui ad videndum eum venerat, quisnam esset inquireret, atque obnixè peteret, ut sibi debuisset ostendi: hi qui illum noverant, monstrarunt quis esset. Sed sicut a stultæ mentis homines merita ex qualitate corporis meriuntur, eum parvulum atque despectum videns, ipsum hunc esse cœpit omnino non credere. In mente etenim rustica inter hoc quod audierat & videbat, quasi facta fuerat quædam rixa: & æstimabat tam brevem per visionem esse non posse, quem tam ingentem habuerat per opinionem. Cui ipsum esse dum a pluribus fuisset assertum, despectum & cœpit irridere, dicens: Ego grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod ut vir Dei Constantius audivit, lampades quas reficiebat, protinus lætus relinquens, concitus descen-

^a Prat. Big. Lyr. primus Aud. Gemet. & unus Carn. (& Bess.) *Stulta mentes hominis.*

ταπεινάσει ἔνδον ὑπῆρχεν ὡ περὶ τὴν ὑψώ-
σει ἔξωθεν θαλάμπτων.

ΓΡΗΓΟΡ. Μεταξὺ ἧσὶ δυνάμεων ἐν ποί-
οις ἡ ψυχὴ ἁρκεται, καλῶς ἐπιζητῆς. σφόδρα γὰρ ἢ νότῳ ἔδον ἐκπλήττεισιν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ ἄπειρ ἔξωθεν γίνονται θαύματα. τῆτε δὲ τῷ σεβασμίᾳ Κωνσταντίῳ ἐν ὄψει ἐποίησεν ἐκ ἀκούσας, κακίᾳ μαθήσει, ποίας ταπεινώσεως γέγονεν:

ΠΕΤΡ. Ἦνίκα περὶ τῆ ποιότητος θαύματος διηγήσω, ἔξеси λοιπὸν, ὅπως με καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως τῶ νοῦς αὐτῷ οἰκοδομήσης.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐν ταῖς σφόδρα τὴν φήμην τὴ ἀγιοσύνης αὐτῷ πλατυθῆναι, πολλοὶ ἐκ θαλάμπτων χωρῶν συνερχόμενοι, τῶτον θεωρή-
σαι ἐπεθύμουν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ γεωργὸς τις ἐκ ἧσὶ ἐκ μήκους ἁρκεμένων τόπων πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτὸν ὄθεσθαι γέγονεν. κατ' αὐτὸν δὲ ἦ ἄραν σιωβῆναι τὸ ἅγιον τῶτον ἄν-
δρα ἐν ξυλίνῳ τετραποδίῳ ἰσάμενον, τὸς καιδέλας σκευάζειν. πάντῳ γὰρ (α) σενὸς ὑπῆρχεν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ἰσχύς τῇ τῷ σώ-
ματος κατασκευῇ, καὶ αἰδέσθαι τῇ μορφῇ. ἐπι-
μιλῶς δὲ τῷ ὄθεσθαι γεωργὸς πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτὸν ἐπιζητῆτος τίς δὲ εὐλα-
βέστατος αἰὲρ Κωνσταντίος ὑπάρχει, καὶ ὅπως αὐτῷ ὀφείλῃ ἐπιθελεθῆναι δυσωπολύτος, οἱ τῶτον σαφῶς ἐπιστάμενοι, τῷ γεωργῷ αὐτὸν ὑπέδειξαν. καθάπερ δὲ οἱ ἄφρονι λογισμῷ ἁρόμενοι, καὶ ἐκ τῆς τῷ σώματος κατασκευῆς τὴν ἀρετὴν αἰδέσθαι οὐκ εἰσὶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἔπος, σενὸν καὶ ἁμωρὸν τὸν ἅγιον θεασάμενος, ἔδαμῶς ἐπίσθε τῶτον εἶναι περὶ ἔ ἀκήκου. ἐν δὲ ταῖς λογισμῶ αὐτῷ ἀμφιβολία τις ὑπῆρχεν. ὅταν τε περὶ αὐτῷ ἀκούσας, καὶ περὶ ὅταν ἐθεάσατο. διηλο-
γίζετο γὰρ ἐν αὐτῷ μὴ δύνασθαι τῶτον (β) σενὸν εἶναι, ὅταν ἐν πολλῷ μεγέθει ἁρὰ τὴ φήμης ἔχεν. ὡς δὲ ἐκ πλείσων ἀκούσας, φανερόν αὐτῷ γέγονεν, ὅτι αὐτῷ ὑπάρχει περὶ ἔ ἀκήκου, ἦρξαστο καταγελαῖν, καὶ βδέ-
λύττεσθαι αὐτὸν, λέγων. ἐγὼ μέγαν ἄν-
δρωσων θεάσασθαι προσεδόκουν, ἔπος δὲ ἄν-
δρῶσων ἐδὲν ἔχει. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἄνδρωσος Κωνσταντίος τῶτον ἀκούσας, καταλείψας ὡς ἐπεμελεῖτο καιδέλας, μετὰ σιωδῆς κατῆλ-
θε,

^a Uterque cod. σημινὸς ὑπῆρχεν.
^β Reg. μικρόν. Colb. σημινόν.

dit, atque in ejusdem rustici amplexum ruit, cumque ex amore nimio constringere cœpit brachiis, & osculari, magnasque gratias agere quod is de se talia judicasset, dicens: Tu solus in me apertos oculos habuisti. Qua ex re pensandum est cujus apud se humilitatis fuerit, qui despicientem se rusticum amplius amavit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, sic plerumque humiles sua despectione

PETR. Ut agnosco, vir iste magnus foris fuit in miraculis, sed major intus in humilitate cordis.

CAPUT VI.

Martyrolog.
Jan. 9.

De Marcellino Anconitanæ civitatis Episcopo.

GREGORIUS. Eiusdem quoque Anconitanæ civitatis aristes Ecclesiæ vir vitæ venerabilis Marcellinus fuit, b cuius gressum dolore nimio podagra contraxerat, cumque familiares sui sibi necesse erat in manibus ferebant. Quadam vero die per culpam c incuriæ eadem civitas Anconitana succensa est. Cumque vehementer arderet, concurrerunt omnes ut ignem exstinguerent. Sed illis aquam certatim projicientibus, ita crescebat flamma, ut jam d totius urbis interitum minari videretur. Cumque propinquiora sibi quæque loca ignis invaderet, jamque urbis partem non modicam consumfisset, & obsistere nullus valeret, deductus in manibus venit Episco-

πε, ἔς εἰς τὸν τῷ γεωργῷ ἀσπασμὸν ἔδραμεν, ἢ μετὰ πολλῆ πόδα ταῖς ἑωυτῷ χερσὶ τῆτον περιλαβὼν, ἤρξατο αὐτὸν καταπιλεῖν ἢ μεγάλας χάριτας αὐτὰ ὁμολογεῖν, ὅτι καὶ αὐτῷ ἔπος ἔκρινεν· ἔλεγε γὰρ αὐτὰ, ὅτι σὺ μόνος τῶν ὀφθαλμῶν σε ἔσχεσ ἀνωγμῆν εἰς ἐμέ. ἐκ τῆτε οὖν τῷ πράγματι κατανοήσας ἔσι ποίας παρ ἑαυτῷ ταπεινώσεως ὑπῆρχεν, ὅς τις ἔ βδελυόμενον αὐτὸν γεωργὸν πεισοστέρας μᾶλλον ἠγάπησεν. ἐκάσπε γὰρ τῶ ἐνδὸν κενυρμμένῳ ἠρωαίρεσιν ἢ προσαγομένη ὑβείσ δουμάζει. καθάπερ γὰρ οἱ ὑπερήφανοι ταῖς τιμαῖς, ἔπος οἱ ταπεινόφρονες ἐπὶ τῇ ἑωυτῷ ὀξυδενύσει ἀγάλλονται. ὕταν δ ἢ ἐν τοῖς ἑ ἄλλοτεῶν ὀφθαλμοῖς ὀξυδενύμενοι ὀρᾶνται, πλεόντως χαίρονται. ἢ τῶ ἑωυτῷ κείσιν σπειχθῆναι πισεύουσιν, ὅτι ὁποίος ἑωυτῶς ἔχον, τοῖτο ἢ παρ ἐκείνων ἐνομίζουσαι.

PETR. Ως οἶμαι, ὁ ἀνὴρ ἔπος μέγας μὲν γέγονεν ἔξωθεν ἐν θαύμασι, μείζων δ ἐνδοθεν ἐν ταπεινοφροσύνῃ.

Κ Ε Θ Α Λ. ς.

Πεὶ Μαρκιλλίνος ἐπισκόπος τῆς αὐτῆς πόλεως.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. EN τῇ αὐτῇ τοίνυν ἡ Ἀγκώνων πόλεως ἐκκλησία ἐπίσκοπος γέγονεν ἀνὴρ πάντῃ πολιτεῖα δὺλαβέστατος, Μαρκιλλίνος τῆνομα, ἔτινος ἢ ἑ ποδῶν βάσιν ἢ ἑ ποδαλγίας νόσος σωείσασεν, ὥσε κινθῆται αὐτὸν μὴ δύνασθαι. ἀλλ' ὅπως χεῖρα ἦν αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἐν ταῖς χερσὶν ἑ οἰκείων αὐτῷ ὑπεργῶν τῆτον βασάζεσθαι. ἐν μιᾷ δ ἡμέρᾳ διαπαισίματος τινος ἀμέλειαν ἢ αὐτῇ πόλεις Ἀγκῶν ἐπεπυέσθη. τῷ αὐρὸς σφοδρῶς τῶ πόλιν κατανεμομένη, σωείδραμον ἀπαντες, ὅπως κατασβέσσει αὐτὸ δυνθῶσι. πρὸς ὃ δ παρ πυεὶ ὕδωρ ἐπέχον, πλειστέρως ἢ φλόξ ὑπερῆσαι, ὥσε λοιπὸν παντελῆ ἀπώλειαν τῇ αὐτῇ πόλιν ἀπειληθῆναι. ἐν ὅσῳ δ ἀεφῶρος πόπυς τὸ πῦρ κατέφλεξεν, ἢ ἐ μικρὸν μέρος λοιπὸν τῆς πόλεως κατανεμήσαστο, μηδενὸς ὑποσῆναι δυναμένῳ, ὁ ἐπίσκοπος χερσὶ βασάζομῆνος κατέλαβε,

Vide Ancon.
pend. § 6.

d
Marcellinus
compescuit
incendium.

a Aud. & Lyr. gloriantur.

b Gemet. cujus gressum nimius dolor cont.

c Best. ἔ incuriam.

d Best. urbis partem non modicam ignis invasisset, ἔ consumfisset, ἔ obsistere nullus valeret: deductus ἔ.

pus, & tanta periculi necessitate compulsum, familiaribus suis se portantibus præcepit, dicens: Contra ignem me ponite. Quod ita factum est, atque in eo loco est positus, ubi tota vis flammæ videbatur incumbere. Cœpit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri, ac si reflexione sui impetus exclamaret, se Episcopum transire non posse. Sicque factum est, ut flamma incendii illo termino refrenata, in semetipsa refrigesceret, & contingere ulterius quidquam ædificii non

a ^a auderet. Perpendis, Petre, cujus sanctitatis fuerit ægrum hominem federe, & exorando flammam premere?

PETR. Et perpendo & obstupesco.

C A P U T VII.

Marcyrol.
Sept. 2.

De Nonnoso Præposito monasterii in monte Soractis.

b
GREGORIUS. **D**E vicino nunc loco tibi aliquid narrabo, quod & viri venerabilis Maximiani Episcopi, & Laurionis, quem nosti, veterani monachi, qui uterque nuncusque superest, relatione cognovi: qui scilicet Laurio in illo monasterio quod juxta Nepesinam urbem Suppentonia vocatur, ab Anastasio viro sanctissimo nutritus est. Qui nimirum Anastasius vitæ venerabilis viro Nonnoso Præposito monasterii, quod in Soractis monte situm est, & propinquitate loci, & morum magnitudine, & virtutum studiis assidue jungebatur. Idem vero Nonnosus sub asperrimo sui monasterii degebat Patre: sed ejus mores mira semper æquanimitate tolerabat. Sicque Fratribus præerat in mansuetudine, sicut crebro Patris iracundiam ex humilitate mitigabat. Quia vero ejus monasterium in sum-

Nonnosi patientia ejus abbas mitigatur.

a Bessar. non valeret.

b S. M. G. Laurentii. . . Nepensinam . . .

ἐν τῇ ἰδύμῃ τῆς τῆ πυρὸς αἰάγκης νυττό-
μῆμος, τοῖς αὐτὸν βραδέζουσιν ἐκέλευσε,
λέγων· κατέναιτι τῆ πυρὸς ἐμὲ θήσατε,
ἕπερ λοιπὸν ἐγὼ γέγονον, ἐγὼ ἐν ἐκείνῳ τῷ
τόπῳ ἐτέθη, ὃ ἦ πᾶσα ἡ τῆς φλογὸς
δύναμις ἐπιβληθεῖσα ἐφώμετο. ἤρξατο δὲ
θαυμασῶ τρόπῳ τὸ πῦρ πρὸς αὐτὸ ὑπο-
σρέφειν, ὥστε φωνῆς δίκην κεκραγέμεν τῇ
τῆς ὑποστροφῆς αὐτῆ δύνασει, μὴ δύνα-
σαι τὸν ἐπίσκοπον παρελθεῖν. ἔπω τοῦτω
γένονεν, ὥστε ἡ τῆ ἐμπυεισμῷ φλόγα κα-
λιναγωγηθεῖσαι, ἐν αὐτῷ τῷ ὀροθεσίῳ φυ-
κρὰν θῆναι, ἐν τῷ λοιπῷ μὴ ἀψαδαί-
τινος ἢ κτισμάτων. κατωσῆς, Πέτρε,
ποιῶς ἀγιοσύνης ὑπῆρχεν ἕτος ὁ ἀνθρω-
πος, ὅτι ἀδθενῆς ὢν, ἐν καθεζόμενος,
δι ἀλλῆς τῆ φλόγα κατέπεωσεν;

ΠΕΤΡ. Κατωῶ, ἐν λίαν ἐκπλήττω-
μαι.

Κ Ε Φ Α Λ. ζ'.

Πεεὶ Nonnosus δειτεραίος μονῆς τῆς εἰς τὸ
Σεραφείῳ ὄρος.

ΓΡΗΓΟ- **Π**ΕΡΙ πλησιάζοντος τόπου
ΡΙΟΣ. **Π**νὺ σοί τι διηγήσομαι,
ἕπερ παρὰ ἀνδρῶν ἀλλοθῶν ἀφηγεμένον με-
μάθηκα, Μαξιμιανῆ λέγω δὴ τῆ ἐπισκό-
που ἐν Δαυείωνος γέροντος μοναχῆ, ὄνπερ
ἐγὼ σὺ ἔγνωσ. οὕτως ἐν μέλει τῆ νῦν πε-
εῖσιν. ὅστις Δαυείων ἐν τῷ μοναστείῳ τῷ
ἐλακειμένῳ πλησίον τῆς Νεπείας πόλεως,
ἕπερ ὑπόρημον καλεῖται, παρὰ Αναστα-
σίῳ ἀνδρὸς ἀγιωτάτου ἀειτάφῃ. ὁ οὖν αἰ-
τός Αναστάσιος, λίαν ὑπάρχων τῇ πολιτείᾳ
σεβάσμιος, πάντῃ προσέκετο Nonnosῷ τῷ
δειτεραίῳ τῆ μονῆς, τῆς ἐν τῷ Σεραφείῳ
ὄρει ἐλακειμένης, ἐν ἧς τῆ τῷ τόπῳ πλη-
σιότητα, ἐν ἧς τῆ τῷ ἰδύμῳ μεγίστην κο-
μιότητα. ὁ δὲ ἀπὸς Nonnosος ὑπὸ σκλη-
ρότατον πατέρα τὸν τῆς μονῆς αὐτῆ διήγειν.
ἀλλὰ τῆ σκληρότητα ἦ τέτα ἰδύμῳ, θαυ-
μασίως πάντοτε τῇ μακροθυμίᾳ ὑπέφε-
ρον. ἐν ἔπω τοῖς ἀδελφοῖς ἐν πραότητι
προΐσατο, ὥστε τὸν τῆ πατὴρ θυμὸν, ἧς
τῆς αὐτῆ ταπεινοφροσύνης πάντοτε κατεπρά-
νε. τὸ δὲ αὐτὸ μοναστεῖον ἐν τῇ ἀκροτάτῃ
τῆ ὄρει κορυφῇ ἐλακειμένον ὑπάρχει. ὅθεν
πρὸς

Subpentania.

mo montis cacumine situm est, ad quamlibet parvum hortum Fratribus excolendum nulla patebat planities: unus autem brevissimus locus in latere montis excreverat, quem ingentis faxi naturaliter egrediens moles occupabat. Quadam die dum Nonnosus vir venerabilis cogitaret, quod saltem ad condimenta olerum nutrienda locus idem aptus potuisset exsiltere, si hunc moles faxi illius non teneret; occurrit animo, quod eandem molem ^a quinquaginta boum paria movere non possent. Cumque de humano labore facta esset desperatio, ad divinum se solatium contulit, seque illic nocturno silentio in orationem dedit. Cumque mane facto ad eundem locum Fratres venirent, invenerunt molem tantæ magnitudinis ab eodem loco longius recessisse, suoque secessu largum Fratribus spatium ^b dedisse.

a
Oratione
rupem loco
cedere co-
git.

b
Lampadem
vitream fr-
ctam redin-
tegrat.

c qui vehementissimum Patris monasterii furorem timens, lampadis protinus omnia fragmenta collegit, atque ante altare posuit, seque cum gravi gemitu in orationem dedit. Cumque ab oratione caput levasset, famam lampadem reperit, quam timens per fragmenta collegerat. Sicque in duobus miraculis duorum Patrum virtutes imitatus est: in mole scilicet faxi, factum ^d Gregorii qui montem movit: in reparatione vero lampadis, virtutem ^e Donati, qui fractum calicem pristinae incolumitati restituit.

a In ed. ante Guff. *quingenta*: corriguntur hic error ex Mss. tam Angl. quam Gall. & Græca vers.

b In editis contra MSS. fidem additur, *ad excolendum hortum*.

c Germ. & Comp. & unus Theod. *vehementissime*.

d Cognomento Thaumaturgi Neocæsareæ Ponti Episc.

πρὸς τὸ ποιῆσαι τῆς ἀδελφοῦ μικρὸν κηπάειον ἐδεμίαι ἰσότης ἐν τῷ τόπῳ ἐφάνητο. ἐν δὲ τῷ τῷ ὄρει πλαγίῳ (α) ζενὸς τόπος ὑπῆρχεν, ὃν ἐπεκράτει λίθος παμμυγέθης ἀπόκλασμα. ἐν μίᾳ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἀλαβέστατος ἀνὴρ Nonnosos ἐν ἑαυτῷ διελογίζετο ἐπιτήδειον ἢ τόπον ὑπάρχειν πρὸς κήπε ποιήσιν. εἰ μὴ ὁ λίθος αὐτὸν ἐπεκράτει. τῆτον δὲ μετακινήσαι πενήκοντα ζύγη βοῶν ἐκ ἰδύνατο. ὄθεν λοιπὸν ἐκ τῷ ἐλπίς (β) δι' αἰθροπίνε καμάτε τῶτο γενέσθαι. αἰεῖσιν ἢ βυλλῶ βυλλοσάμῃος, ἐπὶ τῷ θεϊκῆν καταφύγει βοήθειαν. ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ εἰς δὲχλὴν ἑαυτὸν δίδωκεν ἐν τῇ νυκτερινῇ ἡσυχίᾳ, φρωτίας δὲ γινόμενης ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ οἱ ἀδελφοὶ παρεγένοντο. ἔτι δὲ τὸ μέγεθος τῆ τοιαύτη λίθου ἔρον (γ) μακρόθεν ὅξ ἐκείνε τῷ τόπῳ ὑποχωρήσαν, ἢ τῇ αὐτῆ ὑποχωρήσει πλατυσμὸν γενέσθαι πρὸς κήπε ποιήσιν τῆς ἀδελφοῦς.

Ἐν ἄλλῳ ποίῳ καιρῷ, ἐν ὕψῳ ὁ αὐτὸς σεβάσμιος ἀνὴρ κωνδήλας ἐν τῷ δὲκνηεῖῳ ἔπλωεν, μία ἐκ τῶ αὐτῆ χειρῶν εἰς τῷ γῆν πεσῶσα σιωπευεῖσθαι, ὥστε εἰς πλείεσα κλάσματα γενέσθαι αὐτῷ. τῷ δὲ τῷ πατρὸς σφοδρῶτερον ὄργην φοβέμενος, ἀπαντα τὰ τῆς κωνδήλας κλάσματα σωμαγαγῶν, ἐνώπιον τῆ θυσιαστικῆς ἔθηκεν. ἑαυτὸν δὲ εἰς δὲχλὴν δέδωκε. πληρώσαντος δὲ αὐτῆ τῷ δὲχλὴν, ἢ ἀνασάντος, ὕγιῃ τῷ κωνδήλαν εὔρεν, ἢ τὰ κλάσματα φοβέμενος τῷ σωμαγαγῶν. ὁ σεβάσμιος οὐδ' ἔπος ἀνὴρ ἐν τῆς δυοὶ τῆς τῆς δαύμασι, δυοὶ πατέρων τῷ δύναιμι ἐν τῇ ἐπιδείξει ἢ σημείων ἐμμήσαστο. ἐν τῇ μεταδέσει τῷ λίθου, Γρηγορίου τῷ λόγῳ ἢ λίθου μετακινήσαντος. ἐν δὲ τῆς κωνδήλας (δ) αἰακτίσει, ἢ τῆς Δονάτε δύναιμι, ἢ τῆς πὸ κελασμῶν ποτήριον ἐν τῇ πρώτῃ ὑγιότητι ἀποκατέστησεν.

ΠΕ-

e Aretini Episcopi. Colitur 7. Aug.

a Colb. habet adhuc *σεμνός* pro *σειός*: Reg. *μικρός*.

β Reg. δι' αἰθροπίνων χειρῶν.

γ Colb. *μικρόθεν*, & paulo post *πλατυσμὸν γεγονότα πρὸς*.

δ Uterque cod. Reg. sc. & Colb. *ἀνακτήσει*.

PETR. Habemus, ut video, de exemplis veteribus nova miracula.

GREGOR. Vis-ne aliquid in operatione Nonnosi de imitatione quoque Elisæi cognoscere?

PETR. Volo, atque inhianter cupio.

GREGOR. Dum quadam die in monasterio vetus oleum deesset, jamque colligendæ olivæ tempus incumberet, sed fructus in oleis nullus appareret, visum Patri monasterii fuerat, ut circumquaque Fratres in colligendis olivis ad exhibenda extraneis opera pergerent: quatenus ex mercede sui operis aliquantulum monasterio oleum deportarent. Quod vir Domini Nonnosus fieri cum magna humilitate prohibuit, ne exeuntes Fratres ex monasterio dum lucra olei quærerent, animarum damna paterentur. Sed quia in monasterii arboribus olivæ paucæ inesse videbantur, eas colligi præcepit, & in prelo mitti, & quamlibet parum olei exire potuisset, sibimet deferri. Factumque est, & susceptum in parvo vasculo oleum Fratres Nonnosus Dei famulo detulerunt: quod ipse protinus ante altare posuit, cunctisque egredientibus oravit, atque accersitis postmodum Fratribus præcepit, ut hoc quod detulerant oleum levarent, & per cuncta vasa monasterii exigue fundendo dividerent, quatenus benedictione ejusdem olei omnia infusa viderentur; quæ protinus ut erant vacua claudi fecit. Die vero altera aperta, omnia plena reperta sunt.

Johan. 5. 17.

PETR. Probamus quotidie impleri verba Veritatis, quæ ait: *Pater meus usque modo operatur, & ego a operor.*

a S. M. G. usque nunc operor, suprascrip-
to usque.

a Colb. νοῦσαι.

β MSS. βελή . . . τῷ πατερι'.

γ Reg. ἴσως ὀλίγον ἔλαιον.

ΠΕΤΡ. Καθὼς θεωρῶ, ἔχομεν ὅμοια
ἢ παλαιῶν νέα θαύματα.

ΓΡΗΓ. Θέλεις εἰ τῇ τῷ Nonνώσῳ ἐργασίᾳ ὁμοίον τι ἢ τῷ Ἐλισαίῳ (α)
γναίσσαι;

ΠΕΤΡ. Θέλω ἕν παντί ἐπιθυμῶ.

ΓΡΗΓ. Ἐλαίῳ ποτὲ εἰ τῷ μοναστηρίῳ
λείψῃς γέγονεν, ἢ ἡ λοιπὸν ὁ κενρὸς τῷ
σωρεύσει ἐκ ἢ δένδρων τῶν ἐλαίας, ἀλλ'
ἑδαμῶς καρπὸς εἰ τοῖς τῷ μοναστηρίῳ δέν-
δροις ἐφαίνετο. βελῆς (β) οὐδ' ὁ πατήρ τῆς
μονῆς γέγονεν, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ πλείους
πρὸς τῶν ἔχοντες ἐλαίας ἐπὶ τῷ σιναΐσαι
ἀπέλθωσιν. ὕπας ἐκ τῷ μιθῆ τῆς ἐργα-
σίας αὐτῶν δυνήθωσιν ὀλίγον ἔλαιον εἰ τῇ
μονῇ ἐνέγκαι. ὁ ἡ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος Non-
νώσος, μετὰ πολλῆς ταπεινοφροσύνης τῶτο
γενέσθαι ἐκάλυσε, μήπως τῷ ἀδελφῶν τῆς
μονῆς ὑπερκομῶντων, εἰ ὅσα κέρδη ἐλαίας
ζητῶσι, ψυχικὴν ζημίαν ὑπομείνωσι. μάλ-
λον δὲ εἰ τοῖς τῷ μοναστηρίῳ δένδροις τέρας
ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν. ὀλίγα γὰρ ἐλαίαι
εἰ αὐτῶν ἐθεωροῦτο, ἕν αὐτῶν σωρῶσθαι
ἕν εἰ τῷ ἐλαιοτεβείῳ βληθῆναι προσέτα-
ξεν. (γ) ἕν ἔστι ὀλίγον ἔλαιον ὑξελ-
θεῖν δυνήσεται, ὅπως αὐτῶν πρὸς ἀγάθω-
σι. γέγονε πίνω· ἕν εἰ (δ) σενοπάτω
ἀγγείω τὸ ἔλαιον οἱ ἀδελφοὶ δεξάμενοι,
Nonνώσῳ τῷ τῷ Θεῷ δέλω ἀπήγαγον. ὅ-
περ αὐτῶν δεξάμενος ἐμπαροθεν τῷ θυσι-
σινεῖς τέθεικε· ἕν πάντων ὑξελθόντων, μό-
νος ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ἀπέμεινεν, ἕν ε-
αυτὸν εἰς δόλῃν δέδωκε. μετὰ δὲ τῶτο φω-
νήσας τῶν ἀδελφῶν, ἐκέλευσεν ἵνα ὅπερ
αὐτῶν πρὸς ἀγάθωσιν ἔλαιον ἐπάρωσι, ἕν εἰς
ὅλα τὰ τῷ μοναστηρίῳ ἀγγείαι κατ' ὀλίγον
ἐκχέοντες διαμερίσωσιν. ὅπως ἐκ τῆς τῷ
ἐλαίας ὀλογίας ἀπαντα παιδαῖσι, καὶ
ταῦτα σάββερα ὄντα παρὰ τῷ κλειδωτῷ πι-
ποίηκεν. εἰ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀνοικθῆναι,
ἀπαντα γέμοντα εὐρέθησαν.

ΠΕΤΡ. Πισδὸρμου καθ' ἡμέραν πλι-
ρῶσαι τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἕν κνεῖς ἡμῶν In-
σῶ Χειρῶν τῶν ῥήματα, ἀπὲρ προείρηκεν.
ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ
ἐργάζομαι.

KE-

δ Colb. σεμνοπάτω ἀγγείω. Reg. μικροτά-
τω. Saep̄ Zacharias utitur voce σεμνός, ad
significandum *parvum*, *exiguum*, ut infra
videbimus, c. 9. σεμνὸν παιδαίειν. Et paulo
post σεμνοπάτω ἀγγείω.

Monaches
extra mona-
sterium la-
borare non
probat.

Olei ma-
gnam co-
piam preci-
bus obtinet.

CAPUT VIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Η.

Martyrol.
11. Jan.

De Anastasio Abbate monasterii,
quod Suppentonia vocatur.

Περὶ Αναστασίου ἡγούμενου μονῆς τῆς ὑπό-
κρημον ὀνομαζομένης.

* Cap. 7.

GREGORIUS. **E**odem quoque tempo-
RIUS. **E**re venerandus vir Ana-
stasius, cujus * superius memoriam
feci, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui
Deo auctore defervio, notarius fuit.
Qui soli Deo vacare desiderans, scri-
nium deferuit, monasterium elegit,
atque in eo loco ^a quem præfatus
sum, qui Suppentonia vocatur, per
annos multos in sanctis actibus vi-
tam duxit, eique monasterio solerti
custodia præfuit. Quo videlicet in
loco ingens desuper rupes eminent,
& profundum subter præcipitium pa-
tet. Quadam vero nocte cum jam
omnipotens Deus ejusdem venerabilis
Anastasio labores remunerare de-
crevisset, ab alta rupe vox facta
est, quæ producto fonitu clamaret,
dicens; Anastasi, veni. Quo vocato
alii quoque septem Fratres vocati
sunt ex nomine. Parvo autem mo-
mento ea quæ fuerat emissa vox si-
luit, & octavum Fratrem vocavit.
Quas dum aperte voces congregatio
audisset, dubium non fuit, quin
eorum qui vocati fuerant obitus ap-
propinquasset. Intra paucos igitur
dies primus venerandus vir Anasta-
sius, ceteri autem in eo ordine ex
carne educi sunt, quo de rupis ver-
tice fuerant vocati. Frater vero il-
le ad quem vocandum vox parum
siluit, atque eum ita nominavit,
morientibus aliis, paucis diebus vi-
xit, & tunc vitam finivit: ut aper-
te monstraretur, quia interjectum
vocis silentium, parvum vivendi spa-
tium ^b signaverit. Sed mira res con-

Anastasio
coelitus vo-
catus, cum
multis fra-
tribus mo-
ritur.

b

* In editis sum, Suppentoniam vocari.
b Bestiar. significaverit.
a Uterque MS. νοπέσιος.
β MS. συνοδία, & quidem melius, ne-
que tamen aliquid mutare præsumimus,

Tom. VI.

ΓΡΗΓΟ- **E**N αὐτῶν τοίνυ τῶν χρόνῳ
ΡΙΟΣ. **Ε**ὐσεβάσιμος ἀνὴρ Αναστά-
σιος, οὗτινος ἀνώτερω μνησὶν ἐποιήσαμην,
(α) νοπέσιος ὑπῆρχε παύτης τῆς τῶν
Ρωμαίων ἀγίας τῆ Θεῆ ἐκκλησίας, ἣ Θεῶ
κἀεῖτι ναὶ δευδῶ ἐγὼ. ὅσις Θεῶ μόνῳ
ἐὶ ἡσυχία δευδῶσαι ἐπιθυμῶν, τὸ σκεῖ-
νιον κατελέψας, τὸν μονῆρ βίον ἐξελέ-
ξατο. ἔχ ἐὶ τῆ προμηνημονεύθεισῃ μονῇ, ἣ
τις ὑπόκρημον καλεῖται ὑποπεξάμηνος, ἐπὶ
πολλῆς ἡσυχίας ἐχειρίσας, ἐὶ ἀγία ἀναπρο-
φῆ τῶ ζωῶ παρήγαγε. τῆς δὲ αὐτῆς
μονῆς ἀρχεῦπνῃ φυλακῇ ἔχ τῶ ἡγεμονίῳ
ἐσὼ ἔτη ἱκανὰ ἐχειρίσθη. ἐὶ αὐτῶ οὐ
τῶ τῶπῳ παμμεγέθης λίθῶς ἀνωθεν ὑπέρ-
κενται, ἔχ βαδύτατος κρημῶς κάτωθεν θεω-
ρεῖται. ὅτε δὲ λοιπὸν ὁ παντοδύναμος Θεὸς
τῆ αὐτῆ σεβασμῆ ἀνδρῶς Αναστασίῳ τοῖς
κόποις ἀέσις ὄψαχεν ἐκέλευσεν, ἐὶ μᾶ
νυκτὶ ἐκ τῆ ὕψος τῆ λίθῶς φωνὴ γέγονεν
μετὰ ἡχῆς λέγουσα· Αναστάσιε, δῦρο· αὐ-
τῶ ὁ κληθεῖτος, ἔτεροι ἐπὶ ἀδελφοὶ ὅς
ὀνόματος ἐκλήθησαν. μικρὸν ὁ τῆς γενομένης
φωνῆς σιωπήσασῆς, ἔχ τὸ ὄρθρον ἀδελφὸν
ἐκάλεσε. πᾶσα οὐὲ ἡ (β) συνοδεία φανε-
ρῶς τῆς φωνῆς ἐκείνης ἀκούσασα, ἐὶ πλη-
ροφεία γέγονεν, ὅτι τὸ κληθῆμένων ὁ θά-
νατος ἐπλησίασε. πεπεξῆ οὐὲ ὀλίγων ἡ-
περῶν πρώτῃ ὁ δὺλαβέσματος ἀνὴρ Αναστά-
σιος, καὶ οἱ λοιποὶ κατ' ὄρδινον τὸ δεο-
μῶν τῶ σώματος ὑπολυθεῖντες, πρὸς κῆλιον
ὕψεθῆμην, ὃν τρόπον ἐκ τῆς κορυφῆς τῆ
λίθῶς ἐκλήθησαν. ὁ ὁ ἀδελφὸς, ὃν ἡσυ-
χάσασ· ἡ φωνὴ μετ' ὀλίγων ἐκάλεσε, τε-
λευτησάντων τ' ἄλλων ζήσας ὀλίγας ἡμέ-
ρας, ἔχ αὐτὸς λοιπὸν ἐὶ κῆλιον ἐτελειώθη.
ἄσε δευδῶσαι, ὅτι τὸ δέξθημα τῆς σιγῆς
τῆ καλοῦτος, μικρὸν ἀναμονεῶ αὐτῶ τῆ
ζωῶ (γ) προσημῆνεν. θαυμαστὸν ὁ
φράγμα μετὰ τῆσ συνοδείῃ. τῆ γὼ σεβασ-
μῆ ἀνδρῶς Αναστασίῳ ἐκ τῆ παρόντος βίῃ

Vide Appen-
dis. 8. 2.

β

γ

quia quemadmodum dicitur ὄξοδία & ὄξο-
δεία exitus, ita dici posse videtur συνοδία
& συνοδεία, conventus.

γ Ita MS. ubi editi habent προσήμαι-
νεν.

L

tigit : quia venerabilis vir Anastasius dum de corpore exiret , erat quidam Frater in monasterio , qui super eum vivere volebat : provolutus vero ejus pedibus cœpit cum lacrymis ab eo postulare , dicens : Per illum ad quem vadis , te adjuro , ne septem dies super te in hoc mundo ^a faciam ; ante cujus septimum diem etiam ipse defunctus est , qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus : ut aperte claresceret , quia ejus obitum sola venerabilis Anastasii intercessio obtinere potuisset .

PETR. Cum idem Frater & vocatus inter ceteros non est , & tamen sancti viri intercessionibus ex hac luce subtractus est : quid aliud datur intelligi , nisi quod hi qui apud Dominum magni sunt meriti , obtinere aliquando possunt ea etiam , quæ non sunt prædestinata ?

GREGOR. Obtineri nequaquam possunt ^b quæ prædestinata non fuerint : sed ea quæ sancti viri orando efficiunt , ita prædestinata sunt , ut precibus obtineantur . Nam ipsa quoque perennis regni prædestinatio ita est ab omnipotenti Deo disposita , ut ad hoc electi ex labore perveniant : quatenus postulando mereantur accipere , quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit donare .

PETR. Probari mihi apertius velim , si potest prædestinatio precibus juvari .

GREGOR. Hoc quod ego , Petre , intuli , concite valet probari . Certe etenim nosti , quia ad Abraham Dominus dixit : *In Isaac vocabitur tibi semen* . Cui etiam dixerat : *Patrem multarum gentium constitui te* : Cui rursus promisit , dicens : *Benedicam tibi , & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli* , & ^c

μεταστάντος , ἀδελφός τις ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπῆρχεν , ὅστις ἐπάνω αὐτοῦ ζῆσαι ἤθελεν . τοῖς δὲ ποσὶν αὐτοῦ προσκυλινομένης , μετὰ δακρύων ἰκέτευεν αὐτὸν , λέγων ἕως ἔχου σε ἄρως ὃν ἀπέρχη , μὴ εἰσὼς με ἐπάνω σε ἐπτά ἡμέρας ἐν τῷ κόσμῳ τέτω ποιῆσαι . ἀπὸ οὗ τῆς ἐβδόμης ἡμέρας ἔτι αὐτὸς λοιπὸν ἐτελεύτησεν , ὅστις ἦν ἑὺ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ μετὰ τῶν ἄλλων κεκλημένος . φανερὸν οὐκ ὑπάρχει , ὅτι τὴν τέτη μετᾶστασιν μόνῃ ἢ τῷ δολαβεστάτῃ Αναστασίῳ προσέβη ὑπακουθεῖσα ἠδυνήθη ποιῆσαι .

ΠΕΤΡ. Ἡνίκα ὁ ἀδελφός ἕως κεκλημένος μετὰ τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἀλλοτρίως δολαβῆς τῷ ἀγίῳ ἀνδρὶ ἐκ τῷ κόσμῳ τέτη μετέστη , τί ἕτερον δίδοται νοεῖν , εἰ μὴ ὅτι οἱ εὐδὸς τῶν κρυφῶν τέλει οἱ ὄντες , δικαίως ὑπακουθεῖσαι πολλὰς δύνανται , ἐν εἰς αὐτὰ ἄπερ ἀρωεωσιμένα ἐκ ὑπάρχουσιν ;

ΓΡΗΓΟΡ. Ὑπακουθεῖσαι ἐδαμῶς δύνανται ἐν τοῖς μὴ ὑπάρχουσι ἀρωεωσιμένοις . ἄπερ δὲ δολοβῆροι οἱ ἀγιοὶ ἀνδρες ποιεῖσιν , ἥδη λοιπὸν ἀρωεωσιμένα εἰσὶν , ὅπως δὲ προσέβη τῶν ἐπιτιμῶνται . ἐν αὐτῇ γὰρ ἢ τῆς αἰωνίης βασιλείας κληρονομία εὐδὸς τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ πῶς ἐκλεκτοῖς ἀρωεωθεῖσα ὑπάρχει . δὲ ὁ κρυφῶς ἀρωεωθεῖσαι λαμβάνειν αὐτοῖς πύδωσεν , ἄπερ πρὸ τῶν αἰώνων δουράσασθαι ἀρωεωσεν .

ΠΕΤΡ. Ἡθελον τηλωγῶς μοι δεχθῆσαι , εἰὰ δύνανται ἢ προέσεις τῆ δολῆ σωεργῆσαι .

ΓΡΗΓΟΡ. Τῆτο , Πέτρε , ἕπερ ἐγὼ προεθέμην , σωτόμος (α) δύνανται ἐπιγνώσαι . καθὼς οὐκ ἐπίστασαι , τῷ Ἀβραάμ ὁ Θεὸς εἶπεν ἕν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα . ἐν πάλιν ἕπερ πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε . ἐν πάλιν ὑπέχετο αὐτῷ ἕπερ βλογῶν βλογοῖσά σε , ἐν πληθύνων πληθύνῳ τὸ σπέρμα σε ὡς τὰ ἄστρα τῶν ἑρανῶ , ἐν ὡς τὸ ἀμμοὶ τὸ εὐδὸς τὸ χεῖ-

^a Excusi . vitam . Sequimur Mss. & Græc .
^b Nam . nisi prædestinata fuerint .
^c Excusi sicut arenam maris . Cetera o-

missa supplevimus ex Mss.

^a Reg. δύνασαι ἐπιγνώσαι .

Gratian.
caus. 13.
q. 4. c. 23.
Obtineri.
Quo pacto
prædestina-
tio precibus
impetratur.

b

Pater. in
Gen. c. 54.

Gen. 21. 12.

Ibid. 17. 4.

Ibid. 22. 17.

c

a

Gen. 25. 21.

sicut arenam quæ est in litore maris. Ex qua re aperte constat, quia omnipotens Deus semen Abrahæ multiplicare per Isaac prædestinaverat, & tamen scriptum est: *Deprecatus est Isaac Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis: qui exaudivit eum, & dedit conceptum Rebecca*. Si ergo multiplicatio generis Abrahæ per Isaac prædestinata fuit, cur conjugem sterilem accepit? Sed mirum constat, quia prædestinatio precibus impletur, quando is in quo Deus multiplicare semen Abrahæ prædestinaverat, oratione obtinuit ^a ut filios habere potuisset.

PETR. Quia secretum ratio aperuit, nihil mihi dubietatis remansit.

GREGOR. Vis tibi aliquid de Tusciæ partibus narrem, ut cognoscas quales in ea viri fuerint, & omnipotentis Dei notitiæ quantum propinqui?

PETR. Volò, atque hoc omnimodo exposco.

CAPUT IX.

De Bonifacio Ferentina civitatis Episcopo.

Martyrol. 4. Jan.

GREGOR. **F**uit vir vitæ venerabilis Bonifacius nomine, qui in ea civitate quæ Ferentis dicitur, ^b Episcopatum officio tenuit, & moribus implevit. Hujus multa miracula is qui adhuc superest Gaudentius presbyter narrat. Qui nutritus in ejus obsequio, tanto valet de illo quæque veracius dicere, ^c quanto eis hunc contigit interesse. Hujus Ecclesiæ gravis valde paupertas inerat, quæ bonis mentibus esse solet custos humilitatis, nihilque aliud ad omne stipendium, nisi unam tantummodo vineam ha-

Paupertas humilitatis custos.

^a Germ. & plur. *filium*.

^b Ita melius codex Reg. 900. ann. San German. & Mfl. pene omnes; ubi excusi habent *episcopatus officium*. Cod. S. M. G.

χείλος τῆς θαλάσσης. ὁθεν λοιπὸν φανερὸν καθέστηκεν, ὅτι ὁ παντοδύναμος Θεὸς, διὰ τὸ Ἰσαὰκ πληθύνει τὸ σπέρμα τῆς Αβραάμ προέεισε. γέγραπται δὲ, ὅτι Ἰσαὰκ ἠτήσατο ἢ κύειον ἀπὲ τῆς γυναίκος αὐτῆς, διὰ τὸ εἶναι αὐτῷ στείραν, ἢ εἰσέκεσεν αὐτῆ, ἢ ἔδωκεν αὐτῇ σύλληψιν τῇ Ρεβέκκᾳ. εἰάν οὖν τὸ σπέρμα τῆ Αβραάμ διὰ τὸ Ἰσαὰκ πληθύνει προέεισε, διὰ τί σύζυγον στείραν ἔλαβεν; εὐτεῦθεν οὐ φανερὸν ὑπάρχει, ὅτι ἡ πρόβεισις ταῖς δόχαις πληρῶται, ἐν τῷ δὲ δόχῃς ὑπεκκεθῆναι ἢ Ἰσαὰκ τεκνοποιῆσαι. ἐν ᾧ ὁ Θεὸς πληθύνει τὸ σπέρμα τῆ Αβραάμ ὡς προέεισε.

PETR. Οὐδὲν μοι τῆς ἀπιστίας κατελείπεται· τὸ γὰρ μυστικὸν ἢ πληροφορεῖα ἐφανέρωσε.

ΓΡΗΓΟΡ. Θέλεις ἐκ τῆς Τροικίας μερῶν σοί τι διηγήσομαι· ἵνα γνῶς τὸ ποταποὶ ἀνδρες ἐν αὐτῇ ἐγένοντο, ἢ πόσον τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ τῇ γνώσει ἐπλησίαζον;

PETR. Θέλω, ἐπεὶ τὸ παντὶ τρόπῳ αὐτῷ.

K E Φ A Λ. θ'.

Πεὶ Βονιφάτις ἐπισκόπος πόλεως Φέρης.

ΓΡΗΓΟΡ. **A**ΝΗΡ τις ὑπῆρχεν εὐαριστός. Ἄριτος πολιτείας Βονιφάτις τοῦ ὄνομα ἐν τῇ Φερνήτῃ λεγομένῃ πόλει. ὅσις τῷ αὐτῆς ἐπισκοπῶν πᾶσι τρόποις χρηστότης κατεκόμισσε. ἀπὲ τῆς πολλῆς θαυμασίας διηγῆται Γαυδίντιος (α) ὁ πρεσβύτερος· ὅσις ἐν κτῆσιν αὐτῆ ἐπ' ἀληθείας δύναται λέγειν, ὅσα ἐ' ὄψει παρὸν ἐθεάσατο. τῆς τῶν ἐκκλησιῶν σφοδρότατην πτωχεῖαν κατέχευεν· πῶς δ' ἀγαθοῖς λογισμοῖς συνεῖναι δευραπάντος εἶδισο, φυλακτικῶν τῆς ταπεινοφροσύνης κεντημένος. εὐδὲν δὲ ἕτερον εἰς πᾶσαν διαίτησιν εἶχε, εἰ μὴ ἓνα ἢ μόνον ἀμπέλωνα. ἐν μὲν δὲ ἡμέρᾳ χαλαζῆς ἐπελάθθη, καὶ αὐτὸς κατελύθη, ὥστε μὴ ἔσπομῆναι ἐν αὐ-

a

L 2

episcopatus officia.

^c Carnot. Germ. & primus Theod. *ei.*

^a Reg. ὁ ἐπίσκοπος ἴσις.

bebat: quæ quodam die ita grandine irruente vastata est, ut in ea paucis in vitibus vix parvi rarique racemi remanerent. Quam cum Dei prædictus vir reverentissimus Bonifacius Episcopus fuisset ingressus, magnas omnipotenti Deo gratias retulit, quia in ipsa sua adhuc inopia sese angustuari cognovit. Sed cum jam tempus exigeret, ut ipsi quoque racemi qui remanserant, maturescere potuissent, custodem vineæ ex more posuit, eamque solerti vigilantia servari præcepit. Quadam vero die mandavit Constantio presbytero nepoti suo, ut cuncta vini vascula in episcopio, omniaque dolia ita ut ante consueverat, pice superfusa præpararet. Quod cum nepos illius presbyter audisset, valde admiratus est quod quasi ^a insana præciperet, ut vini vascula præparari faceret, qui vinum minime haberet: nec tamen præsumsit inquirere cur talia juberet, sed jussis obtemperans, omnia ex more præparavit. ^b Tunc vir Dei vineam ingressus racemos collegit, ad calcatorium detulit, omnesque exinde egredi præcepit, solusque ibi cum uno parvulo puerulo remansit, quem in eodem calcatorio deposuit, & calcare ipsos paucissimos racemos fecit. Cumque ex iisdem racemis parum aliquid vini deflueret, cœpit hoc vir Dei suis manibus in parvo vase fuscipere, & per cuncta dolia omniaque vasa quæ parata fuerant, pro benedictione dividere: ut ex eodem vino omnia vascula vix infusa viderentur. Cum verò ex liquore vini parum aliquid in vasis omnibus misisset, vocato protinus Presbytero, jussit pauperes adesse. Tunc cœpit vinum in calcatorio crescere, ita ut omnia quæ allata fuerant pauperum vascula impleret.

^a Nan. *insana mente*.

^b Hoc testimonio utitur Hadr. Papa Ep. ad Carol. M. pro septima Syn. cap. 16.

^a Reg. ἔπυ ἐν βοτρυδίων ἐς ὀλίγα φύλ.

τῶ σαφυλλῷ. εἰ μὴ (α) ὕσκη ἢ ἐν βοτρυδίων ἐς ἀραιὰ κλήματα, εἰς ὃν ὁ προλεχθεὶς ἀλαβέστατος ἀνὴρ Βονιφάτιος ὁ ἐπίσκοπος εἰσελθὼν, ἀχαιευστικῶς ὕμνος τῷ παντοδυναμῷ Θεῷ ἀνέπεμφε, καίτοι εἰ τοιαύτη πτωχεία ἢ σκῆσις ὑπάρχων. ὅτι ὁ λοντὸν ὁ κειρὸς (β) κατέλαβε τῶ ὀκειμάσαι αὐτὸς τὸς ἐναπομείναντας ὀλίγους βότρυας, φύλακα τῶ ἀμπελωνος κατὰ τὸ ἔθος κατέστησε. ἢ τῆτον ἀγρεύπων φυλακῆ τηρεῖσθαι ἐκέλευσεν. ἐν μίᾳ δὲ ἡμέρᾳ Κωνσταντίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ ἰωῦτῷ ἀνεψίῳ, προσέειπεν, ὅπως ὅλα τὰ εἰ τῷ ἐπισκοπίῳ τῶ οἴνῃ σκῆσῃ πληθύνωσιν, ἢ ποιοσῶσιν, καθὼς ἔθος ὑπῆρχεν, ὅπερ ὁ πρεσβύτερος ὁ αὐτῷ ἀνεψίῳ ἀκείσας, λίαν ἐσταύμασεν· ὅτι οἶνον μὴ ἔχων, τὰ σκευὴ τῶ οἴνῃ ἐτοιμάσαι ἀνυγιῶς ἐκέλευσε. ἔμβριπι γὰρ ἐσπεύλησεν ἐκζητῆσαι, ὅθεν τοι αὐτῷ προσέειπεν, ἀλλὰ τῇ κελύσει αὐτῷ ὑπαπέσας, πάντα κατὰ τὸ ἔθος ἠδιδίμασε. πότε ὁ ἀνδρῶπος τῶ Θεῷ εἰς τὸν ἀμπελωνοῦ εἰσελθὼν, τῷ ὀκειμάσαι σαφυλλῷ σιωάξας, εἰς τὸν λῆλὸν ἀπήγαγεν, ἢ πάντας ἐκέλευεν ὀκειλεῖν κελύσας, μόνος μετὰ ἐνὸς σκευῆ παιδαρεῖς ἰδὼν ἀπέμεινεν. εἰ δὲ τῇ λῆλῷ τὸ παιδίον βαλὼν, πατηθῆναι αὐτῶς τῶς ὀλίγους βότρυας ἀσποῖηκεν. ἡνίκα δὲ ὡς αὐτῶν οἴνος ὀλίγους προλεθεῖν ἤρξατο, ἔειπεν ὁ τῶ Θεῷ ἀνδρῶπος τῶς ἰδίαις χερσὶν ἐν (γ) σκευῆ τῶ ἀγγεῖῳ διεξάμμενος, εἰς ὅλα τὰ ἐτοιμαθέντα σκευῆ ἀλογίας χάειν διεμέεισεν· ὡς μάλιστα πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ αὐτῷ οἴνῳ πιαθῆναι. μετὰ δὲ τὸ βληθῆναι ἐν ἅπασιν τῶς ἀγγείοις καύτω τῷ ἀλογίῳ, καλέσας ἢ πρεσβύτερον, παρὸν τῶς σκευῆς ἀφωγενέσθαι ἐκέλευσε. πότε ἤρξατο ὁ οἶνος ἐν τῇ λῆλῷ αὐξάνειν, ὡς ἅπαντα τὰ ἐκείθεν τῶ πτωχῶν ἀγγεῖα γεμισθῆναι. τῶ ἰδὼν θεασάμμενος ἢ πληροφρηθεὶς, τὸ παιδίον ἐν τῶς λῆλῷ ἐκέλευσεν αἰελεῖν. τῷ δὲ ἀποθῆναι κελύσας, ἢ τῷ ἰδίῳ σφραγίδα ἐπιθέμμενος, μετὰ ἀσφαλείας κατέλιπε, ἢ ἀδέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπέστρεψε. μετὰ δὲ τῶ τῶ ἡμέρῳ, ἢ προλεχθεῖσα Κωνσταντίῳ ἢ πρεσβύτερον καλέσας, ἢ δὲ κληροποιήσας, τῷ ἀποθῆναι ἠνοῖξε. πᾶσι δὲ σκευῆ ἐν

λα, εἰς ὃν.

β Colb. ἔφασκεν τῶ.

γ Reg. μικροπότηρ.

Quibus cum se idonee satisfacisse conspiceret, ex calcatorio iussit puerum ^a descendere, apothecam clausit, atque ^b impresso sigillo proprio munitam reliquit, moxque ad Ecclesiam rediit. Die vero tertia prædictum Constantium presbyterum vocavit, & oratione facta apothecam aperuit, & vasa in quibus tenuissimum liquorem infuderat, ubertim vinum fundentia invenit, ita ut pavimentum omne excreverentia vina invaderent, si adhuc Episcopus tardius intrasset. Tunc terribiliter Presbytero præcepit, ne quousque ipse in corpore viveret, hoc miraculum cuiquam indicaret; pertimescens videlicet, ne in virtute facti favore humano pulsatus, inde intus inanesceret, unde foris hominibus magnus appareret: exemplum etiam Magistri sequens, qui ut nos ad viam humilitatis ^c instrueret, de semetipso discipulis præcepit, dicens ut ea quæ vidissent, nemini dicerent, quousque Filius hominis a mortuis ^d resurgeret.

PETR. Quia occasio apta se præbuit, libet inquirere quidnam sit, quod Redemptor noster cum duobus cæcis lumen reddidit, iussit ut nemini dicerent: & illi abeuntes diffamaverunt cum in totam terram illam. Numquidnam unigenitus Filius, Patri & Sancto Spiritui coæternus, hac in re velle habuit, quod non potuit implere, ut miraculum quod taceri voluit, minime potuisset abscondi?

GREGOR. Redemptor noster per mortale corpus omne quod egit, hoc nobis in exemplum actionis præbuit: ut pro nostrarum virium modulo ejus vestigia sequentes, inof-

ἐν οἷς ὁ ἐκπαιδευθεὶς ὀλίγος οἶνος ἐβλήθη, δαψιλῶς ἢ οἶνον ἐκχύνοντα εὖρεν· ὥσε εἰ εἰδέναι ἢ ἐπίσκοπον ὀλίγον βραδύνα τῷ εἰσελθεῖν, κἀ γῆν τῆς ὑποδομῆς πᾶσαν ἐπὶ τῷ ὑπερχειομένῳ οἶνῳ (α) σκωπαδύνα. τότε τῶν πρεσβυτέρων μετὰ ἀνεσρότητος ἐκέλευσεν, ἵνα μηδενὶ τὸ θαῦμα τῶτο ἐξείπῃ, ἕως ἢ ὁ ἐπίσκοπος ἐκ τῆς παύσεως ζωῆς μετέλθῃ, φοβόμενος μή πως ἐν τῇ γηγόνῃ δυνάμει τῷ θαύματος, δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνε, βλάβην τινα ὑπομείνῃ. (β) πάντῳ γὰρ τὰς πράξεις τὰς ἀγαθὰς ὁ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινος ἀδυσβλάπτειν ἔωθεν. καὶ ἐν τούτῳ τῶν διδασκάλῳ ὑποδείγματι ἑξακολουθῶν, ὅστις ἡμᾶς ἐν τῇ πεπνηνῇ ὁδῷ τῆς πεπνηνοφροσύνης ὁδηγῶν, ποῖς ἐαυτῷ μαθηταῖς ἐπέτελλετο, λέγων, σὺ δὲ ὡν ἐθεώρου σημεῖον, ἵνα μηδενὶ εἴπωσι, ἕως ἢ ὁ ἦς τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

ΠΕΤΡ. Προφάσεως δὲ κέρως ἀναφανείσης, ἐπιζητήσαι θέλω τί βέλτεται εἶναι, ὅτι ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν Θεὸς, ἐν ὅσῳ ποῖς δυσὶ τυφλοῖς τὸ φῶς ἐχαίρεισθε, ἐκέλευσεν ὅπως μηδενὶ εἴπωσι. ἐκεῖνοι δ' ἀπελθόντες, διεφήμισαν αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. μί τι γὰρ ὁ μονογενὴς τῷ πατρὶ ἦς, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι συνῴδιος ἐν τῷ τῷ πράγματι θεῖο ἔκλειψεν, ὑπερ ἐκ ἡδυνήθη πληρῶσαι· ὥσε τὸ θαῦμα, ὅπερ σιωπηθῆναι ἠθέλε, μηδαμῶς (γ) δυνήθηται ἀποκρυβῆναι;

ΓΡΗΓ. Ο λυτρωτὴς ἡμῶν Θεὸς, δὲ τῷ θνητῷ σώματι, ἔκασον ὅπερ ἐργάσατο, ἡμῖν ὑπόδειγμα (δ) πράξεως παρέσχετο· ἵνα καὶ ἡμεῖς δυνάμει σημεῖων ἐργαζόμενοι, τρώσῃ ποιούσῃ ποῖς ἔχουσιν αὐτοῦ ἔπα-

^a Plurimi Mss. (& Bessar.) ascendere. in ed. Gilot. Vatic. & nonnullis discedere.

^b Caret hæc voce Compend.

^c zus Theod. introduceret. Editi ante Guff. duceret.

^d Nan. Bess. & S. M. G. resurrexisset.

^a Colb. πικρῶν.

Bonifacii precibus vinum, in vasis pene vacuis re- dundat.

Christi humilitatem in celandis miraculis sectatur.

Christus quod egit, nobis in exemplum præbuit.

^β Hanc periodum ac sententiam Zacharias addidit, cum in Latino textu nulla sint ejus vestigia. Significat autem: Multum enim nocere consuevit bonis operibus, hominum laus.

^γ Mss. ἡδυνήθη.

^δ Reg. ἐργάσατο ἵνα ἡμεῖς.

senso pede operis presentis via
carpamus viam. Miraculum nam-
que faciens, & taceri iussit, & ta-
men taceri non potuit: ut videli-
cet & electi ejus exempla doctrinæ
illius sequentes, in magnis quæ fa-
ciunt, latere quidem in voluntate
habeant, sed ut profint aliis, pro-
dantur inviti; quatenus & magnæ
humilitatis sit quod sua opera ta-
ceri appetunt, ^a & magnæ utilita-
tis sit quod eorum opera taceri non
possunt. Non ergo voluit Domi-
nus quidquam fieri, & minime po-
tuit: sed quid velle ejus membra
debeant, quidve de eis etiam no-
lentibus fiat, doctrinæ magisterio
exemplum dedit.

PETR. Placet quod dicis.

GREGOR. Adhuc pauca aliqua
quæ de Bonifacii Episcopi opere
superfunt, quia ejus memoriam se-
cimus, exsequamur. Alio namque
tempore beati Proculi martyris na-
talitius propinquabat dies, quo in
loco vir nobilis Fortunatus nomine
manebat: qui magnis precibus ab
eodem venerabili viro postulavit, ut
cum apud beatum martyrem Mis-
sifarum solemniam ageret, ad benedi-
ctionem dandam in suam domum
declinaret. Vir autem Dei negare
non potuit quod ab eo ex Fortu-
nati mente caritas poposcit. Pera-
ctis igitur Missarum solemnibus, cum
ad prædicti Fortunati venisset men-
sam, prius quam Deo hymnum
diceret, sicut quidam ludendi arte
victum solent quærere, repente an-
te januam cum simia vir adlitit,
& cymbala percussit. Quem sanctus
vir ^b sonitum audiens dedignatus,

ἐπακολούθητες, ἀπροσκόπτῳ ποδὶ ἐν τοῖς
τῆς παρουσίας ζωῆς ἔργοις ὀδεύσωμεν.
Βασίλειος νομοθετήσας, ἡ ψυχάζειν κε-
λεύσας, ἡ μᾶλλον σιωπηθῆναι ἐκ ἠδυνήθη.
ὡςτε λοιπὸν ἡ τῆς ἐκλεκτῆς τῆς τῶ ὑποδείγ-
ματι τῆς αὐτῆς διδασκαλίας ἀπολαύσωμεν
ἐν οἷς ἐργάζονται μεγίστοις θαύμασι, κρυ-
βῆναι μὲν ταῦτα πρόθεσιν ἔχειν, ἀλλ'
ἵνα ἡ ἕτεροι ὠφελῆθῶσι, φανερά καθίστα-
ται· τῆτο δ' ἔ παρηγορησὺν μεγίστη ὑπάρ-
χει, ὅτι τὰ ἔργα αὐτῶ κρυβῆναι θέλει,
ἡ ὠφέλειαν μέγιστον ἔχει ἐν τῶ ταῦτα σιωπη-
θῆναι μὴ δύνασθαι. ἑδάμῳς δέ τι ὁ κύριος
γενέσθαι ἐθέλησεν, ὅπερ παῖσαι ἐκ ἠδυ-
νήθη. εἴ τι δέ περὶ αὐτῆ λέγεται θελήσαι
ἡ μὴ θελήσαι, σωματικῶς τοῖς ἀθρώποις
ἐπιδημοῦντες, εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν (α)
ὑπόδειγμα δέδωκεν.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λόγος.

ΓΡΗΓ. Αὐτὴν ὀλίγα τινὰ τῶ ἔργων Βο-
νιφατίε τῶ ἐπισκόπῳ, ὅπερ κατελείψαμεν,
ἔτινος μνήσαν ἐπιποισάμεθα, διεξελθεῖν δὲ
κινῶν ἡ γῆμα. ἐν ἄλλῳ τοῖνυν κερῶ τῶ μα-
καεῖς (β) Προκέλε τῶ μάρτυρος ἡ τῆς
ἑορτῆς ἐπλησίασεν ἡμέρα. ἐν αὐτῶ δ' τῶ
τύπῳ ἀνὴρ τις δὺνεστατος κατώκει, Φορ-
τουαῶτος τῶ ὄνομα· ὅστις τῶ σεβασμῶ τῶ
ἀνδρὶ πολλῶ ἰκείαν προσήγαγεν, ἵνα τῶ
λειτεργίαν ἐπιτελοῦντος αὐτῶ τῆς τῶ μα-
καεῖς μάρτυρος ἑορτῆς, δὲλογίαν εἰ τῶ
οἴκῳ αὐτῶ ἐπικληθῆναι δεῖται. ὁ δέ τῶ Θεῶ
ἀνθρώπος τῶτο ἔ παρητήσατο, δὲ τὸ με-
τὰ πίστεως ἡ εὐλοκίαν ἀγάπης ἡ Φορτι-
ναῶτον τῶτο ἀιτήσασθαι. τῆς δέ ἀγίας τῶ
Θεῶ λειτεργίας τελεθεῖσης εἰ τῆ τῶ μάρ-
τυρος ἑορτῆς, εἰ ὅσῳ εἰς (γ) τῶ τῶ
προλεχθέντος Φορτουαῶτος τράπιζαν ἡλθε,
πρὶν ἡ αὐτὸν τῶ ὄνομα μῆνυ δὲχθῆναι εἰ τῆ
τραπέζῃ τῶ Θεῶ προσενέγκαι, ὡς ἔθος
τισὶ τῶ προσαιτούτων ὑπάρχει μετὰ παι-
γνιδίε ζῆτεῖν τροφῶ, παρόδῳ ἔμπροσθεν
τῆς θύρας ἀνὴρ τις (δ) μετὰ σείσρων
παρέση, ἡ τὰ κύμβαλα ἐκρυσεν. ὁ δ' ἄ-
γιος

^a Tertius Carnot. & ius Theod. (& Bess.) magna adificationis.

^b Germ. quem sequitur Guffanv. omittit audiens, reluctantibus omnibus aliis MSS.

^a Reg. ὑπόδειγμα γέγονεν. Colb. ὑποδείγματα δέδωκεν.

^β Mss. Πρόκλου.

^γ Colb. Ἰν τῶ προλεχθέντος μάρτυρος μνήμῳ Φορτουαῶτος εἰς τὴν τράπιζαν ἡλθεν,

πεινῆ αὐτῶ τὴν ὀνομαμένην τροφήν ἐν τῇ τραπέζῃ τῶ Θεῶ προσενέγκαι ὡς ἔθος τισὶ τῶ, &c. quæ minime probanda.

^δ Colb. μετὰ σείσρων παρέση. Legendum fortasse σείσρων. Σείσρων est crepitaculum quoddam. In Latino, huic voci respondet *Simia*, cum qua quid Sistrum commune habeat, non videmus.

dixit: Heu, heu! mortuus est miser iste, mortuus est miser iste. Ego ad mensam refectiois veni, os adhuc ^a ad laudem Dei non aperui, & ille cum finia veniens percussit cymbala. Subjunctum tamen & ait: Ite & pro caritate ei cibum potumque tribuite; scitote tamen quia mortuus est. Qui infelix vir dum panem ac vinum ex eadem domo percepisset, egredi januam voluit, sed saxum ingens subito de tecto cecidit, eique in verticem venit. Ex qua percussione prostratus in manibus jam semivivus levatus est: die vero altera secundum viri Dei sententiam funditus finivit vitam. Qua in re, Petre, pensandum est, quantus sit viris sanctis timor exhibendus: templa enim Dei sunt. Et cum ad iracundiam vir sanctus trahitur, quis alius ad irascendum nisi ejusdem templi inhabitator excitatur? Metuenda ergo tanto est ira justorum, quanto & constat quia in eorum cordibus ille praesens est, qui ad inferendam ultionem quam voluerit, invalidus non est.

Alio quoque tempore praedictus Constantius presbyter nepos ejus, equum suum duodecim aureis vendidit, quos in propriam arcam ponens, ad exercendum opus aliquod discessit. Cum subito ad episcopium pauperes venerunt, qui importune precabantur, ut eis sanctus vir Bonifacius Episcopus ad consolationem suae inopiae aliquid largiri debuisset. Sed vir Dei quia quid tribueret non habebat, aestuare coepit in cogitatione ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam rediit, quia Constantius presbyter nepos ejus, equum quem sedere consueve-

γίος ἀνὴρ ἔτος, τὸν ἦχον ἔφη κυμβάλλον βδελυξάμενος, ἔφη· εὐαί, ἀπέθανεν ὁ ἐλευθέρως ἔτος· ἐγὼ εἰ τῇ τραπέζῃ τῆς δωροσύνης ἐλθὼν, τὸ σῶμα μου ἀκμὴν εἰς τὴν τῆ Θεοῦ ἀνεῖσκον ἢ ἠνοῖξα, κακῆνός μετὰ σίτῳ ἐλθὼν, κύμβαλα ἔκρουσεν· προσθεὶς δὲ εἶπεν· ἀπέλαθετε ἄγε τὴν ἀγάπην, ἐν τῇ τροφῇ καὶ ποτὸν δωρήσασθε· ἵνα δὲ γινώσκητε, ὅτι ἀπέθανεν· ὁ δὲ ἐλευθέρως ἔτος ἀνὴρ, ἄρτον ἐν οἴκῳ τῆ αὐτῆ οἴκου λαβὼν, τὴν θύραν ὄψεσθαι δειλῶν, λίθος μέγας (α) ἐκ τῆ κεράμει ἀφνίδιον πεσὼν, κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δίδωκεν, καὶ τῶν πεσόντων ἡμέραν ἐν ταῖς χερσὶ ἐβάσασαν· εἰ δὲ ἄλλη ἡμέρα κατὰ τὴν τῆ ἀνθρώπου τῆ Θεοῦ ἠφῆρον τέλει τῆ βίῃ ἐλθίσαστο. ὅς ἔστι πρᾶγματος, Πέτρε, κατανοῆσαι ἐς πῶς φοβεροὶ οἱ ἅγιοι τῆ Θεοῦ ἄνθρωποι τυγχάνουσι, καὶ οἷον ἡμῶν ὑπάρχουσι. καὶ εἰς ὄργην συμβῆ αὐτοῖς κινηθῆναι, ὅ ἐν αὐτοῖς κατοικῶν δι' αὐτῶν τὴν δύναμιν ἐργάζεσθαι. ποσῶν οὐκ φοβερὸς ἐστὶν ὁ ἔφη δικαίων θυμὸς, ὅτι εἰ ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἀεὶ παρόν ἐστιν ὁ τὴν ἐκδίκησιν ἐπαγαγεῖν δυνάμενος, οἷον αὐτοὶ βέλωνται.

Εν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ ὁ ἀπολελυθεὶς Κωνσταντῖος ὁ πρεσβύτερος ὁ τότε αἰεφίδος, ἢ εἰσαυτῶ ἵππον εἰς δώδεκα νομισμάτα πείπρακε· καὶ ταῦτα εἰς τῆ ἰδία ἀρκλή βαλὼν, πρὸς τὸ ἐργάσασθαι ὄψηλθεν. ἀφνίδιον δὲ πτωχοὶ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν κατέλαβον, οἷον αἰεφίδος ἢ ἅγιον τῆ Θεοῦ ἀφῆρον Βονιφάτιον ἢ ἐπίσκοπον ἐδυσώπου, ὅπως (β) αὐτοῖς εἰ τι οὐκ δωρήσονται πρὸς τὸ τὴν τῆς πτωχείας εὐδαιμονοῦσθαι. ὁ δὲ ἅγιος ἔτος ἀνὴρ, μὴ ἔχων τι δοῦναι, ἤρξατο σενοχάρεσθαι τῶν λογισμῶν, μὴ θέλων τῆς πτωχῆς κόλπῳ κινῶν ὄψησθαι. εἰς μνήμην δὲ αὐτῶ ἦλθεν, ὅτι Κωνσταντῖος ὁ πρεσβύτερος ὁ αὐτῶ ἀνεφίδος, ἢ ἵππον αὐτῶ πείπρακε, ἐν τῷ (γ) λογάσει ὑπερῶ λαβὼν, εἰ τῆ ἀρκλή

γ Mss. λογάσειον. Λογάσειον aut λογάσειον proprie non significat pretium, sed summam pecuniae, & certam numerorum quantitatem, ut probat coacervatis testimoniis eruditissimus Cangius, in Gloss. Gr. hinc λογασειμὸς est ratio, subductio, numeratio.

a Jocularioris prola.

Justorum ira, quam pertimescenda.

a Val-cl. ad laudandum Deum.
 α Reg. ἐκ ἔφ κεραμίων... κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔκρουσε ἐ' &c. Colb. habet etiam κατὰ pro μετὰ, quod in quibusdam editis legitur.
 β Reg. αὐτοῖς ὅ, τι ἐν δωρήσασθαι πρὸς τὴν.

rat, vendidisset, atque hoc ipsum in arca sua pretium haberet. Absente igitur eodem nepote suo accersit ad arcam, & pie violentus claustra arcæ communit, duodecim aureos tulit, eosque indigentibus, ut placuit, divisit. Itaque Constantius presbyter reversus ex opere, arcam fractam reperit, & caballi sui pretium quod ^a in eam posuerat, non invenit. Cœpit itaque voce magna perfringere, & cum furore nimio clamare: Omnes hic vivunt, solus ego in domo hac vivere non possum. Ad cuius nimirum voces venit Episcopus, omnesque qui in eodem episcopio aderant. Cumque eum locutione blanda vir Dei temperare voluisset, cœpit ille cum jurgio respondere, dicens: Omnes tecum vivunt, solus ego hic ante te vivere non possum: redde mihi solidos meos. Quibus vocibus commotus Episcopus, beatæ Mariæ semper virginis Ecclesiam ingressus est, & elevatis manibus extenso vestimento, stando cœpit exorare, ut ei Deus redderet unde Presbyteri furentis insaniam mitigare potuisset. Cumque subito oculos ad vestimentum suum inter extensa brachia reduxisset, repente in sinu suo duodecim aureos invenit ita fulgentes, tamquam si ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de Ecclesia egressus, eos in sinum furentis Presbyteri projecit, dicens: Ecce habes solidos quos quaesisti; sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam tu hujus Ecclesiæ Episcopus non eris propter avaritiam tuam. Ex qua sententiæ veritate colligitur, quia eosdem solidos Presbyter pro adipiscendo Epi-

κλη αὐτῷ εἶχεν. ἐν ταῖς δαύσιαις ἐν τῇ-
 τῆ εἰσελθὼν, ἐν ᾧ τόπω ἢ ἀρκλα ἔκειτο,
 ἕσσησιν ὁσβεβείας τὰ κλείδρα αὐτῆς σω-
 τεύσας, ἐπαρὼν τὰ δώδεκα νομίσματα ταύ-
 τα, τῶς δεσμένους, καθὼς αὐτῷ (α) ἤ-
 ρεσε, διεμέεισεν. ὑποσρέψας δὲ ἐκ τῆ ἔρ-
 γῃ Κωνσταντίας ὁ πρεσβύτερος, ἔ τὴν κλεί-
 δασιν τῆς ἀρκλῆς κεκλασμένῃν διασάμε-
 νος, μὴ εὐρῶν δὲ τὸ λογαεῖν, ὅπερ εἰς
 τὴν τιμὴν τῆ ἴππε λῦ λαβὼν, ἤρξατο
 μετ' ὀργῆς μεγάλη τῇ φωνῇ κράζειν ἕλε-
 γων· πάντας ἐνταῦθα ἐνὶ ζῆσσι, μόνος ἢ
 ἐγὼ ἐν τῷ οἴκῳ τέτῳ ζῆσαι ἐ δύναμαι.
 εἰς τὰς φωνὰς δὲ αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος, ἕ
 πάντες ὅσοι ἦσαν ἐν τῷ ἐπισκοπίῳ παρ-
 ἐγένοντο. ἕ θελῶν αὐτὸν ὁ ἀνδρωπος τὸ
 Θεὸ καταπραῦναι, ἤρξατο λόγους κολακί-
 τικῶς παραίνειν αὐτόν. ἐκείνος δὲ μετὰ ὀ-
 βρῆος ἀπεκείθη λέγων· πάντες μετὰ σὺ ζῶ-
 σι, μόνος ἐγὼ ἐμπεροῦν σοι ζῆσαι ἐ δύ-
 ναμαι, ἄποδος μοι τὸ λογαεῖν με. κλη-
 θεὶς δὲ ὁ ἐπίσκοπος ταῖς τότε φωναῖς,
 ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρ-
 θένης Μαρίας εἰσελθὼν, (β) τὸ φελόνιον
 αὐτῷ φορῶν, ἕ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἤρξα-
 το εὐχεσθαι, ὅπως αὐτῷ ὁ Θεὸς χορηγήσῃ,
 ὅθεν τῷ πρεσβυτέρῳ δυναθῆ ἄποδῆναι ἄπερ
 αὐτῷ ἐπέζητει, ἕ τὸν θυμὸν καταπαῦσαι.
 ἀχομένῃς ἢ αὐτῷ, ἕ τὰς χεῖρας ὑποκάτω
 τῷ φελόνι ὑφωμένους ἔχοντας, τὰς ὀφθαλ-
 μὸς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέψας, ἄφω ἐ μέ-
 σω ἦ δύο ἀπὸ χερῶν ἐν τῷ (γ) ἐπε-
 δῆθη δαδὲκα νομίσματα ἐρεν, ἕτως ἄπο-
 σράπτοντα, ὡς ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ὄρᾳ ἐκ τῆ
 πύρῃς ἦσαν ὄξελθόντα. παρῶν οὐδ' ἐκ
 τῆς ἐκκλησίας ὄξελθόν, εἰς τὴν κόλιπον
 ἀπὸ τῆ θυμωθέντος πρεσβυτέρου ἔρριψε,
 λέγων. ἰδὲ ἔχεις τὸ λογαεῖν, ὅπερ ἐζή-
 τησας, τῆτο δὲ σοι γνωσὸν ἔσω, ὅτι με-
 τὰ θάνατόν με, ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ
 ἐπίσκοπος σὺ ἐ μὴ γενήσῃς ἄλλ' τὴν κλη-
 πῖαν σοι. τῆτο ἢ ἀληθὲς ὑπῆρχεν, ὅτι ὁ
 πρεσβύτερος ἄλλ' τὸ ἐπιτυχεῖν τῆς ἐπισκο-
 πῆς τὸ λογαεῖν ἠπίμαζεν. ἀλλ' ὁ λόγος
 τῆ

Boni facius
largus in
pauperes.

a

Duodecim
aureos pre-
cipibus im-
petrat.

^a Best. *illic*.

^a Colb. ἤρσεν.

^β φελόνιον proprie accipitur pro veste fa-
 cra maxime ad episcoporum & presbytero-
 rum usum. Vide Germanum Patriarcham
 CP. in Mystagog. & Emin. Card. Bona
 Rerum Liturg. lib. 1. cap. 24. num. 8.
 Quandoque tamen φελόνιον est vestimentum

commune idem significans quod Latine *pen-
 nula*; quo nomine in scriptoribus nostro
 Gregorio coævis non raro intelligitur vestis
 etiam villioris genus. Greg. Tur. l. de Vic-
 vet. Patr. c. 4. *ita susciperet penulam pau-
 peris, ac si veneraretur togam militis*.

^γ Colb. ἐπεδύματι.

scendo Episcopatu parabat. Sed viri Dei sermo prævaluit: nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finivit.

Alia ejus miracula.

Alio quoque tempore duo ad eum Gothi hospitalitatis gratia venerunt, qui Ravennam se festinare professi sunt. Quibus ipse parvum vas ligneum vino plenum manu sua præbuit, quod fortasse in prandio itineris habere potuissent: ex quo illi quoadusque Ravennam pervenerent, a biberunt Gothi. Aliquantis autem diebus in eadem civitate morati sunt, & vinum quod a sancto viro acceperant, quotidie in usu habuerunt. Sicque usque ad eundem venerabilem Patrem b Ferentis reversi sunt, ut nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo nunquam deesset: ac si in illo vase ligneo quod Episcopus dederat, vinum non augetur, sed nasceretur.

Nuper quoque de ejusdem loci partibus senex quidam clericus advenit, qui ea de illo narrat, quæ silentio non sunt premenda. Nam dicit quod quadam die ingressus hortum, magna hunc c erucæ multitudine invenit esse coopertum: qui omne olus deperire conspiciens, ad easdem erucas conversus, dixit: Adjuro vos in nomine Domini Dei nostri Jesu Christi, recedite hinc, atque hæc olera comedere nolite. Quæ statim ad viri Dei verbum ita omnes egressæ sunt, ut ne una quidem intra spatium horti remaneret. Sed quid mirum quod hæc de episcopatus ejus tempore narramus, quando jam apud omnipotentem Deum ordine simul & moribus cre-

τῶ ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ ἔ δὴ μάρτυρον. (α) α
 εἰ τῷ τῷ πρεσβυτέρῳ ἡ δὲ τὰ γὰρ αὐτῶν ὄν, τὸ
 τῆς παρούσης ζωῆς τέλος ἐδέξατο.

Εν ἄλλῳ ποίνῳ καιρῷ δύο τινὲς Γότθοι, εἰ βαβέννη φάσκοντες ἀπέρχεσθαι, πῶς τῷ ἁγίῳ ἀνδρὶ εἰς μονὴν ὑπεδέχθησαν. προπέμπαν δὲ αὐτῶν, μικρὸν σκεῦος ξύλινον οἶνον γαμίσας, τῇ οἰκίᾳ χρεὶ τέτοις ἐπιπέδωκεν ὅπερ εἰ τῇ ὁδῷ ἀειζώντων αὐτῶν ἴσως ἀρκέσαι αὐτοῖς ἠδύνατο. ἕως ἔδὲ εἰ βαβέννη εἰσῆλθον, δαψιλῶς ἐξ αὐτῶν πίνοντες, ἡ εἰ αὐτῇ τῇ πόλει ἡ ὀλίγας ἡμέρας ἐξετέλειαντες, ὁ πῶς τῷ ἁγίῳ τῷ ἀγίῳ τῷ ἀνδρὶ δοθεὶς αὐτοῖς οἶνος εἰ (β) β
 σιμνοτάτῳ σκεῦει, ἔ δὲ ἐλείψεν· ἀλλὰ καὶ ὑποσπρέψαντες πρὸν αὐτὸν, ἤγαγον ἐκ τῆ αὐτῶ οἶνον καὶ ἡμέραν εἰς κόρον πίνοντες, ἡ μὴδέποτε εἰ τῷ αὐτῷ σκεῦει ἐπιβαλόντες. (γ) γ
 ἀλλ' ὡς ἵνα ἔβρυσεν, ἔτω διήρκεισε.

Γέρον τις κληρικὸς, ἀρτίως ἐκ τῶ μερῶν ἐκείνων ἐνταῦθα κατέλαβεν, ὅστις περὶ τῶ αὐτῷ ἁγίῳ ἀνδρὶ Βονιφατίῳ ταῦτα διηγῆται, ὅπερ σιωπηθῆναι εἶχ ἠγάμαι δὴ κελον. ἔλεγε ἡ δὲ, ὅτι εἰ μὴ ἡμέρα εἰσελθόντος αὐτῶ εἰς τὴ κῆπον, εὔρε πολλὴ πλῆθος κάμπης, ὡς ὅλον τὴ κῆπον σκεπαδιῶσαι. πᾶν δὲ λάχανον ἀπολλύμενον θεασάμενος, πρὸς τὴ αὐτῷ κάμπῃ ἐπιστραφεὶς, εἶπε ὁ ἁγίῳ ὑμᾶς εἰ τῷ ὀνόματι τῶ κυρίου ἡ Θεῶ ἡ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀνακαρτίσατε ἐντεῦθεν, ἡ τὸ λάχανον τῶ φαγεῖν μὴ πολυμήσητε. εἰ ἡ τῷ λόγῳ τῶ ἀνθρώπου τῶ Θεῶ ὁ δὲ δέως ἀπαν τὸ πλῆθος ἐκείνο ἔξῆλθεν, ὡς μὴ δὲ εἰ εἶδον τῶ κῆπος ἀπομείναι. τί ἡ δὲ αὐμασόν, ὅτι ταῦτα ὅπερ εἰ τῶ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῶ ἁγίῳ πεποίηκε διηγῆμεθα, (δ) δ
 ὅτε χᾶετι τῶ παντοδυνάμῳ Θεῶ, σὺ τῶ τῆς

a Editi biberunt. Gothi autem aliquantibus. In duob. Aud. Bigot. & Pratell. biberunt.

b Sex MSS. Norm. ferentes. Val-cl. Deferentes. Plerique editi Norm. MSS. consentiant. Cod. S. M. G. patrem reverentes reversi sunt.

c Ita MSS. In editis erucarum. In codd. tamen Mss. postea legitur ad easdem erucas.

a Mss. ὁ γὰρ αὐτὸς Κωνσταντῖος ἐν τῷ τῶ. β Reg. μικροτάτῳ.

γ Reg. ἀλλὰ ἀειζώνως βλυζάνων ἕως διήρκεισε.

δ Mss. χᾶετι γὰρ τῶ Θεῶ

Ahuc puer
suis vestibus
nudos ope-
riebat.

verat: dum illa magis miranda sint quæ eum hic fenex clericus adhuc puerulum fecisse testatur? Nam ait quod tempore quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitium, nonnunquam sine linea, crebro etiam sine tunica revertebatur: quia mox ut nudum quempiam reperisset, ^a vestiebat hunc, se expolians, ut se ante Dei oculos ^b illius mercede vestiret. Quem mater sua frequenter increpare consueverat, dicens quod justum non esset ut ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingreßa, pene omne triticum quod sibi in stipendio totius anni paraverat, invenit a filio suo pauperibus expensum. Cumque semetipsam alapis pugnisque tunderet, quod quasi anni subsidia perdidisset; supervenit Bonifacius puer Dei, eamque verbis quibus valuit consolari cœpit. Quæ cum nihil consolationis admitteret, hanc rogavit ut ab horreo ^c exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico parum quid inventum est remansisset. Puer autem Dei sese illic protinus in orationem dedit: qui post paululum egressus, ad horreum matrem reduxit, quod ita tritico plenum inventum est, sicut plenum ante non fuerat, cum mater illius totius anni sumtus se congregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater, ipsa jam cœpit ^d agere ut daret, qui sic celeriter posset quæ petisset, accipere. Hæc itaque in hospitii sui vestibulo gallinas nutrire consueverat: sed eas ^e ex vicino rure vul-

Sancti pueri
oratione
triticum in
horreo multi-
plicatum.

τῆς ἱερωσύνης πάγματι ἔχ τῶν θαύμασιν ἄμα ἐπνήσκησεν; ἐκεῖνα δὲ θαυμασιώτερα μᾶλλον ὑπάρχουσιν, ἅπερ ἀμὴν νηπίς αὐτῶ ὄντος πεποικίναυ αὐτὸν ἱμαριεῖ ὀγιῶν ἕως ὁ κληεῖκος. ἔλεγε γὰρ εὐεῖ αὐτῶ, ὅτι ἐτι εὐδὲ τῆ μητεῖ ἂν, πάνυ νήπιος ὑπάρχων, ὑπερχόμενος ἐκ τῆ οἴκῃ αὐτῆ, ποτὲ δὲ ἀνὸς σιχαεῖς ὑπέσφρασεν. ἦνίκα γὰρ γυμνὸν τινα ἐθεάσατο, ἀποδυόμενος ἀπερὶ ἡμφίεσο, τῶτον ἐνέδου, μόνως τῶς παντοδυνάμῃ Θεῷ ὀφθαλμοῖς τῶτο κατοπτρῶσαι θέλων, παρ' ἑ ἔχ τ' μισθὸν ἠλπίζε. συλνοτέρως δὲ εὐδὲ τῆς οἰκείας μητρός ἐπετιμᾶτο λεγέσης, μὴ εἶναι δίκαιον, αὐτὸν εὐδὲ ὑπάρχοντα, τῶς ἀποχοῖς εἰδύματα δωρεῖσθαι. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ὄρρεον εἰσελθῶσα, σχεδὸν ὄλον τ' σῖτον ὄν εἰς διοίκησιν τῆ οἴκῃ αὐτῆς πάντῃ τῆ εἰωυτῆ ἐπιμάσασα ἰὼ, εὔρε εὐδὲ τῆ ἡμφί αὐτῆς τῶς ἀποχοῖς εὐδὲ εἰσθῆσθαι. τῶτο δὲ θεασαμένη ἤρξατο θρῆνεῖν, ἔ τὸ ἀρῶσπον αὐτῆς τίπτεν, ὡς τῆ εἰωυτῆ παιτὸς τ' τροφῶ ἀπολέσασα. ἐν τῶτοις δὲ ὁ τῆ Θεῷ παῖς Βονιφάτιος κατέλαβεν, ὅσις αὐτὴν λόγους εὐδὲ ἀνετικοῖς καταπραύνην ἤρξατο. εἰς ἡδὲν δὲ τῶ αὐτῆ εὐδὲ εἰσθῆσθαι ταύτης λογισαμένης, εὐδὲ ἀκαλεῖν αὐτῶ ἤρξατο, ὅπως ἐκ τῆ ὄρρεῖς εὐδὲ λθῆ, ἢ σῖτος ὀλίγος εἰαπομείνας ἰὼ. ταύτης δὲ εὐδὲ εἰσθῆσθαι, ὁ τῆ Θεῷ παῖς ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν ἐν αὐτῶ τῶ τόπῳ ὑπέσφρασεν. ἔ μετ' ὀλίγον εὐδὲ εἰσθῆσθαι τῶ ἑαυτῆ μητέρα εἰς τὸ ὄρρεον εἰσήγαγεν, ὅπερ εὐδὲ ἀχρῆμα γέμον σῖτε εὐρέθη ὑπερεκπειοῦς τῆ ἀρῶν, ἕπερ ἡ μήτηρ αὐτῆ σαρῶσασα ἰὼ, καίρῃσιν εἰς τῶ τῆ πάντῃς εἰωυτῆ διοίκησιν. τῶτο δὲ τὸ θαῦμα θεασαμένη, κατανηεῖσα ἤρξατο λέγειν αὐτῶ εὐδὲ εἰσθῆσθαι ὅπως βεβῆται, ἦνίκα ἔπω σωτῆμως δύναται λαβεῖν, ὅπερ εὐδὲ τῆ Θεῷ αὐτῆται. ἡ αὐτῆ τῶν αὐτῶ τῆ οἴ-

Vide Appen-
dic. 9. 9.

α

^a Editi, vel *vestiebat*, hic se expolians; vel *vestiebat*, hoc; vel *vestiebat nunc*, contradicentibus MSS. Angl. & nostris.

^b Valcl. & Longip. *illius obtentu mercedis*. Germ. Lyr. & zus Aud. *illius obtentu mercede vest*. Compend. *illius operatione mercedis vest*.

^c Bessar. *exiret*.

^d Germ. ac Prat. *rogare*. ius Aud. Big. & Lyr. *cogere*.

^e Longip. *ex vicinitate*. Bessar. *ex vicini na rupe*.

^a ὑποκαμίσιον subucula est seu camisa, Gallice *chemise*, *interuula* etiam dicitur, quasi vestis interior. Aliquando pro veste sacra intelligitur; docetque Symeon Thesial. de Sacris Ordinatis. c. 2. idem esse ac *penula* seu *φελόνιον*. Verum hic nonnisi pro communi profanaque veste accipi potest. Idem statuendum de voce *σιχαεῖον*, quæ etiam aliquando Ecclesiasticam vestem, aut Monachicam significet, eo tamen loci est strictioris tunice genus, etiam laicorum usui concessa.

pes veniens auferebat. Quadam vero die dum in eodem vestibulopuer Bonifacius stare, vulpes ex more venit, & gallinam abstulit. Ipse autem concitus Ecclesiam intravit, & se in orationem prosternens, apertis vocibus dixit: Placet tibi, Domine, ut de nutrimentis matris meae manducare non possim? Ecce enim gallinas quas nutrit, vulpes comedit. Qui ab oratione surgens, Ecclesiam est egressus. Mox autem vulpes rediit, gallinam quam ore tenebat dimisit, atque ipsa moriens ante ejus oculos in terram cecidit.

a

b

PETR. Valde mirum quod exaudire preces in se sperantium etiam in rebus vilibus dignatur Deus.

GREGOR. Hoc, Petre, ex magna Conditoris nostri dispensatione agitur, ut per minima quae percipimus, sperare majora debeamus: exauditus namque est in rebus vilibus puer sanctus & simplex, ut in parvis disceret, quantum de Deo praesumere in magnis petitionibus deberet.

PETR. Placet quod dicis.

CAPUT X.

De Fortunato Tudertinae civitatis Episcopo.

Quid miracula vilibus in rebus facta nos doceant.

Martyrolog. 14. Octob.

c

GREGOR. Alius quoque vir viri-
RIUS. tate venerabilis in eisdem partibus fuit Fortunatus nomine, Tudertinae antistes Ecclesiae, qui in effugandis spiritibus immensa virtutis gratia pollebat, ita ut nunquam ab obsessis corporibus legiones daemonum pelleret, & continua orationis studio intentus, obiectas contra se eorum multitudines

a 1us. Aud. & Lyr. ipsa hora moriens.
2us. Aud. cum Gemet. ipse moriens.

b Addunt excusi videtur, vel mihi vid.

c 1us Theod. & Val-cl. spiritibus immundis: 2us Theod. & Longip. spiritib.

κα αὐτῆς προωλίφ ἕδος εἶχεν (α) ὀρνίθια ἀνατρέφειν . ἐκ δὲ προσαραμμενὸν ἀγρῷ ἀλώπηξ ἰρχομένη, ταῦτα ἐλάμβανεν . ἐν μὲν δὲ ἡμέραι, ἐν ὅσῳ ἐν τῷ αὐτῷ προωλίφ ὁ παῖς Βονιφάτιος ἴσατο , ἡ ἀλώπηξ κατὰ τὸ ἕδος ἐλθούσα, ὀρνίθιον ἤρπασεν . αὐτὸς δὲ συνιπύμας εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθὼν, ἐν ἑαυτὸν εἰς ὄχλιν ὑποστρίψας διόμῳμος, ἔλεγεν ἀρέσκει σοι, κύριε, ἵνα ὡς ὃν ἡ μήτηρ με ἀνατρέφει ὀρνέων φαγεῖν μὴ δύνηθῶ ἅπαντα γὰρ ἡ ἀλώπηξ αὐτὴ κατέφαγεν . (β) ἀναστὰς οὖν ἐκ τῆς ὄχλης, ἐν ὕελλθῶν ἐκ τῆ ἐκκλησίας, ᾠδωρηῆμα ἡ ἀλώπηξ ὑποστρίψασα, τὸ ὀρνίθιον ὅπερ ἐν τῷ σώματι κατέφαγεν, εἶασεν . αὐτὴ δὲ ἐνώπιον τῶ ὀφθαλμῶν αὐτῆ ἐν τῇ γῇ πεσούσα ἀπέθανεν .

α

β

PETR. Λίαν θαυμαστὸν ὑπάρχει, ὅτι ἐν πράγμασιν ἀτελεστάτοις ταῖς ὄχλαῖς ἔεισελθὼν ἐλπίζοντων ὑπακούσαι καταξιοῖ ὁ Θεός.

ΓΡΗΓΟΡ. Τῶτο, Πέτρε, ἐκ μεγίστης τῆ κτισθῆ ἡμῶν οἰκονομίας γίνεται, ἵνα ἄλλῃ τῶ μικρῶν ὢν λαμβάνομεν, ἐν περὶ τῶ μεγάλων ἐλπίξεν πισθῶσῳμῳ . εἰσηκῆδῃ πίνου ἐν ἀράγμασιν ἀτελεστάτοις ὁ ἀνακος ἐν ἅγιος πῶς ἔπος, ὅπως ἐν τοῖς μικροῖς μάθη πόσον ὀφείλει εἶ ἐν τοῖς μεγίστοις παρὰ τῶ Θεῷ αἰτήμασι κατατομῆσαι .

PETR. Αρέσκει ὁ λέγεις.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

Πεὶ Φορτενάτος ἐπισκόπος πόλεως Τυδέρεως.

ΓΡΗΓΟ-
ΡΙΟΣ. ΑΛΛΟΣ πόνου αἰὴρ πάνυ ὀλαβῆς πολιτείας, ἐν τοῖς αὐτοῖς τῆς Τεσσόνιας γέγονε μέρεσι, Φορτενάτος ὀνόματι, τῆς Τυδέρεως δὲ ἐκκλησίας καθέση ἐπίσκοπος ὅσις ᾠδωθῆ Θεῷ κῆσεν εἰληφῆς, φυγαδωτῆς τῶ ἀναδάρτων πνθῶμάτων ὑπῆρχεν ὑστῆσιος, ὡσε ἐνίοτε πῶς τῶ δαιμόνων λεγῶνας ἐκ τῶ σωματῶν ἐν οἷς κατῶκων διάκων, τῶς ἐσπερλομένηας αὐτῶ παρ αὐτῶν πλείστας ἐπιβελάς, ἔφα τῆς

M 2 ἐπι-

mal gnis .
α Reg. ὀνιθας ... πῶπτες ἐλάμβανεν .
β Reg. ἀναστάντος ἔν ὕπῳ ἐκ τῆς ὄχλης ἐν τῆς ἐκκλησίας ὕελλθῶτος ᾠδωχρημα .

superaret. Hujus viri familiarissimus fuit ^a Julianus nostræ Ecclesiæ defensor, qui ante non longum tempus in hac urbe defunctus est. Cujus ego quoque hoc didici relatione quod narro: quia sæpe gestisilius ^b ausu familiaritatis itererat, e-
jusque post memoriam ad instructionem nostram quasi favi dulcedinem in ore retinebat.

Templum
ad euntibus
continentia
necessaria.

Matrona quædam nobilis in vicinis partibus Tusciæ nulum habebat, ^c quæ intra breve tempus quo filium ejus acceperat, cum eadem focru sua ad dedicationem Oratorii beati Sebastiani martyris fuerat invitata. Nocte vero eadem qua subsequente die ad dedicationem prædicti Oratorii fuerat processura, voluptate carnis devicta, a viro suo sese abstinere non potuit: cumque manefacto conscientiam deterreret perpetrata ^d carnis delectatio, processionem vero imperaret verecundia, plus erubescens vultum hominum, quam Dei judicium metuens, cum focru sua ad dedicationem Oratorii processit. Mox vero ut reliquæ beati Sebastiani martyris Oratorium ingressæ sunt, eandem prædictæ matronæ nulum malignus spiritus arripuit, & coram omni populo vexare cœpit. Ejusdem vero Oratorii Presbyter dum eam vehementissime vexari conspiceret, ex altari protinus sindonem tulit, eamque operuit: sed hunc simul repente diabolus invasit. Et quia ultra vires ^e voluit quidquam præsumere, compulsus est cognoscere in sua vexatione quid esset. Hi vero qui aderant, puellam in manibus ex Oratorio sublatam ad do-

ἐπιμόνος ἢ καρτερικῆς ἀλλῆς ὑπερέβαινε .
τῶν τῶ ἀγίῳ ἀνδρὶ οἰκειότατος ἐν ἀγάπῃ
γένονεν Ἰουλιανὸς ὁ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας
δεφένωρ . ὅσις ἔ ἀπὸ πολλῆ καὶ ἐν ταύ-
τῃ τῇ πόλει ἐτελεύτησεν ἡ δὲ λέγω διή-
γησιν ὑπὸ αὐτῆ μεμάθηκα . οὗτος ἔν ἐν
πολλῇ παρρησίᾳ πρὸς αὐτὸν ὑπάρχων , τὰ
ἴψ' ἀγάξων αὐτῆ ἀκρειβῶς ἠπίεστο . ὅσις
τῶν τῶν γλυκύτητα εἰς ἡμέτερον σπείγ-
μὸν , κατὰ πρὸς μείλιτος κρείον δὲ τῆς μνή-
μης ἐὼ τῷ σώματι ἀπὸ πρεσβύτερων .

Ἐλεγε δὲ , ὅτι ματρὸν ἄ τις δὲ γενεσάτη
ἐν τοῖς γεννησῶσι τῆς Τυσκίας μέρεσιν ,
ἔ πρὸ πολλῆ καὶ ὑμῶν εἰς τὸν ὑὸν αὐ-
τῆς ἡ λαβῶσα . ἦ τις ἄμα τῇ ἑαυτῆς
πενθερᾷ εἰς ἐγκλησμόν δυνεῖς τῷ μα-
καεῖ μάρτυρος Σεβαστιανῶ ἦν κληθεῖσα .
τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ ἢ ἡμέλλεν ἢ τῶν ἐγκλη-
μῶν ἡμέρα τῆ προλεχθεῖτος (α) δυνε-
εἰς ἐπιφάνειν , τῇ τῆς σαρκὸς ἡδονῇ κλη-
θεῖσα , ἐκ τῆ ἑαυτῆς ἀνδρὸς ἐγκρατεύσα-
σαι ἐκ ἡδονῆς . πρῶτας δὲ λοιπὸν γενε-
μῆτος , μὴ ἀκρειβῶς τῶν γενεμῶν
τῆς σαρκὸς ἡδονῆς , προλεθεῖν ἡρετί-
σαστο , τὸ ἦ ἀνθρώπων μᾶλλον προσώπων
ἐρυνθεῖσα , ἢ τῶν τῆ Θεῶ κείων φοβηθεῖ-
σα , ὅθεν μετὰ τῆς ἑαυτῆς πενθερᾶς εἰς
τῆ ἐγκλησμόν τῆ δυνεῖς προλεθεῖ . ἡνί-
κα δὲ τὰ λεφάνα τῆ ἀγίῳ μάρτυρος Σε-
βαστιανῶ ἐν τῷ δυνεῖα εἰσῆλθον , τῶν
προλεχθεῖτων τῆς ματρὸς ὑμῶν πνεῦ-
μα πονηρὸν κρατῆσαν , ἐνώπιον κείων τῆ
λαῶ δαιμονοδῶν πεποίηκεν . ὁ δὲ τῆ δυ-
κτικῆς πρεσβύτερος , σφοδρῶς ταύτῃ δαι-
μονοζομῶν δειασάμενος , ἐκ τῆ θυσιαση-
εἰς τῶ σινδῶνα λαβῶν , ταύτῃ ἐσκέπασε .
παρωπῆ δὲ ἡ εἰς αὐτὸν ὁ δὲ βολος εἰσῆλ-
θε , δὲ τὸ ὑπὲρ (β) δύναμιν τῶν τι
ἀποτομῶσαι ἵνα ἐν τῇ ἑαυτῆ ὀχλήσει
οὐκ ἀμέμῃτος γῶ , τί ἐσιν ὁ πέπονθεν .
οἱ δὲ ἐκείσε ἀρεθῆντες , τῶν κέρων ἐν ταῖς
χερσὶν ἐκ τῆ δυνεῖς ἀραντες , εἰς τῆ ἴδιον
οἶκον ἀπῆγαγον . ἐὼ ὅσῃ δὲ ταύτῃ ὁ ἀρ-
χένας ἐλθρὸς σφοδρῶς βία ὀχλῶ συνεί-
τει-

^a De defensoribus lege ep. 29. l. 5. indi-
cât. 13.

^b Germ. Long. Val-cl. rus Carnot. Big.
& 2dus Theod. (& Nan.) usu. Bess. causa.

^c Bess. Est autem procedere quia Ecclesiam
adire etiam celebrandæ missæ causa, ut sæpe in
Registro occurrit: ut l. 13. ep. 48. Ex Maur.

^d Ex Hieron. in Apolog. ad Pammach.
patet Romanos pro piaculo habuisse eccle-

sias adire post copulam etiam licitam. Le-
ge etiam Canon. 21. omnis homo de con-
secrat. dist. 2. & Mabill. T. 1. Annal.
p. 346. Ex Maur. E. V.

^e An nec tunc omnibus exorcizare vel sa-
cerdotibus licebat? E. V.

^α Colb. δυνεῖς ἐπιφάνειν τῇ . . . ἡδονῇ
κινηθεῖσα ἐκ.

^β Reg. δύναμιν τι ἀποτομῶν ποιῶσα.

num propriam deportaverunt. Cumque hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer attereret, propinqui sui eam carnaliter amantes, & amando persequentes, ad obtinendum salutis remedium maleficis tradiderunt; ^a ut ejus animam funditus extinguerent, cujus carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta est itaque ad fluvium, atque in aquam versa; ibique diutius incantationibus agere malefici moliebantur, ut is qui eam invaserat diabolus exiret. Sed miro omnipotentis Dei judicio, dum arte perversa unus ab ea reppellitur, in eam subito legio intravit. Cœpit ex hoc illa tot motibus agitari, tot vocibus clamoribusque perstrepere, quot spiritibus tenebatur. Tunc inuito consilio parentes ejus suæ perfidiæ culpam fatentes, hanc ad venerabilem virum Fortunatum Episcopum duxerunt, eique reliquerunt. Qua ille suscepta, multis se diebus ac noctibus in orationem dedit: tantoque annisu precibus incubuit, quanto & in uno corpore contra se assistere legionis aciem invenit. ^b Cum non post multos dies ita sanam atque incolumem reddidit, ac si in eam proprium diabolus nunquam habuisset.

Fortunatus ex matrona dæmonum legionem fugat.

Spiritus malus peregrinum se simular.

Alio quoque tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obseffo quodam homine immundum spiritum excussit. Qui malignus spiritus cum vesperascente jam die secretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quempiam esse se simulans, circuire cœpit civitatis plateas & clamare: O virum sanctum Fortunatum Episcopum! ecce quid fecit? peregrinum hominem de hospitio suo expulit. Quæro ubi requiescere debeam, & in civitate ejus non invenio. Tunc quidam in

^a Bessar. & ejus animam penitus extinguerunt.

^b Excessi mutarunt cum in quam.

τερεν, οἱ πλησίον αὐτῆς σωματικῶς αὐτῷ ἀγαπῶντες, ἰσχυρόντες ἐξ τῆς θεραπείας σωτηρίας αὐτῷ τυχεῖν, φαρμακῶς αὐτῇ προσήγαγον· ὅπως τὸ σῶμα ταῖς μαγικαῖς τέχναις πρὸς καιρὸν ἐπιμελήσασθαι θέλοντες, τῷ ψυχὴν ἐκ βάθρων σβέσωσιν. ἀπηνέχθη τοιγαροῦν εἰς ποταμὸν, ἔ' ἐν τῷ ὕδατι βληθεῖσα, πολλαῖς ἐπιλαλιαῖς οἱ φαρμακοὶ χρυσάμφοι, ἐβέβησαν ὅτι ὁ ἐπιβάς αὐτῇ δαίβολος ἔξελεύσεται. ἀλλὰ θαυμασὴ τῆς παντοδυναμίας Θεῶν ἡ κείσις γέγονεν. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐξ τῆς ἔξεραμμένης τέχνης ὁ εἰς δαίμων ἀπ' αὐτῆς διαχθῆται προσεδουκᾶτο, ἀφῶ εἰς αὐτῷ λεγεῶν εἰσήλθεν. ἤρξατο οὖν ἡ κόρη ποσῶντη δούσῃ τῆς σώματος σωτερείβειν, ἔ' ποσῶνταις ὑλακτεῖν φωνῆς, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι ὑπὸ πλήθους δαιμόνων αὐτὴ βασανίζεσθαι. τότε οἱ αὐτῆς γονεῖς βελὴν ἀγαθὴν βελδισάμφοι, ἰς τὸ αἴτιον τῆς ἐπιβῆς ἀπιστίας ἐπιγράφαντες, αὐτῷ πρὸς τὸν δολαίβσατον ἀνδρα Φορτωιᾶτον τὸν ἐπίσκοπον ἀπήγαγον, (α) δόμοι αὐτῆς βοηθῆσαι τῇ χεῖμα. ζομένη, παρ' αὐτῷ δὲ αὐτῷ καταλείψαντες, ἀεχάρησαν. ὁ δὲ τῆς Θεῶν ἀνδραπος αὐτῷ δὲξάμφοι, ἔ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἰς νύκτας ἐν τῇ πρὸς Θεὸν δεήσει ἐωπὸν δεδουκῶς, ποσῶντη ἐπιμονὴ ταῖς εὐχαῖς ἐχρησατο, ὅσον ἢ τῆς λεγεῶνος πληθύν ἢ ἐν τῷ ἐνὶ σώματι ἔσαν, ἀντισταμένῳ αὐτῷ εὐρεν. ἔ' μετὰ πολλὰς δὲ ἡμέρας ἔτος αὐτῆν ὑγιῖ ἰς ἔρραμένῳ τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκεν, ὡς ὅτε ἀδέποτε ἐν αὐτῇ ὁ δαίβολος ἔξεσίαν ἔχεν.

Ἐν ἄλλῳ τοίνυν κερῷ, ὁ σεβάσμιος ἔτος ἀνὴρ ὁ ἀληθινὸς τῆς παντοδυναμίας Θεῶν δᾶλος, ἀνδραπὸν τινα ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου κρατέμενον, ἐξ τῆς ἀγίας αὐτῆς εὐχῆς ἠλυθέρασεν. τὸ δὲ ἔξεληλυθὸς ποιητὸν πνεῦμα, πρὸς ἑστέραν ἢ δὲ λοιπὸν τῆς ἡμέρας κλινέσης, ἔ' τῆς νυκτὸς ἐπελθέσης, πάντων ἐν ἡσυχίᾳ ὄντων, ξέρον τινα ἐαυτὸν προσωποσάμενον, τὰς τῆς πόλεως κλατείας γυροῦν ἤρξατο, κράζον ἰς λέγον· ὦ τῆς ἀγίας ἀνδραπος Φορτωιᾶτε τῆς ἐπισκόπε· τί πεποιήκει; ἰδὲ γὰρ ξέρον ἀνδραπον ἐκ τῆς κελίης ἐξέβαλε. ζητῶ (β) πῶς ἔφερον αἰαπαλεῖαι, ἰς ἐν τῇ πόλει αὐτῆς τόπον ἐχ δεύσῃ. αὐτῆς δὲ φωνῆς ἀνὴρ

^α Reg. δειόμενοι ἰς παρακαλῶντες αὐτὸν βοηθῆσαι ὑπεχάρησαν.

^β Mill. πῶς ὁφείλω.

α

β

τις

hospitio eum uxore sua & parvulo filio ad prunas sedebat, qui vocem ejus audiens, & quid Episcopus ei fecerit requirens, hunc invitavit hospitio, federe secum juxta prunas fecit. Cumque vicissim aliqua confabularentur, parvulum ejus filium idem malignus spiritus invasit, atque in easdem prunas projecit, ibique mox ejus animam excussit. Qui orbatus miser, vel quem ipse susceperit, vel quem Episcopus expulisset, agnovit.

PETR. Quidnam hoc esse dicimus, ut occidendi ausum in ejus hospitio antiquus hostis acciperet, qui hunc peregrinum æstimans, ad se hospitalitatis gratia vocasset?

GREGOR. Multa, Petre, videntur bona, sed non sunt, quia bono animo non fiunt. Unde & in Evangelio Veritas dicit: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Quia cum perversa est intentio quæ præcedit, pravum est omne opus quod sequitur, quamvis esse rectum videatur. Ego namque hunc virum, qui dum quasi hospitalitatem exhiberet orbatus est, non pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi derogatione: nam pœna subsequens innotuit, quia præcedens illa susceptio sine culpa non fuit. Sunt namque nonnulli, qui idcirco bona facere student, ut gratiam alienæ operationis obnubilent: nec pascuntur bono quod faciunt, sed laude boni qua cæteros premunt. Qua de re existimo hunc virum qui malignum spiritum in hospitalitatem suscepit, ostentationi potius intendisse quam operi, ut meliora quam Episcopus fecisse videretur: quatenus ipse susceperet eum, quem vir Domini Fortunatus expulisset.

a Bessar. qui eum ad se hospitalitatis gratia vocasset.

b In duob. prioribus Carnot. qua ceteris præminent. Consentit Val. cl. (Et Nan.).

τις ἀπέσας, ἐν ταύτῃ αὐτῷ, ἅμα δ' ἀπὸ συμβίβης, ἢ σεμνῆ παιδίῳ εἰσάγει τῇ πυρᾷ καὶ δεξιόμηνος, τῶτον καλέσας, ἕξει τὴν πύρῃ αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος πεποιήκει, ἐν ταύτῃ αὐτῷ οἴκῳ τῶν ἐν εἰσάγει, ἢ πλοσίον ἑαυτῷ εἰσάγει τῇ πυρᾷ καθίσαι αὐτὸν πεποιήκει. καθέξομένων δὲ αὐτῶν, ἕ' πρὸς ἀλλήλους ὀμιλῶντων, τὸ αὐτὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐν τῷ αὐτῷ σεμνῷ παιδίῳ εἰσελθόν, ἐν τῇ πυρᾷ αὐτὸ ἔρριψε. ἢ εἰσάγει εἰς αὐτῷ τῷ πυρὶ τὸ ψυχὴν ἀπὸ τοδοῦμαι πεποιήκει. τῶτον αὐτὸ ὁ ἐλεηνός ἐκείνος ὑπομένει ἐπέγνω, τίνα ὁ ἐπίσκοπος ἕξει γαγε, ἢ τίνα εἶπος ὑπέδξατο.

PETR. Τί οὖν τῶτον λέγομεν, πῶς τὸν τῷ φονεύσαι ἕξει αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ὁ ἀρχέσκωτος ἐχθρὸς ἔλαβεν, ὅστις τῶτον ξέρον νομιζῶν ὑπάρχειν, ὑποδοχῆς χάειν ἐν ταύτῃ αὐτῷ κελίῳ προσελάβετο;

IPIHOT. Πολλὰ, Πέτρε, θεωροῦνται Vide Ag- pend. § 3.
νομιζόμενα καλὰ εἶναι, ἀλλ' ἐκ εἰσὶ, διότι ἀγαθῆ (α) εἰσάγει ἐγίνονται. ὅθεν α
ἢ ἐν ταύτῃ ἀγαθῇ ἢ ἀφ' αὐτῆς τῆς κρυφῆς λέγει φωνῆ· εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σε (β) β
πανηρὸς ἐστίν, ὅλον τὸ σῶμα σε σκοτεινὸν ἔσται. ἐν ἐκάστῳ γὰρ πράγματι, ἐὰν μετὰ δολιότητος ἢ ἀρχῆς γένηται, πᾶν τὸ ἐπακολεθῶν ἔργον σκολιὸν δέσκειται, καὶ εἰ ὀρθὸν εἶναι νομιζοίτο. ἐγὼ οὖν γὰρ τὸν αὐτῷ, ἐν ξειδοχίαν ποιῶσαι θελήσασαι, τυφλάσει περπεσιόσαι ἀκήκοα, ἐχί' ἐνεκεν διαπραχλνίας τῶτον ποιῶσαι αὐτὸν ὑπολαμβάνω, ἀλλὰ ἢ ἐπίσκοπον μεμῶμενος· ἢ γὰρ ὑπακολεθῶσα κείσιν φαιερὸν τῶτον πεποιήκειν, ὅτι ἢ γενομένη ὑποδοχῆ ἀνδρῶν πταίσματος ἐκ αὐτῶ. εἰσὶ τρηγαροῦ ἐκ ὕλιγοι, οἵτινες ἔργον ἀγαθὸν ποιῶσαι ἐπιτηδεύσιν, ἵνα τὸν τῶ ἀλλοτῆς ἔργα ἀρετῶ συσκιᾶσιν. εἰ δὲ γὰρ ἐνεκεν μιδαποδοσίας τὸ ἀγαθὸν ποιῶσαι προαιροῦνται, ἀλλ' ἐπαινεῖσθαι θέλοτες, ἢ ἵνα τὰ ἄλλων καλὰ ἀνατρέψωσιν. ὅθεν ὑπολαμβανῶ ἢ τῶν ἢ αὐτῶ τὸ πονηρὸν πνεῦμα ὑποδοχῆς χάειν δεξιόμηνος, τῇ ἐπιδείξει μᾶλλον, ἢ συμπαθείας ἐνεκεν τῶτον ποιῶσασαι. ὡσε κρηττότερον αὐτὸν ἐν τῶτον τῶ ἐπισκόπου φανῆσαι, ἐτι ὅν ἀνδρῶπος τῶ Θεῷ Φορτενῆτος ἐξήγαγε, αὐτὸς ὑποδέξασθαι ἔσθασεν. (γ)

ΠΕΤΡ.

α Reg. προαιρίσει.

β Uterque Cod. σκοτεινός ἐστιν.

γ Reg. αὐτὸς ὑπέδξατο. Colb. ὑποδέξασθαι ἐσπᾶσεν.

PETR. Ita est ut dicis : nam finis operis probabat , quod munda
 a intentio in operatione non fuerit.

Crucis signo
 lumen cæco
 restituit For-
 tunatus .

GREGOR. Alio quoque tempore , cum oculorum quidam lumen amisisset , ad hunc deductus intercessionis ejus opem petiit , & impetravit . Nam cum vir Dei oratione facta oculis ejus b signum crucis imprimeret : ab eis , protinus luce reddita , nox cæcitatibus abscessit . Præterea equus cujusdam militis in rabiem fuerat versus , ita ut a multis teneri vix posset : sed & quoscumque potuisset invadere , eorum membra morsibus dilaniaret . Tunc utcumque a multis ligatus ad virum Dei deductus est .

b

c Qui mox ejus capiti extensa manu signum crucis edidit , cunctam ejus rabiem in mansuetudinem mutavit , itaut postea mitior existeret , quam ante illam insaniam fuisset . Tunc idem miles equum suum , quem celerrimo miraculi imperio a sua vesania vidit immutatum , eidem sancto viro decrevit offerendum . Quem cum suscipere ille renueret , ipse vero in precibus ne despiceretur ejus oblatio , perseveraret , sanctus vir mediam duarum partium viam tenens , & petitionem militis audivit , & munus recipere pro exhibita virtute recusavit : prius namque dignum pretium præbuit , & postea equum qui sibi offerebatur , accepit .
 d Quia enim si non susciperet , eum contristari conspexerat , caritate cogente emit quod necessarium non habebat .

Et equum
 in rabiem a-
 ctum sanat .

d

ΠΕΤΡ. Καθ' ὅπερ εἶρηκας , ὅπως ἐστὶ τὸ τέλος ἢ τὸ ἔργον ἀπέδειξε , καὶ ἀμφιβολία ἐστὶ τῶν ἄλλ' ὑπάρχει .

ΓΡΗΓ. Ἐν ἄλλῃ ποίῳ καιρῷ τὸ τ' ὀφθαλμῶν φῶς τις (α) ὑπεβαλὼν , πρὸς τὸ ἅγιον τῶτον ἄνδρα ἀπηνέχθη , δεήσεις αὐτοῦ προσάγων τῷ βοηθείας παρ' αὐτοῦ ἐπιτόλῃσθαι , ὅπερ καὶ γέγονε . τῷ ἄνθρωπῳ τῷ Θεῷ δὴλὴν ποιήσαντος , ἕως τῶν ὀφθαλμοῦν τὸν τύπον τῷ σαυρῷ ἐπιθέντος , ἄσχετην τὸ φῶς ἀπέλαβε , τῷ σκοτεινῆς τυφλώσεως φυγαδεδθέντος . στρατιῶντι πάλιν τινὸς τ' ἵππον λύουσα σφοδρῶς κατέχευε , ὥστε τῶν μόλις ὑπὸ πολλῶν κρατηθῆναι . εἰς ἕξ ἢ ἐπιβῆναι ἴδου , ἠδὴν τῶν τὰ μέλη τοῖς δῆγμασι κατέπληγτε . ὅτε οὖν ὑπὸ πολλῶν κρατηθεὶς ἐδέθη , πρὸς τὸ Θεῷ ἄνθρωπον Φορτωτῶν ἀπηνέχθη . ὅστις παρὰ τὸ ἴδιον ἐκτείνων χεῖρα , καὶ ἐπὶ τῷ ἵππῳ κεφαλῶν τὸν τύπον τῷ σαυρῷ ποιήσας , πᾶσαν ἡμῶν τὴν λύουσαν εἰς πρότυπον μετέβαλεν ὥστε σφοδρῶς αὐτὸν μᾶλλον ἔκτοτε γενέσθαι ὑπὲρ τὸ πρότερον , πρὶν ἢ τὴν λύουσαν ἐκείνου χεῖρα . τότε ὁ στρατιώτης ἐκείνος τὸν αὐτῷ ἵππον , ὅνπερ θαυμασίᾳ κελύσει σωτήριος ἐκ λύουσης ἰαθέντα ἐδέξατο , τῷ ἀγίῳ ἀνδρὶ προσενέγκαι ἔκενε . (β) μὴ βυλομήνης δ' ἵππον τῷ ἐπισκοπῆς δέξασθαι , αὐτὸς ἀπέμεινε ἰκετεύων μὴ παροικτωθῆναι τὴν αὐτῆ προσφοράν . ὁ δὲ ἅγιος ἀνὴρ ἕως , μέσση ὁδὸν κρατήσας , καὶ τὴν στρατιῶντι αἴτησιν ἐπλήρωσε , καὶ τὸ δῶρον δέξασθαι ἔδει τὸ γενόμενον θαῦμα ἐκ ἠδελύσε . πρότερον οὖν δικαίαν τιμὴν δεδοκῶς , τότε τὸν ἵππον τὸν προσεσχθέντα αὐτῷ ἐδέξατο . εἰ μὴ ἢ τῶν λαβῆναι κατεδέξατο , πάνυ ὁ στρατιώτης διλιβῆναι ἤμελλεν . τῆς οὖν ἀγάπης ἀναγκαζέως , ἠγόρασεν , ἕπερ χρεῖαν ἐκ εἶχε .

β

Οὐδὲ

a Germ. Val-cl. Longip. zus. Theod. Comp. & Prat. munda susceptio . In Nandest ut dicis , & Bess. habet in opere .

b De frequenti usu & miraculis signi Crucis lege Tertul. l. de cor. mil. cap. 3. & Petav. T. 2. in Epiplan. p. 57. & Greg. Nazianz. orat. 3. in Julian.

c Big. qui mox ut ... dedit : quod olim in primo Aud. lectum . In Val-cl. legi-

tur quoque dedit . Bessar. & S. M. G. qui mox ut .

d Bessar. Ipse enim si non susciperet eum , contristare illum triste videbat . Mox video bonum , pro deo .

a Reg. ἀποβαλλόμενος . Colb. idem habet cum unico λ .

β Ita restitimus ex mfs. Prius legebat : μὴ βυλόμνος . . . ἐπίσκοπος .

Senum col-
loquia Gre-
goriofemper
grata .

Neque hoc filere de hujus viri virtutibus debeo, quod ante dies duodecim agnovi. Quidam namque ad me deductus est senex pauper; atque ut mihi senum collocutio esse semper amabilis solet, studiose hunc unde esset inquisivi: qui se esse de Tudertina civitate respondit. Cui inquam: Quæso te, Pater, num Fortunatum Episcopum nosti? Qui ait: Novi, & bene novi. Tunc ipse subjunxi: Dic, rogo, si qua illius miracula nosti, & desideranti mihi qualis vir fuerit innotesce. Qui ait: Homo ille longe fuit ab istis hominibus quos videmus modo. Nam quidquid ab omnipotenti Deo petiit, ita dum peteret impetravit. Cujus hoc unum narro miraculum, quod ad præsens animo occurrit. Quadam namque die Gothi juxta Tudertinam civitatem venerunt, qui ad partes Ravennæ properabant, & duos puerulos de possessione abstulerant, quæ possessio præfata Tudertinæ civitati subjacebat. Hoc cum viro sanctissimo Fortunato nuntiatum fuisset, protinus misit, atque eisdem Gothos ad se evocari fecit. Quos blando sermone alloquens, eorum prius studuit asperitatem placare, ac post intulit, dicens: Quale vultis pretium dabo, & puerulos quos abstulistis reddite, mihi que hoc gratiæ vestræ munus præbete. Tunc is qui prior eorum esse videbatur, respondit dicens:

a Quidquid aliud præcipis, a facere parati sumus: nam istos puerulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus est, dicens:

b Contristas me, b fili, & non audis patrem tuum: noli me contri-

a Nan. nobis ut in Græco.

b Abest fili a Germ. Norm. & fere omnibus MSS. Legitur in Græc. verf. Best. me, β non audis patrem tuum.

a Reg. διήγῃσαι cum accentu in antepenult. Maur. Miror cur & sine Reg. MS. certum errorem non emendavit Sammarthianus. E. V.

Οὐδέ τῆτο ἀδελφισιωπηθῆναι δίκαιον κείνω ἐκ τῆ τῆ ἀγίῃ τέτῃ ἀνδρὸς δυνάμεων, ὅπερ πρὸ ἡβῆ δώδεκα τέτῃν ἡμερῶν ἔγνω. γέρον γδ τις πάλῳς ἦλθε πρὸς μέγ. ὡς δὲ προσφιλῆς μοι πάντοτε τῆ γερόντων ἡ σωτυχία ὑπάρχει, νοσηχῶς τῆτον πόθεν ἐστὶν ἠρξάμεν ἐπιρωτῶν. ὅσῃς ἔχ ἀπὸ τῆς πόλεως Τεδέρεως ἐαυτὸν εἶναι ἔφασκεν. ἐγὼ δὲ προθῆς εἶπον· αἰτῶ σε, πάτερ, Φορτανῶτον τὸν ἐπίσκοπον γινώσκῃς; αὐτὸς δὲ ὑποκειθῆς, εἶπε. γινώσκω. ἔχ πάνυ καλῶς αὐτὸν γινώσκω. ἐγὼ οὖν πρὸς αὐτῆ ἔφην. εἶπε, δυσωπῶ, εἰά τινα ἡβῆ αὐτῆ θαυμάτων γινώσκῃς, ἔχ ἐπιθυμοῦνός με (α) διηγήσαι ὅποιος ἀνὴρ ὑπῆρχε. τότε ὁ γέρον ὑποκειθῆς, εἶπε· ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος μακρὰν ὑπῆρχεν ὑπὸ ἡβῆ ἀνδρόπων τῆς γενεᾶς ταύτης, ὡν νῦν θεωρῶμεν. εἶτι γδ ἀδελφῆ τῆ παντοδυναμῆ Θεῷ ἠτεῖτο, (β) δὲθέως τῆτο ἐλάμβανεν. ἐγὼ δὲ ἐκ ἡβῆ αὐτῆ θαυμάτων, ὅπερ μοι πρὸς τὸ παρὸν ἐν τῆ λογισμῶ ὑπεισήληθε, διηγῆσέσαι περᾶσομαι. ἐγὼ μῖα ἡμέρα πλησίον τῆ πόλεως Τεδέρεως Γότθοι κατέλαβον, οἵτινες ἐπὶ τὰ μέρη Ραβέννης ἀνῆρχοντο. δύο ἔν παιδία σεμνά ἀπὸ κτήματος (γ) ὑποκειμένε ἐσῆρασαν. ὡς ἔν τέτῃ τῆ ἀγιατάτῃ ἀνδρὶ Φορτανῶτῃ ἐμνήθη, δὲθέως ἀπέσειλε, ἔχ τῆς αὐτῆς Γότθους πρὸς ἐαυτὸν μετασειλάμενος, ἠρξάτο τέτοις κολακῆτικῆς λόγοις προσφέρεισαι, θέλων πρότερον τῆ τέτῃν καταπραῦσαι τραχύτητα. μετὰ δὲ τέτῃ ἀπὸ τῆ παιδίων λόγον αὐτοῖς προήγαγε, λέγων· οἴεν θέλετε τιμὴν δίδωμι, ἔχ τῆς παιδῆς ἔς ἐπίρατε ἀπόδοτέ μοι; τέτῃ γδ ὑμῶν ποιούτων, μεγάλῃ μοι χάειν καταβάλλετε, ἔχ ὡς (δ) ὅτι δῶρόν μοι αὐτῆς παρέχετε, χάειν ὑμῖν ὁμολογῶ· τῆτο δὲ ὁ πρῶτος αὐτῶν ἀνέσας ἀπέκειθη, λέγων· εἶτι ἡμῖν κελύσεις ἄλλο, ἔτοιμοί ἐσμεν ποιῆσαι, ἐπεὶ τῆς παιδῆς τέτῃς ἐδαμῶς ὑποδύωμι δυνάμεθα. πρὸς ὃν ὁ σεβάσμιος ἔπος ἀνὴρ μετὰ πρῶτοντος εἶπε· θλίβεις με, τέκνον, ὅτι ἐκ ἀνέσας με τῆ πατρός σε, μὴ θελήσης με θλίψαι

β Collb. τῆτο πάντοτε ἐλάμβανεν. Reg. τῆτο πάντως ἐλάμβανεν. ἐν ἔν ἐκ ἡβῆ τέτῃ θαυμάτων.

γ iidem, ὑποκειμένε, τῆς αὐτῆς πόλεως Τεδέρεως.

δ Reg. ἔς δῶρόν μοι αὐτῆς παρέχοντες χάειν ὁμολογῶ.

a stare, * ne non expediat tibi . Sed idem Gothus in cordis sui feritate permanens , negando discessit . Die vero altera digressurus , rursus ad Episcopum venit : quem eisdem verbis pro prædictis puerulis iterum Episcopus rogavit . Cumque ad reddendum nullo modo consentire voluisset , contristatus Episcopus dixit : Scio quia tibi non expedit quod me contristato discedis . Quæ Gothus verba despexit , atque ad hospitium reversus , eosdem pueros de quibus agebatur , equis superimpositos cum suis hominibus præmisit . Ipse vero statim ascendens equum subsequutus est . Cumque in eadem civitate ante beati Petri ^b Apostoli Ecclesiam venisset , ^c equo ejus pes lapsus est : qui cum eo corruit , & ejus coxa mox fracta est , itaut in duabus partibus os esset divisum . Tunc levatus in manibus , reductus est ad hospitium . Qui festinus misit , & pueros quos præmiserat re-duxit , & viro venerabili Fortunato mandavit , dicens : Rogo te , Pater , mitte ad me Diaconum tuum . Cujus Diaconus dum ad jacentem venisset , pueros quos redditurum se Episcopo omnino negaverat , ad medium deduxit , eosque Diacono illius reddidit , dicens : Vade , & dic domino meo Episcopo : Quia maledixisti mihi , ecce percussus sum ; sed pueros quos quæxisti , recipe , & pro me , rogo , intercede . Susceptos itaque puerulos Diaconus ad Episcopum reduxit , ^d cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus statim dedit , dicens : Vade citius , & eam super jacentis corpus projice . Perrexit itaque Dia-

φαι , μή πως ἔγ' εἰ συμφέρη σοι . ὁ οὖν αὐτὸς Γότθος ἐν τῇ τ' καρδίας αὐτοῦ ἀκαμρότητι θραμένων , μὴ πεθεθεὶς ἀνεχώρησεν . ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρᾳ τ' πόλεως ἐξερχόμενος , πάλιν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ἦλθε . τοῖς δὲ αὐτοῖς λόγοις περὶ τ' προλεχθέντων παιδίων , ἤρξατο αὐτῶν ὁ ἐπίσκοπος παρακαλῶν . μὴ πειδομένους ἢ αὐτῶν ταῦτα ἀποδύναι . (α) θλίβεις με , ὁ ἐπίσκοπος εἶπε . πείθομαι ὅτι οἶδα ἔσ' συμφέρον σοι , ὅτι θλιβόμενον καταλιμπάνων με ἀναχωρεῖς . βδελυζόμενος ἢ ὁ Γότθος τὰ ῥήματα αὐτῶν , ἔγ' εἰς τὸ ἀπλήκτον αὐτῶν ὑποσρέψας , τὸς αὐτῶν παῖδας περὶ ἃν ὁ ἐπίσκοπος παρεκάλει , τῆς ἵππου (β) ἐπιβίβασαι μετὰ τ' αἰδράπων αὐτῶν πορόπεμψεν . ὁμοίως ἢ ἔγ' αὐτῶν ἐπιβὰς τῶν ἵππων κατόπιθεν αὐτῶν ἠκολούθη . ἐν ἢ τῇ αὐτῇ πόλει ἔμπροσθεν τ' ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Πέτρης ἐλθὼν , τῆ ἵππου αὐτῶν ὁ πῆς ὀλιθίσας , ἔγ' μετ' αὐτῶν συμπεσὼν , πῆν (γ) μῆρον τῶ αὐτῶ Γότθου ἔκλασεν , ὥστε τὸ ὄστυ εἰς δύο μέρη γενέσθαι . τῆτον ἢ οἱ παρόντες , τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀραντες , ἐν τῶ ἀπλήκτῳ αὐτῶ ἀπήγαγον . παρόντος ἔν μετὰ σπεύδεις πολλῆς , ἀποσειλάς τὸς παῖδας ἀνδυπέσρεψεν , ἔσπερ ἔγ' προπέμψας , περὶ ἃν ὁ ἐπίσκοπος παρεκάλει . ἔγ' τῶ αὐτῶ σεβασμίῳ αἰδρῶ Φορπιανάτῳ τῶ ἐπισκόπῳ ἐδήλωσε , λέγων . παρακαλῶ σε , τίμιε πάτερ , ἀπόσειλον πρὸς με τ' θρακόνον σε . ἐλθόντος ἢ τῶ θρακόνον πρὸς αὐτὸν , τὸς παῖδας ἔς παυτάπασιν ἀποδύναμι θρανεβάλλετο , εἰς μέσον ἀγαθὸν , τῆς τῶ θρακόνον ἀπέδωκε , λέγων . ἀπέλθε ἔγ' εἰπέ τῶ κυεῖω με τῶ ἐπισκόπῳ . ἰδὲ δὲ ἔν κατηράσω με πεπληγμένους κῆμαι . ἀλλὰ τὸς παῖδας ἔσπερ ἐζήτεας ἀπόλαβε , ἔγ' ὑπὲρ ἐμῶν , δυσωπῶ , πρεσβείαν ποίησον , ὅπως θρα τῆς ἀγίας σε ἀχῆς , ἰάσεως τύχω , δεξόμενος ἢ τὸς παῖδας παρ' αὐτῶ ὁ θρακόνος , πρὸς τ' ἐπίσκοπον ὑπέσρεψε . ἔγ' ταῦτα αὐτῶ (δ) ἀπαγγέλας , παρόντος ὁ ὄσει-

Sanctorum
monita con-
temtu ha-
bere quam
periculo-
sum .

a Excusi reluct. Mss. nam non expedit .

b In Bessar. deest Apostoli ut in Græco .

c Ita Mss. editi equi .

d Aquæ benedictæ usum & miracula , vide apud Epiph. hæ. 30. Photium ccd. 96. & auctorem hist. tripart. l. 9. de Mar-

cello Arameæ Episc.

a Mss. ἀποδύναι , λυπηθεὶς ὁ ἐπίσκοπος εἶπε . πείθομαι ὅτι οἶδα ἔσ' συμφέρη σοι .

β Ibidem , ἐπιβὰς μετὰ .

γ Mss. τὸ μῆρον . . . ἐκλάσθη .

δ Uterque mss. ἀπήγγειλες . παρόντος ἔνθ .

conus, ^a atque ad Gothum introgressus, benedictam aquam super membra illius aspersit. Res mira & vehementer stupenda! mox ut aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura solidata est, & saluti pristina coxa restituta, ut hora eadem de lecto surgeret, & ascenso equo ita coeptum iter ageret, ac si nullam unquam læsionem corporis pertulisset. Factumque est, ut qui sancto viro Fortunato pueros cum pretio reddere obedientiæ subjectus noluit, eos sine pretio poena subactus ^b daret. His igitur expletis studebat adhuc senex de eo & alia narrare. Sed quia nonnulli aderant ad quos exhortandos occupabar, jamque diei tardior hora incubuerat, venerabilis Fortunati facta diu mihi audire non licuit, quæ audire, si liceat, semper volo.

Sed die alia idem senex rem de illo magis adhuc mirabilem narravit, dicens. In eadem Tudertina urbe Marcellus quidam, bonæ actionis vir, cum duabus fororibus suis habitabat: qui eveniente molestia corporis, ^c ipso sacratissimo vesperscente jam Sabbato Paschali defunctus est. Cujus corpus cum longius esset effierendum, die eodem sepeliri non potuit. Cumque mora esset temporis ad explendum debitum sepulturæ, sorores ejus, morte ejus afflictæ, cucurrerunt flentes ad venerabilem virum Fortunatum, eique magnis vocibus clamare coeperunt: Scimus quia Aposto-

^a Bestiar. *Ex eam ad Gothum introgressus super m. i. a. Mox læsionem corporis habuisset.*

^b Guffanv. *solus coactus donavit.*

^c German. Longip. & sus Theod. *ipso sacratissimo vespere ascendente jam Sab-*

δοσεβής εως ανήρ Φορτωατος, εὐλογημένον ὕδωρ τέτρω διδακός, ἀπέσπλιν αὐτόν, λέγων· ἀπέλθε ἐν πέλει, ἐν τῷ ὕδωρ τῆτο ἐπάνω τῆ σώματος αὐτῆ ῥάσιον. τῆ δ' εὐλογόνος ἀπελθόντος, ἐν πρὸς τὸ Γότθον εἰσελθόντος, τὸ εὐλογημένον ὕδωρ ἐπάνω τῆ μελῶν αὐτῆ ἔβρανε· πρῶγμα δ' σωίεβη θαιμασόν ἐν φείκης ἀξίον· ἠνίκα γὰρ τὸ ὕδωρ τῆ μηρῆ τῆ Γότθου ἤψατο, πᾶσα ἡ σωτειρῆ ἐκείνη ἐσπερέθη, ἔ ἐν τῆ προπέρχ ὑγεία ὁ μηρὸς αὐτῆ ἀπεκατέστη· εἰ αὐτῆ δ' τῆ ὄρχ ἐκ τῆ κραββάτε ἀνασάς, ἐν τῷ ἴππω αὐτῆ ἐσιβάς, (α) ἐν τῆ ὀδῶ ἢ ἤρξατο ἐπορεύθη, ὡς ὅτι ἐδὲ μίαν βλάβην ἐν τῷ σώματι αὐτῆ ἦν ὑπομείνας. γέγονε δ' τῆτο, ἵνα τῆς πᾶδας ἕσπερ μετὰ τιμῆματος τῷ ἀγίῳ ἀδελφῷ Φορτωατῶ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποδῶναι ἐκ ἤθελε, κολάσει ὑποκείμενος, δῶρον αὐτῆς (β) ὑποσέλη. τῆς διηγήσεως δ' πεύτης πληρωθείσης, ἤθελεν ἀκμήν ὁ γέρον ἐν ἄλλα τινὰ πειρὲ αὐτῆ μοι διηγήσασθαι. ἀλλὰ ἐξὸς τὸ πολλῆς παρῆναι τῆς παρ' ἡμῶν νεθετεῖσθαι ὀφείλοντας, ἔ λοιπὸν χολικῶ ἀγεν μὴ δύναμτος, λοιπὸν δ' ἐν (γ) τῆ ἡμέρας πρὸς ἐσπέραν ἦδη κλίσεως, πλείον τι πειρὲ ἴψ' ἔργων τῆ σεβασμῆς ἀνδρὸς Φορτωατῆ με ἐκ ἡυκαίρεσεν. ἀπερ εἰ εἰδῆκτον ὑπῆρχε, διλεσκῶς ἀκῆεν ἠθέλον.

En δ' ἄλλη ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς γέρον πρῶγμα πειρὲ αὐτῆ μᾶλλον θαυμασιώτερον διηγήσατο, λέγων· ἐν τῆ αὐτῆ τῆ Τυδερεως πόλει, ἀνὴρ τις Μάρκελλος τοῦτομα σεμνῶς πολιτοδόμος, εἶμα δυσὶν αὐτῆ ἀδελφῶς κατοικῶν, ἀδελφῆς σωματικῆ πειρὲ πεισε. ἐν ἐν αὐτῆ τῆ ἐσπέρα τῆς ἀγίῆς Σαββάτε, τῆ ἀνασάσεως τῆ νεύε ἡμῶν Ἰσοῦ Χειρῆ ἐπιφωσκίσεως, τέλει τῆ βίε ἐλθῆσατο. ἐκ μήνης δ' τῆ τόπα ὄντος, ἐν ᾧ τὸ σῶμα ταφῆται ἡμελλεν, τῆ αὐτῆ τῆ ἀγίῆ Σαββάτε ἐσπέρα τῆτο θάψαι ἐκ ἡδυνήθησαν. βραδύτης αὐτῆ γενομένης τῆ κηδῆθῆναι αὐτόν, αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆ πειρὲ τῆ θανάτου αὐτῆ θλιβόμεναι, πρὸς τὸ σεβασμῆς ἀνδρα Φορτωατῆ τῆ ἐπισκοπον κλαίσεαι ἔδραμον, ἐν τοῖς τέτα ποσὶ μετὰ σεκαγμῆς ἐν δακρύων ποροκυλιδόμεναι, ἔλεγον· οἰδαμην,

bato Pasch.

α Reg. ἐπορεύθη τὴν ὀδὸν αὐτῆ ὡς.

β Uterque ὑποσέλη.

γ Reg. τὴν ἡμέραν... κλίσεαι. Ita etiam Colb. hoc solo discrimine quod habet, ἐπι-κλίσεαι.

lorum vitam tenes ; leprofos mundas, cæcos illuminas : veni , & resuscitata mortuum nostrum . Qui mox ut cognovit earum fratrem defunctum , flere ipse etiam de morte ejus cœpit, eisque respondit , dicens : Recedite , & hæc dicere nolite : quia justio omnipotentis Dei est , cui contraire nullus hominum potest . Illis itaque discedentibus , tristis ex morte ejus mansit Episcopus . Subsequente autem die Dominico ante exfurgentis lucis crepusculum , vocatis duobus Diaconibus suis , perrexit ad domum defuncti : ^a accedensque ad locum ubi corpus jacebat exanime , ibi se in orationem dedit . Expleta autem precē surrexit , & juxta corpus defuncti sedit ; non autem grandī voce defunctum per nomen vocavit , dicens : Frater Marcelle . Ille autem ac si leviter dormiens , ad vicinam vocem ^b quamvis modicam fuisset excitatus , statim oculos aperuit , atque ad Episcopum respiciens , dixit : O quid fecisti ? o quid fecisti ? Cui Episcopus respondit , dicens : Quid feci ? ^c At ille . ^c Duo hesternō die venerunt , qui me ejicientes ex corpore in bonum locum duxerunt , hodie autem unus missus est qui dixit : Reducite eum , quia Fortunatus Episcopus in domum ejus venit . Quibus verbis expletis , mox ex infirmitate convaluit , & in hac vita diutius mansit . Nec tamen credendum est , quia locum quem acceperat perdidit : quia dubium non est quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius vivere , qui & ante mortem studuit omnipotenti Deo placere . Sed cur multa de ejus vita dicimus , cum nuncusque ad corpus illius tot virtutum documenta teneamus ? Dæmoniacos

δαμον, τίμιε πάτερ, ὅτι τοῖς ἤ Αποσόλων ἰσχύσειν ὕψανολυθῶν, πάντα ὅσα ἢ Θεὸν αὐτοῖς, λαμβανέας· λεπτεῖς γὰρ καθαεῖζεαι, ἢ τοῖς τυφλοῖς τὸ βλέμμα χαεῖζη· ἐλθέ εἰν ἢ ἢ ἀρτίως τελούτων αὐτῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἀνάσπον. ἀνάσας δὲ ὁ ἐπίσκοπος πρὸς τὸ θανάτου αὐτοῦ, πάνυ λυπηθεῖς, κλαίειν ἤρξατο, πρὸς δὲ πάντας ἀποκείθεαι, εἶπεν· Ὑποσῆτε ἀπ' ἐμοῦ, ἔκ τούτου λέγειν μὴ θελήσητε. τῇ τῷ παντοδυναμῶ γὰρ Θεῷ κελύσει ἢ τότε τελείωσις γέγονε, ἔ' ὑπερ αὐτεῖθε ἢ ἐμὴν ὑπερβαίνει δύναμιν. ὑποχωροσάντων δ' αὐτῶν μετὰ λύπης, ἔμενε τῇ ἐσπέρῃ ὁ ἐπίσκοπος.

(α) πρὸς τὸ ἢ ἡμέραν τὴν ἁγίαν πάλαι ἀναγύσσαι, ὑπὸ τῷ ὄρθρον, καλέσας δύο δακόντες αὐτῶν, εἰς τὸ οἶκον τὴν θεωτοῦ σὺ αὐτοῖς ἀπήλθε. προσελθὼν δὲ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ τὸ σῶμα ἀψύχον ἔκειτο, ἐκεῖ ἑαυτὸν εἰς δόχην δέδωκε. πληρώσας δὲ αὐτῆ ἢ δόχην, ἀέση, ἢ πλησίον τὴν θεωτοῦ ἐκαθέθη. (β) σεμνῇ δὲ τῇ φωνῇ τῶτον ὡς ὀνόματος ἐκάλεσε, λέγων· ἀδελφεῖ Μάρκελλε. τὸ δὲ φωνῆς πύτης ὁ θεωτικῶς ἀνάσας, ὡς ὅτι ἐλαφρῶ ὑπνω ἐκείθεθεν, ὕψυπιδεαι, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἀεῖσας, πρὸς τὸ ἐπίσκοπον ἀτεισας, εἶπεν· τί ἐποίησας; πρὸς ὃν ὁ ἐπίσκοπος ἀπεκείθη, λέγων· τί ἐποίησα; αὐτῶν δὲ εἶπε· τῇ χθες ἡμέρα, δύο τῶν ἡλθον πρὸς με, οἱ τινες ἐκ τῶν σῶματος τῶν με ὕψαγαγόντες, εἰς τὸν οἶκον πάνυ καλόν με ἀπήγαγον. σήμερον δὲ εἰς ὑψαλαίς, εἶπεν· ὑποσρέψατε αὐτὸν, ὅτι φορτωτῶτος ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ ἡλθε. τῶν δὲ ῥημάτων τῶν πληρωθέντων, παρορθῶ ἔ' ἐκ τῶ νόσος ἐνέχυσε, ἢ ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἔτη (γ) πλείω διέμενε. πιστόμοβῳ δὲ ὅτι ἐδὲ τῶτον ὃν ἔλαβεν ἀπώλεσε, ἔ' διαγμὸς ἐν τῶτῳ εἰς ἔκ. τῶ γὰρ δόχῳμῶν ὑπερ αὐτῶν πᾶσι προσβεῖαι, ἡδυνήθη μᾶλλον μετὰ τὸ ἀιασῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν βέλτιον ζῆσαι· ὅσις ἔ' πρὸ θανάτου ἡγωνίσαστο τῷ παντοδυναμῶ Θεῷ ὑπερσῆσαι. τί δὲ πολλὰ πρὸς τὸ μακαεῖς τῶν φορτωτῶν πολιτείας λέγομεν; μέχει γὰρ ἢ ἢ παρόντος, ἐν ᾧ τὸ τίμιον αὐτῶ σῶμα κατακείται, πληθῶς θαυμάτων ἐπιτελεῖται. δαιμονι-

N 2

ἔν-

^a Bessar. accessit.... ibique.

^b Germ. & plerique Norm. quamvis modica fuisset excitatus. Melius Bessar. modica fuisset, excitatus est.

^c Bessar. ait.

α Reg. ἢ τῷ θεῷ δέομιος, πρὸ τῶ.

β Reg. μικρὰ δὲ τῇ φωνῇ ἢ αὐτῶ.

γ Reg. ἐπὶ πλείω.

Fortunatus
voce mor-
tuus ad vi-
tam revo-
catus.

a

b

c

α

β

γ

quippe absolvere, ægros curare quoties ex fide petitur, ut vivus confueverat, hoc indefinenter facere & apud mortua sua ossa perseverat. Sed libet, Petre, adhuc ad Valeriæ provinciæ partes narrationis meæ verba reducere, de quibus me eximia valde miracula ex ore venerabilis Fortunati, * cujus longe superius memoriam feci, contigit audisse. Qui crebro ad me nunciusque veniens, dum facta mihi veterum narrat, nova refectione me fatiat.

* Scilicet
in No c. 4.

CAPUT XI.

Martyrol. De Martyrio monacho Provincia
Juni 23. Valeriæ.

QUIDAM namque in eadem provincia ^a Martyrius nomine, devotus valde omnipotentis Dei famulus exstitit, qui hoc de virtutis suæ testimonio signum dedit. Dum quadam die Fratres illius panem subcinericium fecissent, eique obliti essent crucis signum imprimere, sicut in hac provincia crudi panes ^b ligno signari solent, ^c ut per quadras quatuor partiti videantur, idem Dei famulus adfuit, eisque referentibus signatum non fuisse cognovit. Cumque jam panis ille prunis esset & cineribus coopertus, dixit: Quare hunc minime signastis? Qui hoc dicens, signum crucis digito contra prunas fecit. Quo signante protinus immensum crepitum panis dedit, ac si ingens in ignibus olla crepuisset. Qui dum coctus postmodum

^a A ius a Martyrio, qui laudatur hom. 39. in Evang. qui Lycaoniæ monachus fuit. In his distinguendis hallucinatus est Guimundus. l. 2. De Eucharist.

^b Ita Reg. Germ. duo alii Sang. Norm. &c. In editis signo. In Bessar. melius utrumque deest, ut & in Græco.

^c Et si ad commodiorem panis divisionem, hæc figura crucis imprimeretur panis non

ἔπικε γὰρ ἐκ τῆς τῶν ἀκαθάρτων πνιθυμάτων
δολείας ἐλευθεροῖ, ἀδελφεὶς θεραπεύει, ἕ-
πᾶσι τοῖς πιστῶς αἰτῶσι τὰς ἰάσεις παρί-
χει. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ παράσῃ ζωῇ ᾧ
ὦν ἀύκως τὸ ποιεῖν ἔθος ἔχει, ἕ μετὰ
ἢ εὐεῦθεν μετέσασιν, τῇ δὲ παντοδυνάμῃ
Θεῷ χάετι, ἐν τῷ τιμίῳ αὐτῆ σώματι
τὰ αὐτὰ ἐπιτελοῦνται. ἡδίας δὲ πάλιν,
Πέτρε, ᾧ τῷ μέρῳ τῆ Βαλειίας χώρας
ἢ δὲ λόγῳ διήγησιν ἐπανάγω, ᾧ ὦν μα-
γισα θαυμάσια σιωβῆ με ἀκῶσαι ἐκ σο-
ματος Φορτωιάτῃ τῷ ἀνωτέρῳ παρ᾽ ἡμῶν
μνημονοθέντος, ὅσις μέχει τῷ παρόντος
συχνότερον πρὸς μὲ (α) εἰδαβάλλειν
ἔωθε. ἕ τὰς ἱστ᾽ ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀρετῆς
μοι διγυμῆμος, νεαρῶς ὑφροσιῶν με μληροῖ.

Κ Ε Φ Α Λ. ια΄.

Πεὶ Μαρυεῖς μοναχῶ χώρας τῆς
Βαλειίας.

ΟΥΤΟΣ τῶν διγυμῆτο, ὅτι ἐν ἀν-
τῇ τῆς Βαλειίας χώρᾳ, ἀνή τις
ὑπῆρχεν ὀνόματι Μαρτυεῖος πάνυ σεβάσιμος
τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ δολῶν, ὅσις δὲ
ἱστ᾽ ἔργων ἢ πολιτείαν φανεράν ἀπέδειξεν.
ἐν μιᾷ γὰρ ἱστ᾽ ἡμερῶν, (β) οἱ ὑπ᾽ αὐ-
τῶν ἀδελφοὶ, ὑποσώδιον ἄρτον πεποιήκα-
σι, ἕ ἢ τῷ τιμίῳ σαυρῶ τύπον ἐν αὐτῷ
ποιῆσαι ἐληθάργισαν, καθὼς ἐν τῇ αὐτῇ
χώρᾳ ἔθος ὑπάρχει τοὺς ἄρτους σφραγίσαι.
ὡσεὶ δὲ τετάρτων μειδῶν πᾶν ἄρτον ἐσφρα-
γισμῆλον διαρῆσαι. ὁ δὲ αὐτὸς δὲ Θεῷ
δῶλος Μαρτυεῖος ἐπίσας, τίτων πρὸς ἰου-
τῆς ἀφηνεμέων, ἐπέγνω μὴ εἶναι ἢ ἄρ-
τον ἐσφραγισμένον. ἡδὴ δὲ λοιπὸν ἐν τῇ ἀν-
δρακίῳ ὑπὸ (γ) τῆς σάντης ὁ αὐτὸς
ἄρτος ἐκαλύπτετο. πρὸς ἕς εἶπε, δὲ
τί αὐτ᾽ ἀδελφοὶ ἐκ ἐσφραγίσαι; τῷτο δὲ
εἶπᾶν, ἢ χεῖρα αὐτῆ πλησίον τῷ πυρὸς
(δ) προσενεγκῶν, ἕ ἢ τύπον δὲ σαυ-
ρῶ ποιήσας, εἰδαλῆμα τοῦτον ψύφον ὁ
ἄρτος ἐν τῷ πνεὶ πεποιήκεν, ὡσεὶ νομί-
ζειν

nihil tamen religionis accedebat. Sic & panis trifidus aliquando coquebatur ut Trinitatem adumbraret: quo sensu loquitur S. Paulinus ep. 3. ad Alypium in fine.

^a Reg. εἰδαγίνεθαι.

^β Colb. οἱ αὐτῆ ἀδελφοὶ.

^γ Reg. τῆς σποδῆ. Colb. τῆς πίκτης.

^δ Colb. πρὸς προσεγγῆσας ἢ τύπον τῷ σαυρῶ. Reg. προσενεγκῶν τῷ τύπον.

2 fuisse ab igne subtractus, ea cruce signatus inventus est, quam non contactus, sed fides ^a fecit.

ζην ὅτι χύτρα μεγάλη σωτείβη. μετὰ δὲ τὸ ὀπτῶθῆναι ἢ ἄρτον, ἢ ἐκ τῆς πυρὸς ὑξελθεῖν, ἐσφραγισμένους τῷ τύπῳ τῆς σω-
ρῆς δρέθη, ὅτινι χεῖρ ἔχῃ ἤψατο, ἀλλ' ἢ
πίσις τῆτο πεποιήκεν.

CAPUT XII.

Κ Ε Φ Λ Δ. ιβ'.

Martyrol.
15. Feb.

De Severo presbytero ejusdem
provinciae.

Πρὸς Σούρα πρεσβύτερον τῆς αὐτῆς
Χώρας.

IN eo etiam loco Interorina val-
lis dicitur, quæ a multis ver-
bo rustico Interocrina nominatur :
in qua erat quidam vir vitæ val-
de admirabilis, nomine Severus,
Ecclesiæ beatæ Mariæ Dei genitri-
cis semper virginis sacerdos. Hunc,
cum quidam paterfamilias ad extre-
mum venisset diem, missis concite
nuntiis rogavit, ut ad se quanto-
cius veniret, suisque orationibus
pro peccatis ejus intercederet, ut
acta de malis suis pœnitentia, so-
lutus culpa ex corpore exiret. Qui
videlicet sacerdos inopinate contigit
ut ad putandam vineam esset occu-
patus, atque ad se venientibus di-
ceret: Antecedite, ecce ego vos
subsequor. Cumque videret sibi in
eodem opere parum aliquid superes-
se, paululum moram fecit, ut opus
quod minimum restabat expleret :
quo expleto cœpit ad ægrum per-
gere. Eunti vero in itinere occur-
rentes hi qui prius venerant, ob-
viam facti sunt, dicentes: Pater,
quare tardasti? Noli fatigari, quia
jam defunctus est. Quo audito il-
le contremuit, magnisque vocibus
se interfectorem illius clamare cœ-
pit. Flens itaque pervenit ad cor-
pus defuncti, seque coram lecto il-
lius cum lacrymis ^b in terram de-
dit. Cumque vehementer fleret,
in terram caput tunderet, seque
reum mortis illius clamaret, repen-

EN τοῖς αὐτοῖς τῆς Τεδέρας πόλεως
μέρεσι, μεταξύ δύο ὁρέων ἐν κοιλάδι
τινὶ, ἐπιχωρίας Ἰντεροκείνα ὀνομαζομένη,
ἐκκλησία τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας
Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαριίας ὑπάρχει.
ἀνὴρ δὲ τις Σούρας ὀνόματι πάνυ θαυ-
μασίας ἡραγωγῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ
ἱερέως ὑπῆρχον, οἰκοδεσποτῆς δὲ τις ἐν
τῇ ἐχάστῃ ἡμέρᾳ ἔθανάτε ἀπὸ ἐλθῶν,
ἐν σωτόμῳ αὐτὸς ἢ αὐτὸ πρεσβύτερον ἄπο-
σειλάς ἐδυσώπει, ἵνα μετὰ σωθῆς πρὸς
αὐτὸ ὡδραγένηται, ἕ ὑπὲρ αὐτῆς πρεσβείαν
ποιήσει, ὅπως δι' ὕψομολογήσεως ἢ μετα-
νοίας τὰ πεπραγμένα αὐτῷ ἁμαρτήματα
λύσειν λάβωσι, πρὶν ἢ ἕ ἔσώματος τέ-
τε ὑξέλθῃ. σωείβη δὲ κατὰ συγκυεῖαν
τὸν αὐτὸν (α) πρεσβύτερον, εἰς τὸ τῷ
ἄμπελον κλαδεῦσαι, εἶναι ἐπάχολον, καὶ
ποῖς πρὸς αὐτὸ ἐλθεῖν, εἶπεν· ὑμεῖς
προλάβετε, καὶ ἰδὲ κατὰ καταλαμβάνω
ὑμᾶς. θεωρήσας δὲ, ὅτι ὀλίγον ἔτι εἰς
πομῆναν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς, συνείδε μικρὸν
προσκαρτερεῖσαι, ὅπως πληρώσῃ αὐτὸ. τῆ-
το δὲ τελειώσας, ἤρξατο πρὸς τὸ ἀδουοῦ-
ται πορεύεσθαι. ἀπερχομένη δὲ αὐτῆς, ὑπῆν-
τησαν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ οἱ ἕ τὸ πρὸν πρὸς
αὐτὸ ἐλθόντες, λέγοντες· ὄρα τί, πάτερ,
ἐβράδυνας; μηκέτι οὐκ κοπωδῆς, ἐκείνος γὰρ
ἐτελεύτησεν. τῆτο δὲ ὁ πρεσβύτερος ἀκῆ-
σας, ἢ σωῖτρομος γενόμενος, ἤρξατο ὀδυ-
ρεσθαι, ἢ μεγάλη τῇ φωνῇ φωνεῖν ἑαυτὸν
τῆτε καλεῖν. κλαίων τοίνυν κατέλαβεν ἐν ᾧ
τὸ σῶμα ἔτελεύτησαντος ἐκῆτο, ἕ ἑαυ-
τὸν ἔμπροσθεν ἔκραβάτε αὐτῆς (β) εἰς
γῆν ἔρριψε. τῆτε δὲ σφοδρῶς κλαίωντος, ἕ
ἢ κεφαλῷ εἰς τῷ γῆν προσαρτάσαντος,
ἢ ἑαυτὸν αὐτίον ἔθανάτε αὐτῆς εἶναι λέ-
γοντος, ἄφω ὁ τετελεύτηκῶς ἢ ψυχὴν ἀνέ-
λαβε

Severus
presbyter
manibus
laborat.

Agroti
quem voca-
tus adire
distulerat,
mortem sibi
adscribit &
vehementer
luget.

b

^a Bessar. & S. M. G. fecerat.
^b ius Theod. in terram in orationem
dedit.

^a Reg. πρεσβύτερον εἰς τὸ τῷ ἄμπελον
κλαδεῦσαι, ἢ ποῖς.

^b Mss. μετὰ δαυρών εἰς τὴν γῆν.

Cui lacry-
mis vitam
restituit.

te is qui defunctus fuerat, animam recepit. Quod dum multi qui circumstabant aspicerent, admirationis vocibus emissis cœperunt amplius flere præ gaudio. Cumque eum requirerent ubi fuerit, vel quomodo rediisset, ait: Tetri valde erant homines qui me ducebant, ex quorum ore & naribus ignis exibat, quem tolerare non poteram. Cumque per obscura loca me ducerent, subito pulchræ visionis a juvenis cum aliis b nobis euntibus obviam factus est, qui me trahentibus dixit: Reducite illum, quia Severus presbyter plangit; ejus enim lacrymis Dominus eum donavit. Qui scilicet Severus protinus de terra surrexit, eique pœnitentiam agenti opem suæ intercessionis præbuit. Et dum per dies septem de perpetratis culpis pœnitentiam c æger rediivus ageret, octava die lætus de corpore exivit. Perpende, Petre, quæso, hunc de quo loquimur Severum, quam dilectum Dominus attendit, quem contristari nec ad modicum pertulit.

PETR. Admiranda sunt valde hæc, quæ me invenio nuncusque latuisse. Sed quid esse dicimus quod modo tales viri nequeunt inveniri?

GREGOR. Ego, Petre, multos tales in hoc seculo nec modo deesse existimo: neque enim si d talia signa non faciunt, ideo tales non sunt. Vitæ namque vera æstimatione in virtute est operum, non in ostensione signorum. Nam sunt plerique, qui etsi signa non faciunt, signa tamen facientibus dispares non sunt.

PETR. Unde mihi, rogo, ostendi potest, quod sint quidam qui signa non faciunt, & tamen signa facientibus dissimiles non sunt?

a Compend. juvenis apparuit.

b Nan. nobiscum.

c In Nan. deest ager rediivus.

λαβει. τὸτο δ̄ οἱ πρῆσῶτες θαυμάσιοι, ἕν σφῶδρα ἐπὶ τῷ θαύματι ἐκπλαγέντες, ἤρξαντο ἐσὶ πλεῖον ὄπο καρῶς κλαίειν, ἕ ἰστον ἐπερωτᾶν, τὸ πῆ λὺ ἕ πῶς ὑπέσρεψεν; αὐτὸς δ̄ διπκειδεῖς εἶπεν· ἄνδρες τινὲς σοβαροὶ σφῶδρα ἦσαν, οἵτινὲς με παρέλαβον, ὄν ἐκ ἕ σώματος ἕ τ̄ ῥινῶν πῦρ ἐξήρχετο, ὄπερ ὑποφέρειν ἐκ ἡδυνάμην. ἐν ὄσῳ δὲ ἕσῳ σκοτεινῶν τύπων με πρῆσῶγον, ἕφῳ νεκρὸς πάνυ ὄσῳπος, μετὰ ἕ ἕτέρων ἐν ἀπαντήσῃ ἡμῖν γέγονε, ἕ πρὸς τὲς σύρονας με εἶπεν· ὑποσρέψατε αὐτὸν, ὄτι Σδῆρος ὄ πρῆσῶτερος κλαίει ἕδὲ αὐτῶ. τοῖς γῶ ἐκείνῳ δάκρυσιν ὄ κύειος αὐτ̄ ἐδωρήσατο. ὄ δ̄ αὐτὸς Σδῆρος ὄ πρῆσῶτερος, ἐκ τῆς γῆς ἀνασῶς, ἕ τῷ Θεῷ ὄκλαεισῶσας, τοῖς ἕδὲ μετανόιας λόγους τῶτον νεθεῖσῶς, ἕ ἕσῳ τῆς αὐτῶ ὄκῆς ἕλασῶν τ̄ ἀμαρτιῶν ὄ ἀδῶσῆς κομισάμενος, ἐβῶδῶν ἕμέραν ἐν τῇ ζωῇ ταύτη ὑποσρέψας πεποίηκε, ἕδὲ τ̄ αὐτῶ πεπραγῶμένων μετάνοια ἀγων. τῇ δὲ ὄγῶδη ἕμέρα δῶφρῶνόμενος, πρὸς κύειον ὄξε. δῶμῶσεν. κατὰύσῶσῳ ἕν ἐν ποῖῳ ἀγαπήσει ὄ κύειος Σδῆρον τὸν πρῆσῶτερον εἶλεν, ὄν ἐδὲ πρὸς ἕραν ὄκλιβῶσῳ ἕνέχετο.

PETR. Οπως θαυμασά εἰσι σφῶδρα, ἕπερ μέλει τῶ παρόντες τῶ ἐμῖν διελέξανθαι εἶδῶσῳ· τί δὲ τῶτο εἶναι λέγομεν, ὄτι τοῖσῳ ἕνδρες, ἀρτίως δῶρεθῶσαι ἕ δῶννται;

ΓΡΗΓ. Εγῶ, Πέτρε, πολλῆς ποιῶτες *Vide Appen- dic. 9.7.* ἕνδρας ἕν νῦν ἐν τῷ κόσμῳ τῶτῳ εἶναι ἐκ ἀπισῶ· ἕδὲ γῶ ἐσῶ σημεῖα τοιαῦτα ἕποιῶσι νῦν, ἕ ἕδῶ τῶτῳ μὴ εἶναι αὐτῆς ποιῶτες ἀπισῶθῶσῳ. πολιτείας οὖν ἐνδῶ δῶγῶσῳς ἐν τῇ τ̄ ἕργων ὑπάρχει δυνάμει, ἕ ἐχῶ ἐν τῇ τ̄ σημεῖων ἐπίδειξει. εἰσὶ γῶ πλεῖσοι, οἵτινὲς σημεῖα μὲν ἕποιῶσι, τ̄ δὲ τῶ σημεῖα ποιῶντων ἀνέμοιοι ἐκ εἶσι.

PETR. Πόθεν μοι, παρακαλῶ, τοῦτο ἐπίδειχθῶσαι δύναται, ὄτι εἰσὶ τινες οἱ μὴ ποιῶντες σημεῖα, ἕ τ̄ πῶ σημεῖα ποιῶντων ἀνέμοιοι ἐκ εἰσὶ;

ΓΡΗ-

d Beffar. si talia non faciunt, tamen facientibus dispares non sunt.

Vita Christi-
ana non
ex signis
sed ex ope-
ribus æsti-
manda.
d

GREGOR. Numquidnam nescis quoniam Paulus Apostolus Petro Apostolorum primo in principatu Apostolico frater est?

PETR. Scio plane, nec dubium est, quia et si minimus omnium Apostolorum, plus tamen omnibus laboravit.

GREGOR. Quod bene ipse reminisceris, Petrus ^a super mare pedibus ambulavit, Paulus in mari naufragium pertulit: ^b & in uno eodemque elemento ibi Paulus ire cum navi non potuit, ubi Petrus pedibus iter fecit. Aperte igitur constat, quia cum utriusque virtus fuerit dispar in miraculo, utriusque tamen meritum dispar non est in caelo.

PETR. Placet, fateor, omnino quod dicis: ecce enim aperte novi, quia vita & non signa quaerenda sunt. Sed quoniam ipsa signa quaeruntur, bonae vitae testimonium ferunt, quæso te adhuc si qua sunt referas, ut esurientem me per exemplam bonorum pascas.

GREGOR. Vellem tibi in laudibus Redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare, ^c sed ad hæc explenda hodiernum tempus video non posse sufficere. Liberius itaque hæc loquemur, si aliud exordium fumamus.

^a Plerique MSS. in mari, vel in mari sed. Bessar. Petrus in mari ambulavit.

^b In Germ. & omnib. Norin. Et in uno. in 3bus Sanger. & Regio legitur ibi Paulus &c. at in omnibus Norm. ubi Paulus i. c. n. n. p. ibi &c.

^c Comp. hac exempla.

ΓΡΗΓΟΡ. Μήτιςγε ἔ γινώσκεις, ὅτι Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἀδελφός ὑπάρχει ἐν τῇ ἀποστολῇ Πέτρος (α) τῷ κορυφαίῳ καὶ Ἀποστόλῳ;

ΠΕΤΡ. Ἀσφαλῶς οἶδα, ἔ' διαγαγμὸς ἐν τούτῳ ἐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδ' γε, εἰ καὶ μικρότερος πάντων τῶν Ἀποστόλων ἐστὶ, πλείων πάντων ἐκοπίασε.

ΓΡΗΓΟΡ. Καθὼς ἐπίστασαι, Πέτρος ἐν τῇ θαλάσῃ τοῖς ποσὶ περὶεπάτησε, Παῦλος δὲ ἐν τῇ θαλάσῃ ναυαγίῳ περὶεπέσεν. ἰδὲ εἰς ἐν καὶ αὐτὸ τὸ στοιχεῖον, ἐν ᾧ Παῦλος μετὰ πλοῖα πορὸνδύλαυε ἐκ ἠδυνήθη, Πέτρος τοῖς ποσὶ τὴν ὁδοποιεῖαν περὶοῖκε. φανερόν οὐ κατέστηκεν, ὅτι εἰ καὶ ἐν τῷ θαύματι ἦ ἀμφοτέρων ἡ δύναμις ἀνόμοιος γέγονεν, ἀλλ' οὐδ' ἀμφοτέρων τὸ αἰζίωμα ἐν οὐρανοῖς ὅμοιον ὑπάρχει.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκειν ὁμολογῶ κατὰ πάντα ὅπερ λέγεις. ἰδοὺ καὶ ἀσφαλῶς ἐπέγνω, ὅτι ὁ βίος καὶ ἐπὶ τὰ σημεῖα ζητοῦνται, καὶ αὐτὰ καὶ τὰ γινόμενα σημεῖα τῷ ἐναρέτε βίῳ ὑποδείξιν φέρουσιν. εὐσωπῶ οὖν, εἰάν ἀμύντινα ὑπολείπονται, φανερά μοι ταῦτα γενέσθαι, ὅπως λιμώττοντά με ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὑποδείγμασι διαθρέψης.

ΓΡΗΓ. Ἡθελόν σοι εἰς αἶνον καὶ δόξαν τῷ λυτρωτοῦ ἡμῶν Θεοῦ, πάλιν ἀνδρός τινος εὐλαβῆς, ὀνόματι Βενεδίκτου, τινὰ διηγέσασθαι. ἀλλ' ὁρῶ τὴν τῆς ἡμέρας κενὸν πρὸς τὴν τέτων διήγησιν μὴ δυνάμενον ἐπαρτίσαι. ὅθεν λοιπὸν ταῦτα, τῷ Θεῷ ἰσχυρὸν παρέχοντος, ἀλλ' ἂν ἀρχὴν σωπείξας (β) προβαλλόμενος, μετὰ ἀνέσεως διηγέμαι.

α Reg. ἀποστόλος καὶ κορυφ.

β Colb. ἀποβαλλόμενος μετὰ ἀνέσεως διηγέμαι, συνεργία ἔ' χάριτι ἢ κυεῖς καὶ θεῷ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὴν αἰῶνα ἔστω αἰῶνων. Ἀμήν. Eadem habet Reg. sed definit in διηγέμαι.

S. GREGORII PAPÆ
DIALOGORUM
LIBER SECUNDUS.

De vita & miraculis sancti Benedicti.

Α Γ Ρ Η Γ Ο Ρ Ι Ο Υ

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ
ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ

Πρὸς Πέτρον Διάκονον, κατὰ πῦσιν ἢ ἀπόκεισιν, περὶ τῆς πολιτείας
τῆ ἀγίᾳ πατρὸς ἡμῶν Βενεδικτῆ.

B I B Λ Ι Ο Ν Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Ν .

Natus A.C.
530. obiit
542.

FUIT vir vitæ venerabilis, gra-
tia Benedictus & nomine, ab
ipso suæ pueritiæ tempore cor ge-
rens fenile. Etatem quippe mori-
bus transiens, nulli animum volu-
ptati dedit: sed dum in hac terra
adhuc esset, quo temporaliter libe-
re uti potuisset, despexit jam qua-
si aridum mundum ^a cum flore. ^b
Qui liberiori genere ex provincia
Nursiæ exortus, Romæ liberalibus
litterarum studiis traditus ^c fuerat.
Sed cum in eis multos ire per ab-
rupta vitiorum cerneret, eum quem
quasi in ingressu mundi posuerat,
retraxit pedem: ne si quid de scien-
tia ejus attingeret, ipse quoque
postmodum in immane præcipitium

a
b
c
Benedicti
genus, pa-
ritia, & stu-
dia.

^a Bessar. cum suo flore. Qui liberiorum
gen.

^b De Genere S. Benedicti consule Ar-
noldum VVion tractat. de fam. Rom. Ma-
billonium in app. T. 1. Petrum Diaconum
I. de Vir. ill. cap. 1. & Vitam a Quirino
editam. E. V.

^c Nan. & S. M. a parentibus quod deest
in editis & utroque Sublac. MSS.

^a Exstat hic titulus in Colb. non in Re-
gio ubi tantum legitur βιβλίον δεύτερον πε-

ANHP τις ὑπῆρχε, τῇ πολιτεία μὲν
δύλαβέζατος, χάριτι δ' Θεῶ κεκοσ-
μημένος, πύσσμα Βενεδικτῆ. ὅς ἐκ παιδῶ-
θεν τῇ τῆς καρδίας καθαρότητι ἐλαμπρύνε-
το, ἢ τῇ τῆς σώματος ἀγνείᾳ κεκαλλώπιστο,
ἐν ἐδενί θελήματι σαρκικῶ τῷ εὐδῶπαν
τῷ ψυχὴν καθυποτάξας. ἀλλ' ἔτι ἐφηβος
ὢν, ἢ σφειγῶν τῷ σώματι ὅπερ ἠδυσπαθῶς
δραῶσαι ἠδύνατο, ἐκυσίως ἐβδελύξατο, ἢ λοι-
πὸν ὡς ξηρὸν πέτρων τὸν κόσμον μετὰ τῷ ἀν-
δρῶς αὐτῆ ἐλογίζετο. ὅσας δίκην ἐωσφόρος
ἀσέρος ἐκ τῆ Νερσίας χώρας, τῇ τῆ Ρω-
μαίων χώρα ἀνίγειλε. τῇ δὲ τῆ ἐλθευει-
κῶν γραμματῶν διδασχῇ εὐθεδοθεὶς ὑπῆρ-
χε. ὅλλ' ἐν τέτοις πολλῶς ἀπιέναι δεῖ
τὰ φθαρτὰ πάθη καταιπίσας, ἐκείνον ἐν
ἐθετο πόδα ἐν τῇ τῆ μαθημάτων δευτε-
βῆ, δὲσεβῆ λογισμῶ πέτρων ἀνθεύλκυσεν.
ἵνα μὴ εἰς (β) αἰήκυσον κρημνὸν ὅλος

κατα-
εὶ Βενεδικτῆ. Nota obiter quod iu supe-
riori parte hujusce folii mss. Regii hæc eo-
dem caractere scripta leguntur, ἀναγιώσκου-
ται ἡ ἱστορία τῆ πατρὸς Βενεδικτῆ εἰς τὴν ἰδ'.
τῆ Μαρτ' ἑ μινός. τὸτ' ὁ ἅγιος ἐκοιμήθη.
Maur. Recensuimus hunc librum ad vitam
S. Benedicti a Quirino editam, quam ille
cum ductus MSS. Sublacensibus contulit.
E. V.

^β Reg. ἀπέρασεν κρημνὸν. Flor. εἰς τὸν
τῆς πλάτης κρ.

totus ireret. Despectis itaque litterarum studiis, relicta domo rebusque patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conversationis habitum quæsit. Recessit igitur scienter nescius, & sapienter indoctus. Hujus ego omnia gesta non didici, sed pauca quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus agnovi: ^a Constantino scilicet reverentissimo valde viro, qui ei in monasterii regimine successit: ^b Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit: Symplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam, qui nunc adhuc cellæ ^c ejus, in qua prius conversatus fuerat, præest.

Hujus hitoriz sc- ftes.

C A P U T I.

De capisterii fracti reparatione.

Roma studiisque relictis, fugit.

HIC itaque cum jam relictis litterarum studiis petere deferta decrevisset, ^d nutrix quæ hunc arctius amabat, sola secuta est. Cumque ad locum venissent qui ^e Enfide dicitur, multisque honestioribus viris caritate se illic detinentibus, in beati Petri apostoli Ecclesia demorarentur, prædicta nutrix illius ad purgandum triticum a vicinis mulieribus præstari sibi ^f capisterium petiit, quod super mensam incaute derelictum, casu accidente fractum est, sic ut in dua-

^a De Constantio & Simplicio Paul. Diac. de gest. Longob. l. 4. c. 18. *Post B. Beneditum Constantinus, post hunc Simplicius post quem Vitalis; ad extremum Bonitus congregationem ipsam rexit.* Hinc male Baron. an. 581. Valentinianum primum S. Benediti successorem facit. *Bessar. Constantio. E. V. Ex Maur. & Quir.*

^b Germ. *Valens, ano. Big. Valentino.* Sic & Bess.

^c Sublacenfi nimirum, in qua primum, *Tom. VI.*

καταπέσει. βδελυξάμενος τῶν γραμμάτων ἢ διδασχὴν, καταλείψας τε ἢ οἶκον ἢ τὰ πατρῶα αὐτῷ παράγματα, μόνη Θεῷ ἀρέσει ἐπιθυμίας, τῷ ἀγίῳ ἢ μονήρης βίῃ τὸ χῆμα ἐπεσώθησεν. ἀπέστη τῶν γραμμάτων παιδεύσεως, γινώσκων ὡς μὴ γινώσκων, ἢ σοφὸς ὡς ἄσοφος. τότε τῷ σεβασμίῳ πατρὸς τὰ κατὰ Θεὸν κατορθώματα, ἐγὼ μὲν σαρκικῶς ὀφθαλμοῖς εἶτε δέομαι, ἀλλ' ἄπερ αἰνήσομαι εὐδὲ τῶν αὐτῶν ἢ ἀειδόμεν μαθητῆς διηγεμένον, πᾶντα ἐρῶ. Κωνσταντίνος λέγω δὴ δὺλαβεσάτε πάντῃ ἀνδρὸς, ὅστις αὐτῷ τῷ ποιμαντικῆν ἡγεμονίαν διεδέξατο. Βαλεντίνος τῶ πολλοῖς ἔτσι τῷ ἐν Λατερανῇ διαγεσάτω μονῆ δι' ἑξῆς αὐτοῦ. Συμπλικίος, τῷ τῷ αὐτῷ σιωδίῳ μετέπειτα κατὰ ἀλαδελφὸν τέτον ποιμάναντος. Οὐνοράτες, τῷ νυνὶ κελίῳ αὐτῷ ἐν ᾧ πρότερον διῆγε, προσεῴπτος.

K E Φ Α Λ. α'.

Πεὶ τῷ κλαδέντος μαγιδίῳ, ἢ ἀεὶ ἀφοσοληῆς τῷ ἀγίῳ σώῳ γεγονότος.

ΟΥΤΟΣ τῶν πολλῶν ἐν ἀρετικῇ ἐξαλείψας πατῆρ Βενέδικτος, ὡς ἤδη καταλείψας τῷ ἑ βίῃ ματαιότητα, ἐπιθυμίαν θεάρεσον εἰσδέχεται τῇ ψυχῇ οἰκῆσαι τῷ ἔρημον. ἢ δὲ τότε τροφὸς ἦ τις αὐτῶν (α) θερμῶς ἠγάπα, μόνῃ τῷ ἱερῷ τῷ ἠκολούθησε νεαῖα. ὅπότεν δὲ ἢ τόπον κατέλαβον, ἢ ἐπὶ κωκείας ὀνομαζόμενον (β) Εὐφείδε, πολλοὶ δὺλαβεσάτοι ἀνδρες, τῇ πρὸς αὐτὸ πνευματικῇ ἀγάπῃ ἐλκόμενοι, ἐκείσε ἀδελφονόμοι, ἐν τῷ ἑ ἀγίῳ Πέτρῳ καὶ σὺν αὐτῷ διετείβον. ἢ προλεχθεῖσα ἑ αἰδίμῳ τότε πατρός Βενέδικτος τροφὸς ἐπὶ τὸ καθεύσαι σῆπον ἐκ τῷ πῶρῶθεν οἰκιστῶν γυναικῶν,

conversatus fuerat S. Benedictus. E. V.

^d Cyril. a fuisse nomen docet Paulus Diac. l. de vir. ill. E. V.

^e Germ. Becc. & 2us. Aud. Fide. Alii *Enfidus, Effide. Bessl. & Nan. Effide.*

^f Vas testaceum a capacitate sic dictum, de quo Colum. l. 2. c. 9. Cod. Nan. *Capistrinum* vocat. E. V.

^a Reg. & Coll. πάντῃ θερμῶς.

^β Mss. Εφείδε.

bus partibus inveniretur divisum . Quod mox rediens nutrix illius, ut ita invenit, vehementissime flere cepit, quia vas quod præstitum acceperat, fractum videbat . Benedictus autem religiosus & pius puer cum nutricem suam flere conspiceret, ejus dolori compassus, ablatis secum utrisque fracti capisterii partibus, sese cum lacrymis in orationem dedit; qui ab oratione surgens, ita juxta se vas sanum reperit, ut in eo inveniri fracturæ nulla vestigia potuissent . Mox autem nutricem suam blande consolatus, ei sanum capisterium reddidit, quod fractum tulerat . Quæ res in eodem loco a cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, ut hoc ipsum capisterium ejus loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspenderent : quatenus præsentibus & futuris omnibus agnoscerent, a Benedictus puer conversationis gratiam a quanta perfectione cœpisset, quod annis multis illic ante omnium oculos fuit, & usque ad hæc Langobardorum tempora super fores Ecclesiæ pependit . Sed Benedictus plus appetens mala mundi perpeti, b quam laudes; & plus pro Deo laboribus fatigari, quam vitæ hujus favoribus extolli, nutricem suam occulte fugiens, deserti loci secessum c petiit, cui Sublacus vocabulum est, qui ab Romana urbe quadraginta fere d millibus distans, frigidatque perspicuas emanat aquas . Quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenso prius lacu colligitur, ad postremum vero in amnem derivatur . Quo dum fugiens pergeret, monachus quidam e Romanus nomine, hunc euntem reperit, quo tenderet requisivit . Cujus cum

Primum ejus miraculum .

a

b

c

Sublacum petit .

d

e

A S. Romano nutritur .

κῶν, ἐν ἁλίῳσι μαγίδιν ἤτησατο . ὁ ὡερ λαβῶσα, ἐπάνω τῆς τραπέζης ἀπλῶς ἔως ἔτυχεν ἔθετο . ὑπὸ ἧ μισοκάλυ οὐδὲ δαίμονος ριφὲν ἐκλάσθη, ἔν εἰς μέρη δύο διρίθη δὲ ἀχλωιδίην . ὑποσπρίψασα οὐδὲ ἢ ἔ ἀγία τροφὸς, ἔν διρῶσα πὸ αὐτὸ μαγίδιν εἰς δύο διζερθεῖν μέρη, σφοδρότατος ἤρξατο κλαίειν, ὅτι τὸ ἐν ἁλίῳσι ληφθεὶν παρ' αὐτῆ σκεῦος κεκλασμένον εἶρα . Βενέδικτος ὁ ὁ ἀπεδαιότατος ἔν Θεῷ θεράπων, ἠνίκα τῶν ἑαυτῆ τροφὸν κλαίεισαν ἐθεάσατο, τῶ πόνῳ ἔν τοῖς δάκρυσιν αὐτῆς συμπαθήσας, λαβὼν μεθ' ἑαυτῆ τὰ ἀμφότερα ἔ κεκλασμένους μαγίδιν μέρη, ἑαυτῆ μετὰ δακρύων ἐν τῆ πρὸς Θεὸν δεήσει ὑπέστρασεν . ὅς τις ἀπὸ τῆς ἀλλῆς ἀνάσας, πλησίον ἑαυτῆ πὸ σκεῦος κείμενον, ἀκίρμιον εἶρεν, ὅσε μὴδὲ ἔκτος ἐν αὐτῷ ἔ κλάσματος διρθεῖναι . ἀθέως δὲ τῶν τροφὸν αὐτῆ ἀδελφικητικοῖς ἔν ἔν ἀδελφικῶς λόγοις ἐπαλείψας, τῆ μὴ ἀδυμῆν ἐν τῆς συμβαινέσας συμφορῆς, (α) ἀκίρμιον αὐτῆ πὸ μαγίδιν ὑποδεδωκεν, ἔπερ κεκλασμένον ἔν λαβὼν . ἔθετο πὸ ἔξάσιον θαῦμα ἐν τῶ αὐτῷ τῶ πᾶσιν ἐγένετο γνωίεμον . ὅσε οἱ ἔ τῶ πῶς ἐκείνα οὐκίρητες ἐν τῆ εἰσόδῳ τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας πὸ ρηθὲν μαγίδιν ἐκρέμασαν, πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ πάντων ἔ εἰσιόντων ἔν ἔξιόντων εἰς δόξην μὴ Θεῷ, ἔπαινον ὁ ἔ γνησίως αὐτῆ δέξαι Βενέδικτον, ἔν ἔ γνωθῆναι πᾶσι τῶν ἐν αὐτῷ οἰκῶσαν ἐκ νεαρῆς ἠλικίας θεῖαν χάειν . ὁ ὡερ σκεῦος πολλοῖς ἔτεσιν ἐν αὐτῇ τῆ εἰσόδῳ ἔ σεβασμίῃ ναῦ κρεμάμενον διήρκεσεν . ὅσε ἔν μέλῃ τῆς ἔ Λογγοβάρδων ἐλευσεως ὑπὸ πάντων ἐθεωρεῖτο . ἀλλ' ὁ φιλόθεός τε ἔν μισοδόξος Βενέδικτος, πλειόνως τῆς σωματικοῖς ἑαυτῆ ἐπέδιδε κόποις, βέλτιον εἶναι λογισάμενος τῆτοις ἐντροφῶν, ἔπερ τοῖς ἀνθρωπίνους ἐπαινοῖς ἐπαίρεισθαι . εἶτα ἔ ἰδίαν λάθρα καταλιπὼν τροφὸν, ἐν τοῖς τῆς ἐρημίας τόποις χολάζειν ἤρετίσατο . ἔν καταλαβὼν τόπον τινά, ὃν ἐπίχλωίως ὀνομάζουσι λάκκον, ὅς ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων τῆς ἔ Ρωμαίων ἀπέκκεται πόλεως, ἐν ὃ πλῆθὺς ὑδάτων ἀναβλύζειν εἶωθεν . ὅς ἔπερ λάκκῳ ἢ ἔ ὑδάτων πλῆθὺς εἰς

διε-

a Plerique editi a quanta Ben. puer conversationis gratia perfectione cœpisset .

b Gullanv. ab hominibus quarere .

c Ætatis an. 14. ut vulgo contra Baron. putant, Christi vero 494. E. V.

d Nan. & Bess. Milliaribus .

e Ejus vitam a Gisleberto mon. scriptam vide in T. I. A. B. Ord. S. Bened. E. V.

a Reg. sãwn... μαγίδιν .

a desiderium cognovisset, & secretum tenuit, & adjutorium impendit, eique sanctæ conversationis ^a habitum tradidit, & in quantum licuit, ministravit. Vir autem Dei ad eumdem locum perveniens, in arctissimum specum se tradidit, & tribus annis, excepto Romano monacho, hominibus incognitus mansit: qui videlicet Romanus non longe in monasterio ^b sub Adeodati patris ^c regula degebat. Sed pie ejusdem Patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi ad manducandum subripere poterat, diebus certis Benedicto panem ferebat. Ad eumdem vero specum a Romani cella iter non erat, quia excelsa desuper rupes eminebat; sed ex eadem rupe in longissimo fune religatum Romanus deponere panem consueverat; in qua etiam resti parvum tintinabulum inseruit, ut ad sonum tintinnabuli vir Dei cognosceret quando sibi Romanus panem præberet, ^d quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis unius caritati invidens, & alterius refectioni, cum quadam die submitti panem conspiceret, jactavit lapidem, & tintinabulum fregit. Romanus tamen ^e modis congruentibus ministrare non desistit. Cum vero jam Deus omnipotens & Romanum vellet a labore quiescere, & Benedicti vitam in exemplum hominibus demonstrare: ut posita supra candelabrum lucerna claresceret, quatenus omnibus qui in domo Dei sunt luceret: cuidam presbytero longius manenti, qui refectionem sibi in Paschali festivitate paraverat, per visum Dominus ap-

διεξόδους βυάκων ὑποφέρεται. ἐν δὲ τῷ πο-
 ρυεδαί ἢ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπων, μοναχὸς τις,
 Ρωμανὸς τῷ ὀνόματι τῶτον πορδούμῳον θεα-
 σαμενος, ἢ ἐν ὧ τόπῳ (α) ἀπέειπε καταμαθῶν,
 τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶ ἐγνωκὸς, τὸ μὲν μυ-
 σθῆιον ἐν αὐτῷ ἐψύλαξε, βοήθειαν δὲ (β)
 ἢ σιωδρομὴν παρέχευ αὐτῷ, ἐν οἷς αἱ ἡ
 λεία ἀπήτει. ἀμφιάσας αὐτὸν ἢ τὸ ἴ
 μοναχῶν ἄγιον ἡίμα, ἢ κατὰ τὸ δυνατὸν
 διηκόνει αὐτῷ ἐν ταῖς σωματικαῖς λείαις.
 ὁ δὲ θεόφρων ἕτος ἀνὴρ, ἐν τῷ αὐτῷ τό-
 πῳ εἰ σιωτάτω σπηλιῶ ἑαυτὸν καθῆρξε,
 ἢ ἐν τεισὶ λείοις, πολλῷ Ρωμανῷ τῷ
 μοναχῷ, τοῖς ἀνθρώποις ἀγνωστος παντε-
 λῆς ὑπῆρχεν. βῆσι Ρωμανὸς, ἢ μήκοθεν
 εἰ μοναστείῳ ὑπὸ τὸν τῷ Αδεωδάτι πα-
 τρὸς καίονα διῆγεν. ἀλλ' ὀυσεβῶς ὁ αὐτὸς
 τῷ οἰκείῳ ἀββά ἢ ὄφιν ὑπέκλεπτε, τῇ
 ὄρῃ τῆς ἐσιάσεως, ἢ ἔλα ῥητῶν τινῶν ἡ-
 μερῶν τῷ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπῳ Βενεδίκτῳ ἄρ-
 τον ἐκόμιζεν. ἐκ δὲ τῷ μοναστείῳ Ρωμα-
 νῷ ὁδὸς ἐλὺ ὑπῆρχε φέρουσα ἐν τῷ ἔ ὀσίῳ
 σπηλιῶ. διότι ὑψηλότατος ὑπεράνωθεν
 κρημνὸς ὑπῆρχεν· ἀλλ' ἐκ ἔ αὐτῷ κρημνῷ
 ἐν μακροτάτῳ χοινίῳ ὁ Ρωμανὸς κατάγειν
 αὐτῷ ἢ ἄρτον εἶδισο. ἐν ὧ χοινίῳ (γ)
 σεμνὸν κώδωνα ἔθετο, δι' αὐτῷ σημερινῶν
 τῷ ἀγίῳ αὐτῷ παρυσίαν, ἢ τὴν τῷ ἄρτε
 παροχίν. ἀλλ' ὁ ἴ ὀυσεβῶν ἐχθρὸς ἢ τῆς
 ἀρετῆς ἐπίβελός τε ἢ βάσκαλος δαίμων,
 τῷ μὲν Ρωμανῷ ἔλα τὴν ἀγάπης συμ-
 παθῆ φιλοφροσύνην αὐτίκῃετο, Βενεδίκτῳ
 δὲ τῷ σεβασμίῳ ἐφθόνει, ἔλα ἢ τῆς χρείας
 ἔνδειαν, ἢ πρὸς Θεὸν ἐλῆάεισον γνώμην.
 βυλόμῃλος ἐν αὐτῇ (δ) ἀμβλύσαι, ἢ
 εἰς ῥαθυμίαν αὐτὸν ἀγαγεῖν, εἰ μὴ ἴ
 ἡμερῶν, ἐν ἡ κατὰ τὸ σῶνθετες ὁ Ρωμανὸς
 ἢ ἄρτον ἔλα τῷ εἰρημένῳ χοινίῳ τῷ ὀσίῳ
 ἐπεδίδε, ὁ ἴ ψυχῶν ἡμῶν ἐχθρὸς, ῥίψας
 λίθον ἢ κώδωνα σιωτέειψεν. ὁ τιμιώτατος
 δὲ Ρωμανὸς ταῖς πρεπέσαις κατὰ Θεὸν ἐ-
 πινοίαις, ἐκ ἀπέσει τῷ θεαρέσει ἐκείνης ἔλα-
 νοίαις. ὅτε δὲ νυδόκησεν ὁ παντοδύναμος
 Θεὸς τὸν μὲν Ρωμανὸν τῷ κόπῳ τῆς θεο-
 φίλας ἐκείνης ὑπηρεσίας κατασαῶσαι, τὴν
 ὀ δὲ τῷ

c Die Pascha
 a presbyte-
 ro cœlitus
 monito in-
 visitur.

^a De habitu & Regula S. Ben. vide Hæphtenii disquisitiones. E. V.

^b Aliter *Deodati*, aut *Theodati*.

^c Angelus de Pace apud Quir. intelligit nudam Theodati voluntatem. E. V.

^d Carn. ius Aud. Big. Lyr. quem accipiens ederet.

^e Germ. Gemet. aliique Norm. *horis*.

^a Reg. ἀπέειπε. Flor. apud Quirin. ἀπέειπε

^β Ita mss̄ at editi ἢ συντροφήν.

^γ Reg. μικρὸν κώδωνα.

^δ Idem ἀπαλύναι.

parere dignatus est, dicens: Tu tibi delicias præparas, & servus meus illo in loco fame cruciatur. Qui protinus surrexit, atque in ipsa solemnitate Paschali cum alimentis quæ sibi paraverat, ad locum tendit, & virum Dei per abrupta montium, per concava vallium, per defossa terrarum quæsit, eumque latere in specu reperit. Cumque oratione facta, benedicentes Dominum omnipotentem confedissent, post dulcia vitæ colloquia, is qui advenerat presbyter dixit: Surge, sumamus cibum, quia hodie Pascha est. Cui vir Dei respondit, dicens: Scio quia Pascha est, quia videre te merui. Longe quippe ab hominibus positus, quia die eodem Paschalis solemnitas esset ignorabat. Venerabilis autem presbyter rursus asseruit, dicens: Veraciter hodie resurrectionis Dominicæ Paschalis dies est; abstinere tibi minime congruit, quia & ego ad hoc missus sum, ut omnipotentis dona Dei pariter sumamus. Benedicentes igitur Dominum sumferunt cibum. Expleta itaque refectioe & colloquio, ad Ecclesiam presbyter recessit.

ἔτι ἀληθῶς ἡ ἀναστάσις τῆς κυρίας ἡμῶν πρεσβύτερος πρὸς τὴν Θεοῦ ἀνδρωπον, εἶπεν· ἐπ' ἀληθείας, πᾶτερ, σήμερον ἡ ἀναστάσις τῆς κυρίας ἡμῶν ἡ ἡμέρα ἐστίν, ἥ νηστεῖν σε ἐδαμῶς ἀρμόζει. ἔγὼ γὰρ ἐπὶ τῷ πρὸς σὲ ὑπὸ τῆς Θεοῦ ἐστάλῃ, ὅπως τῶν δωρεῶν αὐτῆς ἀμφοτέροι μεταλάβωμεν. διλακείησαντες οὖν τῷ Θεῷ, μετέχον ἐκ αὐτοῦ τροφῆς. τελεθεισῆς δὲ τῆς πνευματικῆς ἐβραστίας, ἔγὼ τῆς τῶν γραφῶν ἐπωφελῆς ἐξαλέξεως, ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ (γ) πρεσβύτερος, ἀνέχρησε, δοξάζων τὸ Θεὸν ἐπὶ τῇ τῆς δικαίας ἀκτημοσύνῃ.

Eodem quoque tempore hunc in specu latitantem etiam pastores invenerunt: quem dum vestitum pellibus inter fruteta cernerent, aliquam bestiam esse crediderunt: sed cognoscentes Dei famulum, eorum multi ad pietatis gratiam a bestiali mente mutati sunt. Nomen itaque ejus per vicina loca innotuit cunctis: factumque est, ut ex illo jam tempore a multis frequentari cœpif-

ἡ τῆς μακαρίας πατρὸς Βενεδικτῆς πολιτείας εἰς πολλῶν ἀφέλειαν ἐπιδείξει, μὴ συχωρήσας ἐπὶ πολὺ τῷ μοδίῳ κρύπτεσθαι (α) ἢ ὡς ἄλλῃ ἀπασράλτῃσαν τὴν θαυμαστὴν θεῖαν χάριν· τῶτον ὑπεράνω τῆς λυχνίας ἔθετο, ὅπως λαμπρῶν πᾶσι τοῖς ἔσιν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς Θεοῦ. πρεσβυτέρῳ γὰρ τινὶ μήκοθεν ἐξέγοντι τῶν σπηλαίων, ἐν ᾧ ὁ αἰδίμιος ἠσύχαζε Βενεδικτῆς, ἰτοιμασίαν ἑαυτῶν δαψιλῶν βρωμάτων πεποινητότι, ἐν τῇ τῆς ἀγίας πάχας ἑορτῇ, δι' ὀνητασίας ὁ κύριος ὀφθαλμοῦ καθήξισσε, λέγων· ἰδὲ σὺ, πρεσβύτερε, ἐδεσμάτων πολυτέλειαν ἑαυτῶν ἰτοιμάζεις, ὁ δὲ δεξιός μου Βενεδικτῆς ὑπ' ἐκείνῳ τῷ σπηλαίῳ ἐξῆ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην λιμῶ σιωλέχεται· ὅσις παρὸν τὸν αἰσῆς ἐν αὐτῇ (β) τῇ ἑορτῇ τῆς ἀγίας πάχας, μετ' ὧν περ ἑαυτῶν ἡ πεποινητὸς ἐδεσμάτων, ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐπορεύθη, ἔγὼ τὸν τῆς Θεοῦ ἀνδρωπον ἐν τοῖς τῶν ὀρέων κρημνοῖς, ἐν πᾶσι διορυγαῖς τῶν κοιλάδων, ἐν πᾶσι ὀπαῖς τῆς γῆς ἐζητεῖ, ἐν ἐν τῷ σπηλαίῳ εὐρὸν ἠσάσατο. γενομένης δὲ δουλκῆς παρ' ἀμφοτέρων, ἐβλογησαυτες τὸν Θεὸν ἐκάθησαν, θεοῖς λόγοις πῖς ἑαυτῶν ἐντρέφοντες ψυχῆς. αἰσῆς οὖν ὁ πρεσβύτερος παρεκάλε τὸ ἅγιον, λέγων. θεῦρο, πᾶτερ, μεταλάβωμεν τροφῆς, ὅτι σήμερον πάχας ἐστίν. πρὸς ὃν ἀποκείθεις ὁ ἀνδρωπος τῆς Θεοῦ, εἶπεν· οἶδα ὅτι μάχα ἐστίν, ὅτι θεωρήσαί σε ἤξωσθην. ἡγήσει γὰρ ὁ ὄσιος, Ἰησοῦ ἡ ἑορτῇ ὑπῆρχεν. ὁ δὲ δουλκῆς παρὸν εἶπεν· ἐπ' ἀληθείας, πᾶτερ, σήμερον ἡ ἀναστάσις τῆς κυρίας ἡμῶν ἡ ἡμέρα ἐστίν, ἥ νηστεῖν σε ἐδαμῶς ἀρμόζει. ἔγὼ γὰρ ἐπὶ τῷ πρὸς σὲ ὑπὸ τῆς Θεοῦ ἐστάλῃ, ὅπως τῶν δωρεῶν αὐτῆς ἀμφοτέροι μεταλάβωμεν. διλακείησαντες οὖν τῷ Θεῷ, μετέχον ἐκ αὐτοῦ τροφῆς. τελεθεισῆς δὲ τῆς πνευματικῆς ἐβραστίας, ἔγὼ τῆς τῶν γραφῶν ἐπωφελῆς ἐξαλέξεως, ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ (γ) πρεσβύτερος, ἀνέχρησε, δοξάζων τὸ Θεὸν ἐπὶ τῇ τῆς δικαίας ἀκτημοσύνῃ.

Ἐν αὐτῷ οὖν τῷ κερῶν βοσκοὶ τινες τῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ κρυπτόμενοι ἐαρακότες, ἀμφιάσασσι δερματίοις ἐνδεδυμένον ἐδόκουν θηρίον τι βλέπειν. καταλαβόμενοι δὲ αὐτὸν Θεοῦ δῶλον ὑπάρχειν, τὴν ἑαυτῶν θηριόδη γνώμην ἀποβαλόντες, εἰς συμπάθειαν μετετρέπησαν. διέθεεν οὖν ἡ πᾶσι ἑαυτῶν ἐνδεῶς φήμη ἐν τοῖς γειτνιαῖσι τοῖς τοῖς. ὡς ἐκ τῆς λοιπῆς πλείσι παρέβαλον πρὸς αὐτὸν τῆς τῶν σώματος χρείας ἐπιφερόμενοι· ὁ δὲ ὄσιος πατὴρ τοῖς πνευμα-

μα-
ε Idem, αὐτῇ τῇ ὀρα ἔγὼ ἑορτῇ τῆς πάχας μετ' ὧν παρ' ἑαυτῶν ἴν.

γ Reg. ὁ γέγων.

Et a Pas-
sibus, qui
ei cibum
ministrant.

α Reg. τὴν δὲ αὐτῆ. Colb. τὴν δὲ αὐτῆ.
Flor. τὴν δὲ αὐτῆ.

fet, qui cum ei cibum afferrent corporis, ab ejus ore in suo pectore alimenta referebant vitæ.

ματικοῖς τῆς μάλλιν διέτρεφε διδάγμα-
σιν, (α)

CAPUT II.

ΚΕΦΑΛ. β'.

De tentatione carnis superata.

Πεὶ τὴ ἐπανασάντος αὐτῷ σαρκινῆ πολειμίας.

QUADAM vero die dum solus es-
set, tentator adfuit. Nam ni-
gra parvaque avis, quæ vulgo
merula nominatur, circa ejus fa-
ciem volitare cœpit, ejusque vul-
tui importune insistere, ita ut
manu capi posset, si hanc vir fan-
ctus tenere voluisset: sed signo cru-
cis edito recessit avis. Tanta au-
tem carnis tentatio ave eadem re-
cedente secuta est, quantam vir
sanctus nunquam fuerat expertus.
Quamdā namque aliquando femi-
nam viderat, quam malignus spi-
ritus ante ejus mentis oculos redu-
xit: tantoque igne servi Dei ani-
mum in specie illius accendit, ^a ut
se in ejus pectore amoris flamma
vix caperet, & jam etiam pene de-
ferere eremum voluptate victus de-
liberaret. Cum subito ^b superna
gratia respectus ad semetipsum re-
versus est, atque urticarum & ve-
prium juxta densa succrescere fru-
teta conspiciens, exutus indumen-
to nudum se in illis spinarum acu-
leis & urticarum incendiis projecit:
ibique diu volutatus, toto ex eis
corpore vulneratus exiit, & per
cutis vulnera eduxit a corpore vul-
nus mentis; quia voluptatem ^c tra-
xit in dolorem. Cumque bene pœ-
naliter foris arderet, exstinxit quod
intus illicite ardebat. Vicit itaque
peccatum, quia mutavit incendium.
Ex quo videlicet tempore, sicut
post discipulis ipse perhibebat, ita

ΕΝ μιᾷ οὖν ἡμερῶν ἡσυχάζοντι πρὸ
ἀγίῳ ἰδὲ ὁ περασθῆς πρῶτα γέγονεν,
ἐν χήματι ὀρνέας μέλανος, ὅπερ ἐπιχλωείας
κόσσυφον προσαγορεύουσι, ἣ τῶ ἡγιασμένῳ
ἰατρῆ προσώπῳ περὶ ἵπταδα ἤρξατο ἀνα-
ιδῶς, ὡσεὶ δύνασθαι ταῖς χερσὶ κρατηθῆναι,
εἰ ὅλως τῆτο ὁ ἅγιος ἦθελεν. ὁ δὲ θεοφό-
ρος ἔπος αἰὲρ ἢ τῆ ἐλθρῆ εἰέδραν κατανοή-
σας, τῶ σημεῖῳ τῆ ζωοποιῆς ζωῶν ἑαυτὸν
καθοπλίσας, ἢ ἐν χήματι ὀρνέας φαίνετο
αὐτῷ δαίμονα ἄφαντον πεποιήκε. ποσῆτος ὁ
πειρασμός τῆ σαρκὸς ἐπετέθη τῶ ἀγίῳ με-
τὰ τῶ ζωοειδῆς ὀρνέας ἀναχώρησιν, οἷος ε
πώποτε τῶ ὀσίῳ ἐγγένοι. γυναῖκα γὰρ τι-
να ἡὺ ποτε ἐρακὸς ἡν ἐν τῶ κερῶ τ
νεότητος αὐτῆ, ὁ ἀπαθῆς ἔτος ἣ τίμιος
αἰὲρ, ταύτῳ ὁ τῆ πορείας δαίμων χήμα-
τίσας, τοῖς τῆ δικαίῳ παρεστήσατο νοητοῖς
ὀφθαλμοῖς. ποσαύτῳ δὲ τῆ σαρκὸς πύρω-
σιν ἐν αὐτῶ ἀιτικέμενος αἰῶν, ὡσε
πρῶτα βραχὺ σαλῶθῆναι αὐτὸν δὲ τῆ ψυ-
χικῆς ἀκηδίας, ἣ ἐπὶ ἢ κόσμον παλι-
δρομήσαι. ἀλλ' ἢ τῆ Θεῶ σωτήριος χάρις
τῆτον ἐνχύσασα, νικητὴν κατὰ τῆ παθῶν
αἰδέειζε. τὸ γὰρ βελτίον ἣ σάφρονι λογισ-
μῶ ἑαυτὸν ῥυθμίσας, τῆ τῆ ἐλθρῆ πανερ-
γίας (β) πεπειθῆσεν. ἀναβλέψας ὁ
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆ, κινδῶν τε ἣ ἀκαν-
θῶν πλῆθος σύνεγγυς θεασάμενος, ἢ ἀ-
πενδυσάμενος τὸ ἱμάτιον, γυμνὸν ἑαυτὸν
ἐν τοῖς ῥῆσ κινδῶν καὶ ἀκανθῶν ὀξυτοῖς
κέντροις ἔρριψε. ἣ ἐπὶ πολλῶν ὄρων ἐν
αὐτῆς κυλιθεῖς ἐγκαρτερῶν, νῆ ἄπαν τὸ
ἑαυτῆ σῶμα ἄμασι περιρρέμενον βλέπων,
γενναίως ὑπενέγκας τῆς τέτων ἀλγηθῶνας,
λυτρωθεῖς τε τῆ τοῖς τε θανατηφόρος λογισ-
μῶ, τῶ Θεῶ μεγάλῳ (γ) διέμενεν ὁ-
καλειῶν. ἣ δὲ τὸτε λοιπὸν, ἐν παντί
τῶ

Tentatione
gravi carnis
vexatur.

a

b

A qua, in-
ter vepres
se volutan-
do, perpe-
tuo libera-
tur.

c

β

γ

^a Ita Mss. Germ. Nor. Comp. & alii
melioris notæ. Excusi ut dum in ejus pe-
ctore amoris flamma vim caperet:
^b ius Carnor. Prat. Gemet. subito sup.
gratia respectu. ius Theod. subito sup. gr.
aspectu. Big. Tum subito sup. gratia re-

pletus. Bess. cum subito sup. gratia respec-
tus.
^c Nan. & uterque Subl. carnis.
^α Flor. addit ἢ τοῖς αἰδῆτοῖς βρώμασιν.
^β Uterque cod. πεπειθῆσεν.
^γ Mss. διέμενεν.

in eo est tentatio voluptatis edomita, ut tale aliquid in se minime sentiret. Cœperunt postmodum multi jam mundum relinquere, atque ad ejus magisterium festinare. Liber quippe a tentationis vitio, jure jam factus est virtutum magister. Unde & per Moysem præcipitur, ut Levitæ a vigintiquinque annis & supra ministrare debeant: ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

PETR. Jam quidem prolati testimonii mihi aliquantum intellectus interlucet: sed tamen hoc ^a plenius exponi postulo.

GREGOR. Liqueat, Petre, quod in juventute carnis tentatio ferveat, ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat: vasa autem sacra sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione sunt, subesse eos ac servire necesse est, & obsequiis laboribusque fatigari: cum vero jam mentis ætate tranquilla, calor recesserit tentationis, custodes vasorum sunt, quia doctores animarum fiunt.

PETR. Fateor, placet quod dicis: sed quia prolati testimonii ^b claustra referasti, quæso ut de vita justii debeas ea quæ sunt inchoata, percurrere.

^a Val-cl. & duo Theod. *plenus*.

^b S. M. G. *clausa* pro *claustra*.

^a Ita mss, Ed. habent *æsa*.

^β Colb. *ἀγακῶν ἐστὶν αὐτοῖς δεξιῶν*.

τῆς ζωῆς αὐτῆ ἡρόν, ὁ ἐν χήματι γυναις φανείσ αὐτῷ δαίμων τῆ πορνείας, ἐδαμῶς τῆτῃ παρενολλῆσαι ἐτόλμησε. καθὼς αὐτὸς ὁ ἐν περασμοῖς ἀήττητος πατήρ τοῖς ἑαυτῆ μετεπέπτα διγνήσατο μαθηταῖς. πολλοὶ οὖν τὰ τῆ κόσμος τέρπνὰ καταλείψαντες πρὸς αὐτὸν παρέβαλον, οἰκοδομῆς χάεν πνευματικῆς, ἢ ἐδιδάσκοντο παρ' αὐτῆ ἀνδρείως ταῖς τῆ πορνείας ποικίλαις δυνάμεισιν ἀντιτάττεσθαι. ὅθεν δὲ Μαυσιῶς κελεύμεθα τὸς Δεβίτας ἀπὸ πέμπτῃ ἢ εἰκοστῆ τῆ οἰκειῆς ἡλικίας χρόνῃ ἢ πρὸς, τῆ ὑπηρεσίαν ἐγχειρίζεσθαι. ἀπὸ δὲ πεντηκοστῆ χρόνῃ, φύλακας τῆσ τῆ σκεδῶν εἶναι.

ΠΕΤΡ. Εἰς τῆσ νυκτῆσ λεχθεῖσ μοι μαρτυρείας, θαυμασῆ τις ἐπίγνωσίσ μοι δελάμπει, ἀλλὰ δυσωπῶ τῆτό μοι σαφῶς ἐρμηνεύσαι.

ΓΡΗΓ. Δῆλον, Πέτρε, πᾶσι καθέσκηκεν, ὡς ἐν τῆ νεότητι τῆ σαρκὸς ἢ τῆ σώματος πύρωσίσ, ἢ ὁ βρασμὸς τῆ παθῶν τοῖς ἀιδρώσις εἰσχεῖν ἔωθεν. ἀπὸ δὲ χρόνῃσ πεντηκοστῆ ἢ φυσικῆσ (α) προσῆσα τῆ σώματι δέριμν, συσέλλεται. σκεδῆ δὲ ἱερά ἢ τῆ Θεῷ ἀνακείμμεθα, εἰσὶ τῆσ πῆσων τῆ νοήματα. οἱ δὲ ἐκλεκτοί, ἐφ' ὅσον ἐν τῆσ τῶν παθῶν κλύδωνι χεμμάζονται, ὑπηρεσίαισ ἢ κόποισ σωματικῆσ (β) ἀγακῶν αὐτέσ ἐστὶ δεξιῶν. ἡνῆκα δὲ παλαιωθεῖσα τῆ παθῶν ἢ νεότησ, ἢ εἰς τῆ γαλιῆσ λιμένα καταπτήση, ἢ ἢ τῆ σώματος ἀποδράση δέριμν, τότε φύλακας ἢ σκεδῶν καθέσονται, (γ) διότι ψυχῶν διδάσκαλοι γίνονται.

ΠΕΤΡ. Ομολογῶ ἢ ἀρέσκημεν ἐπὶ τοῖσ λεχθεῖσιν, ἀλλ' αἰτῶ, ἵνα τῆσ (δ) προτεθείσ μαρτυρείας τὸ δυσερμῆνόντων φανείσ, ἢ πειρῆ τῆσ ζωῆσ τῆ δικαιοσύνησ, ἢ τῆ ἐνάρξῃσ τῆσ αὐτῆ πολιτείας τῆσ διήγησιν ἡμῖν ποιήσασθαι.

^γ Hæc quæ defunt in ed. Vatic. suppeditarunt Mss. Restitui debuisse satis præbat textus Lat.

^δ Mss. προλεχθεῖσ... διήγησιν ποιήσ; μοι. Flor. ut in editis.

CAPUT III.

Κ Ε Φ Α Λ Α γ'.

De vase vitreo crucis signo rupto.

Πιεὶ τῷ προσκεχθέντος αὐτῷ φαρμάκῳ ἐν ποτηρίῳ ὑελίνῳ.

GREGORIUS. **R**ecedente igitur tentione, vir Dei quasi spinis erutis exulta terra, de virtutum segete feracius fructus dedit. Praconio itaque eximiae conversationis celebre nomen ejus habebatur. Non longe autem monasterium fuit, cujus congregationis Pater defunctus est, omnisque ex illo congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus ut eis praesse deberet, petiit. Qui diu negando distulit, a suis illorumque Fratrum moribus se convenire non posse praedixit: sed victus quandoque precibus b assensum dedit. Cumque in eodem monasterio regularis vitae custodiam teneret, nullique ut prius per actus illicitos in dexteram laevamque partem deflectere a conversationis itinere liceret; suscepti fratres insane favientes, semetipfos prius accusare coeperunt, quia hunc sibi praesse poposcerant: quorum scilicet c tortitudo in norma ejus rectitudinis offendebat. Cumque sibi sub eo conspicerent illicita non licere, & se dolerent assueta relinquere, durumque esset quod in mente veteri cogebantur nova meditari; sicut pravis moribus semper gravis est vita bonorum, tractare de ejus morte d aliqui conati sunt, qui inuito consilium venenum vino miscuerunt. Et cum vas vitreum, in quo ille pestifer potus habebatur,

a Abbas invictus eligitur.

b

c

d

a Primus Car. suos illorumque fr. mores convenire non posse.

b Haec quamvis hic ponantur, tamen eruditi ad annum revocaret 522. E. V.

c Exculti plerique fortitudo. MSS. Angl. & Gall. tortitudo.

d Ger. duo Theod. & Norm. aliquid. sic & Bessar. & S. M. G. Nan. nec aliqui,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ε**κποδῶν ἡδὴ γεγονότος ἀπὸ τῆς (α) ἀγίας τῆς ῥήθνης πειρασμῶ, ὡς ἔξ ἀκανθῶν λυτρωθεὶς ὁ τῆ Θεοῦ ἄνθρωπος, ἐστὶν δέμενεν ἀπαράχῳ λογισμῶ· ἐν λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀγίας πνεύματος χάριτος καλλιεργηθείσης αὐτῆ τῆς καρδίας, εὐφροότερον διδασκαλίας τὸν καρπὸν ἀπέδιδε, ὡς ἐν τῆτε ὑδάκτισον γενέσθαι πᾶσι τῷ περὶ αὐτῆ ἄξιθαύμασον (β) φήμην. ἡ δὲ μοναστήριον ἐμακράν (γ) τῆ σπηλαίας τῆ ἐν ἀγίοις πατρὸς Βενεδίκτη, ἐπὶ ᾧ ὁ τῆς ἐκείσε σινοβίας ἐτελλόνησε προεσῶς. πάντες οὖν οἱ ἐκείσε ὄνητες ἀδελφοί, ὁμοθυμαδὸν πρὸς τὸ μακαεῖον παραγενόμενοι, ἐλιπάρου αὐτὸν, ὄπως γένηται αὐτοῖς πρὸς Θεὸν ὁδηγὸς ἐποιμὴν. ὁ δὲ τὸ ἐκπαιδόμενον σινοκίμασαν αὐτῷ θεομίμητον ταπεινώσιν καταλέψαι μὴ αἰαχομέλως, τὸ ποιῶτην αὐτῶν παράκλησιν ἀπεισέσαστο, ἀμαρτωλὸν ἐαυτὸν λέγων ἐν ἀνάξιον, ἐπαγαγὸν ἐν τῆτο· ὅτι τὰ ἐμά ἡδὴ ἐ συμφωνῶσι τοῖς ἡθισιν ὑμῶν. νικηθεὶς δὲ ὑπὸ τῆ συμπαθῆς φιλαδελφίας, μόλις τῆ τῆτων εἶξε παρακλήσει. ἐν δὲ τῶ τὸν μακαεῖον ἐν τῆ αὐτῆ μονῆ ἐπαγρύπνωσ φυλάττειν τὸ τῆ μοναστικῆς κατῆσιν, ἐν μὴ συγχωρεῖν αὐτοῖς τοῖς οἰκείοις θελήμασι φέρεσθαι, (δ) ὡς ἐδέσσαντο τὸ ὅσις ἀγιότητι τε ἐν ἀκείβεσάτην ἀσκησιν, μὴ σινοάδουσαν τῆ ἐαυτῶν πονηρία, ἤρξαντο ἐαυτοῖς ἐμαμάχεσθαι, ἐν μεταμειθεσθαι, ὅτι πιθῶν ἐαυτοῖς ἀκείβεσαστον ἐν ἀσκητικώτατον ἄνδρα ἡγέμενον ὑξήτησαντο· ἐκείνων μὲν οὖν ἡ ερεβλότης τῶ τῆ μακαεῖς διεμάχετο νόμῳ. τοῖς σιολοῖς γδ ἡθεσι βδελυκτῆ ὑπάρχει ἡ τῆ δικαίων πολιτεία· γνόντες ἐν οἱ σασκῶδεις ἐκῆνοι, ὅτι ἡ αὐτῆ φιλοπράχος γνάμη

α

β γ

δ

nec aliquid habet.

a Colb. ἀγίς το ῥήθην τῆ πειρασμῶ. Et paulo post: ὑπὸ τῆ ἀγίας πνεύματος ἐν χάριτος.

β Reg. μνήμην.

γ Flor. ἐ μακράν τῆς πείρας.

δ Reg. οἱ δὲ ὡς ἐδέσσαντο.

a
Signo crucis
vas in quo
venenum
propinaba-
tur, fran-
git.

a recumbenti Patri, a ex more monasterii, ad benedicendum fuisse oblatum, extensa manu Benedictus signum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem signo rumpit: sicque confractum est, ac si in illo vase mortis, pro cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vitæ: atque illico surrexit, & vultu placido, mente tranquilla convocatos Fratres allocutus est, dicens: Misereatur vestri, Fratres, omnipotens Deus, quare in me facere ista voluistis? Numquid non prius dixi vobis, quia b vestris ac meis moribus minime conveniret? b
Ite, & juxta vestros mores Patrem vobis quærite, quia posthac me habere minime potestis. Tuncque ad locum dilectæ solitudinis rediit, & c
c solus in superni c spectatoris oculis habitavit secum.

b
Solitarius
secum ha-
bitat.

PETR. Minus patenter intel-
ligo, quidnam sit, Habitavit se-
cum.

d
e
GREGOR. Si sanctus vir contra
se unanimiter conspirantes, suæque
conversationi longe dissimiles, co-
actos diu d sub se tenere voluisset,
fortassis sui vigoris usum & modum
tranquillitatis c excederet, atque a
contemplationis lumine, suæ men-
tis oculum declinasset. Dumque quo-
tidie illorum incorrectione fatigatus
minus curaret sua, & se forsitan
relinqueret, & illos non inveniret.

a Comp. non habet ex more.
b Bestiar. vestri meis... convenirent.
c Big. primus Aud. & plur. Norm. in-
spectivis.

μη κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν ἐν ἐτελείῃ, φάρμακόν τι θανάσιμον οἷῳ συμμίζαντες, ἐν ποτινείῳ τε ὑελίνῳ βαλόντες, αἰακὴ μὲν τῷ πατρὶ κατὰ τὸ σῶνθεις ἐν τῇ τῆς ἐξιάσεως ὄρα, τὸ τοῖσιν θανατηφόρον (α) ποτὸν ἐπίδωκε τῷ ἁγίῳ ἐτόλμησαν ὁ δὲ σημεοφόρος καὶ μέγας πατὴρ Βενέδικτος ἐκείνας ἢ χεῖρα, τὸ σημεῖον τῆ ζωοποιῆς εὐαγῆς πεποίηκε. ἢ παραυτίκα τὸ σπένος ἐξάρραγεν πέπτωκεν ἐπὶ τῆς γῆς. ἔπει δὲ σωετείβη, τῇ τῷ τιμίῳ ἢ πανσέπτῳ εὐαγῆς δυνάμει, ὡς νομίζην τὴν θείαμαρῆς λίθῳ τὸ ὀλέθειον ἐκείνα σωθλαδύῳ ποτινείον. ἔγνω ἂν ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπος, ὅτι τὸ ποτὸν θανάσιμον ἢ, ὑπερῷ πνεύματι ἐν ἡδυνῆθῃ πεποικῶτος τῷ ἁγίῳ τὸ σημεῖον τῆ ζωῆς ἡμῶν. εὐθέως οὐ ἀνασῆς ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ ἢ γαλλεῦ τῷ λογισμῷ, προσκαλεσάμενος τὴν ἀδελφὴν εἶπε πρὸς αὐτοῦς· ἐλεήσοι ὑμᾶς, τέκνα, ὁ παντοδύναμος Θεὸς, ὅρα τί ἐν ἐμοὶ ποιῆσαι ταῦτα ἠθέλησατε; ἔχι πρότερον εἶπον ὑμῖν, ὅτι οἱ ὑμέτεροι τρόποι τοῖς ἐμοῖς ἡθεσιν εἰ συνέρχονται; ἀπέλθετε, καὶ κατὰ τὸ ἦθη ὑπὸν πατέρα ἑαυτοῖς ἐκζητήσατε. ἐγὼ γὰρ μεθ' ὑμῶν εἶναι εἰ δύναμαι. τότε μετὰ πάσης προθυμίας ὁ ἅγιος ἢ τόπον κατέλαβεν ὅθα τὸ πρὶν κατῴκει, ἢ ἀρχῆθεν αὐτῷ φίλῳ ἰσυχίαν ἀσπαζόμενος, ἢ ὑπὸ τῷ ἐν ὑψηλοῖς κατοικοῦντος, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶντος Θεῷ μόνῳ φερρέμενος, καὶ ἑαυτῷ προσέχων, κατῴκησε μεθ' ἑαυτοῦ.

PETR. Ολίγον, θεορρήμον διάστα, ἀσκήσις κατέστηκέ μοι τὸ ἐρημίζον. τί γὰρ ἐστὶ τὸ, κατῴκησε μεθ' ἑαυτοῦ;

ΓΡΗΓ. Εφ' ἕσον ὁ ἅγιος ἐπὶς ἀνὴρ τῆς μεθ' ἑαυτοῦ ἀδελφῆς ὁμοψύχης τε ἢ ἐν πνέοντες μὴ ὀρθῶς, ἀλλὰ ἢ τῆς πολιτείας αὐτῷ μαυρὰν ὄντας, ἢ μὴ βιαζομένης ἑαυτῆς ἐν τῇ τῷ χεῖρῳ πασηνῇ ὁδῷ βαδίξην, πολλὰς δὲ τῷ οἰκείας ἀμελήσαντας σωτηρίας αὐτῆς ὄρων, λίαν ἐσπλαγχνίζετο ἐπ' αὐτῆς, ἢ ὑπὸ ἑαυτὸν σκέπην τε ἢ ποιμαίνειν ἐσπῆδον· ἠνίκα ἢ κατ' ἐκῆσιν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων διορθώσεως ἐκοπία, ὅρα ἢ ἑαυτὸν τῆς πρὸς Θεὸν ἀναβάσεως ἐλαττέμενον, πλεονάσις ἑαυτὸν κατελίμπα-
κεν,

d zus Carnot. sustinere.

e Excubi abscederet.

a Reg. ποτινείον.

Nam quoties per cogitationis motum nimium extra nos ducimur, a & nos sumus, & nobiscum non sumus: quia nosmetipsos minime videntes, per alia vagamur. An illum secum fuisse dicimus, qui in longinquam regionem abiit, portionem quam acceperat consumpsit, & uni in ea civium adhæsit, porcos pavit, quos & manducare filiquas b viderit, & esuriret, qui tamen cum postmodum cœpit cogitare bona quæ perdidit, scriptum de illo est: *In se reversus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus? Si igitur secum fuit, unde ad se rediit? Hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim, quia in sua semper custodia circumspēctus, ante oculos Conditoris se semper aspiciens, se semper examinans, extra se mentis suæ oculum non c divulgavit.*

Luc. 15. 17.

Act. 12. 11.

Quot modis extra nos ducimur.

PETR. Quid ergo quod de Apostolo Petro scriptum est, dum de carcere ab Angelo educatus fuisset? Qui ad se reversus dixit: *Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Judæorum?*

GREGOR. Duobus modis, Petre, extra nos ducimur: quia aut per cogitationis lapsum sub nosmetipsos d recidimus, aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos levamur. Ille itaque qui porcos pavit, vagatione mentis & immunditia sub semetipsum cecidit: iste vero quem angelus solvit, ejusque mentem in ecstasim rapuit, extra

nos, ἐκείνος δὲ ἔκ ἡύευσεν· ἐπεὶ προσάνις ἄλλ' κινήσεως λογισμῶν ἀπρεσῶν, ἕξωθεν ἡμῶν ἐαυτῶν ἀπαγόμεθα, ἕ ἡμεῖς μὲν ἐσμεν, μεθ' ἐαυτῶν δ' ἔκ ἐσμεν. καὶ γὰρ κατ' ἐαυτῶν μὴ σκοποῦντες, εἰς ἕτερα (α) παρεφερόμεθα. ἢ γὰρ ἐκείνον ἕξω ἐαυτῶ ἐῖναι λέγομεν, ἢ εἰς χάραν μακρὰν βαδίσαντα, ἕ τῆς οἰκείας ἑσίας τὸ μέρος καταφαρόντα, ἕ ἐνὶ ἑβ' ἐκείσε πολὺ ἑβ' προσκολληθέντα, χοίρας τε βοσκήσαντα, ἕς ἐώρα κερὰτα ἑδίουτες, ἐαυτῶν δ' λιμῶν τηκόμηνον. ἕσις ἤρξατο εὐ ἐαυτῶν ἀλαλοῖζεσθαι περὶ ἑβ' ἀγαθῶν, ὡν περ ἀπώλεσε. γέγραπται γὰρ περὶ αὐτῶ, ὅτι εἰς ἐαυτὸν ἐλθὼν, εἶπε· πόσοι μίθιοι εὐ τῶ οἴκῳ τῷ πατρὸς με περιούσια ἄρτων; εἰ τοίνυν μεθ' ἐαυτὸν ἔω, πῶς εἰς ἐαυτὸν (β) ἐπανῆκεν; τῷτον γονῶ τὸν τῆς ἀλογίας φερόντων πατέρα μεθ' ἐαυτῶ κατοικεῖν εἶπον, ὅτι ἐπαγρύπνω φυλακῆ ἐαυτὸν ἀλαπαντὸς περιεσκόπει, (γ) τῶ τῷ κτίσει ἀκοιμητῶ ἰσθαλμῶ ἐκάσσε ἐαυτ' ἐξέμενον ἐπισάμηνος· ἕ τὰ οἰκεία ἐαυτῶ ἐξέπίζοντα κατὰ ἢ Θεοπάτορα Δαυὶδ προφήτην, τὸν λέγοντα· προσορῶμην ἢ κύεον ἐνώπιόν με ἀλαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μὲ ἐσιν, ἕνα μὴ σαλεύσῃ.

α

β

γ

PETR. Πῶς περὶ τῶ μακαρίου Πέτρου γέγραπται τῶ Ἀποστόλου, ὅτι ἐκ τῶ δεσμωτηνεῖς ἀλλ' τῶ ἀγγέλου ἐξελθὼν; ὅτι εὐ ἐαυτῶ γενόμηνος, εἶπε· νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἀπαπέσειλε κύεος ἢ ἀγγελον αὐτῶ, ἕ ἐρύσατό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου, ἕ πάσσε τῆς προσδοκίας τῶ λαῶ ἢ Ἰσθαλῶν;

ΓΡΗΓΟΡ. Δυσὶ τρόποις, Πέτρε, ἕξω ἡμῶν ἐαυτῶ ἀπαγόμεθα, ἢ ἀλλ' ἢ ἐπισφαλῶν τε ἕ μοχθηρῶν ἀλαλοῖσμων ὑφ' ἐαυτῶν συμπίπτομεν, ἢ δὲ ἐπισκοπῆς τῆς θείας χάριτος ὑπεράνω ἐαυτῶν αἰσάμεθα. ἐκείνος γονῶ ὁ τῶς χοίρας βοσκήσας, ἀλλ' ἢ τῶ οἰκεία νοδὸς ἀμελείας τε ἕ ἀκαθαρσίας, ὑφ' ἐαυτῶ ὑποπέπτωκεν. ἕτος δὲ ὁ ὑπὸ τῶ ἀγγέλου λυθεῖς, ἕ τῆς φυλακῆς ἐξελθὼν, τοῖς νοεροῖς ὑπ' αὐτῶ φωτιθεῖς ὀρθάλ-

Theod. recedimus.
 α Reg. περιεσκόπόμεθα: Flor. ἕτερα κακά.
 β Reg. ἐπανῆθε, & paulo post, ἐπάνουμον πατέρα. Flor. ἐπανῆθε.
 γ Colb. τὸν... ἀκοιμητῶν ἰσθαλμῶν.
 ρ

a Gilot. & non. Guffanv. (& uterq. Subl.) nobiscum. in Vat. Germ. Carn. Norm. & nos.
 b Bess. & vidit, & esuriit.
 c Ius Aud. & Lyr. non elongavit.
 d Germ. extra nosm. ducimur. Gemet. sub nosm. ducimur. 1. Aud. Bigot. Lyr. Tom. VI.

se quidem, sed super semetipsum fuit. Uterque ergo ad se rediit, quando & ille ab errore operis se collegit ad cor: & iste a contemplationis culmine ad hoc rediit, quod in intellectu communi & prius fuit. Venerabilis igitur Benedictus in illa solitudine habitavit secum, in quantum se intra cogitationis clauftra custodivit: nam quotiescumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, se proculdubio sub se reliquit.

An Pastoris officium deferere liceat.

PETR. Placet quod dicis: sed quæso respondeas, si deferere Fratres debuit, quos semel suscepit.

Et quando.

Caus. 7. Qu. 1. c. 49. ibi adunati.

GREGOR. Ut ego, Petre, existimo, ibi adunati æquanimiter portandi sunt mali, ubi inveniuntur aliqui qui adjuventur boni. Nam ubi omnimodo de bonis fructus deest, fit aliquando de malis labor supervacuus: maxime si e vicino causæ suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. Vir itaque sanctus propter quem custodiendum staret, qui omnes unanimiter se persequentes cerneret? Et sæpe agitur in animo perfectorum, (quod silentio prætereundum non est) quia cum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Unde ille quoque egregius prædicator, qui dissolvi cupit, & cum Christo esse, cui vivere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetiit, sed ad toleranda hæc & alios accendit; Damasci persecutionem passus, ut posset evadere, murum, funem, sportamque quæsit, seque latenter deponi voluit. Numquidnam

α Reg. πολλῆς χρεία ἐστὶ. Et paulo post. προσγίνεταί τις.

β Sic emendavimus ex Quir. quod etiam

ρθαλμοῖς ἠρπάζη ἐν ἐκστάσει, ἢ ἢ ἐξω ἑαυτῆ, ἀλλ' ὑπεράνω ἑαυτῆ γέγονεν. οἱ ἀμφοτέροι τοίνυν εἰς ἑαυτῆς ἐπανήλθον. ἐκείνος μὲν ἐκ τῆς ἑβ' πονηρῶν ἔργων πλάνης ἀνάσθησας, ἐν τῇ οἰκείᾳ καρδίᾳ συνήγαγεν ἑαυτὸν. ἔτος δ' ἔλα τῆς τῆ ἀγγέλες ὀπτασίας ἐν ἐκστάσει γενόμενος εἰς τὸ ἐπανήλθεν, εἰς ὅπερ τῆ ἐπιγνώσει τ' φυσικῆς κοινωνίας τὸ πρότερον ὑπῆρχεν. ὁ οὖν προσεισμένος ὑπὸ Θεῶ πατὴρ Βενέδικτος ἐν τῇ ἡθῶν ἰσχύῳ ἢ μονοτρόπῳ σεμνότητι κατόκησε μετ' ἑαυτῆ διηλαθῆ, ὅταν ἑαυτὸν ἐν τῇ τ' λογισμῶν θεωρητικῆ κυβερνήσει διετήρησεν. ὁσάντις γὰρ τῆτον τ' ὀπτασίας τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἠρπασεν, ἑαυτὸν τατέσιν ὑφ' ἑαυτὸν κατέλιπεν.

ΠΕΤΡ. Ηνέοικαί μοι ὁ λέγεις, ἀλλ' αὐτῷ ἀποκειθῆναί μοι, τίνος χάριν τῆς ἀπαξ αὐτῆ ἐμπισθῆθέντας ἀδελφῆς κατέλειπεν, ὧν τῶ φροντίδα ἀνέδειξατο;

ΓΡΗΓ. Καθὼς ἐγὼ, Πέτρε, ὑπολαμβάνω, εἰωθέστες ὁμοψύχως ἐκεῖ οἱ φρατείας ἐπὶ τῇ ἑαυτῆ λύμῃ, ὑπομοιῆς (α) πολλῆς δέον ἐστὶ πρὸς τὸ ὑποφέρειν ἢ τ' κακῶν ἀτιλογίαν. μάλις αὐτῶ μὴ προσγίνεταί τις παρηγορία, εἰ συμβῆ ἐν αὐτοῖς ὀλίγης ὀρεθίσθαι ἀγαθῆς. ἐπεὶ ἐντα παντάπασι καρπὸς ἐκ τῆ κόπης ἢ ἐστὶν ἐλπίζόμενος, ἀνόητος ἢ σιωπικισίς, ὁμῶς συμβαίνει γίνεσθαι ἀγῶνων τε ἢ ἰδρώτων εἰς μοχθηρῆς ἢ ἀδιόρθωτον γνώμην κεντημένως κάματος πολλῶ. ἀλλ' οὐδ' (β) ἔλα κενος δεισέσκειται. μέγα οὖν ὑπάρχει, ἐὰν οἱ ἔτω σχολιῶς ἔλα κείμενοι, τῶ Θεῶ δουρῶσονται προσαγαγεῖν καρπὸν κρείττονα. ὁ μακάριος οὖν ἐκεῖνος αἰὲρ τίνος χάριν σὺ αὐτοῖς εἶχε κατοικήσαι, ὅποταν πάντας ἐκείνους ὁμοψύχως καταδιάκοντες αὐτὸν ἔαρα; ἔλα φῶρος ἐν τελουῖται τινα ἐν ταῖς τ' δικαίων ψυχῆς, ἀπερ ἀδύνατόν ἐστι σιωπῆ παραδραμεῖν. ὅταν γὰρ θεάσονται τ' οἰκείαν τὸ ἀκροῦς (γ) καὶ ἀνόητον, ἐν ἑτέρῳ τόπῳ μετανασθῶσιν, ἐν ὧ καρποφορῆσαι δυναθῶσονται. καθάπερ ἢ ὁ τ' ἀληθείας κέρυξ, ὅστις ἀναλύεσθαι ἐπόθει, ἢ σὺ Χειρῶ εἶναι, ὁ εἰπὼν. ἐμοὶ τὸ ζῆν Χειρῶς, ἢ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ὁ τῆς ἀγῶνας τ' παθημάτων ἐ μόνον αὐτὸς ὑπομείνας, ἀλλά

per errorem in Sammarth. ἔλα κενος legebatur. E. V.

γ Μλ. ἢ ἀνόητον.

Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Jesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conficeret & gravem laborem, ad laborem se alibi cum fructu servavit. Fortis etenim præliator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsit. Unde idem quoque venerabilis Benedictus, si libenter audis, citius agnoscis, ^a quia non tantos ipse indociles deseruit, quantos in locis aliis a morte animæ sufficitavit.

PETR. Ita esse ut doces, & manifesta ratio, & prolatum congruum testimonium declarat. Sed quæso, ut de vita tanti Patris ad narrationis ordinem redeas.

GREGOR. Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus si- gnif- que succresceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt servitium congregati: itaut illic ^b duodecim monasteria cum om- nipotenti Jesu Christi Domini opitulatione construeret, in quibus statutis Patribus duodenas monachos deputavit; paucos vero secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia ^c aptius erudiri judicavit. Cæpere etiam tunc ad eum Romanæ urbis nobiles & religiosi concurrere, suos- que ei filios ^d omnipotenti Deo nutriendos dare. Tunc quoque bonæ

λά ἐν ἑτέροις πῦτα ὑπομένειν διδάξας. ἐν Δαμασκῷ ποτε διαγμὸν ὑπομείνας, ἴ- να δυνήθῃ ἐκφυγεῖν, τείχος, ἔχουσαν, ἐν σπηλαίῳ ἐξήτησε, ἐν αὐτὸν λαθραίως κα- ^a τενηχθῆναι (α) ἠθέλησε. μὴ ἢ μακά- ριον Παῦλον θάνατον λέγομεν δεδοκίμα, ὅς ἐαυτὸν ἑξ' ἢ πρὸς Ἰησοῦ Χριστὸν πό- δον, μαρτυρίᾳ ἐπέδωκεν; ἀλλ' ἕως μὲν ἐν Δαμασκῷ ὑπῆρχεν, ἢ ἑαυτὸν καρ- ποφοροῦντα εἶρα. ὅθεν λοιπὸν αἰαζκῶν ἐλογίσατο μεταναεῦσαι ἐν ἑτέροις τόποις, ἐν οἷς καρποφοεῖαν πλεονάζουσαν σὺν κα- μάτῳ πολλῷ τῷ Χριστῷ προσήγαγεν. ὡς αἰετος ἐν ἀγώνισις ὑπὲρ Χριστοῦ ἐκ ἡνέ- ρητο ἐνδὸν τῆ κλείδρον Δαμασκῶ μένειν, ἀλλὰ τῷ ἀγῶνι τὸ σάδιον ἐξήτησεν, ἐν ᾧ ἢ ἑλθρὸν εἰήκισεν. ὅθεν ζ' ὁ θεόφρων πατὴρ Βενέδικτος, ἐὰν ἀσμένως προσέχης τοῖς ῥηθροσμένοις, τῆσιν γνώσει, ὅτι ζῶν πολλὰς ἐν διαφόροις τόποις κατέλιπε μα- θητὰς, ἐν τέτταρσι κατὰ τὰ ἑλθρὰ ἡλλά- νης ἐκείρωσέ τε ζ' ἀγανέσπεν.

PETR. Οὕτως ἐστὶ καθὼς διδάσκεις. ἐν ἢ προσενηχθῆσα ἀρμόδιως μαρτυρία δη- λοῖ πῦτα ἕως ἔχειν. ἀλλ' ἐνδυσωπῶ, ὅ- πως ἐν τῇ προτέρᾳ τῆσιν δικαίᾳ πολι- τείας ψυχαφελῆ διηγήσει ἐπαυέλθωμεν.

ΓΡΗΓ. Ἐν τῷ ἢ μακάριον ἐκείνον ἄν- δρα, ἐν τῷ προεξηρημένῳ σπηλαίῳ θείας ἀρετῆς ὡς ἀσάπτειν δυνάμεσιν τε ἐν σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἐν εἰς ὕψος ἀγγελικῆς δόξης ἀναβιβαθθῆναι πολλοὶ ἐν- τεύθεν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἀθραγγόνασιν, αἰτέμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ θεοσδότῳ ποιμα- θῆναι χάριν. ὁ δὲ φιλόθεός τε ζ' φιλόψυ- χος πατὴρ Βενέδικτος δόδεκα αὐτοῖσι μονα- στήρια τῇ τῷ Χριστῷ δυνάμει σωεσῆσατο. ἐν οἷς ὡεῖσε δόδεκα μοναχὸς ἐν ἐκάστῃ μονῇ εἶναι. ὀλίγως δὲ μεθ' αὐτῷ κατέχευ, ἕς ^β ὑπὸ τῷ αὐτῷ (β) διδασκαλικὴν παιδαγω- γίαν ποιμαυθῆναι ἔκεινεν. ἤρξαντο ἐν λοιπὸν πλείοσι, ἐν ἐκ τῆσιν Ρωμῶν πόλεως ὀ- γενέσασιν ἐν σπηλαίῳ πρὸς αὐτὸν φοιτᾶν, ἐν τῷ αὐτῶν ὑπὸς δι' αὐτῷ τῷ Θεῷ προσ- ^β φέρειν.

P 2

Duodecim monasteria construit.

b c d

a Germ. 2us Theod. Becc. Gemet. 2us Aud. quia vivos ip. ind. Val-cl. quia si hos ip. ind. Duo Carn. Prat. Lyr. Big. 1us Aud. quia vivus ipse indocibiles deseruit. Bessar. quia non tantos vivos impios indociles ipse deseruit. Nan. quia dum vivus ipse indocibiles.
b Recensentur in Aët. Ord. S. B. T. 1. p. 8. & a Quirino ex VVionis Prologo Li-

gri Vitæ. E. V.
c Val cl. alius, Nan. Etudire.
d Nan. sub omni Domini jugo.
a Colb. ἐκέλευσε. Reg. κατενηχθῆναι τῷ τείχεσιν ἐκέλευσε. μὴ τὸν... λέγομεν διδοκίμα, ὅς ἐαυτὸν ἑξ' ἢ πρὸς Ἰησοῦ Χριστὸν πόδον μαρτυρίᾳ ἀπέδωκεν.
β MSS. διδασκαλίαν ἐν παιδαγωγίαν ἔ- κεινεν.

a spei suas soboles , ^a Equitius Maurum, Tertullus vero ^b patricius Placidum tradidit : e quibus Maurus junior cum bonis polleret moribus , magistri adjutor cœpit existere ; Placidus vero puerilis adhuc indolis gerebat annos .

Maurum & Placidum recipit .

b

C A P U T I V .

De Monacho vaga mentis ad salutem rediſto .

IN uno autem ex eis monasteriis quæ circumquaque construxerat, quidam monachus erat, qui ad orationem stare non poterat: sed mox ut se Fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & mente vaga terrena ^c aliqua & transitoria agebat. Cumque ab Abbate suo sapius fuisset admonitus, ad virum Dei deductus est, qui ipse quoque stultitiam ejus vehementer increpavit, & ad monasterium reversus, vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit: nam die tertia ad usum proprium reversus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum servo Dei ab eodem monasterii Patre quem constituerat, nuntiatum fuisset, dixit: Ego venio, eumque per memetipsum emendo. Cumque vir Dei venisset ad idem monasterium, & constituta ^d hora, expleta Psalmodia sese Fratres in orationem dedissent, aspexit quod eundem monachum qui in oratione manere non poterat, quidam niger puerulus per vestimenti fimbriam foras traheret. Tunc eidem Patri monasterii Pom-

^a Germ. Gem. & pler. Norm. *Equitius*. Primus Theod. *Euticius*. Sic Bess. & S. M. G.

^b Angelus de Nuce intelligit personalem ac electivam dignitatem, quæ imperatoris olim æquabatur. Vid. not. eppist. E. V.

^c In Bess. deest *aliqua*.

φέρειν . τότε τοῦτου τῆς καλῆς ἐλπίδος πᾶ τέκνα (α) ἐβίτζιος ἔχ Μαῦρος πρὸς αὐτὸ ἀπεπέξατο , ἔχ Τέρτελλος δὲ ὁ πατερίκιος Πλάκιδον παρέδωκεν . ὅξ ἄν ὁ Μαῦρος νεανικώτερος ὑμάρχων , ἦνίκα τοῖς ἀγαθοῖς σιωπήσῃσιν ἤθεσιν , ἤρξατο λοιπὸν συνεργὸς τῆ διδασκαλίᾳ γίνεσθαι . ὁ δὲ (β) Πλάκιδος νέος ἔτι ὑπάρχων ἀσσηπτικοῖς πόνοις τὸν ἰαυτῶ νότον καταδάμαζεν .

Κ Ε Φ Α Λ Δ .

Περί τινος μοναχῆ ἰώτος τὸν μονῶ , ἔχ χαλάζοντος εἰς γυνίνας θεωείας .

ENcī dē t̄ autōn monastēiōn , (γ) ἄν πτεῖξ σιωπήσατο ὁ τῆ Θεῶ θεράπων Βενεδίτης , ἡνίκα τις μοναχὸς ἐπὶ ῥαθυμίας ὀχλάμηνος . ὅξισ τῶ τ̄ προσδύχῃς καιρῶ εἶναι σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἐκ ἐκαρτέρει . ἀλλ̄ ἦνίκα πάντες οἱ ἀδελφοὶ εἰς γονυκλισίαν ἰαυτῆς ἐνώπιον ἔ Θεῶ ἐσφράνυσον , ἐκεῖνος ὅξ ἤρχετο ἔξω , ἔχ τῆ ἀργολογία ἔχ ῥαθυμία ἰαυτῶν ἐξεδίδα . ὁ δὲ τότε ἀββᾶς πολλὰκις αὐτὸν νεθετίσας , ἔχ μὴδὲν αἰύσας , πρὸς τ̄ τῆ Θεῶ ἀνθρώπων τῶτον ἀπήγαγεν . ὅξισ ἰαυτῶ τὸν ματαιόγντι σερνῶς τε ἔχ προπόντος διήλεξεν , ἔχ τῆ νεθεσία τῶτον σπεύξας ἀπέλυσεν . ὁ δὲ εἰ τῶ μοναστηρίῳ ὑποσέψας , μόλις δύο ἡμέρας εἰ τῆ ἔ ἀνθρώπος ἔ Θεῶ νεθεσία διέμενεν , ἐπέειπε τῶ τῆ τείνη ἡμέρᾳ εἰς τὸ ὄξαβολικὸν ἔδος ἕσπερῆσας , πλάξεται τῶ καιρῶ τῆς προσδύχῃς ἤρξατο . ὁ δὲ τότε ἀββᾶς διασάμηνος αὐτὸν ἐπὶ ἔ τ̄ ἀκιδίας διήμιος νικηθῆναι , αἰυθις πρὸς τὸν τῆ Θεῶ ἀνθρώπων ἀξέγενόμενος , διηγῆσατο αὐτῶ τὰ κατὰ τ̄ ἀδελφῶν . ὁ δὲ ἀγίος εἶπε πρὸς αὐτὸν . ἐγὼ ἔλθῶν (δ) δι ἰαυτῶ διαρθεῖμαι αὐτὸν . ἐλθόντος ἐν αὐτῆ εἰς τὸν μονῶ , ἔχ τῆ ἀεισμένη ὄρα ἦνίκα ἐπληρώθη ὁ τῆς ψαλμοδίας ὕμνος , ἔχ ἰαυτῆς οἱ ἀδελφοὶ εἰς προσδύχῃν δεδάκασιν γόνυ κλίναντες , εἶδεν ὁ ἅγιος , καὶ ἰδὲ νεωίσκος τις αἰδίωψ τῶ εἶδει κρατήσας τὸ πτερύγιον τῆ ἰματίᾳ τῆ ἀδελφῆ ἐκεί-

^d Gemet. hora orationis psalmodia sese

^a Reg. *Εβίτζιος*.

^β Reg. *Πλακιδας*.

^γ Flor. *ἀνπερ σιωπες*.

^δ Colb. *δι ἰαυτῶν*. Et paulo infra, ἐν τῆ μονῆ; quod etiam habet Reg.

pejano nomine, & Mauro Dei famulo secreto dixit: Numquid non aspiciatis qui est qui istum monachum foras trahit? Qui respondentem dixerunt: Non. Quibus ait: Oremus ut vos etiam videatis, quem iste monachus sequitur. Cumque per biduum esset oratum, Maurus monachus vidit: Pompejanus vero ejusdem monasterii Pater videre non potuit. Die igitur alia, expleta oratione vir Dei Oratorium egressus, stantem foris monachum reperit, quem pro cæcitate cordis sui virga percussit: qui ex illo die nil persuasionis ulterius a nigro jam puerulo pertulit, sed ad orationis studium immobilis permansit: sicque antiquus hostis a dominari non ausus est in ejus cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

vagantem monachum virga percussum a dæmone liberat.

2

C A P U T V.

De aqua viri Dei oratione in montis vertice ex petra producta.

EX his autem monasteriis, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, & valde erat Fratribus laboriosum semper ad lacum descendere, ut aquam haurire debuissent: maxime quia e devexo montis latere erat grave descendentibus in timore periculum. Tunc collecti Fratres ex eisdem tribus monasteriis, ad Dei famulum Benedictum venerunt, dicentes: Laboriosum nobis est propter aquam quotidie usque ad lacum descendere, & idcirco necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos blande consolans dimisit, & nocte eadem

b c

a Additur ulterius in duob. Aud. Bec. & Lyr.
 b Melius Bestar. mutare.
 c Gem. & pler. Norm. cum Germ. consolaturs. Alii consolatros. Bell. consolaturs.

ἐκείνους, τῷ ἐν τῇ προσόδῃ καρτερίῳσι μὴ δυναμένους, εἰλεκεν αὐτὸν ἔξω τῆς ἐκκλησίας. τότε ὁ ἅγιος τῷ προσώπῳ τῆς μονῆς ἐκείνης Πομπηϊανῶν τῶνομα, καὶ Μαύρω τῷ δέλω τῷ Θεῷ μυστικῶς εἶπεν. ἔχ' ὁράτε τίς ἐστὶν ὁ τῷ μοναχῶν τῶτον ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἔλκων; οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· ἐχί, πάτερ. πρὸς ἕς ὁ ἅγιος εἶπεν· δεύώμεθα ὅπως ἢ ὑμεῖς θειάσῃτε ὃν ἔτος ὁ μοναχὸς ἀκολουθεῖ. ὡς δὲ ἠύξαντο ἐπὶ δύο ἡμέρας, Μαύρος ὁ μοναχὸς εἰδείασατο, Πομπηϊανὸς δ' ὁ τῷ ἀπὸ μοναστηρίου πατὴρ θεωρεῖσθαι ἐν ἠδυνήθη· τῇ δ' ἐπίσημ' ἡμέρᾳ πληρωθείσης τῆς δὲχνης ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος ὤξελθὼν ἐκ τῷ δούκτηίς, ἐσῶπε ἔξω τῷ μοναχῶν εὔρε, καὶ τῶτον εἶπεν τῷ τυφλωσιν τῷ καρδίας αὐτοῦ τῇ βάρβδῳ ἔτυψεν. ὅστις ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἠλδθερώθη τῷ σιωεχέσθῃ αὐτὸν βραθυμίας τῷ δαίμονος, ἢ λοιπὸν ἐν τῇ προσόδῃ παροθύμως συνὸ τῷ ἀδελφοῖς μέλῃ συμπληρώσεως διέμενε. μηκέτι τῷ ἐχθρῷ ἐκείνω τῷ ἀδελφῷ προσψαύσαι πολήσαντος, ὡς οἶα ἔσπε τῷ ἁγίῳ τῇ πληγῇ τῷ βάρβδῳ μασιγῶθεῖς.

K E Φ A Λ. ε.

Πεὶ τῷ ὤξελθόντος χειμάρρῃς δεῖα προσδύχης αὐτοῦ ἐκ πέτρας ζώσης.

EΚ τῷ ῥηθέντων τοῖνω μοναστηρίων, ὡνπερ ἐν αὐτῷ τῷ τεπω σιωεσῆσατο (α) ὁ εὖ ἁγίους πατὴρ Βενέδικτος, τεῖα ὤξ αὐτῶν ὑπεραίω τῷ ὅρες ἴσαν κρημνῶν. ἢ σφόδρα ὑπῆρχε τοῖς ἀδελφοῖς ἐπίμοχθον τὸ δινηκῆς κατέρχεσθαι εἰς τὸν λάκκον, ἢ τὸ τῷ ὕδατος ποεῖζεσθαι λείαν. ἢ γὰρ πάροδος δεῖα τῷ ἐπιμυκνόνε μέρας τῷ ὅρες λῶ, ὡσεὶ συνὸ φόβῳ πολλῷ κατείναι αὐτῆς εἰ ἀνέρχεσθαι. τότε σιωαθέντες οἱ εὖ τοῖς τεισὶν ἐκείνοις μοναστηρίοις κατοικοῦντες μοναχοί, πρὸς τῷ δέλω τῷ Θεῷ Βενέδικτον παρεγένοντο, παρακαλοῦντες αὐτὸν εἰ λέγοντες· πάτερ τίμῃ, δύσκολον ἡμῖν ἐσι δεῖα τὸ τῷ ὅρες ἀμφίρημον δεῖβασιν ἔως τῷ λάκκῃ κατέρχεσθαι, ἢ τὸ τῷ ὕδατος λείαν ποεῖζεσθαι. ἐπάναγκες συνὸ ἐσι (β) μετοικῆσαι τὰ μοναστήρια, ἵνα μὴ

ε β β

Nan. quos ille blande consolatos.
 α Colb. ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Βενέδικτος.
 Et postea: τῷ τῷ ὅρες ἴσαν κρημνῶ.
 β Reg. μετοικῆσαι.

cum parvo puerulo nomine Placido, cujus superius memoriam feci, ejusdem montis rupem ascendit, ibique diutius oravit. Et oratione completa, tres petras in loco eodem pro signo posuit, atque ad suum cunctis ^a illic nescientibus monasterium rediit. Cumque die alia ad eum pro necessitate aquæ prædicti Fratres rediissent, dixit: Ite, & rupem illam in qua tres super invicem positas petras inveneritis, in modico cavate: valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, ^b ut vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, ^c rupem montis quam Benedictus prædixerat, jam sudantem invenerunt. Cumque in ea concavum locum fecissent, statim aqua repletus est: quæ tam sufficienter emanavit, ut nunc usque ubertim defluat, atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora derivetur.

CAPUT VI.

De ferro ex profundo aquæ ad manubrium reverso.

Rudes & idiotas ad conversionem recipit.

ALio quoque tempore Gothus quidam pauper spiritu ad conversionem venit: quem Dei vir Benedictus libentissime suscepit. Quadam vero die ei dari ferramentum jussit, quod ad falcis similitudinem falcastrum vocatur, ut de loco quodam vepres absunderet, quatenus illic hortus fieri deberet.

^a Pleriq. excusi illis.

^b Gem. & v. l. r. i. dignanter. auf.

^c Contigit miraculum hoc in Monasterio S. Johannis ab Aqua teste Millecio & An-

μή τινες τῶ ἀδελφῶν ὀλιθίσαντες βιαίῳ θανάτῳ πειπίσωσαν. ἕς παρανετικοῖς τε ἢ παρακλητικοῖς λόγοις ἀπαλείψας ἀπέλυσεν. αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ παραλαβὼν νεανίαν τινὰ μετ' ἑαυτῆ Πλάκιδον ἑνομα, ἔξ ἢ τὸ πρὶν μετρίαν ἐποιουμένην, ἀνῆλθεν ἐν τῷ αὐτῷ τῆ ὄρει δυσβάτῳ κρημῷ, ἢ αὐτῷ εἰ τῇ πρὸς Θεὸν δεήσει προσκαρτερήσας, ἀνάσας ἀπὸ τῆ προσόχῃς, καὶ τρεῖς ἀράμβλους λίθους, ἐν αὐτῷ τῷ τοπιῶ ἀπὸ ὄξυσήματος ἔδετο, ἢ πάντων ἀγνοούντων τὸ γεγονός θαῦμα ἐν τῷ ἑαυτῆ ὑπέσχετο κελίῳ. τῇ δὲ ἐπαύσει παρεχόντο πρὸς αὐτὸν οἱ προειρημένοι ἀδελφοὶ ὄξυ τὸ προτέρων τῷ ὕδατος αἴτησιν. ὁ δὲ ὕσιος πρὸς αὐτὸς ἔπειν. ἀνῆλθετε τέκνα ἐν ἐκείνῳ τῷ κρημῷ, ἐν ᾧ ἐβρήσθητε τρεῖς λίθους ὑπερθεῖν ἀλλήλων κεκίμενος, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ὀρύξατε. δυνατὸς γὰρ εἶναι ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ ὑψηλῷ ὄρει ὕδωρ ὑμῖν δαφιλῆς παραχεῖν, ἢ τὸ ἐπίμοχθον δυσκολίαν τῆς ὁδοῦ ῥαδίαν ποιῆσαι. οἱ δὲ ἀπελθόντες ἐν τῷ τῆ ὄρει κρημῷ ἔυρον ἔβας, καθὼς ὁ πατὴρ εἶπεν, ἐν ᾧ τόπῳ ἢ τῆ ὄρει ἀνυδρὸς σκληρότης ἰκμάδας τινὰς ἢ ἰδρώτας ὕδατος ἀνέπεμπεν. ποιήσαντες οὖν ὄρυγμα μέγα παραπλὴ ὕδατων πλήθος ἀνέβλυσεν, ἄπερ μέχει τῆ νυκτὸς ἀφάνως (α) ὑπερχεῖται, τὸ τῆ ἀγίας θαυματουργίαν εἰς τὸ διλυτικὸν πᾶσι δεικνύοντα. ἢ δὲ τῷ ὕδατων πείσεια ὑπὸ τὸ ὄρος διεκτρέχευσα φαίνεται.

Κ Ε Φ Α Λ Ε.

Πεὶ τῆ ἐκπεσόντος ἐν τῇ λίμνῃ σιδηρῆ ἐργαλεία.

AΛΟΤΕ πάλιν αἰὲρ τις τῷ μὲν γένει Γότθος, ὠτωχὸς δὲ τῷ σώματι, ἐν ἐπιστραφῇ μετανοίας πρὸς τὸν ἡγιασμένον Βενέδικτον παρεγένετο, ὃν ὁ ἀνθρώπος τῷ Θεῷ προθύμως ὑπεδέξατο. ἐν μιᾷ δὲ τῶ ἡμερῶν ἐκέλευσεν ὁ ἅγιος τινι τῶ ἀδελφῶν δοῦναι αὐτῷ σιδηροῦ ἐργαλεῖον, ὅπερ ἐπιχωρείας ὀνομάζεται (β) ξυλοκόπην, πρὸς τὸ ἐκκαθάραι ἀκαθάρτην ἢ φρυγαθῶδη τόπον, εἴπως δυναθῶσι γεωργῆ-

gelo de Nuce. E. V.

α Μπ. ὑπερχεῖται. Flor. ὑπερχεῖται. β Reg. ξυλοκόπιον. Colb. ξυλοκόπην. Sic & Flor.

a
 b
 Locus autem ipse quem mundandum Gothus susceperat, super ipsam ^a lacu ripam jacebat. Cumque Gothus idem densitatem veriprium totius virtutis annifusucideret, ferrum de manubrio profiliens in lacum cecidit, ubi scilicet tanta erat aquarum profunditas, ut spes requirendi ferramenti nulla jam esset. Itaque ferro perduto, tremebundus ad Maurum monachum cucurrit Gothus: damnum quod fecerat nuntiavit, & reatus sui egit prœnitentiam. Quod Maurus quoque monachus mox ^b Benedicto famulo Dei curavit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiens, accessit ad lacum: tulit de manu Gothi manubrium, & misit in lacum: & mox ferrum de profundo rediit, atque in manubrium intravit. Qui statim ferramentum Gotho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contristari.

C A P U T VII.

De Mauro ejus discipulo qui super aquas pedibus ambulavit.

QUadam vero die dum idem venerabilis Benedictus in cella consisteret, prædictus Placidus puer sancti viri monachus ad hauriendam de lacu aquam egressus est: qui vas quod tenuerat, in aquam incaute submittens, ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox unda rapuit, & pene ad unius sagittæ cursum eum a terra introrsus traxit. Vir autem Dei intra cellam positus, hoc protinus agnovit, & Maurum festine vocavit, dicens: Frater Maure, curre, quia puer ille qui ad hauriendam aquam perrexit, in lacum cecidit: jamque

^a Bess. lacus.... de manu.

^b Nan. Bened. Dei filio.

γῆσαι κῆπον τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ τόπος ἐκεῖνος, ὃν ἐπὶ τῷ καθάραι Γότθος ἐδέξατο, ὑπεράνωθεν τῆς λάκκου λέυ. ἡνίκα δὲ ὁ Γότθος πρὸ τῆς ἀκωνδῶν δάση τῆς πατρὸς παθόμενος ὑπακοῇ, δυνάμει ὤξικοπτε, τὸ σιδυροῦ ἐργαλεῖον ἐκ τῆς συμβηκῆτος ἐν τοῖς βάθαι τῆς λάκκου πέπτωκεν, ἐν ᾧ ἔκ τῷ προσδοκίᾳ τῆς δυρέσεως αὐτῆ. ὁ δὲ ἀγορήθεις Γότθος ἀπὸς Μαῦρον ἢ μοναχὸν ἔδραμεν, ἵνα τὸ συμβαλὸν ἀνήγαγεν αὐτῷ, ἵνα ὑπὲρ τῆς σφάλματος μετανοῖαν ὀξητέτο. ὁ δὲ μοναχὸς Μαῦρος σπουδῶς τὸ γεγονός ἀνήγγειλε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ. ὁ δὲ θαυματουργὸς ἦτος ἀνὴρ ταῦτα ἀκούσας, ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ λέυπεσὸν τὸ σιδυεῖον. ἵνα ἄρα τὸ (α) μαυρίβειον ἐκ τῆς Γότθος χειρῶν, ἵνα τῆς τὸ μέρος ἐν ᾧ ἦν καθηλωμένον τὸ ἐργαλεῖον ἐν τῷ λάκκῳ χαλάσας, ὄψθεως ἐκ τῆς βυθῆ τῆς ὕδατος τὸ ἐργαλεῖον ἀνελθόν, εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἑαυτῆ πόπῳ. ὑπὲρ ἀκωνδοκίον ἐργαλεῖον ἀπέδωκεν ὁ ἅγιος τῷ Γότθῳ, εἰπὼν. ἰδὲ τὸ ἐργαλεῖον, δεξιόμενος τῆτο ἐργάζε, ἵνα μηδὲν λυπηθῆς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ζ΄.

Περὶ Μαυρὸν μοναχῆ τῆ ἐπὶ ἱψὺ ὕδατων πεζόδουτος.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν (β) τῆ σημειοφόρε τῆς ἀνδρὸς Βενεδίκτη ἐν τῷ ἑαυτῆ ἡσυχάζοντος κελίῳ, ὁ προλεχθεὶς μοναχὸς Πλάκιδος ἐπὶ τὸ ἀντλήσαι ὕδωρ εἰς τὸν λάκκον ἀδωργέγονε. τὸ αὐτὸ σκεῦος ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ ἀντλήσαι ἠβύλετο ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆ πεσόν, ὅθεν τῆς τῆ ὕδατος ῥύμης ἐπεφερετο. Φέλων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τῆ ὕδατος ἀφαρπάσαι τὸ κεράμιον, ἵνα αὐτὸς ὀλιωθῆσας, πέπτωκεν ἐν τοῖς ὕδασι, ἵνα ὑπὸ τῆ ὕδατων σφοδρωτάτης κινήσεως, ἐπὶ τὰ ἔνδον τῆς λάκκου, χεδὸν εἶπεν, ὡσεὶ τῶς βολῆ ὁ μοναχὸς Πλάκιδος ἐφέρετο. ὁ δὲ τῆ Θεῷ πινσὸς θεράπων Βενεδίκτης ἔνδον τῆ ἑαυτῆ κελίῳ ἐσολάζων, διέγνω τὸ συμβαλὸν, ἵνα τῆ ἑαυτῆ μαθητῶν Μαῦρον συντόμως καλέσας ἔφη ἀπὸς αὐτὸν· ἀδελφεῖ Μαῦρε, σπεῦσον, ὅτι ὁ ἀδελφὸς Πλάκιδος εἰς τὸν λάκκον ἀν-

ἔπε-

^a Uterque mf. μαυρίβειον. Fl. μαυρίβρ.

^b Uterque mf. τῆς τῆ ἁγίῳ ἀνδρὸς.

eum longius unda trahit. Res mira, & post Petrum Apostolum inusitata! Benedictione etenim postulata atque percepta, ad Patris sui imperium concitus perrexit Maurus: atque usque ad eum locum, quo ab unda deducebatur puer, per terram se ire existimans, super aquam cucurrit, eumque per capillos tenuit, rapido quoque cursu rediit. Qui mox ut terram tetigit, ad se reversus post terga respexit, & quia super aquas cucurrisset agnovit, ^a & quod praesumere non potuisset ut fieret, miratus extremuit factum. Reversus itaque ad Patrem, rem gestam retulit. Vir autem venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed illius obedientiae deputare coepit. At contra Maurus pro solo ejus imperio factum dicebat: seque confcium in illa virtute non esse, quam nesciens fecisset. Sed ^b in hac mutuae humilitatis amica contentione accessit arbiter puer qui ereptus est, nam dicebat: Ego cum ex aqua traherer, super caput meum ^d melotem Abbatis videbam, atque ipsum me ex aquis educere confiderabam.

Obedientiae S. Mauri miraculum.

Humilitatis amica contentio.

PETR. Magna sunt valde quae narras, & ad multorum aedificationem profutura: ego autem boni viri miracula quo plus bibo, eo plus sitio.

^a Beslar. Et quod petere non praesumisset ut fieret, miratur factum.

^b zus Carn. in hac hum. mutua amicaque contentione.

^c Vestis ex pelle caprina κλωτή. De hac monachorum veste consule regulam S. Pachomii, & Cassianum l. 1. c. 8. Ad Carpam sive cucullam male trahunt Hæstenus & Sammart. E. V.

^α Reg. & Colb. πρᾶγμα, ὅτι ἔχ μετὰ Πέτρον τὸν Ἀπόστολον γέγονε. ξένη ἐπιτροπή αἰτηθεῖσα ᾧ Μαύρῳ τῷ μοναχῷ πιστῶς. ζ

ἔπεισε, ζ τ ὑδάτων κινήσις μακρὰ αὐτὸν ἀπήγαγεν. θαυμαστὸν (α) πρᾶγμα, ἔχ μετὰ Πέτρον τ Ἀπόστολον ξένη ἐπιτροπή. αἰτηθεῖσα γὰρ ᾧ Μαύρῳ τῷ μοναχῷ πιστῶς ἔχ ὑπὸ τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτῳ παραχθεῖσα, συντόμως ἐβάδιζε τῇ τῷ πατρὸς κελύσει. ἔχ ἐν τῷ τόπῳ γενόμενος, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ὕδασι ὁ Πλάκιδος ἐφέρετο, ἀδιστάτω τῇ πίστει ζ τῷ τῷ πατρὸς δόχῳ θάρρῶν ἐπέβη τοῖς ὕδασι, ζ ὡς ἐπὶ ξηρᾶς δρομῶς ἐβάδιζεν ἕως τῷ τόπου, ἐν ᾧ δὲ τῷ ὕδατος ὁρμῆς ὁ Πλάκιδος ἐπέφερετο. ζ δραξάμῳ τῷ τῷ κεφαλῆς ἀπὸ τειχῶν, ὅσῳ τῷ δρόμῳ ὑπέσρεψεν. ὅστις δὲ δῶς ἐπὶ (β) τῷ ξηρᾶν ἐλθῶν, ἔχ ἐν αὐτῷ γενόμενος ἔχ ἐπιγινῶς, ὅτι ἐπᾶνω τῷ ὑδάτων ἔδραμε, ἔχ ὅτι αὐτομολῆσαι τοῖς ὕδασι ἀδύνατον αὐτῷ ἔχ, εἰ μὴ ἢ τῷ συμμορφῶ πατρὸς δόχῳ τῶν (γ) εἰχουσε, θαυμάσας, ἐτρόμασεν τὸ γενόμενον, ὑποσρέψας πρὸς τῷ πατέρα τὸ τελεσθῆν θεῶν τεράσιον ἀήγγειλεν αὐτῷ. ὁ δὲ ἀθροπος τῷ Θεῷ Βενεδίκτῳ τῶν τῷ θαύμα, εἰ τῷ αὐτῷ ἀγιότητι, ἀλλὰ τῷ ἐκείνῳ ὑπακοῇ ἐπεγράφετο. ὁ δὲ Μαύρος τῷ τῷ ἀγίῳ τιμωπῶ τῷ κελύσει ἐφασκεν τῶν πεπραχέναι. ἔλεγε γὰρ μὴ εἶναι αὐτὸν ἐν αὐτῇ τῷ δυνάμει, ἢ ἔχ ὅτε ἐπέβη τοῖς ὕδασι. ἀποχῶν δὲ ὁ μοναχὸς Πλάκιδος τῇ τῶν θεομιμητῶ (δ) πεπεινολογία, ἔχ προσφιλεστάτῃ ἀμφιλογία, ἔλεγεν. ἐγὼ ἐν ὕσῳ ἐσυρόμην ὑπὸ τῆς τῷ ὑδάτων ὁρμῆς ἐπᾶνω τῆς κεφαλῆς μου τῷ ἀββᾶ μου τῷ κλωτῷ ἐθεώρου, ἔχ αὐτὸν με ἐκ τῷ ὑδάτων ἐκβάλλοντα κατενόου.

PETR. Μεγάλα εἰσὶν σφόδρα ἀπερλεγεινῶς, ζ ἐ μεγίστην ψυχῆς οἰκοδομὴν παρέχοντα. ἐγὼ δὲ τῷ ἀγίῳ τῶν ἀνδρῶν τῶν θαυμάσιῳ, ὅσῳ πλεῖον ἐκπίνω, πλειότερος διψῶ.

ὑπὸ τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτῳ παραχθεῖσα συντόμως. Flor. θαυμαστὸν πρᾶγμα ζ μετὰ Πέτρον τὸν Ἀπόστολον ξένη ἐπιτροπή. αἰτηθεῖς γὰρ παρὰ Μαύρου τῷ μοναχῷ πιστῶς, ἔχ ὑπὸ τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτῳ παραχθεῖσαι συντόμως.

β Colb. τὴν πέτραν.

γ Reg. εἰχουσε ἔχ, θαυμάσας τὸ γεγονός ἐτρόμαξεν ἔχ ὑποσρέψας. Colb. habet quocumque ἐτρόμαξεν.

δ Colb. θεολογία.

CAPUT VIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ὀ .

*De pane veneno infecto per corvum
longius projecto.*

Πεὶ τὸ ζυμωθέντος ἐν τῷ ἄρτῳ φαρμάκῳ.

GREGORIUS. **C**um jam loca eadem
RIUS. **C**in amore Domini
ni nostri Jesu Christi longe
lateque fervescerent, secularem vi-
tam multi relinquerent, & sub
leni Redemptoris jugo cervicem cor-
dis edomarent; sicut mos pravorum
est invidere aliis virtutis bonum
quod ipsi habere non appetunt;
vicinæ Ecclesiæ presbyter, Florentius
nomine, hujus nostri subdiaconi
Florentii avus, antiqui hostis malitia
percussus, sancti viri studiis cœpit
æmulari, ejusque conversationi derogare;
quosque etiam posset, ab illius visita-
tione compescere. Cumque jam se
conspiceret ejus profectibus obviare
non posse, & conversationis illius
opinionem crescere, atque multos
ad statum vitæ melioris, ipso quoque
opinionis ejus præconio indefinenter
vocari, invidiæ facibus magis magisque
succendebat: quia conversationis illius
appetebat habere laudem, sed habere
laudabilem vitam volebat. Qui ejusdem
invidiæ tenebris cæcatus, ad hoc usque
perductus est, ut sermo omnipotentis
Dei infectum veneno panem quasi pro
benedictione transmitteret. Quem
vir Dei cum gratiarum actione suscepit:
sed eum quæ pestis lateret in pane,
non latuit. Ad horam vero refectio-
nis illius ex vicina silva corvus venire
confueverat, & panem de manu ejus
accipere. Qui cum more solito venisset,
panem quem presbyter transmisserat,
vir Dei ante corvum projecit, eique præcepit,

a Alii plures percussus.

b Bess. benedictione eodem sensu.

Tom. VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ε**Ν τῷ ἢ μακρίων ἀγλαμ-
ΡΙΟΣ. **Ε**ψαι τοῖς τόποις ἐκείνοις,
πολλοὶ ἐξέ τ' πόδον τὰ κυεῖν ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, μὴ κούδεν πρὸς αὐτὸν παρεγίνοντο.
ἢ τὴν ἔ βίε ματαιότητα καταλιμπάνοντες
ὑπὸ τ' χρῆσόν ἔ κυεῖν ζυγόν τ' εἰαυτ' κα-
θυπέτασον τεράχληλον. ὁ δὲ ἔ φθόνε γεν-
νήτηρ, ἢ τ' δυσεβδῶν ἀρχαῖος ἐχθρὸς μὴ
δυναμῆρος φέρεν πῖς ἀπ' αὐτῆ ἀπασραπτέ-
σας τῶν θαυμάτων μαρμαρυγᾶς, ἢ ὄρῶν
εἰαυτὸν ἠττώμῆρον ὑπὸ τῆς τῆ ἀγίης θεοσ-
δύτε δύναμεως, εἰσκήφας εἰ ταῖς τ' ἀπί-
κτων ψυχοφθόροις ἀξονόαις, καθὰς σῶμῆδες
αὐτοῖς ἐσι φθονεῖν πῖς ἐτέρων κατορθώμα-
σιν. ὁ γὰρ τῆ καθαρδύοντος ἔπαινος, ἢ ἢ
ὑπὸ βασκανίας μολυμομένων ὄνειδος τυγχά-
νει. ὁ δὲ τ' αὐτῶδι γεινιαιζέσης ἐκκλη-
σίας ἀρεσβύτερος τις Φλορέντιος τοῦ ὄνομα,
ὁ τῆ ἡμετέρας ὑποδρακόνε Φλορεντίς πάπ-
πος, τῆ παγκάκῳ δαίμονος τὸ μῖσος ἐ τ'
φθόνον εἰ εἰαυτῶ ὑποδεξάμῆρος, ἢ ῥξατο
σκώπτειν τε ἢ βασκανεῖν ταῖς τῆ ὄσις
ἀνδρὸς ἀρεταῖς, ἐλπίζων ἐκ τέτα πολλές
ἀσπασᾶσαι ἐκ τ' τῆ ἀγίης ψυχοφελῆς δι-
δαχῆς. ὡς ὅ τῆς φρενοβλαβῆς ἐλπίδος ἀπ-
ετύχε, ἢ ἐθεορεῖ πολλές ὑπὸ τ' ὡπῆ
φήμης ἐλκομένους, ἐ ἄρος αὐτὸν φοιτῶντας,
ἢ ταῖς ὡπῆ διδαχῆς πληθυνόμενος. κα-
θάπερ ὑπὸ βελῶν τιτωσκόμῆρος ὁ Φλο-
ρέντιος, τὴν μὲν τῆ ὄσις πατῆρος πολιτεῖαν
διέβαλλεν, ἐπαινετῶ δὲ ζωῶ εἰαυτῶ ἐπι-
σπᾶσαι δι' ἀσκητικῶν ἀγέων ὑδαμῶς εἰλε-
το. ὄσις ὑπὸ τῆ ἀβόλυ σκοτιδεῖς τῆς τ'
καρδίας ὀφθαλμῶς μέλκι τέτα ἐχώρησεν,
ἢ να τ' δῆλον ἔ Θεῶ διληγνείῳ θανατόση.
φουράσας γὰρ ἀλλῆρον, εἶτα ζυμώσας ἄρτον,
καθ' εἰ αὐτῶ ἐγκυφῆας θανατηφόρον φάρ-
μακον, ἢ ὀπτήσας, ὡς διῆθεν βύλογίας
χάειν τῶ Θεῶ αἰθροπῶ ἀπέσειλεν. ὁ δὲ
διορατικός ἐκᾶνος ἀνήτῶν μὲν ἄρτον ὄκαρί-
σως ἐδέξατο. ἐμέν τοι δὲ διέλαθεν αὐτὸν
ὁ ἐν τῶ ἄρτῳ κρυπτόμῆρος δόλος. ἐν τ'
τῆ ὄρα ἐν ἢ εἰώδει ὁ ἀγίος τροφῆς μετα-
λαμβάνειν, ὄρῶν τὸ δὴ λεγόμενον κόραξ,
ἐν τῆ σῶμῆγγυς ὕλη τὴν οἰκῆσιν ἔχον, κα-
τῆ

Q

cens ; In nomine Jesu Christi Domini nostri tolle hunc panem , & tali cum in loco projice , ubi a nullo hominum possit inveniri . Tunc corvus aperto ore , expansis alis circa eundem panem cœpit discurrere , crocitare , ac si aperte diceret , & obedire se velle , & tamen jussa implere non posse . Cui vir Domini præcipiebat iterum atque iterum , dicens : Leva , leva securus , atque ibi projice , ubi inveniri non possit . Quem diu demoratus , quandoque corvus momordit , levavit , & recessit . Post trium vero horarum spatium abjecto pane rediit , & de manu hominis Dei annonam , quam consueverat , accepit . Venerabilis autem Pater contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns , illi magis quam sibi doluit . Sed prædictus Florentius , quia magistri corpus necare non potuit , se ad extinguendas discipulorum animas accendit : ita ut in horto cellæ , cui Benedictus inerat , ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret , quæ coram eis sibi invicem ^a manus tenentes , & diutius ludentes , illorum mentes ad perversitatem libidinis inflammarent . Quod vir sanctus de cella conspiciens , lapsusque adhuc tenerioribus discipulis pertimescens , idque ^b pro sua solius persecutione fieri pertractans , invidiæ locum dedit , atque Oratoria cuncta quæ construxerat , ^c substitutis Præpositis , adjunctis Fratribus ordinavit , & paucis secum monachis ablati habitationem mutavit loci . Moxque ut vir Dei ejus odia humiliter declinavit , hunc omnipotens Deus terribiliter percussit . Nam cum prædictus presbyter stans in fo-

πὲ τὸ σύνθηδες ἤρχετο πρὸς τὸ ἅγιον , καὶ ἐκ τῶν τιμίων αὐτῶν χειρῶν ἄρτον πρὸς τροφὴν ἑαυτοῦ ἐδέχετο . ὁ δὲ ἱερός ἐκεῖνος ἀνὴρ λαβὼν τὸ θανατηφόρον ἄρτον , ὄνπερ ἴδω αὐτὰ ἀνοσιέπειας Φλορέντιος ὁ πρεσβύτερος , ἐθήκεν ἐνώπιον τοῦ κόρακος , καὶ ἐκίλευσεν αὐτὸν , λέγων· εὖ ταῖς ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶ ἡμεῖς Θεοῦ εἰς ζῶντος , λαβὴν τὸν ἄρτον τοῦτον , καὶ εὐποιήτω πωφίφον αὐτῷ , ἵνα μηδεὶς ἀνθρώπων ἐβρίση αὐτόν . τότε ὁ κόραξ ἀναγμῆνα ταῖς σόματι καὶ ἠπλωμέναις ταῖς πτέρυξιν , πείειξεν αὐτὴν περὶ πταχθαίαι ἐκράζειν ἤρξατο , καὶ πῶς κινήμασι μινύειν τὸ εὖ αὐτῶν ἔσαν διαβολικὴν σκιδωείαν . πρὸς ὃν ὁ εἰς Θεὸς ἀνθρώπος πάλιν ἤρξατο λέγειν· ἄρτον τῶτον , ἄρτον ἀμειμνῶς , καὶ ἐκεί αὐτὸν ἀπόθου , εὖδα ἐβρεθῆναι εἶ δύναται . τότε ὁ κόραξ τὴν εἰς ἁγίῳ κέλευσιν ἐπλήρωσε , καὶ σὺ φόβῳ πολλῷ λαβὼν τὸν ἄρτον ταῖς σόματι , ἀπῆλθε . καὶ τῶτον ῥίψας εὖ τῷ ἄβᾶτῳ παντελῶς πῶς ἀνθρώποις μετὰ τρεῖς ἄρας ὑπέσπεψε , καὶ ἐκ τῶν ἁγίων χειρῶν τὴν εἰωθῆσαν τροφὴν ἐδέξατο . ὁ δὲ ἀπλύσατος καὶ κατὰ πάντα ἐπιεικέστατος ἀνὴρ Βενέδικτος , θεασάμενος τὴν τῆ Φλορεντίου (α) δολοφονίαν , ὅτι ἐκ οἴος τε γέγονε τὴν τότε πονηρίαν διαρθῶσασαι , ὑπὲρ ἐκεῖνος μᾶλλον , ἢ ὑπὲρ αὐτῶν τῆ Θεοῦ προσεύχετο . ἀλλ' ὁ ἀπολεχθεὶς Φλορεντίος τῶν ἁγίων τὸ σῶμα θανατοῦσαι μὴ ἴχυσας , ἐτέραν πάλιν καλόγον τὴν καὶ σατανικὴν πικρογίαν κατὰ τῶν ἁγίων μαθητῶν ἐτεκνήματο . αὐτῶν γὰρ εὖ ταῖς κήπων ἐργαζομένων , ὁ τῶν διαβόλων ἐργάτης Φλορέντιος ἐπὶ τὸν κόρακος ἀρείας τῶν εἶδει , καὶ (β) γυμνάς ὄλω ταῖς σόματι εὖ ταῖς κήπων ἀπέσειλε . καὶ ταύτας προσέειπε εἰς ἐρῆυσιν καὶ παίζειν ἐνώπιον τῶν μοναχῶν , βελομέλῃς καὶ εὖ τῶν τῶν τῶν ἀνδρῶν ἀλεθῶσαι παρθενίαν . ἀλλὰ καὶ εὖ τῶν τῶν παμπόνηρος αὐτῶν διήμαρτεν ἀφροσύνη . τὴν γὰρ τότε διαβολικὴν ἐπίνοιαν θεασάμενος ὁ τῶν Χριστοῦ μιμητῆς Βενέδικτος , καὶ φοβηθεὶς τὴν τῶν μαθητῶν ψυχικὴν βλάβην ὑπὲρ δὲ μόνου τῶν κατ' ἑαυτὸν φθόνου λογισάμενος , πῶς τὴν πονηρίαν ἐκεῖνον Φλορέντιον (γ) πράττειν , βελτίον ἐκεῖνου ὁ εἰς Θεὸς θεράπων εἰς τῶν εἰαυτῶν ἀναχαρῆσεως τὴν τῶν οἰκείαν μαθητῶν πολιτεύσασθαι σοτηρίαν . καλέσας οὖν

Ejusdem diabolicum commentum .

a

b

c

Invidiæ credit S. P. Benedict.

a Ita Mff. Editi fere cum Guffany. tendentes. Mox Subl. a perversitate.
 b Editi & Bessar. pro sui,
 c Quidam sub statuis.

a Flor. τὴν τότε δολοφονίαν .
 β Flor. γυμνωμέναις .
 γ Mff. πραγματεύσασθαι .

a

β

γ

lario Benedictum discessisse cognosceret & exsultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum in quo stabat solarium cecidit, & Benedicti hostem conterens extinxit. Quod viri Dei discipulus, ^a Maurus nomine, statim venerabili Patri Benedicto qui adhuc a loco eodem vix decem millibus aberat, æstimavit esse nuntiandum, dicens: Revertere, quia presbyter qui te persequabatur, extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in gravibus lamentationibus dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exsultavit. Qua de re factum est, ut eidem quoque discipulo pœnitentiam indiceret, quod mandans talia, gaudere de inimici interitu præsumsisset.

Inimici mortem de-
flet.

PETR. Mira sunt & multum stupenda quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta, Moysen; in ferro vero, quod ex profundo aquæ ^b rediit, Elisæum; in aquæ itinere, Petrum; in corvi obedientia, Eliam; in luctu autem mortis inimici, David video. Ut perpendo, vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit.

GREGOR. Vir Dei Benedictus, ^c Petre, unius Dei spiritum ha-

^a Hunc Maurum alium esse ab Æquitii filio pluribus adhærens tenet Quirinus: potissimum quod ex Actis S. Placidi c. 7. n. 11. apud Surium Maurus non remanserat Sublaci sed Benedictum sequutus fuerat, qui anno 529. aut 528. Sublaco discesserat.

^b Nan. produxit.

οὐ τὸς τῶν μοναχῶν ἀδελφὸς ἔχονόμους αὐτοῖς ἐγκαταστήσας, ὡς ἀθέμιτος τε αὐτὸς τῷ Θεῷ, λαβὼν μετ' ἐαυτῶν ὀλίγας τινὰς τῶν μοναχῶν ἀνεχώρησεν ἐν τῷ ἐαυτῶ καλλίῳ, τὸ μῖσος ἔχον τῶν ἐκείνους δυσμῆριαν ταπεινοφροσύνης ἐκκλίνας. ἀλλ' ὁ μὲν Φλορέντιος ἀπέμυσεν ἀμαρτήσας ὁμοειδῆς, ὁ δὲ Θεὸς τὸ οἰκεῖον θεράποντα λυτρωσάμενος εἰς πολλῶν σωτηρίαν διαφύλαξε, κατέξας τὴν ἀλιτήριον. Ἐπεὶ γὰρ θεοσυγγῆς ἐκείνους Φλορεντίας, ἐπὶ τῇ ἑξήκοντα ἀνδρῶν ὑποχωρήσει ἀγαλλιασθέντος, ἔχον (α) τῷ ἡλιακῷ τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ κατέκειτο, ἐσῶτος, ἀδρόνον οὐδὲ ρηθέντι ἡλιακῷ ἀφ' ὕψους μεγάλης πέπτωκεν ἀξίαν τῆς ἐαυτῶ σωτηρίας δίκην τίσας, ἔχον θάνατον ὀλίθειον ἀπειρηκῆτος. τῷ θεοσάμῳ ὁ αἰωτέρω πολλὰς μνημονούσας Μαῦρος ὁ τῷ ἀγίῳ πατρὸς φοιτητῆς, ἦδη τῷ ἀγίῳ ἀπέχοντι ὁδὸν ἄξιμα σημείων δέκα ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, λέγων ὑπόσπερον, πάτερ, ὑπόσπερον, ὁ πρεσβύτερος γὰρ ὁ μάτῳ σε κατεδιώξας τέθνηκε. ταῦτα ἀκούσας ὁ Θεὸς ἀνθρώπος Βενέδικτος, ἐαυτὸν ἐν μεγάλῳ πένθει κατέτηξεν, ἔχον τῶν ἐκείνους οἰκτιστον θάνατον. ἐλυπήθη δὲ ἐπὶ τῷ οἰκεῖῳ μαθητῇ, ὡς δῆθεν ἐπιχαρέντι τῷ τῷ Φλορεντίῳ ἐλεεινῷ πτόματι, εἰτελάμῳ αὐτῷ, μετανοῆν ὑπὲρ (β) τῶν ποίετα σφάλματων, ὡς χαραποιδέντι ἐπὶ τῷ τῷ Φλορεντίῳ θανάτῳ.

ΠΕΤΡ. Θεωμασά εἰσιν ὄντως ἔκπλητον ἡμῶν ἀπερῆτος. ἐπεὶ γὰρ ἔχον ὕδατος τῶν ἐξ ἑξήκοντα ἀνδρῶν προσέχοντος, ἐν τῷ ὄρει ποταμῶν βλύσαντος, τὸν Μαῖσῳ κατηνῶ. ἐν δὲ τῷ σιδηρῷ ἐργαλείῳ, τῷ ἐν βυθῷ τῶν ὕδατων ἔχον λάκκῳ ἀνελεθόντι, Ἐλισαῶν ὄρω. ἐν τῷ ἑξήκοντα ποιεῖ Πέτρον νοῦ. ἐν δὲ τῷ ἑξήκοντα ὑπακοῇ, Ἠλίαν βλέπω. ὡς ἐν ὑπολαμβάνῳ ὁ αἰὲρ ἔπος χαλίσματος ἔχον πνεύματος πάντων ἔχον δικαίων τῶν ἀειπλοῦς ὑπῆρχεν.

ΓΡΗΓ. Ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος Βενέδικτος, Πέτρε, (γ) ἐνός πνεύματι εἶχεν, ὅπερ

^c Val-cl. Lyr. pr. Aud. unum spiritum. Duo Theod. Comp. & pler. Norm. unius omisso Dei. Nan. & Behar. illius.

^a Reg. ἐν τῷ σωλαεῖῳ.

^b Flor. πεεῖ.

^γ Reg. ἐνός πνεύματος ὑπῆρχεν ὅπερ.

buit, qui per concessæ redemptionis gratiam electorum corda omnium implevit, de quo Johannes dicit:

Johan. 1. 9. *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* De quo rursus scriptum est:

Ibid. v. 16. *De plenitudine ejus nos omnes accipimus.* Nam sancti Dei homines potuerunt a Domino virtutes habere, non ^a etiam aliis tradere. Ille autem signa virtutis dedit subditis, qui se daturum signum Jo-

næ promissit inimicis: ut coram superbis mori dignaretur, coram humilibus resurgere: quatenus & illi viderent quod contemnerent, & isti quod venerantes amare debuissent. Ex quo mysterio actum est, ut dum superbi aspiciunt despectum mortis, humiles contra mortem ^b acciperent gloriam potestatis.

PETR. Quæso te post hæc, ad quæ loca vir sanctus migraverit, vel si aliquas in eis virtutes postmodum ostenderit, innotescet.

c
Casinum
migrat. GREGOR. Sanctus vir ad ^c alia demigrans, loca, non hostem mutavit. Nam tanto post graviora prælia pertulit, quantum contra se aperte pugnantem ipsum malitiæ magistrum invenit. Castrum namque, quod Casinum dicitur, in excelsi montis latere situm est, qui videlicet mons distenso sinu hoc idem castrum recipit, sed per tria millia in altum se subrigens, velut ad aera cacumen tendit: ubi vetustissimum sanum fuit, in quo ex antiquorum more gentilium a stulto rusticorum populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dæmonum luci succreverant, quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificiis

^a Bessar. *et etiam aliis tradere... virtutesque dedit.*

^b Bec. & Bessar. *aspicerent.*

^c Alii ad alia demigrans, locum non hostem mut. Becc. & Bessar. *ad alia dem. loca, locum. m. n. m.*

ὑπερ ἧς τῆς δωρηθείσης ἀπολυτέρας πάντων ἢ ἐκλεκτῶν τῆς καρδίας ἐπλήρωσε. καὶ ἔ οὐ διαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔφηκεν· καὶ τὸ εὖς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἀνθρώπου ἐρχόμενον εἰς τὴν κόσμον. καὶ ἔ πάλιν γέγραπται· ἐκ τῆς πληρώματος αὐτῆ πάντες ἐλάβομεν. καὶ γὰρ οἱ τῆ Θεοῦ ἀνθρώποι ἅγιοι ἠξιώθησαν ὡς πνεύμα χαρισμάτων δύναμιν δεξασθαι, ἔ μὴν δὲ καὶ ἄλλοις ἁδουθῆναι· αὐτὸς δὲ σημεῖα δυνάμειος δέδωκεν τοῖς ὑποταταγμένοις, ὅσιν ἐαυτὸν δοτῆρα τῆ κατὰ τὴ Ἰανῶν σημεῖα ὑπέχετο τοῖς ἐχθροῖς δουῶναι, ὅπως εὐόπιον ἦν ὑπερηφάνων ἀποθανεῖν καταξίωση, καὶ ἐπ' ὄψει ἦν ταπεινοφρόνων ἀναστῆναι, ἵνα ἐκείνοι μὲν, ὑπερ καταλεῖψαι (α) ὄφελον, θεάσωνται, καὶ ἔτοι ὅπερ σεβόμενοι ἀγαπήσασιν ὄφελον. ἔ ἔπερ μυστικῶς γέγονε τῆτο, ἵνα οἱ μὲν ὑπερήφανοι θεάσωνται τὴν θανάτην ὑπερδουῶσιν· οἱ ταπεινόφρονες δὲ τὴν δόξαν τῆς κατὰ τῆ θεατῆ ὑπερδουῶσιν.

PETR. Δισωπῶ οὐδὲ σε, σεβάσμιε δέσποτα, μετὰ ταῦτα ἐν ποίοις τόποις ὁ ἅγιος ἐκεῖνος αἰὴρ μετόπισσε, καὶ τίνας ἐν αὐτοῖς δυνάμεις διεπράξατο, γνώεσον ἡμῖν.

ΓΡΗΓΟΡ. Ο ὀσιώτατος ἔπος εἰὴρ ἐν ἑτέροις μετοικήσας τόποις οἰκισίω μὲν ἠλλαξεν, ἐχθρὸν δὲ ἐχί. μεγάλως γὰρ μετέπειτα καὶ βαρυτέρας ὑπὸ τῆ τῆς κακίας ἐβρεῖ ὑπέμεινε. ὅσον δὲ τῆς ἦν πειρασμῶν νικῶν ὁ (β) ἀδάμαστος ἔπος αἰὴρ κατ' ἐαυτῆ ἐπινομήνας ἑάρα, ποσῶν ἐσσεῖδεν ἀπαγωγιστῆν αἰτήτην ἐαυτ' ὀφθαλμοῖς, κατὰ ἦν ἐπέεινε μηχανημάτων τῶ τῆ ζωοποιῶ σαυρῶ θυρεῶ καδοπλιζόμενος. κάστρον ποίνου ὑπερ Ἰάσονον λέγεται, ἐν τῶ ὑψηλῶ τῆ ὄρει πλάγιω ἔχεται, ὅπερ ὄρει τῆ ἐαυτῆ ἐκτάσει τὸ ἐριμῆιον ἐγκολπιζεται κάστρον, καὶ ἔως τετῶν μιλίων ἢ τῆ ὄρει ἀκράρεια ὑπέρκειται, ὡς ὡς τῶ τῶς ἀγροῶσιν ὡς ἀεὶρα φαίνεσθαι. ἐν ὡ παλαιότατον ἱερὸν (γ) ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶ ἀρχαῖαν ἐκδοσιμῆνον ὑπῆρχεν· ἐν τῶ τῶ ὑπὸ ἦν τῆ λατῶ ἀπληξέρον ὁ Ἀπόλλων ἐσέβητο. κύκλω δὲ τῆ μικρατῆ ἐκείνη

^a Uterque mss. ὄφελον θεάσωνται. Sic etiam infra scribitur ὄφελον in utroque. In Flor. ὄφελον priore loco, ὄφελον vero secundo loco.

^β Mss. ὁ ἀδάμαστος ἔπος.

^γ Flor. μικρόν.

In monte sacrelegis infudabat. Illuc itaque fugatis idololatricæ reliquiis, multa construit Oratoria.

a

b

c

Frendente contra eum diabolo.

d

e

vir Dei perveniens, contrivit idolum, subvertit aram, ^a succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis, oraculum beati Martini, ^b ubi vero ara ejusdem Apollinis fuit, ^c oraculum sancti Johannis construxit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocabat. Sed hæc antiquus hostis tacite non ferens, non occulte vel per somnium, sed aperta visione ejusdem Patris oculis sese ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquerebatur, itaut voces illius etiam Fratres audirent, quamvis imaginem minime cernerent. Ut enim discipulis suis venerabilis Pater dicebat, corporalibus ejus oculis idem antiquus hostis teterrimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisque flammantibus sævire videbatur. Jam vero quæ diceret audiebant omnes. Prius enim hunc vocabat ex nomine: cui cum vir Dei minime responderet, ad ejus mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret, dicens, Benedicite, Benedicite, & eum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinus adjungebat: ^d Maledicite, non Benedicite, quid tecum habes? quid me persequeris? Sed jam nunc ^e spectanda sunt contra Dei famulum antiqui hostis nova certamina, cui pugnam quidem volens intulit, sed occasiones victoriæ ministravit invitus.

δύλογημένε, τί ἔχεις μετ' ἐμῶ; τί με καταδιώκεις; ὅσον τῷ Θεῷ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔχθρον νέα ἀγωνίσματα, ὃ τῶν πολέμων τοιάτης παρήγαγεν· ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει τῆς νίκης δικήσουσι ὁ * βίος.

κείνε ναῦ, πλήθος βαμῶν ἐτύχανε. καὶ ἕως τότε ἦν ἀπίστων ἀνὴρ ἕπετο ἐκείσε πλῆθος πολὺ, θυσιᾶς τε καὶ ἀποιδῶς, καὶ κνίσσας τῶν αὐτῶν τῷ Ἀπόλλωνος ἀγάλματι λατρεύοντες. ὁ δὲ τὸ νοῦν πεφωτισμένος, καὶ τῆς δυσβείας ζήλωτος Βενέδικτος ἐπὶ τὸ τόπον ὄρθραγενόμενος, καὶ (α) θαρσαλίῳ τῶν φρονίματι εἰσελθὼν, τὸ ἀγαλμα τῷ Ἀπόλλωνος συνείραξε, τὰς βαμὰς κατέσρεψε, καὶ τὰ ἄλλα ἐπέπεισε, καὶ ἐν αὐτῶν τῶν ναῶν τῷ Ἀπόλλωνος δεικνύειον ἡγιασμένον τῷ ἁγίῳ Μαρτίνῳ πεποιήκει. ἔνθα δὲ ὁ βαμὸς τῷ Ἀπόλλωνος ἱδρυτο, σεβάσιμον (β) δεικνύειον ἡγιασμένον τῷ Ἰωάννῳ συνεστήσατο. εἰσεῦθεν λοιπὸν τὸ ἐκείσε κατοικοῦν τῷ λαῷ πλῆθος τῇ αὐτῷ διδασκαλίᾳ ὀδηγούμενον πρὸς Θεὸν ἐπέσχετο. ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὑποφείρων ὁ σκοπιὸς ἦν πιστῶν ἔχθρος, ἐκέτι λοιπὸν ἀφανῶς, ἢ δὲ εὐπνίαν, ἀλλὰ φανερῶς ἐαυτὸν τοῖς τῷ πατρὸς ὀφθαλμοῖς ἐπέδεικνυτο, καὶ μεγίστας φωνὰς ἔβρα, βίαν αὐτὸν ἕως τῷ ἁγίῳ ὑπομεμνησθέναι, ὡς καὶ τὸς ἀδελφούς ἦν φωνῶν αὐτῷ ἀκούειν, εἰ καὶ τὰ μάστιγα τοῖς σωματικῶν ὀφθαλμοῖς τῶν ἐκ ἐθεόρου. πρὸς ἕς ὁ τῆς ἀληθείας διδασκαλὸς ἔλεγε· πισθεύσατε, τέσσα, ὅτι τοῖς αἰσθητοῖς με ὀφθαλμοῖς (γ) τὸ ἔχθρον τινα, καὶ ἀπινθηρακὸν ταῖς φαιτασίαις φαινόμενον ὄρω. ὅστις ἔδει τε τῷ σώματος καὶ ἦν ὀφθαλμῶν φλίγας πυρὸς ἐκπέμπει. εἴτι οὐδὲ ὁ δόλιος ἐφθέργεται, ἡκεν πάντες. πρότερον μὲν γὰρ ὡς ἐνόμας ἐκάλει (δ) τὸ ἅγιον. ἡνίκα δὲ μηδαμῶς αὐτῶν ὑποκρινόμενον τὸ τῷ Θεῷ ἀδρωσὸν ἐθεάσατο, εὐθέως τὸ κατ' αὐτῷ λαιδοσέως τῷ μιαραπάτῳ αὐτῷ ἐκίνησε γλῶτταν, καὶ τὸ τῷ Θεῷ φίλον ταῖς ὕβρεσιν ἔβαλλεν. εἴτα πάλιν ἐφάνει τὸ ἅγιον, Βενέδικτε. αὐτῷ δὲ μὴ ἀποκρινόμενος, παραυτὰ προθεῖς ἔλεγε· καταπραμένε, καὶ ἐκ καταδιώκεις; ὑπομνησθέναι εἰσὶν ὄντως τὰ κατὰ τῶν πολέμων τοιάτης παρήγαγεν· ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει τῆς νίκης δικήσουσι ὁ * βίος.

a

β

γ

* Forte βίος.

a Norm. Val cr. Bessar. Quir. & Zachar. succidit.

b Cod. S.M.F. fecit quod & Græc. habes. c Statuam nempe: male Oratorium cum Zachar. intelligas. E. V.

d Bessar. Dicens ut in græc. ἔλεγε.

e Germ. & plar. Nom. ac Subl. uterque

expectanda: unde græce fortasse etiam legendum ὑπομνησθέναι.

a Mss. cod. θαρσαλίῳ. Forte θαρσαλίῳ.

β Mss. δεικνύειον τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῳ.

γ Colb. ἦν ἔχθρῶν τινα ἕς ὡς ἀπινθ.

δ Uterque mss. Gr. τὸν δίκαιον.

CAPUT IX.

Κ Ε Φ Α Λ Α. Θ'.

De ingenti saxo per viri Dei orationem levato.

Πεὶ λίθου παμμεγέθους, ἧξ προσδύχης ἀπὸ ἐλαφροῦ γενομένης.

QUADAM die dum Fratres habitacula ejusdem cellæ construerent, lapis in medio jacebat, quem in ædificium levare decreverant. Cumque eum duo vel tres ^a movere non possent, plures adjuncti sunt, sed ita immobilis mansit, ac si radicitus in terra teneretur: ut palam daretur intelligi, quod super eum ipse per se antiquus hostis federet, quem tantorum virorum manus movere non possent. Difficultate igitur facta, ad virum Dei missum est ut veniret, & orando hostem repelleret, ut lapidem levare possent. Qui mox venit, & orationem faciens, benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate levatus est, ac si nullum prius pondus habuisset.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῶν ἀδελφῶν κτιζόντων τὸν τῶν τῶν κελίῳ (α) οἰκισμῶν ἔνθα τῶν ἁγίων ἡσυχάζειν ἐχθῶν, λίθου ἐν τῶν μέσῳ ἔκειτο, ὃν ἐν τῶν κτίσματι θεῖναι οἱ ἀδελφοὶ ἐβέλοντο. ἐν δὲ τῶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ κινῆσαι τὸν λίθον τρεῖς τῶν ἀειθεμόν τῶν ἀδελφῶν, τῶν δὲ τῶν γῆς κηφίῳ ἐκ ἴχουσαν. πλεῖστοι δὲ πάλιν συνελθόντες, ἕν μὲν δὲν (β) ὀνίσσαντες, διέμεινεν ὁ λίθος ἀσάλευτος, ὡς ἐδοκίμει αὐτοῖς ἐφροζόμενον ἐν τῇ γῆ αὐτὸν εἶναι. τῶν δὲ πᾶσι φαιερὸν γέγονεν, ὅτι ἐπάνω αὐτῶν αὐτοῖς ὁ δαίβολος ἐπαθεζέτο, ὃν τῶν ἀνδρῶν χεῖρες κινῆσαι ἐκ ἴχουσαν. ἐν δὲ τῶν δὲ γενομένοι οἱ ἀδελφοὶ, πρὸς τὸν τῶν Θεῶν ἀνθρωπῶν ἀπέσειλαν, ἐπὶ τῶν αὐτὸν (γ) σκυλέντα ἀποδιῶσαι τῶν ἐχθρῶν ἧξ τῶν ἐαυτῶν πρὸς Θεὸν πρεσβείας, ὅπως τῶν λίθου ἄραι δύνησιν. ὅσιν δὲ τῶν ὁδογενοῦς, ἕν δὲ τῶν ποιήσας, ἐπέτρεψε τοῖς μαθηταῖς ἄραι τὸν λίθον. τῶν αὐτῶν δὲ δυνάλα σπευδῆν ὁ λίθος ἤρθη, ὡς ἐνομίζετο αὐτῶν μὲν βάρους αὐτὸν ἐχρησάμεναι, τὸ πρότερον ἀκίνητον ὄντα.

CAPUT X.

Κ Ε Φ Α Λ Α. Ι'.

De phantastico coquinæ incendio.

(δ) Πεὶ τῶν ἐρυθέντος χαλκῶς ζωδῆς, ὅθεν ἔξῆλθεν ἐν φαντασίᾳ τὸ πῦρ.

TUNC in conspectu viri Dei placuit, ut in eodem loco terram foderent. Quam dum fodiendo altius penetrarent, arcum illic idolum Fratres invenerunt. Quo ad horam casu in coquinam projecto, exire ignis repente visus est, atque in cunctorum monachorum oculis quia omne ejusdem coquinæ ædificium consumeretur ostendit. Cumque jaciendo aquam, &

ΕΔΟΞΕΝ αὐτῶν τῶν ἁγίων τοῖς οἰκείοις ἐπιτρέψαι μαθηταῖς, ἵνα ἐν τῶν τέτταρον ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ὁ λίθος τὸ πρὶν ἔκειτο, τῶν γῆν ὀρύξωσι. κατὰ τὸν προσελθὲν αὐτοῖς αὐτῶν, βαδύ ὄρυγμα πεποινηκότες, εἰδὸν χαλκοῦ δῖρον ἐκείσε, ὅπερ ἐν τῶν μαγειρείῳ ῥέειν, αἰανίδιον πῦρ ἔξῆλθεν ἀπὸ αὐτῶν, ἕν ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων ἡσυχῶν μοναχῶν ἔδειξε πᾶσι ἑαυτῶν φαντασίας, ὡς ὅτι ἅπαν τὸ τῶν μαγειρείου κτίσμα κατακαύθη. ἤρξατο αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ ἐν θορύβῳ πολλῶ ὕδωρ ἐπιπέσειν, ὡς δὲ τῶν σβεπνύοντες

^a Bessar. Monachi levare.

^α Reg. οἰκοδομῶν ἔνθα ἡσυχάζειν ἐχθῶν.

^β Reg. ὀνίσσαντες. Colb. ὀνίσσαντες.

^γ Reg. σκυλέντα. Fl. ὡς αὐτὸν σκυλέντα.

^δ Colb. περὶ χαλκῶς εἰδώλου. ἔδειξεν, &c. Codex hic in argumentis capitum semper ab editis, & a ms. Regio discrepat.

ignem quasi extinguendo perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir Dei advenit. Qui eundem ignem in oculis Fratrum esse, in suis vero non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos phantastico reperit igne deludi, revocavit ^a Fratres, ut oculos suos signarent monuit, ut & fanum illud coquinæ ædificium affistere cernerent, & flammam quas antiquus hostis finxerat, non viderent.

τες τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀπὸ τῆ ἐχθρῆ φαντασιώδη φλόγα γεγονῶν. αἰσθόμενος δὲ ὁ τῆ Θεῶ ἀνδρὸς τῆς ἀδελφῆς ἐν δορυβῶ πολλῶ γεγονότας, ἐν τῷ αἰτίῳ παρ' αὐτῶν ἐγνωκῶς, ἐν τῷ μαγερείῳ φθασθέντων. ἐν τῷ πῦρ ὅπερ ἔλεγον οἱ ἀδελφοὶ ὄραν, αὐτὸς ἔφασκε μηδαμῶς τῆτο θεωρεῖν. δὲ θεῶς ἡ τῶν κεφαλῶν τῶ Θεῶ κατὰ τὸ συνήθες εἰς προσόκλην κλίνας, ἐδέετο ὑπὲρ τῆ (α) ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶ ἀδελφῶν τῶ φανείσθαι αὐτοῖς τῆ ἐχθρῆ φαντασιώδη χλιδίῳ. αἰσθασὶς δὲ ἀπὸ τῆς προσόκλης, τῆς ἀπατηθέντας τῶ ἀδελφῶν ὀφθαλμῶς ἐβρώμενες ἐν τῇ τῶ σώματος φυσικῇ ὁράσει ἀπεκατέστησε, δὲ αὐτῶ πρὸς τῶ Θεὸν ἰκεσίας, ὡς ἐκέτι ἐθεάσαντο τὸ τῶ μαγερείῳ κτίσμα τῶ φθασθέντος φλογῶς (β) κειόμενον. ἀλλ' ἂν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὄρατο ἀφλεκτον ἐν αἰσθητῶν.

CAPUT XI.

Κ Ε Φ Α Λ. ια'.

De puerulo monacho parietis ruina confraeto, & ejus oratione sanato.

Πεὶ τῶ σωτεριβέντος παιδὸς ἐν τῷ συμπτώματι.

Rursum dum Fratres parietem, quia res ita exigebat, paulo altius ædificarent, vir Dei in orationis studio intra cellæ suæ claustra morabatur. Cui antiquus hostis insultans apparuit, & ei quod ad laborantes Fratres pergeret indicavit. Quod vir Dei per nuntium celerrime Fratribus indicavit, dicens: Fratres, caute vos agite, quia ad vos hac hora malignus spiritus venit. Is qui mandatum detulit, vix verba compleverat, & malignus spiritus eundem parietem qui ædificabatur, evertit, atque unum puerulum monachum cuiusdam curialis filium opprimens,

ΠΑΙΝ οἰκοδομουμένων τῶ ἀδελφῶν τοῦ λον, ἐν εἰς ὕψος τὸ κτίσμα ἄγειν ἀποδόντων, ὁ τῶ Θεῶ θεράπων εἰς τὸ ἐπιωτὴ κέλιον χολάζων κῶ ἐν τῇ προσόκλη· ὅτινι ὁ παμμίαρος ἐχθρὸς ἐπιχαυρόμενος τῶ δουκῶν ὤφθη, ἐν ὅτι πρὸς τῆς ἐν τῇ οἰκοδομῇ ἐργαζομένους ἐπαρῶετο, ἐμήνυσεν. ὅπερ γνῆς ὁ θεοφόρος ἀνὴρ δὲ μνηστῶς ταχυτάτης τῶς ἀδελφοῖς ἐσήμανε λέγων· τέκνα, προσέχετε ἑαυτοῖς, ὅτι πρὸς ὑμᾶς τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ὁ πειράζων φθασθῶς ἐρχεται. (γ) ὁ δὲ τῶ ἀγγελίαν τῶς ἀδελφοῖς ἀγαθῶν, μήπω ταύτῃ ὄξαγγεῖλαι φθασθῶς, ἰδὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα τῶ κτιζόμενον τοῦ λον (δ) κατέσπεψε, ἐν ἕνα μοναχὸν ἔτι νέαν ἄγοντα τῶ ἡλικίαν, ἦν γενόμενον (ε) κραιαλίς τινὸς τὸ γεγονὸς σύμπτωμα σωτέριβεν.

^a Guffany. i. Theod. Gemet. plures Norm. Beslar. Nan. & Cod. S. M. fratres ad oculos suos, ut & sanum, &c.

^α Reg. ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶ ἀδελφῶν τῆν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶ φαντασιώδη χλιδίῳ. Colb. habet ἀπελαθῆναι pro ἀπελθεῖν.

^β Reg. κειόμενον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀλλ' ὄρατο λοιπὸν ἀφλεκτον.

^γ Mss. τῶ δὲ τῆν ἀγγελίαν ... ἀγαθῶς, ἐν μήπω ταύτῃ ὄξαγγεῖλαι φθασθῶς.

^δ Reg. ἐχάλασε.

^ε Colb. κραιαλίς. Flor. κραλαλίς.

a ruina contrivit. ^a Contristati omnes ac vehementer afflicti non damno parietis, sed contritione Fratris, venerabili Patri Benedicto studuerunt celeriter cum gravi luctu nuntiare. Tunc idem Pater Benedictus dilaceratum puerum ad se deferri jubet. Quem portare non nisi in sacco potuerunt: quia colliapsi saxa parietis, non solum ejus membra, sed etiam ossa contriverant. Præcepitque vir Dei statim eum in cella sua in ^b psithio, quod vulgo matta vocatur, in quo orare consuevit, projici, missisque foras Fratribus cellam clausit: qui orationi instantius quam solebat incubuit. Mirares, eadem hora hunc incolumem, atque ut prius valentem ad eundem iterum laborem misit, ut ipse quoque parietem cum Fratribus perficeret, de cujus se interitu antiquus hostis Benedicto insultare credidisset.

^b Bessar. *Contristati sunt . . . fratris, Quod venerabili Benedicto patri &c. mox sacco pro sacco cum editis & quibusdam Norm.* Sed *sago* legendum ex græco σαγίω, ex vita S. Placidi, ex Hæsteno docet Quir.

^b Al. *Psithio*. Bessar. *Psithio*. S. M. *contriverunt*. *Etique vir Dei in psithio strato, quo orare &c.* Verba, quod vulgo *matta* vocatur asumentum ex margine putant Hæstenus, Mabill. & alii: existant fere in Cod. Gallicanis & Italis. Est *revara psithium* storea ex junco aut papyro, in va-

φεν. οἱ δὲ τῶ ἀγίῳ μαθηταὶ τῶτο ἐφρακότες ἢ (α) ἀδείλυτοι γενόμενοι, ἔποσθον ἴξε τὴν τῶ τοίχῃ καταστροφῆν, ὅσον ἴξε τὸν τῶ ἀδελφῆ κίνδυνον, τὰ σεβασμίῳ πατρὶ Βενεδίκτῳ μετὰ δακρύων προσῆλθον, τὸ συμβῆν ἀναγγέλλοντες. ὁ δὲ συμπαθέσατος πατὴρ προσέταξε ἡτόν πρὸς ἑαυτὸν ἐκλῆθῆναι, ὄντινα ταῖς χερσὶν ἄραι ἐκ ἴσχυσαν. κατ' ὅτι οἱ πεπτοκότες λίθοι ἀπὸ τῶ τοίχῃ ἔμόνον αὐτῶ τὸ σῶμα, ἀλλά ἢ τὰ ὅσα σωτέριζαν. ἀδυνάτως οὖν ἔχοντες ταῖς χερσὶν, ὡς εἴρηται, τῶτον ἄραι, ἀναγκῶν (β) ἠτήσαντο εὐ σαγίῳ ἀναγκῆναι αὐτόν, καὶ οὕτως πρὸς τὸ σιμειοφόρον ἀγαγεῖν Βενεδίκτον. ἑξαυτῶ δὲ ἐκέλευσεν αὐτόν ἀναθῆναι εὐ τὰ ἑαυτῶ ψιμαθίῳ εὐ ᾧ εὐχέσθαι εἰδέσθαι. ἔ' ἐκβαλὼν ἔξω τὸς ἀδελφῆς, ἢ τὴν θύραν τῶ κελλίῳ ὑποκλείσας, ἑαυτὸν εἰς προσόχην ἐπέδρακε. ἢ κλίνας γόνυ τὸν Θεὸν ἐκένθει ἐπὲρ τῆς τῶ σωτεριβέτιος ἀδελφῆ ἰστέως. ἢ ἡ ἰδέειν εὐ τῆ ὄρα ἐκένθη θάυμα ἀληθῶς φείνης ἔ' ἐκστάσεως ἄξιον, μετὰ γὰρ τὴν τὸ προσόχῃς τελείωσιν, ἑξαυτίνα ὁ νεανίας μόνος ἀνέστη ὑγιῆς ὄλη τὰ σῶματι. ὁ δὲ ἄγιος τῶτον πάλιν ἀπέστειλε πρὸς τὸς ἀδελφῆς, ἐπὶ τὰ σὺ αὐτοῖς ἐργάζεσθαι εὐ τῆ τῶ συμπεπτοκότες τοίχῃ οἰκοδομῆ. ὁ δὲ ἐχθρὸς προσδοκήσας τῆ ἑαυτῶ ἀπατηλῆ ἐργεία, ἴξε τῶ παρ' αὐτῶ ἐπινοηθέντος κινδύνε θάνατον ἐπαγαγεῖν τὰ ἀδελφῶ, μᾶλλον δὲ ὡτὲ καταχωρήθη, ἢ κλῆθῆναι, ἢ ἢνπερ τὰ μακρείῳ ἠτόμασεν, ἑαυτῶ ἐπεσάσατο, ἢνείδῳς τε ἢ καταφρόνησις ἑξαυτῶ τῶ τῶ ἀγίῳ μαθητῆς γενόμενος, εὐτεῦθεν λοιπὸν ὁ τῶ Θεὸ ἀἰθροπος προφητείας χάειν ἑξαυτῶ Θεὸ ἐκομίσατο, τῶ προλέγειν τὰ μέλλοντα, ἢ μνησθῆναι ὡς εἰέσῶτα.

thium storea ex junco aut papyro, in varios usus apud Monachos, pro sedili, & pro eo quod genibus substernebant &c. Vide Hæst. E. V.

^a Tria verba hæc nostris mss. debentur; decrant enim in excusis ante ed. Guss. qui ea legerat in mss. Regio, in quo legimus & ipsi, nec non in Colb. (existant & in Flor.) Alii excusi habent, ἐφρακότες ἔποσθον.

^b Mss. ἠτήσαντο.

CAPUT XII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. 1β'.

De monachis qui extra cellam comederant.

Περὶ ἑξῆς μοναχῶν ἑξῆς μεταλαμβάνόντων τροφῆς ἔσθ' τὸν κανόνα.

ΚΟἸπὶτ vero inter ista vir Dei prophetiæ etiam spiritu pol-
lere, ventura prædicere, præsen-
tibus etiam absentia nuntiare.
Mos etenim cellæ fuit, ut quo-
ties ^a ad responsum aliquod egre-
derentur Fratres, cibum potumque
extra cellam minime fumerent.
Cumque hoc de usu regulæ soli-
cite servaretur, quadam die ad
responsum Fratres egressi sunt, &
in eo tardiori compulsi sunt hora
demorari. Qui manere juxta reli-
giosam feminam noverant, cujus
ingressi habitaculum sumserunt ci-
bum. Cumque jam tardius ad cel-
lam rediissent, benedictionem Patris
ex more petierunt. Quos ille pro-
tinus percunctatus est, dicens:
Ubi comedistis? Qui responderunt:
^b Nusquam. Quibus ille ait: Qua-
re ita mentimini? Numquid illius
talis feminae habitaculum non in-
tratis? numquid hos atque illos
cibos non accepistis? numquid tot
calices non bibistis? Cumque eis
venerabilis Pater & hospitiū mu-
lieris, & genera ciborum, & nu-
merum potionum diceret, reco-
gnoscentes cuncta quæ egerant, ad
ejus pedes tremefacti ceciderunt,
& se deliquisse confessi sunt. Ipse
autem protinus culpam pepercit,
perpendens quod in ejus absentia
ultra non facerent, quem præsen-
tem sibi esse in spiritu scirent.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ κανονική ὑπὸ τῶ ἀγίῳ
ἐν τῇ μονῇ ὑπῆρχε νομοθετήσια,
ἵνα ὑποσχελλομένων ἀδελφῶν εἰς ἄσκησίαν,
μήτε βρωσίους, μήτε πόσεως μεταλάβωσι,
μέχρις αὐτῆς τῆς μονῆς ὑποσπρέψωσι. ἢ (α) οὕτως
ὁ κανὼν ἀπεκρίθη παρ' αὐτῶν ἐφυλάττετο. ἐν μιᾷ
ἑξῆς ἡμερῶν τινες τῶ ἀδελφῶν εἰς ἄσκησίαν
ὑπὸ τῶ τιμίῳ τότε ἀνδρὸς ἐσάλησαν. συνί-
βη οὐδ' τὸς σαλέντας μοναχῆς ἄσκησιμα πο-
λὺ τῆς ὁδοῦ ἄσκησάντας, καὶ μὴ φθάσαν-
τες ἐπαναλῦσαι ἐν τῇ μονῇ ὑψίας ἤδη
γνομένης, ἢ τῆς ὄρας κατεπεργήσης,
καταλῦσαι πρὸς τινὰ σεμινοτάλιον παρθε-
νον, ἢ ἐν τῷ κελίῳ αὐτῆς μεταλαβεῖν
τροφῆς, ἀπέστειλαν δ' ἕνα τῶ ἀδελφῶν πρὸς
τὸ ἠγασμένον πατέρα Βενέδικτον, πρὸς τὸ
αἰτήσασθαι εὐχὴν κατὰ τὸ ἔθος, ἵνα με-
ταλάβωσι τροφῆς. ὁ δ' προγνωστικὸς ἐκεῖνος
πατὴρ ἠρώτησεν αὐτὸν, (β) λέγων·
πᾶς μεταλάβετε τροφῆς; ὁ δ' ἀπεκρίνατο·
ἔδαμῶ, πᾶτερ. πρὸς ἕς ὁ ἅγιος ἔφη. ἵνα
τί ἔγω ψεύδεθε; ἔχι ἐν τῷ κελίῳ τῆς
παρθένου καταλύσατε, ἢ τροφῆς μεταλά-
βετε; ἔχι τῶτων κἀκείνων τῶ ἰδεσμάτων ἐ-
γύθασαθε; ἔχι ποσάυτα ποσθῆναι ἐπίετε;
τῇ ἐπαύρειον δ' ἐπανελθόντων τῶ μοναχῶν
ἐν τῷ προσταχθεῖσιν αὐτοῖς ἄσκησιος, σο-
φῶς τε ἔ' ἐπιστημόνως ὑπὸ τῶ πατρὸς (γ)
διελεγχθέντες, τὴν τε οἰκίαν τῆς γυναικὸς
ἔ' πᾶ ἐῖδη τῶ βρωμάτων, ἢ τὸ μέτρον
τῶ ποτηρίων (δ) φανερώσαντες, ἐαυτῆς κα-
ταγνόντες, πρὸς τὸς τιμίους ὑπὲρ πόδας ἐ-
πεσαν, ἠμαρτηκῆναι ὁμολογοῦντες. αὐτὸς
δ' ὁ πρῶτος πατὴρ εὐθείως τὸ σφάλμα
αὐτοῖς σιωχῶρσεν. πληροφορηθεῖς τῆτο,
ὡς ὑπότιος ὑπὲρ, ἐ μὴ τῶ λοιπῶ ἔσθ' ἄβῶ-
σι τῶ ἔσθ' ἔσθ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶ ἀγίῳ
εὐτοχῶ, ὅτι ἐν πνεύματι ἀγίῳ συμπα-
ρόντα αὐτοῖς ἢ ὑπόσειν (ε) ἔγνωσαν.

Κ Ε

ἵνα τί ἔγω ψεύδεθε; ἔχι ἐν τῷ κελίῳ τῆς δε
παρθένου, &c. Colb. ἵνα τί ἔγῳ ψεύδεσθαι.
Flor. ἐ μεταλάβετε τροφῆς; ὁ δ' ἀπεκρίθη.
Colb. τῆς δεσποίνης. Mox in Flor. desunt
verba ab ἔχι usque ad ἐπίετε.
γ Forfan διελεγχθέντων.
δ Flor. φανερώσαντος.
ε Reliqua dialogorum desunt in Colb.

^a Responsum græce ἄσκησίαν ministerium, negotium: alias ἀπόκεισις, unde apocristivus responsalis h. e. procurator. E. V.

^b Består. dicentes (sic & Nan.) cibos non sumistis? numerum potuum.

^a Flor. ἔπος παρ' αὐτῆ. Μοχ μεταλαμβάνειν τροφῆς.

^β Reg. λέγων, ἐ μεταλάβετε τροφῆς; ὁ δ' ἀπεκρίθη ἔδαμῶ πᾶτερ, πρὸς ἕς ὁ ἅγιος ἔφη,

CAPUT XIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α . 17.

*De Fratre Valentiniani monachi, quem
vir Dei in via comedisse cognovit.*

FRater quoque Valentiniani ejus monachi, cujus superius memoriam feci, vir erat laicus, sed religiosus. Qui ut servi Dei orationem perciperet, & germanum fratrem videret, annis singulis de loco suo ad cellam ejus jejunos venire consueverat. Quadam igitur die dum iter ad monasterium faceret, sese illi alter viator adjunxit, qui sumendos cibos in itinere portabat. Cumque jam hora tardior excrevisset, dixit: Veni, frater, sumamus cibum, ne lassemur in via. Cui ille respondit: Absit, frater, hoc non faciam, quia ad venerabilem Patrem Benedictum jejunos semper pervenire consuevi. Quo responso percepto, ad horam conviator tacuit. Sed cum post hoc aliquantulum ^a itineris spatium egissent, rursus admonuit ut manducarent. Noluit consentire qui jejunos pervenire decreverat. Tacuit quidem qui ad manducandum invitaverat, & cum eo jejunos adhuc pergere ad modicum consensit. Cumque iter longius agerent, & eos tardior hora fatigaret ambulantes, invenerunt in itinere pratum & fontem, & quæque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conviator ait: Ecce aqua, ecce pratum, ecce amœnus locus, in quo possumus refici & parum quiescere, ut valeamus iter nostrum postmodum incolumes explere. Cum igitur & verba hæc auribus, & loca oculis blandirentur, tertia admonitione persuasus, consensit & comedit: vespertina vero hora pervenit ad cellam. Præsentatus au-

^a Besti. spacium itineris fecissent .i. qui venire jejunos consueverat.

Παρετὸν τῶν σαρκικῶν ἀδελφῶν Βαλεντινίου μοναχῶ.

ANHP τις ὑπῆρχε, κοσμικὸς μὲν τῶν χρόματι, ἀπεδύλος δὲ τοῖς ἑσώτοις καὶ λίαν φιλομόναχος, ἀδελφὸς τυγαίων Βαλεντινίου μονάζοντος, ἔτι καὶ τὸ πρότερον μνείαν ποιεῖτο. ὅς τις κατ' εἰαυτὸν παρέβηκε πρὸς τὸν σημειοφόρον πατέρα Βενέδικτον ἐπὶ τὸ ἀπολαύειν τῆς τῆς ψυχαφελῆς διδασκαλίας, ἔτι ἐπισκέψεως χάριν Βαλεντινίου τῶν εἰαυτῶ ἀδελφῶ. ἔπος τοῖνυν ὁ ἀνὴρ νομοθεσίαν εἰαυτῶν ἡ δὲ δωκῶς, ἵνα ἐξερχόμενος ἐκ τῆς εἰαυτῶ οικίας μηδ' αὐτῶς μεταλάβῃ τροφῆς, μέλλεις αὐτῶ τῶ ἀγίῳ ἀξιώσῃ δόξης, ἡ δὲ διεφύλαττεν. ἐν μίᾳ οὖν ὁδύσαντι αὐτῶ ἐπὶ τὸ μοναστήριον, αἰανίδιον γέγονε τις αὐτῶ συνοδοιπόρος, ἀγνώστος παντελῶς, ὅστις ἐπεφέρετο ἐδεσμάτων ποικιλίαν. βραδυτάτης οὖν ὄρας παρελθούσης, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ συνοδοιπόρος· δεῦρο, ἀδελφε, γλυτώμεθα, μήπως ἀπονήσωμεν ἐν τῇ ὁδῷ. πρὸς ὃν ἀποκείσθαι εἶπεν· ἀπέσω, ἀδελφε, ἔτι μὴ ποιήσω τῶτο, διότι πρὸς τὸ σεβασμίον πατέρα Βενέδικτον νῆσις ἔχω συνοδίαν ἀπέρχεσθαι. ταύτην τῶ ἀπόκεισιν δεξάμενος πρὸς ὁλίγον ἡσύχασεν. ὁδύσαντες δὲ ὀλίγον τῶ ὁδῷ ἄγξιμα, πάλιν ὁ συνοδοιπόρος τῶτον τροφῆς μεταλαβεῖν προερέπετο. ὁ δὲ ὑπακούσας τότε ἐκ ἡνέχετο, ἀλλὰ τῶ πορείαν νῆσις διέλυσε. πάλιν οὖν ἄγξιμα πλείον ὁδύσαντες, ἐκ μήκης δὲ τῶ μοναστηρίου ὄντες, ἦλθον ἐπὶ τινὰ τόπον τερπνόν, ἐν ᾧ πηγή (α) ἄλυγχεστάτη ὕδατος ὑπῆρχε, ἡ λιβάδιον δ' αὐτῶ. τότε ὁ συνοδοιπόρος τῶτον αὐτῶς ἀποτρέπόμενος ἔλεγεν. ἰδὲ ὕδαρ, ἰδὲ λιβάδιον, ἰδὲ ἐπιτήδειος τόπος, ἐν ᾧ δυνησόμεθα ἑσπῆς μεταχεῖν ἡ ἀνεθῶσαι ὀλίγον, ὅπως τῶ ὁδὸν ἡμῶν ἀκόπως ἀνύσωμεν. ἀρεθεῖς οὖν τῇ τῶ τόπῳ τερπνότητι, ἡ δελεασθεῖς τῇ τῶ συνοδοιπόρου ἑσπῆς συμβουλία, ἀναπεσὼν ἡ συνεσιαθεῖς αὐτῶ, ἀνασῶς εἴλετο τῶ εἰς τὸ μοναστήριον ἀπαγῶσης ὁδῶ. ὁπίας δὲ γενομένης κατέλαβε τὸ τῶ ἀγίῳ πατρὸς κελίον, ἡ δὲ μνηθεῖς ἐδέχθη ὑπὸ τῶ σεβασμίου ἀνδρὸς Βενέδικτου. πεσὼν οὖν ἐπὶ τῶ γῆν, δόχην

^a Reg. διεδεσάτου.

tem venerabili Benedicto Patri, sibi orationem dari petiit: sed mox ei vir sanctus hoc quod in via egerat impropertavit, dicens: Quid est, frater, quod malignus hostis, qui tibi per conviatorum tuum locutus est, semel tibi persuadere non potuit, secundo non potuit, at tertio suavit, & te ad hoc quod voluit superavit? Tunc ille reatum infirmæ suæ mentis agnoscens, ejus pedibus provolutus, tanto magis cœpit culpam deflare & erubescere, quanto se cognovit etiam absentem in Benedicti Patris oculis deliquisse.

PETR. Ego sancti viri præcordiis Elisæi spiritum video inesse, qui absentem discipulo præsens exstitit.

CAPUT XIV.

De simulatione regis Totilæ deprebensa.

GREGO. **O**PORTEΤ, Petre, RIUS. Ut interim fileas, quatenus adhuc majora cognoscas. Gothorum namque temporibus, cum rex eorum ^a Totila sanctum virum prophetiæ habere spiritum audisset, ad ejus monasterium pergens, paulo longius substitit, eique se venturum esse nuntiavit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset ut veniret, ipse, sicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei prophetiæ spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam vero ejus spatharius Riggo dicebatur, cui calceamenta sua præbuit, eumque indui vestibus regalibus fecit, quem quasi in persona sua pergere ad

^a Anno 541. regnum iniisse docent ex Procopio Mabill. & Pagius. De Spathariis vel eniferis vide Haest. & Angelum de Nuce. E. V.

δύχην ἠτήσατο λαβεῖν. ἃ ἡ προσηρατικός ἐκ κένος ἀνὴρ τὸ πῶδωπωμα, ὅπερ (α) κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆς συνέβηκεν ὠνεῖδισε, λέγων. τί ἐσιν, ἀδελφε, ὅπερ ὁ ἰχθῆρος σοι δὲ τῶ συνοδοιπόρου κατεργάσατο; τὸ πρῶτον πλανῆσαι σε ἐκ ἰχθυον, εἰς τὸ δεύτερον διλεῖσαι σε ἐκ ἰδυνήθη, εἰς τὸ τρίτον ἐνίκησε ἐν οἷς ἠδέλησε κατέλαβε. τότε ἐκείνος τὴν ἀμαρτίαν τῆ ἐαυτῆ ἀδελφῆς λογισμῶ γνωεῖσας, τοῖς τῆ ἀγίῃ πωσί προσκυλιנדόμενος, πωσέτω μᾶλλον ἤρξατο δρῶμεν τε ἐν αἰδέσθαι τὸ ἐαυτῆ σφάλμα, ὅσον (β) ἐαυτῆ ἐπέγνω ἡμαρτηκένα. ἐν εὐ τῆ παρὸς ἀπουσία γενομένῳ αὐτῆ ὑπὸ τῆ ἰχθῆρος συμφορᾶν, ἐπέγνω σαφῶς ἐν τοῖς τῆ πατρὸς ὀφθαλμοῖς ταύτῳ πεπρηχένα.

ΠΕΤΡ. Εγὼ τῆ ἀγίῃ τέτῃ ἀνδρὸς πῆς ἀρᾶς ἀκῶν, ἐμὲ τῶ προσηρῶν τὰ μέλλοντα, ἐν τῆ ἐν κρυφῇ δρῶμενα εἰς φανερόν ἀγειν, τῆ Ἐλυσίαι τὸ πνεῦμα ἐν αὐτῶ ὑπάρχεν ὁρῶ. ὅτι λῶντι τῶ μαθητῆ, ὡς παρὸν τῆ κατ' αὐτῆ διέγνω.

Κ Ε Φ Α Α. ιδ'.

Περὶ Τοτίλα τῆ βῆγῆς πειράσαντος τὸν ἀγιον.

ΓΡΗΓΟ. **Δ**ΕΟΝ ἐστὶ, Πέτρε, ἡσυχάριος. ζῆν σε τῆως, ὅπως (γ) ἀκῶς τὰ μέγιστα. ἐν τοῖς τῆ Γότθων κερροῖς, ὁ τέτῳ βῆγῆς Τοτίλας τῆνομα, ἀκῶως τὰ τῆ ἀγίῃ κερρωτάματα, ἐν ὅτι κερρωτικῶς χαιεῖσματος ἀιάπλεως τυγχάνει. ἐπὶ τὸ μονασῆιον ἄρρησεν ἐλθεῖν. ἐν δὲ μῆκοθεν τῆ μονασῆις εἰς, τῶ ἐαυτῆ παρσία τῶ μακαεῖω ἐμῆνυσεν. ὁ δὲ ἀγίος ἐπέτρεψε τῆ ἀδελφῆς αὐτὸν πρὸς αὐτὸν. ἐκείνος δὲ λογισάμενος ἐν ἐαυτῆ ἀδύνατον εἶναι φεαρτὸν ἀνδρωπον ὄντα κερρωτικῶς χαιεῖστος μεταχέν, τῆτον πειράσαι ἐτόλμησεν. ἐνα δὲ τινα τῆ ἰπῆς σπαθαεῖων, Ρίγγωνα λεγόμενον, ἡμφίασε τοῖς ἐαυτῆ ἰματίοις, ἐν τοῖς ὑποδημασι ὑπέδησεν. ἐν τῆτον ἐν τῶ ἐαυτῆ ὀνόματι πορρωθῶμε πρὸς τὸν ἀνδρωπον τῆ Θεῶ ἐκίλῶσεν, ὡς δῆθεν πειράζων αὐτὸν, πῶδω-
R 2 χῶ.

α Μss. παρὰ τὴν ὁδὸν συνέβη.

β Μss. ἐαυτὸν ἐπέγνω.

γ Μss. ἀκῶς τῆ δῆνιαι. Flor. ἀκῶς τῆς πῆ ἐν τοῖς Γότθων κερροῖς.

a
b
Dei hominem præcepit . In cuius obsequio tres, qui sibi præcæteris adherere confueverant, comites misit, scilicet, ^a Vult, Ruderic, & Blidin, ut ante servi Dei oculos ipsum regem Totilam esse simulantem, ejus lateribus obambulantem; ^b cui alia quoque obsequia atque spatharios præbuit, ut tam ex iisdem obsequiis, quam ex purpureis vestibus rex esse putaretur . Cumque idem Riggo decoratus vestibus, obsequentium frequentia comitatus monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminens sedebat . Quem venientem conspiciens, cum jam ab eo audiri potuisset, clamavit, dicens: Pone, fili, pone hoc quod portas: non est tuum . Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præsumisset, expavit: omnesque qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ consternati sunt . Surgentes autem, ad eum propinquare minime præsumserunt, sed ad suum Regem reversi, nuntiaverunt trepidi in quanta velocitate fuerant deprehensi .

α
β
χρόμους αὐτῶν δορυφόρους πλείονας. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τῶν κόμπητας ἀπέστειλε, ταῖς τε Βουλ-
τεῖνον (α) Ρυδρίον, καὶ Βενδίνον, ἐκ
δεξιῶν αὐτῶν καὶ ὕψι δονύμων πλήθη ἀρ-
χόντων καὶ στρατιωτῶν πορεύσασθαι (β) προσέ-
ταξεν, εὐόμῳ δὲ τῆς ἐπιπλάσας πεύτης
καὶ ψάλλεσθαι θρασύως ἀπαγγίλλαι ἢ τῷ Θεῷ
δῶλον . ὡς δὲ τὸ μοναστήριον κατέλαβεν
ὑπὸ τῆς ἑστρατιωτῶν τε καὶ ἀξιωματικῶν
δορυφορῶν πύξεως, συνέβη ἢ ἅγιον ἐν
τιμῇ ὑψιλῶ τόπῳ καθήμενον θεωρεῖν τῶ-
τον ἐρχόμενον . καὶ ἀπὸ θαυμάσιου ὄντος
αὐτοῦ ὡς ἔπερ ἢ τῷ ἀγίῳ φωνῇ ἠδύνατο
παρ' ἐκείνου ἀκροάσασθαι, ἐκράξεν ὁ ἅγιος,
λέγων· Ὑπόδρα, τέκνον, Ὑπόδρα τῶτο ὄπερ
ἐνδεδύσαι, ἕκ ἐστὶ γὰρ σὸν . ὕψις Ρίγγων
πέυτη ἀνάσας παρ' αὐτοῦ πεσὼν ἐπὶ τῷ
γῆν ὕψισθι, μετακινῶν ἐφ' οἷς ἐδρασαν· ὅτι
τοῖστον ἅγιον, καὶ διαρατιμάτων ἀνδρῶν θα-
λλοτάσας ἀπιτόλμους. πάντες οὖν οἱ σὺν
αὐτῷ ὄντες τῷ ἀνδρῶν τῷ Θεῷ ἐπὶ τῷ
γῆν προσεκύνησαν . ἀνασάντες δὲ ἑδαμῶς τῷ
ἀγίῳ πολυσίασαι ἐτόλμυσαν· ἀλλὰ πρὸς
ἢ ἑαυτῶν ῥῆγα ὑπέστρεψαν τρέμοντες, ἔ-
αυτοὺς μεμφόμενοι ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ καφότητι .

CAPUT XV.

Κ Ε Φ Α Λ. ιε.

De prophetia eidem regi Totila, & Canusina civitatis Antistiti facta .

Πεὶ ἦς ὕψισθι προφητείας τῶν αὐτῶν ῥηγῶν .

TUNC per se idem Totila ad Dei hominem accessit: quem cum longe sedentem cerneret, non ausus accedere sese in terram dedit . Cui cum vir Dei bis terque diceret: Surge; sed ipse ante eum de terra erigi non auderet, Benedictus ^c Christi Jesu famulus per semetipsum dignatus est acce-

TOTE δὲ ἑαυτῷ ὁ αὐτὸς ῥῆξ Τοτί-
λας πρὸς τὸν ἑ Θεῷ ἀνδρωπον πα-
ραγέγονον . ὅν ἰνίκα μήκοθεν καθεζόμενον
ἐθεάσατο, ἑδαμῶς ἐτόλμυσε προσεγγίσει
αὐτῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ γῆν ῥίψας, ἐ-
δέετο ἢ ὡδὲ τῷ ἀγίῳ τυχεῖν συγκληρώσεως .
ὁ δὲ τῷ Θεῷ θεράπων τῶτον δις καὶ τρίς
προσφωνήσας ἀναστῆναι, καὶ θαυμάσιως τῷ
φόβῳ αὐτὸν (γ) συχεθῆναι μὴ ἀνισά-
μνον,

^c Bessar. Vulturnu, Dorich & Blindin .
Nan. Vul, Ruderich & Blidin .

^a In vet. ed. c. ul. q. ob. quasi spatharii praberens .

^b Bessar. Domini nostri J. C. Mox profiratumque de terra levavit, & de suis oculibus increpavit, dicens ei punicis sermo-

nibus cuncta qua illi erant ventura . Dixit ei: multa &c .

^a Fl. Βέλ, Ρυδρίον, Βλίδην .

^β Mll. ἐπέτρεψε .

^γ Mll. συχεθῆναι μὴ ἀνισάσασθαι Χειρὸς δῶλος .

derè ad Regem prostratum : quem de terra levavit , & de suis actibus increpavit , atque in paucis sermonibus cuncta quæ illi erant ventura prænuntiavit , dicens : Multa mala facis , multa mala fecisti : jam aliquando ab iniquitate ^a compescere . Equidem Romam ingressurus es , mare transiturus , novem annis regnabis ; ^b decimo morieris . Quibus auditis Rex vehementer territus , ^c oratione petita recessit , atque ex illo jam tempore minus crudelis fuit : & non multo post Romam adiit , ad Siciliam perrexit ; anno autem regni sui decimo , omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit . Præterea ^d Canusina Antistes Ecclesie ad eundem Dei famulum venire consueverat , quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde diligebat . Is itaque dum cum illo de ingressu regis Totilæ & Romanæ urbis perditione colloquium haberet , dixit : Per hunc Regem civitas ista destruetur , ut jam amplius non inhabitetur . Cui vir Domini respondit : Roma a gentibus non exterminabitur , sed tempestatibus , coruscis , & turbibus , ac terræ motu fatigata , in semetipsa marcescet . Cujus prophetiæ mysteria nobis jam facta sunt luce clariora , qui in hac urbe dissoluta mœnia , everfas domos , destructas Ecclesias turbine cernimus , eisque ædificia longo

μῆρον , Βενέδικτος ὁ τῆς κυρίας Ἰσοῦ Χειρῶ οἰκέτης δι' ἑαυτῶ ἀναστῆσαι τὸν ῥηθέντα ῥῆγμα Τοτίλα κατηξίωσε , ἕν τῆτον ἀελ τ' ἑαυτῶ διήλεγξε παράξεν . καὶ ἐν ὀλίγοις ῥήμασι πάντα τὰ μέλλοντα αὐτῶ συμβεβηκέναι προμήνυσε , λέγων ὅτι πολλά κακὰ ἐποίησας καὶ ποιεῖς , λοιπὸν ἀπόσθηθι τῆ ἀνομίας , ἕν μετανόησον καὶν ὄφέ ποτε . ἕν ἔν Ρώμῃ μέλλεις εἰσεῖναι , ἕν θάλασσαν περάσσει ἔχεις , ἐννεά ἔτη βασιλεύσεις , τῶν δεκάτῳ ὃ ἔτει τελευτήσεις . ταῦτα ἀκέσας ὁ τ' Γότθων ῥήξ , ἕν τῆ ἀπροσδοκήτῳ τῆ μακαρίας προφητείας (α) ἐκθαμβος γενόμενος , ἔρριψεν ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν , ἕν δὲ χὴν αἰτήσας , ἀνεχώρησε τῆς μονῆς . ἕν ἀπὸ τότε τῆς ἑαυτῶ ἀμόνητος τε ἕν ἀπανθραπίας μετεποινήθη , ἕν τῆς τῶ ὀσίῳ διδασκαλίας , ἕν ἰπρωφελῆς ὠδωμένσεως . ἕν ἕ μετὰ πολὺν χρόνον ἐν Ρώμῃ εἰσῆλθε , ἕν ἐν Σικελίᾳ παραγέγονε . δεκάτῳ ὃ ἔτει τ' αὐτῶ βασιλείας , ἡ θεία δίκη τῶτον ζῆν ἐκ εἴασεν . ἀλλ' ἀ κατὰ τὴν τῶ ἀγίῳ προφητείαν , τὸ βασιλεῖον μετὰ τῆς ζωῆς ἀπώλεσεν . ὅθεν λοιπὸν ὁ τῆς Κανυσίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος παρὸς τὸν μέγαν Βενέδικτον κατὰ τὸ συνήδες ὠδωβαλῶν ἕν ἕν τῶ τῆς πολιτείας αὐτῶ ἀγιστουῦν σφόδρα τῶτον ἠγάπα ὁ σεβάσιμος Βενέδικτος . καθεδένητων οὐδ' αὐτῶν , ἕν λόγῳ κινήθῆντος ἀελ τε τῆς ἐν τῆ πόλει εἰσὸς τῶ ῥηγὸς Τοτίλα , ἕν τῆς τῶ Ρωμαίων πόλεως ἀπωλείας , λέγει πρὸς τὸν μακάριον ὁ ἐπίσκοπος ὅτι ἕν τῶ ῥηγὸς τῆς ἡ πόλις Ρώμῃ καταλυθήσεται , πρὸς τὸ μηκέτι οἰκηθῆναι ὠδω ἀνθρώπων . πρὸς ὃν ὁ τῶ Θεῶ ἀνθρώπος ἀπεκείθη ὅτι τῶ Ρωμαίων πόλις ὑπὸ ἐθνῶν ἕν μὴ καταλυθήσεται . (β) ἀλλ' ἀνάγκαις , ἀσραπαῖς τε ἕν σισμοῖς σαλευθῆσα τακῆσεται ἐφ' ἑαυτήν . ἕν ἰδὲ

^a Pler. editi *conuiesce* . Mox Nan. *renaturus* .

^b Anno 542. contigisse hunc Totilæ cum S. Benedicto colloquium , ex Procopii verbis docent Mabillonius & Pagius , quibus adhæret Sammarthanus cum aliis . Totila tamen ad annum undecimum traxisse regnum , ex eodem Procopio apertissime eruitur . Haestenus exponit ; *undecimo incerto decimo expleto* : alii volunt Totilam extinctum anno regni sui decimo initio desumpto a tempore colloquii , quum videlicet jam annum & amplius Totila regnasset . E. V.

set . E. V.

^c *Bellar. orationem petiit , ac recessit . . . dum non multo post Romam abiit . Orationem , ευχήν , pro benedictione & venia sæpe occurrere in Dialogis in quibus fere Monachi loquuntur , nemo non videt . E. V.*

^d Sabinus vocatur hic Episcopus in Actis S. Placidi . De Canusio V. Procop. *bel. Goth.* l. 3. E. V.

^a Flor. *ἐκθαμβέμενος* .

^β *Mil' ἀλλ' ἀνάγκαις τε ἕν παραχαῖς . . . ἐφ' ἑαυτήν .*

senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prosternantur, videmus. Quamvis hoc Honoratus ejus discipulus, cujus mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse se perhibet; sed quia hoc dixerit, dictum sibi a Fratribus^a fuisse testatur.

ιδὲ πὲρ μυστήρια τῆς τῷ σεβασμῷ ἀνδρὸς προφητείας ἡλίς λαμπρότερα ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων πρόκειται. ἢ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ μεγίστῃ πόλει ἢ πρεσβυτέρῳ καὶ τῷ κόσμῳ οὐκ ὄρωμεν, ἀλλὰ καταλωθέντες οἴκους, ἐκκλησίας ἐρημωθέντες (α) ὅθεν τῷ ἐπιγεγονότων σεισμῶν καταγοῶμεν, ἢ τὰ κτίσματα αὐτῆς παλαιωθέντα. ὑπόγειον τῶν συμπτωμάτων, ἢ τῶν συνεχῶν σεισμῶν ἢ τῶν οἰκοδομημάτων ποικιλία κατερρύπαθη. ταύτης τῆς θεοσδότης τῶν ὁσίων ἀνδρῶν προφητείας τὴν ἐξήγησιν ἐποίησατο πρὸς μέγα Οὐαρᾶτος ὁ τῷ ἀγίῳ φοιτητής. ἔλεγε δὲ ταῦτα ὁ αὐτὸς Ὀλαβέζατος Οὐαρᾶτος ἔπαρὰ τῷ ἀγίῳ ἀκηκοέναι, ἀλλὰ ὡς ἀδελφῶν ἀληθῶν πεισθέντων ἐμαρτύρει ταῦτα.

CAPUT XVI.

Κ Ε Φ Α Λ. ΙΣ.

De clerico a demonio ad tempus liberato.

Περὶ τοῦ (β) δαιμονιοῦτος κληρικῶς, καὶ ὅθεν προσέβλητος αὐτῷ ἰαθέντος.

EODEM quoque tempore quidam Aquinensis Ecclesiae clericus demonio vexabatur, qui a venerabili viro Constantio ejusdem Ecclesiae Antistite per multa fuerat Martyrum loca transfusus, ut sanari potuisset. Sed sancti Dei Martyres noluerunt ei sanitatis^b donum tribuere, ut quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus itaque est ad omnipotentis Dei famulum Benedictum: qui Jesu Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit. Cui sanato praecepit, dicens: Vade, & post hac carnem non comedas, & ad sacrum ordinem nunquam accedere praesumas; quacumque autem die^c sacrum ordinem temerare praesumeris, statim juri diaboli

EN αὐτῷ τοίνυν τῷ καιρῷ κληρικὸς τις ἐκ τῆς Ἀκινῶν ἐκκλησίας ἐτύχασεν ὑπὸ δαίμονος ἀκαθάρτου ἐνοχλούμενος. ὁ δὲ τότε ἐπίσκοπος Κωνσταντίας ἐν διαφόροις τῶν ἁγίων κοιμητηρίοις πολλὰς τῶν ἀπέσεικτον, ὅπως δυναθῆ ἰάσασαι τυχεῖν (γ)· ἀλλ' οἱ ἅγιοι τῷ Θεῷ μάρτυρες τῆς ἰάσεως τὸ δῶρον ἔβρα βραβεύειν ἐκ εἰλοντο. ἐπιδείξαι πᾶσι θελήσαντες τὴν ἐν τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτῳ ἐπιπολάζουσαν θεῖαν χάριν ἡδὲ ἰαμάτων. ἀπηνέχθη τοίνυν ὁ ἀσθενῶν πρὸς τὸν τῷ Θεῷ δέον Βενεδίκτον, ὅστις τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ πρὸς δόξαι προσενέγκας, τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα αὐτῷ ἀπελάσας, ὑγιῆ τῶν τῷ Θεῷ χάριτι ἀπεκατέστησεν, εἰπὼν αὐτῷ· ἀπέλθε, ἰδὲ ὑγιῆς γεγονας κρέα μὴ φάγῃς, μηδὲ ἱερατικῶ βαθμῷ ἐπιβῆς, οἷον (δ) δ' ἂν ἡμέραν ἱεραικὸν ἀξίωμα ἐφ' ἑαυτὸν δεῖσθαι πολυμίσεις, εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἔξουσιον τῷ ἀκαθάρτῳ δαίμονος ἀνελεθμόνος ὑποβληθῆσθαι. ἐπαυελθῶν δὲ εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἰαθεῖς. ἐπέλα-

^a Bestar. suis pro fuisse.

^b Bestar. gratiam conferre.

^c Editi & græc. ad sacrum ord. accedere praesumeris.

^a Flor. ὅθεν τῶν ἐπιγεγονότων συμπτωμάτων, ἢ τῶν συνεχῶν σεισμῶν ἢ τῶν οἰκοδομημάτων

ποικιλία κατερρύπαθη.

^β Forte δαιμονιοῦτος... ἰαθέντος.

^γ Flor. τυχεῖν, ἢ ἐκ εἰλοντο, ἐπιδείξαι θελήσαντες πᾶσι.

^δ Mfl. οἷον γὰρ ἡμέρας... πολυμίσεις.

iterum mancipaberis . Discessit igitur clericus sanus , & sicut terrere solet animum pœna recens , ea quæ vir Dei præceperat , interim custodivit . Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent , & minores suos sibimet superponi in sacris ordinibus cerneret , verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit , atque ad sacrum ordinem accessit : quem mox is qui reliquerat diabolus tenuit , eumque vexare quousque ^a animam ejus excuteret , non cessavit .

PETR. Ilte vir Dei divinitatis , ut video , etiam secreta penetravit : quia perspexit hunc clericum idcirco diabolo traditum , ne ad sacrum ordinem auderet accedere .

GREGOR. Quare divinitatis secreta non nosset , qui divinitatis præcepta fervavit , cum scriptum sit : *Qui adhaeret Domino , unus spiritus ^c est?*

PETR. Si unus fit cum Domino spiritus qui Domino adhæret , quid est quod iterum idem egregius predicator dicit : *Quis novit sensum Domini , aut quis consiliarius ejus fuit ?* Valde enim esse inconveniens videtur , ^b ejus sensum cum quo unus factus fuerit , ignorare .

GREGOR. Sancti viri in quantum cum Deo unum sunt , sensum Domini non ignorant . Nam idem quoque Apostolus dicit : *Quis enim scit hominum quæ hominis sunt , nisi spiritus hominis qui est in ipso ? Ita & quæ Dei sunt , nemo cognovit , nisi spiritus Dei .* Qui ut se

λάθετο τῆς ψυχῆ τοῦ ἀγίου δαθείσης αὐτοῦ ἐντολήν, ἢ μετὰ ἑβδόμων πολλῶν δειδόν, ἠίκα ἐθεάσατο τοὺς ἠροτέρειοντας ἐν τῷ ἱερατικῷ καταλόγῳ ἐκ τῆδὲ τοῦ βίου μεταστάντας, ἔ' τὸς ἑαυτῷ ἰλαόσοντας ἐν ἱερατικῷ προβαίνοντας πύγματι, λήθην, ὡς εἴρηται, ὑπομείνας τ' ὡδὸν τῆ ἀγίας πρὸς αὐτὸν γενόμεθ' ἡνδεσιῶν, ἱερατικῷ, ἐπέβη πύγματι. ὡδὸν δὲ εἰς αὐτὸν ὁ δαίμων, ὡσπερ ἀνήμερος θῆρ εἰσοικιστής, ἀηλεῶς τῆτον διεσπάρατε μέλρι θανάτε.

PETR. Ο προρατικός τῶ Θεῷ ἔπος αὐθροπος, ἐς ὄρω, ὅποκερυμμένα μυσηία δέγνωνκεν, ὅσις ὑπὸ Θεῷ φωτισθεῖς, τατονὶ τὸν κληρικὸν δὲ τῆτο τῶ δαβόλῳ ὡδὸν δοθέντα σωῆκε, (α) πρὸς τὸ μὴ αὐθις πολμῆσαι τῆτον ἱερατικῇ ἐγχευιδιῶναι ἀξίῳ.

GRHG. Διὰ τί ἀγνοεῖν εἶχε τὰ τ' θεότητος μυσηία ὁ τῶ Χειρῆ τὰ προσαγματα φυλάττων; καθὼς γέγραπται ὁ προσκολλόμενος τῶ κυεῖῳ, ἐν πνευμά ἐσιν.

PETR. (β) Εἰ ἐν γίνεται σὺ τῶ κυεῖῳ πνεῦμα ὁ τῶ Θεῷ προσκολλόμενος, τί ἐσιν ὅπερ πάλιν ὁ αὐτὸς πάνσοφος κήρυξ εἴρηκεν, φήσας ὅτις ἔγνω νοῦ κυεῖς; ἢ τίς σύμβουλος αὐτῷ ἐγένετο; λίαν ἀσύμφωνόν μοι εἶναι δοκεῖ, εἰ ὁ νῆς σὺ τῶ κυεῖῳ ἐν πνεῦμα γεόμενος, τὰ μέλλοντα ἀγνοήσει.

GRHGOP. Οἱ ἄγιοι ἄνδρες, ἐφ' ὅσον σὺ τῶ κυεῖῳ ἐν εἶσι, τὸν νοῦ κυεῖα ἐκ ἀγνοῆσιν. ὁ γδ αὐτὸς (γ) Ἀπόστολος λέγει ὅτις οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τῶ ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τῶ ἀνθρώπου τὸ οἰκωῦ ἐν αὐτῶ; ἔτω ἢ τῶ Θεῷ ἐδέης ἔγνω, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τῶ Θεῷ. ἵνα οὐ ἑαυτὸν ἐπιδείξῃ τὰ τῶ Θεῷ μὴ ἠρησικεῖαι μυσηία,

Bessar. ut ... ignoraret.

α Mh. πρὸς τὸ μὴ αὐτομολῆσαι τῆτον. Sic & Flor.

β Mh. ὡδὸν ἐν γίνεται.

γ Mh. αὐτὸς κύειος δὲ τῶ ἀποστόλου λέγει.

Quomodo Sancti filiorum Dei sint participes. 1. Cor. 6. 17.

Rom. 11. 34.

1. Cor. 2. 11.

^a Bessar. vexare cepit: quousque animam excuteret, non cessavit.

^b cum eo abest a Mh. & vers. Græc. legitur in editis.

^c Alii unus unum factus, alii cum quo unum fuerit, alii cum quo unus factus.

Ibid. vers.
12.

ostenderet nosse quæ Dei sunt, ad-
junxit : Nos autem non spiritum mundi
hujus accepimus, sed spiritum
Ibid. vers. 9. qui ex Deo est. Hinc iterum di-
citur : Quod oculus non vidit, nec
auris audivit, nec in cor hominis
ascendit, quæ præparavit Deus di-
ligentibus se; nobis autem revela-
vit per spiritum suum.

a

rom. 11. 33.

PETR. Si ergo eidem Apostolo
ea quæ Dei sunt, per Dei spiritum
fuerant revelata, quomodo super
hoc quod propofui, præmisit di-
cens : O altitudo divitiarum sapien-
tiæ & scientiæ Dei ! quam incom-
prehensibilia sunt judicia ejus, &
ininvestigabiles viæ ejus ! Sed rursus
mihi hæc dicenti alia suboritur quæ-
stio. Nam David Propheta Domi-
no loquitur, dicens : In labiis meis
pronuntiavi omnia judicia oris tui.
Et cum minus sit nosse, quam
etiam pronuntiare, quid est quod
Paulus incomprehensibilia esse Dei
judicia asserit; David autem hæc
se omnia non solum nosse, sed
etiam in labiis pronuntiasse testa-
tur?

GREGOR. Ad utraque hæc tibi
superius sub brevitate respondi,
dicens, quod sancti viri in quan-
tum cum Domino unum sunt, sen-
sum Domini non ignorant. Omnes
enim qui devote Dominum sequun-
tur, etiam devotione cum Deo
sunt, & adhuc carnis corruptibili-
s gravati pondere, cum Deo non
sunt. Occulta itaque Dei judicia
in quantum conjuncti sunt, sciunt;
in quantum disjuncti sunt, nesciunt.
Quia enim secreta ejus adhuc per-
fecte non penetrant, incomprehen-
sibilia ejus judicia esse testantur:
quia vero mente ei inhærent, at
que inhærendo, vel sacris Scri-
pturæ eloquiis vel occultis revela-
tionibus in quantum accipiunt agno-

d In excus. ut in nonnullis MSS. propo-
fuit. Favet Bessar. in quo infra deest in
labiis.

εια, προσέειπεν· ἡμεῖς δ' ἐχί τὸ πνεῦμα
τῆ κόσμος τέτα ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ. ὅθεν εἶρηκε πάλιν· ἂ
ὄφθαλμὸς ἐκ εἶδε, ἢ ἔσ ἐκ ἤκουσε, ἢ
ἐπὶ καρδίαν αἰθρόατος ἐκ αἰέβη, ἂ ἠποί-
μασσεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἠ-
μῖν δὲ ἀποκαλύψι δὲ τῆ πνεύματος αὐ-
τῆ. (α)

ΠΕΤΡ. Εν τῷ Αποστόλῳ αὐτῷ πᾶ τῷ
Θεῷ ὑπάρχοντα, δὲ τῆ πνεύματος τῆ Θεοῦ
ἦσαν ἀποκαλυμμένα, πῶς πρὸ τῶτων ὧν
προδεδίμεν λέγειν, προφθάσας εἶπεν. ὡ
βάθος πλάτος ἢ σοφίας ἢ γνώσεως Θεοῦ,
ὡς ἀνεξερεύνητα πᾶ κείματα αὐτῆ, ἢ ἀν-
εξιχίασαι αἰ ὁδοὶ αὐτῆ. πάλιν δὲ μοι ταῦ-
τα λέγοντι ἑτέρα ὑπεσιόχεται ἐρώτησις.
ἢ ἢ Δαυὶδ ὁ προφήτης τῷ Θεῷ εὐτυγ-
χάνων ἔλεγεν· ἐπὶ τοῖς χεῖλεσί μου ἐξηγ-
γεῖλα πάντα τὰ κείματα τῆ εὐματόσ σου.
εἰ οὐ τὸ γινῶναι τὰ τῆ Θεοῦ κείματα μεί-
ζόν ἐσι τῆ ἀναγγέλλαι, πῶς ὁ μακάριος
Παῦλος ἀνεξερεύνητα τὰ τῆ Θεοῦ κείματα ἀ-
ναγγέλλει· ὁ δὲ Δαυὶδ ἔ μόνον ταῦτα γινῶ-
ναι, ἀλλὰ ἢ τοῖς χεῖλεσιν ἀναγγέλλαι
μαρτυρεῖ;

ΓΡΗΓ. Εν ἰκατέραις ταύταις συ πᾶς
ἐρώτησειν ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἰρημένοις, ὡς
ἐν σωπύμῳ ἀπεκείθην, λέγων· ὅτι οἱ ἄ-
γιοι ἄνδρες ἐφ' ὅσον μετὰ τῆ κνεῖς ἐν εἰ-
σιν, τὸν νοῦ κνεῖς ἐκ ἀγνοῶσιν· πάντες
ἢ οἱ δὲ ἀποσολύχης ἀπεισάσας τῷ κνε-
εῖφ ἀκολεθροῦτες, (β) δηλονότι ἐν τῇ
δὲ χῆ ὄντες, σὺ τῷ κνεῖφ εἰσίν· οἱ δὲ τῷ
ἐφογκίῳ τῆ γεώδης τέτα ἢ ἐπικηῖρου σώμα-
τος τοῖς πάθεισιν βαρέμενοι, σὺ τῷ κνε-
εῖφ εἶναι ἔ δύνανται. πᾶ ἀπόκρυφα ἐν τῆ
Θεοῦ κείματα, ἔταν ἠνωμένοι τῷ κνεῖφ εἰ-
σιν, ἐπίσχυται· ὅταν δὲ ὑπὸ τῆς τῆ σώ-
ματος ἀδελείας κώλυμα ὑποσῶσι, ἢ ἀ-
πὸ Θεοῦ πρόσκαρον ἀπαχοληθῶσι τὸν νοῦ,
πᾶ κείματα τῆ κνεῖς ἀγνοῶσι, ἢ πᾶ ἀπό-
κρυφα αὐτῶ μυστήρια ἀδῖλα αὐτοῖς καθί-
σανται. κεί λοιπὸν τότε ἀνεξερεύνητα πᾶ
κείματα τῆ Θεοῦ εἶναι λέγονται. ἠνίκα δὲ
τῷ Θεῷ τῇ δὲ γαίῳ ἐνωθῶσι δὲ τῆς ἡσ
δείων

a In Flor. deest αὐτῆ. Et cod. S. M.
habet Spiritum Sanctum.

β Mss. δηλον ὅτι.

scunt, & noverunt hæc & pronuntiant. Judicia itaque quæ Deus tacet, nesciunt; quæ Deus loquitur, sciunt. Unde & David propheta cum dixisset: *In labiis meis pronuntiaui omnia judicia*: protinus addidit, *oris tui*, ac si aperte dicat: Illa ego judicia & nosse & pronuntiasse potui, quæ te dixisse cognovi. Nam ea quæ ipse non loqueris, nostris proculdubio cognitionibus abscondis. Concordat ergo prophetica apostolicaque sententia: quia & incomprehensibilia sunt Dei judicia, & tamen quæ de ore ejus prolata fuerint, humanis labiis pronuntiantur; quoniam sciri ab hominibus & prolata per Deum possunt, & occulta non possunt.

PETR. In objectione meæ quæstionculæ patuit causa rationis. Sed quæso te, si qua sunt adhuc, de hujus viri virtutibus, subjunge.

CAPUT XVII.

De destructione monasterii viri Dei ab ipso prædicta.

GREGORIUS. **V**Ir quidam nobilis Theoprobus nomine, ejusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conversus, qui pro vitæ suæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die ejus cellam fuisset ingressus, hunc amarissime flentem reperit. Cumque diu subsisteret, ejusque non finiri lacrymas videret, nec tamen ut

^a Vet. ed. prolata prædicti possunt; & occultari non possunt.

θεῶν γραφῶν ἀναπτύξῃς, ἢ κρυπτῶν μυστικῶν ἀποκαλύψεως, ὅσον εὐδὲ θεοὶ κημίζονται τὸ μέτρον γινώσκῃσι, ἢ αὐτὸ οἰδασί τε ἢ προμηνύσῃσι. τὰ μυστικὰ τοίνυν, ἅπερ εὐδὲ τῷ θεῷ ἢ ἀπικρύφα εἰσὶν, ἀγνοῦσιν, ἃ δὲ ὁ θεὸς ἀποκαλύπτει, γινώσκῃσι. ὅθεν ἔχει Δαυὶδ ὁ ὠραφῆτης φησὶν· ἐν τοῖς χεῖλεσί μου ἐξηγγέλα πάντα τὰ κείμενα. εὐδὲ κατὰ προδείξις ἐπήγαγε, τὸ σῶματός σου. μονονεχὶ λέγων πρὸς θεόν· ἐκεῖνα ἐγὼ κείμενα γινώσκῃ τε ἢ ἀναγγεῖλαι ἠδυνήθην, ἅπερ λαλήσαυτέ σε πρὸς μέ ἐγγων. ἐπεὶ ἐκεῖνα ἅπερ αὐτὸς ἔλεγει, παρ' ἡμῖν, ἀδύλα ὑπάρχεισι ἢ ἀνεύφρασα, συμφωνεῖ λοιπὸν ἢ τε προφητικῇ ἢ Αποστολικῇ μαρτυρεῖα. ὅτι ἢ ἀνεξιχνίαστὰ εἰσὶ τὰ τῷ θεῷ κείμενα, ἢ τὰ ἐκ τῷ σῶματός αὐτῆ προερχόμενα τοῖς ἀνθρώπινος χεῖλεσιν ἔσονται προφερόμενα. ἢ γὰρ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐκεῖνα λαλήθησάν τε ἢ γνωσθῆσάν δύναται, ἅπερ ὁ θεὸς ἀποκαλύψει. ἔχει πάλιν ἐκεῖνα εἰσὶ παρ' ἡμῖν κρύφα τε ἢ ἀφανῆ, ἅπερ αὐτὸς τοῖς ἑαυτῆ ἀνεπίκτοις κείμασιν ἐν ἀδήλω ἔδειξο.

PETR. En τῇ προδήκῃ τῆς ἐμῆς ἐρωτήσεως ἢ προῤῥηθέντων μαρτυριῶν τὸ δυσερμήδον, λέγω δὴ τῆ προφήτε Δαυὶδ, ἢ τοῦ Αποστόλου, τηλαυγῶς διεσάφισας. ἀλλὰ δυσωπῶ εἰ ὑπολέλειπται τι φεικτικῆς ἀνεπιλήπτῃ πολιτείας τῆ ἀγίῃ ἀνδρὸς, διαφιλῶς φράσον ἡμῖν.

Κ Ε Φ Α Α. ιζ'.

Περὶ τῆς ἐρημώσεως τῆ μοναστείας αὐτῆ προφητείας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Α**ΝΗΡ τις ὑπῆρχεν εὐγενέστατος, ὁμώνυμος δὲ τῆ μακαρίῃ (α) Βενεδικτος, ὅστις ὑπὸ τῆς αὐτῆ θεοσόφου διδασκαλίας παιδαγωγηθεὶς, τὸ τῆ βίῃ καταλείψας τερπνότητα πρὸς θεὸν ἐπαπέδραμε. ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ ἀγίῳ ἔσαν μεγίστην τῆς πολιτείας τὴν ἀρετὴν, τὴν τῆς πνευματικῆς παρρησίας πρὸς αὐτὸν ἐκτήσατο ἀσφάλειαν. τίτις κατὰ τὸ σιμῆδες πρὸς τὸν τῷ θεῷ ἀνθρώπον εὐδὲ γεγονότος, ἢ ἐν τῷ κελίῳ εἰσεληλυθότος, εὐρε ἢ θεωρεῖσιον πατέρα πικρῶς κλειόντα καὶ

^b Prim. Aud. Bigor. Lyr. tua.

^a Flor. & Reg. Βενεδικτε.

a vir Dei confueverat ^a orando plan-
geret, sed mœrendo, quam
causa tanti luctus existeret, in-
quisiuit. Cui vir Dei illico respondit:
Omne hoc monasterium quod con-
struxi, & cuncta quæ Fratribus
præparavi, omnipotentis Dei judi-
cio gentibus tradita sunt. Vix au-
tem obtinere potui, ut mihi ex
hoc loco animæ concederentur. Cu-
jus vocem tunc Theoprobos audi-
uit, nos autem cernimus, qui
destructum modo a Langobardorum
gente ejus monasterium scimus.
Nocturno enim tempore & quie-
scentibus Fratribus, ^b nuper illic
Langobardi ingressi sunt; qui di-
ripientes omnia, ne unum quidem
hominem illic tenere potuerunt;
sed implevit omnipotens Deus quod
fidei famulo Benedicto promiserat,
ut si res gentibus traderet, animas
custodiret. Qua in re Pauli vicem
video tenuisse Benedictum, cujus
dum navis rerum omnium jacturam
pertulit, ipse in consolatione vitam
omnium qui cum comitabantur, ac-
cepit.

^a Barthius Adv. l. 2. c. 1. legendum
putat *morando*; eum ridet Haef. ob con-
sensus omnium MSS. & edit. E. V.

^b De Casinensis monasterii everione le-
gendus omnino Quirinus in notis ad hunc
locum: quarum summa est, eam ab ann.
C. 580. non esse dissociandam; voculam.

ἢ ὀδυρόμενον. ἐπὶ πολὺ ὃ ἐς ὧς, ἕθρα-
σάμενος τὴν ἰψὴ ἀκαταχέτων αὐτῶ δακρύ-
ων φορὰν, ἐν ἀμηχανίᾳ γέγονεν· μὴ ἐαρα-
κῶς τῶτον, καθὼς σιὺπτες αὐτῶ λῷ, ἐν
τῇ τῆς προσδύχης ἄρα ἐν ἡσυχίᾳ δακρῦεν,
ἀλλ' οἰμωγᾶς ἢ θρηνῶδεις στυγαγμῶς ἐκπέμ-
ποιτα. ἔμφοβος δὲ ἔ' ἔντρομος γινόμενος,
τί αὐτῷ τὸ αἴτιον ὡςδὲ τῆ ἀγίᾳ μαθεῖν
ἐπέζητει τῶ τασέτε ἰδύρμῃ. πρὸς ὃν ὁ
θεόσοφος πατὴρ ἀπεκείθη, λέγων. (α)
ὄλον τοῦτο τὸ μοναστήριον ὅπερ ἔχε τῶ Θεῷ
ἀποδόμισσα, ἢ πάντα ὅσα τοῖς ἀδελφοῖς
ἠτοίμασα, τῇ τοῦ πτωτοδυνάμει Θεοῦ κεί-
σει τοῖς ἔθνεσι παρεδόθησαν. μόλις ὃ ἔχε
προσδύχης ἢ Θεὸν ὕψιλευσάμην τῶ χαι-
διῶν μοι τὰς ψυχὰς ἢ ἐν κνείῳ με ἀ-
δελφῶν, ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ οἰκουμένων. Βε-
νέδικτος μὲν ἐκείνος ὁ τῷ ἀγίῳ παραβα-
λῶν, τῆς ἢ μελλόντων προφητείας παρ' αὐτῶ
δεξιόμενος πᾶ ἐνέχυρα, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς
μονῆς θαυμάζων, ἡμεῖς ὃ ὄρωμεν ἀρτίως
ὑπὸ τῶ γένεσι ἢ Λογγοβάρδων κατελυθέν
τὸ μοναστήριον αὐτῶ. ἀναπαυομένων γὰρ ἢ
ἀδελφῶν μεσουκτιῶ, ἀφ' ὧ ἐπιστηθίσαντες
ἐν τῷ μοναστηρίῳ οἱ Λογγοβάρδοι, πάντα
πᾶ ἐν τῇ μονῇ ἔξερπάσαντες, οὐ σιωχωρή-
θησαν παντελῶς τινος ἢ ἀδελφῶν ἐπικρα-
τεῖς γενέσθαι. ἢ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεῷ
προσδύχῃ ἐφφέρει τούτους, πρὸς τὸ πᾶσι
δειχθῆναι ἢ ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ τῆ θείας
δυνάμειος χάριτι. ὁ γὰρ πιστὸς ἐν ἐπαγγε-
λίᾳ Θεός, ἄπερ πᾶ ἐαυτοῦ γινώσκῃ θερά-
ποντι Βενέδικτῷ ὑπέχετο ἐπλήρωσεν. εἰ
γὰρ ἢ πᾶ ὑπάρχοντα τῆ μονῆς ἐκ συχωρή-
σεως Θεῷ διήρπασαν. ἀλλ' οὐ ὅμως ἢ ἢ
ψυχῶν ἀπειποιήσεις ὑπὸ κνείᾳ ἐδωρήθη αὐ-
τῶ. ἔπως ἔγνωμεν ἕ τὸν μακάριον Παῦλον
τὸν ἀπόστολον ὑπὲρ τῶ πληθὺς τῶν συμπλωτήρων
αὐτῶ ἐκδυσωπήσαντα ἢ Θεὸν ἐν τῇ κατὰ
ἢ πλοῦν σαλώδει ἀνάγκῃ, ἢ τῆ δεισέως
μὴ ὑποτυγχάνοντα. εἰ γὰρ πᾶ μάλις τῶ
ἐν τῶ πλοῖῳ ἔντος φόρτε ἢ ἀποβολῇ γέ-
γονεν, ἀλλ' οὐ γὰρ ἢ ἢ ψυχῶν ἐπικερδῆς
σωτηρία ὡςδὲ Χειρῶς ἔχαιέθη αὐτῶ.

que nuper apud S. Gregorium pro spatio
decennali ac vicennali, & amplius aliquan-
do usurpari. E. V.

^a Flor. Plural. ὅλα ταῦτα τὰ μοναστήρια,
ἄπερ. Sic infra τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις οἰ-
κόντων.

CAPUT XVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ιϛ'.

*De flascone abscondito, & a viro
Dei per spiritum cognito.*

Πεὶ τὸ ὑποκρύψαντος τὸ φλασκίον εἰ τῆ
ὁδῷ, ἧ ἐκ προοράσεως τῆ ἀγίας
ἐλεγχθέντος.

QUODAM quoque tempore Exhilaratus noster, quem ipse conversum nosti, transmissus a domino suo fuerat, ut Dei viro in monasterium vino plena duo lignea vascula, ^a quæ vulgo flascones vocantur, deferret: qui unum detulit, alterum vero pergens in itinere abscondit. Vir autem Domini, quem facta absentia latere non poterant, unum cum gratiarum actione suscepit, & discendentem puerum monuit, dicens: Vide, fili, ne de illo flascone quem abscondisti bibas, sed inclina illum caute, & invenies quid intus habet. Qui confusus valde a Dei homine exivit. Et reversus volens adhuc probare quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpens egressus est. Tunc prædictus Exhilaratus puer, per hoc quod in vino reperit, expavit malum quod fecit.

CAPUT XIX.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ιδ'.

De mappularum receptione ab eodem cognita.

Πεὶ τὸ λαβόντος ὧδ' ἀ μονασείας ἐγχείαια,
ἧ ὑπὸ τῆ ἀγίας ἐλεγχθέντες.

NON longe autem a monasterio vicus erat, in quo ^b non minima multitudo hominum ad fidem Dei ab idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conversa. Ibi quoque quædam sanctimonialia femina ^c inerant, & crebro illuc pro exhortandis anima-

ΕΜΠΟΡΙΟΝ ἢ μακρὰν τῆς τῆ ἀγίας μονῆς, εἰ ᾧ πολὺ πλῆθος ἀνδρῶν εἰδωλομανῶν ὑπῆρχεν. ἔπει οὖν ὑπὸ τῆς ἑ μακαρίας ψυχοφελῆς διδασκαλίας φωτιζόμενοι, ἐπὶ τῷ τῆ Θεῆ σωτηριονπίσιν (γ) ὑπέσχεσαν. εἰ αὐτῶν ποίνῃ πᾶσι ἐμποσίῃ ἀσκητικῆον ἐτύχαιεν ἀλαβῶν τε ἧ σημνῶν παρθέτων, ὧν εἶχε τῷ ὑπερβάλλουσαν ἀγιοσιώλῳ, τὸς οἰκείας μαθητὰς

S 2 πρὸς

^a Duo Theod. Valcl. Bessar. *qua a vulgo.* Infra idem Bessar. *vide quid intus habet.*

^b Ius Theod. *non παρρη.*

^c Vide Quirin. de his monialibus. E. V.

^a Mss. φλάσκι λέγονται. ὅσις.

^β Deest negatio in mss.

^γ Flor. ἐπέσχεσαν.

bus Fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat . Quadam vero die misit ex more ; sed is qui missus fuerat monachus , post admonitionem factam , a sanctimonialibus feminis rogatus ^a mappulas accepit , sibi que eas abscondit in sinu . Qui mox ut reversus est , eum vir Dei vehementissima amaritudine cœpit increpare , dicens : Quomodo ingressa est iniquitas in sinum tuum ? At ille obstupuit , & quid egisset oblitus , unde corripiebatur ignorabat . Cui ait : Numquid ego illic præsens non eram quando ab ancillis Dei mappulas accepisti , tibi que in sinum misisti ? Qui mox ejus vestigiis provolutus , stulte se egisse pœnituit , & eas quas in sinu absconderat , mappulas projecit .

πρὸς οἰκοδομήν , ἢ νηθεσίαν αὐτῶν εἰώθει ἀποστέλλειν . ἐν μιᾷ ἔν τῃ ἡμερῶν κατὰ τὸ σῶματες , ἀπέστειλεν ὁ τῷ Θεῷ ἀδρωπὲς τινὰ μοναχὸν εἰς τὸ τῷ παρθεῖνων ἀσκητικῆς , πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὀφέλειαν . ἐκείνος δὲ ὁ ἀποσταλὸς μοναχὸν μετὰ τῶν ποσσῶν τευ ἀδελφῶν τῶν πατρὸς γενόμενον , ἀδελφικῶς ὑπὸ τῷ αἰετῶ πατρὸς ἐγκρίσεια ἔλαβε , ἢ ἐν τῷ αὐτῷ κόλπῳ αὐτῷ κατέκρυψεν . ἐν δὲ τῷ ἀδελφικῶν ἀντιπρὸς τῷ πατέρα , διελέγξας αὐτὸν περὶ τῶν ἀσκητικῶν ἐπηρῶς ἐφη πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς , πῶς ἡ αἰομία εἰσῆλθεν ἐν τῷ κόλπῳ σου ; ἐκείνος δὲ ἐκπλαγῆς ὑπὸ τῷ φόβῳ , ἢ τῇ ἀπροσεξίᾳ ἐπιλαθόμενος (α) τῷ οἰκείῳ σφάλματι , πρὸς τὸ ὑπὸ τῷ ἰδίῳ πατρὸς διελέγχετο , ἠγῆσε τί πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ ἔλεγε . πρὸς ὃν ὁ ἅγιος ἐφη . μήτοι γε ἐγὼ ἐκ ἡμῶν αὐτοῖσι παρὼν , ὅτε ὡδὲ τῷ ἱερῶν παρθεῖνων ἐδέξω τῷ ἐγκρίσεια , ἢ ἐν τῷ κόλπῳ σου ταῦτα κατέκρυψας ; ὁ δὲ ταῦτα ἀκῶσας πῶς ἵκνησι τῷ ἁγίῳ προσκυληθῆναι , εἰ αὐτὸς ἡμαρτηκέναι ἔλεγε . ἄπερ δὲ τῷ λαβῶν ὡδὲ τῷ παρθεῖνων ἐγκρίσεια , ταῦτα ἐκ τῷ αὐτῷ κόλπῳ ἐκβαλὼν , ἐνώπιον τῷ ἁγίῳ ῥίψας γνησίως ὡδὲ τῷ πταίσματος τῶν μετεμελήθη .

CAPUT XX.

Κ Ε Φ Α Λ Α κ'.

De cogitatione monachi superba a Dei viro cognita.

Περὶ τῷ μοναχῷ τῷ κατὰ δῆνοιαν ὄξαι θεουῖτος τὸν ἅγιον .

QUadam quoque die dum venerabilis Pater vespertina jam hora corporis alimenta ^b perciperet , ejus monachus cujusdam ^c Defensoris filius fuerat , qui ei ante mensam lucernam tenebat . Cumque vir Dei ederet , ipse autem cum lucernæ ministerio adstaret , ^d cœpit per superbix spiritum in mente sua tacitus volvere , & per cogitationem dicere : Quis est hic cui ego manducanti assulto , lucer-

ΕΝ μιᾷ τῷ ἡμερῶν κατὰ τῷ ὄραν ἐν ἡ τῷ ἁγίῳ τῷ συνήθως ἐχθρῷ μεταλαβῆν τροφῆς , ἐσπίρας λοιπὸν βαθείας ἔσης , συνέβη τινὰ μοναχὸν ὑὸν γεγονότα δεφίνσωρός τινος , ἐνώπιον τῷ τῷ ἁγίῳ τραπέζης ἢ λύχνον κατέκρυψεν . ἐδῶντος δὲ τῷ ἁγίῳ , ὁ δῶντος τῷ ὑπερφανείας ἤρξατο αὐτὸν ἐνοχλεῖν , ἢ ἐπάρεως λογισμὸς αὐτῷ ἐπαφίεν . ἢ ἀλαζονδόμενος ἐν αὐτῷ , ἔλεγε ὁ τίς ἐστιν ἔπος ὃ ἐγὼ παεισαίμχος ὑπηρετῶ , ἢ λύχνον ἐπὶ κῆρας βασιλέων διαδῶ , ἢ ἵνα τί τῶν ἐγὼ οἰς δῆλος κα-

3u-

^a Sudariola, linteola, vel mucina intellige. Bessar. semper *apulas* habet, quod fortasse a regione Apulix nomen derivatur: aut pannum aliquem arcendis pluriis aptum notat, quo facere videantur Tertull. *apuliae*. Vide Haestenum in Disquis. E. V.

^b Bessar. *percipisset*.

^c Procuratores fere vocamus: de quibus vide Haestenum & Angelum de Nuce. E. V.

^d Bec. *capit puer superbia spiritu*.

^a M. τῷ ἰδίῳ σφ.

nam teneo, servitium impendo?
 Quis sum ego, ut isti serviam?
 Ad quem vir Dei statim conver-
 sus, vehementer cœpit eum in-
 crepare, dicens: Signa cor tuum,
 Frater, quid est quod loqueris?
 a signa cor tuum. Vocatisque^a sta-
 tim Fratribus, præcepit ei lucer-
 nam de manibus tolli, ipsum ve-
 ro iussit a ministerio recedere, &
 sibi hora eadem quietum federe.
 Qui requisitus a Fratribus quid ha-
 buerit in corde, per ordinem nar-
 ravit quanto superbix spiritu in-
 tumuerat, & quæ contra virum
 Dei verba per cogitationem tacitus
 dicebat. Tunc liquido omnibus
 patuit, quod venerabilem Benedi-
 ctum latere nil posset, b in cu-
 jus auribus tacitæ etiam cogitatio-
 nis verba sonuissent.

ὑπεργῶ; πάντα δὲ αὐτῷ κατὰ δόξαν
 ἐξαλογιζομένῃ, ὁ τῶ (α) προορατικῶ
 κατηγιασμένος καέσματα πατὴρ Βενέδι-
 κτος, διελέγξας αὐτὸν σπλάγχθοις πατε-
 ροῖς, εἶπε· σφραγίσσον τὴν καρδίαν σου,
 ἀδελφε. ἵνα τί ἀλαστονείας λογισμοὶ ἐν σοὶ
 ἀναφύονται; πρόσεχε σεαυτῷ. καλέσας ἔν
 τῆς ἀδελφῆς ἐκέλευσε εὐδαιτυνῆ ἑλθόντων
 ἐν τῷ χειρῶν ἰσχυρῶν ἀρθῶν. ὁ δὲ ἐξελθὼν
 ἐξῶ ἐκάθητο (β) σὺ δάκρυσιν. ὅστις
 εὐδὲ τῷ ἀδελφῶν ἐρωτάμενος, τί αὐτῷ εἴη πε-
 πραχῶς, ἐκ τῆς ἡ εὐδὲ τῷ ἀγίῳ πρὸς αὐτῷ
 ἀγαπάντησις, ἀπεγύμνωσεν αὐτοῖς τὴν ἐ-
 αὐτῷ κατὰ δόξαν ἐξαβολικὴν πλάνην,
 ἡ πῶς τῶ τῷ ὑπερηφανείας ἐφυσιώθη πνύ-
 ματι, (γ) ἡ ὅποια ἀνθρώπου τῷ Θεῷ
 ῥήματα ἐν τῇ ἑαυτῷ καρδίᾳ μελετῶν ἐκαρυ-
 φῆτο. ἦθεν λοιπὸν πᾶσι (δ) φανερὸν
 γέγονεν ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ ἰσχυρῶς κεκρυμμένος
 ἴσος, ἐκ τῶ τῷ ἀγίῳ πατρὸς προορατικῆς
 ἐθαύμαζον καθαρότητα· ὅτι τὰ ἐν τῇ
 δόξαν ἑαυτῷ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἐφύμνωμα,
 τῶν λαθεῖν ἐ δύναται.

CAPUT XXI.

Κ Ε Φ Α Λ. κα'.

*De ducentis farinae modiis famis tem-
 pore ante viri Dei cellam
 inventis.*

Πρὸς τὸν ἀρεθῆτος ἀδελφῆς ἐν κειρῶ λιμῶ
 ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας κέλλης.

ALio quoque tempore in ea-
 dem Campaniæ regione c fam-
 es incubuerat, magnaue omnes
 alimentorum indigentia coangusta-
 bat. Jamque in Benedicti mona-
 sterio triticum deerat: panes ve-
 rô pene omnes consumti fuerant,
 ut non plus quam quinque ad re-
 fectionis horam Fratribus inveniri
 potuissent. Cumque eos venerabi-
 lis Pater contristatos cerneret, eo-
 rum pusillanimitatem studuit mo-
 desta increpatione corrigere, & rur-
 sum d promissione sublevare, di-
 cens: Quare de panis inopia ve-

EN ἄλλῃ τοίνυν κειρῶ ἐν τοῖς τῆς Καμ-
 πανίας μέρεσι, λιμὸς γέγονε καὶ ἔβη
 ἀναγκαιῶν βρωμάτων πάντων ζήνωσης. ἀπάνη
 οὐδὲ σίτη ἡ τῶ τῷ ἀγίῳ φροντιστηρίῳ ὑπῆρ-
 χε ἡ λείψις τῶ ἄρτων· ὅπως μὴ πλείους πέν-
 τε ἄρτων ὑπερθεῖναι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς τῷ ἀ-
 δελφῶν ἐσιάσεως. ἰδὼν δὲ αὐτῆς ὁ τίμιος
 πατὴρ σκυθρωπάζοντας, τὴν ὀλιγοψυχίαν
 αὐτῶν τῇ ἑαυτῷ πρασιότητι διορθώσας, καὶ
 ἀληθεῶς ὑποχέσει δόξανασίας, ἔλεγε· ἵνα
 τί περὶ λυποῖ ἐσε ἔνεκεν τῆς ἔβη ἄρτων λεί-
 ψεως; σήμερον μὲν οὐδὲ λείψιν ἔχετε, αὐ-
 εριον δὲ πλυσμονίῳ τῷ ἀναγκαιῶν ἀφθόνως
 ἔχετε. ἡ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ τῇ τῷ Θεῷ οἰκο-
 νομίᾳ ἀδελφῆς μοδίους δόξανασίας ἐμπροσθεν
 τῆς

^a Bessar. concito . . . a ministerio disce-
 dere.

^b Carnotenses in cuius aure etiam verba
 cogitationis.

^c An. 538. ex Procop. de Bell. Goth.
 l. 2.

^d Additur blanda in Bigot. i. Aud. &
 Prat.

^a Mss. προγνωστικῶ.

^β Mss. uno verbo σύνθετος. Sic & Flor.

^γ Mss. ἡ ὅποια κατὰ τὸ ἀνθρώπου.

^δ Mss. φανερός γεγ. . . ἴσος.

ster animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modii ante a fores cellæ in faccis inventi sunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus transmiserat, nuncusque manet incognitum. Quod cum Fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt jam de abundantia nec in egestate dubitare.

PETR. Dic, quæso te: numquid non credendum est huic Dei famulo semper prophetiæ spiritum adesse potuisse? an per intervalla temporum ejus mentem prophetiæ spiritus implebat?

Prophetiæ spiritus Prophetarum mentes non semper irradiat.

b

Job. 3. 8.

GREGOR. Prophetiæ spiritus, Petre, Prophetarum mentes non semper irradiat: quia sicut de sancto Spiritu scriptum est: ^b *Ubi vult spirat*; ita sciendum est, quia & quando vult aspirat. Hinc est enim quod Nathan a Rege requisitus si construere templum posset, prius ^c consensit, & postmodum prohibuit. Hinc est quod Elisæus cum flentem mulierem cerneret, causamque nescisset, ad prohibentem hanc puerum dicit: *Dimitte eam, quia anima ejus in amaritudine est, & Dominus celavit a me, & non indicavit mihi.* Quod omnipotens Deus ex magnæ pietatis dispensatione disponit: quia dum prophetiæ spiritum aliquando dat, & aliquando subtrahit, prophetantium mentes & elevat in celsitudine, & custodit in humilitate; ut & accipientes spiritum inveniant quid de Deo sint, & rursus prophetiæ spiritum non habentes cognoscant quid sint de semetipsis.

1. Reg. 4. 27.

d

a Comp. fores Ecclesia cella. Bessar. fores cellula.

b Nan. Spiritus u. v. f. Gemet. & plerique aspirat. Mox Bessar. propheta, ut in græco.

c Val-cl. & Bessar. concessit.

d Bessar. celavit me disposuit . . .

τῆς πύλης τῆ μοιασθείας ἐν (α) σακκίος εὐρον· ἄπερ ὁ πρύτανις πάντων Θεὸς τίσιν ἐπιφερομένοις ἐνεφοίτησεν, ἢ τῶν τέτων δόξασιν ἐνώπιον τῆς τῆ μοιασθείας πύλης ἐποίησεν, ἢ τινες τὸ εὐδὲπαν ἀγνωστοῖς ἀδελφοῖς ὑπῆρχον. (β) ἀγαλλιαθέντες οὐδ' ἐπὶ τῇ εὐδαδόξῃ τῆ ἀγίας θαυματουργίᾳ, τῷ Θεῷ δόξαν ἀνέπεμφαν. μαθόντες λοιπὸν μὴ δυσφορεῖν ἐν λιμῶ, εἴποτε τύχοι τῶτον συμβῆναι, (γ) ἐνέχειρον ἔχοντες τῶ τῆ ἀγίας πρὸς Θεὸν παρρησίαν.

ΠΕΤΡ. Εἰπέ, δυσωπῶ, τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας διαπαντός ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ ᾧ, ἢ ἐν διαφόροις καιροῖς ἐν αὐτῷ ἐνῆργει;

ΓΡΗΓ. Τῆς προφητείας τὸ πνεῦμα, Πέτρε, εἴβ' προφητῶν ἢ νοῦ οὐ πάποτε εἴωθεν λαμπρύνειν. καθάπερ γὰρ εἰπὲ τῷ ἀγίῳ πνεύματος γέγραπται, ὅτι ἔπυ (δ) θελεῖ πνεῖ. ἔτω γνωσόν ἐσι ἢ ὅτε θελεῖ πνεῖ. τῷτο γὰρ ἐσιν ὅπερ ὁ προφήτης Νάθαν παρὰ τῆ βασιλείᾳ Δαυὶδ αἰτηθεῖς, εἰ τῷ Θεῷ φίλον ὑπάρχει οἰκοδομῆσαι αὐτ' ἢ ναὸν κτεῖν, πρῶτον μὲν σωεβούλῃσε, μετέπειτα δὲ ἐκόλωσε. τῷτο ἐσιν ὅπερ Ἐλισαῖος ὁ προφήτης κλάισαν τῶ γυναικῆ ἐθεάσατο, τὸ δὲ πρῶγμα ἠγύθει. πρὸς δὲ τὸν κωλύοντε αὐτῷ παιδα ἔλεγεν. ἄφες αὐτῷ, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατῶδυνός ἐσιν, ἢ κτεῖος ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμῶ, ἢ ἐκ ἐφάνησέ μοι. ὅπερ ὁ πρύτανις πάντων Θεὸς ἐκ μεγίστης ὀσσηλαγκηίας οἰκονομικῶς κατασκόλαζει. τῆς γὰρ προφητείας τὸ πνεῦμα, ποτὲ μὲν παρέχων, ποτὲ δὲ σαφῶς ἀφαιρέμενος, εἴβ' προφητῶν ἢ νοῦ διεγείρει μὲν ἐν τῷ ὕψει, διατηρεῖ δὲ πάλιν ἐν τῇ ταπεινώσει, ἵνα ἢ διεχόμενοι τὸ πνεῦμα ἐπιγνωσῶσι τῶ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμπνέσων, ἢ πάλιν ὡσαύτως ἀφαιρέμενοι, οἰκονομικῶς μάθωσιν, ἀφ' ἑαυτῶν τί εἰσιν.

ΠΕ-

accipientes spiritum prophetia.

a Forte sacculus. Observat Cangius ex Sim. Logotheta sacculus esse sacculum. Flor. sacculus.

β Flor. ἀγαθόντες.

γ Forte ἐνέχυρον.

δ Mss. θελεῖ.

PETR. Ita hoc esse, ut asseris, magna ratio clamat. Sed, quæso, de venerabili Patre Benedicto quidquid adhuc animo occurrit, exsequere.

ΠΕΤΡ. Οὕτως εἶναι καθομολογῶ, καὶ μεγάλως πεπληροφορήμαι. λιπαρῶ δ' ἵνα τὸ ἔλλειπον τῆ διηγήσεως ἤβῃ κατορθωμάτων τῆ σεβασμίας πατρὸς Βενεδίκτου ἀναπληρώσης. καὶ εἶτι δ' ἂν ὑπαντᾷ τῇ ἡγιασμένῃ ψυχῇ, διέξελθέ μοι.

C A P U T XXII.

Κ Ε Φ Α Λ Α κβ.

De fabrica monasterii Tarracinensis per visionem ab eo disposita.

Περὶ τῆ κατ' ὄναρ χρηματισμῶ, ἕνεκεν τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐν Τερράκινῃ μονῆς.

GREGORIUS. **A**Lio quoque tempore viro fuerat rogatus, ut in ejus prædio juxta ^a Tarracinensem urbem missis discipulis suis construeret monasterium debuisset. Qui roganti consentiens, deputatis Fratribus Patrem constituit, ^b & quis ei secundus esset ordinavit. Quibus euntibus spondit, dicens: Ite, & die illo ego venio, & ostendo vobis in quo loco oratorium, in quo refectorium Fratrum, in quo susceptionem hospitem, vel quæque sunt necessaria, ædificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt, & constitutum diem magnopere præstolantes, paraverunt omnia quæ his qui cum tanto Patre venire potuissent, videbantur esse necessaria. Nocte vero eadem, qua promissus illucescebat dies, eidem servo Dei, quem illic Patrem constituerat, atque ejus Præposito vir Domini in somnis apparuit, & loca singula, ubi quid ædificare debuissent, subtiliter designavit. Cumque utrique a somno surgerent, sibi invicem quod viderant, retulerunt. Non tamen visioni illi ^c omnimodo fidem dantes, virum Dei sicut se venire promiserat, exspectabant. Cumque vir Dei constituto die minime venisset, ad eum

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ε**Ν ἑτέρῳ κειρῶ ὁ τὸν νοεῖς πεφωτισμένος πατὴρ Βενεδίκτος παρεκλήθη ὑπὸ τινος πειρῶ καὶ ἀλαβεσάτε ἀνδρὸς, ὅπως ἔχε τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς καὶ συνδρομῆς, ἐν τῷ ἐαυτῷ χωρίῳ πλησίον ἑξακειμένῳ τῆς Τερράκινων πόλεως. ἵνα ὑποσείλας τινὰς ἤβῃ ἐαυτῷ μαθητῶν, οἰκοδομήσῃ αὐτόθι μονασίειον. καὶ δι' εἴξας τῇ αὐτῷ παρακλήσει, καλέσας (α) ἕς ἑδούξεν αὐτῶν ὑποσείλας, ἄριστον αὐτοῖς. πατέρα καταστήσας δὲ καὶ οἰκονόμον, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ, οἷς καὶ ὑπέχετο ἑξαβιβαιέμενος, καὶ λέγων· ἀπέλθετε, ἀδελφοί, καὶ τῆδε τῇ ἡμέρᾳ ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑποδεικνύω ὑμῖν ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ δικηλεον ὀφείλει οἰκοδομηθῆναι, καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ ἀεισηπτερον ἢ ἀδελφῶν, καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ εἰς ὑποδοχὴν ἢ ξένων, ἔτι ἄλλα πάντα· ἅπερ ἡ λεία ἀπαυτῆ γενέσθαι. οἷτινες τὴν ἑ ἀγίαν δὲ λην λαβόντες δούξας ἐπορεύθησαν, καὶ συναγαγόντες τὰ πρὸς τὴν τῆς οἰκοδομῆς λείαν ἅπαντα, καὶ τὸ τόπον περικαθάραντες ἠτοίμασαν πάντα, ἵνα τῷ τιμῆς πατρὸς παραγενομένῳ κατὰ τὴν οἰκίαν ὑπόχεσιν, τὴν τῶν κτίσματος ἑξέταξιν ποιῆσθαι. τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐπιφωσκέσης τῆς ἡμέρας ἐν ἣ τὴν αὐτῆς παρουσίαν ὁ ἅγιος καθυπέχετο, ἠφθνη τῶν ἐκείσε παρ' αὐτῆ προβληθέντι ἡγιαμένῳ καὶ τῶν οἰκονόμῳ αὐτῆ, ἐν ὁράματι ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὰς τῆς οἰκοδομῆς τόπους, καὶ ἑδὸν εἰπεῖν πάντα μετὰ ἀπειθείας ἢ ἑλπίου γενέσθαι αὐτόθι διατάξατο αὐτοῖς. (β) ἀιασάντες οὐδ' ὄ, τε ἀββαῖς τῆς μονῆς, καὶ ὁ τότε οἰκονόμος μετὰ φόβου κα-

^a Vide itinerar. Mabill. p. 100. (& Angelum de Nuce).

^b Longip. eis. Mox Lyr. & ius. Aud. respondit. Bessar. deinceps veniam... ostendam.

^c Bessar. omniino.

^a Flor. ἑδούξεν αὐτῶ ἀποσείλῃν. ἀπέσειλεο αὐτὰς ἐν εἰρήνῃ, οἷς ὑπέχετο, ἑξαβιβαιέμενος.

^β M. B. ἀνασᾶς ἐν.

cum mœrore reversi sunt, dicentes: Expectavimus, Pater, ut venires sicut promiseras, & nobis ostenderes ubi quid ædificare deberemus, & non venisti. Quibus ipse ait: Quare, Fratres, quare ista dicitis? Numquid sicut promisi, non veni? Cui cum ipsi dicerent: Quando venisti? respondit: Numquid utrisque vobis dormientibus non apparui, & loca singula designavi? ^a Ite, & ^a sicut per visionem audistis, omne habitaculum monasterii ita construite. Qui hæc audientes, vehementer admirati, ad prædictum prædium sunt reversi, & cuncta habitacula sicut ^b ex revelatione didicerant construxerunt.

PETR. Doceri velim, quo fieri ordine potuit, ut longe iret, responsum dormientibus diceret, quod ipsi per visionem audirent, & recognoscerent.

GREGOR. Quid est quod perscrutans rei gestæ ordinem, ambigis, Petre? Liquet profecto, ^c quia mobilioris naturæ est spiritus, quam corpus. Et certe Scriptura teste novimus, quod Propheta ex Judæa sublevatus, repente est cum prandio in Chaldæa depositus, quo videlicet prandio Prophetam refecit, seque repente in Judæa iterum in-

χαρᾶς μεγάλης θάτερος θατέρω τῷ ἑσὶ
 ἔ ἀγίε φανῆσαν αὐτοῖς ὄπτασίαν (α)
 διηγήσατο. ἡς ὠθέντες ἐν θᾶ τὸ ἑσὶ ἔ
 ἀνθρώπων ἔ Θεῷ φανείσης αὐτοῖς ὄπτασίας,
 ὅ, τε προεσὼς τῆς μονῆς σὺ τᾶ οἰκονόμῳ
 τῷ τᾶ λῆξοφόρῳ ἀνδρὸς σαματικὴν ὑπεδύ-
 χοντο παρσίαν. ὡς δὲ παρήλθε λοιπὸν ἡ
 τῆς οὐρανοῦ προδεσμίας ἡμέρα, εἴη ἔδει
 αὐτὸν πρὸς αὐτὴς ἀιδετῶς παραγίνεσθαι, ἕ
 τὸ προσδοκίας ἀποτυχόντες, ἐλυπήθησαν
 σφόδρα. παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν τῷ
 αἰτίαν ἢ του μαθεῖν δι ἡ ὡρὴς αὐτῆς ἐ
 παραγέγονε. ἕ λυπέμενοι εἰεκάλεον αὐτᾶ,
 λέγοντες· πάτερ ὅσιε, καθὼς ὑπέσχεο τῷ
 σὴν ἀφίξην ὑπεδύχομεθα, ἵνα ὑποδείξῃς ἡ-
 μῖν τῷ τὸ οἰκοδομημάτων τοποθεσίαν. πρὸς
 ἕς ὁ (β) τῷ Θεῷ φίλος ἀποκειθείς,
 εἶπε· θλατί, ἀδελφοί, θλατί ταῦτα ἔτω
 λέγετε πρὸς μέ; ἐχὶ καθὼς ὑπεσχομένη
 παραγέγονα πρὸς ὑμᾶς; (γ) ἐκείνων δὲ
 εἰπόντων, ὅτι φύσει πάτερ ἐ παραγέγονας
 πρὸς ἡμᾶς. αὐτὸς ἀπεκείθη λέγων· μὴ ἐκ
 ὡφθῆν ἡμῖν ἀμφοτέρους καθύδουσι; ἐ ὑ-
 πεδείξα πῶς ὀφείλει ἡ ἔ μοναστικῆς κτι-
 διῶναι τοποθεσία; ἀπέλθετε, ἕ καθὼς
 θλα τῆς ὄπτασίας ἐθαύσαθε, ἐ τῇ χεεὶ
 ὑπέδειξα, ἕ τας οἰκοδομήσατε. οἱ δὲ ταῦτα
 ἀκούσαντες, ἕ λίαν θαυμάσαντες ἐν τᾶ
 προελθόντι χωρίῳ ὑπέσχεσαν, ἕ πάντα
 τὰ ἔ μοναστικῆς οἰκοδομήματα, καθὼς θλα
 τῆς ὄπτασίας ἐτυπώθησαν, ἔτω ἕ ἀνοδο-
 μωσαν.

ΠΕΤΡ. Διδαχθῆναι θέλω ποία τάξει
 γενέσθαι δύναται, ἵνα μήποτε ἀπέλθῃ ἀ-
 πόκεισις πρὸς καθύδουτας ἀνδρας, ὅπερ οἱ
 ἀγιοὶ δι ὄπτασίαν ἠκούσαν ἐ ἐγνώρισαν;

ΓΡΗΓ. Ἰνα τί ἐρόντων διαζῆεις, Πέ-
 τρε, ἀεὶ τῷ κατὰ τάξιν γεγονότος κεφαλαίου;
 ἡ ἀγνοεῖς ὅτι ἡ τᾶ πνοῦματος φύσις κινητι-
 κή ἐστὶν ἑσὸ τὸ σῶμα; ἀληθῶς τῆς γεα-
 φῆς μαρτυρέσης ἀκηκόαμεν, ὅτι ὁ προφή-
 τας Ἀμβακὴμ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὑψώθη ἀ-
 φνω εἰς τῷ τὸ Χαλδαίων γῆν σὺ τᾶ ἀεί-
 σω ὅ ἡ ἑαυτῷ ἐποιήσας, πρὸς τὸ προφήτην
 Δαυιδ παραγέγονε, ἐ τῶτον ἐμπλήσας,
 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πάλιν ἑαυτὸν εὔρεν; ἐ οὐ
 ὁ προ-

Apparitionum
 noſt. poſſibilitas,
 ex ſ. Scriptura.
 c

^a Editi & Græc. vidistis.

^b Quidam ed. relatione.

^c In vet. ed. & apud Bolland. nobilitatis. Contra MSS, fidem.

^a Flor. διηγῆσατο.

^b Mff. τῷ Θεῷ ἀνθρώπος.

^γ ἐκείνων ac εὐτὸς deest in Flor.

venit. Si igitur tam longe Habacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum si Benedictus Pater obtinuit, quatenus iret per spiritum, & Fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret, ut sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iste ad institutionem spiritualis vite spiritaliter pergeret?

ὁ προφήτης Ἀμβακὺμ ἐκ ποσέτε μεγίσε θρασυήματος ὑπὸ Θεῶ μεταρσιος γεγονώς, ἐ ἐν μιᾷ κερῆ βροπῆ σαματικῶς Δαμιήλ παρ προφήτη ἀείσον ὠδωγενόμενος (α) προκενόμικε, τί θωυμασὸν εἶ ὁ πατήρ Βενεδίκτος ὡς προσδύχης ἐν πνεύματι ἀγίῳ μετάρσιος γέγονε, ἕ τῶς δυσὶν ἤγῳσι τὰς ἡγαμένῳ ἕ τὰς αὐτῆ οἰκονόμῳ ὄφθη, ἕ πεε εἰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς μονῆς διετόξατο; ὄν ἔσῳπον δὲ ὁ προφήτης τῶ σαματικῶν ἔσῳφῶ ἐπιφερόμενος πρὸς Δαμιήλ ἕ προφήτην σαματικῶς ὠδωγέγονε, ἕ αὐτὸν δὲ ἔσῳπον ἕ ὁ πατήρ Βενεδίκτος ἐν πνεύματι πρὸς τῆς μαθητῶν ὠδωγέγονε, βρῶσιν ἀθάνατον αὐτοῖς ἐπιφερόμενος, τῶ τῆς μονῆς εὐσῳσιν ἕ οἰκοδομῆν.

PETR. Manus tuæ locutionis terfit a me, fateor, dubietatem mentis: sed velim nosse in communi locutione qualis iste vir fuerit.

ΠΕΤΡ. Τῆ δεξιᾷ χειρὶ (β) τῆς ψυχωφελῆς ἕ σωτηριᾶδος διηγήσεως ἐκμαξέμενος τῶ ἐν τῆ θλασῶνῳ με ἰνῶσαν δειλίαν ἀκμάζουσαν, τῶ τῆς ἐρωτήσεως πραθυμίαν ἀπειργάσω. ἀλλ' ἡθέλον γνῶναι ὁποῖος ὑπῆρχεν ὁ ἀνὴρ ἔτος ἐν τῆ κοινῆ σωτυχίᾳ.

C A P U T XXIII.

K E Φ A Λ. κγ'.

De sanctimonialibus quæ post mortem per ejus oblationem communioni Ecclesie sunt redditæ.

Πεε ἡσῳ χρωειθεῖσῳ παρ αὐτῆ τῆς κοινῶνῆς μονασεῖῳν.

GREGORIUS. Vix ipsa, Petre, RIUS communis ejus locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cujus cor sese in alta suspenderat, nequaquam verba de ore illius incassum cadebant. Siquid vero unquam non jam decernendo, sed minando diceret, tantas vires sermo illius habebat, ac si hoc non dubie atque suspense, sed jam per sententiam protulisset. Nam non longe ab ejus monasterio duæ quædam sanctimoniales feminæ nobiliori genere exortæ, in loco proprio conversabantur; quibus quidam religiosus vir ad exterioris vite usum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere

ΓΡΗΓΟ-ΣΠΑΝΙΩΣ, Πέτρε, ἕ αὐτῆ ΡΙΟΣ. Σ ἡ σωυήθεος αὐτῆ ὠδωλεπτος ἡσῳχεῖ θεῖας δυνάμεως. ὑπὸ γῳ τῆς ἕ σῳμείῳν ἐνεργείας ἡ τῆ μακαεῖς φωνῆ βειδομένη, ἐνεργῆς ὑπῆρχε ἕ ὁ ὠδωλεπτος. (γ) ὁ γῳ τῶ ἐαυτῆ καρδίαν ἐν τοῖς ὑψιλοῖς ἀνατένας, ἐδαμῶς ἐκ ἕ προερχομένων ἐκ τῆ σῳματος αὐτῆ λόγων κενόν τινα ἡ ὠδωλεπτοντα εὐεῖσῳκεδα. εἰ δὲ ἕ σῳσυμβέβηκε ποτε σῳ ἀπειλῆ φθῆγγεδα αὐτὸν, λίαν δυνατὸς ἕ ὁ τῆς λόγος. διότι ἕ μετὰ δειλίαν, ἡ σῳκέφῳς, ἀλλ' ἀ δὲ ἀσωφάσεως σοφῶς ἐπέτιμα. ἐπεὶ οὐδ' ἕ μακρῶν τῆ μονασεῖς αὐτοῦ δύο τινῆς παρθεῖνοι ἀσῳπτεται εὐγεσεῖατε γένους τυγκάνουσαι ἐν τῶ ἐαυτῆσῳ ἀνεσρέφοντο οἴκῳ, ἀνὴρ ὁ τις σωθεῖος. ἕ εὐλαβῆς τῶ λειτουργίαν τῆς αὐτῶν ἕ τῆς ἕ ἕ οἰκονομῆς σωυηδῳς διηκόνει. ἀλλ' ἡ τῆ γένους εὐγένεια ἕ πᾶσι σωμβάλλει πρόξε-
τος

Nobilitas generis nobilitati mentis raro conjuncta.

α Flor. & Reg. ἐκόμισε.
β Mss. τῆς σῳς ψυχῆ.

γ Flor. ἕ ὠδωλεπτος.

Tom. VI.

T

ignobilitatem mentis, ut minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerunt; necdum prædictæ sanctimoniales fœminæ perfecte linguam suam sub habitus sui freno restrinxerant, & eundem religiosum virum qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpe sermonibus ad iracundiam provocabant. Qui dum diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias, enarravit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandavit, dicens: Corrigite linguam vestram; quia si non emendaveritis, ^a excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed ^b minando. Illæ autem a pristinis moribus nihil mutatæ, intra paucos dies defunctæ sunt, ^c atque in Ecclesia sepultæ. Cumque in eadem Ecclesia Missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: Si quis non communicat, det locum; nutrix earum quæ pro eis oblationem Domino offerre consueverat, eas de sepulcris suis progredi, & exire ^d de Ecclesia videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis exhibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant, ad memoriam reduxit quæ vir Dei illis adhuc viventibus mandavit. Eas quippe se communionem privare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tunc sermo Dei cum

νος γίνεσθαι τῆς τῶ νοῦς νήφειας, ἵνα ἐαυ-
τῆς ἐν ταύτῃ τῷ κόσμῳ βδελυξάμενοι, μη-
δὲν πλέον ἐαυτῆς ἢ τῶν ἄλλων ἠγίστανται εἶ-
ναι. τούτο δ' εἰ ἐγνωσαν ἕξ ἡμέρας μελέτης
ἐποιοῦντο, ἐκ αὐτῶν αἱ προρρήθειαι ἱερὰ
θήλειαι (α) τὴν ἐαυτῆς γλῶσσαν δίκην ἔκ-
ρῃ κατὰ τῆς ἀπειροπατίας ἐκείνου ἀνδρός, τῆ
τὴν ὑπηρεσίαν προθύμως αὐταῖς ἢ ἀναγ-
κῶν τῶ σώματος λειῶν προσποιέοντος,
εἰς ὕβρεις ἠκύνονσαν, ἕξ εἰς θυμὸν τῶτον
ἠκύνονσαν. ὁ δ' εὐλαβὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ μηδέ τι
λοιπὸν δυνάματος υπερέγκει ὑπερβάλλουσαν τῶ
θηλειῶν εἰς αὐτὸν γινομένην ἀτιμίαν, πρὸς
τὸν τῶ Θεῷ ἀνδρῶπον παρεγένετο, ἕξ τὴν
ἢ παρθέτων ἐσηλίθισεν ἀχάεισον γνώ-
μην, καὶ πόσας ὕβρεις παρ' αὐτῆς ἐδέξατο
ἀνέθετο τῷ ἀγίῳ. ὁ δ' σημειοφόρος πατήρ
Βενέδικτος ταῦτα ἀκούσας περὶ ἢ παρθέ-
των, ἐδήλωσεν αὐταῖς, λέγων· διορθάσα-
σθε ἐαυτῆς, ἕξ τὴν γλῶσσαν ὑμῶν σωφρο-
νήσατε. ἐπεὶ ἐὰν μὴ διορθώσῃτε, ἀκοιων-
ήτης ὑμᾶς ποιῶ. ταῦτ' οὖν τὴν εἰ-
κοιωνησίας ἀπόφασιν, ἐκ ὡς δεσμὸν ἀν-
τὶς εὐ τῶ τῶ ἐπιτιμίας κωεισμῶ ἀπέσει-
λεν, ἀλλὰ σοφῶς τε ἕξ πατεικῶς τὴν ἐκεί-
νων ἀχάεισον προαίρεσιν βελτιώσας βελό-
μηρος. ἐκείνου δ' τῆς οἰκείας ἀφροσύνης ἐκ
ἀπέσησαν, ἐδὲ λόγον ἐποίησαντο τῆς ἀ-
γίας ὡσανείσεως. μετ' ὀλίγας ἕν ἡμέρας
αἱ προρρήθειαι παρθένοι τέλει τῶ βίῃ
ἐλήθησαν, ἕξ εὐ τῆ ἐκκλησίᾳ ἐπέσησαν.
ἵναικα δ' εὐ τῆ αὐτῆ ἐκκλησίᾳ τῆς θείας
λειτεργίας αἱ σωάζεις ἐπετελοῦντο, καὶ
κατὰ τῶ συνήθως ὁ ἡμέρονος ἐκράζεν· εἴ τις
εὐ κοιωνεῖ, ὡς ἐλήθη τῆς ἐκκλησίας ἕξ· ἢ
σοφῶς τῶ ῥηθειῶν παρθέτων, ἢ τις ὑπὲρ
αὐτῆς συνήθως προσφορῶν τῶ κρείων προσέ-
φειρε, τὸς αὐτῆς δύο παρθέτους ἐκ ἢ μνη-
μάτων αὐτῶν προσερχομένης, ἕξ ἀπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας ὡσερχομένης ἐθεώρει. ὡς δ' πολ-
λάκις τῶτο γινομένην ἐθεώρει. ἕξ πρὸς
τὴν ἕξ ἡμέρονος ἐκφώνησιν ἐκείνας ὡσερχομέ-
νας ἐκ τῶ μνημάτων, ἕξ εὐ τῆ ἐκκλησίᾳ
μέ-

Sanctimo-
niales pro-
pter lingua
incontinen-
tiam a S. Be-
nedicto ex-
communi-
catæ.

a

b

c

d

a Carnot. & Prat. *excommunicabo*, canonice videlicet, utut aliter sentiat Guffanv. Ex Maurin.

b Carnot. *interpretando*. German. Longip. plerique Norm. Bessar. Nan. S. M. *intendendo*. zus Theod. *intendendo quod est comminando*. Aliqui Norm. *intendendo*.

c Hinc liquet etiam fideles in Ecclesiis sepultos. Immo jus sepulturæ in Ecclesiis pecunia comparatum patet ex Dial. l. 4.

c. 52. Fidelium corpora jam a 4. seculo in Ecclesiis sepulta aliquando fuisse probat Ambrosius, l. 1. de Abraham c. 9. num. 80. *Nondum erant hujusmodi Dei templa, in quibus fidelium Domino reliquia condantur.* Maur. De jure sepulturæ pecunia comparato, legis epp. 3. l. 8. & 3. l. 9. E. V.

d Nan. & Bessar. *exire Ecclesiam*.

a Mss. τὴν ἐαυτῶν... κατὰ τῶ δικαιοσύνη. Flor. ἐαυτῶν.

gravi mœrore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & ulterius excommunicatæ non erunt.

a Quæ dum oblatio pro eis a fuisset immolata, & a Diacono juxta morem clamatum est, ut non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia ulterius visæ non sunt. Quæ ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communionem privati sunt, minime recederent, communionem a Domino per servum Domini recepissent.

μένειν μὴ δυναμένης, εἰς μνημὴν ἐλθούσα ἢ ρηθείσα τέτων αἰσός, ὅ, τιπερ ὁ Ἐθεῶ ἀνθρώπος ἐτι ζώσας αὐταῖς ἐδήλωσε, ἡ τῆς τ' θείων μυσηρίων μεταλήψας ταύτας εἰρησαι εἶπεν, ἐὰν μὴ τὰ ἐαυτῶν ἦδη, ἡ τὸς λόγος (α) διορθώσονται, μετὰ αὐτῶν πρὸς τὸ Θεῶ δέλον Βενέδικτον ὡδρα- γίνεται, ἡ σὺ ὀδυρμῶ πολλῶ πρὸς τοῖς ποσὶν ἰπὲς κυλινδραμένη, τὴν οἴκτω ἡ φέεικς μεσὴν ἐκέντω θεωείαν, ἦνπερ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς οἰκείοις ἐθεάσατο, ἀνήγειλον τῶ πατρὶ. ὁ δ' ἅγιος ταῦτα ἀπέσας, ἡ ὑπὸ τῆς συνέσης αὐτῶ συμπαθείας κινήσεις, λαβὼν μίαν προσφορὰν (β) ἔδωκεν εὐ τῇ χειρὶ αὐτῆς, εἰπὼν πρὸς αὐτῶ· ἀπελθε, ἡ πάντῶ τὴν προσφορὰν ἰσπ' αὐτῶ τῶ κνεῖῶ προσεελθῶμαι ποιήσον, ἡ τῶ λοιπῶ ἐκ ἔσονται ἀκοινώνητοι. τῆς πίνου προσφορᾶς ἰσπ' αὐτῶ προσεελθείσης τῶ κνεῖῶ, ἡ ἔθρακόνε κατὰ τὸ σιώνθες κρᾶζοντες, ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ὄξείλθωσι τῆς ἐκκλησίας, ἐκ ἐτι λοιπὸν ἐθεωρήθωσαν ἰσπ' τῆς τέτων τροφῶ ἐκβαίνεσαι τῆς ἐκκλησίας. ὅθεν πισθλομῶ ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἦνίκα ἡ ὡδρα ἔθρακὸν προσφορὰ ὑπὲρ αὐτῶ ἐτύθη, ὡδραυτὰ τῆς συγχωρήσεως ἔξιόθωσαν, ἡ τὴν τῆς ἀγίας κοινωνίας μετέληψαν παρὰ κνεῖς θρα ἔ μακαεῖς Βενεδίκτη ἐδέξωτο.

vide App. 8. 19.

PETR. Mirum valde, quamvis venerabilem & sanctissimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas solvere in illo jam invisibili iudicio constitutas.

GREGOR. Numquidnam, Petre, in hac adhuc carne non erat, qui b audiebat: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & c quæ solveris super terram, soluta erunt & in caelis? Cuius nunc vicem in ligando & fol-

ΠΕΤΡ. Θαυμασὸν σφόδρα ἐστὶν εἰ τῶτον τὸν σεβάσιμον ἡ ἀγιάσιμον (γ) ἄνδρα ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἔντα ἡ φθαρτῇ σαρκὶ, ἡ χυεῖν ψυχὰς λύσαι ἐν αὐτῶ λοιπὸν τῶ ἀοράτῶ κειτηεῖω τεπεργμένης.

ΓΡΗΓΟΡ. (δ) Μὴ τι οὐδ, Πέτρε, ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἐτι ἐκ λῶ ὁ ὡδρα Θεῶ ἀπέσας· ὁ ἐὰν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἡ ἐν τοῖς ἐρανοῖς· ἡ ἐὰν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἡ ἐν τοῖς ἐρανοῖς; ἔτινος ἡ νῶ τὴν τάξιν ἐπικρατῶσιν, δεσμεύοντες ἡ λύοντες, οἱ τὸν θρόνον τῶ ἀγίῳ Αποστόλῳ ἡ ποιμένος τῇ πίσει

T 2 ἔθρακόνε . &c. Ad oram paginæ characterē rubro in eodem MS. scriptum reperimus, ἀναγκῶν εἰς τῆς λατίνες θρα τῶ προσφορᾶς. Quirin.

γ Mss. ἄνδρα ἐτι ἐν ταύτῃ τῇ φθαρτῇ σαρκὶ ἔντα, ἡ χυεῖν. Sic & Flor.

δ Fl. τὶ ἐν, Πέτρε, ἐκ λῶ ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὁ ἀπέσας.

b Mart. 16. 19.

a Nan. & Bessar. oblata.
 b Nan. a Domino.
 c S. M. quodcumque . . . erit solutum . . . vita & moribus. Mox Val-cl. & ius Carnot. ligandi & solvendi.
 α Mss. διορθώσωσιν.
 β Fl. λαβὼν μίαν προσφορὰν, ὑπὲρ αὐτῶν προσεελθῶμαι διεκλεύσατο. ἡ τῆς προσφορᾶς προσεελθείσης τῶ κνεῖῶ, ἡ τῶ

Potestas ligandi & solvendi quibus data.

vendo obtinent, qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent. Sed ut tanta valeat homo de terra, cœli & terræ Conditor in terram venit e cœlo, atque ut iudicare caro etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus Deus caro: quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est firmitas Dei.

PETR. Cum virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum.

CAPUT XXIV.

De puero monacho, quem sepultum terra projecit.

GREGORIUS. QUADAM quoque die dum quidam ejus puerulus monachus parentes suos ultra quam deberet diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exisset, eodem die mox ut ad eos pervenit, defunctus est. Cumque esset sepultus, die altero projectum foras corpus ejus inventum est, quod rursus tradere sepulcræ curaverunt. Sed sequenti die iterum projectum exterius, atque inhumatum sicut prius, invenerunt. Tunc concite ad Benedicti Patris vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, ut ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus ^a communionem Dominici corporis dedit, dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pectus ejus cum magna reverentia

^a An ex hoc loco probari possit sacerdotium S. Benedicti, vel saltem Diaconatus, Vide Quirini notas ad hoc caput. De usu etiam immittendi Eucharistiam in os mortuorum vide Hastenum, Angelum de Nuce, Albaspinzum, Menardum nota 268. ad Sac. Concilium generale sextum quod hoc prohibuit, posterius fuit S. Benedicto:

ἐπὶ τοῖς ἡθροῖς κοσμοκῶτες. ἵνα οὐκ ὄξνης παύτης γήνης ἀνδρῶπος καταξωθῆ, ὁ ἕραν ἔχ γῆς ποιητὴς ἔξ ἕραν ἐπὶ τῷ γῆν κατῆλθε. ἔχ ἵνα ἡ σὰρξ ἐκ τῆ πνεύματος κείναι δυναθῆν, ταῦτα αὐτῆ ὄξνην ἡξίωσε, Θεὸς ὢν, γέγονε ὄξ τὸς αἰθρόπυς σὰρξ. ἔξω δὲ αὐτῆ ἡ ἀδύενη ἡμῶν. ἔ γδ ὑπ' αὐτῆς ἡ τῆ Θεῷ (α) δυναθεία ἡδύενησιν.

PETR. Μετὰ τῆς ἡθρῶ σημεῖων δυνάμειος, ἔχ ἡ ἡθρῶ ρημάτων ἀπολογία προσφύρας ἔξεφανήθη.

Κ Ε Φ Α Λ. κδ'.

Πεὶ τῆ μοναχῆ τῆ ὄξνη γνόμην τῆ ἀγίος εἰς τὸς γονεῖς ἀπελθόντος, καὶ κεί τελεωθέντος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. Ἀλοτε πάλιν μοναχὸς (β) τις νεανικῶς βίαν, τῆς μονῆς τῆ ἀνθρώπος τῆ Θεῷ ὑπάρχων, τὸς εἰαυτῆ κατὰ σάρκα γονεῖς ὑπὲρ μέτρον ἀγαπᾶν, ἔχ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆ συνεχῶς ἀνθε τῆς τῆ ἀγίος πατρὸς ὄξνη ἀπερχόμενος. συνέβη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κατὰ τὸ σύνθηδες αὐτῶ πρὸς τὸς γονεῖς παραγενέσθαι. εἰσελθόντος δὲ αὐτῆ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐτελεύτησεν. εἶτα κηδύσαντες αὐτῶν, ἔχ ταῦτ ὄξνη δόντες, τῆ ἔξῃς ἡμέρᾳ τὸ σῶμα αὐτῆ ἔξω δρον ἐφρίμμενον. ἔχ τῶ πάλιν θάψαντες, βύθους ὑπὲρ τῆ γῆς ἐκβραδὲν ὡς τὸ πρότερον ἐθεάσαντο. ταῦτα ἐν ἐωρακίαις οἱ αὐτῆ κατὰ σάρκα γονεῖς, πρὸς τὸ συμπαθέσατον πατέρα Βενέδικτον μετὰ (γ) μεγίς κλαυθμῶ προσέδραμον, δέμυλοι ὄπως ὄξ τῆ εὐχῆς ἐν αὐτῶ θείας χάριτος οἰκτερήσας τὸν ἔπας ὄξλιος θανόντα, προσέξῃ τῶν ὑπὸ τῆ γῆς καταχεθῆναι. ἐωρακῶς οὐκ ὁ μακάριος τὸ κατὰδνον αὐτῆ καρδίαν, λαβὼν ἀπὸ τῆ διαποτικῆς σώματος μεεῖδα μίαν δέδωκεν ἐν τῇ χερεῖ αὐτῆ, εἰπῶν

si qua alia concilia id veterant, quippe particularia omnes non obligabant, unde nec reprehendus S. Benedictus, qui sui temporis morem simplici animo observavit. E. V.

α Fl. δύναμις.

β Fl. μοναχὸς τις νεανίσκος τῆς μονῆς.

γ Ml. μεγάλης ὄξνη ἀπερχόμενος ἔχ.

pōnite , & sic sepulturæ eum tradite . Quod dum factum fuisset , susceptum corpus ejus terra tenuit , nec ultra projecit . Perpendis , Petre , apud Jesum Christum Dominum cujus meriti ille vir fuerit , ut ejus corpus etiam terra projece- rit , qui Benedicti gratiam non haberet .

PETR. Perpendo plane , & vehementer stupeo .

C A P U T XXV.

De monacho qui de monasterio disce- dens , draconem in itinere invenit .

GREGO- RIOUS. **Q**uidam autem ejus monachus ^a mobilitati mentem de- derat , & permanere in monasterio nolebat . Cumque eum vir Dei af- fidue corripere , & frequenter ad- moneret , ipsa vero nullo modo consentiret in congregatione per- sistere , atque importunis precibus ut relaxaretur immineret ; quadam die idem venerabilis Pater , nimietatis ejus tædio affectus , iratus jus- sit ut discederet . Qui mox ut mo- nasterium exiit , contra se assistere aperto ore draconem in itinere invenit . Cumque eum idem draco qui apparuerat , devorare vellet , cœpit ipse tremens & palpitans mag- nis vocibus clamare , dicens : ^b Currite , currite , quia draco iste me devorare vult . Currentes au- tem Fratres draconem minime vi-

^a Guffanv. & cæteri fere ed. *mobilitati mentis deditus erat.*

^b ius. Car. *Occurrite. Excusi succurrite.*

^α Mfl. *ἰρήμιμενον τὸ παρὲν σῶμα εἶδον , ἀλλὰ .*

^β Mfl. *Χριστὸν ἐν πείρᾳ γέγονεν ἐκείνος .*

^γ Flor. *κατεκέδη .*

^δ Fl. & Reg. *σοιχῆσαι . Et paulo post Reg. διέλιπε . . . ἔχ ἔλετο .*

ἐπὶ πρὸς αὐτὸς , ἀπέλθετε , ἕ τὸ δε- αποτικὸν σῶμα ἐπάνω ἔ σήθας . αὐτὲ βα- λόντες τῇ προσηκῆσει ταφῇ ~~ᾧ~~ δαδίδοτε . τὸ οὐ πειποικότες οἱ τῷ τεθνεώτος γο- νεῖς , ἐκέτι ὑπὸ τῷ γῆς ἔξερρίψη (α) τὸ παρὲν σῶμα· ἀλλὰ κατὰ τὴν τῷ ἀγίῳ πρό- σαξιν , ἔμεινε καταχεθέν ὑπὸ τῷ γῆς . ὁρᾷς , Πέτρε , ποίας κατακείσεως παρὰ Ιη- σοῦ (β) Χεριστοῦ (γ) ἡξιώθη ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ· ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡ γῆ ἀπέρριψεν , διότι τὴν τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτου δυμένειαν οὐκ ἔχεν .

ΠΕΤΡ. Θαυμάζω ἀληθῶς , ἕ σφόδρα ἐκπλήττομαι .

K E Φ Α Λ . κε .

Περὶ τῷ ἕξελθόντος μοναχῷ τῆς μονῆς , εἴτινος ἐν τῇ ὁδῷ δράκων ὑπῆντησεν .

ΓΡΗΓΟ- ΡΙΟΣ. **Η**Ν τις ἐκ τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς τῷ ὀσίῳ πατρὶ Βενεδίκτῳ , ὅσις τῶν τῷ λογισμῶν ῥεμβασμῶν ὑπὸ τῷ τῆς ἀκιδίας δάιμονος κλειδύθεις , τῇ τῷ κανόνος ἀκείβεσάτη ~~ᾧ~~ δαδίδοσαι (δ) σοιχί- σαι οὐδαμῶς ἠθέληεν . ὁ δὲ τῷ Θεοῦ ἀνθρω- πος τοῦτον νεθεῖρῃ ἕ διέλειπε , ἕ σιωεῶως παιδεύων οὐκ ἠμέλησεν . ἐκεῖνος ἕ οὐχ ἔ- λατο τῷ τῷ πατρὶ ὑπακούσαι παρανεύσεως , ἀλλὰ ἕ ἀνευδῆς τῶν ἀγίῳ προσωπίτων ἐκ ἐπαύετο , ἕνα ἐαθῆ ὑπὸ αὐτῷ πρὸς τῆς ἐαυ- τῷ γονεῖς πορβύθῆσαι . ἐν μιᾷ οὐδὲ ἡμέρᾳ ὁ σεβασμῶς πατήρ ὑπὸ τῆς αὐτῷ παρα- κλήσεως ὀχληθεῖς , ἐν θυμῷ ἐκέλευσεν ἕνα τῷ μονῆς ὑποχωρήσει . ὅσις δὲ θείως ἡνί- κα ἐκ τῷ μοναχικῆς ἐξήλθε , κατενόησεν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ δράκοντα (ε) ἀνεωγμένῃ τῶν σῶματι εὔρε , καταπιεῖν τοῦτον θέλοντα . ἕρξατο οὐδὲ αὐτὸς ῥέμειν , ἕ ψηλαφῶν με- γίστας φωνῆς κρᾶζων ἔλεγε· δράμετε , δράμετε ὅτι ὁ δράκων οὗτος καταφαγεῖν με θέλει . (ς) δραμόντες δὲ ὁμοῦ δύο ἀδελ- φοί ,

^ε Flor. & Reg. *ἀνεωγμένον τὸ σῶμα ἔχον- τα εἶδεν καταπιεῖν αὐτὸν θέλοντα . ἕρξατο ἕν ὁ αὐτός .*

^ς In Vatic. legitur tantum , δραμόντες δὲ ἕ ψηλαφῶντα . Omisssa revocavimus ore mfl. Colb. Forte Reg. nam MS. Colb. in caput XII. definere supra notavit Sammar- th. Ex Quir.

derunt, sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt. Qui statim promissit nunquam se esse a monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit: quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem videbat, quem prius non videndo fequebatur.

CAPUT XXVI.

De puero a morbo elephantino curato.

Sed neque hoc silendum puto, quod illustri viro ^a Antonio narrante cognovi qui ajebat ^b patris sui puerum morbo elephantino fuisse correptum, itaut jam pilis cadentibus cutis intumesceret, ^c atque incrementem faniem occultare non posset. Qui ad virum Dei ab eodem patre ejus missus est, & saluti pristinae sub omni celeritate restitutus.

CAPUT XXVII.

De solidis per miraculum debitori redditis.

Neque illud taceam quod ejus discipulus, Peregrinus nomine, narrare consueverat: quia die quadam fidelis vir quidam necessitate debiti compulsus, unum sibi fore remedium credidit, si ad Dei virum pergeret, & quæ eum urgeret debiti necessitas, indicaret. Venit itaque ad monasterium, omnipotentis Dei famulum reperit ^d: & quia a creditore suo pro duodecim solidis graviter affligeretur, intimavit. Cui venerabilis

^a Germ. Comp. S. M. Antonio.

^b Bessar. patri suo.

^c Duo Carn. ius Thod. Val-cl. in-
crefcente sanie.

^d Nan. Benedictum. Mox Bessar.

φοί, τὸν μὲν δράκοντα οὐκ ἐθεωρήσαντο, ζέμοντα δ', ἐν πλησάντα ἢ μοναχὸν εὐρόντες, εἰς τὸ μοναστήριον ὑπέσρεψαν. ὅσις εὐθέως ὑπέχετο μηδέποτε ἐκ τῆ μοναστηρίου ὑξίεναι, ἢ ἀποστῆναι. ἀπὸ οὐδ' ἴσθρας ἐκείνης ἐν τῇ ἐμῶ ὑποχέσει ὑπέμενε, ἐν ταῖς τῷ ἁγίῳ ἀδελφῷ δὲ χυαῖς τεχνιδεῖς, ἢ κατέναντι αὐτῷ ἐσῶπι δράκοντα, ὄντινα πρότερον μὴ ὄρων ἠκολούθει, τῶτον ἡδαμῶς ἔλοιπῆ ἐθείασατο.

Κ Ε Φ Α Λ. κς'.

Πεὶ ἡ ἰαθέντος παιδὸς ὑπὸ τῆς λέπρας.

NΟΜΙΖΩ μηδὲ τῶτο σιγῆς ἄξιον ὑπάρχειν, ὅπερ ἰλασειῶ ἀδελφῷ ^a Αντωνίῳ πύσμα διηρημένῳ ἠκσσα. ὅσις ἐλεγε ἡ πατὴρ αὐτῷ παιδῶ ἐπίχυσιν ἐλεφαντίας ὑπομείναντα, ἐν λοιπὸν ἢ ζιχλῶν αὐτῷ πεπρωκυῶν, τὸ δῆμα αὐτῷ ἐφυσήθη. εἶτα προΐσις ἴ νόσος λαθεῖν ἐκ ἠδύνατο. πρὸς δ' ἢ ἀνδραπον ἔ Θεῷ ὑπὸ τῷ ἰωτῷ πατρὸς ἀπεσάλη, ἔ ἐ τῇ προτέρα ὑγεία ὁ παῖς ὑποκατασταθεῖς, τῷ οἰκείῳ γενήτοι μετὰ πάσης σπεδῆς ἀπεσθή.

Κ Ε Φ Α Λ. κς'.

Πεὶ ἡ ἰαθέντων ἰγ'. νομισμάτων ἰσῆ προσδύχῃς τῷ ἁγίῳ.

KΑΙ ^β τὰ περὶ Περειγέως τῷ μαθητῷ τῷ μακαίῳ ἀδελφῷ Βενεδίκτη διηρηθέντα μοι ἡδαμῶς ἠγῶμαι ^γ δύναιον σιγῆ ἀδελφιδουῖα. εἶρηκε γὰρ μοι ὁ αὐτῆς, ὅτι ἐ τινι ἡμέρῃ ἀνὴρ τις πιστὸς ἀγάγνηλθεος συνοχόμῃος, ἐν ὑπὸ τῷ ἁγίῳ ἀφελίτε τὸ δαίειον ἀπαιτέμῃος, ἐν μὴ ἔχων τὸ πύβην ὑποδουῖα, μετῆσιν ἑαυτῷ ἐβρησίαν ἐπίσῃσεν, εἰ πρὸς τὸν τῷ Θεῷ ἀνδραπον ἀδελφιδουῖα. ἐν δὴ παρῶσθεις προσέπεσεν τοῖς τῷ ἁγίῳ ποσίν, τῷ σωέλεσαν αὐτῷ τῷ ἁγίῳ ἢ δῶδεκα νομισμάτων ἀνάγνη ἀπαργέλλων. ὁ δὲ σεβάσμιος πατὴρ συμ-

urgetur, indicavit.

^a In excusis Αντωνίῳ. Sic & Flor.

^β Flor. ἔ τὰ ἀδελφῷ Περ. δὲ τ. μ. τ. μακαίῳ πατὴρ Βεν. Mox Reg. δαυσηῦ.

^γ Mss. δύναιον σιγῆσαι.

Pater nequaquam se habere duodecim solidos respondit, sed tamen ejus inopiam blanda locutione consolatus, ait: Vade, & post biduum revertere; quia deest hodie quod tibi debeam dare. In ipso autem biduo more suo in oratione fuit occupatus. Cumque die tertio is qui necessitate debiti affligebatur, rediret, super arcam monasterii, quæ erat frumento plena, subito tredecim solidi sunt inventi. Quos vir Dei deferri iussit, & afflicto petitori ^a tribui, dicens, ut duodecim redderet, & unum in expensis propriis haberet.

Veneno infectum factum S. Benedictus.

Sed ad ea nunc redeam, quæ, ejus discipulis ^b in libri hujus exordio prædictis, referentibus agnovi. Quidam vir gravissima adversarii sui æmulatione laborabat, cujus ad hoc usque odium prorupit, ut ei nescienti in potu ^c venenum daret. Quod quamvis vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutavit, itaut diffusa in corpore ejus varietas lepræ morem imitari videretur. Sed ad Dei hominem ductus salutem pristinam citius recepit: nam mox ut eum contigit, omnem cutis illius varietatem ^d fugavit.

ἀπενεχθεὶς, τὴν προτέραν ὑγίαν ταχέως φάμλος ἔσώματος ἰατρῆ, πᾶσαν ἀπὸ ἑ νόσον ἐφυγάδδωκεν.

^a Nan. petitori superscribit debi, ut utramque teneat lectionem. Bessar. tribuit dicens, ut XII. solveret, & tertium de. eimum, &c.

^b Bessar. non habet in libri hujus. Mox odium processit.

^c Primus Aud. & Lyr. misceret.

^d Nan. mutavit.

παθῶς πρὸς αὐτὸν ἀραεῖα τῆ φωνῆ εἶπε· ἀδελφέ, συγχώρησον, ὅτι ἑδάμῳς ἔλω δώδεκα νομίσματα. ἀλλ' ἀπελθε, ἕ μετὰ δύο ἡμέρας ὑπόσπεσον πρὸς μέ. εἰ γὰρ ἔλω σήμερον ὑπερ σοι ὄφραχρῆν (α) ὄφραχρῆν. εἰ δ' ταῖς δυοσὶν ἡμέραις ἐκείναις ἢ ὁ πατήρ χολάζων εἰ τῆ προσόχῃ. τῆ οὐδ' ἕτη ἡμέρα παρεγένετο ὁ αἰὴρ ἐκείνος, (β) ὅστις ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἔλθευς συνείχετο, πρὸς τὸν ἕ Θεῷ ἀνδραπον. ἀρκλα οὐδ' ὑπῆρχεν εἰ τὰ μοναστηρία, ἥτις ἢ ὁσπεῖς πολλῆς· ὑπεράνω δὲ ταύτης αἰφνίδιον ἔχε τῆς τῆ θεοφόρου πατρὸς ὄχης, τεισημῆδεκα νομίσματα πύρεθσαν. ἀπερ ὁ σημεοφόρος Βενέδικτος ἐκέλευεν εἰεχθῆναι, ἕ τῶ τεθλιμμένῳ δοθῆναι αἰδεῖ, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν· ἀπελθε, ἀπελθε, τέκνον, ἕ τὰ μὲν δώδεκα νομίσματα ἀπόδος τὰ (γ) λειοφελίτη, τὸ δὲ εἰ νόμισμα κάτεχε σεαυτῶ ἔχε πῶς ἀγαγκίας σε χρείας.

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκειμενον ἡμῖν ἐπανιτέον αὐτῶς διηγεμένους τὰ τῶ σημεοφόρου πατρὸς θεῖα τεράσια, ἀπερ πρὸς τῆ αὐτῶ φοιτητῆς ἕ εἰ ταύτη τῆ βίβλῳ ἀνωτέρῳ μνημονοῦθῶτον, ἀκοῆ παρέλιπα. ἢ τις αἰὴρ ὅστις εἶχεν ἕτερον ζηλοτυπούτα αὐτῶ, ἕ ἔχθρῶδῶς πρὸς αὐτὸν ἔχεκίμῆρον. ὁ οὐδ' μισόκαλος δάμων ἐπὶ τῶτον ἐμμαῖως τῶτον σιωθῆσεν, ὅσε θανατηφόρον ἐπινοῖσασθαι κατ' ἰατρῆ διληπθῆιον, ἕ τῶτον ἀγνοῖντα τὸν ἀνῶρα πῆν (δ) παρεσκύασεν, ἕ τῶτον τῆς προσκαίρης ζωῆς θᾶπτον ἀπαλλάξῃ. καὶ ὁ μὲν αἰὴρ τὸ διληπθῆιον πεπωκὸς εἰ τέθνηκεν· ἀλλ' (ε) ἐκχυθείσης εἰ ὄλω τῶ σώματι αὐτῶ τῆς ἐλεφαντίας τὸ εἶδος, ἐλεεινὸν θέαμα τῶς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς πρῆκειτο. εἶτα πρὸς ἕ Θεῷ ἀνδραπον ἀπέλαβε. τῆ γὰρ σημεοφόρου ἰατρῆ δέξια ἀδέρματος αὐτῶ (ς) τὴν τῆς ἐλεφαντίας

^a Mss. ὄφραχρῆν. Sic & Flor.

^b In Fl. ὅστις ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶ χρείας συνείχετο defunt.

^γ Mf. τῶ θειοση.

^δ Reg. & Flor. παρεκλύσεν.

^ε Mss. ἐκχυθείσης τῶ σώματι ὄλον.

^ς Fl. τὴν ἐλεφαντίαν.

CAPUT XXVIII.

Κ Ε Θ Α Δ. κή.

*De ampulla vitrea in saxis projecta
& non fracta.*

Περί ἑπιπέτου ἀϊακλασάει συὶ τῷ ἐλαίῳ,
κατ' ἐπιτροπὴν αὐτῆ, ἢ μη κλασάτος.

a ^a **E**O quoque tempore quo alim-
entorum inopia Campaniam
graviter affligebat, vir Dei diversis
indigentibus monasterii sui cuncta
tribuerat, ut pene nihil in cella-
rio nisi parum quid olei in vitreo
vase remaneret. Tunc quidam sub-
diaconus Agapitus nomine advenit,
magnopere postulans ut sibi ali-
quantulum olei dari debuisset. Vir
autem Domini qui cuncta decreve-
rat in terra tribuere, ut in caelo
omnia reservaret, hoc ipsum parum
quod remanserat olei, iussit peten-
ti dari. Monachus vero qui cel-
larium tenebat, audivit quidem ju-
bentis verba, sed implere distulit.
Cumque post paululum si id quod
jusserat, datum esset, inquireret,
respondit monachus se minime de-
disse; quia si illud ei tribueret,
omnino nihil Fratribus remaneret.
Tunc iratus, aliis praecepit, ut
hoc ipsum vas vitreum in quo
parum olei remansisse videbatur,
per fenestram projicerent, ne in
cella aliquid per inobedientiam re-
maneret. Factumque est. Sub fe-
nestra autem eadem ingens praeci-
pitium patebat saxorum molibus
asperum. Projectum ^b itaque vas
vitreum venit in saxis, sed sic man-
sit incolume, ac si projectum mi-
nime fuisset; itaut neque frangi,
neque oleum effundi potuisset. Quod
vir Domini praecepit levare, atque,
ut erat integrum, petenti ^c tribui.

S. Benedicti
effusa in ce-
genos libe-
ralitas.

Parum &
inobedi-
entem cella-
rium incre-
pat.

c

KΑΤ' ἐκείνου τόνου ἢ κερὸν, καδ' ^{Vide App. 8. 10.}
ὄν τῷ Καμπανίαν λιμὸς συνεῖχε
βαρύτατος, ὃ ἔ Χειρῶ πιστὸς ἢ φρόνιμος
οἰκονόμος ἐκ ἐπαύτου ἡάσι πῶς εὐδείσι ἢ
πρέψαν συμπαθῶς ἄναμονὴν ἱβ' αἰαγκάλων
ἔ σώματος χρεῖων ποιέμελος. ἕως ἔ παύτε
ἐκ ἔ μοναστηῖν (α) ὄξέλιπον, ἢ ἐδέθ
ἕτερον κῦ ὑπολειφθῆν ἐν τῷ κελλαείῳ τῆς
μονῆς, εἰ μὴ βραχύ τι ἐλαίῳ ἐν ὑάλινῳ
σκεύει. εἰς δέ τις ὑποξέκονος ἢ προσηγο-
είας Αγαπητῆς, ἦλθε πρὸς ἢ ἔ Θεῶ φί-
λον πάνυ αὐτῷ δυσωπῶν, ὅπως ἐλαίον ὀ-
λίγον ἐπιτρέψῃ δοθῆναι αὐτῷ. ὃ δὲ θε-
ασίσιος ἕτος ἀνήρ, ὅς ἦδη πάντα ἐν τῇ ἄχ-
νοίᾳ θέμελος ἄχνομένην τε καὶ σκορπίζειν
ἐν τῇ γῆ, ἵνα ἐν τῷ οὐρανῷ (β) τη-
ρηθῶσιν, ἐκείνο τὸ βραχύ τῷ ἐλαίῳ, ὅπερ
ἐν τῷ κελλαείῳ τῆς μονῆς ἐναπέμενον, ἐ-
κέλευσε τῷ αὐτῷ δοθῆναι. ὁ μοναχὸς
δὲ ὄξτῶ ἔ κελλαείῳ ἄχνομένην ἐγκηχειρισμέ-
νος, ὑπήκουσε μὲν τῆς τῷ πατρὸς κελού-
σιος, ἀλλὰ πληρῶσαι κέρτυ ἐχ εἶλετο.
μετ' ὀλίγον οὖν ἐπρώτησεν (γ) ὁ πα-
τήρ ἢ κελλαείον, εἰ τὸ βραχύ ἐκείνο ἐ-
λαίον δέδωκε τῷ αὐτῷ ἀντι; ὃ δὲ ἀποκει-
θεῖς ἀμολόγησε μὴ δέδωκεναι αὐτῷ, εἰπὼν
πρὸς αὐτόν. ὅτι ἐάν ὅλον τὸ ἐλαίον ἐκείνο
παραχέθῃαι τῷ αὐτῷ κελούσιος, πάντα
πῶς ἀδελφοῖς (δ) οἰαδῶν ὄξθε-
μυθία ἐχ ὑπολειφθῆσεται. τότε θυμοθεῖς
ὁ πρῶτατος ἐκείνος ἀνήρ προσέταξε τῶς ἀ-
δελφοῖς, ὅπως τὸ ρηθῆν ὑάλινον σκεῦος, ἐν
ῶ τὸ ὀλίγον τῷ ἐλαίῳ ἀπέμενον, ἄξῃ τῆς
θυεῖδος ρίψωσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ μοναστηείῳ
τι ἱβ' τῆς ὄξθεμυθίας ἐναπομείνῃ. γέγονε
τόνου καθὰς ὁ μακάριος προσέταξεν. ὑ-
πὸ δὲ τῷ θυεῖδα ἐκείνῳ (ε) σωρὸς
κῦ λίθων πολλῶν ἢ μεγάλων, ἐφ' ὧν ριπέν
τὸ εἰρημένον ὑάλινον τῷ ἐλαίῳ σκεῦος ἕτω
δέ-

a Cod. S. M. *Alia*.

b Simile miraculum narrat Optatus Milev. l. 2. c. 19. de Schism. Donatistarum, qui cum ampullam Chriftmatis projecissent, *projecta casum sentire non potuit...* illa inter saxa cœdedit.

c Bessar. & Græc. vers. dari.

a Mss. ὄξέλιπ ε.

β Flor. ἐρατῷ αὐτῷ. Mox ἐναπομείναι ἔν.

γ Flor. ἐπρώτησεν αὐτόν ὁ πατήρ, εἰ.

δ Flor. melius οἰαδῶσιν.

ε Excusi ὄρος. Sic & Flor.

Tunc collectis Fratribus, inobedientem monachum de infidelitate sua & superbia coram omnibus increpavit.

δέμενε σῶων, ὡς μὴ ρίψαι ποτε· ἔτε γὰρ ὑψὺς ἀκοντιθὲν σωπεύειν, ἔτε τὸ ἔλαιον ἐξέχυθη. ἐπέτρεψεν οὖν ὁ τίμιος ἕτος πατὴρ τῶτο ἐκχέουαι, ἕ καθὼς αὐτὸ ἀνέμενον, τὰς αἰτοῦσι δοθῆναι. τότε σιωπηρότων ἦ ἀδελφῶν, ἐρώπιον πάντων ἢ παρακίσαντα μοναχὸν δὲ τὸ ἀπίσιον αὐτῷ ἕ ἐξουσιώδῃ διήλεγξε.

CAPUT XXIX.

Κ Ε Φ Α Λ. κθ'.

De dolio vacuo, oleo repleto.

Πεὶ τῷ γεμισθέντος πίθου ἐλαίου δὲ προσέχης αὐτῷ.

QUa increpatione completa, fese cum eisdem Fratribus in orationem dedit. In eo autem loco ubi cum Fratribus orabat, vacuum erat ab olco dolium & cooperatum. Cumque sanctus vir in oratione persisteret, cœpit operimentum ejusdem dolii olco excreverat, ora dolii transiens, pavementum loci in quo ^a incubuerat, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus ut aspexit, protinus orationem complevit, atque in pavementum oleum defluere cessavit. Tunc diffidentem inobedientemque Fratrem ^b latius admonuit, ut fidem habere disceret, & humilitatem. Idem vero Frater salubriter correptus erubuit: quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Dei, quam adomitione intimaverat, miraculis ostendebat; nec erat jam ut quifquam de ejus promissionibus dubitare posset, qui in uno eodemque momento, pro vitreo vase pene vacuo plenum oleo dolium reddidisset.

TΟΥΤΟΥ δὲ γεγονότος, ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτὸν ὁ σεβάσμιος πατὴρ εἰς προσέχην δίδωκεν. εὐ δὲ τῶ τῷ πρῶ ἐκείνω, εὐ ᾧ μετὰ ἦν ἀδελφῶν ἐν τῇ προσέχῃ ἴσατο, πίθου κενὸς ὑπῆρχε τῶ σκεπάσματι κεκαλυμμένος. εὐ δὲ τῶ τὸν ἄγιον πατέρα προσκατέρῃν εὐ τῇ προσέχῃ, ἤρξατο τὸ πῶμα τῷ αὐτῷ (α) πισταεῖς κερφίζεσθαι, τῷ ἐλαίῳ σπληνθονθέντος εὐ τῶ πίθῳ. ἔτινος κινθόντος τε ἔ ὑψωθέντος, τὸ αὐξηθέν ἔλαιον τὸ τῷ πισταεῖς ζῶμα ὑπερβύσαν, ἅπαν τὸ ἔδαφος ἐπλήρωσεν, εὐ ᾧ αὐτὸ εἰς προσέχην κύψας ὁ ἅγιος. τῶτο δὲ θεασάμενος ὁ θαυματουργὸς πατὴρ Βενέδικτος, τῇ δούλῃ τέλος ἐπέθηκε. ἢ δὲ ἅπισον ἕ αἰήκον ἀδελφὸν πατερικῶς ἐνεθέτησεν εἰπών· τέκνον κτίσαι πίσιν ἀδίσακτον ἕ ταπεινοφροσύνην ἀξίαν τῷ μοναχικῷ ἐπαγγέλματος. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐκείνος περὶόντος ἕ σωτηριώδως ἔσπο τῷ μαζῶς παιδούθεις, ἰδέσθῃ· ὁ γὰρ αἰόδιμος οὗτος πατὴρ τῷ ἰχὺ τῆς αὐτῷ νεθεσίας, ἕπερ ἐδίδασκεν, πάντων τῇ ἕ παντοδυνάμει Θεῷ λάειτι τοῖς θεοῖς θαύμασι πᾶσιν ὑπεδέκνυε, ἕ ἐν αὐτῷ λοιπὸν τινά ποτε τῆς ὑπὲρ σωδοσίας εὐ ταῖς τῷ ἀγίῳ ὑποχέσει δειλιάῃν, ἢ ἀπιστεῖν τοῖς ὑπ' αὐτῷ λεγομένοις. ἕ μάλιχα ἕραυρότες τῷ εὐ μιᾷ κερφῷ ῥοπῇ γενομένῳ ἐξῆς Θεῷ ὑπερβάλλουσαν ἐπίσκεψιν. ἕσθῃ γὰρ ὑαλίνας σκεύεις ὀλίγον πάνυ ἔλαιον ἔχοντος, πίδαρον ὑπερβύσαντα ἐλαίῳ ἀπέδωκεν.

^a Prior Theod. Longip. 2us Gemet. incubuerant.

^b Bessar. latius, quod magis respondet γρηγο πατερικῶς πατρικῶς. vel ut in Flor. πνευματικῶς spiritualiter.

Tom. VI.

α Μα. πίθου, & infra τῷ πίθῳ ζῶμα: Flor. τὸ πῶμα τῷ πίθῳ κερφ. τῷ ἐλ. πληθ. ἐν αὐτῷ. ἕτ. κιν. τε ἕ ὑψ. τὸ αὐ. ἐλ. τῷ τῷ πίθῳ ζῶματι.

CAPUT XXX.

Κ Ε Φ Α Λ Α λ'.

De monacho a demone liberato.

Πεὶ τῷ δαιμονιοῦτος μοναχῷ, ἢ δὲ (α) μαζίλλης τῷ ἁγίῳ ἰαθέντος.

QUADAM die dum ad beati Jo-
hannis oratorium, quod in ipsa
montis celsitudine situm est, per-
geret, ei antiquus hostis ^a in mu-
lomedici specie obviam factus est,
cornu & tripedicam ferens. Quem
cum requisisset, dicens: Quo va-
dis? Ille respondit: Ecce ad Fra-
tres vado potionem eis dare. Ita-
que perrexit venerabilis Pater Bene-
dictus ad orationem, qua completa
concitus rediit. Malignus vero spiritus
unum senioremonachum invenit
aquam haurientem, in quem statim
ingressus est, eumque in terram
projecit, & vehementissime vexavit.
Quem cum vir Dei ab oratione
rediens tam crudeliter vexari con-
spiceret, ei solummodo alapam de-
dit, & malignum ab eo spiritum
protinus excussit, itaut ad eum re-
dire ulterius non auderet.

PETR. Velim nosse, si hæc tan-
ta miracula virtute semper orationis
impetrabat, an aliquando etiam so-
lo voluntatis exhibebat nutu.

GREGOR. Qui devota mente
Deo adhærent, cum rerum neces-
sitas exposcit, exhibere signa mo-
do utroque solent, ut mira quæ-
que aliquando ^b ex prece faciant,

Sancti mira-
cula faciunt
aut prece,
aut potesta-
te.

b

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, (β) πορδομένῳ τῷ
ὀσίῳ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ δούκῃ-
ειον, ὅπερ ἐν αὐτῷ τῷ ὕψει τῷ ὄρει ἀνο-
δομημένον ἔσθ', ὁ παμπόνητος ἐχθρὸς ἐν
χρήματι ἱππιατρῶ εἰς συνάντησιν αὐτῷ
ἐξῆλθε, τὸ κέρατον ἢ τριπέδιλον ἐπιφέρ-
μενος. ὁ δὲ τῷ Θεῷ θεράπων ἠρώτησεν
αὐτὸν, λέγων· πῶ ἀπέρχῃ, ἐκένος δ' ἀπο-
κειθεῖς, εἴσων· ἰδὲ πρὸς τοὺς ἀδελφεοὺς πο-
ρεύομαι, ποτὸν αὐτοῖς δοῦμαι. ἐπορεύθη αὖ
ὁ σημειόφορος Βενέδικτος, ἔ' κατὰ τὸ συνή-
δες αὐτῷ, ἔσθ' εἰς προσόλην, ἔ' πληρά-
σας τὰ κέρα ὑπέστρεψε. τὸ δ' ἰονηρὸν πνεῦ-
μα ἔνα τῷ ἁγίῳ μοναχῶν (γ) προβε-
βηκότα εὐράν, ὕδωρ ἀντλοῦντα, παρατὰ
εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἀπαράξαν αὐτὸν ἀνι-
λεῶς ἐβασάνισεν. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος
ἀπὸ τῆς εὐχῆς ὑποσρέψας, ἢ τῶν ἔργων
ἐλεηνῶς βασιλεύσμενος θεασάμενος, μόνον
αὐτῷ κόπον δέδωκεν εἰ τῇ σιαγόνῃ, ἢ παρ-
αυτίκα τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀπ' αὐτῷ
ἐξῆλθε, ἢ ἔκ' ἐτὶ τῷ λοιπῷ εἰς αὐτὸν ὑ-
ποσρέψαι ἐτόλμησεν.

β

γ

ΠΕΤΡ. Ἠθελον γινῶμαι, πῶτε πάντα τὰ
θαύματα τῇ τῆς προσόλης δυνάμει ἐποίη-
σεν ἁπλοῦς, ἢ μόνῳ τῷ τῆς προνοίας θε-
λήματι ἐπετελεῖ αὐτά;

ΓΡΗΓ. Οἷτινες ἐκασίῳ θελήματι ἢ
πόθῳ τῷ Θεῷ προσολλῶνται, ἢ ἵνα τῶν
πραγμάτων ἢ ἀνάγκῃ ἀσπαίῃ, τὸ τῶν θα-
μάτων ἐπίδειξιν ποσολυτρώπως ἐπιτελεῖσιν·
ποτε μὲν γὰρ ἐκ θέσεως γίνονται. ποτε δ'
κατ'

^a Nan. in mulo & medici specie.
Longip. sedens in mulo in medici specie.
Bell. in medici specie. ius Subl. in modum
medici speciem. ius simulata medici specie.
In Græc. & MSS. omnibus Casinat. ac
plerisque aliis M. lomediçi vox simplex est
non duplex: Ital. Marefcalco. Subdit An-
gelus de Nuce: Tripedica, hoc est triplex
pedica, est funis, restis, funiculum, quo
jumentu refractarii pedes tres impediuntur,
ut interim quarto solea adfigatur. Cornu
medicinu ægro jumento in os ingeritur.
Hac profus conjectura ante Angelum de

Nuce locum restituerat Hæf. quos Mabil. &
Sammarth. sequuti sunt. Simile quid de De-
mone legimus in Vitis PP. l. 3. p. 61. de
S. Macario apud Ruffinum. Ex Quir.

^b Bessar. ex oratione. Mox Id. Cod.
qui filii Dei ex potestate Dei sunt. At
Germ. & nonnulli Norm. Quod si filii
Dei.

^a Μαζίλλα vel μαζίλλα Alapa est ma-
xillæ seu genis infixa, ut probat Cangius,
& ex sequentibus liquet.

^c Mñ. πορδομένῳ τῷ ὀσίῳ.
^γ Flor. μαζιπῶν.

Job. 1. 12.

aliquando ex potestate. Cum enim Johannes dicat : *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Qui filii Dei ex potestate sunt, quid mirum si signa facere ex potestate valeant? Quia enim utroque modo miracula exhibeant, testatur Petrus, qui Tabitham mortuam orando suscitavit, Ananiam vero & Sapphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpam, quam perpetraverant, increpasse. Constat ergo quod aliquando hæc ex potestate, aliquando vero exhibent ex postulatione, dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando. Nam duo quoque fidelis famuli Dei Benedicti facta nunc replico, in quibus aperte clareat, aliud hunc accepta divinitus ex potestate, aliud ex oratione potuisse.

Grat. 13. g. 8
c. 16. Petrus
qui Tabitham.

κατ' ἐξουσίαν. καθάπερ ὁ ἀγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει. ὅσοι γὰρ, φρον, ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἕξουσίαν τέκνα Θεῶ γενέσθαι. οἱ οὖν ἔχοντες τῆς ἕξουσίας τὰ Θεῶ τέκνα ὑπάρχουσιν, τί θαυμασὸν εἰς σημεῖα ὑπὸ τῆς ἕξουσίας ποιεῖν δύναται; (α) ὅτι ὁ ἱεὺς ἐκατέρω τρόπῳ θαυμάσια ποιεῖσιν, μαρτυρεῖ Πέτρος ὁ τῷ Ταβιθάῳ θανατῶσαι δι' εὐχῆς ἀναστήσας, Ἀνανίαν τε καὶ (β) Σαπφείραν ψευδομένης διελέχσας, ἱεὺς τῆς θανάτου παραδόντες. ἐδὲ ἰδὼν εὐξασθαι αὐτὸν γέγραπται ἐν τῇ ἐκπνεύσει αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον τὸ πταίσμα, ὅπερ πέποιήκασι διήλεγξε. συμβαίνει δὲ, ὅτι ποτὲ μὲν κατ' ἐξουσίαν ποιεῖσιν, ποτὲ δὲ ὑπὸ δεισέως. ὡς ὅν ἐκείνοις μὲν τῷ ζῶντι διελέχων, κατ' ἐξουσίαν παρεπῆρε, ἱεὺς τυύτῳ σάββαν δι' ὀλίγῃς τῷ ζῶντι πεπειποίησας. ἐν δὲ τοῖς τῶν τῶν θανάτων τῷ ἱεὺς γνησίως δὲ τῷ Θεῷ βουδένικτε δύναμιν προτίθημι, ἐν οἷς λαμπαρότερον τῶν ἀειδένων. ἱεὺς ποτὲ μὲν τῶν γινώσκων λαβόντα θεῶν ἐξουσίαν, ποτὲ δὲ δι' ὀλίγῃς ἰχρύσαντα, (γ) θαυματουργίας ἐπιτελεῖν.

C A P U T XXXI.

K E Φ A Λ. λᾶ.

De rustico ligato, solo aspectu viri Dei soluto.

Περὶ τῶ γεωργῶ τῷ ἀσράτῳ ἐκ ἱεὺς δεσμῶν λυθέντος, μόνον ἐπιβλέψαντος τῷ ἀγίῳ.

GOTHORUM quidam, ^a Zalla nomine, perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ regis eorum temporibus, contra catholicæ Ecclesiæ religiosos viros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit; itaut quisquis ei clericus monachusve ante faciem venisset, ab ejus manibus vivus nullo modo exiret. Quadam vero die avaritiæ suæ æstu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quemdam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumque per sup-

HΝ τις τῶ γενέσι Γότθος, τῇ ὁ προσωποῖα Τζαλλᾶς (δ) ἑπονομαζόμενος, τῆς ἱεὺς Ἀρειανῶν ἀθέως δυασίας ὑπάρχων. ὅστις ἐν τοῖς ἀθέοις Τοτίλα ἱεὺς ἱεὺς Γότθων ῥηγός, ὅ τὸ πρὶν μνησίαν ἐποιήσάμεθα, θυμῶ αὐτοπράτῳ μετὰ ἱεὺς ἀγίας ἱεὺς καθολικῆς ἐκκλησίας σπουδαίων ἀιδρῶν ἐκκαυθεῖς, ἱεὺς τῇ ἐαυτῶ συντρόφῳ ὁμότητι συνήθως χρώμενος, εἰς τινὰ κατὰ πρόσωπον ἐθεάσατο, εἴτε κληρικὸν εἴτε μοναχόν, ἀδελφῆμα τέως διεχειρίζετο, τῶ ἔχοντες ὑποβάλλον θανάτῳ. ἐν μιᾷ οὖν ἱεὺς ἡμερῶν τῇ ζέσει τῆς οἰκείας ὁμότητος ἐκκαυθεῖς, (ε) ἱεὺς ὑπὸ τῆς ἱεὺς

V 2 πρα-

^a Longip. Germ. Val-cl. Baron. Gal-la. Hunc hominem fuisse ducem exercitus Gothorum docet Baronius, adversantur alii ex iis, quæ hoc capite de illo narrantur. E.V.

α Mss. ὅτι ἐτέρω τρόπῳ.
β Al. Σαμφείραν.
γ Flor. ἰχρύσαντα.

δ Mss. προσωποζόμενος. Fl. ἢν τις ἀνὴρ... Τζαλλᾶς, τῆς τῶν Ἀρειανῶν ἀθέως δυασίας ὑπάρχων.

ε Flor. ἐκκαυθεῖς, ἱεὺς τῇ ἐαυτῶ συντρόφῳ ὁμότητι συνήθως χρώμενος, εἰς τινὰ ποῖτον ἐθεάσατο, ἐποίησεν κατὰς ἱεὺς προεφίεται. ὑπὸ δὲ τῆς τῶν πραγμάτων δεσ.

plia diversa lanaret, victus pœnis rusticus, sese res suas Benedicto Dei famulo commendasse professus est, ut dum hoc a torquente creditur, suspensa interim crudelitate ad vitam a horæ raperentur. Tunc idem Zalla cessavit rusticum tormentis affligere, sed ejus brachia loris fortibus astringens, ante equum suum cœpit impellere, ut quis esset Benedictus qui ejus res susceperat, demonstraret. Quem ligatis brachiis rusticus antecedens, duxit ad sancti viri monasterium, eumque ante ingressum cellæ solum sedentem reperit & legentem. Eidem autem subsequenti & favienti Zallæ rusticus dixit: Ecce iste est de quo dixeram tibi Benedictus Pater. Quem dum fervido spiritu cum perversæ mentis infania fuisset intuitus, eo terrore quo consueverat, acturum se existimans, magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Surge, surge, & res istius rustici redde quas accepisti. Ad cujus vocem vir Dei protinus oculos levavit a lectione, eumque intuitus, mox etiam rusticum qui ligatus tenebatur, attendit, ad cujus brachia dum oculos b deflexisset, miro modo tanta se celeritate cœperunt illigata brachiis lora devolvere, ut dissolvi tam concite nulla hominum festinatione potuissent. Cumque is qui ligatus venerat, cœpisset subito ad stare solutus, ad tantæ potestatis vim tremefactus Zalla ad terram corruit, & cervicem crudelitatis rigidæ ad ejus vestigia inclinans, se orationibus illius commendavit. Vir autem sanctus a lectione minime surrexit, sed vocatis Fratribus, cum

πραγμάτων συγκύσεως ἢ νοῦ κλαπεῖς ἢ
τινά χλωκὸν τῇ τυχῇ εὐρηκὸς, τῆτον ἁμο-
πάτοις ἐδλιβε βασιάνοις, ἢ ἁεφόροις (α) γ
κειτείοις ἐμάσιζε· μικέτι οὐδὲ τίς βασι-
νὸς ὁ χλωκὸς ὑποφέρων, ἀκμαῖόμενος ὑπὸ
τῷ σοβαρῷ ἐκείνῳ ἢ βαρβαρῷ τὰ ἁεφέροντι
αὐτῷ πράγματα, τὰ δὲ τῷ Θεῷ Βεν-
δικτῷ ἔφη παραδέδαι αὐτῷ. (β) τῆτο
ἴσως πραγματευσάμενος πρὸς τὸ ἐκφυγεῖν
αὐτὸν τὸν ἢ βασιάνων τιμωρίαν, ἢ τῆς ζω-
ῆς κερδαίνει τὸν σωτηρίαν. τότε ὁ αὐτὸς
Τζαλλᾶς ἔπαυσε τῷ βασιάνειν αὐτὸν,
προσέταξε δὲ τῆς βραχίονας αὐτῷ λώροις
ἰσχυροῦς δεσμῶδέντα σφιγχθῆναι· ἢ τῆτον
ἐμπροσθεν τῷ ἑαυτῷ ἴππῳ ἤρξατο ἐλῶναι
πρὸς τὸ ὑποδέξαι αὐτῷ, τίς ἐστὶ Βενδι-
κτος, ὁ τὰ πράγματα αὐτῷ ὑποδέξάμενος.
ὅσις χλωκὸς τοῖς βραχίοισι δεδμένος ἐμ-
προσθεν αὐτῷ ἀποτρέχων ἀπήγαγε τὸν ἀλά-
ζονα Τζαλλᾶν εἰς τὸ τῷ ἁγίῳ ἀνδρὸς μο-
ναστήσιον· εὐρὸν δὲ ἢ μακάειον μόνον κατέ-
ναντι τῆς εἰσόδου τῷ κελίῳ καθιζόμενον,
ἢ ἀναγνώσκοντε, τῷ δὲ αὐτῷ Τζαλλᾶ ἀ-
κολοθουῦντι ἢ θυμομαχοῦντι, εἶπεν ὁ
χλωκὸς. ἰδὲ ὅτις ἐστὶν ὁ πατήρ Βενδικτος,
σὺ δὲ εἶπὸν σοι. ἐκείνος οὐδὲ ὁ ὑπερήφα-
νος, ζέοντι τῷ θυμῷ, ἢ διεσραμμένα τῷ
βλέμματι, γνώμῃς (γ) ἀνυγῆς γενοῦς
ὡς τῷ ἢ ἁγίῳ ὄραν, ἰδοὺ τῷ ἑαυτῷ φό-
βῳ τῆτον ἐκπλήττειν. Ἐἰ αὐτεὺς αὐτῷ
προσέχων μεγίσταις ἤρξατο κράζειν φωνῆς
ἢ λέγειν πρὸς τὸ ἁγίον· αἰεῖσα, καὶ
τῷ τῷ χλωκῷ τῆς πράγματα, ἄπερ
εἴληφας, ἄποδος. ἢ τῆς τῷ φωνῇ εὐθέως
ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος τῆς ἑαυτῷ ἤρει ὀφθαλ-
μῶς ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως, ἢ θεωρήσας τὸν
ἐπαρμένον (δ) ἐκείνον Τζαλλᾶν, σὺ αὐ-
τῷ δὲ μόνον ἢ χλωκὸν δεσμῶν ἐσῶπα, προσ-
έχευ πῶς δεσμῶδέντα αὐτῷ βραχίοισι πῶς
λώροις, καὶ τὸ παντὸς ἐπέκνητα θαύματος
ἠκολόθει μυσηῖον. παραπᾶ ἰδὲ (ε) τῷ ἢ
μακάειον τὸ ἑαυτῷ ἐκτεῖναι θεοφώτισον ὄμ-
μα εἰς τὸν δεσμῶν, ποσῶντι ταχύτης παρη-
κολόθησε τῆς ἢ λώρων λύσεως, οἷα ἐκ αὐ-
τῶν ἀνδρῶν ἀπεδὴ ἐπιτελέσαι ἠδύνατο.
θεασάμενος ἔν ὁ Τζαλλᾶς ἢ ὑπὸ αὐτῷ
δε-

Gothum fe-
rocem do-
mar S. Be-
ned.

a Sic Germ. & potiores MSS.
b Big. defixisset. Mox Germ. Lon-
gip. Norm. & Bessar. dissolvere.
c Ms. αἰεῖσαι ἐμάσιζεν.

β Ms. τῆτοις πραγματευσάμενος.
γ Ms. ἀνυγῆς τυχῶν.
δ Flor. ἐπαρμένον.
ε Ms. τῷ τὸν μακ.

^a introrsus tolli, ^a ut benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductum, ut a tantæ crudelitatis insania quiescere deberet, admonuit. Qui fractus ^b recedens, nil ulterius petere a rustico præsumsit, quem vir Domini non tangendo, sed respiciendo solverat. Ecce est, Petre, quod dixi: quia hi qui omnipotenti Deo familiariter serviunt, aliquando mira facere etiam ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem Gothi terribilis sedens repressit, lora vero nodosque ligaturæ quæ innocentis brachia astrinxerant, oculis dissolvit, ipsa miraculi celeritate indicat, quia ex potestate acceperat habere quod fecit. Rursum quoque quale quantumque miraculum orando valuit obtinere, subjungam.

^a Quidquid alter ab altero accipit, si ve cibis fuerit si ve aliud quippiam, Gregorio nostro Benedictionem appellare solemne est, in Dialogis maxime & in Epistolis Quirinus in nota ad hunc locum: *quia Christianis, inquit, moris est absque prævia benedictione cibum non sumere, hinc ipsa refectio benedictionis nomine appellatur.* Non inficior: sed altius mihi repetenda videtur hujus nominis origo. Itaque

δεθέντα κωεικὸν ἔχ' τῆς τῆ ἀγίας ἐξουσίας ἀνὰ χειρῶν λυθέντα, ἔντρομος γεγονὸς ἐπίσσω ἐπὶ τῷ γῆν· ἔχ' τὸν ἑαυτῶ ἑαχηνλον ἢ τῆ ἀλαζονείᾳ ἐπιγυμένον, (α) ἐκτεταμένον ὑπὸ τῆ τίμια ἰχνη τῆ ἀνδρόπε τῆ Θεῶ ὑπέθηκε, ταῖς αὐτῶ εὐχαῖς ἑαυτὸν ἔδωθέμενος. ὁ δ' ἅγιος ἀνὴρ ἑδαμάς ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως ἀνέστη, ἀλλ' ἀ καλίεσας τῆς ἀδελφῆς ἐπαῖραι τῆτον ἔσω προσέτεξεν, ὕπως μεταλάβῃ ζοφῆς. ὁ δ' εἰς ἑαυτὸν ἑλθὼν εὐθετεῖτο ὑπὸ τῆ ἡγιασμένῃ πατρὸς τῆ παύσασθαι τῆς ποσώτης ὁμότητος τε ἔχ' ἀπανδρωπίας. ὕστισ Τζαλλὰς συγκεκλασμένος ὑπὸ τῆς μόνῃς ἐπιστρέφας, ἑδὲν τὸ παραπάν ἀπὸ τῆ κωεικῆ τῆ λοιπῆ ἐζήτησεν, ὃν ὁ τῆ Θεῶ ἀνδρωπος ἐκ ἐγγίζων, ἀλλ' ἢ μόνῃ βλέμματι ἔλυσεν. ἰδὲ τῶτο ἔστιν, Πέτρε, ὅπερ ἔφη, ὅτι ἐπι οἱ τῶ παντοδυνάμῳ Θεῷ μετὰ παρρησίας λατρουῦντες, ποτὲ μὲν θαύματε δι' ἐξουσίας ποῖσσαι δύνανται, ποτὲ δ' δι' εὐχῆς τῶ ἑξ' σημείων πληθὺν ἐνεργῶσιν. ὁ γὰρ τῷ θεοῦ τῆ Γότθῃ μανίαν καθεζόμενος ὑποτάξας, πᾶ λῶρα ἢ ἔχ' τῆς τ' δεσμῶν κόμβας, ἀπερ τῆ ἀδῶς τῆς βραχίονας σωῖεσιγγον, ἔχ' τῆς τ' οἰκείων ὀφθαλμῶν ὀράσεως λύσας· δηλοῖ ἔχ' τῆς τῆ θαύματος σιωπομίας, ὅτι ὑπὸ ὕξεσίας ἔλαβε σκεῖν ὅπερ ἐποίησεν. ἔχ' ὅσα δ' θαύματα ἔ' ὁποῖα δι' εὐχῆς ἡδυνήθη ποῖσσαι, προδῆσω τῶ διηγήματι.

maiores nostri ex usu Scripturæ Sacræ ita mihi loquuti creduntur, in qua benedictio pro munere sæpe occurrit, si ve in Hebraico vel Græco, si ve etiam in Latino textu. Sic 1. Reg. c. 29. v. 27. Uxor Nabal munera offerens Davidi, appellat ea *בְּרִכָּה*, *ευλογία*, benedictionem. Sed de hoc forte alibi dicemus. E. V.

^b Alii correptus, ut in Quir.

^a In Flor. deest ἐκτεταμένον.

CAPUT XXXII.

Κ Ε Φ Α Λ. λβ.

De mortuo suscitato.

Πεὶ τῷ αἰασάντος νεκρῷ θεῶν προσδόχῳ
τῷ ἁγίῳ.Agri operi-
bus vacat.

QUODAM die cum Fratribus ad agri opera fuerat egressus : quidam vero rusticus defuncti filii corpus in ulnis ferens, orbitatis luctu æstuans, ad monasterium venit, Benedictum patrem quæsit. Cui cum dictum esset, quia idem Pater cum Fratribus in agro moraretur, protinus ante monasterii januam corpus extincti filii projecit, & dolore turbatus, ad inveniendum venerabilem Patrem sese in cursum concitus dedit. Eadem vero hora vir Dei ab agri opere jam cum Fratribus revertebatur. Quem mox ut orbatus rusticus aspexit, clamare cœpit : Redde filium meum, redde filium meum. Vir autem Dei in hac voce substitit, dicens : Numquid ego filium tuum tibi abstuli ? Cui ille respondit : Mortuus est, veni, resuscita eum. Quod ut mox Dei famulus audivit, valde contristatus est, dicens : ^a Recedite, Fratres, recedite ; hæc nostra non sunt, sed sanctorum Apostolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non possumus portare ? At ille, quem nimius cogeabat dolor, in sua petitione perstitit, ^b jurans quod non recederet, nisi ejus filium resuscitaret. Quem mox Dei famulus inquisivit, dicens : Ubi est ? Cui ille respondit : Ecce corpus ejus ad januam monasterii jacet. Ubi cum vir Dei cum Fratribus pervenisset ; flexit genua, & super

Ejus in pa-
trandis mi-
raculis hu-
militas.

a

b

ΕΝ μᾶ ἔν ἡμέρᾳ ἐξῆλθε σὺν πῖς ἀδελφοῖς ὁ μακάριος ἐργάσασθαι ἐν τῷ ἀγρῷ. ἕ τις γηπῶνος εἶχεν ἕν πρό βραχέος θανόντα, ἔ τινος τὸ σῶμα ἐν ταῖς ἀγκάλαις φέρων, ἕ τῆ ἴ δακρυῶν πλημμύρα συγκαίόμενος εἰς τὸ μοναστήριον ἐδραγέρονε, ἕ ἴ πεφωτισμένον πατέρα Βενέδικτον ἐπέζητει. ἐρρέθη ἔν αὐτῷ, ὅτι περ μὲτῶ ἴ ἀδελφῶν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐργάζεσθαι, ἕ βραδύνα εἶχει. τῷτο ἔν ἀκίσας ἐνώπιον τῆς τῷ μοναστηρίου πύλης τὸ σκῆνωμα ἔ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἕς ἀποδέμενος, ἕ τῆ ἀπορρήτῳ λύπῃ πιεθεῖς, πρὸς τὴν ἔ σεβασμίῃς πατρός ζήτησιν ἑαυτῶν (α) σαυτόμας δρόμῳ ἐκδέδωκε. ἕ ἰδὲ ἐν αὐτῇ τῇ ὄρᾳ ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος ἐκ ἔ ἔργῳ ἕ καταπαύσας, ἕ λοιπὸν σὺν πῖς ἀδελφοῖς ἐπὶ τὸ μοναστήριον (β) ὑπέσφρε. τῶτον ἑσρακῶς ὁ ἔ τεθνήκτος παιδὸς πατῆρ, ἕ ἤρξατο σὺν δακρυοῖ βραῶν πρὸς (γ) τὸν ἁγιον, ἕ λέγειν ἕ Ἐπίδος μοι τὸν ἕόν μου, ἕ Ἐπίδος μοι τὸν ἕόν μου. ὁ δὲ ἀνδρωπος ἔ Θεῷ ἐκπληγῆς (δ) ἐπὶ τέτῳ, ἕ ἔσφ λέγων ἕ μή τοιγε, ἀνδρωπε, ἐγὼ τὸν ἕόν σε ἐπῆρα ; πρὸς ὃν ὁ ἔ παιδὸς πατῆρ ἀπεκείθη ἕ ἀπέθαιεν ὁ ἕς μου, σεβασμίε πάτερ, ἀλλὰ δεῦρο, ἀκίσσον αὐτὸν. τῶτον τῶν ῥημάτων ἀκίσας ὁ θαυματουργὸς ἐκείνος πατῆρ, ἕ σφόδρα λυπηθεῖς, (ε) εἶπεν ἕ ἀναχωρήσατε, ἀδελφοί, ἀναχωρήσατε, ταῦτα ἔκ ὑπάρχουσιν ἡμέτερα, ἀλλὰ ἴ ἁγίων Ἀποστόλων εἰσί. τί ἡμῖν, ἀδελφοί, φορτία θέλετε ἐπιτιθέναι, ἀπερ ἐκ ἰχθυοῦ βαβάσαι ; ὁ δὲ τῷ τεθνήκτος παιδὸς πατῆρ ἕσπ ἔ σφοδρότατε πόνος πληττόμενος ἐν τῇ ἑαυτοῦ αἰτήσῃ διέμενε, ἕ βεβαυῖμένος ἕ ὁμνῶν ὅτι ἔ μὴ ὑποχωρήσω, ἐὰν μὴ ἴ ἕόν μου ἀκίσσης. ἕ πρώτισον ἔν αὐτὸν ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος, λέγων ἕ πῶ ἐσι τὸ σῶμα τῷ παιδί ; ὁ δὲ ἀποκείθεῖς, εἶπε (ς) πρὸς τῆ πύλῃ τῷ μοναστηρίου κῆται, τίμιε πᾶ-

α

β

γ

δ

ε

ς

a Norm. & zus Carn. Recede frater.

b Bestar. dicens.

α Μf. συντόμῳ δρόμῳ. Fl. συντόμῳ.

β Μf. ἐπίσρεψε. ἕ τῶτον.

γ Flor. πρὸς αὐτὸν.

δ Μf. ἐπὶ τῶτο. Sic & Fl.

ε Flor. ἤρξατο λέγειν ἕως. ἀναχωρήτε.

ς Μf. πρὸς τὴν πύλῃ.

corpufculum infantis incubuit , fe- feque erigens , ad cœlum palmas terendit , dicens : Domine , non afpicias peccata mea , fed fidem hujus hominis , qui refufcitari filium fuum rogat , & redde in hoc corpufculo animam quam abftulifti . Vix in oratione verba compleverat , & regrediente anima ita corpufculum pueri omne contremuit , ut fub oculis omnium qui aderant , apparuerit concuffione mirifica tremendo palpitaſſe . Cujus mox manum tenuit , & eum patri viventem atque incolumem dedit . Liquet , Petre , quia hoc miraculum in poteftate non habuit , quod proſtratus petiit , ut exhibere potuiſſet .

πάτερ. τότε παραγινόμενος ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπος ἐπὶ τῷ τόπον μετὰ ἑῷ συνόντων (α) αὐτῶ ἀδελφῶν, ἔκλινε τὰ γόνατα εἰς προσόχην, ἕ ἐπάνω τῷ σώματος τῷ παιδὶς τῷ τιμίαν αὐτῷ κεφαλῷ ἐπικλίνας, ἕ αὐτῷ ἀνασῶς τῷς χείρας εἰς τῷ ἔρανον ὕψετενε, λέγων· κύριε ὁ Θεός, μὴ ἐπιβλέψης ἐπὶ τῷς ἀμαρτίας μου, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πῖσιν τῷ ἀνθρώπου τέτω τῷ δεομένῳ ἀνασῆναι τὸν υἱὸν αὐτῷ, καὶ ἀπόδες τῷ σώματι τέτω ἡ ἡρας ψυχῆν. ἔπω ὁ τῷς (β) τῷ ἀγίῳ εὐχῆς πληρωθείσης, ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι εἰσῆλθε, (γ) καὶ τὸ τῷ παιδίς σκῆνωμα ὄλον ἐδόνηθη, ἕ ἔμειναν τῷ χερεὶ ἐφῆλαφα, ὡσε ὑπὸ πάντων τῷ αὐτόθι παρόντων διαδιδῶν τὴν τῷ ἀγίῳ (δ) ἐπὶ τῷ παιδί γενομένην φεικῶδη θαυματεργίαν, ἔτινος τῷς χερός λαβόμενος ὁ ἅγιος τῷ πατέρι ζῶντα ἕ ὀλόκληρον (ε) παρέδωκε. ἔτω οὖν, Πέτρε, τὸ θαῦμα ἐν τῷ ἐαυτῷ ὕψεσις ἐκ ἔχεν, ἀλλὰ εἰς προσόχην ἐαυτὸν ὑπερώσας ἠτίησατο, ἵνα δυναθῆ τῷ ποῖῶσαι.

a

β γ

δ

ε

ς

ΠΕΤΡ. Πάντα ἔτω κατῶς λέγεις εἶναι ὁμολογῶ. ἐμφανῶς γὰ τῷς λόγους ἕς προέθε, ἔργους ἐπίσσωας. ἀλλ' αὐτῷ σε ἵνα εἴπης, εἰάν οἱ ἅγιοι ἄνδρες πάντα ἄπερ θέλωσι δύνανται; ἕ εἰ εἰς (ς) πάντα ἐπιτυγχάνουσιν, ἄπερ λαβεῖν ἐπιθυμοῦσιν;

Κ Ε Φ Α Λ. λγ'.

Πεεὶ ὁ παρεκάλεσε Σχολαστίνα ἡ αὐτῷ ἀδελφῆ.

ΓΡΗΓΟ-ΤΙΣ εἰσιν, Πέτρε, ἐν ταύτῃ ΡΙΟΣ. τῷ ζωῆ τῷ Παύλε ὑψηλότερος; ἀλλ' ἔπος (ζ) πεεὶ τῷ σκόλοπος τῷς σαρκὸς αὐτῷ τῷς κύνειον παρεκάλεσε, ἕ ἔπερ ἐφῆστο τυχεῖν ἐκ νδυνῆθη. ἐκ πῆτε οὖν ἕ πεεὶ ἔ βασιμῆς πατῶς Βενεδίκτης διηγήσομαί σοι. ὅτι ὑπῆρχε τι ὁ περ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐδαμῶς ἠδυνῆθη ἐκπληρῶσαι. Ἀδελφῆ ὑπῆρχε τῷ μακαρίῳ κατῷ σάρκα, ἡ ὄνομα Σχολαστίνα, (η) ἡ τῷς ἁδοκίᾳ ἔ παντοδύναμος Θεῷ ἱγιασμέ-

γ

η

νη

- δ Μf. ἐπὶ τὸ παιδίον.
ε Flor. ἀποδίδωσι.
ς εἰς deelt melius in Flor.
ζ Flor. ὑπέρ.
η Μf. ἥτις χάριτι.

Utrum Sancti cuncta quæ postulant impetrent.

PETR. Sic cuncta esse , ut asferis , constat patenter : quia verba quæ proposueras , rebus probas . Sed quæso te , ut indices si sancti viri omnia quæ volunt , possunt , & cuncta impetrant quæ desiderant obtinere .

C A P U T XXXIII.

De miraculo Scholasticæ sororis ejus .

GREGORIUS. Quisnam erit , Petre , in hac vita Paulo sublimior , qui de carnis suæ stimulo ter Dominum rogavit , & tamen quod voluit , obtinere non valuit ? Ex qua re necesse est , ut tibi de venerabili Patre Benedicto narrem , quia fuit quiddam quod voluit , sed non valuit implere . Soror namque ejus , Scholastica nomine , omni-

a Scholastica S. Benedicti soror Deo ab infantia consecrata.

- a Bessar. Benedicti, pro ejus.
α Fl. σὺν πῖς συνῆσιν αὐτῷ ἀδελφοῖς.
β τῷ ἀγίῳ deest in Flor.
γ Μf. ἕ τὸ σῶμα τῷ παιδίς ὄλον.

potenti Domino ab ipso infantie tempore dedicata, ad cum semel per annum venire consueverat. Ad quam vir Dei non longe extra januam in possessionem monasterii descendebat. Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis ejus descendit Frater: qui totum diem in Dei laudibus sacrisque colloquiis ducentes, incumbentibus jam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam federent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis femina soror ejus eum rogavit, dicens: Quæso te ne ista nocte me deferas, ut usque mane de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Cui ille respondit: Quid est quod loqueris, soror? Manere extra cellam nulloatenus possum. Tanta vero erat cœli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem femina, cum verba Fratris negantis audisset, infertis digitis manus super mensam posuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Cumque de mensa levaret caput, tanta coruscationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluvie erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque Fratres qui cum eo aderant, extra loci limen quo confederant, pedem movere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans, lacrymarum fluvios in mensam fuderat, per quas serenitatem acris ad pluviam traxit. Nec paulo tardius post oratio-

Ejus eum fratre sacra colloquia.

Orationis illius vis.

* Hinc patet prioribus etiam seculis prædica Monachis assignata. Cur vero extra Monasteria propria conveniret, Bertharius sive Beda in Sermoni de S. Scholastica, triplicem assignat causam: Ut fragilis sexus non lassesceret: Ut secularium vitarent lustratus; Quod illicitum putarent tanti lumen coenobii semineo calcari pede. Ex Samm. & Quir.

νη ὑπῆρχεν ἐν νεότητι αὐτῆς. αὐτὴ ἐν ἀπαξ ἔειπεν ἕδος εἶχε πρὸς τὴν μακάριον αὐτῆς ἀδελφὸν καθίστασθαι. πρὸς αὐτὸν ὁ δὲ Θεὸς ἀνδρῶπος, ἐμνήσθη ἐξω τῆς πόλεως ἐν κτήματι ἑξ μοναστηρίου κατήρχετο. ἐν μιᾷ οὐκ ἡμέρᾳ παρεγένετο πρὸς αὐτὴν κατὰ τὸ σκεῦος ὃ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπος, ἀμα τῆς ἡμέρας (α) μαθητῶν. πᾶσαν δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ταῖς τῶν ἱερῶν λογίων, ἡ δὲ θεοπνεύτων γραφῶν διηγήσει χαλασάντες (β) ὁφίας γενομένης, ἡ δὲ λοιπὸν ἔτι σκοτίας ἔσσης, ἀπαπεσόντες, ἔσσης μετελάμβανον. ἐν δὲ τῷ αὐτῆς ἡμέρᾳ, ἡ δὲ τῆς θεοπνεύτων γραφῶν ὁμιλία ἐγλασθίζειν, τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς (γ) μέρος διδραμῆ. ἡ δὲ ἐν ἱερῶν τῶν τιμῶν ἐκείνη παρθέτος ἡ κατὰ σάρκα αὐτῆς ἀδελφὴ ἡγήσατο αὐτὸν, λέγουσα· ὡς καλῶ σε, ἀδελφέ μου, μὴ ἐάσης με τῆς νυκτὸς ταύτης, ἵνα μέλλω πρῶτα πρὸς τὴν ἐπερανίαν χαρᾶς, ἡ δὲ τῆς αἰδίου ἀγαλλομαζωγῆς. πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος ἀπεκρίθη· τί ἐστὶν ὃ λέγεις, ἀδελφὴ; ἐξω ἔξω κελεύω με ἐδάμῳ μένειν δύναμαι. τοιαύτη ἐν ὄψι αἰὲρ ὑπῆρχεν, ὡς μηδαμῶς ἴκλος νεφέλης φαίνεσθαι. ἡ δὲ ἀγιωτάτη ἐκείνη παρθέτος θεασαμένη τὴν ἀδελφὸν μηδαμῶς ἐξῆλθε τῆς ἑαυτῆς παρακλίσει, πλέξασα τὴν ἑαυτῆς δακτύλους, ἐπαύσθη τῆς ἑαυτῆς, πρὸς τὴν ὑπερανίαν δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἑαυτῆς κεφαλῆν κλίνας, τὴν παντοδύναμον Θεὸν ἐδυσώπει. ἐγένετο δὲ ἐν (δ) τῷ αἰσθητῶν τῶν αὐτῆς κεφαλῆν ὑπὸ τῆς ἑαυτῆς, ποσῶν ἀστράτων ἡ βροντῆς ἡχος, ἡ δὲ οὐκ ἔσσης ἐπικολέθησαν ἐκχυσίαι, ὡς καὶ τῶν σεβάσιμων τῶν Θεῷ ἀνδρῶπων Βενέδικτων, μὴτε τὴν σὺν αὐτῶν ὡς ἀγαλλομαζωγῆς δύνασθαι τῆς οὐκ ἔσσης φλῆξ βραχὺ τὴν ἐξω προελθεῖν. ἡ δὲ ἀγιωτάτη ἐκείνη ἔσσης τῶν κεφαλῆν ἐν ταῖς χερσὶν, οἷς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑαυτῆς κλίνας, δακρύων ποταμὸς ὡς ἔσσης, διὸν τῶν αἰερῶν ὄψιν εἰς πλῆθος οὐκ ἔσσης μετέβαλεν, ὡς μετὰ τῶν ὄψιν ἡ τῶν ὕδατος ἐπικολέθησε (ε) κίνησης. ποσαύτη δὲ τῶν ὄψιν αὐτῆς

α Flor. τῶν ἑαυτῆς μαθητῶν.

β Ms. ὁφίας δὲ γενομένης ἡ δὲ λοιπὸν ἔσσης σκοτίας.

γ μέρος δεεστ in Flor. qui mox κατὰ σάρκα ἀδελφὴ tantum habet.

δ Flor. non habet ἐν τῷ αἰσθητῶν τὴν αὐτῆς κεφαλῆν ἀπὸ τῆς τραπέζης.

ε Ms. χυσις.

nem inundatio illa secuta est, sed tanta fuit convenientia orationis & inundationis, ut de mensa caput jam cum tonitruo levaret: quatenus unum idemque esset momentum, & levare caput, & pluviam^a deponere. Tunc vir Dei inter coruscos & tonitruos atque ingentis pluviae inundationem, videns se ad monasterium non posse remeare, cœpit conqueri contristatus, dicens: Parcat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogavi, & audire me noluisti: rogavi Dominum meum, & audivit me. Modo ergo si potes, egredere, & me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens, qui remanere sponte noluit, in loco mansit invitus. Sicque factum est, ut totam noctem^b pervigilem ducerent, atque per sacra spiritualis vitæ colloquia sese vicaria relatione satiarent. Qua de re dixi eum voluisse aliquid, sed minime potuisse: quia si venerabilis viri mentem aspiciamus, dubium non est^c quod eandem serenitatem voluerit, in qua descenderat, permanere; sed contra hoc quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex feminae pectore miraculum invenit. Nec mirum quod plus illo femina, quæ diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit: quia enim juxta Johannis vocem, *Deus caritas est*, justo valde judicio illa plus potuit, quæ amplius amavit.

PETR. Fateor, multum placet quod dicis.

^a Best. dimittere.

^b Duo Carnot. Bigot. & Becc. *pervigiles*. Mox in Nan. deest *sacra*.

^c Nan. *in eadem noluerit mansione*, in qua descenderat permanere.

ὡς ἡ δύναμις, ὡς ἡ ἐαυτῆς κεφαλὴ ἐκ τῆς ξαπέζης μετὰ τῆς ἰβροντῆς ἤχου ἀναστῆσαι, ἕξ ἐν μιᾷ κερῆ ροπῇ ἢ ἀμφοτέρων γενέσθαι συνέλθειν, τὴν τε τῆς κεφαλῆς τῆς ἰερᾶς παρθένου ἀναίσθητον, ἕξ ἢ τῆς ὑπερῶς κατένεξιν· ὁ δὲ μακάριος κατανοήσας μὴ δύνασθαι ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ μοναστήριον ἐπιστρέφειν, εὗρε τὴν ἑξ ἀβραμῶν ἕξ βροντῆς ταραχὴν, ἕξ τὴν πσαύτην τῆς ὑπερῶς ἐπίκλυσιν, λυπηθεὶς εἶπε πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἀδελφῆν· συγχωρήσει σοι ὁ παντοδύναμος Θεὸς, ἀδελφή. τί ἐστὶν ὁ ἐποίησας, ἄρως ὃν ἀποκεθεῖσα, εἶπεν· ἰδὲ παρεκάλεσά σε, ἕξ ὑπακούσαι με ἐν ἠθέλισας, παρεκάλεσα ἢ (α) κύνειν, ἕξ εἰσήκουσέ με. ἀρτίως λοιπὸν ἐὰν δύνησαι ἐξελθε, καὶ με καταλείψας ἐν τῷ μοναστήριον ἀπέλθε. αὐτὸς ἐν ὧ τῆ οἴκου προκύψαι μὴ δυνάμενος, ἐκείσας ἐν τῷ τόπῳ μέναι μὴ ἀναχόμενος, ἀκείσας ἔμενει (β) παρ’ αὐτῆς. καὶ οὕτως δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην ἀγρυπνοῦντες διετέλσαν ἐν τοῖς τῆς αἰωνίας ζωῆς ῥήμασι, ἕξ τοῖς ἑξ θεοπνεύτων γραμμάτων διηγῆμασι ἑαυτῆς ἐμπλήσαντες. ἰδὲ οὖν οὐδὲ τότε εἶρηκα διελεῖσθαι αὐτὸν ποιῆσαι τι, ἕξ μὴ ἰχύσαι. ἐὰν δὲ τῆς βασιμῆς τότε πατρός τὸ θέλημα κατανοήσωμεν, εἶχε εὐείσκημεν τῶν διασάντων. αὐτὴν γὰρ ἢ εὐδίαν ἢ θελεῖ ἀσχεμεῖναι, ἢ ἡνπερ συνέβη εἶναι, ὅτε ὑπὸ τῆς (γ) μονῆς κατέβη πρὸς τὴν ὀστωπῆταιν αὐτῆς ἀδελφῆν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον γέγονεν, ὅπερ ἠθέλησε εὗρε τῆς τῆς Θεοῦ δυνάμεως ἐν τῇ ἑαυτῆς ἱεροτάτη παρθένῳ ἕξ ἀδελφῆν θαῦμα. θαυμαστὸν γὰρ ὄντως ἐστὶν, ὅτι ἡ παρθένος ἐπὶ ἐνέτω τῶν κερῶν πλείον ἂν τῆς ἡδυνήθη, ἢ τις μεγάλως ἢ ἀδελφὸν ἐπεπόθει θεάσασθαι. κατὰ γὰρ τὴν Ἰωάννη φωνὴν ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. δικαία οὖν πάντων τῆς κείσει πλείον ἡδυνήθη ἐκείνη, ἢ τις πλείον ἠγαπήσεν.

PETR. Ομολογῶ, ἕξ πάντων μοι ἀρέσκει ὁ λόγος.

^a Ms. τὸν θεὸν με... ἀρτίως δὲ λοιπὸν ἐὰν δύνησαι.

^β Deest παρ’ αὐτῆς in Flor.

^γ Ms. μονῆς εἰσήλθεν.

CAPUT XXXIV.

Κ Ε Φ Α Λ Α. λδ'.

*De anima sororis ejus visa qualiter
e corpore sit egressa.*

Περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῆ ἀδελφῆς Σχο-
λαστίνας, πῶς αὐτὴ εἶδεν, ὡσεὶ πει-
σερὰν εἰς ἕρπυλιν ἀνεπαμύνω.

a GREGO-^a RIUS. **C**umque die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium rediit. **b** Cum ecce post triduum in cella consistens, elevatis in aera oculis vidit ejusdem sororis suae animam de ejus corpore egressam, in columbae specie caeli secreta penetrare. Qui tantae ejus gloriae congaudens, omnipotenti Deo in hymnis & laudibus gratias reddidit, **c** ejusque obitum Fratribus denuntiavit. Quos etiam protinus misit, ut ejus corpus ad monasterium deferrent, atque in sepulcro quod sibi ipse paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens una semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret.

ΓΡΗΓΟ-^a ΤΗ **T**ῆ ἕν ἐξ ἑτῆς ἡμέρας, ἢ αὐτῆ ΡΙΟΣ. σεβάσιμος παρθένος εἰς τὸ ἑαυτῆς κελίον ἀνεχώρησεν. ὡσαύτως δὲ ἔχ ὁ τῆ Θεῶ ἀνθρώπος εἰ τῷ μοναστείῳ αὐτῆ ὑπέστρεψε. ἔχ ἰδὼ μετὰ τρίτῳ ἡμέραν εἰ τῷ ἑαυτῆ κελίῳ ἐξῶς, ἐπάρας εἰ τῷ αἵμα τῆς ἐφθαλμῶς, εἶδε τὴ ὁσίαν αὐτῆ ἀδελφῆς ἢ ἀγίαν ψυχὴν ἐκ τῆ σώματος αὐτῆς εἰ εἶδεν πεισερὰς ὕψελθῶσαν, ἔ ἐπὶ πῆ τῆ ἕρπυλιν (α) μυσθία ἀναληφθεῖσαν. ὅ- ^a σις τῆ ποσῶτη δόξη αὐτῆς συχαυρόμενος, τῷ παιπιδυλάμῳ Θεῷ εἰ ὕμοις ἔ ἀνοις εὐχαριστίας ἀπέδωκε, ἔχ ἢ αὐτῆς τελείωσιν τοῖς ἀδελφοῖς ἐμήνυσεν. ἔς ἔχ ἀπίσθηλεν εὐθῶς, ἵνα τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἔχ τίμιον σῶμα εἰς τὸ μοναστείον ἀγάγῳσιν, ἔχ εἰ τῷ μνήματι, ὃ λέβ (β) ἑαυτῶς ἐπομιάσας, ^β θάψῳσιν. ὦν γὰ ὁ νῆς εἰ ἀγίῳ πνεύμα- ^γ τι ὑψωμένος λέβ ἐπ' ἀλλήλοις, ἔχ πρὸς Θεὸν ἔχαιπαιτὸς (γ) ἀνατεταγμένος ὑπῆρ- ^γ χεν, τῆσιν τῶ πανίερα σώματι ἔτε ἢ ταυτὴ χραῖσαι ἠδύνατο.

CAPUT XXXV.

Κ Ε Φ Α Λ Α. λε'.

*De mundo ante oculos ejus collecto,
& de anima Germani Capua-
ne civitatis Episcopi.*

Περὶ τῆς ψυχῆς Γερμανῶ ἐπισκόπου πόλεως
Καπυῆς.

d **A**lio quoque tempore ^d Servandus diaconus, atque Abbas ejus monasterii, quod in Campaniae partibus a Liberio quondam patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia ex more convenerat. Ejus quippe monasterium frequentabat; ut quia idem quoque vir doctrina gratiae caelestis in-

EN ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ Σερβανδὸς ἔχαι-
κονος καὶ ἠγέμελος τῶ μοναστείῳ
τῶ ἔχαικίμενος εἰ τοῖς μέρεσι τὴ Καμ-
πανίας, ὑπὸ Διβείῳ τῶ τλυικαῦτα Πα-
τρικίῳ κτιδέντος, πρὸς ἢ μακάριον πατέ-
ρα Βενέδικτον ἐπισκέψῳς ἔχαιεν εἰ τῶ μο-
ναστείῳ παρέβαλεν, ἔθος ἔχων τῆτο ποιῆν.
ἔχ αὐτὸς γὰρ ὁ ἀνὴρ διδασκῆς ἔχαιε ἀνά-
πλευας ὑπῆρχεν. ἑαυτῆς ἔν πῆς μελιρῶ-
τοις

Qui piorum
suaves cibi.

^a Cod. S. M. delevit que altero ut
superfcriberet quosdam: Bessar habet femina
Scholastica ad.

^b Coluur S. Scholastica die X. Fe-
bruarii.

^c Bessar. resulit: quos etiam misit ut.

^d Praesuit Monasterio S. Sebastiani in

urbe Alstrina. De Liberio Patricio vide
Hæst. Mabill. Vid. Quirin. in notis ad hoc
caput. E. V.

^a Mss. σκηνώματα.

^β Mss. ἢ αὐτῆς ἐπομιάσας.

^γ Mss. ἀνατεταγμένος ὑπῆρχεν. Sic &
Flor.

fluebat, dulcia sibi invicem vitæ verba transfunderent, & suavem cibum cœlestis patriæ, quia adhuc perfecte gaudendo non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumque hora jam quietis a exigeret: in cujus turris superioribus se venerabilis Benedictus, in ejus quoque inferioribus se Servandus diaconus collocavit: quo videlicet in loco b inferiora superioribus pervius continuabat ascensus. Ante eandem vero turrim largius erat habitaculum, in quo utriusque discipuli quiescebant. Cumque vir Dei Benedictus quiescentibus adhuc Fratribus instans vigiliis, nocturnæ orationis tempora prævenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Deum deprecans, subito in tempesta noctis hora respiciens, vidit fufam lucem defuper, cunctas noctis tenebras effugasse, tantoque splendore clarescere, ut diem vinceret lux illa quæ inter tenebras radiasset. Mira autem res valde in hac c speculatione secuta est: quia sicut post ipse narravit, omnis etiam mundum velut sub uno solis radio collectus, ante oculos ejus adductus est. Qui venerabilis Pater, dum intentam oculorum aciem in hoc splendore, coruscæ lucis infingeret, vidit Germani Capuani Episcopi animam d in sphaera ignea ab Angelis in cœlum ferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi, Servandum diaconum iterato bis terque ejus nomine, cum clamoris magnitudine vocavit. Cum-

ποις τῆς αἰωνίης ζωῆς ῥήμασιν ἀρδεύσαντες, (α) ἤδη τὰ τὸ ἡδυπάτης βρώσεως ἀπήλασαν, τῆς ἐπερανίης παζίδος ἀκορίσω πόθω ὀρεγόμενοι. (β) ἔν τῷ τέτοις αἰεὶ ἐξυφώντας ἑαυτὸς ἑώραν, κόρον τῆς ποιότητος πνευματικῆς ἑυφῆς μὴ εἰσδεχόμενοι. ὅτε δὲ ἐν αἰδοπῆς προσῆς ἢ τῷ σώματος κεία ἀπήτει, σενάζοντες ταύτῳ μετελάμβανον. τῷ δὲ καιρῷ ἡσυχάζειν ἀπαυτοῦτος, ἐν τῷ ἑαυτῷ πύργῳ ὁ δὲ λαβέσματος πατήρ Βενέδικτος ἀνήλθε. ὡσαύτως δὲ ἐν Σερβαυδὸς ὁ δὲ λίκονος ἐν τοῖς αὐτῷ (γ) καταγωγίσι εἰσοικίδθη, ἐν ᾧ πόπῳ τὰ (δ) κατώγεια τοῖς ἀνώγεισι δὲ τῷ τετο κατεσκυάθησαν, ἵνα ἐν σωπύμῳ ἢ αἰδοδος γίνηται. ἀντικρυς δὲ τῷ πύργῳ, οἴκημα ἕτερον ὑπῆρχεν, ἐνθα τῷ ἀμφοτέρων οἱ μαθηταὶ ἡσυχάζον. ὁ δὲ τῷ Θεῷ θεράπων Βενέδικτος, ἐτι ἡδὲ ἀδελφῶν αἰαπαυομένων, τῇ πανύχῳ τὸ νυκτεινῆς προσδύλης ἄρα ἀπαντας φοροθάσας ἐν τῇ ἑαυτῷ θυεῖδι ἐσῶς, ἐν τὸν παντοδύναμον Θεὸν δυσωπῶν, αἰφνίδιον ἐν τῇ τῆς νυκτὸς (ε) ἀωεῖα ἀναβλέψας, εἶδε. ἐν ἰδὲ φωτοχυσία ἐφαίνε πολλὴ ἑραυόθεν, ὡσεὶ παῖσαν τὴν τὸ νυκτὸς σκοτίαν φυγαδύθῳ. τούτῳ δὲ φωτὶ ἢ νύξ ἐκείνη καταλαμπαυκίδθη, ὡσεὶ ἐν τῷ ἑραυόθεν καταλάμψαντος φωτός. θαύματος δὲ πλῆρες μυσίειον ἐν τῇ τὸ ὄπτασίας ἐκείνης ἄρα ἐσηκολέθησεν, καθῶς ὁ αὐτὸς πατήρ μετέπειτα διηγῆσατο. εἶδον γὰρ, ἑφασκεν, καὶ ἰδὲ ὄλος ὁ κόσμος, ὡς ὑπὸ μίαν τῷ ἡλίῳ ἀκτῖνα ἑὺ σωηθροιδεῖς. ἐτι δὲ ταύτῃ τῷ φωτὸς τῇ λαμπαρότητι ἀτενῶς προσέχων, εἶδε Γερμανὸς τῷ Καπύης ἐπισκόπῳ τὴν ἀγίαν ψυχὴν ἐν πνευῖνῃ σφαίρᾳ ὑπὸ ἀγγέλων ἐν τῷ ἑραυῷ (ς) εἶδα λαμπαυομένην. τότε ὁ τίμιος πατήρ Βενέδικτος τῆς φαβερῆς ταύτης ὀράσεως κοινανόν τε ἑ μάρτυρα ἀποκατασῆσαι θέλων, Σερβαυδὸν τὸν δὲ λίκονον μετὰ κρυαυῆς ἰχυραῆς δις καὶ τρίς τῶτον ἐ-

β

γ δ

ε

ς

c Omnem mundum velut sub uno solis radio collectum vidit S. Bened.

a In edit. Guffany. post exigeret legitur: ut se sopori dare debuissent, turris erat eodem in loco constituta, qua super totius cellæ habitaculum imminebat, in cujus turris. &c. Hæc absunt a MSS. & edicis inquit Sammarthanus: ac Quirinus; Non omnino verum est abesse a MSS. nec enim absunt a nostris. Bessar. habet in cuiusdam turris. E. V.
b Bess. ab inferiori . . . discipuli habitabant.

X 2 κα-
c Comp. eandem speculationem.
d ius Subl. in specie. Colitur S. Germanus 30. Octobris.
α In Flor. deest ἡδη τὰ τῆς.
β In Flor. deest integrum hoc membrum.
γ Mss. καταγωγίσι . . . ἀνώγεισι.
δ Mss. κατώγεια τοῖς ἀνώγεισι. Fl. τὰ κατώγεια τοῖς ἀνώγεισι.
ε Mss. ἄρα.
ς Flor. ἀναλαμβ.

que ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus, ascendit, respexit, partemque ^a jam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obfufefcenti miraculum, vir Dei per ordinem quæ fuerant gesta narravit, statimque in Casinum castrum religioso viro Theoprobato mandavit, ut ad Capuanam urbem sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano Episcopo ageretur, agnosceret & indicaret. Factumque est, & reverentissimum virum Germanum Episcopum, is qui misifus fuerat, jam defunctum reperit, & requirens subtiliter agnovit eodem momento fuisse illius obitum, quo vir Domini ejus cognovit ^b ascensum.

PETR. Mira res valde, & vehementer stupenda. Sed hoc quod dictum est, quia ante oculos ipsius quasi sub uno solis radio collectus omnis mundus adductus est, sicut nunquam expertus sum, ita nec conjicere scio quonam ordine fieri potest, ut mundus omnis ab homine uno videatur.

Qui hoc factum.

GREGOR. Fixum tene, Petre, quod loquor: quia animæ videnti Creatorem angusta est omnis creatura. Quamlibet etenim parum de luce Creatoris aspexerit, breve ei fit omne quod creatum est: quia ipsa luce visionis intimæ, mentis laxatur finis tantumque expanditur in Deo, ut superior existat mundo: fit vero ipsa videntis anima etiam super semetipsam. Cumque in Dei lumine rapitur super se, in interioribus ampliatur; & ^c dum se sub se conspiciat exaltata, comprehendit quam breve fit quod

^a In Bess. partem jam exiguam tanti luminis vidit.

^b Ius Aud. Lyr. Becc. Prat. Bigor. abscessum.

^c Prat. & Ius Gemet. dum se sub se mens. Nan. dum se super se.

^a Mss. Καπύνη.

^β Mss. αὐτῆ ἄρα ἔ' ῥόπη.

κάλειεν. ἐκείνος δὲ παραχθείς, ἐπὶ τῇ ἀσυνήθει τῷ πατρὸς κρωγῇ, ἐκθαμβος, ἕσπεδαῖος αἰῆλθεν. ἐθεάσατο δὲ ἔ τὸ πᾶν τὴ ὀράσεως, μέρος δὲ βραχὺ τῷ φωτὸς ἐκείνου ἔώρακεν. αὐτῆ δὲ ἐκπλαγέντος ἐπὶ τῆς θαύματι, ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος καθεξῆς αὐτῆς, ἄπερ ἐθεάσατο διηγήσατο. παραυτῆ δὲ ἐν τῷ κάσρῳ Κασίῳ τῷ σπεδαμοτάτῳ αἰδεὶ Θεοπρέπῳ ἀπέσειλεν, ὅπως εν (α) Καπύνη τῇ πόλει πέμφη, ἕ, τῆ σπεδὶ Γερμανῶ τῷ ἐπισκόπῳ σαφῶς διαγιῶ, ἔ' μνησῆ αὐτῆς. τῆτε δὲ γεροῖτος ὁ ἄποσαλῆς λοιπὸν τὸν ἐν ἀγίοις Γερμανὸν ἕ ἐπίσκοπον ἐν κειῶ τελεωδέγυτε εἶρεν. ἐρρόνήσας δὲ ἕ ἀκειβῶς μαδᾶν, ἔγνω ὅτι ἐν (β) αὐτῇ τῇ ῥόπῃ ἡ τελεῖσις αὐτῶ γέγονεν, ἐν ἡ ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος ἐθεάσατο τῷ πρὸς ἔργον αὐτῆ ἀνοδον.

PETR. Θαυμασὸν πρᾶγμα σφόδρα, ἔ' λίαν ἐκπληγτόν με. ἀλλὰ τῷτο ὅπερ ἐρρέθη ἔρετῶ, πῶς εἰόπιον ἕβ' ὀφθαλμῶν τῷ δικαίῳ, ἀσει ὑπὸ μίαν τῶ ἡλίῳ ἀκτῖνα, ἄπαντα ἕ κόσμον συναχθῆναι πρὸ τῆς κοινῆς ἀνασάσεως; ἀλλ' ἐδὲ καταλαβέσθαι τῷτο δύναμαι, ποία τίξει γενέσθαι ὀφείλει, ἵνα πᾶς ὁ κόσμος ὑπὸ ἀνδρώπε ἐνὸς ὀραθῆ;

ΓΡΗΓ. Ασφαλῶς κάτεχε, Πέτρε, ὅπερ λέγω. ψυχῇ τῇ θεωμένη ἕ κτίσῃν πᾶσα ἡ κτίσις (γ) σεπῆ αὐτῇ ἐσιν. ὅσις οὐδ' ὀλίγον τι τῷ φωτὸς τῷ κτίσις ἐθεάσατο, μικρὸν αὐτῆ γίνεται πᾶν μέρος ἕ κτισμάτων. ὅτι αὐτῇ ἡ τῷ φωτὸς θεωεία ἐύδον (δ) ἐν τῷ νοῖν ἐπλατυνεται, ἕ ποῦτον πρὸς Θεὸν ἐραπλοῖ τὸν νοῦ, ὡσε λοιπὸν ἀνώτερος παντὸς τῷ κόσμου (ε) καθίσταται, γίνεται δὲ αὐτῇ ἡ τῷ θεωρούτος ψυχῇ κατ' ἐαυτῷ. ἡνῖκα δὲ ἐν τῷ τῷ Θεῷ φωτὶ ἀρξῆται ἀρπάξεται, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς ἐν τοῖς εἰδοτέροις πλατυνεται. ὅταν δὲ ἐαυτῷ πλατυνέσῃ θεάσῃν θεάσῃται, ἐπιγινώσκει ὅσον (ς) βρα-

γ Mss. σεπῆ αὐτῇ ἐσιν. ὅσις ἐν ὀλίγονι τῷ φωτὸς τῷ κτίσις ἐθεάσατο.

δ Mss. ἐν τῷ νοῖ. Fl. ἐνδοθεν ἐν τῷ νοῖ.

ε Forfan legendum καθίστασθαι.

ς Corrupte in editis βραχύς ἐσιν; unde mss. lectionem præferendam duximus. In Flor. βραχύς.

a
 comprehendere humiliata non poterat . Vir ergo Dei , ^a qui intuens globum igneum , Angelos quoque ad cœlum redeuntes videbat , hæc proculdubio cernere non nisi in Dei lumine poterat . Quid itaque mirum si mundum ante se collectum vidit , qui sublevatus in mentis lumine extra mundum fuit ? Quod autem collectus mundus ante ejus oculos dicitur , non cœlum & terra contracta est , sed videntis animus est dilatatus , qui in Deo raptus videre sine difficultate potuit omne quod infra Deum est . ^b In illa ergo luce quæ exterioribus oculis fulsit , lux interior in mente fuit , quæ videntis animum cum ad superiora rapuit , ei quam angusta essent omnia inferiora , monstravit .

PETR. Videor mihi utiliter non intellexisse quæ dixeras , quando ex tarditate mea tantum crevit expositio tua . Sed quia hæc liquido meis sensibus infudisti , quæso ut ad narrationis ordinem redeas .

C A P U T XXXVI.

Quod regulam monachorum scripserit .

GREGO- **L**ibet , Petre , adhuc RIUS . **L**ide hoc venerabili Patre multa narrare ; sed quædam ejus studiose prætereo , quia ad aliorum gesta evolventa festino . Hoc autem nolo te lateat , quod vir Dei inter tot miracula , quibus in mundo claruit , doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit . Nam scripsit Monachorum regulam , discretione præcipuam , sermone luculentam . Cujus si quis

S. Benedictus doctrina conspicuus .

^a Nan. qui intueri globos igneos, angelosque ad cœlos redeuntes . Editi & ius Carn. qui in terris .

^b Bellar. In illa ergo luce , qua exterioribus oculis illuminavit animum ; quia

βραχύ εἰσιν , ὅπερ ἐν τῇ ταπεινώσει ἴσα καταχεῖν ἐκ ἡδύνατο . ὁ τοίνυν ἀνὴρ ἕτος ὁ τὴν τῶ πυρός σφῆραιν θεασάμενος , ἢ τῆς ἀγγέλων ἐν τῷ ἔραυῷ ὑποσρέφοντας , προδήλως τῆτο θεωρήσασα ἐκ ἡδύνατο , εἰ μὴ ἐν τῷ φωτὶ τῶ Θεῶ ὑπῆρχε . τί οὐδὲν θαυμαστόν , εἰ ἢ κόσμον ὅλον εὐόπιον ἠψῆσασα χθόνει εἶδεν , ὅπως ὑψωθεὶς ἐν τῷ νοερῷ φωτὶ ἔξω τῶ κόσμου ὑπῆρχεν ; ὅτι δὲ σωελθὼν ἀπᾶς ὁ κόσμος εὐόπιον ἦ ὀφθαλμῶν ἠψῆ εἴρηται . ἐχὶ ὁ ἔραυός ἢ ἢ ἢ παρῆσιν ἐπὶ τὸ αὐτό . ἀλλὰ τῶ θεωροῦτος ἢ ψυχὴ ἰπλατύνθη , ἢ τις πρὸς Θεὸν ἀρπαγεῖσα ἀνδρὸ δυσκολίας θεωρῆσαι ἡδυνήθη , ἔκασον ὅπερ εὐδον τῶ Θεῶ εἰσιν . ἐν αὐτῷ οὐ τῷ φωτὶ τῷ ἐν τοῖς ἔξωθεν ὀφθαλμοῖς ὄξασράφοντι , φῶς ἐνδότερον ἐν τοῖς ἢ ψυχῆς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ὑπῆρχεν . ὁ γὰρ τὴν ψυχὴν θεασάμενος ἐν ὑψίσοις ἀρπαγεῖσαν (α) εἰδέχθη αὐτῷ , πόσον αὐτῷ σενώπατά εἰσιν πάντε τὰ κατώτερα μέρη .

PETR. Ορῶ εἰμὴ μὴ ἐπιγνόντα ἀκειβῶς ἀπὲρ εἴρηκας . Ἐὰ γὰρ τὴν ἐμὴν βραδύτητα , ἢ ὀξήγησὶς σε τοσούτον ἐκπεύνασεν . ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα ἀρτίως σαφῶς ἐν τῇ ἐμῇ ὀξανοῖα ὄξέχεας , αὐτῷ ὅπως (β) ἐν τῇ τῆς διηγήσεως τάξει ἐπανέλθης .

K E Φ A Λ λς'.

Πεὶ τῶ συγγραφέντος παρ' αὐτῶ μοναχικῶ κανόνος .

ΓΡΗΓΟ- **H**ΔΕΩΣ , Πέτρε , ἔτι ΠΕ- ΡΙΟΣ . **H**εὶ ἔ σεβασμίς τέτα ἀνδρός πολλά διηγέμην , ἀλλὰ σπαδῆ τὰ μὲν ἦ ἠψῆ ἀδαστρέλω , ἔξω τὸ εἰς τὰ ἦ ἄλλων πεπραγμένα με σπῶδεν . τῆτο δὲ σε ἀγνοεῖν εἰ θέλω , ὅτι σὺ τοῖς θαύμασι , δὶ ἠν ὁ τῶ Θεῶ ἀνθρώπος ἐν τῷ κόσμῳ εἰδέχθη , ἢ διδασκαλίᾳ λόγῳ εἰ μεξίως διέλαμψε . διετυπῶσατο γὰρ τῶς ἦ μοναχῶν κανόνας ἔχεκίσει ὄξαιρέτω ἢ λόγῳ φωσοεἶδῃ . ἔτινος , ἐάν τις θελήσειεν ἀκειβῶς τάτε ἦθη ἢ ἢ πολιτείαν καταμαθεῖν , δύνα-

ad superiora rapuit , quam angusta essent omnia inferiora monstravit . Pleriq. cum Germ. etiam habent quia ad sup.

^a Mss. εἰδέχθη πόσον αὐτῷ . Sic & Fl.

^β Fl. longe melius ἐπὶ τὴν τῆς διηγήσεως τάξιν .

a
 velit subtilius mores vitamque cognoscere, potest in eadem institutione regulæ, omnes a magisterii illius actus invenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter decere, quam vixit.

δύναται ἐν τῇ αὐτῇ συγγραφῇ τῆ κανόνος, πᾶσαν τὴν τῆ διδασκίης αὐτῆ διαγωγὴν ἐπιτηδεύει. ὁ δὲ ἄγιος ἐκείνος ἀνὴρ ἐδαμῶς ἰδρυμένη ἄλλως πως διδάξαι ἢ παιδεύσαι, εἰ μὴ κατὰ τὸν ἴσον.

C A P U T XXXVII.

Κ Ε Φ Α Λ Α λζʹ.

De prophetia sui exitus Fratribus denuntiata.

Περί τῆς ἐαυτοῦ ἕξοδος, ἡ τῶν ἀδελφῶν προείρηκεν.

b
 Eodem vero anno, quo de hac vita erat exiturus, quibusdam discipulis secum conversantibus, quibusdam longe manentibus, sanctissimi sui obitus denuntiavit diem: præsentibus indicans, ut audita c per silentium tegerent; absentibus indicans, quod vel quale eis signum fieret, quando ejus anima de corpore exiret. Ante sextum vero sui exitus diem aperiri sibi sepulturam jubet. Qui mox correptus febribus, acri cœpit d ardore fatigari. Cumque per dies singulos languor ingravesceret, sexta die portari se in Oratorium a discipulis fecit, ibique exitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione munivit, atque inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans, erectis in cœlum manibus stetit, & ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Qua scilicet die duobus de e eo Fratribus, uni in cella commoranti, alteri autem longius posito, revelatio unius atque indifsimilis visionis apparuit. f Viderunt namque quia strata palliis atque innumeris coruscis lampadibus

EN τῶν χρόνων, ἐν ᾧ ἤμελλεν ὁ αἰοδιμος ἕτος ἀνὴρ ἐκ ταύτης τῆς προσκαιρίας ζωῆς (α) ἐκδημεῖν, τοῖς συνῶσιν αὐτῶ μαθηταῖς αὐτῶ, ἡ τοῖς ἐκ μήκους οἰκῶσι τῆς ἀγίας αὐτῆ τελούτης ἡ ἡμέραν ἐμήνυσε. ἡ τοῖς μὲν παρῶσι διαμαρτίρητο λέγων, μουσικῶς ἐν ἑαυτοῖς κατέχευεν τὰ ἐν τοῖς αἰσίν αὐτῶν ἀκρυδέντα. τοῖς δὲ ἀγῶσιν ἐμήνυσε ὁποῖον αὐτοῖς σημεῖον γενήσεται, ὅτε ἡ ψυχὴ αὐτῆ ἐκ τοῦ σώματος μέλλει ἕξιέναι. ὡς ἔν ἑκτῆς ἡμέρας τῆς αὐτῆ παντίμω τελούτης, ἀνεψυχθῆναι τὸ ἑαυτῆ μνημεῖον ἐκέλευσε, ἡ δὲ ἑως πυρετῶ σφοδρῶτα φεπεσῶν, τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἐκκαύσεως λοιπὸν αἰ τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἐλεπτύοντο. ὁρῶν δὲ ἑαυτὸν καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ὡς εἰπεῖν, ἐκ τοῦ λαβροτάτου πυρετῶ ἐκλιμπάνοντα, τῇ ἑκτῇ ἡμέρᾳ (β) βασαχθῆναι ἑαυτὸν ὑπὸ ἱστῶ μαθητῶν ἡ ἐν τῶ εὐκτινείῳ ἀπικηθῆναι πεποίηκεν. ἐκεῖ αὐτῶ τὴν ἑαυτῶ ἕξοδον τῇ ὑποδοχῇ τῆ διαποτικῆ σώματός τε ἔ αἵματος ἐσηέξε, ἡ ἐν μέσῳ ἱστῶ μαθητῶν ἐσῶς, τῆς ἀνῆστῶ χερσὶ τὰ ἀδύνατα μέλη ὑποσπείζόμενος, ὑψάσας ἐν τῶ ἕραιῶ τῆς χεῖρας, ἐση κατὰ ἀνατολῆς, ἔ τὴν ἡγιασμένῳ ἡ καθαρῶτάτῳ αὐτῆ ψυχῆν σὺν τῇ προσδύχῃ εἰς ἕρανῆς (γ) ἀνοφάεισε. ἐν αὐτῇ οὐτῶ τῇ ἡμέρᾳ δυσὶν ἀδελφοῖς, τῶ μὲν ἐνὶ ἐν τῶ ἑαυτῶ κελίῳ ἡσυχάζοντι, τῶ δὲ ἐτέρῳ κίκοθεν οἰκῶσι, ὡπαλύφης μία ἡ ἐ-

S. Benedictus Sacramentis munus in oratione stans animam efflat.

a Bess. Magistri.
 b Intricatissimam de die & anno eternali S. Benedicti quæstionem prolixius pertractatam videtis apud Quirinum in i otis ad hoc caput. E. V.
 c Prat. pro silentio. Mox in Bess. sui obitus . . . a discipulis iussit.
 d aus Gemet. dolere.

e Nan. de confratribus.
 f aus Carn. Bigot. Becc. namque viam statam . . . qua.
 a Ms. addit πρὸς τὸν θεόν. Flor. ἡ πρὸς θεὸν ἐκδημεῖν.
 β Ms. ἐκέλευσε βασαχθῆναι.
 γ Ms. ἀνέπεμφεν. ἐν αὐτῇ ἔν ἕραι. Etiam Fl. ἀνέπεμφεν.

via recto Orientis tramite ab ejus cella in cœlum usque tendebatur. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cujus esset via quam cernerent, inquisivit. Illi autem se nescire professi sunt. Quibus ipse ait: Hęc est via, qua dilectus Domino cœlum Benedictus ascendit. Tunc itaque sancti viri obitum sicut præsentes discipuli viderunt, ita absentes ex signo quod eis prædictum fuerat, agnoverunt. Sepultus vero est in Oratorio beati Johannis Baptistæ, quod destructa ara Apollinis ipse construxit. Qui & in eo specu, ^a in quo prius Sublacu habitavit, nuncusque si peccantium fides exigat, miraculis coruscet. ^b

φάμιλλος ἐφαίνετο. εἶδον ποίνην ἐκότεροι, ἕως ἰδέεσθαι διὰ τῆς κελίας αὐτῆς μέλει τῆς ἡραυρῶς ὄψαστο. ἐκείνη, ἐν σπεικῶν ἱματίων ὄλη ἐστραμμένη, καὶ λαμπρὰς ἀμύτραται ἐν αὐτῇ κατὰ ἀνατολὰς ἐυορδίνως κλισομένη. ἕως ἰδέεσθαι ἀνὴρ εὐχόμενος, ἕως φαιδρὸς τῆς χηματι ὑπεράνωθεν ἐστὸς ἡρώτα τέτις, λέγων· τίνας ἐστὶν ἡ ὁδὸς αὐτῆ, λέω κατανοεῖτε θαυμάζοντες; αὐτὸς δὲ ἀγνοεῖν ὁμολογησάντων, ἔφη πρὸς αὐτὸς· αὐτῆ ἐστὶν ἡ ὁδὸς, διὸ ἡς ὁ τῆς Θεῶς ἀγαπητὸς Βενεδικτὸς ἐν τῇ ἐρανῶ ἀνέρχεται. τότε οὐδὲ σιωπῆσαν τὴν τῆς ἀγίας ἀνδρὸς τελείωσιν. καθάπερ γὰρ οἱ παρόντες μαθηταὶ ἐθεύσαντο, ὁμοίως ἔοι οἱ ἀπόντες διέγνωσαν ἐν τῇ προλεχθέντος αὐτοῖς σημείω. ἐτάφη δὲ τὸ ἡγιασμένον αὐτῆ σῶμα ἐν τῇ εὐκνείῳ τῆς μακαίης Ἰωάννης τῆς Βαπτιστῆς, ἐν ᾧ ὡς τῆς Ἀπόλλωνος βωμὸν κατέστρεψεν, ἕως τῆς εὐκνείων οἴκον τῆς προδρόμης συνεστήσατο. (α) ἐν τῇ σπηλαίῳ τῆς ὑπὸ τῆς λάκκον, ἐν ᾧ τὸ πένυ κατόκησεν, ἕως τῆς παρόντος, ἐάν μετὰ πίσεως οἱ αἰτήμενοι προσέρχονται, μεγίστη θαυμάτων χάρις ἐξελάμπει.

C A P U T XXXVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α λή.

De insana muliere in ejus specu sanata.

Περὶ ἰαθείης γυναικὸς ἐξ ἁ προσδύχης τῆς ἀγίας.

Nuper namque est res gesta, quam narro; quia quædam mulier mente capta, dum sensum funditus perdidisset, montes & vales, silvas & campos die noctuque vagabatur; ibique tantummodo quiescebat, ubi hanc quiescere lassitudo coegisset. Quadam vero die dum vaga nimium erraret, ad beati viri Benedicti specum devenit, ibique nesciens ingressa mansit. Mane autem facto ita sanato sensu egressa est, ac si eam nunquam infania capitis ulla tenuisset; quæ omni vitæ suæ tempore in eadem quam acceperat salute permansit.

ΟΠΕΡ γὰρ διηγεῖμαι πρᾶγμα ἀρτίως αὐτῷ γέγυνε. γυνή τις ἦ κατὰ φύσιν ἐκείνη φρενῶν, ἐν ὄρεσι ἕ κοιλιάσιν, ὕλης τε ἕ πεδίοις νύκτωρ τε ἕ (β) μεθ' ἡμέραν πλαζομένη ἐπλανᾶτο. ἐκεῖ δὲ ἕ μόνον ἀνεκλίνετο, ἔνθα τάντλην ἡ ἀτονία καθεύδειν ἠγάπαζεν. ἐν μιᾷ οὐδ' ἡμέρᾳ ἡνίκα κατὰ τὴν ἐρημον ἐπλανᾶτο, ἐν τῷ τῆς μακαίης ἀνδρὸς Βενεδικτῆς σπηλαίῳ ὀδηγηθεῖσα, ἀγνοεῖσα εἰσῆλθε ἕ ἐμεινεν. πρῶτας δὲ γενομένης οὕτως ὑγιῆς τῷ φρονήματι ἐξῆλθεν, ἕ ὅτε ἐδεμίαν βλάβην φρενῶν ποτε ὑπέμεινεν. ἦ τις ἐν παντὶ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐν τῇ δωρηθείσῃ αὐτῇ ὑγείᾳ διέμεινεν.

ΠΕ-

^a Ita Germ. Val cl. duo Carn. & uterque Theod. Aliis MS. tamen corrupte aliter habentibus.

^b Utrum S. Benedicti reliquæ Casini requiescant, vide differentiam Angelum de

nuce apud Quirinum. E. V.

^a Flor. ἐν τῷ σπηλαίῳ πόλιν. & hic incipit cap. 38.

^β Mf. ἕ καθ' ἡμέραν. Flor. μεθ' ἕ in edictis.

a PETR. Quidnam esse dicimus, quod plerumque in ipsis quoque patrociniis Martyrum sic esse sentimus, ut non tanta per corpora sua, quanta beneficia per reliquias ostendant, atque illic majora signa faciunt ubi minime per semetipsos jacent!

GREGOR. Ubi in suis corporibus sancti Martyres jacent, dubium, Petre, non est quod multa valeant signa demonstrare, sicut & faciunt, & pura mente querentibus innumera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari, utrumne ad exaudiendum ibi praesentes sint, ubi constat quia in suis corporibus non sint; ibi necesse est eos majora signa ostendere, ubi de eorum praesentia potest mens infirma dubitare. Quorum vero mens in Deo fixa est, tanto magis habet fidei meritum, quanto illic eos novit & non jacere corpore, & tamen non deesse ab exauditione. Unde ipsa quoque Veritas, **b** ut fidem discipulis augeret, dixit: *Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Cum enim constet quia paraclitus Spiritus **c** a Patre semper procedat & Filio, cur se Filius recessurum dicit, ut ille veniat qui a Filio nunquam recedit? Sed quia discipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis semper videre studebant, recte eis dicitur: *Nisi ego abiero, Paraclitus non veniet;* ac si aperte diceretur: *Si corpus non subtrahatur, quis sit amor Spiritus non*

ΠΕΤΡ. Τί τῆτο εἶναι λέγομεν, ὅπερ ἐν τοῖς ἑ ἀγίων μαρτύρων λείψανοῖς θεαροῦμεν γινόμενον; πλεῖον γὰρ, χεῖρόν εἶπεν, θαυματουργία ἐπιτελοῦνται ἐν τοῖς δὲ κτηεῖσι, ἐπὶ οἷς λείψανα ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν κατατίθενται, ἢ περ ἐν ᾗ τὰ τῶν κατὰ κέντα σώματα. πλεῖρα μὲν ἐν καὶ καὶ τῷ τῷ Θεῷ χάριν εἶναι πιστεύομεν, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτῶν σώμασιν. ἐκεῖ δὲ μᾶλλον μεγάλα σημεῖα ἐπιδεικνύσιν, ἐνθα ὅλω τῷ σώματι ἐ κατὰ κέντα.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐνθα τὰ ἑ ἀγίων μαρτύρων σώματα κέντα, διαγαμῶς, Πέτρε, ἐκ εἶσιν, ὅτι πολλά σημεῖα δύνανται ἐπιδειξαι, ὡς περ ἐν τοῖσι. τοῖς γὰρ καθαρῷ τῷ λογισμῷ προσερχομένοι, ἀμέτρητα θαύματα ἐπιδεικνύσιν. Ἐὰρ δὲ τὸ ἐν διαγαμῷ ὑπάρχεν (α) τῆς ἀδενεῖσερον τῷ λογισμῷ ἁρκεμένους, ὡς μὴ παρεῖναι τῆς ἀγίας εὐδα τὰ αὐτῶν ὀλιγῶς ἐ κατὰ κέντα σώματα, ἐν ὡς ἐκ τῆς τῆς προσερχομένης μὴ εἰσακτέσθαι, ἐκεῖ μᾶλλον αὐτῶς ἀναγκαῖον ἐστὶ μεγάλα σημεῖα ἐπιδειξαι, εὐδα καὶ τὸ αὐτὸ παρῆσας ὁ ἀδενῆς λογισμῶς διαζέξαι. ὡν δὲ ὁ ὄνῆς ἰδρωμένους ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχει, ἔπει ἐν τῷ τῆς πίσεως ἀξιώματι ὄντες, γινώσκουσιν ὅτι ἐῖ μὴ κέντα αὐτῶν ἐκεῖσε τὰ σώματα, πλεῖ ὅμως τῷ ταῖς ὀλιγῶς εἰσακτέσθαι μὴ ὑπολιμπάνεσθαι αὐτῆς. ὅθεν ποῖνον ἐν αὐτῇ ἢ ἀλήθεια ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἵνα πίσει τοῖς μαθηταῖς προδῆ εἶπεν· εἰ μὴ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ πῶδ κλητος ἐκ ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς. (β) φωνερόν ἐν ὑπάρχει, ὅτι τὸ πῶδ κλητος ἀνεῖμα ἐκ τῷ πατρὸς ἀφῆρκεται, ἐν ὡς τῷ ὑφῆ ἁρμένει. τίνος ἐν χάριν εἰαυτὸν ὁ ὑφὸς παρῆδύσθαι λέγει, ἵνα ἐκεῖνος ἐλθῆ ὅσις ἐδύποτε ἀπ' αὐτῆ ἐκείσθαι; οἱ μαθηταὶ ἐν σαρκὶ ἢ κύριον ὄρωντες, τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν πάντοτε θεαρεῖν ἐπεδύμου. ὀρθεῖς ἐν αὐτοῖς ἐρέθη· εἰ μὴ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ παρακλητος ἐκ ἔρχεται· κατέσει εἰ μὴ τὸ σῶμα ἀποκρύψω, (γ) τί ἐσιν ὁ τῷ πνεύματος πόθος ἐ δεικνύω.

Pater. in Johan. c. 34

b Johan. 16. 7.

c

d

a Apud Ecclesiasticos Scriptores *Sanctorum patrociniis* pro reliquiis capi, locupletissime probat Cangius. Hic etiam graeca versio habet *λείψανα* quod *reliquias* sonat: at revera hic *patrociniis* pro *reliquiis* capi, vix induci possum ut credam. E. V.

b Primus Carnot. *fidem salutis*.

c Germ. Norm. Bessar. Nan. & plurimi *ex patre*.

d Al. *quid*.

a Mss. τῆς ἀδενεῖσερον λογισμῶ.

β Vide quae diximus in notis ad praef. de hoc insigni loco. E. V.

γ Flor. ὁ ποῖός ἐσιν.

ostendo; & nisi me deseritis corporaliter cernere, nunquam me discetis spiritaliter amare.

PETR. Placet quod dicis.

GREGOR. Aliquantum jam a locutione cessandum est, ut si ^a ad aliorum miracula enarranda tendimus, loquendi vires interim per silentium reparemus.

ξ εἰ μὴ ἐμὲ καταλείψῃτε σωματικῶς θεωρεῖν, ἔδέξοτε μανθανέτε πνευματικῶς με ἀγαπᾶν.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λεγεις.

ΓΡΗΓΟΡ. Ολίγον λοιπὸν ἐκ τῆς συντυχίας παυσώμεθα, (α) ἵνα ἐὰν εἰς τὰ ἄλοιπων θαύματα ἢ λόγον ἐν τῇ διηγήσει παρεκτείνωμεν, δύναμιν τῷ λέγειν διὰ τῆς σιγῆσεως ἀνακαινίσωμεν.

^a Bessar. ad aliorum miraculorum narrationem.

^a Cod. Fl. ἵνα εἰς τὰ τῶν λοιπῶν θαύματα τὸν λόγον ἐν τῇ διηγήσει ἐπεκτείνωμεν,

δύναμιν τῷ λέγειν ἐκ τῆς σιγῆσεως ἀνακαινίσαντες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸς αἰῶνας πάντων αἰώνων. Ἀμήν.

S A N C T I
G R E G O R I I P A P Æ
D I A L O G O R U M
L I B E R T E R T I U S .

Γ Ρ Η Γ Ο Ρ Ι Ο Υ
ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ
ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.
CAPUT I. ΚΕΦΑΛΑ Α'.

b De ^b Paulino Nolanæ urbis
Episcopo.

(α) Περὶ Παυλίνου ἐπισκόπου πόλεως
Νολίων.

c **D**Um vicinis valde ^c patribus in-
tendo, majorum facta reli-
queram, itaut Paulini miraculum,
Nolanæ urbis Episcopi, qui multos
quorum memini, virtute & tem-
pore præcessit, memoriæ defuisse
videatur. Sed ad priora nunc re-
deo, eaque quanta valeo brevitate
perstringo. Sicut enim bono-
rum facta innotescere citius simi-
libus solent, senioribus nostris
per justorum exempla gradientibus,
prædicti venerabilis viri celebre no-
men innotuit, ejusque opus admi-
rabile ad eorum se instruenda stu-
dia tetendit, quorum me necesse fuit
grandævitati tam certo credere, ac

EN τὰς προσέχων με τοῖς γειτνιαζούσιν
παῖσιν, ἢ τοῖς τέτων θαύμασι τὰς
λόγῳ εὐδρατεῖβεν, ἢ μεγάλων τὰ ἔργα
κατέλιπον. τὸ γὰρ Παυλίνου τὸ θαῦμα τῶ
τῆς (β) Νολίων πόλεως ἐπισκόπου, τί-
να ἔκαταπλήττει; ὅστις ἢ ἁλώων, ἢ τῆ
τῶ θαύματος δυνάμει πάντων προτερῆται. ἢ
ἢ μνήμης (γ) καταλειφθείσης, ὡς πα-
ρῶν ἐξ ὁρώμενος νομιθῆσεται, τοῖς δὲ προ-
λεχθείσιν ἢ παῦτα, ὅση δύναμις σωτομία
ἐπισφίγγω. ἔθος γὰρ τοῖς (δ) πρεσβύ-
ταις ἡμῶν, ἢ καλῶν τὰ ἔργα σπευδῶς γνω-
σα ποῖσαι τοῖς ἢ δικαίων (ε) ἐπόμε-
νοι διηγήμασιν, ὅθεν ἐξ τῶ προλεχθέντος
δύλαβεσάτε αὐτὸς τὸ φαιδρὸν ὄνομα ἐδηλο-
ποιήθη. τὸ γὰρ ἀπὸ ἔργων θαυμασῶν, εἰς
ἐν τὰ ἐκείνων οἰκοδομητέα ἐμπονίματα
(ς) ἑαυτὸν παρέτενον. ὅθεν μοι λοιπὸν
πα-

a Bessar. Incipit liber tertius.

b Vide præfationem.

c Ita MSS. editi (& Cod. S.M.) par-
tibus. Moz Bessar vita miraculorumque.

a Præmittitur in ms. Regio capitulum Index.

β Ms. Νολίων.

γ Ms. καταλειφθείσης.

δ Ms. πρεσβυτέρους.

ε Ms. ἐπόμενοι ὑποδείγματα.

ς Ms. ἑαυτὸν παρέτενα.

fi ea quæ dicent, meis oculis vidissem.

Paulinus e-
genis omnia
distribuit.

a

b

Cum sævientium Vandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multique essent ^a de hac terra in Africanam regionem transfducti; vir Domini Paulinus cuncta quæ ^b ad Episcopii usum habere potuit, captivis indigentibusque largitus est. Cumque jam nihil omnino superesset quod petentibus dare potuisset, quodam die quædam vidua advenit, quæ a regis Vandalorum genero suum filium in captivitatem fuisse ductum perhibuit, atque a viro Dei ejus pretium postulavit, si forte illius dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere petenti feminæ quid dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud nisi se invenit, petentique feminæ respondit, dicens: Mulier, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle, servum me juristui esse profiteri, atque ut filium tuum recipias, me vice illius in servitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens, irrisionem potius credidit, quam compassionem, At ille ut erat vir eloquentissimus, ^c atque apprime exterioribus quoque studiis eruditus, dubitanti feminæ citius persuasit, ut audita crederet, & pro receptione filii sui in servitium Episcopum tradere non dubitaret. Perrexere igitur utrique ad Africanam. Procedenti autem Regis gene-

πάσα ἀνάγκη ὑπάρχει ἵνα τὴ μεγίστη ἀντι-
τῆ πολιτείας τοσούτον ἀσφαλῶς πιστεῦσαι,
ὡς ἔκει ἐκεῖνα ἄπερ λέγουσι, τοῖς ἰμοῖς ὀ-
φθαλμοῖς ἐθεώρησα.

Εν τοῖς χρόνοις τοίνυν τῆ λυσομαρῶν
Οὐανδάλων, πολλοὶ τόποι τῆ Ἰταλίας ἐρη-
μοὶ γέγονασι· παντελῶς δὲ τὰ μέρη τῆς
Καμπανίας ἀοίκητα κατέστησαν. πολλοὶ
οὐδ' ὑπὸ αὐτῶν ἀχμαλωτιδέντες, ἐκ τῆ γῆς
ταύτης ἐν τῇ χώρᾳ τῆ Αφρικῆς ἀπηνήχθη-
σαν. ὁ δὲ τῆ Θεῆ ἀνδρῶπος Παυλῖνος πάν-
τα ὅσα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἡλείαν εἶχε,
τοῖς ἀχμαλώτοις ἔτι τοῖς δεομένοις (α)
διένειμεν. ἡνίκα δὲ λοιπὸν, ἐδὲν ἀπὸ παν-
τάπασι ὑπελείφθη, ὅπερ τοῖς αἰῶσι δὲ-
να (β) ὀφείλοι. ἡμέρα τιμὴν χίρα τις
γυνὴ πρὸς αὐτὸν ἦλθε λέγουσα, τὴ ταύτης
υἱὸν ὄντα τῆ γαμβρῆ τῆ (γ) ῥηγὸς τῆ
Οὐανδάλων ἐν τῇ ἀχμαλωσίᾳ ἐπενεχθῆ-
ναι, ἣ ὄντα τῆ ἀνδρῶπος τῆ Θεῆ τῆ (δ)
τιμὴν αὐτῆ ἠτέτο, εἴαν ἣ καταξίωση ὁ κύ-
ριος αὐτῆ ταύτην λαβεῖν, ἣ τῶτον ὄντα ἁ-
ρῆσαι εἰς τὰ ἴδια ὑποσέψαι. ὁ δὲ τῆ Θεῆ
ἀνδρῶπος μετὰ πάσης ἀσφάλειας ἣ προθυ-
μίας ἐπιζήτησας, εἴαν τι πιεσῆται, ὅπερ
τῇ αἰτήσῃ γυναικὶ ὄντα ἁρῆσαι ὀφείλοι, ἐδὲν
παρ' ἐαυτῆ ἀλλ' ὅτι εὖρον εἰ μὴ ἐαυτὸν, καὶ
πρὸς αὐτὴν ἀπεκείθη, λέγων· γύναι, τί
σοι δωρήσασθαι ἐκ ἔχω. ἐμὲ δὲ ἐαυτὸν δὲ-
λὸν σε ὑπεξέστιον δίδωμι, καὶ ἵνα τὸν υἱὸν
ἀπολάβῃς, ἐμὲ δὲ αὐτ' αὐτῆ εἰς δουλείαν
ὄντα ἁρῆσαι. ἐκεῖνη δὲ ἐκ τῆ σωματικῆς ποιότητος
ἀνδρὸς τῶτον ἀκίεσσα ἰμπαιγμὸν μάλλον,
ἢ περ συμπάθησαν εἶναι ἐπίσβεσεν. αὐτὸς
δὲ λόγιος ἀνὴρ ἣ ἀγχινοὺς ὑπάρχων, καὶ
τὰ ἐξω φιλοπόνοος πεπαιδευμένος, τῇ δια-
ξίωσιν γυναικὶ τελέως παρήνευσεν, ὅπως τὰ
λεχθέντα αὐτῇ ἀληθῆ ἔιναι πισθῆσαι, καὶ
ὄντα τὴν υἱὸν αὐτῆς ἀναρῆσαι, τὸν ἐπι-
σκοπὸν εἰς δουλείαν παραδοῦναι μὴ δειλιά-
σῃ. ἐπορεύθησαν τοίνυν εἰς Αφρικὴν ἀμ-
φότεροι. προσερχομένους δὲ τῆ γαμβρῆ τῆ
ῥηγὸς ὄντις τὸν υἱὸν αὐτῆς εἶχεν, ἣ χίρα

α

β

γ

δ

ε

Et seipsum
tradit, ut
captivum
redimat.

c

Υ 2

προσ-

^a Bessar. extra terram.
^b Male editi Episcopi.
^c Duo Gemet. & Prat. atque a prima-
vo juvenutis flore dist. ncte & digne eru-
ditus.
α Ediri δέδοκε.
β Mf. ἀφείλετο. ἡμέρα μιὰ.
γ Ρηγὸς apud mediæ æt. Græcos idem est
quod βασιλεύς apud antiquos, id est Rex;
Notandum vero in mf. Regio pro Ρηγός,

legi ἀμνηρῶ, quo nomine reges apud Ara-
bes nuncupabantur, &c. Guffanu. Ex hac
voce Arabica idem conjecit, mf. Regium
a quodam Arabe fuisse descriptum. Fortasse
etiam ex versione Arabica, de qua in Præ-
fatione dictum, hæc vox in Græcam trans-
lationem irrepsit.
δ Mf. τὸ τιμῆμα ἠτέτο ὑπὲρ ἀναρῆσθαις,
εἴαν ἄρα ἣ δουλείας ὁ κύριος αὐτῆ τὸ λα-
βεῖν.

ro, qui ejus filium habebat, vidua rogatura se obtulit, ac prius petiit ut ei filium donare debuisset. Quod cum vir barbarus typho superbiæ turgidus, gaudio transitoria prosperitatis inflatus, non solum facere, sed etiam audire despiceret, vidua subjunxit, dicens: Ecce hunc hominem pro eo vicarium præbeo: solummodo pietatem in me exhibe, mihi que unicum filium redde. Cumque ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset inquisivit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir a gentilis valde libenter accepit, cum in nutriendis oleribus quia peritus esset, audivit. Suscepit itaque servum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto, vidua ab Africana regione discessit. Paulinus vero excolendi horti suscepit curam. Cumque idem regis gener crebro ingrederetur hortum, suamque hortulanum b quædam requireret, & sapientem valde esse hominem videret, amicos cœpit & familiares deferere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atque ejus sermonibus delectari. Cui Paulinus quotidie ad c mensam odoriferas, virentesque herbas deferre consueverat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumque hoc diutius ageretur, quadam die suo domino secum secretius loquenti ait: Vide quid agas, & Vandalorum regnum qualiter disponi debeat provide: quia rex citius & sub omni celeritate est moriturus. Quod ille audiens, quia ab eodem rege præ cæteris diligebatur, ei minime tacuit, sed quid a suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnovisset, indicavit. Quod dum rex audisset, illico re-

a Arianum intellige. E. V.

b Bessar. crebro pro quadam.

c Alii MSS. odoratas, aut odoras. olera cum excusis habent Codd. Nan. Bessar. &

προσῆλθεν αὐτῷ δυσωπῶσα, ὅπως τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀπολάβῃ. ὁ δὲ βάρβαρος ἐκεῖνος ἀνήρ τῷ τύφῳ τῆς ὑπερηφανείας ὑπεραιρέμενος, ἐν τῇ παρερχομένῃ καρᾷ τῆς κατευδύσεως φυσιόμενος, ἢ μόνον τῶτο ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἀκῶσαι ἐβδελύξατο. ἡ δὲ χήρα προσέειπε, λέγουσα· ἰδὲ τὸν ἄνθρωπον τῶτον ἀντίσωμον ὑπὲρ αὐτῆς παρέλκω· μόνον ποίησον ὀσπυλαγγίαν εἰς ἐμέ, ἐν τὸν μονογενῆ μου υἱὸν ἀπέδος μοι. ἐκεῖνος δὲ ἰλαρῶ προσώπῳ τὸν ἄνθρωπον θεασάμενος, ποίαν τέχνῳ ἐπίσταται ἐπεζητήσεν· ὁ δὲ ἔειπεν· ὁ Θεὸς ἄνθρωπος Παυλῖνος, ἀπεκείθη αὐτῷ, λέγων· τέχνῳ μὲν οὐ τινα ἐκ ἐπίσταμαι, κῆπον δὲ καλῶς ἐπιμελησάσθαι γινώσκω. τῶτο δὲ ὁ εἰθνηκὸς αὐτῆς ἐκεῖνος ἀκῶσας, ἠδέως πᾶν ἐδέξατο, ὅτι ἐν τῇ τῆς κῆπου ἐπιμελείᾳ ἔμπειρος ὑπῆρκεν. ἐδέξατο ἐν αὐτῷ δόλον, ἐν τῇ ἀδελφικῇ συναικίᾳ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀποδέδωκεν, ὃν λαβῶσα ἀπὸ τῆς ἐὸ Αφρικῆν χώρας ὑπεχάρισεν. ὁ δὲ Παυλῖνος πλὴν φροντίδα τῆς τῆς κῆπου ἐπιμελείας ὑπέδειξετο· ὃ ἐν προλεχθεῖς γαμβρὸς τῆς ῥηγῆς, σκληρότερος εἰς τὴν κῆπον εἰσέρχεσθαι ἤρξατο, ἐν μετὰ τῆς αὐτῆς κηπουρῆς αὐτῆς (α) τινων συζητήσας, σφόδρα τῶτον σοφὸν ὑπάρχειν θεασάμενος, πάντας τῆς οἰκιακῆς αὐτῆς εἰργασίας καταλείψας, μετ' αὐτῆς διδουκῶς σιωπεύουσα, ἐν τῆς αὐτῆς κατετρυφῆ ῥήμασιν. ὁ δὲ Παυλῖνος εἰς πλὴν τῆς ἑξάπεσαν καθ' ἡμέραν κοδίμηρα ἐν εὖσση βότταν ἐκλήρηται, ἐν τὸν ἄρτον ποιεῖ ζόμμος, εἰς πλὴν τῆς κῆπου φροντίδα ὑπέσρεφεν. ἐν ᾧ δὲ τῶτο ἐπὶ πολὺ ἐπράττετο, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κηπῆς αὐτῆς μετ' αὐτῆς σιωπηλῶς ἀνομιῶν, ἀπὸς αὐτῶν ὁ Παυλῖνος ἐὸ μυστηρίῳ εἶπε· βλεῖσαι τί πράττειν μέλλεις, ἐν πᾶς τὸ ἔργον Οὐρανιάλων βασιλείου διοικηθῆναι ὀφείλει προνοῆσαι. ἐπαύθη γὰρ ὁ ῥηγὸς ἑσπῶν ἀπασιν ἀποθνήσκει. ὁ δὲ τῶτο ἀκῶσας, ὡς ὑπὲρ ἀπαυίας ὑπὸ τῆς ῥηγῆς ἀγαπόμενος, ἐδαμῶς ἠσύλαζεν· ἀλλ' εἴτι ἄλλο ἔειπεν κηπουρῆς ἀκήκοε, τῶτο ἐμήνυσεν. ὁ δὲ ῥηγὸς τῶτο ἀκῶσας, ἀπεκείθη λέγων· ἐγὼ θέλω θεωρῆσαι τὸν ἄνδρα τῶτον αὐτῆς λέγεις. ὁ δὲ τῆς γαμβρῆς, ὁ πρὸς καιρὸν ὄλαβεσάτω Παυλῖνος δεσπότης, ἀποκείθεις εἶπε· κοδίμηρα ἐκ τῆς κηπῆς ἐν τῇ αἰεσίῳ μου ἀγαθὴν εἶσθαι. τῶ-

τε

S. M. licet in suis MSS. Sammarth, nufquam legerit. E. V.

a Mf. τῶν συζητήσεων συμβαλῶν σφέδρα.

Fir hortulanus.

b

c

Vandalorum regis mor tem prædicat.

spondit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener ejus, venerabilis Paulini temporalis dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre confuevit; has itaque huc ad mensam cum deportare facio, ut quis sit qui mihi hæc est locutus, agnoscas. Factumque est. Et dum rex ad prandendum discubuit, Paulinus ex suo opere ^a odora quæque & virentia delaturus advenit. Cumque hunc rex subito conspexisset, intremuit, atque accersito ejus domino sibi per filiam propinquo, ei secretum quod prius absconderat indicavit, dicens: Verum est quod audisti: nam nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percunctare, quisnam sit: nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, ut conspicitur, esse non ^b suspicior. Tunc regis gener secreto Paulinum tulit, & quisnam esset inquisivit. Cui vir Domini respondit: Servus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumque instanter ille requireret, ut non ^c quid esset, sed quid in terra sua fuisset indicaret, atque hoc ab eo iteratione frequentis inquisitionis exigeret, vir Domini constrictus magnis conjurationibus, jam non valens negare quid esset, Episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor ejus audiens, valde pertimuit, atque humiliter ^d obtulit, dicens: Pete quod vis, quatenus ad terram tuam a me

τα οὐδ' αὐτὸν εἰς τὴν σὴν τράπεζαν ἐνεγκεῖν καὶ ποιήσω, ἵνα γνῶς τίς ἐστιν ὁ ταῦτά μοι εἰπών. ὡς ἔ' γέγονεν. ἠνίκα γὰρ ὁ ῥήξ ἐπὶ τὸ ἀειψῆσαι ἠκέμβησεν, ἐν τῷ καμάρῳ αὐτῷ ὁ Παυλῖνος περὶ σάμα βότανα, ἢ χλωρὰ κοδύμηντα βασιάζων εἰσηλθεῖν. (α) τῶτον δὲ ἂ ῥήξ ἀφῆνης θεασάμενος, ἐτρόμαξε. τὸν δὲ τίτω δεσπότην, ἔξ' αὐτῆς ἐαυτῷ θυγατρὸς πλησίον ἐαυτῷ προσκαλεσάμενος, τὸ μυσηεῖον ὅπερ πρότερον ἦν ὑποκρύψας, ἐφανέρωσεν αὐτῷ, λέγων· ἀληθῆς ἐστὶν ὅπερ ἀκήκοας· ἐν τῇ νυκτὶ γὰρ ταύτῃ ἐν ὄραματι ἐθεασάμην ἄρχοντας ἐπὶ βήματος κατ' ἐμῶ καθεζομένους, ὧν μετὰξὺ ἢ (β) ἔπος συνεκαθέζετο, καὶ τὸ φλαφέλλιον ὑπερ' ἵππετ' ἔλαβον τῇ αὐτῶν κείσει ἐπήρθη μοι. ἐρώτησον ἔν αὐτῶν τίς ὑπάρχει· ἐγὼ γὰρ τῶτον ἔ ἐν (γ) ποσύτῳ ἀξιωματι ὄντα, λαίτλην, καθῶς φαίνεται, εἶναι εἶχ ὑπολαμβάνω. τότε ὁ τῷ ῥηγὸς γαμβρὸς κατ' ἰδίαν Παυλῖνον λαβὼν, τίς ὑπάρχει ἐπεζήτησε. πρὸς ὃν τῷ Θεῷ ἀνδραποσ ἀπεικείθη, λέγων· δὲλός σέ εἰμι, ὃν ὑπὲρ τῷ υἱῷ τῆς χάρας ἀντίσωμον ἐδέξω. ἐκεῖνος δὲ πεπονημένος ἐπεζήτηε, εἶχ' ἰτί νυκτὶ ἐστὶν, ἀλλὰ τί ἐν τῇ χάρα αὐτῷ ὑπῆρχε. ἀπελ' ἔπειτα ἔν ἐπὶ πολὺ (δ) ἐρρωήσας, ὁ τῷ Θεῷ ἀνδραποσ γενοθεὶς, ἢ τῷ ὄρκῳ ἔς αὐτῷ ἐπήγαγε πῶδα βαινέιν μὴ δυνάμενος, ἐπίσκοπον ἐαυτὸν ὑπάρχειν ἀμολόγησε. τῶτο δὲ ὁ κατέχων αὐτὸν ἀκέσας, σφόδρα ἐφοβήθη, ἢ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης (ε) προσπνέθη αὐτῷ, λέγων· αἴτησαι παρ' ἐμῶ ὁ θελεῖς, ὅπως ἐν τῇ γῇ σε μετὰ μεγίστων δώρων ὑποσρέψης. πρὸς ὃν ὁ τῷ Θεῷ ἀνδραποσ Παυλῖνος ὑποκειθεὶς, εἶπεν· ἐν ἐστὶν εὐεργεσιῶν δῶρον ὁ αὐτέμει, ὅπερ μοι ἢ παραχθεῖν δύνασαι, ἵνα πάντας τῷ τῆς πόλειός με ἀχμαλώτους ὑπολύσης. παραυτῷ ἔν ἐν πάσῃ τῇ τῆς Αφεικῆς χάρα ἐπιζητηθέντες, ἐν πλοίοις ἀπαντες μετὰ σιταρχιῶν ἀναχθέντες, ὑπὲρ τῆς τῷ εὐλαβεσάτω ἀνδρὸς Παυλῖνος πληροφορίας συνοδοιπορουῦντες αὐτῷ ἀπελύθησαν. ἐ μετὰ πολλὰς δὲ ἡμέρας

Agnitus, liber dimittitur.

^a Nam. odora olera. ut supra habuit. S. M. Excusi olera quaque virentia.

^b Bessar. arborum.

^c Editi quis.

^d Bessar. viro.

^a Mf. τῶτον δὲ θεασάμενος ἔξ' αὐτῆς ὁ ἀ-

μπαῖ ἐτρόμαξεν. Maur. Totus hic liber Zachariam fere non sapit. E. V.

^b Mf. ἔπος καθεζομένου ἢ τὸ φραγέλλιον.

^c Mf. ἐν τῇ ταύτῃ κίχεται ὄντα λαίκην.

^d Mf. ἐρρωήσας.

^e Mf. προσήλθον.

cum magno munere revertaris. Cui vir Domini Paulinus ait : Unum est quod mihi impendere beneficium potes , ut omnes civitatis meæ captivos relaxes . Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti , cum onustis frumento navibus pro venerandi viri Paulini satisfactio-
ne , in ejus comitatu laxati sunt . Post non multos vero dies Vandalo-
rum rex occubuit , & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo pro fidelium disciplina acceperat , amisit . Sicque factum est , ut omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret , & qui se in servitium solum tradiderat , cum multis a servitio ad libertatem rediret : illum videlicet imitatus , qui formam servi assumpsit , ne nos essemus servi peccati . Cujus sequens vestigia Paulinus ad tempus voluntarie servus factus est solus , ut esset postmodum liber cum multis .

PETR. Dum me audire contingit , quod imitari non valeo , flere magis libet , quam aliquid dicere .

GREGOR. De ^a cujus etiam morte apud ejus Ecclesiam scriptum est , quia cum dolore esset lateris tactus , ad extrema perductus est . Dumque ejus omnis domus in sua soliditate persisteret , cubiculum in quo jacebat æger , facto terræ motu contremuit , omnesque qui illic aderant , nimio terrore concussit ; sicque sancta illa anima carne soluta est . Factumque est , ut magnus pavor invaderet eos qui Paulini mortem videre potuissent . Sed quia hæc , quam superius dixi , Paulini virtus valde est intima , nunc si placet , ad miracula exte-

Et omnium
Noæ civi-
um liberta-
tem obtinet.

In ejus mor-
te fit terræ-
motus .

^a In Guffanv. præcedit Paulini virtus valde est intima. De &c. quæ infra occurrunt , ubi Bessaf. habet *intimata*. E. V.

^α Ms. φραγγέλιον ὅπερ εἰς τὴν αὐτῆς.

^β Forfan μόνον. Ms. tamen favet editis .

^γ Ms. τῆς πλοῦρας.

ἢ ὁ ἴ Οὐανδάλων ῥήξ ἐτελειώθη , ἢ τὸ
(α) φραγγέλιον ὅπερ εἰς τὴν αὐτῆς ὕψο-
λόφουσαν , εἰς δὲ τὴν πεισῶν παιδείαν τῆ
Θεῶ παραχωρούμενος ἐκράτει , τὸ ἀπεβάλε-
το . ὅπως ἐν γέγονεν , ἄσε ὁ τῆ παντοδυνα-
μα Θεῶ οἰκίτης Παυλίνος ἀληθῆ εἶναι τὸ
μέλλοντα προείπη . ἢ ὁ αὐτὸν μόνον εἰς
δουλείαν παραδὲς , μετὰ πολλῶν ὑπὸ δου-
λείας εἰς ἐλευθερίαν ὑποσρέψῃ , ἐκείνον μι-
μισάμενος ἢ τὴν μορφὴν τῆ δούλου ἀναλα-
βόντα , ἵνα ἡμεῖς μηκέτι ὤμεν δούλοι τῆ ἀ-
μαρτίας . ἔτινος τῆς ἰχνησίου ὁ Παυλίνος
ἔξακολουθήσας , πρὸς κυρτὸν (β) μόνος ἐκ
θελήματος δούλος γέγονεν , ὅπως ὕστερον με-
τὰ πολλῶν ἐλευθερὸς γένηται .

PETR. En ὅσα με σιώβην ἀπῆσαι , ὁ-
περ μιμησάσθαι ἐ δύναμαι , θαυράσαι μάλ-
λον ἠδέως ἔχω , ἢ πῆρ τι λαλήσαι .

ΓΡΗΓ. Περὶ τῆ θανάτου τῆ ἀγίας τῆς
αἰδρός ἐγγράφος ἐστὶν αὐτῆ ἐκκλησίᾳ ἀπό-
κεται ὅτι ἐν τῷ λοιπὸν ὁ πόνος (γ) τῆ
πλοῦρας αὐτῆ ἦσαν , ἢ ἐν τῆς ἐχάτοις
αὐτῆ , παντὸς τῆ (δ) οἴκου ἐν τῆ αὐτῆ
σεριότῃ μόνος , τὸ καβέλιον ἐν ᾧ ἀδου-
κῶν κατέκειτο , σεισμῷ γρηγότος συντρέμα-
ξε , ἢ πάντας τῆς ἐκείσε ὕπας , σφοδρῶτα φ-
φύβα κατέπληξεν , ὅσα τε ἡ ἀγία ἐκείνη
ψυχή ἐκ τῆ σώματος δεσμῶν λύσασθε-
σα , πρὸς κύριον ἔξεδήμισεν . τῆτο δὲ γέ-
γονεν , ὅπως μέγιστος φόβος ἐπεσέλθη εἰς
τῆς ἴ θανάτου Παυλίνος θαυρήσαι δυναθέν-
τας . ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῆς δύναμις , αὐτῆ ἀνωτέ-
ρω ἔπῃον , σφόδρα μεγίστη ὑπῆρχε . καὶ δὲ
ἐκὼ ἀρέσκη , εἰς τὴν ἴ ἔξω θαυμάσια ἐλ-
θα-

^δ Hæc omissa in editis revocavimus ex ms. codice Regio , & superius pag. 172. l. 31. κατ' ἡμέραν . Sicque planior sensus efficitur , & Latino textui versio Græca perfecte responderet .

rora veniamus, quæ & multis jam nota sunt, & ego tam religioforum virorum relatione didici, ut de his omnimodo ambigere non possum.

CAPUT II.

De sancto Johanne Papa.

Κ Ε Φ Α Λ. Β'.

Περί Ιωάννη Παπά Ρώμης.

Gothorum tempore cum Johannes vir beatissimus hujus Romanæ Ecclesiæ Pontifex ^a ad Justinum seniore[m] Principem pergeret, ^b in Corinthi partibus advenit, cui necesse fuit, ut in itinere ad sedendum equus requiri debuisset. Quod illic quidam vir nobilis audiens, equum, quem pro magna mansuetudine ejus conjux federe consueverat, ita ei obtulit, ut cum ad loca alia pervenienti ^c aptus equus inveniri potuisset, deberet ille quem dederat, propter suam conjugem retransmitti. Factumque est: & usque ad certum locum prædictus vir equo eodem subvehente perductus est. Qui mox ut alium reperit, illum quem acceperat retransmisit. Cumque eum prædicti nobilis viri conjux federe ex more voluisset, ultra non valuit, quia post sessionem tanti Pontificis mulierem ferre recusavit. Cæpit namque immenso flatu & fremitu, atque incessanti totius corporis motu quasi despiciendo prodere, quia post membra Pontificis mulierem ferre non posset. Quod vir ejus prudenter intuitus, hunc ad eundem venerabilem virum protinus retransmisit, magnis precibus petens, ut equum ipse possideret, quem juri

ΤΩ καιρῷ τῆ Γούθων, ὁ μακαριώτατος αὐτῆρ Ἰωάννης, ὁ πατρὴς τῆς τῆ Ρωμαίων ἐκκλησίας πατριάρχης, πρὸς Ἰουστινιανὸν (α) τὴ βασιλεία τὴ πάλαι ἀνεβαλεν. ἀπερχομένῃ δὲ αὐτῆ ἐπὶ τὰ μέρη Κορίνθου, ἤθελα γέγονεν ἵππου πρὸς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ τὴ πατειάρχην ἐπιβῆναι. αὐτῆρ δὲ τις ὄγενῆς τῆτο ἀκούσας, ἵππον ὄνπερ ἔχε (β) μεγαλῶν πραότητι, ἢ τίττε σύμβιος ἔχεπαντὸς ἐκαθέζετο, τῆτον αὐτῆ προσήγαγεν, ἵνα ἐν ἐτέρῳ ἀπερχομένῃ αὐτῆ τῶπῳ, ἢ ἵππου προσφόρος ὄλεσκομένη, τῆτον ἀνδρὸς ἀνέβη ἔχε τῶν αὐτῆ, ὡς ἐρηται, σύζυγον. γέγονε τῶν αὐτῆ ὄλειθέντος τῶπε ὁ προλεχθέντος ἀγιώτατος ἀνὴρ ἐπιβὰς τῆ ἵππου ἐπορεύθη, ἕτερον δὲ ἵππον (γ) ὄρηκότες, ἐκείνον ἀντέπεμψεν, κατὰ δὲ τὸ ἔθος, ἢ ἔ προλεχθέντος ὄγενεσάτε ἀνδρὸς σύμβιος, τῆ ἵππου ἐπιβῆναι θελήσασα, ἡδαμῶς τῆ λοιπῆ ἡδυνήθη. μετὰ τῆ τῶν καθέδρων τῆ ἀγιώτατος πατειάρχης, γυνῆκα βασιάσαι ἐκ ἠνέκετο ἢ ἔξατο οὐὲ πλείω χρημετισμῶ ἔ φουήμασι, καὶ ὄλω τῆ σῶματι ἀπαύσως (δ) κινέμενος ἀσατεῖν, ἢ ὡσανεὶ φθέργεσθαι, ὅτι μετὰ τῶν τῆ πατειάρχης καθέδρων, γυνῆκα βασιάσαι ἐκ ἀνέχομαι. τῆτο δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς (ε) σαφῶς κατανοήσας, πρὸς τὴ πατειάρχην τὴ ἵππον παρῶδῶ ἀπέσειλε, δυσωπῶν ἵνα ὄνπερ αὐτὸς καθεθεῖς, τῆ ἰδίῳ αὐτῆς ὄρω καθεγηίαςεν, τῆτον ἔχεπαντὸς κατέλη. περὶ τῆτος τῆ ἀγίῃ ἀνδρὸς ἢ ἕτερον θαῦμα ἐκ τῆ ἡμετέρων ἀρεσθυβῆ ἀκήνοα. ἔλεγον γῆ ὅτι ἐν Κοιζαντινῶν πόλει, εἰς

^a Excusi & Bessar. cum Græca versione Justinianum. Errore manifesto: nam Johannes sub Justino rexit Ecclesiam, Ex Sammarth.

^b Bessar. Gothorum.

^c Gilot. & Vatic. alius equus potuisset inu. Guff. aptus equus inveniretur. Mox Nan. remisit. Bessar. transmisit, qui ante

habet remitti.

α Μf. τὸν πάλαι βασιλεία ἀνέλασεν.

β Μf. ἔχε πολλὴν πραότητα.

γ Μf. εὐρηκῶς ἐκείνον ἀντέπεμψεν.

δ Μf. κινέμενος ἄττειν (forte ἄττειν) καὶ.

ε Μf. σαφῶς.

fuo sedendo dedicasset . De quo etiam illud mirabile a nostris senioribus narrari solet , quod in Constantinopolitana urbe ad portam quæ vocatur Aurea , veniens , populorum turbis ^a sibi occurrentibus , in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit , & manu superposita oculorum tenebras fugavit .

C A P U T III.

De sancto Agapito Papa .

Post non multum vero temporis , exigente causa Gothorum , vir quoque beatissimus Agapitus hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex , cui Deo dispensante deservio , ad Justinianum Principem accessit . Cui adhuc pergenti , quadam die in Græciarum jam partibus curandus oblatuſ est mutus & claudus , qui neque ulla verba edere , neque ex terra unquam surgere valebat . Cumque hunc propinqui illius flentes obtulissent , vir Domini solícite requisivit , an curationis illius haberent fidem . Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri , fixam salutis illius spem habere se dicerent , protinus venerandus vir orationi incubuit ; & Missarum solemniam exorsus , sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolavit . Quo peracto , ab altari exiens , claudi manum tenuit , atque assistente & aspiciente populo , eum mox a terra in propriis gressibus erexit . Cumque ei Dominicum corpus in os mitteret , illa diu muta ad loquendum lingua soluta est . Mirati omnes flere præ gaudio cœperunt , eorumque mentes illico metus & reverentia invasit , cum videlicet cer-

εις τῷ πύλλῳ τῷ καλεμένῳ χρυσίῳ , ἐλθόντος αὐτοῦ , πᾶ πλῆθη τῶ λαῶν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἦλθον . καὶ ἐνώπιον πάντων τυφλῶ δυσωπούντι αὐτὸν , τὸ φῶς ἀποδέδωκε . τῷ χεῖρα γὰρ αὐτοῦ ἐπιθήσας , ἐκ τῶ ὀφθαλμῶν τὸ σκότος ἐφυγάδευεν .

Κ Ε Φ Α Λ Α γ'.

Πεὶ Ἀγαπητῶ Πάπα .

ΟΥ μετὰ πολὺν ὃ χρόνον , τῶ τῶν Γόθων πράγματος κατεπιείγοντος , ἢ ὁ μακαριώτατος ἀνὴρ Ἀγαπητὸς ὁ ταύτης τῶ τῶν Ρωμαίων ἀγίας τῶ Θεῷ ἐκκλησίας πατριάρχης γενόμενος , ἢ , ἑδοκίμα Θεῷ , νυκτὶ δευτέρῳ ἐγὼ , πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸ βασιλίαν (α) ἀνέβαλεν . ἀπερχομένῳ δ' αὐτῶ ἐν τοῖς τῆς Ἑλλάδος μερίσιν , ἐν τινὶ ἡμέρᾳ προσήλθη αὐτῷ ἄνθρωπος κωλὸς ἢ (β) βαβὸς , πρὸς τὸ ἰαθῆναι ὑπ' αὐτοῦ . ὅστις ἔτε ἰοιοῦν ῥῆμα φθέγγεσθαι ἠδύνατο , ἔτε ἐκ τῆς γῆς ποτε ἀναστῆναι . ἠνίκα δ' ἔστον (γ) δακρύνοντες οἱ πλησίον αὐτοῦ τῶ πατριάρχῃ προσήνεγκαν , ὁ τῶ Θεῷ ἄνθρωπος ἐπιμελῶς ἐπέζητησεν , ἐὰν ἔλωσι πίσιν αὐτῶ τῆς αὐτοῦ ἰάσεως . αὐτοὶ δ' ἐν τῇ τῶ Θεῷ δυνάμει , ὡς ἐκ τῆς ἀρχηγίας Πέτρου τῷ ἐλπίδα τῶ τῆς σωτηρίας ἠδραμωμένῳ αὐτοῦ ἔχεν ὁμολόγησαν . τότε παρῆλθὺ ὁ ἀλαβέσματος ἕτος αὐτῶ τῆ δόχῃ ἐπέκλινε , ἢ τῶ τῆς λειτουργίας ἀπολυθίαν ἐπιτελείας , θυσίαν ἐνώπιον τῶ παντοδυνάμῃ Θεῷ προσήνεγκε . τελεθεισῆς δ' τῶ λειτουργίας , ἐκ τῶ θυσιαστικῆς ὕψελθὼν , τῶ κωλῶ τῷ χεῖρα ἐκράτησε , πάντος τῶ λαῶ παρεσκηότος ἢ θεωροῦτος . ἢ τῶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκ τῶ γῆς , ἐν τῇ ἰδίᾳ τῶν ποδῶν εἰσε ἀνέστῆσε . ἐκ δὲ τῶ δεσποτικῶ σώματος ἐν τῶ σώματι αὐτοῦ βαλὼν , παρὰ τῶν ἡσθ' ἢ πάνυ (δ) βαβὴ γλώσσα ἐκείνου ἐλύθη , ἢ λαλεῖν ἤρξατο . θαυμάσαντες δ' πάντες οἱ παρῆσαντες , σὺ τῶ χα-

^a Big. & Becc. *ibi* .

^a Ms. ἀπῆλθεν .

^c Ms. βαβὸς . Utrumque dicitur , & mutuum clinguemque significat . Consule Gloss.

Græcum Cangii .

^γ Ms. δακρύνοντες οἱ προσήκοντες αὐτοῦ ;

τῶ πατριάρχῃ .

^δ Ms. βαβὴ .

1f. 14. 14.

hostem magnis cœpit vocibus clamare, dicens : Bene tibi contigit, miser, tu ille es qui dixisti : *Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo* : ecce per superbiam tuam, porcis & foricibus similis factus es : & qui imitari Deum indigne voluisti, ecce, ut dignus es, bestias imitaris. Ad quam ejus vocem, ut ita dicam, dejectionem suam malignus spiritus erubuit. An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monstra quæ consueverat, ulterius non intravit ? Sicque postmodum fidelium habitaculum facta est : quia dum eam unus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus atque infidelis abscessit. ^a Sed oportet jam ut priora taceamus, ad ea quæ diebus nostris sunt gesta, veniendum est.

CAPUT V.

De Sabino Canusina civitatis
Episcopo.

Quidam enim religiosi viri Apulix provincix partibus cogniti, hoc quod apud multorum notitiam longe lateque percrebuit, de Sabino Canusinae urbis Episcopo testari solent : quia idem vir longo jam senio oculorum lumen amiserat, itaut omnimodo nil videret. Quem rex Gothorum Totila prophetix habere spiritum audiens, minime credidit, sed probare studuit quod audivit. Qui cum in iisdem partibus devenisset, hunc vir Domini ad prandium ^brogavit. Cumque jam ventum esset ad mensam, Rex discumbere noluit, sed ad Sa-

^a Nan. addit ad calcem paginae tamquam omisum: *Pet. Eundem virum hoc facere sola fide credimus, an sanctitate potuisse ? Greg. Ut ex multis aliis eius actibus agnosco, sola hunc fide contra malignum spiritum pravaluisse considero. Sed oportet &c.*

^b Bessar. invitavit. S. M. vocavit.

ἄδ εἶ ὁ εἰπὼν · θήσω ἢ θρόνον μου ὑπεράνω τῆ νεφελῶν τῆ ἡραυῆ, ἕξ ἴσομαι ὁμοίως τῷ ὑψίστῳ. ἰδὲ θῆε τὴν ὑπερφάνειάν σου, χοίρων ἕξ ποντικῶν ὁμοίως γέγονας · ἕξ ὁ μιμήσασθαι ἢ Θεὸν ἀναξίως θελήσας, ἰδὲ ὡς εἰς ἄξιός, θηεῖα μιμήση. ὁ δὲ πονηρὸς δαίμων τὴν τότε φωνὴν, ἰν' ἔπος εἶπω, ἕξ τὴν αὐτῆ ἀπορριφθῆναι αἰχμηθεῖς, εἰς τὸν οἶκον ἐκείνον, πρὸς ποιεῖν ἐνδείγματα, τῶ λοιπῷ ἐκ εἰσῆλθεν. ἔπος οὖν ἐπ' (α) ἐχάτε τῆ πιστῶν κατοικητήριον ὁ αὐτὸς οἶκος γέγονεν · ἰνίκα γὰρ εἰς αὐτὴν εἰς ἀληθῆς πιστὸς εἰσῆλθεν, παρῆλθὲν τὸ πνεῦμα τῆ ψεύδους ἕξ ἄπιστον ὡς αὐτῶ ἀπέστη. ἕξ ἐσι ποίνω λοιπὸν, ἵνα τὰ ἀρχαῖα ὀρθοσωπῶσμεν, ἕξ εἰς πάντα, ἄπερ εἰ ταῖς ἡμέραις ἡμῶν γεγόνασιν, ἐλθῶμεν.

Κ Ε Θ Α Λ Ε.

Πεὶ Σαβίνα ἐπισκόπου πόλεως
Κανουσίας.

ΑΝΔΡΕΣ τινὲς εὐλαβίστατοι, ἕξ πάντων ἀσθεῖνοι, ἐκ τῶν μερῶν τῆς Ἀπουλίας χώρας ὑπάρχοντες, τῶτο, (β) ὅπερ ὀρθῶ πολλοῖς θῆε πλατῆς ἐν εἰδήσει γέγονε, καὶ Σαβίνα τῆ τῆς Κανουσίας πόλεως ἐπισκόπου, μαρτυροῦντες, ἔλεγον, ὅτι ὁ αὐτὸς ἀνὴρ τῶν μακρῶν λοιπὸν γῆρα τὸ ἴψ ὀφθαλμῶν φῶς ἀπεβάλετο, ὡςε πάντα πασι μηδὲ θεωρεῖν. περὶ τῶν ἴψ Γότθαν ρῆξ Τότηλας (γ) προφητείας πνεῦμα ἔχεν αὐτὸ ἀκηκῶς, ἔδαμῶς ἐπίσδοσι, ἀλλ' ἐκπειράσει ὅπερ ἤκουσεν, ἠγωνίσαστο. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς μέρεσι τῶν καταλαβόντων, ὁ τῶ Θεῷ ἀνδρωπος εἰς αἰετον τῶτον ἐκάλεσεν. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης λοιπὸν ἐλθόντες, ἀκμυβῆσαι ὁ ρῆξ ἐκ ἐθέλωνον, ἀλλ' εἰς τὰ δεξιὰ μέρη

^a Ms. ἐπ' ἐχάτε ἴψ ἡμερῶν, ἴψ πιστῶν, &c.

^β Ms. ὅπερ πλατοτέρως παρὰ πολλοῖς ἐν εἰδήσει.

^γ Vocem πνεῦμα omisam in ed. Vat. & Gull. restituumus ex ms.

bini venerabilis viri dexteram fedit . Cum vero eidem Patri puer ex more poculum vini præberet ,^a rex filenter manum tetendit , calicem abstulit , eumque per se Episcopo vice pueri præbuit , ut videret an^b spiritu providente discerneret , quis ei poculum præberet . Tunc vir Dei accipiens calicem , sed tamen ministrum non videns , dixit : Vivat ipsa manus . De quo verbo Rex lætatus erubuit : quia quamvis ipse deprehensus fuisset , in viro tamen Dei quod quærebatur invenit . Hujus autem venerabilis viri , cum ad exemplum vitæ sequentium in longum senium vita traheretur , ejus Archidiaconus ambitione adipiscendi Episcopatus accensus , eum extinguere veneno molitus est . Qui cum^c vini fuforis ejus animum corrupisset , ut mixtum vino veneni ei poculum præberet , refectiois hora cum jam vir Dei ad edendum discumberet , ei præmiis corruptus puer hoc quod ab Archidiacono ejus acceperat , veneni poculum obtulit . Cui statim venerabilis Episcopus dixit : Bibe tu hoc quod mihi bibendum præbes . Tremefactus puer deprehensum se esse sentiens , maluit moriturus bibere , quam pœnas pro illa tanti homicidii culpa tolerare . Cumque sibi ad os calicem duceret , vir Domini compescuit , dicens : Non bibas , da mihi , ego bibo ; sed vade , dic ei qui tibi illud dedit : Ego quidem venenum bibo , sed tu^d Episcopus non eris . Facto igitur signo crucis venenum Episcopus bibit securus . Eademque hora in loco alio quo inerat , Ar-

μέρη Σαβίνα τῆ εὐλαβεστάτῃ ἀνδρὸς ἐκαθέδρη . ἐνόσῳ δὲ ὁ ποιῆς κατὰ τὸ ἔθος τὸ τῶ οἶνον ποτήριον τῶ αὐτῷ εὐλαβεστάτῳ ἀνδρὶ ἐπιδίδωκε , μυστικῶς ὁ ρήξ τὴν χεῖρα ἐκτεινάς τὸ ποτήριον ἔλαβε , καὶ αὐτὸς λοιπὸν δὲ ἑαυτῷ εἰς τόπον τῆ παιδός , τῆτο τῶ ἐπισκόπῳ ἐπιδίδωκε , δέλων δξαγνῶσαι ἐὰν προγνώσεως πνεύματι ἐπιγινώσκῃ , τίς αὐτῷ τὸ ποτήριον ἐπιδίδωσιν . ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος τῆτο δεξάμενος , καίτοι τὸν δξακονῶντα μὴ θεωρῶν , εἶπε . ζήσῃ αὐτῆ ἢ χεῖρ . ἐν δὲ τῶ λόγῳ τῆτω εὐφρανθεὶς ὁ ρήξ , ἅμα ἔ' κατηχύνθη δι' ὧν ὑπ' αὐτῷ ὑπεπίαδθη . εἶτι δὲ ἐζήτει εὐ τῶ ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ εὐρε . τῆτα εὐλαβεστάτῃ ἀνδρὸς ἐν τῶ (α) παρεκταθῶσαι τὴν ζαλῶ , ἔς εἰς μακρὸν γῆρας ἐληλυκίαι , ὁ τῆτα ἀρχιδξακονος τῆ ἐπιθυμία τῆς ἐπισκοπῆς ἐκκεῖμενος , δξα ποτῆ δηλητηρεῖς θανατώσαι αὐτὸν ἠθέλησε . δξα δῶρων γδ τὴν τῷ (β) ἐπιγέρονε αὐτῷ ψυχὴν δξαφθείρας , παρσεκίασεν , ἵνα οἶνον μεμιγμένον τῶ ἰῶ τὸ ποτήριον αὐτῶ ἐπιδώσῃ εὐ τῆ τῆς ἐσιάσεως ὄρα . τῷ δ' ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῶ ἐσιαθῆσαι ἀνακλιθέντες , ὁ ποιῆς δῶροις δξαφθαρεῖς πῶς , τῷ ἰῶ τὸ ποτήριον , ὑπερ φῶδα τῷ ἀρχιδξακόνῳ ἔλαβε , τῶ ἀγίῳ τῆτω ἀνδρὶ ἐπιδίδωκεν . πρὸς ὃν ὁ ἐπίσκοπος ἔρη . σὺ πῆε τῆτο , ὅπερ ἐμοὶ προσήνεγκας . ἐντρομος δὲ ὁ πῶς γενομέιος δξα τὸ ἑαυτὸν ὑπαίτιον εἶναι , ἠθέλησε μᾶλλον (γ) τῆτο ποιῆν ἔς ἀποθανεῖν , ἵπερ βῆσαια ὑπομένειναι , δξα τὴν πόλμαν τῷ τῶσθε φόνε . εὐ ὄσῳ δὲ εὐ τῶ ἑαυτῷ σῶματι τὸ ποτήριον ὑπήγαγεν , ὁ ἀνδρωπος τῷ Θεῷ , διεκάλυσε αὐτὸν , λέγων . μὴ πῆς αὐτὸ , ἐμοὶ δ' μᾶλλον αὐτὸ δὸς , καγῶ αὐτὸ πῆνω . ἐκείνω δὲ τῶ δῶσαιτί σοι αὐτὸ , ἀπελθε ἔγῃεπε . ἐγῶ μὲν ἔ' ἰὸν πῆνω , σὺ δ' ἐπίσκοπος ἔ' μὴ γενήσῃ . ποιήσας ἔν τῷ τῷ ζωσποῖς ζωρῶ σημεῖον , ἀμειέμενος ὁ ἐπίσκοπος τὸν ἰὸν ἔπιεν . εὐ ἐτέρῳ δὲ τῶτω τῷ ἀρχιδξακόνῳ αὐτῷ ὑπάρκοντος , ἐν αὐτῇ τῇ ἄρα ἐτελεύτησεν . ζῶσαν τινὰ , ὡς ἵνα δξα τῷ σῶματος τῷ ἐπισκόπῳ , εἰς τὰ ἐκείνησ ἀλλάγχανα

Z 2

^a Bessar. Rex ei poculum abstulit, & viro Dei vice præbuit.

^b ius Carnot. & Bessar. providentia. Alter Carn. providentia. Val-cl. & ius Theod. sp. propheta.

^c Duo Carn. Comp. Val-cl. Gemet. & alii Norm. cum unius ab. καὶ, ἐκ pueris

ejus animum corrupisset.

^d Nan. tu post mortem meam ep. n. e.

^a In editis παρεκτανθῆσαι.

^b Ms. τῷ Πικέρωνε ψυχὴν δξαφθείρας , παρσεκίασεν ἵνα οἶνω μεμιγμένῳ τὸ τῷ ἰῶ τὸ ποτήριον .

^γ Ms. τῆτο ποιῆν , ἵπερ βῆσαια .

chidiaconus ejus defunctus est, ac si per os Episcopi ad Archidiaconi viscera illa venena transfissent. Cui tamen ad inferendam mortem venenum quidem corporale defuit, sed hunc in conspectu æterni judicis venenum suæ malitiæ occidit.

PETR. Mira sunt hæc, & nostris valde stupenda temporibus: sed talis ejusdem viri vita perhibetur, ut qui conversationem ejus agnoverit, virtutem non debeat mirari.

CAPUT VI.

De Cassio Narniensi civitatis Episcopo.

GREGORIUS. **N**Equè hoc, Petre, siileam quod multi nunc qui hic de Narniensi civitate adsunt, mihi sedulo testificantur. Eodem namque Gothorum tempore cum præfatus rex Totila ^a Narniam venisset, ei vir vitæ venerabilis Cassius ejusdem urbis Episcopus occurrit. Cui quia ^b ex conspersione semper facies rubere consueverat, hoc rex Totila non conspersionis esse credidit, sed assidue potationis; eumque omnimodo despexit. Sed omnipotens Deus ut quantus vir esset qui despiciebatur, ostenderet, in Narniensi campo quo rex advenerat, malignus spiritus coram omni exercitu ejus ^c spatharium invasit, eumque vexare crudeliter cœpit. Qui cum ante regis oculos ad venerandum virum Cassium fuisset adductus, hunc ab eo vir Domini oratione facta, signo crucis expulit, qui in eum ingredi ulterius non præsumsit. Sicque factum est, ut Rex barbarus servum Dei ab illo jam die veneraretur ex corde, quem despectum

^a Alii MSS. Narnias, al. Narnis. Bess. Narnis.

^b Pler. MSS. conspersione. Est autem cor-

τῷ ἰσ̄ εἰσελθόντος· ὧτινι σωματικῶς εἰς τὸ ἐπαγαγεῖν θάνατον ἰός ἔπροσηγγισέ, μᾶλλον δὲ ὁ ἰός τῆς ἐαυτῆ κακίας τῆτον ἐνώπιον τῷ αἰώνις κειτῆ ἐφάνδουε.

ΠΕΤΡ. Θαυμασά εἰσιν ὄντως, καὶ τοῖς ἡμετέροις χρόνοις σφόδρα ἐκπληκτικῆ, ποιότης δὲ τῆς ζωῆς τῷ ἀνδρὸς τότε εἶναι μαρτυρημένης, τὴν ἀναστροφῆν αὐτῆ τις ὀφθαλμῶν, πῶς τὴν δύναμιν ἐκ ὀφείλει θαυμάσαι;

Κ Ε Φ Α Λ. 5.

Πεὶ Κασιὺς ἐπισκόπος πόλεως Narnίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ο**ΥΔΕ πῦτο, Πέτρε, ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν τῆς Narnίας πόλεως κατ' ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς ἐδραγονόμενον μαρτυρούντων ἀκήκοα. ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐν πῆσι αὐτοῖς τῷ Γότθων χρόνοις ὁ προρρήθεις ρῆς Totilas εἰς Narnίαν τὴν πόλιν κατέλαβε. Κάσσιος δὲ ὁ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ἀνὴρ πάνυ τῇ ζωῇ εὐλαβεστάτος ὑπάρχων, ἐν ὑπαυτήσιν αὐτῶν γέγονε. ποιότης ἡ ἀσέας ὁ ἀνὴρ ὑπῆρχεν, ὅτι τὸ σπέρμα αὐτῶν (α) πυρρακίζεν ἐφαίνετο. τῆτον Totilas ὁ ρῆς θεασάμενος, ἐκί ἐκ φύσεως εἶναι αὐτὸν τοῖτον ἐνόμισεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ πολλῆς τῆ οἴκῃ πάσεως, ὅθεν ἡ παντοδύναμος Θεὸς, θείων ἐπιδειξῆσαι ὑποίως ὁ βδελυθθεῖς ὑπάρχει ἀνὴρ, εἰς τὴν Narnίας κάμπον τῆ ρηγὸς παραγενομένης, πνεῦμα πονηρὸν ἐνώπιον πάντες τῆ στρατῆ εἰς ἓνα τῶν σαδαίων αὐτοῦ εἰσῆλθε, καὶ τῆτον ὑμοτάτος ἤρξατο ὀφθαλμοῦν· ὅςτις ἐνώπιον τῆ τῆ ρηγὸς ὀφθαλμῶν πρὸς τὸν εὐλαβεστάτον ἀνδρα Κάσιον ἀπνέκθη. ὁ δὲ τῆ Θεὸς ἀνθρώπος δὲχθῆν πεποιθῶς, ἡ καὶ τῆ σαυρὸ σημείω σφραγίσας αὐτὸν, τὸ δάκρυον ὡς ὕδωρ ἀπῆλασε, ἡ τῆ λοιπῶ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐκ ἐτόλμισεν. ὅπως τῆτον γέγονεν, ὅπως ὁ βάρβαρος ρῆς ἀπ'.

poris habitudine, vulgo temperamentum.

^c Id est existerunt. Vid. supra l. 2. c. 14.

^a Mf. πυρρακίζον ἐφαίνετο.

valde judicabat ex facie. Nam quia virum tantæ virtutis vidit, erga illum illa mens effera ab elationis fastu detumuit.

ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἢ δὲλον ἔ
Θεὸν σεβασθῆν ἐκ καρδίας, ὃν κροτότερον ἐ-
βδελύσαστο, ὅτι τῆ προσώπου αὐτῆ ἐπιφά-
νειαν. Θεασάμενος γὰρ ἀνδρα ποσάυτης δυ-
νάμεως, ἐκείνος ὁ περὶ αὐτὸν θηριώδης λο-
γισμὸς, ὁ τῆ ὑπερηφανία κορυφόμενος,
διεσκοδόσθη.

CAPUT VII.

K E Φ Α Λ. Ζ'.

De Andrea Fundanæ civitatis Episcopo.

Περὶ Ἀνδρέου ἐπισκόπου πόλεως Φουώδης.

Sanctiores viri cum feminis etiam sanctissimis non habitent.

Sed ecce dum facta fortium virorum narro, repente ad memoriam venit quid erga Andream Fundanæ civitatis Episcopum divina misericordia fecerit. Quod tamen ad hoc legentibus ut valeat exopto, quatenus qui corpus suum continentiae dedicant, habitare cum feminis non præsumant; ne ruina menti tanto repentina subripiat, quanto ad hoc quod male concupiscitur, etiam præsentia concupitæ formæ famulatur. Nec res est dubia quam narro: quia pene ^a tanti in ea testes sunt, quanti & ejusdem loci habitatores existunt. Hic namque venerabilis vir cum vitam multis plenam virtutibus duceret, seque sub sacerdotali custodia in continentiae arce custodiret, quamdam sanctimoniam feminam, quam secum prius habuerat, ^b noluit ab episcopi sui cura repellere, sed certus de sua ejusque continentia, secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est, ut antiquus hostis apud ejus animum aditum ^c tentationis exquireret. Nam cœpit speciem illius oculis mentis ejus imprimere, ut illectus nefanda cogitaret. Quadam vero die Judæus quidam ex Campaniæ partibus Ro-

EN ὅσοι τὰ τῆς μετρίων ἀνδρῶν ἔργα διηγεῖμαι, ἀφῆνης εἰς ἀιάμνησιν ἦλθον περὶ Ἀνδρέου τῆς πόλεως Φουώδης ἐπισκόπου, τί εἰς αὐτὸν ἡθεῖα ἐλεημοσύνη πεποίηκε. Διόπερ μάλιστα τῆς ἀγαθότητος φυλάττειν παραινῶ, ἵνα οἱ τὸ σῶμα αὐτῆς τῆ ἐγκρατείας καθιερωθέντες, κατοικήσῃ μετὰ γυναικῶν μὴ πληθύνωσι, ἕν πτόματι ποσάτω τῶ λογισμῶ καθυποβληθῶσι. παρεκιάζουσα γὰρ μορφή τῶ ἐπιθυμίας εἰσικίσει, ἕν κακῶς ὑποκλίνει. περὶ δὲ γὰρ πράγματα διηγεῖμαι, διασάσαι ἐν ἔσιν. ἐπειδὴ γὰρ ποσῶι μάρτυρες εἰσιν, ὅσοι ἐν τῆ αὐτῆ πόλει κατοικῶσιν. ἔτος τοίνυν ὁ σύλαβέστατος ἀνὴρ τῶ ἐαυτῆ ζώῳ πλήρη ἀρετῆς ὑπάρχουσαν διήγαγεν, ἕν δὲ ἐγκρατείας τῶ τῆ εὐδὸν φυλακῆν (α) ἱερῶς διετήρησε. μονασίαν δὲ τινὰ ἐκ πρώτων μεθ' ἐαυτῆ συνοικήσαν εἶχεν. περὶ δὲ ἐκ τῆ (β) ἐπισκοπείας, ἡ τῆς ἐαυτῆ φροντίδος ἀποβάλλεσθαι ἐν ἡδέλῃσιν, ἐν πληροφροσύνῃ ὑπάρχων περὶ τῆς ἐαυτῆ κακότητος ἀγνείας. περὶ τῶ δὲ μεθ' ἐαυτῆ ἐν τῆ ἐπισκοπείῳ κατοικήσαι παρεκάρησεν. ἐν τῆ ἐν τῆ πράγματι σιωπέβη, ὥστε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐχθρὸς εἰσοδὸν περασμῶ ἐν τῆ τῆτε ψυχῆ, ἐπιζητήσῃ. ὅθεν ἤρξατο τὸ περὶ τῆς κάλλος τῆς νοητῆς αὐτῆ ὀφθαλμοῖς ὑποτίθεσθαι, ὥστε ἕν ἐν κλίῃ τῆ μὴ ἀνήκουστα ἐξελογίζεσθαι. ἐν τινὶ δὲ ἡμέρῃ Ἰουδαῖος τις ἐκ τῆ τῆς Καμπανίας μερῶν ἐν τῆ Ρώμῃ ἐρχόμενος, τῶ τῆς Ἀππίας διήκουσεν, ὅστις ἐν τῆ ἀνω φόρῳ τῆς Φουώδης ἐλθὼν, ἕν λοιπὸν τῶ ἡμέ-

^a Becc. & Big. tanti mei testes.
^b Ibidem cum Lit. & pr. Aud. non cavit.

^c Val-cl. inveniret.
^a Ms. καλῶς.
^β Ms. ἐπισκοπείας; & ita infra.

a mam veniens, ^a Appiæ carpebat iter: qui ad Fundanum clivum perveniens, cum jam diem vespescere cerneret, & quo declinare posset, minime reperiret, juxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendum contulit. Qui ipsum loci illius sacrilegium pertimescens, quamvis fidem crucis minime haberet, signo tamen se crucis munire curavit. Noctæ autem media ipso solitudinis pavore turbatus pervigil jacet, & repente conspiciens, vidit malignorum spirituum turbam quasi in obsequium cujusdam ^b potestatis præire, eum vero qui cæteris præerat, in ejusdem gremio loci confedisse: qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discutere, quatenus unufquisque quantum nequitiae egisset, inveniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem ejus exponerent quid operati contra bonos fuissent, unus in medium profiliit, qui in Andreæ Ediscopi animum per speciem sanctimonialis feminae, quæ in episcopio ejus habitabat, quantam tentationem carnis commovisset, aperuit. Cum vero hoc malignus qui præerat spiritus ^c inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quanto sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret ille spiritus, qui hæc eadem fatebatur, adjunxit, ^d quia usque ad hoc quoque die præterito vespertina hora ejus mentem traxerit, ut in terga ejusdem sanctimonialis feminae blandiens alapam daret. Tunc malignus spiritus atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blande est, ut per-

ἡμέραν πρὸς ἑσπέραν κλίνασαν θεασάμενος, καὶ μὴ δεισκόντων ὅπως ὀφείλει κατακλιθῆναι, πλησίον ἔναυ ἔ' Ἀπόλλωνος γεγονός, ἔ' αὐτόφθι ὄντος, ἐκεῖ ἑαυτὸν πρὸς τὸ μένειν εἰσώκισε. φοβηθεὶς ὅτι εὖ ἐκείνῳ τῷ τόπῳ γινόμενα μιάσματα, καίτοι πῖσιν εὖ τῷ σωρῶ μὴ ἔ'χαν, ἑαυτὸν τῷ σημείῳ ἔ' σωρῶ κατασφαλίσασθαι ἐφρόντισε. περὶ δὲ τὸ μεσουκτιον ἰσυχίας ἔ'σης, δὲ τε τῷ ἔ' ὅπως ἐρημίαν, καὶ τῷ ἑαυτῷ μόρασιν φόβῳ θροηθεὶς, γενηορῶν ἔ'κειτο. αἰφνης δὲ ἀτενίσας, εἶδε ἔ'β' πονηρῶν πνευμάτων ὄχλον πολὺν, ὡς ὅτι εἰς ὀψίσιον ὄξυσίας τιλὸς προπροπέουνο. ἐκείνον δὲ ἔ' ἄλλων πρῶτων ὑπάρχοντα, (α) εὖ τῷ τῷ αὐτῷ ὅπως προεδείῳ κα- α
θίσασθε ἐδεάσατο, ὅσης ἔ'ρξατο (β) ἔ'- β
κασον ἔ' πνευμάτων ἔ'β' ὀψικθόντων αὐτῷ πὸς πράξεις ἔ' πὸ ἐπιτηδύματι αὐτῷ αἰα-
κεῖνεν, ζήτ' εἶρεν πύσιν ἔ'κασος αὐτῷ κα-
κίαν ἔ' πονηρίαν ἐργάσατο. εὖ ὅσῳ δὲ παύ-
τες αὐτῷ τῇ τῆς ἐπιζητήσῃ, ἀπερ κατὰ
ἔ'β' ἀγαθῶν ἐργάσαντο ὄξηγουῦτο, εἰς εὖ
τῷ μέσῳ εἰσπηδήσας, ὄνπερ πειρασμὸν ὄξη-
γερον εὖ τῇ ψυχῇ Ἀνδρέα τῷ ἐπισκόπῳ,
δὲ ἔ' κάλλος τῆς σωτικῆς αὐτῷ εὖ τῷ
ἐπισκοπεῖῳ μονασείας, ἔ' παρακλὴν τῆς σαρκὸς
θεασάφισε. τῆτο δὲ ὁ πονηρὸς δαίμων ὁ
ἔ' λοιπῶν πνευμάτων προεὖς ἀκίνας, πά-
νου ἠδὲως ἐδέξατο, ἔ' μέγα κέρδος αὐτῷ ἄρροσε-
νεχθῆναι ὀμολόγησεν, ὅτι ἀγίος αἰδρὸς ψυχὴν
εὖ σφάλματι ἀποδείας ἐπέκλινεν. ἐκεῖνος δὲ ὁ
πονηρὸς δαίμων ὁ ταυτικῆ ἀπαγγείλας, προ-
θεὶς ἔ'πε. μέχει ταύτης τῆς παρελθέσης
ἡμέρας ἔ' διέλιπον αὐτὸν εὖολῶν, ἔ' ἔ' λο-
γισμὸν αὐτῷ ἔ'δρασθῆναι ἐκ ἠδυνήθην· χθὴς
δὲ πρὸς ἑσπέραν πεποῖκα, ὅπως τῆς ἐ-
πίδειας τῆς ἱεράς παρθένης ἐμπαθῆς τῆ
οἰκείῃ χειρὶ ἔ'φηται. τότε ὁ πονηρὸς δὲ-
βολος ἔ' ἔ' ἀβραωῖνας γένης ἀρχαῖος ἔ'κ-
θρὸς, τῆτον κολακτικὸς προσκαλίσάμε-
νος, ἔ'φη. ὄπερ ἐρήξω, ἀπεύσον πληρώσαι,
ἵνα εὖ τῇ πύσῃ αὐτῷ σὺ μόνος μεταξὺ ἔ'
λοιπῶν τὸ τῆς νίκης βῆν κρατήσης. ταυτε
αὐτῷ ὁ Ἰουδῶος γενηορῶν θεασάμενος, εὖ με-
γάλη δειλία ἔ' (γ) σενοχωεῖα πεεῖπι-
σεν.

^a 2us Car. Val-cl. Comp. & Norm. præ-
ter Gemet. & Prat. Capua.

^b Bessar. potentis.

^c Bessar. evidenter.

^d Bessar. hac dicobat. Statim Nan. ad-

junxit dicens.

^a Ms. εὖ τῷ αὐτῷ καθεδείῳ.

^β Videtur legendum, κατ' ἑκασον, vel ἑκάσων.

^γ Ms. σενοχωεῖα κατίση.

ficeret quod cœpisset ; quatenus ruinæ illius singularem inter cæteros palmam teneret . Cumque Judæus qui advenerat , hoc vigilans cerne-
ret , & magnæ formidinis anxietate palpitaret , ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus præerat ,
jussu est ^a ut requirerent quisnam esset ille , qui jacere in templo eodem præsumsisset . ^b Quem maligni spiritus pergentes , & subtilius intuentes , crucis mysterio signatum viderunt , mirantesque dixerunt ; Væ , væ , vas vacuum & signatum . Quibus hoc renuntiantibus , cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit . Judæus vero qui hæc viderat , illico surrexit , atque ad Episcopum ^c sub festinatione pervenit . Quem in Ecclesia sua reperiens , seorsum tulit , qua tentatione urgeretur , inquisivit . Cui confiteri Episcopus tentationem suam verecundatus noluit . Cum vero ille diceret , quod in illa tali Dei famula pravi amoris oculos injecisset , atque adhuc Episcopus negaret , adjunxit , dicens : Quare negas quod inquireris , qui ad hoc usque vespere ^d hesternò perductus es , ut posteriora illius alapa ferires ? Ad quæ nimirum verba deprehensum se Episcopus intuens , humiliter confessus est , quod prius pertinaciter negavit . Cujus ruinæ & verecundiæ idem Judæus consulens , qualiter hoc cognovisset , vel quæ in conventu malignorum spirituum de eo audivisset , indicavit . Quod ille agnoscens , se ad terram protinus in orationem dedit . Moxque de suo habitaculo non solum eandem Dei famu-

σεν . ὁ δὲ πάντων τῶν πνευμάτων πρωτόδικος
ἄβελος , τίποτις ἐπέτρεψεν , ἵνα ἐπίκει-
τήσασιν , τίς ἄρα ἐστὶν ὁ εὐ τῶν ναῶν αὐτῶν
κατακλιθεῖναι τολμήσας . τὸ δὲ πονηρῶν πνευ-
μάτων πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων , ἐν ἐπιμελῶς
καταμαρτυρούντων , θεασάμενοι αὐτῶν σημεῖον
τῆς σαυρῶν ἐσφραγισμένον , θαυμάσαντες εἶ-
πον· βαβαί , σκυῖος (α) σάββρον ἐν ἐ-
σφραγισμένον ὑπάρχει . τῶτο δὲ αὐτῶν μνη-
σάντων , πᾶσα ἐκείνη ἢ τῶν πονηρῶν πνευμά-
των παραχρῆν ἄφατος γέγονεν . ὁ δὲ Ἰουδαῖος
ὁ ταῦτα θεασάμενος , δὲ θείως ἀέση , καὶ
πρὸς τὸν ἐπίσκοπον μετὰ σωδῆς κατέβαι-
νεν . εὐ δὲ τῆ ἐκκλησίᾳ τῶτον δῶρον , κατ'
ἰδίαν αὐτὸν ἔλαβει , ἐν παρ' αὐτῶν μαθεῖν
ἐπεζήτησε ποίῳ πειρασμῶ συνήχεται . ὁ δὲ
ἐπίσκοπος ἀδύκμενος , ἐκ ἴθελε τ' εαυτῶν
πειρασμὸν ὁμολογήσει . τότε ὁ Ἰουδαῖος εἶ-
πεν . ἔχῃ τῆ ἑ Θεῶ δέλη τῆ δέινα ἀίχρῶ
σώδω τὸς ἰσχυαλμῶς ἐπεσῆσας ; ὁ δὲ ἐπί-
σκοπος ἐν ἐπὶ τῶτοις (β) ἠρείτω προσθεῖς δὲ
ὁ Ἰουδαῖος , εἶπε· ἄρα τί ἀρνῆσαι ὕπερ παρ'
ἐμὲ ἔραπῶσι ; ἐχῃ μέχει τέτι κατηνέχθης , ὅτι
χθῆς πρὸς ἰσχυρῶν τῶς ταύτης ὀπιθῆσι ἐμ-
πειδῶς τῆ χεῖρ σὺ προσήγησας ; τότε ὁ ἐ-
πίσκοπος πῶς τέτι ῥήμασι διελεγλθεῖς ,
μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ἀμολόγησεν ,
ὕπερ πρότερον σερεῶς ἠνείτω . δέλων δὲ ὁ
Ἰουδαῖος τῶ ἀίχρῶν ἑ σφάλματος αὐτῶ πα-
ραμαρτυροῦναι , ἠρξάτω αὐτῶ διηγῆσαι πῶς
τῶτο διέγινω , ἐν ἰπῶια σέει αὐτῶ εὐ τῶ συν-
αδρυσμῶ τῶ πονηρῶν πνευμάτων ἀκίνοε .
ταῦτα δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀκίνας ἐν ἐπιγνῶς ,
δέθῶς ἐν τῆ γῆ κατακλιθεῖς , ἰαυτὸν
εἰς δὲλῆν δέδωκε . ἀδραχρῆμα δὲ ἐκ τῶ ἐ-
πισκοπέει , ὁ μόνον τῶ τῶ Θεῶ δέλην ἐ-
κείνῳ , ἀλλὰ ἐν σῶσεν θηλεῖαν , ἠνπερ εἰς
τῶ αὐτῆς ὑπεργίαν εἶχεν , ἀπεβάλετο , τ'
δὲ ναὸν τῶ Ἀπόλλωνος δὲκῆτειον τῶ μακα-
εἰς (γ) Ἀνδρῆς τῶ Ἀποστόλες πεποίηκεν .
ἀππλάγη δὲ τῶ τῆς σαρκὸς αὐτῶ πειρασ-
μῶ , χῆετι Θεῶ παντελῶς ὕς αὐτῶ ἀπε-
λαθῆντος . τὸ δὲ Ἰουδαῖον τ' ἄρα τῆς ὀπτα-
σίας τῶτον ἐλέγξαντε , πρὸς τῶν αἰώνων σω-
τηεῖαν ἐπεσῆσατο . τῶ γδ μυσῆεια τῆς
πίσῆως τῶτον διδάξας , ἐν τῶ τῶ βαπτί-
μα-

Signi crucis
efficacia .

^a Bestar. ut viderent .

^b Nan. & S. M. ad quem .

^c Bestar. cum fest . . . & qua tentatio-
ne urg.

^d Bestar. vespere ductus es .

^α In mf. Reg. legitur κείνῳ ἡ σαπὸν .

^β Mf. ἠρῆσατο . . . ἄρα τί ἀρῆν ὕπερ .

^γ Mf. Πέτρος .

lam, sed omnem quoque feminam, quæ in ejus illic obsequio habitabat, expulit. In eodem vero templo Apolinis, beati Andreae Apostoli ^a repente oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit. Judæum vero, cujus visione atque increpatione salvatus est, ad æternam salutem traxit. Nam sacramentis fidei imbutum, atque aqua baptismatis emundatum, ad sanctæ Ecclesiæ gremium perduxit. Sicque factum est, ut Hebræus idem dum salutem alienæ consuluit, perveniret ad suam: & omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, unde in bona vita alterum custodisset.

PETR. Res hæc gesta quam audivi, & metum mihi præbet & spem.

GREGOR. Utique sic oportet & de Dei nos semper miseratione confidere, & de nostra infirmitate formidare. Ecce enim paradisi cedrum concussam audivimus, sed non evulsam, quatenus infirmis nobis & de ejus concussione nascatur timor, & de ejus stabilitate fiducia.

^a Bezar. *Apostoli oratorium . . . cujus indicatione atque.*

ματος ὕδατι καθαρῆσας, εἰς τὴν ἁγίας ἐκκλησίας κόλπον ἤγαγεν. ἔπειτα τοίνυν γέγονεν, ὥστε ἡ Εβραίων ἢ εἰς (α) τὴν εἰτέρω σωτηρίαν συωτρέχοντα, εἰς τὴν ἰδίαν καταστῆσαι. ἢ ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐκ τῆς ἑτέρας εἰς ζωὴν ἀγαθὴν ἤγαγεν, ὅθεν ἄλλον εἰ αὐτῇ φυλακθῆναι πύδοκυσεν.

ΠΕΤΡ. Τῆτο τὸ γεγονός πρᾶγμα ὑπερ ἀκήνοα, ἔφῶβον μοι παρέχει ἢ ἐλπὶδα σωτηρίας.

ΓΡΗΓ. Οὕτω ἔ' ἀρμολζει τῇ τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἀσπλαγχνίᾳ πάντοτε (β) πεποιθέναι, ἢ τὴν ἡμῶν δειλίαν ἀδένειαν. ἰδὲ γὰρ ἢ τὴν τῷ ἀδεδείσας κέδρον σαλευθεῖσαν ἠκίσαμεν, ἀλλ' ἐκ ἐκεῖ ζωθεῖσαν ὅπως τοῖς ἀδενθῶσιν ἡμῶν, δεξ' μὲν τῆς σαλευσεως αὐτῆς φόβος γένηται. θάρσος δὲ δεξ' τὴν αὐτῆς σταθερότητα.

^a Ms. εἰς τῶν εἰτέρω.

^β Edit. Vatic. πεποιθέναι.

semper debemus de Dei misericordia confidere, & de nostra infirmitate formidare.

CAPUT VIII.

Κ Ε Φ Λ Α . ᾠ .

De Constantio Aquinæ civitatis
Episcopo.

Περὶ Κωνσταντίας ἐπισκόπου πόλεως Aquinæ .

Vir quoque venerabilis vitæ Con-
stantius Aquinæ civitatis Epi-
scopus fuit, qui nuper prædeces-
foris mei tempore beatæ memoriæ
a Johannis Papæ defunctus est. Hunc
prophetiæ habuisse spiritum multi
testantur, qui cum familiariter sci-
re potuerunt. Cujus inter multa
hoc ferunt religiosi veracesque viri
qui præsentibus fuerunt, quod in
die obitus sui cum a circumstanti-
bus civibus utpote discessurus Pater
tam amabilis amarissime plangere-
tur, cum flendo requisierunt, di-
centes: Quem post te, Pater, ha-
bebimus? Quibus ipse Pater per
prophetiæ spiritum respondit, di-
cens: Post Constantium, mulio-
nem; post mulionem, fullonem.
b O b te, Aquine, & hoc habes.
Quibus prophetiæ verbis editis,
vitæ spiritum exhalavit extremum.
Quo defuncto, ejus Ecclesiæ pasto-
ralem suscepit curam Andreas dia-
conus illius, qui quondam in sta-
bulis itinerum, cursum servaverat
equorum. Atque hoc ex hac vita
subducto, ad Episcopatus ordinem
c Jovinus accersitus est, qui in ea-
dem urbe fullo fuerat. Quo adhuc
superstite, ita cuncti inhabitatores
civitatis illius & barbarorum gla-
diis & pestilentiæ immanitate vastati
sunt, ut post mortem illius nec
quis Episcopus fieret, nec quibus
fieret inveniri potuisset. Sic itaque
completa est viri Dei sententia:

ANHP τις πάνυ (α) τῆ ζωῆ δὲ-
λαβέσαστο, Κωνσταντίας τοῦτομα,
ἐπίσκοπος τῆς Aquinæ πόλεως ὑπῆρχεν,
ὅστις ἔ πρό πολλῶ χρόνῳ ἐπὶ τῷ προηγη-
σαμένῳ μεῖ Ιωάννῳ τῷ ἐὼ μακαρίῳ τῆ μνή-
μη γενομένῳ πατριάρχῳ ἐτελεύτησε. τῶτον
προφητείας ἐξηκέναι χάρισμα πολλοὶ μαρ-
τυροῦσιν, οἱ πάνυ καλῶς αὐτὸν ἐπιστάμε-
νοι, ἀνδρῶς ἀληθινοῦ καὶ σωδύλου, οἵτινες
ᾄψι παρόντες ἄπερ διηγουῦτο θεάσασθαι ἐ-
φασκον. τότε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς τελευτῆς
αὐτοῦ ἐλθόντος, πάντες οἱ τῆς πόλεως αὐ-
τῷ πολῖται, ὡς ποθεινοτάτῳ πατερί, καὶ
ἤδη τελευτῶν μέλλοντι παρεστῶτες, αὐτὸν
ἐκλαον. κλιόντες δὲ ἠρώτων αὐτὸν, λέγον-
τες· τίνα μετὰ σὲ, πάτερ, ποιμένα ἐξηκέ-
ναι μέλλομεν; πρὸς ἃς δὲ τῆς προφητείας
πνεύματος ἀπεκείθη, λέγων· μετὰ Κων-
σταντίου (β) σαυλάρην, μετὰ σαυλάρην
κναφίᾳ. καὶ σοὶ πόλις Aquinæ, ὅτι ἐγὼ
το ἔχεις ὑπομείναι. ταῦτα δὲ τῆς προ-
φητείας εἰπὼν τὰ ῥήματα, τὸ τῆς ζωῆς τέ-
λος ἐδέξατο. τότε δὲ τελευτήσαστος, τῷ
ποιμαντικῆν φροντίδα τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας
ἐδέξατο Ανδρέας ὁ τότε δὲξάκονος, ὅστις πο-
τὲ τῷ στρατιωτικῶν βερέδων τῆς σαύλης τῷ
ἵππων ἐφύλασσε. καὶ τότε δὲ ἐκ τῆς πα-
ρέσης ζωῆς ὑποκαρῆσαστος, εἰς τὸν τῆς ἐ-
πισκοπῆς βαθμὸν Ιωβίνου (γ) κατέστη-
σεν, ὅστις ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κναφῶς ὑπῆρχε.
τῶτον δὲ ἔτι περὶ αὐτοῦ, πάντες οἱ τὴν αὐ-
τῷ πόλιν κατοικοῦντες ὑπὸ βαρβάρων, μα-
χαίρα ἐξ ἡμιῶ πικροτάτῳ κατεφάρσαν·
ὡς λοιπὸν μετὰ τῷ τότε θάνατον δέξασθαι
δαί, μήτε τὸν ἀφείλοντα γενέσθαι ἐπίσκο-
πον, μήτε τίνων γενέσθαι. ἔγω τοίνυν ἢ
ἔ ἀνθρώπου τῷ Θεῷ πρόρρησις ἐπληρώθη,
ὡς λοιπὸν μετὰ τῷ ἔξοδον τῷ δὴο τῷ μετ'
αὐτὸν

a Johannis tertii qui an. 561. federe
cepit.

b Nsn. O tu Aquina . . . exhalavit.
Quo.

c Discrepant MSS. aliis accitus, aliis as-
Tom. VI.

sumtus, aliis sortitus habentibus. Item Jo-
binus Jovinus, vel Jubinus.

α Mf. πάνυ σωδύλος καὶ τῆ ζωῆ.

β Mf. σωλαίον.

γ Mf. εἰσάγεται.

quatenus post accessum duorum se sequentium ejus Ecclesia pastorem minime haberet.

ἀπὸν γεγονότων, ἢ αὐτὴ ἐκκλησία (α) ποιμένα λοιπὸν μὴ ἔχῃ.

CAPUT IX.

Κ Ε Φ Α Λ Α. 9.

De Frigidiano Lucensis civitatis Episcopo.

Πεὶ Φειγδιανῶ ἐπισκόπου πόλιως Δάκης.

SED neque hoc fileam, quod nar-
rante viro venerabili Venantio
Lunensi Episcopo me ante biduum
contigit agnovisse. Lucanæ namque
Ecclesiæ, sibi met propinquæ, fuisse
miræ virtutis virum ^a Frigidia-
num nomine narravit Episcopum:
cujus hoc opinatissimum a cunctis
illic habitantibus testatur memorari
miraculum, quod Auferis fluvius,
qui juxta illius urbis muros influe-
bat, sæpe inundatione facta cursus
sui alveum egressus per agros dif-
fundi consueverat, ut quæque fata
& plantata ^b reperiret, everteret.
Cumque hoc crebro fieret, & ma-
gna ejusdem loci incolas necessitas
urgeret, dato studio operis eum
per loca alia derivare conati sunt.
Sed quamvis diutius laboratum fuis-
set, a proprio alveo deflecti non
potuit. Tunc vir Domini Frigidia-
nus rastrum sibi parvulum fecit,
ad alveum fluminis accessit, & so-
lus orationi incubuit: atque eidem
flumini præcipiens ut se sequeretur,
per loca quæque ei visa sunt, ras-
trum per terram traxit. Quem re-
lictæ alveo proprio tota fluminis
aqua secuta est, ita ut funditus lo-
cum ^c consueti cursus defereret,
& ibi sibi alveum, ubi tracto per
terram rastro vir Domini signum
fecerat, vindicaret, & quæque es-
sent alimentis hominum profutura
fata vel plantata, ultra non læde-
ret.

ΟΥΔΕ τῶτο εὐδαιμονίῳ, ὑπερ πα-
ρὰ τῆ ἀλαβεράν ἀνδρὸς Βεναντίου
τῆ τῆς Λαιῶν πόλιως ἐπισκόπου πρὸ δύο
ἡμερῶν διηγεμένη, συνίβη με ἀκῆσαι. ἐν
ταῖς πλησιάζειν γὰρ αὐτὸν τῇ πόλει Δάκη,
διηγήτο πρὸς Φειγδιανῶ τῆ τῆς αὐτῆς ἐκ-
κλησίας ἐπισκόπου, τῶτον Φαρμασίας δυνά-
μεως ὑπάρχειν ἀνδρα, περὶ ἔτι πάντες
οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες μαρτυροῦσιν. ἔλεγε
δὲ, ὅτι ὁ Αὐσαῖς ποταμὸς πλησίον τῶν
τειχέων τῆς αὐτῆς πόλιως παρέρχεται.
Πλεσιάκης δὲ (β) καταβροχίας γινομέ-
νης, τῆς ἰδίας κοίτης ὁ ποταμὸς ἐξερχό-
μενος, τὸς πλησιάζοντας ἀγρὸς ἐπιπλύων,
πάντα τὰ φυτὰ ἐν τῇ ἐργαζομένῳ γῆν
κατέστρεφεν. ἐν δὲ ταῖς συχνοτέρας τῶτο γί-
νεσθαι, μεγάλη τὸς ἐκεῖσε παροικοῦντας ἀ-
νάγκη κατέχεν. ὕδεν πολλῶν ἐργασίαν ἐν
σπερῶν καταβαλόμενοι, δι' ἐτέρων τόπων
τῶτον παρελθεῖν ἐπέκτεον, ἀλλ' ἕδαμῶς
ἢ ποταμὸν ἐν τῆς ἰδίας κοίτης μετενέ-
γκαι ἠδυνήθησαν. τότε ὁ τῶ Θεῷ ἀθροπος
Φειγδιανὸς σκαλίδιον σεμνὸν ἑαυτῷ πεποι-
κῆς, παρὰ τὸ χεῖλος τῆ ποταμῶ ἔπεισε,
ἐν μόνος τῇ δόχῃ ἑαυτὸν ἐπικλίνας, τῶ
ποταμῶ ἐκέλευσεν ἵνα ἀκολουθήσῃ αὐτῷ
ὅσα τόπων ὧν αὐτὸς σπερῶν, τῶ σκαλι-
δίῳ τῇ γῆν εὐδαιμονίῳ. ὄλον δὲ τῶ πο-
ταμῶ τὸ ὕδωρ ἢ ἰδίαν κοίτην καταλείψαν,
τῶ ἀγίῳ τῶτο ἠκολούθησεν ὥστε τῶ λοι-
πῶ μὴ τε νοτίδα ἔσπομῆναι ἐν τῶ ἀρχαίῳ
αὐτῶ τόπῳ, ἀλλ' ὅπως ὁ τῶ Θεῷ ἀνθρο-
πος τῶ γῆν τῶ σκαλιδίῳ παρέστρεψεν, ἐ-
κεῖ ὁ ποταμὸς ἢ δρόμον αὐτῶ πεποίηκε,
ἐν βλάβῳ τινὰ τοῖς φυτῶ, ἢ ἐν τῇ ἐρ-
γαζομένῳ γῆ τῶ λοιπῶ ἐκ (γ) ἐπή-
γαγεν.

^a Gemet. & plur. Norm. & Nan. Frigidianum. Relatus in SS. Catal. ad 18. Martii.

^b Bessar. raperet & everteret.

^c Bessar. locum consuetudinis. Nan. loci

Κ Ε-
consueti cursus. Mox. abest profutura.

^a Mf. ποιμένα ἐκ ἔσχεν.

^b Mf. πολυβροχίας.

^γ Mf. ἐκ ἐποίησεν.

CAPUT X.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι.

*De Sabino Episcopo Placentino, qui
Padum flumen per litteras suas
compefcuit.*

*Πεὶ Σαβίνος ἐπισκόπος πόλεως
Πλακεντίας.*

HUJUS quoque venerabilis viri Venantii Episcopi aliud miraculum relatione cognovi, quod in Placentina urbe perhibet gestum; quod vir quoque veracissimus Johannes in hac modo Romana civitate ^a locum Præfectorum fervans, qui eadem Placentina urbe est ortus & nutritus, ita ut Episcopus memorat, quia gestum fuerit attestatur. In ea namque civitate ^b Sabinum nomine fuisse asserunt miræ virtutis Episcopum. Cui dum die quadam suus Diaconus nuntiasset, quod cursus sui Padus alveum egressus Ecclesiæ agros occupasset, totaque illic loca nutriendis ^c hominibus profutura, aqua ejusdem fluminis teneret; venerabilis vitæ Sabinus Episcopus respondit, dicens: Vade, & dic ei: Mandat tibi Episcopus ut te compefcas, & ad proprium alveum redeas. Quod Diaconus ejus audiens, despexit & irrisit. Tunc vir Dei accersito notario dictavit, dicens: Sabinus Domini Jesu Christi servus, ^d commonitorium Pado: Præcipio tibi in nomine Jesu Christi Domini nostri, ut de alveo tuo in locis istis ulterius non exeas, nec terras Ecclesiæ lædere præsumas. Atque eidem notario subjunxit, dicens: Vade, hoc scribe, & in aquam ejusdem fluminis projice. Quo facto, sancti viri præceptum suscipiens, statim se a

ΤΟΥΤΟΥ πίνω τῷ δολαβεσατε ἀνδρὸς Βεναντίου τῷ ἐπισκόπῳ τῆ ἀφηνήσει ἕτερον θαύμα μεμάθημα, ὅπερ ἐν τῇ Πλακεντίᾳ πόλει ἐμαρτύρει γεγονέναι, ἢ Ἰωάννης δὲ ὁ νῦν ἐν ταύτῃ τῇ Ἑρωμαίων πόλει ἢ Ἐπαρχὸς τόπον κατέχων, ἀνὴρ ἀληθίστατος ὑπάρχων, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Πλακεντία γεννηθεὶς ἢ ἀναξαφείς, πρὸ ἐπισκόπῳ συμμαρτυρεῖ περὶ τῷ ποίῳ θαύματος. ἔλεγεν πίνω, ὅτι ἀνὴρ τις Σαβίνος ὀνόματι, (α) θαυμαστῆς ὑπάρχων δυνάμεως, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐπίσκοπος γέγονεν. ἐν δὲ ἡμέρᾳ τινὶ ὁ τότε δέκονος ἐμήνυσεν αὐτῷ λέγων, ὅτι Πάδος ὁ ποταμὸς τῷ ἑαυτῷ κοίτῳ ὑπερβάς, (β) τὸς τῆς ἐκκλησίας ἀγρῶς ἐπελάβετο, ζ' πάντι πὲ εἰς ἑοφλὴ ἀνδρῶπων ἐν τοῖς αὐτοῖσι (γ) τοποῖσι μέλλοντα γίνεσθαι, τὸ ὕδωρ τῷ ποταμῷ ἐσχευράτησεν. ὁ δὲ τῇ ζωῇ δολαβεσατος Σαβίνος ὁ ἐπίσκοπος ἀπεκείθη λέγων. ἀπελθε ἢ εἰπὲ αὐτῷ· δηλοῖ σοι ὁ ἐπίσκοπος, ἵνα ἰδέσῃς, ἢ εἰς ἢ ἰδίον σε τόπον ὑποσρέψῃς. τῶτο δὲ ὁ δέκονος αὐτῷ ἀνέσας, παροικησάσατο αὐτὸν ἢ κατεγέλασεν. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἀνδραπος νοταεῖον προσκαλεσάμενος, ὑπηγόρευσεν αὐτῷ, λέγων· Σαβίνος ὁ τῷ κυεῖς Ἰησοῦ Χεισεῖ δῆλος, κομμονιτώειον Πάδο τῷ ποταμῷ. ἐν ὀνόματι Ἐκυεῖς ἡμῶν Ἰησοῦ Χεισεῖ κελδῶ σοι, ὅπως ἐκ Ἐτόπε σε Ἐλοιπῆ μὴ ἔξελθῃς, μηδὲ τῷ γῆν τῆς ἐκκλησίας βλάψαι πολμήσης. πρὸ δὲ αὐτῷ νοταεῖον προθεῖς, εἶπεν· ἀπελθε, τῶτο γεράφον, ζ' εἰς τὸ ὕδωρ τῷ ποταμῷ ρίψον αὐτό. τότε δὲ γενομένῳ, δεξάμενος ὁ ποταμὸς τῷ ἀγίῳ ἀνδρὸς τὸ πρόσαγμα, (δ) παρῶθ' ἐκ τῆς γῆς

Α α 2 ἐκ-

^a Prat. & ius Gem. præfectorii. Lyr. & ius. Aud. locum præfectorium. Nan. præfectoris.

^b Celebratur in scriptis S. Ambrosii. Vide Baron. in not. ad Martyr. 11. Decemb.

^c Quid d. Codd. cleribus.

^d Non abludit illud Gregor. Thaum.

Gregorius Satana: intra.

^a Mf. θαυμαστῆς ὑπάρχων ἐν τῇ, &c.

^β Mf. τῷ... ἀγρῶ ἐπεβάλετο.

^γ Mf. τοποῖσι.

^δ Hæc verba, ἐκ τῆς γῆς, omiſſa in excuſis, revocavimus ex mf. Reg. Ad integritatem ſenſus requiruntur.

terris Ecclesiæ fluminis aqua com-
pescuit, atque ad proprium alveum
reverta, exire ulterius in loca ea-
dem non præsumsit. Qua in re, Pe-
tre, quid aliud quam inobedien-
tium hominum duritia confundi-
tur, quando in virtute Jesu & ele-
mentum irrationabile sancti viri præ-
ceptis obedivit?

CAPUT XI.

De Cerbonio Populonii Episcopo.

Vir quoque vitæ venerabilis Cer-
bonius, Populonii Episco-
pus, magnam diebus nostris sancti-
tatis suæ probationem dedit. Nam
cum hospitalitatis studio valde ef-
fretus intentus, die quadam trans-
euntes milites hospitio suscepit,
quos Gothis supervenientibus abscon-
dit, eorumque vitam ab illorum
nequitia abscondendo servavit.
Quod dum Gothorum regi perfido
Totilæ nuntiatum fuisset, crudeli-
tatis immanissimæ vefania succen-
sus, hunc ad locum qui ab octavo
hujus urbis milliario Merulis dici-
tur, ubi tunc ipse cum exercitu
sedebat, jussit deduci, eumque in
spectaculo populi urbis ad devoran-
dum projicit. Cumque idem rex
perfidus in ipso quoque spectaculo
confedisset ad inspiciendam mor-
tem Episcopi, magna populi turba
confluxit. Tunc Episcopus deductus
in medium est, atque ad ejus
mortem immanissimus ursus exqui-
situs, qui dum humana membra cru-
deliter carperet, sævi regis ani-
mum fatiaret. Dimissus itaque ur-
sus ex cavea est: qui accensus &
concitus Episcopum petiit, sed su-
bito suæ feritatis oblitus, deflexa

Cerbonius
hospitalita-
tis studio
studiosus.

Ursus ex-
pernitur.

α Μf. προσάγματι.
 β Μf. ἀνηκών.
 γ Μf. τῆ φιλοξενία μετέδωκεν.
 δ Μf. ἢ μεγάλη τῆ λαῶ συνήθη ὁμιλίῳι.
 τῷ δ'.

ἐκκλησίας ἀπέσπασεν, ἕως εἰς τὸν ἴδιον τόπον
ὑποσρέψας, ὅτε ἐλθόντες ἔλοιπεν εἰς τὴν το-
πίαν τῆς ἐκκλησίας ἐκ ἐτόλμησεν. ἐν τῷ
(α) προσάγματι οὐ τῶν Πέτρῳ, ἢ
σκληρότης τῶν (β) ἀνυπεκόντων ἀνθρώπων
κατακρίνεται, ὅτι ἐν τῇ δυνάμει ἔκυ-
εῖν Ἰησοῦ τὸ σοικεῖον τὸ μὴ ὄν λογικόν, τῷ
ἀνδρὶ τῷ προσάγματι ὑπήκουσεν.

Κ Ε Φ Λ Λ. ι'.

Περὶ Κερβονίου ἐπισκόπου πόλεως
Ποπελωνίας.

Οτῆ πολιτεία δολαβέστατος αἰὲρ Κερ-
βόνιος ὁ τῆ Ποπελωνίας ἐπίσκοπος,
μεγίστην ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τῆς ἀγιο-
σωμῆς αὐτῷ ὑπόδειξιν δέδωκε. πάσῃ γὰρ
σωσθῆ τῷ (γ) φιλοξενίαν μετέδωκεν,
ὅσῃς ἐν ἡμέρῃσιν τινὶ, στρατιώτας παρελκο-
μένους ὑποδέξαμενος, ὕξενόδεχθη. ἦ ὁ Γότ-
θων ἐπελθόντων, τῶν κατέκρυψεν, καὶ
τῷ αὐτῶν ζωὴν ἐκ τῆς ἐκείνων ποιμασίας
τῆ ὑπεκρυβῆ διεφύλαξε. τῷ δὲ ὁ ἦ Γότ-
θων ῥήξ ὁ δυσσεβῆς Τοτίλας ἀπέσπασεν, τῆ
πομπῆ ἢ ἀνυπεκόντων ἐκκαυθεῖς, τῷ
τον εἰς ἦ τὸν ἦ καλέμβρον Μέρουλις,
διὰ ὄχθους μιλίας ἢ αὐτῆς πόλεως ἐκέλευ-
σεν ἀπενεχθῆναι, ἔνθα αὐτὸς πῖτε μετὰ
τῷ στρατῷ αὐτῷ ἐκατέστητο, ἕως τῶν ἐπὶ
παντὸς τῷ λαῷ, εἰς βεράν τῆς ἀρκῆς ῥι-
γῆσαι προσέταξε. τῷ δὲ αὐτῷ δυσσεβέστατε
ῤῆγος ἐν τῷ συνεδέει τῷ λαῷ κατεδέεντος
πρὸς τὸ θεωρεῖσθαι ἢ τῷ ἐπισκόπου θάνα-
τον, (δ) μεγάλη τῷ λαῷ παραχῆ συνήλ-
θη. τῷ δὲ ἐπισκόπου αἰ τῷ μίσῳ ἐκχθέν-
τος, (ε) ἀρκῆς λίαν πικροτάτη πρὸς
ἢ τῆς θάνατον ἐωίζηθηθεῖσα δρέθη, ἥτις
ἀνθρώπων σώματι ὁμοιότητος διασπαράσσειν
ἔωθεν. ὅσοι τῷ ἀλιτῆρὲς ῤῆγος ψυ-
χὴν δυνάτην πληροφορήσαι. διπλοθεῖσιν
οὐδὲ ἄρκῃ ἐκ τῷ ζογείῳ, σπευδῶς με-
τὰ πλείους θυμῷ πρὸς ἦ ἐπισκοποῦν ἔδρα-
μῳ. αἰφῆς δὲ τῆς ἰδίας θηλειώδης ἐπι-
ληθεῖσα, κλίνασα ἢ ζάχηνον, τῷ δὲ κε-
φαλῷ ὑπὸ τὸς πόδας τῷ ἐπισκόπου (ς) ἐπι-
λαβῶ-

ε Hanc vocem, pro ἀρκῆς, usurpavi
observat Cangius, & plurimis adductis e-
xemplis probat.
ς Μf. ὑποβαλῶσα.

Sed libera-
tur, nisi fe-
ritate miti-
gata.

cervice, submissoque humiliter ca-
pitate, lambere Episcopi pedes cœ-
pit: ut patenter omnibus daretur
intelligi, quia erga illum virum
Dei & ferina corda essent homi-
num, & quasi humana bestiarum.
Tunc populus qui ad spectaculum
venerat mortis, magno clamore
versus est in admirationem vene-
rationis. Tunc ad ejus reverentiam
eolendam rex ipse permotus est:
quippe cum quo superno judicio a-
ctum erat, ut qui Deum sequi
prius in custodienda vita Episcopi
noluit, saltem ad mansuetudinem
bestiam sequeretur. Cui rei hi qui
tunc præsentibus fuerunt, adhuc non-
nulli supersunt, camque cum omni
illic populo se vidisse testantur.
De quo etiam viro alio quoque
miraculum Venantio Lunensi Epi-
scopo narrante cognovi. In ea
namque Populonii Ecclesia cui præ-
erat, sepulcrum sibi præparavit:
Sed cum Langobardorum gens in
Italiam veniens cuncta vastasset, ^a
ad Ilvam insulam recessit. Qui in-
gruente ægritudine ad mortem
veniens, clericis suis sibi que
obsequentibus præcepit, dicens:
In sepulcro meo quod mihi præ-
paravi Populonii me ponite. Cui
illi cum dicerent: Corpus tuum il-
luc qualiter reducere possumus, quia
a Langobardis teneri loca eadem,
& ubique eos illic discurrere sci-
mus? Ipse respondit: Reducite me
securi, nolite metuere, sed festine
sepelire me curate: mox autem ut
sepultum fuerit corpus meum, ex
eodem loco sub omni festinatione
recedite. Defuncti igitur corpus im-
posuerunt navi: cumque Populo-
nium tenderent, ^b collecto in nu-
bibus aere inmensa nimis pluvia e-
rupuit. Sed ut patesceret omnibus,
cujus viri corpus navis illa porta-

λαβῆσα, μετὰ πάσης ταπεινότητος τέντες
λείχην ἤρξατο. ὥστε φανερῶς πᾶσι δεικνύσθαι,
ὅτι εἰς τὸ θεῶν ἀνθρώπων ἐκείνων αἱ τ'
θεῶν καρδίαι εἰς τὴν αὐθρότητα μετε-
βλήθησαν, αἱ δὲ τ' αὐθρότων ὁμοίαι θε-
εῶν ἐγένοντο. τότε ἅπας ὁ λαὸς, ὁ σωζο-
θῶν τὸν θάνατον αὐτῶ θεάσασθαι, μεγα-
ση φωνῇ ἤρξαντο τὴν δόξα βεβαῖον ἀπὸ θαυ-
μάσειν. ὁμοίως δὲ ἡ αὐτὸς ὁ ρῆς τὴν ἀνο-
θεν γενομένην κελσὶν θεασάμενος, μεγα-
λας αὐτὸν σέβειν ἤρξατο. ἡ ὁ τῶ θεῶ
πρότερον ἀκολυθῆσαι μὴ θελήσας, πρὸς
τὸ τὴν ζωὴν τῆ ἐπισκόπου φυλάξαι, ἔ-
χατον εἰς τὴν τ' (α) θεῶν ἀφρότητα
ἠκολούθησε. τῆ δὲ τῶ θαύματος πάντες
οἱ τότε ἐκείσε παρόντες αὐτόπται γεγό-
νασιν. ἐκ ὀλίγοι δὲ ἔ μέλλει τῶ νῦν πε-
εἶσιν, οἵτινες τῶ θεάσασθαι μετὰ πεν-
τὸς τ' λαὸ ἐκείνη μαρτυροῖ. ἀπὸ τῆ τ'
ἀγίῳ ἀνδρὸς ἕτερον θαῦμα, Βενουτίῳ τῶ
ἐπισκόπῳ Λένης ἀφηγημένῳ ἀκήκοα. ἐν
τῆ αὐτῆ τῶ Ποπελωνίῳ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἡ
ἀφοῖση, μνήμα ἐαυτῶ ἠτοίμασεν. ὡς δὲ
τ' Λογγοβάρδων τὸ γένος εἰς τὴν Ἰταλίαν
ἦλθε, ἡ πάντα τὸν ὄρον δῆρπασεν, εἰς Ἰλ-
βαν τὴν νῆσον μετέστη, ἀρρώστιας δὲ αὐτῶ
ἐπιελθούσης, ἡ λοιπὸν τελευτῶν ἦδη μέλλον-
τι, τοῖς ὑπεργῶσιν αὐτῶ κληρικῶσι ἐκέ-
λόσε, λέγων. ἐν τῶ μνήματί με, ὅπερ
ἐν τῶ Ποπελωνίῳ ἠτοίμασα, ἐκὲ με θά-
ψατε. αὐτοὶ δὲ ὑποκρίθῆντες εἶπον. πῶς
δυναμέθα τὸ σῶμα σὲ ἐκεῖ ἀσπενέγκαι, ὅ-
τι ἐκ τῶν Λογγοβάρδων οἱ τῶ ἐκείνοι
κραυῶνται, ἔ πανταχῶ αὐτοῖς ἔχραμαμέν
γνωσόμενοι; ὁ δὲ ἀγίῳ πρὸς αὐτοῖς εἶπεν.
ἀπαγαγετέ με ἀμεδέμενος μηδὲν δειλιῶντες,
μετὰ πάσης δὲ σπουδῆς θάψατε με ἀγωνί-
σαδὲ, ἡ ὀθέως ἠνίκα τὸ σῶμά με τῆ
ταφῆ ἀφραδύσσηται, ἐκ τῶ τῶ ἐκείνου συ-
τήματος ὑποχωρήσατε. τῆ δὲ τελευτήσαν-
τος, καθὼς αὐτοῖς ἀνετείλατο τὸ σῶμα αὐ-
τῶ ἐν πλοιαίῳ βαλόντες, ἐν τῶ Ποπε-
λωνίῳ ἀπέρχοντο. ἀπέρχόμενων δὲ αὐτῶν,
συννεφάσαντος τῶ ἀέρος, σφοδρῶς ὑπὲς λίαν
γέγονεν, ἵνα δὲ πᾶσι φανερωθῆ, ποῖς ἀν-
δρὸς σῶμα ἡ ναὺς ἐκείνη ἐβάσταζε, δὲ ὅ-
λε τῶ πλοῦς τ' θαλάσσης, δάδεναι μιλίων
ἄντων ὑπὸ Ἰλβης τ' νῆος μέλλει τῶ Ποπε-
λωνίῳ, ἐν τοῖς ἀμφοτέροις τῶ πλοῖς μι-
ρσι,

Futurorum
post mor-
tem fuit
præcius.

a

b

^a In Bessar. & Nan. ac plerisque Elba-
vel Helba appellatur.

^b Sic Germ. Longip. Norm. & Editi

collectis in aere nubilus.

^a Mf. ἠροβαίτων ἀφρότητα.

ret, per illud maris spatium, quod ab Ilva insula usque Populonium duodecim millibus distat, circa utraque navis latera procellosa valde pluvia descendit, & in navem eandem una pluviae gutta non cecidit. Pervenerunt itaque ad locum clerici, & sepulturae tradiderunt corpus sacerdotis sui. Cujus praecipua servantes, ad navem sub festinatione reversi sunt. Quam mox ut intrare potuerunt, in eundem locum ubi vir Domini sepultus fuerat, ^a Langobardorum dux crudelissimus Gummarith advenit. Ex cujus adventu virum Dei habuisse spiritum prophetiae claruit, qui ministros suos a sepulturae suae loco sub festinatione discedere praecipit.

CAPUT XII.

De Fulgentio Utriculae civitatis Episcopo.

HOC vero quod de divisa pluvia factum narravi miraculum, etiam in alterius Episcopi veneratione monstratum est. Nam quidam clericus senex, qui adhuc superest, eidem rei praesto se fuisse testatur dicens: Fulgentius Episcopus qui Utriculensi Ecclesiae praerat, regem crudelissimum Totilam infensum omnimodo habebat. Cumque ad easdem partes cum exercitu propinquasset, curae fuit Episcopo per clericos suos ^b xenia ei transmittere, ejusque furoris infaniam, si posset, muneribus mitigare. Quae ille ut vidit, protinus sprexit, atque iratus suis hominibus jussit, ut eundem Episcopum sub omni asperitate confringerent, eumque ejus examini fervarent. Quem dum feroces Go-

ρισι, καταιγίς ὑπερ σφοδρότατη κατήλθεν. ἐν δὲ τῇ πλοίῳ, ῥωγὴς μία ἐκ τῆς βροχῆς ἀνέπεσον. φθάσαντες τοίνυν ἐν τῷ τόπῳ οἱ κληρικοί, ἐν τῇ ταφῇ τὸ σῶμα τῆς ἱερέως αὐτῶν ἀδαμόντες, ἐν τῷ προσάγματι αὐτῶν ἐυλάξαντες, μετὰ σωδῆς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψαν. εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν αὐτῷ, ἐν τῷ τόπῳ ἐὼ ὁ ἰσθμὸς τοῦ ἀνδραποσ ἐπέφη, ὁ ἦ Λογγοβάρδων ἀμότατος ῥῆξ Ἰμάμεις κατέλαβεν. ἐκ τῆς τότε οὐδὲ ἐλόσεως, ὁ τῷ Θεῷ ἀνδραποσ, πνεῦμα ἀποφητείας ἔχεν ἀπεδείχθη, ὅσως τὸς ὑπερῶς αὐτῷ μετὰ σωδῆς ἀποστῆναι τὸ τόπον ἐκέλευσε.

Κ Ε Φ Α Λ. 18'.

Περὶ Φελληντίου ἐπισκόπου πόλεως Οὔτεικλας.

ΤΟΥΤΟ ὅπερ διηγησάμεν γεγονῆναι θαῦμα ἐστὶ τῆς βροχῆς ἀμειψιμοῦ, ἐν εἰς (α) ἄλλης ἐπισκόπου ὀλιβαίης γεγενῆσθαι ἐδείχθη. κληρικὸς γὰρ τις γέρον, ὅσως καὶ μέλει τῷ νῦν περὶ εἶναι, ἀντὶ τῆς ἐαυτοῦ παρουσίας τὸ πρᾶγμα τῶτο γεγενῆσθαι μαρτυρεῖ. ἔλεγε γὰρ, ὅτι Φελληντίος ὁ ἐπίσκοπος, ὅσως τῆς ἐκκλησίας τῆς Οὔτεικλας προέση, τὸν ἀμότατον ῥῆγα Τοτίλα παντελῶς κατ' αὐτῷ ἀγανακτοῦντα ἐγίνωσκον. ἐν δὲ τῇ παρουσίᾳ αὐτῷ μετὰ στρατῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσιν, ἀνάγκη τῷ ἐπισκόπῳ γέροντι, εἶναι τῶν κληρικῶν ὡστὲ (β) ξένα αὐτῷ ἀποστῆναι, ἵσως τὸν τῷ θυμῷ αὐτῷ ἀμότητα τοῖς δάροις καταπραῦσαι δύνηται. πάντες ὁ δυσσεβῆς ἐκείνος θεασάμενος, παντελῶς ἐβδελύξατο, ἐν θυμῷ πληθεῖς τοῖς ἀνθρώποις αὐτῷ ἐκέλευσε, ἵνα ἢ ἐπίσκοπον μετὰ πάσης ὀργῆς κρατήσωσι, ἢ ἀφ' ὧν τῶν αὐτῷ ὕβρισιν ἀδαμυλάξωσιν. οἱ δὲ θνητοὶς Γότθοι, ἐν τῆς ἐκείνου ἀμότητος ὑπερῶι τῶ-

του

^a Nan. fuerat, juxta viri Dei dictum. Beslar. habet Gumareth.

^b In Nan. & ceteris fere MSS. xenia

eodem sensu.

^a Mf. εἰς ἄλλης ἐπισκόπου εὐλαβεῖον γεγ.

^β Mf. δάρα.

thi, ministri scilicet crudelitatis illius, tenuissent, circumdantes eum uno in loco stare præceperunt, eique in terra circulum designaverunt, extra quem pedem tendere nullo modo auderet. Cumque vir Dei in sole nimio æstualet, ab eisdem Gothis circumdatus, & designatione circuli inclusus, repente ^a coruscationes & tonitrua, & tanta vis pluvix erupit, ut hi qui eum custodiendum acceperant, immensitatem pluvix ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio fieret, intra eandem designationem circuli in qua vir Domini Fulgentius stetit, ne una quidem pluvix gutta descendit. Quod dum regi crudelissimo nuntiatum esset, illa mens effera ad magnam ejus reverentiam versa est, cujus poenam prius infatiabili furore sitiebat. Sic omnipotens Deus contra elatas carnalium mentes, potentix suæ miracula per despectos operatur; ut qui superbe contra præcepta veritatis se elevant, eorum cervicem veritas per humiles premat.

^a Bessar. & alii fere MS. *coruscus* & *tonitrus*.

τον κρατήσαντες, ἕν κύνκλι πειρασάντες, τὰ ἐνὶ τόπῳ σῆμαι αὐτὸν ἐκίλισαν, ἄρχον ἐν τῇ γῆ (α) τυπώσαντες, ἵνα ἢ πόδα αὐτῶ ἐξώδεν πειύσαι μὴ πολμήση. ἐν ὁσση δὲ ὁ τῶ Θεῷ ἀνδρωπος ἐν τῶ ἡλίῳ ἴσατο, ἐν τῷ αὐτῷ Γότθων κυκλόμενος, ἕν ἐν τῶ τῶ προχῆ πειρωεισμένους σφραγίσματα· ἀφῆτης ἀσραπαὶ ἕν βροντῆ, ἕν ποσάυτη ἀνάγκη βροχῆς γέγονεν, ὥστε μὴ δύνασαι ὑπερέγκαι τὴν τῆς βροχῆς βίαν τῆς τὴν ἕξασίαν τῶ φυλάξει αὐτὸν λαβόντας. ἐνδὸν δὲ τῆς τῶ ἄρχῆς ἀταυτώσεως, ἕνθα ὁ τῶ Θεῷ ἀνδρωπος φυλατόμενος ἴσατο, ἕνθα μία φαίς τῆς βροχῆς ἦλθε. τῶτο δὲ τῶ ὁμοπατῶ ῥηγί μνηύσαιτες, ὁ θρησῶδης ἐκείνος λογισμὸς, ἀκορέσω θυμῶ ἐπὶ τὸ βασανίσαι ἢ ἐπίσκοπον ἐκκαίόμενος, εἰς μεγίστην δὴ λάθειαν ἐπέσρεψεν. ἕτως ἕν ὁσσανποδύναμος Θεῷ κατὰ τῶ τῆ γνώμη ἐπαυρομένων τῆς δυνασείας αὐτῶ τὰ θαυμάσια ἐν τῶ τῶς βδελυσομένους ἐργάζεται. ἕπως οἱ ἐαυτῶς ὑπερηφάνως κατὰ ἱσῶ προσωμάτων τῆς ἀληθείας διεγείροντες, ἢ τῶτων τῶ ἀληθῶν ἢ ἀλήθεια δὲ ἱσῶ ταπεινοφρόνων κατὰ κάμψη.

^a Mf. *χαράξαιτες*.

Miraculo
Totilam re-
nem mitigat
Sug. Fulgen-
tius.

CAPUT XIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ιγ'.

De Herculano Perusina civitatis
Episcopo.Πεὶ Ἐρκυλᾶνος ἐπίσκοπος πόλεως
Περυσίας.

Nuper quoque Floridus venerabilis vitæ Episcopus narravit quoddam memorabile valde miraculum, dicens: Vir sanctissimus Herculanus nutritor meus, Perusina civitatis Episcopus fuit, ex conversatione monasterii ad sacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi regis temporibus, eandem urbem ^a annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit, ex qua multi civium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero septimo nondum finito, obsessam urbem Gothorum exercitus intravit. Tunc Comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuntios misit, exquirens quid de Episcopo vel populo fieri juberet. Cui ille præcepit, dicens: Episcopo prius ^b a vertice usque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput ejus amputa; omnem vero populum qui illic inventus est, gladio exstingue. Tunc idem Comes venerabilem virum Herculanium Episcopum super urbis murum deductum, capite truncavit, ejusque cutem jam mortuæ a vertice usque ad calcaneum incidit, ut ex ejus corpore corrigia sublata videretur. Moxque corpus illius extra murum projecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscissum caput cervici apponentes, cum uno parvulo infante, qui illic exstinctus inventus est juxta murum, corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt. Cumque post eandem cædem die quadragesimo rex Totila

^a Quidam putant legendum *mensibus*. His nullus MS. Cod. favet.

^b Bellar. *z collo*.

ΦΛΟΡΙΔΟΣ ὁ δὲ λαβέσας ἐπίσκοπος τὸ τοῦ μοι νυνὶ διηγήσατο τὸ μνήμης ἀξιὸν θαῦμα. ἔλεγε δὲ ἕως, ὅτι ὁ ἀγιώτατος ἀνὴρ Ἐρκυλᾶνος ὁ ἀγαθρέφης αὐτὸν, τῆς πόλεως Περυσίας ἐπίσκοπος γέγονεν, ἐν τῆς μοναχικῆς ἀνατροφῆς εἰς τὴν ἱερασιῶν βαθμὸν χάετι Θεῷ ἀναχθεῖς. τοῖς δὲ καιροῖς τῆς δυσσεβῆς Τοτίλα τῆς ῥηγῆς, τὴν αὐτὴν πόλιν ἐπέπευ ἔτη σαυδμῶς ἐπολιόρκησεν ὁ Ἰψὸς Γότθων στρατὸς. μὴ δυνάμενοι δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς λιμῆς (α) ὑπενέγκαι, πολλοὶ ἐκ τῶν πολιτῶν ἔφυγον. ἔπειτα δὲ τῆς ἐβδόμης (β) χρόνῳ πληρωθέντος, ἤντην ἐπολιόρκην πόλιν οἱ Γότθοι, παρέλαβον. τότε ὁ κόμης ὁ τῆς αὐτῆς στρατῶν προεσῶς, Τοτίλῳ τὴν ῥήγαν ἀπέσειλεν ἐρωτῶν ἀπὸ τῆς ἐπισκόπου ἐν τῆς λαῶν, τί κελθεῖ αὐτὸς γενέσθαι; ὁ δὲ ἐκέλευσεν αὐτὰν, λέγων· τῆς ἐπισκόπου ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἕως τῆς πτέρης (γ) λαβεῖν ἐκ τῆς δέσματος ἔπαρον, ἐν τῷ κεφαλῷ αὐτῆς ἀπέτεμε, πάντα δὲ τὸν λαὸν τὴν ἐκέλευσε ἀπεδέξασθαι, ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτείνον. τότε ὁ αὐτὸς κόμης τὴν δὲ λαβέσασαν ἀνδρᾶ Ἐρκυλᾶνον τὴν ἐπίσκοπον ἐπάνα Ἰψὸς τεύχεων τῆς πόλεως ἀνέγκας, τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἀπέτεμε. νεκρῶν δὲ αὐτῆς λοιπὸν ὄντων, ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἕως τῆς πτέρης τὸ δέσμα διέσχισεν, ἵνα φανῆ ἐκ τῆς σώματος αὐτῆς λαβεῖν ἔπαρθῆναι. ὁ δὲ αὐτῆς τὸ σπίνωμα αὐτῆς ἔξω τῆς τεύχους ἔρριψε. τότε τινὲς ἀνθρωπίνῃ δὲ σαυλαγγίᾳ νικηθέντες, τὴν ἐκκοπέσαν αὐτῆς κεφαλὴν τῆς ἔραχλῆς ἐπισήσαντες, ἀμα ἐνὸς σεμνῆ παιδῆς ἐκέλευσε ἐσφαγμένους εἰρεδέοντας, πλησίον τῆς τεύχους τὸ σῶμα τῆς ἐπισκόπου τῆς ταφῆς παρέδωκαν. μετὰ δὲ ταύτῃ τὴν ἀλωσιν, παρελθεσῶν ἡμερῶν τεσσαράκοντα, ἐκέλευσε Τοτίλας ὁ ῥηγῆς, ἵνα ὅπως δὲ αὐτῶν οἱ τῆς πόλεως ἐκείνης πολῖται διεσκορπίσθωσαν, εἰς αὐτῶν ἀνδρῶν τῆς οἰασίῳ δειλίας ὑποστέψωσι. πάντες ἔν οι δὲ τῆς λιμῆς ἀπὸ τῆς φυγόντες, καὶ τῆς ζῆν ἀδελφῶν λαβόντες,

^a Ms. ὑπομῆναι.

^β Ms. τῆς ἐπέτῃ χρόνῳ.

^γ Ms. λῶρον. At postea λαβεῖν.

b
Totilæ ἢ Gothorumque
fecitas.

S. Herculanus capite truncatus post mortem illatus reperitur.

juſſiſſet ; ut cives urbis illius , qui quolibet diſperſi eſſent , ad eam ſine aliqua trepidatione remearent ; hi qui prius famem fugerant , vivendi licentia accepta reverſi ſunt . Sed , cujus vitæ corum Epiſcopus fuerat memores , ubi ſepultum eſſet corpus illius quæſierunt , ut hoc juxta honorem debitum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli humarent . Cumque itum eſſet ad ſepulcrum , effoſſa terra , invenerunt corpus pueri pariter humati , utpote jam die quadrageſimo , tabe corruptum , & vermibus plenum ; corpus vero Epiſcopi ac ſi die eodem eſſet ſepultum . Et quod eſt adhuc magna admiratione venerandum , quia ita caput ejus unitum fuerat corpori , ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſſum , ſic videlicet , ut nulla veſtigia ſectionis apparerent . Cumque hoc & in terga verterent , exquirentes ſi quod ſignum vel de alia monſtrari incifione potuiſſet , ita ſanum atque intemeratum omne corpus inventum eſt , ac ſi nulla hoc incifio ferri tetigiſſet .

2 PETR. Quis non obſtupescat a talia ſigna mortuorum , quæ ſiunt pro exercitatione viventium ?

a Nan. ad talia .

ει αυτη υπεσρεφαν . υπομνηθέντες θποιας ζωής ο επίσκοπος αυτων γέγονε , πῶ τὸ σῶμα αυτῶ τεθαμμένον ὑμῆρκεν ἐζήτησαν , ὅπως τῶτο τῆ κελθεωσμημένη τιμῆ εὐ τῆ ἐκκλησία τῶ μακαρίῳ Πέτρῳ τῶ Αποστόλου θάψωσιν . ἀπελθόντες δ εὐ τῶ μνήματι , ἐν τῶ γῆνι σκάφαντες , εὐρον τὸ σῶμα τῶ παιδίου τῶ σὺν αυτῶ ταφέντος , ὅλον θξοφθαρέν ἐν σκολήκων γέμον , τεοαράκοντα ἡδὴ λοιπὸν ἡμερῶν διελθεσῶν , τὸ δὲ τῶ ἐπισκόπου σῶμα , ὡς ὅτι εὐ αυτῆ τῆ ἡμέρα λῶ ταφέν , ἔπω σῶον διέμεινε . τὸ δὲ μέγισον ἐν σεβάσμιον θαῦμα τῶτο ὑπάρχει , ὅτι ἡ κεφαλή αυτῶ ἐνωθεῖσα τῶ σκελῶματι , ὡς ὅτι ἐκ λῶ ἐκκοπέσσε , ἔπος εὐδὲ ἴχνος κοσπῆς εὐ αυτῆ ἐφαίνετο . τῶτο ἐν ἐν εὐ εὐς τῶ ὀπίσω σρέψαντες , ἐ ζήτησαντες εὐαν τὸ οἰονοῦ σσημεῖον τῆς ἐκκοπῆς εὐ αυτῶ φαίνεται , σῶον ἐν ὀλόκληρον τὸ σῶμα αυτῶ εὐρον , ὡς ὅτι εὐδὲ μία πληγῆ σιδήρω τῶτε ἠψατο .

ΠΕΤΡ. Τίς μὴ ἐκπλαγῆ σδει τῶ πύτων σημείων , τῶ εὐ τοῖς νεκροῖς γινομένων θξοτῶ τῶ τῶ ζώντων διέξερσιν ;

CAPUT XIV.

Κ Ε Φ Α Λ Α 15.

De Isaac seruo Dei.

PRioribus quoque Gothorum temporibus, fuit juxta Spoletanam urbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui usque ad extrema pene Gothorum tempora pervenit, quem nostrorum multi noverunt, & maxime sacra virgo Gregoria, quæ nunc in hac Romana urbe juxta Ecclesiam beatæ Mariæ semper Virginis habitat. Quæ dum adolescentiæ suæ tempore constitutis jam nuptiis in Ecclesiam fugisset, & sanctimonialis vitæ conversationem quæreret, ab eodem viro defensa, atque ad eum quem desiderabat habitum, Domino protegente, perducta est. Quæ quia sponsum fugit in terra, habere sponsum meruit in cælo. Multa autem de eodem viro, narrante venerabili Patre Eleutherio, agnovi, qui & hunc familiariter noverat, & ejus verbis vita fidem præbebat. Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed ea illius narro miracula, quæ conversatus in Italia fecit. Cum primum de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisset, ingressus Ecclesiam a custodibus petiit, ut sibi quantum vellet licentia concederetur orandi, eumque horis secretioribus egredi non urgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemque totum peregit in oratione, cui sequentem continuavit & noctem. Secundo etiam die cum nocte subsequenti indefessus in precibus perstitit, diem quoque tertium in oratione conjunxit. Cumque hoc unus ex custodibus superbiæ spiritu inflatus cerneret, unde proficere debuit, inde

Isaac affiduitas orandi.

Πεὶ Ἰσαὰκ ἡγούμενος ἀπορατικῶς, πλησίον Σπολίτης, τῷ γίνῃ Σύρος.

ΕΝ τοῖς ἀρχαίοις τῶν Γότθων καιροῖς, πλησίον τῆς πόλεως Σπολίτης, (α) αἰὴρ τις πάνυ τῇ ζωῇ εὐλαβέστατος ὑπῆρχεν, Ἰσαὰκ τῷ ὀνόματι, ὅστις ἐν μέλει τῶν τελευταίων τῶν Γότθων χρόνων κατέωτησε. τῶτον ἐκ τῶν ἡμετέρων πολλοὶ ἐγνώρισαν. πλειότερας δὲ πάντων ἡ ἱερά παρθένος Γρηγορία, ἡ νῦν ἐν αὐτῇ τῇ Ῥωμαίων πόλει κατοικῶσα, πλησίον τῶν σεβασμῶν ναῦ τῆς ἀγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας. ἣτις ἐν τῷ τῆς νεότητος αἰῶνι ἁλῶν αἰδέετο μνησθῆῖσα, ἐν τῷ γάμων ἤδη λοιπὸν ὠλεσμένων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποσέφυγε, ἐν τῇ τῶν μονήρων βίῃ ἱερὰν ἀναστροφὴν ἐπιποθήσασα, ὅθεν τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε ἐκδικηθῆῖσα, εἰς ἐκεῖνο ὅπερ ἐπόθει ζῆλον, τῷ κυεῖν κατὰ δόξαν ἀπορήσθη. ἐν τῷ ἐπίγειον νυμφίον καταλείψασα, τῷ ἐρασίῳ μνησθῆναι κατηξιώθη. ὅθεν τῷ ἀγίῳ οὐδὲ τότε ἀνδρὶ, πολλὰ ὀνηγόμενον ἀπήκουσεν τὸν εὐλαβέστατον πατέρα Ἐλευθέρου. ὅστις πολλὴν παρρησίαν πρὸς αὐτὸν κεντημένος, πάνυ καλῶς αὐτὸν ἐγίνωσκε. τότε δὲ τοῖς λόγοις τὸ ἔμπιστον ἢ τῆς ζωῆς πολιτεία παρεῖχεν. ἕτος τοίνυν ὁ εὐλαβέστατος Ἰσαὰκ ἐκ ὑπῆρχεν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὀρμώμενος, ἐκεῖνα δὲ ἀπὸ τῶν θαύματε διηγῆσαι, ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἄλλων πεποίηκεν. ἐν αὐτῶν τοῖς οὐδὲν ἴσως ἐκ τῆς Συρίας μερῶν ἐλθὼν, εἰς τὴν πόλιν Σπολίτης κατήντησεν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁδογενόμενος, τὸν προσμοναεῖς ἠτήσατο, ἵνα ὅσον θέλει ἀδελφὴν τῶν εὐκλειδῶν ὁδογενῶσιν αὐτῷ, ἐν ταῖς μουσικαῖς ὁρμαῖς ὕξειλθῆν αὐτὸν μὴ συνωθῆσιν, ὅστις ἐν τῇ δόξῃ σαθεῖς, πάσαν τὴν ἡμέραν δόξομῶν διετέλεσε, συνάψας τῇ δόξῃ ἐν τῷ ἐπακολληθῆσαν νύκτα. ὁμοίως δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ μετὰ τῆς ἐπακολληθῆσης νύκτος, ἐκ τῆς ἀπορίας ἐν τῇ δέσει ἔση, ὡσαύτως δὲ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ (β) τῇ δόξῃ συνῆψεν. εἰς δὲ τῆς ἀπομοναεῖαν τῶν διασάμενος, τῷ τῆς ὑπερφανείας πνέματι φυσωθεῖς, ὅθεν ἀποκόψει ὄφειλεν, ἐκεῖθεν τὴν τῆς ἀποτυχίας ζημίαν ἑαυτῷ ἔπει-

α Ms. αἰὴρ τις πολίτης πάνυ εὐλαβέστατος.

β Ms. ἐν τῇ. Et paulo post τῶν διασάμενος.

ad defectus damna pervenit . Nam hunc simulatorem dicere , & verbo rustico cœpit impostorem clamare , qui se diebus & noctibus orare ante oculos hominum demonstraret . Qui protinus currens , virum Dei alapa percussit , ut quasi religiosæ vitæ simulator , de Ecclesia cum contumelia exiret . Sed hunc repente ultor spiritus invasit , & ad viri Dei vestigia stravit , ac per os illius clamare cœpit : ^a Isaac me ejicit . Vir quippe peregrinus quo censeretur nomine nesciebatur : sed ejus nomen ille spiritus prodidit , qui se ab illo posse ejici clamavit . Mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit , & malignus spiritus qui eum invaserat abcessit . In tota urbe tunc statim quid in Ecclesia factum fuisset , innotuit . Cur- rere viri & feminae , nobiles atque ignobiles pariter cœperunt , certatimque eum in suis rapere domibus conabantur . Alii ad construendum monasterium prædia , alii pecunias , alii subsidia quæque poterant , offerre viro Dei suppliciter volebant . Sed servus omnipotentis Domini horum nihil accipiens , egressus urbem non longe desertum locum reperit , ibique sibi humile habitaculum construxit . Ad quem dum multi pergunt , exemplo illius æternæ vitæ accendi desiderio cœperunt , atque sub ejus magisterio in omnipotentis se Domini servitium dederunt . Cumque ei crebro discipuli ^b humiliter imminerent , ut pro usu monasterii possessiones quæ offerebantur , acciperet ; ille sollicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat , dicens : Monachus qui in terra possessionem quærit , monachus non est . Sic quippe metuebat paupertatis suæ secu-

επεισασατο . η̄ρξατο γδ̄ ρήμασιν ὀξεθενή-
σεως προσποιῶν ἕν ἐπιθέτην αὐτὸν (α)
ὑποκαλεῖν . ὅς ἐν τρισὶν ἡμέραις ἔνυξί
πρὸς ἐπίδειξιν εὐώπιον ἦ ὀφθαλμῶν ἦ ἀν-
θρώπων αὐτὸν εἰς ὄλῳν παρέστησε . ταῦτε
δὲ εἰπὼν ὁρομαίως ἀπελθὼν , τὸν τῷ Θεῷ
ἀνθρώπον ραπίσματι ἔτυψεν , ἵνα ὁ τοῦ
ὀφθαλμοῦ ζωῆς προσποιῶν ἐκ τῆ ἐκκλησίας
μετὰ ἀτιμίας ὀξέλθῃ . αἴφνης δὲ εἰς κῆ-
τὸν πνεῦμα ποιητὸν εἰσῆλθεν , ἐπὶ ἐκδικί-
σει τῷ δέλε τῷ Θεῷ , ἕν τῆτον εἰς πῆ ἴκην
αὐτῷ ἔφριψε , ἕν δὲ τῷ σώματος αὐτῷ κρᾶ-
ξεν η̄ρξατο ὁ Ἰσαάκ με ἐκβάλλει . ποιῶν
ἡ ὀνόματι ξένος ἀνὴρ ἐκέκλιτο , ἕδειξ
ἐξίωσεν . ἀλλὰ τὸ ποιητὸν πνεῦ-
μα τὸ ἐκείνης ὀνομα ἐφάνερωσε , ἕν παρ
αὐτῷ δύνασται ἐκβληθῆναι (β) ἔκραξεν .
ἀθῆως οὐδ ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος ἐπάνω τῷ
σώματος τῷ πάχοντος ἐπικύψας , τὸ ἐπι-
βάν αὐτῷ ποιητὸν πνεῦμα , τῇ τῷ κρείε
Ἰσοῦ δύναμει , ἀπ ἑαυτῷ ἀπήλασεν . ἐν πά-
ση δὲ τῇ πόλει , τῷ γεγονότος ἐν τῇ ἐκ-
κλησία θαύματος ὁμογνωσθέντος , η̄ρξαντο
ἄνδρες τε ἔν γυναικῶν , ὄγενεῖς ἕν ἀγενεῖς ,
ὁμοθυμαδὸν ζῆχεν σπειδόντες , τίς αὐ-
τὸν ἐν (γ) τῷ αὐτῷ οἴκῳ δύνητῃ προαρ-
πάσαι . οἱ μὲν , ἐπὶ τῷ ἀναστῆσαι αὐτῷ
μονασῆσιον ἀγῆς προσφέρειν ἐπαγγελλόμε-
νοι ἔτεροι δὲ λήματα , ἕν πρὸς ζοφίῳ
ἀναλώματα παρέχεν αὐτῷ ἡθέλον . ὁ δὲ
ἕν παντοδυναμῶ Θεῷ δέλεος μηδὲν παρ αὐ-
τῶν λαβεῖν τὸ σύνολον ἀναχόμενος , τῷ πῶ-
λεως ὀξέλθεν . ἕν πολὺ δὲ μήκωθεν τό-
πον ἔρημον ὄβρῶν , ἐκείσε αὐτῷ σεμνὸν κέλ-
λιον ὀκοδόμησε . πολλοὶ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀπ-
ερχόμενοι , τῷ ἐκείσε ὑποδείγματι η̄ρξαν-
το εἰς τὸν πόθον τῷ αἰωνίῳ ζωῆς πυρῶσαι ,
ἕν ὑπὸ ἡ αὐτῷ διδασκαλίαν , εἰς τῷ τῷ
παντοδυναμῶ Θεῷ δέλεον αὐτῷ ἐκδεδώ-
κασιν . η̄ρξατο δὲ οἱ τότε μαθηταὶ μετὰ
παινενοφροσύνης δυσωπεῖν αὐτὸν , ὅπως ἔχῃ
ἡ ἕν μονασῆσις λείαν τὰ προσφερόμενα αὐ-
τῷ (δ) κρήματα δέξηται . αὐτὸς δὲ τῷ
αὐτῷ πτωχείας τῷ ψῆφον σερεῖα φυλακῆ
ἐκράτει , λέγων ὁ μὲν τῷ γῆ κτῆ-
μα ζῆψῃ , μοναχὸς ἐκ ἔστιν . ἕτως ἔν ἐ-
φοβῆτο ἡ τῷ πτωχείας αὐτῷ φροντίδα ἀπτε-

Vexatum a
dæmone li-
berat .

Paupertatis
amanitissi-
mus oblatas
possessiones
recusat .

Paupertatis
securitatem
divitiis præ-
fert .

a Nan. Bessar. & S. M. *Isaac me ejicit*
Isaac me ejicit.
b Long. *innuerens*. Val-cl. *ελοαρεντ* .
c Mf. *ἐπιμαλεῖν* .

e Mf. *ἐκραξεν* .
γ Mf. *τῷ αὐτῷ οἴκῳ ὁμογνωσθέντος* .
δ Mf. *κτῆματα* .

ritatem perdere, sicut avari divites solent perituras divitias custodire. Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisque miraculis, cunctis longe lateque habitantibus vita ejus inclaruit. Nam die quadam ad vespereum in hortum monasterii fecit jactari ferramenta, quæ usitato nos nomine vangas vocamus. Dixit itaque discipulis suis: Tot vangas in hortum projicite, & citius redite. Nocte vero eadem dum ex more cum Fratribus ad exhibendas laudes Domino surrexisset, præcepit, dicens: Ite & operariis nostris pulmentum coquite, ut mane primo paratum sit. Facto autem mane, fecit deferri pulmentum quod parari jusserat, atque hortum cum Fratribus ingressus, quot vangas ^a jactari præceperat, tot in eo laborantes operarios invenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mente per spiritum apprehenderunt vangas quas invenerunt, & ab ea hora qua ingressi sunt, quousque vir Domini ad eos veniret, cuncta horti illius spatia quæ inculta fuerant, coluerunt. Quibus vir Domini mox ut ingressus est, ait: Gaudete, fratres, multum laborastis, jam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerat, præbuit, eosque post tanti laboris fatigationem refecit. SuffICIENTER autem refectis ait: Nolite malum facere, sed quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquille petite, cum benedictione percipite, & a furti pravitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit. Actumque est, ut qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio & repleti ab eo, & innocui redirent.

Quo miraculo fures a furando re-
vocaverit.

a

^a Βελλαρ. jactare fecerat.

^a Mf. δὲ ἔβ' ἡμερῶν.

^β Mf. λισγάρ. Et paulo infra. ὅσα λισ-
γάγια... εἰς τὸν κήπον.

^γ Mf. τοῖς ἐργαλίοις... ἵνα τῇ σφωϊά.

λίσαι, καθάπερ οἱ κηποὶ ἀρχόντες τὰ ἀ-
πολλύμενα κλίματα τῇ φυλάκῃ αὐτηρεῖν
εἰώθασι. ἐκὶ τοίνυ πνεύματι προφητείας
κατενομήθη, ἕ πασι τοῖς ἔγγιστα ἕ ἐκ
μήκως κατοικῆσι, δὲ ἔβ' θωμάτων ἡ τῆς
ζωῆς αὐτῆ λαμπρότης διεγνώθη. ἐν μιᾷ
(α) δὲ ἡμέρα πρὸς ἰσάραυ ἐν τῷ κή-
πῳ τῆ μοναστείς, ἐργαλεῖον σιδιραῦ, ὁ-
περ (β) λισγάειν ὀνομάζεται, ῥιφύει
πεποιήκει· εἰδ' ἔπος τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ
εἶπεν· ἀπέλθετε ἕ ἂ λισγάγια ἔχετε, ταῦ-
τα ἐν τῷ κήπῳ ῥίψατε, ἕ σωτόμος ὑ-
ποσρέψατε. τῇ δὲ νυκτὶ ἐπέμνη ἀνασᾶς
κατὰ τὸ εἰώθος, ὅπως μετὰ ἔβ' ἀδελφῶν
τῆς ἐωθινῆς ὕμνης τῶ κυεῖο ἀναπέμψη,
ἐκέλευσεν αὐτοῖς, λέγων· ἀπέλθετε καὶ
ἔβ' (γ) ἐργατῆς ἡμῶν προσφάγιον ἐλή-
σατε, ἵνα τὸ πρῶτας ἔτοιμον ἔσαι. ἡμέ-
ρας δὲ ἤδη γενομένης, τὸ προσφάγιον, ὁ-
περ γενέσθαι προσέταξε, βασανθῆαι πεποι-
ήκει, ἕ ἅμα πῶς ἀδελφοῖς εἰς τὸ κήπον εἰσ-
ἦλθεν. ὅσα δὲ λισγάγια ῥιφύει πεποιή-
κει, τοσούτως ἐργάτας ἐν τῷ κήπῳ κάμνον-
τας εἶρεν. οἱ εἰσελθόντες μὲν γὰ κλέπτει
ὑπῆρχον, ἀλλὰ τὸ γνώμων αὐτῶν δὲ τῆ
(δ) πνεύματος ἀλλαγίσης, τὰ λισγάγια
ἄπερ εἶρον κρατήσαντες, ἀσὶ αὐτῆς τῆς
ἄρας, ἥς ἐν τῷ κήπῳ εἰσῆλθον, ἕως ἕ
τῆ Θεῶ δῶλος πρὸς αὐτῆς παρεγένετο, ἐκ
ἐπαύσαντο ἐργαζέμενοι· πάντα ὃ τὰ τῆ
κήπῳ (ε) λασάνια τὰ μὴ ὄντα ἐργασ-
μένα εἰργάσαντο. εἰσελθῶν τοίνυ πρὸς
αὐτῆς ὁ τῆ Θεῶ ἄνθρωπος, εἶπε· χαίρετε,
ἀδελφοὶ, πούσαθε λοιπόν, πολὺ γὰ ἐκά-
μετε. ἐνίγκας ὃ ἔσφας, μετὰ τὸ ποσῆτε
καμάτε κόπον, τίτες εὐφραθῆναι πεποιήκει.
περιδέειν δὲ αὐτῆ, εἶπεν αὐτοῖς· μὴ θε-
λήσατε τῆ λειπῆ κακὸν ῥάξαι, εἶτι ὃ
κλείει ἐκ τῆ κήπῳ ἔχετε, δὲ τῆς εἰσόδῃς
ἐλδῶθειῶς ἐρχόμενοι αἰτήσαθε, ἕ μετ'
εὐλογίας λάβετε, ὅτῳ ὃ τῆς τῆ κλέμμα-
τος ἀμαρτίας ἐνδύσατε. παρὸδῳ ὃ λάχα-
να σωμαχθῆσαι κελύσας, τίτες φορτωθῆναι
πεποιήκει. γέγονε δὲ ὅσε οἱ εἰς τὸ κήπον
ἐπὶ τὸ κλέψαι ἐλθόντες, σὺ τῶ μισθῶ
τῆ καμάτε αὐτῆ ἐμπειλισμένοι, ἕ ἀβλα-
βεῖς ὑποσρέψωσι.

Ev

^δ Additur in mf. τῆ ἀγίη.

^ε λασάνιον significat proprie olus λάχανον. Favorinus, λασάνιον Γραικιστὶ αἰ πρα-
σιαῖ. In cod. Regio legitur, λασάνια, πρᾶσια (forte πρασιαῖ) τὰ μὴ. ες.

Et pauper-
tatem simu-
lantes dete-
git.

Alio quoque tempore accesserunt ad eum peregrini quidam miseri. cordiam postulantes, scissis vestibus, pannis obsiti, ita ut pene nudi viderentur. Cumque ^a hunc vestimenta peterent, eorum verba vir Domini tacitus audivit; qui unum ex discipulis suis protinus silenter vocavit, eique præcepit, dicens: Vade, atque in illa silva in loco tali cavam arborem require; & vestimenta, quæ in ea inveneris, defer. Cumque discipulus abiisset, arborem sicut fuerat jussum, requisivit, vestimenta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis atque petentibus ostendit & præbuit, dicens: Venite, quia nudi estis, ecce tollite, & vestite vos. Hæc illi intuentes, recognoverunt quæ posuerant; magnoque pudore consternati sunt: & qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua.

Occulta
piacula co-
gnoscit.

Alio quoque tempore quidam se ejus orationibus commendans, sportas duas plenas alimentis ei per puerum transmisit, quarum unam idem puer subripuit, atque in itinere abscondit: unam vero ad Dei hominem detulit, & petitionem illius, qui se ei per xenium commendaverat, enarravit. Quam vir Domini benigne suscipiens, eundem puerum admonuit, dicens: Gratias agimus, ^b sed vide, sportam, quam in itinere posuisti, ne incaute tangere præsumas, quia in eam serpens ingressus est. ^c Esto ergo sollicitus, ne si tollere incaute volueris, ^e serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus, exsultavit quidem quod mortem evaserit, sed tristis ^d ad mo-

Εν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ, ξένοι τινὲς πρὸς αὐτὸν ἐλεημοσιύῳ ζητοῦντες παρεγένοντο, ῥακάδῃ ἱμάτια ἠμφιασμένοι, ὡς γυμνὸς αὐτοῖς θεωρεῖσθαι. τῶν ἱματία (α) παρ' αὐτῶ ἀιτημένων, μουσικῶς αὐτῶν λαλόντων, ὁ ἄνθρωπος τῷ Θεῷ ἀκήκουσεν, ὅστις ἔνα τ' μαθητῶν αὐτῶ (β) προσκαλεσάμενος, μουσικῶς ἐκέλευσεν αὐτῶν, λέγων· ἀπέλθε ἐν ἐκείνῃ τῇ ὕλῃ, εἰς τὸνδε τ' τόπον, ἵν' ὀρθήσεις δένδρον ὑποκρεφόν, ἐν αὐτῶν ἐρεώησον, ἵν' ἄπερ ὀρθήσεις ἱμάτια ἀγαγέ μοι. ἀπέλθων δ' ὁ ἀδελφὸς καθὼς ἐπέβραβη, ἵν' ἐπιζητήσας, εὗρε τὸ δένδρον ἵν' τὰ ἱμάτια. ταῦτα δὲ ἀγαγὼν, κατ' ἰδίαν τὰ διδασκάλῳ δίδωκεν. ἄπερ ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος διεξάμενος, τοῖς ξένοις, οἵτινες ὡς δῆθεν γυμνοὶ ἱμάτια ἠτοῦστο, ταῦτα δίδωκεν, εἰπὼν πρὸς αὐτοῖς· ἐπεὶ γυμνοὶ ὑπάρχετε, λάβετε ταῦτα ἵν' εὐδύσαθε. δεασάμενοι ἔν' αὐτὰ ἐκείνοι, ἵν' ἐπιγνόντες, ὅτι ἄπερ ἔκρυψαν (γ) εἰσι, μεγίστην εὐτροπήν αὐτοῖς κατέχεν. ἐν ὅσῳ δ' μετὰ δόλως ἱμάτια ἀλλότρια ἐζήτησεν, καταιχυνόμενος τὰ ἴδια ἀπέλαβεν.

Εν ἄλλῳ πάλιν καιρῷ τοῖς τότε δούλαις ἑαυτὸν τις ἀδρατιθέμενος, δύο σπουείδας ἄρτων πλήρεις ἐξέτα καὶ αὐτῶν ἀπέστειλεν· ὁ δὲ αὐτοῖς πᾶσι τῶν μίαν οὕτως αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἀπέκρυψε, τὴν δὲ ἑτέραν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ ἀπήγαγε· ἵν' αὐτῶν αἰτησὶν τῷ ὑποσείλαντος αὐτὸν ἀίτησεν, τῶν δὲ ἐξέτα τῶν δώρων τῇ δόλῃ αὐτῶ ἀδρατιθέμενος. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος, ἰλαρῶς ταῦτα διεξάμενος, τὴν αὐτῶν παῖδα νεθετῶν, ἔφη· κάλειν ἔχω μὲν, ἀλλὰ βλέπε τὴν σπουείδα ἡν ἐν τῇ ὁδῷ ἔθηκες. μὴ πολυμήσης ἀφυῶς αὐτῇ ἐγγίσει, δυσμύετος δὲ μάλλον, ἐπεὶ δὴ ὄφεις ἐν αὐτῇ εἰσῆλθε, ἵν' εἰάν ἀφυῶς πεύτῳ ἐπάραι θελήσης, μέλλεις ὑπὸ τῶν ὄφειος δὴκθῆναι. τοῖσι δ' τοῖς λόγοις σφόδρα ὁ πᾶσι καταιχυθείς, πάλιν ἠγαλλιάσατο, ὅτι τὸ θάνατον ἀπέφυγε. καὶ ἔτι ῥῶς συγνὸς πρὸς ὀλίγον ἐγγίστο δὲ τῶν αἰχλύνων, πῶν ὅμως σωτηριῶν βάσανον πεύτῳ ἐδέξατο. ὑποσρέφας δ' εἰς τὴν σπουείδα,

κα-

^a Nan. cumque ab eo instanter v. p.

^b Nan. agimus fili.

^c Hic deficit Cod. Bessar. usque ad longa aegritudo dissolveret, c. XIV. l. iv.

^d Longip. & pl. Norm. admodum.

^e Ms. αὐτῶ αὐτῶν μελλόντων ἔ μυστηρίως

ἔτι λαλόντων.

^β Ms. προσκαλεσάμενος, κρυφίως αὐτῶν ἐκέλευσε, λέγων.

^γ Ms. εἰσι ἔ κατακρίσαντες μεγίστην . . . κατέλαβεν.

Tot ejus
virtutibus
& dotibus
nonnihil re-
prehensibile
admixtum.

dicum factus est: quia quamvis salubrem pœnam, tamen pertulit vecundiam suam. Qui reversus ad sportam, caute ac solícite attendit, sed eam jam, sicut vir Dei prædixerat, serpens tenebat. Hic itaque cum virtute abstinentiæ, contentu rerum transeuntium, prophetiæ spiritu, orationis intentione esset incomparabiliter præditus, unum erat quod in eo reprehensibile esse videbatur, quod nonnunquam tanta ei lætitia inerat, ut illis tot virtutibus nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.

PETR. Quidnam, quæso te, hoc esse dicimus? Sponte sibi lætitiæ frena laxabat, an tot virtutibus pollens, aliquando ad præfens gaudium etiam renitens ejus animus trahebatur?

GREGOR. Magna est, Petre, omnipotentis Dei dispensatio, & plerumque contigit, ut quibus majora bona præstat, quædam minora non tribuat, ut semper eorum animus habeat unde se ipse reprehendat: quatenus dum appetunt perfecti esse, nec possunt, & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen laborando prævalent, in his quæ accepta habent, se minime extollant, sed discant quia ex semetipsis majora bona non habent, qui in semetipsis vincere parva vitia atque extrema non possunt. Hinc est enim quod perducto Dominus ad terram repromissionis populo, cunctos fortes atque præpotentes adversarios ejus extinguens, Philistæos atque Chananæos diutius referavavit, ut, sicut scriptum est, in eis experiretur Israel: quia nonnumquam, ut dictum est, eis etiam quibus magna dona tribuit, parva quædam reprehensibilia relinquit: ut semper habeant contra quod bellum gerant, & devictis magnis hostibus mentem non erigant, quando eos adhuc adversarii

καθὼς ὁ τῶ Θεῷ ἀνδραπος προεῖπεν, ὄρεν, ὅτι ὄφεις πύτλιν ἐπικράτει. ἐπος ποῖνω τῆ δυνάμει τῆς ἐγκρατείας, ἔ τῆ τῆ προφητικῆ πνεύματος χάριτι καταλαμπόμενος, πάντα τὰ παρεκλόμματα ἀράγματα καταλείψας, πᾶν καρτεσιῶς ἐν τῆ δὲ χῆ ὑπῆρχεν, ὡς τε μεγάλως ἐν τῶ τῶ ἀεπρέπειν αὐτ. ἐν δὲ ἐν αὐτῶ πρᾶγμα μεμπέτον νομισζόμενον εἶναι ἐθεωρεῖτο. τσαύτη γὰρ ὀφροσύνη συνεχῆς ἐν αὐτῶ ὑπῆρχεν, ὅτι εἰ μὴ τις αὐτὸν ἐγίνωσκε τσαύταις δυνάμεισιν ἐμπλεον εἶναι, εὐδαμῶς πᾶσι αὐτῶ ἐπίβλεπον.

ΠΕΤΡ. Τί τῶτο εἶναι λέγομεν, αὐτῶ σε; οἰκεία προδίσει χαυνότερον ἢ τῆς ὀφροσύνης χαλινὸν ἐπῆρε, ἢ τσαύταις δυνάμεισιν αὐξάνων, ἢ τῆς τῶτε ψυχῆς ἐπιλαμπόμενης, πρὸς τὴν παρῶσαν χαρὰν παρεσύρετο;

ΓΡΗΓΟΡ. Μεγάλη, Πέτρε, ὑπάρχει ἡ παντοδύναμος Θεῷ ἡ οἰκονομία. ὅθεν πολλὰς συμβαίνει, ὅτι μεγάλα ἀγαθά τισι παρέχουσα, πῶς ἀπορῆ ἐν τέτοις ἢ μικρὰ ἐλαττώματα ὑπολείπειται, ἵνα πάντοτε αὐτῶν ἡ ψυχὴ ἔχη ὅθεν ὀφείλει εὐατὴν ὑποπνέζειν. ἵνα ἐν ὅσῳ ὑπολαμβάνουσι τέλει εἶναι, ἢ ἀείκωσιν εἰαυτῶς ἐν ἐλαττώμασιν ὄντας, κάμνωσι λοιπὸν ἐν τέτοις, οἷσπερ ἐκ ἐλαβον. ἐδὲ γὰρ κοπιῶντες δι' ἐκείνων ἵψ' κατορθωμάτων, ὡνπερ λαβόντες ἔχουσι, δύνανται ἢ ἐλαττώματων κατιχύουσι, ἵνα μὴ υπεραίρωται. ἐκ τῶτε ὅν ἐπιγινώσκουσιν, ὅτι ἐδὲ τῶς μεγίστας ἀρετῆς ἀφ' εἰαυτῶν ἔχουσιν, οἷτινες μικρὰ ἢ εὐδαμῶς σφάλματα νικῶσαι ἐ δύνανται. τοῖσπὸν τι γὰρ ἐστὶ ἢ τὸ ἐν τῆ θεῶ γραφῆ κείμενον. εἰσαγαγὼν γὰρ ἐν τῆ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἢ λαὸν τῶ Ισραὴλ ὁ κύριος, πάντως τῶς ἐν δυνάμει ἢ ἰσχυρὸν ἀντιδίκως αὐτῶς ἐξολόθρευσον, ἐκ δὲ τῶ Φιλιζαίων ἢ Χαναανίων τῶς διεφύλαξεν, ἵνα, καθὼς γέγραπται, ἐν αὐτοῖς σφρονοῖδῃ ὁ Ισραὴλ. ἐ γὰρ πάντοτε, καθὼς ἐρρίθῃ αὐτοῖς πεεπάτην. ἢ δὲ τῶτο οἷς μέγιστα ὄρα παρέχεν, ἢ μικρὰ τινὰ ἐλαττώματα τῶτοις κατέλιπεν. ἵνα πάντοτε ἔχουσι μετ' ὄν (α) πόλεμον κροτήσωσιν, ἢ μεγίστων ἐχθρῶν παρ' αὐτῶν νικηθέντων, τῶ λογισμῶ μὴ ἐπαρθῶσιν, ὅταν αὐτῶς ἀκμῶν

etiam minimi fatigant. Fit itaque, ut miro modo una eademque mens & virtute polleat, & ex infirmitate lassescat, quatenus & ex parte se conspiciat esse destructam: ut per bonum quod quærit, & habere non valet, illud fervet humilitas quod habet. Sed quid mirum quod hoc de homine dicimus, quando illa superna regio in civibus suis ex parte damna pertulit, & ex parte fortiter stetit, ut electi Angelorum spiritus dum alios per superbiam cecidisse conspicerent, ipsi tanto robustius, quanto humiliter starent? Illi ergo regioni sua etiam detrimenta profecerunt, quæ ad æternitatis statum ex parte suæ destructionis est solidius instructa. Sic ergo & in unaquaque anima agitur, ut in humilitatis custodiam aliquando ad lucra maxima ex minimo damno fervetur.

PETR. Placet quod dicis.

C A P U T XV.

De Eutychio & Florentio servus Dei.

GREGO. **N**Eque hoc fileam RIUS. **N** quod ex regione eadem venerabilis viri Sanctuli presbyteri narratione cognovi, de cuius verbis ipse non dubitas, quia ejus vitam fidemque minime ignoras.

Eodem quoque tempore in Nursiæ provinciæ partibus, duo viri in vita atque habitu sanctæ conversationis habitabant, quorum unus Euty chius, alter vero Florentius dicebatur. Sed idem Euty chius in spirituali zelo atque in fervore virtutis excreverat, multorumque animas ad Deum perducere exhortan-

οἱ ἀντίδοκοι κἀτοι μικροὶ ὄντες αἰθισά-
μφοι θλίβωσιν. θαυμαστὸν δὲ ἑσώπω τῆτο
γίνεται, ὅπως ὁ εἰς ἑν αὐτὸς λογισμὸς,
τῆ μὲν δυνάμει ἀναθάλλη, τῆ δὲ ἀδυνεία
ἀτονήσῃ. ὥσε ἐκ μέρους ἀποδομημένον ἐαυ-
τὸν θεώμενος, ἐκ μέρους δὲ πάλιν καταπί-
πτοντα, διὰ τῶ ἀγαθῆ, ἕπερ ζητεῖ ἐπι-
τυχεῖν ἑν ἑ δύνάται, ἐκεῖνο ὅπερ ἔχει,
ταπεινοφρόνας φυλάξαι. τί δὲ θαυμαστὸν
εἰ ἀεὶ ἀνθρώπων ταῦτα λέγομεν; ὅπερ
γε καὶ (α) ἐράνιος χάρος ἐν τοῖς ἐαυ-
τῶ πολιταῖς μεικρῶς ζημίαν (β) ὑπο-
μείνας, οἱ λοιποὶ σερωτέρως ἐσαύθησαν.
τὰ γὰρ ἐκλεκτὰ τῶ ἀγγέλιον πάγματα, ἐν
ὅσῳ ἄλλως διὰ τῶ ὑπερηφανίας πεισόντας ἐ-
θεάσαντο, αὐτοὶ τοσούτον ἰχυρότεροι γεγό-
νασιν, ὅσον ἑν ταπεινοφρόνας ἴσανται. ἐκεί-
νης μὲν γὰρ τῆς πατρίδος ἡ ζημία προέκο-
ψεν εἰς αἰωνίαν ἰδρυσιν, ἑν δὲ τῆς μεει-
κῆς καταλύσεως σερωῶς ἀνεκαυτίθη. ἕπερ τοί-
νω ἑν εἰ ταῖς τινων συμβαίνει ψυχῶς, ἵνα
ἐν τῆ φυλακῇ τῆς ταπεινοφροσύνης, εἰς κέρ-
δη μέγιστα ἐκ μικρῶς ζημίας κατακτήσωσιν.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λέγεις.

K E Φ Α Λ. ιε.

Περὶ Εὐτυχίου & Φλορέντιος, ἐν τῇ
χώρῳ τῆς Νερσίας.

ΓΡΗΓΟ. **Ο**ΥΔΕ τῆτο ἄδρασιωπήσαε
ΡΙΟΣ. **Ο** δίκαιον κείνω, ὅπερ ἄδρα
τῶ ἐβλαβεράτη ἀνδρὸς Σαγκτήλης τῶ πρεσ-
βυτέρῳ διηγεμένῳ μεμάθηκα. ἕπνος τῶ λό-
γων ἀλίθειαν ἐκ ἀγνοῆς πάντως, εἰδὲ τῆς
αὐτῆ πίσεως τῶ πολιτείαν.

Οὗτος τοίνω διηγεῖτο, ὅτι ἐν τοῖς μέ-
ρεσι τῶ Νερσίας χώρας, δύο ἀνδρες ἐπὶ
τῶ αὐτῶ ὄκειν ἐν τῶ μοναχικῶ καὶ ἀγίῳ
ζημίῳ σεμνῶς βιωῦτες. ὅς ὦν, ὁ μὲν
εἰς Εὐτύχιος, ὁ δὲ ἕτερος Φλορέντιος ἀνο-
μάζοντο. ὁ οὖν Εὐτύχιος τῶ πνευματικῶ
ζήλῳ ἑν δυνάμειω θεριμότητι ὑπερωξάνων,
πολλῶν ψυχῶς τῶ Θεῶ προσεγγικε διὰ
ἄδρασιώσεως ἡγωνίζετο. ὁ δὲ Φλορέντιος,
τῆ

a Bigot. & Becc. & ex parte confirmam, & ex parte se conspiciat esse destructam.

b Vulgati se exercuerat.

a Ms. ἐράνιος χάρος.

β Ms. ὑπομείνας, τοῖς λοιποῖς σερωτέρων τὴν εἰσὶν ἀπηργάσατο. τὰ γὰρ. &c.

do satagebat : Florentius vero simplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non longe autem erat monasterium, quod rectoris sui morte erat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Eutychium præesse voluerunt. Qui eorum precibus acquiescens, multis annis monasterium rexit, discipulorumque animas in studio sanctæ conversationis exercuit. Ac ne Oratorium in quo prius habitaverat, solum remanere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo dum solus habitaret, die quadam sese in orationem prostravit, atque ab omnipotentis Domino petiit, ut ei illic ad habitandum aliquod solatium donate dignaretur. Qui mox ut implevit orationem, Oratorium egressus, ante fores ursum reperit stantem. Qui dum ad terram caput deprimeret, nihilque feritatis in suis motibus demonstraret, aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset, quod vir quoque Domini protinus agnovit. Et quia in eadem cella quatuor vel quinque pecudes remanserant, quas omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem urso præcepit, dicens: Vade, atque oves has ad pastum ejice, ad horam vero sextam revertere. Cæpit itaque hoc indefinenter agere.

2 Injungebatur urso cura pastoralis, & quas manducare consueverat, pascebat oves bestia jejuna. Cum vir Domini jejunare voluisset, ad nonam horam præcipiebat urso cum ovibus reverti; cum vero noluisset, ad sextam. Atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat ursus, ut neque ad sextam jussus, rediret ad nonam, neque

Florentio ministrat ursus.

Ejusque pascit oves.

a S. M. Agebat ursus curam pastoris. Mox bestiale animal pro bestia jejuna.

α Mf. διήνυσε.

β Mf. ἢ τῶ... διὰ ἰδέετο ὅπως αὐτῶ... οἶον κελύει.

γ Mf. μοιασθεῖς.

τῇ ἀκακίᾳ ἢ τῇ προσδύχῃ προσκαρτερῶν, ἢ παρῶσαν ζῶν (α) διήνυσε. ἢ μήκοθεν δὲ αὐτῷ μοιασθεῖον ἀνδρῶν ὑπῆρχεν, ὅπερ, τῷ προσεῶτος αὐτῷ τελουτήσαντος, ἀπεισάτον ποιμαντικῆς ἐπιμελείας ἢ ἡγεμονίας κατελείφθη. οἱ δὲ μοναχοὶ τῶ αὐτῷ μονασθεῖς, ἢ Εὐτύχιον γενέσθαι αὐτοῖς πατέρα καὶ προσάτῳ παρεκάλεν. ὅσις ταῖς αὐτῷ δέησιν ἐπικαμψθεῖς, τῷ τῶτων ἡγεμονίαν καταδέξάμενος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἢ μονῶ ἐποίμαεν, ἢ μαθητῶν τῶ ψυχῆς ἐν τῇ τῷ ἀγίας ἀναστροφῆς ἀσχολία εἰς τελειότητα ἄγων. ἵνα δὲ μὴ τὸ δὲκῆτερον, ἐν ἧ τὸ πρότερον κατῴκει, μίον ὑπομείνη, ἐκεῖ τῷ δὲλαβεῖσάτον αὐτῶ Φλορίντιον κατέλιπεν. ἔτος τῶν μόνος αὐτῷ δὲ ἄγων, ἐν τινὶ ἡμέρᾳ εἰς δὲκῆν αὐτῷ ὑπέσρασε, (β) ἢ τῷ παντοδυναμῶ κελύει ἰδέετο, ὅπως αὐτῷ βοήθειαν, οἶον κελύσει, δοῦναι καταξιώση, πρὸς τὸ ἐκεῖσε αὐτῷ κατοικῆσαι. ὡς οὐ τῷ δὲκῆν ἐπλήρωσεν, ἔξελεθῶν ἐκ τῷ (γ) δὲκῆν, ἐμπροσθεν τῷ θυρῶν ἄρκον ἐσῶσαν εὔρεν, ἐπὶ τῆς γῆς τῷ κελύει κελυμένῳ ἔχουσαν, μηδὲν θνητῶν τῶ κινήμασιν ἐπιδεικνυμένῳ. φανερῶς δὲ μᾶλλον δεικνύουσαν, ὅτι πρὸς δελείαν τῷ αἰθρώπῳ τῷ Θεῷ ἐλήλυθεν. ἐπιγνῶς (δ) δὲ ὁ τῷ Θεῷ δῆλος Φλορίντιος, ὅπερ ἐπὶ αὐτῷ κελύει κατελείφθησαν ἀρόβατα, τέσσαρα ἢ πέντε τῶν ἀειθμῶν, μὴ ὄντος παντελῶς τῷ (ε) βόσκοντος ἢ τῷ φυλάττοντος, τῷ ἄρκῳ ὡς δὲ εἰς, ἐκέλευσεν αὐτῷ, λέγων. ἀπελθε, ἢ ταῦτα τῷ ἀρόβατα εἰς βοσκῶν ἔξάγαγε, ἀεὶ δὲ ἐκτῶν ὄραν ὑποσρέφειν. ἢ ἔρατο ἔν τῷ ὄρα πάντως ποιεῖν, καὶ ἀντέθει τῷ ἄρκῳ ἢ φροντῆς τῷ ποιμαίνεν τῷ ἀρόβατα. ὅπερ γὰρ ἔξῶν λεῖ (σ) ἐθίσασα, ταῦτα νῆσις ἐβοσκῶν. ὅτε δὲ νησεῦσαι ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπος ἠδέλε, τῷ ἐνάτη ὄρα τῷ ἄρκῳ ἐκέλευσεν (ζ) ἄμα τῷ ἀρόβάτων ὑποσρέφειν. ὅτε δὲ ἐκ ἢ βέλετο, ἀεὶ τῷ ἐκτῶ ὄραν, κατὰ τῷ αὐτῷ ἐπιτροπῆν ὑπέσρασε, ἢ λοιπὸν ἐπὶ πᾶσι, τῷ ἐπιταγῆ τῷ ἀνδρώπῳ τῷ Θεῷ ἢ ἄρκος ἐπῆκεν. ἢ ἔτε ἐν τῷ ἐκτῷ ἐπιτροπομένη εἰς τῷ ἐνάτῳ ὑπέσρασαν, ἔτε ἐν τῷ ἐνάτῳ εἰς τῷ ἐκτῷ, ἀλλὰ καθὰς ἐπετρέωετο,

δ Mf. δὲ τῷ τῷ Θεῷ.

ε Mf. βόσκοντος ταῦτα ἢ... ὡς δὲ εἰς αὐτῷ, ἐκῆλ.

ς Mf. ἐθίσασα.

ζ Mf. ἄμα τῷ ἀρόβάτων.

ad nonam iussus, rediret ad sextam. Cumque diu hoc ageretur, cœpit in loco eodem tantæ virtutis fama longe lateque crebescere. Sed quia antiquus hostis unde bonos cernit ^a enitescere ad gloriam, inde perverfos per invidiam rapit ad pœnam; quatuor viri ex discipulis venerabilis Eutychii vehementer invidentes quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus appareret, eundem ursum insidiantes occiderunt. Cumque hora qua iussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspectus est redditus, quem usque ad horam vesperi exspectans, affligi cœpit, quod is, quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueverat, ursum minime reverteretur. Die vero altera perrexit ad agrum, ursum pariter ovisque quæsiturus; quem occisum reperit. Sed solicite inquirens, citius a quibus fuerat occisus, invenit. Tunc sese in lamentis dedit, Fratrum malitiam magis quam urfi mortem deplorans. Quem venerandus vir Eutychius ad se deductum consolari studuit; sed idem vir Domini coram eo doloris magni stimulis accensus imprecatus est, dicens: Spero ^b in omnipotenti Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex sua malitia vindictam recipiant, qui nihil se lædentem ursum meum occiderunt. Cujus vocem protinus ultio divina secuta est. Nam quatuor monachi qui eundem ursum occiderant, statim elephantino morbo percussi sunt, ut membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expavit, seque ita Fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim vitæ suæ tempore fiebat, quia exau-

πειτο, ἕως ὑπέσπερον. εὐ ὦ δὲ ἀξαρπαντὸς ἕως ἀράττετο, ἤρξατο εὐ τοῖς τοποῖς ἐκείνοις ἕξ πλάτης ἢ φήμη τῆς τῷ θαύματιος τῆς δυνάμεως ἀξαρτέχην. ὁ δὲ ἀρχαῖος ἐλθρὸς, ὅθεν θεωρεῖ τὸς ἀγαθὲς εἰς δόξαν φημιζόμενος, ἐκείθεν τὸς ἀξαρτέχην ἕξ τῷ φθόνῳ σαρπάρξει εἰς κόλασιν. τίσαρες γὰρ ἄνδρες ἐκ τῷ μαθητῶν τῷ μακαρίῳ Εὐτυχίῳ, σφόδρα τῷ φθόνῳσαντες, δι' ὧν διδασκαλὸς αὐτῶν σημεῖα ἐκ ἐποίησεν, ἐκείνος δὲ ὁ μόνος παρ' αὐτῶν καταλειφθεὶς, ἐπὶ πᾶσι τῷ θαύματι λαμπαρὸς ἐφαίνετο, τὸ αὐτῷ ἄρπον ἐνδρῶσαντες ἐφόνδυσαν. κατὰ δὲ τὸ ἄρπον ἐν ἡ ἐπεφάνη, μὴ ἴσωςρέψασα, ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος Φλορέντιος εὐ ἴσωςρέψασα γέγονεν. ἕως ὅ τῆς ἄρας τῷ ἐπειεῖν ἄναμείνας, φλιβῶσαι ἤρξατο, ὅτι ἡ ἄρκος, ἐκ πολλῆς ἀκακίας ἀδελφικῶ ὀνομάζεν εἶωθεν, ἐκ ὑπέσπερον. ἐπὶ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ἀγρὸν ἐπορεύθη τὸ ἄρπον ἄμα καὶ πῆπρῶβατα ἐπιζητῶσαι, ταύτην δὲ πεφονδύμενον εὑρεν. ἐπιμελῶς δὲ ἐπιζητήσας, ἐκ ὁρῶν ὅθεν τῶν ἐφόνδυσαν, ἐαυτὸν εἰς φρένον δίδωκε ἢ ἀδελφῶν μάλλον τὸν ποιναίαν, ἢ τῆς ἄρκος τῷ θανάτῳ κλαίαν. τῶν δὲ ὁ σεβάμιος ἀνὴρ Εὐτύχιος πρὸς ἐαυτὸν ἐπισασάμενος ὅθεν μὴ φειδῶσαι ἤρξατο. ὁ δὲ αὐτὸς τῷ Θεῷ δόλος Φλορέντιος ἐνόπιον αὐτῷ μεγίστῳ πόνῳ συγκληθεὶς, ὅθεν ἕως ἤρξατο λέγειν ἑλπίζω εἰς τὸ παντοδύναμον Θεόν, ὅτι ἐν τῇ ζωῇ ταύτη ἐνόπιον τῷ ὀφθαλμῶν τῷ ἀνθρώπων, ἕξ τὸν κακίαν αὐτῶν τὸν ἀντάμειψιν ὀπολαμβάνουσιν, οἱ τὸν ἄρπον μὴ μὴδὲν αὐτῶς βλάψασαν φονδύσαντες. τῇ δὲ τῆς φωνῆ φειδῶσαι ἢ θεῖῃ ἐκδίκησις ἐπικολέθησεν. οἱ γὰρ τίσαρες μοναχοὶ, οἱ τὸν ἄρπον φονδύσαντες, λεπρῶς νοσήματι πεεῖπσον, ὅπως ἴσως μελῶν αὐτῶν σαπέντων, ἕως αὐτῶς σιμῶν τελέτῶσαι. τῆς δὲ γενομένης, ὁ ἄνθρωπος τῷ Θεῷ Φλορέντιος σφόδρα ὕξεν, φοβηθεὶς δι' ὧν τὸς ἀδελφῆς καταγράσατο. ἐν ὅλῳ τῶν τῆς ζωῆς αὐτῶν ἡσθῶν θρητῶν ἢ διέλιπε, ἕξ τὸ ὑπακωδύσαι αὐτὸν (α) εἰς τὸ ἐκείνον ὀμόπτον θάνατον, ἐκ ἐαυτὸν φονδύσαι τῶν ἐκείνου. τῶν δὲ τὸν παντοδύναμον Θεόν ποιῶσαι σιμῶμεν, ἵνα μὴ τῶν λοιπῶν ὁ θαυμάσιος ἐκ ἀκακίας ἕως ἀνὴρ τολμήσῃ, ἐν

b Ursum occisum incaute maledixit.

^a Big. & Bec. pervenire.

^b Germ. ab omni Deo.

α Μf. εἰς τὸν ἐκείνον.

ditus fuerat : se crudelem , se in eorum morte clamabat homicidam . Quod idcirco omnipotentem Dominum fecisse credimus , ne vir miræ simplicitatis quantolibet dolore commotus , intorquere ultra præsumeret jaculum maledictionis .

Utrum maledictio grave sit peccatum .

a

PETR. Numquidnam valde grave esse credimus , si fortasse cui-libet ^a exagitanti iracundia maledicamus?

GREGOR. De hoc peccato cur me percunctaris an grave sit , cum Paulus dicat : *Neque maledicti regnum Dei possidebunt?* Pensa itaque quam gravis culpa est , quæ separatur a regno vitæ . ^b

1. Cor. 6. 10.

b

PETR. Quid si homo non fortasse ex malitia , sed ex linguæ incuria , maledictionis verbum jaculatur in proximum?

GEGOR. Si apud districtum iudicem , Petre , otiosus sermo reprehenditur , quanto magis & noxius? Pensa ergo quantum sit damnabilis , qui a malitia non vacat , ^c si & ille sermo pœnalis est , qui a bonitate utilitatis vacat .

c

PETR. Assentio .

Florentius eremum a serpentibus purgat .

GREGOR. Idem vir Dei egit aliud , quod fileri non debeat . Cum enim magna ejus opinio longe lateque crebresceret , quidam Diaconus longe positus ad eum pergere studuit , ut ejus se orationibus commendaret . Qui ad ejus cellulam veniens , omnem locum per circuitum invenit innumeris serpentibus plenum . Cumque vehementer expavisset , clamavit , dicens : Serve Dei , ora . Erat autem tunc mira serenitas . Egressus vero Florentius , ad cœlum oculos & palmas tetendit , ut illam pestem , sicut sciret Dominus , auferret . Ad cujus vocem subito cœ-

^a Excusi exagitante .

^b Nan. vita homines .

^c Nan. Sed & ille . Postea flere non aëbeo .

ἐν οἷῳ δὴ ποτε πόνῳ συωπαροσόμενος , τὴν τῆς κατάρως βολίδα νινὶ ἐπιπέψμα .

PETR. Σφόδρα λοιπὸν βαρὺ εἶναι πιεζύομῳ , ἐὰν πολλὰς ὑπὸ τινος τῶν θυμῶ σαλωθέντες , γῆτον καταρασόμεθα ;

ΓΡΗΓΟΡ. Πιεὲ τῷ ἀμαρτήματος τέπε τί με ἐπερωτᾷς , ἐὰν βαρὺ ὑπάρχη , ὅπου ταν Παῦλος λέγει , ὅτι λοιδοροὶ βασιλείαν Θεῶ ἀκληρονομήσουσι ; κατανόσον ἔν καὶ ἰδί , ὑποῖον βαρὺ ἀμάρτημα ὑπάρχει , ὅτι τὴν κληρονομίαν τῆς τῷ Θεῷ βασιλείας ἀποστρεῖ .

PETR. Τί δὲ ἐὰν ἀνὴρ ἔχῃ ἐνεκεν κακίας , ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπειθείας τὴ γλώσσης λόγον κατάρως τῶ πλησίον ἐπιπέμπει ;

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐὰν ἐπὶ τῷ φεικτῷ δικασῷ , Πέτρε , ὁ ἀργὸς λόγος κατακείνεται , πόσω μᾶλλον ὁ ὑπαίτιος ; κατανόσοι ἔν πόσης ἐστὶν ἄξιος κατακείσεως , ὅστις ἐκ τῆς κακίας ἐκ ἀργεῖ , ἀλλὰ ἢ λόγους βασιμικῆς προφέρων , ἐκ τῆς δεισῆς ἀγαθωμικῆς ἀργῶν .

PETR. Σιωῶ .

ΓΡΗΓΟΡ. Ο αὐτὸς τῷ Θεῷ ἀνὴρ ὁσπερ πρᾶγμα πεποίηκεν , ὁπερ σιωπηθῆναι ἐκ ἔστιν ἀρμόδιον . ἐν γὰρ τῷ πανταχῶ θεοδιδύμῳ τὴν περὶ αὐτῆ φήμην , ἐξᾶκονός τις ἐκ μήνης αὐτῆ τὴν οἰκισσιν ἔχων , ἄρισε πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν , ἢ ἑαυτὸν ταῖς ἐκείνης δόχαις παραθέσθαι . παραγενόμενος δὲ εἶρε πέριξ τῷ κελίῳ αὐτῆ πάντα τὸν ἀμετρήτων ὄφειον γέμοντα . ἐκείνης δὲ ἐπὶ τῷ ἔρω , ἐκραξέ , λέγων . Ἰδοὺ ἔσθ , εὐξαι . ὑπῆρχε δὲ τότε κατὰ συγχεῖαν θαυμασῆ δόδια . Ἰσχυρῶν δὲ ὁ Φλορέντιος τὰς ὀφθαλμῆς ἢ τὰς παλάμας εἰς ἔρανὸν διεπέτασεν , (α) ὅπως τὴν λύμην ἐκείνην , ὡς εἶδεν ὁ κύριος , παρεπάρη . ἐν δὲ τῇ αὐτῆ δεήσει αἴφνης ὁ ἔρανὸς ἐβρόντισεν . αὐτῆ δὲ ἡ βροντὴ πάντας τὰς (β) ὄφεις τὰς ἐκείνων πὺν τὸν ἔπιλαβομένους ἐφόδισεν .

α

β

^a In vulgatis , ἴπως τὸν λιμὸν ἐκείνον . Manifesto errore .

^β Ms. ὄφεις ἐκείνης τὰς τὸν τὸν .

lum intonuit, atque idem tonitruus omnes illos, qui eundem locum occupaverant, serpentes interemit. Quos cum vir Dei Florentius interemtos aspiceret, dixit: Ecce illos occidisti, Domine, quis eos hinc levat? Moxque ad ejus vocem tantæ aves venerunt, quanti serpentes occisi fuerant: quæ asportantes singulos, & longius projicientes, locum habitationis illius mundum a serpentibus omnimodo reddiderunt.

PETR. Quid virtutis, quid fuisse meriti dicimus, quod ejus ori tantum factus est proximus omnipotens Deus?

GREGOR. Apud omnipotentis Dei singularem munditiam, atque ejus simplicem naturam multum, Petre, humani cordis munditia atque simplicitas valet. Hoc ipsum namque quod ejus famuli a terrenis actionibus segregati, otiosa loqui nesciunt, & mentem per verba spargere atque inquinare devitant, auctoris sui præ cæteris exauditionem impetrant. Cui in quantum est possibile, ipsa puritate ac simplicitate cogitationis, quasi ex quadam jam similitudine concordant. Nos autem turbis popularibus admixti, dum frequenter otiosa, nonnunquam vero ^a etiam graviter noxia loquimur, os nostrum omnipotenti Deo tanto longinquum fit, quanto huic mundo proximum. Multum quippe deorsum ducimur, dum locutione continua secularibus admiscemur. Quod bene Isaias postquam Regem Dominum exercituum ^b vidit, in semetipso reprehendit, & pœnituit, dicens: *Va mihi, quia tacui: quia vir pollutus labiis ego sum.* Qui cur polluta labia haberet, ^c

σεν . ὁ δὲ ἔ̅ Θεῶ ἀνδρῶπος Φλορέντιος τῆς τῶς θανάτου ἐπιρηκῶς , εἶπεν . ἰδὲ , κύριε , τῆς ἐφ' ὄψους , τίς αὐτῶ ἐνδεν ἐπαίρη ; ἀδελφῶς δὲ ἐν τῇ αὐτῶ φωνῇ , ποσαῦται ὄρνεα ἦλθον , ὅσοι ὄφεις πεφονδούμενοι ὑπῆρχον . ἔς ἡ βασιλεύσαντες μήκοθεν ἔρρίψαν , τῶ δὲ κατοίκησιν τῶ τότε ἐκείνῃ καθαράν παντάσῃσιν ἀπέποιήκε .

ΠΕΤΡ. Πόσης δυνάμεως ἡ δικαιοσύνης ὑπάρχεν αὐτὸν λέγομεν , ὅτι τῇ αἰτήσει αὐτῶ , ποσῶτον (α) γέγονεν πλησίον ὁ παντοδύναμος Θεός ;

ΓΡΗΓΟΡ. Παρὰ τῶ παντοδύναμῳ Θεῶ , τῶ μόνῳ καθαρῶ ἔ̅ ἀνάκῳ κατὰ τῶ αὐτῶ φύσιν , πολλὰ , Πέτρε , ἡ ἢ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καθαρότης ἔ̅ ἀνακία δύναται . οἱ γὰρ αὐτῶ θανάτωντες , ἐκ ἡψ̅ γνήτων πράξεων ὄντες κηλωσεσμένοι , ἀργόν τι λέγουσιν ἐκ ὀδύσιν . ἐδὲ γὰρ τὸν ἑαυτῶ νοῦν ὄξε ῥημάτων σκορπιδιῶν , ἢ μολωδιῶν συχωρῶσιν . ὄθεν λοιπὸν ὄξε τῶ ἑαυτῶ ἀρκηγῶ τῶ ὑπακούῶ ὑπὲρ τῶς ἄλλῃς δεισσεσι , ὄξε τὸ ἀπὸδεν κατὰ τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἐν τῇ καθαρότητι ἡ ἀνακία αὐτῶ ὄξομοῦσθαι . ἡμεῖς δὲ τῶς ἔ̅ λαῶ ταραχῶς μεμιγμένοι , ἐν τῶ συχνοτέρῳ ἀργῶς λόγῳ , πολλάκις δὲ ἡ βλαβερῶς λαλεῖν ἡμῶς , ποσῶτον τὸ σῶμα ἡμῶν ἔ̅ παντοδύναμος Θεῶ μακρῶσται , ὅσον τῶ κόσμῳ τῶτο πλησιάζει . πολὺ ὄξινῶν ἐπὶ τῶ κάτω ἀπαγόμεθα , ἐν τῶ τῇ συντυχίῳ ἀκόλῳς ἡμῶς τῶς κοσμικῶς συγγίνεσθαι . ὅπερ καλῶς ἡ ὁ Ησαῖας , μετὰ τὸ ἑωρακῆναι αὐτὸν βασιλέα κύριον Σαβαῶθ , ἑαυτὸν (β) ἐταλάνισε , λέγων . ὄ πῆλας ἐγὼ , ὅτι κατανύσσομαι , ὅτι ἀκάθαρτος ἄν , ἡ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔ̅χων . φανεροποιῶσας ἔ̅ξῃ τῶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔ̅χον , ἐν τῶ προσθῶνῳ , ἐν μέσῳ λαῶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔ̅χοντες ἐγὼ καποικῶ . τῶ μὲν οὖν ἀκαθαρσίαν ἔ̅ ἑαυτῶ χειλέων , τῶ ἔ̅χον , ἡλγησε . πόθεν δὲ τῶ τῶ ἐπεσῶσασατο , ἰδηλοποιήσεν

A Deo facile exaudiuntur mundi corde, simplices, & silentio studentes.

Pater. in Isai. c. 15.

Isai. 6. 5.

^a Editi etiam, quod est gravius, noxia .
^b Nan. audivit .

^c Editi ostendit. Comp. apparuit .
^a Mf. γέγονε ταχὺς ὁ ,
^c Mf. ἐταλάνιζε .

Ibid.

aperuit, cum subjunxit : *In medio populi polluta labia habentis ego habito*. Pollutionem namque labiorum habere se doluit ; sed unde hanc contraxerit, indicavit, cum in medio populi polluta labia habentis se habitare perhibuit. Valde enim difficile est, ut lingua secularium mentem non inquinat quam tangit ; quia dum plerumque eis ad quædam loquenda condescendimus, paulisper affueti, hanc ipsam locutionem quæ nobis indigna est, etiam delectabiliter tenemus, ut ex ea jam redire non libeat, ad quam velut ex condescensione ducti venimus inviti. Sicque fit, ut ab otiosis ad noxia, a levibus ad graviora verba veniamus ; & os nostrum ab omnipotenti Domino tanto jam minus exaudiatur in prece, quanto amplius inquinatur stulta locutione ; quia sicut scriptum est : *Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis*. Quid ergo mirum, si postulantes tarde a Domino audimur, qui præcipientem Dominum aut tarde, aut nullo modo audimus ? Et quid mirum, si Florentius in prece sua citius est auditus, qui in præceptis suis Dominum citius audivit ?

PETR. Nihil est quod responderi valeat apertæ rationi.

GREGOR. Eutychius vero qui prædixi Florentii in via Domini socius fuerat, ^a magnus post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa cives urbis illius de eo solcant narrare miracula, illud tamen est præcipuum, quod usque ad hæc Langobardorum tempora omnipotens Deus per ^b vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quoties pluvia deerat,

^a Excusi magis.

^b Nan. dignatur.

^a Mf. ἢ τὰ βλαβερά... εἰς τὰ βαρῖα.

σεν εὐ τὰς μεμαρτυρηκέναι αὐτὸ ἐν μέσῳ λαῶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος κατοικεῖν. ἀμήχανον γὰρ ἐστὶν ἐκ τῆς ἴ κοσμικῶν γλώσσης ἢ νοῦ μὴ ῥυπαρῶσαι, εὐ ὅσοι εὐ σωτηρίας τισὶν ὀλιγῶς αὐτοῖς συγκαταβέβηκεν, κατ' ὀλίγον δὲ ἐθίσαντες αὐτοῖς σωτηρίαν, σωτηρίαν τεὴν ἡμῖν ἔχ ἀρμόζουσαν, ἔ' ἡδύως ταύτην κρατουῖτες, ἐκ ἐτι λοιπὸν ἐδὲ ἐπιστρέφειν ὡς αὐτῆς ἡμᾶς θέλειν. ἐκ συγκαταβάσεως δὲ εὐ τῆ ἐπὶ ταύτῃ ἐλθόντες, λοιπὸν τῶ ἔδει ἢ βιαίως ἡμῶν πειριγίνεται. ὅθεν ἢ συμβαίνει ἐκ τῶ ἀργῶν εἰς (α) τὰ βλαβερά, ἢ ἐκ ἴψ' ἐλαφρῶν εἰς τὰ βαρῖα ῥήματα ἡμᾶς κατακτῆσαι. ἢ λοιπὸν τὸ σῶμα ἡμῶν ὡδὲ τὰ παντοδυνάμω Θεῷ ποῦτον παρεσκευάζεται εὐ τῆ αἰτήσῃ, ὅσον ἐπὶ πλεῖον μολιεύεται τῆ ματαίῳ σωτηρίᾳ, καθάπερ ἢ γέγραπται, ὅτι ὁ ἀπιστρέφων τὸ ἔς ἀπὸ τῶ μὴ (β) ἀπισσα νόμον, ἢ δὲχῆ αὐτῶ ἀπόβλητος ἔσται. τί δὲ θαυμαστὸν, ἐὰν αἰτηνῆς τι ὡδὲ κρεῖς, βραδὺ ὑπακούμεθα, οἴτινες ὑπ' αὐτῶ (γ) κελδομέθα, ἢ βραδέως, ἢ παντελῶς ἀπὸ ἔχ ὑπακούμεθα ; ἐκ ἐστὶν ἐν θαυμαστὸν, εἰ ἢ ὁ Φλορέντιος εὐ τῆ δὲχῆ αὐτῶ τάχῃ ὑπὸ κῆδῃ, ὅστις εὐ τάχῃ ἴ κρεῖς ὑπήκουσε προσαγαμάτων.

ΠΕΤΡ. Οὐδὲν ἐστὶ λοιπὸν, ὅσπερ ὑποκειθῆναι δύναμαι, ἀεφωμένης λοιπὸν σαφῶς τῆς ἀπολογίας.

ΓΡΗΓΟΡ. Εὐτύχιος δὲ ὁ τῶ προλεχθέντος Φλορέντιος εὐ τῆ ἴ κρεῖς ὡδὲ γεγονὸς συνοδοιπόρος, μᾶλλον μετὰ θανάτου ἐλαμπρῶδη τῆ ἴ σημείων δυνάμει. οἱ ἔδ τῆς πόλεως ἐκείνης πολῖται, πολλὰ θαυμάσια περὶ αὐτῶ διηγέμενοι, τῆτο πρῶτον ἔλεγον, ὅπερ ἢ μέλει ἴψ' ἁθῶν τῶ Λογγοβάρδων ἐφ' ἄσασιν. ἔδει ἔδ τῶ εὐδύματος ἀπὸ ὁ παντοδύναμος Θεὸς συκροτέρως θαυματουργεῖν (δ) κατηξίς. ἢ νῖκα ἔδ ἀβροχία ἐγένετο, καὶ ὑπὸ ταύματος δὲ ἐπιμύκτες ξηρασίας ἢ γῆ ἐφ' ἔφρου

ε Mf. μὴ εἰσακίειν.

γ Mf. κελδομενοι.

δ Mf. ὡδὲκε.

& æstu nimio terram longa fici-
tas exurebat, collecti in unum ci-
ves urbis illius, ejus tunicam le-
vare, atque in conspectu Domini
cum precibus offerre consueverant.
Cum qua, dum per agros perge-
rent exorantes, repente pluvia tri-
buebatur, quæ plene terram satiare
potuisset. Ex qua re patuit, ejus
anima quid virtutis intus, quid
meriti haberet, cujus foris offen-
sa vestis iram conditoris averteret.

γετο, συναγόμενοι οἱ τῆς αὐτῆς πόλεως
πολίται, ἐν τῷ ἐκείνῳ σιχάειον βασιάζον-
τες, καὶ τῶτο εὐώπιον κυεῖν μετὰ δειψέως
προσάγοντες, ὅτε ἤρ' ἀγρῶν δ' ἰσχυροὶ διήρ-
χοντο, αἴφνης ἢ βροχὴ ἐδίδοτο πλεσίως
τὸν γῆν καταπιάνουσα. ἐξ ἑ παραγματος
δύκνυται πόσης δυνάμεως ἐν (α) δικαιο-
σύνης ἢ τῆς ψυχῆ ἐνδον ὑπῆρχεν, ἔτι-
νος τὸ ἔξω πειριβύλαιον δεικνύμενον, τὸν
θυμὸν τῷ κτίσει ἀπέσρεφεν.

C A P U T XVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α. 15.

*De Martino monacho de monte
Marsico.*

Περὶ Μαρτίνου μοναχῆ τῷ ἐν ὄρει
Μάρσιου.

Nuper quoque in parte Cam-
paniæ vir valde venerabilis ^a
Martinus nomine in monte Mar-
sico solitariam vitam duxit, multif-
que annis in specu angustissimo in-
clusus fuit, quem multi ex no-
stris noverunt, ejusque actibus
præsentes exstiterunt. De quo mul-
ta ipse & beatæ memoriæ ^b Papa
Pelagio decessore meo, & aliis
religiosissimis viris narrantibus a-
gnovi. Cujus hoc miraculum pri-
mum fuit, quod mox ut se in
prædicti montis foramine contulit,
ex petra eadem, quæ in semeti-
psa concava angustum specum fe-
cerat, aquæ stilla prorupit, quæ
Martino Dei famulo in usu quoti-
diano sufficeret, & nec plus adef-
set, nec necessitati deesset. Qua
in re ostendit omnipotens Deus,
quantam sui famuli curam gereret,
cui vetusto miraculo potum in so-
litudine ex petræ duritia ministraret.
Sed antiquus hostis humani generis,
ejus ^c viribus invidens, hunc usitata
arte pellere ex eo specu molitus

EN τοῖς τῆς Καμπανίας μέρεσιν, ἐν
τῷ ὄρει τῷ εἰς Μάρσιον, αὐτῷ τις σφό-
δρα δ' ὑλαβέσαστος Μαρτίνος τοῦτομα, μονήρη
βίον διετέλεσεν, ὅστις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν
σπηλαίῳ ἐνοσπίτω ἑαυτὸν κατέκλεισε. τῶτον
δὲ πλείους ἐν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐγγνώσασαν,
ἐν ταῖς αὐτῷ ἀφάξιν παρόντες κατόπτου-
σαν, ἀεὶ ἔκαστὸν αὐτὸς πολλὰ εἶπεν τῷ
ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ Πελαγίῳ τῷ (β)
προηγασμένῳ με, ἐν ἄλλων ἀποδείξων ἀν-
δρῶν διηγμένων μεμάρθηκα. τῶτον οὖν πρῶ-
τον θαῦμα ἀεὶ αὐτῷ διηγοῦντο, ἔπειτα φά-
σκοντες ὅτι ἦν ἑαυτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ
τῷ προελθόντος ὄρους κατέκλεισεν, ἐκ τῆς
πέτρας νοτὶς ὑδάτος ἕξεδόθη, ὅση Μαρτί-
νου τῷ Θεῷ δέλω εἰς χρεῖαν καθημε-
ριῶν διήρκει, ἔπειτα οὖν πλείον προστίθετο,
ἔπειτα ἐν ἀνάγκῃ διελίμπανεν. ἐν ᾧ πράγ-
ματι ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐπέδειξεν, πό-
σον μέριμναν ἀεὶ τῷ δέλω αὐτῷ εἶχεν. κα-
τὰ γὰρ τὸ πάλαι θαῦμα τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
ἐν τῷ πότον ἐν τῆς τῷ λίθου ξηρότητος
διηκόνου. ὁ δὲ (γ) ἀρχαῖος ἐχθρὸς τῷ
τῷ ἀνθρώπων γένει ταῖς ἐκείνου φθορήσας
δυνάμεσιν, τῇ συνήθει αὐτῷ τέχνῃ ἀποδιώ-
ξα τῶτον ἐκ τῷ σπηλαίῳ ἠγανάξετο. ὅθεν
ἐπὶ φίλον αὐτῷ θεῖον ἔφην εἰσελθεῖν, τῶ-
τον

Martini
precibus a-
qua e rupe
stillat.

^a Colitur 24. Octob.
^b Pelagio II.
^c Excusi virtutibus.

^a Ms. ἀγνωσύνης.
^b Ms. προηγασμένῳ.
^γ Ms. ἀρχαῖον.

a est. Nam ^a amicam sibi bestiam, serpentem scilicet, ingressus, hunc ab eadem habitatione ejicere facto terrore conatus est. Cœpit enim serpens in ^b speluncam venire solus cum solo, eoque orante se ante illum sternere, & cum cubante pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperterritus, ejus ori manum vel pedem extendebat, dicens: Si licentiam accepisti ut ferias, ego non prohibeo. Cumque hoc continue per triennium gereretur, die quadam antiquus hostis tanta hac ejus fortitudine victus infremuit, seque per devexum montis latus in præcipitium serpens dedit, omniaque arbuscula loci illius ^c flamma ex se exeunte concremavit. Qui in eo quod montis latus omne combussit, cogente omnipotente Deo, monstrare compulsus est, quantæ virtutis fuerat, per quem victus abscedebat. Perpende, quæso, iste vir Domini in quo mentis vertice stetit, qui cum serpente per triennium jacuit securus.

Cum serpente tribus annis imperterritus habitat.

Nullam mulierem videri statuit.

PETR. Auditu paveo.
 GREGOR. Vir iste vitæ venerabilis inclusionis suæ tempore primo decreverat, ut ultra mulierem non videret: non quia aspernabatur sexum, sed ex contemplata specie, tentationis incurrere metuebat vitium. Quod quædam mulier audiens, audacter ascendit montem, atque ad ejus specum impudenter prorupit. At ille paulo longius intuens, & venientis ad se muliebria indumenta conspiciens, se se in orationem dedit, in terram faciem depreffit, & eo usque prostratus jacuit, quo impudens mu-

πεν ἐπαρθεὶν ἐπειράτο. νομίζων ὅτι τῆ φόβου, τὴ κατοικίᾳ τῶτον ἐκδιόκειν. ἤρξατο οὖν ὁ ὄφις ἐν τῷ σπηλαίῳ δεικνύσθαι μόνος πρὸς μόνον. ὀχλημένῃ δὲ τῷ ἀγίῳ, ἐμπροσθεν αὐτῆ ὁ ὄφις ἠπλῆστο. τῆς δὲ μετεκτύπτοντος, (α) ὁμοίως αὐτῷ πάλιν σιωπῶντες. πᾶσι τῶν παλαιῶν οὐκ ἀφόβως ὀχλημένων ὁ ἅγιος ἔπος ἀνῆρ, τῶ ἐκείνῳ σώματι τῷ ἑαυτοῦ χεῖρα, ἢ ἐν τῷ πόδα (β) παρετίθει, λέγων· ἰὰν ἀδείαν ἔλαβες τῆ βλάβει με, ἐγὼ κὶ κωλύω. ἐν ᾧ δὲ τῶτο ἀδελφείπτος μέλλει ζήτησίας ἐγένετο, ἐν τινὶ ἡμέρᾳ ὁ ἀρχαῖος ἐχθρὸς ὑπὸ τῷ πσαύγῳ αὐτῆ ὑπομονῆς ἐν δυνάμει νικηθεὶς ἔβρυξε, ἔἰ ἑαυτὸ ὄφις ὑπὸ τὸ ἐκλείπον μέρος τῆ ὄφρος κατὰ πλάγιον εἰς κρημνὸν δέδωκε. πάντα δὲ τὰ ἐ τὸ πῶς ἐκείνῳ δόση, ἐν ὅλον τὸ μέρος ἐκείνῳ τῆ ὄφρος γῆ φλογὶ τῆ ὅξ αὐτῆ ἐκπορδομένη ὅτι τὴ καύσεως ἐμάρανε. ἔ παροδοδυναμὸς Θεῷ (γ) ἀναγκασαντος αὐτὸ ἐπιδείξει πόνος ὑπῆρχε δυνάμει, ὅς τις νικηθεὶς κατηχουμένους ἀνεχώρησε. (δ) κατανόησον, αὐτῷ, ἡ ποία τῶ νοῦς κορυφῆ ἔση ὁ Θεὸς ἀνδραμὸς ἔτος, ὅς τις μετὰ ὄφρος τειρετῆσαν ἀμεεῖμνος (ε) σιωπῶντες.

a
β
γ
δ
ε

PETR. Τη ἀκοῇ καὶ μόνῃ δειλιῶ.
 ΓΡΗΓΟΡ. Ο τῆ ζωῆ δπλαβεζατος ἔτος ἀνῆρ, ἐν τῷ πρώτῳ ἡσόνῳ, ἐν ᾧ ἑαυτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ κατέκλεισεν, ὡεῖσεν ὅπως ἔ λοιπῶ γυναῖκα μὴ θεάσπται, ἐχὼς ἡ φύσιν βδελυσομένης, ἀλλὰ τῷ κινδύνῳ ἔ περασμῶ φοβόμενος ἀπειπεσῆν, τῶ ἐκ τῶ θεαφρμένῳ κάλλος συμβαίνοντι. γυνὴ δὲ τις τῶτο ἀνέσασα, (ε) τεθαρρηκῶτος εἰς τὸ ὄρος ἀνῆλθε, ἐν εἰς τὸ αὐτῆ σπηλαῖον ἀναιδῶς παρεχέ νετο. ἔτος δὲ μικρὸν ἐκ μήκους ταύτῳ θεασάμῃος ἐρχομῆλεν, καὶ ἐκ τῶ ἱματίων ἐπιγνῶς γυναῖκα αὐτῆ εἶνε, ἑαυτὸν εἰς δόχῳ δέδωκε, ἐν ἐν τῆ γῆ ἔ ἑαυτῆ ὄφιν ἐπεσῆεξεν. τοσῶτον δὲ ἡπλωμένους ἐν τῆ δόχῳ προσεκαρτέρησεν, ἔως ἔ τὸ ἀναιδῶς ἐκείνῳ γύναμον ἀτονῆσαν ἐκ τῶ θυεῖδος

ε

a ius Carn. cum amica s. b. serpente &c.
 b Duo Gemet. & pler. Norm. cum 2do. Carn. in spelunca inveniri solus.
 c Nan. flamma exurente.
 α Mf. ὁμοίως αὐτῷ

β Mf. παρετίθει.
 γ Mf. ἀναγκάζοντος.
 δ Editi, κατανόησον ἐν αὐτῶν.
 ε Mf. σιωπῶντες.
 ε Mf. τεθαρρηκῶτα εἰς τὸ.

Mulier a proposito ipsum dimovere tentans morte punitur.

lier a fenestra cellulae illius fatigata recederet. Quae die eodem, mox ut de monte descendit, vitam finivit: ut ex mortis ejus sententia daretur intelligi, quia valde omnipotenti Deo displicuit, quod ejus famulum ausu improbo contristavit.

Parvulus ejus precipibus a morte liberatur.

Alio quoque tempore dum multi ad hunc religiosam devotione concurrerent, atque arcta esset semita quae in devexo montis latere ad ejus cellulam properantes ducebat, puer parvulus incaute gradicens, ex eodem monte cecidit, & usque ad vallem corruit, quae sub monte eodem sita, quasi in profundo conspicitur. In loco quippe eodem tanta mons ipse altitudine excrevit, ut arbuta ingentia, quae ex eadem valle prodeunt, ex monte aspicientibus quasi fructeta esse videantur. Perturbati itaque sunt cuncti qui veniebant, summaque cura quaesitum est, sicubi corpus elapsi pueri potuisset inveniri. Quis enim aliud nisi exstinctum crederet? quis vel corpus ad terram integrum pervenisse suspicaretur, a dum interpositis ubique scopulis in partes discerpi potuisset? Sed requisitus puer in valle inventus est non solum vivus, sed etiam incolumis. Tunc cunctis patenter innotuit, quod ideo laedi non potuit, quia hunc in casu suo Martini oratio portavit. In specu vero illius magna de super rupes eminebat, quae cum ex parte exigua monti videretur affixa, Martini cellae prominens, casum suum quotidie, & illius interitum ruitura minabatur. Ad hanc b Mascator illustri viri Armentarii nepos, cum magna rusticorum multitudine veniens, precabatur, ut vir Dei de specu eodem dignaretur exire, quatenus c ipse ruituram rupem ex monte potuif-

είδος ἔ κελλίε αὐτῷ ἀπέειπεν . καταλθῆσα ἔν ἐκ τῶ ὄρους , ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἢ ζωτὴ ἐπλήρωσεν . ἐκ τῆ δόξαισης ἔν ψήφῳ τῶ παύτης θανάτῳ πᾶσι γνόμενος γέγονεν , ὅτι σφόδρα τῶ πνευτοδυναμῶ Θεῷ ἀπήρεσε , τὸ πούτῳ τῇ τόλμῃ τὸν ἑαυτῷ δῆλον λυπήσαι .

Ἐν ἄλλῳ τῶν ἡμερῶ πολλῶν μετὰ σωσθῆς εὐχῆς χάειν ἀρὸς αὐτὸν σωτηριζόντων , ἔν τῆς ὁδοῦ λίαν σενῶς ὑπαρχέσης , διῆς πρὸς αὐτὸν ἀνιήρχοντο . εὐ γὰρ τῇ τῶ ὄρους πλαγίᾳ ὄρακειμένη , μέλει τῶ πληρώματος τῆς ἀναβάσεως , εὐ ὅ τὸ αὐτῷ κελλίον ὑπῆρχε , πάνυ δύσβατος ἔν . παιδίον ἔν σεμνὸν ἀειῶς πορδόμενον , ἐκ τῶ ὄρους τῶ ὄρους πεσὸν , μέλει τῶ ὑποκειμένης τῶ ὄρει κοιλάδος κατηνέχθη . ἢ ὃ αὐτῇ κοιλάς ἐκ τῶ ὄρους τῶ ὄρους , ὡσπερ εἰς βυθὸν κειμένη θεωρεῖται . ποστῶ γὰρ ὄρος τὸ ὄρος ἐκείνο ὑπέρεκται , ὡσε πὲ εὐ τῇ κοιλάδι δένδρα , ἔν τῶι παμμεγέθῳ ὑπάρχοντα , κατὰπερ θάμνοι τοῖς ἐκ τῶ ὄρους τῶ ὄρους θεωρεῖσι νομίζονται . εὐ παραχῆ τῶν γεγονόσι πάντες οἱ ἐρχόμενοι , ἔν μετὰ σωσθῆς ἔν φροντίδος ἤρξαντο ζητεῖν , πᾶ τὸ σκλήωμα τῶ πεισόντος παιδὶς δυνθῶσιν εὐρεῖν . τίς (α) ὃ τῶτον εἰ μὴ τεθνεῶτα εὐρεθῶμα προσεδόκα ; ἢ τίς ἀκέραιον τὸ σκλήωμα ἐν τῇ κοιλάδι φθάσαι ὑπεροί , ἔ ἔχι ὄρασπαραγμένον εὐ τῇ ποσῶτῃ τῆς καταγωγῆς φορᾶ ; ἐπιζητήσαντες ἔν εὐ τῇ κοιλάδι τὸ σκλήωμα , εὐρον αὐτὸ εὐ μόνον ζῶν , ἀλλὰ ἔν ὑγιῆς πάνυ . τότε πᾶσι κατέδηλον γέγονεν , ὅτι ὄρα τῆς εὐχῆς τῶ εὐλαβεσάτε Μαρτίνου ἀβλαβῆς ὁ παῖς ἐκ τῶ τοῖτε πτόματος διεφυλάχθη . εὐ αὐτῶ πίνου τῶ σπηλαίῳ κρημνὸς ἀνωθεν ὑπέρεκται , εὐ ὅ δῶσασμα λίθε ἐπάω τῆς κέλλης Μαρτίνος κρεμάμενον ἔθεωρεῖτο , θάνατον αὐτῶ κατῆ ἡμέρας ἔν ποτῶσιν τῆς κέλλης ἀπειλοῦ . Μασκῶτερ δὲ ὁ ἀνεπίος Ἀρμενταίος τῶ ἔλθεσιν παρεκάλε , ἵνα ἐκ τῶ σπηλαίῳ ὁ τῶ Θεῷ ἄνθρωπος ἔξελεθῆν ἀξιώση , ὅπως ἢ δῶσασθεῖται ἐκ τῶ κρημνῶ λίθον , ἐκ δῶσασθεῖται , ἐπαίρη , καὶ λοιπὸν ἀμεεμένως ὁ τῶ Θεῷ δῶλος εὐ τῶ αὐτῶ σπηλαίῳ κατοικήση . ὁ ὃ τῶ Θεῷ ἄνθρωπος ἐδάμῶς αὐτῶ εὐ τῶ σπηλαίῳ , πᾶσιν ὅμως ἐκέλευσε , ἵνα

a tus Gemet. dum impositis.

b Excusi Mascator, al. Mascatus illustris vir, Armentarii. Nan. Mifcater.

Mox vir Dei jam securus.

c Longip. ipsi.

a Mf. τίς δὲ τῶτον εἰ μὴ τεθνηκός.

A rupis c-
vulsæ casu
cella ejus
servatur in-
tacta.

set evellere, atque in specu suo Dei famulus jam securus habitaret. Cumque hoc vir Dei nequaquam acquiesceret, ei quod posset ut faceret præcepit, & ipse in cellæ suæ remotiori se parte contulit. Si tamen ingens moles rueret, dubium non erat quod simul & specum destrueret, & Martinum necaret. Itaque dum ea quæ venerat multitudo conaretur, si posset sine periculo viri Dei, ingens illud, quod desuper incubuerat, saxum levare, cunctis videntibus repente res valde admirabilis contigit, quia moles ipsa quam conabantur evellere, subito ab eisdem laborantibus evulsa, ne speluncæ Martini tectum tangeret, saltum dedit, & quasi servi Dei læsionem fugiens, longius cecidit. Quod ad jussum omnipotentis Dei angelico ministerio actum intelligit, qui divina providentia disponi omnia fideliter credit. Hic cum primum se in eundem montem contulit, necdum clauso specu habitans, ^a catena sibi ferrea pedem ligavit, eamque saxo ex parte altera affixit, ne ei ultra liceret progredi, quam catenæ ejusdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis Benedictus audiens, cuius superius memoriam feci, ei per discipulum suum mandare curavit: Si servus Dei es, non teneat te catena ferri, sed catena Christi. Ad quam vocem Martinus protinus eandem compedem solvit, sed nunquam postmodum solutum tetendit pedem ultra locum quo ligatum hunc tendere consueverat: atque in tanto se spatium sine catena coercuit, in quanto & antea ligatus mansit. Qui dum se postmodum in ejusdem loci specu conclusisset, cœpit etiam

ἵνα ὅπερ δύναται ποιῆσαι, αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ἰδιόζῳτι μέρει τῆς κελίας ἑαυτὸν ἐποίησεν. ἐν τῷ δὲ διαζῳτι, ὅτι ἐλὼ τὸ μέγεθος ἐκείνης τῆς λίθου πεπτῶκοι, ὁμοῦ δὲ τὴν κελίαν συνείτεβεν, ἵνα τὸ Μαρτίνον ἐφόνθον. ἐν ὅσῳ δὲ τὸ ἐλθόν πλῆθος τῶν λαῶν ἠγωνίζετο, εἰὰ δύναται ἀνὰ κινδύνου τῶν δέλων τῶ Θεῷ, τὸ ἀνωθεν ἐπικλίναντα παμμεγέθη λίθον ἐπάρασι, πάντων θεωρουμένων σωζόμενα σωθεῖν σφόδρα θαυμαστόν. τὸ γὰρ τῶν λίθου ὑποκλάσμα, ὅπερ ἠγωνίζοντο ὑποσπᾶσαι, αἴφνης ἀπὸ αὐτῶν τὸ καμνόντων ἀνασπασθεὶν, ἵνα μὴ τῷ κέρατι τῆς κελίας Μαρτίνου ἐγγίσι, ἢ ὡς περὶ τὴν βλάβην τῶν δέλων τῶ Θεῷ ὑποφεύγον, μήποθεν ἐπέσειν. ὅπερ ἔξ τῆς τῆς παντοδυνάμου Θεῷ κελύσεως ἀγγελικῆς ὑπηρεσίας πραχθεῖναι πισθεῖται πᾶς, ὅτις θεῖνῃ προνοίᾳ διοικεῖται τὰ πάντα πισθῶς ἐλπίζει. ὁ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ, ὅτε ἐν τῷ ὄρει ἑαυτὸν ἐκδέδωκεν, ἔμηντι κεκλεισμένῳ (α) τῷ κελίῳ ἐν αὐτῷ κατικῶν, ἀλύσει σιδερά τὸ ἑαυτῶν πόδα ἐδίδου. ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ μέρει τῆς τῶν λίθου προσέπηξεν, ἵνα τῶ λοιπῷ μὴ δύνηθῃ ὑξελεθεῖν, εἰ μὴ ὅσοι τὸ τῆς ἀλύσεως μέτρον ἐπίεν. τῆτο δὲ ὁ τῆ ζωῆν ὀυλαβέσαστο ἀνὴρ Βενεδικτος, ἕτινος ἀνωτέρῳ μνηστῶν πεποίημαι, ἀκείνας, δὲ οἰκείας αἰετῶ μαθητῶν δηλώσαι αὐτῶν ἐφρόντισε. εἰὰν (β) δέλος εἶ τῶ Θεῷ, μὴ σε κρατήσῃ ἀλυσίς σιδερά, ἀλλ' ἢ τῶ Χριστῷ ἀλυσίς. κατὰ τῆς αὐτῶν δὲ τῶν φωνῶν παραθεῖναι Μαρτίνος τῶν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀλυσίαν ἔλυσε, ἢ εἰς ὅτε ἐν ὑσέρῳ τὸν πόδα λελυμένον ὑξετένειν ἔξω τῶ τύπῳ, ἢ τῶ ἐθίσας δεδεμένον αὐτὸν τανύσαι. ἐν δὲ τοσῶτω θεσπῆματι, αἰετῶ ἀλύσεως αὐτὸν ἀπιέναι παρεχόμεναι, εἰς ὅσον ἢ ἀρότερον δεδεμένος ἀπίει. ἐν ὑσέρῳ δὲ μετὰ τὸ ἑαυτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐγκλιθεῖσαι, ἤρξατο λοιπὸν ἢ μαθητῶν δέχεσθαι. (γ) ὡς δὲ μέρος δὲ τῶ σπηλαίῳ αὐτῶν οἰκουῖτες, εἰς τῶν ἑαυτῶν κείαν ὑδρῶν τῶν φρέατος ἠντλου. τὸ δὲ χοινίον ἐν τῷ ἢ (δ) σίγλα ἐδέδετο, δὲ ἢ τὸ ὑδρῶν ἠντλου, συκνοτέρως ἐκόπτετο. ὅθεν τῶ ἀλυσίαν, ἢ ἢ ἐν τῶ ποδῶν αὐτῶν ὁ τῶ Θεῷ ἀνθρώπος ἔλυσε, οἱ μαθητῶν αὐτῶν αἰτνοσάμενοι, αὐτῶν τῶν χοινίῳ ἐν τῷ σίγλα προσέδωσαν. ἐκτετε δὲ καθ'.

Catena sibi
pedem vin-
cit.

a

S. Benedicti
insigne di-
ctum.

^a Primus Carn. Catenam sibi ferream ad pedem.

^a Mf. τῶ σπηλαίῳ ἐν αὐτῶ κατικῶν ἀλύσει.

^b Mf. δέλος εἶ... μὴ σε κρατήσῃ ἀλυσίς

^γ Mf. ὡς δὲ μέρος.

^δ Mf. σίγλα.

discipulos habere, qui ab ejus specu seorsum habitantes, ad usus vitæ aquam de puteo haurire consueverant. Sed funis in quo ad hauriendum aquam situla dependebat crebro rumpebatur. Unde factum est, ut eandem catenam quam ex pede suo vir Domini solverat, ejus discipuli peterent, eamque funi adjungerent atque in illa situlam ligarent. Ex quo jam tempore contingit, ut idem funis & quotidie tingeretur aqua, & nullo modo rumpebatur. Quia enim catenam viri Dei funis ille contingit, ipse quoque ad a tolerandam aquam, ferri in se fortitudinem traxit.

PETR. Facta hæc placent, quia mira: & multum, quia recentia.

CAPUT XVII.

De monacho ex monte Argentario, qui mortuum suscitavit.

GREGOR. **N**ostris modo temporibus quidam vir Quadragesimus nomine, b Buxentinae Ecclesiae Subdiaconus fuit, qui ovium suarum gregem pascere in ejusdem Aureliae partibus solebat. Cujus valde veracis viri narratione res mira innotuit, quæ secrete fuerat gesta. Is namque, ut prædiximus, dum gregis sui in Aurelia curam gereret, in diebus ejusdem vir fuit e monte, qui Argentarius vocatur, venerabilis vitæ, qui habitum monachi, quem prætendebat specie, moribus explebat. Hic itaque ad Ecclesiam beati Petri Apostolorum principis ab eodem monte Argentario annis singulis venire consueverat, atque ad hunc, quem prædixi, Quadra-

b
Subdiaconus
ovium pastor.

Anniversaria, religionis causa, peregrinationes.

a Primus Carnot. tollendam.
b MSS. fere omnes Buxentina.
Tom. VI.

καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ὕδατι τὸ ἰχθυῖον βρεχόμενον ἕδαμῶς τῆ λοιπῆ ἐκόπη. τὸ γὰρ ἰχθυῖον ἐκεῖνο προσδεθὲν τῇ τῷ αὐτῷ ὄψει τῷ Θεῷ ἀλύσει, τὴν τῆ σιδήρου δύναμιν εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσασα.

ΠΕΤΡ. Πάνυ τοῖς πᾶσιν ἀρέσκουσι ταῦτα τὰ θαύματα, πλευτέρως δὲ δεῖ τὸ αἰσθητῶς αὐτὰ γεγονέναι.

Κ Ε Φ Α Λ. ιζ'.

Πεὶ τῶ ἐλθόντος μοναχῆ ἀπὸ τῶ ὄρους τῶ Ἀργενταίου, ἢ νεκρὸν ἐγείραντος.

ΓΡΗΓΟ. **Α**ΡΤΙΩΣ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ΡΙΩΣ. Ἀραν λέγονται, Κβαδραγέσιμος τις ὄνομα, ὑποδύκωνος τῆς (α) Βυζαντίας ἐκκλησίας ὑπάρχων, τὴν τῷ προβάτων αὐτῶ ποιμνίῳ ἐν τοῖς μέρεσιν Ἀυρηλίας ἕδος ἔχων τῶ βόσκων. ὅσιν πράγμα θαύματος πλήρης αἰδέει τινι σφόδρα ἀληθεστάτῳ διηγήσατο, ὅπερ μουσικῶς ἠὲ πραχθεῖ. καθὼς δὲ προεῖπον, ἕως τὴν τῷ οἰκείων αὐτῷ προβάτων ἐπιμέλειαν ἐν τοῖς μέρεσιν Ἀυρηλίας ποιόμενος, ἐν ἐκείναις πῆς ἡμέραις, ἀνὴρ τις ἐκ τῶ ὄρους τῶ λεγομένῳ Ἀργενταίου, τῷ μοναχικῷ σχήματι κοσμημένος, ἢ τῇ ζωῇ δόξα βέστατος ὑπάρχων, ἐν τῇ τῶ μακαίῳ Πέτρῳ τῶ κορυφαίῳ Ἰβὲ Ἀποστόλων ἐκκλησία, ἐκ τῶ αὐτῷ ὄρους ἤρχετο, ἕδος ἐκαστὸν εἰαυτὸν τῶτο ποιῆν. ἐν τῷ οἴκῳ τῶ προλεχθέντος Κβαδραγέσιμου τῶ ὑποδύκωνος πάντοτε ὕψιζετο, καθὼς ὁ αὐτὸς ὑποδύκωνος διηγήσατο. ἢ τότε οὐδ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶ ὑπ-

α

a Mf. Βυζαντίας... αὐτῶ... μέρεσιν Ἀυρηλίας; & sic infra.

gesimum Subdiaconum, sicut ipse narravit, hospitalitatis gratia declinabat. Quadam vero die dum ejus hospitium, quod non longe ab Ecclesia ^a aberat, intrasset, cujusdam pauperulae ^b mulieris maritus juxta defunctus est: quem ex more lotum, vestimentis indutum, & ^c sabano constrictum, superveniente vespere sepelire nequiverunt. Igitur juxta defuncti corpus vidua ta mulier sedit, quæ in magnis fletibus noctem ducens, continuis lamentorum vocibus satisfaciebatur. Cumque hoc diutius fieret, & flere mulier nullo modo cessaret, vir Dei qui receptus hospitio fuerat, Quadragesimo Subdiacono compunctus ait: Dolori hujus mulieris anima mea compatitur; rogo, surge & oremus. Perrexerunt igitur utrique ad vicinam Ecclesiam, seseque pariter in orationem dederunt. Cumque diutius orassent, ^d completere orationem Quadragesimum Subdiaconum servus Dei petiit. Qua completa ab altaris crepidine pulverem collegit, atque cum eodem Quadragesimo ad defuncti corpus accessit, seseque ibidem in orationem dedit. Cumque diutius orasset, jam non, sicut prius fecerat, orationem compleri per Subdiaconum voluit, sed ipse benedictionem dedit, statimque surrexit. Et quia manu dextera collectum pulverem gestabat, sinistra pallium quo facies defuncti velabatur, abstulit. Quod cum mulier fieri cerneret, contradicere vehementer cæpit, & mirari quid vellet facere. Ablato itaque pallio ^e diu eo quem collegerat pulvere, defuncti faciem fricavit. Qui cum diutius fricaretur, recepit animam,

δεχθεὶς ὁ προφρηθεὶς μοναχὸς, ἐν τινὶ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπῆρχετο, πλησίον τῆ οἴκου τῷ ὑποδιακόνου ὑπάρχοντα. πτωχοπάτης δὲ τινος γυναῖκος σωηγγύς οἰκίας ὁ ἀνὴρ ἐτελεύτησεν, ἢ κατὰ τὸ ἔθος, τῆτον λίσσαντες, καὶ τοὺς ἱματίους (α) εὐταφιάσαντες, ἢ τῶν σαβαίνων περιελίσσαντες, τῆς εσπέρας καταλαβόντες, θάψαντες αὐτὸν ἐκ ἡδυνήθου. ἔγγισα δὲ τῷ σώματος τῷ τεθνήσκοντος ἢ χίρα γυνὴ εὐσεβήσασα, ἐν μεγίστῳ κλαυθμῷ τὴν νύκτα διετέλεσε, τῆς ὀδυνηρῆς φωνῆς ἢ τῶν θρήνων ἢ πόνου εὐσεβήσασα. ἐν δὲ τῷ ἐπιμόνως τῷτο γίνεσθαι, ἢ τῷ κλαίειν τῆς γυναῖκος ἐκ εὐδιδόσης, ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρωπὸς ὁ ἐν τῷ οἴκῳ Κεαδραγεσίμου ὑποδιδάχθεις, κατανοήσας εἶπεν πρὸς αὐτὸν· συμπαθεὶ ἢ ψυχῇ μου τῶν πόνων τῆς γυναῖκος κατέτης, ἀλλὰ εὐσεβήσασα, ἀνάστα ἢ εὐξώμεθα. ἐπορεύθησαν ἔν ἀμφότεροι ἐν τῇ γειτνιαζέσσει ἐκκλησίᾳ, ἢ ὁμοθυμαδὸν ἑαυτοὺς εἰς εὐχὴν ἐπέδιδοντο. ἐπιμόνως δὲ εὐξαμένων αὐτῶν, τέλος τῇ εὐχῇ ἐπιθεῖναι Κεαδραγεσίμον ἢ ὑποδιακόνον ὁ εἰς Θεῷ δῶλος ἠτήσατο. τότε δὲ γεγονότος, ἐκ τῆς εἰσόδου εἰς θυσιασθεῖς κόνιν ἀειλόμηνος, ἅμα τῶν αὐτῶν Κεαδραγεσίμου, πρὸς τὸ σῶμα εἰς τεθνήσκοντος παρεγένοντο, καί τις δὲ ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν δέδωκεν. ὡς ἔν ἐπιμόνως ἠύξατο, ἠκέτι λοιπὸν ὡς τὸ πρότερον πεποίηκε εὐξῶν τῷ ὑποδιακόνου τέλος τῇ εὐχῇ (β) ἐπιτεθεῖναι, ἀλλ' αὐτῆς τὴν εὐλογίαν δέδωκε, ἢ εὐθὺς ἐκ τῆς εὐχῆς αἴσθη. εὐξῶν δὲ τῷ βασιλέϊ αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ κειεὶ ὄντα πρὸς τὸ θυσιασθεῖς σωήξει κοινόρητον, τῇ δυνάμει τὸ σάβανον, ὅπερ τὸ πρόσωπον τῶν νεκρῶν ἐκάλυπτε, παρέπηρεν. τῷτο δὲ ἡ γυνὴ θεασαμένη, καταλέγειν αὐτῶν ἤρξατο, ἢ θαυμάζειν τί ἠδέλγησε ποιῆσαι. τῷ δὲ σαβαίνον ἐπαρθέοντος, ἐκ τῶν κοινόρητων, ἔπερ ἐκ τῶν θυσιασθεῖς σωήξει, τὸ πρόσωπον τῶν νεκρῶν ἐπιμόνως ἔτειψεν. τότε δὲ γεγονότος, εὐσεβήσασα ὁ τεθνηκὸς τὴν ψυχὴν ἀπέλαβεν, τὸ σῶμα δὲ σαλεύσας πρὸς οὐρανόθεν ἠνέωξεν, ἢ ἑαυτὸν εὐξῶν (γ) ἀνεκάθισεν. ὡς ὅτι δὲ ὑπὸ ὕπνου βαρυτέρῳ τῷ ὕπνῳ τῆς, τί πρὸς αὐτὸν ἐ-

d Pulvere altaris adhibito vita mortuo redita.

^a Longip. & ius Theod. habebat.
^b Longip. mulieris matris filius def.
^c Male editi sabbato. Sabanum est linteum. Vide Cangium.
^d ius Theod. compleri per subd. orationem voluit.

e S. M. de pro die.

α Μὲ ἀμφιάσαντες ἢ τῶν σαβαίνων περιελίσσαντες. Fori. περιελίσσαντες.

β Μὲ ἐπιτεθεῖναι.

γ Fori ἀνεκάθισεν.

ofcitavit ; oculos aperuit, seseque elevans resedit, quid erga se ageretur miratus est, ac si de gravissimo somno fuisset excitatus. Quod cum mulier lamentis fatigata conspiceret, coepit ex gaudio magis flere, & voces amplius edere. Quam vir Domini modesta prohibitione compescuit, dicens: Tace, tace: sed si quis vos requisiverit qualiter factum sit, hoc solummodo dicite: quia Dominus Jesus Christus opera sua fecit. Dixit hoc, atque ab ejus hospitio exiit, Quadragesimum Subdiaconum protinus reliquit, & in loco eodem ultra non apparuit. Temporalem namque honorem fugiens, egit ut ab his a quibus visus in tanta virtute fuerat, nunquam jam in hac vita videretur.

Monachus post factum miraculum, declinandæ laudis gratia aufugit.

PETR. Quid alii sentiant, ignoro: ego autem cunctis miraculis hoc potius existimo esse miraculum, quod ad vitam mortui redeunt, eorumque animæ ad carnem ex occulto revocantur.

Conversio peccatoris majus est miraculum resurrectione mortuorum.

GREGOR. Si visibilia attendimus, ita necesse est ut credamus: si vero invisibilia pensamus, nimirum constat, quia majus est miraculum, prædicationis verbo atque orationis solatio peccatorem convertere, quam a carne mortuum resuscitare. In isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in illo vero anima in æternum vivitura. Cum enim propono duos, in quo horum existimas majori factum virtute miraculum? Lazarum quippe, quem jam fidelem credimus fuisse, carne Dominus suscitavit: Saulum vero resuscitavit in mente. Et quidem post resurrectionem carnis de Lazari virtutibus tacetur. Nam post resurrectionem

Ex Pauli conversione quanta confecta sunt miracula.

a Prat. zus Aud. ius Gemet. carnem mortuam.

α Melius Mf. τὸ δὲ εἰπὼν αἰτῆς αὐτοῦ ἐξῆλθε.

γεγονει, ἰθαύμαζε. τὸτο δὲ ἡ γυνὴ θεασαμένη, ἢ ἐκ τῶ πολλῶ πένθος κατάκοπος γενομένη, ἤρξατο ἀπὸ χαρᾶς πλειοτέρας κλαίειν, ἔφανός μείζονας ἀφιέναι, ὡς ὁ ἄνθρωπος τῷ Θεῷ μετὰ πρᾶυτῆτος διεκάλυσε, λέγων· σιώπα, σιώπα, σιώπα. ἐὰν δὲ τις ὑμᾶς ἐρωτήσει πῶς τὸτο γέγονε, μηδὲν ἄλλο εἰπείτε, εἰ μὴ, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ ἔργον τῶτο πεποίηκε. τὸτο δὲ αὐτῷ (α) εἰπόντος, ἐκ τῶ οἴκου αὐτῆς ἐξῆλθε, καὶ Κεαδραγέσιμον δὲ ὑποδράκονον εὐθέως κατέλιπε, ἕως ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἔλοιπῆ ἐκ ἐφάνη. τὸ δὲ πρόσκαιρον δόξαν φεύγων, ἐπραγματώσατο, ἵνα παρ' οἷς ἐν ποσούτῃ τῇ δυνάμει θαύματος ἐθεωρήθη, μηκέτι λοιπὸν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ (β) θεαδῆ.

α

β

PIETR. Τί ὑπολαμβάνουσιν ἕτεροι, ἢ γνώσκω, εἰπέ εἰ γὰρ πάντων τῶ θαυμάτων, τὸτο μᾶλλον κείνω εἶναι θαυμασιώτερον, ὅτι οἱ ἀποθανόντες ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ πάλιν ὑποτρέψουσι, καὶ αἱ ψυχαὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἀφανῶς ἀποδίδονται.

Vid. App. §. 8.

ΓΡΗΓ. Εὰν μόνοις τοῖς ὁραμένοις προσέχομεν, ἀναγκαστὸν ἐστὶ τὸτο εἶναι μείζον πιστεῖσαι· εἰ δὲ περὶ τῶ ἀράτων πελαγεύσωμεν, θαυμασίως δείκνυται, ὅτι μείζον ἐστὶ τὸ θαῦμα, τῆς τῶ λόγῳ κηρύξεως συζητήσεως ἕως τῆς δόξης, πρὸς τὸ τὸν ἀμαρτωλὸν ἐπιστρέψαι, (γ) ἢ περὶ τῶ ἐν σαρκὶ νεκρὸν ἀναστῆσαι. εἰ τὸτο δὲ αἰείσεται ἢ σάρξ πάλιν ἀποθνήσκουσα, ἐν ἐκείνῳ δὲ ἀνίσταται ἢ ψυχὴ εἰς τὴν αἰῶνα ζῶσα. δύο ποῖνω σοι πρετίθῃμι πρόσωπα, ἵνα ἐν αὐτοῖς κατανοήσῃς, οἷον γέγονε μείζον τῇ δυνάμει τὸ θαῦμα· Λάζαρον ὑπερ σωματικῶς ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν (δ) ἀνέστησε, ἕως Σαῦλον ὃν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας νοιῶς ἤγαγε. ἕως περὶ μὲν ἔλαζάρου δυνάμεων, μετὰ τὸ αὐτῶ ἀνάστασιν παρεσιωπήθη· μετὰ δὲ τὸ αὐτῶ ἀνάστασιν τῆς Παύλου ψυχῆς, πίστας δυνάμεις ἐν τῷ (ε) ἡγιασμένῳ λόγῳ πεποίηκεν, ἢ ἡμετέρα ἀδένεια

γ

δ

ε

Dd 2 ζω.

β Additur in Mf. παρ' αὐτοῖς.

γ Mf. ὑπὲρ τὸ ἐν σαρκί.

δ Mf. ἀνέστησεν, ἢ Σαῦλον.

ε Mf. ἡγιασμένῳ... ἢ ἡμετέρα.

a

animæ capere nostra infirmitas non valet, quanta in sacro eloquio de Pauli virtutibus dicuntur. ^a Quod illius prædicatione crudelissimæ cogitationes ad pietatis mollia conversæ sunt viscera: Quod mori cupit pro fratribus, in quorum prius morte gaudebat: Quod plenus omnium scripturæ scientia, nil se scire judicat, nisi Christum Jesum, & hunc crucifixum: Quod pro Christo virgis libenter cæditur, quem gladiis insequabatur: Quod Apostolatus honore sublimis est, sed tamen sponte fit parvulus in medio discipulorum: Quod ad cæli tertii secreta ducitur, & tamen mentis oculum per compassionem reflectit ad disponendum cubile conjugatorum dicens: *Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro*. Quod admiscetur in contemplatione cœtibus Angelorum, & tamen non aspernatur cogitare atque disponere facta carnalium: Quod gaudet in infirmitatibus, sibi que in contumeliis placet: Quod ei vivere Christus est, & mori lucrum: Quod totum jam extra carnem est, hoc ipsum quod vivit in carne. Ecce qualiter vivit, qui ab inferno mentis ad vitam pietatis rediit! Minus est ergo quempiam in carne suscitari, nisi forte per vivificationem carnis ad vitam reducatur mentis; ut ei hoc agatur per exterius miraculum, quatenus conversus interius vivificetur.

PETR. Valde infra credidi hoc, quod modo quam sit incomparabiliter superius agnovi. Sed, quæso, cœpta proficere, ut dum tempus vacat, sine ædificatione hora non transeat.

^a In Gemet. & alij. Norm. cum edit. quod illa eius, etiam crudeliss.

^a Mf. πρώτον.

^β Mf. πλὴν ἢ ὡδραϊτέται.

χαρῖσαι ἢ δύναται. πῶς ἐκείνοι οἱ ἀμώ-
τατοι αὐτῷ ἐξαλογισμοὶ εἰς τὸ τῆς δόσε-
βείας μετεσράψαντο ἀπλάγχνα. πῶς ὡπο-
θανεῖν ἐπιθύμει ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ὅνπερ
πρότερον τῶν θανάτων ἔχαρι. πῶς πάση
ῥεσφικῇ γνώσει πεπληρωμένος, μηδὲν ἑαυ-
τὸν εἶδέναι κτείνε, εἰ μὴ Χριστὸν Ἰησοῦν, ἃ
τῶν ἐσαυρωμένων. πόσαις ῥάβδοις ὑπὲρ
Χριστοῦ προθύμως μασιγῆται, ὅνπερ εὐμα-
χαίρα (α) τὸ πρὶν κατεδίωκεν. ὡ πό-
σω ὕψει τιμῆς ὡποσολικῆς ὑπάρχων, ἐλά-
χισον αὐτὸν πάντων τῶν μαθητῶν ἀποκαλεῖ.
πῶς εὐ τοῖς τῶν πρῶτον ἑραυῶ μυσεκίοις ἐ-
ψῶται, τὸ δὲ νοῦς τὸ ὄμμα δὲ τῆς συμ-
παθείας ἐπικλίνει πρὸς τὸ διοικῆσαι τὴν
τῆς συζυγίας καίτιον, λέγων. ὁ ἀνὴρ τὴν
ὀφειλομένην εὐνοίαν τῇ γυναίκι ἀποδίδωμι,
ὁμοίως ἔῃ ἡ γυναῖκα τῶν ἀνδρῶν. ὁ αἰαυραθεὶς
νοῦς τῇ τῶν ἀγγέλων σιωδίᾳ, (β) ἔ-
πλὴν ὅμως ἢ ὡδραϊτέται μεσιμνήσαι ἃ
διοικῆσαι τὰ ἔργα τῶν σαρκικῶν. ὁ εὐ τοῖς
βασάνοις χαίρων, ἃ εὐ τοῖς ἀδελφείοις ἐγ-
καυλώμενος. αὐτῷ γὰρ τὸ ζῆν, Χριστός ἐστι,
ἃ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος. (γ) ἃ αὐτὸ
δ, ἢ ὡς ἐν σαρκὶ ζῆν, ἢ ἔξω τῆς σαρκὸς
ὑπάρχει. θεῶν λοιπὸν πῶς ζῆν, ὅστις ἐκ
(δ) τῶν ἀδελφῶν τῶν νοῦς πρὸς τὴν τῆς ἐ-
σπλαγχνίας ζωῆν ἐπατέρχεται. λίαν οὐδὲ
λάχισον θαῦμά ἐστι τὸ ἐν σαρκὶ τινὰ ἀνα-
στῆσαι, ἐκ οἴδα μὴ πῶς ἐκ τῆς ζωο-
ποιήσεως τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς τὴν τῶν νοῦς
ζωῆν ἐπατέρχεται. (ε) ἢ ἵνα τὸ αὐτὸ
γένηται δὲ ἢ ἔξωθεν θαύματος, ὅπως ἃ
ἐδοῦθεν ἐπιπραφεὶς ζωοποιεῖται.

ΠΕΤΡ. Σφόδρα πεσιμῶς ἀρτίως ἔ-
γνω, πόσον τῶτο ἐκείνη ὑπάρχει μείζον.
ἀλλ' αὐτῷ, ὡς διηγεῖσθαι ἀπὸ ῥῶ, ἀπο-
λέθως πλήρωσον, ἵνα ἔκ κειῶ ἀργυώτες,
ἀνὸ οἰκοδομῆς ἢ ὡρα μὴ παρέλθῃ.

γ Mf. ἃ αὐτῶ.

δ Mf. ἐκ τῶν ἀδελφῶν νοῦς.

ε Mf. ἵνα τὸ αὐτῶ.

CAPUT XVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. μ'.

De Benedicto Monacho.

Πεὶ Βενέδικτος μοναχῶ.

Gregorii
humilitas.

GREGORIUS. FRater quidam mecum est in monasterio conversatus, in Scriptura sacra studiosissimus, qui me ætate præibat, & ex multis quæ nesciebam, me ædificare consueverat. Hujus itaque narratione didici, quod fuit quidam in Campaniæ partibus intra quadragesimum Romanæ urbis milliarium nomine Benedictus; & quidem ætate juvenis, sed moribus grandævus, & in sanctæ conversationis regula se fortiter stringens. Quem Totilæ regis tempore cum Gothi reperissent, hunc incendere cum sua cella moliti sunt. Ignem namque supposuerunt, sed in circuitu arserunt omnia, ^a cella vero illius igne comburi non potuit. Quod videntes Gothi, magisque sævientes, atque hunc ex suo habitaculo trahentes, non longe aspexerunt succensum clibanum, qui coquendis panibus parabatur, eumque in illo projecerunt, clibanumque clauserunt. Sed die altero ita illæsus inventus est, ut non solum ejus caro ab ignibus, sed neque extrema ullo modo vestimenta cremarentur.

PETR. Antiquum trium puerorum miraculum audio, qui projecti in ignibus læsi non sunt.

GREGOR. Illud, ut opinor, miraculum ex parte aliqua dissimiliter gestum est. Tunc quippe tres pueri ligatis pedibus ac manibus in ignem projecti sunt, quos die altera rex requirens, in camino illæsis vestibus deambulantes reperit. Ex qua re colligitur, quia ignis in quo jactati fuerant, qui

ΓΡΗΓΟ- ΔΕΛΦΟΣ τις ἐν τῷ μοναστηρίῳ μου ὑπῆρχε, γησιώως μοι συνασπασφρόμενος, πάντῳ τῷ ἱερῶν γραφῶν ἐξηρησμένος, ὅσας τῶν ἐμῶν κήραν ὑπερέβαινε· οὗτος εἰς πολλά, ἀπερ ἐκ ἡδὲν, οἰκοδομῆν με ἐσώσατο. παρ' αὐτῷ οὐδὲ τῆτο, ὑπερ διηγήμαι μεμάθηκα. ἔλεγε δὲ ἕως. ἐν τοῖς τ' Καμπανίας μέρεσιν, ἐνδὸν τ' τεσσαρακοσῶ μιλίῳ ὑπὸ τ' Ρωμαίων πόλεως, ἀνὴρ τις ὑπῆρχεν ὀνόματι Βενέδικτος, νέαν μὲν ἄγων τῷ ηλικίᾳ, πεπολιωμένῳ δὲ συνέσειν κεκτημένος, ὅσας ἑαυτὸν ἐν τῷ τῆς ἀγίας ἀναστροφῆς κανόνι, δυνάμει σιαύσιγγε. τοῖς δὲ Ἰβήνοις Τοτίλα τ' ῥηγὸς τῶτον οἱ Γότθοι ἐβρόντες, ἐμπουέσαι αὐτὸν ἅμα (α) τῆς αὐτῆς κέλλης ἠθέλησαν. ὅταν πῦρ ὑψάσαντες, ἐ' ὑποθέτες, πάντα τὰ πείριξ ἐνεπέισαν, τῆς δὲ κέλλης αὐτῆ τὸ πῦρ ἐκ ἠΐφατο. τῆτο δὲ οἱ Γότθοι θεασάμενοι, ἐ' ἐπὶ πλείον τῷ θυμῷ (β) ἐξασφέντες, τῶτον ἐν αὐτῷ βαλόντες, τὸν κλίβανον ἠσφαλίσαντο. ἐν ἐτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ τῶτον ἀνοίξαντες, εὗρον ἐ μόνον τῷ τῆτε σάρκα ἀβλαβῆ ἐκ τ' πυρὸς ἀσφυλαχθέσαν, (γ) ἀλλ' ἐ' δὲ πῶ ἀκρα ἡδ' ἱματίων αὐτῶ φλογιδέντα.

ΠΕΤΡ. Ἀρχαῖον τ' ξίων παιδῶν θαῦμα ἀκούω, οἷτινες ἐν τῷ πυρὶ ῥιφέντες ἐκ ἐβλάβησαν.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐκεῖνο, ὡς ὑπολαμβάνω, τὸ θαῦμα, ἐκ μέρους μὲν, ὁμοίως, ἐκ ἴσως δὲ (δ) τῆτε ἐπράχθη. τότε γὰρ οἱ ξεῖς παῖδες δεδεμένοι χεῖρας ἢ πόδας ἐν τῷ πυρὶ ἐβρίφησαν, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆτες ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ καμίνῳ ἐπιζητήσας, εὗρεν ἀβλαβῆς περιπατοῦντας, μὴ τε τ' ἱματίων αὐτῶν ἀδίκηθῆντων, ὅς ἐ' πρᾶγμα-τος κατανόησον, ὅτι τὸ πῦρ ἐν ᾧ ἐβρίμμε-
νοι

^a Primus Carnot. cellam vero illius comburere non potuerunt.

^a Mf. τῆ αὐτῆ κέλλῃ ἠβελήθησαν.

^β Mf. ἐξασφέντες. Fort. ἐκκαυθέντες.

τις.

^γ Mf. ἀλλὰ δὲ πῶ... ἐ φλογ.

^δ Mf. τῆτο.

eorum vestimenta non contigit ,
eorum vincula consumpsit , ut uno
eodemque tempore in obsequio ju-
storum & haberet flamma virtutem
suam ad solatium , & non haberet
ad tormentum .

C A P U T XIX.

*De Ecclesia beati Zenonis martyris
Veronæ , in qua aquæ ultra portam
apertam inundantes minime intra-
verunt .*

HUIC tam antiquo miraculo ,
diebus nostris res similis e
contrario evenit elemento . Nam
nuper Joannes tribunus relatione
sua me docuit , quod Pronulphus
Comes ^a cum illic adesset , se cum
rege ^b Autharico eo tempore in
loco eodem , ubi mira res contig-
git , adfuisse , eamque se cognovif-
se testatus est . Prædictus etenim
Tribunus narravit , dicens : quia
ante hoc fere quinquennium , quan-
do apud hanc Romanam urbem al-
veum suum Tiberis egressus est ,
tantum crescens , ut ejus unda su-
per muros urbis influeret , ^c atque
inde in ea jam maximas regiones
occuparet ; apud Veronensem ur-
bem fluvius Athesis excrefcens , ad
beati Zenonis ^d martyris atque Pon-
tificis Ecclesiam venit . Cujus Ec-
clesiæ dum essent januæ apertæ , a-
qua in eam minime intravit . Quæ
paulisper crescens , usque ad fene-
stras Ecclesiæ , quæ erant tectis pro-
ximæ , pervenit ; sicque stans aqua
Ecclesiæ januam clausit , ac si illud
elementum liquidum in soliditatem
parietis fuisset mutatum . Cumque
essent multi inventi interiori , sed

^a Bec. & Big. cum illum adisset .

^b Al. Authario , Authorico , Authala-
rico , Autharic . Nan. Aucharith .

^c Editi atque inde jam .

^d De martyris titulo dubitatur . Vide
Tillemon. in S. Zenone Tom. 3.

^a Ms. ὁ Τιβέρις ποταμὸς τὸ βέθρον αὐτῆ

νοι ὑπῆρχον , ἢ μὲν ἱματίων αὐτῶ ἐχ-
ψατο , τῆς δὲ δισμῆς κατέκαυσεν . ὥσε ἐν
ἐνὶ ἑξ τῶ ἀυτῶ καιρῶ πρὸς τὴν Ἰβ-
κίαν ὑπερσίαν , καὶ ἐχηνέαι τὸ πῦρ τὴν
ἐνέργειαν πρὸς τὴν αὐτῶ βεβῆσαι , πρὸς
δὲ βάσανον μὴ ἐχηνέαι .

K E Φ Λ Α . 15.

Πεὶ τὸ γενομένης θαύματος ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τῆ ἀγίης Ζηώνος ἐν τῇ πόλει
Βερόνης .

Τὸ ἀρχαίω τῶ καιρῶ καὶ τηλικύτω θαύ-
ματι ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν πράγ-
μα ὅμοιον ἀντιστρόφως συνέβη , ἐν ἐτέρῳ
σοικείῳ . περὶ δὲ Ἰωάννης ὁ τριβοῦνος ἀρ-
τίως τῇ αὐτῶ με διηγῆσαι ἐπίσωσεν . ἔλε-
γε γάρ , ὅτι Προῦλφος ὁ κόμης ἐν τῷ
καιρῶ ἐπέτω παρὲν μετὰ τῷ ρηγῶς Λύθα-
λαίης , ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ τὸ θαυμαστὸν
πράγμα τῶτο συνέβη , ἑ ὅπερ ὄφει παρ-
ῶν ἐδείασατο , τῶτο τῷ προλεχθέντι τρι-
βοῦνῳ ἐγνώσειεν . ἔλεγε δὲ ἕτως , ὡς πρὸ
ταύτης τῆς πενταετίας , ὅταν ἐν τῇ Ἰβ-
Ρωμαίων πόλει ταύτῃ , (α) ὁ Τίβειος
ποταμὸς τὴν κοίτην αὐτῶ ὑπερβλύσας ἐξῆλ-
θεν , ὡσε ἐπάνωθεν ἢ τελλέων τῆς πόλεως τὸ
ὔδωρ ἐπικλύσαι , ὅθεν ἑξ πλείους ῥεγεῶνας (β)
ἐν αὐτῇ ἐπελάβετο . τότε ἔν ἑξ ἐν Βερόνῃ τῇ
πόλει Οσατίσις ποταμὸς ὑπερνήσει , καὶ
εἰς τὴν τῶ μακαίης Ζηώνος ἐκκλησίαν τῶ
πατειάρχῃ ἑ μάρτυρος ἔφθασε . Ἰβ-
δύρων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας αἰετογμένων ἑ-
σῶν , τὸ ὔδωρ ἑδαμῶς ἐν αὐτῇ εἰσῆλθε .
κατ' ὀλίγον δὲ αὐξάνον , μέλει ἢ (γ)
δυεῖδων ἀνῆλθεν , αἵτινες πλησίον τῶ κί-
ράμῃ ὑπῆρχον . ἕτως οὖν ὑψωθὲν τὸ ὔδωρ ,
τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ἠσφάλισε . καὶ
καθάπερ σειρῶν τῆχος μεταβληθεῖσα ἡ ὑ-
γρά ἑ δαλυμένη φύσις τῶ σοικείῳ , ἕτως
ἴσατο . πολλῶν δὲ τότε εἶδον τῆς ἐκκλησίας
δύρεθέντων , δὲ τὸ κυκλωθῆναι αὐτῶ ὑπὸ
ἢ ὑδάτων , (δ) τὸ πῶθεν ἕξελθεῖν ἐκ ἑ-
λον .

ὑπερβλύσας ἐξῆλθεν . ποῦτον δὲ ὑπερνήσι-
σεν , ὡσε ἐπάνωθεν .

β Ms. ἐν αὐτῇ διεβάλλετο . τότε ἔν ἑξ ἐν
Βερόνῃ τῇ πόλει ὁ σατίσις .

γ Ms. Ἰβ κίραμων .

δ Ms. ἕθεν ἐξελθεῖν .

a
Aqua quæ
hauriri po-
terat, dif-
fluere non
poterat.

& aquarum a multitudine omni Ec-
clesia circumdata, qua possent egre-
di non haberent, ibique se siti ac
fame deficere formidarent, ad Ec-
clesiæ januam veniebant, ad bi-
bendum hauriebant aquam, quæ,
ut prædixi, usque ad fenestras ex-
creverat, & tamen intra Eccle-
siam nullo modo diffluebat. Hau-
riri itaque ut aqua poterat, sed
diffluere ut aqua non poterat. Stans
autem ante januam ad ostenden-
dum cunctis meritum Martyris, &
aqua erat ad adiutorium, & quasi
aqua non erat ad invadendum lo-
cum. Quod ego antiquo antedicti
ignis miraculo vere prædixi non
fuisse dissimile, qui trium puero-
rum & vestimenta non contigit, &
vincula incendit.

PETR. Mira sunt valde Sancto-
rum facta quæ narras, & præsen-
ti infirmitati hominum vehementer
stupenda. Sed qui tantos nuper in
Italia fuisse audio admirandæ virtutis
viros, nosse velim, si nullas eos
contingit antiqui hostis insidias per-
tulisse, an ex insidiis profecisse.

GREGOR. Sine labore certa-
minis non est palma victoriæ. Un-
de ergo victores sunt, nisi quod
contra antiqui hostis insidias decerta-
verunt? Malignus quippe spiritus
cogitationi, locutioni atque operi
nostro semper insistit, si fortasse
quid inveniat unde apud examen
æterni judicis accusator existat: Vis
etenim nosse quomodo ad deci-
piendum semper assistat? b

a Longip. Val-cl. Compend. Nan. ma-
gnitudine.

λον. φόβω δὲ ἔδειλία συνείχοντο, μήπως
τῇ σείνῃ ἢ τῇ δίψῃ ἐκλείψωσιν. εἰς οὐδὲν τὴν
θύραν τῆς ἐκκλησίας ἐρχόμενοι, πρὸς τὸ
πιεῖν ὕδωρ ἐλάμβανον, ὅπερ, ὡς προεῖπον,
μέγιστ' ἦν θυετῶν ὑψώθη, ἐνδόν δὲ τῆς
ἐκκλησίας ἐδαμῶς ἐπέκλυσε. ἢ ὡς μὲν
ὕδωρ ἀντληθῆναι ἠδύνατο, ὡς δὲ ὕδωρ ἐπι-
κλῦσαι ἐκ ἠδύνατο. ἴσατο οὐδ' ἐμπροσθεν
ἦν θυρῶν, εἰς τὸ ἐπιδείξαι πᾶσι τὴν δι-
καιοσύνην τῷ μάρτυρος. ἢ ὕδωρ μὲν πρὸς
τὸ καταπαῦσαι τὴν δίψαν ὑπῆρχε, πρὸς δὲ
τὸ ἐπελθεῖν τῷ τόπῳ, ὕδωρ ἐκ λυ. ὅπερ
ἐγὼ τῷ προλεχθέντι τῷ πυρὸς ἀρχαίω θαύ-
ματι, ἀληθῶς ὑπολαμβάνω μὴ εἶναι ἀνό-
μοιον, ὅπερ ἦν ἔξω παιδῶν τ' μὲν ἱμα-
τίων ἐχ' ἠψατο, πᾶ δὲ δεσμά κατέκλου-
σε.

PETR. Θαυμασά εἰσι σφόδρα πᾶ ἦν
ἀγίων ἔργα, ἅπερ διηγῆ, ἔ τῇ προσέση
ἀδυναμία τ' ἀνδράπων ἴσαν ἐκπληκτικ. ἐ-
πειδὴ δὲ ἀρτίως ἀνά ποσῆς ἐν τῇ Ἰτα-
λίᾳ γεγονέναι θαυμασῆς δυνάμεως ἀνδρας,
γινῶται ἠδελῶν ἐὰν ἐδού αὐτοῖς ἐκ ἦν τῶ
ἀρχαίως ἐχθρῶ σιεδρῶν συνίβη, ἢ ἔ ἐὰν
ἐκ τῶτων προέκλυαν;

ΓΡΗΓΟΡ. Ἀνὸ ἀγῶνος ἐκ ἔσι νίκης
(α) βαῖν ἄραι. πῶθεν οὐδὲν νικηταὶ ἀνεδεί-
χθησαν, εἰ μὴ ὅτι κατὰ ἦν τῶ ἀρχαίως
ἐχθρῶ μηχανημάτων γενναίως ἠγωνίσαντο;
πᾶ τῆς πονηρίας πνεύματα τῇ ἐνδυμή-
σει, ἢ πῶς λόγοις, ἔ πῶς ἔργοις ἐμῶν
ἄχαπαντὸς ἐνεδρῶσιν. ἵνα ὅπερ δυναθῶσιν
ἀρεῖν ἐπὶ τῇ τῶ αἰώνις κειτῶ ἑτερίσει κα-
τηγορήσωσιν ἡμῖν. καὶ εἰ δέλεις γινῶναι,
πῶς εἰς τὸ ἀπατηῶσαι ἄχαπαντὸς παείσαν-
ται, ἐγὼ διηγῆμαι.

b Nan. Pet. volo libenter.

a Ms. βραβεῖον.

CAPUT XX.

Κ Ε Φ Α Λ. κ'.

*De Stephano presbytero provinciae
Valeriae, cui diabolus cali-
gas e tibiis traxit.*

*Πεὶ Στεφάνου πρεσβυτέρου Χώρας
Βαλειςίας.*

Quidam, qui nunc nobiscum sunt, rem quam narro testantur. Vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriae provinciae presbyter fuit, hujus nostri ^a Bonifacii diaconi atque dispensatoris Ecclesiae agnatione proximus. Qui quadam die de itinere domum regressus, mancipio suo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni, diabole discalcea me. Ad cujus vocem mox cœperunt se ^b caligarum corrigiæ in summa velocitate dissolvere, ut aperte constaret, quod ei ipse, qui nominatus fuerat, ad extrahendas diabolus caligas obedisset. Quod mox ut Presbyter vidit, vehementer expavit, magnisque vocibus clamare cœpit, dicens: Recede, miser, recede: non enim tibi, sed mancipio meo locutus sum. Ad cujus vocem protinus recessit, & ita ut inventæ sunt, magna jam ex parte dissolutæ corrigiæ remanserunt. Qua in re colligi potest, antiquus hostis, qui tam præsto est factis corporalibus, quam nimis infidiis, nostris cogitationibus infistat.

PETR. Laboriosum est valde atque terribile contra ^c inimici infidias semper intendere, & continue quasi in acie stare.

GREGOR. Laboriosum non erit, si custodiam nostram non nobis, sed gratiæ supernæ tribuimus: ita tamen, ut & ipsi, quantum possumus, sub ejus protectione vigile-

TΙΝΕΣ δὲ ἔ' ἦ νυνὶ μεθ' ἡμῶν ὄντων ἐνταῦθα, ὡς τὸ πρᾶγματος τύπε μαρτυροῦσιν. ἀνὴρ τις πάνυ (α) τὴν ζωὴν ἀλαβέστατος, Στέφανος ὀνομαζόμενος, τῆς Βαλειςίας χώρας ὑπῆρχε πρεσβύτερος, τῆς δὲ ἡμετέρας Βουφαιτίης τῆς ἑξακόντης, ἢ διοικητῆς τῆς ἐκκλησίας κατὰ γένος ἐπιλοσιάζων. Ἔτος ἐν τινὶ ἡμέρᾳ ὡς ὁδοιπορίας εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ εἰσελθόν, ἀνδραπόδω αὐτῷ ἀκάκως ἐπέτρεψε, λέγων· ἐλθε, ἐξάβαλε, ὑσαπόλυσόν με. Ἔτιος τῆ φωνῆ παρακλητικῆ ἤρξατο ἀφ' ἐαυτοῦ τὰ ἦ καλιγίων αὐτῷ λωεῖα μετὰ πολλῆς σπουδῆς λύσσει. ὡς φανερώς δείκνυσθαι, ὅτι ἐκείνος ὁ ὀνομασθεὶς ἐξάβολος τέτρω ὑπακίσσας πρὸς τὸ σῦμα τὰ καλιγία αὐτῷ παρέσει. Τέτο δ' ὁ πρεσβύτερος θεασάμενος, σφίδρα ἐξέσει ἢ μεγίστη φωνῆ κράζεν ἤρξατο, λέγων. ἄπιστα, ἐλεεῖν, ἄπιστα, ἐ γάρ σοι, ἀλλὰ τὰ ἀνδραπόδω με ἐλάλησα. παρόθου οὐδ' τῆ αὐτῆ φωνῆ ἀπέσει. Ἐ' καθὸς ἴσαν ἐκ μέρας λυθέντα τὰ ἦ καλιγίων ἡμετέρων, ἔτος ἡμέρας ἦσαν. Ἐ' ἢ πρᾶγματος κατανόησον, ὅτι εἰ τοῖς σωματικῶς ἔργοις ὁ (β) ἀρχέκακος ἐχθρὸς ἔτω πάρεσι, πρὸς μάλλον πλειοτέρας εὐδρόων ἤ' ἡμετέραν λογισμῶν ἐκ ἀφίσταται;

ΠΕΤΡ. Δύσκολον πάνυ ἢ φοβερόν ἐστι κατὰ ἤ' τῶ ἐχθρῶ ἐιδρόων πάντοτε προσέχειν, ἔτω συντόμως αὐτῷ ἢ διλυεῖως παεισαμένως.

ΓΡΗΓΟΡ. Δύσκολον ἐκ ἔσει, ἰαὺ τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν, ἐκ ἡμῶν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῆ ἀνώθεν χάερετι ἐμπισδύσωμεν. πλιὺ ὅμως, ἵνα ἢ ἡμεῖς, ὅσον δυνάμεθα, (γ) ὑπὸ τὴν σκέπην ἡμῶν γρηγορήσω-

^a Forte is, ad quem plures exstant Epistolæ. Ex Sammaris.

^b Nan. calcamentorum.

^c Prat. perfidi inimici. Mox ius Carn. Labor utilis est, si cust.

^a Ms. τὰ βίω.

^β Ms. ἀρχαῖος.

^γ Ms. εἰς τὴν φυλακὴν ἢ σκέπην ἡμῶν γρηγορῶ.

mus. Si autem antiquus hostis a mente cœperit expelli, ex divina largitate plerumque agitur, ut non solum jam timeri non debeat, sed ipse etiam bene viventium virtute terreatur.

ρίσωμεν. ἐὰν ὁ ἄρχαῖος ἐχθρὸς ἀρξῆται ἐκ τῆς νόσος ἐκβληθῆναι, ὅλ' αὖ τῆς θείας παροχῆς ἀσφαλῶς δέκνυται, ὅτι ἢ μόνον αὐτὸν ἑδεῖς δειλιάσει, (α) ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνος, ὅλ' αὖ τῆς ἰψῆ καλῶς πολιτευομένων δυνάμεως, φοβηθήσεται.

C A P U T XXI.

Κ Ε Φ Α Λ Α κα'.

De puella conversa, cujus solo imperio homo est a demone liberatus.

Περὶ τῆς μονασείας τῆς φυγαδισίας τὸν δαίμονα.

REi namque quam narro, vir sanctissimus Eleutherius senex Pater, cujus memoriam * superius feci, testis extitit, mihi que hoc intimare curavit; quod in Spoletana urbe ^a puella quædam jam nubilis cujusdam primarii filia, cœlestis vitæ desiderio exarsit, eique pater ad viam vitæ resistere conatus est: sed contempto patre, conversationis sanctæ habitum ^b suscepit. Qua ex re factum est, ut eam pater suæ substantiæ exheredem faceret, nihilque ei aliud nisi sex uncias unius possessiunculæ largiretur. Ejus vero exemplo provocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ converti, atque omnipotenti Domino dedicata virginitate fervire. Quadam vero die idem Eleutherius Abbas vir vitæ venerabilis, ad eam gratia exhortationis atque ædificationis accesserat, & cum ea de verbo Dei colloquens sedebat; cum repente ex eodem fundo, quem ^c in sex unciis a patre perceperant, cum xenio rusticus venit. Qui dum ante eos affisteret, maligno spiritu correptus cecidit, fatigarique nimis stridoribus atque balatibus cœpit. Tunc sanctimonialis femina surrexit, at-

ΠΕΡΙ τῆ πράγματος ἕπερ νωὶ διηγῶμαι, ὁ ἀγιώτατος ἀπὲρ Εὐδότηεος ὁ πρεσβύτερος, ἔτινος ἀνωτέρω μνηίαν πεποίημαι; μάρτυς ὑπάρχει, ὅσις αὐτὸ ἐγ διηγῆσατο. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ἐν τῇ πόλει Σπολιτῆς κόρη τις (β) λοιπὸν παρθένος τῆ γάμου ἡλικίαν ἦδη φθάσασα, θυγάτηρ ὑπῆρχε τινὶ ἰψῆ ἐκέσε πρωτόδοντων ἦτις εἰ τῆ πόθω τῆς ἐπαρταῖς ζωῆς πυρωθεῖσα, πάση πρὸς ταύτην ἐπέειπετο. ὁ δὲ ταύτης πατήρ ἀντισηναι αὐτῇ ἐν (γ) τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς ἠγωνίζετο. αὐτῇ δὲ τὸν πατέρα καταλιπῶσα, τῆς μοναχικῆς πολιτείας τὸ χῆμα ἐδέξατο, ὅθεν λοιπὸν ὁ ταύτης πατήρ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆ ὑποστάσεως (δ) ἀκληρονόμητον αὐτῷ πεποίηκε, ἐγ ἑδὲν αὐτῇ ἕτερον, εἰ μὴ ἐξ ἐγκίας ἐνὸς κτηματισκῆς κατέλιπε. ταύτης ὁ τῶ ὑποδείγματι ἕξακολυθεῖσαι, ἤρξατο πολλαὶ κόραι ὀγκυεσάτα γένεος πρὸς αὐτῷ ὀπτάσεσθαι, ἐγ τῶ παντοδυναμῷ κυεῖω (ε) ἠγιασμένη τῇ παρθενία δαλεῦναι. ἐν μιᾷ ὁ ἡμέρᾳ, ὁ αὐτὸς ἀπὲρ, ὁ τῇ ζωῇ ὀλαβεσάτος Εὐδότηεος, ἐπισκέψεως ἐγ οἰκοδομῆς χάειν πρὸς αὐτῷ παρεγένετο. καθεζομένης ὁ αὐτῆ ἅμα αὐτῆς, ἐγ θεοῖς λόγοις ὀμιλουῶτων, ἐκ τῆ προασείας, ἕπερ πῶς ἐξ ἐγκίας ὀδῶ τῆ ἑαυτῆς πατρὸς λῶ λαβῶσα, γεωργὸς τις μετὰ ζουῖς πρὸς αὐτῷ ἦλθεν, ὅσις ἐν ὀσῶ ἐμποροῦσεν αὐτῶν ἴσατο, πινδύματι πονηρῶ ῥαχέις ἐπείσε, ἔ ἤρξατο μετὰ μεγίστων φωνῶν λῶ ὀδυναῶσαι. τότε ἡ ἀγιωτάτη ἐκείνη θεήλεια αἰασάσα, αὐσηρῶ προσώπω

* Su. c. 14.

^b Virginibus Deo dicatis aliquæ possessiones a parentibus olim assignatae.

^a Quid. nubilis, alii nobilis.
^b Lyr. & ius Aud. *quæsitit*.
^c Val-cl. *unicas*. Nan. *susciperat*.
^a Ms. *ἀλλὰ ἐγ μᾶλλον*.
^β In ed. *λοιπὸν τῆ γάμου θυγάτηρ, ὀ Tom. VI.*

missis aliis quæ ad sensum necessaria videntur.
^γ Ms. *τῇ αὐτῆς καλλίσῃ. αὐτῇ δέ.*
^δ Ms. *ἀκληρον*.
^ε Ms. *τῇ ἀγνεῖα*.

que irato vultu magnis clamoribus imperavit, dicens: Exi ab eo, miser, exi abeo, miser. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus respondit, dicens: Et si de isto exeo, in quem intrabo? Casu autem juxta porcus parvulus pascebatur. Tunc sanctimonialis femina præcepit, dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredi. Qui statim de homine exivit, porcum quem iussus fuerat invalit, occidit, & recessit.

PETR. Velim nosse si saltem porcum concedere spiritui immundo debuit.

GREGOR. Propositæ regulæ nostræ actioni sunt facta Veritatis. Ipsi etenim Redemptori nostro a legione, quæ hominem tenebat, dictum est: *si ejicis nos, mitte nos in gregem porcorum* Qui hanc & ab homine expulit, & in porcos ire, eosque in abyssum mittere concessit. Ex qua re etiam hoc colligitur, quod absque concessione omnipotentis Dei nullam malignus spiritus contra hominem potestatem habeat, qui in porcos intrare non potuit nisi ^a permissus. Illi ergo nos necesse est sponte ^b subdi, cui & adversa omnia subjiciuntur in vita: ut tanto nostris hostibus potentiores simus, quanto cum auctore omnium unum efficimur per humilitatem. Quid autem mirum, si electi quique in carne positi multa facere mirabiliter possunt, quorum ipsa quoque ossa mortua plerumque in multis miraculis vivunt?

^a Nan. & S. M. *permissum fuisse.*

^b Pratel. *subdi, & adversa omnia subjiciendo committere, ut tanto.*

^a Ms. *κατὰ συγκύβητον ἐν χοίροις μικρὸς πηλυσίον ἐβόσκειτο ἢ δὲ ἱερωπέτη παρθένος ἐ-*

ώπη μετὰ φωνῆς ἰχυρᾶς, ἐπέτρεψε τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι, λέγονσα. ἐξέλθε ἀπ' αὐτοῦ, ἐλεηνέ, ἐξέλθε. εὐ ἢ τῇ πεύτης φωνῇ, ἔλε τῷ σώματος τῷ δαυμονοῦτος, ὁ ἐξέβολος ἀπεκείθη λέγων· καί εἰς ἐκ τῶν ἐξέλθω εἰς τίνα ἔχω εἰσελθεῖν; (α) κατὰ ἐν συγκύβητον χοίρους σεμνὸς πηλυσίον ἐβόσκειτο, ἢ δὲ ἱερωπέτη θήλειαν ἐκείνη ἐπέτρεψεν αὐτῇ, λέγονσα· ἐξέλθε ἀπ' αὐτοῦ, ἔ εἰς τῶτον τὸν χοῖρον εἰσελθε. ὅς τις πηλυσία ἐκ τῷ ἀθρώπῳ ἐξέλθων, εἰς τὸν χοῖρον εἰς ὃν ἐκείλθη, εἰσηλθε, ἔ φονεύσας αὐτὸν, ἀπέστη.

ΠΕΤΡ. Ἡθελον γινῶμαι ἀκραιβῶς, ἐὰν ἢ χοῖρον (β) ὀφείλει τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι δωρησάσθαι.

ΓΡΗΓ. Τῷ προκειμένῳ κανόνος ἢ ἡμετέρας ἡγωγῆς ἢ ἀληθείας Χεῖρς εἰσι τὰ ὑποδείγματα. ὅταν γὰρ ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν Θεὸς ἢ λεγέοντα ἀπὸ τῷ πάχοντος ἀθρώπου ἐξέβαλε, παρεκάλει αὐτὸν τὰ πνεύματα, λέγοντα· ἐὰν ἐκβάλης ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων εἰσελθεῖν. ἢ ἀθρώπων ἐν καθαείσας, παρεκάρησεν αὐτοῖς εἰς τὰς χοίρους εἰσελθεῖν, ἔ τῆς ἐν τῇ θαλάσῃ καταποντίσαι. ὅθεν ἐκ τῶν δεικνυται, ὅτι ἀπὸ πηλυσίονος ἔ παντοδυνάμους Θεὸς ἐδεδίμων ἐξέσταν τὸ πονηρὸν πνεῦμα κατὰ ἔ ἀθρώπων ἔχει, ὅποταν ἐδὲ κατὰ χοίρων ἐξέσταν ἔχει, ἀπὸ πηλυσίονος. ὅθεν λοιπὸν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἡμᾶς ἐκείνῳ ὑποπαγῆσαι, ὡς τινὶ πάντα τὰ ἐναντία ἔ μὴ βεβλόμενα (γ) ἔσποτάσονται. ὅς ποσῶτον ἢ πολεμίων ἡμῶν δυνατότεροι ἐσόμεθα, ὅσον (δ) μετὰ ἔ πάντων ἀρχηγῶν εὐ γινόμεθα ἔ τῆς ταπεινοφροσύνης. τί οὐκ ἔ δαυμασόν, ἐὰν οἱ ἐκλειπτοῖ ἔτι εὐ πύτη τῇ σαρκὶ περὶόντες, πολλὰ δαυμάσια ποιῶν δύνανται, ὅποταν τινῶν ἔ τεκρά τὰ ὅσα εὐ πολλῇ δυνάμει θαυμάτων ζῶσιν;

κείνη.

β Ms. ὀφείλη.

γ Ms. ὑποτάσσεται.

δ Ms. μετὰ τῶν παντοδυνάμων καὶ πάντων ἀρχηγῶν.

Matth. 2. 31.

Nullam diabolus potestatem habet in hominem, nisi a Deo concessam.

a
b

β

γ

δ

CAPUT XXII.

Κ Ε Φ Λ Λ. κβ'.

De Presbytero provinciae Valeriae, qui furem ad sepulcrum suum tenuit.

IN Valeria namque provincia res est hæc gesta quam narro, mihi que beatae memoriae Abbatis mei Valentionis relatione cognita. Ibi etenim quidam venerabilis sacerdos erat, qui cum clericis suis Dei laudibus bonisque operibus intentus, sanctae conversationis vitam ducebat. Superveniente autem vocationis suae die defunctus est, atque ante Ecclesiam sepultus. Eidem vero Ecclesiae caulæ inhærebant ovium, atque idem locus in quo sepultus est, ^a ad easdem oves tendentibus pervius erat. Quadam autem nocte cum, clericis intra Ecclesiam psallentibus, fur venisset, ut ingressus caulæ furtum faceret, vervecem tulit, & concitus exiit. Cum vero pervenisset ad locum ubi vir Domini sepultus erat, repente hæsit, & gressum movere non potuit. Vervecem quidem de collo deposuit, eumque dimittere voluit, sed manum laxare non valuit. Cæpit igitur stare miser cum præda sua reus & ligatus. Volebat ^b vervecem dimittere, nec valebat: volebat egredi cum vervece, nec poterat. Miro itaque modo fur, qui a vivis videri timuerat, hunc mortuus tenebat. Cumque ita gressus manusque illius fuissent obstricta, immobilis persistit. Facto autem mane expletisque laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & invenerunt ignotum hominem vervecem tenentem manu. Res venit in dubium, utrum vervecem tolleret,

Πε εἶδ' πρεσβυτέρω, τῷ ἀοράτῳ τὸν κλεῖ-
πτῷ κρατίσσαντος μετὰ θάνατον ἐν τῇ
χώρᾳ τῆς Βαλσειᾶς.

EN τῇ χώρᾳ τῆς Βαλσειᾶς πρᾶγμα γέγονεν, ὅπερ μοι Βαλεντινὸς ὁ ἐμὴ μακαρία τῇ μνήμῃ ἡγέμερός μου, ὑξηγησάμενος ἐγνώρισεν. ἐκεῖ τοίνυν ἀλαβείσσαντος ἱερός τις ὑπῆρχεν, ὅστις μετὰ ἱερῶν κληρικῶν αὐτῷ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰνεῖται, ἔργοις τε ἀγαθοῖς καὶ ἀγία ἀναστροφῇ ἐπιμένων, τὴν ζωὴν (α) ἐτέλεσεν. ἐπελθόντος οὖν τῆς ἡμέρας τῆς κλήσεως αὐτῶν, τέλος τῆς βίης δεξάμενος, ἐμπαροῦσεν τῆς ἐκκλησίας ἐτάφη. αὐτῷ δὲ τῶν προβάτων μάνδρα ἐν αὐτῇ ἐκκλησίᾳ παρασεγγήρισεν. ὁ δὲ τύπος ἐν ᾧ ἐτάφη, τοῖς εἰς τὰ πρόβατα ἀπερχομένοις παρόδος ὑπῆρχεν. ἐν μίᾳ δὲ νυκτὶ τῶν κληρικῶν ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ψαλλόντων, κλέπτῃς εἰς τὰ πρόβατα ἦλθεν. εἰσελθὼν οὐδὲ εἰς τὴν μάνδραν, καὶ κείον ἄρας, τάχιον ὑξήλαθε. κατὰ δὲ τὸν τύπον ἐλθὼν, ἐν ᾧ ὁ τῶν Θεῶν ἄνθρωπος τεθαμμένος ὑπῆρχεν, αἴφνης οἱ (β) πόδες αὐτῶν ἐν τῇ γῆ ἐκολλήθησαν. ἔκ ἐκ τῶν πόσων κινηθῆναι ἐκ ἰδύνατο. ἢ οὐ κείον ἐκ τῶν ὤμων κατήγαγε, φέλων αὐτὸν εἶσαι, ἀλλὰ τὴν χεῖρα χωνύσαι ἐκ ἴχουσιν. ἴσατο ἔνδεξιόν τινος ἀορασίᾳ ἐλευνός, καὶ κατηραυμένους μετὰ τῶν δράματων αὐτῶν. ἦδεν οὖν κείον εἶσαι, καὶ ἐκ ἰδύνατο, ἦδεν οὖν ἐξελθῆναι οὐδὲν κείον, καὶ ὁμοίως ἐκ ἴχουσιν. θαυμαστῶς τοίνυν ζῶπων ὁ κλέπτῃς ὁ πῶς ἱερῶν ζώντων (γ) θεωρηθῆναι μὴ βυλόμενος, ἕως οὗδὲ νεκροῦ ἀοράτως ἐκρατεῖτο. ἐν τῷ οὐδὲ δεξιῶν τὸ βῆμα αὐτῶν καὶ τὴν χεῖρα ἀσάλατον, γενεμένης φωνῆς, τῶν Θεῶν ὕμνων πληρωθέντων, ἐκ τῆς ἐκκλησίας οἱ κληρικοί ὑξήλαθον. ἄροντες δὲ ἀγνοῶσι ἄνθρωπον, τὸν κείον τῇ χεὶρὶ κατέχοντα, ἐν ἀμφιβολίᾳ πῶς τότε γεγονόσιν, λογιζόμενοι· ἄρα ἐπιπρετὸν τὸν κείον, ἢ τῶν προσφέρει; ὡς δὲ τάχιον τὴν ἀλήθειαν ἐμήνυσεν ὁ τῶν πταισμάτων ἕνοχος, πάντας ἐθαύμασαν, ὅτι δεξιῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν Θεῶν ἀγιοσιώσῃς, ὁ εἰ-

Ec 2 σελ-

^a ius Aud. Lyr. Big. Becc. ad easdem oves custodia mancipandas, pervius erat.

^b Gemet. berbicem.

^α Mf. ἐτελεύτησεν.

^β Mf. πόδες αὐτῶν ἐκολλήθησαν, καὶ ἐκ τῶν πόσων ὑξήλαθον.

^γ Mf. θεωρεῖσθαι φοβούμενος.

an offerret : sed culpæ reus citius indicavit pœnam . Mirati omnes , quia ingressus fur viri Dei merito ad prædam suam stabat ligatus . Qui se pro eo protinus in orationem dederunt , suisque precibus vix obtinere valuerunt , ut qui res eorum venerat rapere , saltem vacuus exire mereretur . Itaque fur , qui diu steterat cum præda captivus , quandoque exiit vacuus & liber .

a PETR. Apparet ^a quantæ sit super nos dulcedinis omnipotens Deus , cujus erga nos fiunt tam jucunda miracula .

C A P U T XXIII.

De Abbate Prænestini montis , ejusque Presbytero .

b
c
d
e
GREGO. PRænestinæ urbi mons RIUS. **P** præminet , in quo ^b beati Petri Apostoli monasterium ^c situm est virorum Dei : quorum relatione adhuc in monasterio ^d positus audisse me contigit magnum hoc quod narro miraculum , quod ejusdem monachi nosse se testabantur . In eo namque monasterio fuit Pater vitæ venerabilis , qui quemdam monachum nutriens , usque ad reverendos ^e provexit mores . Cumque eum in timore Domini videret excrevisse , in eodem sibi monasterio tunc Presbyterum fecit ordinari . Cui post ordinationem suam , quia non longe abesset ejus exitus , revelatione indicatum est . A prædicto autem Patre monasterii petiit , quatenus ei concederet , ut sibi sepulcrum pararet . Cui ille respondit : Ante te quidem ego moriturus sum , sed ta-

Sepulcrum sibi parandi pia consuetudo .

a Duo Theod. Comp. Longip. Germ. dno Aud. & Lyr. *quanta sunt super nos dulcedines omnipotentis Dei.*

b Becc. *in honorem sancti Petri.*

c Longip. Val-cl. duo Gemet. *situm est.*

σελθῶν κλέψαι , εἰ τῷ δράματι αὐτῷ δεδεμένος ἴσατο . οἵτινες παρόλθῃ ὑπὲρ αὐτῷ εἰς δόκην ἑαυτοῦ ἐπίδωκαν , δεόμενοι τῷ ὑπολυθῆναι αὐτὸν . τῆς οὐδὲ δέησης αὐτῶν ἐπακαθείσης , ὁ πολλὰς ἄρας μετὰ τῷ δράματος αὐτῷ σταθεὶς κλέπτης , ὡσπερ ἀχμάλωπος , ὅτε δῆποτε (α) σάβυρος μὲν ὤξῃλθευ , ἐλθῶτερος δὲ ὄμας .

PETR. Φανερώς δέικνυται , εἰ ποῖα γλυκύτητι ὁ παντοδύναμος Θεὸς πρὸς ἡμᾶς δέχεται . ὅς τις κύκλω ἡμῶν ποιῶντα τερπνὰ θαύματα εὐδοκῆ γίνεται .

K E Φ A Λ. κγ'.

Περὶ τῶ ἠγεμῆνε τῶ εἰ τῇ πόλει Πρανεσίνης , ἐν τῷ αὐτῷ πρεσβυτέρῳ .

ΓΡΗΓΟ. ΤΗΣ Πρανεσίνης πόλεως ὄρος ΡΙΟΣ. **T** ὑπέκνεται , εἰ ᾧ τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τῷ Ἀποστόλῳ μοναστήριον ἵδρυται , ἀνδρῶν Θεῶ δόλων εἰ αὐτῷ κατοικοῦτον . εἰ δὲ τῷ μοναστείῳ μὲ ὑπάρχοντός μὲ , σωβῆναι εὐδὲ μοναχῶν τῆς φορολεχθείσης μονῆς ἀκῆσαι τῶτο , ὅπερ διηγῆμας , μέγιστον θαῦμα , ὅπερ οἱ αὐτοὶ μοναχοὶ γινώσκον διίσχυρίζοντο . ἔλεγον γὰρ ὅτι ὑπέρχεν ὁ τῆς μονῆς αὐτῶν ἀρσιεὺς , αἰὶρ πάντο τῇ ζωῇ δολαβέσατος , ἵς τις μοναχόν τινα ἀναδρέψας , ἤθεισι λησιόσις ἐν πολλῇ εὐλαβείᾳ τῶτον ἐρύθμιζεν . ὅτε δὲ αὐτὸν εἰ τῷ τῷ κνεῖε φόβῳ ὑπεραυξάνοντα ἐθείασατο , τῶτον εἰ τῷ αὐτῷ μοναστείῳ πρεσβύτερον χειροτονηθῆναι πεποίηκε . τότε δὲ χειροτονηθέντος , δι' ἀποκαλύψεως αὐτῷ ἐγγαείδην , εἰς εἰ μακρὰν ἢ ἐκ τῶ βίβις τῶτο μετόσσασις αὐτῷ τυγχάνει . τὸν οὐδὲ φορολεχθέντα τῆς μονῆς πατέρα ἠτίσατο , ὅπως εὐδελχωρήσῃ αὐτῷ , ἵνα μνήμα ἑαυτῷ ἐπιμάσῃ . πρὸς ὃν ἐκείνος ἀπεκείδην ἠγρὸ σῶ , τέκνον , ἐγὼ ἀπεθνήσκω , ὅμως ἀπελθε , καὶ καθὼς βύλῃ , τὸ μνήμά σου ἐποιμάσον . ἀπῆλθε τὸν ἡνῆν , ἐν

Virorum Dei quoque relatione .
d Plurimi MSS. *positum.*
e Theod. *ἀπὸς.*
a Mf. *κενίς .*

men vade, & sicut vis, prepara sepulcrum tuum. Recessit igitur, & preparavit. Cum non post multos dies senex Pater febre prævenerat ad extrema pervenit, atque assistenti Presbytero iussit, dicens; In tuo sepulcro pone me. Cumque ille diceret: Scis quia ego modo te secuturus sum, utrosque capere non potest. Abbas protinus respondit, dicens: Ita fac ut dixi; quia sepulcrum tuum ambos nos capit. Defunctus itaque est, atque in sepulcro eodem, quod sibi Presbyter paraverat, positus. Mox quoque Presbyterum corporis languor secutus est, quo languore crescente citius Presbyter vitam finivit. Cumque ad sepulcrum, quod sibi ipsi paraverat, corpus illius fuisset a Fratribus deportatum, aperto eodem sepulcro viderunt omnes qui aderant, locum non esse ubi poni potuisset: quia corpus Patris monasterii, quod illic ante positum fuerat, omne illud sepulcrum tenebat. Cumque Fratres qui Presbyteri corpus detulerant, factam sibi sepeliendi difficultatem viderent, unus eorum exclamavit, dicens: O Pater, ubi est quod dixisti, quia sepulcrum istud ambos vos caperet? Ad cuius vocem subito cunctis videntibus Abbatis corpus, quod illic ante positum fuerat, & supinum jacebat; sese vertit in latere, & vacantem sepulcri locum ad sepeliendum Presbyteri corpus præbuit: & quia utrosque ille locus caperet, sicut vivus promiserat, mortuus implevit. Sed quia hoc, quod prædixi, apud Prænestinam urbem in beati Petri Apostoli monasterio gestum est, vis ne aliquid etiam in hac urbe de ejus Ecclesiæ custodibus, ubi sacratissimum corpus illius est positum, ^a audire?

ἐν τῷτο νύτρεπισιν. ἔ μετὰ πολλὰς δὲ ἡμέρας ὁ πατὴρ πυρετῶ καταχεθεῖς, ἐν τῇ ἐχατῇ αἰαπνοῇ ἤλθε. παρειαμείν δὲ τῶ πρεσβυτέρῳ, ἐκέλευεν αὐτῶ, λέγων. εὐ τῶ σῶ μνήματί με θάψον. ὑποκειθεῖς δὲ ὁ πρεσβύτερος, εἶπεν. οἶδας, πάτερ, ὅτι καὶ γὰρ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀπολυθεῖσθαί σοι, ἐν τῆς ἀμφοτέρως χαρῆσαι τὸ μνήμα ἔ δύναται. ὁ δὲ ἠγήμενος πρὸς αὐτὸν εἶπε. ἔγω ποίησον καθὼς εἶπόν σοι, ὅτι τὸ μνήμα σὺ τῆς (α) δύο ἡμᾶς ἔχει χαρῆσαι. ἀπέθαιεν οὖν, ἐν τῆς τὸ μνήμα, ὑπερ ἑαυτῶ ὁ πρεσβύτερος ἡ ἰτοιμάσας, εἶπεν. ὁ δὲ πρὸς δὲ ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἢ τῶ σώματος κατέχειν ἀδένεια, ἐν ἣ ἐν τῶ ζωῶ σωματικῶς ἐπλήρωσε. τὸ δὲ σῶμα αὐτῶ ἐπὶ ἔξ ἀδελφῶν βασιλιδέν, εἰς τὸ μνήμα, ὑπερ ἑαυτῶ ἡ ἰτοιμάσας, ἀπηνέχθη. ἀνεψυχθέντος οὖν τῶ μνημείῳ, ἐθάσαντο ἅπαντες οἱ παριστώτες, ὅτι ἐκ ἡ τῶ τύπος ἐν αὐτῶ ὑφείλων ἐν αὐτὸν χαρῆσαι. τὸ γὰρ σῶμα ἔ πατρός τῆς μονῆς τεθῆν ἐν αὐτῶ, ὅλον τὸ μνήμα ἐκράτει. οἱ δὲ τὸ σῶμα τῶ πρεσβυτέρῳ ἀγαγόντες ἀδελφοί, τῶ γεγονῶν αὐτοῖς δυσκολίαν πρὸς τὸ θάψαι αὐτὸν θεασάμενοι, εἰς ὅς αὐτῶν ἀνέκραγε, λέγων. αἰ, πάτερ, πῶ ἐσιν ὁ εἶπας, ὅτι τὸ μνήμα τῷτο τῆς δύο ἔχει χαρῆσαι; ἐν δὲ τῇ τῶτε φωνῇ, πάντων θεωρουμένων, ἀφῆκε τὸ σῶμα τῶ ἠγήμενος, ὅπερ ἐκέσει ὑπτιον ἐκείνο, ἀψ ἑαυτῶ ἐσράφη εἰς (β) πλάγιον, ἐν τῶ τῶ μνήματι παρέχον, ἐν ὅ ὀφείλει τῶ πρεσβυτέρῳ τὸ σῶμα (γ) τεθῆναι, ἐν ὑπερ ζῶν ὑπέσχετο, νεκρὸς ἐκλήρωσε. τῆς γὰρ ἀμφοτέρως ὁ τύπος ἐκείνος ἐλάρσεν. τῷτο οὖν ὅπερ εἶπον, θαῦμα ἐν τῇ Πρανεσίνῃ πόλει ἐν τῶ μοναστηρίῳ τῶ μακαριωτάτῳ Πέτρῳ τῶ Αποστόλῳ γέγονε. θείλης δὲ ἕτερόν τι ἀκούσαι, ὑπερ ἐν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γέγονε. καὶ ἔξ φυλάκων τῆς ἐκκλησίας, ὅπερ τὸ ἡγιασμένον αὐτῶ σῶμα κατέκειται;

Π Ε-

^a Nan. positum est, narrem?

^a Ed. δὲ ὁ ἡμῶν.

ε Μf. εἰς πλάγιον.

γ Μf. τεθῆναι.

PETR. Volo, atque id ut fiat, magnopere deprecor.

ΠΕΤΡ. Θέλω πάνυ ἵνα τὸτο γένηται, ἕν πάσῃ δυνάμει Θεοκρατῶ.

CAPUT XXIV.

Κ Ε Φ Α Λ Α. κδ'.

De Theodoro mansionario Ecclesiæ beati Petri Apostoli urbis Romæ.

Περὶ Θεοδώρου Θεσσαλοναεῖς τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ ἐν Ρώμῃ.

Lumina in Ecclesiis.
S. Petri Apparitio.
a

GREGOR-**A**Dhuc supersunt aliorum eius Ecclesiæ custodem noverunt, quæ ei contigit, valde memorabilis. Quod quadam nocte dum citius ad melioranda juxta januam luminaria surrexisset, ex more in ligneis gradibus sub lampade positus stabat, & lampadis refovebat lumen. Tunc repente beatus Petrus Apostolus in stola candida deorsum in pavimento constitit, eique dixit: ^a Conliberte, quare tam citius surrexisti? Quo dicto, ab oculis aspicientis evanuit. Sed tantus in eum pavor irruit, ut tota in illo corporis virtus deficeret, & per dies multos de stratu suo surgere non valeret. Qua in re quid idem beatus Apostolus servientibus sibi voluit, nisi præsentiam sui respectus ostendere; quia quidquid pro ejus veneratione agerent, ipse hoc pro mercede retributionis sine intermissione semper videret?

PETR. Mihi hoc non tam apparet mirum quia visus est, sed quia is qui eum vidit, cum sanus esset, ægrotavit.

Pater. in Dan. c. 7.
Daniel. 3. 27.

GREGOR. Quid super hac re miraris, Petre? Numquidnam menti excidit, quia cum Daniel propheta magnam illam ac terribilem visionem vidit, ex qua etiam visione contremuit, protinus adjunxit: *Et ego clangui, & ægrotavi per dies plurimos?* Caro enim ea

ΓΡΗΓΟ-**Μ**ΕΧΡΙ τῆ παρόντος περιος. εἰσὶ τινες οἱ γινώσκοντες Θεόδωρον τὸν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φύλακα, ἕτινος τῇ διηγήσει ἐγνώσθη, ὅπερ αὐτῷ συνέβη πρᾶγμα σφόδρα μνήμης ἀξίον. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἐν ὄσφρ τῶ χιόν ἀέσει εἰς τὸ πὸς κωνσταντίας προμύξαι πλησίον τῆς θύρας, ἕν κατὰ τὸ εἶδος ἐν τοῖς ξυλίνοις βασιμείοις ἐξῶς, ἔβλεψεν λαμπρῶν τὸ φῶς ἐπιμελόμενος, ἄφνω τὸν μακάριον Πέτρον τὸν Ἀπόστολον, ἐν εὐλογίᾳ λαοκῆ ὑποκείμενον αὐτῷ ἐσῶτα ἐθεάσατο, πρὸς ὃν ἕν ἔειπε· σιώτρωφε, διὰ τί ποσῶν τῶ χιόν ἀέσεις; τῶτο δὲ εἰπὼν ἀφανὲς ἀπὸ ἑβ' ὀφθαλμῶν αὐτῷ γέγονε. ποσῶτος δὲ φόβος εἰς αὐτὸν ἐπέπεσον, ὥστε πᾶσαν τὴν ἐν τῷ σώματι αὐτῷ ἰχμὸν ἐκλήψαι, καὶ ἐπὶ ἡμέρας πλείστας ἐκ τῆς κλίνης αὐτῆς μὴ ἰχμεῖν αὐτὸν αἰσῆσαι. ἐν δὲ τῷ πράγματι τῷ τῷ ἄλλο ἐσὶν ὑπολαβεῖν, ἢ ὅτι ὁ μακάριος Ἀπόστολος τὴν θέαν τῆς παρουσίας αὐτῆς τοῖς θεολογοῦσι αὐτῶν ἐθέλεισεν ἐπιδείξαι· εἰ μὴ ὅτι εἶτι ὄψε τὸ αὐτῷ σέβας ἐκτελέσειν, αὐτὸς τῶτο θεολογῶν ἀπὸ ὑπερθέσεως θεωρεῖ, ἕν τὸν τῆς αἰακτοδότηως μισθὸν παρέχει;

ΠΕΤΡ. Θεωμάσων ὑπάρχει ὄντως, ὅτι τὸν Ἀπόστολον ἔβλεψεν θεάσασθαι. Θεωμάζω δὲ πάλιν ἕν ἐν τούτῳ, ὅτι ὕγιος ὁ θεασάμενος ὑπάρχων, ἠδένυσεν.

ΓΡΗΓΟΡ. Τί θεωμάζεις περὶ τῆς πράγματος τῆς Πέτρου; μὴ γὰρ τῶ λογισμῷ ὄψεσθαι; ἐκὶ ἕν Δανιὴλ ὁ ἀφορέτης ὅτε τὴν μεγίστην ἐκείνου ἕν φοβερῶν ὀπτασίαν ἐθεάσατο ἐτρόμασεν; αὐτὸς γὰρ λέγει· κατὰ ἠδένυσσα ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς. ἢ γὰρ σάρξ τὴν πνεύματος χωρῆσαι ἐ δύναται, καὶ τέτα ἕνεκα πολλὰκις ἵνικα ἀνθρώπινος λο-

2 quæ sunt ^a spiritus capere non valet : & idcirco nonnunquam cum mens humana ultra se ad videndum ducitur , necesse est ut hoc carneum vasculum , quod ferre talenti pondus non valet , infirmetur .

PETR. Scrupulum cogitationis meæ aperta ratio dissolvit .

CAPUT XXV.

De Acontio mansionario ejusdem Ecclesiæ beati Petri .

GRÉGO- **A**lius illic non ante RIUS. longa tempora , sicut nostri seniores referunt , custos Ecclesiæ ^b Acontius dictus est , magnæ humilitatis atque gravitatis vir , ita omnipotenti Deo fideliter ferviens , ut idem beatus Petrus Apostolus signis ostenderet quam de illo haberet æstimationem . Nam cum quædam puella paralytica in ejus Ecclesia permanens , manibus reperet , & ^c dissolutis renibus corpus per terram traheret , diuque ab eodem beato Petro Apostolo peteret , ut sanari mereretur , nocte quadam ei per visionem adstitit , & dixit : Vade ad Acontium mansionarium , & roga illum , & ipse te salutem restituet . Cumque illa de tanta visione certa esset , sed quis esset Acontius ignoraret , cœpit huc illucque per Ecclesiæ loca se trahere , ut quis esset Acontius investigaret . Cui repente ipse factus est obvius , quem quærebat , eique dixit : Rogo te , Pater , indica mihi quis est Acontius custos ? Cui ille respondit : Ego sum . At illa inquit : Pastor & nutritor no-

τισμός ἔξω ἑαυτῆ ἀπάγεται , εἰς τὸ θεόσαοθαί τι πνευματικόν , ἀνάγκη πάσα ἐν ἡμῶν , ὅπως τὸ σάρκινον τῆτο σκευὸς εἰδενήση , μὴ δυνάμεινον τὸ βάρος τῆ ταλαίφης ὑπενέγκαι .

ΠΕΤΡ. Τὴν ἐν τῆ λογισμῶ μου δυσκολίαν ἀνεργμένη ὑπολογία κατῆθυσεν .

Κ Ε Φ Α Λ. κέ.

Πεὶ Αβουδίου ᾠδομοναίου τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῆ ἀγίᾳ Πέτρῳ .

ΓΡΗΓΟ- **E**ΤΕΡΟΣ τις φύλαξ τῆς ΡΙΟΣ. αὐτῆς ἐκκλησίας ἔ πρό πολλῶν χρόνων , καθὼς οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν διηγοῦνται , Αβουδίου ὀνόματι , ἐ μείγνισι παπεινοφροσύνη ὑπῆρχε , πιστῶς τῆς πανδυνάμω Θεῷ δουλεύων . ὅθεν ὁ αὐτὸς μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος , σημείοις ἐπέδειξε ποίαν προσδοκίαν (α) εἰς αὐτὸν ὄψελον ἔχειν οἱ γενναῖοι αὐτῆ δουλοῦντες . κόρη γὰρ τις ᾠδολιτικῆ τῆ αὐτῆ ἐκκλησία ᾠδομένησα , ἦ χερσὶν ἔρπεσα , λευμμένων ἰσθνερῶν αὐτῆς ὄντων , τὸ σῶμα ἐπὶ τῆ γῆς ἔσυρε . πολλὰκις δὲ τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τῷ Ἀποστόλῳ ἐδέχθη , ὅπως ὑγείας ἀξιοθῆ . ἐ μίᾳ νυκτὶ παρέστη αὐτῇ διόπτιας , ἢ εἶπεν . ἀπελθε πρὸς Αβουδίου τὸν μανσιοναῖον , ἢ ᾠδομάλεσον αὐτὸν , ἢ αὐτὸς σοι τὴν ὑγίαν παρέχει . τίς δὲ τῷ Αβουδίῳ , ἐκείνη ἐκ ἐγίνωσκε . πληροφορίαν δὲ ἐκ τῆ οἰπτασίας δεξαμένη , ἤρξατο ὅδε κἀκεῖσε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συρομένη Αβουδίου ἐπιζητεῖν , ἵνα τίς ἐσιν ἐπιγῶ . αἰφνης οὖν ἐ ὑπαντήσῃ αὐτῆς γέροντα ὃν ἐζήτει , πρὸς ἔν ἢ εἶπε . ᾠδοκολῶ σε , πάτερ ; δεῖξόν μοι τίς ἐσιν Αβουδίου ὁ φύλαξ . πρὸς τῷ αὐτὸς ἀπεκείθη , λέγων . ἐγὼ εἰμι . ἐκείνη οὖν πρὸς αὐτὸν ἔφη . ὁ ποιμὴν ἡμῶν ἢ τροφός , ὁ μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος πρὸς σὲ ἀπέπελόμε , ὅπως ἐκ τῆ νέου ταύτης λυ-
ξῶν

^a Nonnulli spiritus Dei .

^b Nan. S. M. aliiq̄ue cum græc. *Abundius* .

^c Longip. genibus .

^a Ms. πρὸς αὐτὸν ἀφείλυσιν .

ster beatus Petrus Apostolus ad te me misit, ut ab infirmitate ista liberare me debeas. Cui ille respondit: Si ab ipso missa es, surge. Manumque ejus tenuit, & eam in statum suum protinus erexit. Sicque ex illa hora omnes in ejus corpore nervi ac membra solidata sunt, ut solutionis illius signa ulterius nulla remanerent. Sed si cuncta quæ in ejus Ecclesia gesta cognovimus, evolvere conamur, ab omnium jam proculdubio narratione conticescimus. Unde necesse est, ut ad ^a modernos Patres, quorum vita per Italiæ provincias claruit, narratio se nostra retorqueat.

Ἐώρας με· αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπεν· εἰ παρ' αὐτῆ ἀπέσάλγης, αἰάσα· ἔ (α) κρατήσας τῶν χεῖρα αὐτῆς, ταύτῃ ἐν τῇ ἡλικίᾳ αὐτῆς ᾤδραυτὰ αἰνύφασεν· ἐκ τῆς ᾠρας οὐδ' ἐκένης, ἔτω πάντα τὰ μέλη ἔ (β) τὰ νεῦρα αὐτῆς ἐσερεώθησαν, ὡσεὶ σμηθῖον τῆς ᾤδραυτῶσας ἐν αὐτῇ τὸ καθόλου μὴ εὐαπομεῖναι· ἀλλ' εἰὰν ἅπαντα, ἅπερ ἐν τῇ αὐτῆ ἐκκλησίᾳ γενόμενα θαύματα, ἃ ἕ ἐγνωμεν, διηγήσασθαι θελήσωμεν, αἰάγκη ἡμᾶς σιγήσαι ἐκ πάντων ἱστ' λοιπῶν (β) διηγήσεων, ἀναγκαιότερον δὲ μᾶλλον ἡγῶμαι τῶν ἡμετέραν διήγησιν εἰς τὰς ἀρτίως ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δεξαμένης πατέρας (γ) αἰακάμψαι.

a

a

β

γ

C A P U T XXVI.

K E Φ Α Δ . κς'.

De Mena monacho solitario.

Πεὶ Μενᾶ Ἐρημίτη.

Nuper in Samnii provincia quidam venerabilis vir Menas nomine, solitariam vitam ducebat, qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere decennium defunctus est. De cujus operis narratione unum auctorem non infero; quia pene tot mihi in ejus vita testes sunt, quot Samnii provinciam noverunt. Hic itaque nihil ad usum suum aliud, nisi pauca apum vascula possidebat. Huic cum Langobardus quidam ^b in eisdem apibus rapinam voluisset ingerere, prius ab eodem viro, verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante ejus vestigia vexatus. Qua ex re factum est, ut sicut apud omnes incolas, ita etiam apud eandem barbaram gentem ejus celebre nomen haberetur, nullusque ultra præsumeret ejus cellulam nisi ^c humilis intrare. Sæpe vero ex vicina silva venientes ur-

EN τῇ Σαυνείᾳ χώρᾳ ἀρτίως γέγονεν αἰὴρ τις δόξαβέστατος Μενᾶς προσαγορευόμενος, ἢ μονήρῃ βίον ἐλόμενος. ὅσις πολλοῖς ἱστ' ἡμετέρων γνωστὸς ὑπῆρχεν, ὅσις πρὸ ταύτης τῆς δεκαετίας τὸν βίον ἐτέλεισε. περὶ δὲ ἱστ' ἡμετέρων, ἔχ' ἕνα μάρτυρα προφέρο· ποῦτοι γὰρ τῇ πολιτείᾳ αὐτῆ μαρτυροῦσιν, ὅσοι τῶν χώρων Σάμνης ἐγναίεσαν. ἔτος ἕδεν ἕτερον εἰς πᾶσαν αὐτῆ φροντίδα ἐκέκμητο, εἰ μὴ ὀλίγων μελισσῶν σκέλη. Λογγοβαρδὸς δὲ τις αὐτὰ κλοπήν ἠθέλησε ποιῆσαι, ὃ δὲ τῷ Θεῷ ἀνδρῶπος λόγῳ παρανετικῶ τῆτον κατήλπισε. ᾤδραυτῆμα δὲ πνύματι πονηρῶ πληγείς, παρὰ τὰ ἔχνη αὐτῆ πεισῶν, ἱρράγη· ἐκ τῆτε οὐδ' ἔγενον, ὡσεὶ ἕ ᾤδραυτῆ αὐτῆ βαρβάρῃ ἔθνους, καθὼς ἕ ᾤδραυτῆ παροίκων τὸ αὐτῆ ὄνομα σεβαδύου. ἕδεις δὲ τῆ λοιπῆ ἐτόλμησεν ἐν τῆ κελίῳ αὐτῆ, εἰ μὴ εἰ ταπεινοφροσύνη, εἰσελθεῖν. πολλοῖσι δὲ ἐκ τῆς γειτνιαζέσης ὕλης ἄρνοι ἐρχόμενοι, τὰ μελίσια αὐτῆ φαγεῖν ἐδοκίμασαν, ἕς ἐκένης πιάσας τῆ ναρθηκίῳ ἔτυπτεν, ὅπερ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆ βαρσάζειν εἶωθεν. ἐν δὲ ταῖς αὐτῆ μάσιξι, πᾶ ἡλικίᾳ αὐτῆς ᾤδραυτῆ αἰνύφασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ᾠρας.

Menz monachi aucta paupertas.

b

c Mirum in belluas imperium excet.

a Comp. ius Carn. duo Theod. ad modestos.

b Al. in ejusdem.

c Duo Carn. humiliter.

a Mf. κρατήσας αὐτὴν τῆς χειρὸς ἐν τῇ

β Mf διηγήσεως μετ' ἀναγκαιότερον.

γ Mf. αἰακάμψαι, ὧν ὁ εἶος δι' ἀρετῶν ἐξελαμπρύνθη. Ἐν τῇ Σαυνείᾳ χώρᾳ δεξ.

fi, apes ejus comedere conabantur : quos ille deprehensos, ferula, quam portare manu consueverat, cædebat. Ante cujus verbera immanissimæ bestiæ rugiebant, & fugiebant : & quæ gladios formidare vix poterant, ex ejus manu ictus ferulæ pertimescebant. Hujus studium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere : omnes qui ad se caritatis causa veniebant, ad æternæ vitæ desideria accendere. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parcere, sed amoris igne succensus, studebat in eis vehementer per linguam sævire. Consuetudinem vero vicini, vel longe positi ejusdem loci accolæ fecerant, ut diebus singulis per hebdomadam unusquisque ei oblationes suas transmitteret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset. Quodam vero tempore possessor quidam Carterius nomine immundo desiderio devictus, quamdam sanctimoniam feminam rapuit, sibi que illicito matrimonio conjunxit. Quod mox ut vir Domini cognovit, ei per quos potuit, quæ fuerat dignus audire, mandavit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei nequaquam accedere præsumeret, ne forte hunc asperere, ut delinquentes solebat, increparet, fecit oblationes suas, easque inter oblationes aliorum misit, ut ejus munera saltem nesciendo susciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit, sigillatim omnes considerare studuit, & omnes alias eligens atque seorsum ponens, oblationes quas idem Carterius transfuderat, cognovit per spiritum, sprexit atque abiecit, dicens : Ite & dicite ei : Oblationem suam o-

πὲ θυμῶδῃ θηρίῳ ἐκείνῳ βῶντα ἀνεχώρου, ἢ τὰ μὴ ὑποσελλόμενα ξίφος, τὴν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆ μάστιγα δὲ τῆ ναρθηκίης ἐφοβιῶτο. τῶν ἢ πᾶσα σαρὰ ἐν τῶ παρόντι βίῳ ἐδὲν ἕτερον ὑπῆρχεν, εἰ μὴ τὸς σαρὰς αὐτὸν ἀγάπης χάριν ἐρχομένους, ἐς τὴν τῆς αἰωνίης ζωῆς ἐπιθυμίαν διεγείραι. ἐὰν δὲ ἢ ποτέ τινος πταῖσμα διέγνω, ἐδαμῶς ἐλέγχων τῶν ἐφείδετο. ἀλλὰ τῶ τῆς ἀγάπης πνεὶ ἐκκευόμενος, ἐσκόπει πῶς αὐτοῖς δὲ τῆς γλώττης καθάρηται. Ἔθος δὲ εἶχον οἱ γειτνιαζόντες τῶ τόπῳ, ἔ' οἱ ἐκ μήνης παροικούντες κατ' ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, ἕκαστος αὐτῶν τὴν αὐτῶ δόλογιαν πρὸς αὐτὸν δωρεῖλαι, ἵνα ἔχη τι παρ' αὐτῶ ὅπερ (α) ὀφείλει τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένοις δωρεῖσθαι. ἐν τινι δὲ κερῶ κτήτωρ τις καρτέιος ὀνόματι, ἀκαθάρτῳ ἐπιθυμία νικηθεῖς, καθιερωμένῳ τινὰ (β) θήλειαν ἔκλεψε, καὶ ἀναμύσθῳ συνοικεῖσθαι αὐτῶ συνέζυξε. τῶ δὲ ὁ τῶ Θεῷ ἀνδρωπος Μπαῆς ἀκούσας, δι' ὧν ἡδυνήθη δῦρεῖν ἀπερχομένων, ὅπερ τῶ ἀξίως ἀπέσαι, (γ) τῶτ' ἐδήλωσεν. ἐκείνος δὲ τὴν αὐτῶ αἰτίαν σιωπῶν, ἕδαμῶς ἐτόλμα τῶ ἀνδρῶτῳ τῶ Θεῷ προσεγγίσει, φοβόμενος ἵνα μὴ ἢ τῶν καθὸς τὸς λοιπὸς ἀμαρτανόοντας διελέγῃ. ἐποίησε ὃ τὸς αὐτῶ δόλογιας, ἢ ταύτας μετῆξ' ἑβ' ἄλλων δόλογιῶν μίξας ἀπέστειλεν, ὅπως ἀκείβῳς μὴ ἐπιγινώσκοντος αὐτῶ πὲ δῶρα, ταῦτα δέξηται. ὡς οὐδ' ἐνόπτιον αὐτῶ αἰ προσφορὰ πάντων ἀπηνέχθησαν, ὁ τῶ Θεῷ ἀνθρωπος ἡσυχάζων ἐκαθέζετο, καὶ κατ' ἐν πᾶσας αὐτῶν σκοπήσας ἢ κατανοήσας, ὅλας τὸς ἄλλας ἐπιλέξάμενος, ἢ πῶτ' μίαν θήσας τὸς δόλογιας, ὡσπερ ὁ αὐτὸς καρτέιος ἀπέστειλε δὲ τῶ πνεύματος γνώσεας, παροικρώσατο ἢ ἀπεβάλετο, λέγων· ἀπέλθετε ἢ εἴπατε αὐτῶ· τὴν προσφορὰν τῶ παντοδυναμῶ Θεῷ ἐπῆρες, ἢ ἐμοὶ ταύτας τὸς δόλογιας ὑποσέλλεις ; ἐγὼ τὴν σὴν προσφορὰν ἔ λαμβάνω, διότι σὺ αὐτῶ τῶ Θεῷ τὴν προσφορὰν ἐπῆρες. ἐκ τῶτ' ἐν μέγας φόβος τοῖς παρῶσιν ἐπέπεσον, ὅτι ἔπα σοφῶς ὁ τῶ Θεῷ ἀνθρωπος πῶτ' ἑβ' ἀγνωσμένων ἔκρινεν.

Carterii
crimen.

Raptoris
facilegi
oblationes
respuit.

α Μf. ὀφείλη.

β Μf. τινὰ κόριν.

Tom. VI.

γ Μf. ταῦτα αὐτῶ ἐδήλ.

ΠΕ-

F f

mnipotenti Domino abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis; Ego oblationem tuam non accipio, quia suam abstulisti Deo. Quia ex re factum est, ut presentes quosque magnus timor invaderet, cum vir Domini tam scienter de absentibus judicaret.

PETR. Multos horum suspicor a martyrimum subire potuisse, a si eos tempus persecutionis invenisset.

Martyrii duo sunt genera.

GREGOR. Duo sunt, Petre martyrii genera, unum in occulto, alterum in publico. Nam etsi persecutio desit exterius, martyrii meritum in occulto est, cum virtus ad passionem prompta flagrat in animo. Quia enim esse possit & sine aperta passione martyrimum, testatur in Evangelio Dominus, qui Zebedæi filii adhuc præ infirmitate mentis majora sessionis loca quæ-

Marth. 20. 22.

Ibid.

rentibus dicit: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum; Cui videlicet cum responderent: Possumus; ait utrisque: Calicem quidem meum bibetis; sedere autem ad dexteram meam vel sinistram, non est meum dare vobis. Quid autem calicis nomen, nisi passionis poculum signat? Et cum nimirum constet, quia Jacobus in passione occubuit, Johannes vero in pace Ecclesiæ quievit; incunctanter colligitur, esse & sine aperta passione martyrimum, quando & ille calicem Domini bibere dictus est, qui ex persecutione mortuus non est. De his autem talibus tantisque viris, quorum superius memoriam feci, cur dicamus quia si persecutionis tempus extitisset, martyres esse potuissent, qui occulti hostis insidias tolerant, suosque in hoc mundo adversarios diligentes, cunctis carnalibus desideriis resistentes, per hoc quod se omnipotenti Deo in corde constitaverunt, etiam pacis tempore mar-

a Longip. & Theod. si eos tempore persecut. tempestas invenisset.

ΠΕΤΡ. Πολλὸς ἐκ τῶν ὑπὸ λαμβάνω δύνασθαι μαρτυρεῖον ὑπομῆναι, ἐὰν αὐτὸς ὁ τῷ διωγμῷ κατὰ λαβῶν.

ΓΡΗΓΟΡ. Δύο εἶσι, Πέτρε, μαρτυρεῖα εἶδη, ἐν εὐ τῶ κρυπτῶ, καὶ ἕτερον ἐν τῶ φανερῶ. καὶ γὰρ διωγμὸς ἐξῴσθη ἐκ ἔσι, τὸ τῷ μαρτυρεῖα ἀξίωμα ἐν τῶ κρυπτῶ εἶναι δύναται, ἐν τῶ προθύμῳ τῶ ψυχὴν τῶς πάθει δύναται αἰτιώσασθαι. ὅτι δὲ δύναται καὶ ἐκ τῶ φανερῶν τιμωριῶν εἶναι μαρτυρεῖον, ὁ κύριος ἐν τῶ διαγγελίῳ δείκνυται, ὅς τις υἱὸς Ζεβεδαίου ἐκ τῶς τῷ λογισμῷ ἀκλήν ἀδελφείας μεγάλης τῶς καθέδρας τῶτες ἐπιζήτησιν εἶπεν. δύνασθε πίνειν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; αὐτῶν δὲ ἀποκρίσαντες, δύναμεθα. τοῖς ἀμφοτέρωθεν εἶπεν. τὸ μὲν ποτήριον με πίνετε, τὸ δὲ (α) καθίσαί ἐκ δεξιῶν με καὶ ἔξ ὀνύμων, ἐκ ἔσιν ἐμὸν τῶτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ὑπομάσθη. τί δὲ ποτήριον ὄνομα, εἰ μὴ τὸ πάθος δι' αὐτῶ σημαίνει; ἐν τῶ τῶ οὐδὲ δείκνυται, ὅτι Ἰακώβος μὲν πάθει ἐτελειώθη, Ἰωάννης δὲ ἐν εἰρήνῃ τῶς ἐκκλησίας (β) αἰέπων. ἐν ἀπασιν τοῖνυ δείκνυται, καὶ ἀπὸ φανερῶ πάθος μαρτυρεῖον εἶναι, ὅπου ἂν κακῆτος πίνῃ τὸ τῷ κρεῖν ποτήριον ἐβῆθη, ὅς τις ἐν διωγμῶ ἢ ἀπέθανεν. περὶ τῶν δὲ τοῖνυ καὶ τῶ κλειῶν ἀνδρῶν, ὧν αὐτοῖς μὲν εἶπεν, πῶς ἐκ ἔχομεν εἶπεν, ὅτι εἰ αὐτὸς ὁ τῷ διωγμῷ κατὰ λαβῶν, ἐαυτὸς εἰς μαρτυρεῖον ἐπιδύναται εἶχον; οἷτινες τῷ ἀφανῶς πολεμήτορος τῶς καθέδρας ἔλα παύτως ὑπήνεγκαν, ἔ τῶς ἐαυτῶν αὐτιδίχως ἐν αἰτῶ τῶ κίσμῳ ἠγάπησαν, καὶ πάσας τῶς κοσμικῶς ἐσπίδου μίας ἀντίστασι, ἔλα τὸ ἐαυτῶ θυσιῶν τῶ παντοδυναμῶ Θεῷ προσεβήκα. ὅτι δὲ καὶ ἐν τῶ τῶς εἰρήνης κατὰ ἀρτίας ἐπὶ ἑσὶ ἡμετέρων ἁλῶν μαρτυρες, γενόνασιν κοσμικῶς τινες καὶ τῷ ζωῇ ἀπραγμονες, καὶ ἐν τῷ ἐρανῶ δόξῃ σιφανῶ μαρτυρεῖα κατεκοσμήθησαν,

a Ed. καθίσαί. β Mf. ἀνεπαύθη.

tyres fuerunt : dum nostris modo temporibus viles quoque & secularis vitæ personas , de quibus nil cælestis gloriæ præsumi posse videbatur , oborta occasione contigit ad martyrii coronas pervenisse?

CAPUT XXVII.

*De quadraginta rusticis, qui pro eo quod carnes comedere immolati-
tias noluerunt, a Langobardis occisi sunt.*

NAm ante hos ferme annos quindecim, sicut hi testantur qui interesse potuerunt, quadraginta ^a rustici a Langobardis capti, carnes immolati-
a tias comedere compellebantur. Qui cum valde resisterent, & contingere cibum sacrilegum nollent, cæpere Langobardi qui eos tenuerant, nisi immolata comederent, mortem eis minari. At illi æternam potius vitam, quam præsentem ac transitoriam diligentes, fideliter perstiterunt, atque in sua constantia simul omnes occisi sunt. Quid itaque isti, nisi veritatis martyres fuerunt, qui ne vetitum comedendo, Conditorem suum offenderent, elegerunt gladiis vitam finire?

^a Eorum, & sequentium martyrum memoria celebratur die 2. Martii.

^a Mf. ἔσπασαν, ἔ' ἐν τῇ ὁμολογίᾳ.

σαν, προφάσεως δ' κλέρις ἐπελθέσει, διηγί-
σαδαί περάσομαι.

Κ Ε Φ Α Λ Η Ζ'.

Περί ἑξή μὴ δεκασάντων μιαιοφαγῆσαι
τεσσαράκοντα γεωργῶν, ἕ ὑπὸ τῶν
Λογγοβάρδων ὑποκεφαλιώσεων.

ΠΡΟ ἧ δεκαπέντε τῶν ἐτῶν, καθὼς ἔτοι μαρτυροῦσιν, ὅτινες μεταξὺ αὐτῶν τότε ἐρεθῆναι λίγισιν, τεσσαράκοντα γεωργοὶ καθὰ τὴν Λογγοβάρδων αἰχμαλωτι-
δέντες, κρία τῆς αὐτῶν θυσίας φαγεῖν ἠναγκάζοντο. σφόδρα ἕ αὐτῶν αἰτιζαθέντων, ἕ βρώσεως μιαιῶς ἀψαδαί μὴ ἀνεχομένων, ἤρξαντο οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτὰς Λογγοβάρδοι θάνατον αὐτοῖς ἀπειλεῖν, εἰ μὴ ἑξή θυσιαθέντων κρεῶν φάγωσιν. ἐκεῖνοι δὲ τὸ αἰῶνον μᾶλλον ζῶν ἀγαπίσαντες ὑπὲρ ταύτῃ τὸ πρόσκαιρον ἕ παρερχομένην, πτωχῶς (α) ἐσάθισαν, ἕ ἐν τῇ ἐαυτῶν ὁμολογίᾳ πάντες ἐσφάγησαν. τί ἔν, ἕ ἰ μάρτυρες τῆς ἀληθείας παῖτες αὐτῶν ἐγένοντο, ὅτινες ἵνα μὴ τὸ κολυθεῖν φάγωσιν, (β) καὶ τῆς κτίστη αὐτῶν προσκόψωσιν, ἐπελέξαντο μᾶλλον ἕξ ἑξίφως ἕ ζῶν ταύτῃ ἀπαλλάξαι;

^β Mf. ἕ τὸν κτίστη αὐτῶν προσκόψωσιν ἕ φετίσαιτο.

CAPUT XXVIII.

Κ Ε Φ Α Λ . κί.

De multitudine captivorum, qui pro eo quod caput capræ adorare noluerunt, occisi sunt.

Περί ἑξά ἀρχμαλώτων, ἑξῆς μὴ θελησάντων τὸ τῆς αἰγῆς κεφαλῆ προσκυνησαι, ἔ κατασφαγίντων.

Eodem quoque tempore dum fere quadringentos captivos alios Langobardi tenuissent, more suo immolaverunt caput capræ diabolo, hoc ei per circuitum currentes, & carmine nefando dedicantes. Cumque illud ipsi prius submissis cervicibus adorarent, eos quoque quos ceperant, hoc adorare pariter compellebant. Sed ex eisdem captivis maxima multitudo magis eligens moriendo ad vitam immortalem tendere, quam adorando vitam mortalem tenere: obtemperare iussis sacrilegis noluerunt, & cervicem quam semper Creatori flexerant, creaturæ inclinare contemserunt. Unde factum est, ut hostes qui eos ceperant, gravi iracundia accensi, cunctos gladiis interficerent, quos in errore suo participes non haberent. Quid ergo mirum si erumpente persecutionis tempore illi martyres esse potuissent, qui in ipsa quoque pace Ecclesiæ semetipsos semper affligendo, angustiam martyrii tenuerunt viam: quando ^a irruente persecutionis articulo, hi etiam mernerunt martyrii palmas accipere, qui in pace Ecclesiæ latas huius seculi vias sequi videbantur? Nec tamen hoc, quod de eisdem electis dicimus viris, de cunctis jam quasi in regulam tenemus. Nam cum persecutionis apertæ tempus irruit, sicut plerique martyrium subire possunt, qui esse in pace Ecclesiæ despicabiles videntur; ita nonnunquam ^b

EN τῶ ἀυτῶ τῶν κερῶ, ἐτέρως μέλεις ἑξῆς (α) τετρακοσίων ἐκράτησαν εἰ λογγοβάρδοι. κατὰ δὲ τὸ ἔθος αὐτῶν, κεφαλήν αἰγῆς τῶ ἑξεβόλω ἔδυσαν, κύκλω πειριζόντες ἐν (β) ἄσματι μιὰρῶ εἶδὴν αἰαπῆμποντες, τῆς αὐχένας αὐτῶ τῶ ὑποκλίνοντες ἐν προσδύχόμενοι. ἔπειθ δὲ πράξαι ἔ ἐς ἐκράτησαν ὁμοθυμαδὸν λιύαγκασον. ἅπαν δὲ ἀρχμαλώτων τὸ πῆθος ἐπέλεξοντο μᾶλλον ἢ τῶ προσκαίρι θανάτῳ τῶ ἀθάνατον ζωῆν ἐπιπλάσασθαι, ἢ πῶς αὐτῶν μιὰρῶς κελεύσμασι ὑπακούσαι, ἔ σὺ αὐτοῖς προσδύξαμένως ζῆν τεθανατομένω ζωῆν. αὐχένας γδ (γ) ὄν τῶ κτίσει πάντοτε ὑπέκλιναν, τῶ κτίσματι ὑποκλῖναι ἐκ ἠνίχοντο. ὅθεν γέγονε τῆς κρατήσαντος αὐτῆς πολέμους σφοδρότατῳ θυμῶ (δ) ἐκκαυθέντος, πάντας αὐτῶν ξίφεισιν αἰλῆν, ἕσπερ ἐν τῇ ἰδίᾳ πλάησιν μετόχως χεῖν ἐκ ἐδυνήθησαν. τί οὐ λοιπὸν θαυμαστόν, εἰ καὶ κερῶ διαγωμῆ καταλάβοντες ἑαυτῆς εἰς μαρτυρεῖον παρίδοσαν ἐκῆνοι, ἐν τῶ τῆς εἰρήνης τῆς ἐκκλησίας κερῶ ἑαυτῆς πάντοτε δι' ἐγκρατείας ἐκτῆνοντες, ἐν τῶ μαρτυρεῖς κρατουῦτες ἔδδν, ὅπῳτ' αὐ οἱ τῶ τῶ κόσμῳ πλάττειν ὀδύοντες ἔδδν, ἐν τῇ τῆς ἐκκλησίας εἰρήνῃ διαγωμῆ αὐτοῖς (ε) ἐπισπῶτος, μαρτυρεῖς σεφῆως λαβεῖν ἠξιάθησαν; ἀσφαλῶς τίνων ἔ ὁμολογημένως κρατῆμεν, ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ ἀνδρες ἔπει ὧν λέγομεν, ἔ ἐν κερῶ φανερῶ διαγωμῆ μαρτυρεῖσιν ἐπιδοῦναι ἑαυτῆς ἠδύνατο, καθάπερ ἔ πλεῖστοι ἐν τῶ τῆς (ς) εἰρήνης κερῶ, ὅτινες οἰκτροὶ ἔ ἑδάμνοιο ἐφῆνοντο. συμβαίνει δὲ πολλὰ βίς ἐν κερῶ διαγωμῆ εἰς δελίαν ἀδυναμίας καταπεσεῖν, ἔς πρότερον ἐν τῶ τῆς εἰρήνης κερῶ δυνατῶς εἶναι ἐπισπῶμεν. ἀλλ' ἐκ ἔπει τῶ τῶ πρῶτῳ ἐπὶ δύνασθαι εἶναι μάρτυρας. ἐκ γδ τῶ αὐτῶν τέλως ἀσφαλῶς δει-

^a Editi *ingruente*:

^b Comp. unus Carn. 1. Theod. Longip. Val cl. *imbucillitatis formidine*. Alter Carn. *in adversitatis form.*

^a Mendose editi, *τετρακοσίων*, cum in Lat. textu legantur *quadringenti*.

^β Ms. ἄσμασι μιὰρῶς ἐν φῶδῆς αἰαπ... ὑποκλίναντες.

^γ Editi αὐτῶ κτίσει.

^δ Ms. ἐξεκαυθέντος πάντας αὐτῆς ξίφ.

^ε Ms. ἐπισπῶτοντος μαρτ.

^ς Ms. εἰρήνης τῆς ἐκκλησίας κερῶ.

Asperioris
vitz via ad
martyrium
ducit.

in debilitatis formidinem corruunt, qui in pace prius Ecclesiae fortiter stare credebantur. Sed eos de quibus praediximus, fieri martyres potuisse fidenter fatemur: quia hoc jam ex eorum fine colligimus. Cadere enim nec in aperta persecutione poterant hi, de quibus constat, quia & usque ad finem vitae in occulta animi virtute perstiterunt.

PETR. Ut asseris ita est: sed super indignos nos divinae misericordiae dispensationem miror, qui Langobardorum saevitiam ita moderatur, ut eorum sacerdotes sacrilegos, qui esse fidelium quasi victores videntur, orthodoxorum fidem perfequi minime permittat.

CAPUT XXIX.

De Ariano Episcopo cecato.

GREGORIUS. Hoc, Petre, facere RIUS. H plerumque conati sunt: sed eorum saevitiae miracula superna restiterunt. Unde unum miraculum narro quod per Bonifacium monasterii mei monachum, qui usque ante quadriennium cum Langobardis fuit, adhuc ante triduum agnovi. Cum ad Spoletanam urbem Langobardorum Episcopus, scilicet Arianus, venisset, & locum illuc ubi solemnia sua ageret non haberet, coepit ab ejus civitatis Episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli Ecclesiam illic cominus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod ejusdem Ecclesiae custos audiens, festinus cucurrit, Ecclesiam clausit, feris munivit: facto autem vespere lampades omnes exstinxit, seque in

δείκνυται, ὅτι ἔτε ἐν φανερῷ διαγωμῶ πεισθῆν ἠδύνατο, ὑπὲρ μέλλει τῆ τῆς ζωῆς αὐτῶν τέλος ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς ψυχῆς ἀκίνητοι ἔστησαν.

PETR. Τῆς θεϊκῆς οἰκονομίας τὴ ἐλεῖθθαυμάζω, πῶς τὸν ἱεὺς Λογγοβάρδων σκληρότητα κατέχει, ἐν τῷ (α) μισερργῶν αὐτῶν ἱερέων, οἵτινες πιστὸς αὐτῶν εἶναι νομίζουσι, διὰ τὸ νικητὰς αὐτὰς φαίνεσθαι, ὅτι τῷ (β) ὀρθοδόξων πίστιν ἐδαμῶς αὐτῶν καταδιῶξει συγχωρεῖ.

Κ Ε Φ Α Λ. κθ΄.

Περε Ariano episcopo τυφλωθέντος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. ΤΟΥΤΟ, Πέτρε, πάση δυνάμει ποιῆσαι ἠγωνίσασατο, ἀλλὰ τῇ ἐκείνων ἀμόνητι τῷ (γ) ἀνωθεν ἀπίστη θωμάσεια. ὅθεν ἐν διηγήσει, ὑπερ διὰ Βονιφατίου ἔ τῷ μονῆς μετὰ τῷ Λογγοβάρδων ὑπῆρχεν ἕως πρὸ τῷ τεσσάρων τῶν ἐτῶν. ἕτος τοίνυν διηγῆται, ὅτι ἐν τῇ πόλει Σπολιτῆς ὁ τῷ Λογγοβάρδων ἐπίσκοπος ἐλθὼν, Αρειανὸς δηλαδὴ ὑπάρχων, ἐν τόπον ἐκεῖσε μὴ ἔχων, ἐν τῷ τῷ ἱερῷ αὐτῷ ἐπιτελείῃ, ἠρξαστο τῷ τῷ πόλεως ἐκείνης ἐπισκόπου ἐκκλησίαν ἐπιζητῆν, ἢ ὑπερ ὠφείλε κατὰ τῷ ἰδίῳ αὐτῷ πλάττειν ἐγκαινίσει. τῷ δὲ ὁ ἐπίσκοπος μὴ ποιῆσαι παντελῶς (δ) διήχου είαστο. ὁ δὲ Αρειανὸς ἐκεῖνος εἰς τῷ τῷ μακαρίῳ Παύλῳ τῷ Αποστόλῳ ἐκκλησίαν τῷ ἔσαν ἐκεῖσε ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ εἰσελεῖν (ε) βραχίονι διεβεβαίωσαστο. τῷ δὲ ὁ τῷ αὐτῆς ἐκκλησίας φύλαξ ἀκηκοῦς, σπυδαίως δραμὸν τῷ ἐκκλησίαν ἠσφάλισεν. ἐσπύρας δὲ γενομένης πάσας τὰς κειθῆλας ἔοβουσι, ἐν αὐτῶν ἐν τοῖς τῷ ναῷ εἰδοτάτοις κατέκρυψεν. τῷ δὲ φωτὸς τῷ ἡμέρας ἐπακολούθη.

Langobardorum episcopus Arianus.

α Mf. εἰρηγοῦν.
β Mf. ὀρθοδόξων πίστιν... αὐτῶν.
γ Mf. ἀνωθεν γέγονε θωμάσεια.

δ Mf. διήχου είετο.
ε Mf. χείει.

interioribus abscondit. In ipso autem subsequente lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine advenit, claufas Ecclesie januas effringere paratus. Sed repente ^a cunctae simul portae divinitus concussae, abjectis longius feris apertae sunt, atque cum magno sonitu omnia Ecclesiae claustra patuerunt: effuso defuper lumine omnes quae extinctae fuerant lampades accensae sunt. Arianus vero Episcopus, qui vim facturus advenerat, subita caecitate percussus est, atque alienis jam manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Langobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam ulterius praesumferunt catholica loca temerare. Miro enim modo res gesta est, ut quia ejusdem Ariani causa lampades in Ecclesia beati Pauli fuerant extinctae, uno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in Ecclesiam lumen rediret.

^a
Quomodo
caecitate
percussus.

CAPUT XXX.

De Arianorum Ecclesia, quae in Romana urbe catholica consecratione dedicata est.

Sed neque hoc fileam, quod ad ejusdem Arianae haereseos damnationem in hac quoque urbe ante biennium pietas superna monstravit. Ex his quippe quae narro, alia populus agnovit, alia autem sacerdos & custodes Ecclesiae se audisse & vidisse testantur. Arianorum Ecclesia in regione urbis hujus quae Subura dicitur, cum claufa usque ante biennium remansisset, placuit ut in fide catholica introductis illic ^b beati Sebastiani & sanctae Agathae martyrum reliquiis

*De Consecr.
Dist. 1. c. 22.
Ariano-
rum.*

^b

^a Long. 2us Theod. nonnulli Norm. cum Germ. *cunctae simul regia*. Lyr. *cuncta janua regia*.

^b In ed. Gilot. & Vatic. *B Stephani & s. Matthai*, Sequimur MSS. Angl. Norm.

λαθίσαντος, ἐν αὐτῇ τῇ αὐγῇ ὁ Ἀρειανὸς ἐπίσκοπος συνάξας πλῆθος λαῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρεγένετο, τὰς κλεισμένας θύρας ἐτοιμὸς ἂν κατακλᾶσαι. αἴφνης δὲ πᾶσαι θύραι ὁμοθυμαδὸν θείδεν τιναχθεῖσαι, ἢ κλείθραν μίκοθεν ριφέντων μετὰ μεγάλης (α) ἤλης ἀνέχθησαν. φωτὸς δὲ αἰώθεν ἐκχυθέντος ἐσβεσμένα κειμήλια πᾶσαι ἀνήφθησαν. ὁ δὲ Ἀρειανὸς ἐπίσκοπος ὁ βίαν ποιῆσαι θελήσας, αἴφνης τυφλώσει πληγῆς ἀλλοξίας χερσὶν ὀδηγέμενος εἰς τὸ ἴδιον ὄκημα ἀνδραπέρεψεν. τὸτο δὲ ἄεργόντες οἱ ἐν τῇ χάρᾳ ἐπέστη ὄντες Λογγοβαρδοὶ, ἑδαμῶς τῶ λοιπῷ ἐτόλμισαν πᾶσι καθολικαῖς ἐκκλησίαις ἐπιβλύσαι. Σαυμασίως τῶ Θεῷ οἰκονομήσαντος, ὥστε ἐν μιᾷ κερῶ ῥοπήν ἔχον Ἀρειανὸν τὸ φῶς ἄπολεσαι, ἔχον ἐν ταῖς (β) σβεδίταισι κειμήλαις ἐν τῇ τῶ μακαρίου Παύλου τῶ Ἀποστόλου ἐκκλησίᾳ τὸ φῶς ὑποστέφαι.

Κ Ε Φ Α Λ. λ'.

Περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Ἀγαθῆς εἰς τὴν Συβῆραν.

ΟΥΔΕ τὸτο οὖν ὠδυσσιωπήσω, ὅπερ εἰς κατάνεισον τῆ αὐτῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πρὸ δύο κένων ἢ ἀνωθεν ὀσπλαγχνία δειξάει πύδνησεν. ἀπερ δὲ διηγῆμαι, τὰ μὲν ὁ λαὸς γινώσκει, τὰ δὲ οἱ ἱερεῖς ἔχον οἱ φύλακες τῆ αὐτῆς ἐκκλησίας ἀπόσαι τε ἔχον θεάσασθαι μαρτυρεῖσιν. ἐν ταύτῃ ποίνῃ, καθὰς προεῖπον, τῇ ἡσῆ Ρωμαίων πόλει, ἐν τῇ ρεγαῶν τῇ ἐπιλεγομένῃ Συβῆρα ἡσῆς Ἀρειανῶν ἐκκλησία ὑπῆρχεν, ἥτις κλεισμένη ἦν ἀπομείνασα ἕως πρὸ ταύτης τῆς διατίας. ἔδοξεν οὖν ἵνα τῶ μακαρίου Σεβαστιανῆς (γ) τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀγαθῆς λείψανα ἐν αὐτῇ (γ) καταθεῶσιν, ὀφειλόμενος ἀνιδεγκαινοθῆναι, ὅπερ ἔχον γέγονεν. μετὰ μεγίστη δὲ πλῆθος λαῶν

&c. Vide epist. 19. l. 4. Indict. 12.

^a Ms. ἡχῆς.

^b Ms. σβεδίταις.

^γ Ms. κατατεθείσων.

cc

β

γ

dedicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi multitudine venientes, atque omnipotenti Domino laudes canentes, eandem Ecclesiam ingressi sumus. Cumque in ea jam Missarum solemnia celebrarentur, & præ ejusdem loci angustia populi se turba comprimeret, quidam ex his ^a qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes huc illucque discurrere fenserunt. Quem dum unusquisque fentiret, & juxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiae januas petiit, & omnes per quos transit, in admirationem comovit: sed videri à nullo potuit, quamvis fentiri potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis patefceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta igitur celebratione Missarum recessimus: sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem Ecclesiae tectis strepitus ^b factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit: cum subito tanto terrore infonuit, ac si omnis illa Ecclesia a fundamentis fuisset eversa: & protinus recessit, & nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit, a loco quem diu tenuerat, quam coactus exhibit. Post paucos vero dies, in magna serenitate aeris super altare ejusdem Ecclesiae nubes caelitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque Ecclesiam tanto terrore ac suavitate odoris replevit, ut patentibus januis nullus illic præsumeret intrare. Sacerdos quoque & custodes, vel hi qui ad celebranda Missarum solemnia vene-

λαὺ ἀπερχομένων ἡμῶν, ἕν τῶ παντοδυναμῶ κυεῖω τὸς ἁ ψαλμοδίας αἶνες ἀναπεμπόντων, τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν κατελάβωμεν, ἕν ἐν αὐτῇ εἰσελθόντες τὰ ἁ θείας λειτουργίας ἔργια ἑτελέσωμεν. Ἐξ δὲ τὴν τῆ τύπος σφοδρῶς, τὸ τῆ λαὺ πλῆθος ἑαυτὸς συνέσφιγγον, τινὲς δὲ ὕψ αὐτῶ οἰτινες ἔξω τῆ ἱερατεῖς ἴσαντο, αἶφνης χοῖρον ἐν τοῖς ποσίν αὐτῶν ὡδὲ κἀκείσε πεετρίχοντα εὐόσαν. ἐν ὅσῳ δὲ εἰς ἑκαστος ὁ νοήσας, τῶ πλησίον αὐτῶ ἰσαμένῳ ἐμύνησεν, ὁ αὐτὸς χοῖρος πρὸς θυρας τῆς ἐκκλησίας ὕψηλθεν, πάντας δὲ δι ὧν παρήλθεν ἐν θαύματι σιωπήνησεν. θεαθῆναι δὲ ἑδαμῶς ἠδυνῆθη, εἰ ἕν μόνον, ὡς ἔρηται, πεετρίχοντα τῆτον ἐνόσαν. τῆτο δὲ ἡ τῆ Θεῶ εὐσπλαγχνία ἕξ τῆτο ὑπέδειξεν, ἵνα πᾶσιν φανερωθῆ, ὅτι ἐνοικῶν ἐν αὐτῶ τῶ τόπῳ ἀκαθάρτος δάμων ὕψηλθεν. κοληρωθείσης οὖν τῆς ἱεραῆς λειτουργίας, ἡμεῖς τῶν αὐτοῦ ἀνεχαρήσαμεν. τῆ δὲ αὐτῇ νυκτὶ μέγας κτύπος ἐν τοῖς (α) κερμαῖος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας γέγονεν, ὡς ὅτι πλανώμενός τις ἐν αὐτοῖς διέτρεχεν, ἐν δὲ τῆ ἐπειθέσει νυκτὶ βαρύτερος ἤχος ἐπιτύζησεν. τοῖτος γδ (β) κτύπος αἶφνης φανερὸς ἐγένετο, ὡς νομίζειν πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνου ἐν θεμελίῳ ἐπεγείρει. ἔκτοτε δὲ ἀπέση, καὶ ἑδαμία ἕ λοντῶ ἀκαταστασία τῆ ἀρχαῖα πολεμήτορος ἐκείσε ἐφάνη. Ἐξ δὲ τῆ φοβερῶ ἤχος, ἕπερ ἐποίησεν, ἕδειξεν πῶς ἀναγκασόμενος βία ὕψηλθεν ἐν τῆ τόσῳ, ὅνπερ ἐπὶ πολὺ κατέλειν. μετ ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἐν (γ) μεγίσῃ δόδι τῆ αἶρος ὑπάρχοντος, ἐπάνω τῆ θουσιασνεῖς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας νεφέλη ἑραῖοθεν κατῆλθεν, καὶ ἰδίῳ (δ) σκιᾷ τῆτο ἐκάλυψε. πᾶσαν δὲ τὴν ἐκκλησίαν πῶστω φέβῳ ἕν ἠδύτητι δωδίας ἐπλήρωσεν, ὡς ἕν θυρῶν ἀνεωγμένων, μὲ τολμῶν τινὰ ἐκείσε εἰσελθεῖν ἄλλὰ ἕν ὁ ἱερός ἕν οἱ (ε) φύλακες πάντες οἱ σιωελθόντες τὰ τῆς λειτουργίας ἔργια ἐπιτελέσαι, τὸ θαῦμα τῆτο θεασάμενοι, ἕδαμῶς εἰσελθεῖν ἠδυνῆθησαν, τὴν δὲ ἠδύτητη τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης δωδίας σὺς ἑαυτὸς ἐπεσύροντο. ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρῳ τῶν πανδηλῶν ἀνδρ φωτὸς (ε) ἐσῶν, θεόθεν

φω-

^a Duo Carn. Val-cl. 4. ex Norm. qui juxta. Simile quid narrat Victor Vit. l. 2. de perfec. Vand. n. 6. p. 28. novæ Ed.

^b Nan. est auditus, ac si in ea.

^a Mf. κερμαῖος.

ε Mf. κτύπος φοβερός ἐγένετο, ὡς.

γ Mf. καλλίσῃ.

δ Mf. σκέπη.

ε Mf. φύλακες ἕν πάντες.

ς Mf. κερμαμένον, ut in Lat. habetur.

rant, rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitatem mirifici odoris trahebant. Die vero alio, cum in ea lampades ^a sine lumine dependerent, emisso divinitus lumine sunt accensæ. Post paucos iterum dies, cum expletis Missarum solemnibus, extinctis lampadibus custos ex eadem Ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, & lampades ^b quas exstinxerat, lucentes reperit. Quas negligenter exstinxisse se credidit, eas jam sollicitius exstinxit, atque exiens Ecclesiam sollicitius clausit. Sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas exstinxerat, invenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia locus ille a tenebris ad lucem venisset.

Lampades
in Ecclesiis.
b

PETR. Etsi in magnis fumus tribulationibus positi, quia tamen a conditore nostro non fumus omnino despecti, testantur ea, quæ audio, ejus stupenda miracula.

GREGOR. Quamvis sola quæ in Italia gesta sunt, narrare decreveram, vis ne tamen, ut pro ostendenda ejusdem Arianæ hæreseos damnatione transeamus verbo ad Hispanias, atque inde per Africam ad Italiam redeamus?

PETR. Perge quo libet: nam lætus ducor, lætus reducor.

^a Editi *deprehenderent*.

^b Vulegati *quas exstinctas reliquerat*.

φωτὸς ὑποσαλέϊτος πᾶσαι ἀνίφθησαν. καὶ μετ' ὀλίγας πάλιν ἡμέρας μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν τῆς θείας λειτουργίας ἀπολυθίαν, σβέσας τὰς κανδήλας τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὁ φύλαξ ὤρῃλθεν. μετ' ὀλίγον δ' εἰσελθὼν, πᾶσας ἄς ἔσβεισεν κανδήλας αἰθρίας εὔρεν. νομίσας δ' ὅτι, ὡς ἔτυχεν ταύτας ἔσβεισεν, ἔξ ἑξ' αὐτῶ ἀνίφθησαν, πάντῃ ἐπιμελῶς αὐτὰς σβέσας ὤρῃλθεν, ἔξ τὴν ἐκκλησίαν ἠσφάλισεν. ἄρῶν δ' αὐτῶν ἰσχυροῦς παραδόχου, ὑποσρέψας φαινόσας πάλιν πᾶσας τὰς κανδήλας, ἄσπερ ἔσβεισεν, εὔρεν. ἐκ τούτου ἐν τῷ φωτὸς δείκνυται, ὅτι ὁ τόπος ἐκείνος ἀπὸ τῆς σκοτίας εἰς τὸ φῶς ἐπανήλθεν.

ΠΕΤΡ. Καὶ εἰ ἐν μεγάλας ἐσμὲν ἐνεχόμενοι θλίψεσιν, ἀλλ' ἐν ὅτι ἐκ ἐσμεν εὐδὲ τῆς κτίσεως ἡμῶν παντάπασιν βδελυκτοὶ, μαρτυροῦσιν ἅπερ ἀκίῳ ἐκπληκτὰ αὐτῷ θαυμάσια.

ΓΡΗΓ. Ἐπειδή μόνον τὰ εἰς Ἰταλίαν παραχθέντα διηγῆσασθαι ἄριστον, θελήεις πρὸς τὸ ἐπιδειχθῆναι τῆς αὐτῆς Αρειανῆς αἰρέσεως τὴν κατὰ κείνην, διελθὼν τὸ λόγῳ ἐν Σπανικῇ, καὶ κείθεν δι' Αρειανῆς εἰς Ἰταλίαν ὑποσρέψαμεν;

ΠΕΤΡ. Ὅπως δ' ἂν βέλει (α) ποροῦθῃτι, καὶ γὰρ ἡ δὲ φαινόμενος συμπαροῦσμαι, ἐν δὲ φαινόμενος πάλιν ἀνθυποσρέψω.

^a Editi *ποροῦθῆναι*.

CAPUT XXXI.

Κ Ε Φ Α Λ Α λ α'.

De Herminigildo rege Liuvigildi Visigothorum regis filio, pro fide catholica ab eodem patre suo occiso.

Περὶ Ερμινίλδου ῥηγὸς πατρὸς Ἀρειανῆ ὑπάρχοντος, ἃς ἔλα τὸ προσελθεῖν αὐτὸν τῇ ὀρθόδοξῳ πίσει ὑπὸ τῷ ἰδίῳ πατρὸς σφαγέντος.

GREGORIUS. Sicut multorum, qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, nuper Herminigildus rex a Leuvigildi regis Visigothorum filius, ab Ariana hæresi ad fidem catholicam, viro reverentissimo Leandro Hispalitano episcopo, dudum mihi in amicitiiis familiariter juncto prædicante conversus est. Quem pater Arianus, ut ad eandem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissime responderet, nunquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnovisset, iratus pater eum privavit regno, rebusque exspoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manufque illius ferro ligavit. Cæpit itaque idem Herminigildus rex juvenis terrenum regnum despiciere, & forti desiderio cæleste quærens, in cilicii vinculatus jacere, omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere, tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despiciere, quanto & religatus agnoverat, nil fuisse quod potuerit auferri. Superveniente autem Paschalis festivitatis die, in tempestatæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arianum episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, ΚΑΘΩΣ παρὰ πολλῶν τῶν νῦν ἐρχομένων ἀπὸ τῆς μερῶν Ἰσπανίας διηγεμένων ἔγνω, (α) Ερμινίλδου ὁ ῥηγὸς ὑπὸ ὑπάρχοντος Ἀρβιγίλδου τῷ ῥηγὸς τῷ Ὀυβισγὸτθανέδου, ἐκ τῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίσιν ὑπέστρεψεν, Λεάνδρου καύτην κηρύττοντος, τῷ τῆς πόλεως Ἰσπαλῆς ἐπισκόπῳ, ἔστις ἐμοὶ πάλαι γνωστὸς ἐν ταῖς φιλίαις (β) προσεκολλήθη. ὁ δὲ τῷ προλεχθέντος Ερμινίλδου πατρὸς Ἀρβιγίλδου Ἀρειανῆ ὑπάρχοντος, ἔσπευδε τῶτον ἐν τῇ αὐτῇ αἰρέσει πάλιν ὑποστρέψαι, καὶ ἐδίελιπεν, ὑποχέσει δῶρον αὐτὸν κολακάζων, καὶ πάλιν ἀσπειλαῖς καταπαύσων. αὐτὸς δὲ ἐδραίας ἰσάμηνος, ἀπεκείθη λέγων, μηδέποτε ἐαυτὸν ἀληθῆ πίσιν δύναιται καταλεῖψαι, ὡς περ ἀπαξ μεμάθηκεν. θυμαδεὶς δὲ ὁ τῶν πατρὸς ἐσέτησεν αὐτὸν τῆς βασιλείας, ἃς πάντων τῶν πραγμάτων τῶτον ἐγύμνασεν. μηδὲ (γ) ἔτος ἓ τὼ τῷ λογισμῷ αὐτῷ σραδύρονηται ἀπαλιῶσαι διωθηθεὶς, ἐν σωματικῇ φυλακῇ τῶτον κατέκλεισεν, πῆς χεῖρας αὐτῷ ἃς τῆς ποδῶν σιδῆροι ἀσφαλίσάμηνος. ἔρξατο ἐν ὁ αὐτὸς Ερμινίλδου ὁ ῥηγὸς, καίτοι νέαν ἄγων τῷ ἡλικίᾳ ἢ ἐπίγειον βασιλείαν πᾶν ἠδελύττειται, ἃς πᾶσιν ἐπιθυμίᾳ τῷ ἕρανον ἐπιζητεῖν. ὁ δὲ δαδόμενος ἐν κηλικίῳ κατέκειτο, τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ δεήσεις προσφέρων, πρὸς τὸ σῆχῶσαι αὐτὸν. ἐν ὁ τῶν τῶν τοῦ νοῦς ὕψει ἢ τῷ παρερχομένῳ κόσμῳ δόξαν ἐβδελύξατο, ὅσῳ τῷ Θεῷ πόθῳ δεσμοθεὶς ἐπέγνω μηδὲν εἶναι, ὅσῳ δυνήσεται αὐτὸν τῶν κωείσαι. τῆς δὲ τῷ ἀγίῳ πάχα ἑορτῆς ἐπελθέσης, ἐν τῇ τῆς νυκτὸς ἰουλίᾳ, οἰγῇ πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν κατώσις πατρὸς Ἀρειανῆ ἐπίσκοπον ἀπέστειλεν, ὅπως ἐκ τῶν αὐτῶν χερῶν τῆς ἀθεμίτου αὐτῷ ἑρρηγίας τὴν μεταληψὴν δεξιῆται, καὶ ἐκ τῶν

Herminigildi conversio.

Regno spoliatur.

Causa 24. Qu. 1. c. 42. Cæpit.

Causa 1. Qu. 1. c. 27. Superveniente.

a Gregor. Tur. l. 4. c. 38. Lauriellum; Cod. Nan. Liuvigildum appellant. a In Ms. Ερμινίγγιλδου.

β Ms. προσκολλήται. γ Fortasse, ἔτις, cum in Latino textu legatur, sic.

Deo deditus, Ariano episcopo venienti exprobravit ut debuit, ejuſque a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius jacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecutus. Ad ^a ſe itaque reſerſo episcopo, Arianus pater infremuit, ſtatimque ſuos apparitores miſit, qui conſtantiffimum confellorem Dei illic ubi jacebat occiderent: quod & factum eſt. Nam mox ut ingreſſi ſunt, ſecuram cerebro ejus inſigentes, vitam corporis abſtulerunt: hocque in eo valuerunt perimere, quod ipſe quoque qui peremptus eſt, in ſe conſtiterat deſpexiſſe. Sed pro oſtendenda vera ejus gloria, ſuperna quoque non deſuere miracula. Nam cœpit in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad corpus ejusdem Regis & martyris audiri; atque ideo veraciter regis, quia ^b & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accenſæ lampades apparebant: unde & factum eſt, quatenus corpus illius, ut videlicet martyris, jure a cunctis fidelibus venerari debuiffet. Pater vero perfidus & parricida commotus pœnitentia, hoc feciſſe ſe doluit, nec tamen uſque ad obtinendam ſalutem. Nam quia vera eſſet catholica fides agnovit, ſed gentis ſuæ timore perterritus, ad hanc pervenire non meruit. Qui oborta ægitudine ad extrema perductus, Leandro episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Recharedum regem filium, quem in ſua hæreſi relinquebat, commendare curavit, ut in ipſo quoque talia faceret, qualia & in fratre illius ſuis cohortationibus feciſſet. ^c Qua

τάτε λοιπὸν εἰς τὴν ἑ πατρὸς ἀμέλειαν ἐπιſτρέψαι ἀξιώθη. ὁ δὲ παρ' Θεῶ δειδαρμίνος ἕως ἀνὴρ, τὸν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα Ἀρειανὸν ἐπίσκοπον παντελῶς ἐβδελύσατο, καὶ καθὼς αὐτῷ ἤρμοζε τὴν κακοπισίαν αὐτῷ ἀξίως διελέγξας, τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπεβίβαστο. εἰ γὰρ ἔξῃθεν δεδμημένος ἔκειτο, ἀλλ' ἐνδὸν παρ' ἑαυτῷ τῷ τῷ λογιζομῆ φωνῇ (α) ἀμέλειμος ἴσατο. ὑποſτρέψας δὲ ὁ Ἀρειανὸς ἐπίσκοπος ὡρὸν τὸ δυσσεβῆ τάτε πατέρα, καὶ τὸ (β) ῥηθέντα αὐτῷ ἐπαγγέλλας ἐβρῦξεν κατ' αὐτῷ. παρὰ τοῦ δὲ τὸς ἐπιφανεῖς ἦ ἀρχόντων αὐτῷ ὑποſείλας, τῶντις ἐκίλισεν, ἵνα τὸ σαθρὸν τῷ Θεῷ ὁμολογητῶν, εὐ παρ' ὅποιον εὐδα ἔκειτο, ἀποκηνοῖσιν. ὅσπερ καὶ γέγονεν. ἡλίκα γὰρ πρὸς αὐτὸν (γ) εἰσῆλθον, καὶ τὴν ἀξίωσιν εὐ παρ' ἐγκράτῳ αὐτῷ ἐμπήξαυτες, ἢ τῷ σώματος αὐτῷ ζῶν ἀφείλοντο. (δ) ἕως δὲ αὐτὸ ἐνίχουσαν φωνῆσαι, ὡς ἐκ τῷ φωνηθῆναι αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν σωσεῖται, τῶν ἐπιπλήξαι καὶ παροικεῖσασαι.) εἰ δὲ τὸ ἐπιδειχθῆναι (ε) τὴν ἀληθινὴν αὐτῷ δόξαν, ἢ παρέληψαν ἀνοθεῖν θαύματα αὐτοῖς γίνεσθαι. εὐ γὰρ τῇ νυκτερινῇ ἡσυχίᾳ ἤρξαντο ἄσματα φαλαμφιδίας εὐ παρ' σώματι τῷ ῥηγὸς καὶ μάρτυρος ἀνέδειξαι, ἔ λαμπάδες ἀπτεισαι αὐτοῖς φαίνεσθαι, καὶ εἰς τῶν μάρτυρος, ἔτι μάρτυρος ἀληθῶς οἱ ἐκείσε φθραγυνομενοι. ὅθεν καὶ γέγονεν, τὸ σῶμα αὐτῷ φθρα πάντων πσιῶν σεβασθῆναι, ὡς ἀληθινῶς δηλαδὴ μάρτυρος. ὁ δὲ κακόπιστος ἔ τεινοκτόνος αὐτῷ πατὴρ, δι' ὧν τῶν εἰργάσατο μεταγενῆς, τῷ πόνῳ ἑαυτὸν σωσέμεσθαι, ἢ μὲν τοι γὰρ πρὸς τὸ ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς σωτηρίας ἑαυτὸν ἐπέδωκεν. ἔτι γὰρ ἀληθῆς ὑπάρχει ἡ καθολικὴ πίστις, ἐπέγνω, τὸ δὲ ἔθνος αὐτῷ φραβηθεῖς, ταύτη προσελθεῖν ἕκ ἡξιώθη. ἀδελείας δὲ αὐτῷ ἐπελθέσης, καὶ εὐ τοῖς ἐχάτοις ἀπενεχθέντος, Δειδρῶ παρ' ἐπισκόποι, ὄνωπερ πρότερον σφοδρῶς ἦν καταπλήξας, Ρεχαρέδον τὸν υἱὸν αὐτῷ καὶ ῥῆσα, ὃν εὐ τῇ ἰδίᾳ ἀρίσει κατελίμωσαι, φθραθέντα ἑσπείσεν, ἵνα ἔ εἰς τῶν τοιαῦτα ἐργάζηται, οἷα τῷ αὐτοῦ

a Pro fide morti addicitur.

b Ejus sanctitas miraculis comprobata.

b

c

^a Plur. Norm. & zus Carnot. episcopo ariano, pater.
^b In Nan. & S. M. quia martyris.
^c Nan. quia videlicet.
 α Ms. ἀμελίματος ἔκειτο.
 β Ms. ῥηθέντα αὐτῷ παρ' αὐτῷ ἀπίγγελλεν. ὁ δὲ βρῦξας κατ' αὐτῷ παρὰ τοῦ τὸς

ἐπιφανεῖς.
 γ Editi, εἰσῆλθασιν καὶ.
 δ Locus hic, quem intra uncinos conclusimus, deest in ms. depravatusque, aut saltem non mediocriter intricatus esse videtur.
 ε Ms. ἀληθινὴν αὐτῷ καὶ δόξαν.

Recharedus
rex ejus fra-
ter ad ca-
thol. fidem
transit &
Visigothos
adducit.

commendatione expleta defunctus est.
Post cujus mortem Recharedus
rex non patrem perfidum, sed
fratrem martyrem sequens, ab A-
rianæ hæreseos pravitate conversus
est, totamque Visigothorum gen-
tem ita ad veram perduxit fidem,
ut nullum in suo regno militare
permitteret, qui regno Dei hostis
exsistere per ^a hæreticam perfidiam
non timeret. Nec mirum quod ve-
ræ fidei prædicator factus est, qui
frater est martyris, cujus hunc quo-
que merita adjuvant, ut ad omni-
potentis Dei gremium tam multos
reducatur. Qua in re considerandum
nobis est, quia totum hoc agi ne-
quaquam posset, si Herminigildus
rex pro veritate mortuus non fuisset.
Nam sicut scriptum est: *Nisi
granum frumenti cadens in terra
mortuum fuerit, ipsum solum manet:
si autem mortuum fuerit, multum
fructum affert.* Hoc fieri videmus
in membris, quod factum scimus
in capite. In Visigothorum ete-
nim gente unus mortuus est, ut
multi viverent: & dum unum gra-
num fideliter cecidit, ad ^b obtinendam vitam animarum seges multa surrexit.

PETR. Res mira, & nostris
stupenda temporibus.

^a Editi *hav. pravitate.*

^b Editi *obtin. fidem.*

τοῦ διδασκαλίου, ἕως εἰς τὸν ἐκείνους ἀδελφὸν
πεποιήκεν. τὸ ἔν τῷ αὐτῆς ὡς δὲ δέσεως πλη-
ρωθείσης, παρὸν δὲ ἐτελεύτησεν. Ρεχάρედος
δὲ ὁ ῥῆξ ἐχὶ τῆς καθολικῆς πατρὸς ἀνο-
λαθείσας, ἀλλὰ τῆς μάρτυρι ἀδελφῷ ἐπό-
μειος, ὡς τὸ δὲ δυσωνύμῳ Ἀρειανῆς αἵρέσεως
ἐπέσρεψεν, ἕως ὅσον τὸ τὸ Οὐσιγιότθαν ἐ-
θνος εἰς τὴν ἀληθινὴν ἀδήγησεν πίσιν.
μὴ συγχωρῶν τινι ὑπὸ τὴν αὐτῆ βασιλείαν
στρατεύεσθαι, ὅσιν ὅλῃ τὸ Ἀρειανῆς κακο-
πίσης αἵρέσεως ἐχθρὸς τὸ τῆ Θεῶ βασιλείας
καθέσκηκεν. κήρυξ ἔν τῷ ἀληθινῆς (α)
πίσεως γέγονε, ὅσιν ἀδελφὸς ὑπῆρχεν τῷ
μάρτυρος. τὸ παρὸ ἐκείνους δικαίωματα τέτω
συνεργουῦτα βοηθεῖσιν, ὡς εἰς τῷ παντο-
δυνάμῳ Θεῷ (β) κήπον ποσῶτον πληθὸς
λαοῦ ἐπιστρέψῃ. ἐν τούτω οὖν τῆς πράγμα-
τι κατανοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ὅτι ὅλον τῶτο πρά-
ξαι ἰδαμῶς ἰδύνατο, εἰ μὴ Ἑρμιγίλδος ὁ
ῥῆξ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀπέθανεν, καθὼς
ἕως ἐν τῆς ἀγαγγελίῳ γέγραπται, ὅτι ὁ
κόκκος τῷ σίτῳ πεισῶν εἰς τὸ γῆν ἐὰν μὴ
ὑποδαίη, αὐτὸς μόνος μένει. ἐὰν δὲ ὑπο-
δαίη, πολὺν καρπὸν φέρει. τῶτο ποίνω ἐν
ἐν τοῖς μέλεσιν ὀρώμενον γινόμενον, ὅπερ ἐν
ἐν τῆ κεφαλῇ ἡμῶν Χριστῷ. ἐν γὰρ ἕως τῆς
Οὐσιγιότθαν ἔθνευ εἰς ἀπέθανεν, ὅπως
πολλοὶ ζήσωσιν· ἐν ὅσῳ γὰρ εἰς κόκκος πι-
σὸς ἐπέσεν, εἰς τὸ καταχεῖν τὴν τὸ ψυχῶν
πίσιν καρπὸς πολὺς αἴεση.

ΠΕΤΡ. Πράγμα θαυμαστὸν ὄντως, ἕως
ἐκπλήξεως γέμον ἐν τοῖς ἡμετέροις χρό-
νοῖς.

^a Mf. ἀφίβως γεγ... ὑπάρχων.

^b Mf. κὸλπον.

CAPUT XXXII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. λβ'.

a *De Episcopis^a Africanis, qui pro defensione catholicae fidei abscissa ab Arianis Vandalis lingua, nulum locutionis solita sustinere dispendium.*

b **GREGO.** **J**ustiniani quoque Augusti temporibus, dum contra catholicorum fidem exorta a Vandalis persecutio Ariana in Africa vehementer insaniret, quidam in defensione veritatis episcopi fortiter persistentes, ad medium sunt deducti. Quos Vandalorum^b rex verbis ac muneribus ad perfidiam flectere non valens, tormentis frangere posse se credidit. Nam cum c *eis in ipsa defensione veritatis^c silentium indiceret, nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent, ne tacendo forsitan consensisse viderentur; raptus in furorem, eorum linguas abscidi radicitus fecit. Res mira & multis nota senioribus: quia ita post pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueverant.*

PETR. Mirandum valde & vehementer stupendum.

GREGOR. Scriptum, Petre, est de Unigenito summi Patris: *Johan. 1. 1. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. De cujus etiam virtute subjungitur: Omnia per ipsum facta sunt. Quid igitur miramur, si verba edere sine lingua potuit Verbum, quod fecit linguam?*

PETR. Placet quod dicis.

GREGOR. Hi itaque eo tempore profugi, ad Constantinopolitanam urbem venerunt. Eo quo-

^a Vide Vict. Vitens. l. 5. c. 6. Et Procopium l. 1. de bello Vandal.

^b Scilicet Hunericus, testibus Victor & Procop.

^c Prax. silentium imponere cogatus esset.

Πεὶ τ' ἀπὸ Αφρικῆς ἐπισκόπων ἰβ' εἶς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν γλωσσοκοπηθέντων, ἕν ἡλίω λαλοσάτων.

ΓΡΗΓΟ. **Ε**πι (α) τ' ἁλίων ἱερισ-
ΡΙΟΣ. **Ε**ναντὶ τῆς Αὐγύστη, τὸ τ' Οὐανδάλων ἔθνος κατὰ τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἕ' ὀρθόδοξου πίστεως ἀναφυῖν, ὁ Ἀριανὸς διωγμὸς σφόδρα ἕ' ἐν Αφρικῇ ὑπῆρκεν. τινὲς δὲ τ' ἐκέεισε ἐπισκόπων εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίωσιν σερβρὸς ἱστάμενοι εἰς μέσον ἤχθησαν, τῆς δὲ ὁ τ' Οὐανδάλων ῥήξ λόγους ἀπατηλοῖς ἕ' δόρων ὑπαχέσει-
σιν εἰς τ' αὐτῆ κακοπιστίαν κλίνας μὴ δυναθεῖς, ἐπειράτο (β) εἶς πολλῶν βασιάνων αὐτὸς ἐπιπαῶσαι. ὡς δὲ ἕ' ἐν τῷ διήμαρτεν, ἠσυχάζεν αὐτοῖς ἐπέτρεψε, ἕ' μὴ λαλεῖν ὑπὲρ τ' ἐκδικίσεως τῆς ἀληθείας. ἐκείνοι δ' ἐδάμῳς τῶτο ποιῆσαι ἠέροντο, ἵνα μὴ σιωπῶντες σωμαίνεσαι αὐτῶ νομιθῶσιν. ἐπὶ τῶτοις δ' ὁ αὐτὸς ῥήξ τῆ θυμῷ (γ) ὑπέρζεσας, τῆς γλώττης αὐ-
τῆς ἐκ τῆ λάρυγγος κηπῆσαι προσέταξεν. (δ) θαῦμα δ' συνέβη θαύματος πλήρες, πολλοῖς ἕ' τ' ἡμετέρων γερόντων ἐγνωσιμένον. μετὰ γὰρ τὸ τῆς γλώττης αὐτῶν ἐκκοπήσῃ ὑπὲρ τῆς ἐκδικίσεως τῆς ἀληθείας ἔπο-
ελάλῃ, καθάπερ μετὰ τ' γλώττης τὸ πρότερον.

PETR. Θαυμασὸν ὄντως ὑπάρχει ἕ' σφόδρα ἕκπλακτον.

ΓΡΗΓΟΡ. Γέγραπται, Πέτρε, ὡς τῆ μονογενῆς ὑἱὸς τῆς αἰάριχης πατρὸς. εὖ ἀρχῇ ἠὲ ὁ λόγος, ἕ' ὁ λόγος ἠὲ πρὸς τ' Θεὸν, ἕ' Θεὸς ἠὲ ὁ λόγος. προσθεῖς δ' ὁ δ' αὐτοῦ γελισθῆς, ὡς τ' αὐτῆ δυνάμειος λέγει. πάντα δι' αὐτῆ ἐγένετο. τί εἶν (ε) θαυμαζομεν, ἐὰν ὁ λόγος ἀποθεγγεσθαι λόγους αὐτῆ γλώσσης ἕ' δύνησθῃ, ὁ τῶ γλώτταν ποιήσας;

PETR. Ἀρέσκει ὁ λέγεις.

ΓΡΗΓΟΡ. Οὗτοι πίνω εὖ ἐκείνω τῶ κερῶ πρόσφυγοι εὖ Κωνσταντινῆ πόλει παρεγένοντο. εὖ τῶ χρόνῳ δ' εὖ ὦ ἐγὼ ἀπει-
σά-

α Μf. ἐπὶ τὸν χρόνον.

β Μf. ἐπειράτο δι' ἀπειλῶν ἕ' βασιάνων.

γ Μf. τῶ θυμῷ.

δ Μf. ἀράγμα δέ.

ε Μf. τί ἐν θαυμασῶν, ἐὰν.

que tempore, quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad Principem ipse transmissus sum, seniores quemdam episcopum reperi, qui se adhuc eorum ora sine linguis loquentia vidisse testabatur, ita ut apertis oribus clamarent. Ecce videte, quia linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim respicientibus, ut ferebat, quia abscissis radicitus linguis, quasi quoddam barathrum patebat in guttore: & tamen ore vacuo plena ad integrum verba formabantur. Quorum illic unus in luxuriam lapsus, mox privatus est dono miraculi: recto videlicet omnipotentis Dei iudicio: ut qui carnis continentiam servare neglexerat, sine lingua carnea non haberet a verba virtutis. Sed hæc nos pro Arianæ hæresos damnatione dixisse sufficiat: nunc ad ea, quæ nuper in Italia gesta sunt, signa redeamus.

Loquendi sine lingua facultas ob luxuriam amissa.

a

C A P U T XXXIII.

K E Φ Α Λ. λγ'.

De Eleutherio servo Dei.

Πεὶ ἐλθόντες ἰγυμένους μοῦνης τῆ ἀγίας Μάρκου Σπολήτης.

* Cap. 21. hujus libri.

GREGORIUS. I superius memoriam feci, Eleutherii pater monasterii beati Evangelistæ Marci, quod in Spoletanæ urbis pomeriis situm est, diu mecum est in hac urbe in meo monasterio conversatus, ibique defunctus est. Quem sui discipuli referebant b orando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, ut dubium non esset, quod illæ lacrymæ ex tam humili simplicitate mente editæ, apud omnipotentem Deum multa obtinere potuissent. Hujus ergo aliquod miraculum nar-

b Eleutherius mortuum suscitavit.

a Vulgati veritatis: b Excusi plorando. c Mf. ὑπῆρχεν. d Mf. φάρυγγ ἀνοϊγόμενος . . . ἰσχυρένως ἔην.

GRHEGORIO. O Prolethēris ἐλθόντες, ἰγυμένους μοῦνης τῆ ἀγίας Μάρκου Σπολήτης δὲ μοῦνης ἰγυμένους τῆς ἐν τῇ πόλει Σπολήτης δὲ μοῦνης (δ) ἐν τῷ οὐρανῷ, πάντων γνωστῶς μοῦ τῆ ἐμῆ ἀνεσρέφετο ἐν τῷ ἐμῷ μοναστείῳ, ὅταν ἐν σόλει ταύτῃ (ε) παρεγένετο, ὅσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆ μοῦνῃ ὑπελάβησε. περὶ τῆς ἐλεγον οἱ αὐτῆ μαθηταί, ὅτι δὲχόμενος νεκρὸν ἀνεσρέσε. τοιαύτης γὰρ ὁ αὐτῆ ἀνεσρέσεως ἰσχυρῶς κατενόησε ὑπῆρχεν, ὅσιν διεσπασμένον μὴ εἶναι, τῆ πολλῆ δὲ δυνάμει ὑπακαθίσταται παρὰ τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ ἐκείνῳ πᾶσι δάκρυα, πᾶσι ἐκ τῶν ταπεινότητων ἔκ ἀνάγκης λογισμῶν προερχόμενα. περὶ τῆς ἐν θαυμά

γ Mf. δικαία τῆ θεῆ ἢ κείσιν· ἵνα ὁ τίν. δ Mf. ἐν τῷ ἀρμαίᾳ. Fort. ἐν τῷ πνεύματι. ε Mf. παρεγένετο . . . ὑπελάβησε.

ro, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur. Quadam namque die dum iter carperet, facto vespere cum ^a ad secedendum locus deesset, in monasterium virginum devenit, in quo quidam puer parvulus erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare consueverat. Sed sanctimoniales feminæ ut virum Dei susceperunt, cum rogaverunt, dicentes: Tecum, Pater, hac nocte puer iste maneat. Quem ipse benigne suscepit, secumque eum nocte eadem jacere permisit. Facto autem mane cœperunt sanctimoniales feminæ eundem Patrem vigilanter inquirere, si quid ei puer quem dederant, nocte eadem fecisset. Qui miratus cur ita requirerent, respondit: Nihil. Tunc illæ ejusdem pueri innotuerunt causam, & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet, indicaverunt; summopere postulantes, ut hunc secum ad monasterium tolleret, quia jam vexationem illius videre ipsæ non possent. Consensit senex, puerum ad monasterium duxit. Qui cum multo tempore in monasterio fuisset, atque ad hunc antiquus hostis accedere minime præsumsisset, ejusdem senis animus de salute pueri immoderatus per lætitiā tactus est. Nam coram positus Fratribus dixit: Fratres, diabolus ibi cum illis sororibus jocabatur; at vero ubi ad servos Dei ventum est, ad hunc puerum accedere non præsumsit. Postquam vocem, hora eadem ac momento idem puer coram cunctis Fratribus diabolo se invadente vexatus est: quo viso senex, se protinus in lamentum dedit. Quem dum lugentem diu Fratres consolari voluif-

Puerum a
dæmone li-
berat.

Qui rufus
a dæmone
vexatus pro-
pter Eleu-
therii ela-
tionem, ite-
rum ejus
pœnitentis
lacrymis li-
beratur.

τι καὶ γὰρ διηγῆμαι, ὅπερ αὐτὸς παρ' ἐμῆ ἐρωτηθεὶς, ἀπλάσως μοι αὐτὸς ἀπολόγησεν. ἔλεγε γὰρ, ὅτι εἴ τιμὴ ἡμέρα ὄδον αὐτῶ ἀναύοντι, ὃ τ' ἐσπέρας αὐτὸν κειρὸς κατέλαβε. τὸ πῦρ δὲ μὴ ὑπάρχοντος, εὖ ὡ ἑαυτὸν κατακλίνας ὀφείλη, εἰ μοναστείῳ παρθέτων εἰς μονὴν εἰσῆλθε. παιδίον δὲ μικρὸν αὐτόντι ὑπῆρχεν, ὅπερ κατ' ἐκάστην νύκτα ὑπὸ πνεύματος πονηροῦ ἐρρίπτετο. αἱ δὲ ἰσραὴλ θήληαι ἐκέναι, ὡς Θεὸς ἀνδρω-
πων ὑποδεξάμεναι, παρεκάλεσαν αὐτὸν λέ-
γεσαι· πᾶτερ τίμιε, μετὰ σοῦ ταύτη τῇ νυκτὶ τὸ παιδίον ἀναπαύεισθε. αὐτὸς δὲ εἰ ἰλαρότητι τῷτο διεξιόμενος, μετ' ἑαυτῶ τῇ νυκτὶ ἐκένει ἀναπαύεισθε πεποιέ. πρώϊας δὲ γενομένης ἤρξαντο αἱ μονάζουσαι ἐπιμε-
λῶς τ' αὐτὸν πατέρα ἐρωτᾶν, εἰ τί τι σωί-
βη τῇ νυκτὶ τῶ παιδίῳ. ὅστις θαυμάσας, ἔλεγε τί παρ' αὐτῶ ἤρωτῶτο, ἀπεκείθη, μη-
δὲν αὐτῶ συμβεβηκέναι. τότε δὲ αὐτῶ ἐ-
κέναι ἑαυτῶ τῶ παιδὸς ἐγνώσεισαν, ὅτι ἐδὲ μίαν νύκτα τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀπ' αὐτῶ ἀφίεσθε. συμφώνως ἔν ἅπασαι αὐτὸν ἐδυ-
σώποιον, ὅπως τ' αὐτὸν πᾶσι μετ' ἑαυτῶ εὖ τῶ μοναστείῳ αὐτῶ λάβη. ἐκ ἡδύνατο γὰρ λοιπὸν θεωρεῖν αὐτὸν ὑπὸ τῶ δειμόνος ἔσθω (α) ῥιπτόμενον. εἶξεν ἔν ὁ γέρον ἑπὶ τῷτο, ἕξ τὸν πᾶσι εἰ τῶ μοναστείῳ αὐτῶ μετ' ἑαυτῶ ἀπήγαγε. πολλὴ δὲ κει-
ρὸν εὖ τῶ μοναστείῳ τῶ παιδὸς πεποιηκό-
τος, ἕξ τῶ ἀρχαίως ἐχθροῦ μηδαμῶς πολμή-
σαντος αὐτῶ προσεγγίσει, μετ' εὐφροσύνης ἢ τῶ γέροντος ψυχῆ εὐαρμοδίως ὑπομόλησε
ἑαυτῶ τῆς τῶ παιδὸς σωτηρίας, ὡς ὅτι δὲ αὐτῶ ἰάθη. εὐώπιον γὰρ τ' παρόντων ἀδελ-
φῶν, ἔπεν. ἀδελφεαί, ὁ θεῶβολος μετὰ τῶ μοναστείῳ ἐκέναι ἐπαίσειεν, ἡνίκα δὲ εἰς τῶς δούλας ἔ Θεὸς ὁ πᾶσι ἔσθω ἤλθε, προσεγγίσει αὐτῶ ἐκ ἐτόλησε. μετὰ δὲ ταύτην τῶ φανῶ εἰ αὐτῶ τῇ ὄρα ὁ θεῶβολος τῶ παιδί ἐπιβάς, εὐώπιον πάντων τ' ἀδελφῶν τῶν ἐρρήξε. τῷτο δὲ ὁ γέρον θαυμάσας, ἑαυτῶ εἰς θρήνον ἑαυτὸν δέδωκε. τότε δὲ ἐπὶ πολὺ θρήνῶντος, ἕξ τ' ἀδελφῶν ἑαυ-
καλούτων (β) αὐτὸν τῶ μικρὸν εὐδύωκε, ἀπεκείθη αὐτοῖς, λέγων· πιστεύσατέ μοι, ὅτι εἰ ἐδὲνι (γ) ὅς ὑμῶν σήμερον εὖ τῶ σώματι ἄρτος εἰσέρχεται, εἰ μὴ ὁ πᾶσι ἔσθω

^a Gemer. 2us Theod. ad succedendum.
S. M. manendum.
^d Val-cl. per lat. hilaris factus. Mox Nan. & S. M. aliisque MSS. sibi pro illi.

^a Ms. ῥησόμενον.
^β Ms. αὐτὸν μικρὸν τι ἐκδύναι.
^γ Ms. ὅς ἡμῶν.

sent, respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingreditur, nisi puer iste a dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cunctis Fratribus stravit, & eousque oratum est, quousque puer a vexatione sanaretur. Qui tam perfecte sanatus est, ut ad hunc malignus spiritus accendendi ausum ulterius non haberet.

PETR. Credo quod ei elatio parva subreperat, & ideo ejus discipulos omnipotens Deus facti illius esse voluit adjuutores.

GREGOR. Ita est: nam quia pondus miraculi solus portare non potuit, divisit hoc cum Fratribus & portavit. Hujus viri oratio quantæ virtutis esset, in memetipso expertus sum. Nam cum quodam tempore in monasterio positus incisionem vitalium paterer, crebrisque angustiiis per horarum momenta ad exitum propinquarem (quam medici molestiam Græco eloquio syncopin vocant) & nisi me frequenter Fratres cibo reficerent, vitalis mihi spiritus funditus a interdici videretur; Paschalis supervenit dies. Et cum sacratissimo Sabbato in quo omnes & parvuli pueri jejunant, ego jejunare non possem, cœpi plus mœrore quam infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius invenit, ut eumdem virum Dei secreto in Oratorium ducerem, eumque peterem quatenus mihi, ut die illo virtus ad jejunandum daretur, suis apud omnipotentem Dominum precibus obtineret: quod & factum est. Nam mox ut Oratorium ingressi sumus, b a me humiliter postulatus, sese cum la-

ἄτος ἐκ τῆ δαίμονος ἐλευθερωθῆ. πῆτε ἐν ἑαυτὸν εἰς δὲ κλύ μετὰ πάντων ἡψῆ ἀδελφῶν ὑπέστρωσε, καὶ πῶτον (α) τῆς οὐχῆς προσεκαρτέρησαν, ἕως ἢ ὁ παῖς ὑπὸ τῆ δαίμονος ἐλευθερωθῆ. ἔτω δὲ παντελῶς ὁ παῖς (β) ἰάθη, ὡσε τῆ λοιπῆ τὸ πονηρὸν πνεῦμα τῶ πρὸσεγγίσει ἐκ ἴχουσε.

ΠΕΤΡ. Λογίζομαι, ὅτι ὑψηλοφροσύνῃ μικρὰ αὐτῶν ὑπεσιήθη, καὶ τῶ ἐνεκα τῆς μαθητῆς αὐτῶ ὁ παντοδύναμος Θεὸς βοηθῆς αὐτῶ ἐν τῶ θαύματι τῶ πρὸσαι ποιῆσαι ἠδέλυσεν.

ΓΡΗΓ. Οὕτως ἐσίν. ἐπειδὴ γὰρ τὸ βάρος τῆ θαύματος μόνος βασάσαι ἐκ ἴχουσε, διμεμείσαστο αὐτὸ μετὰ τῶ ἀδελφῶν. τῶτε ἢ αἰδρὸς ἢ οὐχῆ πῶσης δυνάμεως ὑπέστρωσεν, ἐγὼ ἐν ἑμαυτῶ δὲ πείρας ἔγνων. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐν τῶ μοναστείῳ ὑπέστρωσεν, ἐν τῶ κειρῶ ἀδελείας συνηγορῆν τῶ ζωοποιῶ πνεύματος ὑπομένον, ἢ συχνοῦς σενολωρῆμῶς κατὰ σιγηλῶ ἄρας, πρὸς τῶ τῶ θαυμάτια ἔξοδον ἐπληροῖσασιν. ταύτῳ ἢ τῶ ἀδελείας οἱ ἰατροὶ τῆ Ἑλλησίδι ἀλαλέτω συνηγορῆ καλεῖν εἰσάσασιν. εἰ μὴ ἢ συχνοτέρως οἱ ἀδελφοὶ τῆ πρὸσῆ με παρεμυθεῖτο, τὸ ζωτικὸν μοι πνεῦμα ἐκ βάρων (γ) ἀνασπασεῖται ἡμελλε. τῆς ἢ τῶ ἀγίῳ πάσχα ἡμέρας καταλαβέσης, τῶ ἀγίῳ σαββάτῳ ἐν ᾗ πάντες, ἕως ἢ τῶ (δ) σεμνὰ παιδία νηστῶσιν, ἐγὼ νηστεύσαι ἐκ ἠδυνάμην. ἠρξάμην πίνω τῆ λύπη πλειοτέρας, (ε) ἔπερ τῶ ἀδελείας ἐκλιμπάνειν. παχέως ἢ ἢ κατόδυνῆς με ψυχῆ ἀείσῆν βελλῶ εἶρε. ἢ γὰρ αὐτὸν ἢ Θεὸς ἀνδραποιν ἐλευθερίον ἐν μουσειῶ εἰς τὸ οὐκίησον ἀπήγαγον, ἢ τῶτον ἢ τῶσάμην, ὅπως ἔχῃ τῆς αὐτῶ δεινείας ὡδῆ τῶ παντοδυνάμῳ κειῶ δυνάμῆς μοι πρὸς τὸ νηστῶσιν δοθήσεται. ὅπερ καὶ γέγονεν. ἢ νῆκα γὰρ εἰς τὸ οὐκίησον εἰσῆλθομεν, ἢ μετὰ πολλῆς ταπεινώσεως τῶτον ἢ τῶσάμην, ἑαυτὸν μετὰ δακρύων εἰς οὐχῆν δέδωκε. μετ' ὀλίγον ἢ τῆς οὐχῆς πηληρωθεί-

Gregorio a
grotanti vir-
tutem jeju-
nandi impe-
trat.

a Longip. & zus Theod. interdici.

b Ab Editis abest a me.

α Ed. τῆ οὐχῆ.

β Ms. ἰάθη, ὡσε παντελῶς τῶ λοιπῆ.

γ Ms. ἀνασπασεῖται.

δ Ms. μικρὰ παιδία.

ε Ms. ὑπέρ.

crymis in orationem dedit, & post paululum completa oratione exiit. Sed ad vocem benedictionis illius, virtutem tantam meus stomachus accepit, ut mihi funditus a memoria tolleretur cibus & ægritudo. Cœpi mirari quis essem, quis fuerim: quia & cum ad animum redibat infirmitas, nihil in me ex his quæ memineram, recognoscebam. Cumque ^a in dispositione monasterii occupata mens esset, obli-
 viscebar funditus ægritudinis meæ. Si vero, ut prædixi, rediret ægri-
 tudo ad memoriam, cum tam fortem me esse sentirem, mirabar si non comedissem. Qui ad vesperam veniens, tantæ me fortitudinis inveni, ut si voluissem, jejunium usque ad diem alterum transferre potuissem. Sicque factum est, ut in me probarem ea etiam de illo vera esse, quibus ipse minime interfuissem.

PETR. Quia eundem virum magnæ compunctionis fuisse dixisti, ipsam lacrymarum vim largius ad-
 discere cupio. Unde quæso, ^b ut quot sunt genera compunctionis mihi edisseras.

^a Val-cl. duo Theod. in dispensatione.

θείσης, ἐν τῇ τῆς ὀλογίας αὐτῆ φωνῇ
 δύναμιν τοσαύτην ὁ σῶμαχός μου ἔλαβεν,
 ὥστε παντελῶς ἐκ τῆς μνήμης μου τὸ τρο-
 φὸν ἔκ τὴν ἀσθένειαν ἀρθῶναι. ἤρ-
 ξάμην τὸν πόνον θαυμάζειν τίς ἦμην, καὶ
 τίς ἐγενόμην. ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέσπεφον ἐν ἐμοὶ
 ἡ ἀσθένεια, ἐδὲν ὅξ ἐκείνων ἐγνώριζον,
 ὥνπερ ἔπαχον τῶν αἰμάτων. ἵνικα δὲ ἐν τῇ τῆς
 μοναστείας διοικήσει ἐπάχολος ὁ λογισμὸς
 μου ὑπῆρχε, παντελῶς ἐπελανθανόμην τὴν
 ἀσθενείαν μου. ἰαὺ δὲ, καθὼς προσῆπτον, ὑπ-
 ἐσπεφον ἡ ἀσθένεια ὑπομνησκασά μου, ἐν
 τῷ αὐτῷ δυνάμει θεώμαχος ἑαυτὸν, καὶ τοι-
 μὴ ἐδίδόντός μου ἐθαύμαζον. πρὸς γὰρ ἐ-
 σπέραν ἐρχόμενος, τῷ αὐτῷ ἰσχυρῶς ἐμαυτῷ
 εἰέεσκον, ὥστε εἰάν ἦθελον ἕως ἄλλης ἡμέ-
 ρας τὸν νηστειῶν ὠδρατεῖναι, ἠδυνάμην. ἐκ
 τῶν αὐτῶν ἢ τῶν εἰς ἐμὲ γεγονότων, ἀληθῆ ἔιναι
 καλέεινα ὡς αὐτῶ πιστεύω, ὥνπερ ἀπίπτει
 ἐγὼ ἐ γέγονα.

ΠΕΤΡ. Ἐπειδὴ τὸν ἄνδρα τῶν μεγίστης
 κατανύξεως ὑπάρχειν ἔφη, αὐτῷ τὸν ἴ-
 σακρῶν δύναμιν τῆς λαγωγῶς μαθεῖν ἐπιθυ-
 μῶ, καὶ αἰτιῶνα εἶπες, πόσα γένη τῆ κα-
 τανύξεως εἶσιν.

^b 2us Carn. ut mihi qua genera sunt.

CAPUT XXXIV.

Περί διαφορᾶς κατανύξεως.

Quot sunt compunctionis genera.

GREGO- **I**N multas species com-
 RIUS. **P**unctio dividitur,
 quando singulæ quæque a pœnitentibus culpæ planguntur. Unde ex voce quoque pœnitentium Jeremias ait: *Divisiones aquarum deduxit oculus meus*. Principaliter vero compunctionis genera duo sunt: quia Deum sitiens anima prius timore compungitur, post amore. Prius enim sese in lacrymis afficit, quia dum malorum suorum recolit, pro his perpeti æterna supplicia pertimescit. At vero cum longa mœroris anxietudine fuerit formido consumpta, quædam jam de præsumptione veniæ securitas nascitur, & in amore cœlestium gaudiorum animus inflammatur: & qui prius flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum amarissime flere incipit, quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens, qui sint illi Angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ majestas æternæ visionis Dei: & amplius plangit quia a bonis perennibus deest, quam flevit prius cum mala æterna metuebat. Sicque fit, ut perfecta compunctio formidinis, ^a trahat animum compunctioni dilectionis. Quod bene in sacra veracique historia figurata narratione describitur, quæ ait quod *Axa filia Caleb sedens super asinum suspiravit*. Cui illa respondit: *Da mihi benedictionem; terram Australem & arentem dedisti mihi, junge & irriguam*. Deditque ei pater suus ^b irriguum

Thren. 348.
 Duo sunt primaria compunctio. nis generat. sp. 26. l. 7.

Alia ex timore.

Ex amore altera.

Quibus adumbietur utraque in Scrip. Sacra.

Josue 15. 18. & seqq. Pater. in Jos. c. 1.

b

^a Ed. cum Longip. tradat.
^b Duo Theod. ius Car. irriguam.
^a Locum hunc mancum in edit. Vatic. & Guslanv. multarum vocum omissione,
 Tom. VI.

ΓΡΗΓΟ- **Ε**Ν πολλοῖς εἶδει κάλλος ἢ
 ΡΙΟΣ. **Κ**ατανύξις διαίρεται, ὅταν
 ἄπαντα τὰ πταισμάτα ἀφ' ἑσ' (α)
 μετανοήτων θρῆνῶνται. ὅθεν ἐκ προσώπου
 ἑσ' μετανοούτων Ιερემίας λέγει· Διαμεσο-
 μές ὕδατων ὑξήγαγεν ὁ ὄφθαλμός μου. Δυο
 τίνων εἰσι κεφαλαιώδεσσα γένη τ' κατανυ-
 ξεως. ὅταν γὰρ τὸν Θεὸν διψήσῃ ψυχὴ,
 ἁρῶτον μὲν τῷ φόβῳ καταλύεται, ἔπειτα
 δὲ τῷ πόθῳ. ἐν πρώτοις ἐν δάκρυσιν εἰαυ-
 τῷ κατατήκει, ἑπομνησιν ἑσ' κακῶν αὐ-
 τῆς λαμβάουσα, φοβεμένη σθεῖ αὐτῶν, ἵ-
 να μὴ αἰωνία κολάσει ἑποπέση. ἦνίκα δὲ
 λοιπὸν ἐν πολλῇ σελθωεῖ λύπῃς ὑπάρ-
 ξῃ, ἢ δαίλια τέλος λαμβάνει. ἀμειμνία
 δέτις σθεῖ τῆς συλκωρῆσεως, καὶ παρρη-
 σία ἐν αὐτῇ γεννάται, ἔξ λοιπὸν ἐν τῷ
 πόθῳ τ' ἐρανίς χαρᾶς ἢ ψυχὴ ἐκκαίεται.
 ἔξ ἥτις ἁρῶτερον ἐκλασε φοβεμένη, ἵνα μὴ
 εἰς κείσιν ἀπερχθῆ, ἐν ὑξέρῳ πάλιν ἄρ-
 χεται κλειὸν πικρῶς, ὅτι ἀπέχει τ' βα-
 σιλείας. κατοπτέει γὰρ ὁ νῆς ὅποιοι ἑσ' ἀγγέλων εἰσὶν οἱ λοροί, ἔξ ποῖα αὐτῆς ἢ
 συμμετολή, ποῖα ἑσ' μακαρίων πνυμάτων
 ἢ μεγαλωσῶν, τίς ἢ αὐτῆ τῶ Θεῷ κατό-
 πτέσις. ἐπὶ (β') πλέον τίνων ἔξ πλέον
 θρῆνῶν, ὅτι ἑσ' ἑλεμῶντων ἀγαθῶν σε-
 ρεῖται, ἥτις πρότερον ἐθρῆνῶν, τὰ αἰώνια
 κακὰ φοβεμένη. ἔπος ἐν γίνεται, ἵνα ἢ
 τελεία κατανύξις ἐκ τῶ φόβῳ τὴν ψυχῶν
 εἰς τῶ ἀγάπῃσιν καταπέμψῃ. ὅπερ κα-
 λῶς ἐν τῇ ἱερᾷ ἔξ ἀληθινῇ ἰσοείατε (γ)
 ἔξ χαρακτικεσικῆ γέγραπται, σθεῖ Αχᾶς
 τῆς θυγατρὸς Χαλεῦ, ὅτι καθεζομένη ἐπὶ
 τῆς ὄνε, ἰσείαξεν. ὁ δὲ πατὴρ πρὸς αὐ-
 τῶν ἔφη· τί ἔχεις; ἀποκείδεισα δὲ αὐτῶν
 εἶπεν· δός μοι ὄλογίαν, τῶ γῶν τῆς
 ἀρκτε, ὅτι ξηρὰν δέδικαίς μοι, πρέσες μοι
 ἔξ τῶν ὕδρῶσιν. ἔξ ἔδωκεν αὐτῇ ὁ πα-
 τὴρ αὐτῆς τῶ ὕδρῶσιν τῶ ἀναθεν, ἔξ
 τῶ κατῶθεν. Αχὰ τίνων ἐπὶ τῆς ὄνε
 καθεζομένη, ἐρμυνησεται ψυχὴ, ἢ τοῖς ἀλό-
 γοῖς τῆς σαρκὸς πάθεισιν προσκαθεζομένη.
 τὸ

α

β

γ

restituimus ope mf. Regii.
^β Mf. ἐπὶ πλείω τίνων ἔξ πλείω.
^γ Mf. Χαρακτικεσικῆ διηγήσει γέγραπται.

Lib. 7. E.
pib. 26.

Lacryma-
rum gratia,
quo studio
petenda.

superius, & irriguum inferius. Axa quippe super asinum sedet, cum irrationabilibus carnis suæ motibus anima præsidet. Quæ fuscipans a patre terram irriguam petit: quia a Creatore nostro cum magno gemitu quærenda est lacrymarum gratia. Sunt namque nonnulli, qui jam in dono perceperunt libere pro justitia loqui, oppressos tueri, indigentibus possessa tribuere, ardorem fidei habere; sed adhuc gratiam lacrymarum non habent. Hi nimirum terram Australem & arentem habent, sed adhuc irrigua indigent: quia in bonis operibus positi, in quibus magni atque ferventes sunt, oportet nimis, ut aut timore supplicii, aut amore regni cœlestis mala etiam quæ antea perpetraverunt, deplorent. Sed quia, ut dixi, duo sunt compunctionis genera, dedit ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe superius accipit anima, cum sese in lacrymis cœlestis regni desiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Et quidem prius inferius, ac post irriguum superius datur. Sed quia compunctio amoris dignitate præeminet, necesse fuit ut prius irriguum superius, & post irriguum inferius commemorari debuisset.

PETR. Placet quod dicis. Sed postquam hunc venerandæ vitæ Eleutherium hujus meriti fuisse dixisti, libet inquirere si nunc in mundo esse credendum est aliquos tales.

α Mf. ὅτι δηλαδὴ τὴν γῆν τῆς ἀρκῆς, τὴν γῆν ξηρὰν.

β Mf. ὑδρομομένῳ πίνου τὴν ἀνωθεν λαμβάνει ἢ ψυχὴν, ἢ ἐν δάκρυσι πενθῶσα λαβεῖν

τὸ δὲ, ξηράσα ἡγήσατο ὡδὴ τῶ πατρὸς τῶ γῆν ἢ ὑδρομομένῳ, τοῦτο δηλαδὴ, ὅτι ὡδὴ τῶ κτίσει ἡμῶν μετὰ μέγαλε ξηραγμῶ ζητεῖν ἡμᾶς δεῖ πῶ τῶ δακρύων δῶρον. πολλοὶ γάρ εἰσιν, ὅτινες διδασκαλικῶ μὲν χαρισματος ἡξιώθησαν, ἔχ μετὰ παρρησίας τὸ τῆς ἀληθείας δικαίωμα λαλῆσαι, τὸς ἐν θλίψει ὡδὴ μωδύσασθαι, τοῖς δεομένοις ἐπαρηγεῖσαι, ἔχ ζηλωτῶς γενέσθαι ὡεὶ τῶ πῖσι, ἀκμὴν δὲ τὸ δῶρον τῶ δακρύων ἐκ ἔλαβον. (α) ἔστι δηλαδὴ τῶ τῶ ἀρκῆς ἢ ξηρὰν ἔχουσι, τῆς δὲ ὑδρομομένης ἀκμὴν ἐπιδέονται. ἐν ἔργοις μὲν γὰ ἀγαθοῖς ἀσθενεῖται, ἀλλ' ἔξῃ λοιπὸν ὕπῳς ἢ ὡδὴ τὸν τῆς κείσεως φόβον, ἢ ὡδὴ ἢ πόθον τῶ βασιλείας τῶ ἡραῶν, πῶ κακὰ ἢ ἔσραξαν θρηνήσωσιν, ἔχ ἔτω λοιπὸν ἔνδα οἱ μεγάλοι ἔχ ζέοντες τῶ πόθῳ, ἔχ ἔπι εἰσέλθωσι. καθὰς δὲ εἶπον, δύο τῆς κατανύξεως εἶναι γένη, ἔδωκεν αὐτῇ ὁ πατὴρ αὐτῆς γῆν τῶ ὑδρομομένῳ τὴν ἀνωθεν, ἔχ τὴν ὑδρομομένῳ κάτωθεν. ὑδρομομένῳ (β) ἢ αἰῶν πίνου λαμβάνει ψυχὴν, ἢ ἐν δάκρυσι πενθῶσα τῆ τῆς ἐπεραλῆς ἐσωμελείας. ἢ δὲ ὑδρομομένῳ ἢ κάτωθεν λαμβάνει ἢ θρηνῶσα τῶ φόβῳ τῶ αἰωνίης κολάσεως. καίτοι γε πρότερον ἢ ὑδρομομένη ἢ κάτω δίδεται, ἔχ μετέπειτα ἢ ἀνω. ὡδὴ ἐν τὸ ὑπερβάλλειν τῶ ἀξιώματι τῶ τῶ πόθῳ κατανύξιν, ἀναγκασίον ὑπάρχει, ἵνα πρότερον τῆς ἀνωθεν ὑδρομομένης ἐπιμνησθῆ ἢ ἰσοεῖα, ἔχ ἐν ὑπέρω τῆς κάτωθεν.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λέγεις. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς ἀξιώματος γεγονέναι ἔφης τῶτον τὸν (γ) τῶ ζαὺν δὲ λαβέσατον Εὐδοθέοι, ἐπιζητῆσαι θέλω, εἰαὶ ἔχ νῦν ἐν τῶ τῶ κόσμῳ πιστοτέον ἐστὶ, τινὰς τοῖς ὑπάρχειν.

τὴν τῆς ἐπεραλῆς βασιλείας ἀπόλαυσι. τὴν δὲ ὑδρομομένῳ τὴν κάτωθεν.

γ Mf. τὸν τῶ βίῳ ὄλαβ.

CAPUT XXXV.

Κ Ε Φ Α Λ. λεί.

De Amantio Presbytero provincie
Tusciae.Περί Αμαντίου επισκόπου χώρας
Τυσκίας.

a GREGO-^a FLORIDUS^a Tiburti-
RIUS^a næ Ecclesiæ Episco-
pus, cujus veritatis atque sancti-
tatis est, dilectioni tuæ incognitum
non est. Hic mihi esse apud se
presbyterum quemdam Aman-
tium nomine præcipuæ simplicitatis
narravit virum; quem hoc habere
virtutis perhibet, ut Apostolorum
more manum super ægros ponat,
& salutem restituat, & quantumlibet
vehemens ægritudo sit, ad tactum
illius abscedat. Quem hoc etiam
habere miraculi adjunxit; quia in
quolibet loco quamvis immanissimæ
asperitatis serpentem repperit,
mox ut eum signo crucis signaverit,
extinguit; ita ut virtute cru-
cis quam vir Dei digito ediderit,
diruptis visceribus moriatur. Quod
si quando serpens in foramine
fugerit, signo crucis os fo-
raminis benedicit, statimque exfo-
ramine serpens jam mortuus tra-
hitur. Quem tantæ virtutis virum
ipse etiam videre curavi, eumque
ad me deductum in infirmorum do-
mo paucis diebus manere volui:
b ubi, si qua adesset^b curationis gra-
tia, citius probari potuisset. Ibi
autem quidam inter ægros alios
mente captus jacebat, quem medi-
ci Græco vocabulo phreneticum ap-
pellant. Qui nocte quadam cum
magnas voces, scilicet ut infans,
ederet, cunctosque ægros immen-
sis clamoribus pertubaret, ita ut
nulli illic capere somnum liceret,
fiebat res valde miserabilis, quia
unde unus male, inde omnes de-

Amantius,
manum im-
ponendo, æ-
gros sanat.Signo cruce
serpentem
extinguit.Phreneti-
cum sanat.

ΓΡΗΓΟ. ΦΛΩΡΙΔΟΣ ὁ Τιβερίνης ἐκκη-
ΡΙΟΣ. Φορίας ἐπίσκοπος, ἕτινος τὰ τὸ
ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης, ἀγνώσκα τῇ ἀγάπῃ
σε εἶχ' ὑπάρχει. Ἔτος μοι εἶρηκεν, εἶναι
παρ' αὐτῶν ἀρεσβύτερόν τινα (α) Ἀμάν-
τζιον ὀνόματι, μεγίστης ἀνακίας ἀνδρα.
τῶτον δυνάμιν τοιαύτην ἐχρημάει μαρτυρεῖ,
ὅτι τὰ ἔδει τ' ἀποστόλων τ' χεῖρα ἐπὶ τὸς
ἀδενουῦτας ἐπιτιθεῖς, ἀθελάσθημα τ' ἴασιν
(β) παρέχει. οἷα γὰρ δηλοῦν βαρεῖα
ἀδενεία κατέχευται τις, ὅρα μόνος τῆς τ'
χειρῶν ἡμῶν ἀφῆς ἡ νόσος φυγαδίζεται. καὶ
τῆτο δ' προσέειπε ἐν τῷ πάλαι αὐτὸν θαύ-
ματι· ὅτι εἰ οἷα δ' ἂν τόπος ὅφιν εὐρη,
τὸ οἰασοῦ θυμῶδες σκολιόγητος ὑπάρχοντα
ἐν τῷ τύπῳ τῆ ζωοῦ τοῦτον σφραγίσῃ,
ἀθελάσθημα ὑποδύνησκει. τῇ γὰρ τῆ ζωοῦ
δυνάμει, δι' ἧς ὁ τῆ Θεοῦ ἀνδραπος τῶ δα-
κτύλῳ αὐτῆ τῶτον ἐκτυπῶν, ὁραχιζομένων
τ' ἀπλάγχων, τὸ θυεῖον ὑποδύνησκει. εἰ
δὲ καὶ εἰς τρυμαλιὰ ποτε ὁ ὄφης προσφύγῃ,
ὁμοίως τῶ τῆ ζωοῦ σημείῳ τὸ εὐμονοσφρα-
γίσων, παρὰ τοῦ ὄφης νεκρωμένος ὑξέρ-
χεται. τῶτον τ' ἀνδρα, τοσαύτης δυνάμειος
ὑπάρχοντα, (γ) πάνυ θεωρησῶ ἠγωνισά-
μην. ἀχθέντος δ' αὐτῆ ἀρῶς με, ἐν τῷ
νοσοκομείῳ ὁραμῆναι αὐτὸν ὀλίγας ἡμέρας
πεποίηκα. οἷα δ' τῆς ἰάσεως χάρις αὐτῷ
γέγονεν, ἐν σωτῆρι ἀθεασθῆσαι δύναμαι.
μεταξὺ γὰρ εἰ τῶ νοσοκομείῳ ἀδενῶν ὑπῆρ-
λέ τις τ' νοῦ βιβλαμμένος, ὡπερ ἀδεν-
νεῖαν ἢ ἰατρικὴ τέχνη τῇ Ἑλλωίδι ὁρα-
λέκτω φρενῆτιν ὀνομάζει. ἕτος τοίνυν ἐν
ταῖς νυξί, μεγάλας ἐν ἀπαύσεως προσφεί-
ραν φωνὰς, ὡς αὐγυῖης διλαδὴ ταῖς φρεσὶ
πάντας τὸς ἀρρώστους ἐτάρασαν, ὡσεὶ μηδένα
τ' ἐκείσε κειμένων δυνάμει ὑπὸν πεπαλα-
βεῖν. ἐγένετο ἔν πρᾶγμα σφόδρα ἐλεεινὸν,
ὅτι τῆ ἐνός κακῶς ἔχοντος, πάντες ὅς αὐ-
τῶ χεῖρῳ ὠδυνῶντο. ὅρα Φλωρεῖδ' ἔν τῆ
ἐπισκόπῳ ἐν πρώτοις μιμήθηκα τὸ συμβαῖν,
ὅς τις

^a Nan. cum editis *Tudertina*.
^b Comp. Carn. Longip. *consolationis*.
Adverte nosocomia tempore S. Gregorii, E.V.

^a Mf. Ἀμάντζιον.
^β Editi, *χομίζονται*. οἷα γὰρ.
^γ Mf. ἰδῆν ἐπέδύμψα.

terius habebant. Sed sicut & prius a reverentissimo viro Florido Episcopo, qui tunc cum praedicto Presbytero illic pariter manebat, & post a puero qui nocte eadem aegrotantibus serviebat, subtiliter agnovi, idem venerabilis Presbyter de proprio stratu surgens, ad lectum phrenetici silenter accessit, & super eum positis manibus oravit. Moxque illum melius habentem ^a tulit, atque in superiora domus secum ad oratorium duxit: ubi pro eo liberius orationi incubuit, & statim eum sanum ad lectum proprium reduxit; ita ut nullas ulterius voces ederet, nec jam aegrotorum quempiam aliquo clamore perturbaret; nec jam aegritudinem auxit alienam, qui perfecte receperat mentem suam. Ex quo ejus uno facto didicimus, ut de eo illa omnia audita crederemus.

PETR. Magna vitæ ædificatio est, videre viros tam mira facientes, atque in civibus suis Jerusalem cœlestem in terra conspicerere.

^a Non. habentem fecit, tulitque eum, atque. Mox laderet alienum.

ὅς τις ἄμα τῷ προλεχθέντι πρεσβυτέρῳ (α) ἂν τῷ τλιικῶτα ἐπέσει ἀνεπαύετο· ἔπειτα δὲ καὶ οὗτος τῷ παιδὸς τῆ τῆ νυκτὶ ἐκείνῃ τοῖς ἀρρώσiais δακλόντος. ἔλαγος ἔν ὅτι ὁ αὐτὸς δὺλαβέσας πρεσβύτερος ἐκ τῆ σρωμῆς αὐτῆ ἀνάσας, ἐν τῇ κλίνῃ τῆ (β) φρενιτιῶτος μυσικῶς παρεγένετο, ἵ ἐπάνω αὐτῆ θεὸς τὴς χεῖρας νύξατο. οὐδέως δὲ κρεῖττον αὐτὸν ἐσχηνότα, ἐπῆρε, ἡ ὡς πὲ ἀνάγχα τῆ οἴκῃ ἐν τῷ δὺκτιῶ μεθ' ἐαυτῆ ἀπήγαγε. ἡ κατ' ἰδίαν τῇ δὺχῇ ἐπικλί- νην, οὐδέως αὐτ' ὑγῆ εἰς τὴν ἰδίαν κλί- νην ἀπήγαγεν, ὡσε τῆ λοιπῆ μὴ τε φωνῆς αὐτὸν ἀφίεναι, μήτε τινα τ' ἀδθενούτων τὸ σύβλον παρόσων. ἀπιλαβῶν γδ τελείας ἐβρώμένον τὸν ἐαυτῆ λογισμὸν, ἀλλοτεῖαν ἀδένειαν ἐ προσέθετο τῆ λοιπῆ πράξαι. ἐκ τέτα ἔν τῆ ἐνὸς θαύματος τῆ ὑπ' αὐτῆ γεγονότος, ἔπερ θεατῆ γεγονάμεν, ἡ πάντα πὲ πειὲ αὐτῆ ἀκωδέντα, ἀληθῆ εἶ- ναι πισύόμεν.

ΠΕΤΡ. Μεγίστη οἰκοδομὴ πολιτείας προσγίγεται, τῆ θεωρεῖσαι ἀνδρας θαύματα ποιοῦντας, ἡ τῆς τῆς ἐπερανίς Ιερουσαλήμ πολίτας ἐν τῇ γῆ θεωρεῖσθαι.

^a Mf. τῆ τλιικῶτα.

^β Mf. φρενιόντος. Fortasse φρενιτιῶτος.

CAPUT XXXVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α. λς'.

De Maximiano Syracusanæ civitatis Episcopo.

Περὶ Μαξιμιανῶ ἐπισκόπου πόλεως Συρακῆως.

GREGORIUS. **N**Eque hoc silendum puto, quod omnipotens Deus super Maximianum famulum suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc autem mei monasterii Patrem, dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iustificatione Pontificis mei in Constantinopolitanæ urbis palatio responsis Ecclesiasticis deservirem, illuc ad me idem venerabilis Maximianus caritate exigente cum Fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Romam rediret, in mari Adriatico nimia tempestate deprehensus, inæstimabili ordine atque inusitato miraculo erga se cunctosque qui cum eo aderant, omnipotentis Dei & iram cognovit, & gratiam. Nam cum in eorum morte ventorum nimietatibus elevati fluctus sævirent, ex navi ^a clavi perditis, arbor abscissa est, vela in undis projecta, totumque vas navis quassatum nimis fluctibus, ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaque patentibus intravit mare, atque usque ad superiores tabulas implevit navem: ita ut non tam navis intra undas, quam undæ jam intra navem esse viderentur. Tunc in eadem navi residentes non jam ^b ex morte vicina, sed ex ipsa ejus præsentia ac visione turbati omnes, sibimet ^c pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, ut eorum animas benigne susciperet, quorum corpora in tam

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ο**ΥΔΕ τῶτο ἀδασιωπῆσαι δίκαιον ἠγῆμαι, ὅπερ ὁ παντοδύναμος Θεὸς κατηξίωσεν ἐπιδειξάμενος δαῖμα εἰς Μαξιμιανὸν τὸν αὐτῷ οἰκέτην, ἢ καὶ Συρακυσίαν ἐπίσκοπον, τότε ἢ τῷ ἐμῷ μοναστηρίῳ ἠγόμενον ὑπάρχοντα. εἰ γὰρ τῷ θεολογῶντι με εὖ Κωνσταντινουπόλει, τῇ ἕκταταίῳ με βελόθει, ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποκρίσεσιν, ὁ αὐτὸς ἀλαβέστατος Μαξιμιανὸς ἀγάπῃς εἴκεν μετὰ αἰδελφῶν (α) πρὸς με παρεγένετο. εἰ ἢ τῷ ὑποφρέειν αὐτὸ ἐπὶ τῷ Ρώμῃ, εἰ τῷ πελάγει (β) τῆς Ἀδρίας, σφοδρῶς αἰάγη κατὰ πειθεῖς, ἀσπιδόξω ἐν ἀνέξιχινιάσῳ δαίματι πέειξ αὐτῷ καὶ ἑστῶ σὺ αὐτῷ ἔσαν, ἐν τὸν θυμὸν τῷ παντοδύναμῳ Θεῷ καὶ τῷ βλαστηγῆν ἐπέγω. ἀέμων γὰρ σφοδρῶν ἐπιστάτων, ἐν τῶν κυμάτων ἀξιομένων, τὰ τῷ πλοῖς (γ) ἠλώματα ἀεσπιδόσαν, τὸ κατῆρτιν ἐκλάθη, τὰ ἄρμενα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐρρίφθησαν, καὶ ὄλον τὸ πλοῖον ἐν τῆς ἑστῶ κυμάτων βίας δαμνῆν, ἐν πάσης αὐτῷ ἀρμονίας διελύθη. ἑστῶ ἐν ἀρμῶν, ὡς εἴρηται, θαλασθέντων, ἐνδὸν ἢ θαλάσσα εἰσελθῆσα, ἕως ἢ αἰωτέρω σαλίδων τὸ πλοῖον ἐγένισεν. ὡς ἐχὶ πᾶσιν εἰ ταῖς κύμασιν εἶναι τὸ πλοῖον, ὅσον ἐνδὸν τῷ πλοῖοις τὰ κύματα. ὅθεν λοιπὸν πάντες οἱ εἰ τῷ πλοῖοι, ἐχὶ γενηζόντα τὸν θαλάσσαν, ἀλλὰ ταῖς ὀφθαλποῖς παρόντα αὐτὸν θεωροῦντες, εἰ πολλῇ παρακῆ γεγονότες, αὐτῶν ἠπάσαντο, ἕ ἕ σώματος ἕ αἵματος τῷ λυτρωτῷ ἡμῶν Θεῷ ἐν κυρῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταλαβόντες, αὐτῶν τῆς ψυχῆς αὐτῶν παρέδωκεν, ὅπως ταύτας ὁμῶς ὑποδείξεται, ὡν τὰ σώματα εἰ πᾶσιν φοβερῶς θαλάσῃ ἀσπιδόθηται συνεχώρῃσεν. ὁ δὲ παντοδύναμος Θεός, ὁ τῆς αὐτῶν λογισμῶν φοβερῶς κατὰ πληγῆς, τὸν τῶν ζαλῶν θαυμασίας ἐφύλαξεν. μέλλει γὰρ ἡμερῶν ὅτι τὸ αὐτῶν πλοῖον

Sammarth.

α Μf. ἐκείσε πρὸς με.

β Μf. τῷ Ἀδρίας,

γ Μf. ἠλώματα ἀεσπιδόσαν, τὸ κατῆρτιν συνεχίβη, τὰ ἄρμενα.

^a Val-cl. clavo perduto. Editi cum Nan. clavis perditis.

^b Al. ex mortis vicinia, al. vicinio, al. vicinitate.

^c Scilic. pacis osculum, quod olim Eucharistiæ præmittēbatur. Vid. Menard. Ex

Navis Maximianum vehens, ad portum aqua plena pervenit.

a

̄pavenda morte tradiderat. Sed omnipotens Deus qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabilius servavit. Nam diebus octo navis eadem usque ad superiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens enatavit: nono autem die in ^a Cotronensis castris portum deducta est. Ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum prædicto venerabili viro Maximiano navigabant. Cumque post eos ipse quoque fuisset egressus, mox in ejusdem portus profundum navis demersa est: ac si illis egredientibus pro pondere sublevatione caruisset; & quæ plena hominibus in pelago aquas portaverat, atque nataverat, Maximiano cum suis Fratribus recedente, aquas sine hominibus in portu non valuit portare: ut hinc omnipotens Deus ostenderet, quia hanc onustam sua manu tenuerat, quæ ab hominibus vacua & derelicta super aquas non potuit manere.

C A P U T XXXVII.

De Sanctulo presbytero provincie Nursiæ.

GREGORIUS. **A**Nte dies quoque fere quadraginta vidisti apud me eum, cujus ^{*} superius memoriam feci, venerabilis vitæ presbyterum Sanctulum nomine, qui ad me ex Nursiæ provincie annis singulis venire consuevit. Sed ex eadem provincie quidam monachus ante triduum venit, qui gravis nuntii mœrore me percussit, quia eundem virum obiisse nuntiavit. Hujus ergo viri, etsi non sine gemitu dulcedinis recolo, jam tamen sine formidine virtutes

ἕως ἤβ' ἀνώτερω σανίδων, ὡς εἶρηται, γεγεμισμένον ὕδατι, τὴν ἰδίαν ὁδὸν ἄχουον, ἔπλεον. τῇ δὲ εἰνάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ λιμένι τῷ (α) κάσπυ Κοτρονίης ὠδηγήθη. πάντων δὲ τῶν πλοίων ὑποβάτων, ἤβ' μετὰ τῷ προλεχθέντος Ὀλαβεστάτη ἀνδρὸς Μαξιμιανῷ πλεόντων, ἔχατον δὲ πάντων ἐν αὐτῷ ὑποβάτος, ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ λιμένι τὸ πλοῖον ἐβυθίσθη μετὰ τὸ κενεῖσθαι τῆς βάρους ὑπομένει. ἢ γὰρ ναῦς ἢ ἀνθρώπος ἐπιφερομένη, ἐν ὕδατι πλήρης ἔσται ἐν τῷ πελάγει ἔπλεε. Μαξιμιανῷ δὲ μετὰ ἤβ' αὐτῷ ἀδελφῶν ἕξ αὐτῆς ἕξελεθόντος, ὕδαρ ἀνὸς ἤβ' ἀνθρώπων ἐν τῷ λιμένι βασιάζει ἐν ἡδυνήθη. ἐν τῷ ἔν ὁ παντοδύναμος Θεὸς ὑπέδειξεν, ἔτι αὐτὸς τῇ οἰκείᾳ αὐτῷ χεεὶ τῶτο διεκράτει, ὅπερ ἀπὸ ἤβ' ἀνθρώπων (β) σάβρον καταλεφεθὼν, ἐπάνω ἤβ' ὕδατων ἔχμεῖναι ἐκ ἡδυνήθη.

β

Κ Ε Φ Α Α. λζ'.

Πεὶ Σαγκνίλῃς πρεσβυτέρῃς Χώρας Νουσίᾳς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Π**ΡΟ ἤβ' τεσσαράκοντα ἡμερῶν τέτων ἐθεάσω παρ' ἐμοὶ ὄντα ἢ τῇ ζωῇ ὠλαβεστάτην Σαγκνίλῃν τὸν πρεσβύτερον. ὅστις παρὸς μὲ ἐκ τῆς Νουσίᾳς Χώρας κατ' ἕκαστον ἐναυτ' ἔθος εἶχε τὸ ἔρκεσθαι. μοναχὸς δὲ τις ἐκ τῆς αὐτῆς Χώρας παρὸς τειῶν ἡμερῶν ἐλθὼν, τέτων ἢ αὐτῶν τετελεύτηκέναι ἔφησεν, ὅστις ἐν βαρεῖᾳ λύπῃ με κατέκαμψεν ἕξ τῆς ἀπαγγελίας ταύτης. τότε τῷ ἀνδρὸς καὶ ἐκτὸς σειραγμῶ τὴν τῆς γλυκύτητος αὐτῷ μείων ποιῶσθαι ἔχ ὑποφέρω, ἀλλ' ἐν ὅμοις ἐκτὸς πάσης ὑποσολῆς τὰς δυνάμεις ὡστὶ διηγῶμαι, ὡς ὡς εἶβ' γεγενηζόντων αὐτῷ ἱερέων μεμάθηκα, σφόδρα ἀ-

λη-

^a Becc. Crotoniensis. Nan. Crotcnensis.

α Mf. κάσπυ Κρωτόνιης.

β Mf. κενόν,

narrō; quas a vicinis ejus sacerdotibus ^a mira veritate & simplicitate præditi agnovi. Et sicut inter amantes se animos magnum caritatis familiaritas ausum præbet, a me plerumque ex dulcedine exactus, ipse quoque de his quæ egerat, extrema quædam fateri cogebatur. Hic namque quodam tempore cum in prelo Langobardi olivas premerent, ut in oleum liquari debuissent; sicut ^b jocundi erat & vultus & animi, utrem vacuum ad prelum detulit, laborantefque Langobardos læto vultu salutavit, utrem protulit, & jubendo potius quam petendo cum impleri sibi dixit. Sed Gentiles viri, qui tota jam die frustra laboraverant, atque ^c ab olivis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius molleste susceperunt, eumque injuriis infectati sunt. Quibus vir Domini lætiori adhuc vultu respondit, dicens: ^d Sic pro me oretis, istum utrem Sanctulo impleatis, & sic a nobis revertetur. Cumque illi ex olivis oleum defluere non cernebant, & virum Dei ad implendum utrem sibi insistere viderent, vehementer accensi, majoribus hunc verborum contumeliis detestari cœperunt. Vir autem Dei videns quod ex prelo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petiit, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prelum suis manibus jactavit. Ex qua protinus benedictione, tanta ubertas olei erupit, ut Langobardi qui prius diu incassum laboraverant, non solum sua vascula omnia, sed utrem quoque quem

Sanctulus benedictione olei copiam obrinet.

ληδοινῶν ἐκ πιπῶν ὄντων. τὰς δὲ ἐκ παρ' ἐμῆ ἢ αὐτῆ γλυκύτης ἐρωτωμένη, βιάζομένη μᾶλλον, ὀλίγα ὦν ἐπέπραχε διηγῆτό μοι. αἱ ψυχὰί γὰρ δι' ἀγάπης ἀλλήλαις εὐόμεναι, τὴν ἑαυτῶν παρρησίαν τίκτουσιν. ἔτος τοίνυν ἐν καιρῷ τινὶ Λογγοβάρδων τινῶν ἐλαίας ἀληθόντων, ἐκ ταύτης ἐκπιεζόντων, ὅπως ἔλαμον ὕξενέγκωσι, τύποις ἐπιστὰς (α) ἀσκὸν σάβυρον μεθ' ἑαυτῆ ἐπιφερόμενος, καθὼς ἔθος αὐτῶ ὑπῆρχε, ἐκ τῆ ψυχῆ καὶ (β) παρ' προσώπῳ ἐν δέφροσυνῃ εἶναι, τὰς κάμνοντας Λογγοβάρδους χαίρειντι προσώπῳ προσηγοῦντο, ἐκ τ' ἀσκὸν προσαγαγῶν, ἐπιτρέπων μᾶλλον, ἢ ὑπερ' αὐτῶν ἔλαμον αὐτοῖς τῶτον γεμίσαι ἔλεγον. οἱ δὲ ἐθνικοὶ ἄνδρες ἐκείνοι, θῆα τὸ πᾶσαν τὴν ἡμέραν εἰς ἀκαιρον (γ) αὐτὰς κάμνειν, ἔ' ἔλαμον ἐκ τῆς ἐλαίας ὕξενέγκαι μὴ δύνασθαι, τὰ ῥήματα αὐτῆ εἰς ἐδεὺ λοισιόμενοι, μεθ' ὑβρεων αὐτὴν ἀπεπέμποντο. οἷς ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος (δ) χαίρειντι πάλιν προσώπῳ ἀπεκείθη, λέγων. ἔτος δὲ ἔλαμον ὑπὲρ ἐμῆ, ἐκ τὸν ἀσκὸν τῶτον παρ' Σαγκάτω γεμίσατε, ἵνα ἔτος (ε) παρ' ἡμῶν ἵσσοσφίη. ὡς δὲ προερχόμενον ἔλαμον ἐκ τῶν ἐλαίων ἐκ ἐξέρων, ἐκ τὸν τῷ Θεῷ ἄνθρωπον παρὸς τὸ γεμιθῆναι τὸν ἀσκὸν ἐπιμένοντα, σφόδρα θυμωθέντες, ὑβρεσιν αὐτὴν (ς) πλείεσταις ἐκπειλάς ῥήματα ἀπεπέμποντο. ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος θεωρήσας, ὅτι ἱστ' ἐλαίων ἐκπιεζομένων, ἔλαμον ἕδαμῶς προήρκετο, ὕδωρ αὐτῶ δοθῆναι ἠνάσαστο. τῶτο δὲ, παύτων θεωρήτων, νυλόγησε, ἐκ ἐπ' αὐτῆς ἐκπιεζομένης ἐλαίας ταῖς ἰδίαις κερσὶν ἐρρίψεν. τῶτο δὲ γεγονότος, πσαύτη δύσοει τῷ ἐλαίῳ ἀποέρθη, ὡσεὶ τὰς Λογγοβάρδους, τὰς παρὸτερον εἰς ἀκαιρον κοπιῶντας, ἐ μόνον τὰ ἴδια σκεύη πάντα γεμίσαι, ἀλλὰ ἐκ τὸν ἀσκὸν, ὅνπερ ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος ἤγαγε, ἐκ χάειν δὲ αὐτῶ μεγίστην ἔχειν ὁμολόγησαι, ὅτι ἐλθῶν ἔλαμον ζητῆσαι, αὐτὸς θῆα τῆς ὕλογίας ὑπὲρ ἡτῆτο (ζ) δέδωκεν.

Ev

^a Editi virtute. Mox Nani. amantibus inter se animis.

^b Editi sicut jucundus erat & vultus & animo. Jucunditas in sanctis commendatur: de Macario. Vide Socrat. Sozom. Theodorit. Pallad. Ex Sammarth.

^c Prat. ab olivis exire oleum. . . non potuerat.

^d Quidam MSS. si mihi creditis. ius

Carn. si pro me ovetis.

α Mf. ἀσκὸν κενόν.

β Mf. παρ' σώματι.

γ Mf. αὐτῆς κοπιῶν ἔ' ἔλαμον ἐκ τῆς ἐλαίας μὴ δυναμένης ἐξενέγκαι, τὰ ῥήματα.

δ Mf. φειδῶν προσώπῳ.

ε Mf. ἀφ' ἡμῶν.

ς Mf. πλειότερας.

ζ Mf. ἠνάσαστο.

vir Dei detulerat, implerent, & gratias agerent: quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dedit quod postulabat.

Ecclesiam
S. Laurentii
restaurat, &
artifices po-
ne mirabili-
ter multi-
plicato nu-
meris.

Alio quoque tempore vehementer ubique fames incubuerat, & beati Laurentii martyris Ecclesia fuerat a Langobardis incensa. Quam vir Dei restaurare cupiens, artifices multos, ac plures subministrantes operarios adhibuit, quibus necesse erat ut quotidiani sumtus laborantibus sine dilatione præberentur. Sed exigente ejusdem famis necessitate, panis defuit; cæperuntque laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur foris, promittendo quod deerat: sed ipse graviter anxietate intus, exhibere cibum non valens quem promittebat. Cum vero huc illucque anxius pergeret, devenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridie panes coxerant, ibique incurvatus aspexit, ne forte panis a coquentibus remansisset. Tunc repente panem miræ magnitudinis, atque insoliti candoris invenit: quem quidem tulit, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumque omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisivit. Omnes autem quæ pridie panem coxerant, suum hunc esse negaverunt, atque panes suos numero integro se a clibano retulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum uno pane: ut omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit: & quia eis annonam præbuerat, indicavit; eisque ad perfectionem protinus invitatis inven-

Εν ἄλλῳ πόνῳ καιρῷ μέγιστος λιμός ἀπαταχῆ κατέλαβεν. ἐκκλησία δὲ τῆ μακαρίας Λαυρεντίας τῆς μάρτυρος ὑπο τῆ Λογγοβάρδων ἐμωρηθῆσα ὑπῆρχεν. ὡς δὲ τῆ Θεῆ ἀνδραπὸς αἰστανίσασαι ἐπιθυμῶν, πολλὰς τεχνίτας, ἕξ ἑργάτας δὲ πλείους συνήθροισεν. αἰάγκη ἔν ὑπῆρχε πλεῖ καθημερινῶ δαπάνῳ τοῖς κάμνονσι ὀδύσασθαι, ἐκπὸς ὑπερθέσεως πάσης. τῆς δὲ ἀνάγκης τὸ λιμὸς ἐπικειμένης, ὁ ἄρτος διέλειψεν. ἤρξαντο ἔν οἱ κάμνοντες δαπάνῳ ἐπιζητεῖν. δύναμιν γὰρ ἀρὸς τὸ κάμνειν ἔκ ἔχον ἐκ τῆς πείνης. τῶ τῶ δὲ ὁ τῆ Θεῆ ἀνδραπὸς ἀκείσας, λόγους αὐτῆς παρεμυθεῖτο ὑπὸ τῶν κάμνονσιν ὅτι ἔχει. σφόδρα δὲ ἐδούλει σενολαρέμενος, εὐ πᾶ μὴ ἔχειν αὐτὸν ὄσον προσενέγκη τροφῆν ὡς ὑπέσχετο, ὅθεν τε κἀκείσε ἐκ σενολαρίας (α) ὡσεὶ γύρῳ. ἔλθων δὲ ἐπὶ τινὰ κλίβανον, εὐ ὡ πρὸ ἡμέρας ἄρτους ἦσαν ὀπτήσασαι αἱ γειτνιαζοσάι αὐτῶν γυναικίς, ἐπικύψας, ἐθεώρει μὴ πολλάκις ἄρτος ἐκείσε εἰσπόμενον. αἰφνης ἔν ἄρτον θαυμαστῶ μεγέθους ἐκ αἰσωνίης (β) ἀσπρότητος αὐτῶν εὐρεν. τῶ τῶ δὲ ἐπάρας, ἀπενέγκαι τοῖς τεχνίταις ἐκ ἡθέλησε, μὴ πως ἀλλοτρίεα αὐτῶ ὑπάρχοντος, προσάσει δὲ ἀπαταχίας ὡπείσασαι ὑποπέσει. πρὸς ἔν τῆς γειτνιαζοσάς γυναικίς αὐτὸν ἐπενέγκας, πᾶσιν ὑπέδειξεν ἐρωτῶν, μὴ πως τινὶ αὐτῶν ἐκείσε κατελείφθῃ. πᾶσαι δὲ αἱ γυναικίς αἱ ἐκείσε ἄρτον ὀπτήσασαι, μὴ εἶναι τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀμολόγησαν, εὐ ἀπεραίῳ γὰρ τῆς ἐαυτῶν ἄρτους ἐκ τῶ κλίβανου λαβεῖν διίσχυεῖσθον. τότε ὁ τῆ Θεῆ ἀνδραπὸς ἀγαλλιάμενος, ἐπὶ λῆθε πρὸς τῆς πολλῆς τεχνίτας μετὰ εἰδὸς ἄρτι, ἐκ τέρας τῆς παντοδυνάμου Θεῆ δὲ καίσεσσαι παρεκάλεσε, ἐκ ὅτι δαπάνῳ αὐτῶς παρέχειν ἐμλύσεν. ὁθείας ἐκ ἐπὶ τὸ ἐστιαθῆναι προσκαλεσάμενος αὐτῆς, ἢ ὄρεθῆναι ἄρτον παρέθῆκεν. εἰς αὐτὸν δὲ αὐτῶν ἐμπληθύντων, πλείω κλάσασαι (γ) πεισθῆσαν, ὑπερ ἂ ὁ ἄρτος ἐκείσε ὑπῆρχε. ἕξ ἐν ἑτέρῳ δὲ ἡμέ-

α Μf. πειεῖτρεχῶ.

β Μf. λελόγητος.

γ Μf. πειεσῆσαν: forte ἐπεισεσῆσαν.

tum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo, quam ipse panis fuerat, fragmenta collegit. Quæ die quoque altero eis ad refectioem intulit; sed id quod ex fragmentis supererat, ipsa quoque, quæ apposita fuerant, fragmenta superabat. Factumque est, ut per dies decem omnes illi artifices atque operarii ex illo uno pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie, quod edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent.

PETR. Mira res, atque in exemplum Domini operis vehementer omnibus stupenda.

GREGOR. Ipse, Petre, multos de uno pane pavit per servum, qui ex quinque panibus quinque millia hominum satiavit per semetipsum; qui pauca feminis grana in innumera segetum frumenta multiplicat; qui ipsa quoque semina produxit ex terra, & simul omnia creavit ex nihilo. Sed ne diutius mireris quod in virtute Domini venerandus vir Sanctulus exterius fecerit, audi ex virtute Domini qualis interius fuit. Die etenim quadam a Langobardis captus quidam Diaconus tenebatur ligatus, eumque ipsi qui tenuerant, interficere cogitabant. Advesperascente autem die, vir Dei Sanctulus ab eisdem Langobardis petiit, ut relaxari, eique vita concedi debuisset: quod posse se facere omnino negaverunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cerneret, petiit ut sibi ^a ad custodiam tradi debuisset. Cui protinus responderunt. Tibi quidem eum ad custodiendum damus, sed ea conditione

ρα ἐκεῖνα αὐτοῖς φαγεῖν παρέθηκεν. ὁμοίως ἔν ἢ πάλιν χορταθέντες, τὰ ἔαρτα κλάσματα (α) ἐπεείσθουσιν. αὐτὰ τοίνυν τὰ πειροσθόντα κλάσματα πάλιν αὐτοῖς παρατίθων, γέγονεν, ὥστε ἐπὶ δέκα ἡμέρας πάντες ἐκεῖνοι οἱ τεκνίται, ἢ οἱ ἐργάται ὡς αὐτῶ τῶ ἐνός ἄρτου ζῶγοντες ἐχορταίζοντο. καὶ ἡμέραν γὰρ ὡς αὐτῶ ἐδίοντες, ὅσον φαγεῖν ἠδύναντο, πᾶτον πάλιν ἐπεείσθουσιν, ὅσον εἰς τὴν ἀνεῖον αὐτοῖς ἀρκίσει ἢ πειροσθῆσαι ἠδύνατο, καὶ ὁ μὲν ἄρτος ἐκεῖνος, τὰ τῶν ἐδιόντων σώματα ἀνεκαίνιζε πρὸς δύναμιν, ὡς δὲ ἦν κλασμάτων καὶ ἡμέραν ὑπερῆσαν.

ΠΕΤΡ. Θαυμασὸν πρᾶγμα ἢ σφόδρα ἐκπληκτον, πρὸς γὰρ τὸ θεωτοικὸν ὑπόδειγμα τὸ ἔργον τῆτο βλέπει.

ΓΡΗΓ. Αὐτὸς γὰρ ἢ καὶ, Πέτρε, ὡς τῶ δέκα αὐτῶ ὡς ἐνός ἄρτου πολλὰς ἐχορταίσαν, ὅσιν δὲ εἰαυτῶ ἐκ κέντε ἄρτων πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν (β) ἐπέπλησαν, ὅσιν ὡς ὀλίγων κόκκων σπερμάτων ἀπείρους καρπὸς ἦ γεννημάτων πληθύνει. ὅσιν ἢ αὐτῶ τὰ σπέρματα ἐκ τῆς γῆς προσήγαγεν, ἢ ὡς τὰ πάντα ἐκ τῶ μὴ ὄντος πεποιήκειν. ἵνα δὲ μὴ ἔτι (γ) πλέον θαυμάζῃς, τί ἔξωθεν ἐν τῆ τῶ κυεῖς δυνάμει ὁ σεβάσμιος ἀνὴρ Σάγκτελος ἐργάσατο, ἄκισσον, ποῖος ἐνδὸν τῆ τῶ κυεῖς δυνάμει ὑπῆρχεν. ἐν τινὶ ἡμέρᾳ ὡς κονὸς τις ὡς τῶ Λογγοβάρδων κρατηθεῖς, δεδεμένος παρ αὐτοῖς ὑπῆρχε, φονεῦσαι ἢ αὐτὸν οἱ τῆτον κρατήσαντες ἐβέλοντο. τῆς ἢ ἡμέρας πρὸς ἐσπέραν καταλαβόντες, ὁ τῶ Θεῶ ἀνθρώπος Σάγκτελος τῆς Λογγοβάρδης ἐδυσώπει, ὅπως τῶ ζωῶ τῆτο καείσανται. αὐτοὶ ἢ παντάσῃ τῆτο ποιῆσαι ἠρήσαντο. ἐν τῶ θεάσανται ἐν αὐτὸν ὅτι ἢ θάνατον αὐτῶ ἀσφαλῶς ἐψηφίσαντο, ἠτήσαντο αὐτῶ ἵνα κἂν ἐπὶ τῶ ὡς φυλάξαι αὐτῶ, τῶτον αὐτῶ ὡς ἐλωρήσωσιν. ἀποκείθεντες ἢ ἔπειον. ἐπὶ τῶ ὡς φυλάξαι μὲν (δ) διδόμεν σοι αὐτὸν, ἐπὶ δὲ ὄρω ποιῶτω, ἵνα ἐὰν ἔτις φύγη, σὺ αὐτῶ αὐτῶ ἀποθάνῃς. προθύμως ἢ τῆτο ὁ τῶ Θεῶ ἀνθρώπος καταδεξάμενος,

Mira ejus
caritas.

^a Val. cl. Germ. ad custodiendum.

α Mf. ἐπεείσθουσιν.

ε Mf. ἐχορταίσαν.

γ Mf. ἐπὶ πλέον.

δ Mf. δίδόμεν σοι.

interposita, ut si iste fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, praedictum Diaconum in suam suscepit fidem: quem nocte media cum Langobardos omnes somno gravi depresso aspiceret, excitavit & ait: Surge, & concitus fuge; liberet te omnipotens Deus. Sed idem Diaconus promissionis ejus non immemor, respondit dicens; Fugere, pater, non possum: quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulsit, dicens: Surge, & vade, te omnipotens Deus eripiat: nam ego in manu ejus sum, tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque Diaconus, & quasi deceptus in medio fidejussor remansit. Facto igitur mane Langobardi, qui Diaconum ad custodiendum dederant, venerunt, quem dederant petierunt; sed hunc venerandus Presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquirunt: Scis ipse melius quid convenit. Servus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum, ea morte me occidite, qua me occidi ipse permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Langobardis placuit, ut eum capite truncare debuissent: quatenus sine gravi cruciatu vitam ejus compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quod Sanctulus qui inter eos pro sanctitatis reverentia magni honoris habebatur, occidendus esset, omnes qui in eodem loco inventi sunt Langobardi convenerunt (^a sicut sunt

ἢ προλεχθέντε δῆλον ἐν τῇ ἐαυτῆ ἀντιδύσαστο πίσει. ἀπὲρ δὲ τὸ μεσονύκτιον, ἐν ὕσφ πάντας τῶν Λογγοβάρδων ὑπνω βαρυτάτω κατεχομένους ἐδέαστο, ὕπνιστας ἢ δῆλον, πρὸς αὐτὸν εἶπεν· ἀνάστα, καὶ μετὰ σαυτῆς φεύγε, (α) λυτρώσεται σε ὁ παντοδύναμος Θεός. ὁ δὲ ἐν αὐτῶν δῆλονος τῆς ὑποχρέσεως αὐτῆ ἐκ ἀμνημονῶν, ἀπεκείθη λέγων· φυγεῖν, πάτερ, εἰ δύναμαι, ἐγὼ γὰρ φύγω, ἀνυπερδέτης ὑπὲρ ἐμῆ σὺ ὑποδύσασαι. ὁ δὲ Θεὸς ἀνδρῶπος Σάγκτελος ἔτερον πρὸς τὸ φυγεῖν κατήπειγε, λέγων· ἀνάστα καὶ ἀπελθε, ὁ παντοδύναμος Θεός λυτρώσεται σε. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆ εἰμι, καὶ ποῦτον (β) εἰς ἐμὲ ποιῆσαι δύναται, ὅσον αὐτῶν παρακαθήσει. ἔφυγε τοίνυν ὁ δῆλονος, καὶ ὡς ὅτι ἀπατηθεὶς ὁ ἀντιφανθῆς, ἐν τῶν μέσφ ἀπέμεινε. πρῶτας δὲ γενομένης οἱ Λογγοβάρδοι οἱ ἢ δῆλονος ἐπὶ τὸ φυλακισθῆαι τῶν πρεσβυτέρων παραδόντες, πρὸς αὐτὸν ἦλθον, ζητοῦντες ὄνπερ αὐτῶν παραδόντων. ὁ δὲ διαβεβησας πρεσβύτερος πρὸς αὐτῶν ἔφη, φυγὴ ἢ δῆλονος ἀνάστα. ἐκείνοι δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· τὸ πᾶς ἐσοικηθήσῃ, αὐτῶν καλῶς ἐπίστασαι. ὁ δὲ τῶν κυεῖν δέλος παρακαθῆς εἶπε· γινώσκω. ἔπειτα δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· καλῶς ἀνδρῶπος εἶ, καὶ εἰ δέλωμέν σε (γ) ἢ καὶ κειτνεῖων παραφάρων καλῶσαντες φονεῖσαι. ἐπίλεξε ἐν θάνατον οἷον δέλει. πρὸς ἔς ὃ τῶ Θεὸς ἀνδρῶπος ἀπεκείθη, λέγων· ἐν τῇ χειρὶ τῶ Θεὸς εἰμι, ἢ οἷω θανάτῳ αὐτῶν με παρακαθήσει ὑποδύσασαι, αὐτῶν με φονεῖσατε. τότε πᾶσι τοῖς εἶσιν ἐκέισε Λογγοβάρδοις ἤρεσεν, ὅπως αὐτῶν τῶν κειτνεῖων ὑποδύσασαι, ὡς ἀνδρῶ (δ) βαρυτάτης κείσεως συμπραθητικῶ θανάτῳ ἢ ζωῶν αὐτῶν ἀπαλλάξωσι. διαγίνοντες τοίνυν οἱ ἐν τῶν τόπῳ ἐκείνῳ ὄντεντες Λογγοβάρδοι, ὅτι Σάγκτελος ὁ μεταξὺ αὐτῶν διὰ ἀγιοσύνης σέβας ἐν μεγίστῃ τιμῇ ὑπάρχων, φονεῖσθαι ἤμελλεν, πάντες σιωπῆσαν, τῆσιν αὐτῶν ἀμόνητι χρώματι, ἀφραϊνόμενοι, (ε) καὶ ἐν ὀρδίῳ εἶσαντες, ἢ θάνατον αὐτῶν ἐξεδέχοντο. τῶν δὲ ἀνδρῶπων τῶ Θεὸς ἐν τῶν μέσφ αὐτῶν εἰσαχθέντος, ἐκ πάντων ἢ ἀνδρῶν ἢ ἐν δυναστείᾳ σώματος

Ut fratrem a morte liberet, fumo vitæ discernimini se exponit.

^a Lyr. ius Aud. Gem. & sicut sunt... ad spectaculum mortis circumsteterunt. Inter ipsas itaque acies. Nan. acies Langobardorum. Et mox armatos Langobardos.

^a Mf. λυτρώσεται σε.

^β Mf. εἰς ἡμᾶς ποιῆσαι, ὅσον ὁ θεὸς παρακαθήσει.

^γ Mf. ἢ βασιάνων παρακαθήσει.

^δ Mf. βαρυτάτης βασιάνων... τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπαλλ.

^ε Mf. ἐν ὀρδίῳ, adverbialiter,

nimiæ crudelitatis) læti ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus viris fortibus electus est unus, de quo dubium non esset quin uno ictu caput ejus abscinderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petiit, ut sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se stravit & oravit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus^a interfector calce pulsavit ut surgeret, dicens: Surge, & flexo genu tende cervicem. Surrexit autem vir Domini, genuflexit, cervicem tetendit, sed tenso collo eductam contra se spatulam intuens, hoc unum publice fertur dixisse: ^b Sancte Johannes, fuscipe illam. Tunc electus carnifex evaginatum gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus levavit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente dirigit, & erecto in cœlum gladio brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Langobardorum turba quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis favorem conversa, mirari cœpit, virumque Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat cujus sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aere ligasset. Itaque postulatus ut surgeret, surrexit: postulatus ut brachium sui carnificis sanaret, negavit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante juramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidat. Sed Langobardus idem, qui, ut ita dicam, brachium contra Deum tendendo perdiderat, poena sua exigente compulsus est

Orationis
armis liberatur.

Carnificem
sibi paratum, divinitus percussum, qua lege sanaverit.

^a Comp. *carnifex*.

^b Haud dubie Baptista, quem Langobardi maxime coluisse ait Paul. Diac. l. 5. c. 6. De templo eidem a Theodelinda ædi-

πος ἐπελέχθη εἷς, ὡς εἰ διδάσκει ἐν τῷ, ὅτι ἐν ἐνὶ κρέματι τῷ κεφαλῷ αὐτῶ ἀποτέμναι. ὁ δὲ δὴλαβέστας ἔπος ἀνὴρ, μέσον αὐτῶν εὐόπλων ὄντων προσεχθεὶς εἰς τὸ ἑαυτῶ ὄπλον εὐθέως ἀνέδραμνεν. ἠτήσατο γὰρ ὅπως αὐτῶ (α) ὀλίγη ἀδεία τῷ δέξασθαι ἀδραχέθῃ. τότε δὲ γεγονότος, ἐὼ τῆ γῆ ἑαυτὸν ὑπερβόσας, δέχεσθαι ἤρξατο. μικρὸν δὲ κλονίσαντος αὐτῶ ἐν τῇ δόχῃ, ὁ ἐπιλεχθεὶς ἄρως τὸ φονεῦσαι αὐτῶ, τῆ τῶ ποδὸς αὐτῶ λακταία τῶτον ἐνυξε, λέγων ἀνάστα, ἔκ κλίνας γόνυ ἐκτείνον σε ἢ ἀνχίνα. ἀνάστας δὲ ὁ τῶ Θεῶ ἀνδρῶπος καθῶς προσετάγη πεποιήκειν. ἐκταθέντος δὲ αὐτῶ τῶ ἀνχίνος, ἐν τὸ ξίφος καθ' αὐτῶ γυμνωθέντε δασάμενος, τῶτον ἢ ἕνα λόγον, καθῶς λέγεται, δημοσίως εἶπεν. ἄγιε Ἰωάννη, δέξαι αὐτὸ. τότε ὁ ἐπιλεκτός ἐν σαρκοβόρος ἐκείνος, γυμνὸν τὸ ξίφος κρατῶν ἐν ἰσχύει ἢ βραχίονα εἰς ὕψος ἐπήρην ἐπὶ τὸ κρῆσαι αὐτῶ, καταγαγεῖν δὲ αὐτὸ ἐδάμῳς ἠδυνήθη. ὑψώσαντος γὰρ αὐτῶ ἐν τῶ αἰεὶ ἢ μάχαιραν, ἄφνω ὁ βραχίον αὐτῶ ἀκλήνης ἀπέμενεν. πότε ἀπῆας ἢ Λογγοβάρδων ὁ θόρυβος, ἢ εἰς δέειν τῶ θανάτου ἀδραχέγονότων, εἰς αἶνον Θεῶ μετεστράφη, ἔκ θαυμάζειν ἀρξάμενοι τὸν τῶ Θεῶ εὐδρωπον (β) μετὰ φόβῳ εἰείοντο. φανερός γὰρ ἀπεδείχθη ποίας ἀγιοσιμίας ὑπῆρχεν, ὅστις ἢ τῶ σαρκοβόρῳ ἀνδρὸς βραχίονα ἐὼ τῶ αἰεὶ ἔδρασε. ἀδραχέθεις τοίνυν αἰεὶς, ἐν ἐδυσώπου αὐτὸν ἵνα ἢ βραχίονα τῶ αὐτῶ σαρκοβόρῳ ἀνδρὸς ἰάσεται. ὁ δὲ ἄγιος ἔπος ἀνὴρ θρανεβάλλετο, λέγων. ἐδάμῳς ὑπὲρ αὐτῶ εὐχόμεαι, εἰ μὴ πρότερον ὄρκον μοι δόσῃ, ὅτι μετὰ τῆς κερδὸς πύτης Χριστιανὸν ἀνδρῶπον ἐ φονεῖσει. ὁ δὲ Λογγοβάρδος ἐκείνος, ὅστις κατὰ τῶ Θεῶ (ἵνα ἔπος εἶπω) βραχίονα ἐκτείνας, τῶτον ἀπάλεσε, ἢ βασάνῳ αὐτῶ κατεπειγόμενος, ἵναγκάθῃ ὁμῶσαι τῶ μηδέποτε Χριστιανὸν ἀνδρῶπον φονεῦσαι. τότε ὁ τῶ Θεῶ ἀνδρῶπος ἐκέλευσεν αὐτῶ, λέγων. κατένεγκε τῷ χεῖρά σε κάτω. ὅστις ἀδραχέθῃ ταύτῃ κατήγαγε, τῷ δὲ μάχαιραν εὐθέως εἰς τῷ θήκην αὐτῆς ἔβαλεν. ἀπαντες δὲ οἱ Λογγοβάρδοι, τοιαύτης δυνάμεως ὄντα ἢ ἀνδρα γνωείσαντες, πρόβατα ἐν βόας καὶ

I i 2

ficato, videtis eundem Paul. Diac. l. 4. c. 22. Ex *Sammnar*.

^a Ms. ὀλίγη ἀδεία.

^β Ms. μετὰ φόβῳ ἐπίσθλον. φανερός γάρ.

jurare, se Christianum hominem nunquam occidere: Tunc vir Domini præcepit, dicens; Depone manum deorsum. Qui statim deposuit. Atque illico adjunxit: Remitte gladium in vaginam. Et statim remisit. Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boves & jumenta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Domini tale munus suscipere renuit; munus autem bonæ mercedis quæsit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captivos quos habetis, mihi tribuite, ut habeam unde pro vobis debeam orare. Factumque est: & omnes captivi cum eo dimissi sunt, atque superna gratia disponente, cum se unus pro uno morti obtulit, multos a morte liberavit.

PETR. Mira res, & quamvis hæc ab aliis & ipse cognoverim; vere tamen fateor, quia mihi quoties narratur, innovatur.

GREGOR. Nihil in hac re in Sanctulo mireris: sed pensa, si potes, quis ille spiritus fuerit, qui ejus tam simplicem mentem tenuit, atque in tanto virtutis culmine erexit. Ubi enim ejus animus fuit, quando mori pro proximotam constanter decrevit, & pro temporali vita fratris unius suam despexit, atque sub gladio cervicem tetendit? Quæ ergo vis amoris ^a illud cor tenuit, quod mortem suam pro unius salute proximi non expavit? Scimus certe quia idem venerabilis vir Sanctulus ipsa quoque elementa litterarum bene non noverat, legis præcepta nesciebat: sed quia plenitudo legis est caritas, legem totam in Dei ac proximi dilectione servavit; & quod foris in cognitione non noverat, ei intus ^b vivebat in

ἔτερα πλῆρη, ὅς ἂν ἦσαν (α) περιούσιον, δῶρα αὐτῶν προσφέρειν ἠγωνίζοντο. ἀλλ' ὁ τῷ Θεῷ ἀνθρώπος τοιαῦτα δῶρα δεξαδίμω ἐκ ἠθέλησε. μᾶλλον δ' μισθὸν ἀγαθῶν δῶρον ἐζητήσῃ, λέγων· ἰά μοι (β) θέλετε τίποτε δῶρον δωρησάσθαι, τὸς αἰχμαλώτους ὄλους ἕς ἔχετε χαεῖσαδέ μοι, ἵνα ἔχω πόθεν ὑμῖν φεῖλω δεξαδίμω. γέγονε τῆτο τοῖνον, καὶ πάντες οἱ αἰχμάλωτοι οἱ μετ' αὐτῷ ἀπελύθησαν. ἔτι γὰρ ἡ ἀνοήτων ἀκονόμενος πρόνοια, ἵνα ὡς ὄσφ' αὐτῶν μόνον ὑπὲρ ἐνὸς τῶ θανάτῳ προσήγαγε, πολλὰς ἀπὸ θανάτου λυτρώσεται.

PETR. Θαυμάσιον ὄντως πράγμα. τῆτο δ' ἔξ' παρ' ἑτέρων ἀκήκοα ἀληθὲς ὑπάρχειν. πλὴν ὁμως ὁμολογῶ ὅτι ὁσάντις μοι (γ) ῥίσκειται, ἀνακαινίζεται ἐν' ἐμοί.

ΓΡΗΓΟΡ. Μὴ θαυμάσιος ἐν τῷ Σαγκυκῶν ἀδελφῶν τῷ πράγματος τῆτο, ἀλλ' ἐὰν δύνασαι, κατανόησον ὅποιον ἐκείνους τὸ πνεῦμα ὑπῆρχεν, ὅπερ αὐτῶν τ' λογισμὸν ἔτι ἀκέραιον διεκράτησε, καὶ ἐν τούτῳ ὑψέει δυνάμει ἀνήγαγε. πῶ γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ ὑπῆρχεν, ὅταν ὑποθανεῖν δεῖν τ' πλησίον ἔτι προθύμως ἠπέεγετο, καὶ δεῖν τῶ ἐνὸς ἀδελφῶν πρόσκειρον ζωὴν ἰδίαν ὑπερεῖδε, καὶ τ' αὐτῶν τῶ ἀχρῆλον ἐπὶ τῶ μάχεσθαι ἐξέτενε; ποία δ' ἐπίταξις πόθεν τῶ ἐκείνους καρδίαν κατέειλεν, ὅτι τ' θάνατον ὑπὲρ τῆς τ' πλησίον σωτηρίας ἐκ ἐδειλίασε; τὸ δ' θαυμασιώτερον, ὅτι ἐδὲ γράμματι ἠπίεετο. ἐν βιβλίῳ γὰρ γινώσκουμεν, ὅτι ὁ αὐτὸς βλαβερός ἀνὴρ Σάγκυκτος, ἐδὲ αὐτῶν τῶ σοικῆα τ' γραμμάτων καλὸς ἦδει, τὰ τῶ νόμους προσάγματα ἐκ ἠπίεετο. ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη, ὅλον τὸν νόμον ἐν τῷ Θεῷ καὶ τῷ τῶ πλησίον ἀγάπῃ ἐφύλαξεν. καὶ ὅπερ ἔξωθεν δεῖν μαθήσεως ἐκ ἦδει, ἐνδον

^a Carnot. *illam continuit.*

^b Alii *vigebat.*

^a Ms. *πρὸςδύοντες.*

^β Ms. *θιλητέ τίποτε.*

^γ Fortasse, *ἀπὸ τῶ ῥίσκεισθαι*, in vulgus spargi, de qua voce consule Gloss. Cangii. In ms. legitur, *λεγεσται.*

Munera ex præda re-nuit.

Captivorum omnium liberatam obtiact.

Licet Presbyter, vix litterarum elementa noverat.

amore. Et qui nunquam fortasse legerat quod de Redemptore Johannes Apostolus dixit: *Quoniam sicut ille pro nobis animam suam posuit; sic & nos debemus pro fratribus animas ponere*: tam sublime Apostolicum præceptum faciendo magis, quam sciendo, noverat. Comparemus, si placet, cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Ubi hæc nostra jacet, ibi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quasi inter fructifera arbuta positi, odoramus poma, nec manducamus: ille virtutum fructus carpere noverat, quamvis hos in verbis a odorare nesciebat.

i. Johan. 3. 16.

Ejus ignorantia quam docta.

a

Cur boni quique subtrahantur, aut paucissimi sint.

PETR. Quidnam, quæso te, esse existimas, quod boni quique subtrahantur: & qui vivere ad ædificationem multorum poterant, aut penitus inveniri nequeunt, aut certe jam omnimodo rarefcunt?

GREGOR. Malitia remanentium meretur, ut hi qui prodesse poterant, festine subtrahantur: & cum mundi finis appropinquat, electi tolluntur, ne deteriora videant.

Psal. 57. 1.

Hinc enim Propheta ait; *Iustus perit, & nemo est qui recogitet in corde suo; & viri misericordia colliguntur, quia non est qui intelligat.*

Jerem. 50. 26.

Hinc rursus scriptum est: *Aperite, ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides.* Hinc Salomon

Eccles. 3. 5.

ait: *Tempus mittendi lapides, & tempus colligendi.* Quo igitur finis mundi urget, eo necesse est ut vivi lapides ad ædificium cœlesti colligantur: quatenus Jerusalem nostra in mensuram suæ constructionis excrescat. Nec tamen ita omnes electos subtrahi credimus, ut foli in mundo perverfi remaneant: quia nunquam peccatores ad lamentum pœnitentiæ redirent, si

δον πρὸ πρόθω ἐν αὐτῷ ἔζη. καὶ ὅστις ἐδέποτε πωλλάκις αἰέγων, ὅτι Ἰωαννὴς ὁ ἀπόστολος ἀπὸ τῆς λυθωτῆς ἡμῶν Ἰουδαίας εἶπεν· ὅτι ὡσπερ αὐτὸς ἦ ψυχὴ αὐτῶ ἔθηκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑφέλομαι ἕξ ἡμεῖς ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. ἔπο τὸ ἀποστολικὸν καὶ ὑψηλὸν ἔπιτο ἀπόσταγμα ἔργῳ ἐπλήρωσεν, ἥσπερ μάλλον ἐξέ γνώσεως αὐτὸ ἠπίεσται. παρεκασαμβύσει τόνω, εἰὰ βέλει, μετὰ ταύτης τῆς ἡμετέρας ἀμαθῆς εἰδήσεως ἢ ἐκείνης πεπαιδευμένω ἀγνωσίω, πᾶ ἄυτη ἢ ἡμετέρα κείται, ἕξ πᾶ ἢ ἐκείνης κατάστασις ὑπέρεται. ἡμεῖς γὰρ ἐν δυνάμει λόγον ἐλάκενα ὀμιλοῦντες, ὡσπερ μετὰ ξύ κερπίμων δένδρων ἐσῶτες, ὀσφραυόμεθα μὲν ἢ ὀπώραν, ὅξ αὐτῆς ὃ φαργῖν ἢ δυνάμεθα. ἐκείνος δὲ ἔργῳ τῶ κερπῶ δράξασθαι ἐγίνωσκεν, ὅστις ἐξέ ῥημάτων ὀσφραίνεθαι ἐκ ἠπίεσται.

PETR. Τί γὰρ εἶναι ἑσολαμβάνης αἰτῶ, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες σιωπῶμας μεθίστανται, οἵτινες ζῆσαι εἰς οἰκοδομὴν πολλῶν ἠδύνατο· ἕξ εἰ τὸ καθόλου ὀρεθῆναι ἢ δύνανται, εἰ ἢ ἕξ ὀρεθῆσιν, ἀρμοὶ ὀείσκονται;

ΓΡΗΓ. Ἡ κακία τοῖς ὀπομένωσιν ἀρμόζει. ἐξέ γὰρ τῶτο μετὰ σπαθῆς ἀφροντα ἐκείνοι, οἵτινες ἠδύνατο εἰς ὀφέλειαν ἐτέρων εἶναι. ἵνα μὴ τῶ τέλους τῶ κόσμω πλησιάζοντες, δυσκολώτερα θεάσωνται. ἀπὸ γὰρ τῆς ἕξ ὀ προφήτης λέγει· δίκαιος ἀπώλετο, ἕξ ἠδὲ οἱ ἐξελογιζόμενος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ, ἕξ οἱ ἢ ἐλεημοσύνης ἀνδρες σιωχόνται, ὅτι ἐκ ἕσιν ὀ σιωπῶν. ὄθεν πάλιν γέγρασται· ἀκούξατε, ἵνα ὀξέλθωσιν οἱ κατασφραυνοῦντες αὐτῶ· ἀρατε ἐκ τῆς ὀδῆ τῆς λίθης. ἐξέ γὰρ τῶτο ἕξ ὀ Σολομὸν λέγει· κερπὸς τῶ βαλεῖν λίθης, ἕξ κερπὸς τῶ συναγαγῆν λίθης. ὡσε ἕξ ἀπὸδόντος λοιπὸν τῶ τέλους τῶ κόσμω, ἀναγκάων ὑπάρχει ἵνα λίθοι ζῶντες εἰς τῶ ἕρανιον οἰκοδομῶ σαρβῶσιν, ὅπως ἢ ἡμετέρα ἱερσαλήμ ἐν πρὸ τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς μέτρῳ ὑπεραυξήση. ἕξ παύτας δὲ τῆς ἐκλεκτῆς μετῶσῆναι πιστεύομα, ὡσε μόνως τῆς ἐξελείφης ἐν τῶ κόσμῳ ὀπομείναι. ἐπειδὴ ἀδέποτε εἰς ὀδυρμὸν μεπνοίαν οἱ ἀμαρτωλοὶ ὑπέσρεφον, εἰὰ ὀδαμῶς ὑπ-

a Gerin. & plur. Norm. odorari.
b ius Carn. quia igitur mundi finis

surgit.

nulla essent bonorum exempla, quæ eorum mentem traherent.

PETR. Incassum subtrahi bonos queror; qui perire catervatim & malos video.

CAPUT XXXVIII.

De visione Redempti Ferentinæ civitatis Episcopi.

GREGORIUS. **H**Acde re nihil, Petre, mireris: nam Redemptum Ferentinæ civitatis Episcopum vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem ex hoc mundo migravit, tua dilectio cognitum habuit. Hic sicut mihi adhuc in monasterio posito valde familiariter ^a jungebatur, hoc quod ^a Johannis junioris prædecessoris mei tempore de mundi fine cognoverat, sicut longe lateque claruerat, a me requisitus mihi ipse narrabat. Ajebat namque, quia quadam die dum ^b parochias suas ex more circuiret, pervenit ad Ecclesiam beati ^c Euty-
chii martyris. Advesperascente autem die stratum fieri sibi juxta sepulcrum Martyris voluit, atque ibi post laborem quievit: cum nocte media, ut assererat, nec dormiebat, nec perfecte vigilare poterat, sed depressus, ut solet, fomno, gravabatur quodam pondere vigilans animus: atque ante eum idem beatus martyr Euty chius adstitit, dicens: Redemte, vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit universæ carnis, finis venit universæ carnis, finis venit universæ carnis. Postquam trinam vocem visio martyris, quæ mentis ejus oculis apparebat, evanuit.

^a Scilicet Johan. III.

^b Vicos, vicanasque ecclesias. Hoc sensu occurrit in appendice oper. Greg. Tur. in Synod. ad Ægidium pag. 1341. Ex *Sammart.*

^c Germ. & 2us Theod. *Juthici.* 1us Car. *Justici.* 2us. *Justini.* Comp. *Zori-*

ἦρχον ἢ ἀγαθῶν τὰ ὑποδείγματα, καὶ ἢ νῦν ἐκείνων ἐπισημαίμενα.

ΠΕΤΡ. Εἰς κενὸν λοιπὸν ἐπιζητῶ, ὅθεν τί ἀγαθοὶ ὑποσύρονται, ἐν ὅσῳ τὰς πολλὰς ἀναμιβόλους ὑπολλυμένους θεωρῶ.

Κ Ε Φ Α Λ. λη'.

Πεεὶ τῆς ὀπτασίας Ρεδέμπτου ἐπισκόπου πόλεως Φερεντίνης.

ΓΡΗΓΟ- **Π**ΕΡΙ τῆς πράγματος τῆς ΡΙΟΣ. **Π**ηδὸν, Πέτρε, θαυμάσιος. ἢ ἡδὲ βλάβεσάτων τῆ ζωῆ ἀνδρα Ρεδέμπτου, ἢ Φερεντίνης πόλεως ἐπίσκοπον, ἢ πρόταυτης τῆς ἐπικτείας ἐκ τῆ κόσμου τῆς μεταξάντα ἢ σὴ ἀγάπῃ ἐν γνώσει εἶχεν. ὅστις ἐστὶ ἐν τῷ μοιασμένῳ (α) ὑπάρχοντί μοι, σφόδρα μοι παρρησιαστικῶς ἐπλησίαζε. τῆτο ὃ ὅπερ διηγῆμαι, καὶ Ἰωάννης ὁ ἕκατος ὁ προφησιασμένος με ἔγνω, ὅστις ἀρτίως ἐν τῷ κόσμῳ τῆς μετῆλθε, καὶ πᾶσι δὲ ὅθεν πλάτῃς ἐδηλοποιήθη. ὁ αὐτὸς ἐν Ρεδέμπτου παρ' ἐμῶ ἐρωτηθεὶς, διηγῆσάτο μοι, λέγων· ὅτι ἐν τινι ἡμέρᾳ τὸ παρόχια αὐτῶ κατὰ τὸ ἔθος γυροδῶν, ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶ μακαρίων μάρτυρος (β) Εὐτυχίου. ὁψίας ὃ γενομένης, ἢ κλίνῃ αὐτῶ πλισίον τ' σὸρῶ τῶ μάρτυρος γενέσθαι προσέταξεν. ἐκεῖσε ἐν ἐκ τῶ κόπῃ αἰσπαύσατο. πεεὶ ὃ τὸ μεσονύκτιον, καθὼς ἔλεγεν, ἔτε παντελῶς ἐκοιμᾶτο, ἔτε πάλιν γρηγορῆσαι ἠδύνατο. ἀλλὰ καθὼς πολλάκις συμβαίνει, (γ) βεβαρυμένος ἐκεῖτο. ἢ ὃ ψυχὴ ἐγρηγόρει. ὃ ἐν αὐτῶ μακαρίων μάρτυρος Εὐτυχίου παρέση αὐτῶ, λέγων. Ρεδέμπτου, γρηγορεῖς; ὕπνιεθεῖς ὃ αὐτῶ, εἶπε, γρηγορῶ. ὃ ὃ πρὸς αὐτῶ ἔφη· τέλος ἔρχεται πάση σαρκί, τέλος ἔρχεται πάση σαρκί, τέλος ἔρχεται πάση σαρκί. μετὰ ὃ τῶ τεροσλῶ ταύτῃ φωνῆ, ἢ ὀπτασία τῶ μάρτυρος ἢ φαιεῖσα τῶ νοσοῖς αὐτῶ ὀφθαλμοῖς, ἀφανῆς γέγονε. τότε ὃ τῶ Θεῶ ἀνδρωστος αἰεση, ἢ ἐαυτῶ ἐν τῶ τ' ὀκλῆς πένθει δέδωκεν. ὀθῆως ἐν ἐν τῶ ἔρατῶ τῶ φοβερά ἐκεῖ-

ci. 1us Theod. *Judici* Nan. & S. M. *Jotici.* Alii vel *Euty chii,* vel *Euty cii.*

^a Mf. ὑπάρχοντός μου.

^β Mf. *Ιετικῶ.* Idem nomen semper legitur infra.

^γ Mf. *βεβαρημένος.*

Redempti in
suarum pa-
rochiarum
visitatione
assiduitas.

b

c

a

β

γ

De malis
orbi & urbi
imminentibus
caelitus
pizmonetur.

Tunc vir Dei surrexit, seque in orationis lamentum dedit. Mox enim illa terribilia in caelo signa secuta sunt, ut hastæ atque acies igneæ ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Langobardorum gens de vagina suæ habitationis educta, in nostram cervicem grassata est, atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudi-^a a quasi spissæ segetis more surrexerat, succisum aruit. Nam depopulatæ urbes, everfa castra, concremata Ecclesiæ, destructa sunt monasteria virorum ac feminarum,^b defolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore destituta, in solitudine vacat terra, nullus hanc possessor inhabitat, occupaverunt bestię loca, quæ prius multitudo hominum tenebat. Et quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos vivimus, finem suum mundus jam non nuntiat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius æterna quærere, quanto a nobis cognoscimus velociter temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mundus fuerat, etiam si blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum: at postquam tot flagellis premitur, tanta adversitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat, quid nobis aliud quam ne diligatur clamat? Multa autem fuerant quæ adhuc de electorum factis narrari debuissent, sed hæc silentio sup-
primo, quia ad alia festino.

Hom. 6. l. 2.
in Ezech.
circa finem.

Mundus ab
amore suo
nos deterret.

PETR. Quia multos intra sanctæ Ecclesiæ gremium constitutos, de vita animæ post mortem carnis perpendo dubitare, quæso ut debeas,^c vel quæ ex ratione suppe-

^a Comp. quasi spicarum segetis.
^b Becc. & Big. 2us Carn. deferta. ius & 3us Carn. dissoluta. Mox ius Car. omni cultura.
^c Excusi vel quæ ex ratione possit agnoscere, vel si. Mox Nan. qui dubitabant ...

ἐκεῖνα σημεῖα ἐπιπολεῖσθαι. ῥομφαῖαι γὰρ καὶ ἄκναι εἰς ἐμπύρον ἐκ τῆς μέσης τῆς βορρῆς εἰσελάθησαν. τὸ τριναῦπε δὲ λοιπὸν τὸ θυεῖδες ἦ. Δογγολοβάρδων ἔθνος, ἐκ τῆς κατοικήσεως τῆς τόσων αὐτῶν ἔξελθόν, παρ' ἡμετέρων τραχίλω ἐπετέθη. ἔτι τὸ σφοδρὰ πυκνωθεὶς, δίκην γενήματος, πληθὺς ἦ ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ τῇ γῆ ἐπανασάντες, ἔτοι ἐκκόφαντες ἔξήραν. ἀλλ' οὐδ' ὄχι αἱ πόλεις ἀπέμειναν, κατεσφάφισαν κάτρα, (α) ἐπεπυέθησαν ἐκκλησίαι, κατελύθησαν μοναστήρια ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. τὰ προάσια δ' ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελείας, (β) ἔρημα καταλειφθέντα, ἀργὴ ἢ γῆ, καὶ εἰς ταῦτα νομόμοιτος κατοικεῖ. ἐπελάθοντο τὰ θεία ἦ τοπίων, ἄπερ πρότερον τὸ ἦ ἀνθρώπων πληθὺς κατεκράτει. καὶ τί μὲν ἐν ἑτέροις μέρεσι τῆς κόσμου πράττεται, ἐκπίσταμαι· ἐπεὶ ἐν ταύτῃ τῇ γῆ ἐν ἡμῶν κατοικίμεν, τὸ τέλος αὐτῶν ὁ κόσμος ἐχὶ λοιπὸν μινύει, ἀλλὰ φανερῶς δείκνυσιν. ὅθεν ἀναγκαστὸν ἐστὶν ἡμᾶς ποσῶτον πεπονημένους τὰ αἰώνια ζητῆσαι, ὅσον γνωσσομεν τὰ πρόσκαιρα παρ' ἡμῶν ἐκπεφυγέναι. βδελυκτὸν ἡγόμενοι τῶτον ἢ κόσμον, εἰ καὶ ἐκολακίζετο, ὅτε ἐν τοῖς πράγμασι κατὰ δόξαν, τὸ ψυχρὸν (γ) ἐκδηλάζων. ποσάτως γὰρ μάστιγι βαρβόμενος, καὶ ποσάτη ἄσροφῆ θλιβόμενος, ἔτι ποσῶτος ἡμῶν πόνης κατ' ἡμέραν διπλασιάζων, ὅθεν ἕτερον εἰ μὴ ἵνα μὴ ἀγαπηθῆ παρ' ἡμῶν κραυγάζει. πολλὰ ἐν ἀκμῇ ὑπάρχουσιν ἐκλεπτοῦ πράξεις, ἄπερ δηγῆσασθαι (δ) ὄφελον. ἀλλὰ ταῦτα σιγῇ καλῶστω ἄρα τὸ εἰς ἑτέρα με ἀσβῶδεν.

PETR. Πολλὰ ἦ ἔνδον ὄντων τῆς κόλπης τῆς ἀγίας τῆς Θεῆς ἐκκλησίας διαζόντας κατανοῶ, περὶ τῆς ζωῆς τῆς ψυχῆς μετὰ τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον. δυσωπῶ ἔν, ἵνα ἄπερ δικαίως ἔξαιτωῦται, ἑπῆς, ὑπὲρ τῆς ἦ

finire, quod habet & Prat.
^a Mf. ἐπεπυέθησαν.
^β Mf. ἐκατελείφθη.
^γ Mf. ἐκθλιβόν, & paulo post, λυπέμενος προ θλιβόμενος.
^δ Mf. ὄφελον.

tunt, vel si qua animarum exempla animo occurrunt, pro multorum ædificatione dicere: ut hi qui suspicantur, discant cum carne animam non finiri.

GREGOR. Laboriosum valde hoc opus est, & maxime occupato animo atque ad alia tendenti. ^a Sed si sunt quibus prodesse ^a valeat, voluntatem meam proculdubio postpono utilitati proximorum, & in quantum Deo largiente valeo, quod anima post carnem vivat, ^b subsequenti hoc quarto volumine demonstabo.

^a Pler. Norm. *valeam.*

^b S. M. consulto *delevit subsequenti hoc*

ἢ πολλῶν οἰκοδομῆς, οἷα τῆ ψυχῆ σα υπεισέρχονται ὑποδείγματα, ὡσε τῆς εὐδισαγμῶ ὄντες μαθεῖν, ὅτι ἡ ψυχὴ σαυτῆ σαρκὶ ἐκ ἀποθνήσκει.

ΓΡΗΓΟΡ. Σφόδρα ἐπίμονον τῆτο τὸ ἔργον ὑπάρχει, ἔ μάλιστα τῆς ψυχῆς εὐαχολία ἔσης, ἔ εἰς ἕτερα ἀδρατεινομένης. ἰαὶ δὲ εἰσὶ τινεσὶς ὠφέλεια γειῶσαι δύναται, τὸ θέλημά με καταλιμπάνω, ἔ (α) πρὸς τὴν ἴ πλησίον κοπιῶ, ἔ τῆ Θεῶ δύναμιν παρέχοντος, καθῶς δυναθῶ, ἐν τῶ ἐπακολουθεῖται τετάρτω βιβλίῳ ὑποδεικνύω, ὅτι ἡ ψυχὴ μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς τελείωσιν ἀθάνατος διαμένει.

quarto volumine.

^a Ms. *πρὸς τὸν πλησίον.*

S A N C T I
G R E G O R I I P A P A E
D I A L O G O R U M
L I B E R Q U A R T U S .

Γ Ρ Η Γ Ο Ρ Ι Ο Υ
ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ
ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ
ΒΙΒΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.
CAPUT I. Κ Ε Θ Α Λ Α . α'.

Quod aeterna ac spiritalia ideo a carnalibus minus credantur, quia ea quae audiunt, per experimentum minime noverunt.

Οτι αναγκαιότερα ἤσ' σαρκικῶν πνευματικά.

Unde hominis cæcitas, & infidelitas.

Vide hom. 3a. in evang.

GREGORIUS. **P**ostquam de paradisi gaudiis, culpa exigente, expulsus est primus humani generis parens, in hujus cæcitatibus atque exsiliis, quam patimur, venit ærumnam: quia peccando extra semetipsum fufus; jam illa cælestis patriæ gaudia, quæ prius contemplantur, videre non potuit. In paradiso quippe assueverat homo verbis Dei perfrui, beatorum Angelorum spiritibus cordis munditia & celsitudine visionis interesse: sed postquam huc cecidit, ab illo quo implebatur mentis lumine recessit.

α In Ms. præmissis capitum indice legitur: Μετὰ τὴν εὐαγγέλιον τρυφήν ὁ πρόπαππὸς τῶν ἀνθρώπων γένους, τὸ πταίσμα τῆς παρακοῆς ἐργασάμενος ἔξεβλήθη τῶν παραδείσων ἐν αὐτῶν μείμναις καὶ ἀνάγκῃς τῶ

Tom. VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **M**ETA (α) τὴν εὐαγγέλιον τῶν ἀνθρώπων γένους, τὸ πταίσμα τῆς παρακοῆς ποιήσαντος, ὁ πρόπαππὸς τῶν ἀνθρώπων γένους ἐκείθεν ἔξεβλήθη, καὶ ἐν τῇ ἔξοσει τῆς τυφλότητος αὐτοῦ καὶ μείμναις, ἡὺς ὑπομένοντι ἦλθεν. ἀμαρτήσας ἦδ, καὶ ἔξω ἑαυτῶν ὄψεν ἑαυτῶν, ἐκείνη λοιπὴν δεύσασθαι ἠδύνατο τῶν ἁγίων ἐκείνων τῶν ἁγίων πατέρων, ἡὺς πρότερον εἶδεν. ἐν ἦδ τῶν ἁγίων ὁ ἀνθρώπος ὑπάρχων, (β) τῶν τῶ Θεῷ λόγους ἀκούειν εἶδεν, καὶ ἐν τῇ τῆ (γ) μακαρίων ἀγγέλων καταστάσει, καθάρου τῆ καρδίας, καὶ ὑψώματι δεικνύσας ἔδον ὑπῆρχε. μετὰ δὲ τὸ ἀπαυθῆν ἐκασεσθῆν αὐτὸν τῶ λογισμῷ ἐπέεινε, ἔπειρ

σώματος ἧς ὑπομένοντι ἦλθεν. ἀμαρτήσας ἦδ καὶ ἔξω αὐτῶν ἐπέεινε ἐκείνην, δε.

β Ms. τῶν τῶ Θεῷ λόγους.

γ Ms. ἀγίων.

K k

Ex cujus videlicet carne nos in hujus exsilii cæcitate nati, audivimus quidem cœlestem esse patriam, audivimus ejus cives Angelos Dei, audivimus eorumdem Angelorum socios spiritus justorum & perfectorum. Sed carnales quique, quia illa invisibilia scire non valent per experimentum, dubitant utrumne sit quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit, quia exclusus a paradisi gaudiis, hoc quod amiserat, quia viderat recolebat. Hi autem sentire vel recollere audita non possunt, quia eorum ^a nullum, sicut ille, saltem de præterito, experimentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur & crescat, cui si fortasse mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes & campos, volantes aves, currentes equos nominet, ille vero qui est in carcere natus & nutritus, nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed quia ea per experimentum non novit, veraciter esse diffidat: ita in hac exsilii sui cæcitate nati homines, dum esse summa & invisibilia audiunt, diffidunt an vera sint, quia sola ^b hæc infima, in quibus nati sunt, visibilia noverunt. Unde factum est, ut ipse invisibilium & visibilium Creator ad humani generis redemptionem Unigenitus Patris veniret, & sanctum Spiritum ad corda nostra mitteret: quatenus per eum vivificati crederemus, quæ adhuc scire per experimentum non possumus. Quotquot ergo hunc spiritum hereditatis nostræ pignus accepimus, de vita invisibilium non dubitamus. Quisquis autem in hac

a
Infanti tenebricoso in carcere nato & educato similis est.

b
Hominis tenebræ, Christi adventu, per Spiritum sanctum diffusæ.

ἔπερ φωτὸς ἐπληρῆτο ἀπέστη, ὅθεν ἐκ τῆ ἐκείνης σαρκὸς ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῆς ὕψους τυφλόσιν γεννηθέντες, πατείδα μὲν κέρανον ὑπάρχεν ἀκούμεν, ἢ τὸς ταύτης πολίτας ἀγγέλους, ἀκούμεν κοινῶνς ἢ αὐτῶν μακαρίων ἀγγέλων. σαρκοὶ δὲ τινες τὰ ἀδύρρητα ἐκείνα γινώσκον μὴ δυνάμενοι, ἢ ὅθεν τῆ ἀπειρίας εἰς δειλίαν καταπίπτοντες, ἐν δυασισία εἰσὶ, μὴ νομίζοντες ὑπάρχεν ἐκείνα, ἄπερ τοῖς σωματικῶς ἰφθαλμοῖς θεωρῆσαι ἐ δύνανται. αὐτὴ δὲ ἡ δειλία ἐν τῷ ἀποπλάσει ἡμῶν ἐχ ὑπῆρχε. καὶν εἰ γὰρ ὕψε βλήθη ἐκ τῆς τῆ ὄψεως χαρᾶς, ἀλλ' ἐν ὁμοῖς ὑπεμνηστικῶ, ὅπερ ἡ ὁμοσάμειος, εἰ ἢ ἀποβαλλόμενος ἡ ἡτο, ἔτοι ὁ νοῦσαι, ἢ ἀναμνηστικῶν τὰ ἀπεδέντα ἐ δύνανται, ὅθεν τὸ μὴδὲ μίαν πείραν βεβαίως κρατεῖν αὐτοῦ, καθὼς ἐκείνος ἐκ τῆς παρελθόντων. ὡσπερ γὰρ αὐτὸς ἔγκυος γυνή, ἐν φυλακῇ βλήθησα, ἐκείσε τὸ παιδίον γενήσει, τὸ ὅ γυνή πειδίον ἐν αὐτῇ τῇ φυλακῇ ἀνάτραφῆ ἢ αὐξήσει. ἢ δὲ τῆτο τεκῆσα μήτηρ πολλῶν αὐτῶν τῆ ἡλιον ἢ τὴν σελήνην ἢ τῆς ἀστέρων, ὅρη ἢ πεδῆδας, πετεινὰ πετόμενα, ἢ ἴππων ἔχοντες ὀνομάσει, ἐκείνο δὲ ἐν τῇ φυλακῇ γεννηθεῖς ἢ ἀνατραφεῖς, ἐδὲν ἕτερον εἰ μὴ τὸ τῆ φυλακῆς σκότος γινώσκει. ἢ ταῦτε μὲν ὑπάρχεν ἀκούει, ὅθεν δὲ τὸ ἐν πείρα αὐτῆ μὴ γινώσκον, ἀλλ' ἢ αὐτῆ εἶναι ἀπιστήσει. οὕτως (α) ἐν ταύτῃ τῇ ὕψους αὐτῆ τυφλόσιν γεννηθέντες οἱ ἀνθρώποι, ὑψηλὰ ἢ ἀθέατα ἀκούοντες ὑπάρχεν, ταῦτα δυασισοῦσιν εἰ ἐπ' ἀληθείας εἰσὶ. μόνα γὰρ ταῦτα γινώσκον τὰ οἰκτρὰ ἢ ὀρώμενα, ἐν οἷς ἐγεννήθησαν. ὅθεν λοιπὸν γέγονεν, ἵνα οὕτως ὁ ἢ ἀόρατων ἢ ὀρωμένων κτίσης, ὁ μονογενὴς ἢ πατρὸς ἡὸς εἰς τὴν τῆ ἀνθρώπων γένεσιν λύτρωσιν ἔλθῃ. ἢ τὸ πνεῦμα αὐτῆ τὸ ἅγιον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν εἰσοίκησιν. ὅπως δι' αὐτῆ ζωοποιθέντες, πισθώσωμεν, περὶ ὧν ἀκμῶν ὅθεν πείρας ἐν γνώσει γενέσθαι ἐ δυνάμεθα, ὅθεν ἐν τῷ πνεῦμα τῆτο τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰέχουρον ἐλάβωμεν, περὶ τῆς τῆ ἀόρατων ζωῆς ἢ διαζώμεν. ὅθεν δὲ ἀκμῶν ἐν τῇ πληροσείᾳ ταύτῃ ἐδραμώμενος ἐκ ἕσιν, ὅθεν εἶναι αὐτὸν ἀνδρῶν διαγαμῆ τοῖς τῆ

^a Pleriq. Norm. & Val-cl. nullus . . . experimentum tenet.

^b Duo Theod. hac infirma.

^a Mf. ἐν τῆτο τῆ κόσμῳ γεννηθέντες οἱ ἀνθρώποι.

credulitate adhuc solidus non est, debet proculdubio majorum dictis fidem præbere, eisque jam per Spiritum sanctum invisibilium experimentum habentibus credere: quia & stultus est puer si matrem ideo æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quam tenebras carceris agnovit.

PETR. Placet valde quod dicis. Sed qui esse invisibilia non credit, profecto infidelis est: qui vero infidelis est, in eo quod dubitat, fidem non quærit, sed rationem.

CAPUT II.

Κ Ε Φ Α Λ. β'.

Quod sine fide neque infidelis vivat.

GREGO-**R** IUS. **A** Udenter dico, quia sine fide neque infidelis vivit. Nam si eundem infidelem percunctari voluero, quem patrem vel quam matrem habuerit, protinus respondebit, illum atque illam. Quem si statim requiram, utrumne noverit quando conceptus sit, vel viderit quando natus: nihil horum se vel nosse, vel vidisse fatebitur, & tamen quod non vidit, credit. Nam illum patrem, illamque se habuisse matrem absque dubitatione testatur.

PETR. Fateor, quia nuncusque nescivi quod infidelis haberet fidem.

GREGOR. Habent etiam infideles fidem, sed utinam in Deum! Quam si utique haberent, infideles non essent. Sed hinc in sua perfidia redarguendi sunt, hinc ad fidei gratiam provocandi: quia si de ipso suo visibili corpore credunt quod minime viderunt, cur invisibilia non credunt, quæ corporaliter videri non possunt?

τελείων ἀνδρῶν λόγοις πρὸς πίσιν ἐπιστῆ-
ναι, τοῖς ἤδη λοιπὸν διὰ τῆ ἀγίας πνεύ-
ματος ἢ ἀοράτων (α) τῶν πατρῶν ἔχου-
σι, ἢ αὐτοῖς πιστεῖναι. μάταιος γὰρ λοι-
πὸν ἐσιν ἐκεῖνος ὁ παῖς, εἰ μὴ διὰ τὸ
περὶ τῆ φωτὸς νομίζει τῶν ἑαυτῶ μητέρα
ψεύδεται, διὰ τὸ ἐκεῖνον μηδὲν ἕτερον γι-
νώσκων, εἰ μὴ τὸ τῆς φυλακῆς σκότος.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει σφόδρα ὃ λέγεις. ὁ
δὲ τὰ ἀόρατα μὴ πιστεύων εἶναι, ἀσφαλῶς
ὅτι ἀπίστος ἐσιν. ὅστις δὲ ἀπίστος ὑπάρχει,
οὐ τῷ πράγματι, ὅπερ διτάζει, ἔζητεῖ
πίσιν, ἀλλὰ πληροφροεῖται.

Ὅτι ἀνὴρ πίσεως ἔδεδε ὁ ἀπίστος ζῆ.

ΓΡΗΓΟ-**Τ** ΟΛΜΩ δὲ λέγειν ὅτι ἀ-
ΡΙΟΣ. **Τ** νὸς πίσεως ἔτε ὁ ἀπίστος
ζῆ. εἰ μὴ γὰρ τὸν ἀπίστον ἐρωτῆσαι θελήσω,
τίνα πατέρα, ἢ τίνα μητέρα ἔχει; πα-
τρὸς ὑποκρίνεται, ἐκεῖνον, ἀκρίβως. ὅν
τίνα πάλιν εἰ μὴ ἀνακρίνω εἰ γινώσκει πότε
συνελήφθη, ἢ εἰ μὴ ἐθεώρησε πότε ἐγεννή-
θη; ἔδεδε ἐκ τῶν ἑαυτὸν γινῶναι, ἢ θεά-
σασθαι ὁμολογεῖ, πλὴν ὅμως ἔσ' ὅπερ ἐκ
οὐδὲ πίσεως. ἐκεῖνον δὲ πατέρα ἀκρίβως
μητέρα ἐχρημάσαι ἑαυτὸν ἀνὴρ διαγαμῶ μαρ-
τυρεῖ.

ΠΕΤΡ. Ὁμολογῶ μὴ γινώσκων με ἕως
τῆ νῦν, ὅτι καὶ ὁ ἀπίστος πίσιν ἔχει.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐχουσι μὲν ἔν ἢ οἱ ἀπίστοι
πίσιν, ἀλλ' εἴθε εἰς τὸν Θεόν· ἡ ὑπερ εἰ μὴ
ἀσφαλῶς ἐκείνῳ, ἀπίστοι εἶναι ἔκ ἔχον.
ἐκ τῆς ὅ εἰς τῶν τῆς πίσεως χάριν προσ-
κλητέοι εἰσιν, ὅτι ἐκ τῆς ἰδίᾳ αὐτῶν
διελέγονται δυαπιστίας. εἰ μὴ γὰρ περὶ τῆ
ἰδίᾳ σώματος πίσεως, ὅπερ ἑδαμῶς ἐ-
θεώσαντο, διὰ τὴν ἢ περὶ ἢ ἀοράτων ἐπι-
σεύων, ἀπὲρ σωματικῶς θεώρησαι ἔδεδε-
νται;

α Μf. τὴν γινῶσθ.

CAPUT III.

Κ Ε Φ Α Λ . γ'.

Quod tres vitales spiritus sunt creati.

Οτι τρία ἔκτισεν ὁ Θεὸς ζωτικὰ πνεύματα.

NAm quia post mortem carnis vivat anima, patet ratio, sed fidei admixta. Tres quippe vitales spiritus creavit omnipotens Deus: unum qui carne tegitur: alium qui carne tegitur, sed non cum carne moritur: tertium qui carne tegitur, & cum carne moritur. Spiritus namque est qui carne non tegitur, Angelorum: spiritus qui carne tegitur, sed cum carne non moritur, hominum: spiritus qui carne tegitur, & cum carne moritur, jumentorum omniumque brutorum animalium. Homo itaque sicut in medio creatus est, ut esset inferior Angelo, superior jumento; ita aliquid habet commune cum summo, aliquid commune cum infimo, immortalitatem scilicet spiritus cum Angelo, mortalitatem vero carnis cum jumento: quousque & ipsam mortalitatem carnis gloria resurrectionis absorbeat, & inhærendo spiritui caro fervetur in perpetuum; quia & ipse spiritus inhærendo carni, fervatur in Deum. Quæ tamen caronec in reprobis inter supplicia perfecte deficit, quia semper deficiendo subsistit; ut qui spiritu & carne peccaverunt, semper essentialiter viventes, & carne & spiritu sine fine moriantur.

PETR. Rationi fidelium placent cuncta quæ dicis. Sed quæso te, dum spiritus hominum atque jumentorum tanta distinctione discernas, quid est quod Salomon ait: *Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & ostenderet similes esse bestiis.* Idcirco

^a In priori Gem. olim *deerat carni.*
 In altero *inhærendo carni.*
^b Becc. *tanta discretione distinguas.*
 α *Μσ. καλύπτεται, ἔκ ἄμα.*

ΟΤΙ ἔν μετὰ τὸ θάνατον τῆς σαρκὸς ζήσεται ἡ ψυχὴ διὰ τῆς ἀπολογίας ὑποδείξαι πειράσασθαι, σωτρεχέσης διηλονότι τῆς πίστεως. Ἔία τοίνυν ζωτικὰ πνεύματα ἔκτισεν ὁ παντοδύναμος κύριος, ἐν ᾧ ὅπερ σαρκὶ ἔκαλύπτεται. ἕτερον δ, σαρκὶ μὲν (α) καλυπτόμενον, ἔχει δ ἄμα τῇ σαρκὶ ἀποθνήσκον. τὸ δ τρίτον, σαρκὶ καλυπτόμενον, ἔ μετὰ τῆς σαρκὸς ἀποθνήσκον. πνεῦμα ἔν σαρκὶ μὴ καλυπτόμενον, ἔστι τὸ τῶ ἀγγέλων. τὸ δὲ τῇ σαρκὶ καλυπτόμενον πνεῦμα, ἔ μετὰ τῆς σαρκὸς δ ἀποθνήσκον, τὸ ἔστ ἀνθρώπων. τὸ δ τῇ σαρκὶ καλυπτόμενον πνεῦμα, ἔ μετὰ τῆς σαρκὸς ἀποθνήσκον, τὸ ἔστ κτλιῶν. ὁ οὐρανός (β) τοίνυν ὅσις ἐν μέσω ἐκτίσθη, κατώτερος ὢν τῶ ἀγγέλων, ἔ ανώτερος τῶ κτλιῶν λοιπῶν ἐπίκεινόν τι ἔχει μετὰ τῶ ὑψιλή, ὁμοίως ἔ μετὰ τῶ ἐλάττωτος, τλιῶ τῶ πνύματος δῆλον ἀθανάσιον μετὰ τῶ ἀγγέλων. πν δ τῆς σαρκὸς θάνατον, μετὰ τῶ κτλιῶν. ἕως ἔ αὐτὸ τὸ θνητὸν τῆς σαρκὸς ἡ δόξα τῆς αἰσάσεως ἀθανάτησι. προσκολλημένη γδ τῶ πνεύματι ἡ σὰρξ, φυλάττεται εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπειδὴ ἔ αὐτὸ τὸ πνεῦμα προσκολλημένον τῶ Θεῶ ἐν αὐτῶ φυλάττεται. ἴδεν ἔδὲ ἐν ποῖς ἀποδοκιμασμένοις ἡ αὐτὴ σὰρξ ἐν ποῖς βασιλείαις παντελῶς ἐκλείπει. πάντοτε γδ τινομένη ἐξαιμένη ἵνα οἱ τῶ πνύματι καὶ τῇ σαρκὶ ἀμαρτήσαντες, πάντοτε ἐν θραμονῇ ζῶντες, σαρκὶ ἔ πνύματι αἰῶν τελέως ἀποθάσωσι.

PETR. Τῇ ἔστ πτωῶν πληροφροεῖα ἀρέσκουσι πάντε ἂ λέγεις. ἀλλ' αἰτῶ σε, ἐν ὅσῳ ἔστ ἀνθρώπων πνεῦμα ὑπὸ τῶ κτλιῶν ποσαύτη θρασεῖ διέκειναι, τί ἐσιν ὅπερ ὁ Σολομῶν λέγει· ἔπον ἐν τῇ καρδίᾳ μου περὶ καλίας ὑμῶν ἀνθρώπων, ὅτι θρακενεῖ αὐτῆς ὁ Θεός, ἔ τῶ δέξαι ὅτι αὐτοὶ κτλιῶν εἰσὶ. ἔ γε αὐτοῖς σωάντημα ὑμῶν

^β Secuti fumus constructionem *ms.* In editis vero legitur, *τοίνυν, κατώτερος ὢν τῶ ἀγγέλων ὅσις ἐν μέσω ἐκτίσθη, ἔ ανώτ.*

Homo medi-
 us inter
 Angelum &
 brutum ani-
 mal.

a

b

Eccle. 3. 18.

*

β

unus interitus est hominis & jumentorum, & aqua utriusque conditio. Qui adhuc eandem suam sententiam subtiliter exsequens, adjungit: Sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumentis amplius. Quibus adhuc verbis generalem definitionem subinfert, dicens: Cuncta subjacent vanitati, & omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter revertuntur.

Ibid. 19.

Ibidem.

C A P U T IV.

Κ Ε Φ Α Λ Α Δ'.

De questione Salomonis qua dicitur: Unus interitus est hominis & jumentorum.

Περί τῆς ῥήτης τῆς (β) Ἐκκλησιαστῆ.

Ecclesiastes idem ac concionator.

GREGORIUS. SALOMONIS liber in quo RIUS. S hęc scripta sunt, Ecclesiastes appellatus est. Ecclesiastes autem proprie concionator dicitur. In concione vero sententia promittitur, per quam tumultuosę turbę feditio comprimitur. Et cum multi diversa sentiunt, per concionantis rationem ad unam sententiam perducuntur. Hic igitur liber idcirco Concionator dicitur, quia Salomon in eo quasi tumultuantis turbę suscepit sensum, ut ea per inquisitionem dicat, quę fortasse per tentationem imperita mens sentiat. Nam quot sententias quasi per inquisitionem movet, quasi a tot in se personas diverforum suscipit. Sed Concionator verax velut extensa manu omnium tumultus sedat, eosque ad unam sententiam revocat, cum in ejusdem libri termino ait: *Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.* Si e-

In Ecclesiaste multas personas agit Salomon.

Eccle. 12, 13.

a 2us Carn. tot in se diverforum suscipit voces. 3us Carn. tot in se personarum s. v.
 a Ms ἀπό κτήνης; hic vitiatam interpunctionem invenimus in excusis, unde sensus obscuritas; legebatur enim una serie ἰδεοῦς ἀκμήν.

ἦν τῶ ἀνθρώπου, καὶ σωάντημα τῶ κτήνης, σωάντημα ἐν τοῖς πάσιν αὐτοῖς. ὅσις ἀκμήν τῆ αὐτῆ ψήφῳ ἐπὶ λεπτῶ ὕψακολεθῶν, προσίθισιν· ὡς ὁ θάνατος τέτα, ἕτος ὁ θάνατος τέτα, ἔ πνεῦμα ἐν τοῖς πάσι. ἔ τί πειροσούσεν ὁ ἀνθρώπος (α) εἰδῶ τὸ κτήνης; εἰδῶ. οἷς ἀκμήν λόγους καθολικῶ ψήφον ὑποβάλλει λέγων· ὅτι τὰ πάντα ματαιότης, τὰ πάντα πορεύεται εἰς εἷα τόπον, τὰ πάντα ἐγένοντο ἵπο τῆ χροῦς, ἔ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν κοῦν.

a

β

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. ΤΟ τῶ Σολομώντος βιβλίον, ἐν ᾧ πάντα γεγραμμένα εἰσιν, Ἐκκλησιαστῆς ἐπωνομάθη. Ἐκκλησιαστῆς δ̄ κυρίως λέγεται, ὁ λαὸν ἀφροῖζων. ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ ἐν ὀείσμοδ̄ προβαίνει, δῑ ἔ ἡ παραχῆ τῶ πλήθους κατασιγάσεται. ἔ ἔ ὅσα πολλοὶ ἰσάφορα νοῦσι, ἰσά τῆς τῶ ἐκκλησιαστῆ λόπολογίας, πάντες εἰς μίαν ψήφον ἀπάγονται. τέτα εἰκεν ἔ τὸ βιβλίον τῶ ἐκκλησιαστῆς ἀνομάθη. ἐπειδὴ γδ ὁ Σολομὼν ἐν τέτω, ὅσπερ λαῶ παραλόδους τὸν νοῦ ἀνεδέξατο, ἰνα δῑ (γ) ἐπιζητήσεως πάντα εἴσῃ, ὡσε λοιπὸν ἰσά πείρας ἔ τὸν ἀπειρον λογισμοδ̄ νοῦσαι, ὅτι (δ) ὅσας ψήφους δῑ ἐπιζητήσεως κινῆ, ποσαῦτα εἰς εἰωτὸν ἰσάφορα πρόσωπα ἀεδέξατο. ἀλλ̄ ὁ ἀληθινὸς ἐκκλησιαστῆς, ὡσπερ ἐκτεταμένους τῆς χεῖρὸς πάντων τῆν παραχῆ κατασιγάσεται, καὶ τέτες (ε) εἰς μίαν ψήφον ὑποσρέφει, καθὼς ἐν τῶ τέλει τῆς αὐτῆς βίβλε λέγει· τέλος λόγῶ· τὸ πᾶν ἀκε. τὸν Θεὸν φοβῶ, καὶ τῆς ἐντολῆς αὐτῆ φύλαξον· τατέσιν ἔκαστος ἀνθρώπος. εἰα γδ ἐν τῶ αὐτῶ βιβλίῳ ἰσά τῆς ἀπολογίας αὐτῆ πολλῶν πρόσωπα ἐκ ἀεδέξατο, πῶς ἐν τῶ

γ

δ

ε

β Ita legendum, non, ἐκκλησιαστικῶ, ut excusi exhibent; paulo infra legitur, ἐκκλησιαστῆς ἐπωνομάθη; quod statim repetitur.
 γ Ms ἐπιτιμήσεως.
 δ Excusi ἰσα ψήφους.
 ε Ms. εἰς ἔγα ἀεδέμῶν.

nim in libro eodem per locutionem suam multorum personas non fufceperat, cur ad audiendum loquendi finem secum pariter omnes admonebat? Qui igitur in fine libri dicit: *Omnes pariter audiamus*; ipse sibi testis est, quia in se multorum personas fufcipiens, quasi solus locutus non est. Unde & alia sunt, quæ in libro eodem per inquisitionem moventur, atque alia quæ per rationem satisfaciunt: a alia quæ ex tentati profert animo, atque adhuc hujus mundi delectationibus dediti, alia vero in quibus ea quæ rationis sunt, disserat, ut animum a delectatione compefcatur. Ibi namque ait: *Hoc itaque mihi visum est bonum, ut comedat quis & bibat, & fruatur letitia ex labore suo*. Et longe inferius subjungit: *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii*. Si enim bonum est manducare & bibere, melius fuisse videbatur ad domum convivii pergere, quam ad domum luctus. Ex qua re ostenditur, quia illud ex infirmantium persona intulit, hoc vero ex rationis definitione subjunxit. Nam ipsas protinus rationis causas edifferit, & de domo luctus quæ sit utilitas ostendit, dicens: *In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid b futurus sit*. Rursum illic scriptum est, *Latere, juvenis, in adolescentia tua*. Et paulo post subditur: *Adolescentia enim c & voluptas vana sunt*. Qui dum hoc postmodum vanum esse redarguit, quod prius admonuisse videbatur, patenter indicat, quia illa quasi ex desiderio carnali verba intulit, hæc vero ex judicii veritate subjunxit. Sicut ergo c delectationem prius carnalium exprimens, curis postpo-

Scilicet modo carnalis hominis modo ratione utentis.

Eccle. 5. 17.
Mor. 1. 4. in
graf. 5. 1.

Eccle. 7. 3.

Ibidem

Eccle. 11. 9.

Ibid. 10.

c

a Comp. 3us Carn. & duo Theod. ex tentatione profert animi. 2us Car. a. q. e. tentatione carnaliter p. a. Valcl. qua ex tentato.

b Al. futurum.

τῆς τέλει τῆς λαλῆν εἰς τὸ ἀκούσαι παι-
της ἅμα ἑαυτῆ οὐδέτησεν; αὐτὸς γὰρ εὖ
τῆς τέλει τῆς βίβλου λέγει. πάντες (*) ὁμῶς
ἀκούσωμεν. ὅθεν αὐτὸς ἑαυτῆ μάρτυς ἐστίν,
ὅτι εἰς ἑαυτὸν πολλὸν πρόσωπα ἀναδέξα-
μενος, ὡσπερ μόνος λαλήσας ἢ ἐστίν. ἕ-
τερα γὰρ εἰσιν εὖ τῆς αὐτῆς βιβλίῳ, ἅπερ
δι' ἐπιζητήσεως κινουῦται, ἢ ἕτερα τὰ θεῶ
τῆς ἀπολογίας ἐπιλυόμενα. ἕτερα πάλιν
ἅπερ ἐκ προσώπων τῆς πειραζομένης ψυ-
χῆς προφέρει, ἢ ἐστὶ ἐν ταῖς τῆ κόσμου ἐ-
πιθυμίαις ἐκδεδομένης, ἢ ἕτερα θεῶ τῆς ἀ-
πολογίας ἀπαγγέλλει, ὡσε τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆ
τῆ παρόντων τερπνότητος (α) παρεπάρη.
ἐκεῖ μὲν γὰρ ἔπειε τῆτο· εἶδον καλὸν ἵνα
φαγῆ τις καὶ πίη, ἐ' ὑπολύσῃ δὲ φροσύνης
ἐκ τῆ μόχθου αὐτῆ. ὁδονακτιῶν δὲ προσί-
θῃσι, λέγων· ἀγαθὸν πορῶθῆναι εἰς οἶ-
κον πένθους, ἢ εἰ οἶκον ποιῶ. ἐὰν ἔν
καλὸν ἐστὶ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, κρεῖττον εἶ-
ναι (β) εὐόμιζε τὸ, εἰς οἶκον πορῶθῆ-
ναι ποτῆ, ἢ εἰς οἶκον πένθους. εἰς ἐπράγ-
ματος φανερόν καθέστηκεν, ὅτι ἐκεῖνο μὲν,
ἐκ προσώπων τῆ νοσοῦτων προήγαγε, τῆτο
ἢ ἐκ τῆς ὑπολογιστικῆς προέδετο τελειότη-
τος. παρῶθὲ γὰρ αὐτὰ τὰ τῆς ὑπολογίας
ἐρμηνῶσαι, ἐ' τίς ἢ ἠφέλεια ἢ ἐν τῆ οἴκῳ
τῆ πένθους δείκνυσι, λέγων· ἐν αὐτῇ γὰρ
τὸ τέλος παύτων ἀιδρόπων νεθεταῖται, ἢ
ζῶν θεολογίζεται τί μέλλει εἶναι. πάλιν
γέγραπται. ὑφραῖνθῃ νεανίσκῳ ἐν τῇ νεό-
τητί σου. καὶ μετ' ὀλίγον· ἢ νεότης καὶ
ἢ ἀνοία μάταιά ἐστίν. ὁ ἔν μάταιον εἶναι
διελέγχων, ὅπερ ἀφρότερον ἐν τάξει νεθεσίας
ἐνομίζετο, φανερῶς ἀποδεικνύει, ὅτι ἐνε-
να τὰ ῥήματα ὡς ἐν τῆς σαρκικῆς ἐπιθυ-
μίας προήγαγε. ταῦτα ἢ ἐκ τῆς κείσεως
τῆς ἀληθείας προσέδῃκε. καθάπερ γὰρ
πρότερον τὴν τερπνότητα, ὡς ἐκ προσώπων
ἢ σαρκικῶν ἀπεφύλατο, καλὸν εἶναι τὸ
φαγεῖν ἢ πιεῖν λέγων τῆς φροντίδος ἀμε-
λήσας, ὅπερ μᾶλλον μετέπειτα ἐκ τῆς
ἀπολογίας τῆ κείσεως καταδικάζει ἐν τῆ
λέγειν· κρεῖττον εἶναι πορῶθῆναι εἰς οἶκον
πένθους ἢ περ εἰς οἶκον ποτῆ. καὶ πάλιν
ἐν τῆ ὑφραῖνθῆναι τῆ νεανίσκῳ ἐν τῇ νεό-
τητι αὐτῆ, τῆτο αὐτὸ ἐκ προσώπων τῆ σα-
ρικῶν

c ius Carn. dilectionem: & omittit cu-
ris postpositis.

(*) Antea tamen cum LXX. Zacharias
posuit τὸ πᾶν ἀκούε. Omnia audi. E. V.

α Mf. ὁδονακτιῶν.

β Mf. ἐνομίζετο.

fitis denuntiat bonum esse manducare & bibere, quod tamen postmodum ex iudicii ratione reprehendit, cum esse melius dicit ire ad domum luctus, quam ad domum convivii; & sicut lætari debere juvenem in adolescentia sua, quasi ex deliberatione carnalium proponit, & tamen postmodum per definitionem sententiæ adolescentiam & voluptatem vana esse redarguit; ita etiam Concionator noster, velut ex mente infirmantium humanæ suspicionis sententiam proponit, dum dicit: unus interitus est hominis & jumentorum, & aqua utriusque conditio. Sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumentis amplius. Qui tamen ex definitione rationis suam postmodum sententiam profert, dicens: Quid habet amplius sapiens^a a stulto, & quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Qui igitur dixit: Nihil habet homo jumentis amplius; ipse rursus definit, quia habet aliquid sapiens non solum amplius a jumento, sed etiam ab homine stulto, videlicet ut pergat illuc ubi est vita. Quibus verbis primum indicat, quia hic hominum vita non est, quam esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius jumentis, quia illa post mortem non vivunt, hic vero tunc vivere incoat, cum per mortem carnis hanc visibilem vitam consummat.

Eccle. 9. 10.

Qui etiam longe inferius dicit: Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erit apud inferos, quo tu properas. Quomodo ergo unus interitus est hominis & jumentis, & x-

κινῶν προτίθεται. μετέπειτα δὲ ὁμοίως τῆς ἀποφάσεως, τὴν νεότητά καὶ τὴν ἀνοιαν ματαίαν εἶναι διελέγχει. (α) ἔπος λοιπὸν ὁ ἐκκλησιαστής ἡμῶν, ὡσπερ ἐκ λογισμῶν τῶν ἀδελφῶν τῆς ἡσυχίας ἀνθρώπων ὑποψίας ἡσυχίαν προσέειπεν, εὐ τῶν λέγειν, ἵνα θάνατον εἶναι ἀνθρώπου ἐκ κτήνους, καὶ ὁμοίαν τὴν ἡσυχίαν ἀμφοτέρων ὑποταγῆν· ὅτι καθὼς ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος, ἔπος ἀποθνήσκουσι καὶ κτήνη. ἐκ μίας πνοῆς τοῖς πᾶσι, ἔδεν ἔχει ἄνθρωπος πεισιώτερον τῶν κτήνους. ὅστις λοιπὸν ἐκ τῆς ὁμοιοῦς τῆς ἀπολογίας, τὴν ἰδίαν μετέπειτα ἡσυχίαν προσφέρει, λέγων· ὅτι πεισιώτερος τῶν σοφῶν ὑπὲρ τὸν ἀφρονα. διότι ἡνείκεν οἱ δὲ τὸν πορρωτέρω κατέναντι τῆς ζωῆς. ὁ ποιῶν εἰπὼν ὅτι ἔδεν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἡσυχίαν κτήνων πεισιώτερον, αὐτὸς πάλιν ἀπεφθέγγεται, ὅτι ἔχει τι ὁ σοφός, ἔ μόνον τῶν κτήνων πεισιώτερον, ἀλλὰ ἐκ ἀνθρώπων ματαίως, ἵνα πορρωτέρω, ἐκείσε διλογῶν ἔνθα ἐστὶν ἡ ζωὴ. οἱς ῥήμασι προδίλως συμμείνει, ὅτι ἐνθάδε ἡ ἡσυχία ἀνθρώπων ζωὴ ἢ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ δὲ ταύτῃ μαρτυρεῖ ὑπάρχειν. ἔχει ἢν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος τῆτο πεισιώτερον ἡσυχίαν κτήνων. ἐκεῖνα μὲν γὰρ μετὰ θάνατον ἐ ζωῶν, ἔπος δὲ τότε ζῆσαι ἀπάρχεται, ὅταν ὁμοίως τῶν θανάτου τῆς σαρκὸς τὴν ὁραμένον ζωὴν τελειώσῃ. ὁ δὲ αὐτὸς ἀδελφικῶν, λέγει· πάντες ὅσα ἂν ἐν ἡνείκεν ἢ χεῖρ σὲ ποιήσῃ, ὅση (β) δύναμις σοὶ ποιήσῃ, ὅτι ἐκ ἐστὶ ποιήματα, καὶ λογισμὸς, ἐκ γνῶσις, ἐκ σοφία εὐ ἀδελφῶν, ὅπως σὺ πορρωτέρω ἐκεῖ. πῶς λοιπὸν ἐν τέλος ἐστὶν ἀνθρώπου ἐκ κτήνους, καὶ ἴσον ἡσυχίαν ἀμφοτέρων ὑποταγῆν, ἢ πῶς ἔδεν ἔχει ἄνθρωπος τῶν κτήνους πεισιώτερον; ἐπειδὴ γὰρ τὴν κτήνῃ μετὰ τὴν σαρκὸς θάνατον ἐ ζωῶν, ἡσυχίαν ὁ ἄνθρωπος τὰ πνεύματα ὁμοίως τὰ κακὰ αὐτῶν ἔργα μετὰ θάνατον τῆς σαρκὸς εἰς (γ) τὸν αἰῶνα ἀπενεχθέντα, ἔδεν εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον ἀποθνήσκουσι. ὡς ἐν λοιπὸν φανερώς δεικνύεται, μὴ εἶναι ἴσον ἀμφοτέρων τὸν θάνατον· ὁ γὰρ ἀληθινὸς ἐκκλησιαστής, ἐκεῖνο μὲν, ἐκ προσώπου σαρκικῆς ἐπιθυμίας προ-

a Plur. sapiens stulto.

α Ms. ἔπος.

β Ms. δύναμις σο.

γ Huc revocavimus duas fere lineas omissas in editionibus Vaticana & Gussanvill. magno sensus detrimento.

qua utriusque conditio? Aut quomodo nihil habet homo jumentis amplius, cum jumenta post mortem carnis non vivunt; hominum vero spiritus pro malis suis operibus post mortem carnis ad inferos deducti, nec in ipsa morte moriuntur? Sed in utraque tam dispari sententia demonstratur, quia Concionator verax & illud ex tentatione carnali intulit, & hoc postmodum ex spiritali veritate definivit.

Sapiens propositam questionem ex spiritali veritate solvit.

PETR. Libet nescisse quod requisivi, dum me in tanta subtilitate contigit discere quod nescivi. Sed quaeso te, ut me æquanimitè feras, si ipse quoque apud te more Ecclesiasticis nostri, infirmantium in me personam suscepero, ut eisdem infirmantibus prodesse propinquius quasi per eorum inquisitionem possim.

GREGOR. Cur condescendentem te infirmitati proximorum æquanimitè non feram, cum Paulus dicat: *Omnes omnia factus sum, ut omnes facerem salvos?* Quod ipse quoque dum ex condescensione caritatis egeris, in hac re amplius venerari debes, in qua morem egregii prædicatoris imitaris.

α In editis τινά, id est aliquem;

προήγαγε, τὸτο ἔ μετέπειτα ἐκ πιδύμα-
τικῆς ἀληθείας ἀπεφύλατο.

ΠΕΤΡ. Ομολογῶ μὴ γινῶσκην με εἰ-
πὲρ ἐζήτησα, εὐ ὄσῳ με σωθήβη εὐ πσαυ-
τῇ λεωτότητι μαθεῖν ὅπερ ἐκ ἤδεν. ἀλλ'
μὲτὸ ὅπως μοι ἀνεξικάνως ἀνάξῃ, ἵνα τὸ
ἴψ' νοσοῦντων πρόσωπον εἰς ἐμαυτὸν ἀναδέ-
ξωμαι, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶ ἐκκλησιαστῆ,
ὅς ὡς ἰσὶ τῆς αὐτῶν ἐπιζητήσεως ὠφέλεια
τοῖς πλησίον δι' ἡμῶν γενέσθαι δυνήσομαι

ΓΡΗΓΟΡ. Διατί ἀνεξικάνως μὴ ὑπενέγκω,
συγκαταβαίνοντός σε τῇ ἀδυναμίᾳ τῶ
πλησίον, καθὼς Παῦλος λέγει: τοῖς πᾶ-
σι τὰ πάντα γέγονα, ἵνα πάντως (α)
τινάς σώσω; ὅπερ ἔχ' αὐτὸς νυνὶ ποιῆς,
ἰσὶ τῆς ἀγάπης συγκατάβασιν, τὸ
τῶ κήρυκος ἔδος εὐ τῶ πράγματι τῶτῳ
μιμήμενος.

i. cor. 9. 22.

α

CAPUT V.

Κ Ε Φ Λ Α . ε'.

*De questione animæ invisibiliter
exeuuntis, an sit quæ vi-
deri non potest.*

Πεὶ ψυχῆς ἀφῆς ἐκ τῆ σώματος
ὄξελεθῆσης.

Multa certo
credimus
quæ videri
nequeunt.

PE-
TRUS. **Q**uodam Fratrem morien-
tem presentem me fuisse
contigit. Qui repente dum lo-
queretur, vitalem emisit flatum;
& quem prius mecum loquentem
videbam, subito extinctum vidi.
Sed ejus anima utrum egressa sit,
an non, non vidi: & valde durum
videtur, ut credatur res esse, quam
nullus valeat videre.

GREGOR. Quid mirum, Petre,
si egredientem animam non vidi-
sti, quam & manentem in corpore
non vides? Numquidnam modo cum
mecum loqueris, quia videre in me
non vales animam meam, idcirco
me esse exanimem credis? Natura
quippe animæ invisibilis est, atque
ita ex corpore invisibiliter egredi-
tur, sicut in corpore invisibiliter
manet.

CAPUT VI.

Κ Ε Φ Λ Α . ς'.

*Quod vita animæ manentis in cor-
pore sicut deprehenditur ex motu
membrorum, sic vita animæ post
corpus in Sanctis pensanda est ex
virtute miraculorum.*

Πεὶ ψυχῆς ἐ σώματος ἤψ ἀγίαν.

PE-
TRUS. **S**ed vitam animæ in cor-
pore manentis pensare
possum ex ipsis motibus corporis;
quia nisi corpori anima adesset, e-
jusdem membra corporis moveri
non possent: vitam vero animæ post
carnem in quibus motibus quibusve
operibus video, ut ex rebus visis
esse colligam, quod videre non pos-
sum?

ΠΕΤΡ. **Α**λλα τὴ ζωὴ τῆς ψυ-
χῆς ἐ τῶ σώματι μὲνέ-
σης, δύναμαι εἰκάζει ὅξ αὐτῶν ἤψ τῆ
σώματος κινήσεων. εἰ μὴ γὰρ παρὲν τῶ
σώματι ἢ ψυχῆ, τὰ μέλη τῆ αὐτῆ σῶ-
ματος κινῆσαι ἐκ ἰδύνατο. ζωὴ δὲ ψυ-
χῆς μετὰ τὴν ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξοδὸν, ἐ
ποίοις κινήμασιν, ἢ ἐ ποίοις ἔργοις θεω-
ρημένων πραγμάτων ὑπάρχειν κατανοήσω,
ἄπερ θεωρῆσαι εἰ δύναμαι;

ΓΡΗ-

α Hic restitimus adhuc tria verba in
excusis omissa.

Tom. VI.

β Ita mf. Excusi ἀόρατος.

I. I

a
 GREGOR. Non ^a quidem simi-
 liter, sed dissimiliter dico: quia si-
 cut vis animæ vivificat & movet
 corpus. sic vis divina implet quæ
 creavit omnia: & alia inspirando
 vivificat, aliis tribuit ut vivant,
 aliis vero hoc solummodo præstat,
 ut sint. Quia vero esse non dubi-
 tas creantem & regentem, implen-
 tem & circumplectentem, transcen-
 dentem & sustinentem, incircum-
 scriptum atque invisibilem Deum:
 ita dubitare non debes hunc invi-
 sibilis obsequia habere. Debent quip-
 pe ea quæ ministrant, ad ejus si-
 militudinem tendere cui ministrant:
 ut quæ invisibili serviunt, esse in-
 visibilia non dubitentur. Hæc au-
 tem quæ esse credimus, nisi san-
 ctos Angelos, & spiritus justorum?
 Sicut ergo motum considerans cor-
 poris, vitam animæ in corpore ma-
 nentis ^b perpendis ab imo, ita vi-
 tam animæ exeuntis a corpore per-
 pendere debes a summo: quia potest
 invisibiliter vivere, quam oportet
 in obsequio invisibilis Conditoris
 manere.

Deo invisi-
 bilia obse-
 quia mini-
 strant.

b

PETR. Recte totum dicitur, sed
 mens refugit credere, quod cor-
 poreis oculis ^c non valet videre.

Hebr. 11. 1.

GREGOR. Cum Paulus dicat:
 Est enim fides sperandarum substan-
 tia rerum, argumentum non appa-
 rentium; hoc veraciter dicitur cre-
 di, quod non valet videri. Nam
 credi jam non potest, quod videri
 potest. Ut tamen te breviter redu-
 cam ad te, Nulla visibilia nisi per
 invisibilia videntur. Ecce enim cun-
 cta corporea oculus tui corporis
 aspicit, nec tamen ipse corporeus
 oculus aliquid corporeum videret,
 nisi hunc res incorporea ad viden-
 dum acueret. Nam tolle mentem
 quæ non videtur, & incassum pa-

Credi ne-
 quit quod
 potest vide-
 ri.

visibilia per
 invisibilia
 videntur.

a Excusi contra MSS. non quidem sub-
 tiliter, sed sulerter.

b ius & zus Carn. cum primo Gem.
 animo vel in animo. Alter Gem. a mi-

ΓΡΗΓΟΡ. Οὐχ ὡςπερ ἡ δύναμις τῆς
 ψυχῆς ζωοποιεῖ ἢ κινεῖ τὸ σῶμα, ἔπα ἢ
 ἡ θεία δύναμις πληροῖ πάντα ἄπερ ἔκτι-
 σεν, ἀλλὰ ἢ ἐμπνέουσα ζωοποιεῖ, ἢ τοῖς
 μὲν παρέχει, ἵνα ζήσωσι, τοῖς δ', τὸ εἶ-
 ναι ἔ' μόνον; τὸν ἔν Θεὸν ἀόρατον καὶ ἀ-
 πειράγματον ὑπάρχειν ἔ' διατάξεις, κτιζόν-
 τα ἢ ποιμαίνοντα, πληροῦντα καὶ περὶ-
 χόντα, ὑπερβαίνοντα καὶ ἁρμόζοντα. ἐκ
 οφείλεις ἐν διατάξει τῶν ἢ ἀοράτως λει-
 τεργῆς ἔχειν. ἔπρεπε γὰρ τῶς αὐτῶ ἁρμό-
 ζουῦντας εἰς τὴν αὐτῶ ὁμοίωσιν παρεκτεν-
 δεῦναι, ὥστιν ἢ ἁρμόζουσιν. ὡςτε τὰ
 τῶ ἀοράτῳ δελθόντα, ἀοράτα εἶναι μὴ
 ἀπίστηθῶσι. πάντα δὲ πῶτα εἶναι πι-
 εύομεν, εἰ μὴ τῶς ἀγίως ἀγγέλως,
 ἢ τὰ ἱεῖ δικαίων πνέματα, ὡςτε λοιπὸν
 καθάπερ τὴν τῶ σώματος κίνησιν κατανῶν,
 τὴν τῆς ψυχῆς ζωὴν ἐν τῶ σώματι μέ-
 νειν εἰκάξεις, ἔπως οφείλεις ἄπο τῶ μικρῶ
 ἢ τὸ ὑψηλὸν εἰκάσαι. ὅτι καὶ ὁξερχομένη
 τῶ σώματος ἡ ψυχὴ ζῆσαι δύναται ἀορά-
 τως, (α) τὴν δέον ἐσὶν εἰς τὴν τῶ ἀο-
 ράτῳ κτίσῃ λειτεργίαν ἁρμόζειναι.

a

ΠΕΤΡ. Ορθῶς ἅπαντα (β) ἀρέσκον-
 ται. ἀλλ' ὁ νῆς ἀποφύγει, ὡπερ τοῖς σω-
 ματικοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρῆσαι ἔ' δύνα-
 ται.

β

ΓΡΗΓ. Ἐν τῶ τὸν μακάριον Παῦλον
 λέγειν ὅτι ἐσὶ πίσις, ἐλπίζομένων ὑπό-
 στασις πραγμάτων, ἐλεγχος ἔ' βλεπομένων,
 δικαίον ἐὸ τῶ ὑπάρχει τὸ πισθῆθῆναι ἢ
 ὡπερ θεωρηθῆναι ἔ' δύναται. ἐπεὶ λοιπὸν
 εἰδὲ ὡπερ θεωρεῖται πισθῆθῆναι δύναται.
 ὁμως κατὰ τὸ δυνατόν μοι, δι' ὀλίγη σε
 πρὸς σεαυτὸν ἐπιστρέφω. εἰδὲ ἱεῖ ὀρωμένων
 ἀνδῶ τ' ἀοράτων θεωρεῖται. εἰδὲ γὰρ πάντα
 τὰ σωματικά ὁ ὀφθαλμὸς τῶ σώματος θεω-
 ρεῖ. ἐκ αὐτῶ δὲ τι σωματικὸν ὁ αὐτὸς τῶ
 σώματος ὀφθαλμὸς θεωρεῖται, ἐὰν μὴ τῶ-
 τον ὡραγμα ἀσώματον κίνησιν πρὸς τὸ θεά-
 σαδαται. ἔπαρον γὰρ τ' λογισμὸν τ' μὴ θεω-
 ρούμενον, ἔ' εἰς ἀκέραιον ὁ ὀφθαλμὸς ἀνέφθι-
 πται

nimo.

c Excusi cum German. videri.
 α Ms. ἢν χρῆ εἰς τὴν.
 β Ita Ms. Ed. εὐείκονται.

tet oculus qui videbat . Subtraha animam corpori, remanent proculdubio oculi in corpore aperti . Si igitur per se videbant , cur discedente anima nihil vident ? Hinc ergo collige, quia ipsa quoque visibilia non nisi per invisibilia videntur . Ponamus quoque ante oculos mentis ædificari domum, immensas moles levare, pendere magnas in machinis columnas ; quis, quæso te, hoc opus operatur ; corpus visibile, quod illas moles manibus trahit, an invisibilis anima quæ vivificat corpus ? Tolle enim quod non videtur in corpore, & mox immobilia remanent cuncta quæ moveri videbantur, visibilia corpora metallorum . Qua ex re pensandum est, quia in hoc quoque mundo visibili, nihil nisi per creaturam invisibilem disponi potest . Nam sicut omnipotens Deus aspirando vel implendo ea quæ ratione subsistunt, & vivificat, & movet invisibilia : ita ipsa quoque invisibilia implendo movent atque vivificant carnalia corpora, quæ videntur .

PETR. Istis, fateor, allegationibus libenter victus, prope nulla jam esse hæc visibilia existimare compellor, qui prius in me infirmantium personam suscipiens, de invisibilibus dubitabam . Itaque placent cuncta quæ dicis : sed tamen sicut vitam animæ in corpore manentis ex motu corporis agnosco, ita vitam animæ post corpus apertis quibusdam rebus attestantibus cognoscere cupio .

GREGOR. Hac in re si cor paratum tuæ dilectionis invenio, in allegatione minime laboro . Numquidnam sancti Apostoli, & Martyres Christi præsentem vitam despicerent, & in mortem carnis animas pone-

και ο θεώμενος . παρέπαρον ἢ ψυχῶν ἐκ τῆ σώματος, ἥ ὑπομένουσι διλονέτι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ σώματι ἀνεφωγμένοι . εἰ μὴ ἔν δι' ἑαυτῶν ἐθεώρησαν, διὰ τί ὑποχωρησάσης τῆς ψυχῆς ἐδὲν θεωρήσιν ; ἐκ τούτου πίνω κατανόησον, ὅτι αὐτὰ τὰ ὀρώμενα, εἰ μὴ διὰ τ' ἀοράτων ἐθεωρήνται . θάμεν ἐν εὐαγγέλιον τῶν ὀφθαλμῶν τῆ νοῦς οἰκοδομηθῆναι οἶκον, ἢ εἰ πλείεσσ βαρεῖ τῶν ὑψώσαι, μεγίστης δὲ κίονας ἐν τοῖς μαργάραις κρημάσαι . τί πίνω, αὐτῶ σε, τὸ ἔργον τῆτο ἐργάζεται, τὸ σῶμα τὸ ὀρώμενον, ὅπερ αὐτὰ τὰ βαρὴ ταῖς χερσὶν αἶρει, ἢ ἡ ἀόρατος ψυχὴ ἢ ζωοποιούσα τὸ σῶμα ; ἔπαρον γὰρ τὸ μὴ θεωρούμενον ἐν τῷ σώματι, ἢ ἀδύνατος ἀκίνητα ὑπομένουσιν ἅπαντα ἐκείνα ἢ μετὰ τῶν τὰ σώματα, ἅπερ κινούμενα ἐθεωροῦτο . ἐκ τούτου ἐν κατανόησον, ὅτι ἀνδρῶν κτίσματος τῆ ἀοράτα, ἐδὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τὰ ὀρώμενα διοικηθῆναι δύναται . καθάπερ γὰρ ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐμπνέων ἢ πληρῶν πάντα τὰ διὰ τῆς σιωπῆς ζωοποιεῖ ἢ κινεῖ τὰ ἀόρατα, ἔπως αὐτὰ τὰ ἀόρατα πληρῶσι, ἢ κινῶσι, ἢ σοφίζουσι τὰ ὀρώμενα σώματα .

ΠΕΤΡ. Ομολογῶ ἡδέως, τῆ δισμῶ τῶν ἀπολυθεῖς, μηδὲν εἶναι ταῦτα τὰ ὀρατὰ λογισαῖται, ὅστις πρότερον τὸ ἦν νοσοῦντων ἀνόσωπον εἰς ἑμαυτὸν ἀναθεζάμενος, πρὸ ἦν ἀοράτων ἐδίδαξον . ἀρέσκουσι πίνω πάντα ἅπερ λέγεις : ἀλλ' ἐν καθάπερ τῷ ζῶν τῆς ψυχῆς ἔτι ἐν τῷ σώματι ταύτης ὑπαρχέσης, ἐκ ἦν τῆ σώματος διαγνώσκω κινήσεων . ἔπως αὐτῆς τὴν ζῶν ἢ μετὰ τὴν ἐκ τῆ σώματος ἔξοδον, φανερῶν μαρτυρούντων πραγμάτων διαγνώσκει ἐπιθυμῶ .

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐν τούτῳ τῷ πράγματι, εἰ μὴ ἐπίμω καθέξεν ἐν τῷ τῆ σῆς ἀγάπης (α) δισμῶ εὐροίμι, πέπεισμα ὅτι ἐδὲν κοπιῶσω . οἱ ἅγιοι ὑπόστολοι ἢ μέγιστοι τῶ Χεισῆ, εἰ μὴ αἰρετωτέραν εἶναι ἢ ἐπακολοθεῖσαν ζῶν τῶν ψυχῶν ἐγίνωσκον, πῶς ἢ πα-

^a ius Carn. & Lyr. & plur. Norm. *sensificant*. Germ. & Theod. *sen'um vivificant*. Val. cl. & ius Carn. *sensim vivif-*

zus Carn. *sensu vivif.*

^b Veteres MSS. *allegationibus* :

^a Mf. *δισμῶ εὐρω* .

rent, nisi certioŕem animarum vitam subŕequi ŕeirent? Tu vero ipŕe inquis, quia vitam animæ in corpore manentis ex motibus corporis agnoŕcis: & ecce hi qui animas in mortem poŕuerunt, atque animarum vitam poŕt mortem carnis eŕŕe diderunt, quotidianis miraculis coruŕŕant. Ad exŕincta namque eorum corpora viventes ægri veniunt, & fanantur; perjuri veniunt, & dæmonio vexantur; dæmoniaci veniunt, & liberantur: leproŕi veniunt, & mundantur; deŕeruntur mortui, & fuŕŕicantur. Penŕa itaque eorum animæ qualiter vivunt illic ubi vivunt, quorum hic mortua corpora in tot miraculis vivunt. Si igitur vitam animæ manentis in corpore deprehenŕis ex motu membrorum, cur non perpendis vitam animæ poŕt corpus, etiam per oŕŕa mortua in virtute miraculorum.

PETR. Nulla, ut opinor, huic allegationi ratio obŕiŕit, in qua ex rebus viŕibilibus cogimur credere quod non videmus.

παρῶσαν ζῶνι ἐβδιδύοντο, ἢ εἰ τῷ τῷ σαρκὸς θανάτῳ πῶς ψυχᾶς ἐτίθεν; σὺ ὃ αὐτὸς λέγεις, ὅτι ἡ ζῶνι τῆς ψυχῆς μένεσι αὐτῆς ἐν τῷ σώματι, ἐν πῶν τῷ σώματος κινήματων ἐπιγινώσκεις. ἰδὲ ἕ ἔστι, οἱ τινες πῶς ψυχᾶς ἐν τῷ θανάτῳ ἔθηκαν, πισδύσαντες ὑπάρχειν ζῶνι τῆς ψυχᾶς μὲν πῶς τῷ σαρκὸς θάνατον, θάμασι καθημερινοῖς ἐξασράπτουσιν. εἰς ἃ πῶς νεκρὰ αὐτῶν σώματα ζῶντες ἀρρωστοὶ ἔρχονται, ἢ ἰάσεως τυγχάνουσιν. ἐπιόρκοι ἔρχονται, ἢ ὑπὸ (α) δαίμονος ῥίπτονται. δαμονιοῦτες ἔρχονται, ἢ λυτροῦνται τῷ δαίμονος. λεπροὶ ἔρχονται, ἕ καθαίρονται. νεκροὶ ἀποφέρονται, ἢ αἰῶνται. κατενόησον τοίνυν, πῶς ζῶνι αἱ ψυχᾶς αὐτῶν ἐκτὸς ἐνθά ζῶσιν, ὧν εἰθάδε νεκρὰ τὰ σώματα ἐν τῶς ψυχῆς ζῶνι ἐν τῷ σώματι ταύτης μένεσι, ἐν τῷ τῷ μελῶν κινήσεως καταλαμβάνῃ, ὅλα τῷ ἐκατανοεῖς τῶν ζῶνι τῷ ψυχῆς μετὰ ἡ τῷ σώματος ἐξόδον, ὅλα τῷ τῷ θαυμάτων δυνάμεως, τῷ ἐν τοῖς ἐν νεκροῖς ὁσεῖσι γινομένης;

ΠΕΤΡ. Οὐδὲ μία, ὡς οἶμαι, ὑπολογίᾳ τῷ δεσμῷ τῶν ὑπελέληπται, κίκα ἢ ὅλα πραγμάτων ὁρομένην ἀναγκαζόμεθα πιστεῦσαι ὅπερ θεωροῦμεν.

α Ms. ῥίπτονται.

Frequentia
miracula, S.
Gregorii x-
vo, ad Mar-
tyrum se-
pultura, co-
rum animas
vivere pro-
baat.

CAPUT VII.

Κ Ε Φ Α Λ Α . Ζ΄.

De egressibus animarum.

Περὶ ὁράσεως ἐξόδου ψυχῆς .

* Cap. 5. GREGO-PAULO * superius que-
RIUS. **P**stus es, morientis
cujusdam egredientem animam te
non vidisse: sed hoc ipsum jam cul-
pæ fuit, quod corporeis oculis rem
videre invisibilem quæfisti. Nam
multi nostrorum mentis oculum fide
pura & ubère oratione mundantes,
egredientes e carne animas frequen-
ter viderunt. Unde nunc mihi ne-
cessè est vel qualiter egredientes
animæ visæ sint, vel quanta ipsæ
dum egrederentur, viderint, enar-
rare: quatenus fluctuanti animo,
quod plene ratio non valet, exem-
pla suadeant. ^a

2

ΓΡΗΓΟ-ΟΛΙΓΟΝ αὐτοῖρα εἰρηκας ,
ΡΙΟΣ . **Ο**τι τελειωτῆτι τιμι, ὕξερ-
χομένω ἰπὲ τῶ ψυχὴν ἐχ' εἰράνας , ὡσε
ἰς τῆτο αὐτὸ πταῖσμα ὑπῆρχεν , ὅτι σω-
ματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἀθέατον πρᾶγμα θεά-
σαθαι ἐζήτησας , ἐπεὶ τοῖς νοεροῖς ὀφθαλ-
μοῖς πολλοὶ τ' ἡμετέραν πίσει καθαρᾶ ἔ
εἰλικενεῖ ἡχάθισι εἰωπῆς ἐκκαθάραντες ,
ὕξερχομένω ψυχᾶς ἐκ τῶ σώματος πολλα-
κίς ἐπέασαντο . ὅθεν μοιναῦ ἀναγκαῖον ὑπ-
άρχει διηγήσαθαι , πῶς ὕξερχόμενα ψυ-
καὶ ἐθεάθησαν . ἰς πόσα ἐκῆνα ἐν τῶ
ὕξερχεθαι αὐτῆς ἐθεάσατο . ὡσε κυματί-
ζουσαν τὴν ψυχὴν , ὑπὲρ ὀλοκλήρας ἢ ἀ-
πολογία πείσαι ἐκ ἡδυνήθη , τὰ ὑποδείγ-
ματα πείσουςι .

Κ Ε Φ Α Λ Α . Η΄.

Περὶ ἐξόδου τῆς ψυχῆς Γερμανῆ ἐπισκόπου
πόλεως Καπύης .

Cap. 35. In secundo namque hujus operis
libro jam præfatus sum, quod vir
venerabilis Benedictus, sicut a fi-
delibus ejus discipulis agnovi, lon-
ge a Capuana urbe positus, Ger-
mani ejusdem urbis Episcopi ani-
mam nocte media in globo igneo
ad cælum feri ab Angelis aspexit.
Qui eandem quoque ascendentem
animam intuens, mentis laxato sinu
quasi sub uno solis radio cunctum
mundum vidit.

* In Cod. Nan. De egressu anima Ger-
mani episcopi Capuani, quod etiam toti-
dem verbis legitur in græc.

ΕΝ τῶ δευτέρῳ βιβλίῳ πάντης τῆς
πραγματείας, ἔπον ὡεὶ τῶ (α) τῆ
ζωῆ δὲ λαβεσάτα ἀνδρὸς Βενεδίκτης , καθὼς
ὡδᾶ τ' πρισῶν ἰπὲ μαθητῶν ἔγνων , ὅτι
μήκοθεν τῆς πόλεως (β) Καπύης ὑπάρ-
χων Γερμανῆ τῶ ἐπισκόπου τ' αὐτῆς πόλεως
τὴν ψυχὴν μεσονυκτίῳ ἐν σφαίρα πυεῖν
ὑπὸ ἀγγέλων βασαζομένην , ἔ ἐν τῶ ἐρα-
νῶ ἀερχομένω ἐθεάσατο . ὅσις τὴν αὐτὴν
ψυχὴν ἀερχομένω θεασάμενος τῶ νοῶ τὸν
κόλπον ἀπλώσας , ὡς ὅτι ὑπὸ μίαν τῶ
ἰλίς ἀκτίνα , ὅλον τὸν κόσμον σωμαχθέν-
τα τοῖς (γ) νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ἐθεά-
σατο .

α Editi τῶ βίβλῳ .

β Mf. Καπύης .

γ Mf. νοεροῖς ὀφθαλμοῖς νοερῶς ἐθεάσ .

CAPUT VIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Σ'.

De egressu anima Speciosi monachi :

Πεὶ ἐξῆλθε τῆς ψυχῆς Σπικιώσος μοναχῶν .

Eisdem quoque discipulis illius narrantibus didici, quia duo nobiles viri, atque exterioribus studiis eruditi germani fratres, quorum unus Speciosus, alter vero Gregorius dicebatur, ejus se regulæ^a in sancta conversatione tradiderunt. Quos idem Pater venerabilis in monasterio, quod juxta Terracinensem urbem construxerat, fecit habitare. Qui multas quidem pecunias in hoc mundo possederant, sed cuncta pro animarum suarum redemptione largiti sunt, & in eodem monasterio permanserunt. Quorum unus, scilicet Speciosus, dum pro utilitate monasterii juxta Capuanam urbem missus fuisset, die quadam frater ejus Gregorius cum Fratribus ad mensam sedens atque convescens, per spiritum sublevatus aspexit, & vidit Speciosi germani sui animam tam longe a se positi de corpore exire: quod mox Fratribus indicavit, atque festinans cucurrit, jamque eundem fratrem suum sepultum reperit, quem tamen hora ea qua viderat, exisse de corpore invenit.

^a Prim. Carn. uterq. Theod. in sanctæ vite conversatione.

^α Mf. παιδείαν.

ΠΑΡΑ Ἐ αὐτῶν τοίνυν μαθητῶν ἑστὴ διηγεμένων μεμάθηκα, ὅτι δύο ἄλλοθεν ἄνδρες, ἕν τινὲ ἐξω (α) σοφίαν ὑψηλοκλήμειοι γνήσιοι ἀδελφοὶ ὑπάρχοντες, ὁ μὲν εἷς, Σπικιώσος, ὁ δὲ ἕτερος, Γρηγόριος, λεγόμενοι, τῶ ἐκείνῳ καλῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ αἰασροφίᾳ ἑαυτῶν ὡδραδεδύκασιν. τῆτους ὁ αὐτὸς ἀλαβεζατος πατὴρ ἐν τῶ μοναστηρίῳ, ὅπερ πλησίον τῆς Τερρακινῶν πόλεως ἀποδομένον, κατοικῆσαι πεποίηκεν. οἱ τινες πολλῶν πεινήσαν ἀσημάτων ἐν τῶ κόσμῳ τῆτῳ ἐκέκλυτο· ἀλλὰ πάντα ὑπὲρ λυτρώσεως ἑστὴ ψυχῶν αὐτῶν πτωχοῖς δωρεύμαντες, ἐν τῶ αὐτῶ μοναστηρίῳ διέμεναν. ὁ δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν, Σπικιώσος (β) φημι, ἔξω κείαν τῶ μοναστηρίου, πλησίον τῆς πόλεως Καπύης ἀπεστῆλη. ἐν τῶ ἡμέρῳ, ὁ τῆτῳ ἀδελφὸς Γρηγόριος, μετὰ ἑστὴ ἀδελφῶν ἐπὶ ἔρατῆς καθεζόμενος, ἕσσωιδίον αὐτοῖς, ἔξω τῶ σπικιώσος ὑψωθεῖς, ἔρακε Σπικιώσος τῶ ἀδελφῶ αὐτῶ τινὲ ψυχῶν ἐκ τῶ σώματος ὑψελθῆσαν, (γ) τοσούτῳ δωρεῦματος ἀπ' αὐτῶ ὑπάρχοντος, ὅπερ ἄλλοθεν τοῖς ἀδελφοῖς ἐμίλυσε. δρομῶος ἐν ἐκείσῃ παραγενόμενος, παφέντα αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν εἶρε. κατ' αὐτὸν ὅ τινὲ ὡραν τελειωθέντα τῆτον, ἔγνω ἐν ἡ τινὲ ψυχῶν (δ) αὐτῶ ὑψελθόμενῶν ἐθεάσατο.

^β Mf. ὡς φασι ἔξω χρ... Καπύης.

^γ Mf. τοσούτῳ δωρεῦματι.

^δ Mf. αὐτῶ ἐκ τῶ σώματος.

CAPUT IX.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι.

De anima cujusdam inclusi.

Πεὶ ψυχῆς ἐγκλείσει εἰς ἔρανον ἀνελευθέρως.

Quidam religiosus atque fidelissimus vir adhuc mihi in monasterio posito narravit, quod aliqui de Siciliae partibus navigio Romam petentes, in mari medio positi, cujusdam servi Dei qui in Samnio fuerat inclusus, ad caelum ferri animam viderunt. Qui descendentes ad terram, causamque, an ita esset acta perscrutantes, illo die invenerunt obiisse Dei famulum, quo eum ad caelestia regna ascendisse cognoverunt.

ΑΝΗΡ τις πάνυ σωδαιῶς ἐν πισότατος, (α) ἔτι μοι ἐν τῷ μοναστείῳ ὑπάρχοντι διηγήσατο λέγων ὅτι τινὲς ἐκ τῶν μερῶν Σικελίας ὄντες τὴν πλοῦς ἐπὶ Ρώμην ἐρχόμενοι, ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης (β) ὑπάρχοντες, τινὸς δέλεα ἔβλεψαν ψυχὴν, ὅσως ἐν Σάμνῳ ὑπῆρχεν ἑγκλείσιος, ἐν τῷ ἔρανῳ ἀνελευθέρως ἐδεύσαντο, οἵτινες ἐν τῇ γῆ κατὰξαιτες, ἐν δὲ ἐρώτησιν περὶ ταύτης γερόμενοι, εἰς (γ) ἀληθῆ ἄπερ ἐδεύσαντο ὑπῆρχεν, εὖρον ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὅ τῷ Θεῷ οἰκίτης ἐτελεύτησεν, ἐν ἧ τὴν αὐτῆ ψυχὴν εἰς τὴν ἔρανιον βασιλείαν ἐρχομένῳ ἐγνώκεισαν.

CAPUT X.

Κ Ε Φ Α Λ Α ΙΑ.

De egressu animæ Spei Abbatis.

Πεὶ ἐξόδου ψυχῆς Ἐλπιδίου (δ) ἀρχιμαυδείτου πόλεως Νερσίας.

ADhuc in monasterio meo positus cujusdam valde venerabilis viri relatione cognovi quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pater nomine Spes, monasterium construxit in loco cui vocabulum Cample est, quod sexti ferme milliarii interjacente spatio a vetusta Nursiæ urbe disjungitur. Hunc omnipotens & misericors Deus ab æterno verberare flagellando protexit, eique dispensationis suæ maximam a severitatem servavit, & gratiam; quantumque eum prius flagellando diligeret, postmodum perfecte sanando monstravit. Ejus namque oculos per quadraginta annorum spatium continuæ cæcitatibus tenebris pressit, nulum ei lumen vel extremæ visionis

ΕΤΙ (ε) μοι ἐν τῷ μοναστείῳ ὑπάρχοντι, πῶς ἀνὴρ σφόδρα δούλαβείατος διηγήσατο μεμάνηκα, ὅπερ κατὰ διηγήσασθαι. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ὁ δούλαβείατος πατήρ, ὁ ὀνομαζόμενος Σπῆς, μοναστήρια ἦν κτίσας, ἐν τῷ τόπῳ τῷ ὀνομαζομένῳ Κάμπλε, ὅσως ἐκτὸς μιλίῳ, ἢ (ς) προσείδον ἀλάκτου ἐπὶ τὴν πόλιν καλεμένην παλαιῶς Νερσίας. τῶν οὖν παντοδύναμος ἐν ἐλεήμων Θεὸς εἰπαῦθα παιδούσας, ἐκ τῶν αἰώνιων βασάνων (ζ) ὄξείλατο. τὸ γὰρ μεγίστης αὐτῶν οἰκονομίας ἐν τῷ ἀπειλῆν ἔδειξε, καὶ τὸ συμπαθεῖν. πόσον γὰρ αὐτὸν τὸ πρότερον μασιζῶν ἠγάπα, μετέπειτα ὀλοκλήρως αὐτὸν ἰασάμενος ἐπέδειξεν. τὸς γὰρ ὡπὸ ὀφθαλμῶν μέλει θεοσαρκοποιεῖς ἄνευ δευτέρου, τῇ ἐπιμονῇ τῶν σκότους τὴν τυφλώσεως ἐπλήρωσε, μηδὲν αὐτῷ φάτος καὶ μικρῶς ἰασείας αὐγὴν καταλείψας. εἰδὲς δὲ τὴν μάστιγα

Spes cæcitate percucitur.

a

a ius Gemet. serenitatem. zus Carn. securitatem.

α Μf. ἔτι με ἐν τῷ μοναστείῳ ὑπάρχοντος διηγήσατό μοι λέγων.

β Μf. ὑπάρχοντες ἐγκλείσει τινὸς δέλεα τῷ Θεῷ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἔρανῳ ἀνελευθέρως

ἰδεύσαντο, &c.

γ Editi ἀληθῆς ὅπερ.

δ Ita Μf. In exculis legitur mendose; ἐπισκόπε.

ε Μf. με ἐν τῷ μονασ. ὑπάρχοντος.

ς Μf. πρὸς ἔνδον. ζ Μf. ὄξείλατο.

Necessitas
gratia.

a

Flagella
Dei misericor-
dia miti-
gantur.

Post 40. ar-
nos visum
Spūs recupera-
rat.

b

De morte
vicina ad-
monitus SS.
Sacramento
manitur.

aperiens. Sed quia nemo in verbe-
re illius gratia se destituente sub-
stitit, & nisi idem misericors Pater
qui pœnam irrogat, patientiam
præstet, mox ^a per impatientiam
peccatum nobis ipsa auget corre-
ptio peccatorum; fitque modo mise-
rabili, ut culpa nostra unde sperare
debuit terminum, inde fumat aug-
mentum: idcirco nostra Deus in-
firma conspiciens, flagellis suis cu-
stodiam permiscet, atque in percus-
sione sua electis filiis nunc miseri-
corditer justus est, ut sint quibus
postea debat juste misereri. Unde
de venerabilem senem dum exte-
rioribus tenebris premeret, interna
nunquam luce destituit. Qui cum
flagello fatigaretur corporis, habe-
bat per sancti Spiritus custodiam,
consolationem cordis. Cum vero
jam anni quadragesimi fuisset in
cæcitate ^b tempus expletum, ei
Dominus lumen reddidit, & vicinum
suum obitum denuntiavit; atque ut
monasteriis circumquaque constru-
ctis verbum vitæ prædicaret, admo-
nuit: quatenus corporis recepto
lumine, visitatis in circuitu Fratri-
bus, cordis lumen aperiret. Qui
statim jussis obtemperans, Fratrum
cœnobia circūvit, mandata vitæ
quæ agendo didicerat, prædicavit.
Quintodecimo igitur die ad mona-
sterium suum peracta prædicatione
reversus est, ibique Fratribus con-
vocatis adstans in medio, Sacramen-
tum Dominici corporis & sanguinis
sumsit, moxque cum eis mysticos
Psalmorum cantus exorsus est.
Qui illis psallentibus orationi inten-
tus animam reddidit. Omnes vero
Fratres qui aderant, ex ore ejus
exisse columbam viderunt, quæ mox
aperto tecto Oratorii egressa, aspi-
cientibus Fratribus penetravit cœlum.
Cujus idcirco animam in columbæ

σιγα ὑπενέγκαι δύναται, τῆς χάριτος ἀυ-
τὸν ἐγκαταλιμπανίσας, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ ἐ-
λεήμων πατὴρ, ὁ τὴν βάσανον παρέχων ὑ-
πομονὴν δαρήσεται. Ἐὰν γὰρ τῆς αὐτομα-
νοσίας ἀμαρτίαν ἡμῶν αὐτὴ ἢ παιδύσει
προσίθῃσιν. ὅθεν λοιπὸν συμβαίνει, τὸ ὅτι
ἐλεεινῶ γενέσθαι, ὅτι ὅθεν ὑφείλει τὸ πταῖσ-
μα ἡμῶν συγχώρησιν λαβεῖν, ἐκείθεν ποσο-
δὴν ἰσχύος δέχεται. τότε ἔνεκεν τὰ ἡ-
μέτερα ἀδελφάματα ὁ Θεὸς ἐπιβλέπων,
ταῖς μάστιξιν αὐτῶν ἐν ὑπομονῇ ἀγαμίσκει,
ὥστε ἐν παιδύσειν πρὸς ἐλεεινὰ αὐτῶν τέκνα
ἐλεήμων καὶ δίκαιος φεῖν, οἷς μετέπειτα
μέλλει δικαίως σπλαγχνίζεσθαι. ὅθεν ἐν τῷ
ὄλαβέσασιν γέροντα ἦτον, εἰ ἐν τῷ ἔξω-
θεν σκότει ἡμαῦρσεν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐνδο-
θεν φωτὶ ἐδέσποτε ἑνεκαλίπεν. ὅσις ἐν
ὄσω τῇ ἔσώματος ἐκεμάζετο μάστιγι,
εἶχε ἄρα τῆς τῶ ἀγίης πνύματος (α) σκέ-
πης παράκλησιν καρδίας. ἐπεὶ δὲ λοι-
πὸν τεισαρακοσὸν ἔτος ἐν τῇ τυφλώσει ὑπ-
άρχων ἐπλήρσεν, ὁ νέειος τὸ φῶς αὐτῷ
ἀποδίδωκε, ἐν ἔγγιζεν τὸν θάνατον αὐτῷ
ἐμύνησε. τοῖς δὲ ὑπ' αὐτῷ κηδεύσει μονα-
στικῶς κύκλω κηρύξαι αὐτὸν τῷ τῆς ζωῆς
λόγον ἐκέλευσε. ἵνα ὁ ἔσώματος ἀνα-
λαβὼν τὸ φῶς, ἐπισκεψάμενος κύκλω πρὸς
ἀδελφῶς, τὸ τῆς καρδίας (α) αὐτῶν θρα-
νοῖξῃ. ὅσις παρεδού τῇ προσάξει τῶ κε-
λεύσαντος ὑπακούσας, πρὸς τῶ ἀδελφῶν κοι-
νόβια (β) ἐγύρσεν, ἐν πρὸς τῷ ζωῆς
εὐτολῶς, ὡς πρᾶτταν μεμάθῃς, ταῖσις
παρέδετο. μετὰ πεντεκαιδέκατῃ δὲ ἡμέ-
ραν, πληρώσας τὸ κήρυγμα, ἐν τῷ μονα-
στικῶ αὐτῷ ὑπέσρεψεν. ἐν δὲ τῷ ὄκνησιν
πρὸς ἀδελφῶς προσκαλεσάμενος, ἐν σαβείῃς
ἐν μέσῳ αὐτῶν, τῶ διαποτικῶ σώματος ἵνα
αἵματος μετέλαβε, ἐν σὺν αὐτοῖς πρὸς μου-
σικῶς τῶ ψαλμῶν ὑμνωδίας ἐπετέλεσεν.
ἔτι δὲ αὐτῶν ψαλλόντων, αὐτὸς τῇ δόκῃ
ἐπιμένσας, τὴν ψυχὴν παρέδωκε. πάντες δὲ
οἱ παρόντες ἀδελφοὶ ἐκ τῶ σώματος αὐτῶ
πεισερὰν ἐξελθῶσαν εἶρακαν. τῶ δὲ κε-
ράμῃ τῶ ὄκνησιν θρανογιέντος, τῶ ἀδελ-
φῶν θραρόντων, δόθῶς ἐν τῷ ἐρωτῶ ἀνίλ-
θεν. ὅθεν τὴν τότε ψυχὴν ἐν τῷ τῆς πε-
εισερῶς ἀνήματι ἐφθῆναι πισδύομεν, ἵνα
ἐν ἐν τῶ ὁ παντοδύναμος Θεὸς, ἔλα τῶ
τοῖς-

a Primus Gomet. mox impatientia pec-
catum. Nan. mox... correctio.

b Alii exemptum, alii exactum.

α Prius legebatur, ἐκείνης, pro σκέπης,

quod est in Ms. Regio.

β Ms. αὐτῶν φῶς ἔλατ.

γ Ms. πεισερῶς.

Ejus anima in columbae specie coelum perit.

specie apparuisse credendum est, ut omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, quam simplici corde ei vir ille servisset.

τοῖς αὐτοῖς ἀποδοῦναι αὐτοῖς ἐν ποίᾳ ἀκεραιότητι καρδίας, ἕως ὅτι αὐτὸν ἐδέξαστο αὐτῶν.

CAPUT XI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

a De egressu animae a Nursini Presbyteri.

Περὶ ἧσθε φυλῆς τῆς ἀπὸ Νηροσίας πρεσβυτέρου.

Sed neque hoc fileam quod vir venerabilis Abbas Stephanus, qui non longe ante hoc tempus in hac urbe defunctus est, quem ipse etiam bene nosti, in eadem provincia Nursiæ contigisse referebat.

Οὗτος δὲ τὸ πρῶτον ἑσθλασίου δίκαιον ἠγάπησεν, ὅπερ ὁ δούλαβέσας ἀνὴρ ἀββᾶς Στέφανος, ὅστις ἐκ πολλῶν χρόνων ἐκείνη τῇ πόλει ἐτελειώθη, ὃν ἔχοντος καλῶς ἐπίσταται, ἐκ τῆς αὐτῆς τῆς Νηροσίας χάριτι συμβεβηκέναι διηγήτο. ἔλεγε γάρ, ὅτι πρεσβύτερός τις ἐκεῖσε ἔμπιστεύθησαν αὐτῶν ἐκκλησίαν μετὰ μεγίστη φόβῳ τῶν κλειῶν ἐποίμανεν. ὅστις ἀπὸ τῆς καρπῶν τῆ χειροτονίας αὐτῆς ἔαυτῶν σύμβιον, ὡς μὲν ἀδελφὴν ἠγάπα, ὡς δὲ ἐχθρὸν φοβούμενος, καὶ τὴν καρπῶν αὐτῶν ἀποσεργίσει.

Dist. 12. can. Presbyteri.

Presbyteri post ordinationem, uxores ut forores diligant, caveant ut hostes.

Ajebat enim quod illic Presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptæ presbyteram suam ut fororem diligens, sed quasi hostem caves, ad se propius accedere nunquam sinebat, eamque sibi propinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis absciderat.

(α) ἐδέξατο παρέασει ἐν ἐδέξαστο ἀποσεργίσει. παντελῶς δὲ τὴν ἐκ τῆς κοινότητος ἠντιστάθη. ὡς αὐτῆς ἀπέταμεν. μετὰ πάντων γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἔτι τὸ ἴδιον ἔχουσι οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι, ὥστε ἐκ μόνου ἐκ τῶν μὴ ἀρμόζοντων πάντες ἐκ μὴκος εἶναι, ἀλλὰ ἔτι τῶν ἀρμόζοντα πολλὰς ἀπὸ αὐτῶν ἀποτέμνουσιν. ὅθεν ὁ αὐτῶν ἀνὴρ, ἵνα μὴ ἐν οἰκηνοποιῶν πταίσματι δι' αὐτῆς περὶ ἐλθῆ, ἥτε εἰς τὸ ἐπάνανγκεν διακονηθῆναι παρ' αὐτῆς κατέδεχτο. ἕως οὖν ὁ δούλαβέσας πρεσβύτερος ἐν πολλοῖς ἔτεσι ἔτι ζῶν διακονῶν, ἔτι εἰς βαθὺ γῆρας ἐληλακῶς, τῶν τεσσαρακοσῶν χρόνων τῆς χειροτονίας αὐτῆς ἐκκαύσει βαρυτάτην πυρετῶν συχεθῆς, ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀπνέχθη. Θεσσαμῆν δὲ ἡ αὐτῶν γενομένη σύμβιος, ὅτι ἀπαντα ἡμεῖς μετὰ μὲν ἀπενεκρώθησαν, ἔτι λοιπὸν τῶν θανάτῳ προσήγγισεν, ἔτι ἀκούσας αὐτῆς ταῖς ῥήσιν ἡμεῖς (β) ἐπιθέσασα, ἔστω δὲ διαγνώσασα, ἐάν αὐτῶν τις ἐτι προηζωτικὴ ὑπῆρχεν. ὅπερ ἐκεῖνος ἐπιγνῶς, (γ) καὶ τὴν λείαν λεπτοτάτης αὐτῶν προῆς ὑπαρχέσης, τῆ ἐπιπέσει δὲ (δ) μᾶλλον διεμαρ-

c Ut illicita videntur, etiam a licitis abstinentiam.

Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam ut semper ab illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita abscindunt. Unde idem vir ne in aliquam per eam incurreret culpam, sibi etiam per illam ministrari recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis Presbyter cum longam vitæ impleisset ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ inardescente graviter febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbytera sua conspiceret solutis jam membris, quasi in morte distentum, si quod adhuc ei vitæ spiramen inesset, naribus ejus apposita curavit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus, quantulo

sanv. hic.

a Primus Carn. Presbyteri cuiusdam ex Nursia provincia. Alii Ursini.

b Cod. S. M. ante hoc quinquennium.

c Plures Ordinis accepti. De presbytera sive uxore vel vidua presbyteri, Vide Guf:

α Mf. ἐδέξατο εἶασεν.
β Fortasse, ἐπιθέσασα.
γ Forte, καίτοι.
δ Mf. μᾶλλον τῶ Θεῷ διεμαρ-

Quamdiu
vivimus,
concupi-
scentiæ me-
tuendum
incendium.

adnifu valuit, ut loqui potuisset, infervescente spiritu collegit vocem atque erupit, dicens: Recede a me, mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. Illa igitur recedente, crescente virtute corporis, cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: ^a Bene veniant domini mei, bene veniant domini mei: quid ad tantillum servulum vestrum estis dignati convenire? venio, venio; gratias ago, gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui quillum circum steterant, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Numquid hic convenisse sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrum & Paulum primos Apostolorum non aspicitis? Ad quos iterum conversus, dicebat: Ecce venio, ecce venio; atque inter hæc verba animam redidit. Et quia veraciter sanctos Apostolos viderit, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque contingit justis, ut in morte sua Sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant: sed dum eorum menti internorum civium societas ostenditur, a carnis suæ copula sine doloris & formidinis fatigatione solvantur.

^a Germ. & Norm. *veniant*;

μαρθέντος τῷ πνεύματος, ὅσιν ἠδυνήθη σωρεῦσαι πνοὴν τῆ λαλήσαι, ἢ φωνὴν διήνοιξε λέγων· ἀπόσα ἀπ' ἐμῆ, γύναι· τὸ γὰρ πῦρ ἐτι ζῆ, ἔπαρον τὸ ἄχυρον· ἐκείνης δ' ὑποκωρησάσης, ἢ τῆ σώματος αὐτῆς δυνάμειος ἀξιοσάσης, μετὰ μεγάλης δόξου ἡσυχίας ἤρξατο κράζειν ἢ λέγειν· καλῶς ἔρχονται οἱ κύριοί μου· τί ἄρως ἢ ἀνάξιον ὑμῶν δόλον ἐλθεῖν κατηξιώσατε; ἔρχομαι, ἔρχομαι, δόλαιεσσι, δόλαιεσσι. ἐν δὲ τῷ συχῆ τῇ φωνῇ ἢ αὐτὸν λόγον προσφέρειν αὐτὸν, οἱ γνωστοὶ αὐτῆ, οἵτινες ἐκείσε παρίσαντο, τίσι τῶτο ἔλεγεν ἡρώτων. πρὸς ἕς ἐκείνος θαυμάζων ἀπεκείθη, λέγων· εἴθεωρεῖτε τὰς ἀγίας ἀποστόλους σιωεληλυθότας ἐνταῦθα; εἴθεωρεῖτε τίς μακαεῖς Πέτρον ἢ Παῦλον τὰς πρώτους ἡσυχάτων; πρὸς ἕς πάλιν ἐπιστραφεὶς, εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχομαι, ἰδοὺ ἔρχομαι· ἐν τῆσι ἐν πῶσι ῥήμασι τὴν ψυχὴν ἀπέδωκεν. ἐπ' ἀληθείας τοιγαροῦ τὰς ἀποστόλους ἐθέασατο, οἷς ἢ ἀκολυθεῖν ἐμαρτύρησεν. ὅθεν λοιπὸν συμβαίνει ἐν τοῖς δικαίοις, ὡς ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν, ἀγίων προλαμβανόντων, ὀπτασίας αὐτῶν θεάσασθαι, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀποφάσει τῆ θανάτου βάσανον δευλιάσωσιν. ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιδείκνυθαι αὐτοῖς τῷ ἐνδοθεῖ λογισμῷ μετὰ τίνων συμμετοχοὶ ὑπάρχουσιν, ἐκ τῆ δεσμῆ τῆς σαρκὸς αὐτῶν ἀπὸ πόνου ἢ φόβου ἀπολυθῶσιν.

CAPUT XII.

Κ Ε Φ Α Λ. ιγ'.

*De anima Probi Reatinae civitatis
Episcopi.*

Πεὶ τῆς ψυχῆς Πρόβου ἐπισκόπου
πόλεως Ρεατῆς.

Qua de re neque hoc fileam ,
quod Probus omnipotentis Dei
famulus , qui nunc in hac urbe
monasterio^a præest , quod appellatur
Renati , de Probo patruo suo Rea-
tinæ civitatis Episcopo mihi narrare
consuevit , dicens , quia appropin-
quante vitæ ejus termino , eum gra-
vissima depressit ægrotudo . Cujus
pater nomine Maximus , pueris
circumquaque transmissis colligere
medicos studuit , si fortasse ejus
molestiæ subvenire potuisset . Sed
congregati ex vicinis locis undique
medici , ad tactum venæ denuncia-
verunt ejus exitum citius adfuturum.
Sed cum jam tempus refectionis in-
cumberet , atque diei hora tardior
excrevisset , venerandus Episcopus
de illorum potius quam de sua sa-
lute sollicitus , eos qui aderant ,
admonuit^b cum suo patre in su-
periores episcopii sui partes ascende-
re , seque post laborem reficiendo
reparare . Omnes igitur ascenderunt
domum , unus ei tantummodo par-
vulus relictus est puer , quem nunc
quoque prædictus Probus asserit su-
peresse . Qui dum lecto jacentis af-
fisteret , subito aspexit intrantes ad
virum Dei quosdam viros stolis can-
didis amictos : qui eundem quoque
candorem vestium , vultuum suorum
luce vincebant .^c Qua splendoris
etiam claritate percussus , quinam
illi essent , emissa cœpit voce cla-
mare . Qua voce etiam Probus Epi-
scopus commotus , intrantes eos a-
spexit & agnovit , atque eundem

ΚΑΙ τὸ φανερόν κατασηῆσαι εὐλογον
ἠγῆμαι , ὅπερ μοι Πρόβος ὁ τῆ
Θεῆ οἰκίτης διηγήσατο . ὅσιν νυνὶ ἐν ταύτῃ
τῇ πόλει (α) μοναστηρίῳ προΐσταται ,
Ρεατῆς ἐπονομαζομένη . ἔλεγε γὰρ πάλιν
Πρόβος τῷ πατρὸς αὐτοῦ , τῷ γενομένῳ ἐπι-
σκόπῳ τῆς Ρεατῆς , ὅτι τῷ τέλει τῆς ζωῆς
αὐτοῦ πλησιάζοντος , βαρυτάτη νόσος αὐτὸν
κατέχευε . ὃ δὲ ἐκείνους πατὴρ Μάξιμος ὀνό-
ματι , παῖδας ἐν τοῖς πέριξ τόποις ἀπο-
σειλάς συναγαγεῖν ἰατροὺς (β) ἠγωνίσα-
το , ὥστε τῇ ἐκείνους ἀδυνείῳ εἶτι δύνανται
συνδράμωσιν . ἧ δὲ ἰατρῶν ἐκ τῆ γειτνιαζόν-
των τόπων (γ) παρῴθεντων , ἔτι τότε ἤ
σφυγμὸν ψιλαφησάντες ἐμήνυσαν συντόμον
αὐτῷ τὴν ἔξοδον μέλλειν ἔσεσθαι . τῆς ἔν
ἰσθμῶν προκοφάσης , ἢ τῷ καρπῷ τῷ αἰεῖς
ἤδη λοιπὸν καταλαβόντος , ὁ δὲ λαβείσας
ἐπίσκοπος πάλιν τῆς ἐκείνων μᾶλλον (δ)
ἢ περὶ τῆς ἐκείνους σωτηρίας ἐφρόντισεν . ὅθεν
τῶν πρὸς αὐτὸν γενομένων ἰατρῶν παρεκάλεσεν , ἵνα
(ε) ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ πατρὸς ἐν
τοῖς ἀνωγειοῖς τῷ ἐπισκόπῳ ἀνέλθωσι , ἔ-
τροφῆς μεταλάβωσι . πάντες ἔν ἐν τῷ ἀνω-
τέρῳ οἴκῳ ἀνῆλθον . ἐν δὲ παιδίον (ς)
σεμνὸν παεισάμενον αὐτῷ ἢ μόνον κατε-
λείφθη , ὅπερ ἢ μέλει τῷ νῦν περὶ εἶσι ,
καθὼς ὁ προλεχθεὶς Πρόβος λέγει . ὅσιν
ἐν ὄσῳ τῇ κλίνῃ τῷ κειμένῳ παεισάτο ,
ἐθεάσατο αἰφνης ἀνδρας τινὰς πρὸς αὐτὸν
προσερχομένους , σοφὰς λαοκὰς ἠμφισμένους ,
οἵτινες τῷ φωτὶ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὴν λαμ-
πρότητα τῆς ἱματίων ὑπερέβαλλον . ἐκ τῆς
ἀσραπῆς ἔν τῆς αὐτοῦ λαμπρότητος πλη-
γῆς ὁ παῖς , φωνὴν προσενέγκας , κράζειν
ἤρξατο , τίνες ἐκείνοι ὑπάρχουσιν ; τῇ δὲ τῷ
τῷ φωνῇ Πρόβος ὁ ἐπίσκοπος συντραχθεὶς
εἰσερχομένους αὐτοῦς ἰσρακὰς τέρας ἐπέγνω .
τὸν δὲ κράζοντα παῖδα πρὸς αὐτὸν ἤρξατο ,
λέγων . μὴ φοβῆ , ὅτι πρὸς μετὲ ὁ ἅγιος Ἰε-
βενά-

M m 2

βενά-

^a Nan. praesto est. Mox Comp. & Val-
cl. Reati. Edit. Renatum habent.

^b Excusi cum Nan. cum sene patre.

^c Al. Qui splendoris eorum clar.

^α Mf. μοναστηρίῳ προΐσταται Ρεατῆς ἐπονο-
μαζομένη.

^β Mf. ἠγωνίζετο.

^γ Mf. συναχθέντων ἢ... ψιλαφησάντων
ἐμήνυσαν συντόμα.

^δ Mf. ὑπερ τῆς ἰσθμῶν σωτηρίας.

^ε Mf. μετὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπε-
ρέω.

^ς Mf. μικρὸν.

stridentem vagientemque puerum consolari cœpit, dices: Noli timere fili, quia ad me sanctus Juvenalis & sanctus Eleutherius martyres venerunt. Ille autem tantæ visionis novitatem non ferens, cursu concito extra fores fugit, atque eos quos viderat, patri ac medicis nuntiavit. Qui concite descenderunt, sed ægrum quem reliquerant, jam defunctum invenerunt: quia illi eum secum tulerant, quorum visionem puer ferre non potuit, qui hic remansit.

CAPUT XIII.

De transitu Gallæ ancillæ Dei.

^a **I**nterea neque hoc silendum arbitror quod mihi ^a personarum gravium atque fidelium relatione compertum est. Gothorum namque temporibus Gallæ hujus urbis nobilissima puella Symmachi Consulis ac patricii filia, intra adolescentiæ tempora marito tradita, in unius anni spatio ejus est morte viduata. Quam dum fervente mundi copia ad iterandum thalamum & opes & ætas vocarent, elegit magis spiritalibus nuptiis copulari Deo, in quibus a luctu incipitur, sed ad gaudia æterna pervenitur, quam carnalibus nuptiis subijci, quæ a lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis inesset, cœperunt medici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam ^b barbas esset habitura: quod ita quoque post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris sponsi speciem amavit, nec ve-

^a Prim. Carnot. personarum civium fidelium.

^b Nan. barbim.

βενάλιος, ἢ ὁ ἄγιος Ἐλευθερίου οἱ μάρτυρες ἦλθον. ἐκείνος δὲ τῆς τοιαύτης ὀπτασίας (α) τὸ νεοῦργημα μὴ φέρον, δρόμῳ παχυπέτῳ ἔξω τῶν θυρῶν ἔφυγε. περὶ δὲ ἂν ἐθάσατο, πρὸ πατρὸς ἢ τῶν ἰατροῦ ἐμνηύουσαν. οἷτινες σωπύμως κατελθόντες, τὸν ἄρρωστον, ὃν κατέλιπον, θαυέντε λοιπὸν εὔρον. ὅθεν δῆλον, ὅτι ἐκεῖνοι αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν ἔπῃραν, ἂν τὴν θείαν ὑπενέγκαι ἐκ ἠδυνήθη ὁ εὐθαδέα ἀπομέντας πᾶσι.

Κ Ε Φ Α Λ Ι Δ'.

Περὶ τῆς τελειώσεως Γαλλῆς μοιαισίας θυγατρὸς Συμμαχῆ πατεινῆς.

^β **Ε**πι τούτοις ἐδὲ τῆτο ἰσθασιωπῆθῆναι δίκυμον (β) κείνη, ὅπερ μοι πρόσσωπον μέγιστον ἢ κισόν τῆ διγύσει ἐγνώεισεν. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ἐν τοῖς τῶ Γότθων κερτοῖς Γάλλᾳ τις ὀχρησεσάτη κόρη ταύτης τῆς πόλεως, θυγατρὶ ὑπάρχεσσι Συμμαχῆ τῶ ὑπάτου ἢ πατεινῆς, ἐν τῶ τῆς κώτητος αὐτῆς ἁλόνω, αἰδέει (γ) ἰσθασιδθεῖσα, ἐν ἢ μόνον εἰαυτὸν συζήσασα, τοῦτε τελειώσαντος χίρα γέγονε. ταύτην δὲ ἢ ἀκμῆ τῆς νεότητος, ἢ ἢ τῶ κόσμῳ ἐπιθυμία, ἢ τῶ πλέθει ἢ (δ) ἀπάτη, πρὸς τὸ δολιτέροις προσομιλῆσαι γάμοις ἔξεκαλεῖτο. ἀλλὰ αὐτὴ μᾶλλον ἔξελεξάτο πνευματικοῖς γάμοις τῶ Θεῷ συωφθῆναι, οἷτινες ἀσὸ πένθους ἄρχονται, ἢ εἰς λαράν αἰώνιον κατελήγησιν, ἢ περ σαρκικοῖς γάμοις ἔσωτηγῆναι, οἷτινες ἀπὸ ἐφεροσσιῶς ἄρχονται, ἐν δὲ τῶ τέλει μετὰ πένθους πορρόνται. σφόδρα δὲ αὐτῆς θερμῆς ὑπαρχέσης τῆ πατκοσλή τῶ σώματος, ἢ ῥῆσαστο οἱ ἰατροὶ λέγον, ὅτι εἰ μὴ εἰς συμπλοκὴν ἀνδρὸς ἐπιστρέφει, τῆ σφοδρατέτη θέρμη τῆ φύσεως γένεια μέλλει ἐκφέρειν. ὅπερ μετέπειτα καὶ γέγονε. ἀλλ' ἢ ἄγία ἐκείνη γυνὴ ἐδὲν τῶ ἔξωθεν ἀχημοσιῶς ἐφρόντισεν, ἢ τις ἐνδοῦ νομεία τὸ κάλλος ἢ γὰ-

^α Ms. τὸ ὄραμα.

^β Ms. ἰγῆμα.

^γ Ms. ἀρμωσθεῖσα.

^δ Ms. ἀπάτη.

rita est si hoc in illa scdaretur, quod a
 caelesti sponso in ea non amaretur.
 Mox ergo ut ejus maritus defunctus
 est, abjecto seculari habitu ad omni-
 potentis Dei a servitium sese apud
 beati Petri Apostoli Ecclesiam mona-
 sterio tradidit, ibique multis an-
 nis simplicitati cordis atque orationi
 dedita, larga indigentibus eleemo-
 synarum opera impendit. Cumquo
 omnipotens Deus perennem jam mer-
 cedem reddere ejus laboribus decre-
 visset, caneri ulcere in mamilla per-
 cussa est. Nocturno autem tempore
 ante lectum ejus duo candelabra lu-
 cere consueverant: quia videlicet
 amica lucis, non solum spirituales,
 sed etiam corporales tenebras odio
 habebat. Quæ dum nocte quadam
 ex hac eadem jaceret infirmitate fa-
 tigata, vidit beatum Petrum Apo-
 stolum inter utraque candelabra ante
 suum lectum b consistentem: nec
 perterrita timuit, sed ex amore
 fumens audaciam exultavit, eique
 dixit: Quid est, Domine mi, di-
 missa sunt mihi peccata mea? Cui
 ille benignissimi ut est vultus, in-
 clinato capite annuit, dicens: Di-
 missa, veni. Sed quia quamdam
 sanctimoniam feminam in eodem
 monasterio præ cæteris diligebat, il-
 lico Galla subjunxit: Rogo ut so-
 ror Benedicta mecum veniat. Cui
 ille respondit: Non, sed illa talis
 veniat tecum: hæc vero quam pe-
 tis, die erit trigesimo secutura.
 His itaque expletis, visio Apostoli
 assistentis & colloquentis ei ablata
 est. At illa protinus cunctæ congrega-
 tionis accivit Matrem, eique quid
 viderit, quidve audierit, indicavit.
 Tertio autem die cum ea quæ jus-
 sa fuerat, sorore defuncta est: illa
 vero quam ipsa poposcerat, die est
 trigesimo subsecuta. Quod factum

γάπησεν. ἄδὲ τὸ ἐν αὐτῇ ἀκαλῆς ἠρυ-
 θεύασεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνη ἠδέσθη τὸ
 παρὰ τῶ ἐρατῆς νυμφῆς μὴ ἀγαπώμενον.
 παρὰ δὲ ἔν τῶ τελούτῃσσι ἢ ταύτης σύ-
 ζυγον, ἀποβαλῶσα τὸ κοσμητικὸν χῆμα,
 εἰς ἢ τῶ παντοδύαμῳ Θεῷ διδύειν ἑαυ-
 τὴν ἐκδέδωκεν, ἐν τῷ μοιασησίῳ τῷ ὄντι
 παρὰ τὴν τῶ μακαρίῳ Πέτρῳ τῶ ἀποστόλῳ
 ἐκκλησίαν. ἐκείσε ἔν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 ἐν ἀκακίᾳ καρδίας ἔν ἐπιμόνῳ προσδύχῃ
 διήρκεσε πλυσίας τοῖς διαμένουσιν τὴν ἐλε-
 μούλιον παρέχεσθαι. ὅτε ἢ λοιπὸν ἢ αἰώ-
 νιον μισθὸν ὁ παντοδύαμος Θεὸς ταῖς ταύ-
 της καμάτοις παραχέδαι ὤσει, (α)
 καρκίνας ἐπλήγη θνητῆ. ἐν ἢ τῇ νυκτερινῇ
 ψυχίᾳ ἔμπροσθεν τῆς κλίνης αὐτῆς δύο
 λυχνίαι φαίνεν ἤρξαντο. ἡ γὰρ τῶ φωτὸς
 προσφιλῆς ἔ μόνον τὸ νοσητὸν σκότος, ἀλ-
 λά καὶ καὶ τὸ αἰσθητὸν εἰς μῖσος εἶχεν. ἐν
 μιᾷ ἢ νυκτὶ κατήκοπος ἐκ τῆς αὐτῆς ἀ-
 θενείας κειμένη, τὸν μακαρίον Πέτρον τὸν
 ἀπόστολον ἐν μέσῳ ἢ ἀμφοτέρων λυχνιῶν
 ἔμπροσθεν τῶ τραβᾶτε αὐτῆ ἐστῆτα ἐθεάσα-
 το. (β) μηδύλας θευλιόσασα ἢ φοβη-
 θῆσα, μᾶλλον ἢ ἐκ τῶ πόθε παρήσῃαν
 λαβῶσα, ἀγαλλιωμένη, πρὸς αὐτὸν εἶσε·
 τί ἐσι, κύεε μου, συνεχωρήθησαί μοι αἰ-
 ἀμαρτίαι μου; πρὸς τὴν αὐτῆς, (γ)
 ἀγαθῶ προσώπῳ καθὼς ἔν ὑπάρχει, τὴν
 κεφαλὴν κλίνης, ἐνόσε, λέγων· συνεχω-
 ρήθησαν, ἔλθε. ἡ ἔν Γάλλᾳ ἰερωπίτῃ
 τῆα (δ) θήλειαν ἐν τῷ αὐτῷ μοιαση-
 εἰῶ ὑπὲρ πᾶς λοιπᾶς ἀγαπῶσα, προσέ-
 θετο, λέγουσα· παρακαλῶ, ἵνα ἡ ἀδελφῆ
 Βενέδικτε μετ' ἐμῶ ἔλθῃ. αὐτῆς ἢ πρὸς αὐ-
 τὴν ἀπεκείθη, λέγων· ἐχί, ἀλλ' ἡ δεῖ-
 να, ἀρτίως ἔλθῃ μετὰ σῶ. αὐτῆ ἢ ἦν
 αἰτεῖς, μετὰ τετακοσὴν ἡμέραν ἀκολουθήσει
 σοι. τῶτων τῶν ῥηθέντων, ἡ ὕρασις τῶ
 ἀποστόλῳ τῶ παρεστῶτος καὶ συντυγχάνοντος
 αὐτῇ ἤρθη. ἐκείνη ἢ ὀθειᾶς τὴν μητέρα
 ἢ σιωδίᾳ προσκαλεσαμένη, ἅπαντα αὐτῇ
 ἄπερ ἐθεάσατο καὶ ἀπίκουσιν ἐμήνυσε. τῇ
 ἢ τεῖτη ἡμέρᾳ ἅμα τῇ ἀδελφῇ, (ε)
 ἢ ἐκελεύθη πρὸς κύειον ἔξειδήμωσεν. ἐκείνη
 ἢ ἦνπερ αὐτῇ ἰτήσατο, τῇ τετακοσῇ
 (ε) ἡμέρᾳ τὸ τῶ βίᾳ τέλος ἐδέξατο.
 τῆτο ἢ ἐν τῷ αὐτῷ μοιασησίῳ πραχθῆν με-
 λρι

a Et monasti-
 cam vitam
 amplectitur.

b A beato Pe-
 tro de pro-
 xima morte
 admonetur.

a Bec. obsequium in Ecclesia B. Petri
 Apostoli se convertit; ibidemque multis an-
 nis simplici corde orationi dedita.
 a Nan. constitisse.
 a Mf. καρκίνας πληγῆ ἐν τῷ πύτῃ. | μά-

εῶ ἐκράθη· ἐν δέ.
 β Mf. μηδ' ὄλας.
 γ Mf. ἰλαρῶ. δ Mf. παρθέσιον.
 ε Mf. ἢ ἐκελεύθη.
 ε Mf. ἡμέρᾳ ἀπὸ τῶ βίᾳ.

nuncusque in eodem monasterio manet memorabile, sicque hoc a præcedentibus Matribus traditum, narrare illic solent subtiliter juniores quæ nunc sunt sanctimonialia virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ adfuissent.

CAPUT XIV.

De transitu Servuli paralytici.

SEd inter hæc sciendum est, quia sæpe animabus exeuntibus electorum, ^a dulcedo solet laudis cœlestis erumpere; ut dum illam libenter audiunt, dissolutionem carnis ab anima sentire minime permittantur. Unde in * Homiliis quoque Evangelii jam narraffe me memini, quod in ea porticu quæ euntibus ad Ecclesiam beati Clementis est pervia, fuit quidam Servulus nomine, cujus te quoque non ambigo meminisse: qui quidem pauper rebus, sed meritis dives erat, quem longa ægritudo dissolverat. Nam ex quo illum scire potuimus, usque ad finem vitæ paralyticus jacebat. Quid dicam quia stare non poterat, qui nunquam in lecto furgere vel ad sedendum valebat, nunquam manum suam ad os ducere, nunquam se potuit ad latus aliud declinare? Huic ad serviendum mater cum fratre aderat, & quidquid ex elemosyna potuisset accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam litteras noverat, sed Scripturæ sacræ sibi met codices emerat, & religiosos quosque in hospitalitate fuscipiens, hos coram se studiose legere faciebat. Factumque est ut juxta modum suum plene sacram Scripturam disceret, cum, sicut dixi, litteras funditus ignora-

* Homil. 15. num. 5.

Servulus pauper, aliis pauperibus elemosynam erogat.

Ejus funditum erga S. Scripturam.

^a Excusi dulces solent laudes cœlestes erumpere, ut dum illas.

^α Mf. ἐν τῷ σώματι.

αὐτῷ ἔν τῷ μνημονολόγιον ὑπομένει. ὡς δὲ
τῷ ἢ προσδεδεικνύσων μητέρων ἐκείσε εὐδαιμό-
τυχῶ, ἔπος ἐπὶ λεπτῷ διηγουῦνται αὐτόθι
οἰκῆσαι νεαῖδες ἱερὰ παρθένοι ὑπάρχου-
σαι, ὡς ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ παρῆσαι
τὸ τοιαῦτο μίγισον θαῦμα ἐδέσαντο.

Κ Ε Φ Α Λ. ιε.

Περὶ τῆς τελειώσεως Σερβύλου εὐδαιμό-
τυχῶ.

ΚΑΙ τὸτο ἦ γνώριμον ποιῆσαι ἀναγκά-
σιον ὑπάρχει, ὅτι πολλάκις ἢ
ψυχῶν ἢ ἐκλεκτῶν ὑπερκομμένων (α) ἐκ
τῷ σώματος, αἶνος ἐν τοῖς ἑρανοῖς ἐπιτε-
λεῖται. ἵνα ἐν ὅσῳ τῆς ἰδέως αἱ ψυχὰς
ἐπακροῶνται, τῷ ἐκ τῆ σαρκὸς ἀφελῶσιν
μὴ ἀδῶνται πῶς ὑπομένουσιν. ὅθεν κει-
εὶ τῆς ἡ ἐν ταῖς οὐμίλιας τῷ εὐαγγελίῳ
διηγήσασθαι μέμνηται. ἐν τῷ τῷ (β)
ἐμβύλω τῷ ἀπερχομένῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
τῷ μακαρίῳ Κλήμεντος ὑπῆρχέ τις κατὰ
τῷ ἰδὸν κατακείμενος, οὐνόματι Σέρβυλος,
ὄνπερ ἀγνοεῖν σε ἔλογίζομαι. ἔπος ἔν,
εἰ ἡ πτωχὸς τοῖς πράγμασι τῷ βίε ἐτύγ-
χανεν, ἀλλ' ἐν τοῖς δικαίωμασι πλέσιος
ὑπῆρχεν. τῆς ἦ τὸ σῶμα πολυλλόνιος
ἀρρώστια παρέλυσεν. ὅξ ἔ τῷ αὐτὸν γνώ-
ναι ἰδυνήθημεν, μέλλε τῷ τέλες τῆ ζωῆς
αὐτῷ εὐδαιμονικός ἐκείτο. τί δὲ λέγω;
παντελῶς εἶναι ἐκ ἰδύνατο, ἔτε ἐν τῇ
κλίνῃ αὐτῷ ὡστε αἰακαθίσαι ἴχουσεν. ἐ-
δέ ποτε ἢ χεῖρα αὐτῷ ἐν τῷ σώματι ἀπ-
ενέγκαι ἰδυνήθη - ἐδέ ποτε ἑαυτὸν (γ)
εἰς ἑτέραν πλῆραν ἐρέψαι ἴχουσεν. τῷ τῷ
ἦ πρὸς ὑπηρεσίαν ἢ μήτηρ ἡ ἑτερος αὐτῷ
ἀδελφὸς παεῖσαντο. εἶτι ἦ ἄπο ἐλεημο-
σιῶν ἐλάμβανε, τῷ τῷ πάλιν εὐδαιμό-
των (δ) αὐτῷ τοῖς πτωχοῖς διεδίδε. ἔ
γράμματι μὲν εὐδαμῶς ἐγίνωσκε, βίβλος
δὲ τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἑαυτῷ ἠγύρασε. ἡ
δεχόμενος ὡρὸς παροικίαν δολαβείας τινος
ἀνδρας, τῆς ἐνώπιον αὐτῷ πεπονημένως
αἰαγνῶναι ἐποίηε. γέγονε ἦ ὡσε κατὰ τὸ
δυνατὸν αὐτῷ, ἡσιμῶς τὴν ἱερὰν γραφὴν
ἐκμαθεῖν, γράμματι καδῶς προσηπὸν
παι-

ε Mf. ἐμβύλω.

γ Mf. εἰς ἑτερον μέρος.

δ Mf. αὐτῶν.

ret. Studebat semper in dolore gratias agere, hymnis Deo & laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum jam tempus esset, ut tanta ejus patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia rediit. Cumque jam se morti proximum agnovisset, peregrinos viros, atque in hospitalitatem susceptos, admonuit ut surgerent, & cum eo Psalmos pro expectatione sui exitus decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris, dicens: ^a Tacete, numquid non auditis quantæ resonent laudes in cælo? Et dum ad easdem laudes quas intus audierat, aurem cordis intenderet, sancta illa anima carne soluta est. Qua scilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, ut omnes qui illic aderant, inæstimabili suavitate repleverentur: ita ut per hoc patenter cognoscerent, quod eam laudes in cælo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nuncusque vivit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus ejus sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit.

παντελῶς μὴ γινώσκων. ὀχλαίως δὲ παντοῦ ἢ πόνον ὑπέφερε, ἢ ἐν τῇ τῷ Θεῷ αἰνέσει νύκτα ἢ ἡμέραν ἐχόλασεν. ὡς δὲ λοιπὸν καρδὸς ὑπῆρχεν, ἵνα ἢ ποσούτη αὐτῷ ὑπομονὴ τὴν ἀντάμειψιν ἀπολάβῃ, ὁ τῶν μελῶν αὐτῷ πόνος ἔπαυσεν. ἦνίκα δὲ τῶν θανάτου πλησιάζειν ἑαυτὸν ἐπέγνω, ὡς περὶ τῷ ὑποδεξάμενος ἄνδρας πρὸς τὸ ξεινοδοχῆσαι, παρεκάλεσεν ὕπως αἰναῶσι, καὶ σὺ αὐτῶν ἄρα τὴν αἰακονίαν τῷ ἑξῆς τῷ ψυχῆς αὐτῷ ψαλμοῦσαν τῷ Θεῷ ἄσασιν. ἐν ὅσῳ δὲ σὺ αὐτοῖς ἢ αὐτὸς ὁ τελοῦντων ἐψάλλεν, αἰφνης τέρας τῷ ψάλλειν ἐκόλυσε μετὰ φόβῳ ἢ κραιγιῆς μεγάλης, λέγων. σιωπάτε, μὴ γὰρ ἐκ ἀκείετε πῶς (α) αἰτηχῶσιν αἰνέσεις ἐν τῷ ἔρανῳ; εἰς ἔν τὰς αἰνέσεις ἐκείνας ἀροσέχων, ὡς ὅτι ἐῶδον ἐν τοῖς ὡσὶν τῆς καρδίας αὐτῷ τέτων ἦκουσεν, ἢ ἀγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τῶν δεισμῶν τῷ σώματος ἀπελύθη. ταύτης δὲ ἕξελθείσης, ποσούτη ὄσφρησις δωδίας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἐπῆλθεν, ὡς παίπας τῶν ἐκείσε παεισαμένους ταύτης ἐμπληθῆσαι. ὅθεν ἐκ τέτοι φανερόν τοῖς πᾶσι γενέσθαι, ὅτι ταῖς αἰ ἐν τῷ ἔρανῳ αἰνέσεις ἐδέξαντο. ἐν δὲ τῷ πράγματι τέτοι μοναχὸς ἡμέτερος παρὼν αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ὅστις ἢ μέλλει τῷ νυῖ περὶ εἰσι. ἔπος μετὰ πολλῶν κλαυθμῶν μαρτυρεῖ, λέγων ὅτι ἔως ἔν τὸ σῶμα αὐτῷ τῇ ταφῇ παρεδύκασιν, ἐκ τῶν ῥινῶν αὐτῶν ἐκείνης τῆς δωδίας ἢ ὄσφρησις ἐκ ἀπέσθη.

^a
Cœlestibus
resonantibus
morti pro-
ximus re-
creatur.

Post ejus o-
bitum sua-
vis odor dif-
funditur.

^a Nan. & S, M, tacete; tacete.

^a Ms. αἰτηχῶσιν.

CAPUT XVI.

De transitu Romulae ancille Dei.

* Homil. 15. in Evang.

IN eisdem quoque * Homiliis rem
 narrasse me recolo, ^a quam Speciosus
 compresbyter meus, qui hanc noverat,
 me narrante attestatus est. Eo namque
 tempore quo monasterium petii, anus
 quaedam Redemta nomine, in sanctimoni-
 ali habitu constituta in urbe hac juxta
 beatæ Mariæ semper virginis Ecclesiam
 manebat. Hæc illius ^b Herundinis discipula
 fuerat, quæ magnis virtutibus pollens,
 super Prænestinum montem vitam
 eremiticam duxisse ferebatur. Huic
 autem Redemtae duæ in eodem habitu
 discipulae aderant, una nomine Romula,
 & altera, quæ nunc adhuc superest,
 quam quidem facie scio, sed nomine
 nescio. Tres itaque hæc in uno
 habitaculo commanentes, morum
 quidem divitiis plenam, sed tamen
 rebus pauperem vitam ducebant.
 Hæc autem quam præfatus sum
 Romulam, aliam quam prædixi
 condiscipulam suam magnis vitæ
 meritis anteibat. Erat quippe miræ
 patientiæ, summæ obedientiæ, cultus
 oris sui ad silentium, studiose
 valde ad continuam orationis
 usum. Sed quia plerumque hi,
 quos jam homines perfectos æstimant,
 adhuc in oculis summi opificis
 aliquid imperfectionis habent: sicut
 sæpe imperiti homines necdum
 perfecte sculpta sigilla conspici-
 mus, & jam quasi perfecta
 laudamus, quæ tamen adhuc
 artifex considerat & limat,
 laudari jam audit, & tamen ea
 tundere melioran-

Romulæ virtutes, patientia, obedientia, silentium, orationis assiduitas.

^a Duo Gemet. duo Theod. 3us Carn. Bessar. cui Speciosus... attestatus est.

^b Bessar. Hirundinis. S. M. Irrundinis... montes vixisse ferebatur.

^α Mf. Σπέκιος ὁ πρεσβύτερός μου ἐν τῷ διηγήσασθαι με αὐτῷ.

^β Mf. μοναχικῶ, & paulo post, τῆς ἀ-

Κ Ε Φ Α Λ. 15.

Περὶ τῆς τελειώσεως Ρωμύλλης μοναχείας.

EN ταῖς αὐταῖς τε διαγγελίαις ὁμιλίαις,
 πρᾶγμα διηγήσασθαι μέμνημαι, ὅ-
 περ ἔγ (α) Σπεκίῳσος ὁ συμπρεσβύτε-
 ρός μου ἐν τῷ διηγήσασθαι με αὐτῷ, ἔγ αὐ-
 τὸς γινώσκων αὐτὸ μεμαρτύρηκεν. ἐν τῷ
 κειρῶ ἐν ᾧ τὸ μοναστήριον ἠτοσάμην, γραφῆς
 τῆς Ρεδέμπτει ὀνόματι, ἐν τῷ (β) ἱε-
 ρῶ ὑπάρχοντι χήματι, ἐν ταύτῃ τῇ τῶν
 Ρωμυλίων πόλει κατοικῶν τῶ κατὰ τῆς μακαρίας
 ἀνπαρθένου ἔγ Θεοτόκου Μαρίας, μαθη-
 τεῖα γενομένη Ἰρουνδίνης ἐκείνης ἧ ἐν μεγί-
 σταις (γ) δυνάμεσιν ὑπεραυξήσασθαι. ἡ-
 τις ἐπάνω τῷ Πρανεστίνῳ ὄρειον, ἐρημητι-
 κὴν ζωὴν ἀπενέγκασθαι φέρεται. ταύτης
 δὲ ἧ Ρεδέμπτει δύο μαθητεῖαι ὑπῆρχον
 ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῶ χήματι, ὄνομα τῇ μιᾷ
 Ρωμύλλα, ἧ ἑτέρας, τὸ μὲν ὄνομα ἐ-
 γινώσκω, ἀποσώπω δὲ ταύτῃ ἐπίσταμαι,
 ἡ τις ἔμ ἐλθεῖ τῆ νυκτὶ περὶ εἰς. αἱ ἑσῆς
 ἐν αὐτῇ ἐν μιᾷ οἰκίῃσι κατέμενον, ἡθε-
 σι μὲν κτηνοὶς πλαστῶσαι, κατὰ δὲ τῷ
 πρόσκαιρον ταύτῃ ζωὴν ἐν εἰδείᾳ (δ)
 ὑπάρχουσαι. ἡ δὲ προεῖπον Ρωμύλλαν ἧ
 συμμαθητεῖαν αὐτῆς ἐν μεγίσταις ἧ πο-
 λιτείαις δικαιομασίᾳ ὑπερέβαλλεν. (ε) ὑπῆρχε
 δὲ αὐτῆς ὑπομονῆς καὶ ὑπακοῆς θυγάτηρ,
 τῆ σόματος φύλαξ, καρτερικὴ ἐν τῇ ὀ-
 λῆ, ἔγ πρὸς σιωπὴν ἐπιτηδεύει, ἀλλ' ἐ-
 ποιῆδὴ ἐν τελειότητι ὑπῆρχεν τινὰς ὑπο-
 λαμβάνουσαι οἱ ἄνθρωποι, ἐν δὲ τῷ οἰ-
 φθαλμοῖς τῆ πάντων δημιουργῶ πάντως ἀτε-
 λές τι ἔχουσαι. ὅσπερ γὰρ αἱ τελείως μὴ
 γλυφεῖσαι σφραγίδες, πολλάκις παρὰ τῷ
 μὴ γινώσκόντων ὀρώμεναι, ὡς ἡδὴ λοιπὸν
 τετελειωμέναι ἐπαινοῦνται, ὡσπερ ἀκμὴν ὁ
 τεχνίτης, εἰ ἔγ ἐπαινεμένους αὐτῶς ἀκμῆ,
 ἀλλ' ἐν ῥινίζων ἔγ κατακρέον, καλλωπίζων
 ἐκ ἀφίσταται. ὅθεν τι πῆστον ἔγ ἐπὶ ταύ-
 τη γέγονεν. ἡ γὰρ προεῖφμεν Ρωμύλλαν
 συνέβη νόσῳ σωματικῇ περικεσθῆναι. ἡ ὑπερ-
 νόσον τῇ Ἑλλωίδι ἐχλεύετο οἱ ἱατροὶ
 (ε) ὡδράλουσιν ὀνομάζουσαι. ἐπὶ πολ-
 λῆς

γίας ἀνπαρθ. γ Mf. δυνάμει ἔγ τέρασιν. δ Mf. ἐλάουσαι.

ε In Vatic. & Gussanv. lacuna est quam replevimus ope inf. Reg. sicque Græca Latinis perfecte respondet.

ς Mf. παίρειν, & paulo infra, παρέσεως,

Paralyfi la-
borat.

do non definit: hæc, quam prædiximus, Romula, ea quam Græco vocabulo medici parralyfin vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lectulo decubans, a pene omni jacebat membrorum officio destituta: nec tamen hæc eadem ejus mentem ad impatientiam flagella perduxerant. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum: quia tanto sollicitius ad usum orationis excreverat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat. Nocte igitur quadam eandem Redemptam, quam præfatus sum, quæ utrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocavit, dicens: ^b Mater, veni, mater veni. Quæ mox cum alia ejus condiscipula surrexit, sicut utrisque referentibus, & multis eadem res claruit, & ego quoque eodem tempore agnovi. Cumque noctis medio lectulo jacentis assisterent, subito cœlitus lux emissa omne illius cellulæ spatium implevit, & splendor tantæ claritatis emicuit, ut corda assistentium inæstimabili pavore perfringeret, atque ut post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Cœpit namque quasi cujusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostiumque cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur; atque, ut dicebant, intrantium multitudinem sentiebant, sed nimietate timoris & luminis videre non poterant: quia earum oculos & pavor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reverberabat. ^c Quam lucem protinus est miri odoris fragrantia subsecuta, ita ut earum animum quem lux emissa

λῆς ἢ ἁλόνος ἐν τῇ κλίνῃ κατακειμένη ἐκ τῆς ἱβ̄ μελῶν αὐτῆς ὑπερσείας ἀκίνητος διέμενεν. ἐμὲν ποιγετὸν αὐτῆς λογισμὸν αὐτῆς νόσε μάστιγις εἰς αὐτοπομονσίαν κατέσασαν. ἀλλὰ μᾶλλον αὐταὶ αἰ ὀδύναι ἱβ̄ μελῶν, προδήτην διωάμεως ἐν αὐτῇ γεγόνασι. ποσάτω ἢ ἀπεδαμοτέρα ἐν τῇ δὲ λῆ γέγονεν, ὅτι εἰ ἕηδὲ ληισσε ἕτερόν τι ποιῆσαι, εἰδαμῶς ἰδύνατο. ἐν μῆδ ἢ νυκτὶ τὴν ἀρορήθεσαν Πέδεμπταν, ἥτις πὲς ἀμφοτέρας αὐτῆς μαθητείας ἐν ταῖσι θυγατέραν ἀνέφερε, πρὸς ἑαυτὴν ἐκάλεσε, λέγουσα· ἐλθέ, μῆτερ, ἐλθέ. ὀδείας ἢ σὺ τῇ ἄλλῃ αὐτῆς μαθητεία ἀνέση, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπῆλθον, καθὼς ἀμφοτέραν αὐτῶν διηγμέναν ἑτέραν πολλῶν τὸ πρᾶγμα ἐδηλοποιήθη. καὶ γὰρ δὲ ἐν αὐτῇ τῷ καιρῷ τὸ το δέγγαν. ἐν ὅσῳ ἔν κατὰ τὸ μεσονύκτιον τῇ κλίνῃ ἢ κειμένης παρέσθασαν, ἀφῆς ἐραυόθεν φωτὸς ἀποσαλέντος, πάντα τὸπον τῆς κέλλης ἐκείνης ἐπλήρωσεν. τσαύτη ἢ ἀεραπῆ τῇ λαμπαρότητι τῷ φωτὸς ἐκείνης ἐξέλαμψεν, ὡς πὲς καρδίας τῶν παρεσῶτων φόβω ἐκπλήξαι, ἕ καθὼς μετέπειτα ἐκείναι διηγούτο, ἕκασον μέλος τῆ σώματος αὐτῶν ἀπεπάγη. ἐν ἐκπλήξει ἢ αὐτῶν ἀποκειμένων, ἤρξατο ἦλος μέγας ἀκείσθαι, ὡς πολλῆ πληθὺς εἰσερχομένη, καὶ τῶν θυρῶν τῆ κέλλης δονημένων, ὡς ὅτι ὄχλος πολὺς εἰσερχόμενος ταύτας ἐξέσθλιβε, ἕ ἀπλῶς καθὼς ἔλεγον πληθὺς καὶ (α) εἰσερχομένην ὑπενόον. τῇ δὲ ὑπερβολῇ τῆ φόβε καὶ τῇ ἀεραπῇ τῷ φωτὸς θεαρησαί τινα ἐκ ἡδύωντο. οἱ ἢ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ ἐκ τῆ φόβε ἐβραῆντο, καὶ ἐκ τῆ τσαύτης τῷ φωτὸς λαμπρότατος ἀντεσκοῦντο. τῷ ἢ φωτὶ ἐκείνῳ θαυμασὴ ὄσφρησις ὀδείας ἐπικολέθη, ὡς πὲς τέτων ψυχῶς, καὶ ἐν τὸ φῶς ἐκείνο ἐφόβησεν, ἀλλ' ἔν ἡ τῆς ὀδείας ὄσφρησις μᾶλλον ἐψυχαγάγει. ὡς ἢ τὴν τῷ φωτὸς ἐκείνης λαμπρότητι ὑπενόον ἐκ ἡδύωντο, ἤρξατο ἡ αὐτῇ Ραμύλλα παεσαμένην ἕ τρέμωσαν Πέδεμπταν τὴν ἢ ἡδῶν αὐτῆς διδάσκαλον κολακτικῇ φωνῇ θαυμασθῆσασαι, λέγουσα· μὴ φοβῆ, μῆτερ, ἐκ ἀποδνήσκω ἄρτι. ἐν ἢ τῷ συκῶς τὸ το λῆ-
γεν

Cœlesti lumine ac odore recreatur.

^a Bessar. pene omni membrorum officio destituta fuerat.

^b S. M. mater veni, semel.

^c Germ. & Becc. quam lucem suavissimus odor secutus est.

^a Μῆ, εἰσερχομένη.

terruerat, odoris suavitas refoveret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem & trementem Redemtam suorum morum magistram blanda voce consolari, dicens: Noli timere, mater, non morior modo. Cumque hoc crebro diceret, paulatim lux quæ fuerat emissa, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus & tertius transiit, ut aspersa odoris fragrantia remaneret. Nocte igitur quarta eandem magistram suam iterum vocavit: quæ veniente viaticum petiit, & accepit. Necdum vero eadem Redemta, vel illa alia ejus discipula a lectulo jacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante ejusdem cellulæ ostium duo chori psallentium constiterunt, & sicut se dicebant sexus ex vocibus discreviffe, psalmodiæ cantus dicebant viri, & feminæ respondebant. Cumque ante fores cellulæ exhiberentur cœlestes exsequiæ, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad cœlum ducta, quanto chori psallentium altius ascendeabant, tanto cœpit^a psalmodia lenius audiri, quousque & ejusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suavitas elongata, finiretur.

^a S. M. *Psallentium vox.*

γεν αὐτῆ, κατ' ὀλίγον τὸ φῶς ἐπέκειτο ἔπερ λῶ (α) αὐτόθι ὡπερ αὐτὴν ὑπεχώρησεν. ἡ δὲ ἐπακολούθησα δὴ δὴ ἐναπέμεινεν. δὴ δὴ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ παρελθόντος, ἡ τῆς ἐκκενωθείσης δὴ δὴ δὴ ὡσπερ σὺ ἐπο δὴ δὴ μείνειν. τῇ δὲ τετάρτῃ (β) τῶ αὐτὴν διδάσκαλον αὐτῆς πάλιν ἐκάλεσεν. ἐλθόντος δὲ αὐτῆς δοθῆναι αὐτῇ σιωδοσιπτόρον τὸ δεσποτικὸν σῶμα ἡτήσατο, ὅπερ ἐλάβεν. ἔ μὲν τοι γε ἡ αὐτῇ Ρέδμησα, ἔτε ἡ ἄλλη αὐτῆς μαθητρία δὴ τῆς κλίνης τῆ κειμένης ὑπεχώρησαν. αὐτῆς ἐν ἐν τῇ πλατείᾳ ἐμπροσθεν τῆ θυρῶν τῆ κελίας, δύο χοροὶ ψαλλόντων παρέστησαν. καθὼς δὲ ἔλεγον δύο φύσει φωνῆς ἐκ τῆς τῆ ἁσματος ψαλμοδίας διεγίνωσκον, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀντιφωνάντων. ὡ δὲ τῶ καύτῃ τῆ ἁράνιον δοξολογίαν ἐμπροσθεν τῆ κελίας θυρῶν ἐπιτελείσθαι, ἡ ἀγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τῆ σώματος δεσμῶν ἀπελύθη, ἥτις ἐν τῶ ἁράνῳ ἀνερχομένη, ὅσον οἱ τῆ ψαλλόντων χοροὶ ἐν τῶ ὑψηλοτέρῳ ἀνέβαινον, ποσῶτον ἤρξατο ἡ ψαλμοδία ἐξ ὑψους ἀκείσθαι, ἕως ἔ λισπὸν ἐν ὁ ἥχος τῆ αὐτῆς ψαλμοδίας καὶ τῆ δὴ δὴ δὴ ὡσπερ σὺ μακρυωθέντα ἐτελείσθη.

^α Mf, ἐν αὐτῇ.

^β Mf, τὴν ἰαυτῆς διδ.

Ejusdem
cœlestes ex-
sequiæ.

a

CAPUT XVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ζ.

De transitu Tharfillæ sacra virginis.

Περί τῆς τελειώσεως Ταρσίλλης τῆς ἱερᾶς παρθένου.

* Hom. 38. Tharfillæ S. Greg. amiræ virtutes.

Nonnunquam vero in consolatione egredientis animæ ipse apparere solet auctor ac retributor vitæ. Unde & hoc quod de Tharfilla amita mea * in Homiliis Evangelii dixisse me recolo, replicabo : quæ inter duas alias sorores suas virtute continuæ orationis, gravitate vitæ, singularitate abstinentiæ, ad culmen sanctitatis excreverat. Huic per visionem ^a Felix atavus meus hujus Romanæ Ecclesiæ Antistes apparuit, eique mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens : Veni, quia in hac te lucis mansione suscipio. Quæ subsequenti mox febre correpta, ad diem pervenit extremum. Et sicut nobilibus feminis virisque morientibus, multi conveniunt qui eorum proximos consolentur, eadem hora exitus ipsius multi viri ac feminae ejus lectulum circumsteterunt. Cum subito illa sursum respiciens, Jesum venientem vidit, & cum magna animadversione cœpit circumstantibus clamare, dicens : Recedite, recedite, Jesus venit. Cumque in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima e corpore est egressa. Tantaque subito fragrantia miri odoris aspersa est, ut ipsa quoque suavitas cunctis ostenderet illuc auctorem suavitatis venisse. Cumque corpus ejus ex more mortuorum ad lavandum esset nudatum, longo orationis¹ usu in cubitis ejus & genibus camelorum more inventa est obdurata cutis excreviffe : & quid vivens ejus spiritus semper egerit, caro mortua testabatur.

De immo- nenti morte admone- tur.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὃ ἐν τῇ ᾠδῇ κλήσει τῆς υἱερομένης ψυχῆς, αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς ἐν αἰτιαποδότης ἢ τῆς ζωῆς ἡμῶν πράξεων ἐπιφαίνεται. ὅθεν τὸτο, ὅπερ περὶ Ταρσίλλης τῆς ἐμῆς θείας ἐ' ἐν ταῖς ὁμιλίαις τῆς θαγγελίας (α) λελεχέναι μέμνημαι, ἐν ἀρχαίῳ λέξω. αὕτη μεταξὺ δύο ἀδελφιδῶν αὐτῆς πάσῃ δυνάμει ἐν τῇ ἀδελείπτῳ προσδύχῃ προσεκαρτέρει, ἐν μονώσει θάλασσα. ἐν τῇ τῆς ἐγκρατείας ὑψώματος ταπεινοφροσύνη ὑπερνήχησε. δι' ὀπτασίας ὃ αὐτῇ ἐ' παλαιῇ Φηλίῃ ὁ πρόπαππὸς μὲ, ταύτης τῆς ἢ Ρωμαίων ἐκκλησίας πατριάρχης γενομένος, ἐ' ταύτη μοιῶν αἰώνιῳ λαμπρότητι ὑπέδειξε, λέγων. ἐλθέ, ὅτι ἐν ταύτῃ σε τῇ μονῇ τῆς (β) φωτὸς ὑποδέχομαι. πυρετῶ δὲ αὐτῇ ἐπελθόντος, ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῆς θαλάττης ἡμέρας κατήνησε. καθὼς ὃ ἔθος ἐστὶν ἀνδρῶν τε ἐν γυναικῶν δὲ γενῶν ἀποθνήσκόντων, πολλὰς ᾠδῶν γίνεσθαι, (γ) ἐπὶ τὸ τὸς πλησίον αὐτῶν ᾠδῶν μνησθῆσθαι, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς ὕστερας αὐτῆς πολλοὶ ἀνδρες ἐν γυναικῆς πέσει τῆς κλίνης αὐτῆς παύσαντο. αἴφνης δὲ αὐτῆς αὐτὴ θεασαμένης, εἶδε τῆς Ἰησοῦν ἐρχόμενον, ἐ' μετὰ (δ) μεγίστης ψυχῆς προθυμίας ἤρξατο τοῖς παύσαντο αὐτῇ μετὰ κραυγῆς λέγειν. ἀπόστητε, ἀπόστητε, ὁ Ἰησοῦς ἐρχεται. ἐν ὃ τῆς προσέειπεν αὐτῇ εἰς ὅπερ θείαται, ἡ αἰγία ἐκείνη ψυχή ἐκ τῆς σώματος ὕψηλθε. τοσαύτη δὲ ὀσφρησις θαυμαστῆς δυνάμεις ἐκείσε ὕψηλθη, ὥστε θεία ταύτης τῆς ὀσφρησεως πᾶσι κατέδηλον γενέσθαι, ἐκείσε ἢ τῆς δυνάμεις ἀρχηγὸν ᾠδῶν γίνεσθαι. κατὰ ὃ τὸ ἔθος τὸ ἐν τοῖς νεκροῖς τελέμενον, ἐπὶ τῆς λῶσαι τὸ σῶμα αὐτῆς γυμνώσαντες, ἐκείσε σωτῆρος δὲ αὐτῆς ἐ' γονυκλισίας, ἔυρον ἐν τοῖς γόνασι ἐν τῆς ἀγκῶσι αὐτῆς καθάπερ καμῆλε τὸ δέρμα ἀπεσκληνός. ὅθεν λοιπὸν τί τὸ πνεῦμα διεπράττετο ζωῆς αὐτῆς, ἡ σάρξ νεκρωθεῖσα ἐμαρτύρησεν.

α
β
γ
δ

N n 2 K E-

* Bessar. non habet hic atavus meus 3 nec mox circumstantibus. De hoc Felice vide Sammarth. in vita S. Gregorii.

α Ms. λεχθήναι. β Ms. αἰώνιῳ φωτὸς. γ Ms. ἐπὶ τῶ τὸν πλησίον. δ Ms. μεγ. καρὰς ἐν προθ.

CAPUT XVII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ιη.

De transitu Musa puella.

Περί τῆς τελειώσεως Μούσης τῆς κόρης.

* Vide c. 12. hujus libri.

Sed neque hoc fileo * quod prædictus Probus Dei famulus de sorore sua, nomine Musa, puella parva, narrare consuevit, dicens, quod quadam nocte ei per visionem sancta Dei genitrix semper virgo Maria apparuit, atque coævas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus illa cum admisceri appeteret, sed se eis jungere non auderet; beatæ Mariæ virginis voce requisita est, an velit cum eis esse, atque in ejus obsequio vivere. Cui cum puella eadem diceret, Volo; ab ea protinus mandatum accepit, ut nihil ultra leve & puellare ageret, & a risu & jocis abstineret, sciens per omnia quod inter easdem virgines quas viderat, ad ejus obsequium die trigesimo veniret. ^a Quibus visis, in cunctis suis moribus puella mutata est, omnemque a se levitatem puellaris vitæ magnæ gravitatis deterfit manu. Cumque eam parentes ejus mutatam esse mirarentur, requisita rem retulit, quid sibi Dei Genitrix jufferit, vel qua die itura esset ad obsequium ejus indicavit. Tunc post vigesimum quintum diem febre correpta est. Die autem trigesimo cum hora ejus exitus propinquasset, eandem beatam Genitricem Dei cum puellis quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui se etiam vocanti respondere cœpit, & depressis reverenter oculis aperta voce clamare: Ecce, Domina, venio: Ecce, Domina, venio. In qua etiam voce spiritum reddidit, & ex virgineo corpore, ^b habitatura cum sanctis virginibus exiit.

Musa apparer B. Virgo Maria.

^a Ex hac apparitione quantum puella profecerit.

^b

^a Nan. Quibus jussis.
^b Val-cl. abitura.
^c M. ομίλινας.

ΟΥΔΕ ἔτι λοιπὸν σιγῇ ὀφθαλμίσω, ὅπερ μοι ὁ ἀπολεχθεὶς Πρόβος ὁ τῆ Θεῆ οἰκίτης διηγήσατο περὶ τῆς ἰδίας αὐτῆ ἀδελφῆς Μούσης ὀνομαζομένης, κόρης μικρᾶς ὑπαρχέσης. ἔλεγε γὰρ ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ διόπτιας αὐτῇ ἐπεφανή ἡ παναγία Θεοτόκος ἔ ἀειπαρθένος Μαρεία, καὶ τὰς (α) ὀμιλίνας αὐτῇ κόρας ὑπέδειξεν αὐτῇ. ταύταις δὲ ἑαυτῷ συμμίξαι ἐπέχειν, ἀλλ' ἐκ ἐπίλμα. ὧσα δὲ τῆ μακαρίας ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρείας ἐρωτηθεῖσα ἐαυτῷ εἶπε ἄμα αὐταῖς εἶναι, καὶ εἰς τὸ ὀφίκιον αὐτῆς ζῆσαι, ἀπεκείθη ἡ κόρη λέγσα: εἶλω. παρβυθὺ ἐν παρ' αὐτῆς εὐπολίην ἐδέξατο, ὅπως τῆ λοιπῆ μηδὲν ἡαδικόν, ἢ ἀκαρόν τι διαπραξῆται, ἀπὸ γέλωτος ἔ (β) παιγνιδίον ἐχρατῶσθαι, γινώσκουσα ἐκ παντός, ὅτι μετὰ τῷ ἑ αὐτῆ παρθένων ὧν ἰδεάσατο, εἰς τὸ ὀφίκιον αὐτῆς τῇ τετακοσῇ ἡμέρᾳ ἐρχεται. ταῦτα ἐν ἡ κόρη θεασαμένη ἐκ πάντων τῶ ἐθῶν αὐτῆς ἡλλάγη, καὶ πᾶσαν ἀφ' ἑαυτῆς σαδικὴν ἐλαφρότητα σωπύρω δαυάμει παρέπεργεν. οἱ δὲ ταύτης γονεῖς, ἕως αὐτῷ ἀλλαγῆσαι θεασάμενοι, θαυμάζοντες, ἐπρωτῶν αὐτῷ περὶ τῆς ὀφισίου ἀπελογεῖτο (γ) τί αὐτῇ ἡ μακαρία παρθένος ἔ Θεοτόκος Μαρεία ἐκέλευσε, ἔ ποία ἡμέρα εἰς τὸ ὀφίκιον αὐτῆς μίλλαι ἀπέρχῆσθαι, τῆς εἰμύνησε. τῆ δὲ εἰκοςῇ πέμπτη ἡμέρα πυρετῶ (δ) κατεχέθη, τῇ δὲ τετακοσῇ ὅτε ἡ ἀρα τῆς ὀξόδου αὐτῆς ἐπλησίασεν, πάλιν ἑ αὐτῆν μακαρίαν παρθένον καὶ Θεοτόκον πρὸς αὐτῆ ἐλθεῖσαν ἰδεάσατο σὺν ταῖς κόραις, ἃς καὶ τὸ πρότερον μετ' αὐτῆ διόπτιας ἠθεασαμένη, καὶ ταύταις καλεῖσα ἤρξατο αὐτῇ ὑποκείσθαι, ἐρυσθεῶντι βλεμματι, καὶ φωνῇ ἀφασατή ἰδὲ, κνεῖα, ἔρχομαι, ἰδὲ, κνεῖα, ἔρχομαι. ἐν ταύτῃ δὲ τῆ φωνῇ τὸ πνεῦμα ἀπέδωκε, καὶ ἐκ τῆ παρθενόοντος σώματος ὤξελεθῆσα, μετὰ τῆ ἁγίων παρθένων κατώκησε.

α

β

γ

δ

ΠΕΤΡ.

^β Ml. παιγνίς.
^γ Ml. ὅτι αὐτῆ.
^δ Ml. κατασχεθεῖσα τῇ δέ.

PETR. Cum humanum genus multis atque innumeris vitiis sit subiectum, Jerusalem cœlestis maximam partem ex parvulis vel infantibus arbitror posse compleri.

CAPUT XVIII.

Quod quibusdam parvulis regni cœlestis aditus a parentibus clauditur, cum ab eis male nutriuntur; & de puero blasphemo.

GREGO. **E**T si omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleste credendum est, omnes tamen parvulos qui scilicet jam loqui possunt, regna cœlestia ingredi credendum non est: quia nonnullis parvulis ejusdem regni cœlestis aditus a parentibus clauditur, si male nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac urbe notissimus, ante triennium filium habuit annorum, sicut arbitror, quinque; quem nimis carnaliter diligens remisse nutrebat. Atque idem parvulus (quod dictu grave est) mox ut ejus animo aliquid obstitisset, majestatem Dei blasphemare consueverat: qui in hac urbe ante triennium mortalitate percussus, venit ad mortem. Cumque eum suus pater in sinu teneret, sicut hi testati sunt qui præsentes fuerunt, malignos ad se venisse spiritus, trementibus oculis puer aspiciens, cœpit clamare: Obsta, pater, obsta, pater. Qui clamans declinabat faciem, ut se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille trementem requireret quid videret, puer adjunxit, dicens: Maturi homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset, majestatis nomen protinus blasphemavit.

a Duo Gem. duo Theod. Bess. non habent *urbe*.

b Besslar. *majestatem Dei blasphemavit*.

ΠΕΤΡ. Ἐν τῷ πολλοῖς ἔσμεν ἀμετρήτοις πᾶσι τὸ ἔθνος ἀνθρώπων γένος ὑποπαγῆναι, τῆς ἐπιφανείας Ἱερουσαλὴμ πλείστον μέρος ὑπολαμβάνω ἐκ νηπίων μέλλεν πληροῦσθαι.

Κ Ε Φ Α Λ. ιθ'.

Ερώτησις, εἰ πάντα τὰ βαπτιζόμενα παῖδια εἰσέρχονται εἰς τὴν βασιλείαν, ἢ πρὸς τὴν βλασφημίαν τοῦ πατρὸς παιδίου.

ΓΡΗΓΟ. **Π**ΑΝΤΑ μὲν τὰ βαπτιζόμενα νηπία, ἢ ὡς αὐτῇ τῇ νηπιότητι ἀποθνήσκοντα, εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἑρραίων ἐκ ἀπισθῆμεν, ἐχθὶ δὲ ἢ τὰ λαλεῖν ἀρχόμενα πάντα εἰς αὐτὴν εἰσελθεῖν (α) πισυότεον, πολλοῖς γὰρ ἔθνος νηπίων ἢ τῆς αὐτῆς βασιλείας εἰσοδος ἢ ὡς τῶν ἑρραίων ὑποκλείεται, εἰ κακῶς αὐτὰ ἀνατρέψωσιν. ἐν γὰρ τῇ πόλει τῇ πόλει, αἰὲρ τις πᾶσι γνώσιμος ὑπάρχων, πρὸς τοῖς ἐπὶ τὸν ἔθρον (β) ὑπάρχοντα, ὡς ὑπολαμβάνω, ὡς ἐπὶ ἐ. ὄντινα λίαν ἀγαπῶν κατὰ τὸ σαρκί, ἀπαμειβόμενος αὐτὸν ἀείτρεψεν. ὅθεν ὁ αὐτὸς πᾶσι, ἡνίκα τὸ οἶόνον εὐθύμιον τῇ ψυχῇ αὐτῆς ὑπεισηλθεῖν, ἔθος ἔλαβεν, ὅπερ ἢ εἰπεῖν κίνδυνος ὑπάρχει, ἢ ἔθνος βλασφημῆν μεγαλωσῆναι. ὁ ἦν αὐτὸς πᾶσι εἰ τὰ θανατικῶν τῶν πρὸς τοῖς ἐπὶ τὸν ἔθρον εἰταῦτα γενομένων κρείσσει, ἐπὶ τὸ ὑποδανῆν ἡλθεῖν: ἐν ὅσῳ δὲ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐν τῷ κόλπῳ αὐτὸν ἐκράτει, καθὼς οἱ αὐτῶν παρόντες μαρτυροῦσι, τὰ τῆς πονηρίας πνέματα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα ὁ πᾶσι θεασάμενος, στέμων ἢ τὸς ὀφθαλμοῖς καμμύων ἤρξατο κρᾶζειν· ἐκδίκισόν με, πάτερ, ἐκδίκισον. τὸς δὲ φωνὰς ταύτας κρᾶζων, ἐκλίθη τὸ πρόσωπον εἰς τὸν κόλπον τῆς πατρὸς αὐτῆς θέλων ἑαυτὸν κρύψει. τῶτον δὲ τρέμοντα ὁ πατὴρ θεασάμενος, ἐπληρώσεν αὐτὸν τῆς θεωρίας. ὁ δὲ πᾶσι ἀπεκείθη, λέγων· Μαῦροι ἄνθρωποι ἦλθον θέλοντές με λαβεῖν. τῶτον δὲ εἰπὼν, παρὰ τὸ τὸ μεγαλωσῆναι ὄνομα ἐβλασφήμισε, ἔτι ἐπὶ τῶν τῶν ψυχῶν

α Μf. *πισυόμεν*, & paulo post, *ἑρραίος βεσιλ*.

β Μf. ὄντινα ὡς ὑπολαμβάνω ἐπὶ πέντε

mavit, & animam reddidit. Ut enim omnipotens Deus ostenderet pro quo reatu talibus fuisset traditus executoribus: unde viventem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: ut qui diu per divinitatis patientiam blasphemus vixerat, quandoque per divinitatis iudicium blasphemaret, & moreretur: quatenus reatum suum pater ejus agnosceret, qui parvuli filii animam negligens, ^a non parvulum peccatorem gehennæ ignibus nutrit. Sed interim hoc triste seponentes, ad ea quæ narrare cœperamus læta redeamus.

C A P U T XIX.

De transitu Stephani viri Dei.

PRædicto etenim Probò aliisque religiosis narrantibus viris agnovi ea, quæ indicare audientibus de venerabili Patre Stephano in Homiliis Evangelii curavi. Fuit enim vir, sicut idem Probus & multi alii testantur, nihil in hoc mundo possidens, nihil requirens; solam cum Deo paupertatem diligens, inter adversa semper patientiam amplectens, conventus secularium fugiens, vacare semper orationi concupiscens. De quo unum bonum virtutis refero; ut ex hoc uno valeant ejus multa pensari. Is namque cum quadam die messem quam sua manu severat, decisam ad aream deduxisset: nihilque aliud cum discipulis suis ad totius anni stipendium haberet, quidam perversæ voluntatis vir, antiqui hostis stimulis instigatus, eandem messem, igne supposito, ita ut erat in area, incendit. Quod factum dum alter conspiceret, eidem Dei famulo concurrat & nuntiavit. Quod postquam in-

κλιῶ ἀπίδωκε. πρὸς γὰρ τὸ δέξαι τὸν παντοδύναμον Θεὸν ἔχει ποῖον ἀμάρτημα ποιεῖταις ὑπερέταίς παρεδύθη, ὑπὲρ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, ὁ πατὴρ κωλύσαι αὐτὸν ἐκ ἠθέλησε, τῶν δὲ πτοθνήσκοντι σωμαπελθεῖν παρεχώρησεν. ἔξ ὃν ἡ θεία ὀσπλαγχνία βλασφημῶς ζῆν ἠνέχετο, τῇ δικαίᾳ κείσει ἡ πτοθνήσκοντα βλασφημῶσαι αὐτὸν παρεχώρησεν. ἵνα τὴν τότε ἀμαρτίαν ὁ πατὴρ ἰσπερ ἔσχε γνώσῃ, ὅστις ἀμελῶν τὸ ψυχῆς τῶ μικρῶ αὐτοῦ ἦς, ἐχὶ μικρὸν ἀμαρτωλὸν, ἀλλὰ μέγαν τῇ γενεῇ ἔσπευρος ἀνέθρεψεν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ λυπηρὸν τῶτο ἡ κατηφές διήγημα διεξήλθομεν, εἰς ἐκείνα μᾶλλον τὰ ὑπερβαίνοντα, ἄσπερ διηγήσασθαι ἠρξάμεν πάλιν (α) ἐπιστρέψομεν.

Κ Ε Φ Α Λ Α κ'

Περί τῶ βίῃ τῶ ὁσίῳ Στεφάνῳ.

ΠΑΡΑ τῶ προλεχθέντος Πρόβου, καὶ ἄλλων ἀνδρῶν διηγμένων ἑμασθον ἐκείνα, ἄσπερ τοῖς ἀκροαμένοις μεύσασαι ἑσπείδασα, εἰ παῖς τῶ δὲ ἀγγελίᾳ ὁμιλίᾳς περὶ τῶ δὲ λαβεσάτε πατρός Στεφάνου. καθὼς γὰρ ὁ αὐτός Πρόβος, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μαρτυροῦσιν, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνὴρ μηδὲν εὖ τῶτῳ τῶ κόσμῳ κεντημένος, μηδὲ ζῆλῶς, εἰ μὴ (β) μόνον ἔσπερ κατὰ Θεὸν ἀγαπῶν πτωχεῖαν. τῶς δὲ ἐναντιούμενος αὐτὰς πάντοτε ὑπομένων, πρὸς ἑαυτὸ τῶτες (γ) ἐπεσπείδο, πᾶσι συνείδεα ἔσπερ κοσμικῶν φεβύγων. τῇ δὲ δὲ κληῖ ἔσπερ πᾶσι ἔσπερ ἔσπερ ἐδύμεν. ὅσπερ περὶ τῶ ἰσπερ δυνάμεων ἐν ἔσπερ ἀναγγέλλω, ὡς ἐκ τῶ ἐνός δυνατὸν γενέσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ ἰσπερ κατανόησαι ἔσπερ ἐν τινι ἡμέρᾳ γενέσθαι (δ) ὑπὲρ ἡ κείρ αὐτῶ ἰσπερ φεβύσας, εἰς τὴν ἄλωνα ἀπήγαγεν· ἐδὲν δὲ ἕτερον εἶσπερ εἰς (ε) ὑποτροφῶν ὅλε τῶ χρόνος ἄμα ἔσπερ μαθητῶν ἰσπερ, παρὲς τῶτες. ἀνὴρ δὲ τις διεσραμμένης προδέσεως, ἡ τοῖς ἔσπερ ἀρχιερέας ἐκθροῦ σκόλοφῶν ἐμπεπαρμένους, τὸ αὐτὸ γένημα εἰς τὴν ἄλωνα κείμενον πῦρ ὑψέσπερ ἔκασθεν. ἕτερος δὲ τις τῶτο γεγονός θιασάμενος, τῶ τῶ Θεῶ οἰκέτη δραμῶν ἐσπερ

^a Bessar. hunc pro non. Mox quidam lati.

^a Ms. ὑποστρέψω.

^β Ms. μόνον.

^γ Ms. ἐπεσπείδο.

^δ Ms. ὅσπερ παῖς χερσὶν αὐτοῦ.

^ε Forste, ἀκροφῶν.

M effis ja-
sturam æ-
quo & læto
fert animo.

dicavit, adjunxit, dicens: Væ væ, pater Stephane, quid tibi contigit? Cui statim vultu ac mente placida ille respondit: Væ illi contigit qui hoc fecit: nam mihi quid contigit? In quibus ejus verbis ostenditur in quo virtutis culmine ferebat, qui unum quod ^a in sumtus mundi habuerat, tam secunda perdebat mente: magisque illi condolebat qui peccatum commiserat, quam sibi qui peccati illius damna tolerabat: nec pensabat quid ipse exterius, sed culpæ reus quantum perdebat intus. Hunc itaque cum dies mortis egredi de corpore urgeret, convenerunt multi, ut tam sanctæ animæ de hoc mundo recedenti suas animas commendarent. Cumque lecto illius hi qui convenerant, omnes assisterent, alii ^b ingredienti Angelos viderunt, sed dicere aliquid nullo modo potuerunt, alii omnino nihil viderunt: sed omnes qui aderant, ita vehementissimus timor perculit, ut nullus egrediente illa sancta anima, illic stare potuisset. Et hi ergo qui viderant, & hi qui omnino nihil viderant, uno omnes timore perculsi & territi fugerunt; ^c ut palam daretur intelligi quæ & quanta vis esset, quæ illam egredientem animam susciperet, cujus egressum nemo mortalium ferre potuisset.

^a Val-cl. in sumtus anni.

^b Nan. corporeis oculis ingredienti:

^c Nan. fugerunt: nullusque illic assistere illo moriente potuit, ut &c. Bellar. mox intelligeretur.

μήνυσε. μετὰ δὲ τὸ μνηύσαι (α) προσέ-
θετο, λέγων· ἐγὼ, πᾶτερ Στέφανε, τί
σοι συνέβη; αὐτὸς δὲ ἰσαρῶ τῶ προσώπῳ
καὶ λογισμῶ ἀπαράχῳ ἀπεκείθη αὐτῷ,
λέγων· ἐγὼ, τί ἐκείνῳ συνέβη τῷ τῶτο
ποιήσαντι, ἐπεὶ ἐμοὶ τί συνέβη; ἐκ τῆς
ἐν κατανόησον ἐν σοίῳ ὑφὲι δυνάμεως καὶ
βαθμῶ ὁ τῆς λογισμῶς ἴδρυτο. ὅτι ἐν ὑ-
πὲρ εἰς ἀποτροφῆν ἔκειν ἐν ὄλῳ τῶ βίῳ
ποιώτῃ ἀμείμνω θλαδίσει (β) ἢ πολλῶν,
ὅ μᾶλλον αὐτῶ ὑπὲρ ἐκείνῳ τῶ ἢ ἀμαρ-
τίαν ποιήσαντος ἐπόνει, (γ) ἢ ὑπὲρ θλα-
δὲ ζῆμιαν καὶ ὑπέμενε διὰ τὴ ἐκείνῳ ἀ-
μαρτίας; ἔδὲ ἐμέτρῆσε πῶσον αὐτὸς ἔξο-
θεν ἀπώλεκεν, ἀλλὰ (δ) μᾶλλον ὁ τῶ
παιίσματος ἔνοχος ἔδον ἐζημιώτο. τῶτον
τοίνῳ τῆς ἔ θανάτου ἡμέρας καταλαβέ-
σης, καὶ καταπειγόντος αὐτὸν ἐκ τῆ σώμα-
τος ὑξελεθῆν, πολλοὶ ἐκείσε συνῆλθον, ἵνα
τῆς ἀγίας ἐκείνης ψυχῆς ἐκ τῆ κόσμου τῆ-
τα πορλομένης, τῆς ἐαυτῶν ψυχῆς ταύτη
πῶθῶνται. τῆ ὃ κλίνη αὐτῆ πάντες οἱ
συνελθόντες πεισιάμειοι, οἱ μὲν εἰσέρχο-
μένους τῶς ἀγγέλῳς ἐθεάσαντο, εἰπεῖν δὲ
τι ἐθαμῶς ἠδυνήθησαν. ἔτεροι δὲ τί ποτε
μὲν ἐκ ἐθεάσαντο, πάντες δὲ τῶς εὐρέθεν-
τες φόβος σφοδρὸς συνεπαράξεν, ὥστε μὴ
δυνήθηναί ἐκείσε τίνα εἶπαι, τῆς ἀγίας
ἐκείνης ὑξερχοπένης ψυχῆς. πάντες γὰρ ὅ
οἱ θεασάμενοι, ὅ οἱ μὴ ἐωρακότες, ἐν
φόβῳ συχεθέντες, ἔφυγον. ὥσε φανερὸς δε-
χθῆναι, τίνες ἐκείνοι ὑπῆρχον οἱ ἢ ἀγίαν
ψυχῆν ὑξερχομένῳ ὑποδεχόμενοι, ἢς τῶ
ἔξοθεν ἐδέετ ἢ θνητῶν ὑπερέγκαι ἠδυνήθη.

α Ms. προσέθετο.

β Ms. ἀπώλεσε.

γ Ms. ὑπὲρ καὶ θλαδὲ.

δ Ms. μᾶλλον πῶσον ἐ.

Quod aliquando animæ meritum non in ipso egressu, sed post mortem verius declaratur.

Περὶ ψυχῶν δικαίων, ὅτι ἐν τῇ ἕξοδῳ εἶχ' ὀρῶνται, ἢ τὰ ἐξῆς.

SEd inter hæc sciendum est, quia aliquando animæ meritum non in ipso suo egressu ostenditur, post mortem vero certius declaratur. Unde & sancti Martyres ab infidelibus crudelia multa perpeffi sunt, qui tamen, ut * prædiximus, ad ossa sua mortua signis quotidie & miraculis clarescunt.

* Supra. c. 6.

ΕΠΙ ταῖς πᾶσι, ἃ τῶτο γνωστὸν ὑπάρχει, ὅτι ἐ πάντοτε ἐν τῇ ἕξοδῳ τῆς ψυχῆς τὸ ἀξίωμα αὐτῆς δέκνεται, μετὰ δὲ θάνατον ἀσφαλῶς φερεῖται. ὁθεν ἢ οἱ ἅγιοι μάρτυρες πολλὰ ἁμώτητα εὐδὸς ἢ ἀπίστων ὑπέμειναν. οἵτινες, καθεὶς προσέτολμῳ, ἐν τοῖς νεκροῖς αὐτῶν ὁσεῖς σημεῖοις ἢ θαύμασι καθ' ἡμέραν λαμπρῶνται.

De duobus monachis Valentionis Abbatis.

Περὶ ἢ δύο μοναχῶν ἢ κρεμαδεύτων ὑπὸ ἢ Λογγοβάρδων εἰς δένδρον.

a VItæ namque venerabilis a Valentio, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meoque monasterio præfuit, prius in Valeriæ provincia suum monasterium rexit. In quo dum Langobardiævientes venissent, sicut ejus narratione didici, b duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere utrorumque eorum spiritus claris illic apertisque vocibus psallere cœperunt: itaut ipsi quoque qui eos occiderant, cum voces psallentium audirent, nimium mirati terrerentur. Quas videlicet voces captivi quoque omnes qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodiæ postmodum testes exstiterunt. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporum, ut viventes quique in carne discerent, quia si c Deo servire studeant, c post carnis mortem verius vivant.

Langobardorum effera crudelitas.

Ο (α) ἐν δὲ βασιλεύσῃ ζωῇ ἀεπρέπας Βαλεῖτιος, ὅστις καθὼς γινώσκεις μετέωπτα ἐν ταύτῃ τῇ ἢ Ρωμίων πόλει καί μοι καὶ τῷ ἐμῷ μοναστηρίῳ πρόεση. πρότερον γὰρ ἐν τῇ χώρα τῆς Βαλερίας τὸ ἐαυτῷ μοναστήριον (β) ἐποίμανεν. ὅστις πάλιν ἐξηγήτο, ὅτι θυμομαχῶντες οἱ Λογγοβάρδοι, ἐκείσε ἐλθόντες, δύο μοναχὸς αὐτῷ εἰς κλάδος δένδρον ἐκρέμασαν, οἵτινες κρεμαδεύτες ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανον. ὁψίας δὲ γενομένης, ἐκατέρων αὐτῶν τὰ πνύματα λαμπρῶς ἐκείσε ἢ φανεραῖς ταῖς φωναῖς ψάλλειν ἤρξαντο. ἀκούσαντες δὲ πλεὺς ἢ ψαλλόντων φωνῶν οἱ φοβίσαντες αὐτοὺς, ἐκπλαγέντες, λίαν ἐφοβήθησαν. ταύτας δὲ τῆς (γ) ψαλμοδίας τὰς φωνάς, καὶ πάντες οἱ ἐκείσε ἔντες ἀιχμάλοιοι ἤκουσαν. μάρτυρες γὰρ ἀληθῶς ἀνεδείχθησαν. τέτρα δὲ χάριν ὁ παντοδύναμος Θεὸς τὰς ἢ ἀνθρώπων φωνάς ἐν τοῖς σκηνώμασι αὐτῶν ἀκουθῆναι νύδωκεν, ὅπως οἱ ζῶντες ἐν σαρκὶ μάθωσιν, ὅτι ἐὰν τῷ Θεῷ γνησίως δελεῦσαι ἀγωνίσωνται, καὶ μετὰ τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον ἀληθῶς ζῶσιν.

u Vide Appen- dic. 8. 5.

β

γ

δ

ΚΕ-

a Bessar. cum editis & γράφ. Valentius. Comp. Valentinus. b In Marty. Rom. memorantur 14. Mart. c Duo Theod. duo Gemet. Compend. Bessar. post carnem.

α Ms. ο λαμπρῶ τῷ βίῳ. καὶ ἀοιδίας. β Ms. ἐποίμανεν. γ Ms. τὰς ψαλμοδίας ἢ τὰς φωνάς. δ Ms. τὰ ἢ πνύματων.

CAPUT XXII.

Κ Ε Φ Α Λ. κγ'.

De transitu Surani Abbatis.

Πεὶ τῆς τελειώσεως Σωράνῃς ἡγεμένῃς.

Quibusdam religiosis quoque vi-
ris attestantibus adhuc in mo-
nasterio positus agnovi, quod hoc
Langobardorum tempore ^a juxta
in hac provincia, quæ ^b Sura no-
minatur, quidam monasterii Pater
vitæ venerabilis, Suranus nomine,
fuerit, qui captivis advenientibus,
atque a Langobardorum deprædatione
fugientibus, cuncta quæ in mona-
sterio videbatur habere, largitus est.
Cumque in elemosynis vestimenta
sua ac Fratrum omnia, ^c & cella-
rium consumsisset, quidquid habere
^d in horto potuit, expendit. Ex-
pensis vero rebus omnibus Lango-
bardi ad eum subito venerunt, eum-
que tenuerunt, & aurum petere cæ-
perunt. Quibus cum ille diceret se
omnino nihil habere, in vicino
monte ab eis ductus est, in quo
silva immensæ magnitudinis stabat.
Ibi captivus quidam fugiens in ca-
va arbore latebat, ubi unus ex
Langobardis educto gladio prædi-
ctum venerabilem occidit virum.
Cujus corpore in terram cadente,
mons omnis protinus & silva concus-
sa est, ac si se ferre non posse pon-
dus sanctitatis ejus diceret terra,
quæ tremuisset.

ΠΑΡΑ δὲ λαβεσάτων τινῶν ἀνδρῶν, ἔτι
ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντός μιν,
ἐν τῷ ὄπῳ διηγῶμαι, ἔγνω. ἔλεγον γὰρ,
ὅτι ἐν τῇ χώρῃ τῇ Σέρα ὀνομαζομέ-
νῃ, ὑπῆρχε τις ἀνὴρ, (α) πάντῃ
τῇ ζωῇ δολαβεσάτων πατήρ μοναστηρίου,
ὀνόματι Σέρανος, ὅστις πρὸς αὐτὸν ἐρ-
χομένοις (β) ἀιχμαλώτους, ἀπαντὰ ἄ-
περ ἐν τῷ μοναστηρίῳ πράγματα εἶχεν ἐ-
διδόσαστο, ἕως ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, ἐν τῷ
ἱερῷ ἀδελφῶν, ἐν τῷ ἐν τῷ κελ্লাσίῳ ἀπαν-
τα (γ) ἔξοδίασε. πάντων δὲ ἱερῶν κατα-
μάτων πληρωθέντων, αἰφνης Λογγοβαρδῶν
πρὸς αὐτὸν κατέλαβον, ἐν τῷ κρατή-
σαντες, ἤρξαντο αὐτῷ χρυσίον ἐπιζητεῖν.
πρὸς ἑς ἀπεκρίθη, μηδὲν αὐτὸν ἔχειν τὸ
σώλον. τότε ἐν τῷ γειτνιαζόντι ἔρει ὑπὸ
αὐτοῦ ἀπνέχθη, ἐν ᾧ ὕλη παμ-
μέγιστος ἐν κάτασος ὑπῆρχεν. ἀιχμαλώ-
τος δὲ τις ἐκέισε φυγῶν, ἐν (δ) ὑπο-
κέφῳ δένδρῳ ἐκρύβετο. ἐν αὐτῷ ἔν τῷ τῷ
πῶ εἰς ἱερῶν Λογγοβαρδῶν τὴν μάκαιραν
ἐκβαλὼν, τὸν προελθόντα δολαβεσάτων
ἀνδρᾶ ἐφόνεσε. τῷ δὲ σκηνώματος αὐτοῦ ἐν
τῇ γῆ πεισόντος, πᾶσα ἡ ὕλη ἐν τῷ ὄρει
ἐδδνήθη φωνῶν ὡσπερ ἀέεσσα ἡ (ε) τρο-
μάσασα γῆ, μὴ δύνασθαι τῆς ἀγιοσύνης
αὐτοῦ τὸ βάρος ὑποφέρειν.

^a Gullanv. omisit juxta.

^b Nan. secundis curis Sublana.

^c Bessar. ac fratrum cellaria assumisset.

^d Lyr. & Becc. in oratorio.

^a Ms. πάντῃ τῷ βίῳ διδιδόμενος ὀνόματι Σωράνῃς ὅστις.

^b Ms. ἀιχμαλώτους ὑπὸ τῶν Λογγοβαρδῶν ἀιχμαλωτιζομένοις ἀπερ ἐν τῷ ... ἕως καὶ ἱερῶν ἱματίῳ.

^γ ἔξοδος in Gloss. Cangii sumtus, ex-
pensa, reditus: Unde ἐξοδίασεν & ἔξοδιον,
expendere; ἔξοδιος, dispensator. Obser-
vandum tamen in ms. Regio legi διέδασεν,
pro ἔξοδ. Additur etiam ἐν τῷ κήπῳ,
quod in latino textu legitur.

^δ Ms. ἀποκρύψω.

^ε Ms. τρομάσασα.

CAPUT XXIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. κδ'.

De transitu Diaconi Ecclesie Marforum.

Περί τῆς τελευτήσεως τῆ ἀπὸ Μάρωνος δακόνου.

Alius quoque in Marforum provincia vitæ valde venerabilis Diaconus fuit; quem inventum Langobardi tenuerunt, quorum unus educto gladio caput ejus amputavit. Sed cum corpus ejus in terram caderet, ipse qui hunc capite truncaverat, immundo spiritu correptus, ad pedes ejus corruit, & quod amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit.

PETR. Quid est hoc quaeso te, quod omnipotens Deus sic permittit mori, quos tamen post mortem cujus sanctitatis fuerint, non patitur celari?

ΕΓΓΕΡΟΣ (α) πάλιν ἐν τῇ χώρᾳ Μάρωνος ἐξέκοντος, πάντο τῇ πολιτείᾳ ἀλαβέστατος ὑπῆρχεν. τῶτον δρόντες οἱ Λογρόβαρδοι, ἐκράτησαν. εἰς δὲ ὅξ ἀπὸ τῶ μάχαιραν ἐκτύσας τὴν κεφαλὴν αὐτῶ ἀπέτεμεν. ὡς δὲ τὸ σῶμα αὐτῶ εἰς τὴν γῆν ἔπεσεν, ἐκείνος ὁ τὴν κεφαλὴν αὐτῶ ἀποτεμὼν, ἀκαθάρτῳ πνεύματι συχεθεῖς, εἰς τὰς πόδας τῶ (β) θανόντος ἔπεσεν, ἵνα δεχθῆ, ὅτι δι' ὃν φίλον Θεῷ ἐφόνόησε, τῷ τῶ Θεῷ ἐχθρῶ παρεδόθη.

ΠΕΤΡ. Τί τῶτο ὑπάρχει, αὐτῶ σε, ὅτι ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἔτω ἀδελφωρεῖ ἀποθανεῖν, ἕπερ μετὰ θάνατον ἐκ ἀνέχεται καλύψαι ποίας ἐργασίης ὑπῆρχεν;

CAPUT XXIV.

Κ Ε Φ Α Λ Α. κε'.

De morte viri Dei, qui missus Bethel fuerat.

Περί τῆ θανάτου τῆ ἀνδρώπυ τῶ Θεῷ, τῶ ἀποσαλέντος ἐν Σαμαρείᾳ.

GREGO. CUM scriptum sit : RIUS. Justus quacumque morte a prævencus fuerit, justitia ejus non auferetur ab eo? electi, qui proculdubio ad perpetuam vitam tendunt, quid eis obest si ad modicum dure moriuntur? Et est fortasse nonnunquam eorum culpa, licet minima, quæ in eadem debeat morte refecari. Unde fit, ut reprobis potestatem quidem contra viventes accipiant, sed illis morientibus hoc in eis gravius vindicetur, quod contra bonos potestatem suæ crudelitatis acceperunt, sicut idem carnifex qui eundem venerabilem Diaconum viventem ferire permixsus est, gaudere super mortuum permixsus non est. Quod sacra quoque

ΓΡΗΓΟ. ΓΕΓΡΑΜΜΑΙ, ὅτι οἷον δ' ΡΙΟΣ. Ἄν θανάτῳ προφθαδῆ ὁ δίκαιος, ἢ δικαιοσύνη αὐτῶ ἐκ ἀφαιρέθησεται ἀπ' αὐτῶ. ὕβεν τοῖς ἐκλεκτοῖς ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ ἀδελφαινεταί τί μέλλει αὐτοῖς ὑπάρχειν, εἰ ἕ πρὸς τὸ παρὸν πικρῶ θανάτῳ τελευτήσωσιν. πολλάκις δὲ ἕ μικρὸν πταῖσμα τῶποῖς ὑπολέληπται, ὅπερ ἐν αὐτῶ τῶ θανάτῳ ἐκκοπῆται ὀφείλει, ὕθεν ἕ συμβαίνει, ἕτι ζῶντων αὐτῶν, τῶς ἐναντίως κατ' αὐτῶ ὕψιστον λαβεῖν, ἵνα τελευτῶντων αὐτῶ ἢ ἐκδικήσῃς εἰς τὴν ἐκείνων ἀμώτητι (γ) τῶπον αὐτῶ γενήσεται. καθάπερ ἕ ἐπὶ τότε τῶ σαρκωβόρῳ, τῶ ἀδελφωρηθέντος ζῶντα τὸν ἀλαβέστατον ἐξέκονον κῆσαι, ἀλλὰ νεκρωθεῖτος αὐτῶ ἕ σιωχωρήθη. καθῶς ἕ τῶ ἱερά λόγια μαρτυροῖσιν. ἐπειδὴ γδ ἕ ὁ τῶ Θεῷ ἀνθρωπος, ὁ ἐν Σαμαρείᾳ ἀποσαλεῖς δι' ὦν παρήκακε, λέων αὐτὸν ἐν τῇ ὀδῶ ἐφῶνδσε.

cap. 4. 2 32. 33.

d Nan. praoccupatus. α Mf. ἕτερον... δακόνον... ἀλαβέστατος εὐρόντες οἱ.

β Mf. θανόντος. γ Mf. ἐξῆ τῶπον αὐτῶν.

restantur eloquia. Nam vir Dei contra Samariam missus, quia per inobedientiam in itinere comedit, hunc leo in eodem itinere occidit. Sed statim illic scriptum est: *Quia stetit leo juxta a asinum, & non comedit de cadavere.* Ex qua re ostenditur, quia peccatum inobedientiae in ipsa fuerit morte laxatum: quia idem leo, quem viventem praesumfit occidere, contingere non praesumfit occisum. Qui enim occidendi ausum habuit, de occisi cadavere comedendi licentiam non accepit: quia is qui culpabilis in vita fuerat, punita inobedientia, erat jam justus ex morte. Leo ergo qui prius peccatoris vitam necaverat, custodivit postmodum cadaver justii.

PETR. Placet quod dicis; sed nosse velim; si nunc ante restitutionem corporum, in caelo recipi valeant animae justorum.

C A P U T XXV.

Si ante restitutionem corporis recipiantur in caelo animae justorum.

GREGORIUS. Hoc neque de omnibus justis fateri possumus, neque de omnibus negare. Nam sunt quorundam justorum animae, quae a caelesti regno quibusdam adhuc mansionibus differuntur. In quo dilationis damno quid aliud innuitur, nisi quod de perfecta justitia aliquid minus habuerunt? Et tamen luce clarius constat, quia perfectorum justorum animae, mox ut hujus carnis claustra exeunt, in caelestibus sedibus recipiuntur, quod & ipsa per se Veritas attestatur, dicens: *Ubi cumque ferit corpus, illuc congregabuntur & aquilae;* quia ubi ipse Redemptor noster est corpore, illuc proculdubio

a S. M. cadaver & asinum.
 b Duo Theod. Germ. & pleriq. Norm. resurrectionem.
 c Nam justorumque.

νεύσει. πρὸς τέτοις δὲ γέγραπται, ἔτι ἔστι ὁ λέων πλησίον τῆς ὄνης, ἐκ δὲ τοῦ πτώματος ἐν ἔφαγεν. ὁθεν δείκνυται, ὅτι ἡ τῆς ἀδελφικῆς ἀμαρτία, ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ σωεχαρήθη. ὃν γὰρ ὁ αὐτὸς λέων ζῶντα φονεῦσαι ἐτόλμησε. φονεῦσαι μὲν γὰρ ἔξουσίαν ἔλαβεν, ἐκ δὲ τοῦ πτώματος τῆς (α) θαιστός φαγῶν ἀδελφὸν ἐκ ἔλαβεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἐν τῇ ζωῇ πταισμάτι ὑποπέσων, ὅθεν τῷ θανάτῳ λοιπὸν δίκαιος γέγονεν, ὁθεν ὁ λέων ὁ πρότερον τὴν ζωὴν τῆ ἀμαρτιᾶ θανατώσας, μετὰ θανάτου τὸ τῆ δίκαιε πτῶμα ἐφύλαξεν.

ΠΕΤΡ. Αρίσκει ὁ λέγεις. ἀλλὰ γινώσκω, ἐὰν νῦν πρὸ τῆς ἀπολήψεως ἡσ σώμάτων ἐν τῷ ἡρώδῳ προσδεχθῆναι δύναται αἱ ψυχὰς ἡσ δίκαιῶν.

K E Φ Α Λ. κς'.

Γρώτσις περὶ ἡσ ψυχῶν ἡσ δίκαιῶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. Τοῦτο ἔτε περὶ πάντων δίκαιῶν εἰπεῖν διωμάμεθα, ἔτε πάλιν παντελῶς ἀρνήσασθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ τινῶν δίκαιῶν ψυχὰς, αἵτινες ἐκ τῆς ἰσπερηνίε βασιλείας τισὶ μοναῖς δῖσανται. τῆς δὲ ζημίας (β) πύττης τῶν δῖλων τὶ ἔτερον δείκνυσιν, εἰ μὴ ὅτι τῆς ὀλοκλήρε (γ) δικαιοσύνης τίποτε ἔλλειμμα ἔχον; ἐπεὶ ὅτι τῶν τετελειωμένων δίκαιῶν αἱ ψυχὰς, ὁθέως ἡνίκα ἐκ τῶν τῆς σαρκὸς κλείθρων ὀξέλθωσιν, ἐν τῆς ἐρηνίεσ καθ' ἑδραῖς ὑποδέχονται, φανερότερον τῆ φωτὸς καθ' ἑστικεν. αὐτῇ γὰρ ἡ ἀλήθεια δὲ ἑαυτῆς (δ) μαρτυρεῖ, λέγουσα: ὅπρ τὸ σῶμα, ἐκεῖ σωαχθῆσονται ἑοὶ αἰετοί. τῆς ἐσ, ὅτι ἐθα αὐτὸς ὁ λυρωτῆς ἡμῶν σὺ τῇ σαρκί, ἡ ἀλέλαβεν ὑπάρχει, ἐκεῖ ἀδίσταπτος σωαχθῆσονται καὶ αἱ τῆ δίκαιῶν ψυχὰς. ἡ ὁ Παῦλος δὲ ἐ-

Ο ο 2 πει-

a Mf. θανόντος.
 β Mf. πύττε δῖλων.
 γ Mf. δικαιοσύνης τινὰ ἔλλειψιν ἔχεν.
 δ Editi μαρτυροί.

3. Reg. 14. 20.

Luce. 17. 37.

colliguntur iustorum animæ . Et Paulus dissolvi desiderat, & esse cum Christo . Qui ergo Christum in cælo esse non dubitat , nec Pauli animam esse in cælo negat . Qui etiam ^a de dissolutione sui corporis atque de inhabitatione cœlestis patriæ, dicit: *Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod adificationem habemus ex Deo, domum non manufactam, ^b sed æternam in cælis.*

PETR. Si igitur nunc sunt in cælo animæ iustorum; quid est quod in die iudicii pro iustitiæ suæ retributione recipiant?

GREGOR. Hoc eis nimirum crescit in iudicio, ^c quod nunc animarum sola, postmodum vero etiam corporum beatitudine perfruntur: ut in ipsa quoque carne gaudeant, in qua dolores pro Domino cruciatifque pertulerunt: Pro hac quippe geminata eorum gloria scriptum est: *In terra sua duplicia possidebunt.* Hinc etiam ante resurrectionis diem de Sanctorum animabus scriptum est: *Data sunt illis singula stola albæ, & dictum est illis, ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus conservorum & fratrum eorum.* Qui itaque nunc singulas acceperunt, binas in iudicio stolas habituri sunt: quia modo animarum tantummodo, tunc autem animarum simul & corporum gloria lætabuntur.

PETR. Assentio: sed velim scire, quonam modo agitur, quod plerumque morientes multa prædicunt?

^a Norman. *dissolutionem sui corporis cupiens, atque inhabitationem.*

^b In Nan. deest *sed.*

^c Zus Carn. & plexique Norm. *quod*

περιθυμει ἀναλῦσαι, ἕν σὺν Χειρῶ ἕναι ὄσις ἐν Χειρῶν ἐν ἔρανῶ ὑπάρχειν ἐκ ἀπιεῖ, ἐδὲ τῷ Παύλῳ ψυχῶ ἐν τῷ ἔρανῶ ὑπάρχειν ἀρνήσονται. αὐτὸς γὰρ περὶ τῆς τῆ σώματος ἐξαλύσεως, ἕν τῆς ἐν τῇ ἔπερανῶ πατρίδι κατοικίας λέγει· οἶδαμεν ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τῆ σκίυς καταλυθῆ, οἰκοδομητὸ ἐκ Θεῶ ἐ-χομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς ἔρανῶσι.

PETR. Εὰν νῦν ἐν τῶ ἔρανῶ εἰσιν αἱ ψυχῶ τῆ δικαίων, (α) τί ἐσιν ὅδ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κείσεως ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν μέλλουσιν ἰδοῦλαβεῖν;

ΓΡΗΓΟΡ. Τῆτο αὐτοῖς ἐν τῇ κείσει θαυμασίως ὑπάρξει. νῦν γὰρ τῆ ψυχῶν μόνον, τότε δ' ἕν τῶν σωμάτων ἢ μακαριότητα ἀπολήφονται. ὡσε ἐν αὐτῇ τῇ σαρκὶ αὐτῆς ἀγαλλιαθῆναι, ἐν ἡ ἡγόνος ὑπὲρ Χειρῶ ἕν βασιάνος ὑπόμεναν. ἐξ τῆ αὐτῆ γὰρ διπλῶ αὐτῆ δόξῳ γέγραπται· ἐν τῇ γῆ αὐτῶν διπλασίονα νεμηθήσονται. καὶ τῆτο δὲ πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως περὶ τῆ ψυχῶν τῶν δικαίων γέγραπται, ὅτι ἐδόθη αὐτοῖς ἀπὸ μιᾶς σολῆς λαυκῆς, ἕν ἐρέθη αὐτοῖς, ὅπως ἀναπαύσονται ἕν ὀλίγον καιρὸν, ἕως ἕ πληρωθῆ τὸ μέτρον τῆ σωδύλων ἕν ἀδελφῶν αὐτῶν. οἵτινες τοῖνυ ἀπὸ μιᾶς σολῆς ἔλαβον, διπλᾶς ἐν τῇ κείσει σολᾶς λήφονται. ἐπειδὴ γὰρ ἀρτίως παῖς ψυχᾶς ἕν μόνον, τότε δ' παῖς ψυχᾶς ὁμῶ ἕν τοῖς σώμασι τῆ δόξῳ ἔφρανθήσονται.

PETR. Σωτήθημι· ἀλλὰ θέλω γινῶναι ποίῳ τῆσῳ πολλοὶ τελευτῶντες πολ-λὰ προλέγουσιν;

nunc anima sola sua gloria retributionis lætantur; postmodum,

α Ms. τί ἐσιν ὅτι ἐν.

CAPUT XXVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α . κζ'.

Quibus modis morientes aliqua prædicunt : & de quodam advocato, de Gerontio ac Mellito monachis, & Armentario puero .

Ερώτησις περὶ ψυχῶν , δι' ἀποκαλύψεως
Γεροντίου καὶ Μελλετίου μοναχῶν , καὶ
περὶ τῶν θανάτου τῆ παιδὸς
τῆς Αρμεντικῆς .

GREGO- **I**psa ^a aliquando anima-
RIUS. **I**rum vis subtilitate sua
aliquid prævidet. Aliquando autem
exituræ de corpore animæ, per re-
velationem ventura cognoscunt. Ali-
quando vero dum jam juxta fit ut
corpus deferant, divinitus afflatæ in
secreta cœlestia incorporeum men-
tis oculum mittunt. Nam quod vis
animæ aliquando subtilitate sua, ea
quæ sunt ventura cognoscit, patet
ex eo, ^b quod quidam advocatus
qui in hac urbe ^c ante biduum la-
teris dolore defunctus est, paululum
antequam moreretur, vocavit pue-
rum suum, pararique sibi vestimen-
ta ad procedendum iussit. Quem
dum puer quasi insanire cerneret,
ejusque præceptis minime obediret,
surrexit, vestimento se induit, &
per viam Appiam ad beati Xysti
Ecclesiam se esse processurum dixit.
Cumque post modicum ingravescen-
te molestia, esset defunctus, delibe-
ratum fuerat, ut apud beatum Ja-
nuarium martyrem Prænestina via
ejus corpus poni debuisset. Sed quia
longum hoc his qui funus ejus ^d
curaverant, visum est; repente orto
consilio exeuntes cum ejus funere
per viam Appiam, nescientesque
quid ille dixerat, in ipsa eum Ec-
clesia quam prædixerat, posuerunt.
Et cum eundem virum curis secu-
laribus obligatum, lucrisque terre-
nis inhiantem fuisse noverimus; un-

ΓΡΗΓΟ- **Π**ΟΤΕ μὲν αὐτὰς τῶν θελή-
ΡΙΟΣ. **Π**ματι ἤψ' ψυχῶν ἔλατ' ἢ λε-
πτότητος αὐτῶν τινα προδραροῦσι . ὡστὲ δὲ
ὑπερχομένων ἤψ' ψυχῶν ἐκ ἤψ' σωμάτων δι'
ἀποκαλύψεως τὰ μέλλοντα προγιγνώσκουσιν .
ἔσι δὲ λοιπὸν , ὅτι καὶ ἐν τῶν πλῆσιάζειν
τῶ καταλείψαι τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν , θεῖα
(α) ἐπιπνοῖα ἐν τοῖς ἔρασις μυσηείοις ,
τὸν τῆ νοῦς αὐτῆς ἀσώματον ἴφθαλμόν ἐ-
πιβάλλει . ὅτι δὲ τῶν θελήματι ἢ ψυχῆ
τῆ λεπτότητι αὐτῆς ἐκείνα τὰ μέλλοντα γί-
νεσθαι ἔλαγιώσκει , φανερὸν ἐκ τῆ γεγοτόπου
καθίσταται . (β) Κοινοδοξίης γὰρ ὁ ἀδβο-
κάτος , ὅσις ἐν ταύτῃ τῆ πόλει παρὸ δύο ἡ-
μιῶν τῶν πλῆσιζόντων ἐτελεύτησε , παρὸ
ὀλίγου τῶ ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐκάλεσε τὸν παῖ-
δα αὐτῆ , καὶ τῶτα διερεπίσαι τὰ ἱμάτια
αὐτῆ πρὸς τὸ προελθεῖν αὐτὸν ἐκέλευσεν . ὁ
δὲ αὐτὸς παῖς , ὡσπερ ὑπερχήσαντα αὐτὸν λο-
γισάμενος , ἔδαμάς τοῖς προσάγμασι αὐτῆ
ὑπήκασεν , αὐτὸς δὲ αἰσάσας , ἑαυτὸν τοῖς
ἱματίοις ἐπέδυσεν , καὶ ἔλατ' τῆς Αππίας ὁδοῦ
ἐν τῆ τῶ μακαρίου Σύστῃ ἐκκλησίᾳ ἑαυτὸν
προελθεῖν ἔρηκε . μετ' ὀλίγον δὲ τῆ νόσφ
(γ) βαρνηθεῖς ἐτελεύτησεν . ὡρισμένον καὶ
ὑπῆρχεν , ὡσας εἰς τὸν μακαρίου Ιανναρίου
ἢ μάρτυρα ἐν τῆ Πρανεσίῃ (δ) ὁδοῦ
ταφῆ . ἔλατ' ὅ ἐκ μήκης τῆ τόπου ὑπάρ-
χεν , οἱ τὴν κηδείαν αὐτῆ ποιήσαντες αἰφνης
ἐβελύσαντο , ἵνα ὑπερχόμενοι μετὰ τῆ κη-
δείας ἔλατ' ἢ ὁδοῦ τῆ Αππίας ἀπέλυθωσιν ,
καὶ ἐν ἐκείνῃ τῆ ἐκκλησίᾳ αὐτὸν θάψωσιν ,
ἐν ἣ αὐτὸς προεῖπε , καὶ τοι μὴ γινώσκοντες
τί ἡμῶν προειπῶν , ὅπερ καὶ γέγονε . τῶτον ὅ
ἢ ἄνδρα γινώσκουσαν κοσμητικῶς μετέμνηται
ἐμπεπλεγμένον , καὶ εἰς κέρδη ἐπίγεια κα-
τεπιγόμενον . πῶθεν ἐν τῶτο προειπεῖν ἡ-
διω-

Sepultura
laicorum in
Ecclesiis .

^a Nan. Ipsa Petre :

^b Primus Aud. Lyr. Gemet. quod Cum-
quodens advocatus . Guffanv. Godeus .

^c Primus Aud. Bccc. Lyr. zus Teod. S.
M. biennium .

^d Comp. & Val. cl. portaverunt .

^a Ita melius mf. quam ἐπιπνοῖα , quod
in edit. legitur .

^b Mf. Κόδος .

^γ Mf. βαρυνθεῖς .

^δ Mf. ὁδοῦ τὸ σῶμα αὐτῆ ταφῆ .

de hoc prædicere potuit, nisi quia id quod futurum erat ejus corpori, ipsa vis animæ ac subtilitas prævidebat? Quod autem sæpe etiam revelationibus agitur, ut a morituris futura præsciantur, ex his colligere possumus, quæ apud nos gesta in monasteriis scimus. In monasterio etenim meo quidam Frater ante de cennium Gerontius dicebatur. Qui cum gravi molestia corporis fuisset depressus, in visione nocturna albatos viros, & a clari omnimodo habitus in hoc ipsum monasterium descendere de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto jacentis assisterent, unus eorum dixit: Ad hoc venimus, ut de monasterio Gregorii quosdam fratres in militiam mittamus: atque alteri præcipiens adjunxit: Scribe Marcellum, Valentinianum, Agnellum, atque alios quorum nunc minime recordor. Quibus expletis addidit, dicens: Scribe & hunc ipsum qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus prædictus Frater, facto mane innotuit Fratribus, qui & qui essent in brevi ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciavit esse secuturum cum die alio prædicti Fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerant in descriptione nominati. Ad extremum vero & ipse obiit, qui eosdem Fratres morituros prævidit. In ea quoque mortalitate quæ ante triennium hanc urbem vehementissima clade vastavit, in Portuensis civitatis monasterio, Mellitus dictus est monachus, adhuc in annis juvenilibus constitutus, sed miræ simplicitatis atque humilitatis vir: qui appropinquante vocationis die, eadem clade percussus ad extrema deductus est. Quod vir vitæ venera-

διωδθη, ὅπερ ἤμελλεν ἐν τῷ σώματι αὐτῆ γίνεσθαι, εἰ μὴ διλονότι τὰ τῆς ψυχῆς θελήματι διὰ τῆς λεπτότητος αὐτῆς προεθεώρησεν; τὸ δὲ δι' ἀποκαλύψεως πολλοῖς γινώσκων τὰς τελευτῶντας τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, ἐκ τῶν ἐπιδέξαι διδάμεθα, ὡς ὧν παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς μοναστείοις (α) γεγόνασι διέγνωμεν. ἐν γὰρ τῷ ἐμῷ μοναστείοις ἀδελφός τις ὑπῆρχε Γερόντιος ὀνομαζόμενος, ὅστις πρὸ τῆ δεκαετίας ταύτης ἐν βαρεία ἀρρώστια τῆ σώματος κατατεθείς, ἐν τῇ κατ' ὕπνον ὄρασει ἀνδρας (β) δούχνημοῦντας, ἃ λαμπρῶ λίαν τῶ χρίματι ἐκ τῶ ἀώθεν κατερχομένους, ἃ ἐν τῷ μοναστείῳ εἰσελθόντας ἐθεάσατο. ἔμπροσθεν δὲ τῆς κλήτης αὐτῶ σαθέντες, ὁ εἰς ὡς αὐτῶν εἶπε· ἐπὶ τῷτο ἡλδομβῶ, ὅπως ἐκ τῶ μοναστείοις τῶ Γρηγορείοις τινὰς ἀδελφῶς ἐν τῇ στρατιᾷ βάλωμεν. ἐτέρῳ δὲ κηλδύσας, προσέειπε, λέγων· γράφων Μάρκελλον, Βαλεντιανόν, Ἀγνέλλον, ἃ ἄλλους τινὰς, ἔσπερ ἀρτίως ἐ μέμνημαι. πληρωθέντων δὲ αὐτῶν, ὁροδοίς εἶπε· γράφων ἃ τῶτον αὐτῶν τῶ θεωροῦντα ἡμᾶς. ἐν ταύτης τῆς ὀράσεως, ἀληθῆ εἶναι τὰ ῥηθέντα ὁ προλεχθείς ἀδελφός πιστεύσας, ἀρτίως τοῖς ἀδελφοῖς ἠγνώεσε, τινὰς εἶσιν οἱ μέλλοντες ὡς αὐτῶ τῶ μοναστείοις τελευτῶν. ἃ ἀεὶ ἑαυτῶ διεμήνησεν, ὅτι τέτοις μέλλει ἀπολυθεῖν. ἐν δὲ ἐτέρῳ ἡμέρῳ οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ ὑπὸ τῆσιν ἤρξαντο. ἃ κατὰ τῶ ὄρθιου ὃν εἶπεν, ἀλλήλοισ ἐ τῶ θανάτῳ ἐπικολέθησαν, κατὰπερ ἐν τῇ ἀναγραφῇ ἦσαν ὀνομαζόμενοι. ἔχατον δὲ καὶ αὐτῶς ἐτελευτήσεν ὁ θεωρηθείς τῶ ἀντὶς ἀδελφῶν τῶ θάνατον. ἐν τῷ θανατικῷ δὲ τῶ πρὸς τριετίας ταύτην τὴν πόλιν σφοδρατῆ συμφορᾷ λυμνηαμένῳ, ἐν τῷ μοναστείῳ τῶ πόλεως τῶ Πόρτα, μοναχός τις Μελίτων λεγόμενος, νίαν μὲν ἄγων τῶ ἰλικίαν, θαυμαστῆς δὲ ἀνακίας ἃ ταπεινοφροσύνης αἰὲρ ὑπάρχων, ἐκ τῶ συμφορᾶς τῶ αὐτῶ θανατικῶ κρηθείς, πλησιαζέσσης τῆς ἡμέρας τῶ κλήσεως αὐτῶ, εἰς τῶ ἔχατον (δ) ἀπνέχθη. ἔστο δὲ ὁ τῶ ζωῆ δόλαβεστος φύλαξ (ε) ἀνάσας ὁ τῶ αὐτῶ πόλεως ἐπίσκοπος, ὅστις μοι ἃ διηγήσατο, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐπαόσε, βε-

λο-

scil. an-
no 590.

α Βελλῆρ. claro omnino habitu.

α Μf. γεγόνασι.

β Μf. λούχνημοῦντας ἃ λαμπρῶς.

γ Μf. ἰλικίαν, ἀνακίας δὲ ἃ ταπεινοφρο-

σόνης ἀνὴρ ὑπάρχων, ἐκ τῆς φθορᾶς.

δ Μf. ἔφθασεν.

ε Μf. φίλιξ, forte φῆλιξ legendum.

bilis Felix ejusdem civitatis Episcopus audiens, cujus & hæc relatione cognovi, ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, verbis hunc persuasoriis confortare, ^a cui etiam adhuc de divina misericordia longiora vitæ spatia polliceri cæpit. Sed ad hæc ille respondit, curfus sui tempora esse completa, dicens apparuisse sibi juvenem, atque epistolas detulisse, dicentem: Aperi, & lege. Quibus apertis, asseruit quia se & omnes qui eodem tempore a prædicto Episcopo in Paschali festivitate fuerant baptizati, scriptos in eisdem epistolis litteris aureis invenisset. Primum quidem, ut dicebat, suum nomen reperit, ac inde omnium illo in tempore baptizatorum. Qua de re certum tenuit, & se & illos de hac vita esse ^b sub celeritate migraturos. Factumque est ut die eadem ipse moreretur, atque post eum cuncti illi qui baptizati fuerat, ita secuti sunt, ut intra paucos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos prædictus Dei famulus idcirco auro scriptos viderat, quia eorum nomina apud se fixa, æterna claritas habebat. Sicut itaque hi revelationibus potuerunt ventura cognoscere: ita nonnunquam egressuræ animæ possunt etiam mysteria cælestia non per somnium, sed vigilando prælibare. Ammonium namque monasterii mei monachum bene nosti, qui dum esset in seculari habitu constitutus, Valeriani hujus urbis advocati naturalem filiam in conjugio fortitus, ejus obsequiis sedule atque incessanter adhærebat, & quæque in ejusdem domo agebantur, noverat. Qui mihi jam in monasterio positus narravit, quod in ea mortalitate, quæ ^c patricii Narfæ temporibus hanc

λόμενος αὐτὸ λόγοις ὀρθρινετικοῖς ἀιχί-
σαι, ὡς ἐ μὴ φοβηθῆναι ἢ θάνατον· ἀπέλ-
θὼν ἐν ἤρξῃ αὐτὸν τὸ ἕ Θεοῦ διαπραχθῆναι
(α) αὐτῶν διηγήσασθαι, ἡ ἐπιμνηστροί
τὸ τὸ ζωῆς ἀξίωμα τότε ἐπαγγέλλεσθαι.
ἐκείνος δὲ πρὸς αὐτὸν ἀπεκείθη, λέγων· ἢ
τὸ ζωῆς αὐτῶν ἁγίων πεπληρωμένον ὑπάρ-
χειν. ὀφθῆναι γὰρ αὐτῶν νεανίαν ἔρασκον ἐ-
πιστολάς βασάζοντα, ἡ πρὸς αὐτὸν λέγον-
τα· αἰοῖζον ἡ ἀιγνώδι. ἀνοιχθεῖσάν δὲ
αὐτῶν, ἔλεγεν, ὅτι ἐαυτὸν ἡ πάντας τῶν
βαπτισθέντας ὡς τῶν προλεχθέντων ἐπι-
σκόπῃ τῶν κερῶν ἐκείνῳ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆ πα-
χα γεγραμμένους ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιστολάς
ἁγυσοῖς γεγράμμαισιν εἶρε. ὡρὸ δὲ πάντων,
καθὰς ἔλεγε, τὸ ἴδιον ὄνομα εἶρε, καὶ τό-
τε πάντων ἢ ἐν ἐκείνῳ τῶν κερῶν βαπτι-
σθέντων. ὡς ἡ πράγματος ἀσφαλῶς ἐπιστώ-
θη, ἡ ἐαυτὸν ἀκένους ἐκ ταύτης τῆς ζωῆς
ἐν σθερῇ μετρίσῃς γενέσθαι, ὡς ἐν αὐτῇ
τῇ ἡμέρᾳ συνέβη αὐτῶν τελευτῆσαι· μετ'
ἐκείνου δὲ, ἐν τῶν ὀλίγων ἡμερῶν, ἡ πάντας
τῶν τότε βαπτισθέντας, ὡς ἐν μὴδὲνα ὡς αὐ-
τῶν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ὑπομῆσαι. αὐτὸν τῶ
ἐν ἀληθῆς καθέσκηκεν, ὅτι ὁ προλεχθείς
τῶ Θεοῦ οἰκέτης ὡς τῶ ἐκ ἁγυσοῖς γε-
γραμμένους αὐτῶν ἐδεῖσαστο, ὅτι τῶ ὀνόμα-
τι αὐτῶν παρ' ἐαυτὴν (β) πεπληρωμένα
εἶχεν ἡ αἰώνιος λαμπρότης. Καθὰς δὲ ἔτοι-
δι ἀποκαλύψαι ἡδυνάσθησαν τῶ μέλλοντι
ὡς γενῆσαι, ἔτω πολλοῖς ἡ ὡς ἐκείνῳ αἰ-
ψυκαὶ δύναται μυστήρια ἔρανια ἐχὶ δι' εὐ-
πνίων, ἀλλὰ γενηροῦσαι θεῖσασθαι. ὡς ἐν
αὐτῶν τῶ δῆλον γενέσθαι. Ἀμμώνιον ἢ τῶ
μοναστηῖς με μοναχὸν καλῶς ἔγνω. ἔπος
ἔτι ἐν τῶ κοσμικῶ ὑπάρχων χήματι, Βα-
λεριανῶ τῶ ἀδελφῶν, τῶ ἐν ταύτῃ τῇ πό-
λει οἰκῆσας, γινώσκων θυγατέρα πρὸς συ-
ζυγίαν ἡρμόσαστο, ὡς ἐν τῇ τότε ὑπερ-
γία ἀδελφείπῳ προσεκαρτέρει. ὡς ἐν καὶ
πάντα τῶ ἐν τῶ οἴκῳ αὐτῶν γινόμενα κα-
λῶς ἐγίνωσκον. ἐν δὲ τῶ μοναστηῖῳ λοι-
πὸν ἐλθὼν αὐτῶς μοι διηγήσαστο, λέγων·
ὅτι ἐν τῶ ἁγίοις τῶ πατερίῃς (γ)
Ναρσῇ σφοδρῶς τὸ θανατικὸν πύτῳ ἢ
πόλιν ἐλυμῆσαστο. ἐν δὲ τῶ οἴκῳ τῶ προ-
λεχθέντος Βαλεριανῶ. πῶς ὑπῆρχε βικῶλος,
πολλῇ σκῆτῳ ἡ πεπονησσομένη συζῶν.
νήνικα

^a Bessar. *αἰτίη*.

^b In Bessar. *deest sub celer.*

^c Nempe illius, qui sub Justiniano Go-
thos debellavit. Ex *Gustav.*

^a Mf. ἡ μακροθυμίας ἀξιολύεσθαι.

^b Editi corrupte, *πεπονημένα*.

^γ Mf. *Αρσῆ*.

urbem vehementer afflixit, in domo prædicti Valeriani puer Armentarius fuit præcipuæ simplicitatis & humilitatis. Cum vero ejusdem advocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & ^a usque ad extremum deductus. Qui subito sublatus a præsentibus, postmodum rediit, sibi que dominum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in cælo fui, & qui de hac domo morituri sunt ^b agnovi. Ille, ille, atque ille morituri sunt: tu vero ne timeas, quia in hoc tempore moriturus non es. Ut vero scias quod me in cælo fuisset verum fateor, ecce accepi illic ut linguis omnibus loquar. Numquid tibi incognitum fuit Græcam me linguam omnino non nosse; & ^c tamen Græce loquere, ut cognoscas an verum sit quod me omnes linguas accepisse testificor. Cui tunc Græce dominus suus locutus est, atque ita ille in eadem lingua respondit, ut cuncti qui aderant, mirarentur. In ea quoque domo prædicti Narsæ spatharius Bulgar manebat: qui festine ^d ad ægrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus est; sed ita puer ille in Italia natus & nutritus, in eadem barbara locutione respondit, ac si ex eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes ^e qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento quas cum antea nescisse noverant, crediderunt de omnibus quas probare minime valebant. Tunc per bidduum mors ejus dilata est, sed die tertio, quo occulto judicio nescitur, manus ac brachia lacertosque suos dentibus laniavit, atque ita de corpore exivit. Quo mortuo omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusque in

ήνικα ἢ ἐκ τῆς αὐτῆς ἔθαντικῆς συμφορᾶς ἢ ὁ τῆς οἴκος ἐλυμάνετο, αὐτὸς ὁ παῖς ἐκρέθη, ἢ μέλι τ' ἐχάτων ἀπηνέχθη. αἰφνης δὲ ἀρπαγείς ἐκ τ' παρόντων, πάλιν εἰς ἐαυτὸν ὑπέσβεψε, τ' ἢ κύεον αὐτῷ πρὸς ἐαυτὴν κληθῆναι πεποίηκεν. τότε ἢ ἐλθόντος, ἔφη αὐτῷ, λέγων· ἐγὼ ἐν τῷ ἔραιῳ ἦμαι, ἢ τίνες ἐκ τῶ οἴκου τῆς τελευτῆσαι μέλλουσιν ἔγνω, ὁ δὲνα, ἢ ὁ δὲνα, ἢ ὁ δὲνα. σὺ ἢ μὴ φοβᾶ, τῷ γδ κλονῶ τέτω ἐκ ἀποθνήσκεις. ἵνα ἢ πληροφορηθῆς, ὅτι (α) ἀληθῆ λέγω εἰ τῷ ἔραιῳ με γεγονέναι, ἰδὲ ἐπιτροπὴν ἔλαβον, ἵνα πάσας τῆς γλώσσας (β) λαλήσω. καὶ ὡς ἔν ἐπίσασαι, τὴν Ἑλληνίδα γλώτταν παντελῶς ἐκ ἐγίνωσκον. πλὴν ὁμως ἵνα γνῆς ὅτι ἀληθῆ λέγω, τῇ Ἑλλωίδι μοι γλώττη λάλησον, ἢ ἀποκεινῆμαί σοι. τέτω δὲ ὁ κῆριος αὐτῷ Ἑλλωίσι σιωπυχὸν, ἢ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ γλώσση ἀπεκείθη αὐτῷ, ὡς πάντας τῆς παρόντας θανατῶσαι. ἐν ἢ τῷ αὐτῷ οἴκῳ σπαθάριος τῶ προλεχθέντος πατριεῖς Ναρσῆ ἢ ἀπληκόμενος, τῷ γένει Βούλγαρος, ἔπος πρὸς αὐτὸν ἀπενεχθείς, τῇ τ' Βουλγάρων γλώσση ἐλάλησεν αὐτῷ. ὁ ἢ αὐτὸς ὁ ἐν τῇ Ἰταλία γεννηθείς ἢ ἀνατραφεῖς, ἔπο τῷ αὐτῷ βούλγαρον γλώσση ἀποκειθείς ἐλάλει, ὡς ὅτι ἐν αὐτῷ (γ) τῷ γένει ὑπῆρχε γεννηθείς. πάντες δὲ οἱ ἀκῆσαντες τὰς δύο ταύτας γλώσσας αὐτὸν λαλήσαντα, ἄσπερ πρῶτον ἐκ ἤδει, ἢ πειεῖ τ' λοιπῶν ἐπίσβουσαν ἀληθῆ αὐτὸν λέγειν. ἐν δισὶ ἢ ἡμέραις ὁ θάνατος αὐτῷ ἐδηλοποιήθη. τῇ ἢ τρίτῃ ἡμέρῃ τῇ κρυπτῇ τῷ Θεῷ βεβλή, (δ) ὅπερ παρ' ἡμῖν ἐκ ἔγνωσαι, τὰς χεῖρας αὐτῷ ἢ τὰς βραχίονας ἢ τὰς ἀγκῶνας τῆς ὀδῶσι κατέφαγε. ἢ ἔπος (ε) τῆς ἢ θανάτου, ἢ πάντες ἐκείνοι ἔς προῆπεν ἐκ τῶ φωτὸς τῆς παραυτῆ ὑπεκάρησαν. ἐδείς ἢ ἐν τῇ αὐτῇ τῷ θανατικῷ ἀνάγκῃ, ἢ αὐτῷ τῷ οἴκῳ ἔτερος ἀπέθανεν, εἰ μὴ οἱ τῇ φωνῇ ἐκείνης μνησθέντες.

ΠΕ-

^a Editi usque ad mortem.

^b Nan. agnovi: quia ille, atque ille.

^c Excusi loquar.

^d U. Bessar. ad regressum.

^e ius Aud. Lyr. & nonnulli, qui ade-
runt.

^a Mf. ἀληθῶς.

^b Mf. λαλήσω καθ' ὡς ἐν.

^γ Mf. τῷ ἔθει.

^δ Mf. οἶα παρ' ἡμῶν.

^ε Mf. ἐκ τῶ σώματος ὑπέκρην, τῆς θανα-
τότος.

^a Mira in puerillo illiterato linguarum omnium peritia.

^b

^c

^d

^e

^γ Qui rabie correptus paulo post obiit.

a illa domo ^a eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denuntiatus non est.

PETR. Valde terribile est, ut qui tale donum percipere meruit, tali etiam post hoc pœna plecteretur.

GREGOR. Quis occulta Dei iudicia sciat? Ea quæ in divino examine comprehendere non possumus, timere magis quam discutere debemus.

C A P U T XXVII.

De morte Theophanii Comitis.

b **U**T autem de egredientibus animabus quæ multa prænoscunt, ea quæ cœpimus exsequamur; neque hoc silendum est, quod de Theophanio ^b Centumcellensis urbis Comite in eadem urbe positus multis attestantibus agnovi. Fuit namque vir misericordiæ actibus deditus, bonis opëribus intentus, hospitalitati præcipue studens. Exercendis quidem Comitatus curis occupatus, agebat terrena & temporalia; sed ut post in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione. Nam dum appropinquante mortis ejus tempore gravissima aeris tempesta obsisteret, ne ad sepeliendum duci potuisset, eumque uxor sua cum fletu vehementissimo inquireret, dicens: Quid faciam? quomodo te ad sepeliendum ejicio, quæ ostium domus hujus egredi præ nimia tempestate non possum? tunc ille respondit: Noli, mulier, flere: quia mox ut ego defunctus fuero, ^c eadem hora aeris serenitas redibit. Cujus

a Prat. eadem peste.

b Corrupte in Gilot, & Vatic. Cento-relenfis.

c Bessar. non habet eadem hora.

Tom. VI.

α ΠΕΤΡ. Φοβερόν ἐστὶ σφόδρα, ὅτι (α) τοῦτον δῶρον ἀξιοθεῖς λαβεῖν, τοιαύτη κρίσις μετέπειτα καθυπεβλήθη.

ΓΡΗΓΟΡ. Τίς τὰ κρυπτά τῆ Θεῶ γινώσκει κείμεται; ἐκείνα δὲ τὰ τῆ Θεῶ κείσει γινόμενα καταλαβέσθαι ἡμεῖς μὴ δυνατόμενοι, φοβηθῆναι μᾶλλον ἢ περ ὕψετασιν ὀφείλομεν.

Κ Ε Ψ Α Λ. κη.

Περί τῆς τελευταῖης Θεοφάνους κόμης Κενταμυκίων.

β **Ι**ΝΑ αὐτὸ ὅπερ ἠρξάμεθα ἀναπληρώσωμεν περὶ τῶν ὑπερχομένων ψυχῶν ὅτι πολλὰ προηνώσκειον, εἰδὲ τῆτο σιγητέον, ὅπερ περὶ Θεοφάνους τῆ κόμης πολλῶν μαρτυρουμένων ἔγνω, τῆ ἐν Κενταμυκίῳ τῆ πόλει οἰκοῦντος. ἔτος γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῦς πράξεσιν ἐλεημοσύνης ἐφρόντιζε, πρὸ ἧ πάντων τῆ (β) ξυνοδοῦ προσεῖχε, ἕως τοι ταῖς β φροντίσι τῆς ἀρχῆς ἀσχολούμενος, ἕως ἔπραττε μὲν τῆ δοκῆν ἐπίγνα ἕως πρόσκαιρα, (γ) τὸ δὲ πῶς ἐλαμψυῖθη ἐν τῆ τελευταῖῃ αὐτῆ φανερὸν γέγονεν. ἐν γὰρ τῷ πλησίον αὐτῆ κερὸν τῆ θανάτῳ αὐτῆ, βαρυπέτη ἀνάγκη γέγονεν, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ἐπὶ τῷ ταφῶν ἀπενεχθῆναι αὐτὸν. ἢ δὲ τῆτε γυνὴ μετὰ κλαυθμῶ σφοδροτάτῃ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε. τί ποιήσω; πῶς σε ἐπὶ τῷ ταφῶν δυνηθῶ ἀπενεγχεῖν; μήτε τῷ θύραν τῶ οἴκῳ διαμένη ὑπελθεῖν, ὅτι τῷ πολλῶ τῆ ἀέρος ἀνάγκη. τότε ἐκείνος πρὸς αὐτῶ ἀπενεῖδεν, λέγων. μὴ θελήσης, γύναι, κλαῖναι, εὐθείας γὰρ ἡνίκα ἐγὼ τελευτήσω, ἢ τῶ ἀέρος ὁδία ἐπαμείχεται. ἐπὶ ἧ αὐτῆ τῆ φωνῆ τὸ τέλος εἰδέξατο, τῷ ἧ θανάτῳ ἕως ἢ ὁδία ἐπεκολλήθησεν. ἕως ἔτερα δὲ σημεῖα ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῆ γέγονασιν. αἶ γὰρ χεῖρες αὐτῆ ἕως τοῦ πῶδος

a Ms. πῶς χαείσματος ἀξιοθεῖς τοιαύτη.

β Ms. φιλοξενία.

γ Ms. πῶς δὲ ἐλαμψ.

protinus vocem mors, & mortem
ferenitas secuta est. Quod signum
etiam alia signa sunt comitata. Nam
manus ejus & pedes podagræ hu-
more tumescentes versi in vulneri-
bus fuerant, & profluente sanie ^a
patebant. Sed dum corpus ejus ex
more ad lavandum fuisset nudatum,
ita manus pedesque ejus sani inven-
ti sunt, ac si nunquam vulneris
aliquid habuisset. Ductus itaque ac
sepultus est, ejusque conjugivisum
est, ut quarto die in sepulcro illius
marmor quod superpositum fuerat,
mutari debuisset. Quod videlicet
marmor corpori ejus superpositum
dum fuisset ablatum, tanta ex cor-
pore ipsius fragrantia odoris ema-
navit, ac si ex putrescente carne
illius pro vermibus aromata fer-
buissent. Quod factum dum narran-
te me in Homiliis, infirmis quibus-
dam venisset in dubium, die qua-
dam sedente me in conventu nobili-
um, ipsi artifices qui in sepulcro
illius marmor mutaverant, adfue-
runt, aliquid me de propria causa
rogaturi. Quos ego de eodem mi-
raculo coram clero, nobilibus ac
plebe requisivi, qui & ^b eadem
odoris fragrantia miro modo se re-
pletos fuisse testati sunt: & quædam
alia in augmento miraculi, quæ nunc
narrare longum æstimo, de eod-
dem sepulcro ejus addiderunt.

PETR. Inquisitioni meæ sufficien-
ter jam video satisfactum, sed hoc
est adhuc quod quæstione animum
pulsat: quia cum superius dictum
sit, esse jam Sanctorum animas in
cælo, restat proculdubio, ut ini-
quorum quoque animæ esse non nisi
in inferno credantur. Et quid hac
de re veritas habeat, ignoro. Nam

^a Excusi patebant.

^b aus Carn. & nonnulli Nörm. eadem,
marmore mutato, odoris fr.

α Mf. τῆς ποδάγρας; forte ποδάγρας,
αὐτὴ ποδάγρας.

β Mf. ἀπεπέμπετο ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῆς

πόδες φουσηθέντες ἐκ τῆς χυμῆς τῆς (α)
ποδάγρας, εἰς παρώματα ἦσαν μεταβλη-
θέντες, ἃ ὑπερέβαντες ὑπερέβαντες ὑπερέβαντες.
κατὰ δὲ τὸ ἔθος ἐπὶ τῶν λῶσαι τὸ σῶμα
αὐτῆ γυμνώσαντες, αἱ χεῖρες αὐτῆ ἃ οἱ
πόδες ὑγιᾶς ὑπερέβαντες, ὡς μὴτε ἴκοντες
παρώματος ἐν αὐτοῖς ἐπέβαντες. ἀπηνέχθη
τοῖσι τῶν ἃ ἐπέβαντες. τῆ δὲ συζύγῳ αὐτῆ ἔδοξε
μετὰ τετάρτῳ ἡμέρῳ τῆ περὶ αὐτὸν,
τὸ μάρμαρον τὸ ἐπάνω τῆ μνήματος αὐτῆ
τεθεῖν ἀλλάξαι. τότε δὲ ἐπαρθέντες ἐκ τῆ
σώματος αὐτῆ ὄσφρησις δωδία (β) αἰ-
πέμπεθη, ὡς ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς σαρκὸς
αὐτῆ, ἀντὶ σκολίικων ἀρώματα ἀνέβλυθον.
τῆ δὲ ἃ ἐν ταῖς ὁμιλίαις τῆ διαγγελίαι
διηγεμένους με, γέγονε τινος ἐξ ἀδελφῶν
εἰς ἀπιστίαν ἐλθεῖν. αὐτῆ δὲ ἡμέρῳ τῆ κα-
θεζομένους με ἐν συλλόγῳ μετὰ ἀδελφῶν (γ)
δύο ἀδελφῶν, αὐτῆ οἱ τεχνίται παρεγένοντες,
οἵτινες τὸ μάρμαρον τῆ μνήματος αὐτῆ ἠλ-
λαξαν, ὡς ἀποκαλοῦντες με περὶ (δ) πράγ-
ματος αὐτῶν τινος. ἐγὼ δὲ τῆς ἐνώπιον τῆ
κλήρης (ε) πάντος τῆ λαῶν, περὶ τῆ θαύμα-
τος τῆς (ε) ἐρωτήσας, ἀπεκείθησαν,
λέγοντες· θαυμασίῳ τρόπῳ τῆς ὄσφρησεως
τῆ δωδίας ἐκείνης ἐμπληθύνει αὐτῆς. ἃ
ἔτερα δὲ τινὰ εἰς ἀποθήκην τῆ θαύματος
περὶ τῆ αὐτῆ μνήματος ἔλεγον, ἀπερ δι-
ηγήσασθαι ἐπίμνησιν εἶναι ἡγῶμαι.

ΠΕΤΡ. Τῆ παρ' ἐμῆ ἐπιζητήσει λοι-
πὸν ἰκανῶς ὁρῶ αὐτῶν πληροφωρηθέντα.
τῆ δὲ ἀκμῆν ἐρωτήσει τῶν ψυχῶν ὑποτύ-
ται, ὅτι καθὼς ἀνωτέρω ἐλέχθη, τῆς τῶν
ἀγίων ψυχῶν ἐν ἡρανῶ εἶναι, λοιπὸν ἃ
τῆς τῶν ἀδίκων ψυχῶν ἐν τῶν ἀδὲν εἶναι πι-
στέον. τί περὶ τῆς τῆ πράγματος ἢ α-
λήθεια ἔχει ἀγνοῶ. ἢ ἃ ἀνθρωπίνῃ βου-
λῆ τῆς τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχῶν ἐκ ἔχει πρὸ
τῆς

ἀντὶ·

γ Mf. ὁλαβῶν αὐτῆ.

δ Mf. ἀρώματος τινος, ἐγὼ.

ε Mf. ἐρωτήσας· οἱ δὲ ἀποκειθέντες ἐπὶ
θαυμασίῳ τρόπῳ.

humanā æstimatio non habet peccatorum animas ante iudicium posse cruciari.

τῆς ἡμέρας αὐτῆς κείσεως δύνασθαι κειθῆναι .

CAPUT XXVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α κθ'.

Quod sicut perfectorum animæ in cælo, ita post dissolutionem corporis iniquorum animæ in inferno esse credendæ sunt.

Ὅτι ὡσπερ αὖ τῶν δικαίων ψυχὰς ἐν τῷ ἔρανῳ, ἔτω τῶν ἀμαρτωλῶν ἐν τῷ ἀδῆ ἀπέρχονται .

GREGO. SI esse Sanctorum animarum in cælo sacri eloquii satisfactione credisti, oportet ut per omnia esse credas & iniquorum animas in inferno: quia ex retributione æternæ iustitiæ ex qua iusti jam gloriantur, necesse est per omnia ut & iniusti crucientur. Nam sicut electos beatitudo lætificat, ita credi necesse est quod a die exitus sui ignis reprobos exurat.

PETR. Et qua ratione credendum est, quia rem incorpoream tenere ignis corporeus possit?

ΓΡΗΓΟ. ΕΑΝ τὰς ἑστ' ἀγίων ψυχὰς ἐν ἔρανῳ εἶναι ἐπίσδουσι τῆς ἱερᾶς συντυχίας πληροφορεῖα, δεόν ἐστὶ ἵνα ἔ τὰς ἑστ' ἀδίκων ψυχὰς ἐν τῷ ἀδῆ εἶναι ἐκ παντὸς πισδύσῃς . ἐκ γὰρ τῆς ἀπειποδύσεως τῆς ἐνδοτάτης δικαιοσύνης ἕξ ἧς οἱ δίκαιοι δόξάζονται, ἀναγκασθὲν ἐστὶν ἵνα ἔ οἱ (α) ἀδικοὶ πάντως κειθῶσι . καθάπερ γὰρ τὰς ἐκλεκτὰς ἢ μακαριότας διαφράνει, ἔτω πισδύειν ἄσῃ, ὅτι ἔ τὰς ἀδίκους ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἕξόδου αὐτῶν τὸ πῦρ καταφλέγει .

ΠΕΤΡ. Καὶ ποῖω ἔτόπω πισδύειν ἐστὶν, ὅτι σωματικὸν πῦρ εἶδος ἀσώματων κρατῆσαι δύναται ;

α Ms. ἀδικοὶ πάντως .

CAPUT XXIX.

Κ Ε Φ Α Λ Α . λ'.

Qua ratione credendum sit, ut incorporeos spiritus tenere ignis corporeus possit.

Ερώτησις πῶς πισδῶμεν, ὅτι τὰ ἀσώματα πνεύματα τῷ σωματικῷ πνεύματι κρατῆσθαι.

GREGORIUS. **S**i viventis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore, cur non post mortem, cum incorporeus sit spiritus, etiam corporeo igne teneatur?

PETRUS. In vivente quolibet idcirco incorporeus spiritus tenetur in corpore, quia vivificat corpus.

GREGOR. Si incorporeus spiritus, Petre, in hoc teneri potest quod vivificat, quare non pœnaliter & ibi teneatur ubi mortificatur? Teneri autem spiritum per ignem dicimus, ^a ut in tormento ignis sit videndo atque sentiendo. Ignem namque eo ipso patitur, quo videt: & quia concremari se aspicit, concrematur. Sicque fit, ut res corporea incorpoream exurat, dum ex igne visibili ardor ac dolor invisibilis trahitur, ut per ignem corporeum mens incorporea ^b etiam incorporea flamma crucietur. Quamvis colligere ex dictis Evangelicis possumus, quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patiatur. Veritatis etenim voce dives mortuus in inferno dicitur sepultus. Cujus anima quia in igne teneatur, insinuat vox ejusdem divitis qui Abraham deprecatur, dicens: *Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Dum ergo peccatorem divitem damnatum Veritas in ignem perhibet, quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget?

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ε**άντος τῆ αἰδρώπε τὸ ἀσώματον πνεῦμα κρατῆται ἐν τῷ σώματι, ἔξ' ἃ τί ἐχί ἔ' μετὰ θάνατον, εἰ ἔ' ἀσώματον τὸ πνεῦμα ὑπάρχει, ἐν τῷ σωματικῷ πνεύματι κρατηθῆσεται;

ΠΕΤΡ. Τέτυ ἔκεν ἐν τοῖς ζῶσι τὸ ἀσώματον πνεῦμα ἐν τῷ σώματι κρατῆται, ἐπειδὴ τῆτο ζωοποιεῖ τὸ σῶμα.

ΓΡΗΓ. Ἐὰν τὸ ἀσώματον πνεῦμα, Πέτρε, κρατηθῆναι ἐν τῷ σώματι δύναται ὅπερ ζωοποιεῖ, ἔξ' ἃ τί ἐχί καὶ κρατηθῆσεται βασιανικῶς, εἴθ' ἀ θανάτῆται; ἔξ' ἃ ἢ τῷ πυρὸς κρατηθῆναι τὸ πνεῦμα λέγομεν, ἐπειδὴ ἐν τῇ βασιανῇ ἔ' πυρὸς ἔσεται, θεαροῦ καὶ αἰδαιόμενον, τὸ ἢ πῦρ ἐκείνο ὅπερ ὑπομένει θεαρῶν, ἐκτῆνεται. γίνετα ἢ τῆτο, ὡς τὸ σωματικὸν εἶδος τὸ ἀσώματον κατακαῦσαι, κατὰ ἄπερ ἐκ τῶ φαινομένῃ ἐκκασις ἔ' πόνος ἀθεώρητος ἐν τῷ λογισμῷ ἔξ' ἀβαίνει. ὅτι ἔξ' ἔ' σωματικῆ πυρὸς ὁ ἀσώματος λογισμὸς φλεγόμενος τῆνεται, κατὰ τὸ ἡμῖν δυνατὸν, ἐκ τῆσ' ἀγαγγελικῶν ῥημάτων ἀποδείξει περᾶσομαι. ἔ' μόνον γδ ἢ ψυχὴ θειρῶσα ὑπομένει τὸν ἐμπυεισμένον, ἀλλὰ καὶ ἔξ' πείρας τῆτο πάχει. αὐτῆς ἀληθείας ἢ φωνὴ λέλεκεν περὶ ἔ' πλεσιε, ὅτι ἀπίθανε ἔ' ἐπέφη. ὅτι ἢ ἢ ψυχὴ αὐτῆ ἐν τῷ πνεύματι κατεχῆθη, σημάων λέγῶσα ἔτος, ἐν τῷ αἰδῆ ὑπάρχων, τὸν Αβραάμ ἐδυσώπει, λέγων· ἀπόσειλον Δάζαρον, ἵνα βάψας τὸ ἄκρον τῆ δακτύλου ἡμῶν ὕδατος, δροσίση με τὸ γλῶτταν, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταῦτη. ἡνίκα ἔν ἀμαρτωλὸν πλεσιεν ἐν τῷ πνεύματι (α) κατακεκαυμένον ἢ ἀληθῆνα λέγει, τίς σοφὸς, ὅσις τ' ἀποδεδουκισμασμένων τὰς ψυχὰς ἐν τῷ πνεύματι κρατῆσθαι ἀρήσεται;

Luc. 16. 24.

^a Vulgati ut in tormento ignis vid. atque sent. puniatur. 2us Aud. vivendo.

^b Uterque Theod. Val-cl. 2us Aud. cor-

πορῆα. In primo Gemet. olim incorporea, nunc corporea.

^a Μὲ. κατακεκρυμμένον.

PETR. Ecce ratione ac testimonio ad credulitatem flectitur animus sed dimissus iterum ad rigorem redit. Quomodo enim res incorporea a re corporea teneri atque affligi possit ignoro.

GREGOR. Dic, quaeso te, apofstatas spiritus a caelesti gloria dejectos, esse corporeos, an incorporeos suspicaris?

PETR. Quis sanum sapiens, esse spiritus corporeos dixerit?

GREGOR. Gehennae ignem esse incorporeum an corporeum fatemur?

PETR. Ignem gehennae corporeum esse non ambigo, in quo certum est corpora cruciari.

Matth. 25. 41. GREGOR. Certe reprobis Veritas in fine dictura est: *Ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & Angelis ejus.* Si igitur diabolus ejusque Angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum si animae & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta?

PETR. Patet ratio, nec debet animus de hac ulterius quaestione dubitare.

PETR. Ἰδὲ τῇ ὑπολογίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ εἰς πίσωσιν κλίνεται ἡ ψυχὴ, (α) ἀλλὰ περαιωμένη πάλιν εἰς ψυχρότητα ἐπιστρέφει. πῶς γὰρ ἀσώματον πρᾶγμα πῶς σωματικῆς εἶδους κρατηθῆναι ἢ βληθῆναι δύναται, ἀγνοῶ.

GREGOR. Εἰπέ, αἰτῶ σε, τὰ ἀποστατικά πνεύματα, τὰ ἐκ τῆς ἐρανίης δόξης ἐκείφεντα, σωματικά ὑπάρχουν, ἢ ἀσώματα ὑπολαμβάνεις;

PETR. Τίς ὑγίη (β) λογισμός, σωματικά ὑπάρχουν τὰ πνεύματα λέξῃ;

GREGOR. Τὸ δὲ γένους πῦρ ἀσώματον ὑπάρχειν λέγεις, ἢ σωματικόν;

PETR. Τὸ δὲ γένους πῦρ σωματικόν ὑπάρχειν ἐκ ἀμφιβάλλω, εὖ ἢ σώματα ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ κειθίσονται.

GREGOR. Τοῖς καταδίκαις ἢ ὄντως ἀλήθεια Χειρὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ συντελείᾳ ἐρεῖ· ὑπάγετε εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ ἢ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐὰν ἔν ὁ διαβόλος ἢ οἱ ἀγγελοὶ ὑπὲρ ἀσώματοι ὄντες, τὰ σωματικῶς πνεὺ κειθίωμαι μέλλουσι, τί θαυμαστόν ἐὰν ἢ αἱ ψυχαὶ πρὸ τῆ ἀπολαβεῖν τὰ σώματα, σωματικῶν (γ) κειθνεῖων δύνανται αἰδάνεσθαι;

PETR. Φανερὰς ἔσται τῆς ἀπολογίας, ἢν ὀφείλει τὸ λοιπὸν ἡ ψυχὴ περὶ πεύτης τῆς ἐκζητήσεως διατάσαι.

α Mf. ἀλλὰ ἀφεθῆσα... ὑποστρέφει.
β Mf. ὑγιής.

γ Mf. βασάνων.

CAPUT XXX.

Κ Ε Φ Α Λ. λ.ά.

De morte Theodorici Regis Ariani .

Πεὶ τὸ θάνατον Θεοδοίου ῥηγὸς
Αρειανῶ.

GREGO. **P**ostquam laboriose
RIUS. **P**credidisti, operæ pre-
tium credo, si ea quæ mihi a viris
fidelibus sunt digesta, narravero.
Julianus namque hujus Romanæ Ec-
clesiæ, cui Deo auctore deservio, se-
cundus Defensor, qui ante septem
ferme annos defunctus est, ad me
adhuc in monasterio positum crebro
veniebat, & mecum colloqui de ani-
mæ utilitate consueverat. Hic ita-
que mihi quadam die narravit, di-
cens: Theodorici regis temporibus
pater foceri mei in Sicilia ^a exa-
ctionem canonis egerat, atque jam
ad Italiam redibat. Cujus navis ap-
pulsula est ad insulam, quæ ^bLiparis
appellatur. Et quia illic vir quidam
solitarius magnæ virtutis habitabat,
dum nautæ navis armamenta repa-
rarent, visum est prædicto patri fo-
ceri mei ad eundem virum Dei
pergere, seque ejus orationibus com-
mendare. Quos vir Domini cum
vidisset, eis inter alia colloquens,
dixit: Scitis quia rex Theodoricus
mortuus est? Cui illi protinus re-
sponderunt: Absit, nos eum viven-
tem dimisimus, & nihil tale ad nos
de eo nuncusque perlatum est. ^c
Quibus Dei famulus addidit, di-
cens: Etiam mortuus est: nam he-
sterno die hora nona ^d inter Johan-
nem Papam & Symmachum patri-
cium distinctus atque discalceatus
& vincitis manibus deductus, in
hanc vicinam Vulcani ^e ollam ja-
ctatus est. Quod illi audientes, fol-

^a Hinc exactores hi dicti *canonicarii*;
& *canonici fidei* apud Cassiod. Ex *Sammart.*

^b Bellar. *Liphalis*.

^c Bellar. *quibus sanctus vir respondit*:
mox *invenere defunctum*; & postea *in*
ignem mitti apparuit.

^d Primum videlicet.

ΓΡΗΓΟ- **H**ΝΙΚΑ μετὰ καμάτου ἐ-
ΡΙΟΣ. **H**πίσθυσας, (α) τὸ ἐρ-
γασίας τὸ καμάτου προδότην πίσεως ποιῶ-
μαι, ἐκεῖνα διηγόμενος, ἅπερ (β) μοί
εἴσι ὡς πρὸς πίσεων ἀνθρώπων γνωσιώδητα. Ιου-
λιανὸς ὁ δευτέρου Ἰβ̄ δευσιώρων ταύτης
τὸ τὸ Ρωμαίων ἀγίας ἔ Θεῶ ἐκκλησίας,
ἢ χάριτι Χειρῶν δευσιώ, ὅστις παρὸ ἐπὶ
ἐπὶ ἀπέθανεν, ἔτι με ἐν τῷ μοναστηρίῳ
ὑπάρχοντος, ἔθος εἶχε συλνοτέρας πρὸς μὲ
ὡσαυθάλειν, ἢ ὡσαυθάλειν ψυχῆς σω-
τηριάζειν. ἔπος τοῦ ἐν ἐν ἐν ἐν ἐν ἐν ἐν ἐν
διηγήσατό μοι, λέγων, ὅτι ἐν τοῖς ἡσθόνις
Θεοδοίου ῥηγὸς, ὁ πατήρ τῷ πενθερῶ
αὐτῷ ἐν Σικελίᾳ τὸ (γ) ἀνυσιν τῷ κανό-
νος ἔπραττεν. ὑποσρέφοντος ὁ αὐτῷ ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ εἰς νῆσον τινα τὸ πλοῖον προσώρ-
μισεν καλαμίνου λίπασιν. ἀνὴρ ὃ τις τὸ
μονήρ βίον ἐκεῖσε ἀσκῶν, ἐν δυνάμει ἔρ-
γων μεγίστων ὑπῆρχεν. ἐν ὅσῳ ὃ οἱ ναῦ-
ται τὰ ὄργανα ἔ πλοῖοις πεισιποιῶντο, ἔ-
δύξε τῷ προλεχθέντι πατρὶ τῷ πενθερῶ
αὐτῷ παρὸς τὸ αὐτὸν τῷ Θεῶ ἀνδρωπον ἀπ-
ελθεῖν, ἔ παῖς ἐκεῖνος δὲ χάρις ἑαυτὸν πα-
ραθέσσει. τῶν δὲ ὁ τῷ Θεῶ ἀνδρωπος
θεασάμενος, μετὰ τὸ σωτηριάζειν αὐτοῖς πέ-
εὶ ὡφελείας, παροῦς ἢ τῷ ἐπὶ εἶπεν. οἶδα-
τε ὅτι Θεοδοίου ῥηγὸς ἀπέθανεν; αὐτοῖ
ὃ πρὸς αὐτὸν εἶπον μὴ γένοιτο, ἡμεῖς ζῶν-
τα αὐτὸν παραέσασμεν, ἢ ἔδὲν τοῦτον πεισὶ
αὐτῷ τῷ παρόντος ἡσθασμεν. πρὸς ἔς ὁ τῷ
Θεῶ οἰκέτης πάλιν (δ) ἔφη. τῷ ἡσθῶς
ῥη ἡμέρᾳ ὡσαυθάλειν ἐννάτιον μετὰ τῷ Ιωάν-
νε τῷ πάπα ἢ Συμμαχῶ τῷ πατρικίῳ,
λυσόζωνος, ἢ ἀνυπόδετος, ἢ πᾶς χεῖρας
δεδεμένους ἀπεκελεύθει, ἐν τῇ γενησιαζῶση νῆ-
σῳ τῷ (ε) βελκάνῳ ἐν ὑποκακομένῳ πυ-
εὶ αὐτοῖσι ἐρρίψεν. τῷ ὃ ἐκεῖνοι ἀκῶσαν-
τες, νεκρῶς τὸ ἡμέραν ἐσημεῖώσαντο. ἔ-
πο-

^e Quidam MSS. *insulam*.

^a Mf. τῇ ἔργασίᾳ.

^β Mf. μοι ὡς πρὸς πίσεων ἀνθρώπων ἐγνωσιώδη.

^γ Mf. ἔσπαζον. Et paulo post ὑποσρε-
φείτος.

^δ Mf. ἔφη, ἐν ἀληθείᾳ ἀπέθανεν τῷ
ἡσθῶς. ^ε Mf. πυρῶν.

licite conscripserunt diem, atque in Italiam reversi, eo die Theodoricum regem invenerunt fuisse mortuum, quo ejus exitus atque supplicium Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Johannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque patricium ferro trucidavit, ab illis julte in ignem missus apparuit, quos in hac vita injuste judicavit.

προσρέφοντες ὃ εἰς τὴν Ἰταλίαν, εὖρον ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ Θεοδοῦλεος ὁ ῥήξ ἐτελλόμηνον, ἐν ἣ τὸ ἐκείνου ἔξοδον, ἔ τὸ ἐκείνου βάσανον ὁ τῆ Θεῶ οἰκέτης δι' ἀποκαλύψεως ἐγνώσειεν. ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννου τὸν πάπαν μεγάλως ἐκθλίβων, εἰς (α) φυλακὴν ἐφόνόσει, Σύμμαχον δὲ τὸν πατρικίον ξίφει κατέσφαξε, δικαίως ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ πνεύματι βληθῆναι ἐφάνη, ὅς ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἀδίκως ἐκείνου.

C A P U T XXXI.

De morte Reparati.

K E Φ Α Λ. λβ'.

Περὶ τῆ θανάτου Reparati.

EO quoque tempore quo primum remotæ vitæ desiderii anhela- bam, quidam honestus senex, Deusdedit nomine, valde hujus urbis nobilibus amicus, mihi quoque in amicitiiis sedule jungebatur, qui mihi narrabat, dicens: Gothorum tempore quidam b spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu jam mutus ac rigidus jaceret, visum est quod ab eo funditus flatus vitalis exisset, atque exanime remansisset corpus. Cumque & multi qui convenerant, & cum jam mortuum familia lugeret, subito rediit, & cunctorum plangentium in stuporem versæ sunt lacrymæ. Qui reversus ait: Citius ad Ecclesiam beati Laurentii martyris, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite, & quid de Tiburtio presbytero agatur videat & renuntiare festinet. Qui videlicet tunc Tiburtius carnalibus desideriiis subjacere ferebatur: cuius adhuc vitæ morumque bene quoque Florentius ejus nunc Ecclesiæ Presbyter meminit. Cum vero puer pergeret, narravit idem Reparatus qui

EN ἀρχῇ τῆ Κόνον ἐν οἷς τὸ (β) ἰδύζουσαν ζωὴν ἐπιθυμία πολλῇ ἀρεζόμεν, γίρων τις παύ ἐνατάστατος ὑπάρχων, Δεουδέδωτ ὀνόματι, κατ' ἐκάστην μοι ἐν ταῖς (γ) φιλίαις προσεκολλᾶτο. Ἐ πάντων δὲ τῶ δὺνῶν τὸ πόλεως ταύτης φίλος ὑπῆρχεν, ἔτος μοι διηγῆτο, λέγων, ὅτι ἐν τοῖς Κένοις τῆ Γότθων, ἀνὴρ τις Ρεπαράτους ὀνόματι, ἐν τῇ τῆ θανάτου ὄρα ἐλθὼν, ἐπὶ πολλὸν (δ) καταχθονισμῶνος ἐκείτο, ὅς ἐσθ' ἐ πάντων νομιζέσθαι τὸ ζωτικὴν αὐτῆ πνεύμα ἐν τῆ βάθους ἀνασπασθῆναι, ἔ ἀψυχον αὐτῆ τὸ σῶμα ἀπομῆναι. πολλῶν δὲ πρὸς αὐτῆ συνεληλυθότων, ἅμα τὸ αὐτῆ (ε) φαμιλίαις, ὅς ἦδη τελευτήσασθαι αὐτῆ, ἐπέந்துεν. αἰφνης δὲ αὐτῆ αἰσθηφάτος, παύτων τῆ κλαίωντων πᾶ δάκρυα εἰς ἐκπληξιν μετεσφάφισαν. ὁ δὲ ἀδελφός, εἶπε· ὁ γὰρ πάχος παῖδα ἀποσείλατε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆ ἀγίας μάρτυρος Λαυρεντίου, τῇ ἐπονομαζομένην Δαμάσου, ἢ τις κατὰ τὴ ἐπανυμίαν τῆ ταύτῃ κτίσασθαι ἔτος κέκληται, ἵνα θεωρησῆ τί πνεύμα Τιβερτίου τῆ πρεσβυτέρου γίνεταί, καὶ πᾶσθαι τῆ μνήσαι. ἔτος δὲ Τιβέρτιος σωματικῶς ἐπιθυμίαις τότε δελθῶν ἐλέγετο. τὸ δὲ αὐτῆ πολιτείαν καὶ τὸ δὲ ἀεζωγῆς πᾶ ἦθη, καλῶς ἐπίσταται Φλωρέντιος, ὁ νυνὶ τῆ ἀγίας ἐκκλησίας ὑπάρχων πρεσβύτερος. ἐν τῷ παραθῆναι ἐν τῇ πᾶ-

a Nan. illis ambobus.

b Qui hoc titulo honoris fuebantur, inter comites primi ordinis recensebantur. Vide Cassiodor. l. 2. Vat. ep. 28. & l. 7. c. 37. Ex Sammart.

a Mf. ἐν φυλακῇ. Et post pauca πνεύμα βληθείς.

β Mf. ἰδίαν ζωὴν.

γ Mf. συντυχίαις... ἔτος μοι.

δ Mf. ἰμίδαις.

ε In editis corrupte φαμιλίαις. Legitur quidem aliquando φαμίλιος; sed significat famulum, & est m. sc. generis. In excusis autem legitur, τῆς φαμιλίαις, ubi in Latino habes, familia lugeret.

ad se reuersus fuerat, quid de illo ubi ductus fuerat agnovit, dicens: Paratus fuerat roguis ingens, deductus autem Tiburtius presbyter in eo est superpositus, atque supposito igne concrematus. Alius autem parabatur roguis, cuius a terra in caelum cacumen tendi videbatur. Cui emissa voce clamatum est, cuius esset. His igitur dictis statim Reparatus defunctus est: puer vero qui transmissus fuerat ad Tiburtium, jam eum mortuum invenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca poenarum, dum vidit, rediit, narravit, & obiit, aperte monstratur, quia nobis illa, non sibi viderit, quibus dum adhuc concessum est vivere, licet etiam a malis operibus emendare. Rogum vero construi Reparatus vidit, non quod apud infernum ligna ardeant ut ignis fiat: sed narraturus haec viventibus, illa de incendio pravorum vidit, ex quibus nutriri apud viventes corporeus ignis solet: ut per haec affueta audientes discerent, quid de infuetis timere debuissent.

CAPUT XXXII.

De morte Curialis, cuius sepultura incensa est.

Terribile etiam quiddam in Valeria provincia contigisse, vir vitae venerabilis Maximianus Syracusanus Episcopus, qui diu in hac urbe meo monasterio praefuit, narrare confuevit, dicens: Quidam Curialis illic sacratissimo Paschali Sabbato iuenculam cuiusdam filiam in baptismo suscepit. Qui post jejunium domum reuersus, multoque vino inebriatus, eandem filiam suam secum manere petit, eamque nocte illa (quod dictu nefas est) perdidit. Cumque mane factu surrexisset

παῦδα, διηγήσατο ὁ αὐτὸς Ρεπαράτος, ὁ εἰς ἑαυτὸν ἐσαυελθὼν, τί ἐδείξατο ἐκείθεν ἔνθα ἀπηνέχθη. ἔλεγε γὰρ ὅτι μεγίστη σοιβὴ ξύλων ἐτοίμη ὑπῆρχεν. ἀπειχθέντος δὲ Τιβεργίου τῷ πρεσβυτέρῳ, ἐν αὐτῇ ἐπετέθη, καὶ πῦρὸς ὑποβληθέντος, κατεκίη. ἑτέρα δὲ σοιβὴ ξύλων ἠτοιμάζετο, ἧς τινος ἡ κορυφὴ ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τῆς ἐρανῶς παρατείνεσθαι ἐδεωρέτο, φωνὴ δὲ ἐλάθουσα, εἶρηκε τινος ὑπῆρχεν. τέτων τοίνυν ρηθέντων, ὠδραλῆμα ὁ αὐτὸς Ρεπαράτος ἀπέθανεν. ὁ δὲ πῦρς ὁ πρὸς Τιβεργίον ἀποσαλεύς, ἦδη λοιπὸν κακέϊνον ἀποθανόντα εὔρεν. ὅθεν περὶ τῆς φανερῆς κατέδεικνεν, ὅτι Ρεμαράτος εἰς τὴν τέρας τῶν βασάνων ἔλαττο ἀπηνέχθη. καὶ ὡς ἐδείξατο ὑποσρέφας διηγήσατο, ἧ παρακλήμα ἀπέθανεν. ἢ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τὴν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἀκμὴν ὑπάρχοντας, ἵνα λοιπὸν ἐκ ἱστῶν πονηρῶν ἔργων διαρυσώμεθα. ξύλα δὲ ἐντροπισόμενα ὁ Ρεπαράτος εἶδεν, ἢ ὅτι παρὰ τῶν ἀδελφῶν ξύλα (α) καίονται, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὑψηλὸν γίνονται τοῖς ζώσιν, εἶδεν ἐκεῖνα τὰ περὶ τῶν ἰμπυεισμῶν ἱστῶν σκολιῶν, ὡς ὧν ἠδιστα τὸ πῦρ τρέφεται παρὰ τοῖς (β) σωματικῶς ζώσιν, ἵνα ἔλαττο ἱστῶν γινώσκων ἀκύντες μάθωσι, τί ἀφελον ἐπιείκῃ ἀγνομένων φοβηθῶσι.

Κ Ε Φ Α Λ. λγ'.

Περὶ τῆς θανάτου κειάλιος, καὶ τῆς ὕπαις τὸ μνήμα αὐτῶ ἐπέπυεσθαι.

EN τῇ χάρα τῆς Βασιλείας, ἀρχαῖον πάντοτε φοβερόν συμβεβηκέναι ὁ (γ) τῇ ζωῇ ἀλαβέσας Μαξιμιανὸς διηγήσασθαι μοι, ὁ νυκτὶ τῆς Συρακυσίων πόλεως ὑπάρχων ἐπίσκοπος, πρότερον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν ἐμῶν μοναστείων γεγονὼς προσεσῶς. ἔλεγε δὲ ἕως, ὅτι κειάλιος τις ἐκείσε τῶν ἀγίων ἐν ἱερῶ τῶν Πάχρα σαββάτων θυγατέρα τινος νεωτέρου ὑπάρχουσαν ἐν τῷ (δ) βαπτίσματι ἐδέξατο. ὅστις μετὰ τῶν νηστῶν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὑποσρέφας, πολλῶν τε ὄντων μεθυσθεῖς, τῶν αὐτῶν ὡς θυγατέρα μείναι μετ' αὐτῶν ἠτήσατο. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ, ὡς καὶ ἐπέειν

α In ms. attestitur ἵνα τὸ πῦρ.
β Ms. σωματικῶς.

γ Ms. τῶν βίω.
δ Ms. ἀγίων βαπτ.

set, reus cogitare cœpit ut ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lavaret maculam peccati. Perrexit igitur, lavit, cœpitque trepidare Ecclesiam ingredi. Sed si tanto die non iret ad Ecclesiam, erubescerebat homines: si vero iret, pertimescebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verocundia, perrexit ad Ecclesiam: sed tremebundus ac pavens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus, qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumque vehementer timeret, ei in illa

a Missarum celebritate quasi adversi nihil contigit. Qui lætus exiit, & die altero Ecclesiam jam securus intravit. Factumque est, ut per sex

b continuos dies lætus ac securus b procederet, æstimans quod ejus scelus Dominus aut non vidisset, aut misericorditer dimisisset. Die autem septimo subita morte defunctus est. Cumque sepulturæ traditus fuisset, per longum tempus cunctis videntibus de sepulcro illius flamma exiit, & tamdiu ossa ejus concremavit, quousque omne sepulcrum consumeret, & terra quæ in tumulum collecta fuerat, defossa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostendit quid ejus anima in occulto pertulit, cujus etiam corpus ante humanos oculos flamma consumpsit. Qua in re nobis quoque hæcaudientibus exemplum formidinis dare dignatus est, quatenus ex hac consideratione colligamus, quid anima vivens ac sentiens pro reatu suo patiat, si tanto ignis supplicio etiam insensibilia ossa concremantur.

PETR. Nosse velim, si vel boni bonos in regno, vel mali malos in supplicio agnoscant.

^a Bezar. in illa nocte Missar. celebr.

^b Hoc est forte ecclesiam adiret. Mox

εἶπεν ἀδέμιτον ὑπάρχει, ταύτῳ διέφθειρε. πρώτας δὲ γενομένης. αἴετιν ὁ ἀδελφίος ἐν ἀπολογίῳ ζῆσαι ἤρξατο, ἵνα εἰς τὸ λατρεῖν ἀπέλθῃ, δοκῶν ὅτι τὸ ὕδατος ἢ ἀμαρτίας μολυσμὸν ἀποπλῦναι. ἀπῆλθε πίνων ἐν ἐλάσαστο. φόβῳ δὲ ἐν δειλίᾳ σιωπῆσθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθεῖν, ἐνοῶν τὴν ἀμαρτίαν ἑαυτοῦ εἰργάσαστο. ἠχύνετο δὲ πάλιν τὰς ἀνθρώπους, εἰς εὐτοιαύτην ἡμέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἀπέλθῃ. ἔτι πάλιν ἐὰν ἀπέλθῃ, ἢ κείσιν τῷ Θεῷ ἐφοβῆτο. ἐνίκησε πίνων ἢ τῶν ἀνθρώπων αἰσχύνῃ, ἔτι ἐπορεύθη εὐ τῇ ἐκκλησίᾳ. ζῆμων δὲ ἐν δεδαικῶς ἔστατο, καθ' ἑκάστην τὴν ὥραν ὑποφύμενος, πότε πνεύματι ἀκαθάρτων ἐκδοθῆναι, ἐν εὐόπιον παντὸς τῶ λαοῦ ἐκδοθῆναι. μετὰ πολλὰ δὲ φόβῳ τὴν λειτουργίαν τελείσας, ἐν μηδὲν εἰσαυτίον παθεῖν ἐαυτὸν θεασάμενος, ἀγαλλιάμενος λοιπὸν ἐξῆλθεν. ὕδεν ἔτι ἄλλη ἡμέρα ἀμεινῶς εὐ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπῆλθε. ἐν ἑὸς δὲ ἐπὶ ἑξ ἡμέρας εὐ ἀγαλλίασει ἐν ἀμεινῶν ἀπορήσθε, νομίζων ὅτι τὴν αἰτίαν αὐτῶ ἐκ ἑαυτοῦ ὁ νέειος, ἢ θεοφύσας, εὐσπλαγχνὸς ὢν, σιωπῆσθε. εὐ δὲ (α) τῇ ζ' ἡμέρᾳ, ἀφιδῶν θανάτῳ ἐτελεύτησε. τῶ δὲ σώματος αὐτῶ τῇ ταφῇ ἐκδοθέντος, μετὰ χρόνον τινα πάντων θεουμένων, ἐν τῶ μνήματος αὐτῶ φλόξ ἐξῆλθε, ἐν ἐπὶ τοσούτον τὰ ὅσα αὐτῶ κατέκασεν, ὡς ἐν ὅλοι τὸ μνήμα ἐν τὴν γῆν ἢ ἐπάνω κειμένῳ καταφλέξει. τῶ δὲ ὁ παντοδύναμος Θεὸς γενέσθαι πνεύματι, ὅπως ἐπίδειξῃ τί ἢ ψυχὴ αὐτῶ εὐ τῶ κρυπτῶ ὑπέμεινεν, ἔστινος τὸ σῶμα ἢ φλόξ κατέφαγε. ἐν ἵνα ἡμεῖς ταῦτα ἀκούοντες, τὸ ὑπόδειγμα φοβηθῶμεν, ἐν κατανόσωμεν τί μέλλει ἢ ψυχὴ ζῶσα καὶ νοῦσα ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας αὐτῆς ὑπομένειν, εὐ ὅσα ποσῶν πυρὸς βασάνῳ καὶ τὰ ἀνείδητα ὅσα κατακαίονται.

PETR. Γνώμι ἡδελον, ἐὰν οἱ ἀγαθοὶ τὰς ἀγαθῶν εὐ τῇ βασιλείᾳ ἐπιγινώσκουσιν. ὁμοίως δὲ πάλιν ἐὰν ἐν οἱ πονηροὶ τὰς πονηρῶν εὐ τῇ βασάνῳ γνωρίζουσιν.

vulgati aut visum misericorditer nimis.
α Ms. ἐβδύμη ἡμέρα.

CAPUT XXXIII.

Κ Ε Φ Α Λ. ΛΔ'.

Si boni bonos in regno, & mali malos in supplicio agnoscunt.

Ἐρώτησις ἐὰν οἱ δίκαιοι τὸς δικαίους, & οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸς ἁμαρτωλούς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐπιγινώσκουσιν.

Luo. 16. 12,
23.

GREGORIUS. **H**ujus rei sententia in RIUS. **H** verbis est Dominicus, quæ jam superius protulimus, luce clarius demonstrata. In quibus cum dictum esset: Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide; & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant, & lingebant ulcera ejus. Subjunctum est quod mortuus Lazarus portatus est ab Angelis in sinum Abraham; & mortuus dives sepultus est in inferno. Qui elevans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, & Lazarum in sinu ejus, ^a & ipse clamavit, dicens: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Cui Abraham dixit: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Dives autem jam spem salutis de seipso non habens, ad promerendam suorum salutem convertitur, dicens: Rogo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei; habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Quibus verbis aperte declaratur, quia & boni bonos, & mali malos cognoscunt. Si enim Abraham Lazarum minime recognovisset, nequaquam ad divitem in tormentis positum, de transacta ejus ^b contritione lo-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Τ**ῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἡ ἀπόκρισις. **Τ** δειξίς ὅτι ἡ δεισσοφία τῶν ῥημάτων ὧν αἰωτέρω παρεθήκημεν, τῷ φωτὸς λαμπρότερον ἀποδείκνυται. ἔρρέθη γὰρ, ὅτι ὡς τις ἀνθρώπος πλέσιος, ὅστις ἐνεδιόσκειτο πορφύραν καὶ βύσσον, ἀφραγμένους κατ' ἐκαστὴν ἡμέραν λαμψάς. πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα ὡς ἡλικιωμένος πάντοθεν, ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιλλίων τῶν πεπτόντων ἐπὶ τῷ τραπέζῳ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι, ἀπέλειπον τὰ ἔλκυστα τῶν. πρὸς δὲ τῆς γέγραπται, ὅτι ἀποθανόντων Λάζαρος ἐβαστάχθη ἐπὶ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀπενέχθη εἰς τὸ κόλπον τῶν Αβραάμ. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλέσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ἄδῃ ἐπόρας τὸς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ἔβλεπε Αβραάμ τὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας, εἶπε· πᾶτερ Αβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσάν μου, ὅτι ὀδυρόμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Αβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ἰμοίως τὰ κακὰ. ὁ πλέσιος δὲ λοιπὸν ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχων, ἐπὶ τῶν ἰδίων σωτηρίων ὑποσέφει, (α) ἔγω λέγων· δυσωπῶ σε, πᾶτερ, ἵνα ἀποσείλῃς αὐτὸν εἰς τὸ οἶκον τοῦ πατρὸς μου. ἔγω γὰρ πάντε ἀδελφεῖς, ὅπως (β) διαμαρτυρηταὶ αὐτὸς ἵνα μὴ ἐὰν αὐτοὶ ἐλθῶσιν εἰς τὸ τόπον τῶν βασάνων ταύτης. ὅτι τῶν ἑν ἑσθ' ῥημάτων, φανερώς δεικνύεται, ὅτι καὶ οἱ ἀγαθοὶ τὸς ἀγαθὸς, καὶ οἱ πονηροὶ τὸς πονηρὸς γνωρίζουσιν. ἐὰν γὰρ ὁ Αβραάμ καὶ Λάζαρον ἑδαιμόως ἐγνώριζεν, ἔδ' αὐτὸς πρὸς τὸν πλέσιον ἐν τοῖς βασάνοις ὑπάρχοντα, ὡς τὸ παρελθόντος αὐτοῦ σωτηρίας διελέγετο, φάσκων, ὅτι ἀπέλαβε τὰ κακὰ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἐὰν οἱ πονηροὶ τὸς πονηροὺς οὐκ ἐγνώριζον, οὐκ

^a Quidam & ipse clamans dixit.
^b Becc. conversatione.

^a Mf. αὐτῶν.
^b Mf. διαμαρτυρή.

queretur, dicens quod mala receperit in vita sua. Et si mali malos non recognoscerent, nequaquam dives in tormentis positus, fratrum suorum etiam absentium meminisset. Quomodo enim praesentes non posset agnoscere, qui etiam pro absentium memoria curavit exorare? Qua in re illud quoque ostenditur, quod nequaquam ipse requisisti: quia & boni malos, & mali cognoscunt bonos. Nam & dives ab Abraham cognoscitur, cui dictum est: *Recepisti bona in vita tua*; & electus Lazarus a reprobo est divite cognitus, quem mitti precatur ex nomine, dicens: *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam*. In qua videlicet cognitione utriusque partis, cumulus retributionis excrefcit: ut & boni amplius gaudeant, qui secum eos laetari conspiciunt quos amaverunt, & mali, dum cum eis torquentur quos in hoc mundo, despecto Deo, dilexerunt, eos non solum sua, sed etiam eorum ^a pœna consumat. Fit autem in electis quiddam mirabilius, quia non solum eos agnoscunt quos in hoc mundo noverant, sed velut visos ac cognitos recognoscunt bonos quos nunquam viderunt. Nam cum antiquos Patres in illa æterna hereditate viderint, eis incogniti per visionem non erunt, quos in opere semper noverunt. Quia enim illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt?

^a Bessar. *gravis pœna*.

αὐτὸς ὁ πλούσιος ἐν βασιαίοις ὑπάρχων, ἢ ἀδελφῶν αὐτῶ ἀπόντων ἐμμένητο. πῶς οὐδὲ τοὺς παρόντας ἐ δύναται γνωεῖσαι, ὁ καὶ περὶ τῶ ἀπόντων μνημονεύσας, ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ὡς θαυμάσια φροντίσας; ἐν τούτῳ δὲ τῷ πράγματι καὶ κείνο δείκνυται, ὅτι ἢ οἱ ἀγαθοὶ τὰς ἐδαμῶς ἐπεζητήσας, ὅτι ἢ οἱ ἀγαθοὶ τὰς πονηρὰς, ἢ οἱ πονηροὶ τὰς ἀγαθὰς γνωεῖσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἢ ὁ πλούσιος ὡς τῷ Ἀβραάμ ἐγνωεῖσθαι, πρὸς ὃν ἔφη, ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σε ἐν τῇ ζωῇ σε, ὁμοίως δὲ ἢ ὁ ἐκλεκτὸς Λάζαρος παρὰ τῷ ἀποδοκιμασμένῳ πλούσιῳ ἐπεγνωεῖσθαι, ὃν ἀποσαλεύει ἐδυσώπει, ὡς ὄνοματός αὐτὸν καλῶν, ἢ λέγων· ἀπόσειλον Λάζαρον, ἵνα βάλῃ τὸ ἄκρον τῆ δακτύλου αὐτῶ ὑδάτος, ἢ καταψύξῃ με τὴν γλῶσσαν. ἐν ταύτῃ τοίνυν τῇ ἐπιγνώσει ἢ ἀμφοτέρων μερῶν, τὸ ἢ ἀνταποδίδεως μέγεθος ἐπαυξάνει. ἵνα ἢ οἱ ἀγαθοὶ ἐπιπλεῶον χαρῶσιν, οἵτινες αὐτὰς μετ' ἐκείνων ἀγαλλιωμένους θεωροῦσιν, (α) ὡς περὶ ἠγάπησαν. ὡς αὐτὸς δὲ ἢ οἱ πονηροὶ μετ' ἐκείνων σφραβλωθῶσιν, ὡς περὶ ἐν τάτῳ τῶ κόσμῳ ὁ Θεὸς ἐβδελύσεται. αὐτοὶ δὲ τῶν ἠγάπησαν. ὅθεν ἐ μόνον αὐτὰς ἢ ἰδίᾳ βάσανος, ἀλλὰ ἢ ἢ ἐκείνων θεῶ ἐπὶ πλεῶον καταφλέξῃ. ἐν δὲ τοῖς ἐκλεκτοῖς, ἢ ἕτερόν τι θαυμασιώτερον συμβαίνει, ὅτι ἐχὶ μόνον ἐκείνης γνωεῖσιν, ἢ ἐν τάτῳ τῶ κόσμῳ ἐγίνωσκον, ἀλλὰ ἢ ἢ ἐδέποτε ἐθεάσαντο, καθάπερ συνήθεος καὶ γνωεῖσας ἕως ἐπιγνώσκουσι. θεῶ μὲν γὰρ τὰς ἀρχαῖας πατέρας ἐν ἐκείνῃ τῇ αἰωνίᾳ (β) κληρονομία, ἐκ ἕσονται αὐτοῖς ἀγνοεῖσιν ὡς τῆς θεῶς, ἢ ἐν τῇ εἰς ἔργων μιμήσει ὡς πατρὸς ἐγνώεζον. ἢ ἢ γὰρ ἐκείσε πάντες κοινῇ τῇ λαμπρότητι ἢ Θεὸν θεωροῦσιν, τί ἐσιν ὡς περὶ ἐ γνωεῖσιν, ἢ ἢ ἢ γνωεῖσιν τὰ πάντα γνωεῖσιν;

α Mf. ὡς περ.

β Mf. τρυφή ἐκ.

CAPUT XXXIV.

Κ Ε Φ Α Λ. λς.

De quodam religioso, qui Prophetas moriens vidit.

Πεὶ τὸ θεασαμένους τὸς προφήτας ἐν τῇ ἑξοδῷ ἰωῆ.

NAM quidam noster religiosus, vir vitæ valde laudabilis, cum ante hoc quadriennium moreretur, sicut religiosi alii qui præsentibus fuerunt, testati sunt, in hora exitus sui Jonam prophetam, Ezechielem quoque, & Daniele m cœpit aspiciere, eosque dominos suos ex nomine clamare. Quos dum ad ^a se venire diceret, & depressis luminibus eis reverentiæ obsequium præberet, ex carne eductus est. Quam in re aperte datur intelligi, quæ erit in illa incorruptibili vita notitia, si vir iste adhuc in carne corruptibili positus, Prophetas sanctos, quos nimirum nunquam viderat, agnovit.

CAPUT XXXV.

Κ Ε Φ Α Λ. λς.

Quod se etiam ignota anima nonnunquam in exitu recognoscunt, quæ vel pro culpis tormenta, vel pro bonis actibus similia sunt præmia recepturæ; & de morte Johannis & Ursi, Eumorphii, & Stephani.

Ὅτι ἀγνωστοὶ εἰσιν αἱ ψυχὰς πρὸς ἀλλήλους, ἡ περὶ ἀνταποδόσεως ἀγαθῶν τε ἡ πονηρῶν. Ἐπεὶ τὸ θάνατον Ἰωάννην ἡ Οὐρσε ἡ Εὐμορφίᾳ καὶ Στεφάνῳ.

SOlet autem plerumque contingere, ut egressura anima eos etiam recognoscat, cum quibus pro æqualitate culparum, vel etiam præmiorum, in una est mansione deputanda. Nam vir vitæ venerabilis Eleutherius fenex, de quo præcedente libro multa narravi, in monasterio suo germanum fratrem nomine Johannem se habuisse perhibuit, qui ante dies quatuordecim, suum fratribus exitum prædixit.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ συμβαίνει τῆς ψυχῆς ἔξερχομένης, ἐκείνους ἐπιγινῶσαι, μετ' ἃν μέλλει δεῖν ἴσθαι πταισμάτων ἰσότητος, ἀσώπως ἢ ἡ δεῖν ἴσθαι καπορθωμάτων, ἐν μιᾷ μορῇ οὐκ ἴσθαι. Ὅθεν περὶ τούτου, (γ) ὁ τῆς ζωῆς ἀλαβείστας αὐτῶν Ἐλδθέου ὁ πρεσβύτερος, περὶ ἐν τῷ προλαβόντι βιβλίῳ πολλὰ διηγεσάμενος, ἔλεγε, ὅτι ἐν τῷ ἑαυτῶν μοναστηρίῳ γινῶσιον ἀδεχθῶν ἔλεγε, Ἰωάννην τῷ ὀνόματι, ὅστις μέλλων τελευτᾶν, πρὸ δεκαετασάρων ἡμερῶν ἔἑαυτῶν ἑξοδὸν τοῖς ἀδελφοῖς προεμήνυσε. Ἐπιρρίζων δὲ (δ) κατ' ἡμέραν πρὸς παρερχο-

^a Nan. venisse conspiceret.

^α Mf. ἐπαίνετος τῆς πολιτείας.

^β Mf. ζωῆ ἐν ὄσῳ.

^γ Mf. ὁ τῷ βίῳ εὐλ.

^δ Mf. κατ' ἐκάστην ἡμέ-

Cumque decrescentes quotidie computaret dies, ante triduum quam vocaretur ex corpore febre correptus est. Ad horam vero mortis veniens, mysterium Dominici corporis, & sanguinis accepit. ^a Vocatisque Fratribus, coram se psallere præcepit, quibus tamen antiphonam ipse per semetipsum ^b imposuit, dicens: *Aperite mihi portas justitiæ, & ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, justi intrabunt per eam.* Cumque coram eo assistentes Fratres psallerent, emissâ subito & productâ voce clamavit dicens: Urse, veni. Quod mox ut dixit, eductus e corpore mortalem vitam finivit. Mirati sunt Fratres: quia hoc quod moriens Frater clamaverat, ignorabant. Quo defuncto, in monasterio facta est magna tristitia. Quarto autem die quidam Fratribus necessarium fuit, ut ad monasterium aliud longè positum transmitterent. Illuc ergo euntes Fratres, omnes ejusdem monasterii monachos tristes vehementer invenerunt. Quibus cum dicerent: Quid habetis, quod vos in tanto mœrore deprimitis? responderunt, dicentes: Loci hujus desolationem geminus, quia unus Frater, cujus nos vita in hoc monasterio continebat, hodie quartus est dies quod ex hac luce substractus est. Cumque Fratres qui venerant, studiosè inquirerent qualiter dictus fuisset, responderunt: Ursus. Qui vocationis ejus horam subtiliter inquirentes, ipso eum momento cognoverunt exisse de cor-

χομένας ημέρας, πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὴ κλήσεως αὐτῆ, τῷ πυρετῷ σωεχέθη. εἰς δὲ τὴν ὥραν τῆ θανάτου ἐλθὼν, ἔβη θείων μυστηρίων μετέλαβε τῆ διαποτικῆ σώματος καὶ αἵματος. καὶ τὸς ἀδελφούς καλέσας, ἐνώπιον αὐτῆ ψάλλον ἐκέλευσεν. οἷς (α) ἀντιφωνῶν τὸ (β) τροπᾶειον αὐτὸς πρὸς ἑαυτῆ ὑπέβαλε, λέγων· ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς, ἕξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ αὐτῆ ἢ πύλῃ τῆ κυρίας, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. ἐν δὲ τῷ ψάλλειν ἐνώπιον αὐτῆ τὸς ἀδελφούς, αἰφνης φωνῶν προσεγγένας, ἔκραξε, λέγων· Οὐρσε, ἐλθέ. τῶτο δὲ εἰπὼν, παρέβη ἐν τῷ σώματος ὕψηθι, (γ) τὴν θνητὴν ζωὴν τελείσας, ἐθαύμασαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τὰ μὴ γνωσκόντες, τί ὁ ἀδελφὸς τελούτων ἔκραξε. τὰς δὲ θανάτου, μεγάλη λύπη ἐν τῷ μοναστείῳ γέγονεν. μετὰ δὲ ἡμέραν τετάρτην, ἐπανάγκης τοῖς ἀδελφοῖς ὑπήρχε, πρὸς τίνος πράγματος ἐν ἑτέρῳ μοναστείῳ ὄνομαζέται ἐκ μήνης αὐτῶν ὀνομαζέται. παρεβήντων τῶν αὐτῶν ἐκείσε ἔβη ἀδελφῶν, πάντας τὸς ἐν αὐτῷ τῷ μοναστείῳ (δ) μοναχὸς τεθλιμμένους πάνυ εὖρον. αἰσθάναντες δὲ αὐτὸς, τίνος εὐρεῖν ἐν τοιαύτῃ λύπῃ αὐτῶν (ε) κατεχθύνισαν, ἀπεκείθησαν, λέγοντες· τὴν κατάλυσιν τῆ πόλεως ἐναΐζομεν. εἰς γὰρ ἀδελφός, ἔτινος ἢ πολιτεία ἐν τῷ πόσῳ τῆ τῷ ἡμᾶς ἐκράτει, τετάρτη σήμερον ἡμέρα ὑπάρχει, ὅτι ἐκ τῆ φωτὸς τῆς ὑπεκώρησεν. οἱ δὲ ἐθαυμάζοντες ἀδελφοὶ πεπονημένως ἐρωτήσαντες τίς ἐλέγετο, ἀπεκείθησαν· Οὐρσος. ἐπὶ λεπτῆ δὲ ἐ τὴν τῆς κλήσεως αὐτῆ ὥραν ἐπιζητήσαντες, εὖρον ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ στιγμή ὕψηλθε τῷ σώματος, ἐν ἣ ὄρα Ἰωάννης τῷ παρ' αὐτοῖς (ς) τελούσαςτος γέγονε κληθεῖς. ὕψη δὲ πράγματος δέκνυται, ὅτι ἔβη ἀμφοτέρων ὁμοιον ὑπῆρχεν ἐν (ζ) δικαιοσύνῃ τὸ ἀξίωμα. ὅθεν καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐν μιᾷ μονῇ ὁμοθυμα-

^a Pleriq. vocatosque fr. . . . psallere præc. Mox ius Carn. & Val-cl. Nan. de semetipso. Bessar. per semetipsum de semetipso.

^b Imposuit hoc est præcinit, vulgo intonuit. De quo vide Josephum Carum in præf. ad Resp. & Antiph. E. V.

^α Ita ms. Excusi δὲ ἀντιφ.

^β Vox τροπᾶειον Canticus in Ecclesia

Græca receptis communis, Antiphonis Iacitorum quadam tenus respondere observat Goarus ad Euchol. p. 32.

γ Ms. τὴν ἀποκαταστασιν ζωῆν τελείσας.

δ Ms. ἀδελφούς τεθλ.

ε Ms. κατεβίβησαν.

ς Ms. τελειώθηντος ἐκκληθῆν.

ζ Ms. ἐν εὐστροφείᾳ.

pore, quo p̄r Johannem, qui apud eos defunctus est, fuerat vocatus. Qua ex re colligitur, quia utrorumque par fuerat meritum, eisque datum est, ut in una mansione socialiter viverent, quibus e corpore contigit socialiter exire.

Sed neque hoc fileam, quod dum adhuc laicus viverem, atque in domo mea, quæ mihi in hac urbe ex jure patris obvenerat, manerem, de quibusdam vicinis meis me contigit agnovisse. Quædam namque juxta me vidua, Galla dicebatur. Hæc Eumorphium nomine juvenem filium habebat, a quo non longe quidam Stephanus, ^a qui in numero Optio fuit, habitabat. Sed idem Eumorphius ad extrema vitæ veniens, vocavit puerum suum, eique præcepit, dicens: Vade citius, & dic Stephano Optioni, ut concitus veniat, quia ecce navis parata est ut ad Siciliam duci debeamus. Cumque hunc puer insanire crederet, & obedire recusaret, cœpit ille vehementer imminere, dicens: Vade & nuntia illi quod dico, quia non infanio. Egressus est itaque puer ut ad Stephanum pergeret. Cumque in medium iter venisset, ei alius quidam obvius factus est, qui hunc requisivit, dicens: Quo vadis? Cui ille respondit: Ad Stephanum Optionem a domino meo missus sum. ^b Atque ille protinus dixit: Ab eo venio, sed ante me hac hora defunctus est. Reversus vero est puer ad Eumorphium dominum suum, sed jam cum mortuum invenit. Sicque factum est, ut dum alter obviam venit, & ex medio itinere puer reversus est, ex mensura spatii potuisset colligi, quia uno momento utrique fuerant vocati.

μαδὸν ζῆσαι, ἕς ἐν ὁμοθυμαδὸν σωθεῖσθαι ἐκ τῆς σάματος ὑξελεθῆναι.

Οὐδὲ τῆτο δὲ ἀδρασιωπήσω, ὅπερ σωθεῖσθαι με γινώσκω περὶ τινος γέγονός μου, ἔτι μου λαϊκῶς ὑπάρχοντος, ἐν ἐν τῶ (α) γενικῶς μου οἴκῳ, τῶ ἐν πατρικῆς κληρονομίας μοι ἐν αὐτῇ τῇ πόλει περὶ ἐκείνῳ, κατοικῆντος. Χίρα γὰρ γυνὴ τις ὀνόματι Γάλλα, πλησίον μου οἰκῶσα, ἣν εἶχε νεώτερον, ὀνόματι Εὐμόρφιον. ἐ μνήσθην δὲ ταύτης κατοικῆσαι τινος ὀνόματι Στέφανος, Ὀπτιῶν ἐν νεμέρῳ ὑπάρχων. ὁ δὲ προελθὼν Εὐμόρφιος νόμῳ περὶ ἐκείνου, εἰς τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἦλθε. πᾶσα δὲ προσκαλεσάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτῶν, λέγων· ἀπελθε ἐν τάχει, καὶ εἶπε τῶ Στεφάνῳ ἵνα σωτόμως ἔλθῃ, ὅτι ἰδὼ τὸ πλοῖον ἐπιμόν ἐστιν, ἰφείλον ἡμᾶς ἐν Σικιλίᾳ ἀπαγαγεῖν. ὁ δὲ πᾶς νομίσας ὅτι ἐκ τῆς ἀδουρίας παρεφρόνησεν, ἐξ ἧς τῆτο ἀδραλαῖ, ὑπακούσσει αὐτῶν ἑδαιμῶς (β) ἠβέλετο. ἐκείνος δὲ σφοδρῶς ἐπέμει, λέγων· ἀπελθε καὶ μνήσθην αὐτῶν ὅπερ λέγω, ἀμὴν γὰρ ἐ ἀδραφρονῶ. ὑξῆλθε πίνω ὁ πᾶς, ἵνα πρὸς τὸν Στέφανον ἀπέλθῃ. ἀπερχομῆν δὲ αὐτῶν, μέσον τῆς ὁδῆς (γ) ἠπίντησεν αὐτῶν τις, ἐ τῆτον ἠρώτησε, λέγων· πῶς ἀπέρχῃ. ὁ δὲ πᾶς ἀποκρίθεις, εἶπε· πρὸς Στέφανον ἢ Ὀπτιῶνα ἀδρα τῆς κρείς μου ἀπεσάλλω. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπε· ὑξ αὐτῶν ἐρχομαι, ἀλλ' ἐνώπιόν μου τῆς ὄρα ταύτης ἐτελειώθη. ὑποσρέψας δὲ ὁ πᾶς πρὸς Εὐμόρφιον ἢ κρείς αὐτῶν, κακῆνον λοιπὸν ἀποθανόντα εὖρε. τῆτο δὲ γέγονεν, ἵνα ἕτερος μέσον τῆς ὁδῆς ἐν ὑπαντήσῃ τῶ παιδὸς γέννηται, ἐν ἕτως ὑποσρέψῃ, ἵνα ἐκ τῶ μέτρῳ τῶ ἀδρασημάτος δεχθῆναι, ὅτι ἐν μιᾷ ῥόπῃ οἱ ἀμφοτέροι αὐτῶν κληθέντες, ἐτελειώθησαν.

ΠΕΤΡ.

^a Val-cl. cui cognomen Optio fuit. 2us Carn. qui in numero optionis fuit. Optio est dux vel centurio aut eorum vicarius. Numerus est cohors, ordo militum, manipulus &c. Ex Sammart.

^b Nan. ad quem pro atque. Dein mensura itineris.

^a Mf. γονικῶ.

^β Mf. ἐβούλετο.

^γ Mf. ὑπίντησεν.

PETR. Terribile est valde, quod dicitur: sed quæso te, cur egredienti animæ navis apparuit, vel cur se ad Siciliam duci moriturus prædixit?

GREGOR. Anima vehiculo non eget: sed mirum non est, si adhuc homini in corpore posito illud apparuit, quod per corpus affueverat videre, ut per hoc intelligi daretur quo ejus anima spiritualiter duci potuisset. Quod vero se ad Siciliam duci testatus est, quid sentiri aliud potest, nisi quod præ cæteris locis in ejus terræ insulis eructante igne tormentorum ollæ patuerunt? Quæ, ut solent narrare qui noverunt, laxatis quotidie sinibus excrescunt, ut mundi termino appropinquante, quanto certum est illuc amplius exurendos colligi, tanto & eadem tormentorum loca amplius videantur a aperiri. Quod omnipotens Deus ad correptionem viventium in hoc mundo voluit ostendi; ut mentes infidelium, quæ inferni tormenta esse non credunt, tormentorum loca videant, quæ audita credere recusant. Quod vero sive electi, sive reprobi, quorum communis causa in opere fuerit, ad loca etiam communia deducantur, Veritatis nobis verba satisfacerent, etiamsi exempla deessent. Ipsa quippe propter electos in Evangelio dicit:

1000. 14. 2.

In domo Patris mei mansiones multe sunt. Si enim dispar retributio in illa æterna beatitudine non esset, una potius mansio quam multæ essent. Multæ ergo mansiones sunt, in quibus distincti bonorum ordines, & propter meritorum confortia communiter lætantur, & tamen unum denarium omnes labo-

ΠΕΤΡ. Φοβερόν ἐστὶν ὄντως πᾶν τὸ λεγόμενον. ἀλλ' αἰτῶ σε, ὅθεν τί τῆς ψυχῆς ὑπερβολομένης πλοῖον αὐτῆ ἐδείχθη, ἔῃ ὅθεν τί ἐν Σικελίᾳ ἐαυτὸν ἀπενεχθῆναι ὁ τελευτῶν προεῖπεν;

ΓΡΗΓΟΡ. Ἡ ψυχὴ ἔδύεται πλοῖα ὑπερβολομένη τῷ σώματος. ἐκ ἐστὶ ἡ θαυμασὸν ἐὰν ἔτι ἐν σαρκὶ ἀνθρώπου ὑπάρχων, ἐκείνο αὐτῷ δείχθῃ, ὅπερ ἔθος εἶχε σωματικῶς θεωρεῖν, ὡσεὶ δοθῆναι αὐτῷ ἐπιγνώσκειν, ὅτι ἡ ψυχὴ πνευματικῶς ἀπενεχθῆναι δύναται. ὅτι δὲ ἐν Σικελίᾳ ἐαυτὸ ἀπενεχθῆναι ἔφη, τί ἕτερον νοηθῆναι δύναται, εἰ μὴ ὅτι ὑπὲρ τὰς ἄλλας τόπους ἐν ἐκείναις ἦ νήσοις τὸ βασιανιστὸν πῦρ ἐκβαροσύμμετρον θεωρεῖται; καθὼς γὰρ οἱ γινώσκοντες διηγῶνται, ἔφη κόλπων αὐτῷ ὑπερβαλέμετρον τὸ πῦρ κατ' ἡμέραν ὑπερκευθάνει. ὅθεν λοιπὸν τὰ τέλους τῷ κόσμῳ πλησιάζοντες, ἀσφαλῶς δεικνύται, ὅτι ὅσον ἔφη φλεγόμενων πληθὺς πρὸς ἐαυτὸ τὸ πῦρ ἐπισυναίγει, ποσῶτον ἔφη βασιάνων οἱ τόποι ἐπὶ πλεῖστον ἀνοηγόμενοι θεωρεῖνται. τῆτο ἡ ὁ παντοδύναμος Θεὸς εἰς διάρθρωσιν ἔφη ζῶντων ἐν τῷ τῷ κόσμῳ δεῖξαι ἠθέλησεν, ἵνα τὰς λογισμῶν ἔφη ἀπίστων πληροφόρησιν τῶν μὴ πισθύνων ὑπάρχειν πᾶσι τῶ ἀδὰ (α) κειτήεα. ὅθεν ἔφη τὰς ἔφη βασιάνων τόπους θεαθῆναι πεποιθήκειν, ὡσπερ ἀπίστοις πιστεύειν ἐκ ἠβέλονται. ὅτι ἡ οἱ ἐκλεκτοὶ, ἐν ὁμοίᾳ ἡ ἐργασία ἐν τῷ ἀγαθῷ γέγονε, κεινωτέρως τὰς τῆς ἀπαπαύσεως τόπους ὑπολαμβάνουσιν, ὁμοίως ἡ ἔφη οἱ ἀποδοκιμασμένοι τὰς τῆς κολάσεως τόπους, ἵνα καὶ πᾶσι τῶ ἀδείγματε μὴ ὑπῆρχον, αὐτῆς τῆς ἀληθείας Κεῖσε πᾶσι ῥήματα ἡμᾶς πληροφοροῦσι. περὶ γὰρ ἡ ἐκλεκτῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγει. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ πατὴρ μου πολλὰ μοναὶ εἰσιν. ἐὰν ἔν πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ αἰωνίᾳ μακαριότητι ὁμοίως πᾶσι τῆς ἀνταποδόσεως ἐλάβανον, μία μονὴ εἶχεν εἶναι, ἢ ὑπερ πολλὰ. πολλὰ ἔν μοναὶ εἰσιν ἐν αἷς κατ' ἀξίαν οἱ ἐκλεκτοὶ ὁλοκαυτωθέντες ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν, κεινωτέρως ἀγαλλιάσονται. τὸ δὲ ἀνά δυνάειον πάντα λαβεῖν τὰς

a Uterque Theod. & Val. cl. apparere :
b Bessar. Veritas, Mox duo Theod. di-

stincte.
α Μf. βασιανιστήεα.

rantes accipiunt. Qui multis mansionibus distinguuntur; quia & una est beatitudo quam illic percipiunt, & dispar retributionis qualitas, quam per opera diversa consequuntur. Quæ nimirum Veritas iudicii sui diem denuntias, ait: *Tunc dicam messoribus: Colligite zizania, & ligate ea in fasciculos ad comburendum.* Messores quippe Angeli zizania ad comburendum in fasciculos ligant, cum pares paribus in tormentis similibus sociant, ut superbi cum superbis, luxuriosi cum luxuriosis, avari cum avaris, fallaces cum fallacibus, invidi cum invidis, infideles cum infidelibus ardeant. Cum ergo similes in culpa ad tormenta similia deducuntur, quia eos in locis pœnalibus Angeli deputant, quasi zizaniorum fasciculos ad comburendum ligant.

PETR. Ad inquisitionem meam re-
sponſionis satisfactionem patuit cau-
sa rationis. Sed quidnam est, quæ-
ſo te, quod nonnulli quasi per er-
rorem extrahuntur e corpore, itaut
facti exanimis redeant, & eorum
quisque audisse se dicat, quia ipse
non fuerit qui erat iustus deduci?

^a Duo Aud. duo Gemet. Lyr. & *ligate*
ea fasciculos. Prat. ea fasciculis.

^a Editi, *οι ποτηροι μετὰ τῶν ποτηρῶν,*

τὸς ἐν ταῖς πολλαῖς μοναῖς ἐλαμνηθέντας, δηλοῖ, ὅτι μία ἐστὶν ἡ μακαριότης, ἣν ἐκείσε πάντες λαμβάνουσι, παρηλλαγμένη δὲ τῆς αἰτιαποδόσεως ἢ ἰσότης, ἧς δι' ἐργῶν ἐλαφῶν ἐπιτυχάνουσι. Ἐδὲ τῆς κείσεως ἡμέραν δηλῶν ὁ κύριος, ἔλεγε. τότε ἐρῶ τοῖς θειεῦσι, συνάξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, ἃς δῆσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰ πρὸς τὸ κατακαῦσαι. οἱ θειεῦαι ἔν ἄγγελοι τὰ ζιζάνια εἰς δεσμὰ δέουσι πρὸς τὸ κατακαῦσαι. ταῦτέστι, τὸς ὁμοίους μετὰ τῶν ὁμοίων ἐν ταῖς βασάνοις ζῶνῶν, ἵνα οἱ ὑπερήφανοι μετὰ τῶν ὑπερηφάνων, (α) οἱ πόρνοι μετὰ τῶν πόρνων, οἱ φιλαργυροὶ μετὰ τῶν φιλαργύρων, οἱ ψεύσαι μετὰ τῶν ψευδῶν, οἱ φθονεροὶ μετὰ τῶν φθονερῶν, οἱ ἄπιστοι μετὰ τῶν ἀπίστων κατακαῶσι. περὶ γὰρ ταῦτα ἐρρέθη, ὅτι οἱ ἄγγελοι τὰ ζιζάνια εἰς δεσμὰ πρὸς τὸ κατακαῦσαι δεσμῶσι. ὡς τὸς ἐν ταῖς πταισμάσιν ὁμοίως ἀμαρτήσαντας, ὁμοίως ἢ ἐν (β) ταῖς ἢ βασάνων τύποις ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἀπενεχθῶναι.

PETR. Πρὸς τὴν ἐκλήτησιν τῆς ἐρω-
τήσεώς με ἡ πληροφορεῖα δεῖ τῆς ἀπολο-
γίας ἀπεδείχθη. ἀλλ' αὐτῶν, τί ἐστὶ τῆτο,
ὅπερ πολλοὶ ὡς ἐν πλάνῃ ἐκ τῆ σώματος
ἀρπάζονται, ἔ' ὡσπερ ἄψυχοι γενόμενοι
πάλιν ὑποσρέψουσι, ἔ' λέγουσιν ἀνῆσαι ὅ-
τι ἐχ' ὑπῆρκεν ἕπος ὃ ἐπιτρῶν ἀπενε-
χθῶναι.

quod minime probandum.

^β Mf. *ἐν ταῖς βασάνοις.*

CAPUT XXXVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α. λζ'.

De his qui quasi per errorem educi videntur e corpore: & de vocatione & revocatione Petri monachi: & de morte & resurrectione Stephani: ac de visione cujusdam militis.

Περί τῶν ἑξαίρετων ἀρπαζομένων ψυχῶν καὶ πάλιν ἐπιστροφῶν.

GREGORIUS. Hoc cum fit, Petre, si bene perpenditur, non error, sed admonitio est. Superna enim pietas ex magna misericordiae suae largitate disponit, ut nonnulli etiam post exitum repente ad corpus redeant, & tormenta inferni, quae audita non crediderant, saltem visa pertimescant. Nam quidam Illiricianus monachus, qui in hac urbe in monasterio mecum vivebat, mihi narrare consueverat, quia quodam tempore cum adhuc in eremo moraretur, agnovit quod Petrus quidam monachus ex regione ortus Iberiae, qui ei in loco vastae solitudinis, cui Evafa nomen est, inhærebat, sicut ipso narrante didicerat priusquam eremum peteret, molestia corporis interveniente defunctus est: sed protinus corpori restitutus, inferni supplicia atque innumera loca flammarum se vidisse testabatur. Qui etiam quosdam hujus seculi potentes in eisdem flammis suspensos se vidisse narrabat. Qui cum jam ductus esset ut in illas & ipse mergeretur, subito Angelum coruscantis habitus apparuisse fatebatur, qui cum in ignem mergi prohiberet. Cui etiam dixit: Egredere, & qualiter tibi posthac vivendum sit, cautissime attende. Postquam vocem paulatim recalescentibus membris, ab æternæ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ (α) γινόμενος, ΠΙΣΤΕΙ, εἰάν καλῶς νοηθῆ, ἐκ τῆς πλάνης, ἀλλὰ νεφελία ὑπάρχει. ἢ γὰρ τῆς Θεοῦ δὲσπλαγχνία, διὰ μεγίστην ἐλέους δωρεάν οἰκονομικῶς τῶτο ποιεῖ. ὡσεὶ πολλὰς μετὰ τὴν ἔξοδον πάλιν ἐν τῶ σώματι ὑποσφύσσει, ἵνα τὰς τῶ ἀδελφῶν βλασάνες ἀσπερ ἀκόντες ἐκ ἐπίστρον, μᾶλλον θεωρουῦτες φοβηθῶσι. μοναχὸς γὰρ τις Ἰλλυρικῶς τῶ ὀνόματι εὐ ταύτη τῇ πόλει σὺ ἐμοὶ ἐν τῶ μοναστηρίῳ διέτριβον, διηγήσατό μοι, ὅτι εὐ τοῖς χρόνοις εὐ οἷς ἀκμῶν εὐ τῇ ἐρήμῳ διέτριβε, τῶτο ὅπερ διηγήτο μεμάρτηκεν. ἔλεγε γὰρ, ὅτι μοναχὸς τις Πιττος ὀνόματι ἐκ τῆς χώρας τῆς Ἰβηρίας γενόμενος, γέροντι μοναχῶ ὀνόματι Εὐασά προσκολληθεὶς, εὐ τότῳ ἐρήμῳ κατέσφω κατόκει. παρ' αὐτῶ οὖν διηγημένος μεμάρτηκεν, ὅτι παρ' τῆς τῶν ἐρημῶν (β) αἰτήσται, ἀδελφείας αὐτῶ ἐπελεθίσσης, ἀπέθανε. φθόγγον δὲ πάλιν εὐ τῶ σώματι ἐπιδόθεὶς, τὰ τῶ ἀδελφῶν βλάσταν καὶ ἀμετρήτης τόπῳ φλογὸς ἐαρακέναι ἔλεγε. καὶ τινὰς τῶ κῆσμα τῶτο δυνάσας εὐ τῇ αὐτῇ φλογὶ κρεμαμένους θεωροῦσαι διέβηλαῖτο. ἐν ὅσῳ δὲ λοιπὸν ἔαυτὸς ἐπὶ τῶ ἐκείσε ριφύου ἀπνέχθη, αἰφνης ἀγγελον ἀσραπτήσης θέας ἐπιφανῆσαι ἔλεγε, ὅστις τῶτον εὐ τῶ πνευ ριφύου ἐκάλυσε. παρὸς αὐτὸν δὲ εἶπεν. ἀπελθε ἔβλεπε πῶς μέλλεις μετὰ ταῦτα προσέχων ἑαυτῶ ζῆσαι. μετὰ δὲ ταύτῳ τῶ φωνῶ, κατ' ὀλίγον τῶ μελῶν ἀπεθανάζοντων ἐκ τῶ ὕπνου τῶ αἰωνίῳ θανάτῳ ἔστυπνισθεὶς, πάντα τὰ σὺν αὐτὸν γεγονότα διηγήσατο. ποσάταις δὲ μετέπειτα νηστείας καὶ ἀστυπνίας ἑαυτὸν ἐκδέδωκε διὰ τὸ ἐαρακέναι

Petrus mortuus, sed ad vitam visis inferni suppliciiis revocatus, fit monachus, & sanctitate floret.

b

a Bessar. pietate. b Nan. ad calcem paginae velut omnia hæc habet: & vinctus, ac diversimode affictus. Mox Quidam MSS. illo alii cum Tom. I/1,

Bessar. illuc. Et paulo post Nan. coruscantis vultus. α Ms. γεόμενος. β Ms. οἰήσαι.

a mortis somno evigilans, cuncta quæ circa illum fuerant gesta^a narravit. Tantisque se postmodum jejuniis vigiliisque constrinxit, ut inferni eum vidisse & pertimuisse tormenta, etiam si taceret lingua, conversatio loqueretur: quippe cui omnipotentis Dei mira largitate in morte actum est ne mori debuisset.

b Eadem Stephano contingunt, non eodem eventu aut fructu.

b Sed quia humanum cor gravis valde duritiæ est, ipsa quoque pœnarum ostensio non æque omnibus utilis est. Nam illustri vir Stephanus quem bene nosti, de semetipso mihi narrare consueverat, quia in Constantinopolitana urbe pro quadam causa demoratus, molestia corporis superveniente defunctus est. Cumque medicus atque pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset quæsitus, & die eodem minime inventus, subsequente nocte corpus jacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius audita non credit. Sed cum præsentanti illic iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est, ita ut diceret: Non hunc deduci, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est, & Stephanus ferrarius qui juxta eum habitabat, eadem hora defunctus est. Sicque probatum est vera fuisse verba quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstravit.

Cujusdam militis, post visa pœnarum & beatitudinis loca, resurrectio. Sagittæ, cœlitus lapsæ.

Ante triennium quoque in hac pestilentia quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & sigulos quosque ferire videbantur, sicut nosti, Stephanus idem defunctus est. Quidam vero miles in hac eadem urbe nostra percussus, ad extrema pervenit. Qui

a Bessar. ostendit.
b Carn. sed q. h. cordi gravit. v. duritia est.
α Editi, ἀπίθανοι.

ναί ἐν φοβηθῆναι αὐτὸν πρὸς τὴν ἀδύνατον βασιάναι, ὡς καὶ ἡ γλώσσα αὐτῆς ποίχλαζεν, ἡ πολιτεία ἐλάλει. ἔτος πίνου τῆς θαυμαστῆς τῆς Θεῆς προνοίας ὁ θάνατος αὐτῆς ἐπαράχθη, ἵνα μὴ αἰωνίως ἀποθάνῃ.

Ἐπειδὴ ἔν ἡ ἀνθρώπινῃ καρδίᾳ σφόδρα βαρείας σκληρότητος ὑπάρχει, ἴσως καὶ αὐτὴ ἴσῃ βασιάνων ἢ ἐπίδειξις πρὸς μετένοια αὐτῆς ἐπιστρέψῃ. Ἡ Στέφανος δὲ ὁ ἰλλύσειος, ὃν αὐτὸς καλῶς ἔγνωσ, περὶ ἐαυτῶ μοι διηγήσατο. ἔλεγε δὲ ἔπος, ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπελεύθοντος μου, ἐν δὲ ἀπαγγαμία τι ἐκείσε μου βραδύνατος, νόσου σωματικῆς (α) ἐπελεύθοντος, ἀπίθανοι. ἰατρῶ δὲ ἐν πιγμενταίεσι ζητηθέντων ἐπὶ τῶ ἀνοίξαι ἐν (β) συμυρίσαι αὐτὸν, ἔδαμῶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐυρεθῆναι ἡδυνήθησαν. τῆς δὲ νυκτὸς ἐπελεύθοντος, ἐκείτο τὸ σῶμα ἀπῆλον. ἀπνευχθῆναι δὲ εἰς τὴν πόσως τῶ ἀδύ ἐλεγε, ἐν πολλὰ θείασασαι, ἄπερ πρότερον ἀνέων, ἐκ ἐπίσθου. ὡς δὲ πρὸς τὸν κοροκαθεζόμενον ἐκείσε ἀρχοντα ἐπαρυσίασε, (γ) παρ αὐτῆ ἐκ ἐδέχθη, ὡς εἰπεῖν αὐτὸν ἐχὶ τῆτον, ἀλλὰ Στέφανον τὸν χαλκία ἀγαγεῖν ἐκέλευσα, ὅσως δὲθῶς ἐν τῶ σάματι ἀπεσράθη, ἐν Στέφανος ὁ χαλκίος ὁ πλισίον αὐτῶ κατοικῶν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀπέθανεν. ἔπος ἐν ἀληθινὰ ὑπάρχειν πρὸς ῥήματα ἄπερ ἤκουσεν ἐπισθῆθη. ἡνίκα τὸ (δ) χειρόμενον πιεῖ τῶ θανάτου Στεφάνου τῶ χαλκίως ἐδείχθη.

Πρὸς τριετίας πίνου ἐν τῶ πύττω τῶ πύλιν ἐν συμφορᾷ σφοδρατάτῃ δὲ τῶ θαυματικῶ αἰκίον ποιήσαντι, σωματικῆ θείασα βέλη ἐραρόθεν ἐρχόμενα, Ἡ ἵνα ἕκαστον κρέοντα ἐθεωροῦτο. (ε) ἐν ᾧ ἐν ὁ προλεχθεῖς Στέφανος ἀπέθανεν. ἐρατιώτης δὲ τις ἐν ταύτῃ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐκ τῆς συμφορᾶς τῶ αὐτῶ θαυματικῶ κρεαθεῖς, ἐτελεύτησεν. τὸ δὲ πύττω σῶμα ἀψυχον ἐκείτο.

β Mf. συμυρίσαι μου.
γ Mf. παρ αὐτῆ.
δ Mf. χειρόμενον.
ε Mf. καὶ ἂ ἐν ἐπίσθου αὐτῆς, ἐν ᾧ.

a eductus e corpore a exanimis jacuit, sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta narravit. Aiebat enim, sicut tunc res eadem etiam multis innotuit, quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluvius decurrebat. Transfacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia, odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conventicula esse videbantur. Tantusque in eodem loco odor suavitatis inerat, ut ipsa suavitatis fragrantia illic deambulantes habitantesque fatiaret. Ibi mansiones diversorum singulæ, magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentia edificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi, sed cuius esset, non potuit agnosci. Erant vero super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula, sed alia exurgentis fœtoris nebula tangebantur, alia autem exurgens fœtor e flumine minime tangebatur. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio, ut quisquis per eum vellet injustorum transire, in tenebrosam fœtentemque fluvium laberetur: justis vero quibus culpa non obsisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna pervenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ majorem qui ante quadriennium est defunctus, deorsum positum, in locis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depresso vidisse confessus est. Qui dum requireret cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos qui eum in hac Ecclesiastica domo novimus, scientes ejus acta recolimus. Dicitum namque est: Hæc idcirco patitur, quia si quid ei pro facienda ultione jubebatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis

Qui alios ex officio castigant, caveant quo animo id faciant.

* Hanc rem illustratum iri crediderim ex Aug. l. de cura pro mort. c. 10. seqq. Vide etiam Leonard. Coquæum & Ludov. Vives coment in cap. 28. l. 22. de Civit. D ei ejusdem S. Augustini. Ex *Gnssannvil.*

το. ὅλα πάλιν ἢ ψυχὴ ὑπερβί-
 ψασα ἐν τῷ σώματι, ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν
 ἄπερ ἑώρακε διγυῖτο, ὡς πολλοῖς κατέδη-
 λον τῷ γυνίδα. ἔλεγε δὲ ἕτως· ὅτι γέ-
 φουρα ὑπῆρχεν, ὑφ' ἧν ζόφος ἢ ἀμβλυω-
 πία, δυσωδία τε (α) ἀνύποιος, ἢ ὀμί-
 χλη ἐκφερομένη ἀπὸ αὐτῆν εἰσῶρετο. ποταμὸς
 ἢ κάτωθεν αὐτῆς ὑπέτρεχεν. ἔμπαροθεν δὲ
 τῆς γειφύρας λιβάδιζε χλοάζοντα ὑπῆρχον
 ἔξωσία, βοτάναις βλωδισάταις ἢ ἀνθισι
 ποικίλοις κοσμήματα. λούχαιμονέντων ἢ
 ἀνδρῶν σινιδέια ἐν αὐτοῖς εἶναι εἰσῶρετο.
 τὸσαῦτη δὲ ὁσμὴ βλωδίας ἐν αὐτῷ τῷ τό-
 πῳ ὑπῆρχεν, ὡς τὰς ἐκεῖσε δεικνύεντας ἢ
 κατοικύεντας, ἐκ τῆς ὑσφρήσεως τῆς αὐτῆς
 βλωδίας χορτάζουσαι. ἐκεῖ μοναὶ δειφοροι
 μεγίστη φαῖς γέμεσαι. οἶκος ἢ (β) β
 θαυμαστῆς ἀπρεπείας ἐκεῖσε ὠκοδομεῖτο,
 ὅσις χρυσοῖς (γ) βισάλοις ἐφάνετο κτι- γ
 ζόμενος· τίνος ἢ ἧν, γυνάει ἐκ ἡδυνήθη.
 ἢ ἐπαῖν ἢ τὸ ὄχθης τῷ προλεχθέντος πο-
 ταμῷ πλεῖσαι μοναὶ ὑπῆρχον. ἀλλὰ τισιν
 ἔξ αὐτῶν ἀεφλομένη ἢ δυσωδία καὶ ὀμί-
 χλη προσήγγιζε, τισὶ δὲ, ἔδαμῶς· εἰς
 δὲ ἢ προλεχθέντων γέφυραν ἧν ἢ δοκι-
 μασία. ὅσις ἢ δὲ ἀδίκων δὲ αὐτῆς δ
 (δ) περάσαι ἠθέλον, ἐν τῷ σκοτεινῷ
 καὶ δυσωδισάτῳ ποταμῷ ἀθήμενος ἐβάλλε-
 το. οἱ ἢ δίκαιοι ἐν οἷς πτωῖσμα ἐκ ἧν,
 ἀμειψόμεν ἢ ἐλθεῖν ποδὶ δὲ αὐτῆς διήρ-
 χοντο, ἢ εἰς τὰς βλωδισάτας τόπους ἀπῆρ-
 χοντο. ἐκεῖ Πέτρον τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 (ε) φαμιλίας μεζότερον, ἢ πρὸ τῆς ε
 τετραετίας ταύτης τελευτήσαντα, κατακέ-
 φαλα κρεμάμενον ἐν τοῖς φοβεροῖς τόποις ἐ-
 κείνοις θεάσασθαι ἔλεγε, μεγάλην βάρει
 σιδῆρα δεδεμένον. ἐρωτήσαντος ἢ αὐτῶν, ὅτι
 τί τῷ ὑπομένει, ταῦτα ἀκηκοέναι ἑαυτὸν
 ἔφασκεν, ἄπερ ἢ ἡμεῖς γινώσκομεν, οἷτινες
 αὐτὸ ἐν τῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ οἴκῳ ἐγνω-
 εῖσαμεν, ἢ τὰς αὐτῆς μνημονοδομεν πρῶ-
 ξεις. ἐρρέθη ἢ αὐτῶν ὅτι ὅλα τῷ ταῦτα
 ὑπομένει· ἐπειδὴ ἢ ἐὰν αὐτῶν ὅλα πτωῖ-
 μα δοῦναι τινι πληγὰς ἐκελευέτο, πλεονό-
 νως μᾶλλον ἐκ τῆς ὀμοσπότης ἐπιθυμίας,
 ἢ ἢπερ δὲ ὑπανοῦν ἐδέλθει. ταῦτα ἢ ἕτως
 ἔχεν πάντες οἱ γνωεῖσαστες αὐτὸ ἐπίσαν-
 ται.

α Mf. ἀνυπόστατος.
 β Mf. θαυμαστῆς εὐδίας ἢ εὐπρ.
 γ Mf. βισάλοις, utrumque dicitur.
 δ Mf. περάσαι, & ita adhuc infra.
 ε Mf. συμμορείας.

desiderio, quam ex obedientia serviebat. Quod sic fuisse, nullus qui illum novit, ignorat. Ibi se etiam quemdam peregrinum Presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum auctoritate transiit, quanta & hic finceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem prædiximus Stephanum se recognovisse testatus est. Qui dum transire voluisset, ejus pes lapsus est, & ex medio corpore jam extra pontem dejectus, a quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus, per coxas deorsum, atque a quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia fursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, ut hunc boni spiritus fursum, mali deorsum traherent, ipse qui hæc videbat, ad corpus reversus est, & quid de eo plenius gestum sit, minime cognovit. Quam in re de ejusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebatur fursum, patet nimirum, quia & eleemosynas amaverat, & carnis vitiiis perfecte non refliterat, quæ eum deorsum trahebant. Sed in illo occulti arbitri examine quid in eo vicerit, & nos, & cum qui vidit & revocatus est, latet. Constat tamen, quia idem Stephanus postquam, sicut superius narravi, & inferni loca vidit, & ad corpus rediit, perfecte vitam minime corripuit, qui post multos annos de corpore adhuc ^a ad certamen vitæ & mortis exiit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cum demonstrantur, aliis hoc ad adjutorium, aliis vero ad testimonium fiat: ut isti videant

τα. ἐκείσε ὃ ἐ' πρεσβυτέρον τῆα ζῆνον ἐσρακένου ἔλεγεα, ὅσις ἐν τῇ προλεχθεΐση γεφύρα ἐλθῶν, ποσαύτη παρρησία δι' αὐτῆα διηλθεν, ὅση ἔν εὐδαδὲ ἀκραιότητι ἔζησεν. εἰς τὴ αὐτῶν γεφύρα ἔν Στέφανον, ὃν προείρηκα, γνωείσαι ἔφασκε. τότε ὃ περάσαι θελήσαντος, ὃ πῆα ἄνω ἀλίθῃσε, ἔν ἀπὸ μέσεα τῆ σώματα ἔξω τὴ γεφύραα ἐκρέματο. φοβεροὶ δὲ τινεα ἄνδρεα ἐκ τῆ ποταμῶ τῶπεν (α) ἀνισάμφοι ἀπὸ τῆα μῆρῶν κάτω ἔσυρον, ἔτεροι δὲ (β) δόχαιμονοῦντεα ἔν πειρικαλλῆα ἀνδρεα ἔφατ' ἔβραχίονων ἄνω τῶπεν αἶνω ἔσυρον. ἐν ἔσφ' ὃ αὐτῆ ἢ πάλῃ ἐσφάττετο, τὴ ἀγαθῶν πνδμῶταων αἶνω, τὴ ὃπνοῖρῶν κάτω συρόντων, ὃ ταῦτε θεορῶν, εἰα τὸ ἴδιον σῶμα ὑπέσρέψε, ἐ' τί σφ' ἄνω εἰα τέλοα γέγονεν ἐδαμῶα ἔγνω. ἐν τῶα πράγματι ἔν τῶα σφ' τὴ αὐτῶ Στεφεία ζωῆα δίδοται νοῦσαι, ὅτι πῆα κακῆ τὴ σαρκῶα μετὰ τὴ τὴ ἐλεημοσυνῆα ἔργων πάλῃ (γ) συνεκρότῶσαν. ἐν ὃ ἔν δὲ τῶ μῆρῶν κάτω ἔσύρετο, δὲ τῶ τῶ βραχίονων αἶνω, φανερόν λίαν κατέσκηκε, ὅτι τὴ μὲν ἐλεημοσυνῆα ἠγάπησε, τὴ δὲ τὴ σαρκῶα παθῶν ὀλοκλήρωα ἐκ (δ) αὐτέσῃ, δι' ὃν κάτω ἔσύρετο. τῆ ἔν κρυπτῆ τῶ Θεῶ ἐπίσει ἐγνωεσμένον ὑπάρχει, τί ἐν αὐτῶ ἐπίκισεν. ἐπεὶ ἔν ἡμῶα ἔν αὐτῶ τὴ ταῦτα θεασάμφον ἔν ὑποσρέψαντε πάλῃ λαοθάνη τί σφ' αὐτῶ ἐγένετο. δέικνυται δὲ σφ' ἔν αὐτῶ Στεφάνω, καθῶα αἰωτέρω διηγησάμφο, ὅτι ἐ' μετὰ τὸ θεασάδα αὐτῶ τῶα ἄδα πόταα ἔν ὑποσρέψαι ἐν τῶ σώματι, ἔδαμῶα τὴ ἔαυτῶ ζαῶν ὀλοκλήρωα διαρθῶσατο. ὅσια μετὰ πολλῆα χρόνεα ἐν τῆ πάλῃ τὴ ζωῆα ἔν τῶ θανάτῶ ἐκ τῶ σώματα ἔξῆλθεν. ὅθεν ἐν τῶα τῶα πράγματι φανερῶται, ὅτι πῆα τῶα ἄδα βάσανα ἐπιδεικνύμενα, τισὶ μὲν εἰα ἀσφάλεια, τισὶ δὲ εἰα πειροστέραν κατὰκεισιν γίνετα. ἵνα οἱ μὲν θεορῆσαντεα πῆα κακῆ φοβηθῶσιν, οἱ δὲ δὲ τῶα ἐπὶ (ε) πλείον κατεδικαθῶσιν, ὅτι ἔτε θεασάμφοι ἐ' γνωείσαντεα πῆα τῶα ἄδα βάσανα ἔαυτῶα διαρθῶσαντο.

TIF-

persona plur. imperf. συνεκρότεα, sicut apud LXX. Pf. 5. vers. 9. legitur ἐδοκίμαα pro ἐδοκίμαα a δοκίμαα.

δ Ms. ἐκ αὐτέσῃ δι' ὃν κάτω ἔσυρον.

ε Ms. ἐπὶ πλείον.

^a Bessur. ad certamen iuxta mortis.

^a In Vulg. ἀνισάμενον, vitiose.

^β Ms. δόχαιμονοῦντεα, & quidem melius juxta Lat.

^γ Forte, συνεκρότῶσαν, aut est tertia

a mala quæ caveant, illi vero co-
 amplius puniantur, quod inferni^a
 supplicia, nec visa & cognita vita-
 re noluerunt.

PETR. Quid est hoc, quæso te,
 quod in amœnis locis cujusdam do-
 mus laterculis aureis ædificari vide-
 batur? Ridiculum est valde, si cre-
 dimus quod in illa vita adhuc me-
 tallis talibus egeamus.

C A P U T XXXVII.

*Quid sibi vult in amœnis locis do-
 mus constructio: & de Deusde-
 dit; cujus domus sabbato videba-
 tur ædificari: & de pœna Sodo-
 morum.*

GREGO. **Q**uis hoc, si sanum sa-
 RIUS. **Q**uit, intelligat? Sed
 per hoc quod illic ostensum est,
 quisquis ille est cui mansio ista con-
 struitur, aperte datur intelligi quid
 est quod hic operatur. Nam qui
 Eleemosyna nobis aurea
 domus ædi-
 ficatur in
 cœlo.
 b præmium æternæ lucis eleemosyna-
 rum largitate promerebitur, nimi-
 rum constat, quia auro^b ædificat
 mansionem suam. Quod enim su-
 perius memoriam fugit ut dicerem,
 idem miles, qui hæc viderat, nar-
 rabat quod eosdem laterculos au-
 reos ad ædificationem domus, fe-
 nes, ac juvenes, puellæ & pueri
 ferebant. Qua ex re colligitur,
 quia hi quibus hic pietas facta est,
 c ipsi illic operatores esse videbantur. c

a Guffanv. omittit nec.

b Bessar. construit.

c Nan. hic ponit tit. cap. XXXVIII.
 De Deusdedit, cujus domus sabbato visa

ΠΕΤΡ. Τί ἐστὶ τὸ τοῦτο, αὐτῷ σε, ὅτι ἐν
 τοῖσι τερπνοῖς ἐὶ δὲ ὠδυστάσις, οὐκ ἔστι
 κτιζόμενος (α) βισάλους χρυσοῖς ἐθεά-
 θη. γέλοιόν μοι γὰρ φαίνεται σφόδρα ἐὰν
 πισθώμεθα, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ζωῇ πάλιν
 μέταλλων τοιούτων ἔχομεν δευδῆσαι.

ΓΡΗΓΟΡ. Τίς ὑγιαίνων τὰς φρένας τῶ-
 το ὑπολαμβάνεις; ἐκ δὲ τῶν ἐκείσε δευδῆ-
 τος φανερῶς δίδεται νοῦσαι ποίαν ἐργασίαν
 εἰπαῦθα ἐργάζεται ἐκείνος, ἢ ἡ μόνῃ ταύ-
 τη ὠκοδομεῖτο. ἐπειδὴ γὰρ τὸ τῶ αἰωνίῳ φε-
 ρὸς δῶρον τῇ τ' ἐλεημοσιύῃς ἐλαδύσει τινὶ
 (β) προσωοίεταί, θαυμασίως δείκνυται,
 ὅτι χρυσίῳ τὴν ἑαυτοῦ οἰκοδομὴν μοιῶν ὁ
 ποιῆτος. ὅπερ δὲ τῶ μνήμῳ αἰωτέρῳ διέ-
 φυγε, ἢ καλὸν ἠδυσσιωπῆσαι. ὁ στρατιώ-
 της ἔν ὁ ταῦτα θεασάμενος, ἔλεγε, ὅτι
 πᾶ ἀυτῷ χρυσῷ (γ) βίσαλα εἰς τὴν τῶ
 οὐκ οἰκοδομῶν γέροντες ἢ νεώτεροι, κίρα
 τε ἢ παῖδες παρέφερον. ὅθεν δείκνυται, ὅ-
 τι αὐτοὶ οἱ τ' ἐλεημοσιύῳ παθόντες εἰπαῦ-
 θα, ἔτοι ἐργάται ἐκείσε εἶναι ἐθεωρεῖτο.

est ædificari. Et habet sic etiam quidam.

α Mf. βισάλους.

β Sequentes duas voces revocavimus o-
 missas in excusis. γ Mf. βίσαλα.

Κ Ε Φ Λ Α. λη'.

Πεὶ Δεσδέδιτ τὸ τζαγγαίε.

Hic etiam quidam juxta nos, Deusedit nomine, religiosus, habitabat, qui calceamenta solebat operari, de quo alter per revelationem vidit quod ejus domus ædificabatur, sed in ea constructores sui solo die sabbati videbantur operari. Qui ejusdem viri postmodum subtiliter vitam requirens, ^a invenit quia ex his quæ diebus singulis laborabat, quidquid ex victu atque vestitu superesse potuisset, die sabbato ad beati Petri Ecclesiam deferre consueverat, atque indigentibus erogare. Quia ex re perpende, quia non immerito domus ipsius fabrica sabbato crescebat.

PETR. Hac de re mihi idonee video satisfactum: sed quæso te, quid esse dicimus, quod quorundam habitacula fœtoris nebula tangebantur, quorundam vero tangi non poterant: ^b vel quid quod pontem, quid est quod fluvium vidit?

GREGOR. Ex rerum, Petre, imaginibus pensamus merita causarum. Per pontem quippe ad amœna loca transire justos aspexit: *Quia angusta valde est semita quæ ducit ad vitam.* Et fœtentem fluvium decurrentem vidit, quia ad ima defluit quotidie carnalium hic ^c putredo vitiorum. Et quorundam habitacula fœtoris nebula tangebatur, quorundam vero ab ea tangi non poterant: quia sunt plerique qui multa jam bona opera faciunt, sed tamen adhuc carnalibus vitiis in cogitationis delectatione tanguntur. Et justum valde est, ut illic ne-

Α ΝΗΡ τις ὄλαβέσατος Δεσδέδιτ ὀνόματι πλησίον ἡμῶν κατῶκε. τέχνη δὲ αὐτῶ ἢ τῷ (α) τζαγγαίε ὑπῆρχε. ἄλλ' ἄγε ἐν τις δι' ὀποκαλύψεως εἰθέασατο, ὅτι οἶκος αὐτῶ ὀκοδομεῖτο. ἐν δὲ τῇ τῷ σαββάτῳ ἢ μόνον ἡμέρᾳ εἰθεωρῆντο οἱ οἰκοδόμοι ἐργαζόμενοι. ὁ ἔν ταῦτα θεασάμενος ἄλλ' ἢ ἔειπὸς τῶτε πολυτελείας ἐπὶ λεπτῶ διερευνησας, εὔρεν, ὅτι ὅξ αὐτῶν ὦν καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰργάζετο, εἴ τι δ' αὐ αὐτῶ πειεῖσθεν ἀπότῃ τσοφῆς ἢ εἰδύματος, τῇ ἡμέρᾳ τῷ σαββάτῳ εἰς τὸ τῷ μακαίε Πίτρου τῷ ἀποστόλῳ ἐκκλησίαν ἀποφέρειν εἴωθεν, ἢ τοῖς δεομένοις ἔχεδιδόναι. ὅξ ἔ παραγματος κατανόησον, ὅτι εἰ ὅξ τὸ προσῆκον ἢ τῷ οἴκῳ αὐτῷ κτίσις ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῷ σαββάτῳ ἦν ἔσκεν.

ΠΕΤΡ. Πεὶ τὸ παράγματος τῶτε ἀρμόδιος ἐμὸν ὄρω πληροφορηθέντα. ἀλλ' αἰτῶ, τί (β) λέγομεν εἶναι τῶτο, ὅτι ἦν μὲν οἰκημάτων ἢ ὀμίχλη ἢ ἢ δυσωδία καθήπτετο, ἦν δὲ καθάψασαι ἐκ ἠδύνατο, τί δὲ ἢ ὁ ποταμὸς ἢ ἢ γέφυρα εἰς εἰθεάσατο;

ΓΡΗΓΟΡ. Εἰ ἦν εἰκότων ἦν πραγμάτων, Πέτρε, τὰ ἀξιώματα ἦν πραγμάτων ταλαντεύουμεν. ἔχε τῆς γέφυρας ἐν (γ) περάσαι τῆς δικαίας, ἔ εἰς τύπῃς τερπνῆς ἀπελθεῖν εἰρακῶν ἐπειδὴ σφῆδρα σενή ἐστι ἢ ὀδὸς ἢ ἀπάγῃσα εἰς τὸν ζωόν. τὸν δὲ δυσωδὴ ποταμὸν ὑποτρέχοντα εἰθέασατο, ὅτι ἢ κατ' ἡμέραν ἐπαύδα εἰς τὰ κάτω ὑποσῶρει ἦν σαρκικῶν ἀνθρώπων τὸ φρόνημα ἢ ἦν παθῶν σπηδῶν. ὅτι δὲ τινὰ ἦν οἰκημάτων ἢ δυσωδία ἢ ἢ ὀμίχλη καθήπτετο, τινῶν δὲ καθάψασαι ἐκ ἠδύνατο, πολλοὶ εἰσιν ἔργα ποιῶντες καλὰ, πλὴν ὅμως ἐτι ἦν σαρκικῶν παθῶν ἢ ἐπιθυμία τῆς ἔχνοίας αὐτῶ καθήπτεται. ἔ δίκαιον λίαν ὑπάρχει, ἵνα ἢ ὀμίχλη τῆς δυσωδίας ἐκείσε ἐπεισέλθῃ, ἔσπερ ἐτι ἐνταῦθα ἢ τῆς

Fœtor & nebula carnalem concupiscentiam significant.

Matth. 7. 14.

^a Val-cl. *inveni.*
^b Sic MSS. *Editi quid quod pontem quidam & fluvium vidit.*
^c Plur. Norm. *hac putredo.*

^a In Ms. *τέχνη... σκυποτομική. πεὶ δ'.*
^β Ms. *λέγομεν... ἦν οἱ ὀδομημάτων ἦν μὲν ἢ ὀμί.*
^γ Ms. *περάσαι.*

bula fœtoris obsideat, quos hic adhuc carnis fœtor delectat. Unde & eandem delectationem carnis esse beatus Job in fœtore conspiciens, de luxurioso ac lubrico sententiam protulit, dicens: ^a *Dulcedo illius vermes*. Qui autem perfecte cor ab omni delectatione carnis excutiunt, constat nimirum quia eorum habitacula fœtoris nebula non tanguntur. Et notandum quod idem fœtor esse & nebula visa sit: quia nimirum carnalis delectatio mentem quam inficit, obscurat; ut veri luminis claritatem non videat sed unde delectatur inferius, inde caliginem ad superna patiatur.

PETR. Putamusne hoc auctoritate sacri eloquii posse monstrari, ut culpæ carnalium fœtoris pœna puniantur? ^b

^c GREGOR. ^c Potest: nam libro Genes. 19. 24. Genesios attestante didicimus, quia *super Sodomitas Dominus ignem & sulphur pluit*, ut eos & ignis incenderet, & fœtor sulphuris necaret. Quia enim amore illicito corruptibilis carnis exarserant, simul incendio & fœtore perierunt: quatenus in pœna sua cognoscerent, quia æternæ morti fœtoris sui se delectatione tradidissent.

PETR. De his in quibus dubius fui, nihil mihi fateor, quæstionis remansit.

^a Duo Theod. Val-cl. duo Gemet. aliique *Dulcedo illius vermis*. Bessar. *hujus vermis*.

^b Nan. hic habet tit. *De pœna Sodomitum*.

σαρκὸς δυσωδία (α) δέλεγη . ὁθεν ἔχ ὁ μακάριος Ἰὼβ ἔ τῆς σαρκὸς ἠδυπάθειαν δυσωδίαν ὑπάρχειν ὄρων , ἀπεὶ ἔββ πόρναον ἔχ ἀσολίδων τὴν ψῆφον ἐπήγαγε , λέγων ἢ γλυκύτες αὐτῆς , σκώληξ . οἱ δὲ ὄλοκλήρωσ τὴν εἰαυτῆς καρδίαν ἐκ πάσης σαρκικῆς ἠδυπαθείας ἐκκαθάραντες , λίαν φανερώς δεικνύται , ὅτι τῶν πᾶσι οἰκήματι ἢ ὁμίχλη ἔχ ἢ δυσωδία ἐδάμωσ καθάπτεται . ἀλληγορικῶς δὲ τὴν ὁμίχλην ἔ τὴν δυσωδίαν ὑπολαμβάνειν , τὴν σαρκικὴν ἠδυπάθειαν . ἢ τις τὸν λογισμὸν ἔτινος ἐν κατάρχει , θεολοῖ ἔχ σκοτίζει , ἵνα τῷ ἀληθινῷ φωτὸς τὴν λαμπρότητα μὴ θεωρήσῃ , ἀλλ' ὁθεν ἠδυπαθεὶ κάταθεν , ἐν τοῖς αἰῶ ἀμβλυωπίαν ὑπομῶρει .

PETR. Δύναται ἐκ μαρτυρίας γραφικῆς τῆτο λόγου ἀποδείχθῆναι, ὅτι πᾶσι πᾶσιμακατα ἔββ σαρκικῶν τῆ βασάνῃ τῆς δυσωδίας παρεκάζονται;

K E Φ A A. λθ'.

Πεὶ τῆς κείσεως ἔββ Σοδομιτῆς.

ΓΡΗΓΟ- Δ ΤΝΑΤΑΙ· ἀκηκόαμεν γδ ΡΙΟΣ. Δ (β) βίβλος τῆς Γενέσεως μαρτυρίας, ὅτι ἔβρεξε κύσεως εἰς (γ) τὴς Σοδομιτῆς πῦρ καὶ θεῖον, ἵνα τὸ μὲν πῦρ τῆς κατακαύσεως, ἢ δὲ δυσωδία τῆς θεῖας ἀποκτείνῃ. ἐπειδὴ γδ ὀρέξει μὴ αἰνηκίση τῆ φθορᾷ τῆς σαρκὸς ὀξεκαύθησαν, ὁμοίως τῆ εμπνευσμῶ ἔ τῆ δυσωδία ἀπώλοντο· ὅπως ἐν τῆ βασάνῃ αὐτῶν γινώσκονται, ὅτι τῶ αἰωνίῳ θανάτῳ αὐτῆς παρεδώκασιν ἔχ τῆς ἠδυπαθείας αὐτῆς δυσωδίας.

PETR. Πεὶ τῶν ὧν ἐν δειλίᾳ ὑπῆρχον, ὁμολογῶ, ὅτι ἐδὲν ἐν ἐμοὶ ἐκζητήσεως ἐναπέμεπεν.

^c Plures putamus. Mox Gemet sulphuris rem. Bessar. ignem sulphuris.

^a Mf. δέλεγη.

^β Mf. τῆς βίβλος τῆς γενέσεως;

^γ Mf. ἐπὶ τῆς.

CAPUT XXXVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Μ'.

Quod quorundam animæ adhuc in corpore posita, pœnale aliquid de spiritalibus vident: & de Theodoro puero: ac de morte Chrysaorii, & monachi cujusdam Iconii.

Πεεὶ ἦψ̄ θεωροῦσῶν ψυχῶν, ἔτι ἐν τῷ σώματι ὑπαρχουσῶν μέρος τι τῆς κείσεως, ἔ̄ π̄σ̄ Θεοδώρου τῷ παιδός, ἔ̄ π̄σ̄ τῷ θανάτῳ Χρυσαορείς, ἔ̄ τινος μοναχῆ Ἰσώρη.

GREGORIUS. Sciendum quoque est quia nonnunquam animæ adhuc in suis corporibus posita, pœnale aliquid de spiritalibus vident: quod tamen quibusdam ad ædificationem suam, quibusdam vero contingere ad ædificationem audientium solet. Nam is de quo in Homiliis^a coram populo me narraſſe jam memini, inquietus valde, Theodorus nomine, puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magis quam voluntate secutus est. ^b Cui nimirum grave erat si quis ei pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed etiam audire non poterat. Nunquam se ad sanctæ conversationis habitum venire, jurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia quæ nuper hujus urbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, perductus est ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, convenerunt Fratres, ut egressum illius orando protegerent. Jam corpus ejus ab extrema parte fuerat præmortuum, in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem Fratres tanto pro eo cœperunt enixius orare, quanto eum jam videbant sub celeritate discedere. Cum repente cœpit eisdem Fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite, ^c

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. ΔΕΙΔΕΚΤΕ ἄγε τῶτο κατέστη- κεν, ὅτι πολλάνης ἔτι ἐν τοῖς σώμασιν ὑπαρχει αἱ ψυχῆ, βάσανόν τινα ἔσθ' ἦψ̄ τῆς πομπείας πινύματων θεωροῦσιν. αἱ μὲν, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτῶν, αἱ δ' εἰς οἰκοδομὴν ἦψ̄ ἀκούωντων. Θεόδωρος γάρ τις π̄σ̄ ἔ̄ ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἐπὶ παντός τῷ λαῷ διηγῆσασθαι μέμνημαι, πῶς ἀκατάστατος σφόδρα ὑπῆρχεν, ὅστις ἐν τῷ ἐμῷ μοναστηρίῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ, αἰάκη μᾶλλον ἢ ἕρ̄ θελήματι ἠκολούθησεν. ἔτος λίαν ἀπειθῆς ὑπάρχων, εἰάν τις αὐτῷ ὑπὲρ τῆς ἰδίας σωτηρίας ἀγορεύον τι ἔλεγε, ἔχι ποῖσσαι, ἀλλ' ἔδ' ἀκούσαι ἠθέλει. ἐδέποτε ἑαυτὸν ἐν τῷ τῆς ἀγίας διδασκαλίας (α) χήματι ἐλθεῖν ἠθέλει, ἀλλ' ὁμνύων, ὀργιζόμενος, ἔ̄ ἐμπαίζων, ἔτω τὸν βίον αὐτῷ παρήρητο. ἐν δ' τῷ λοιμῷ τῷ (β) θανατικῷ, τῷ νυκτὶ πλείστον μέρος λαῷ ταύτης τῆς πόλεως συωτελέσαντος, καὶ ἔπος ἐν τῷ μηρῷ αὐτῷ κρεατῆς, εἰς θάλαττον ἀπνέχθη. ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ ἐλθόντος αὐτῷ, πάντες οἱ ἀδελφοὶ συνηλθον, ὅπως εὐχόμενοι ὑπὲρ αὐτῷ τὸν Θεὸν ὑξίλευσασθαι ἐν τῇ ὑξόδῳ αὐτῷ διυτίσωνται. τὸ γὰρ σῶμα αὐτῷ ἦδη λοιπὸν ἐκ παντός μέρος νεκρωθῆν ὑπῆρχεν. ἐν μόνῳ δ' τῷ στήθει αὐτῷ ὀλίγη ζωτικὴ θερμὴ καὶ ἀπομείνασα. τούτων δὲ ἐπιμόνωσ ἀπάντες οἱ ἀδελφοὶ ὑπὲρ αὐτῷ νύχοντο, ὅσον αὐτὸν μετὰ σωαδῆς ἐβλεπον πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγόμενοι. αἴφνης δὲ κρᾶζεν ἠρῆατο μεγίστη φωνῇ, καὶ ἦψ̄ παρρησιῶν ἀδελφῶν πᾶς ἀχρᾶς ἐπικόπτεν, λέγων· ἀπόστη ἀπ' ἐμῆ, ἰδὲ τῷ δράκοντι εἰς βρῶσιν ἐδόθη, ὅστις δὲ τὴν ὑμετέραν παρρησιῶν φαγῆν με εἰ δύναται. τὴν γὰρ κεφαλὴν μου λοιπὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῷ κατέπιεν. ὁδοτε εἶν τύπον, ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον με κείνη. ἀλλ' ὅσῳ ἔχει (γ) ποῖσσαι ἐν

^a Quo mirabilis contra Theodorus.

Hom. 19. n. 7. & Hom. 32. n. 16.

^a Duo Carn. Evangelii.
 ^b ius Carn. & ius Theod. cui nimirum:
 ^c ius Theod. quia drac.

^a Mf. συστήματι.
 ^b Mf. τῷ νυκτὶ θανατικῷ πλείστον μέρος.
 ^γ Mf. ποῖσσαι ἐν τῷ στόματι αὐτῷ.

ecce draconi ad devorandum datus sum, qui propter vestram praesentiam devorare me non potest. Caput meum jam in suo ore absorbit: date locum ut me amplius non cruciet, sed faciat quod facturum est. Si ei ad devorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc Fratres coeperunt ei dicere: Quid est quod loqueris, Frater? Signum tibi sanctae crucis imprime. Respondebat ille cum magnis clamoribus, dicens: Volo me signare, sed non possum; quia squamis hujus draconis premor. Cumque hoc Fratres audirent, prostrati in terra cum lacrymis coeperunt pro ereptione illius vehementius orare. Et ecce subito ^a melioratus aeger, coepit cum magnis vocibus clamare, dicens: Gratias Deo, ecce draco qui me ad devorandum accepit, fugit; orationibus vestris expulsum stare non potuit. Pro peccatis meis modo intercedite: quia converti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui sicut jam dictum est, ab extrema corporis parte fuerat praemortuus, reservatus ad vitam, toto corde ad Deum conversus est. Et postquam mutatus mente, diu est flagellis attritus, tunc ejus anima carne soluta est.

a
Orationis
efficacia.

Hom. in E-
vang. 12. 7.
* Cap. 12.

b

At contra Chrysaorius, sicut Probus propinquus illius, cujus * jam superius memoriam feci, narrare consuevit, vir in hoc mundo valde ^b idoneus fuit, sed tantum plenus vitiis, quantum rebus, superbia tumidus, carnis suae voluptatibus subditus, in acquirendis rebus avaritiae facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem pone-

^a Abest melioratus a Germ. Norm. & Carn.

^b Duo Theod. Val. cl. dives.

^a In excusis exstat, υπομένει, vel υπομένει.

ού πάχει ποιήσει. ἐπαύ' αὐτὰς εἰς βρώσιν ἐδίδω, ἥ δὲ τί βραδυτῆτα (α) ὑπομένει; τότε οἱ ἀδελφοὶ ἤρξαντο αὐτὰ λέγειν· τί ἐστὶν ὅπερ (β) λαλεῖς ἀδελφεῖ; τὴν σφραγίδα ποιήσον ἐπὶ σὲ τῶ τιμίῳ ζῶσποϊσ σαυρῶ. ἐκείνος δὲ μετὰ μεγίστης κραυγῆς ἀπεκρένωτο, λέγων· θέλω ἐμαυτὸν σφραγίσαι, ἀλλ' ἐ δύναμαι. ἐν γὰρ τῶ σείλει τῶ δράκοντος τῶτα βαρῆμα. τότε δ' ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ, ἐπὶ τῆς γῆς κείμῃνοι, ἤρξαντο μετὰ δακρύων δὲ τῶ λύτῶσιν αὐτῶ σφοδρότερος εὐχεσθαι· ὁδω-λῆμα ἔν ὁ ἀρρώστος ἤρξατο μεγάλη τῆ φωνῆ κράζειν, ἥ λέγειν· ὀχλαεστία τῶ Θεῷ, ἰδὲ ὁ δράκων ὁ λαβὼν με εἰς βρώσιν ἔφυγε· δὲ γδ ἤν' ὀχλῶν ὑμῶν ἐδιδώχθη, καὶ εἶναι εἰπαῦθα ἐκ ἡδιωθῆ. ἀρτίως ἔν δὲ τῶ ἀμαρτίας με εὐχασθε. ἔτοιμος γδ εἰμι ἐπιστρέφει καὶ τῶ νοσητικῶν ζῶν παντελῶς καταλείψει. ἔπος τοίνυν ὁ ἀνθρώπος, ὅστις κειθὼς ἐρρέθη, ἐκ παντὸς μέρες τῶ σώματος νεκρωθεῖς ὑπῆρχεν, εἰς δ' ζῶν φυλαττόμενος, ὅλη τῆ καρδίᾳ μετέπειτα (γ) πρὸς Θεὸν ἐπίστρεψεν. ἀλλαγῆς τῆ γνώμῃ δὲ τὸ ἰκανῶς αὐτὸν τῆ μάστιγι κατατσιβίωαι, καὶ ἔπως ἡ φυλῆ αὐτῶ ἐκ τῆς σαρκὸς διελύθη. ἐπὶ νεῖτος δὲ (δ) τὸ εἰκνίον,

α

β

γ

δ

Πρόβος γδ, ὅτι τις ἐξ ἀνωτέρα μνήμην πεποιήμα, διηγείτο, ὅτι Χρυσάειος τις ὄνοματι, ὃ τινι καὶ σαφρησιασικῶς ἐπλησίαζεν, αὐτὸν κατὰ τὸν κόσμον τῶτον σφόδρα πεισφαινῆς ὑπῆρχε. ποσῆτοις δ' παύσασιν ἐκόμα, ὅσον τῶ πλάτῃ ὄγκω ἐπλεόναζεν· ὃ ὑπερφανεία φυσικῶμενος, τοῖς τῆς σαρκὸς ὑπὲρ δελήμασιν ὑποποσώμενος, πρὸς τὸ ἐπισωρεῦσαι πλετον σπυδαίως ἀγωνιζόμενος, (ε) τῆ δ' κνηπία ποικίλως ἀγωνι-

ε Mendose in vulgatis καλεῖς.

γ Mf. πρὸς κύειον.

δ Mf. τυνειτῶν.

ε Mf. τῆ δὲ φεδαλία. . . ἐκνησόμενος.

Divitis su-
perbi & vo-
luptatibus
subditi hor-
rendus exi-
tus .

re decrivisset, corporali hunc mole-
stia percussit. Qui ad extremum ve-
niens, eadem hora qua jam de cor-
pore erat exiturus, apertis oculis
vidit tetros & nigerrimos spiritus
coram se assilere, & vehementer
imminere, ut inferni claustra ^a eum
raperent. Cœpit tremere, pallefce-
re, sudare, & magnis vocibus
inducias petere, filiumque suum
nomine Maximum, quem ipse
jam monachus monachum vidi,
nimis & turbatis clamoribus vo-
care, dicens: Maxime, curre:
nunquam tibi mali aliquid feci, in
fide tua me suscipe. Turbatus mox
Maximum adfuit, lugens ac perfstre-
pens familia convenit. Eos autem,
quos ille insistentes sibi graviter to-
lerabat, ipsi malignos spiritus vide-
re non poterant, sed eorum præ-
sentiam, in confusione, & pallore,
ac tremore illius qui trahebatur,
videbant. Pavore autem tetræ eorum
imaginis huc illucque vertebatur in
lectulo: jacebat in sinistro latere,
aspectum eorum ferre non poterat:
vertebatur ad parietem, ibi aderant.
Cumque constrictus nimis relaxari
se jam posse desperaret, cœpit mag-
nis vocibus clamare: Inducias vel
usque mane, inducias vel usque
mane. Sed cum hæc clamaret, in
ipsis vocibus de habitaculo suæ car-
nis evulsus est. De quo nimirum
constat, quia pro nobis ista non pro
se viderit, ut ejus visio nobis pro-
ficiat, quos adhuc divina patientia
longanimiter expectat. Nam illi te-
tros spiritus ante mortem vidisse,
& inducias petiisse quid profuit,
qui easdem inducias quas petiit,
non accepit?

Et monachi
hypocritæ .
b

Est etiam nunc apud nos Atha-
nasia ^b Isauriæ Presbyter, qui in

^a Germ. Norm. Bessar. se raperent.

^b Bec. Big. ius Aud. Lyr. zus Carn.
cum interprete græc. *Lycaonia*. Is est
Athanasia, qui hæresis infumatus cum
sodalibus monachis, absolutus postea fuit.
Vide l. 6. al. 5. Epp. 14. 17. 67. & l. 7.

γωνιζόμενος . ὅθεν ἔψ' ποθέν αὐτῆ κα-
κῶν τέλος ἐπιθῆσαι ὁ νέγιος ὀδύκχίας ,
σωματικῆ ἀρρώστια περιπεσῖν αὐτὸν παρ-
εχώρησεν . ὅστις εἰς τὰ ἔχρατα ἦδ' λοιπὸν
ἐλθὼν , ἐν τῇ ὥρᾳ ἐν ἣ ἔμελλεν ἡ ψυ-
χὴ αὐτῆ ἐν τῷ σώματι ἐκωσάριε-
σθαι , ἀπωγόμενος ἔχων τὰς ὀφθαλμούς ,
φοβερά ἔχ' ἰσοφάθῃ πνύματα ἐνώπιον αὐτῷ
παρεσῶτα ἐθεόσατο , βιαίως αὐτὸν κατεπέ-
γοντο , ὅπως εἰς τὰ τῷ ἁδῆ κλειθρα τῶν
ἀπενέγκωσιν . ἤρξατο ἔν τρέμεν ἔ' ὠλκιάῳ
καὶ ἰδρῶτι περιερέεσθαι , φωνῆ μεγάλη κρα-
ζων , καὶ διωείαν αἰτέμηνος . ἤ ὁ ἑαυτῆ
ὑπὸν ὀνόματι Μάξιμον , ὃν ἐγὼ λοιπὸν μο-
ναχὸς ὑπάρχων , ἔ' αὐτὸν μοναχὸν ὄντα ἐγνώ-
εσσα , τῶν σφοδρῶτῃ ἔχ' πεφυρμένη (α)
κρωγῆ καλῶν , ἔλεγε . Μάξιμε , δράμιε ,
ἐδέ ποτέ σοι κακὸν ἐποίησα . ἐν τῇ πί-
σει σέ με ὑπόδειξαι . ὁ ἔν Μάξιμος τεθο-
ρυβημένος , καὶ κλαίων , ὀδύκχως παρεγένε-
το . σὺ αὐτῷ ὃ καὶ πᾶσα ἡ τῷ οἴκῳ φα-
μιλία , ἀλλὰ τὰ ποιητὰ πνύματα τὰ τῶ-
ν σφοδρῶς κατεπέγοντο , ἐτοί θεαρῆσαι
ἐκ ἡδύνατο . ἤ ὁ παρσίαν αὐτῶν ὑπειῶν
ἔχ' ἡ ἐκείνῳ ἔξομολογήσεως ἔχ' ἡ ὠλκιά-
σεως , ἔχ' τῷ (β) τρέμῃ ἔ' ὑπέμηνεν . ἐκ
ἡ τῷ φόβῳ ἡ ἔξοφῆς αὐτῶν εἰκόνας ἔχ' κα-
κῆσῳ περιεερέπετο , καὶ ἐν τῷ δυνάμει μέ-
ρει ἡ κλίνης κείμηνος , ἤ θείαν αὐτῆς ὑ-
ενέγκαι ἐκ ἡδύνατο . ἐπὶ ἡ τοῖχον πᾶ-
λιν σφερόμηνος , ἐκείσε παρόντας αὐτῆς ἔ-
βλεπεν . ἀπελπίσας ὁ (γ) λοιπὸν τῷ
μὴ δύνασθαι αὐτῷ παρεδίωαι , σεωθεῖς ,
μεγάλῃ τῇ φωνῇ κραζῆν ἤρξατο καὶ ἔως πρῶτῃ
διωείαν , καὶ ἔως πρῶτῃ διωείαν . ταῦτα δὲ λέγων
ἐν ταῖς ἀπὸ φωνῆς , ἐκ ἡ δεισμῶν τῷ σώματος
ἀπελύθη . τῶν δὲ λίαν φανερῶς δείκνυται ,
ἔτι ἔχ' δι' ἑαυτὸν , ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ταῦτα
ἐθεόσατο , ἵνα ἔχ' τῆς ἐκείνῳ θείας ἡμῖν
προκοπῆ γένηται . ἔς ἡ θεία μακροθυμία
ἀνεξιμάκως ἐκδέχεται . τί γὰρ ἐκείνῳ ὠ-
φέλησεν ἡ ἡ φοβερῶν πνύμάτων πρὸ τῷ
θανάτῳ θεία , καὶ τὸ διωείαν αἰτήσασθαι ,
ὑπὲρ αἰτησάμενος , ἐκ ἔλαβεν ;

Ἐσι δὲ ἔ' νυνὶ ἡμῖν πρεσβύτερός τις ,
ὀνόματι Αθανάσιος ἐκ τῆς χώρας Λυκαονίας
γε-

al. 6. ep. 32. al. 29. *Lycaonia* etiam ha-
bent Norm. pro *Isauriæ*. a Ms. φωνῆ.

β Ita Ms. Corrupte in edit. Rom. &
Gustanv. δρόμῳ.

γ Ms. λοιπὸν ἔχ' τὸ μὴ δύνασθαι ἑαυτὸν
ἀφιθῆναι . . . διωείαν αὐτῷ δυνάσθαι ταῦτα .

diebus suis Iconii rem terribilem narrat evenisse. Ibi namque, ut ait, quoddam monasterium ^a Ἰβὺ Γαλατῶν dicitur, in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus: sed sicut ex fine res patuit, longe aliter quam apparebat, fuit. Nam cum jejunare se cum Fratribus demonstraret, occulte manducare consueverat: quod ejus vitium Fratres omnino nesciebant. Sed corporis superveniente molestia, ad vitæ extrema perductus est. Qui cum jam esset in fine, Fratres ad se omnes qui monasterio ^b aderant, congregari fecit. At illi tali, ut putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile se ab eo audire crediderant. Quibus ipse afflictus & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit: Quando me vobiscum credebatis jejunare, occulte comedebam, & ecce nunc ad devorandum draconi traditus sum, qui cauda sua mea genua pedesque colligavit: caput vero suum intra meum os mittens, spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis statim defunctus est, atque ut pœnitendo ^c liberari potuisset, a dracone quem viderat, expectatus non est. Quod nimirum constat, quia ad solam utilitatem audientium viderit, qui eum hostem cui traditus fuerat, & innotuit & non evasit.

PETR. Doceri vellem, si post mortem purgatorius ignis esse credendus est. ^d

^a Nan. *ton Galaton* latino caractere hoc est *Galatarum*. S. M. *tantoloton*.

^b Nan. *inerant*. Mox *compellebaturexire*.

^c Excusi & Bessar. *se liberare*. Post *evasi* cætera desunt in Bessar.

γενόμενος, πόλεως δὲ τῆ Ἰκονίης, ὅστις πρᾶγμα φοβερόν ἐκείσε ἐπὶ αὐτῇ γεγονέναι (α) δεηγείτο, ἔτω λέγων· ἔτι μοναστήριον αὐτῷδι ὑπῆρχε, τῆ Γαλατῖδος λεγόμενον, ἐν ᾧ τις μοναχὸς ἐν μεγίστῃ δξαγωγῇ καὶ (β) σεμνότητος ἡθέσειν ὑπάρχειν εὐμύριζετο. καθὼς δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ τέλει (γ) ἐδηλοποιήθη, μακρὰν ὑπῆρχεν ἕπερ ἐφαινετο. ἑαυτὸν γὰρ σὺ τοῖς ἀδελφοῖς νηστύουσα ἐπέδεικνυεν, κρυφῆ δὲ τῶν ἐσθίων ἐΐωθεν, ὅπερ παντάπασιν οἱ ἀδελφοὶ ἐκ ἐγνώσκον. σωματικῆς δὲ ἀρρώστιας αὐτῷ ἐπελθέσης, ἐν τοῖς ἐχάτοις τῆ ζωῆς ἀπνεύχθη. θεαρησας δὲ ἑαυτὸν τῷ τέλει λοιπὸν προσεγγίζοντα, πάντας τῶς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντας ἀδελφούς συναθροισθῆναι πεποιήκειν. ἐκείνοι δὲ ὡς αὐτῷ τοῖς, ὡς εὐμύριζον, αἰδρὸς τελευτῶντος μέγα τί καὶ ἐπιθυμητὸν ἀκῆσαι προσεδόκων. αὐτὸς ὡς ἐκείνος πενθῶν καὶ τρέμων, καὶ ἐκ τῆ σώματος ὕξελεθρῆν κατεπειγόμενος, ὁποῖα ἐχθρῶ παρεδόθη, ὕξειπῆν σὺν ἔχετο. ἔλεγε δὲ ἕπος· ὅτε μετ' ὑμῶν νηστύουσα με ἐπισθῆτε, κρυφῆ δὲ ὑμῶν ἐγὼ ἡσθίων. ἔτι γὰρ ἰδὲ εἰς βρώσιν τῆ δράκοντος παρεδόθη. ὅστις τῶς πόδας με καὶ τῶ γόναται, τῆ κέρκῃ αὐτῷ συνείδησε, τῶν δὲ κερφαλῶ αὐτῷ ἐνδὸν τῆ σωματός μου βαλὼν, τὸ πνεῦμά μου ἐκπέζων ἀποσῶα. τῶν δὲ ῥηθέντων, αὐθῆως ἀπέθανε, μὴ ὡς δξαγωγῆς ἀπομῆναι· ἵνα δξα μετανόιας ἐκ τῆ δράκοντος ἕπερ ἐθεάσατο, λυθῶσθῆναι δυνατήσῃται. ἐν τῷ δὲ φανερῶς δείκνυται, ὅτι εἰς ἡμετέραν καὶ μόνον Ἰβὺ ἀκόντων ἀφέλειαν τῶτο ἐθεάσατο, ὅστις τὸν πολέμιον, ᾧ παρεδόθη δηλοποιήσας, τῶτον δξαφυγῆν ἐκ ἡδυνήθη.

ΠΕΤΡ. Διδαχθῆναι αὐτῷ, ἐὰν μετὰ θάνατον καθαρτικὸν πῦρ εἶναι πισυτέον ὑπάρχει.

^d Vide præfationem, & Vindicias Grædonici. E. V.

^a Mf. *δηγεῖται*.

^b Mf. καὶ σεμνότητι παρὰ πᾶσιν ὑπάρχειν.

^γ Mf. ἐδηλοποιεῖτο.

CAPUT XXXIX.

Κ Ε Φ Α Λ Α. μά.

An post mortem purgatorius ignis sit.

Ερώτησις εἰ μετὰ θάνατον καθαρτικὸν πῦρ ὑπάρχει .

Johan. 12. 35. **GREGORIUS.** **I**n Evangelio dicit Dominus : *Ambulate dum lucem habetis ; per Prophetam quoque ait : Tempore accepto exaudivi te , & in die salutis adjuvi te .* Quod Paulus Apostolus exponens , dicit : *Ecce nunc tempus acceptabile , ecce nunc dies salutis .* Salomon quoque ait : *Quodcumque poterat manus tua facere , instanter operare : quia nec opus , nec ratio , nec scientia , nec sapientia erit apud inferos , quo tu properas .* David quoque ait : *Quoniam in seculum misericordia ejus .* Ex quibus nimirum sententiis constat , quia qualis hinc quisque egreditur , talis in judicio presentatur . Sed tamen de quibusdam levibus culpis esse ante judicium purgatorius ignis credendus est , pro eo quod Veritas dicit , quia si quis in sancto Spiritu blasphemiam dixerit , neque in hoc seculo remittetur ei , neque in futuro . In qua sententia datur intelligi , quasdam culpas in hoc seculo , quasdam vero in futuro posse laxari . Quod enim de uno negatur , consequens intellectus patet , quia de quibusdam conceditur . Sed tamen , ut praedixi , hoc de parvis minimisque peccatis fieri posse credendum est , sicut est assiduus otiosus sermo , immoderatus risus , vel peccatum curae rei familiaris , quae vix sine culpa vel ab ipsis agitur , qui culpam qualiter declinare debeant sciunt ; aut in non gravibus rebus error ignorantiae : quae cuncta etiam post mortem gravant , si adhuc in hac vita positus minime fuerint re-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Ο** Κείνος ἐν τῇ εὐαγγελίῳ λέγει . πορεύεσθε εἰς οὐ τὸ φῶς ἔχετε . Ἐξ δὲ τῆς προφητῆς λέγει . καρτῆ δεκτῆ ἐπήκουσά σου , ἕν ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι . ὅπερ Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐρμηνεύων , λέγει . ἰδὲ νῦν καιρὸς ὑπέρσευκτος , ἰδὲ νῦν ἡμέρα σωτηρίας . ὁ δὲ Σολομὸν εἶπὼ λέγει . εἴ τι δ' αὐτῷ δύναται ἢ χεῖρ σου ποιῆσαι , ὅση δύναμις σου ἐργάζεσθαι . ἔτι γὰρ ἔργον , ἔτε ἐπιθήσις , ἔτε σοφία ἐν τῇ ἀθῆ ὑπάρχει , ἐν ᾧ σὺ πορεύῃ . ἕν ὁ Δαυὶδ λέγει . ὅτι εἰς πᾶν αἰῶνα τὸ ἔλεος ἡμῶν . ἐν πασῶν ἔν τῶν μαρτυριῶν τάτων φανερῶς δείκνυται , ὅτι οἷος ἐκ τῶν ὑπερῶν ὡς ἐλθὼν ἕκαστος , τοῦτο ἕν ἐν τῇ κείσει ἀδικησέσεται . πλὴν ὅμως περὶ τινῶν ἐλαφροτέρων πταισμάτων καθαρτικὸν εἶναι πῦρ κατὰ τῆς κείσεως πισυτέριον . αὐτὴ γὰρ ἡ ἀλήθεια εἴρηκεν , ὅτι ἐάν τις βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον , ἐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ , ἔτε ἐν τῇ νῦν αἰῶνι , ἔτε ἐν τῇ μέλλοντι . ἐκ ταύτης ἔν τῆς ψήφου νοῦσαι δίδοται , ὅτι τινὰ μὲν πταισμάτε ἐν τῷ τῶν κόσμῳ , τινὰ ἐν τῇ μέλλοντι ὡς ἀποδοῦναι δύναται . ὅπερ γὰρ περὶ ἐνὲς ἀργυρίου ἐν ἔσιν , ἀκόλυθτος ἕν περὶ ἐτέρων νοῦσαι (α) δύναται . πλὴν ὅμως , καθὰς προείπον , τὸ πῦρ περὶ ἐλακίστων ἀμαρτημάτων γίνεσθαι δυνατὸν πισυτέριον ὑπάρχει . οἷον , λόγος ἀργός , γέλωσ ἀτακτός , ἢ ἀμέλεια τῆς φροντίδος τῆς φαιμίδας , ἕ τὸ μὴ ἐπιγνώσκων τὰ τῶν πταισμάτων , καὶ ὅπως αὐτὰ ἀφεκίνοιεν (β) ἀφεκίνοσαν . ταῦτε γὰρ ἅπαντα ἔξ πλάνου ἀγνοίας ἢ δοκῶσι βαρῆα τυγχάνων , ἅπερ μετὰ θάνατον βαρῆα δεικνύονται , ἐὰν τις ἐν τῇ ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ὑπάρχων παραχωρήσῃ αὐτὰ . ἕ ὅπερ ὁ Παῦλος λέγει Χειρὸν εἶναι δεξιῶν . καὶ προειπὼς , ἔφη . ὅστις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τῇ δεξιῶν τῶν λίθων ἀργυροῦν , λίθος τιμίος , ξύλα , καλὰ μέλου , κέρτον , ἐκάστω τὸ ἔργον οἷόν ἐστι τὸ πῦρ

Ignis purgatorius ante judicium credendus .

Quibus rationibus probetur .

a

a S. M. non ignorant .
a M. νοῦσαι δίδονται . πλὴν καθὰς .

c M. ἀφεκίνοσαν .

2. Cor. 3-12.
6. 17.

laxata : Nam cum Paulus dicat ,
Christum esse fundamentum , atque
subjungat : *Si quis superædificaverit
super hoc fundamentum , aurum , ar-
gentum , lapides pretiosos , ligna , fe-
num , stipulam ; uniuscujusque opus
quale sit , ignis probabit : si cujus
opus manserit quod superædificavit ,
mercedem accipiet : si cujus opus ar-
serit , detrimentum patietur ; ipse
autem salvus erit , sic tamen quasi
per ignem .* Quamvis hoc de igne
tribulationis in hac nobis vita ad-
hibito possit intelligi , tamen si quis
hoc de igne futuræ purgationis ac-
cipiat , pensandum sollicitè est , quia
illum per ignem dixit posse salvari ,
non qui super hoc fundamentum ,
ferrum , æs , vel plumbum ædificat ,
id est peccata majora , & idcirco
duriora , atque tunc jam insolubilia ;
sed ligna , fenum , stipulam , id est
peccata minima atque levissima ,
quæ ignis facile consumat . Hoc
tamen sciendum est , quia illic sal-
tem de minimis nihil quisque pur-
gationis obtinebit , nisi bonis hoc
actibus in hac adhuc vita positus ,
ut illic obtineat , promereatur .

πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει . εἴ τις τὸ ἔργον μέ-
νει , ὃ ἐπιδοκίμασεν , μισθὸν λήψεται . εἴ
τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται , ζημιωθήσε-
ται , αὐτὸς δὲ σωθήσεται , ὅπως δὲ ὡς ἄλλο
πυρὸς . τῆτο καὶ περὶ τῶ τῆς θλί-
ψως τῆς ἐν ταύτῃ ἡμῶν τῆ ζωῆ προτε-
θεῖν (α) νοηθεῖν ἂν πλὴν ὅμως εἰάν τις
αὐτὸ ἔχει περὶ τῶ πυρὸς τῆς μελλούσης (β)
καθάρσεως λάβῃ , νηφόντως κατανοῶσαι δεῖ
ὅτι ἐκεῖνον εἶπε ἄλλο πυρὸς δύνασθαι σω-
θῆναι , ἐχὶ τὸν ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῆτον ,
σίδηρον , ἢ χαλκόν , ἢ μόλιβδον οἰκοδομουῦ-
ται , τετέστιν ἀμαρτίας μεγάλας ἢ σκλη-
ρὰς ἢ μὴ θλαλυμένας τότε , ἀλλὰ ξύλα ,
χόρτον , καλάμην , τετέστιν ἐλαφρὰ ἢ ἐ-
λαχίστα ἁμαρτήματα , ἀπερὸ δυνάως τὸ πῦρ
κατέθειν . τῆτο δὲ γνωσθὲν ἔστω , ὅτι ἔτε πέ-
ει ἐλαφρῶν ἢ ἐλαχίστων ἀμαρτιῶν ἐκείσε
τις δυνάως τῶ καταρτισμῶ τυγχάνει , εἰ
μὴ ἄλλο πράξεων ἀγαθῶν ἔτι ἐν ταύτῃ τῆ
ζωῆ ὑπάρχων εἰαυτὸν (γ) ἐκκαθάρει , ἵνα
καίκεσε ἐπιτυχεῖν τῆτε ἀξίωσθῃ .

α

β

γ

α Mf. νοηθεῖναι δύναται , πλὴν εἰάν τις .
β Mf. κείσεως .

γ Mf. ἐκκαθάρει .

CAPUT XL.

Κ Ε Φ Λ Λ. μβ'.

De anima Paschasii Diaconi :

Περί τῆς ψυχῆς Παχασίου Διακόνου .

NAM cum aduc essem juven-
culus, atque in laico habitu
constitutus, narrari a majoribus at-
que scientibus audiui, quod Pascha-
sius hujus Apostolicæ Sedis Diaconus,
cujus apud nos rectissimi & luculenti de sancto Spiritu libri ^a
exstant, miræ sanctitatis vir fuerit,
elemosynarum maxime operibus
vacans, cultor pauperum, & con-
temtor sui. Sed hic in ea conten-
tione, quæ inardescente zelo fide-
lium inter Symmachum atque
Laurentium facta est, ad Pontifi-
catus ordinem Laurentium elegit;
& omnium post unanimitate supe-
ratus, in sua tamen sententia us-
que ad diem sui exitus persistit,
illum amando atque præferendo,
quem Episcoporum judicio præesse
sibi Ecclesia refutavit. Hic itaque
cum temporibus Symmachi Aposto-
licæ Sedis Præfulis esset defunctus,
ejus dalmaticam feretro superposi-
tam dæmoniacus tetigit, ^b statim-
que salvatus est. Post multum ve-
ro temporis Germano Capuano E-
piscopo, cujus * superius memo-
riam feci, medici pro corporis sa-
lute dictaverunt, ut in Angula-
nis thermis lavari debuisset. Qui
ingressus easdem thermas, prædi-
ctum Paschasium Diaconum stantem
& obsequentem in caloribus invenit.
Quo viso vehementer extimuit, &
quid illic tantus vir faceret, inqui-
sivit. Cui ille respondit: Pro nul-
la alia causa in hoc pœnali loco de-
putatus sum, nisi quia in parte
Laurentii contra Symmachum fessi.
Sed quæso te, pro me Domi-
num deprecare: atque in hoc co-

EΤΙ μοι νέαν τὴν ἡλικίαν ἄγον-
τι, ἔν ἐν τῷ ἱερῷ λαϊκῶν ὑπάρχον-
τι κήματι, ὡς τινῶν μεγάλων αἰδρῶν
ἔν ἐν γνώσει ὄντων διηγεμένων ἀκήκοα, ὅτι
Παχασίος τις ὀνόματι διάκονος τῆς τῆ ἀποστο-
λικῆς θρόνος ὑπάρχων, ἔτινος ἔν βίβλοι παρ
ἡμῖν εἰσιν ὀρθόταται ἔν φωτεινῶν περὶ τῶ
ἀγίῳ πνεύματος, αἷν θραυμασίας ἀγνο-
σιῶν ὑπῆρχεν, ἔργους ἐλεημοσιῶν χαλά-
ζων, φροντισῆς ἱερῶν πτωχῶν. ἔπος ἐν τῇ
φιλοεικία τῇ γενομένη διὰ ζῆλον πίστεως
ἐν τῷ λαῷ περὶ τῆς ἐπιλογῆς Συμμάχου
(α) Λαυρεντίου, τὸ, τίς ἔχει πατεριά-
χης προβῆναι, Λαυρεντίου μᾶλλον ἐπελέ-
ξατο. πάντων ἢ ὁμονοσάτων, καὶ Συμμά-
χου χειροτονθέντος, αὐτὸς ἠτήθει, ἕως ἡ-
μέρας ἕξοδος αὐτῶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ψήφῳ εἰ-
σατο, ἐκείνων ἀγαπῶν καὶ προφέρων, ὅν
ἐπίσκοπον αὐτῆς προβιβαδύει ἢ ἐκκλη-
σία ἀπεβάλετο. σωβῆν ἢ τὸ αὐτὸν Πα-
χασίον ἐν τοῖς κήνοις Συμμάχου τῆ ἀπο-
στολικῆς προέδρου τελούσῃ. ἐν δὲ τῇ αὐ-
τῆ κηδείᾳ, τῶ δελματικῆς αὐτῆ τῇ κλήνῃ
ἐπιτεθέντος, διαμοιῶν τις ἀψάμβρος αὐτῆ,
ὡς κήμα ἰάθη. μετὰ πολὺν δὲ κήνον,
Γερμανῶ τῷ τῆς πόλεως Καπύης ἐπισκό-
πῳ, ἔτινος ἀνωτέρω μνείαν πεποιήμην.
πρὸς υἱείαν τῶ σώματος οἱ ἰατροὶ ἐπέτα-
ξαν, ἵνα εἰς τὸ θερμὰ τῶ ἐπινομάζου-
μεθα Ἀγλανῶν ἀτελέθων λύσῃται. κατα-
λαβόντος ἔν αὐτῶ εἰς τὸ αὐτῶ θερμὰ,
τὸ προελθέντα Παχασίον τὸ διάκονον ἐ-
κείσε εὗρεν ἐν τῇ θερμῇ παεισάμβρον, ἔν
καθοπερροῦτα. ὅν θραυσάμβρος, σφόδρα ἐ-
φοβήθη. τί δὲ ὁ τοιαύτος αἷν ἐκείσε ἐποίη-
επεζήτησεν. αὐτῶ ἢ ἀποειθεῖς, εἶπεν. δι
ἐδὲν ἕτερον ἐν τῷ τῷ τόπῳ τῆς κείσεως
ὡείδην, εἰ μὴ (β) δι ὅν εἰς μέρος Λαυ-
ρεντίου σωήνεσα, ἔν κατὰ Συμμάχου ἐγενό-
μεν. ἀλλ' αἰτῶ, ὑπὲρ ἐμῶ τὸ κύειον (γ)
δυσάπισσον, καὶ ἐν τῷ τῷ γνώσει ὅτι εἰση-
κόσῃς, ἐάν ὑποσέφω ἐνθάδε μὴ ὄρης με.
ὁ δὲ τῶ Θεῷ ἀΐθρωπος Γερμανὸς ἐωτῆ εἰς
δῆν-

^a Hos Oudin. tribuit Fausto Rhegiensi, quem refellit Cave. Ex Samm.

^b Editi sanatus.

^a Mf. Λαυρ. τίς ἄρα προβῆναι πατειάρης,

Λαυρέντιον ἐπελέξατο.

β Mf. δι ὅν εἰς.

γ Editi δυσάπισσον.

^a Joh. Diac.
1. 3. c. 59.

* Lib. 2. c.
35. & lib. 4.
cap. 7.

α

β

γ

gnosces quod exauditus sis, si huc rediens me non inveneris. Quae re vir Domini Germanus se in precibus constrinxit, & post paucos dies rediit, sed jam dictum Paschasium in loco eodem minime invenit. Quia enim non malitia, sed ignorantiae errore peccaverat, purgari post mortem a peccato potuit. Quod tamen credendum est, quia ex illa elemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, ut tunc potuisset promereri veniam, cum jam nihil posset operari.

PETR. Quid hoc est, quaeso, quod in his extremis temporibus tam multa de animabus clarescunt, quae ante latuerunt: itaut apertis revelationibus atque ostensionibus venturum seculum inferre se nobis atque aperire videatur?

CAPUT XLI.

Cur in extremis temporibus, tam multa de animabus clarescunt, quae antea latuerunt.

GREGO. **I**Ta est; nam quantum RIUS. praesens seculum propinquat ad finem, tantum futurum seculum ipsa jam quasi propinquitate tangitur, & signis manifestioribus aperitur. Quia enim in hoc seculo cogitationes nostras vicissim minime videmus, in illo autem nostra in alterutrum corda conspicimus, quid hoc seculum nisi noctem, & quid venturum nisi diem dixerim? Sed quemadmodum cum nox finiri, & dies incipit oriri, ante solis ortum simul aliquo modo tenebrae cum luce commixtae sunt, quousque discedentis noctis reliquiae in lucem diei subsequenter perfecte vertantur: ita hujus mundi finis jam cum futuri seculi exordio permixtae

a Prat. & Becc. ipso jam appropinquante.

δέησιν ὑπὲρ αὐτῶ πρὸς κύριον ἐπέτεινε. ἔμετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκέισε ὑποστρέψας, ἢ προλεχθέντα Παχάσιον εἰ τὰ αὐτὰ τόπων ἐδαμῶς εὖρεν. ὅλα δὲ τὸ μὴ ἐκ πονηρίας, ἀλλ' ἐκ πλάνης ἀγνοίας ἡμαρτηκέναι αὐτῷ, ἠδωθήθη ἀπὸ ἀμαρτίας καθαρῶς θύλα. μάλλον δὲ τὸ πεισδύτον ὑπάρχει, ὅτι ὅλα τὸ ἐλεημοσύνης αὐτῷ (α) τέτα ἀπέτυχε, ἔγ τότε τὸ συλαρήσεως ἠξιώθη, ὅτε λοιπὸν ἐδὲν ἐργάσαθαι ἠδύνατο.

ΠΕΤΡ. Τί τὸτο θέλει εἶναι, αἰτῶ σε, ὅτι ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς τέτοις ποσαῦτα πρεεὶ ψυχῶν φανερόνται, ἄπερ πρότερον ἐλαύθανον, ἢ πάντως, ἵνα φανεραῖς ἀποκαλύψαι τὸν μέλλοντα κόσμον ἐπιδεικνύμενον ἡμῖν θεασώμεθα;

Κ Ε Φ Α Λ. μγ.

Ἐρώτησις τίνοι λόγω πολλὰ ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς πρεεὶ ψυχῶν φανερόνται.

ΓΡΗΓΟ- **Ο**ΥΤΩΣ ἐστὶ καθὼς ὑπέλα- ΡΙΟΣ, βες. ὅσον γὰρ τὸ παρόντος κόσμος τὸ τέλος πλησιάζει, τοσαῦτον τὸ μέλλοντος ἢ παρσεία σημεῖοις φανεροῖς ἐπιγνώσκειται. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ τὰς ὁραλογισμὰς ἀλλήλων ἐδαμῶς θεωροῦμεν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι ἅπαντα τὰ ἡμέτερα ἐν ταῖς ἀλλήλων καρδίαις ὁροῦμεν. τί τὸτον τὸν κόσμον καλέσω, εἰ μὴ νύκτα; τί δὲ τὸν μέλλοντα, εἰ μὴ ἡμέραν; καθάπερ γὰρ τῆς νυκτὸς τελευτημένης ἢ ἡμέρα ἀρχεται ἀυγάζειν, πορὸ δὲ τῆς τῆς ἡλίου ἀνατολῆς ἔστω τινὶ τὸ σκοτὸς μετὰ τῆς φωτὸς μεμιγμένον ὑπάρχει, ἕως ἢ παρέλθῃ τὸ τὸ νυκτὸς ἐπίλοιπον, ἔτὸ φῶς τῆς ἐπακαλυψίσεως ἡμέρας ὀλοκλήρως ἐπαέλθῃ. ἔτω τὸ παρόντος κόσμος λοιπὸν τὸ τέλος, τῆ ἀνατολῆ τῆς μέλλοντος συμιγνέν, ἐκ τῆ σκοτεινῶν αὐτῶ πραγμάτων τινὰ τῆ ἔστω πνεύμα-

a Mf. τέτα ἐπέτυχε:

fectur, atque ipsæ reliquiarum ejus tenebræ, quadam jam rerum spiritalium permixtione translucunt. Et quæ illius mundi sunt, multa jam cernimus, sed necdum perfecte cognoscimus: quia quasi in quodam mentis crepusculo hæc velut ante solem videmus.

PETR. Placet quod dicis. Sed de tanto viro Paschasio hoc animum ad quæstionem movet, quod post mortem ad pœnalem locum ductus est, cujus feretri vestis tantum potuit ut malignus spiritus ab obsesso homine fugaretur.

GREGOR. Hac in re magna debet omnipotentis Dei dispensatio, & quam sit multiplex agnoscitur. Cujus judicio actum est, ut idem vir Paschasius & ipse intus ad aliquantum temporis reciperet quod peccasset, & tamen ante humanos oculos mira per corpus suum post mortem faceret, qui ante mortem eis quoque cognoscentibus pia opera fecisset: ut neque hi qui bona ejus viderant, de elemosynarum illius æstimatione fallerentur, neque ipsi sine ultione laxaretur culpa, quam nec esse culpam credidit, & idcirco hanc fletibus non exstinxit.

PETR. Perpendo quæ dicis, verum tamen hac ratione constrictus, non solum quæ intelligo, sed etiam ipsa quæ non intelligo in me, cogor jam peccata formidare. Sed quæso: quia paulo superius sermo de locis pœnalibus inferni versabatur, ubinam esse infernum putamus? super hanc terram, an sub terra esse credendus est?

α Μf. μήποτε.
β Μf. λόγος κενύεται.

ματικῶν συμμίξις ἀελάμπυσιν. ὅθεν λαίπρον ἔ' πολλὰ ἐκ τῶ νόσιμα ἐκείνη κατανοῶμεν, ἐχί δὲ πάντα ὀλοκλήρως γινώσκουμεν, ἀλλὰ καθάπερ ἐν τινι τῶ νοῦς ἀζευγία ταῦτα ὡσπερ πρὸ τῶ ἡλίου ὀρῶμεν.

ΠΕΤΡ. Ἀρέσκει ὁ λέγεις, ἀλλὰ περὶ τῶ ποιῆτε ἀδρός Παχασίε πρὸς ἐκζητησιν τῶ ψυχῆν ἢ ἐρώτησις κινεῖ, ὅτι μετὰ θάνατον εἰς τόπον κείσεως ἀπηνέχθη, ἔτινος τὸ εἶδμα ἐν τῇ κλίτῃ κείμενος, ἔ' τῶ ἀφάμενος ὁ ὑπὸ πονηρῶ πνεύματος κρατῆμενος ἀνθρώπος ὡσαυτὸν ἰάθη.

ΓΡΗΓΟΡ. Ἐν τῶ τῶ ἀφάματι μετὰ τῶ πᾶσι θεῶν οἰκονομία ὁποῖα ἐστὶ ἀεζινώσεται, ἢ τινος τῇ κείσει γέγονεν, ἵνα ὁ αὐτὸς αἰὲρ Παχασίος πρὸς ὀλίγον καιρὸν ἐνδοθεῖν ἀπολάβῃ, δι' ὃν ἡμαρτεν. ἐν δὲ τοῖς τῶ ἀνθρώπων ἐφθαλμοῖς θαύματα εἶ' τῶ σώματος αὐτῶ μετὰ θάνατον γενέσθαι πύδνησεν, ὃν πρὸ θανάτου ἐγίνωσκεν εὐσεβείας ἔργα ποιῆσαι, ἵνα μήτε ἐκείνοι οἱ πᾶ ἀγαθὰ αὐτῶ θεωρήσαντες, περὶ τῶ ἐλεημοσιωῶν αὐτῶ σκανδαλισθῶσι, (α) μήτε τὸ πᾶσι αὐτῶ ἀνὲν ἐκδικήσεως ἀρεθῆ, ὅπερ εἶναι πᾶσιμα ἐκ ἐπίστασεν, ὅθεν ἐδὲ τοῖς δάκρυσι τῶτο ἐσβεσεν.

ΠΕΤΡ. Κατανοῶ ὅπερ λέγεις, ὅθεν τῇ ἀπολογία ταῦτη συζαλῆς, ἢ μόνον ἀπερ ἐπιγινώσκω εἰ ἐμοὶ ἀμαρτήματα, ἀλλὰ ἢ ἀπερ ἀγνοῶ δειλιάσαι ἀιαγνάξομαι. ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ἀνωτέρω περὶ τόπων βασανιστικῶν τῶ ἀδῶ (β) λόγος ἐκινεῖτο, ἀπὸ πῶ τὸν ἀδῶ (γ) ὑπάρχειν λῆ πικρῶν, ἐπάνω αὐτῆς τῆς γῆς, ἢ ὑποκάτω;

γ Μf. ὑπάρχειν ὑποληπτίον, ἐπάτω.

Ubi esse infernus credendus sit.

Ερώτησις πᾶ τὸν ἄδελφον εἶναι πισυότερον.

GREGORIUS. **H**Ac de re temere de-
finire nil audeo.

Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putaverunt: alii vero hunc sub terra esse æstima-
mant. Sed tamen hoc animum pul-
sat: quia si idcirco infernum dicimus
quia inferius jacet, quod terra ad
cælum est, hoc esse infernus debet
ad terram. Unde & fortasse per

ps. 85. 13.

Psalmistam dicit: *Liberasti animam
meam ex inferno inferiori*; ut infer-
nus ^a superior in terra, infernus
vero inferior sub terra esse videat-
ur. Et Johannis vox in æstima-
tione ista concordat, qui cum si-
gnatum septem sigillis librum vidis-
se se diceret, quia nemo inventus
est dignus neque in cælo, neque
in terra, neque subtus terram a-
perire librum, & solvere signacula

Apoc. 5. 4.

ejus, adjunxit: *Et ego flebam mul-
tum*. Quem tamen librum postea
per leonem de tribu Juda dicit a-
periri. Quo videlicet in libro, quid
aliud quam sacra Scriptura signatur?
Quam solus Redemptor noster a-
peruit, qui homo factus, moriendo,
resurgendo, ascendendo, cuncta
mysteria quæ in eo fuerant clau-
sa, patefecit. Et nullus in cælo,
quia neque Angelus: nullus in ter-
ra, quia neque homo vivens in cor-
pore: nullus subtus terram dignus
inventus est, quia neque animæ
corpore exuta aperire nobis præter
Dominum sacri eloquii secreta po-
tuerunt. Cum ergo ad solvendum librum nullus sub terra inventus di-
gnus dicitur, quid obstat non video, ut sub terra infernus esse credatur.

ΓΗΓΡΟ- ΠΕΡΙ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης,
ΡΙΟΣ. **Π**ᾶ δὲν ἀσφαλῶς ἀποφύλα-
σαι τολμῶ. πολλοὶ γὰρ εὖ μίρει τινὶ τῆ
γῆς ἢ ἄδελφον ὑπάρχειν εὐόμισαν. ἕτεροι δὲ
τῆτον ὑποκάτω τῆς γῆς εἶναι ὑπέλαβον.
πλὴν ὅμως τῆτο τὴν ψυχὴν νόττει, ὅτι
εἰ μὴ ἢ ἄδελφον ἔξ τῆτο, (α) λέγομεν ὑ-
ποκάτω κείθαι, ὅτι ἡ γῆ εὖ τὰ ἐραιῶ
εἶσιν, ἅθις ἡ γῆ ἀφίλει νοσθῆσαι, ἔξ τὸ
(β) ὑπὸ τῆ ψαλμοῦ λέγεσθαι. ἐρρῦ-
σω τὴν ψυχὴν με ὅξ ἄδελφον καπαπέτε. (γ)
ὡσε ἄθις ἀνώτερος ἡ γῆ, ἅθις δὲ κατώτα-
τος, ὑπὸ τὴν γῆν ὑποκαπτεῖον. ἡ Ιωάννης δὲ
ταύτη τῆ φωνῆ κατὰ τὸ εἶκὸς σιωπῆσαι, ὅσις
βιβλίον ἐσφραγισμένον ἐπέτε σφραγίσαι θεω-
ρῆσαι ἑαυτὸν λέγει. καὶ ἔδειξ ἄξιὸς ἐρέ-
θῃ, ἔτε εὖ τὰ ἐραιῶ, ἔτε εὖ τῆ γῆ, ἔτε
(δ) ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον,
ἡ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτῆ. καὶ γὰρ ἐθρῶ-
εν πολὺ. ὅπερ βιβλίον μετέπειτα ἔξ τῆ
λίοντος τῆ ἐν φυλῆς Ἰσραὴ λέγει ἀνοῖξθῆσαι.
τί δὲ ἕτερον τὸ βιβλίον σημαίνεται, εἰ
μὴ ἡ θεία γραφή, ἡ (ε) μόνος ὁ λυ-
τρωτῆς ἡμῶν δινοῖξαι, αὐτὸς γὰρ ἀνθρωπος
γενόμενος, ἀποθανὼν ἡ ἀναστὰς ἡ ἀναλη-
φθεῖς, πάντα τὰ μυστήρια τὰ εὖ αὐτῆ κε-
κρυμμένα δινοῖξαι. ὅτι δὲ ἔδειξ εὖ τὰ ἐ-
ραιῶ, τατέσιν ἄγγελος, ἔτε ἐπὶ τῆς γῆς,
τατέσιν ἀνθρωπος ζῶν ἐν σώματι, ἔτε ὑ-
ποκάτω τῆς γῆς ἄξιὸς ἐρέθῃ, τατέσιν αἰψυ-
καὶ αἰ ἐν τῆ σώματος ὀξελθῆσαι, ἀνοῖξαι
ἡμῖν τῆς ἱεραῆς γραφῆς τὰ μυστήρια παρῆξ
κτεῖς. ἐν τὰ (ε) λέγεσθαι ἐν ἔδειξ ὑ-
πὸ τὴν γῆν ἐρέθῃ ἄξιὸς λῦσαι τὸ βιβλίον,
ἔδελ ἀνδιστάμενον θεωρῶ, τῆ τὸν ἄδελφον ὑπὸ
τὴν γῆν ὑπάρχειν πισυότερον.

a

β

γ

δ

ε

ς

^a Germ. & Norm. *superius terra*. Mox
duo Carn. *credatur pro videatur*.

^a Mf. λέγομεν ὑποκάτω.

^β Mf. τὸ ὑπὸ ἡ τῆ ψαλμοῦ λέγεσθαι
ὅτι τὸ ἔδειξ σε μίγα ἐπ' ἐμέ, ἡ ἐρρῦσω τὴν
ψυχῆν.

^γ Mf. ὡσε ἀνώτερος ἡ γῆ, ἅθις δὲ κατώτα.

τὸς ὁ ὑπὸ τὴν γῆν. ἡ Ιωάννης δὲ ταύτην τὴν
φωνῆν κατὰ τὸ.

^δ Vitiōse in Editis, ὑπερκάτω, quod e-
mendamus tum ex textu Græc. Apoc. tum
ex mf. Reg.

^ε Mf. μόνος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

^ς Mf. λέγειν ἔδειξ.

Κ Ε Φ Α Λ Α. μ ε'.

Ερώτησις ἐὰν τιμώρημα τῆς γενένης
πῦρ ἔσιν, ἢ ἕτερον.

PETR. Quæso te, unus esse gehennæ ignis credendus est? An quanta peccatorum diversitas fuerit, tanta quoque æstimanda sunt & ipsa incendia esse præparata?

C A P U T XLIII.

Utrum unus gehennæ ignis sit, an diversi.

GREGO- U Nus quidem est ge-
RIUS. U hennæ ignis, sed
non uno modo omnes cruciat pec-
catores. Uniuscujusque etenim quan-
tum exigit culpa, ^a tanta illic fen-
titur pœna. Nam sicut in hoc mun-
do sub uno sole multi consistunt,
nec tamen ejusdem solis ardorem
^b æqualiter sentiunt, ^b quia alius plus
æstuat, atque alius minus: ita illic
in uno igne non unus est modus
incendii; quia quod hic diversitas
corporum, hoc illic agit diversitas
peccatorum, ut & ignem non dissi-
mitem habeant, & tamen eisdem sin-
gulos dissimiliter exurat.

ΠΕ- Α ΙΤΩ σε, τὸ τῆς γενένης
ΤΡΟΣ. Π ῦρ, ἐν ὑπάρχειν ἁπλῆ πι-
σθέν, ἢ ὅσαι ἔσσι ἀμαρτιῶν αἱ διαφοραὶ,
ποσαῦται ἔσσι τῆ πυρὸς αἱ τιμωραὶ ἔσση-
ται;

ΓΡΗΓ. Τὸ δὲ γενένης πῦρ, ἐν ὑπάρχειν
ἁπλῆ πισθέν. ἔχι δὲ πάντα τὰς ἀμαρτω-
λὸς ἐνὶ τρόπῳ κολάζει. ἕκαστος γὰρ κατὰ
τὸ ἑαυτοῦ πᾶσιμα, ἔτω ἔ τὰς πόνους ἀ-
δάνεται. καθάπερ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν
ὑπὸ τὸν ἕνα ἥλιον πολλοὶ σιωίζονται, ἔκ
ἐπ' ἴσως δὲ τῆς τῆ ἡλίε θερμῆς πάντες ἀδάνου-
ται, ἀλλ' ὁ μὲν πλεῖον (α) καυσῶται, ὁ δὲ ἕλατ-
τον, ἔτω καὶ κείσε ἐπὶ πρὸς ἔκ ἐσιν εἰς ὁ τρό-
πος τῆς καύσεως. ὡπερ γὰρ εἰδάδι ἡ δια-
φορὰ ἔσσι σωμάτων, ἔτως ἐκεῖ ἡ διαφορὰ ἔσσι
ἀμαρτημάτων. ὅθεν καὶ τὸ πῦρ ἔκ αὐόμοιον
ἔχουσιν, ἔκ ἴσως δὲ πάντας αὐτὰς ἐκκαί-
σει.

Κ Ε Φ Α Λ Α. μ ε'.

Ερώτησις ἐὰν πάντοτε κατακαίονται οἱ ἐν
τῇ γενένη τῷ πυρὸς ὀειζόμενοι.

PETR. Numquidnam, quæso te, dicimus eos qui semel illic meriti fuerint, semper arsfuros?

ΠΕ- Τ ΟΥΤΟ αὐτὸ μαθεῖν, τὰς *Vide Appon-*
ΤΡΟΣ. Ἄ παξ ἐν ἐκείνῳ τῷ πρὸς *dic. 9. 15.*
ρίπτομένους διωκεῖς καταφλέγεται ὑπο-
ληπτέον;

^a Gemet. Norm. tantum in ea.
^b Carnot. quia alios.

^a Mf. καίεται.

ΓΡΗΓ-

CAPUT XLIV.

Si semper ardeant qui gehennæ incendii deputantur.

*Vide Mor.
l. 34. nu. 35.*

GREGO- **C**onstat nimis, & in-
RIUS. cunctanter verum
est, quia sicut finis non est ^a gau-
dio bonorum, ita finis non erit tor-
mento malorum. Nam cum Veritas dicat: *Ibunt impii in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam*; quia verum est quod promissit, falsum proculdubio non erit quod minatus est Deus.

PETR. Quid si quis dicat: Idcirco peccantibus æternam pœnam minatus est, ut eos a peccatorum perpetrations compesceret?

GREGOR. Si falsum est quod minatus est ut ab injustitia corrigeret, etiam falsum est pollicitus ut ad justitiam provocaret. Sed quis hoc dicere vel insanus præsumat? Et si minatus est quod non erat impleturus, dum afferere eum misericordem volumus, fallacem (quod dici nefas est) prædicare compellimur.

PETR. Scire velim quomodo justum sit, ut culpa quæ cum fine perpetrata est, sine fine puniatur.

GREGOR. Hoc recte dicetur, si districtus iudex non corda hominum, sed facta pensaret. Iniqui enim ideo cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt. Nam voluissent utique, si potuissent, sine fine vivere, ut potuissent sine fine peccare. Ostendunt enim quia in peccato semper vivere cupiunt, qui nunquam definunt peccare dum vivunt. Ad magnam ergo justitiam iudicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam noluerunt carere peccato.

^a Quidam MSS. *gaudii*. . . *tormenti*;
^a Ms. *υπέχετο πῶς δικαίως ἵνα*.

ΓΡΗΓ. Τὸτο λῆαν σσιώζεται, ἢ πάν-
τάπασιν ἀληθὲς ὑπάρχει. ὡσπερ γὰρ τέλος
τῆς ἱ ἀγαθῶν χαρᾶς ἐκ ἔσιν, ἔτος εὐδὲ
τῆς βασάνς ἔσθ' ἡ πονηρῶν τέλος ἔσται. αὐτῆ
γὰρ ἡ ἀλήθεια εἴρηκε· ἀπελδύσσονται ἔτοι εἰς
κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι αἰς ζωὴν
αἰώνον. Ἐδὴλον ἔν λοιπόν, ὅτι ἀληθὲς ὑπ-
άρχει, ὅπερ ὁ Θεὸς ὑπέχετο, καὶ ψευ-
δοὺς ὑδαμῶς ἔσαι πειρὶ ἂν ἠπέλιπεν.

ΠΕΤΡ. Τί δ' ἔσαι, εἰαὶ τις εἴπῃ, ὅτι
ἔσθ' ἡ τῶτο ὁ Θεὸς ἀμαρτάνουσιν αἰώνιον κόλα-
σιν ἠπέλιπεν, ὡς αὐτὸς ἐκ τῆς ἐργασίας
ἔσθ' ἀμαρτιῶν αἰασεῖλαι;

ΓΡΗΓΟΡ. Εἰαὶ ψεύδης ὑπάρχει ὅπερ
ἠπέλιπεν, ἵνα τὸς ἀμαρτάνοντας διορθώση-
ται, ψεύδης λοιπόν ὑπάρχει ἢ ὅπερ (α)
υπέχετο, ἵνα εἰς δικαιοσύνην προσαγάγη.
τίς δ' τῶτο εἰπῆν πολήσει, εἰ ἔ' τ' κατὰ
φύσιν ἔξέσθ' φρενῶν; εἰ γὰρ ὅπερ ἠπέλι-
πεν ἐκ ἔσιν ἐκπληρῶν, ἐν ὅσῳ θέλομεν
αὐτὸν εὐλεήμονα λέγειν, ψεύδην αὐτὸν κη-
ρύττειν σωωθέμεθα. ὅπερ καὶ εἰπῆν ἐ-
πικίνδυνον ὑσάρχει.

ΠΕΤΡ. Γινῶμαι θέλω πῶς δίκαιόν ἐσιν,
ἵνα τὸ πᾶσιμα τὸ μετὰ τέλος γενόμενον,
αὐτὸ τέλος κολαδῆ;

ΓΡΗΓΟΡ. Εἰαὶ ὁ ἐπίζων κειτὴς ἐκ
τὸς καρδίας ἱ ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰ ἔργα
ἔξήταξεν, τῶτο ὀρθῶς ὑπελάμβανες· ἀλλ'
ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἀδικοὶ μετὰ τέλος ἔζησαν,
ἔσθ' ἡ τῶτο ἢ μετὰ τέλος ἡμαρτον. ἐπεὶ
(β) ἡδὴλον εἶναι δυνατὸν αὐτὸ τέλος
ζῆσαι, ἵνα διωθῶσι ἔ' αὐτὸ τέλος ἀμαρ-
τάνειν. δεικνύσει γὰρ ὅτι ἐν ἀμαρτίας πάν-
ποτε ζῆσαι ἐπιθυμῶσιν, οἵτινες εἰδέποτε
ἐν ὅσῳ ζῶσι τὸ ἀμαρτάνειν ἀφίστανται. με-
γάλη ἔν ἡ δικαιοσύνη τῶ κείνοντος δεικνυ-
ται, ἐν τῶ μὴ ἔσθ' ἀλείπειν τὸ πάνποτε βα-
σανίζεσθαι τὸς ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ μηδέποτε
βιλήσαντας τὸ ἀμαρτάνειν ἔσθ' ἀλείψαι.

ΠΕΤΡ.

^β Ms. ἡδὴλον εἰ ἵν δυνατὸν.

Tertia ob-
jectio.

PETR. Sed nullus justus crudelitate pascitur, & delinquens servus a justo domino idcirco cædi præcipitur, ut a nequitia corrigatur: ad hoc ergo vapulat, ut emendari debeat. Iniqui autem gehennæ ignibus traditi, si ad correctionem non perveniunt, a quo sine semper arde-
bunt?

Disputatur.

GREGOR. Omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatus non pascitur: quia vero justus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur. Sed iniqui omnes æterno supplicio deputati, sua quidem iniquitate puniuntur & tamen ad aliquid ardebunt, scilicet ut justi omnes & in Deo videant gaudia quæ percipiunt, & in illis respiciant supplicia quæ evaserunt, quatenus tanto magis in æternum gratiæ divinæ debitores se esse cognoscant, quanto in æternum mala puniri conspiciunt, quæ ejus adjutorio vicerunt.

Quarta ob-
jectio.

PETR. Et ubi est quod sancti sint, si pro inimicis suis quos tunc ardere viderint, non orabunt, quibus utique dictum est: *Pro inimicis vestris orate?*

Matt. 5. 44.

Responsio.

GREGOR. Pro inimicis suis orant eo tempore quo possunt ad fructuosam pœnitentiam eorum corda b convertere, atque ipsa conversione salvare. Quid enim aliud pro inimicis orandum est, nisi hoc quod Apostolus ait: *Ut det illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem?* Et quomodo pro illis tunc orabunt, qui jam nullatenus possunt c ad justitiæ opera ab iniquitate commutari? Eadem itaque causa est cur non oretur tunc

2. Tim. 2 25.

Cur Sancti
pro reprobis
inortuis non
orent.

C

a Primus Aud. & Laud. quo sine sine semper ard.
b Nan. & alii converti . . . : salvari.
c In Nan. deest ad justitia opera.

ΠΕΤΡ. Αλλ' ἐδὲς δίκαιος τῆ ἀμότητι τρέφεται, ἔ δ' ἄλλος ὃ ἀμαρτῶν ἑδὲ ἀδικίᾳ ἀποθνήσκει, τὰς ἐνεκεν μαζιγωθῆναι κελύεται, ὅπως ἐκ τῆς καχεξίας αὐτῶ διαρθώσεται. οἱ ἀδικοὶ δ' τὰς τῆς γέννης πνεὶ ἀδεδουθέντες, ἐὰν πρὸς διορθωσιν ἐκέρχωνται, ποίῳ τέλει διωκεῖς καταφλέγονται;

ΓΡΗΓΟΡ. Ο παντοδύναμος Θεὸς εὐσπλαγχνὸς ὑπάρχων, τῆ ἡ ἐλεεινῶν βασάνῃ (α) ἔ τρέφεται. δίκαιος ὃ ὢν, ἐκ τῆ ἀδικῶν ἐκδικήσεως εἰς τὸ αἰῶνα ἐκ ἀφίσταται. οἱ δ' ἀδικοὶ πάντες οἱ τῆ αἰωνίῳ βασάνῃ καταδικαζόμενοι, τῆ ἰδίᾳ ἀνομίᾳ ἐπέζονται. τῶν δ' φλεγόμενων, οἱ δίκαιοι πάντες ἐκ τῆ Θεῷ ὄντες, θεωρεῖσιν μὲν ἢ χαρὰν, ἡὺπερ παρ' αὐτῶ λαμβάνουσιν, ἐκ ἐκείνους δ' ἢ βάσανον ἡ ἀπέφυγον. ὡσεὶ ποῦτον μᾶλλον τῆ θεῶ κλείτε λησασῶς εἶναι ἑαυτῶ εἰς τὸ αἰῶνα ἐπιγνώσκονται, ὅσον ἐκείνους κεινομένους ἐκ τοῖς κακοῖς εἰς τὸ αἰῶνα θεωρεῖσιν, ἅπερ αὐτοὶ ἐκ τῆς τῆ Θεῶ βοηθείας εἰπήσαν.

ΠΕΤΡ. Καὶ πῶ θήσομεν τὸ ἀγίως αὐτῶς ὑπάρχειν, ἐὰν ὑπὲρ τῶ ἐχθρῶν αὐτῶν ἐκέρχωνται, ἔς πότε κεινομένης θεωρεῖσιν, εἰς ἔρρέθη (β) εὐξασθε ὑπὲρ τῶ ἐχθρῶν ὑμῶν;

ΓΡΗΓ. Εὐχονται μὲν ὑπὲρ τῶ ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐκ ἐκείνῃ δ' τῶ κερῶ ἐκ τῆ δύναται εἰς τὴν τῆς μετνοίας καρποφορίαν τῆ καρδίαν αὐτῶ ἐπιστρέφει, ἔς ἑαυτῆς τῆς ἐπιστροφῆς σῶσαι. τί γὰ καὶ ἐστὶ ἕτερον ὑπὲρ τῶ ἐχθρῶν προσεύξασθαι, εἰ μὴ τῶτο, ὅπερ ὁ ἀπόστολος λέγει. ἵνα δὴ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ἔ ἀναήψασιν ἐκ τῆς τῆ θεβόλε παγίδος, ἐξωρημένοι ὑπ' αὐτῶ εἰς τὸ ἐκείνους θέλημα; πῶς δ' ὑπὲρ αὐτῶν πότε προσεύξονται, ὅτε λοιπὸν ἐδαμῶς δύναται ἐκ τῶν τῶ (γ) αἰορίας ἔργων πρὸς δικαιοσύνην αὐτῶ ἐπιστρέφει. ὅμοιον δ' τῶτο ὑπάρχει τὸ ὑπὲρ ἀιδράσων τῶν τῶ αἰωνίῳ πνεὶ κατακλειθέντων πότε προσεύξασθαι, οἱ-

a Mf. ἔ τρέφεται.
b Mf. εὐχασθαι.
γ Mf. τῶς ἀμαρτίας.

pro hominibus igni æterno damnatis, quæ nunc etiam causa est ut non oretur pro diabolo angelisque ejus æterno supplicio deputatis. Quæ nunc etiam causa est ut non orent sancti homines pro hominibus infidelibus impiisque defunctis, nisi quia ^a pro eis utique quos æterno deputatos supplicio jam noverunt, ante illum judicis justis conspectum orationis suæ meritum cassari refugiunt. Quod si nunc quoque viventes justis mortuis & damnatis injustis minime compatiuntur, quando adhuc aliquid judicabile de sua carne sese perpeti etiam ipsi noverunt; quanto districtius tunc iniquorum tormenta respiciunt, quando ab omni vitio corruptionis exuti, ipsi jam justitiæ vicinior atque arctius inhærebunt? Sic quippe eorum mentes per hoc quod justissimo judicis inhærent, ^b vis districtiōnis absorbet, ut omnino eis non libeat quidquid ab illius æternæ regulæ subtilitate discordat.

PETR. Non est jam quod responderi debeat apertæ rationi. Sed hæc nunc quæstio mentem movet, quomodo anima immortalis dicitur, dum constet quod in perpetuo igne ^c moriatur?

^a Duo Carn. & Norm. De eis. Primus Carn. Nisi quia eos utique, quos æterno suppl. deputatos jam noverunt causa refugiunt.

^b Nan. Jus.

^c Becc. cruciatur.

ον νῦν τὸ ὑπὲρ τῆ ἀσεβείας ἢ τῶν ἀγγέλων αὐτῶ προσδύχεται, πᾶν τῆ αἰωνίῳ βασάνῳ ὑπειθέτων. ὅθεν ἐδὲ ἐν τῇ νῦν αἰῶνι οἱ ἅγιοι ἄνδρες ὑπὲρ ἀδελφῶν ἀπίστων ἢ (α) ἀσεβῶν προσδύχονται, ἕσπερ τῆ αἰωνίῳ βασάνῳ ὑπειθέτω ἔγνωσαν, ἀποφύγοντες ἵνα μὴ τὸ τῆς δόξης αὐτῶν ἀξίωμα ἐνώπιον (β) τῆ Θεοῦ ὑπεδουλώθῃ. ἐὰν ἔν οἱ ζῶντες τῶν δίκαιον τῶν τελευτησάντων ἀδίκων ἐδαμῶς συμπαθεῖσι, καίτοι ἀκμῶν βάσανόν τινα ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῶν ὑπομείναι αὐτοὺς μὴ γνώσαντες, πόσω μᾶλλον ὅταν τὸ βάσανον ἢ ἀνόμων θεαρῶσιν εἰς πέρας ἐλθεῖσιν, ἔταν ἔν αὐτοὶ εἰς πάντες πάθεις φθορᾶς λοιπὸν ὑπελθόντες, τῇ δικαιοσύνῃ προσκολληθήσονται; ἔτω πίνω τῷ θελήματι τῆς ὑπεπίσεως τῆ δικαίης κειτῶ (γ) ἢ ἢ λογισμῶν προσκολληθέντες, ἐδὲν πάντας πολὺν δυσωπῶσιν, ὅπερ τῆ ἐνδον αὐτῶ ἀκραιβιάτη βελῆ εἰ (δ) συνάδει.

ΠΕΤΡ. Οὐκ ἔστι λοιπὸν ὅπερ δοτοκει-
θάται (ε) δύναμι, ἀνεργμῆτης σαφῶς
τῆς λόπολογίας. ἀλλὰ νῦν αὐτῆ ἡ ζήτησις
τὸν νοῦν κινεῖ, πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος λέ-
γεται, ὡσπερ καὶ ἔστιν, ἐν ᾧ αἰωνίῳ πυ-
εἰ δὲ πρὸς τὴν;

α Mf. ἢ ἀσεβῶν τελευτησάντων.

β Mf. τῆ δικαίης κειτῶ.

γ Mf. δὲ τὸν λογισμῶν.

δ Mf. συνάδη.

ε Mf. δύναιται.

CAPUT XLV.

Κ Ε Φ Α Λ Α. μζ'.

Quomodo anima immortalis dicitur, si constat quod mortis damnatione puniatur.

Ερώτησις πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος λεγομένη ὡς γέγραπται, τῇ τῷ θανάτῳ κείσεται ὑποβάλλεται.

GREGORIUS. **Q**uia duobus modis vita dicitur, duobus etiam modis mors debet intelligi. Aliud namque est quod in Deo vivimus, aliud vero quod in hoc quod conditi vel creati sumus; ^a id est, aliud beate vivere, atque aliud essentialiter. Anima itaque & mortalis esse intelligitur, & immortalis. Mortalis quippe, quia beate vivere amittit: immortalis autem, quia essentialiter vivere nunquam definit, & naturæ suæ vitam perdere non valet, nec cum in perpetua fuerit mortē damnata. Illic enim posita ^b beata esse perdit, & esse non perdit. Quae ex re cogitur semper, ut & mortem sine morte, & defectum sine defectu, & finem sine fine patiat: quatenus ei mors immortalis sit, & defectus indeficiens, & finis infinitus.

PETR. Quis hanc tam inexplicabilem damnationis sententiam, cujuslibet sit operis, ad exitum veniens non pertimescat, quando etsi jam novit quod egit, adhuc tamen facta illius quam subtiliter judicentur, ignorat?

^c Pleriq. Norm. *item aliud est.*

^d Alii *beate*, alii *beata*. Mox Becc. *colligitur semper.*

ΓΡΗΓΟΡΕΙΩΣ. **Ε**ΡΗΙΔΗ εἰ δυσὶ τρόποις ἢ ΡΙΟΣ. Ζωὴ λέγεται, εἰ δυσὶ τρόποις ἢ ὁ θάνατος ὑφέλει νοσηθῆναι. ἕτερον ἔν ἐστιν ὅπερ εἰ θεῷ ζῶμεν, ἢ ἕτερον εἰ τῷ ὅπερ ἐκτίθημεν ἔγεγοναμεν. ταῦτις ἕτερον ἐστὶ μακαρίως ζῆσαι, ἢ ἕτερον ἐσιωπῆσαι. ἢ ψυχὴ ἔν ἢ θνητῇ ὑπέρχειν νοεῖται, ἢ ἀθάνατος. θνητῇ ἔν, ὅτι (α) μακαρίως ζῆσαι ὑποβάλλεται, ἀθάνατος δ', ὅτι πνευματικῶς ζῶσα ἐδέποτε ἀφίσταται. τῆς δ' φύσεως αὐτῆς τὴν ζωὴν ἀπολέσαι ἢ δύναται, ἐδὲ ὅταν εἰ κατακείσεται εἰς τὸ αἰώνιον γένηται θάνατον. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπάρχουσα, τὸ μακαρία εἶναι ἀπολεῖ, τὸ δὲ εἶναι αὐτῇ, ἐκ ἀπολεῖ. ὅτι ἔν ἀργαμάτων σωίζεται, ὅτι καὶ θάνατον αἰδῶ θανάτῳ, καὶ ἐκλειψῆσθαι αὐτὴν ἐκλείψουσα, ἔτι τέλος ἀνδύτελος ὑπομένει. ἵνα ἢ ὁ θάνατος ἀθάνατος αὐτῇ γένηται, ἔτι ἢ ἐκλείψουσα μὴ ἐκλείψουσα, ἔτι τέλος ἀτελεύτητον.

ΠΕΤΡ. Τίς τὴν ποσῶν ἀπλήρωτον τῆς κατακείσεως ψῆφον, οἷς δ' αὖ ἔργα ὑπάρχει, πρὸς τὴν ἔξοδον ἐρχόμενος ἢ φοβηθήσεται, ὅτε λοιπὸν ἔτι τὸ τί ἔπραξε (β) ἐπιγνώσκειται, πῶς δὲ μέλλουσι τὰ ἔργα αὐτῶ μετὰ ἀκείβειας κείνεται, ἀγνοῖ;

^α Μf. μακαρίως εἶναι;

^β Μf. ἐπιγνώσκειται.

CAPUT XLVI.

Κ Ε Φ Α Λ. μη.

De quodam sancto viro qui ad mortem veniens expavit.

Solus quan-
doque pavor
animas in
exitu pur-
gat.

GREGO- UT asseris ita est,
RIUS. U Petre. Sed plerum-
que de culpis minimis ipse solus
pavor egredientes iustorum animas
purgat, sicut narrari de quodam
sancto viro mecum frequenter au-
disti. Qui ad mortem veniens ve-
hementer timuit, sed post mortem
discipulis in stola alba apparuit, &
quam præclare sit susceptus indica-
vit.

CAPUT XLVII.

Κ Ε Φ Α Λ. μθ.

*Quod quidam ne in morte timeant,
revelatione roborantur: & de
Antonio, & Merulo, & Johan-
ne monachis.*

Nonnunquam vero omnipotens
Deus trepidantium mentes
quibusdam prius revelationibus ro-
borat, ut in morte minime perti-
mescant. Nam quidam mecum in
monasterio Frater, Antonius nomine,
vivebat, qui multis quotidianisque
lacrymis ad gaudia patriæ cœlestis
anhelabat. Cumque studiosissime, &
cum magno fervore desiderii sacra
eloquia meditaretur, non in eis ver-
ba scientiæ, sed fletum compun-
ctionis inquirebat: quatenus per hæc
excitata mens ejus inardesceret, &
ima deferens, ad regionem cœlestis
patriæ per contemplationem vola-
ret. Huic per visionem nocturnam
dictum est: Paratus esto, ^a & quia
Dominus jussit, migra. Cumque
ille non habere se sumtus ad mi-
grandum diceret, responsum pro-

^a Editi omittunt &. habentque migrare
se.

^α Ms. τινος αγίου ανδρος.

^β Ms. διαγων.

Πεεὶ τινος αγίου φοβηθέντος τὸν θάνατον.

ΓΡΗΓΟ- ΟΥΤΩΣ ἐστὶ καθὼς εἶρηκας,
ΡΙΟΣ. Ὅμως, Πέτρε, πεεὶ πται-
σμάτων ἐλαφροτέρων τοῖς ἱεῖς διημιῶν ὕπερλο-
μείνας ψυχαῖς αὐτὸς ἕξ μόνος ὁ φόβος κα-
θαίρει, καθὼς παρά (α) τινος ἀκήκοα.
ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐν τῇ θανάτῳ ἐλθὼν, σφό-
δρα ἐφοβήθη. μετὰ δὲ θάνατον τοῖς ἑαυτοῦ
μαθηταῖς ἐν σοφῇ λαοκῆ φανείς, ἐν ποίῳ
λαμπρότητι ὑπῆρχεν ἐμάνυσε.

α

Ερώτησις πῶς τινες μὴ φοβέσθαι τὸν θά-
νατον δι' ἀποκαλύψεως ἐπισπεύζονται,
ἕξ πεεὶ Ἀντωνίου ἕξ Μερέλλου
ἕξ μοναχῶν.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ δὲ ἕξ πρὸ τῆς τελειότητος ὁ
παντοδύναμος Θεός, τινῶν δειλιῶντων
τῶν δολογισμῶν ἀποκαλύψει τισιν ἐπι-
σπεύζει, ἵνα ἐν τῇ θανάτῳ ἐρχόμενοι,
μηδὲν φοβηθῶσιν. Ἀδελφός γάρ τις μετ'
ἐμῆ ἐν τῇ μοναστείῳ (β) ὑπάρχων,
ὀνόματι Ἀντώνιος, ἐν καθημερινῷ πένθει ἕξ
δάκρυσιν ἀδελφείῳσις ἠγωνίζετο πεεὶ τῶ
ἐπιτυχῆν αὐτὸν τῆς χάριτος τῆς ἐν τῇ ἐπε-
ρανίῳ πατείδι (γ) ἐπιχειμένης, μετὰ
πολλῶ πρόθε ἕξ ἐπιμονῆς πᾶ ἱερά μελετῶν
λόγια, ἕξι γνώσις ῥήματα ἐν αὐτοῖς ἐπι-
ζητῶν, ἀλλὰ (δ) κλαυθμῶ ἕξ κατανύ-
ξεως, ὅπως δὲ τῶν ὀλογισμῶν αὐτῶ ἀνα-
νήψας, πᾶ ἐπίγεια καταλιπὼν, ἐν (ε)
τῇ ἐπερανίῳ πατείδι δὲ θεωρίας μετάρ-
σιος γένηται. τέτῳ ἔν δὲ νυκτερινῆς ὀπτα-
σίας ἐρρέθη· ἔτοιμος γυνεῦ. ὁ γὰρ κύριος
ἐκέλευεν ἵνα μετάρης. ἐκείνου δὲ εἰρηκότος
μὴ ἔχεν ἐν ἐπίμῳ πᾶ δέοντα πρὸς μετάρ-
ρι αὐτὸν, παρὰ τοῦ ἀπολογίας ἠέκασε πρὸς
αὐτὸν λεγέσης· εἰὰ πεεὶ ἱεῖς ἀμαρτιῶν σέ

β

γ

δ

ε

εἶπεν

γ Ms. ἀποκειμένης.

δ Ms. κλαυθμὸν κατανύξεως.

ε Ms. τῇ ἐπερανίῳ πατείδος θεωρίας.

tinus audivit, dicens: Si de peccatis tuis agitur, dimissa sunt. Quod cum semel audisset, & magno adhuc metu trepidaret, nocte quoque alia eisdem verbis est admonitus. Tunc post quinque dies febre correptus, cunctis Fratribus orantibus flentibusque defunctus est.

a Alius etiam Frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, a vehementer lacrymis atque orationibus intentus: psalmodia vero ex ore illius pene nullo tempore cessare confueverat, excepto cum aut alimentum corpori, aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, quod ex albis floribus corona de caelo in caput illius descende-
b bat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulcrum dum Petrus, b qui nunc monasterio praest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, ut asserit de eodem sepulcro illius fragrantia suavitatis emanavit, ac si illic florum omnium fuissent odoramaenta congregata. Qua ex re manifeste patuit quam verum fuit quod per nocturnam visionem vidit.

c In eodem quoque monasterio alius quidam Johannes dictus est, magnae indolis adolescens, c qui aetatem suam intellectu & humilitate, dulcedine & gravitate transibat. Huic aegrotanti atque ad extremum deducto, per nocturnam visionem quidam senex apparuit, & hunc virga tetigit, eique dixit: Surge, ex hac enim molestia modo minime morieris, sed paratus esto, quia longum tempus hic facturus non eris. Qui dum jam esset a medicis desperatus, repente sanatus est, atque convaleuit.

a Vulgati contra MSS. atque elcemofynis.

b Big. huic. Quae lectio favet sententiae de elucubratis in monasterio dialogis, contra de Castro. E. V.

c zus Germ. qui ultra aetatem transibat. zus et superabat. In Regio qui per ... transibat. Editi transigebat.

ἔσιν ὅπερ λέγεις, σωεχωρήθησαν σοι. τὸ δὲ ἀπαξ ἀπέσας, ἐν μεγάλῳ φόβῳ ἔχ (α) δειλία ἔτι ὑπῆρχεν. ἐν δὲ ἑτέρῃ νυκτὶ πάλιν τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἐλθηματίσθη. μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας πυρετῶν συχεθεῖς, πάντων ἑξ' ἀδελφῶν κλειούτων ἐδωχομέταν πρὸς κύειον ἐξεδήμοσεν.

Ἐτέρος δὲ ἀδελφὸς ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ Μέρυλλος λεγόμενος, σφοδρῶταίς δάκρυσι ἔχ τῇ ἐλημοσυνῇ φοροσεκαρτέρει. ἡ δὲ ψαλμοδία ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐν ἔδει κερῶν (β) διαλίμωσεν, παρὲξ τῆς ἄρας τῆ μεταλαβεῖν αὐτὸν φοφῆς, ἐδωχοπαύσασιν ἐν τῷ ὑπὸ τὸ σῶμα. τῷ δὲ νυκτερινῆς ὄπτασις ἐφαίνε, ὅτι ἐκ λευκῶν ἀθῆων σέφανος ἀπ' ἐρανῶ ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ καθήρχετο. ὅστις ὄφθας τῇ τῷ σώματι (γ) ἀρρώστια καταχεθεῖς, μετὰ πολλῆς ἀμειμνίας, ἔχ ψυχῆς ἰλαρότητος ἐτελεύτησεν. μετὰ δὲ ἑξὸν δὲκατέσσαρας, πλησίον τῷ μνήματι ἐν ᾧ ἐτάφη, Πέτρος ὁ νυνὶ τῆς αὐτῆς μονῆς προεσῶς, μνήμα ἰωταῖ (δ) ποιῆσαι ἠθέλησεν. κάμνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκέσεν, καθὼς λέγει, τσαύση ὄσφρησις δωδίας ἐκ τῷ μνήματι αἰῆλθεν, ὡς ὅτι παιτοῖων αἰθῶν ἐκέσεν σωνυγμένων ἡ ὄσφρησις ἀπεπέμφθη. ἔξ ἔπραγματος φανερόν καθίσταται, ὅτι ἀληθῆς ὑπῆρχεν ὅπερ ἔχ τῆς ὄπτασις τῆς νυκτερινῆς ἐθεάσατο.

Ἐτέρος δὲ ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ Ἰωάννης λεγόμενος, νέαν ἀγων τῷ ἡλικίαν ἐν πολλῇ γνώσει ἔχ γλυκύτητι ταπεινώσεως (ε) ἐμεγαλοπύον ἀσκήσεως ὑπῆρχεν, ὡς ἐπερβαίνειν τῆς ἀγίας (ς) τὴν ἡραν αὐτοῦ. τότε ἀσθενήσας, ἔχ ἐν τοῖς ἐξάτοις ἐλθόντος, δὲ νυκτερινῆς ὄπτασις, γέρον τὶς ὄφθην ῥάβδον κατέχεον, ἔχ τῶν τῇ ῥάβδῳ ἐνυξεν, λέγων. ἀνάστα, ἐκ τούτης γδ τῆς ἀσθενείας ἀρτίως ἐκ ἀποθήσεως, ἔτοιμος δὲ γενῆ, (ζ) ἐπεὶ ἑξόνον ἐπίμκον ἐνθάδε ποιῆσαι ἐκ ἔχεις. ἐν ᾧ δὲ λοιπὸν ὄφθ' ἑξ' ἰατρῶν ἀπελπισθεῖς ὑπῆρχε, ὄφθαλμῶν ὑγίανεν, καὶ τῷ ὄπτασιαν

α Mf. δειλία γέγονεν.

β Mf. ἐξέλειπε.

γ Mf. ἀσθενεία.

δ Mf. ποιῆσαι δελίσις, κάμνοντος.

ε Mf. ἔχ πόνῳ ἀσκήσεως.

ς Mf. τὴν κείραν.

ζ Mf. ἐπειδὴ χρόνον.

Rem quam viderat; narravit: seque per biennium in Dei servitio, sicut prædixi, ultra ætatis suæ annos exhibuit. Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in ejusdem monasterii cœmeterio a nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem cœmeterio exeuntibus idem Johannes, sicut postmodum pallens & tremens indicavit, illic nobis discedentibus inventus, ab eodem fratre qui mortuus fuerat, de sepulcro vocatus est. Quod mox etiam subsequens finis edocuit. Nam post dies decem invasus febribus, carne solutus est.

PETR. Doceri velim, si hoc quod per nocturnas visione ostenditur, debeat observari.

C A P U T XLVIII.

An observanda sint somnia, & quot sint modi somniorum.

GREGORIUS. **I**N hoc, Petre, scientiam dum est, quia sex modis tangunt animum imagines somniorum. Aliquando namque somnia ventris plenitudine vel inanitate, aliquando vero illusionem, aliquando cogitatione simul & illusionem, aliquando revelationem, aliquando autem cogitatione simul & revelationem generantur. Sed duo ^a quæ prima diximus, omnes experimento cognoscimus: subjuncta autem quatuor, in sacræ Scripturæ paginis invenimus. Somnia etenim, nisi plerumque ab occulto hoste per illusionem fierent, nequaquam hoc vir sapiens indicaret, dicens: *Multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis.* Vel certe, *Non augurabimini, nec observabitis*

Somniorum sex modi & causæ.

Eccle. 34. 7.

Levit. 19. 26.

^a Edit. primo.

^a Ms. ὀφέλιγ.

^β Ms. γέγωντο, ποτὲ δὲ δι' ἀποκαλύψεως. ποτὲ δὲ πάλιν διὰ τῶν λογισμῶν ὁμῶς ἔχ' ἀποκαλ. ἔχ' τὰ μὲν.

Tom. VI.

σίαν ἢν ἐθεάσατο, διηγήσατο. εαυτὸν δὲ εἰς τὴν τῆ Θεῆ δουλείαν, καθὼς προῤῥιπον, ὑπὲρ ἧ κῆραν αὐτῆ ἀγωνιζόμενος μέλρι δύο ἐπὶν σωέσφιγξεν. πρόδὲ τῆς τελετίας ταύτης, ἑτέρου τινος ἀδελφῆ τελουτίσαντος, ἔχ' εὐ τοῦ κοιμητηρίου τῆ αὐτῆ μοναστηρίου παρ' ἡμῶν ταφέντος, πάντων ἡμῶν ἐκείθεν ὄξελ-θόντων, ὁ αὐτὸς Ιωάννης, καθὼς ἐν ὑσέρω ἀλλοθροῶν ἔξ' ἔμῶν διηγήσατο, ὡδὲ τῆ ὑποθανόντος ἀδελφῆ ἐκ τῆ μνήματος ἐκλήθη. ὄνπερ λοιπὸν ὀδῆσως ἐπακολοθησαυτα τὸ τέλος ἔδειξε. μεθ' ἡμέρας γδ δέκα, πυρετῶ κατασχεθείς, ἔξ' δεσμῶν τῆ σώματος ἀπελύθη.

PETR. Διδαχθῆναι θέλω, εἰὰν τῶτο ὅ ὕπερ ὄξ' τῆς νυκτερινῆς ὀρόσεως δέκνυται, δ. xi. ὡδὲ φυλάττεσθαι (α) ὀφέλιγ.

Vid. App. a

K E Φ Α Λ. ν.

Ερωτήσεις εἰὰν ἔξ' ὡδὲ φυλάττεσθαι τὸ ὀνείρατα, ἔχ' ἐκποίων τρόπων γίνονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. **Γ**ΝΩΣΤΟΝ, Πέτρε, ὑπάρχει, ὅτι κατὰ ἑξ ἑσῶν ἀπὸνται τῆ ψυχῆ αἱ ἔξ' ἐνυπνίων εἰκόνες. ποτὲ μὲν γδ τῆς κοιλίας πληρωμένης καὶ ἀδυνατήσης τὰ ἐνύπνια (β) γεννῶνται, ποτὲ δὲ δι' ἐμπαιγμῶ, ποτὲ δὲ πάλιν ὄξ' ἔξ' λογισμῶν ὁμῶς (γ) ἀποκαλύψεως. ἔ' τὰ μὲν δύο, ἄπειρ πρότερον εἴπομεν, πάντες ὄξ' πείρας γινώσκομεν ὑπερεῦχθαι ἡμῖν. τὰ δὲ τέσσαρα, ἐν τῶν δέλιτοις τῆς θείας γραφῆς (γ) διεείσομεθ. τὰ γδ ἐνύπνια εἰ μὴ ἐν ἀσφαλείᾳ ὡδὲ τῆ κρυπτῆ ἐχθρῆ ἐγίνοντο, (δ) ἔδαμῶς ἀνὴρ σοφὸς τῶτο ἐσήμαινε, λέγων· ὅτι πολλὰς τὰ ἐνύπνια πλανηθῆναι (ε) πεποιήκαν, ἔ' ἀπώλοντο, ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς. ὡσαύτως· μηδὲ μαντεύεσθαι, μηδὲ ὡδὲ φυλάττειν ἐνύπνια. οἷς λόγοις πρόδηλον τίνος εἰσὶ (ε) διὰ μαρτυρίας δέκνυται, ἂ τῶν μαντείαις συζδγνύονται. ἔ' πάλιν εἰ μὴ ποτὲ ὄξ' τῶν ὄξ' λογισμῶν ὁμῶς (ε) ἐμπαιγμῶ προήρχο-

β

γ

δ

ε

ς

^γ Ms. ἐνεύσκοιται.

^δ Ms. ἐκ ἂν τις ἀνὴρ σοφὸς, quidam vir sapiens.

^ε Ms. πεποιήκασι.

^ς Fortasse, διαμαρτυρίας una voce.

somnia. Quibus profecto verbis cuius sint detestationis ostenditur, quæ auguriis conjunguntur. Rursum nisi aliquando ex cogitatione simul & illusione procederent, vir sapiens minime dixisset: *Multas curas sequuntur somnia*. Et nisi aliquando somnia ex mysterio revelationis orirentur, nec Joseph præferendum se fratribus somnio videret; nec sponsum Mariæ, ut ablato puero in Ægyptum fugeret, per somnium Angelus admoneret. Rursum nisi aliquando ex cogitatione simul & revelatione procederent, nequaquam Daniel propheta, Nabuchodonosor visionem differens, a radice cogitationis incoasset, dicens: *Tu rex cœpisti cogitare in stratu tuo, quid esset futurum post hæc: & qui revelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt*. Et paulo post: *Videbas, & ecce quasi statua una grandis, statua illa magna, & statura sublimis stabat contra te, &c.* Daniel itaque dum somnium & implendum ^a reverenter insinuat, & ex qua ortum sit cogitatione manifestat; patenter ostenditur, quia hoc plerumque ex cogitatione simul & revelatione generetur. Sed nimirum cum somnia tot rerum qualitatibus alternent, tanto ei credi difficilius debet, quanto & ex quo impulsu veniant, facilius non elucet. Sancti autem viri inter illusiones atque revelationes, ipsas visionum voces aut imagines quodam intimo sapore ^b discernunt, ut sciant vel quid a bono spiritu percipiant, vel quid ad illusionem patiantur. Nam si erga hæc mens cauta non fuerit, per deceptorem spiritum multis se vanitatibus immergit, qui nonnunquam solet multa vera prædicere, ut ad extremum valeat animam ex aliqua falsitate laqueare ^c.

χοντο, ἑδαμῶς ὁ αὐτὸς σοφὸς ἀνὴρ ἔλεγε ὅτι πολλαὶ μίεμαι ἀπολαύσει τοῖς ἐνυπνίοις. καὶ πάλιν· εἰ μὴ ποτε τὰ ἐνυπνια δι' ἀποκαλύψεως ἐγίνοντο, ἔχ' ἂν ὁ Ἰωσήφ προβιβαδέντα ἑαυτὸν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν δι' ἐνυπνίου θεάσατο, ἔδ' ἔ τ' παρθένου Μαριάς μνήσασθαι δι' ἐνυπνίου ὁ ἀγγέλους (α) ἐχρημάτισεν ἐπαῖροι τὸ παιδίον ἐξ φάγειν εἰς Αἴγυπτον. ὁμοίως ἢ πάλιν, εἰ μὴ ἔξ' ἱστ' λογισμῶν ὁμοῦ, ἐ' δι' ἀποκαλύψεως τὰ ἐνυπνια προήρχοντο, ἔκ' ἂν Δανιὴλ ὁ προφήτης τὴν τῆς Ναβουχοδονόσορ ὄρασιν ἐρμηνεύων, ἔπ' τῆς ῥίξης ἔξ' τῶν λογισμῶν ἤρξατο, λέγων· σὺ βασιλεῦ ἐπὶ τῆς κοίτης σε ἔξαλογισάσαι ἤρξω τί μέλλει ἔσεσθαι. μετὰ δὲ τῆτο, ἔγ' ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐφανέρωσέ σοι τὰ μέλλοντα. ἔγ' μετ' ὀλίγον. ἔδ' ἐθεώρησ' ὅτι εἰκὼν ἴσατο ἐναντίον σου, ἔγ' ἢ εἰκὼν ἔκείνη μεγάλη ἐξ' ὑψηλή, ἔγ' τὰ λοιπὰ δὲ πάντα τῶν ὀνείρων, ἔγ' τὸ τέλος ἀσφαλῶς ὁ Δανιὴλ ἀναγγέλλει, καὶ τὸ ἐκ ποίως ἔξαλογισμῶν ἐ' ἀποκαλύψεως γενῆται. ἔθ' ἐν λοιπῶν εὐ ὅσα ποσίοις εἶδει πραγμάτων τὰ ὀνείρατα ἀμφιβάλλοντα, (β) ἔκ' ὀφείλεις αὐτοῖς πισθεῖν, εὐ τῶν μὴ ἔξαγιώσκων δὲ κόλως ἐκ ποίως ὑποβολῆς ἀνέρχονται, οἱ ἢ ἄγιοι ἄνδρες μετὰ ξὺν ἔμπαιγμῶν ἔγ' ἀποκαλύψεων αὐτῶν ἔξ' ὀράσεων εἰκόνας εὐδοκίω τινὶ ἔξακείσει δικάζουσιν, ὡς αὐτῶν ἐπιγῶναι τί ὄρθ' τῶν (γ) ἀγαθῶν πνεύματος λαμβάνουσι, τί ἢ ὄρθ' τῶν (δ) ἐμπαιζόντων ὑπομένουσιν. ἔα ἔδ' ὁ νῆς πέει ἔξ' τοῖσιν ἐν ἀσφαλείᾳ ἐ' ἔξαγιώσκει, (ε) εὐ πολλὰς αὐτῶν ἀπάταις τὸ ὄρθ' δειγματίζον πνεῦμα καταποντίζει. πολλὰς ἔδ' αὐτῶν ἀληθινὰ πλεῖστα προλέγει, ἔνα εἰς τὰ ἔχατα διωθῆν' ἐκ μίας οἰασθῆν' πλάνης τὴν ψυχὴν παριδεῦσαι.

K E.

^a Lyr. & primus Aud. *revelanser*.

^b Becc. *percipiunt*.

^c Prat. *addit sicut referre poterimus*.

^α Ms. *ἐχρημάτισε λέγων, ὄρθ' λαβεῖ τὸ*

παιδίον ἔξ' φεῦγε εἰς Αἴγυπτον.

^β Ms. *ἐκ ὀφείλει.*

^γ Ms. *παναγάθ'.* ^δ Ms. *πλεονῶντος.*

^ε Ms. *εὐ πολλὰς ἀπάταις αὐτῶν τὸ ὄρθ'.*

CAPUT XLIX.

Κ Ε Φ Α Λ. νά.

De quodam viro cui per somnium longa vitæ spatia promissa sunt, & in brevi tempore morte rescata.

Πεὶ τὸ ἐμπαυθέντος ὑπὸ ὄνειρος.

Sicut cuidam nostrum nuper certum est contigisse, qui dum somnia vehementer attenderet, ei per somnium longa spatia hujus vitæ promissa sunt. Cumque multas pecunias pro longioris vitæ stipendiis collegisset, ita repente defunctus est, ut intactas omnes relinqueret, & ipse secum nihil ex bono opere portaret.

TINI ἦν ἡμετέρων νεώσι ποῖτον σωέβη σφόδρα τοῖς ἐνυπνίσι προσέχοντι. τέτω γδ δι' εὐπνίης ἐπιμήκη μέτρα ταύτης τῆς ζωῆς ὑπεχέθησαν. πολλά δ' ἡσθήματα ἔχε τὸ τῆς ζωῆς μήκος (α) σωάξας, ἕως αἰφνιδίῳ τῶ θανάτῳ ὑπῆρθη, ὡς εἰ ἄπρωτα πᾶ πάντα ἀφίεναι, αὐτὸς δ' ἐδέειν ὡς ἔργα ἀγαθῶ μεθ' ἑαυτῶ φερόμενος.

CAPUT L.

Κ Ε Φ Α Λ. νβ'.

An a profit animabus, si mortuorum corpora in Ecclesia fuerint sepulta.

Ερώτησις εἰ ἀνὸς ἀφελούται αἱ ψυχαὶ ἢ ἐν ἐκκλησίαις θαπτομένων.

PE-TRUS. Q Uis ille sit memini: sed, quæro te, ea quæ cœpimus, exsequamur. Putamusne animabus aliquid prodesse si mortuorum corpora fuerint in Ecclesiis sepulta?

ΠΕ-ΤΡΟΣ. Μ ΕΜΝΗΜΑΙ κατὰ τίς ἐκ τῶν κείνων ὑπῆρχεν. ἀλλ' αὐτῷ σέ ἵνα αὐτὰ ἄπρω (β) ἀρξάμεθα ἐκπληρώσωμεν, ἀφελείαν τινα ταῖς ψυχαῖς (γ) προδεῖναι νομισέον, ἵνα ἴ ἀποθανόντων τὰ σώματα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πεφῶσιν;

Vid. App. 88. 18. 21.

GREGOR. b Quos gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in Ecclesia sepeliantur, quod eorum proximi quoties ad eadem sacra loca conveniunt, suorum quorum sepulcra conspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad absolutionem potius, quam ad majorem damnationis cumulum eorum corpora in Ecclesiis ponuntur. Quod melius ostendimus, si ea quæ diebus nostris gesta sunt, breviter enarremus.

ΓΡΗΓ. Εὰν βαρεῖται ἀμαρτίαι ἐν αὐτοῖς ἐλ' ὑπάρχουσιν, ἀφελεί τὸ θάπτειν τὸς νεκρὸς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. οἱ γὰρ συγγενεῖς αὐτῶν, ὅσάκις ἐν τοῖς ἱεροῖς τύποις σωεῖρονται, ἢ ἰδίῳ τὰ μνήματα (δ) θεωρῶνται, ἀναμνησκονται τέτων, ἢ ὑπὲρ αὐτῶν τὰ κτεῖνὰ δεήσεις προσφέρουσιν. ἐπεὶ ἂν αἱ ἀμαρτίαι βαρεῖται τυγχάνουσιν, ἐλ' εἰς λύσιν μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ εἰς μᾶλλον κατακείσεως ὑψώμα τὰ ἑαυτῶν σώματα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις (ε) τίθεται. ἂ κρεῖττον δεικνύμεθα, εἰάν ἐκείνα τὰ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν γεγονότα (ς) ἔχει βραχέων λεγόμεθα.

b Cas. 13. Q. 2. c. 17. Cum vel Quos gra- Via.

V u 2 Κ Ε-

μηδὲν ὡς ἔργα ἔγαθῶ μεθ' ἑαυτῶ κομισάμενος. β Μf. ἡρξάμεθα. γ Μf. ἐπιγινώσκειν νομ. εἰάν ἢ. δ Μf. θεωρῶντες. ε Μf. τίθεται. τῶτο δὲ τραυῶς ἀποδεῖξαι δυναίμεθα. ς Μf. ἐν ὀλίγῳ διηγησώμεθα.

a Consule Aug. de C. D. l. 1. c. 12. & 13. Item de Cura pro mort. cap. 2. & seqq. & Enchir. c. 109. Ex Guffanv.

b Nan. Dum quos.

α Μf. σωάξας, αἰφνιδίον τῶ θανάτῳ ὑπῆρθη. σῶα ἔ ἄπρωτα πᾶ πάντα κατακείψας

CAPUT LI.

Κ Ε Φ Α Λ Α. γγ'.

De quadam sanctimoniali femina in Ecclesia sancti Laurentii sepulta, quæ dimidia apparuit incensa.

Περὶ τῆς μονασείας τῆς ταφείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ἧς ἠυρέθη τὸ ἥμισυ τοῦ σώματος καυθέν.

VIR namque vitæ venerabilis Felix, Portuensis Episcopus, in Sabinensi provincia ortus atque nutritus est. Qui quamdam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur, quæ carnis quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem atque stultiloquium non declinavit. Hæc igitur defuncta, atque in Ecclesia sepulta est. Eadem autem nocte custos ejusdem Ecclesiæ per revelationem vidit, quia deducta ante sacrum altare per medium fecabatur, & pars una illius igne cremabatur, & pars altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens mane Fratribus narrasset, & locum vellet ostendere in quo fuerat igne consumpta, ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem femina igne corporeo fuisset concremata. Qua ex re aperte datur intelligi, quia hi quibus peccata dimissa non fuerint, ad evitandum judicium sacris locis post mortem non valeant adjuvari.

α Μf. ὁ τῆς βίβ. . . . φίληξ ὁ τῆς πόλεως ἐκ τῆς χώρας Σαβ. γέγονε. μονασείαν δέ τινα ἐν τῇ χώρᾳ ὑπάρχειν ἔλεγε, ἧτις.

β Μf. περιδείσαν.

γ Μf. πῶς συνέσιν αὐτῶν διηγῆσατο, ἔχον τὸν τόπον ὃ αὐτοῖς ὑπέδειξεν ἐν ᾧ ἢ αὐτὴ μονά.

O(α) τῇ ζῶνι δλαβέσατος αἰὲρ Φηλιξ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Πόρτου ἐπίσκοπος, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Σαβίνης γεννηθεὶς καὶ βραβεύς, ὅσις ἐμαρτύρησε ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ γεγονέναι ζωαῖκα μοναχίῳ. ἧτις μὲν τῆς σαρκὸς ἐγκράτειαν ἐπέσαστο, τῆς δὲ προπεθείας τῆς γλώσσης ἔχον ἀκαρτολογίας ἐκ ἀφίσαστο. ταύτης δὲ τελοδτησάσης, ἔχον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταφείσης, ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας φύλαξ δι' ἀποκαλύψεως ἐδείαστο ταύτῳ ἔμφοδοσεν τῷ θυσιασθεῖς ἀπειχθεῖσαν, καὶ εἰς μέσον (β) περιδείσαν, ἔχον τὸ ἐν μέρος αὐτῆς τῶν πνεύματων, κατακαίετο. τὸ δὲ ἕτερον ἀπτῶτων διέμενον. πρώϊας δὲ γενομένης, αἰσῆας, τῶτο (γ) τοῖς παρῶσιν αὐτῶν διηγῆσατο, ἔχον ὡς ἠθέλε δειξῆαι τὸν τόπον ἐν ᾧ ὑπῆρχε δὲ πρὸς διαπημαθεῖσα, ἔμφοδοσεν τῷ θυσιασθεῖς, εἶρον τὸν τόπον ἐν ᾧ ἢ τῆς φλογὸς ἐν τοῖς μαρμαροῖς γέγονεν ἐκκαυσις, ὡς ὅτι πνεύματι σωματικῷ ἢ αὐτῇ δὲ κῆλα ἐκῆσε κατακῆν. ὅς δὲ πράγματος (δ) φανερώς δεικνύεται, ὅτι ὡν αἱ ἀμαρτίαι ἐκ ἀφείθσαν, μετὰ θάνατον ἐκφυγῆν τὴν κείσιν ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων βοηθείας τυχεῖν εἰ δύνανται.

σειω τῆς πνεύματι κατακῆν. ἐλθόντες γὰρ ἔμφοδοσεν τῷ θυσιασθεῖς, εἶροι.

δ Μf. φανερώς δεικνύεται, ὡν αἱ ἀμαρτίαι συγκεχωρημέναι ἐκ εἰσὶ πρὸς τὸ ἐκφυγῆν τὴν κείσιν.

CAPUT LII.

Κ Ε Φ Α Λ Α. 18'.

De Valeriani patricii sepultura.

Περί τῆς ταφῆς Βαλεριανῶν πατρικίου.

Johannes quoque vir magnificus, in hac urbe locum Præfectorum fervans, cujus gravitatis atque veritatis fit novimus: qui mihi testatus est Valerianum patricium in civitate, quæ ^a Brixia dicitur, fuisse defunctum: Cui ejusdem civitati Episcopus, accepto pretio, locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus usque ad ætatem decrepitam levis ac lubricus existit, modumque suis pravitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cujus Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo ut projiciat hinc has foetentes carnes quas hic posuit: quod si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinavit. Die autem trigesimo ejusdem civitatis Episcopus, cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset. subita & inopinata morte defunctus est.

ΙΩΑΝΝΗΝ ἢ μεγαλοπρεπέστατον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γινόμενον ἑπαρχον ποίας ἀληθείας ἀνὴρ ὑπῆρχε, πάντες γινώσκοντες. ἔπος μοι τοίνυν διηγείτω, ὅτι ὁ Βαλεριανὸς ὁ πατρικίος ἐν τῇ πόλει τῇ λεγομένῃ Βεΐζα γενόμενος, συνέβη αὐτὸν ἐκῆσε τελευτῆσαι. ὁ δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, χρήματα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτῷ κομισάμενος, τύπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέλατο, (α) ἐν ᾧ ἔμελλε ταφῇ δοθῆναι. ὁ ἔν αὐτῷ Βαλεριανὸς πατρικίος μέλει γήρας αὐτῷ τῷ πάντῳ (β) ὀλιθρῶς ἔζησε, χαλινὸν ταῖς ἀταξίαις αὐτῷ ἐπιθεῖναι μὴ βελόμενος. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ, ἐν ἣ τὸ σῶμα αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτάφη, ὁ μακάριος Φαυστίνος ὁ μάρτυς, ἑστὸς ἐν ὑπῆρχεν ἢ ἐκκλησίᾳ, τῷ προσμοναεῖῳ ἐπεφάνη, λέγων· ἀπελθε εἰσὲ τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα πᾶς ὀξέσας σάρκας, ὡς ἀπέθετο ἐνταῦθα, ρίψῃ ἔξω, ἵπαι, εἰ μὴ τῷ ποιήσῃ, τῇ τετακτοῦ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει. ταύτῃ δὲ τὴν ὄρασιν ὁ φύλαξ δεασάμενος ἐφοβήθη τῷ ἐπισκόπῳ ἀπαγγεῖλαι. πάλιν δὲ ἐκ δούτερος ὁμοίως χρηματιθεὶς, εἰπεῖν αὐτῷ παρατήσατο. τῇ δὲ τετακτοῦ ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος ὑγιὲς ὑπάρχων, πρὸς ἑσπέραν ἐν τῇ κλίτῃ αὐτῷ ἀνακλιθεὶς, αἰφνιδίῳ εἰ ἀγνώσῳ θανάτῳ ἐτελεύτησεν.

^a Al. Brixia.^a Ms. ἐν ᾧ τὸ σῶμα αὐτῷ ταφῆναι ἔμελλε.

λεο.

^β Ms. ὀλιθρῶς ἔζη.

CAPUT. LIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Σ .

*De corpore Valentini ab Ecclesia
post mortem projecto .*

Περὶ τοῦ σώματος Βαλεντίνου διεφένωρος
μετὰ θάνατον ἐκεφέντος τοῦ
μνήματος .

Adest quoque in praesenti ve-
nerabilis ^a Frater Venantius
Lunensis Episcopus, & magnificus
Liberius vir nobilissimus atque ve-
racissimus, qui se scire, suosque
homines interfuisse testantur ei rei
quam narrant nuper in Genuensi
urbe contigisse. Ibi namque ut di-
cunt, Valentinus nomine, Ecclesiae
Mediolansis defensor, defunctus est,
vir valde lubricus, & cunctis levi-
tatibus occupatus, cujus corpus in
Ecclesia beati ^b martyris Syri se-
pultum est. Nocte autem media in
eadem Ecclesia factae sunt voces, ac
si quis violenter ex ea expelleretur
atque traheretur foras. Ad quas ni-
mirum voces cucurrerunt custodes,
& viderunt duos quosdam teterrim-
os spiritus, qui ejusdem Valentini
pedes quadam ligatura strinxerant,
& eum ab Ecclesia clamantem ac
nimium vociferantem foras traheb-
ant: qui videlicet exterriti ad sua
strata reversi sunt. Mane autem fa-
cto aperientes sepulcrum, in quo
idem Valentinus positus fuerat, ejus
corpus non invenerunt. Cumque
extra Ecclesiam quaererent ubi pro-
jectum esset, invenerunt hoc in se-
pulcro alio positum, ligatis adhuc
pedibus, sicut ab Ecclesia fuerat ab-
stractum. Ex qua re, Petre collige,
quia hi quos peccata gravia depri-
munt, si in sacro loco sepeliri se
faciant, restat ut etiam de sua praes-
umptione judicentur: quatenus eos
sacra loca non liberent, sed etiam
culpa temeritatis accuset .

Ο Εὐλαβέστατος ἄδελφός Βενάντιος, ὁ
τῆς πόλεως Λένης ἐπίσκοπος, ὁ καὶ
ἐπὶ τοῦ παρόντος παρὼν, καὶ Λιβέριος ὁ
μεγαλοπρεπέστατος ἀνὴρ ὀβλαβίης καὶ ἀλη-
θινὸς ὑπάρχων, ἐπιφανῆς ἅμα ἰσθ-
μίων ἀνδράπων παρεῖναι ἐν τῷ πράγματι
λέγουσι περὶ ἧς διηγῶνται, ὅσπερ ἐν τῇ πό-
λει Γενίας συμβέβηκε. Βαλεντίνος γὰρ τις
ὀνόματι τῆς (α) Μεδιολάνων ἐκκλησίας
ὑπάρχων διεφένωρος, ἐκείσε ἀπέθανεν, ἀ-
νὴρ (β) σφόδρα μεμολυσμένος, καὶ πα-
ση ἀταξία ἀχολέμβρος. τὸ δὲ τότε σῶμα
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σύρι
ἐτάφη. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐν τῇ αὐτῇ
ἐκκλησίᾳ φωναὶ γεγόνασιν, ὡς ὅτι μετὰ
βίας ἐκείθεν τις ὑξεβλήσκειτο. εἰς δὲ ταῦς
αὐτὰς φωνὰς δραμόντες οἱ φύλακες, θεωρή-
σι δύο (γ) τινὰ καὶ φεικῶδη πνύματα
τοῦ αὐτοῦ Βαλεντίνου τὰς πόδας δεσμῶν τινι
σφιγξάντα, καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν
σύροντα, σφοδρῶς πάνυ κλαίοντα καὶ ὀδυρό-
μενον. ἐπὶ δὲ τῷτο καταπτύξαντες, ἐν ταῖς
ἰδίαις κοίταις ὑπέσρεψαν. πρῶτας δὲ γε-
νομένης, ἀνοίξαντες τὸ μνήμα ἐν ᾧ αὐτὸς
Βαλεντίνος ταφείς ὑπῆρχεν, εἶχεν εὖρον ἐκεῖ-
σε τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἔξω δὲ τῆς ἐκκλησίας
ζητήσαντες, εὖρον ἐν ἐνὶ μνήματι τῷτο ρι-
φὲν δεδεμένον τοῖς ποσὶ καθὼς ἐκ τῆς ἐκ-
κλησίας ὑπῆρχε συρῖν. ὅθεν ἐν τῷ πράγ-
ματι τῷτῳ, Πέτρε, κατανόησον, ὅτι ὡν
αἱ ἀμαρτίαι βαρεῖαι ὑπάρχουσιν, εἰάν ἐν τοῖς
ἱεροῖς τόποις πεφῆναι ἑαυτὸς ποιήσωσιν, ἐ-
λεγχον τῆς αὐτῶν μολύσεως καὶ κατακέσεως
καταλιμπάνουσι, ὡς δὲ ἰσθμίων τύπων μὴ
λυτρεύμενοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῷ πταιμάσα-
τι τῆς πόλεως κατηγορούμενοι.

^a Big. senex venerabilis pateri

^b S. M. Beati confessoris Scirii.

^α Ms. Μεδιολάνων.

^β Ms. σφόδρα ἰσβολωμένος καὶ πάσαις ἀ-
ταξίαις ἀχολέμβρος.

^γ Ms. τινὰ καὶ φεικῶδη.

CAPUT LIV.

Κ Ε Φ Α Λ Α νς°.

De tinctoris corpore in Ecclesia sepulto, & postmodum non invento.

Πεὶ τὸ σῶμα τὸ βαφείον τὸ ταφέντος ἐν ἐκκλησίᾳ, ἔγ' μετὰ τὸ γο μὴ εὐρεθέντος.

NAm quid quoque in hac urbe contigerit, tinctorum, qui hic habitant, plurimi testantur, quod quidam artis eorum primus, cum defunctus fuisset, in Ecclesia beati Januarii martyris juxta portam sancti Laurentii a conjuge sua sepultus est. Sequenti autem nocte ex eadem sepultura, audiente custode, ejus spiritus cœpit clamare: Ardeo, ardeo. Cum vero diu has voces emisisset, custos hoc ejus nuntiavit uxori. Uxor vero illius eos qui diligenter inspicerent, artis ejusdem viros transmisit ad Ecclesiam, volens cognoscere qualiter ejus corpus esset in sepulcro, de quo talia clamaret. Qui aperientes sepulcrum, vestimenta quidem intacta repererunt, quæ nunciusque in eadem Ecclesia pro ejusdem causæ testimonio servantur, corpus vero illius omnino non invenerunt, ac si in sepulcro eodem positum non fuisset. Qua ex re colligendum est, qua ultione anima ejus damnata sit, cujus & caro est ab Ecclesia projecta. Quid igitur sacra loca sepultis profunt, quoad hi qui indigni sunt, ab eisdem sacris locis divinitus projiciuntur?

ΚΑΙ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πόλει τί σωβέβη, πολλοὶ ἱββ' ἐνθάδε κατοικούντων βαφείων μαρτυροῦσι. τὸ πρῶτον γὰρ τῆς τέχνης αὐτῶν τελευτήσαντος, ἐν τῇ τῷ μακαρίῳ Ιανναρίῳ τῷ μάρτυρος ἐκκλησίᾳ τῇ ἕσῃ πλησίον τῆς πόρτης τῷ ἁγίῳ Λαυρεντίῳ, τὸ τότε σῶμα παρὰ τῆς συμβίβης αὐτῷ ἐτάφη. τῆς δὲ νυκτὸς ἐπεληθῆσθαι ἐκ τῷ μνήματι αὐτῷ, ἀκούσας τῷ φύλακος, τὸ πνεῦμα κράζειν ἤρξατο· κείσμαι, κείσμαι· ἐγὼ δὲ ταύτας τὰς φωνὰς ἐπιπολὺ ἐκράζειν, ὃ τῆς ἐκκλησίας φύλαξ τῇ ἐκείνῃ ἐμήνυσε γυναικί· ἢ δὲ τὸ γο ἀκούσασα, ἄνδρας ἐκ τῆς αὐτῆς τέχνης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπέστειλε, τὰς ἀφείλοντας περὶ τὰτε ἀκείβῳ ἐκζητήσαι, ἔγ' ἐν ποίοις τὸ σῶμα αὐτῷ ἐν τῷ τάφῳ ὑπάρχει, δι' ὃν τοιαῦτα ἐκράζειν. οἵτινες ἐλθόντες, καὶ τὸ μνήμα ἀνοίξαντες, τὰ μὲν εἰδύματα αὐτῷ σῶα ἔ' ἄπρωτα εὐρον. ἀπερ μέγχι τῷ νῦν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ δεῖα τὸ τῷ παράγματος τότε μαρτυρίαν φυλάττονται. τὸ δὲ σῶμα αὐτῷ παντελῶς ἔχ' εἶρον, ὡς ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ μνήματι ἐκ ἐτάφη. ὅξ' ἔ' παράγματος κατανοήσαι ἐσιν, ἐν ποίᾳ κατακείσει ἡ ψυχὴ αὐτῷ ὑπάρχει, ἕτινος τὸ σῶμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπεβρίβη· τί τοίνυν οἱ ἱεροὶ τόποι τὰς θαπτομένους ἐκείσο ἀφελῶσιν, ὅταν ἀνάξιοι ὄντες ἐκ ἱββ' ἱερῶν τόπων θεϊκῶς ρίπτονται;

CAPUT LV.

Κ Ε Φ Α Λ Α ιθ'.

*Quid sit quod post mortem valeat ad
absolutionem animas adjuvare,
& de Centumcellensi Presbytero,
ac de anima Justi monachi.*

Ερώτησις, τί ἐσιν μετὰ θάνατον τὸ διωά- *Vid. App. 5.*
μενον βοηθῆσαι ταῖς ψυχαῖς, ἔπειδ *14.*
τῶ πρεσβυτέρῳ τῷ ἀπὸ Κενταμ-
κέλλων, καὶ περὶ τῆς
ψυχῆς Ἰάσου μοναχῆ.

PE-TRUS. Quidnam ergo esse po-
terit, quod mortuo-
rum valeat animabus
prodesse?

ΠΕ-ΤΡΟΣ. ΤΙ (α) γὰρ ἐν δύνатаι πῶς ἰψῆ τε-
λωπάντων ψυχῶς μετὰ θά-
νατον ἀφελῆσαι;

GREGOR. Si culpæ post mor-
tem insolubiles non sunt, multum
folet animas etiam post mortem sa-
cra oblatio hostiæ salutaris adjuvare;
ita ut hanc nonnunquam ipsæ de-
functorum animæ expetere videantur.
Nam prædictus Felix Episcopus a
quodam vitæ venerabilis Presbytero,
qui usque ante biennium vixit, & in
diocesi Centumcellensis urbis habitabat,
atque Ecclesiæ beati Johannis, quæ in
loco qui Tauriana dicitur sita est, præ-
erat, cognovisse se asserit, quod idem
Presbyter in eodem loco in quo aquæ
calidæ vapores nimios faciunt, quo-
tics corporis necessitas exigebat, la-
vari consueverat. Ubi dum die qua-
dam fuisset ingressus, invenit quem-
dam incognitum virum ad suum
obsequium præparatum, qui sibi de
pedibus calceamenta abstraheret, ve-
stimenta fusciperet, & exeunti de
caloribus sabana præberet, atque
omne ministerium cum magno famu-
lato perageret. Cumque hoc sæ-
pius fieret, idem Presbyter die qua-
dam ad balnea iturus, intra semet-
ipsum cogitans, dixit: Viro illi
qui mihi solet tam devotissime ad
lavandum obsequi, ingratus appare-
re non debeo; sed aliquid me ne-
cesse est ei pro munere portare.

ΓΡΗΓΟΡ. Εὰν τὰ πταισµατα μετὰ θά-
νατον ἀσυγκλήρητα ἐκ εἰσὶ, πολὺ δύναται
ταῖς ψυχαῖς ἢ ἱερὰ προσφορά ἢ σωτηριώ-
δης θυσίας βοηθῆσαι. ὅθεν τῆτο πολλὰ κί-
βη αὐταὶ αἱ ἰψῆ τεθνεώτων ψυχῶν ἀφῆσαν
ἐπιζητήσαι, καθὼς καὶ ὁ προλεχθεὶς φησὶ
ὁ ἐπίσκοπος παρά τινος πρεσβυτέρου, πᾶ-
νυ τῆ ζωῆ δόλαβεσάτη ἀκηκοέναι λέγει.
(β) ὅτι ἔπας ὁ πρεσβύτερος ἕως πρό διε-
τίας αὐτῆς ζῶν ὑπῆρχε, καὶ ἐν τῇ πε-
πειοικώδει τῆς πόλεως Κενταμκέλλων κατώ-
κει. τῆς δὲ ἐκκλησίας τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῳ
τῆς ἐν τῷ τόπῳ τῷ ἐπιλεγομένῳ Ταυεία-
να, κωρότερον προΐσατο. ὁ ποιῆτος πρεσ-
βύτερος ἔθος εἶχεν, (γ) ὁσάκις ἔχρησε
βοήθεια σώματος, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐν
ᾧ τὰ θερμὰ ὕδατα ποῖσσι μεγάλῳ ἀτμί-
δα, νίπτεσθαι. ὅπως τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἠγούω
ἐν τινι ἡμέρᾳ εἰσελθὼν, εὔρεν (δ) ἀν-
δρᾶ τινὰ ἀγνώεσον ἐπιμον εἰς τὴν αὐτῆ
ὑπεργίαν. ὅσιν ἐκ ἰψῆ ποδῶν αὐτῆ πᾶ
ὑποδήματα ἔσυρε, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῆ ὑπε-
δέξατο. ὕπερλομένῳ δὲ αὐτῆ ἀπὸ ἰψῆ θερ-
μῶν, τὰ σάβανα αὐτῷ ἐπιδέδωκεν, καὶ πᾶ-
σαν ὑπεργίαν μετὰ μεγάλης τιμῆς ὕξετέ-
λεσεν. ἐν δὲ τῷ πολλὰ κίβη τῶτο γίνεσθαι,
ὁ αὐτὸς πρεσβύτερος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰς τὰ
θερμὰ ἀπερχόμενος, ἐν ἑαυτῷ (ε) ὀξα-
λογισάμηνος ἐκείνῳ τῷ τούτῳ πόδῳ ὀξα-
κονεῖν νίψειν ἀνδρῶπι τῷ εἰωθότι, ἐκ ὠ-
φελον κενὸς ὀψθεῖσθαι. ἀλλ' εἶτι ἐν δῶρον
(ς) βασάσαι αὐτῷ χρεῖα. δύο ἐν μεθ' ἑ-
αυτῆ προσφοράς λαβὼν ὁ πρεσβύτερος,
ἐπερόδθη. ἐν ᾧ τόπῳ ἐν ὀξασθένομενος,
αὐθις

α Μf. τίς λοιπὸν δύν.
β Μf. ὅσιν πρισ, πρό τῆς διετίας
ἐν τῇ πεπειοικώσει.
γ Μf. ὁ ἐν αὐτῷ πρισβ. εἰς τὰ θερμὰ ὄντα
ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ὁσάκις ἢ τῷ σώματος ἠνέγ-
καζε χρεῖα λέσασθαι. ἐν τινι δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνος

ἐπὶ τὸ λέσασθαι εἰσελθὼν.
δ Μf. ἀδρα τινά.
ε Μf. ἔπεν. τῷ ἀνδρὶ ἐκείνῳ ἔπας μοι γνη-
σίως ἐν τῷ λέσθαι μοι (forte με) ὑπερ-
γείν εἰωθότι ἐκ ὀφελον.
ς Μf. προσάξιμ.

Tunc ^a duas secum oblationum coronas detulit. Qui mox ut pervenit ad locum, hominem invenit, atque ex more ejus obsequio in omnibus usus est. Lavit itaque, & cum jam velutis voluisset egredi, hoc quod secum detulerat, obsequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens ut benigne susciperet, quod ei gratia caritatis offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das, pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. ^b Ego etenim quem vides, hujus loci dominus aliquando fui, sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si quid autem mihi præstare vis, omnipotenti Deo pro me ^c offer hunc panem, ut pro peccatis meis intervenias. Et tunc exauditum te esse cognosce, cum huc ad lavandum veneris, & me minime repereris. In quibus Oblatum pro mortuis sanctum Sacrificium eos a Purgatorii pœnis liberat.

αὐτῷ τὸν ἀνδρῶπον εὗρε. κατὰ δὲ τὸ ἔθος (α) ἐν πᾶσι τῶν ὑπεργίαν ἐπετέλει. ἔλασε μὲν ἕως λοιπὸν ὑπῆρχεν εἰδυόμενος, ἦθελεν ἔξερχεῖσθαι, ἅσπερ μὲν ἐαυτῷ προσφοράς ἐβάσαζε τῷ ὑπεργούτῳ αὐτῷ αἰδέει δολογίας χάειν ἐπέδασι, ὡς ἀκαλῶν ἀγάπης χάειν αὐτὸν ὑποδέξασθαι. ἐκείνος ὁ πευθῶν ἔθλιβόμενος ἀπεκείδη, λέγων· ἐμοὶ πᾶτερ πῦτα διὰ τί παρέλεις; ἔπος ὁ ἄρτος ἅγιός ἐστι, καὶ γὰρ φαγεῖν αὐτὸν ἐ δύναμαι. ἐμὲ γὰρ ὄν θεωρεῖς, ποτὲ τῶ τῶπε τέτῳ κύνειος ὑπῆρχον. ἀλλὰ διὰ τὰ πταισμάτα μὲ εἰδάδε κατεδικάσθην. εἰὰ δὲ μοι τι ὡς ἀχθεῖν θέλεις, τὸν ἄρτον τῶτον ὑπὲρ ἐμῶ τῷ παντοδυσάμῳ Θεῷ προσένεγκε, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτιῶν μὲ πρόσδύει. τότε δὲ ἐπακυσθῆναι γίνωσκε, εἰὰ ἐπὶ τὸ λέσασθαι ἐλάσαν, ἐμὲ εἰδάδε μὴ εὗρης. πῦτα ὁ εἰπὼν ἀφανὴς γέγονε. ἕως ὅστις ἀνθρώπος εἶναι ἐθεωρεῖτο, ἀφανὴς γενόμενος, ἐγνώσθη ὅτι πνεῦμα ὑπῆρχεν. ὁ ὁ αὐτὸς πρεσβύτερος ἐβδομάδα ἡμερῶν εἰαυτῷ (β) ἐπιμόνος ἐδάκρυσεν ὑπὲρ αὐτῷ συνέσφιγγε, σωθήσειον θυσίαν κατὰ ἡμέραν τῷ Θεῷ προσέδυσσε, μετέπειτα εἰς τὰ θερμά ὑποσρέψας, ἐδάκμῳ αὐτὸν τῷ λοιπῷ ἐκείσε εὔρειν. ἐκ τῆς ἔν δεικνυται, πόσον ταῖς ψυχλαῖς συμβάλλεται ἡ τῆς ἱερᾶς θυσίας προσφορά, ὅποταν ταύτῳ ἕως αὐτῷ ἔθνησται τὰ πνόμεα ὡς ἔθ ζώντων αἰπιῦται. ἕως ἔθῃ σημεῖων μνηύσειν, ὅτι δι αὐτῆς ἡμῶν πταισμάτων λυτρῶνται.

Ὡδὲ τῶτο ὁ ὡς ἰστωπῆσαι (γ) νομίζω, ὅπερ ἐν τῷ ἐμῷ μοναστείῳ πρὸ ταύτης ἡ τεστίας γεγονέναι μέμνημαι. μοναχὸς γὰρ τις, ὀνόματι Ἰῆσος, τῶν ἰατεικῶν τέχνῳ ἐπιστάμενος, ὅς περ ἐν τῷ μοναστείῳ ὑπάρχοντος, καθ' ἐκάστην (δ) ἡμέραν.

ἦδη λοιπὸν μέλλοντος ἔξερχεῖσθαι ἅσπερ.
 β Mf. ἐπιμόνος.
 γ Mf. δίχαλον κείνο.
 δ Mf. καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπεργεῖν εἰσεν ἕως ταῖς ὡς ἔθῃς μοι κροσπιπτάσις ἀθρευέμεσ ἔπος τῶν αὐθῆσ σωματικῆ προφθαδῆσ εἰς τὰ ἔχατε ἀπνέχθη, ἀδελφὸς δὲ αὐτῷ γνήσιος ὀνόματι Κοπίσος παεισάμενος ἐ τῆ ἀθρευέσῃ ἐδέλαε τέτῳ, &c.

Sed neque hoc silendum existimo quod actum in meo monasterio ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus, Justus nomine, in medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio consti-

^a Nan. coronulas. Videntur panes orbiculares, ex iis, qui offerebantur in sacrificio: de quibus consule Bonam R. I. lib. 1: c. 23. Ex Guffan.

^b Quidam MS. me etenim quem vides.

^c De his vide Liturgicos & Cave H. L. p. 147. E. V.

^d Mf. ἐν ἅσπασιν τὴν ὑπεργίαν ἀποτελεῖσεν. λυσάμενος ὁ αὐτῷ ἕως ἐδυσάμενου ἕως Tom. VI.

tuto sedule obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueverat. Hic itaque languore corporis præventus, ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, serviebat, qui ipse quoque nunc in hac Urbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Justus cum jam se ad extremum pervenisse cognovisset, eidem Copioso fratri suo quia occultos tres aureos haberet innotuit. Quod nimirum Fratribus non potuit celari, sed subtiliter ^a indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos invenerunt absconditos in medicamine. Quod mox ut mihi nuntiatum est, tantum malum de Fratre qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia ejusdem nostri monasterii semper regula fuerat, ^b ut cuncti Fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore percussus cogitare cœpi vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viventibus providerem. ^c Pretioso igitur ejusdem monasterii Præposito ad me accersito, dixi: ^d Vade, & nullus ex Fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat; sed cum in morte constitutus Fratres exquiserit, ei suus carnalis frater dicat, quia pro solidis quos occulte habuit, a cunctis Fratribus abominatus sit: ut saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transverberet, atque a pec-

ύπεργίαν, ἢ ἐν ταῖς καθήμεναις ἀρρώ-
στιαῖς μὲ εἰσθε καρτέρειν. ἔπος τοίνυν πε-
σὼν ἐν ἀδενείᾳ σώματος ἐν τοῖς ἑχάτοις
ἤχθη, ὃς εἶχε ἀδελφῶν, ὀνοματι Κοπιώ-
σον, ὅσις ἐν τῇ αὐτῇ ἀδενείᾳ ἐδύλακε τέ-
τω, ὅσις ἢ μέχει τὸ νῦν πειτεῖσιν, ἢ ἐν
ταύτῃ τῇ πόλει, ἐκ τῆ αὐτῆς ἰατρικῆς
τέλῃς τὸ προσκεῖμε ζῶης τὴν πρόσδοτον πο-
εῖζεται. ὁ δὲ προλεχθεὶς Ἰῆσος ἠνίκα λοι-
πὸν ἑαυτὸν σὺν τέλει προσεγγίζοντα διέγνω,
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶ Κοπιώσῳ ἐδήλοποίησεν,
ὅτι κεκρυμμένα τρία τῶ χρυσοῦ νομίσματα
εἶχε. τὰ το ἄ (α) τὸς ἀδελφὸς παντε-
λῶς λαθεῖν ἐκ ἰδύνατο, ἀλλὰ ἀκρεβῶς ποι-
ειβλέψαντες πάντα τὰ τῶ ἰατρικῆς φάρμα-
κα, διερωτήσαντες τε τὰ τρία νομίσματα
ἐκῆ τῶ χρυσοῦ κεκρυμμένα εὑρον. ὡς δὲ τὸ
τοῖσπον κακὸν ἐμλυθῆ μοι πτεῖ τὸ ἀδελφῶ
τῶ μεθ' ἡμῶν ἐὶ τῶ κοινοβίῳ συζῶντος,
(β) ὑποφῆρεν ἐκ ἰδυνήθην μακροθύμας.
αἰεὶ γδ ἢ τῶ ἡμετέρῳ μοναχικῆς τάξις ὑπῆρ-
χεν, ἵνα πάντες οἱ ἀδελφοὶ κοινῶς ζήσωσι,
μὴδὲν δὲ ἰδίον ἔχωσι. λύπη ἔν καταχθεὶς,
δυσλογίζεσθαι ἠρξάμεν, τί ἕφειλον πρὸς
κάθαρσιν μὲν τῶ ὑποδυσήκοντος, πρὸς ἐν-
δειγμα δὲ καὶ διόρθωσιν τῶ ζῶντων ἀδελφῶν
ποιῆσαι. τὸν τῶ μοναχικῆς ἔν οικονομῶν
πρὸς μὲ καλέσας, εἶπον αὐτῶ. ἄπελθε
καὶ μὴ ποιήσης τινὰ τῶν ἀδελφῶν προσεγγ-
γίσει ἐκείνῳ τῶν τελευτῶντι, μηδὲ λόγον
ἐπισηκλήσεως ἐκ τῶ σώματος τινος αὐτῶν ἀ-
κῆση. ἀλλ' ἐὰν πλησιαῖζον τῶ θανάτῳ τὸς
ἀδελφὸς προσκαλίεσθαι, ὁ σαρκικός αὐτῶ
ἀδελφός, ὃς εἶπη αὐτῶ, ὅτι δὲ τὰ τρία
νομίσματα ἄπερ ἐν κρυφῇ εἶχες, πρὸς πάν-
των τῶ ἀδελφῶν ἐβδελύχθης. ἴσως καὶ ἐν
τῶ θανάτῳ αὐτῶ ἀεὶ τῶ πταίσματος τῶν
τὸν λογισμὸν αὐτῶ πιπροπάτη καταδικάσας
μάστιγι, ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἧς ἐποίησε κα-
θαρθῆναι δυνήσθαι. ἠνίκα δὲ τελευτήσῃ
μὴ θάψετε τὸ σῶμα αὐτῶ ἔνθα οἱ λοιποὶ
ἀδελφοὶ θάπτονται, ἀλλ' ἐν τῇ κοπέῳ
(γ) μνημεῖον οἰονδήποτε ποιήσατε, ἢ
εἰ αὐτῶ τὸ σῶμα ὑπερ θάψετε. τὰ δὲ τρία
νομίσματα ἄπερ κατέλιπον, ἐπαίῳ (δ)
αὐτῶ

Proprietatis
vitium qua
in monacho
pœna pu-
niendum.

a

b

c

Joh. Diac.
l. 1. n. 15.

d

^a Nan. inquirentes.

^b Gullanv. & Germ. ita fratres commu-
niter vivere, quatenus.

^c Becc. hic & infra Specioso.

^d Editi Vide ut nullus. & mox quia pro-
pter aureos.

^a Ms. τὸς μοναχῆς τῆς μονῆς λαθεῖν ἐκ

ἰδυνήθην: μετὰ ἀκρεβῶς πάντα τὰ ποιμῆντα
τῆς ἰατρικῆς αὐτῶ διερωτήσαντες, τὰ αὐτὰ
τρία νομίσματα τὰ ἐκείσε κεκρυμμένα εὑρον.
ὡς δὲ τὸ, &c.

^β Hic manuscriptus Regius ab editis di-
scrapat paulisper in verbis, non in sensu.

^γ Ms. λάκων. ^δ Ms. αὐτῶ.

α

β

γ

δ

In sterquilinum pro-
jiciendus
reus.

177. 8. 20.

cato quod perpetravit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum Fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet in sterquilinio fossam facite, in ea corpus ejus projicite, ibique super eum tres aureos, quos reliquit, jactate, omnes simul clamantes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem; & sic eum terra operite. In quibus utrisque rebus, unam morienti, alteram vero volui prodesse Fratribus viventibus: ut & illum amaritudo mortis a culpa solubilem faceret, & istos avaritiæ tanta damnatio misceri in culpa prohiberet: quod ita factum est. Nam cum idem monachus pervenisset ad mortem, atque anxie se quaereret commendare Fratribus, & nullus e Fratribus ei applicari & loqui dignaretur, ei carnalis frater, cur ab omnibus esset abominatus indicavit. Qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa sua tristitia e corpore exivit, qui ita est sepultus ut dixeram. Sed Fratres omnes eadem ejus sententia conturbati, coeperunt singuli extrema quaerere & vilia, & qua eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre; vehementerque formidare, ne quid ^a apud se esset unde reprehendi potuissent. Cum vero post mortem ejus triginta jam essent dies evoluti, coepit animus meus defuncto fratri compati, ejusque cum dolore gravi supplicia pensare, & si quod esset ereptionis ejus remedium quaerere. Tunc evocato ad me eodem Pretioso monasterii nostri Praeposito, tristis dixi: Diu est quod Frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid caritatis impendere, & eum in quantum possumus, ut eripiatur,*

^a Excusi apud eos.

^α Mf. σου εσο συν.

^β Mf. η εν τῷ θανάτῳ θλίψις εκ τῆς πταισµ.

^γ Mf. ἐπέτρεψε, σφόδρα φοβηθέντες μή τι παρ' αὐτοῖς εὐρέθῃ ὑπερ αὐτῆς κατακρίναι

αὐτῶν ρίψατε, πάντες ἰσοδυσμαδὸν κρίζοντες, τὸ ἀργυρεῖόν σου (α) σὺ σοὶ εἰς ἀπάλειαν, ἢ ἔπος αὐτὸν γῆ σκεπάσατε. α
εν πᾶσι ἢ τούτοις μίαν μὲν τῶν λυπηθῆσκοντι, ἑτέραν ἢ τῶν ζῶσιν ἀδελφοῖς ὠφέλειαν γενέσθαι ἠθέλησα. ἵνα ἐκείνον (β) β
ἢ πικρία τῆ θανάτου εκ τῆ πταισματος ἐλευθέρωσῃ, τῆς ἢ ὁ φόβος τῆς ποσαύτης κατακείσεως καλύσει συµμετόχως τοῖς τῆ πταισματος γενέσθαι. ὅπερ ἢ γέγονεν. εἰς γὰρ τὸν θάνατον ὁ αὐτὸς μοναχὸς ἐλθὼν, ἢ σφόδρα συνεχρόμυλος ἑαυτὸν, τῶν ἀδελφοῖς παραθέσθαι ἐζήτησεν. ἐδούς ἢ τῶν μοναχῶν πλησιάσαι ἢ λαλῆσαι αὐτῶ καταδεξαμένους, ὁ σαρκικός αὐτῆ ἀδελφὸς ἐμίλυσεν αὐτῶ θῆ τί παρ' αὐτῶν βδελυκτὸς γίνεται, ὅς τις παρ' αὐτῶν θῆ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶ ἀναιδῶς ἐξέναξεν. ἐν αὐτῶ ἢ τῶν σεναγμῶν εκ τῆ σώματος ὕψηλθεν. ἔπει διετίθη καθῶς διεταξάμεν. οἱ ἔν ἀδελφοὶ πάντες θῆ ἢ δουθεῖσαν εἰς αὐτὸν ψῆφον, μεγάλως συµπαράθροντες, ἤρξατο ἑκάστος αὐτῶν εἰς μέσον φέρειν τὰ ἑδάμνα ἢ ἐλάχιστα πράγματα, ὅπερ αὐτῶ ἔχον ὁ τῶ κοινοβίῳ κανὼν (γ) ἐπέτρεψε πάντοτε, ἢ σφόδρα δειλιάσαι μή τι εἰς αὐτῶ εἶναι, ὅθεν ἐλίγχειν δυνήσονται. ὡς δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶ ἠδὴ τριάκοντα ἡμέραι ὑπῆρχον κυκλόμεναι, ἤρξατο ἢ ψυχὴ µε συµπαθεῖν τῶ θανέντι ἀδελφῶ, ἢ μεριμνῆσαι μετὰ πόνος τὰ αὐτῶ βαρῆα βῆσατα, ἢ εἶτι ὑπῆρχε τῆς λυτρώσεως αὐτῶ βοήθημα ζητήσαι. τότε καλέσαντός µε πρὸς µὲ τὸν αὐτὸν οἰκονόμον τῶ ἡµῶν μονασιχεί, ἀλγέμενος εἶπον ἄρκυτον λοιπὸν ὑπάρχει ἐκείνον τὸν τελούθησαντα ἀδελφὸν ἐν τῶ πνευ βῆσανίζεσθαι. ὀφείλοµυ αὐτῶ εἰς ὁ δυνάµεθα δι' ἀγάπην βοηθεῖσαι, ἵνα τῆς βῆσανῶς λυτρωθῆ. ἀπελθε ἐν ἢ ἀπὸ τῆς σῆμερον ἡμέρας, μέλεις (δ) ἡμερῶν λ'. δ
αἰελλειπῶς ὑπὲρ αὐτῶ θυσίαν ἀνάµακτον προσεκέχθῆσαι ποίησον, µὴ ὀδυχωρῶν παντελῶς, µήτε μίαν ἡμέραν ἐν ἢ ὑπὲρ τῆς λυτρώσεως αὐτῶ ἢ σωτηριώδης (Α) Α
θυσία ἐ προσκομιθεῖ. ὅς τις παρ' αὐτῶ συνηνεσε, ἢ ἠτοίµασεν. ἡµῶν ἢ ἑτερα φρονι-
ΧΧ 2 ζόν-

μέλλῃ. μετὰ δὲ τὴν τῆς τελούτην τελεάκοντα ἠδὴ ἡμερῶν παρελθουσῶν, ἤρξατο ἢ ψυχὴ µε τῶ τελούθησαντι ἀδελφῶ συµπαθεῖν, ἢ μετὰ πόνος βαρυτάτη τὰ ἐκείνης βῆσανῶς κατανοεῖν.

δ Mf. ἡμερῶν τελεάκοντα.

adjuvare. Vade itaque, & ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris ^a non immoletur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atque dies evolutos non numerantibus, idem Frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisivit, dicens: Quid est, frater, quomodo es? Cui respondit: Nuncusque male fui, sed jam modo bene sum; quia hodie communionem recepi. Quod idem Copiosus pergens protinus indicavit Fratribus in monasterio. Fratres vero sollicitè computaverunt dies, & ipse dies exstiterat quo pro eo tricesima oblatio fuerat impleta. Cumque Copiosus nesciret quid pro eo Fratres agerent, & Fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset, uno eodemque tempore dum cognoscit ille quid isti egerant, atque isti cognoscunt quid ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res aperte claruit, quia Frater qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam evasit supplicium.

^a Idem contra MSS. *offerantur.*

ζόντων, καὶ τὰς κυκλιμένας ἡμέρας μὴ ἀειθρομύτων, ἕτος ὁ ἀδελφὸς ὁ ὑποδαυὼν ἐφαίνε τῇ νυκτὶ δι' ὀπτασίας τὰς ἀδελφῶν τὰς σαρκικῶν αὐτῆ Κοπιῶσῳ, ἕ, ὡς αὐτὸς ἐώρακεν ἐκεῖνον, ἐρώτησε λέγων· τί ἐσιν, ἀδελφε, πῶς εἶ; ὧρτι αὐτὸς ἀπεκείθη λέγων· ἕως τῆ νῦν κακῶς ὑπῆρχον, ἀλλὰ ἡδὴ νῦν καλῶς εἶμι, ὅτι σήμερον κοινωγία ἐλαβον. ὅπερ αὐτὸς Κοπιῶσος ἐν τὰς μοναστείῳ πορεύθεις παρῶν τῶν ἀδελφοῖς ἐμήνυσε. μετὰ ἀκραιβείας δὲ τὰς ἡμέρας οἱ ἀδελφοὶ ἀεθμησαντες, ὄρον, ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα ὑπῆρχεν, ἐν ἣ ὑπὲρ αὐτῆ ἡ τελειοσὴ προσφορὰ ἕν πληρωθεῖσα. ἰγνώει γὰρ ἕ ὁ Κοπιῶσος τί οἱ ἀδελφοὶ ὑπὲρ αὐτῆ ἐποίησαν, ὁμοίως δ' ἕ αὐτοὶ τί ὁ (B) Κοπιῶσος ὑπὲρ αὐτῆ ἐώρακεν. ἐν τῇ αὐτῇ ἡν ἡμέρᾳ διέγνω κακῆνός τί ἕτοι ἐποίησαν, ἕτοι δ' ἐγνώσαν τί ἐκεῖνος ἐώρακεν. ἀμα συμφωνέμεναι ἡ τε θεαεῖα ἕ ἡ θυσία τῆτο φανερῶς δέκνυται, ὅτι δὲ τῆς σωτηριώδους θυσίας ὁ ἀπειθαυμμένος ἀδελφὸς τ' βασιάν ἐλυτρώθη.

CAPUT LVI.

Κ Ε Φ Α Λ Α νη'.

De vita & transitu Cassii Narniensis Episcopi.

Πεὶ ζῶντος ἢ τελειώσεως Καοσίε ἐπισκόπου.

Hom. in Ev. 37. n. 9.

PE- TRUS. MIRA sunt valde quæ audio, & non mediocriter læta.

GREGOR. Ne nobis in dubium veniant verba mortuorum, confirmant hæc facta viventium. Nam vir vitæ venerabilis Cassius Narniensis Episcopus, qui quotidianum offerre consueverat Deo sacrificium, seque in lacrymis inter ipsa sacrificiorum arcana maestabat; mandatum Domini per cuiusdam sui Presbyteri visionem suscepit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua, natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Qui post annos septem ipso natalitio Apostolorum die cum Missarum solemnia peregisset, & mysteria sacræ communionis accepisset, e corpore exivit.

ΠΕ- ΤΡΟΣ. ΘΑΥΜΑΣΤΑ εἰσίν ὄντος πατρὸς. ὅτι ἄπερ ἀκούω, ἢ ἐ μέγιστος θρῆνίζονται.

(Γ) ΓΡΗΓΟΡ. Ἰὰ ὃ μὴ ἡμῖν εἰς ἀμφιβολίαν ἔλθωσιν οἱ λόγοι ἱερῶν νεκρῶν, βεβαιῶσι πάντα αἱ πράξεις τῶν ζώντων. ὁ γὰρ τῆς ζωῆς ἀλαβῆς Καοσίε ὀνόματι τῆς Νάρνης ἐπίσκοπος, ὅς καθ' ἡμέραν τῶν Θεῶν θυσίαν ἀνέμικτον προσφέρειν εἰώθειν, μετὰ πολλῶν (α) δακρύων δὲ τελῶν τῆς ἱεραῆς θυσίας τὴν μυστήρια, ἔνδον δὲ τῶν θυσιαστικῶν ὑπάρχοντος αὐτῆς ὀψάσιν (β) ὡς Θεὸς ἐδέξατο δι' ὀπτικίας τινὸς ἰδίως αὐτῆς πρεσβυτέρου, λέγοντος· ἐργάζου, ὅπερ ἐργάζῃ, μὴ παύσῃ ὁ πῆξ σου, μηδὲ ἡ χεὶρ σου. τῆ γὰρ ἑορτῇ τῶν ἁγίων (Δ) ἀποστόλων ἐλύσεις ἐμοί, ἢ αἰταποδώσω σοὶ τὸν μισθόν σου. μετὰ δ' ἔπειτα ἔτη τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς ἱερῆς ἀποστόλων ἑορτῆς, τελειώσας τὰ τῆς ἱεραῆς λειτουργίας μυστήρια, ἢ τὸ μυστήριον τῆς ἱεραῆς κοινωνίας κοινωνίας, ἐν τῶ σώματι ἐλύθη.

Γ Vide App. 5. 13.

α

β

Δ

CAPUT LVII.

Κ Ε Φ Α Λ Α νθ'.

De quodam ab hostibus capto, cujus vincula oblationis hora solvebantur; & de Baraca nauta per salutarem hostiam a naufragio liberato.

Πεὶ τῶ ἀράτου ἐκ ἱερῶν σιδήρων λυθέντος, ἢ περὶ τῶ ναυαγίου, σωθέντος.

Vide hom. 27. in Evan.

HOC quoque audivimus, quemdam apud hostes in captivitate positum, & in vinculis religatum fuisse, pro quo sua conjugum diebus certis sacrificium offerre consueverat: qui longo post tempore ad conjugem reversus, quibus diebus ejus vincula solverentur, in-

Κ ΑΙ (Ε) τῶτο (γ) ὅπερ ἀκηκόαμέν τινα ὑπάρχοντα δεδεμένον ἐν τοῖς ἐκθροῖς δι' ἀγκυλωσίας ἢ ἐν δεσμοῖς δεδεῖσθαι, ὑπὲρ ἧς * σύζυγος ἰδίως ἡμέρας θυσίαν εἰώθει προσφέρειν. ὅστις μακρῶ χρόνῳ ὕστερον εἰς τὴν σύζυγον ἀναστρέφων, ἐν αἷς ἡμέραις αἱ ἀλύσεις αὐτῆς ἐλύοντο, ἐδηλοποίησεν. ἢ δὲ αὐτὴς εἶναι τῶν ἡμέρας ἐπι-

Ε γ * Mf. σύμβιος hic & infra. Vide Appen. dic. 5. 14.

α Becc. & alii a vinculis absoluerentur; β Mf. δακρύων ἐπιτελῶν τῆς. γ Mf. ὡς κῆρις.

γ ὅπερ videtur redundare; ac constructio ni obesse. aut saltem diu suspendere. Non est in mf. Reg.

notuit: ejusque conjux illos fuisse dies in quibus pro eo sacrificium offerebat, recognovit: & ex alia nobis re quæ ante annos septem gesta est, certissime confirmatur. Agatho enim Panormitanus Episcopus, sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt atque testantur, cum beatæ memoriæ antecessoris mei tempore jussus esset ut Romam veniret, vim nimix tempestatis pertulit, itaut se ex tanto undarum periculo evadere posse diffideret. Nauta vero illius, ^a Baraca nomine, qui nunc ejusdem Ecclesiæ clericatus officio fungitur, post navem carabum regebat, ruptoque fune cum eodem carabo quem regebat, inter undarum cumulos repente disparuit. Navis autem cui Episcopus præerat, tandem post multa pericula ad ^b Usticam insulam fluctibus quassata pervenit. Cumque die tertio Episcopus nautam qui ab eo abretus in ^c carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit, sed per obsequium caritatis, unum quod mortuo debebat, impendit; ut omnipotenti Deo pro absolutione ejus animæ offerre sacrificium victimæ salutaris juberet. Quo oblato restaurata nave perrexit ad Italiam. Cumque ad ^d Romanum portum venisset, illic nautam reperit quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gavisus est, & cum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo vivere potuisset, inquisivit. Qui videlicet indicavit quoties in illius tempestatis fluctibus cum eodem, quem regebat, fuisset carabo versatus, qualiter cum illo undis pleno nata-

ρηκεν, εν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῶ τῶν προσφορῶν προσέφερε. ἢ δι' ἑτέρας δὲ ἡμῶν πράγματος τῶ πο (α) ἀσφαλῆς ὑπάρχειν γνωρίζεται ἀπὸ ἡμῶ ἐπὶ τῶτον γεγονότος λόγων, καὶ θῶς μοι πιστοὶ ἢ σκεδῶν ἀνδρες πλείστοι (Ζ) διηγήσαντο, ἢ μαρτυροῦσιν. ἡνίκα γὰρ Ἀγάθων ὁ τῆς Πανόρμου ἐπίσκοπος, ὑπὸ τῶ (β) ὑποδόχῃ μὲν ἐν μακαρίᾳ τῆ μηνίμῃ, ἐν τῶ κερῶν προσαχθεὶς ἐλθεῖν εἰς τὴν Ρώμην, ὑπέμενε βίαν σφοδρῶτατος καταιγίδος, ἕως ἐκ ποσάτης κυμάτων κινδύνου φεύγειν ἀπελπισμένος ἴδω, ὁ ναυτῆς ἢ αὐτῶ Βάρκακος ὀνόματι, ὃς νῦν τις αὐτῶ ἐκκλησίας τῶ κλήρῳ ἔραται τῆ λειτουργίᾳ, ἐκυβέρνα τὸν κάραβον ὀπίσθεν τῶ πλοῖος. τῶ δ' ἰσχυρῶς κοσέντος ἄμα τῶ κάραβῶ ὃν ἐκυβέρνα ὑψώθει, ἐν πῶς κύμασιν ἀφανῆς ἐγένετο. τὸ δὲ πλοῖον ἐν ᾧ ὁ ἐπίσκοπος ὑπῆρχε, μετὰ πολλῆς ἀνάγκης εἰς τὴν νῆσον τὴν λεγομένην ἔσικαν ἤλθε σωτηριεῖν ὑπὸ τῆς βίας ἡμῶν κυμάτων. τείτης δὲ ἡμέρας παρελθούσης, ἢ ἐν ἔδει μίρει τῆς θαλάσσης ἢ ἀποπαρῶντα κάραβον σὺ τῶ ναύτη θεωρήσαντες, σφόδρα ὁ ἐπίσκοπος (Η) θλιβόμενος, ἐπίσδου ἀπολέσαι ἢ τὸ δῶρον ὅπερ ὄφειλε τῶ τελειώθῃντι, ἐδαπάνησεν ἕξ λειτουργίας, ἐλεημοσύνην, ὅπως τῶ παντοδύναμῳ Θεῷ ὑπὲρ τῶ θελήσεως τῆς ψυχῆς αὐτῶ προσφέρῃται μία εὐσεία σωτηρίας ἢ προσφερομένης, τὸ πλοῖον ἐρύθη, ἢ ἐπαρῶθη εἰς τὴν Ἰταλίαν. ὡς δὲ ἤλθεν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν λιμένα, ἐπέσε τὸν ναυτῆν, ὃν τελειώθητι ὑπελάμβανεν, εὖρε. τότε μὴ νομῶν χαρὰν ἔλαρῃ, ἢ ἐρώτησε τὸν αὐτὸν ναυτῆν, πῶς ποσάτης ἡμέρας ἐν τῶ ποίτῳ κινδύνῳ τῆς θαλάσσης ζῆσαι ἰδευῆθη. αὐτὸς ἢ ἀποκείθει, διεσάφηνεν πῶς ἐν ἐκείνῳ τῶ κλύδωνι τῶ κυμάτων, συγγεμάσματος τῶ κάραβῶ ὑπὲρ ἐκυβέρνα, κυμάτων, αὐτὸν ἐκολύμβη, ἢ ποσάτης ἐπεγείραντος αὐτῶ τὴν ἀνακάτω, (γ) ἢ τροπῶ ἐπάνω γέγονεν. ἐν ὅσῳ ἢ ἡμέρας ἢ νυκτὸς τῶ πο (δ) ἀπαύσεως ποιῆσαι λοιπὸν, ἢ αὐτῶ δύναμις ἕξ τὴν πέναν ἄμα, ἢ ἕξ τὸν κόπον κατέπεισεν. ποίῳ δὲ τρόπῳ αὐτὸν διεφύλαξεν ἢ τῶ

^a Primus Carn. *Varica*. Alii cum Nan. *Varaca*.

^b Nan. cum plerisque *Hoficam* habet.

^c ius Theod. semper habet *Ceraphum*. De Carabo sive scapha vide Cangium.

^d S. M. hic habet *Agapitus*.

^a Ms. ἀληθῆς ὑπάρχειν.

^β Cum hæc vox significet successorem; manifestus est hic error.

^γ Ms. ἢ τῶ ποίς, carina.

^δ Ms. ἀπαύσεως ἐποίησεν, λοιπὸν ἢ δύναμις αὐτῶ ἀπὸ τῶ ποίς, ἢ τῆς ποιῆς ἐκ βάρων κατέπεισεν.

verat, & quoties eo a superiori parte deorsum verso ipse carinæ ejus superfederat; adjungens cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, jamque ejus virtus funditus ex fame simul & labore cecidisset, quo cum ordine divina misericordia fervaverit, indicavit. Etenim quod etiam nuncusque testatur, dicens: Laborans in fluctibus atque deficiens, subito mentis pondere sum gravatus, itaut neque vigilare me crederem, neque depressus somno essem: & ecce in eodem medio mari me posito, quidam apparuit, qui mihi panem ad refectioem detulit. Quem mox ut comedi, vires recepi, nec longe post navis transiens adfuit, quæ me ab illo undarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens requisivit diem, atque illum fuisse diem reperit quo pro eo Presbyter in ^a Ustica insula Deo omnipotenti hostiam sacræ oblationis immolavit.

PETR. Ea quæ narras, ipse quæque in Sicilia positus agnovi.

GREGOR. Idcirco credo, quia hoc tam aperte cum viventibus ac nescientibus agitur, ut cunctis hæc agentibus ^b ac nescientibus ostendatur, quia si insolubiles culpræ non fuerint, ad absolutioem prodesse etiam mortuis vicima sacræ oblationis possit. Sed sciendum est, quia illis sacræ victimæ mortuis profint, qui hic vivendo obtinuerunt ut eos etiam post mortem bona adjuvent, quæ hic pro ipsis ab aliis fiunt.

^a Nan. Hostica.

^b Duo Cam. ius Theod. ac scientibus.

^a Mf. ἐδήλωσεν ὅτι ἐν τοῖς κύμασι.

^β Mf. ἄπερ διηγήσω, ... ἐν Σικελίᾳ ἀ-

ἢ τῷ Θεῷ φιλοφροσύνῃ, (α) ἐδηλοποιή-
σεν, ὅπερ ἐν μέλει τῷ νυῖ μαρτυρεῖ, λέ-
γων· ἐν τοῖς κύμασι κοπιῶν ἐν ἀγωνιζόμε-
νος, ἄφνω τῷ νυῖ ἐβαρήθη, μήτε (Θ) ὑπερ-
κρατέμενος, μήτε πάλιν πισθύνει με ἀγρυ-
πνήσαι. ἐν δὲ τῷ τῷ μίσῳ ὑπάρχοντός
μου ἐκείσσει, ἐφάνη τις αὐτῷ ὅς ἄρτον
ἔδωκεν αὐτῷ εἰς βρώσιν, ἔ' παραδύς ὡς
ἔφαγον, δύναμιν ἀνέλαβον. μετὰ τῆτο δὲ,
ἢ μακρὰν τῷ πλοῖοι παρελθόντος παρέση,
ὅσας τῷ κινδύνῳ ἐκείνῳ ἔ' τῆς ἱεῖς κυμάτων
βίας τῆτον ἀνείλετο, ἐν εἰς τὴν γῆν ἀδήγη-
σε. τῆτο δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀκήσας, ἐξήτησε
τῷ ἡμέραν, ἐν εὔρεν ὅτι αὐτῇ ὑπῆρχεν,
ἐν ἢ ὁ πρεσβύτερος εἰς ἔσικαν τῷ νῆσον ὑ-
πὲρ αὐτῆς θυσίαν τῆς ἱεῖας προσφοράς τῷ
παντοδυνάμῳ Θεῷ ἔδωκεν.

PETR. Τῷττε (β) ἄπερ λέγεις, ὑπε-
ρχοντός μου ἐν Σικελίᾳ, πάντα γεγονέναι
ἀκήσασα.

ΓΡΗΓΟΡ. Πισθῶ, ὅτι τῆτε χάριν οὐ-
τω φανερώς ἐν τοῖς ζῶσι ἐν τοῖς μὴ γι-
νώσκουσιν αὐτῶν τῆτο γίνεται, ἵνα πᾶσι τοῖς
τῆτο ποιῶσι καὶ μὴ γινώσκουσιν, δηλοθῆ,
ὅτι ἐὰν ἀσυγχώρητα τὰ (γ) ἀμαρτήμα-
τα ἐκ εἰσι, εἰς μέγαλιν ἀφέλειαν ἐν κε-
φισμὸν γενέσθαι τοῖς νεκροῖς δύναται ἢ προσ-
φορά τῆς ἱεῖας θυσίας. τῆτο ὁ γνωσθὸν ἔσω,
ὅτι ἢ ἱερά θυσία ἐκείνῳ τῶς νεκρῶς ἀφε-
λεῖ, οἵτινες ἐν τῷ παρόντι βίῳ ζῶντες,
ἐγκρατεῖς ἐκ πονηρῶν ἔργων ἐγένοντο. ὅθεν
αὐτοῖς καὶ μετὰ θάνατον τῷ καλῷ βοηθῶ-
σιν, ἄπερ ἐνθάδε ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ἐτέρων
γίνονται.

πελθῶν.

^γ Mf. πταισματα. In editis legitur, συ-
χώρητα, contra S. Doctoris mentem.

CAPUT LVIII.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ξ .

De virtute ac mysterio victimæ
salutaris.

Πεὶ τῆς διωμέως ἰψὶ ἀγίων μυστικῶν
τῆς θείας λειτουργίας.

INter hæc autem pensandum est, quod tutior sit via, ut bonum quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse^a dum vivit per se. Beatius quippe est liberum exire, quam post vincula libertatem quærere. Debemus itaque præsens seculum vel quia jam conspiciamus defluxisse, tota mente contemnere, quotidiana Deo lacrymarum sacrificia, quotidianas carnis ejus & sanguinis hostias immolare. Hæc namque singulariter victima ab æterno interitu animam salvat, quæ illam nobis mortem unigeniti per mysterium reparat, qui licet resurgens a mortuis jam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur; tamen in semetipso immortaliter atque incorruptibiliter vivens, pro nobis^b iterum in hoc mysterio sacræ oblationis immolatur. Ejus quippe ibi corpus fumitur, ejus caro in populi salutem partitur, ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem unigeniti Filii semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem caelos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio Angelorum choros adeste, summis ima sociari, terrena celestibus jungi, unumque ex visibilibus atque invisibilibus fieri?

^a Duo Carn. duo Theod. dum vivit ipse pro se.

^b Val-cl. iterum verum corpus.

META (α) ὃ ἐν τῶν δὴλον κα-
θέσκειν, ὅτι κρητοτέρα ἐδὸς αὐ-
τῇ ὑπάρχει, ἵνα ἕκαστος τὸ ἀγαθὸν, ὁ-
πὲρ μετὰ θάνατον αὐτῆ (β) ἐλπίζει
ποιεῖσθαι δι' ἄλλων, ποιῆτω ἐν ᾧ ζῆ αὐ-
τὸς ὑπὲρ αὐτῶν. μακαριώτερον γὰρ ἐστίν, ἐ-
λευθερόν τινα ὑπελθεῖν, ἢ (Ι) μετὰ
τὰς ἀλύσεις ἐλευθερίαν ζητεῖν. ὁφείλομεν
τοίνυν ἢ παρόντα ἀνοῦα, ὅτι λοιπὸν θεω-
ρηθῆναι πεπεισμένοι, ὅλην τὴν ὁμοίαν ὕψι-
θεν, ἢ καθημερινῶς θυσίας διακρίων τῶν
Θεῶν, καθημερινῶς τε τῆς σαρκὸς αὐτῆς ἐ-
κείνης ἀποφορᾶς θύειν. αὐτὴ γὰρ μόνη ἡ
θυσία ἐκ τῶν αἰώνιων θανάτων τῶν ψυχῶν
ἐλευθεροῦ καὶ σώζει, ἢ ὑπὲρ ἐκείνων ἡμῶν
θάνατον τῶν μονογενῶν ἢ τῶν Θεῶν ἐξ τῶν
μυστικῶν κατασκευάζει. ὅς ἐν νεκρῶν αἰσῶν,
ἐκείνη λοιπὸν ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτῆς
ἐκείνη κτελεῖται. ἀθάνατος ὃ ἢ ἀφθαρτος
θεοῦ, δι' ἡμᾶς πάλιν θύεται ἐξ τῶν
μυστικῶν τῆς ἱερᾶς θυσίας. ἢ γὰρ αὐτὸ σὰρξ
ἐκείνη μερίζεται εἰς τὴν τῶν λαῶν σωτηρίαν.
ὁμοίως καὶ τὸ αἷμα αὐτῆ, ἐκείνη λοιπὸν εἰς
χέρας ἰψὶ ἀπίσαν, (Κ) ἀλλ' ἐν εὐσμία-
τι πιστῶν ἐκχέεται. τὸτο ἐν νοῦμην, ὅτι
ἐξ ἀσυχρότητος ἐκ λύσιν ἡμετέρων τὸ πά-
θος τῶν μονογενῶν ἢ τῶν Θεῶν αἰεὶ μιμῆται.
τίς γὰρ ἰψὶ πιστῶν δύναται ἔχειν δειλίαν ἐν
αὐτῇ τῆς θυσίας ἄρα, εἰς φωνὴν τῶν ἱερῶν
τῶν ἐρανῶν ἀνοίγεσθαι, ἐν ἐκείνῳ τῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ μυστικῶν τῶν ἰψὶ ἀγγέλων χο-
ρῶν παρῆναι, τοῖς ἀνο τὰ κάτω κοινωνεῖ-
σθαι, τὴν γῆν σὺν τοῖς ἐρανοῖς συμμι-
γεσθαι, ἐν τῇ ἐξ ὀρατῶν ἢ ἀόρατων γίνε-
σθαι;

^a Ms. μετὰ ὃ τῶν δὴλον?

^b Ms. ἐλπίζει δι' ἑτέρων γενέσθαι ἐν ὅσῳ ὃ
ζῆ ὑπὲρ ἐαυτῶν ποιῆση.

CAPUT LIX.

Κ Ε Φ Α Λ Α. ξα.

De affligendo corde inter sacra mysteria, & de mentis custodia post compunctionem.

Πεὶ τὴν ταπεινὴν τὴν καρδίαν ἐν τοῖς
θείοις μυστηρίοις, καὶ περὶ τῆς
τῆς νοῦς φυλακῆς.

Sed necesse est ut cum hac agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus: quia qui passionis Dominicæ mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Tunc ergo vere pro nobis hostia erit ^a Deo, cum nosipfos hostiam fecerimus. Sed studendum nobis est, ut etiam post orationis tempora, in quantum Deo largente possumus, in ipso animum suo pondere & vigore fervemus; ne post cogitatio fluxa dissolvat, ne vana menti lætitia subrepat, & lucrum compunctionis anima per incuriam fluxæ cogitationis perdat. Sic quippe, quod poposcerat, Anna obtinere meruit: quia post lacrymas in eodem mentis vigore permansit. De qua nimirum scriptum est: *Vultusque ejus non sunt amplius in diversa mutati*. Quæ igitur non est oblita quod petiit, non est privata munere quod poposcit.

3. Reg. I. 18.

^a Val-cl. & Becc. *accepta Deo*.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ δὲ ἐστὶν ἐν ᾧ ταῦτα ^{Vid. App.}
πράττομεν, ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοῖς ἐν 9. 16.
σωτειαῖν καρδίας θυσίαν τῷ Θεῷ προσε-
νέγκωμεν. τὴν γὰρ πάσης τῆς κρείττης καὶ μυ-
στήρια ἐπιτελεῖντες, ἐφείλομεν μιμῆσασθαι
ὑπὲρ πρᾶττομεν. τότε γὰρ ἀληθῶς (Α)
ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Θεῷ θυσίαν προσφέρωμεν, ὅταν
ἡμᾶς ἑαυτοῖς θυσίαν ποιῶμεν. ἀλλὰ σαρ-
δασίον ἡμῖν ἐστὶν, ἵνα ἐν ᾧ ἔμετρε ἢ
ἢ δὴ καὶ καιρὸν, τῷ Θεῷ παρέχοντος δύνα-
μιν, τὰς ψυχὰς (Μ) ἡμῶν ἐν τῇ αὐτῇ
δυνάμει καὶ ἀκριβῆ φυλάξωμεν, μὴ ἑῶντες
ὑπὸ λογισμῶν χαυνῶσθαι, ὡς τῶν δαλυ-
θῶναι, εἰ μὴ ἢ ματαία τῆς νοῦς ἀφροσύνη
ἀσάφεια, ἢ ἢ ψυχὴ ἀπολλῆ τὸ κέρδος
τῆς κατανύξεως ἀπὸ τῆς πεπειργαμένης
ρέσεως μερίμνης. ἔπειτα γὰρ, ὅπερ εἶπε τῷ
θεῷ ὅτι ἤκουσεν ἡ Anna, κατηξιάθη ἐπιτυ-
χεῖν, ὅτι μετὰ τὰ δάκρυα ἐν τῷ αὐτῷ φό-
βῳ τῆς λογισμῶν ἑαυτῶν ἐφύλαξε. καὶ ἢ
καὶ γέγραπται, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐ-
(α) συνέπεσον. ὅτι ἐν μὴ ἐπιλαθομένη
ἐστὶν ὅπερ ἠύξατο, ἐν ἐξέρπται τῷ δαίρει ἔ-
περ ἠτήσατο.

^a Ms. συνέπεσον ἔτι, μὴ ἐπιλαθομένη
γὰρ ὅπερ ἠύξατο.

CAPUT LX.

K E Φ Α Λ. Ξβ.

De relaxandis culpis alienis, ut
nostra nobis relaxentur.

Περί τῶ συγχωρεῖν πταίσματι ἑτέρων ,
ὅπως ἔ ἱψ' ἀφιέντων συγχωρη-
θῶσιν .

Pater. in
Mart. c. 82.

Matth. 5. 23.
a

De Tænis
Dist. 4. c.
Constat.

b

Sed inter hæc sciendum est, quia ille recte sui delicti veniam postulat, qui prius hoc quod in ipso delinquitur, relaxat. Munus enim non accipitur, nisi ante discordia ab animo repellatur, dicente Veritate: *Si offers munus tuum a ante altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Qua in re pensandum est, cum omnis culpa munere solvatur, quam gravis est culpa discordiæ, pro qua nec munus accipitur. Debemus itaque ad proximum quamvis longe positum, longequè disjunctum, mente ire, eique animum subdere, humilitate illum ac benevolentia placare: ut scilicet conditor noster dum tale placitum nostræ mentis aspexerit, a peccato nos solvat, qui munus pro culpa sumit. Veritatis autem voce attestante didicimus, quia servus qui decem millia talenta debebat, cum pœnitentiam ageret, absolutionem bebati a domino accepit: sed quia confervo suo centum sibi denarios debenti, debitum non dimisit, & hoc est iustus exigimus quod ei fuerat jam dimissum. Ex quibus videlicet dictis constat, quia si hoc quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus; & b illud rursus a nobis exigitur, quod nobis jam per pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus. Igitur dum per indulti tem-

TORTO ὃ γνωσὸν ἔσω, ὅτι ἐκείνος (α) ἱψ' αὐτῆ πταισπάτων συγχώρησιν ὀρθῶς αἰτεῖται, ὅσιν πρότερον τὰ εἰς αὐτ' πλημμεληθέντα συγχωρεῖ. τὸ δῶρον γδ (β) ἰ λαμβάνεται, εἰ μὴ πρῶτον ἢ ἔλθῃ ἐκ ψυχῆς ὑξωθῆται, ἢ ἀληθείας λεγέσθαι· εἰὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ ἐκεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σέ, (γ) ἀφες ἐκεῖ τὸ δῶρον ἔμπροσθεν τῆ θυσιαστηεῖς, ἢ ὑπαγε πρότον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, ἔ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ (N) δῶρόν σέ. ὡς ἔ πράγματος νοπτέον ἐν τῷ πᾶν τὸ πταίσμα λύεσθαι δῶρον, ὡς βαρὺ ἐστὶ τὸ πταίσμα τῆς ἔχθρας δι ἔ τὸ δῶρον ἔ λαμβάνεται, τοῖτον δῶρον ὁ Θεὸς ἔ προσδέχεται. ὀφείλομεν ἔν τῶς πλησίον εἰ ἔ ἐκ μήνης ἡμῶν ὑπάρχεισι, νοερός σωμαθελῶν, ἔ αὐτοῖς μετὰ ταπεινώσεως τῶν ψυχῶν (δ) ὑποτάξασθαι, ἢ διακαλοθελῶν αὐτοῖς ὀμαρσησσε. ἡνίκα γδ ὁ κτίσης ἡμῶν τοῖτον ἢ λογισμὸν ἡμῶν ἐν (Ξ) ἀληθεία τὸ δῶρον ἡμῶν ἢ ἁνοίας θεωρήσῃ, ἐκ τῆ ἀμαρτήματος ἡμᾶς λύει, ὅτι δῶρον ὑπὲρ τῆ πταισματος λαμβάνει. φωνῆ ἢ τῆς ἀληθείας μαρτυρήσεως ἐμάθομεν, ὅτι ὁ δεῦλος ἐκείνος, ὅσιν τάλαντα δέκα ἄφειλεν, ὡς μετανοίαν καθάραν ἐποίησε, διαλύσιν παρὰ κνεῖς ἐλήφεν· ἀλλ' ὅτι τῷ σωδελῶ αὐτῷ, τῷ ἔκατὸν δηνάερα ὀφείλοντι αὐτῷ, τὸ ὀφείλομενον ἐκ ἀφείθη, ἔ τῶτο ἔσι προσελθὲν ἀπαυτεῖσθαι, ὅπερ αὐτῷ ὑπῆρχεν ἢδη ἀφιέμενον. ὡς ὦν δηλονότι ρηθέντων καθίσταται, εἰὰν μὴ ἐκ καρδίας συγχωρησώμεν τὰ εἰς ἡμᾶς πλημμεληθέντα, κακείνα πάλιν εἰσπραχθῆσόμεθα, ὡπερ δια μετανοίας συγχωρηθέντα ἐν καρᾷ ὑπῆρχομεν. ἐν ὅσῳ ἔν καιρὸν αἰσεως ὄσθαι τῶ κειτῶ εἰλήφαμεν τῶ τὰ πταισ-

a Nan. cum plerisque ad altare : . . . relinque ibi.
b Primus Theod. primus Gemet. Bigot. Lyr. & illud rursus exigimur.
α Mf. ἱψ' εἰαυτῆ πταισ.
β Mf. ἔλθῃται τις εἰ μὴ πρότερον ἢ κα-

κία ἐκ τῆς ψυχῆς ἀποδιαχθῆ. αὐτῆ γὰρ ἢ ἀλίθια ἐῖρηκεν· εἰὰν.
γ Mf. ἀφες τὸ δῶρόν σου κείμενον ἔμπροσθεν.
δ Mf. ὑποτάξασθαι.

pōris spatium licet, dum iudex sustinet, dum conversionem nostram is qui culpas examinat, expectat; conflemus in lacrymis duritiam mentis, formemus in proximis gratiam benignitatis. Et fidenter dico: quia salutari hostia post mortem non indigebimus, si ante mortem Deo ipsi hostia fuerimus, ^a

a

παίσιματα ἡμῶν ἐτάζοντος, ἢ ἂν ἐπισρο-
φῶν ἡμῶν ἐκδέχεται, δάκρυσι ἢ ὀμότητι τῆ
νοῦ κατατήξωμεν, ἢ πρὸς (Ο) τῆς πλη-
σίως τυπῶμεν χάριν ἀγαθότητος· ἢ πεποι-
θῶς λέγω, ὅτι σωτηρίας θυσίας ἐχρήζομεν,
εἰὰν πρὸ τῆ θανάτου Θεῶ θυσία αὐτοῖ ὑπάρ-
χωμεν.

O

^c In Nan. addit fortasse amanuensis: *Quod nobis concedat Jesus Christus, qui vivit &*

regnat in secula seculorum: Amen.

VARIÆ LECTIONES PROLIXIORES.

*Quæ breuibus notis comprehendi non potuerunt, litteris,
A, B, Γ, Δ, &c. designata.*

(A) Θυσία προσκομιθήσεται. παρ-
ούτως ἔν ἀπειλῶν ἔτα τεποιήκεν. ἡμῶν δ'
πρὸς παραγμάτων ἑτέρων ἀσχολημένων, ἕ-
ως πᾶς παρερχομένης ἡμέρας μὴ ἀειδόμεντων,
αὐτὸς ὁ τελουτήσας ἀδελφός ἐν μιᾷ νυκτὶ
Κοπιώσῃ πρὸ γησιῶν αὐτῆ ἀδελφῷ καθ'
ὑπνὸς ἐφάνη. αὐτὸς δ' ἑῶτον θεασάμενος ἠ-
ρώτησεν αὐτὸν λέγων· ἀδελφέ ἐν ποίοις ἔ-
κείσε ὑπάρχεις; πρὸς ὃν αὐτὸς ἀπεκρίθη,
ἕως μὲν τῶ νῦν πᾶνυ κακῶς ὑπῆρχον, ἀρ-
τίως δὲ καλῶς ὑπάρχω· σήμερον γὰρ τὴν
ἀγίαν κοινῶν ἀπέλαβον. τῆτο δὲ αὐτὸς
Κοπιώσος παρῴθῃ ἐν τῆς μοναστηρίου, &c.

(B) Πρὸς αὐτῆ Κοπιώσος ἐώρακεν ἐν
τῆς σιωπῆν τὴν ὀπτασίαν τῆ συμπληρώ-
σει τῆς θυσίας. φανερώς ἔν δεικνυται, ὅτι
ἔλα τῆς σιωπῆσῶδης θυσίας ὁ τεθηκῶς
ἀδελφός, &c.

(Γ) Γρηγόριος. Ολίγοι ἔβλῃ τελουτη-
σαύτων ἐπίσηνίζουσι ἔβλῃ ζῶντων τὰ ἔργα. ἴ-
να μὴ εἰς δειλίαν καταπέσομεν. Κείσιος
γὰρ ὁ τῆς πόλεως Ναυτίας ἐπίσκοπος, ἀ-
νὴρ πᾶνυ τῆς βίῃ δὲλαβεζατος καθ' ἡμέ-
ραν τῆς Θεῶ.

(Δ) Αποστόλων ἔρηλῃ πρὸς με' ἕν ἀ-
ποδίδωμί σοι τὸν μισθόν σου. ὅσις μετὰ χρό-
νος ἰσπᾶ ἐν τῆ αὐτῆ ἡμέρα τῆς ἔβλῃ ἀ-
ποστόλων ἑορτῆς, ἐν τῆς ἐπιτελέσαι αὐτὸν
τῆς ἀγίας λειτουργίας τὰ μυστήρια, μεταλα-
βῶν τῆς θείας κοινῶν, ἔβλῃ δεσμῶν ἀπι-
λύθη τῶ σώματος.

(E) Καὶ τῆτο δὲ ἀνοῆ παρῆλθα
αὐεί τινος ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὡδῶ ἔβλῃ πο-
λεμίων ὑπάρχοντος, ἕ ἀλύσει δεδεμένῃ,
ὅτι ἡ τέτα σύμβιος ἐν ἡμέραις ὡσεμείαις,
θυσίαν ὑπὲρ αὐτῆ προσφέρειν εἴωθεν. ὅσις
μετὰ χρόνος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας πρὸς τὴν
ἰαυτῆ ὑπέστρεψε σύμβιον, ἐν ποίαις ἡμέ-
ραις αἰ ἀλύσεις, &c.

(Z) Διηγῆσαντο. ὁ γὰρ ἐν μακα-
εἰᾷ τῆ μνήμη προηγουσάμελός με (for-
te me) πατειάρχης Αγάθων, αὐτὸν τῆς

πόλεως Πανόρις ἐπίσκοπον ἐν τῆ Ρώμῃ
ἐλθεῖν ἐκέλευσεν, ἐν δὲ τῆ θαλάσῃ ἐρχό-
μενος ἀνάγκην σφοδροτάτῃ ὑπέμεινεν, ὅσις
λοιπὸν ἀπελπίσαι αὐτὸν ἐκ τῆ κινδύς ἔβλῃ
ποσῶν κυμάτων θρασῶς ἔβλῃ. ναύτης δὲ
τις ἐκ ἔβλῃ σιω αὐτῶ πλεόντων Βαρακάς τῶ
ὀνόματι, ὅσις νυκτὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας
κληρικῶς ὑπάρχει, ὅπῃθεν τῶ πλοῖς ἐν τῶ
καράβῳ συρόμελός τῆτον ἐκυβίρα. τῶ δὲ
χοινίς, &c.

(H) Θλιβόμενος νεκρὸν τῆτον εἶναι ὑ-
πελάμβανε. ἔλα δὲ τῆς ἀγάπης ἐλακονίαν
ἐν ὑπὲρ ἔβλῃ νεκρῶν χρεωσῆ πεποιήκεν. ὑ-
πὲρ γὰρ ἀναπάνσεως τῆς ψυχῆς αὐτῆ τῆ
παντοδυνάμῃ Θεῶ θυσίαν προσελεθῆναι
ἐκέλευσεν. γύης δὲ γεροντῶς ἀνακαινίσαν-
τες τὸ πλοῖον ἐν τῆ Ἰταλίᾳ κατέλαβον.
ἐν τῆ πόλει δὲ Πόρτε καπενησαντες, ἐκεί-
σε τὸν ναύτην εὐρον ὑπὲρ τελουτῶσαι ἐνό-
μιζον· ἐπὶ δὲ τῆς ἀπροσδοκῆτῶ τέτῳ θαύ-
ματι ἀγαλλιαδεῖς ὁ ἐπίσκοπος, ἤρξατο αὐ-
τὸν ἐπερωτῶν πῶς τσαύτας ἡμέρας, &c.

(Θ) Ὑπὸ κατενέχθεῖς μήτε πάλιν
παντελῶς γρηγορῆσαι διαίμενος. μέσον δὲ
τῆς θαλάσσης ὑπάρχοντος αὐτῆ, ἐφάνη τις
αὐτῆ ἄρτον εἰς πλησμονὴν κομίσας. φα-
γὼν δὲ ἕ ἐμπληθεῖς διαίμιν ἀνελάβετο.
ἕ μετὰ πολὺ δὲ χρόνον ἐπερχόμενον πλοῖ-
ον ἐκ τῆ κινδύς ἕ τῆς ἔβλῃ κυμάτων, &c.

(I) ἡ μετὰ δεσμῶς ἐλύθησῶν ζη-
τεῖν. ὁ φείλομεν ὡς τὸν παρόντα κόσμον
ὕλω τῆς λογισμῶ παροικτρῶσαδα, θεαρεῖν-
τες αὐτὸν ἤδη λοιπὸν καταλείποντα ἕ με-
τὰ δακρῶν τῆ Θεῶ καθημερινῶς θύειν θυ-
σίας ἔλα τῆς σαρκῶς αὐτῆ ἕ τῶ αἵματος.
αὐτη γὰρ ἕ μόνῃ ἡ θυσία ἐκ τῶ αἰωνίς θα-
νάτῃ τὴν ψυχὴν ῥύεται. ἕ ἔλα τῶ μυστη-
εἰς τέτῃ εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῶ θα-
νάτῃ τῶ μονογενῆς τῶ Θεῶ. ὅσις ἐκ νε-
κρῶν ἀϊσῶς ἐκῆτι λοιπὸν ἀποθήσκη. ἀ-
θάνατος δὲ ἕ ἄφθαρτος, &c.

(K) ἀλλ' εἰς τὰ ἔβλῃ πεισῶν ζώματι
ἐκχέ-

ἐκλέεται. ἐν τῷ ἔν κατανοήσωμεν ὅποια ὑπάρχει αὐτῇ ἡ θυσία, ὅτι ἐξ τῆν ἡμετέρων ἀπολύτρωσιν τὸ πάθος τῷ μονογενῆς υἱοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε μιμνῆται. τίς ὃ ἔξ πεισῶν διδάσκει δυνάται, ὅτι ἐν τῇ ὄρα τῆς ἱερᾶς θυσίας ἐπὶ τῇ τῷ ἱερέως φωνῇ, οἱ ἑρανοὶ ἀνοίγονται ἐν ἐκείνῳ τῷ μυστηρίῳ τῷ κυεῖν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔξ οἱ ἔξ ἀγγέλων χοροὶ ἐκείσε παραγίνονται, τὰ ὑψηλὰ μετὰ ἔξ ταπεινῶν συμμιγνύμενα, τὰ ἐπερᾶνια μετὰ ἔξ ἐπιγειῶν, ἐν τῷ ὅξ ἑρατῆρ ἔξ ἀοράτῆρ γινόμενα. ἀναγκᾶσον, &c.

(Λ) ὑπὲρ ἡμᾶς τῆ (forte ἡ) θυσία προσφέρεται, ὅταν ἡμᾶς ἑαυτῆς μιμητᾶς ποιῶμεν. τῷτο δι' ἀναγκᾶς ἡμᾶς ὁδοφυλάττεσθαι λέγει, ἵνα ἔξ μετὰ τὸν τῆς ὁλῆς, &c.

(Μ) ἡμῶν ἐν τῷ αὐτῷ φόβῳ φυλάξωμεν, μὴ ἑῶντες ὑπὸ λογισμῆ χαυνόσεως τῶτον ὁλοθυθῆναι, μηδὲ ματαίᾳ τῷ νόῳ ὁφροσύνη ὑφαρπάσει, ἔξ τὸ κέρδος τῆς κατανοήσεως ἐξ τὸ αἰσφαλῆς τῷ χαυνῷ λογισμῷ ἡ ψυχῇ ἀπολῆση. τῷ γὰρ ἔξ Ἄννα, ὅπερ ἡγήσατο, καρπώσασθαι ἡξιώθη, ὅτι ἔξ μετὰ τῷ ἐν δάκρυσιν δέσσειν ἐν τῷ αὐτῷ φρονήματι ἔξ λογισμῆ ἑαυτῷ διεφύλαξε, &c.

(Ν) δῶρον σε, ἐν τῷ ἔν τῷ πράγ-

ματι κατανοῆσαι (forte κατανόσον) ὅτι ἐν ὅσῳ πάντα τὰ πταισμάτα δι' ἀποδῶρας (forte ἀποδόσεως) τῷ δῶρῳ λύνονται, ποῖον βαρῦ ἀμάρτημα τὸ τῆς μνησικακίας ὑπάρχει, ὅτι ἐξ τῷτο ἐδὲ τὸ δῶρον προσδέχεται. ὁφείλομεν, &c.

(Ξ) ἐν ἀληθείᾳ δεῖσθαι. παρὸδῷ καὶ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀμαρτίας λύει, τῷτο τὸ δῶρον ὑπὲρ ἔξ πταισμάτων λαμβάνων. ἔξ τῷ γδ ἔξ τῆς φωνῆς τῆς ἀληθείας μαρτυρήσεως ἀκηκόαμεν ὁδὲ τῷ δῶρῳ τῷ τὰ μύεια τάλαντα ὁφείλοτος. ὅτι ἡλίκα εἰς μείπνοιαν ἦλθε, συγχάρῃσιν τῷ χρέεσ ὁδὲ τῷ κυεῖν αὐτῷ ἔλαβε. ἐξ ὃ τὸ μὴ συχωρήσαι ἔξ αὐτῷ τῷ συνδέλω αὐτῷ τὰ ἐκατὸν δυνάεια ἄπερ αὐτῷ ὁφείλει ἐκελεύθη ἀπαιτηθῆναι πάντα ἄπερ ἦσαν αὐτῷ συχωρηθέντα. ἐξ τῷτο ἔξ φανερόν καθίσταται, ὅτι ἐάν μὴ ἐκ καρδίας συχωρήσωμεν, &c.

(Ο) πρὸς τῆς πλησίον ἀγαθότητος χείρι (forte χείρι) σερώσωμεν, καθορωῖτες ὅτι σωτηριώδης θυσίας μετὰ δάνατον ἔ δεηθῆσόμεθα, ἐάν πρὸ θανάτου ἡμῆς αὐτοὶ θυσία γινόμεθα. χείρι καὶ φιλανθρωπία τῷ κυεῖν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δῶρα ἔξ τὸ κράτος εἰς τῆς αἰῶνας ἔξ αἰῶνον. ἀμῶν. Hæc Patres Maurini.

APPENDIX

Complectens loca in Nannianis Patericis occurrentia ; quae brevioribus notis exhiberi non potuerunt , quaque κατὰ τὸ ῥητὸν latine vertere hic visum est , quo discrimen magis appareat .

§. I.

Ex Codice Nan. LIII.

SANCTIMONIALIS quædam ex monasterio , cui magnus Aequitius præerat, hortum ingressa , & conspicata lactucam, eam concupivit : & neque signum crucis faciens, ut gullosa eam comedit, statimque ingressus est eam spiritus immundus, & eam in terram collisit . Qui igitur aderant factum conspicati, solícite patri rem detulerunt , ut cito veniens periclitanti ferret opem . Confestim igitur patre hortum ingresso, cœpit is qui hanc dilacerabat diabolus, quasi se purgans , per os illius clamare & dicere : Ego non habeo peccatum ; sedens enim super lactuca, venit comeditque me . Num enim dexteram manum suam non habebat liberam ? Istius igitur est peccatum, & non meum . Vir autem Dei cum ira hunc increpavit , ut recederet ab illa , nec amplius haberet locum in ea . Statim igitur exiit impurus ille spiritus, & nulatenus ad eam deinceps accedere ausus est .

ΜΟΝΑΣΤΕΙΑΤΙΣ ἐκ τῆς μοναστηρίου, ἣ ὁ μέγας Αἰκύτιος πρόξισατο, εἰς τὸν κῆπον εἰσελθούσα, καὶ θεασαμένη μαρτίλιον, ἐπεθύμησεν αὐτό. καὶ μηδὲ τὸν τύπον τῆς σαυρῆ ποιήσασα, ὡς γαστριμαργος, ἔφαγε τὸτο. Ἐὐθέως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ κατέρρηξεν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν. οἱ ἔν παρόντες τὸ γεγονός θεασάμενοι, μετὰ σπυδῆς τῷ πατρὶ τὸ πρᾶγμα ἐμήνυσαν, ὅπως διὰ τάχος ἐλθῶν, τῇ κινδυνώσῃ βοηθήσει. αὐθὺς ἔν τῆς πατρὸς εἰς τὸν κῆπον εἰσελθόντος, ἤρξατο ὁ ταύτην ῥήξας διάβολος, ὡς ἀπολογούμενος, διὰ τῆς σῶματος αὐτῆς κράζειν, καὶ λέγειν· ἐγὼ ἔκ ἔχω πταῖσμα. κοθεζόμενος γὰρ ἐπάνω τῆς μαρτίλις, ἤλθε καὶ ἔδακέ με. μὴ γὰρ τὴν δεξιάν αὐτῆς χεῖρα ἔκ εἶχεν ἀνετον ; ταύτης λοιπὸν τὸ πταῖσμα, καὶ ἔκ ἐμόν. ὁ δὲ τῆς Θεοῦ ἀνδραποῦ μετ' ὀργῆς πέτω ἐπετίμησεν, ὅπως ὑποχωρήσῃ ἔξ αὐτῆς, καὶ μηκέτι χῆν τόπον ἐν ταύτῃ. παραυτίκα ἔν ἐξῆλθεν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα, καὶ ὀδαμῶς αὐτῇ τῆς λοιπῆς προσεγγίσαι ἐτόλμησεν.

§. II.

§. I I.

Ibidem.

Anastafius quidam vir reverendus, præfectus erat monasterii, quod vocatur *subrupense*. Lapis autem quidam maximus imminet huic monasterio. Quadam igitur nocte vox facta est tamquam ex alto lapidis, inquit: Anastasi, veni. Deinde vox ordine etiam octo fratres alios vocavit. Hanc cætus universus audivit, noveruntque omnes, quod vocatorum mors adventasset. Primus igitur justus Anastafius haud ita multo post, obdormivit: deinceps ordine etiam reliqui ad Dominum profecti sunt, quomodo vox illos vocavit. Mirabilis autem quædam res tunc contigit. Venerabili enim viro Anastasio mortuo, frater quidam erat in monasterio, qui sine illo vivere non volebat. Ad pedes igitur illius revolutus, cum lacrymis deprecabatur eum dicens: Sic habes, (a) ad quem abis: ne sinas me sine te in hoc mundo septem dies facere. Ante igitur hebdomadam, ipse quoque deinceps obdormivit. Manifestum est igitur, quod hujus obitum sola sancti Anastasii operata est oratio.

PETR. Ex his addisco, quod ii qui penes Dominum perfecti sunt, exaudiri mul-

Αναστάσιός τις ἀνὴρ βίλαβης, παροεσῶς ἦν μονῆς, ἣ καλεῖται ὑπόκρημον. λίθος δὲ τις τῆς μονῆς ταύτης παμμεγέθης ὑπέρεκειται. ἐν μιᾷ ἔν νυκτὶ φωνὴ γέγονεν ὡς ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ λίθου λέγουσα. Αναστάσιε, δεῦρο. εἶτα ἡ φωνὴ καθεξῆς καὶ ὀκτὼ ἀδελφούς ἐτέρους ἐκάλεσε. ταύτης ἡ συνοδία πᾶτα κατήκοος γέγονε, καὶ ἔγνωσαν πάντες, ὅτι τῶν νεκλημένων ὁ θάνατος ἐπλησίασε. τῷ πρῶτῳ ἔν ὁ δίκαιος Ἀναστάσιος μετὰ μικρὸν ἐκοιμήθη. εἶτα καθεξῆς καὶ οἱ λοιποὶ πρὸς κύριον ἐξεδήμησαν, καθ' ἣν ἡ φωνὴ τέρας ἐκάλεσε. Θαυμαστὸν δὲ τι πρῶγμα τότε συνέβη. τῷ γὰρ σεβασμίῳ ἀνδρὶ Ἀναστασίῳ μετασάντος, ἀδελφός τις ἦν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ὃς χωεῖς αὐτῷ ζῆται ἐκ ἡθελε. τοῖς ἔν ποσὶν αὐτῷ προσκυλινοῦμενος, μετὰ δακρύων ἐκέλευεν αὐτὸν λέγων. ἔγωγος ἔχεις, πρὸς ὃν ἀπέρχῃ, μὴ ἐάσης με χωεῖς σε ἐν τῷ κόσμῳ τέτω ἐπὶ τὰς ἡμέρας ποιῆσαι. πρὸ ἔν τῆς ἐβδομάδος, ἔ αὐτὸς λοιπὸν ἐκοιμήθη, ὃς ἐκ ἦν μετὰ τῶν ἄλλων νεκλημένος. φανερόν ἐστιν ἔν, ὅτι τὴν τέρας μετὰσασιν μόνῃ ἡ τῷ ἁγίῳ Ἀναστασίῳ εἰρηγήσε προσδουχί.

ΠΕΤ. Ἐκ τῶν μανθάνω, ὅτι οἱ πρὸ τῷ κυρίῳ τέλει οὐντες, ἐπακροῦνται πολλὰς δύνανται.

(a) Id est, Sic te Deus habeat ad quem migraſti in pace. Deprecantis formula.

toties possunt etiam ad ea, quæ prædestinata non sunt.

GREG. Nequaquam exaudiri possunt in iis quæ prædestinata non sunt. Ea vero quæ orantes viri sancti accipiunt vel faciunt, jam prædestinata sunt, ut per orationem ea consequantur. Et ipsamet æterni regni hereditas ab omnipotenti Deo in electis prædestinata est; per multum tamen laborem & preces hanc eos consequi decrevit.

PETR. Vellem liquido mihi ostendi, si prædestinatio orationi cooperetur.

GREG. Hoc, Petre, vel ex ipsa de Abrahamo historia manifeste potes intelligere. Ut nosti, Abrahamo Deus dixerat: *In Isaac vocabitur tibi semen.* Et rursus: *Patrem multarum gentium proposui se.* Et iterum: *Benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo semen tuum,* & quæ sequuntur. Et manifestum est, quod per Isaac multiplicari semen Abrahami approbaverat Deus. Si ergo in Isaac erat constitutum ut multiplicaretur semen Abrahami; ut quid conjugem sterilem Isaac habuit? scriptum est enim, quod *Isaac oravit Dominum pro uxore sua, eo quod erat sterilis, exaudivitque eum, & dedit conceptum Rebecæ;* Liquet hinc ergo, quod prædestinatio oratione completur, per quam exauditus Isaac filios procreavit, in quo Deus prædestinaverat multiplicari semen Abrahamæ.

ται καὶ εἰς αὐτὰ, ἅπερ προωρισμένα ἔν ὑπάρχουσι.

ΓΡΗ. Ὁυδαμῶς ἐπακκοθῆναι δύνανται ἐν τοῖς μὴ ἔσι προωρισμένοις. ἅπερ γὰρ ἀχρόμφοι οἱ ἅγιοι λαμβάνουσιν ἢ ποιῶσιν, ἤδη προωρισμένα εἰσὶν, ὅπως διὰ προσδύχης τέτων ἐπιτύξονται. καὶ αὐτὴ ἢ τῆς αἰωνίης βασιλείας κληρονομία. ὡς δὲ τῆ πατωδυνάμει Θεῷ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς προσειθεῖσα ὑπάρχει. διὰ δὲ πολλῶν καμῶν ἔ δειήσεως τχύτην αὐτῶς λαμβάνειν ἀδόκησεν.

ΠΕΤ. Ηθελον τηλαυγῶς μοι δεηθῆναι, ἐὰν ἢ προόεισις τῆ ἀχῆ συνεργῆ;

ΓΡΗ. Τῆτο, Πέτρε, καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὸν Ἀβραάμ ἰσοείας σαφῶς δύνασαι γινῶναι. ὡσπερ οἶδας τῷ Ἀβραάμ ὁ Θεὸς εἶπεν. ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, καὶ πάλιν. πατέρα πολλῶν ἐθῶν τέθεικά σε. καὶ πάλιν, ἀλογῶν ἀλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σε, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ φανερόν ἐστιν, ὅτι διὰ τῆ Ἰσαὰκ πληθύναι τὸ σπέρμα τῆ Ἀβραάμ ἀδόκησεν ὁ Θεός. εἰ ἔν ἐν τῆ Ἰσαὰκ ἦν ὠρισμένον πληθύναι τὸ σπέρμα τῆ Ἀβραάμ, διὰ τί σύζυγον σείρων ὁ Ἰσαὰκ ἔσχε; γέγραπται γὰρ, ὅτι ὁ Ἰσαὰκ ἠτήσατο τὸν κύριον περὶ τῆς γυναικὸς αὐτῆ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν σείρων, καὶ εἰσήκασεν αὐτῆ, καὶ ἔδωκε σύλληψιν τῆ Ρεβέκκα. φανερόν ἔν ἐντεῦθεν ὑπάρχει, ὅτι ἢ προόεισις τῆ ἀχῆ πληρῆται, δι ἧς ἀκυσθεῖς ὁ Ἰσαὰκ ἐτεκνοποίησεν. ἐν ᾧ ἦν ὁ Θεὸς προοείσας πληθύναι τὸ σπέρμα τῆ Ἀβραάμ.

PETR. Nihil mihi circa hanc quæstionem dubietatis relictum est; quinimmo manifestam dubii habui solutionem.

ΠΙΕΤ. Ουδέν μοι ἐπὶ τῷ ζητήματι τῆσδε ἀμφίβολον καταλέλειπται. ἀλλὰ σαφῆ τῆς ἀπορίας ἔσχον τὴν λύσιν.

§. I I I.

Ex Cod. Nan. CLXXIX.

Multa sane, Petre, putantur quidem esse bona, nec sunt tamen, propterea quod bona intentione nequaquam fiunt. Id autem vel Dominus in Evangelio dicit: *Si oculus tuus nequam est, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Cujuslibet enim rei si principium cum dolo fiat, universum quod insequitur opus, malignum invenitur.

Πολλά μὲν, Πέτρε, νομίζονται μὲν καλὰ εἶναι, ἔκ εἰσὶ δὲ, διότι ἀγαθῆ ἡ ἀφεσις ἢ γίνονται. τῆτο δὲ καὶ ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἔφη. εἰ ἂν ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἔσῃ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. ἐκάστω γὰρ ἀφάρμακτος εἰ ἂν ἡ ἀρχὴ μετὰ δολιότητος γένηται, πᾶν τὸ ἐπακολουθεῖν ἔργον σκοτὸν διαίσκεται.

§. I V.

Ex Cod. LIII.

Reverentissimus pater, qui vocatur Spæus, monasteria condidit diversa in loco cui nomen Camplæ. Hunc autem omnipotens & misericors Deus heic erudiens, ab æternis cruciatibus exemit. Maximæ enim suæ providentiæ & minas ostendit & commiserationem. Quantum enim illum flagellans diligeret postea demonstravit, omnimode illum sanans. Illius namque oculos ad intervallum quadraginta annorum tollerantia tenebrarum cæcitatæ affecit, ne parvam quidem claritatem aciei ipsi relinquens. Hoc vero flagel-

Tom. VI.

Ὁ εὐλαβέστατος πατήρ, ὁ καλούμενος Σπῶσις, μοναστήρια ἔκτισε διάφορα ἐν τότῳ τῷ καλικμένῳ κάμπλῳ. τῆτον δὲ ὁ παντοδύναμος καὶ ἐλεήμων θεὸς ἐνταῦθα παιδάριον ἔδύσας, ἐκ τῶν αἰώνων βατάνων ἔξελετο. τῆς γὰρ μεγίστης αὐτῷ οἰκονομίας καὶ τὴν ἀπειλήν ἔδειξε, καὶ τὴν συμπάθειαν. πόσον γὰρ αὐτὸν μασίζων ἠγάπα ὑπερονέδειξεν, ὀλοκλήρως αὐτὸν ἰασάμενος. τῆς γὰρ αὐτῷ ὀφθαλμοῦς μέχρι ποσαρακορταετῆς διασήμετος τῆ ἐπιμονῇ τῆ σκότους τῆς τυφλώσεως ἐπήρωσε, μηδὲ μικρὰν ἀυγὴν ὀράσεως αὐτῷ καταλείψας. ταύτην δὲ τὴν μάστιγα εἶδεις ὑπενέγκει δύναται, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ ἐλεήμων πατήρ,

Z z ὁ τὴν

lum nemo sustinere valet, nisi ipsemet misericors pater qui tormentum exhibet, patientiam largiatur. Ob defectum enim tolerantiae, quibusdam peccatum huiusmodi eruditio & non utilitatem affert. Quamobrem sciens Deus infirmitatem nostram, flagellis suis etiam tolerantiam commiscet: ut & erudiens electos filios suos justus videatur, & postea deinceps eorum juste misereatur. Quocirca & reverentissimum hunc virum tametsi extrinsecus tenebris obscuravit, intrinsecus tamen lumine nunquam destituit. Qui dum corporis flagello exaestuabat, habebat per spiritus protectionem, cordis consolationem. Quum autem quadragesimum annum in caecitate absolvisset, iterum Dominus lumen ei praebebat: & cum morti appropinquaret, illius recordatus est, iussitque eum vitae verbum palam facere: ut is qui corporis recuperaverat lumen, cordis ipsorum lumen adaperiret. Ille autem praecepto jubentis obtemperans, fratrum cœnobio circumivit, vitaeque praecepta, quae usu & exercitatione didicerat, illis commendabat. Post quintumdecimum vero diem a praedicatione reversus, in monasterio suo & in oratorio fratres advocans, stansque in medio eorum, Domini corporis ac sanguinis communionem participavit, & cum illis mysticas psalmodiarum absolvit. Adhuc

ὁ τὴν βίασαν παρέχων, ὑπομονὴν δωρήσεται. ὅτι γὰρ τῆς ἀυτομονισίας, τισὶν ἀμαρτίαν ἢ παιδῶσι αὐτῆ, καὶ ἐκ ὠφέλειαν προσίδησι. τῆς ἕνεκα ἐιδὼς ὁ Θεὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθενείαν, ταῖς μάστιξιν αὐτῆ καὶ ὑπομονὴν ἀναμίσει, ἵνα καὶ παιδῶν ἐκλεκτὰ αὐτῆ τέκνα διακρίσῃ φανῆ, εἴτε καὶ δικαίως αὐτοῖς σπλαγχνισθῆ. διὸ καὶ τὸν ἐυλαβέσατον ἥτων ἄνδρα εἰ καὶ τῶ ἕξωθεν σκότει ἡμαῦρσεν, ἀλλὰ τῶ ἔνδοθεν φωτὶ ἐδέετοτε ἐγκατέλιπεν. ὅς ἐν ὅσῳ τῆ ἡ σῶματος μάστιγι ἐχειμώλετο, εἴχε διὰ τῆς ἡ πνύματος σκέπης, ὡς ἀμνηστὴν καρδίας. ἐπεὶ δὲ πεσαρακοσὸν ἔτος ἐν τῆ τυφλώσει διήνυσε, πάλιν ὁ κύριος τὸ φῶς αὐτῶ παρέδωκε, καὶ ἐν τῶ ἐγγίξῃ τῶ θανάτῳ, αὐτῆ ἐμνημόνασεν, ἐκέλευσε τε αὐτὸν τὸν τῆς ζωῆς λόγον κηρύξαι. ἵνα ὁ τὸ ἡ σῶματος ἀναλαβῶν φῶς, τὸ τῆς καρδίας αὐτῶν φῶς ἀφανίσῃ. ὁ δὲ, τῆ προσέξει ἡ κελύσαντος ὑπακῆσας, τὰ τῶν ἀδελφῶν κοινὸβια ἐγύρῃσε, ἐ τὰς τῆς ζωῆς ἐντολάς, ὡς ὡράττων μεμάθηκε, τῆτοις παρέδωκε. μετὰ δὲ πεντεκαδεκάτην ἡμέραν ἐπανελθῶν ἐπὶ τῆ κηρύγματος, ἐ τῶ μοναστηρίῳ αὐτῆ, καὶ ἐν τῶ δὲκτηρίῳ τῆς ἀδελφῆς προσκαλεσάμενος, καὶ σαθεῖς ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἡ δεσποτικῆ σῶματος καὶ αἵματος μετέλαβε. καὶ σὺν αὐτοῖς τὰς μυστικὰς ἡ ψαλμῶν ὑμνωδίας ἐπετέλεσεν. ἔτι δὲ αὐτῆ ψαλλόντ, αὐτὸς τῆ δὲκτηρὶ ἐπιμείνας, τὴν ψυχὴν ἀποδέδωκε. πάντες δὲ οἱ παρόντες ἀδελφοὶ, ἐκ τῆ σῶματος αὐτῆ περισερὰν ἡχελῆσαν εἶδον. ἐ τῆς τῆ δὲκτηρὶς σέγης διανοιγείτης, τῶν ἀδελφῶν θεωρῶντων, πρὸς τὸν ἕρα-
γόν

autem illis psallentibus, ipse in oratione permanens, animam reddidit. Quotquot autem aderant fratres, ex ore ejus columbam egressam videre: apertoque oratorii tecto, conspiciantibus fratribus, in cœlum ascendit. Per hanc vero columbæ figuram, ostendit illis omnipotens Deus, in qua simplicitate cordis vir iste servierat ei.

νὸν ἀνῆλθε. Ἐὰ δὲ τῷ ποιῆσαι χήματος τῆς περιστάσεως, ἔδειξεν αὐτοῖς ὁ παντοδύναμος Θεὸς, ἐν ποίᾳ ἀκέραιότητι καρδίας ὁ ἀνὴρ ἕτος ἐδέλυσεν αὐτῷ.

§. V.

Ibidem.

Valentius in Romana urbe mihi que & monasterio meo præfectus, prius tamen in regione Valleriæ suum rexit monasterium. Ipse narrabat, quod animo infensissimo Langobardi eo venientes, duos monachos suos in ramis arborum suspenderunt: qui suspensi eadem illa die mortui sunt. Facto autem vespere amborum ipsorum spiritus conspicuis ibi manifestisque vocibus canentes audiebantur: quas audientes illi, qui eos occiderant, magnopere timuerunt. Hujus autem psalmodiæ voces etiam quotquot ibi erant captivi audierunt: martyres enim re vera ostendebantur. Ideo autem omnipotens Deus spirituum illorum voces in habitaculis audiri voluit, ut qui in carne vivebant, discerent, quod si Deo ut par est servire adnitantur, etiam post carnis mortem revera vivant. Et hoc porro dum adhuc in monaste-

Βαλέντιος ἐν τῇ πᾶν Ρωμαίων πόλει κάμῃ, καὶ πρὸ ἐμῶν μοναστηρίων προεσῶς, ἑσπότερον δὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βαλλερίας τὸ αὐτῷ μοναστήριον ἐποιήσαντο. ἕτος ἐξηγεῖτο ὅτι θυμομαχῶντες οἱ Λαγγόβαρδοι, ἐκείσε ἐλθόντες, δύο μοναχὸς αὐτῷ εἰς κλάδους δένδρων ἐκρέμασαν. οἷτινες κρεμασθέντες ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανον. ὁψίας δὲ γενομένης, ἐκατέρων αὐτῶν τὰ πνεύματα λαμπρῶς ἐκείσε καὶ φανερῶς ταῖς φωναῖς ψάλλοντα ἤκούοντο· ἃς καὶ ἀκούσαντες οἱ φονεύσαντες αὐτοὺς, λίαν ἐφοβήθησαν. ταύτης δὲ τῆς ψαλμοῦδιᾳ τῶν φωνῶν καὶ πάντες οἱ ἐκείσε ὄντες ἀιχμάλωτοι ἤκουσαν. μάρτυρες γὰρ ἀληθῶς ἀνεδείχθησαν. πᾶς δὲ χάριν ὁ παντοδύναμος Θεὸς τὰς τῶν πνευμάτων φωνὰς ἐν τοῖς σκηνώμασιν ἀκασθῆναι δίδόκησεν, ὅπως οἱ ζῶντες ἐν σαρκὶ μάθωσιν, ὅτι ἐὰν τῷ Θεῷ γνησίως δελεῦσαι ἀγωνίσωνται, καὶ μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς θάνατον ἀληθῶς ζῶσι. Καὶ πρὸ δὲ ἔτι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχων, πρὸ ἀδελφείων ἀνδρῶν ἔγνω. ἔλε-

rio esse, a reverentissimis viris cognovi. Dicebant enim, quod in regione quæ vocatur Sura, erat quidam vir vita valde venerabilis, pater monasterii, Suranus nomine, qui adventantibus ad se captivis quascumque in monasterio habuit res, largitus est: adfque etiam vestimenta sua fratrumque, quæque in promtuariorum erant omnia in elemosynam dedit. Si quid vero etiam in horto erat, universa in viaticum concessit. Consumtis rebus omnibus, repente Langobardi venerunt ad eum, & hunc apprehendentes, aurum exigebant. Ille vero confirmabat nihil omnino habere. Tunc in vicinum montem ab illis adductus est, in quo silva erat maxima & arboribus frequentissima. Captivus autem quidam eo confugiens, intra cavam quamdam arborem delitescerebat, qui & factum retulit. Igitur in eo loco quidam Langobardorum gladium emitens, prædictum reverentissimum virum interfecit. (a) Habitaculo autem ejus in silva lapsa, silva universa & mons concussus est, vocem quasi emittente terra, se nequire sanctitatis ejus pondus sustinere. Alius in regione Marfa Diaconus admodum vivendi ratione venerabilis erat: quem Langobardi tenentes, & unus ex illis gladium distringens, ca-

γον γὰρ, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ τῆ κα-
λαμένη Σύρα ὑπῆρχέ τις ἀνὴρ πά-
νυ τῆ ζωῆ δόλαβέσατος, πατὴρ μο-
ναστηεῖς, ὀνόματι Συρανός. ὅς τοῖς
πρὸς αὐτὸν ἐρχομένοις ἀιχμαλώ-
τοις ἅπαντα, ἅπερ ἐν τῷ μονα-
στηεῖο πράγματα εἶχε ἐδώρησατο,
ἕως ἐ τὰ ἱμάτια αὐτῆ, ἐ τὰ τῶν
ἀδελφῶν, καὶ τὰ ἐν τῷ κεληλαεῖο
ἅπαντα εἰς ἐλεημοσύνην δέδωκεν.
εἴ τι δὲ καὶ ἐν τῷ κήπῳ ὑπῆρχεν,
ἅπαντα ἐξώδιασε. πάντων δὲ τῶν
πραγμάτων πληρωθέντων, ἀφῆκε
Λαγγόβαρδοι ἐπῆλθον αὐτῶ, καὶ
τῆτον κρατήσαντες, χρυσίον ἐπέζη-
κεν. ὁ δὲ διεβεβαῖετο μηδὲν τοσού-
νολον ἔχειν. τότε ἐν τῷ γεινιά-
ζοντι ὄρει ὑπὸ αὐτῶν ἀνηρέχθη,
ἐν ᾧ ὕλη ἦν παμμεγέθης καὶ
κάταλτος. ἀιχμαλωτος δὲ τις ἐ-
κέισε φυγῶν, ἐν ὑποκέφῳ δένδρῳ
ἐκρύπτετο, ὅς καὶ τὸ γεγονός ἀνή-
γειλεν. ἐν αὐτῶ ἐν τῷ τόπῳ
εἰς τῶν Λαγγοβάρδων τὴν μάχαι-
ραν ἐκβαλὼν, τὸν προλεχθέντα δό-
λαβέσατον ἀνδρα ἐφόνευσε. τῆ δὲ
σκηνώματος αὐτῆ ἐν τῇ ὕλῃ πεσόν-
τος, πάντα ἡ ὕλη καὶ τὸ ὄρος ἐδο-
νήθη, φωνὴν ὡσπερ ἀφικέτης τῆς
γῆς, μὴ δύνασθαι τῆς ἀγιωσύνης
αὐτῆ τὸ βάρος ἰσοφέρειν. Ἐπερος
ἐν τῇ χώρᾳ μάρτη διάκονος πάνυ
τῆ πολιτεία δόλαβέσατος ἦν. καὶ
τῆτον δὲ οἱ Λαγγόβαρδοι κρατή-
σαντες, εἰς δὲ εἰς αὐτῶν τὴν μά-
χαιραν κρατήσας, τὴν κεφαλὴν αὐ-
τῆ ἀπέτεμεν. ὡς δὲ τὸ σῶμα αὐ-
τῆ εἰς τὴν γῆν ἔπεσεν, ἐκείνος ὁ
τὴν κεφαλὴν αὐτῆ ἀποτεμὼν, ἀκα-
θάρτῳ πνύματι συχεθεῖς, εἰς πῆς
πόδας τῆ θανάτου ἔπεσεν. ἵνα
δειχθῆ, ὅτι ἐπειδὴ φίλον Θεῶ
ἐφό-

(a) Id est corpore.

put illius obtruncavit. Ut autem corpus ejus in terram cecidit, is qui caput ejus obtruncaverat, ab immundo spiritu occupatus, ad pedes defuncti cecidit; ut ostendetur, quoniam, postquam amicum Dei interfecerat, Dei inimico traditus erat.

PETR. Quid est hoc, rogo te, quod omnipotens Deus sic mori permittit eos, quos post mortem sanctos esse ostendit?

GREG. Scriptum est; quod quacumque morte præoccupatus fuerit justus, justitia ejus non auferetur ab eo. Quare bonis in æterna vita abundant bona, quamvis in præsentia acerba morte obeant. Sæpe autem vel leviuscula culpa istis reliqua est, quam in violenta morte excindi oportet. Quamobrem etiam contingit viventibus adhuc illis adversarios contra eos potestatem accipere, ut post obitum vindicta crudelitatis eorum, per eos ipsos qui ab illis interfecti sunt, contingat. Quemadmodum etiam in prædicto Diacono usuvenit. Cui enim permissum est hunc occidere, interfecto illo, de illo gaudere permissum non est. Idque vel e Divina Scriptura discere licet. Etenim ibi etiam virum Dei, qui in Samariam missus fuerat, postquam propter inobedientiam ejus, Leo ipsum in via occidit, scriptum est quod, Stetit leo prope asinam, decada-

ἐφόνδουσε, τῷ τῷ Θεῷ ἐχθρῷ παρεδόθη.

ΠΕΤ. Τί τῆτο ὑπάρχει, αἰτῶ σε, ὅτι ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἕως ἀποθανεῖν ἠδυνατο, ἕως μετὰ τὴν θάνατον ἀγίως εἶναι ἀποφάνηται;

ΓΡΗ. Γέγραπται· ὅτι οἷω ἀνθάνω προφθασιῇ ὁ δίκαιος, ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς ἐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. ὅθεν τοῖς ἀγαθοῖς ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ τὰ ἀγαθὰ πλεονάζουσι, εἰ ἔτι πρὸς τὸ παρὸν πικρῶ θανάτῳ τελευτήσῃσι. πολλὰ δὲ καὶ μικρὸν πταῖσμα τέτοις ὑπολέλειπται, ὅπερ ἐν τῷ βίῳ θανάτῳ ἐκκοπῆναι ὀφείλει. διὸ καὶ συμβαίνει ἔτι ζώντων αὐτῶν τῆς εἰσόδου κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν λαβεῖν, ἵνα μετὰ τὴν τελευτὴν ἡ ἐκδίκησις τῆς ἐκείνων ἀμότητος δι' αὐτῶν τῶν ὑπ' ἐκείνων ἀναρεθέτων γένηται. καθὼς ἔτι ἐπὶ τῆς προλεχθέντος θαλάσσης γέγονεν. ὁ γὰρ συγχωρηθεὶς τῆτον φορεῖται, νεκρωθέντος αὐτῆς, χαρῆναι ἐπάνω αὐτῆς ἔτι συνεχωρήθη. τῆτο δὲ καὶ ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἐστὶ μαθεῖν. καὶ γὰρ καλεῖ τὸν τῷ Θεῷ ἀνθρῶπον, τὸν ἐν Σαμαρείᾳ ἀποσπέντα, ἐπειδὴ διὰ τὴν παρακοὴν αὐτῆς λέων αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ ἐφόνδουσε, γέγραπται, ὅτι ἔση ὁ λέων πλησίον τῆς ὄνου. ἐκ δὲ τῆς πτώματος ἐκ ἔφαγεν. ὅθεν δείκνυται, ὅτι ἡ τῆς παρακοῆς ἀμαρτία ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ συνεχωρήθη. ὃν γὰρ ὁ αὐτὸς

vere autem non comedit. Unde liquet, quod inobedientiæ peccatum in ea morte ablatum est. Quem etenim ipse leo viventem interfecit, hunc contingere interfectum non est ausus. Postquam enim ille in vita peccato cum succubuisset, per violentam mortem justus factus est; leo qui prius vitam peccatoris interemerat, post mortem justici cadaver custodivit. Contingit autem sæpe, justorum animas, dum e corpore recessuræ sunt, mortem magnopere revereri ac timere. Et de quodam viro sancto didici, quod cum ad mortem venisset, vehementer expavit: post mortem vero discipulis suis in stola alba apparuit, ostenditque in quali gloria esset: dicimusque, quod si habebant aliqua peccata, per timorem illum ea omnino expurgata sunt.

§. V I.

Ibidem.

In ecclesia Anconitanæ civitatis, Episcopus fuit multo venerabilissimus, Marcellinus nomine, cujus pedes tantopere podagræ morbus affecerat, ut ne ambulare quidem ille omnino posset: sed quando opus erat illi aliquo se conferre, gestatorio bajulabatur. Aliquando igitur per cujusdam negligentiam culpæ in ejus dicta civitate, incendium contigit ma-

τὸς λέων ζῶντα ἐφόνευσεν, τὴν ἄψαυθαι φονευσέντος ἔκ ἐτόλμησεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνος ἐν τῇ ζοῇ πταίσματι ὑποπεσὼν, διὰ τῆς θανάτου ἢ βιαιῆς δίκαιος γέγονεν, ὁ λέων ὁ πρότερον τὴν ζοὴν ἢ ἀμαρτωλῶς θανατώσας, μετὰ θανάτου τὸ ἢ δικαίως πτώμα ἐφύλαξε. (α) συμβαίνει δὲ πολλάκις, τὴν τῶν δικαίων ψυχὰς ἐν τῷ μέλλειν ἢ σώματος χωρίζεσθαι, τὸν θάνατον σφόδρα δειλῶν ἐφοβεῖσθαι. καὶ περὶ τίνος ἀνδρὸς ἀγίως ἔμαθον, ὅτι ἐν τῷ θανάτῳ ἐλθῶν, σφόδρα ἐφοβήθη. μετὰ δὲ θάνατον τοῖς ἐπιμαθηταῖς ἐν σοφῇ λύκῃ ἐπιφανείς, ἔδειξεν ἐν ποίᾳ δόξῃ ὑπῆρχε. καὶ λέγομεν, ὅτι ἐῖς ἔχον τινα πταίσματα, διὰ τῆς φόβου ἐκείνου ταῦτα παντελῶς ἐκαθαρίσθησαν.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγκώνων πόλεως, ἐπίσκοπος ἦν πάνυ ἀλαβέστατος, Μαρκελλῖνος τῆνομα, ἔτι τὴν πόδας τοσούτον ἢ τῆς ποδαλγίας νόσου κατέχευεν, ὡς μηδὲ βαδίσαι αὐτὸν ὅλως δύνασθαι, ἀλλ' ὅτε χρεῖα ἦν αὐτῷ ἀπελθεῖν, φορῶν μετὰ κομίζεσθαι. ἐν μιᾷ ἔν, διὰ τίνος ἀμέλειαν πταίσματος ἐν τῇ αὐτῆ πόλει τῇ εἰρημένῃ, ἐμπρησμός γέγονε μέγιστος. ἢ ἔν πυρὸς σφοδρῶς κατανεμομένην πό-

(α) Hæc ex parte occurrunt l. 4. c. 46.

ximum. Igne ergo vehementer depascente urbem, neque ab ulla humana industria cum illa exstingui posset flamma, quinimmo minitaretur civitati omnimodum interitum: ac jam maxima consumpta urbis parte, accessit Episcopus manibus bajulatus, dolensque vehementer ob interitum urbis, iis qui eum bajulabant præcepit ut ferentes ponerent illum contra ignem. Quod & factum est: & in eo positus est loco, in quem universa flamma inclinasse videbatur. Cœpit igitur mirabili quodam modo ignis in se ipse converti, quasi reveritus Episcopum; qualisque vocem emittens, se non posse ulterius progredi. Sic igitur flamma revincta, & in se conversa, prorsus exstincta est. Intelligis ergo Petre, quam iste vir habebat virtutem? quippe infirmus cum esset sedensque, tantam flammam exstinxit.

PETR. Intelligo, valdeque obstupesco.

πόλιν, & μηδὲ ἐπὶ τινος ἀνθρώπου ἐπινοίας σβεσθῆναι δυναμένης τῆς φλογός, ἀλλ' ἀπειλῆσθαι τῇ πόλει παντελῆ τὴν ἀπώλειαν. ἤδη δὲ τὸ πολὺ μέρος τῆς πόλεως ἀναλώσαντος, κατέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος χερσὶ βασιζόμενος, καὶ ὀδυρόμενος σφόδρα τῇ ἀπώλειᾳ τῆς πόλεως, τοῖς τῶν βασιζομένων παρεκάλουσατο φέροντας θεῖναι αὐτὸν κατέναντι τοῦ πυρός. ὃ & γέγονε. καὶ εἰς ἐκείνον ἐτέθη τὸν τόπον, εἰς ὃν πᾶσα ἡ φλόξ ἐπικλιθεῖσα ἐφάνητο. ἤρξατο ἔνθα τινος ἐπιτρόπου τὸ πῦρ πρὸς αὐτὸ ἐπιτρέφειν, ὡς περὶ ἐυλαβηθῆναι τὸν ἐπίσκοπον, & οἷα φωνὴν ἀφῆν, μὴ δύνασθαι αὐτὸν παρελθεῖν. ἕως ἔνθα φλόξ δεσμευθεῖσα, καὶ πρὸς αὐτὴν ὑποτρέψασα, τελείως ἐσβέθη. κατανοῶς ἔνθα Πέτρε, ποίαν ἔτος ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὴν ἀρετὴν; ὅτι ἀσθενῆς ὢν καθεζόμενος, τὴν τοιαύτην φλόγα κατέσβεσεν;

PET. Κατανοῶ, καὶ λίαν ἐκπλήττομαι.

§. VII.

Ex eodem codice.

Interrogas, Petre, si vel nunc inveniri queunt viri ejusmodi, quales erant mirifici patres nostri? Ego igitur multos tales esse vel nunc in mundo non dubito. Neque enim si non patrant talia signa, idcirco non esse ipsos tales suspicabimur. Divinæ ete-

Ἐρωτᾶς Πέτρε, εἰ & νῦν ἀρεθῆναι δύνανται ἄνδρες τοιοῦτοι, οἷοι ὑπῆρχον οἱ σημειοδόροι πατέρες ἡμῶν; ἐγὼ ἔνθα πολλὰς τοιοῦτας εἶναι καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ ἀπιστώ. ἔδὲ γὰρ εἰ μὴ ποιῶσι τοιοῦτα σημεῖα, ὡς τὰ τῶν μὴ εἶναι αὐτὰς τοιοῦτας ὑποληψόμεθα. πολιτείας γὰρ ἐνθεὶς διάγνωσις ἐν τῇ

nim conversationis cognitio in operum sita est virtute, nequaquam in signorum ostensione. Scis nempe quod Paulus apostolus in apostolatu frater est Petri qui princeps est: & quemadmodum nosti, Petrus in mari pedibus incescit, Paulus vero in eodem naufragium pertulit. Si ergo in miraculo virtus utriusque non est similis, at meritum amborum in caelis simile est.

τῇ τῆς ἔργων ὑπάρχει δύναμις, καὶ ἔχει ἐν τῇ τῆς σημείων ἐπιδείξει. οἶδας γὰρ ὅτι Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ ἀποστολῇ ἀδελφὸς ὑπάρχει Πέτρου τῷ κορυφαίῳ. καὶ ὡς ἐπίσταται Πέτρος ἐν τῇ θαλάσῃ τοῖς ποσὶ περὶπατήσεν, ὁ δὲ Παῦλος ἐν αὐτῇ ναυαγίῳ περὶέπεσεν. εἰ ἔν καὶ ἐν τῷ θαύματι ἡ δύναμις ἀμφοτέρων ἔκ ἐστιν ὁμοίος, ἀλλ' ἐν τῷ ἀξίωμα ἀμφοτέρων ἐν ἔραοῖς ὁμοίον ἐστιν.

§. VII I.

Ibidem.

PET. Equidem verum est quod dixisti. Omnium mirabilium ego istud maxime arbitror esse mirabilissimum, quod mortuus quis jam resurgat iterum, & in praesentem vitam revocetur.

GREG. Si solis, Petre, visibilibus rebus attendamus, necesse est hoc potius majus esse arbitrari: sin invisibilia pensitemus, mirabiliter ostenditur, quod majus est prodigium praedicationis verbi quae exclamat, ac orationis, ad conversionem peccatoris, quam quod in carne mortuus quis resurgat. Per hoc enim revertitur caro iterum obitura; per illud vero resurgit anima in aeternum vivens. Duas itaque tibi personas propono, ut in illis intelligas, quale fuerit majus virtute prodigium: Lazarum nempe, quem Dominus corporaliter a mortuis ex-

ΠΕΤ. Οὕτως ἀληθές ἐστιν ὅπερ εἶπας. Πάντων τῶν θαυμάτων ἐγὼ τῆτο μᾶλλον κείνω εἶναι θαυμαστότερον, τὸ τὸν ἀποθανόντα ἤδη ἀναστῆσαι πάλιν. Ἐπρὸς τὴν παρῆσαν ζωὴν ἐπαναγαγεῖν.

ΓΡΗ. Ἐάν μόνοις, Πέτρε, τοῖς ὁρωμένοις προσέχωρῶ, ἀναγκασθὸν ἐστὶ τῆτο μᾶλλον μᾶλλον εἶναι πισεῦσαι. εἰ δὲ περὶ τῆς ἀοράτων ταλαντώσομεν, θαυμαστῶς δείκνυται, ὅτι μᾶλλον ἐστὶ τὸ θαῦμα τῆς πᾶ λόγῳ κηρύξεως ἐκβοώσης καὶ τῆς δόξης, ὡρὸς τὸ τὸν ἀμαρτάνοντα ἐπιστρέψαι, ἢ τὸ ἐν σαρκὶ νεκρὸν ἀναστῆσαι. ἐν κέτω μὲν γὰρ ἀνέρχεται ἡ σὰρξ, πάλιν ἀποθνήσκουσα, ἐν ἐκείνω δὲ ἀνίσταται ἡ ψυχὴ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσα. διὸ τοίνυν σὺ προτίθῃμι ὡρὸς ὡρὸς, ἵνα ἐναυτοῖς κατανοῆς ὅσον γέγονε μᾶλλον τῇ δυνάμει θαῦμα. Διάζαρον, ὅπερ ὁ κύριος σωματικῶς ἐκ νεκρῶν ἀνέστησε· καὶ Σαῦλον, ὃν ἀπὸ ἀμαρτίας νοερώς ἤγειρε. καὶ περὶ μὲν τῶν Δαζάρκ δυνάμεων, μετὰ τὴν αὐτῆ

ἀνά-

citavit, & Saulum, quem a peccato spiritualiter suscitavit. Ac de Lazari quidem virtutibus post ejus resurrectionem siletur: at post resurrectionem animæ Pauli, quantas virtutes in sancto sermone fecerit, nostra infirmitas capere non potest: Quomodo crudelissimæ illæ ejus cogitationes in pietatis conversæ sunt viscera: quomodo mori cupiebat pro fratribus, de quorum morte antea gaudebat: quomodo omni scriptura & cognitione repletus, nihil se sapere judicet, nisi Jesum Christum & hunc crucifixum: in quanta celsitudine apostolici honoris constitutus, minimum se omnium discipulorum vocat: quomodo ad mysteria tertii cœli elevatus mentis oculo, rursus se ipsum per compassionem inclinat ad curam gerendam tori conjugalis. Qui conversatus est mente cum angelorum cœtu, non refugit sollicitudinem curamque gerere vel carnalium operum: Qui tormentis gaudet, & infirmitatibus gloriatur: *Vivere enim Christus illi erat, & mori lucrum*; & hoc ipsum quod vivebat in carne, extra carnem erat. Vide igitur quomodo vivat, qui ex inferno mentis ad misericordiam vitam revertitur. Hoc ergo prodigio longe minimum est illud, carne quempiam a mortuis excitare. Ignoro enim, num per vivificationem carnis, etiam ad mentis vitam reversus est interiusque vivificetur

Tom. VI.

ἀνάστασιν παρεσιωπήθη, μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τῆς τῷ Παύλῳ ψυχῆς, πόσας δυνάμεις ἐν τῷ ἡγιασμένῳ λόγῳ πεποίηκεν, ἢ ἡμετέρα ἀσθένεια χωρῆσαι ἔδύναται. πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἄμώταται αὐτῆ ἁλογοισμοὶ, εἰς τὰς τῆς ἀστεβείας μετῃ σφάφησαν σπλόγγον· πῶς ἀποθανεῖν ἐπεθύμει ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ὧν ἄλλοτερον τῷ θανάτῳ ἔχαρε· πῶς πάσης γραφῆς, καὶ γνώσεως πεπληρωμένος, μηδὲν ἑαυτὸν εἰδέσθαι κείναι, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, ἔ τῶν ἐσαιρωμένον· ἐν πόσῳ ὕψει τιμῆς ἀποστολικῆς ὑπάρχων, ἐλάχιστον ἑαυτὸν πάντων μαθητῶν ἀποκαλεῖ. πῶς ἐν τοῖς τῷ τῆς ἑρανοῦ μυσηλοῖς ὑψωθεὶς τὸ τῆς νοῦς ὄμμα, πάλιν ἑαυτὸν διὰ τῆς συμπαθείας ἐπικλίνει πρὸς τὸ διοικῆσαι τὴν τῆς συζυγίας κοίτην. ὁ ἀνακραθεὶς νοερώς τῇ τῶν ἀγγέλων συνοδίᾳ, ἔ παρατίθει μεμνησθαι καὶ διοικῆσαι ἔ τὰ ἔργα τῶν σαρκικῶν· ὁ ταῖς βασάνοις χαίρων, καὶ τῆς ἀσθενείας ἐγκαυχώμενος· τὸ ζῆν γὰρ ὁ Χριστὸν ἦν αὐτῶν, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ἔ αὐτὸ δὲ ὅπερ ἔζη ἐν σαρκὶ, ἔξω τῆς σαρκὸς ὑπῆρχε. θεὰ λοιπὸν πῶς ζῆ, ὅς ἐκ τῆς ἀδῆς τῆς νοῦς πρὸς τὴν τῆς εὐσπλαχνίας ζωῆν ἐπανέρχεται. πῶς ἐν τῷ θανάτῳ λίαν ἐλαχιστότερον ἐστὶ τὸ, τῇ σαρκὶ τινα ἐκ νεκρῶν ἀναστῆσαι. καὶ οἶδα εἰ μήτε διὰ τῆς ζωοποιήσεως τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς τὴν τῆς νοῦς ζωῆν ἐπανάλθῃ. καὶ διὰ τῆς ἔξωθεν θανάτου, καὶ τὸ ἐνδὸν ζωοποιηθῆ.

A a a

ΠΕΤ.

PETR. Nunc cognovi ,
quanto istud prodigium sit illo
majus.

ΠΕΤ. Αρτίως ἔγνων , πότον ἔ-
το τὸ θαῦμα ἐκείνης ὑπάρχει μεί-
ζον .

§. I X.

Ibidem.

Vir Dei Bonifacius , qui
fuit Episcopus , maximisque
virtutibus signorum a Deo
glorificatus est , adhuc puer ,
egressus domo sua , aliquando
quidem sine interula rever-
febatur , aliquando autem sine
veste . Ambulans enim , quan-
do nudum videbat , exuens se
vestimento suo , hunc indue-
bat , solis Omnipotentis oculis
id conspicuum esse volens , a
quo & mercedem sperabat .
Cum igitur frequentius istud
faceret , a propria matre in-
crepabatur , dicente : Non es-
se justum , ipsum qui pauper
esset , aliis pauperibus vesti-
menta largiri . Aliquando au-
tem in horreum ingressa , in-
venit frumentum , quod in
dispensationem suam pro in-
tegro anno præparaverat , il-
lud fere universum a filio suo
pauperibus distributum . Cæ-
pit igitur conqueri hoc intui-
ta , faciemque suam verberare .
Interim vero Dei puer Boni-
facius advenit , qui eam ver-
bis consolatoriis mulcere nite-
batur . Illa vero nihili facien-
te hujus admonitionem , ora-
bat eam ut ex horreo egrede-
retur , in quo erat reliquum
modicum frumentum . Egres-
sa igitur ea , se ipse in ora-

Ὁ ἄρθεος ἄνθρωπος Βονιφάτιος ,
ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος , καὶ μεγί-
σταις δυνάμεσι σημείων παρά Θεῶ
δοξαθεῖς , ἔτι νήπιος ὢν , ἐξερχό-
μενος ἐκ τῆς οἴκῃ αὐτῆς , ποτὲ μὲν
ἄνδρα ὑποκαμίσει ὑπέστρεφε , ποτὲ δὲ
ἄνδρα ἱματίῃ . πορδόμενος γὰρ , ἠνίκα
γυμνὸν ἐθεάσατο , ἀποδύμενος ἄ-
περ ἠμφίεσο , τῆτον σιέδουε . μόνοις
τοῖς τῆς πατωδυνάμει ὀφθαλμοῖς
τῆτον κατοπύεσθαι θέλων , παρ
ἔ καὶ τὸν μισθὸν ἠλπίζε . συχνοτέ-
ρως ἔν τῆτον ποιῶν , παρά τῆς οἰ-
κείας μητρός ἐπετιμαῖτο λεγέσθαι .
μὴ εἶναι δίκαιον , αὐτὸν ἐνδεῆ ὑπάρ-
χοντα , ἐτέροις πτωχοῖς ἐνδύματα
δωρεῖσθαι . ποτὲ δὲ εἰς τὸ ὄρετον
εἰσελθεῖσα , ὄρε τὸν σῖτον , ὃν εἰς
διοίκησιν αὐτῆς ἐν ὄλω τῶ σιω-
τῶ ἠτοιμάσατο , τῆτον σχεδὸν πάν-
τα ὡρεῖ τῆς οἴκῃ αὐτῆς τοῖς πτω-
χοῖς διαδοθέντα . ἤρξατο ἔν τρη-
νέιν ἄτο θεασαμένη , καὶ τὸ πρόσω-
πον αὐτῆς τύπτειν . ἐν τῆτον ἢ ὁ
τῆ Θεοῦ πάρι Βονιφάτιος κατέλα-
βεν , ὅς αὐτὴν λόγοις ὡρεαιτι-
κοῖς ὡραῖνειν ἐπεχείρει . ἐκείνης δὲ
εἰς ἔδεν λογισαμένης τὴν τοῦτε
ὡραίνεσιν , παρεκάλει αὐτὴν ὅπως
ἐκ τῆς ὄρεῖς ἐξέλθῃ , ἐν ᾧ ἰὼ σῖ-
τος ὀλίγος ἐναπομείνας . ἐξελθεῖ-
σης ἔν ἐκείνης , ἐκείνος ἐαυτὸν εἰς
ὄρχην ἐν αὐτῶ πῶ τόπω ὑπέστρω-
σε . καὶ μετ' ὀλίγον ἐξελθὼν τὴν
ἐαυτῆς μητέρα ἐκάλεσε . ἐ σὺν αὐ-
τῶ εἰσελθεῖσα τὸ ὄρετον , εἶδεν
αὐτὸ

tionem in eodem loco prostravit; ac paulo post egressus, suam matrem vocavit. Et cum illo ingressa horreum, vidit ipsum plenum frumento longe amplius quam antea. Hoc igitur contemplata, compunctiōne ducta deprecabatur cum ut daret ubi vellet, quoniam tam cito, quod postulat, valet a Deo impetrare.

αὐτὸ γέμον σίτου, ὑπερεκπερισσῶς ἢ πρῶτον. ἔπειτα ἔνθεσσαν αὐτὸν δεικνύουσα παρεκάλει αὐτὸν δύναι ὅπως βέλεται, ἐπειδὴ ἔτι συντόμως, ὃ αἰτεῖται, δύναται ἰσχυρῶς Θεῷ λαμβάνειν.

§. X.

Ibidem.

Aliquando cum fames gravissima Campaniam deprehendisset, fidelis Christi ac prudens œconomus Benedictus, non cessabat omnibus indigentibus congruam ex compassione distributionem facere earum rerum, quæ corpori necessariae essent: adeo ut omnia ex monasterio defecerant, nec aliud quippiam reliquum erat in cella monasterii, nisi paucum aliquod oleum in vitreo vase. Subdiaconus autem quidam nomine Agapetus, venit ad Dei amicum exorans illum, ut modicum oleum permetteret dari sibi. Vir igitur divinus, quippe qui in animo constituerat universa sua distribuere ac dispergere in terra, iussit ut & illud exiguum oleum petenti daretur. Monachus vero, cui cellæ ministerium concredendum fuerat, obtemperavit quidem Patris iussioni ex parte, adimplere vero eam profusus non voluit. Dedit enim

Ποτὲ τὴν Καμπανίαν λιμῶς βαρυτάτῃ καταλαβόντος, ὁ ἢ Χειρῶς πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος Βενέδικτος, ἐκ ἐπάυετο πᾶσι τοῖς εἰδέεσι τὴν ἀρέσκασαν συμπαθῶς δεικνύουσαν τῶν ἀναγκάλων τῆς σώματος χρεῶν ποιῶμενος, ἕως οὗ πάντα ἐκ τῆς μοναστηρίας ἐξέλιπον, καὶ ἕδὲν ἦν ἕτερον ὑπολειφθὲν ἐν τῷ κελδαίῳ τῆς μονῆς, εἰ μὴ βραχύ τι ἔλαιον ἐν ὑελινῶ σκάβει. ὑποδιάκονος δὲ τις τὴν προσηγορίαν Ἀγαπητὸς, ἦλθε πρὸς τὸν τῆς Θεῶς φίλον δυσωπῶν αὐτὸν, ὅπως ἔλαιον ὀλίγον ἐπιτρέψῃ δοθῆναι αὐτῷ. ὁ ἔνθεσπέσιος, ἀτε ἐν τῇ διανοίᾳ θεῶς πάντα τὰ ἑαυτοῦ διανέμειν τε καὶ σκορπίζειν ἐν τῇ γῆ, ἐκέλευσε καὶ ἐκεῖνο τὸ βραχύ ἔλαιον πρὸς αὐτῷ δοθῆναι. ὁ δὲ μοναχὸς, ὁ τὴν τῆς κελδαίας δεικνύουσαν ἐγκρατεῖα, ὑπέκτισσε μὲν τῆς ἢ πατρὸς κελύσεως μερικῶς, πληρῶσαι δὲ τὴν τελευτήτως ἐκ εἴλετο. δέδωκε γὰρ πρὸς ἀνθρώπῳ ἐκ τῶν τῶν ἔλαιον, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς βραχύ τι. μετ' ὀλίγον ἔνθεσπησεν ὁ πατήρ τὸν κελδαί-

homini non totum oleum, sed ex illo paucum quid. Paulo post itaque interrogavit Pater cellarium, num oleum omne dedisset postulanti? ille vero confessus est dedisse quidem, sed non omne, adjiciens quod si totum illud oleum dari jufferis homini, prorsus fratribus quæcumque refectio reliqua non erit. Tunc ira succensus mirrissimus ille pater, præcepit fratribus, ut vitreum vas per fenestram projicerent, ne in monasterio relinqueretur aliquid quod ex inobedientia esset. Factum est ergo quemadmodum vir sanctus præceperat, projectumque est vas. Sub fenestra autem illa accervus erat lapidum multorum prægrandium, in quos projectum vitreum vas, sic integrum mansit, ut si nequaquam fuisset projectum. Neque enim, quippe ab alto projectum, vel minimum contritum est, neque oleum effusum. Permisit igitur venerabilis pater ut illud afferretur, & ut erat intactum, postulanti daretur: eum vero qui inobediens fuerat, congregatis fratribus, coram omnibus, propter diffidentiam & inobedientiam suam, corripuit. Postea cum fratribus seipsum vir beatus in orationem dedit. In loco autem eo ubi orabat, erat dolium vacuum, tegmine opertum. Dum igitur oraret vir sanctus, cœpit epistomium dolii sublevare ab interius crescente oleo. Magis autem magisque elevato

την, εἰν τὸ ἔλαιον ἅπαν δέδωκε πρὸς ἀλήσαντι; ὁ δὲ ὡμολόγησε μὲν δεδωκέναι, ἔχι πᾶν δέ. ποροθεῖς, ὅτι εἰ ὅλον ἐκείνο τὸ ἔλαιον πρὸς ἀσχεθῆναι κελύσεις πρὸς ἀνδρῶν, παντέως τοῖς ἀδελφοῖς οἰαδητοῦν πρὸς ἀμυθία ἔχι ὑπολειφθήσεται. τότε ὀργισθεὶς ὁ κορυφαῖος ἐκείνος ἀνὴρ, προτέταξε τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα τὸ ὑέλαιον σκεῦος, ἐν ᾧ ἦν τὸ ἀπομῆταν ἔλαιον, εἰς τῆς θυεῖδος ρίψωσιν, ὅπως μὴ ἐν τῷ μοναστηρίῳ καταλειφθῆ τι τῶν ἐκ τῆς παρακοῆς. γέγονε τοῖν ὡς ὁ ἅγιος προτέταξε, ἐ ἐρρίφθη τὸ σκεῦος. ἔσω δὲ τὴν θυεῖδα ἐκείνην σορὸς ἦν λίθων πολλῶν μεγάλων, ἐφ' ἧς ρίφεν τὸ ὑέλαιον σκεῦος, ἔτιωδιέμενε σῶον, ὡς μηδὲ ρίφεν. ἔτε γὰρ, ὡς ἀπὸ ὑψους ρίφεν, κἂν βραχὺ ἐτεῖβη, ἔτε τὸ ἔλαιον ἔξεχύθη. ἐπέτρειψεν ἔν ὁ τίμιος πατὴρ τῷτο σιεχθῆναι. κἢ καθὼς ἦν ἀκέραιον, τῷ αἰτῶντι δοθῆναι. τὸν δὲ πρὸς ἀκῆσαντι, συναχθέντων τῶν ἀδελφῶν, ἐνώπιον πάντων, διὰ τὴν σπισίαν κἢ τὴν πρὸς ἀκοὴν αὐτῶ, διήλεγξεν. εἶτα σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἐμωτὸν ὁ μακάριος εἰς προτάχην δέδωκεν. ἐν δὲ πρὸς τόπω ἐκείνω, ἐν ᾧ προτηύχετο, ὑπῆρχε πίσος κενὸς σκεπάσματι κεκαλυμμένος. ἐν πρὸς ἔν τὸν ἅγιον προτεύχεσθαι, ἤρξατο τὸ πῶμα τῶ πίθου κερφίζεσθαι ἔσω τῶ σιτὸς ἀναδιδομένης ἐλαίω. ἐπὶ πλεῖον δὲ ὑψωθέντος τῶ πῶματος, ὑπερβλῦσαν ἐκ τῶ πίθου τὸ ἔλαιον, ἅπαν τὸ ἔδαφος ἐπλήρωσεν, ἐν ᾧ ἦν εἰς προτάχην κύβας ὁ ὅσιος. τῷτο δὲ θεατάριος ὁ σεβάσιμος, τῆ δόχῃ τέλος ἐπέθηκε. τὸν δὲ ἀπισσον ἐκείνον κἢ ἀνήκουσ ἀδελφὸν πα-

epistomio, redundans oleum ex dolio, pavementum omne replevit, in quo in orationem se inclinaverat vir sanctus. Hoc intuitus vir venerandus, orationi finem fecit: sed diffidentem illum ac inobedientem fratrem paterne commonefecit dicens: Fili habeas fidem indubiam, ac humilitatem dignam monachica professione. Ille vero ad pedes illius prociens veniam rogabat errori: quam consequutus, non amplius a diffidentiae vitio superatus est. (a) Sanctus etiam Lucas junior, cum puer adhuc esset, eodem modo operabatur: nudosque fratres, propriis se vestimentis exuens, induebat; & nudus ad parentes veniens, conviciis impetebatur & vapulabat sæpe, diuque nudus manere sinebatur: nihilominus a mirabili hoc & benigno opere non abstinebat.

τεικῶς ὡς θέτησεν εἰπὼν τέκνον κτήσαι πίσιν ἀδίκασον, ἔταπεινοφροσύνην ἀξίαν τῷ μοναχικῷ ἐπαγγελμάτος. ὃν τοῖς αὐτῷ ποσὶ προσπεσῶν, συγγνώμην ἤτετό ἐπὶ τῷ σφάλματι. ἧς καὶ τυχῶν, ἐκέτι ὑπὸ τῆς ἀπιστίας πάθῃ ἠττήθη. Καὶ ὁ ὄσιος δὲ Λυκάς ὁ νέος, πάντῃ ἔτι ὦν, ὁμοίως ἐποίησεν. καὶ τὰς γυμνιτεύοντας τῶν ἀδελφῶν, τὰ ἴδια ἱμάτια ἀποδύμενος ἐνέδυε. καὶ γυμνὸς πρὸς τὰς γονεῖς ἐπαπερχόμενος, ὑβρίζετό τε καὶ ἐμαστιγίζετο ποικίλως. καὶ ἐπὶ πολὺ γυμνὸς μένειν ἠφίετο, καὶ τῆς θαυμασίας καὶ φιλανθρώπου ἐργασίας ἐκ ἀφίστατο.

(a) Hæc quamvis Gregorianis continenter subjiciantur, aliunde tamen

derivata videntur.

§. XI.

Ex eodem codice.

PETR. Doceri posco, num somnia sint observanda.

GREG. Sciendum est, sex modis animam afficere somniorum imagines. Aliquando enim repleto ventre ac jam viribus fatifcente, somnia contingunt: aliquando autem ex cogitationibus: interdum ex ludicro: subinde rursus excogitationibus & ludicro: alias ex revelatione: nonnunquam ex cogitationibus & revelatione. Duum priorum generum somnia omnes experientia scimus subjuncta esse nobis: quatuor posteriora etiam in libris divinæ Scripturæ recensita inveniuntur. Somnia enim, si non in tuto posita ab occulto hoste invenirentur, non utique vir Sapiens hoc declarasset inquiring: *Multos insomnia errare fecisse, periiisseque sperantes in illis*. Pariter admonet, *neque vaticinari, neque insomnia observare*. Sciens autem idem Sapiens, quod quandoque etiam ex cogitationibus simul & ludicro procedunt insomnia, docet inquiring: *Multa cura sequuntur somnia*. Quod autem subinde etiam ex revelatione somnia contingant, testis est Joseph, qui seipsum prælatum fratribus suis per somnium videns, hoc ipsum etiam operibus notum fecit. Josepho autem Vir-

ΠΙΕΤ. Δίδαχθῆναι αὐτῷ, εἰ τὰ εὐπνία ᾠραφυλάττωται δεῖ;
ΓΡΗ. Ἰστέον, ὅτι καὶ ἕξ τρόπων ἀπτονται τῆς ψυχῆς αἱ τῶν εὐπνίων εἰκόνες. ποτὲ γὰρ τῆς κοιλίας πεπληρωμένης καὶ ἀδυνατήσεως, τὰ ἐνύπνια γίνονται· ποτὲ δὲ διὰ τῶν λογισμῶν. ποτὲ δὲ δι' ἐμπαιγμῶν. ποτὲ δὲ πάλιν διὰ τῶν λογισμῶν ὁμῶς, καὶ ἐμπαιγμῶν. ἄλλοτε δὲ ἀποκαλύψεως. ἔστι δὲ ὅτε διὰ τῶν λογισμῶν ὁμῶς καὶ ἀποκαλύψεως. καὶ τὰ μὲν δύο τὰ πρότερα πάντες διὰ πείρας γνώσκωμεν ὑπεξεύχθαι ἡμῖν. τὰ δὲ τέσσαρα καὶ ἐν ταῖς δέλταις τῆς Θείας γραφῆς ἀναγεγραμμένα εὐείσκομεν. τὰ γὰρ ἐνύπνια, εἰ μὴ ἐν ἀσφαλείᾳ ᾠρα τῶ κρυπτῷ ἐχθρῷ δέεισκετο, ἕκ ἀνὴρ σοφὸς τῆτο ἐδήλα, λέγων· ὅτι πολλὰ τὰ ἐνύπνια πλανηθῆναι πεποιήκασι, καὶ ἀπώλοντο ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς. ὡσαύτως ᾠραγγέλλει, μήτε μαντάσθαι, μήτε ᾠραφυλάττειν ἐνύπνια. εἰδὼς δὲ ὁ αὐτὸς σοφὸς, ὅτι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν δὲ λογισμῶν ὁμῶς καὶ ἐμπαιγμῶν προέρχονται τὰ εὐπνία, διδάσκει λέγων· πολλὰ μέμνηται ἀκολοῦθούσι τοῖς εὐπνίοις. ὅτι δὲ ποτὲ καὶ δι' ἀποκαλύψεως τὰ εὐπνία γίνονται, μάρτυς ὁ Ἰωσήφ, ὅς ἐαυτὸν ᾠραβιβιοθέντα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν δι' εὐπνίας Θεασάμενος, τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγνώρισε· καὶ τῷ Ἰωσήφ δὲ, πρὸ τῆς παρθένης μνηστῆρι, δι' εὐπνίων ὁ ἄγγελος ἐχημάτισεν ἐπ' αὐραὶ τὸ παιδίον, καὶ φυγεῖν εἰς Αἴγυπτον.
ἔτι

ginis sponso in somniis angelus præcepit, ut tolleretur puerum & fugeret in Ægyptum. Præterea etiam ex cogitationibus simul & revelatione procedere infomnia docet Daniel propheta. Nabuchodonosoris enim visionem interpretans, a radice cogitationis exorsus est, dicens: *Tu, rex, in lecto tuo capisti cogitare, quid futurum esset.* Deinde subinfert: *Et is qui revelat mysteria, declaravit tibi futura.* Et paulo post: *Ecce videbas, quod imago staret contra te, & cætera somnii.* Postremo que secure Daniel refert etiam ex quali cogitatione ac revelatione infomnium contigerit. Quoniam igitur tantis rerum speciebus infomnia circumvestiuntur, non debet quis eis fidem habere, cum non dignoscit facile ex quam suggestionem veniant. Sancti autem homines inter illusiones & revelationes, ipsas visionum imagines interno quodam iudicio quo distinguunt, quid a bono quidem spiritu accipiant, quid vero a spiritu errante, sustinent. Si enim mens tranquille de huiusmodi recognoscit, in multis eorum fallaciis illudens spiritus nequam quam opprimet. Multoties enim menti vera multa præloquitur, ut ad extremum possit ex uno quovis errore animam irretire. Cuidam enim recentiorum nuper res huiusmodi contigit, qui val-

ἔτι δὲ ὅτι καὶ διὰ τῶν λογισμῶν ὁμοῦ καὶ ἀποκαλύψεως τὰ εὐπνία προέρχονται, διδάσκει Δανιὴλ ὁ προφήτης. τὴν γὰρ τῆς Ναβουχοδονόσορ ὄρασιν ἐρμηνεύων, ὑπὸ τῆς ῥίλης τῆς δαλογισμῶν ἤρξατο, λέγων· σὺ, βασιλεῦ, ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἤρξω διαλογίζεσθαι, τί μέλλει ἔσεσθαι· εἶτα ἐπάγει· καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐφανέρωσέ σοι τὰ μέλλοντα. καὶ μετ' ὀλίγον· ἰδὲ ἐθεώρεις, ὅτι εἰκὼν ἴσατο εἰσαπίον σου, ἔτι τὰ λοιπὰ τῶν ὀνείρων· καὶ τὸ τέλος ἀσφαλῶς ὁ Δανιὴλ ἀναγγέλλει καὶ ἐκ ποίης λογισμῶν καὶ ἀποκαλύψεως ὁ ὄνειρος ἐγκλήθη. ἐπεὶ γὰρ ποσά τοις εἶδεσι πραγμάτων τὰ ὀνειράτα ἀμφιβάλονται, ἐκ ὀφείλει τις αὐτοῖς πισθεῖν, εἰ τῶ μὴ διαγινώσκων ἀκόλως, ἐκ ποίας ἑσβολῆς ἔρχονται. οἱ δὲ ἄγιοι ἄνδρες μετὰ τῶν ἐμπαιγμῶν, καὶ τῶν ἀποκαλύψεων, αὐτοῖς τὰς τῶν ὀράσεων εἰκόνας εἰδοτάτη τινὶ διακρίσει, δι' ἧς ἐπιγινώσκουσι, τί μὲν πρὸς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος λαμβάνουσι, τί δὲ πρὸς τοῦ πλανῶντος, ἑσμενοῦσιν. εἰ γὰρ ὁ νοῦς εἰ ἀσφαλῆα περὶ τῶν τοιούτων διαγινώσκῃ, εἰ πολλὰς αὐτῶν ἀπάταις τὸ παραδειγματίζον πνεῦμα οὐ καταπονδίζει. πολλὰς γὰρ αὐτῶ ἀληθινὰ πλεῖστα προλέγει, ἵνα τὰ ἔχοντα δυνηθῆ ἐκ μίης οἰασθῶν πλάνης τὴν ψυχὴν παριδόσαι. τινὶ γὰρ τῶν νεωτέρων νεωστὶ τοιοῦτον συνέβη, σφόδρα τοῖς εὐπνίοις προσέχοντι. δι' ὀνείρων γὰρ ἐτιμήθη μέτρα ζωῆς αὐτῶ ὑπεγέθησαν. πολλὰ οὖν χρήματα διὰ τὸ τῆς ζωῆς μῆκος συνάξας, αἰφνίδιον τῶ θανάτῳ ὑπέχθη, τὰ χρήματα σὼα κητελέψας ἐνταῦθα. καὶ μηδὲν ἔξ αὐτῶν δι' ἔργα

de infomniis intendebat animum. Per somnium namque proluxa intervalla vitæ illi promissa fuerant. Multas igitur opes ob vitæ prolixitatem cum collegisset, repente morte abreptus est, facultates intactas hic relinquens, nec quicquam ex illis per opus bonum secum portans.

ἔργα ἀγαθοῦ μετ' ἑαυτοῦ κομισάμενος.

§. XII.

Ibidem.

Clericus quidam ex Acena ecclesia ab impuro dæmone vexabatur. Hujus autem sanctissimus episcopus Constantinus in diversa Sanctorum cœmeteria sæpe hunc dimiserat, ut curaretur: sed non est curatus. Postremo autem delatus est hic æger ad Dei servum Benedictum: qui Deum exorans, immundum spiritum ex illo expellens, sanum hunc ex Christi gratia restituit. Dimisit igitur illum inquiens ei: Abi, ecce sanus factus es: carnem ne comedas, neque ad sacerdotalem gradum ascendas. Quicumque enim die sacerdotalem dignitatem succipere ausus fueris, statim sub potestate immundi dæmonis immisericorditer subjicieris. Reversus igitur ad propria, oblitus est dati sibi a sancto viro præcepti: ac post multorum annorum curriculum, cum vidisset primores in sa-

Κληρικὸς τις ἐκ τῆς Ἀκηνῶν ἐκκλησίας ὑπὸ δαίμονος ἀκαθάρτου ὠχλεῖτο. ὁ δὲ τῆς ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντῖνος ἐν διαφόροις τῶν ἁγίων κοιμητηρίοις πολλὰκις τὸν ἀπέστειλεν, ὅπως ἰάθῃ. ἀλλ' ἐκ ἰάθῃ. ὕστερον δὲ ἀπηνέχετο ὁ ἀσθενῶν πρὸς τὸν πᾶσι θεῶν δὲ θεῶν Βενέδικτον· ὃς πᾶσι θεῶν δεηθεὶς, τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ ἀπέλασας, ὑγιᾶν τοῦτον τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι ἀπεκατέστησεν. ἀπέλυσε αὖν αὐτὸν εἰρηκῶς αὐτῷ. ἀπέλθε, ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας. κρέας μὴ φάγῃς, μηδὲ ἱερατικῶν βαπτισμῶν ἐπιβῆς. ἡ δ' αὖν ἡμέρα ἱερατικὸν ἀξίωμα δέξασθαι τολμήσῃς, εὐθείως ὑπὸ τὴν δεικσίαν τῶν ἀκαθάρτων δαίμονος ἀνελεημόνως ὑποβληθήσῃ. ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰδίαν, ἐπέλαθε τοῦ τῆς ἁγίας τῆς ἀγίας δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς· καὶ μετὰ ἐτῶν πολλῶν περιόδου, ἠνίκα ἐδείξατο τὰς πρῶτον ἀποβύοντα ἐν τῷ ἱερῷ καταλόγῳ, ἐκ τῆς τοῦ βίβη μετασάντας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐλάσσοντας ἐν ἱερατικῷ προβαλόντας τήγματι, λήθη, ὡς εἴρηται, ὑπομείνας τῶν

cro catalogo ex hac vita demigrasse, suosque inferiores in sacerdotali progressos ordine, oblivionem, ut dictum est, passus earum, quæ a sancto patre ad illum factæ fuerant, admonitionum, ad sacerdotalem ascendit gradum. Statimque in eum dæmon, veluti immitis fera immigrans, immisericorditer hunc dilacerabat usque ad mortem.

Ὁ δὲ τῆ ἀγίας πατρός ἑαυτὸν γενομένων νεφελῶν, ἱερατικῶς ἐπέβη τῆς ματρὸς. καὶ ἑαυτὸν εἰς αὐτὸν ὁ δαίμων, ὡς περ ἀνήμερος θῆρ εἰσοιδιώθει, ἀνηλεῶς; τὸν διεσπάραττε μέχρι θανάτου.

§. XIII.

Ibidem.

Casius Narniæ civitatis episcopus, vir admodum reverentissimus, quotidie Deo hostiam incruentam offerre consueverat cum lacrymis multis. Quadam igitur die intra altare existens, responsum a Domino accepit per visionem cujusdam proprii sui presbyteri, dicentis: age quod agis, nec cesset manus tua, neque pes tuus: festo enim Apostolorum venis ad me, reddoque tibi mercedem tuam. Qui post annos septem, eadem ipsa die festi Apostolorum, absolutis divinis mysteriis, sumtaque divina communione, solutus est vinculis corporis. (1a)

Manifestum igitur est, Petre, quod si mortuos sic beneficio afficit pro illis oblatum sacrificiū; ut alibi diximus, quanto magis viventes juvare potest? melior enim omnibus aliis hæc est via,

Κάσιος ὁ τῆς πόλεως Ναρνίας ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἀλαβέσατος πάνυ, καθημέραν τῷ Θεῷ θυσίαν ἀνάλμακτον προσφέρειν εἰώθει μετὰ δακρύων πολλῶν. Ἐν μιᾷ ἔν ἔνδον τῆς θυσιασθῆς ὑπάρχων, ἀπόφασι παρὰ κυρίας ἐδέξατο, δι' ὀπτασίας τινὸς ἰδίας αὐτῶν προσβυτέρου, λέγοντος· ἐργάζου ὅπερ ἐργάζου, καὶ μὴ παυσάτω ἢ χεῖρ σου, μηδὲ ὀπίσθε σου. τῇ γὰρ ἑορτῇ τῶν ἀποστόλων ἐρχῆς πρὸς μέ. καὶ ἀποδίδωμί σοι τὸν μισθόν σου. ὅς μετὰ χρόνου ἑπτὰ, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἀποστόλων ἑορτῆς ἐπιτελέσας τὰ θεῖα μυστήρια, ἐ μεταλαβὼν τῆς θείας κοινωνίας, ἀπελύθη τῶν δεσμῶν τῆς σῶματος.

Δῆλον ἔν ἐστίν, Πέτρε, ὅτι εἰ πρὸς τεθνεώτας ἔτις ἀεργετῆ ἢ ὑπὲρ αὐτῶν θυσία, ὡς ἐ ἐν ἄλλοις εἰπομῶν, πόσω μᾶλλον πρὸς ζῶντας ὠφελεῖν δύναται; κρείττων γὰρ ὁδὸς τῶν ἄλλων πασῶν αὕτη ὑπάρχει· ἵνα ἕκαστος τὸ ἀγαθόν, ὅπερ μετὰ θεοῦ.

(1a) Hæc continenter subjiciuntur: sed ad caput 58. libri 4. pertinent fere.

ut quisque bonum quod post mortem suam sperat, pro se faciat. Beatius est enim liberum aliquem exire, quam post vincula libertatem quærere. Debemus igitur hunc mundum omni cogitatione miserari, videntes ipsum jam deficientem: atque cum lacrymis Deo quotidianas immolare victimas, per carnem & sanguinem ejus. Hæc enim & quidem sola victima, ab æterna morte animam eripit: & per mysterium hoc in memoriam venimus mortis unigeniti filii Dei. Qui a mortuis resurgens, amplius deinceps non moritur; mors illius non amplius dominatur. Immortalis enim & incorruptibilis manens, propter nos iterum immolatur per mysterium sacrosancti sacrificii. Etenim ejus caro ibi frangitur per populi salutem: similiter & sanguis ejus, non quidem in manus perfidorum, sed in fidelium ora effunditur. In hoc igitur consideremus quantum sit hoc sacrificium, quod propter redemptionem nostram, passionem unigeniti filii Dei semper imitatur. Quis vero fidelium dubitare potest, quin hora sacræ mactationis per sacerdotis vocem cœli aperiatur in eo mysterio domini nostri Jesu Christi, & angelorum chori ibi assistant; summaque cum imis misceantur, ac cœlestia cum terrenis jungantur, unumque fiant?

θάνατον αὐτῷ ἐλπίζει, ὑπὲρ ἑαυτοῦ ποιήσει. μακαριώτερον γὰρ ἐστὶν ἐλευθεροῦν τινα ἤελθεῖν, ἢ μετὰ δεσμῶν ἐλευθερίαν ζητεῖν. ὁρῶμεν ἔν τῳ παρόντι κόσμῳ, ἐν ὅλῳ τῷ λογισμῷ ταροικρῶτασθαι, ὁρῶντες αὐτὸν ἤδη ἐκλείποντα. καὶ μετὰ δακρυῶν τῷ Θεῷ καθημερινῶς θύειν θυσίας, ἧς τῆς σαρκὸς αὐτῆ, ἔ τῆ αἵματος. αὕτη γὰρ καὶ μόνη θυσία ἐκ τῆ αἰωνίης θανάτου τὴν ψυχὴν φύεται. καὶ διὰ τῆς μυστηρίου τῆς εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῆς θανάτου τῆς μονογενῆς υἱῆς τῆς Θεοῦ. ὅς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, ἔκετι λοιπὸν ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτῷ ἔκετι κυριεύει. ἀθάνατος δὲ καὶ ἄσθαρτος ἕμενων, δι' ἡμᾶς πάλιν θύεται, ἧς τῆς μυστηρίου τῆς ἱερᾶς θυσίας. ἡ γὰρ αὐτῆ σὰρξ ἕκαστε μερίζεται εἰς τὴν τῆ λαοῦ σωτηρίαν. ὁμοίως καὶ τὸ αἷμα αὐτῆ, οὐχὶ λοιπὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων, ἀλλ' εἰς τὰ τῶν πιστῶν σώματα ἐκχέεται. ἐν πᾶσι ἔν κατανοήσωμεν ὅποια ὑπάρχει αὕτη ἡ θυσία, ὅτι διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν, τὸ πάθος τῆς μονογενῆς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πάντοτε μιμεῖται. τίς δὲ τῶν πιστῶν διατάται δύναται, ὅτι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἱερᾶς θυσίας ἐπὶ τῆ τοῦ ἱερέως φωνῇ, οἱ οὐρανοὶ ἔκ ἀνοίγονται ἐν ἐκείνῳ τῷ μυστηρίῳ τῆς κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ τῶν ἀγγέλων χοροὶ ἐκείσε ᾠδοῦνται, καὶ τὰ ὑψηλά μετὰ τῶν ταπεινῶν μίγνυται, καὶ τὰ ἐπεράνια μετὰ τῶν ἐπιγείων συνάπτονται, καὶ ἐν γίνονται;

§. XIV.

Ex eodem codice .

PETR. Quid potest mortuorum animas post mortem juvare?

GREG. Si peccata post mortem irremissibilia non sint, multum potest animabus sacra oblatio salutaris hostiæ prodesse. Quamobrem istud sæpenumero ipsæ defunctorum animæ visæ sunt postulasse. Quemadmodum & Felix episcopus a quodam presbytero valde vita venerabili audisse perhibetur, Quod presbyter quidam, qui biennio ante mortuus est, in territorio civitatis Centulorum habitabat. Is igitur in thermis quæ erant in eo loco lavari consueverat quotiescumque corporis necessitas cogebat. Quadam ergo die profectus eo ut lavaretur, reperit hominem quempiam incognitum, paratum ad infervendum ei: qui & de pedibus presbyteri calceos detraxit, & vestimenta illius suscepit. Exeunti vero e thermis, sagula illi redidit omneque officium magna cum reverentia absolvit. Qua re sæpius repetita, idemmet presbyter in thermas aliquando de more profecturus, intra se recogitans inquit: Viro illi sic mihi sincere ministranti non debeo vacuus apparere; sed opus est munus quoppiam ad illum deferre. Duas igitur

ΠΙΕΤ. Τί δύναται τὰς τῶν τελευτώντων ψυχὰς μετὰ θάνατον ὠφελεῖν;

ΓΡΗ. Ἐὰν τὰ πηκίσματα μετὰ θάνατον ἀσυγχώρητα ἔκ εἰσὶ, πολὺ δύναται ταῖς ψυχὰς ἢ ἱερὰ προσηγορὰ τῆς σωτηριώδους θυσίας βοηθῆσαι. ὅθεν τῆτο πολλάκις καὶ αὐταὶ αἱ τῶν τεθνεώτων ψυχὰς ὠφθησαν ἐπιζητῆσαι. καθὼς καὶ Φίλιξ ὁ ἐπίσκοπος παρὰ τινος πρεσβυτέρου πάνυ τῇ ζωῇ ἐυλαβῆς ἀκηκοέναι λέγεται. ὅτι πρεσβύτερός τις, ὅστις πρὸ δύο ἐτῶν ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ περιουκίδι τῆς πόλεως Κεντέλων κατώκει. ἕτος ἔν εἰς τὰ θερμὰ, τὰ ὄντα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, λέγεσθαι εἰώθει, ὁσάκις ἢ τὸ σώματος χρεῖα ἠνάγκαζεν. ὃν μὲν ἔν ἀπελθὼν ἐκῆσε ἐπὶ τῷ λέσασθαι, εὗρεν ἄνδρα τινὰ ἀγνώριστον, ἕτοιμον εἰς τὴν αὐτῷ ὑπεργίαν. ὃς ἔκτε τῶν ποδῶν τὸ πρεσβύτερος τὰ ὑποδύματα ἔστυρε, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῷ ὑπεδέξατο. ἐξερχομένῳ τε αὐτῷ ἀπὸ τῶν θερμῶν τὰ σάβανα αὐτῷ ἐπιδέδωκε, ἔπεισαν ὑπεργίαν μετὰ μεγάλης τιμῆς ἐξετέλεσε. ἕκτος ἔν πολλὰκις γεγονότος, ὁ αὐτὸς πρεσβύτερος εἰς τὰ θερμὰ ποτε, ὡς ἔθος, μέλλων ἀπέρχεσθαι, ἐν ἑαυτῷ διαλογιστὰρμος εἶπε· τῷ ἀνδρὶ ἐκείνῳ ἔγω μοι γνησίως ὑπηρετῶντι, ἔκ ὀφείλω κενὸς ὀφθῆναι. ἀλλὰ χρεῖα δῶρόν τι βαστάσαι αὐτῷ. δύο ἔν μεθ' ἑαυτῶ λαβὼν προσηγορὰς, ἐπορεύθη. καὶ ἐν τῷ τόπῳ γενόμενος αὐτῷ τὸν ἄνθρωπον ὄ-

a

secum afferens oblationes (a) profectus est. Qui cum ad locum venisset statim hominem invenit, qui de more, in omnibus ingenue illi ministravit. Lotus igitur presbyter & abiturus, duas illas oblationes homini illi benedictionis gratia dabat, orans ut eas acciperet amoris causa. Ille vero conquerens & tribulatus respondit inquam: Mihi, pater, cur hæc exhibes? Hic panis sanctus est, & ego comedere illum nequeo. Me enim quem vides, aliquando hujus loci dominus eram: sed propter peccata mea huc damnatus sum. Quod si quid mihi exhibere vis; panem hunc pro me Deo offer, & pro me ora. Tunc autem exauditum te cognosces, si ad lavandum veniens me hic nequaquam inveneris. Hæc dicens disparuit: & cognovit presbyter illum fuisse defuncti spiritum. Reversus igitur hebdomadam integram se ipsum constanter in lacrymis pro illo coangustavit, salutarem hostiam quoque quotidie Deo offerens. Post hoc rursus ad thermas abiens illum deinceps invenire non potuit. Ex quo liquet, quantopere animabus profit sacræ victimæ oblatio, quando hanc ipsi etiam defunctorum spiritus a viventibus postulant, ac per signa indicant, quod per eam a peccatis redimantur.

(a) Formulas panis circularis; quibus ad Eucharistiam conficiendam utebantur, quasque populus offerebat. Eæ vero quæ supererant clericis cadebant,

ρου, ὅς κτ' τὸ ἔθος, ἐν ἅπασι
αὐτῶ γνησίως ὑπῆρχε. λησόμενος
ἔν ὁ ᾠρεσβύτερος, κὶ μέλων ἀπιέ-
ναι, τὰς δύο ᾠροσφορὰς τῶ ἀν-
δει ἐκείνω ἀιλογίας χάριν ἐδίδε,
παρακαλῶν δέξασθαι ταύτας ἀγά-
πης ἔνεκον. ἐκεῖνος δὲ πικρῶν κὶ
θλιβόμενος ἀπεκρίθη, λέγων·
ἐμοὶ, πάτερ, ταῦτα διὰ τί παρέ-
χεις; ἔπος ὁ ἄρτος ἁγιός ἐστι, καὶ
γὰρ φαγεῖν αὐτὸν εἰ δύναμαι. ἐμὲ
γὰρ ὄν θεωρεῖς, ποτέ τῃ τότῃ τῆ-
ς κύριος ἦμην. ἀλλὰ διὰ τὰ πταισ-
ματὰ μου ἐνθάδε καπεδικάσθην.
εἰάν δέ μοι τι ᾠθραχέιν θέλης,
τὸν ἄρτον τῆτον ὑπὲρ ἐμῆ τῶ Θεῶ
προσένεγκε, ἔ ὑπὲρ ἐμῆ ᾠρόσ-
δύξαι. τότε δὲ εἰσακαθῆναι γίνω-
σκε, εἰάν ἐπὶ τῶ λῆσασθαι ἐλ-
θῶν, ἐμὲ ἐνθάδε μὴ εὔρης. ταῦ-
τα δὲ εἰπὼν, ἀφανὴς γέγονε. κὶ
ἔγνω ὁ ᾠρεσβύτερος, ὅτι τὸ τῆ
ἀποθανόντος πνεῦμα ὑπῆρχον. ὑπο-
σρέψας ἔν, ἐβδομίδα ἡμερῶν ἐ-
αυτὸν ἐπιμόνωσ ἐν δάκρυσιν ὑπὲρ
τῆ αὐτῆ συνέσφιξε. σωτηριώδη
θυσίαν ἔ καθεκάσθην ἡμέραν τῶ
Θεῶ ᾠροσχομίζων. μετὰ δὲ τῆτο
πάλιν εἰς τὰ θερμαῖ ἀπελθῶν, αὐ-
τὸν τελοῖπῃ εὔρειν ἐκ ἠδυνήθη.
ἐκ τῆς ἔν δείκνυται, πόσον ταῖς
ψυχῆς συμβάλλεται ἡ τῆς ἱερῆς
θυσίας ᾠροσφορὰ, ὁπόταν ταύτην
ἔ αὐτὰ τὰ τῶν τεθνεώτων πνύμα-
τα ᾠθρὰ τῶν ζώντων αἰτῶνται, κὶ
δὲ σημείων μνηύωσιν, ὅτι δι οὐ-
τῆς τῶν πταισμάτων λυτρεῖνται.

Καὶ

(a) Et hoc auditu percepi de quodam in captivitate existente, catenisque revincto, Quod ejus conjux statutis diebus sacrificium pro eo offerre consueverat. Qui post aliquot annos ex captivitate ad suam reversus uxorem, in quibus diebus catenæ ejus invisibiliter solvebantur, indicavit. Ipsas vero esse dies dixit, in quibus pro eo oblationem offerebat. Nauta etiam quidam qui adhuc superstes est, narrat quod sibi contigit miraculum cum Agathone episcopo urbis Panormi naviganti Romam. Pone navem in scaphio cum esset, rupto fune quo scaphium ad navem religabatur, cum ipso elatus in undas disparuit. Episcopus ergo cum navigio, in insulam nomine Ustibam appellens, ubi jam tres dies præterierant, nec usquam scaphium cum nauta apparebat; suspicatus hunc fuisse periclitatum & suffocatum undis; quod mortuis debetur; præcepit pro eo sacram hostiam offerri. Postea vero Italiam est assequutus. Cum in Portuensensem autem civitatem venissent, ibi nautam vivumprehenderunt. Lætatus igitur ob inexpectatum visum episcopus, interrogabat hunc: quomodo grave illud evitasset periculum? ille vero narrabat, quamdiu quidem a furiosis illis fluctibus divexatus fuerit in scaphio repleto jam

Καὶ τὸτο δὲ ἀκοῇ παρείληφι περὶ τίνος ἐν ἀλχηλωσίᾳ ὑπάρχοντος, καὶ ἀλύτῃσι δεδεμένῃς, ὅτι ἡ τῆς σύμβιος ἐν ἡμέραις ὠειτμήσιας, θυσίαν ὑπὲρ αὐτῆς προσφέρειν εἰώθει. ὃς μετὰ χρόνος ἐκ τῆς ἀλχηλωσίας πρὸς τὴν ἐκείτῃ ὑποτρέψας σύμβιον, ἐν ποίαις ἡμέραις αἱ ἀλύτῃς αὐτῆς ἀόρατως ἐλύοντο ἐδηλοποιήσεν. αὐτῆς δὲ εἶναι τὰς ἡμέρας εἶρηκεν, ἐν αἷς ὑπὲρ αὐτῆς τὴν προσφορὰν προσέφερε. Καὶ νῦν τῆς δέτις, ὅστις ἔτι περὶ ἐστὶ, διηγῆται τὸ εἰς αὐτὸν γεγονὸς θαύμα σὺν Ἀγάθῳ τῷ ἐπισκόπῳ πόλεως Πανόρμου, πλέων εἰς Ῥώμην. ὅπῃθεν τῆς πλοῖα ἐν τῷ καράβῳ ὦν, τῆς οὐκ οὐκ κοπέντος, ἐν ᾧ ὁ κάραβος ἐδέδετο πρὸς τὸ πλοῖον, ἅμα αὐτῷ ὑψώθει ἐν τοῖς κύματιν, ἀφανὴς ἐγένετο. ὁ ἔν ἐπίσκοπος σὺν τῷ πλοῖῳ, εἰς τὴν νῆσον τὴν λεγομένην Οὐσιβαν ἐκπεσὼν, ὡς ἤδη τρεῖς ἡμέραι παρήλθον, ἔβδαμῆ ὁ κάραβος σὺν τῷ νῆπῳ ἐφάνετο, ὑπολαβὼν κινδύνῳ ἕτον περιπεσεῖν, καὶ πνιγῆναι τοῖς ὕδασι, ὅπερ τοῖς νεκροῖς ὀφείλεται, ἐκέλευσεν ὑπὲρ αὐτῆς ἱερὰν θυσίαν προσενεχθῆναι. μετὰ ταῦτα τὴν Ἰταλίαν κατέλαβεν. ἐν δὲ τῇ πόλει τῆς Πόρτου καταντήσαντες, ἐκείσε τὸν νῆπῳ ζῶντα κατέλαβον. ὄφρα τῆς ἐν ἐπὶ τῷ ἀπροδοκῆτῳ θαύματι ὁ ἐπίσκοπος, ἡρώτη ἕτον, πῶς τὸν χαλεπὸν ἐκείνον διέφυγε κίνδυνον; ὁ δὲ διηγῆτο, πόσον μὲν διήρκεσε τοῖς ἀγέλοις ἐκείνοις ἀπομαχόμενος κύματιν ἐν τῷ καράβῳ, πληρωθέντος ἤδη τῆς ὕδατος, ἔ πολλὰ ἀνατραπέντος, ὡς τὴν τῶν ἄνω γενέσθαι.

ἔτα

(a) Hæc habentur cap. 57. lib. 4.

aqua, ac sæpe subverso, ita ut carina sursum fuerit versa: deinde viribus ejus a labore & fame consumtis, gravatus est mente animi dolore, neque prorsus dormire vigilare valeret. Cum igitur sic se haberet, apparuit ei in pelago quidam panem tenens illique offerens. Ille vero comedens ac exsaturatus vires resumit. Haud ita multo post pertransiens navis, e periculo hunc eripuit, & in continentem salvum exposuit. Episcopus ergo sciscitatus diem, qua is qui illi apparuit panem in mari porrexit, invenit, quod illa fuerat, qua in Ustiba insula sacra pro eo oblata est hostia.

PET. Hæc quæ dicis, ego ipse in Siciliam abiens contingisse audiui.

GREG. Credo, Petre, hujus rei gratia tam liquido etiam inter vivos hoc modo contingere, tametsi non cognoscentes, ut omnibus ostendatur, quod mortuos valde juvare potest oblatum pro illis sacrificium, nisi irremissibilia peccata peccaverint.

(a) Et hæc de Justo enarratio, quæ in alio capite descripta est, ostendit derivatam in mortuos utilitatem ex sacra oblatione: qui videlicet Justus in monasterio fuit cui præerat sanctus Gregorius antequam fieret Pontifex, ac tres nummos clam possederat contra monasterii regulam, ac in morte deprehensus, neque consuetam sepulturam est

εἶτα τῆς δυνάμεως αὐτῆ ἀπό τε τῆς κίπυ, καὶ πῆς πείνης ἀναλωθείσης, ἐβαρύνθη τὸν νῦν λεπιδυμίας. καὶ μήτε παντελῶς εἰς ὕπνον κατενεχθεῖς, μήτε τελείως γρηγορήσαι δυνάμενος. ἕτως ἔν αὐτῷ ἔχοντι, ὡφθη τις ἐν τῷ πελάγει ἄρτον κατέχων, καὶ κάτω δίδως. ὁ δὲ φαγὼν, καὶ ἐμπληθεῖς, δύναιμι ἀνελάβετο. ἔ μετὰ πολὺ δὲ διερχόμενον πλοῖον, ἐκ τῆς κινδύνης τῆτον ἀνείλετο, καὶ εἰς τὴν χέρσον διέσωτην. ὁ ἔν ἐπίσκοπος ζητήσας τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ ὁ φανθεῖς αὐτῷ τὸν ἄρτον. ἐν τῇ θαλάσῃ παρέχων, εὗρεν ὅτι ἐκεῖνη ὑπῆρχε, καὶ ἦν εἰς Οὐσιβατὴν νῆσον, ἣ ἱερὰ ὑπὲρ αὐτῆ προσηέχθη θυσία.

PIET. Ταῦτα, ἅπερ λέγεις, ἐγὼ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ ἀπελθὼν γεγονέναι ἀκήκοα.

ΓΡΗ. Πιστεύω πέτρε, ὅτι ἔτι χάριν ἔτι φανερώς καὶ ἐν τοῖς ζῶσιν ἔτι γίνεται, καὶ τοι μηδὲ γινωσκόντων αὐτῶν. ἵνα πᾶσι δεηθῆ, ὅτι τὰς νεκρὰς μεγάλα ὠφελεῖν δύναται ἢ ὑπὲρ αὐτῶν προσφερομένη θυσία, εἰάν ἀσυγχώρητα πταισματα ἔκ εἰσὶ πταιίσαντες.

Καὶ τὸ κατὰ τὸν Ἰῆσον διήγημα, ὁ ἐν ἐτέρῳ ἐγράφη, δείκνυσσι τῆν εἰς τὰς θανάτους ὠφέλειαν, προσγινόμενῃ ἐκ τῆς ἱερᾶς προσφορᾶς. ὅς ἐν τῷ μοναστείῳ ὦν, ἔ πρόεση ὁ ἅγιος Γρηγόριος πρὸς τῆς γενέσθαι ἀρχιερέως, καὶ τεία νομίσματα λάθρα κτησάμενος παρὰ τὸν τῆς μοναστείας κανόνα, καὶ ἐν τῇ πελάτῃ φαραθείς, εἰς τῆς νενομισμένης ταφῆς ἔτυχε, καίπερ ἐν τῇ ἐξέδῳ μετανοήσας, ἀλλ' ἐν τῇ

(a) Vide cap. 55. lib. 4.

consequutus, quamvis in exitu cum facti pœnituerit: sed in sterquilinio illius cadaver ignominiose projectum est, simul insuper projectis cum eo tribus nummis atque in perditionem cum illo damnatis acclamatione confratrum, quam concorditer omnes Magni iusu illi acclamarunt. Postea elapsis triginta diebus, misericordia illius moto viro sancto, & usque ad alios triginta dies sacrificium præcipiente pro eo offerri, ut a tormento ignis liberaretur: Tricesima die apparuit in somniis carnali fratri suo Copioso is qui mortuus erat: a quo & interrogatus in quo ibi statu esset, respondit dicens: hactenus quidem admodum male me habui, nunc autem bene habeo. Hodie enim sanctam communionem accepi. Quod & in monasterium veniens Copiosus enarravit. Numerantesque dies fratres, invenerunt quod eadem die contigit, in qua absoluta fuerat tricesima pro illo oblatio. Manifeste igitur ostenditur, infert vir sanctus, quod per salutare sacrificium mortuus ille frater a pœna liberatus est.

PET. Mirabilia sunt valde quæ audio, nec mediocriter lætor.

GREG. Verba mortuorum confirmant viventium opera, ne in timorem incidamus.

PET. Doceri postulo, an post mortem purgatorium esse ignem credendum sit.

τῆ κοτεία τὸ τέρας σῶμα ἀτίμως ἐρρίφη, συνεπὶρ ρίφεν τῶν αὐτῶ κ' τῶν τελῶν νομισμάτων, καὶ εἰς ἀπώλειαν σὺν τῷ κατακλιθέντων τῆ ἐπιφωνήσει τῆς ἀδελφότητος, ἣν ὁμοφώνως πάντες τῆ τῆ μεγάλῃ προσάξει αὐτῷ ἐπεφώνησαν. εἶτα μετὰ τεράκοντα ἡμέρας, οἶκτον λαβόντος αὐτῷ τῆ ἀγίας, ἕ μέχει τεράκοντα ἡμερῶν ἐτέρων καθέκαστην προσφέραι ὑπὲρ αὐτῆ θυτίαν προσάξαντος, ἵνα τῆς βασάνος τῆ πυρὸς λυτρωθῆ. ἐν τῆ τερακοστῇ ὥφθη κατ' ὄναρ τῷ κατὰ σάρκα αὐτῆ ἀδελφῷ Κοπιώτῳ ὁ τελευτήσας. ὑπ' ἧ κ' ἐρωτηθεὶς ἐν ποίοις ἐκείσε ὑπάρχει; ἀπεκρίθη λέγων· ὅτι ἕως μὲν τοῦ ἰὼν πόνου κακῶς ὑπῆρχον. ἀρτίως γὰρ καλῶς εἰμι. σήμερον γὰρ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν ἀπέλαβον. ὃ κ' ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐλθὼν ὁ Κοπιώτος διηγήσατο. κ' ἀειθμήσαντες οἱ ἀδελφοὶ τὰς ἡμέρας, εὗρον ὅτι τῆ αὐτῆ ἡμέρα ὑπῆρχον, ἐν ἧ ἦν τελεθεῖσα ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένη τερακοστὴ προσφορά. φανερῶς οὖν δείκνυται, ἐπάγει ὁ ἅγιος, ὅτι διὰ τῆς σωτηριώδους θυτίας, ὁ πενηκὼς ἀδελφὸς τῆ βασάνος ἐλυτρώθη.

ΠΕΤ. Θαυμασά εἰσι σφόδρα ἅπερ ἀκῶ, καὶ ἔ μετεῖως εὐφρένομαι.

ΓΡΗ. Οἱ λόγοι τῶν τελευτήσαντων, σηλεύσι τῶν ζώντων τὰ ἔργα, ἵνα μὴ εἰς δεξιάν πλῆσσωμεν.

ΠΕΤ. Δίδαχθῆναι αὐτῷ, ἐὰν μετὰ θάνατον καθαρτικὸν εἶναι πῦρ πισυτέον;

ΓΡΗ.

GREG. Dominus in Evangeliiis dicit: *Ambulate dum lucem habetis*. Per prophetam autem dicit: *Tempore accepto exaudivite*. Quod Apostolus interpretans, dicit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*. Salomon vero inquit: *Quodcumque potest manus tua facere, omni nisu operare: neque enim opus, neque cognitio, neque sapientia in inferno est, in quem tu abis*. Et David: *Quoniam in seculum misericordia ejus*. Ex omnibus igitur histestimoniis liquido ostenditur, quod qualis hinc abit quisque, talis & in judicio adstat. Nisi quod de quibusdam levibus peccatis purgatorium esse ignem ante judicium credendum est. Ipsa etenim Veritas dixit: quod si quis blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in presenti seculo, neque in futuro. Ex hac sententia igitur datur intelligi, quod quædam quidem peccata in hoc mundo, quædam vero in futuro remitti possunt. At enim, quemadmodum dixi, hoc de minimis peccatis tenendum est: puta, verbi otiosi, risus inordinati, negligentia in procuranda familia, ac cognoscendi ejus defectus. Propter errorem ignorantia non videntur gravia esse, collata cum cæteris peccatis. Et quod Paulus dicit, *Christum esse fundamentum*, infert: *Qui superædificat super hoc fundamento aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, ferrum,*

ΓΡΗ. Ο κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις λέγει. περιπατεῖται ἕως τὸ φῶς ἔχετε. διὰ δὲ τῆς προφητικῆς φησί. καρπῶ δεκτῶ ἐπήκασά σε, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ὅπερ ὁ ἀπόστολος ἐρμηνεύων, λέγει· ἰδὲ νῦν καρπὸς ἀποπόσδεκτος, ἰδὲ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. ὁ δὲ Σολομῶν λέγει. εἴ τι ἂν δύναται ἡ χεὶρ σε ποιῆσαι, ὅση δύναμις ἐργάζῃ. ἔτε γὰρ ἔργον, ἔτε εἰδησις, ἔτε σοφία ἐν τῷ ἄδη ὑπάρχει, ἐν ᾧ σὺ πορεύῃ. καὶ ὁ Δαυὶδ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐκ πάντων ἐν τέτων τῶν μαρτυριῶν ἐμφανῶς δείκνυται, ὅτι οἷος ἀπὸ τῶν ἐκταῦθα ἐξέλθοι ἕκαστος, τοῖστος καὶ ἐν τῇ κρίσει παρίσταται. πλήθους περὶ τινῶν ἐλαφροτέρων πταισμάτων, καθαρτικὸν εἶναι πῦρ πρότης κρίσεως, πισυτέον. αὐτὴ γὰρ ἡ ἀλήθεια εἶρηκεν, ὅτι ἐάν τις βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, ἔδὲ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὐδὲ ἐν τῷ μέλλοντι. ἐκ τούτης οὖν τῆς ψήφου νοῆσαι δίδοται, ὅτι τινὰ μὲν πταισμάτων ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, τινὰ δὲ ἐν τῷ μέλλοντι συγχωρηθῆναι δύναται. πλὴν καθὼς εἶπον, τοῦτο ὑπὲρ ἐλαχίστων ἀμαρτημάτων ὑποληπτέον. οἷον, λόγος ἀργοῦ, γέλωτος ἀτάκτου, ἀμελίας ἢ φροντίσαι τῆς φαιμιλίας, καὶ τῆς μὴ ἐπιγινώσκῃν τὰ τούτων πταισμάτων. διὰ πλάνην ἀγνοίας, ἔδοκῆσι βαρέα εἶναι συγκενόμενα τοῖς λοιποῖς ἀμαρτήμασι. καὶ ὅπερ δὲ ὁ Παῦλος λέγει, τὸ, τὸν Χρυσὸν εἶναι θεμέλιον, ἐπάγει· ὅστις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῶν χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμη·

stipulam; cujusvis opus quale est ignis probabit: si cujus opus manet quod superadificavit, mercedem accipiet: si cujus opus igne absumetur, multabitur, ipse vero salvus fiet, sic autem utpote per ignem. Hoc potest quidem intelligi & de igne tribulationis, quæ in hac vita contigit nobis. Verum si quis istud etiam de igne futuræ purgationis accipiat, non recedet omnino a congrua interpretatione. Oportet enim in hoc considerare, quod illum dixit per ignem posse salvum fieri, non quidem qui super hoc fundamento ferrum aut æs vel plumbum ædificat; nempe peccata magna & gravia, & quæ non dissolvantur tunc: sed ligna, fenum, stipulam, id est, levia ac minima peccata, quæ facile ignis devorat. Verumtamen sciendum est, quod nec eorum peccatorum quæ levia videntur esse & minima, facile quis purgationem adipiscitur, nisi per multam pro illo supplicationem vivorum, & eleemosynas, & oblationes sacræ victimæ, quas pro illo faciunt qui adhuc in hac vita degunt: adjutus videlicet & ipse ab aliis ejus operibus bonis. Tunc enim divina indulgentia levium culparum dignus fieri potest. Et Paschasius quidam diaconus, de quo in aliis (a) latius disse-

ἐκείνη τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει. εἴτινος τὸ ἔργον μένει, ὁ ἐπωκοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴτινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, ἕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. τῆτο δύναται μὲν νοηθῆναι, καὶ περὶ τῆ πυρός τῆς θλίψεως, τῆς ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἐπερχομένης ἡμῖν. πλὴν εἴτις ὡπὸ καὶ περὶ τῆ πυρός τῆς μελέσεως καθάρσεως ἐκλάβη, καὶ ἀποθήσει τῆ πρόποντος. δεῖ γὰρ ἐπὶ τῆκε νοῆσαι, ὅτι ἐκεῖνον εἶπε διὰ πυρός δύνασθαι σωθῆναι, ἔχι τὸν ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῆτον, σίδηρον, ἢ χαλκὸν, ἢ μόλιβδον οἰκοδομῆντα, πετέσιν, ἀμαρτίας μεγάλας καὶ χλιρὰς, καὶ μὴ θαλυομένας τότε. ἀλλὰ ξύλα, χόρτον, καλάμην· πετέσιν, ἐλαφρά καὶ ἐλάχιστα ἀμαρτήματα, ἀπερ ἐυκόλως τὸ πῦρ κατεδίει. πλὴν ἰσέον, ὅτι ἔπε τῶν δοκῶντων ἐλαφρῶν εἶναι καὶ ἐλάχιστων ἀμαρτημάτων, ἐυκόλως τις τῆ καθάρσει τυγχάνει, εἰ μὴ διὰ πολλῆς ὑπὲρ αὐτῆ ἰκεσίας τῶν ζώντων, καὶ ἐλεημοσυνῶν καὶ προσφορῶν τῆς ἱερᾶς θυσίας, ὧν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιῶσιν, οἱ ἔτι ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὑπάρχοντες. βοηθούμενος δηλαδὴ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐπέρων αὐτῆ προσάξεων τῶν καλῶν. τότε γὰρ καὶ τῆς θείας ἀφέσεως τῶν ἐλαφρῶν πταισμάτων ἀξιοθῆναι δύναται. Καὶ Παχάσιός τις διάκονος, περὶ ἔτι ἄλλοις πλατύτερον διηγησάμεθα, ὅτι ἦν ἀνὴρ θαυμασίας ἀγιωσύνης, καὶ ἐλεημοσύναις χολάζων ταμίσις. ἐν δὲ τῇ ἐπιλογῇ Συμμάχου καὶ Λαυρεντίου, περὶ τῆ, τίς αὐτῶν χειροτονηθῆ πατεράρχης, ἔχι

(a) Hæc sumta ex cap. 40. lib. 4. Tom. VI.

randæ sanctitatis, quique eleemosynis magnopere dabat operam. In electione Symmachi & Laurentii, in dubio quis eorum crearetur Patriarcha, non Symmachum qui & creatus est, sed Laurentium cum elegisset; ut videtur, ex fidei zelo in suo calculo manebat, illumque præferbat, non quem Ecclesia creaverat, sed quem ipse elegerat. Quum igitur vita functus esset, in thermis Aglanis ministrare damnatus est. Posthæc vero Germano episcopo Capuæ ad has thermas veniente ut lavaretur propter infirmitatem, videnteque illum ita assistentem ac ministrantem, timore perculso ac interrogante eum, ut quid ibi esset? Paschasius respondit, Quod propter nihil aliud in hoc loco iudicii constitutus sum, nisi quia parti Laurentii consensî, & contra Symmachum steti. Sed peto pro me Dominum exorare: atque in eo cognosces quod exauditus fueris, si reversus huc, me non inveneris. Intentis igitur orationibus episcopus pro illo Dominum obsecrans, & post paucos dies eo rediens, non amplius Paschasium invenit. Manifestum igitur est, quod propter eleemosynam illius ac reliquam venerabilem vitam, itemque episcopi intentas orationes, potuit vel post mortem a peccato purgari, quod non ex iniquitate, sed

ἐχὶ τὸν Σύμμαχον, ὃς καὶ ἐχειροτονήθη, ἀλλὰ τὸν Λαυρέντιον ἐπιλεξάμενος, τὸ δοκεῖν διὰ ζῆλον πίστεως, εἰ τῇ ἰδίᾳ ψήφῳ οἴσαστο. καὶ ἐκεῖνον ἀνέφερον, ἐχὼν ἢ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτόνηται, ἀλλ' ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. τελευτήσας ἔν, εἰ τοῖς θερμοῖς Αἰγλάνων, καθυπεργεῖν κατεκρίθη. μετὰ δὲ τῆτο, Γερμανὸς τῶ ἐπισκόπῳ Καπέῳ ἐλθόντος εἰς τὰ θερμὰ ταῦτα ἐπὶ τῶ λίσσαομαι δι' ἀσθένειαν, καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἔτω παριστάμενον, ἔ υπεργεῖντα, καὶ ἐκπλαγέντος, ἔ ἐρωτήσαντος αὐτὸν, διὰ τί ἐκεῖσέ ἐστιν; ἀπεκρίθη ὁ Παχάσιος· ὅτι δι' ἕδὲν ἕτερον εἰ πᾶτω τῶ τῶ τῆς κείσεως ὡρίσθη, εἰ μὴ ὅτι εἰς μέρος Λαυρεντίου συνήνεσα, καὶ κατὰ Συμμάχου ἐγενόμην. ἀλλ' αἰτῶ ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν κύριον δυσωπῆσαι. καὶ εἰ πᾶτω γνώση, ὅτι εἰσηκόθης, εἰάν ἰσπρέφων εἰσάδε, μὴ εὖρης με. συντείνας ἔν ὁ ἐπίσκοπος ἐαυτὸν ὑπὲρ αὐτῶ πρὸς κύριον εἰς δέησιν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκεῖ ἰσπρέψας, ἔκετι τὸν Παχάσιον εὔρε. φανερὸν ἔν ἐστιν, ὅτι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶ, καὶ τῶ λοιπῶ σεμνῶ Βίβ, ἔτι δὲ καὶ τῶ ἐπισκόπῳ ἐκτενῶς δεήσεως, ἠδυνήθη καὶ μετὰ θάνατον ἀπὸ ἀμαρτίας καθάρσασθῆναι, ἢν εἰ ἐλ πονηρίας, ἀλλ' ἔξ ἀγνοίας μᾶλλον, ἔ πλάνης εἰργάσατο.

ex ignorantia potius errore-
que commiserat .

§. X V.

Ex Cod. Nan. LIII.

PET. Opto discere & istud :
eos qui semel in Gehennæ i-
gnem projecti sunt , perpe-
tuone comburi judicandum
est ?

GREG. Hoc quoque o-
mnino verum est , & dubita-
tio in eo est omnino nulla .
Quemadmodum enim finis
gaudii bonorum non est , sic
nec tormenti malorum finis e-
rit . Ipsa enim Veritas dixit :
*Ibunt hi in supplicium æternum ,
justi vero in vitam æternam .* Si
ergo quod promisit bonis ve-
rum est , liquet etiam falsum
non esse quod reprobis mini-
tatus est . De utrisque enim
æternum dictum est . Quod si
quis dicat , quod cum natu-
ra bonus sit Deus ac beni-
gnus , non amplius adimple-
bit quod minatus est ; sciat ,
quod dum dicit eum miseri-
cordem , mendacem illum præ-
dicat . Quod vel prorsus cogi-
tare periculo non vacat .

PET. Scire volo : Quomo-
do justum est , ut peccatum
quod cum fine est , sine fine
puniat ?

GREG. Si scrutans iudex ,
non corda hominum , sed o-
pera scrutaretur , istud uti-
que recte supposuisses : iniqui
enim cum fine peccaverunt ,
sed ideo quia etiam cum fi-

ΠΕΤ. Αὐτῷ μαθεῖν καὶ τὸτο.
τῆς ἀπαξ ἐν τῷ τῆς γεέννης πυρὶ
ρίφέντας διηνεκῶς καταφλέγεσθαι
ὑποληπτίον ;

ΓΡΗ. Τὸτο καὶ πάντι ἀληθές
τυγχάνει , καὶ διαγαμὸς ἐν αὐτῷ
ὅλως ἔκ ἐσιν . ὥσπερ γὰρ τέλος
τῆς τῶν ἀγαθῶν χαρῆς ἔκ ἐσιν ,
ἕτως ἔδὲ τῆς βασάνος τῶν ποιη-
ρῶν τέλος ἔσται . αὐτὴ γὰρ ἡ ἀλή-
θεια εἴρηκεν ἄπελδύσσονται ἕτοιμοὶ
κόλασιν αἰώνιον , οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον . εἰ ἔν ὃ ὑπέχετο τοῖς
ἀγαθοῖς ἀληθές ἐστι , δῆλον ὅτι
καὶ ὃ ἠπείλησε τοῖς ποιηροῖς , ἀ-
ψάδὲς τυγχάνει . ἐπὶ ἀμφοτέρων
γὰρ ὁμοίως τὸ αἰώνιον πρόκειται .
εἰ δὲ τις λέγει , ὅτι φύσει ἀγα-
θὸς ὢν Θεὸς , καὶ φιλόανθρωπος ,
ἐκέτι ἐκπληροῖ ὃ ἠπείλησε . γινω-
σκέτω , ὅτι ἐν ὅσῳ λέγει αὐτῶν
ἐλεήμονα , ψάσειν αὐτῶν κηρύττει .
ὅπερ καὶ ὅλως ἐννοῆσαι ἐπικίνδυνόν
ἐστι .

ΠΕΤ. Γινῶμαι θέλω : πῶς δι-
καιόν ἐστιν , ἵνα τὸ πταῖσμα , τὸ
μετὰ τέλος γινόμενον , ἀπελδίτη-
ται κολαδοῦ ;

ΓΡΗ. Ἐὰν ὁ ἐτάζων κειτῆς , οὐ-
χὶ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ,
ἀλλὰ τὰ ἔργα ἔζητάζει , τοῦτο
ἂν ὀρθῶς ὑπελάμβανες . καὶ γὰρ οἱ
ἄδικοι μετὰ τέλος ἤμαρτον ἄλλὰ
διὰ τοῦτο , διότι καὶ μετὰ τέλος

ne vixerunt. Voluissent enim si fieri potuisset, sine fine vivere, ut quirent etiam sine fine peccare. Cum enim nunquam, dum vivunt, a peccando temperent, ostendunt quod in peccatis semper vivere concupiscunt. Magna igitur justitia judicantis cernitur, in æternos ac infinitos cruciatus mittentis eos, qui voluerunt in hac vita sua nunquam a peccando cessare.

PETR. Sed nemo justus crudelitate pascitur. Servus autem peccans ab justo heroe iccirco vapulat, ut a malis moribus suis corrigatur. Iniqui porro Gehennæ igni traditi, si ad emendationem non veniunt, quare jugiter comburuntur?

GREG. Omnipotens Deus misericors cum sit, miserorum tormento non pascitur: justus vero cum sit, ab iniquorum ultione in æternum non recedit. Iniqui autem omnes, qui æterno cruciati sunt emancipati, propria iniquitate discutiuntur. His porro ardentibus, justis omnibus qui in Deo sunt, in se ipsis quidem gratiam contemplantur, quam ab eo consequuntur; in illis autem cruciatum, quem ipsi difugerunt. Atque ex illorum punitione, seipsum magis debitores divinæ gratiæ esse in æternum recogitant.

PET. Et quomodo qui sancti sunt, pro inimicis suis non orant, quos tunc ardentes contemplantur?

ἔζησαν. ἐπεὶ ἤθελον, εἰ ἦν δυνατόν, ἀνὰ τέλος ζῆσαι, ἵνα δυνηθῶσι καὶ ἀνὰ τέλος ἀμαρτάνειν. διὰ γὰρ τὸ μηδέποτε, ἐν ὅσῳ ζῶσι, τοῦ ἀμαρτάνειν ἀφίστασθαι, δείκνυσιν, ὅτι ἐν ἀμαρτίαις πάντοτε ζῆσαι ἐπιθυμοῦσι. μεγάλη οὖν ἡ δικαιοσύνη τοῦ κείνοντος φαίνεται, τοῖς αἰωνίοις καὶ ἀτελεύτητοις βασάνοις ὡδραπέμφαντος τοὺς θελήσαντας ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν τῇ παρουσίᾳ, μηδέποτε ἀμαρτάνειν παύσασθαι.

ΠΕΤ. Ἄλλ' οὐδεὶς δίκαιος τῇ ὀμότητι τρέφεται. Ἐ δούλος δὲ ἀμαρτάνων παρὰ δικαίῳ δεσπότη, τοῦτο ἕνεκα μαρτυροῦται, ὅπως τῆς καχεξίας αὐτοῦ διορθώσῃται. οἱ ἄδικοι δὲ τῷ τῆς γενένης πυλῶν ὡδραδοθέντες, εἰς πρὸς διορθώσιν οὐκ ἔρχονται, τίνος χάριν διηνεκῶς καταφλέγονται;

ΓΡΗ. Ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἔυσπλαγγος ὑπάρχων, τῇ τῶν ἀδελίων βασάνῳ οὐ τρέφεται. δίκαιος δὲ ὢν, τῆς τῶν ἀδίκων ἐκδικήσεως εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἀφίσταται. οἱ δὲ ἄδικοι πάντες, οἱ τῇ αἰωνίᾳ βασάνῳ ὡδραδοθέντες, τῇ ἰδίᾳ ἀνομίᾳ ἐτάζονται. τῶν δὲ φλεγόμενων, οἱ δίκαιοι πάντες ἐν τῷ Θεῷ ὄντες, ἐν ἑαυτοῖς μὴ θεωροῦσι τὴν χάριν, ἣν παρ' αὐτοῦ λαμβάνουσιν, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν βίασανον, ἣν ἐξέφυγον αὐτοῖ. καὶ ἐκ τῆς ἐκείνων κολάσεως ἑαυτοῦς ἔμῃλλον χρεῶσαι τῆς θείας χάριτος εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα λογίζονται.

ΠΕΤ. Καὶ πῶς οἱ ἄγιοι ὄντες, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν οὐκ εὐχονται, οὓς τότε καιρομένους ὀρώσιν;

ΓΡΗ.

GREG. In eo tempore orant pro inimicis, in quo possunt ad pœnitentiæ fructificationem cor suum convertere, ac per pœnitentiam se ipsos salvare. Hoc est enim pro inimicis orare, quod Apostolus dicit, ut det illis Deus pœnitentiam ad agnitionem veritatis, & ut resipiscant a diaboli laqueo, allecti ab ipso in suam voluntatem. Ubi vero nullatenus possunt ex operibus iniquitatis ad justitiam se convertere, quomodo pro illis orabunt? pro illis enim orare tunc, perinde est atque nunc pro diabolo & angelis ejus orare, qui ad cruciatum æternum damnati sunt. Quamobrem neque precantur nunc sancti pro infidelibus hominibus atque impiis vita functis, quos cæteroquin ad interminabilem pœnam damnatos sciunt: ne orationis dignitas coram justo judice supervacanea fiat. Si igitur adhuc vivi homines justi mortuis infidelibus nullatenus compatiuntur, tametsi noverint eos nondum in carne sua cruciatos; quanto magis non compatiuntur impiis, quando tormentum eorum viderint adæquate constitutum, sese vero ea corruptionis passione exemptos, omninoque justitiæ inhærentes? Tunc enim voluntati tormentorum justiiudicis ex animi sensu adhærentes, nihil omnino audent orare, quod intimo ejus ex-

ΓΡΗ. Ἐν ἐκείνω τῷ καιρῷ ἔυχονται ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οἱ ᾧ δύνανται εἰς τὴν τῆς μετανοίας καρποφορίαν, τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐπιστρέψαι, ἕ δὲ τῆς μετανοίας σωθῆναι αὐτοὺς. ἤτο γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ ἐχθρῶν ἔυξασθαι, ὅπερ ὁ ἀπόστολος λέγει, ἵνα δῶ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς ἡ διαβολῆς παγίδος, ἐξωρημένοι ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐκεῖνος θῆλημα. ὅτε δὲ λοιπὸν ὑδαμῶς δύνανται, ἐκ τῶν τῆς ἀνομίας ἔργων πρὸς δικαιοσύνην αὐτοὺς ἐπιστρέψαι, πῶς ὑπὲρ αὐτῶν προσεύχονται; τὸ γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν τότε προσεύχασθαι, ὁμοίον ἐστὶ τοῦν ὑπὲρ ἡ διαβολῆς καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτῶν προσεύχασθαι, τῶν τῆ αἰωνία βασάνῃ κατακειθέντων. διὸ ὑδὲ προσεύχονται ἵν οἱ ἄγιοι ἄνδρες ὑπὲρ ἀπίστων, καὶ ἀσεβῶν τελευτήσαντων. ὅπερ λοιπὸν τῆ ἀτελευτήτῃ κολάσει ἀφοσιωθέντας ἔγνωσαν. ἵνα μὴ τὸ τῆς ἐυχῆς ἀξίωμα ἐνώπιον ἡ δικαίᾳ κειτῆ Ἰηουδαρθῆ. εἰ ἔν ἐτι ζῶντες οἱ δίκαιοι τοῖς τελευτήσαντι ἐπίστοις ὑδαμῶς συμπαθεῖσι, καίτοι εἰδότες αὐτοὺς μὴ, πῶ ἐν τῆ σαρκὶ αὐτῶν βασανιζομένους. πόσω γε μᾶλλον ἢ συμπαθήσῃ τοῖς ἀνόμοις, ὅταν τὴν βάσανον αὐτῶν θεωρῶσιν εἰς πέρας ἐλθῶσαν, ἑαυτοὺς δὲ ἐκ φθορᾶς πάθῃς Ἰηελθόντας, καὶ ὅλως τῆ δικαιοσύνη προσκολληθέντας; τότε γὰρ τῷ θελήματι τῆς Ἰηεστάτῃως ἡ δικαίᾳ κειτῆ, ἡ τῶν λογισμῶν προσκολληθέντες, ὑδὲν παντίπασι τολμῶσι δυσωπῆσαι, ὅπερ τῆ ἔνδον αὐτῶ ἀκρεβεσάτη βελῆ ἢ συναδῆ.

quisitissimo consilio non concordet.

PET. Non est penitus quod respondere valeam, manifestata clare ratione. Quæro autem discere, quomodo anima quæ immortalis est, in æterno igne mori dicatur.

GREG. Quoniam duplici modo vita dicitur, consequens est ut & mors dupliciter intelligatur. Aliud est enim quod in Deo vivimus, nempe beate; aliud autem in eo quo creati nati que sumus, nempe substantialiter. Anima igitur & mortalis est & immortalis: mortalis quidem, quando ipsum beate vivere amittit; immortalis vero, eo quod spiritualiter vivat; id est naturalem sui vitam amittere nunquam potest, ne tunc quidem cum in condemnatione in æterna morte est constituta. Eo enim in statu, non vivere simpliciter, sed beate vivere amittit. Unde datur intelligi, quod & mortem immortalem, & defectum indeficientem, & finem infinitum patitur.

ΠΕΤ. Οὐκ ἔστι λοιπὸν, ὅπερ ἀποκλειθῆναι δύναμαι, ἀνεωχμένης σαφῶς τῆς ἀπολογίας. Ζητῶ ἵμαθεῖν, πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ἔσται, ἐν τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ἀποθνήσκειν λέγεται;

ΓΡΗ. Ἐπειδὴ καὶ δύο τρόποις ἡ ζωὴ λέγεται, ἀκόλυστον ἔστι καὶ τὸν θάνατον ἐν δυσὶ νοηθῆναι τρόποις. ἕτερον μὲν ἔστιν, ὅπερ ἐν Θεῷ ζῶμεν, ἡγὰρ μακαρίως, ἕτερον δὲ ἐν τῆτι, ὡπερ ἐκτίσθημεν καὶ γενόμεμεν, ἥτοι οὐσιωδῶς. ἡ ψυχὴ ἐν τῇ θνητῇ ἔστι, καὶ ἀθάνατος: θνητὴ μὲν, ὅταν τὸ μακαρίως ζῆσαι ἀποβάλλῃ· ἀθάνατος δὲ, τὸ πνευματικῶς ζῆν, ἡγὰρ τὴν φυσικὴν ἑαυτῆς ζωὴν ἀπολέσαι ἕδέποτε δύναται, ἕδὲ ὅταν ἐν καταλείψει εἰς τὸν αἰώνιον γένηται θάνατον. ἐν ἐκείνῳ γὰρ γενομένη, ἢ τὸ ζῆν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ μακαρίως ζῆν ἀπόλλυσιν. Ἰεὺ δὲ νοεῖν δίδοται, ὅτι καὶ θάνατον ἀθάνατον, καὶ ἐκλείψιν ἀνεκλείπτου, καὶ τέλος ἀτελεύτητον ὑπομένει.

§. X V I.

Ibidem.

GREG. Debemus , frater Petre , cum lacrymis , Deo quotidianas mactare victimas per carnem ejus & sanguinem . Hæc enim & sola victima ab æterna morte animam liberat . Necesse est autem dum hæc facimus , ut nosmet ipsos in contritione cordis hostiam Deo offeramus . Passionis namque dominicæ mysteria facientes , debemus imitari quod facimus . Tunc enim vere pro nobis Deo sacrificium offertur , quando nos ipsos sacrificium fecerimus . Cavendum est autem nobis , ut & post orationis tempus , Deo virtutem præbente , animas nostras in eodem timore custodiamus : non finentes illum a cogitationis absurditate dissolvi , neque a vana stultitia hunc abripi , animamque perdere emolumentum compunctionis . Sic enim & Anna , quod postulavit , obtinere digna facta est ; quoniam etiam post orationem cum lacrymis in eodem sensu cogitationis seipsam custodivit : de qua etiam scriptum est , quod facies ejus non concidit amplius . Sciendum porro est , quod ille suarum culparum veniam recte postulat , qui prius in se commissa peccata indulget . Munus enim non consequetur quisquam ,

ΓΡΗ. Οφείλομεν, ἀδελφὲ Πέτρε, μετὰ δακρύων τῷ Θεῷ καθημερινὰς θυσιὰς θυσιάς, ἵνα τῆς σαρκὸς αὐτῆς καὶ τῆς αἱμάτων. αὕτη γὰρ καὶ μόνη ἡ θυσία ἐκ τῆς αἰωνίας θανάτου τὴν ψυχὴν ῥύεται. Αναγκαῖον δὲ ἐστίν, ὅτι τὰ ταῦτα ᾠροῦμεν, ἵνα ἡμᾶς αὐτῶς ἐν συντελειᾷ καρδίας θυσίαν πρὸς Θεῷ προσφέρωμεν. τῆ γὰρ πάσῃς τῆς κυρίας τὰ μυστήρια ἐπιπελόντες, ὀφείλομεν μιμήσασθαι ὅπερ ᾠροῦμεν. τότε γὰρ ἀληθῶς ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Θεῷ θυσία προσφέρεται, ὅταν ἡμᾶς αὐτῶς θυσίαν ποιήσωμεν. ᾠροῦμεν ἵνα ἡμᾶς ἀφουδάτωται ἡμᾶς χρῆ, ἵνα ἐμετὰ τὸν τῆς δύχνης κερὸν, τῆ Θεῶ παρέχοντος δυνάμειν, τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἐν τῷ αὐτῷ φόβῳ φυλάξωμεν. μὴ ἐῶντες ἐπὶ λογισμῶν χαυνώσεως τῆτον ἄλυθῆναι, μήτε ἐπὶ ματαίως ἀφροσύνης τῆτον ἄρπασθῆναι, ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἀπολέσαι τὸ κέρδος τῆς κατανύξεως. ἔτω γὰρ καὶ Ἄννα, ὅπερ ἠήτησατο, καρπώσασθαι ἡξιώθη, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐν δάκρυσι δέησιν, ἐν τῷ αὐτῷ φρονήματι τῆ λογισμῶ ἐαυτὴν διεφύλαξε. περὶ ἧς ἐγγράπται, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἔσυνέπεσιν ἔτι. δεῖ ἡ γινώσκειν, ὅτι ἐκεῖνος τῶν ἐαυτῶ πταισμάτων συγχώρησιν ὁρῶς αἰτεῖται, ὅς πρότερον τὰ εἰς αὐτὸν πλημμεληθέντα συγχωρήσει. δῶρον γὰρ ἔλθεται τις, εἰ μὴ πρότερον τὴν κακίαν ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῆς διώξει. αὕτη γὰρ ἡ ἀλήθεια εἴρηκεν. ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ

nisi prius malitiam ex anima sua excluder. Ipsa etenim Veritas dixit: *Si offeras munus tuum ad altare & cetera*. In hoc ergo datur intelligi, quod dum omnia peccata per oblationem doni diluuntur, propter injuriarum memoriam iterum renovantur: & propter hanc neque munus suscipit Deus, quemadmodum & per parabolam servi discimus, qui debebat decem millia talenta, cui remissa etiam sunt. Deinde propterea quod exegit centum denarios, qui illi a confervo debebantur, rursus condonationem subvertit, & propter debitum illud decem millium talentorum poenae obnoxius factus est. Debemus igitur proximis ac diffitis mente conjungi, hisque cum humilitate animam subicere, & propter bonam voluntatem ipsi placere. Et quando Conditor noster hujusmodi cogitationem in veritate viderit, statim & donum nostrum suscipit.

ἐπὶ τὸ θυσιάζειον, καὶ τὰ ἕξῃς. Ἐν τῷ ἐν κατανοῆσαι ἔστιν, ὅτι ἐν ὅσῳ πάντα τὰ πταιίσματα, διὰ τῆς προσφορᾶς τῆς δώρου λύονται, διὰ τῆς μνησικακίας πάλιν ἀνακαίνιζονται. Ἐ διὰ ταύτην εὐδὲ τὸ δῶρον ὁ Θεὸς προσδέχεται. καθὼς καὶ διὰ τῆς παραβολῆς τῆς δέλης διδασκόμεθα, τῆς τὰ μύρια τέλαντα ὀφείλουτος, ἔτι συγχωρηθέντος, εἶτα διὰ τὸ ἀπαιτεῖν τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἅπερ αὐτὸς ὑπὸ τῆς συνδέλης ἐχρεώσετο, πάλιν τῶν συγχώρησιν ἀνατρέψαντος, καὶ διὰ τὸ χρέος τῶν μυρίων τελάντων, τῆς κολάσεως ὑποβληθέντος. ὀφείλομεν ἔν τῷ πλησίον, ἔκ ἐκ μήκοθεν οὔσι, νοερώς συναφθῆναι. καὶ τοῖς μετὰ ταπεινώσεως τὴν ψυχὴν ὑποτάξαι, ἔτι διὰ καλοθελείας αὐτῆς εὐαρεσῆσαι. Ἐ ἡνίκα ὁ κτίστης ἡμῶν τοιοῦτον τὸν λογισμὸν ἐν ἀληθείᾳ θεάσῃται, παρὰ τὸ καὶ τὸ δῶρον ἡμῶν προσδέχεται.

§. XVII.

Ibidem.

Duæ quædam virgines asceticæ, nobilissimo loco natæ, in propria domo degebant, non admodum distitæ a monasterio beati Benedicti. Vir autem quidam induftrius & venerabilis curabat earum rem familiarem, quem quotidie illæ superbientes nobilitatis genere, conviciis injuriisque immerito laceffebant. Ille igitur non amplius ferens nimium earum convicium, ad virum Dei Benedictum accessit, & virginum convicia illi nunciavit. Ille vero notum fecit eis, dicens: Emendate vosmet ipsas, linguamque vestram sobriam reddite, quoniam nisi emendemini, excommunicatas vos facio. Istuc autem non tamquam vinciens illas dixit, sed emendare eas volens tantummodo minitatus est. Illæ vero nullam rationem habentes admonitionis sancti viri, a sua imprudentia desistere noluerunt. Post paucos igitur dies utraque mortua est, in ecclesiaque sepulta. Quando igitur conventus divinæ liturgiæ in ecclesia habebantur, ac de more diaconus clamabat: Si quis non communicat, egreditor de ecclesia: nutrix commemoratarum virginum, quæ pro illis ex consuetudine oblationem Domino offerebat,

Tom. VI.

Δύο τινές παρθένοι ἀσκήτεια, ὀγενεσάτω γένος ἔσαι, ἐν τῇ οἰκῷ αὐτῶν ἀνετρέφοντο. ὁ μακρὸν ἔσαι τῷ μοναστηρίῳ τῷ μακαρίῳ Βενεδίκτῳ. ἀνὴρ δὲ τις σπαδαῖος καὶ εὐλαβὴς ἀκούσας τὰ κατὰ τὸν οἶκον αὐτῶν. ὃν καθεκάλιστον ἐκείναι ἐπηρμέναι τῇ εὐγενείᾳ, λοιδορείαις καὶ ὕβρεσι μάτην ἔβαλλον. ἐκεῖνος ἔν ἡκέτι σέγων τὴν ὑπερβίβλησσαν αὐτῶν ἀτιμίαν, πρὸς τὸν τῷ Θεῷ ἀνδρωπον Βενεδίκτου παρεγένετο, καὶ τὰς τῶν παρθένων ὕβρεις αὐτῷ ἀνήγγειλεν. ὁ δὲ ἐδήλωσεν αὐταῖς, λέγων. διορθώσατε ἐαυτὰς, καὶ τὴν γλώσσαν ὑμῶν σωφρονήσατε, ἐπεὶ εἰάν μὴ διορθώσηθε, ἀκοινωνήσας ὑμῖς ποιῶ. τῆτο δὲ ἔχῃ ὡς δεσμῶν αὐτὰς εἶπεν, ἀλλὰ διορθώσασθαι ταύτας βεβλόμενος, μόνον ἠπέλιπεν. ἐκείναι δὲ μηδένα λόγον τῆς τῷ ἁγίῳ ποιητάμεναι ἀπειθήσεως, τῆς οἰκείας ἀφροσύνης ἀποσηῆσαι ἐκ ἡθέλησαν. μετὰ ἔν ἡμέρας ὑλίγας, ἀμφοτέραι τέλει τῷ βίῳ ἐχρήσασαν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτάφησαν. ἡνίκα δὲ αἱ συνάξεις τῆς θείας λειτουργίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπετελέωντο, καὶ κατὰ τὸ σύνθηδες ὁ διάκονος ἔκραζεν. εἴ τις ὁ κοινωνεῖ, ἔξερχέσθω τῆς ἐκκλησίας. ἡ τροφὸς τῶν ῥηθειςτῶν παρθένων, ἥ τις ὑπὲρ αὐτῶν συνήθως τροσφορὰν τῷ κυρίῳ τροσέφερε, τὰς αὐτὰς δύο παρθένας ἐκ τῶν μνημότων αὐτῶν τροσερχομένας, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἔξερχομένας ἐθεώρει. ὡς δὲ πολλὰς τῆτο γινόμενον ἐθεόσατο,

D d d

καὶ

hasce duas virgines ex sepulcris suis exeuntes & de ecclesia egredientes intuebatur. Quum autem id sæpius fieri videret, & in diaconi exclamatione de sepulcris illas egredientes, nec in ecclesia manere valentes; in memoriam rediens quod vir Dei illis adhuc vivis significaverat, easque sacris mysteriis privare minatus fuerat, nisi ad meliorem frugem fuissent reversæ: studiose ad divinum Benedictum accedit, & ad pedes ejus procidens, terribilem illam visionem retulit. Ille vero ex innata sibi compassione motus, accipiens oblationem nutrice dedit, inquiring: Abi, & oblationem hanc pro illis Domino offerri fac: & deinceps non erunt excommunicatæ. Oblatione igitur pro illis oblata Domino, & diacono de more clamante, ut non participantes de ecclesia exirent; non amplius deinceps illæ mortuæ a nutrice visæ sunt de ecclesia exeuntes.

καὶ ὡς τῆ τῆ δακόνος ἐκφωνήσῃ, τῶν μνημάτων ἐκείνας ὑπερχομένας, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μένειν μὴ δυναμένας. εἰς μνήμην ἐλθόντα, ὅ, τι περὶ οὗ τῆ Θεοῦ ἀνθρώπου ἔτι ζώσας αὐταῖς ἐδήλωσε, καὶ τῶν θείων μυστηρίων ταύτας σερῆσαι ἠπέλησεν, εἰ μὴ ἐνωτὸς βελτιώσῃσι· μετὰ σπυδῆς ὡρὸς τὸν θεῖον βενέδικτον ὡσαύτιναι, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῆ προπεσῆσαι, τὴν φεγκτὴν ἐκείνην θεωρεῖαν ἀνήγγειλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἐνάσης αὐτῷ συμπαιδείας κινήσῃς, λαβὼν προφορὰν δέδωκε τῇ τροφῷ, εἰπὼν· ἀπελθε, καὶ τὴν προφορὰν ταύτην ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς κυρίῳ προσενεχθῆναι ποιήσον. καὶ τῆ λοιπῆ ἕκ ἔσονται ἀκοινωνητοί. τῶς τοίνυν προφορᾶς ὑπὲρ αὐτῶν προσενεχθείσης πρὸς κυρίῳ, καὶ τῆ δακόνος κατὰ τὸ σύνθηδες κράζοντος, ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ὑπέλθωσι τῆς ἐκκλησίας· ἕκῃ λοιπὸν αἱ θανόντα ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς τροφῆ τῆς ἐκκλησίας ἐκβαίνουσαι.

§. XVIII.

Ibidem.

PET. Doceri cupio, si utilitatem aliquam defunctorum animabus accedere putandum sit, ex eo quod sepeliantur corpora eorum in ecclesia?

GREG. Si gravia ipsis peccata non sint, proficuum est sepeliri mortuos in Ecclesiis. Cognati enim illorum quotiescumque in ecclesias conveniunt, suorum sepulcra videntes, illorum recordantur, & pro eis Domino preces offerunt. Sed quorum peccata gravia sunt, non in redemptionem peccatorum, sed in magnam condemnationem horum corpora in ecclesia ponuntur. Atque hoc manifestum est vel ex iis quæ nostra ætate contigerunt.

Narravit etenim mihi reverentissimus Felix Portuensis episcopus, qui fuit de regione Sabina: Quod in eadem Sabina regione sanctimonialis quædam erat, a turpi quidem voluptate continens, a temeritate vero linguæ & indebita locutione nequaquam temperans. Qua mortua & in ecclesia sepulta, vidit ecclesiæ custos per revelationem abductam illam coram altari, & per medium sectam: & alteram quidem partem igni traditam, comburi; alteram vero invulneratam remansisse. Mane igitur facto, surgens sociis suis quod viderat enar-

ΠΙΕΤ. Διδαχθῆναι αὐτῷ, εἰ ὠφέλειάν τινα τοῖς τῶν τελευτώντων ψυχαῖς προσγίνεσθαι νομισέον, ἐκ τῆς θάπτεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ;

ΓΡΗ. Εἰὼν βαρεῖται αὐτοῖς ἀμαρτίαι εἶχ' ὑπάρχασιν, ὠφελεῖ τὸ θάπτειν τὰς νεκρὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. οἱ γὰρ συγγενεῖς αὐτῶν ὅσάκις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνέρχονται, τῶν ἰδίων τὰ μνήματα θεωρῶντες, ἀναμνησκονται τῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς κυρίῳ δεήσεις προσφέρουσιν. ὡν δὲ αἱ ἀμαρτίαι βαρεῖται τυγχάνασιν, ἐχί' εἰς λύτρωσιν ἀμαρτημάτων, ἀλλ' εἰς μέγαλην κατάλειπιν τὰ τῶν σώματα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τίθενται. καὶ ἔστο δῆλον καὶ ἐκ τῶν κατ' ἡμᾶς γεγονότων.

Διηγήσατο γὰρ μοι ὁ βλαβεράτος Φίληξ, ὁ τῆς Πόρως ἐπίσκοπος, ὅς ἐκ τῆς χώρας Σαβίνης γέγονεν. ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ Σαβίνη μοναστερίᾳ τις ἦν ἀπὸ μὲν αἰσχρᾶς ἠδονῆς ἐγκρατευσμένη, τῆς δὲ προπετείας τῆς γλώσσης, καὶ ἀκαμολογίας ἐκ ἀπισταμένη. ἧς τελευτησάσης, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταφείσης, εἶδεν ὁ τῆς ἐκκλησίας φύλαξ δι' ἀποκαλύψεως, ἀπενεχθεῖσαν αὐτὴν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ εἰς μέσον περιθεῖσθαι. Ἐπὸ μὲν ἐν μέρος πρὸς πύλιν πρὸς ἄδοθὲν καταλείπετο, τὸ δὲ ἔτερον διέμενον ἄτρωτον. πρῶτας ἐν γενομένης, ἀναστὰς τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ὁ εἶδε διηγήσατο. ἐλθόντες δὲ ἐν πρὸ θυσιαστηρίου, εὗρον

ravit . Accedentes autem ad altare, invenerunt locum, in quo flammæ in marmoribus facta erat adustio, perinde atque corporeo igne ea quæ ibi erant, concremata fuissent . Ex quo manifesto apparet, quod quorum peccata remissa non sunt, ad evitandum iudicium, ex sacris locis opem consequi minime possunt .

Vallerianus quoque patricius, quem nos etiam novimus, in urbe quæ appellatur Brixa cum esset, in ea mortuus est . Episcopus autem illius civitatis pecuniam ab hominibus illius accipiens, locum in ecclesia concessit, in quo corpus illius sepeliri debebat . Porro Vallerianus iste nimis lubricè ad usque senectutem vixit, nunquam indecoris moribus suis frenum imponere volens . Corpore igitur illius in Ecclesia Faustini martyris sepulto, insequenti nocte sanctus martyr mansionario apparet, dicens : Abi, & dic episcopo, ut graveolentes carnes quas hic deposuit, projiciat foras . Siquidem nisi hoc fecerit, tricesima die moritur . Mansionarius vero timuit hanc visionem episcopo referre : & rursum secunda vice similiter admonitus ut episcopo diceret, recusavit . Episcopus itaque tricesima die incolumis cum esset, sub vesperas in lecto suo reclinatus, improvisa incognitaque morte est functus .

Venantius autem reveren-

τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡ τῆς φλογὸς ἐν τοῖς μαρμαροῖς γέγονεν ἔκκαυσις· ὡς ὅτι πρὸς σωματικῶν τὰ ἐκείσε κατεκείη . Ἐξ ἧ φανερῶς δείκνυται, ὅτι ὧν αἱ ἀμαρτίαι συγκεχωρημέναι ἔκ εἰσι, πρὸς τὴν ἐκφυγεῖν τὴν κρίσιν, ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων βοηθείας τυχεῖν ἔδύνανται .

Καὶ Βαλλεριανὸς δὲ ὁ πατρίκιος, ὃν καὶ ἡμεῖς γινώσκουσι, ἐν τῇ πόλει τῇ λεγομένῃ Βερίξα γενόμενος, ἐν αὐτῇ ἐτελεύτησεν . ὁ δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος χρήματα ἐκ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐκομισάμενος, τόπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέχετο, ἐν ᾧ τὸ σῶμα αὐτοῦ ταφῆναι ὄφειλεν . ὁ δὲ Βαλλεριανὸς ἔπος, πᾶν ὀλιγοθρῶς μέλει γέρας ἔζησε, μηδέποτε ταῖς ἀταξίαις αὐτοῦ χαλιῶν ἐπιθεῖναι βεληθείς . τῷ ἔν σῶματος οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Φωσίῃς τῷ μάρτυρος ταφέντος, τῇ ἐπελευθέρῃ νυκτὶ ὁ ἅγιος μάρτυς τῷ πρὸς τὸν ναὸν ἐπιφαίνεται, λέγων· ἄπελθε, & εἰπέ τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα τὰς ὀρέσας σάρκας, ἃς ἐν ταῦτα κατέθετο, ρίψῃ ἔξω· ἐπεὶ εἰ μὴ ᾤετο ποιήσει, τῇ τελευτῇ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει . ὁ δὲ πρὸς τὸν ναὸν ἐφοβήθη ταύτην τὴν ὄρασιν τῷ ἐπισκόπῳ ἀπαγγεῖλαι . καὶ πάλιν ἐκ δάπτει ὁμοίως χρηματιθεῖς, εἰπεῖν τῷ ἐπισκόπῳ παρητήσατο . ὁ ἔν ἐπίσκοπος τῇ τελευτῇ ἡμέρᾳ ὑγιῆς ὑπάρχων, πρὸς ἑσπέρας ἐν τῇ κλίτῃ οὐκ ἀνακλιθεῖς, ἀιφνιδίῳ καὶ ἀγνώστῳ θανάτῳ ἐτελεύτησεν .

Καὶ Βενάντιος δὲ, ὁ δουλοβέστατος

tissimus Lunensis civitatis episcopus, & Liberius vir clarissimus, etiam adhuc superstitis, narrarunt mihi de quodam hujusmodi eventu in urbe Gennusa, & spectatores rei fuisse cum suis hominibus dicunt: Quod Valentinus quidam nomine Mediolanensium ecclesiæ defensor, ibi mortuus est, vir valde projectus omnique indecoro vacans. Hujus autem corpus in ecclesia sancti martyris Syra positum est. At circa medinocitium in eadem ecclesia voces audiebantur, perinde atque vi exinde quis exigeretur. Ad voces igitur illas currentes custodes, vident duos quosdam terribiles horribilesque spiritus vincientes Valentini pedes, exindeque foras ecclesiam trahentes vehementer admodum flentem & conquerentem. Stupentes igitur ob intuitum, ad sua cubicula reversi sunt. Mane autem facto, aperientes monumentum in quo Valentinus sepultus fuerat, non invenerunt in sepulcro cadaver ejus. Quærentes autem diligenter, invenerunt illud in quodam monumento projectum foras ecclesiam, pedes revinctum, quomodo ab ecclesia fuerat abstractum.

Atque in hac civitate quid contigerit, multi qui hic habitant tinctores testantur. Primore enim artis eorum vita functo, in ecclesiaque Jannuarii martyris sepulto; insequenti nocte custos ecclesiæ audi-

τος τῆς πόλεως Λένης ἐπίσκοπος, καὶ Λιβέριος ὁ μεγαλοπρεπέστατος, οἱ δὲ νῦν ὄντες, διηγήσαντό μοι περὶ τινος τοιούτου ἐν τῇ πόλει Γεννήσης συμβάντος, οἱ καὶ θεαταὶ τῆς πράξεως γενέσθαι σὺν τοῖς ἰδίοις ἀνθρώποις λέγουσιν. ὅτι Βαλεντίνος τις καλέμενος, τῆς Μεδιολάνων ἐκκλησίας ὑπάρχων δεφένσωρ, ἐκεῖσε ἀπέθανεν ἀνὴρ σφόδρα ἐκβεβηλισμένος, ἐ πάσῃ ἀπαξία χολιάζων. τὸ δὲ πᾶν σῶμα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας μάρτυρος Σύρας ἐτέθη. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον, ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ φωναὶ ἠκούοντο, ὡς ὅτι μετὰ βίας ἐκείθεν τις ἔξηλύνετο. εἰς τὰς φωνὰς ἐν ἐκεῖνας δραμόντες οἱ φύλακες, θεωρῶσι δύο τινὰ φοβερὰ καὶ φεικῶδη πνεύματα πρὸς τὸ δάσας τῆς Βαλεντίνου δεσμύσαντα, κακῶς ἔξω τῆς ἐκκλησίας σύροντας σφοδρῶς πάνυ κλαίοντα, καὶ ὀδυρόμενον. καταπτώξαντες ἐν ἐπὶ τῆς ὀράθεντι, εἰς τὰς ἰδίας κοίτας ὑπέσρεψαν. πρῶτας δὲ γενομένης ἀνοίξαντες τὸ μνήμα, ἐν ᾧ ὁ Βαλεντίνος τεθαμμένος ἦν, ἔκ εὖρον ἐν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα αὐτῆ. ζητήσαντες δὲ ἀκριβῶς, εὖρον αὐτὸ ἐν ἐνὶ μνήματι ριπὲν ἔξω τῆς ἐκκλησίας, δεδεμένον ἐκ τῶν ποδῶν, καθῶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχε συρέν.

Καὶ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πόλει τί συνέβη, πολλοὶ τῶν ἐνθάδε κατοικούντων βαφῶν μαρτυροῦσι. τῆς πρῶτης γὰρ τῆς τέχνης αὐτῶν τελευτήσαντος, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἰανναρείου τῆς μάρτυρος ταφέντος. ἐν τῇ ἐπελθούσῃ νυκτὶ ὁ φύλαξ τῆς

vit ex monumento ejus exeuntem clamorem vehementem, addicentem: Uror, uror. Cum autem voces non cessarent, custos uxorem illius ea de re certiore fecit. Ipsa autem homines quosdam ejusdem artis misit, qui diligenter inquirerent & reviserent aperto sepulcro, quomodo se haberet corpus ejus. Venientes autem homines, & sepulcrum aperientes, indumenta quidem ejus intacta integraque invenerunt, quæ hactenus in ecclesia asservantur in testimonium eventus: corpus vero ejus omnino non invenerunt. Quare intelligerelicet, in qua damnatione anima illius sit, cujus corpus de ecclesia projectum est. Manifestum est igitur, Petre, quod quorum peccata gravia sunt, si in sacris locis corpora sua sepeliri faciant, minime a damnatione sua cessant, nequaquam a sacris locis liberati, immo vero potius propter hunc ausum damnati.

Venantii cujusdam Patricii in Amniæ partibus villa erat, in qua colonus ejus filium habuit nomine Honoratum: qui a puerili ætate sua desiderio cœlestis patriæ ardebat. Cumque profecisset magnis virtutibus, a prædicto Venantio hero suo libertatem est consequutus: & in eo loco Fundo appellato, monasterium ædificavit, in quo ducentorum fere monachorum Pater existit. Quadam igitur die ex

τῆς ἐκκλησίας ἤκατο ἐκ τῆς μνήματος αὐτοῦ κρυφῆς ἰχυρᾶς θείας, καὶ λεγούσης· κἀφομαι, καίομαι. ὡς δὲ ἔ διελιπον αἱ φωναί, ὁ φύλαξ τῆ ἐκείνου γυναικὶ περὶ πάντας ἐμήνυσεν. ἡ δὲ ἀνδρας ἐκ τῆς αὐτῆς τέχνης ἐπέστειλεν, ἀκριβῶς θητάσαι ἕ ἰδεῖν τὸν τάφον ἀποκαλύψαντας, πῶς ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ; ἐλθόντες δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ τὸ μνήμα ἀνοίξαντες, τὰ μὲν σιδύματα αὐτοῦ σώα καὶ ἄπτωτα εὑρον, ἄτερ μέχει καὶ οὐδὲν ἐν τῆ ἐκκλησία φυλάττονται, εἰς μαρτυρεῖν τῆ γεγονότος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ὅλως εἶχε εὑρον. Ἐξ ἔ καταροῦσαι ἐστὶν, ἐν ποῖα κατακείσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ὑπάρχει, ἕτινος τὸ σῶμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐρρίφη. δῆλον ἔν, Πέτρε, ὅτι ὧν αἱ ἀμαρτίαι βαρεταί εἰσιν, ἐὰν ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις τὰ σώματα αὐτῶν ταφῆται ποιήσωσιν, ἐλάχισον τῆς κατακείσεως αὐτῶν καταλιμπάνουσι. μὴ λυτρέμενοι ὡσθὲ τῶν ἱερῶν τόπων, ἀλλὰ καὶ μάλλον ἕ τὴν τόλμην κατηγορούμενοι.

BENANTIOT τινὸς πατρικίου ἐν τοῖς τῆς Αμνίας χώρας μέρεσι χωρίον ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ γεωργὸς αὐτοῦ ἰὸν ἔχεν ὀνόματι Ονοράτον. ὃς ἐκ νεότητος αὐτοῦ ἡλικίας εἰς τὸν πόσον τῆς ἐπερανοῦς πατρίδος, διὰ νεότητων ἐκώθη. προκόψας δὲ μεγίσταις δυνάμεσι, ὡσθὲ τῆ πορολεχθέντος Βεναντίου τῆ κείνου αὐτοῦ, ἐλάσειας ἔτυχεν. καὶ εἰς ἐκείνον τὸν τόπον, τὸν φῆντον λεγόμενον, μοναστήριον ἀκοδόμησεν, ἐν ᾧ ἑκατοσίων λοιπὸν μοναχῶν πατὴρ γέγονεν. ἐν μιᾷ ἔν ἡμέρᾳ ἐκ

monte qui monasterio super-
stabat, lapis excisus est, qui ex
obliquo montis delatus, ruinam
monasterii, omniumque fra-
trum interitum minabatur.
Quem ita vehementer ruentem
intuitus vir Sanctus, contenta
voce Christi invocans nomen,
dexteram ex tendens signum il-
li venerandæ crucis injecit;
statimque substitit petra ne
ulterius deferretur, suspensa.
Et hæcenus sic ab omnibus
cernitur suspensa, manensque
immota, quomodo illam vir
sanctus ex Christi virtute sta-
re præcepit.

PET. Interrogo igitur, ve-
nerande Pater, conspicuus i-
ste vir, qui postea magister
fuit discipulorum, prius ha-
buitne magistrum?

GREG. Nullatenus hunc
fuisse alicujus discipulum com-
peri. Sancti autem Spiritus
donum lege non arctatur.
Nihilominus mos rectæ con-
versationis est, ut ne præse-
se quis audeat, qui subesse
non didicit, nec obedientiam
subditis imperare, quam ipse
ex antecedentibus impendere
non novit. Inveniuntur au-
tem quidam ex Spiritus do-
ctrina interius edocti: itaut
quamvis extrinsecus ipsis hu-
manæ doctrinæ scientia nulla
adsit, nihilominus interni sa-
pientia doctoris non deest.
Hoc vero usuvenit in perfe-
ctis hominibus, quorum liber-
tas vitæ ex infirmiorum exem-
plis sequiori esse conditione non
debet. Oportet porro confi-

ἐκ τῆ ὄρας τῆς τῆς μονῆς ὑπερκεκλι-
νῆ, λίθος ἀπετμήθη, ὃς ἐκ
πλαγίῃ τῆ ὄρας κατιῶν, πτώσιν
τῆ μοναστηρίῃ, καὶ πάντων τῶν ἀ-
δελφῶν ἀπώλειαν ἠπέλει. ὃν ἔ-
τι σφοδρῶς κατερχόμενον ὁ ἅγιος
θεατῶμενος, συχνη τῆ φωνῆ τὸ
τῆ Χειρῆ ἐπικαλούμενος ὄνομα,
τὴν δεξιὰν ἐκτείνας τὸν τύπον αὐ-
τῶ τῆ τιμῆς σωρῆ ἐπέβαλε. Ἐ-
πειταχρήμα ἔση ὁ λίθος τῆς πρό-
σω φαρᾶς μετώρου. καὶ μέλει τῆ
ἡν ἔτις πᾶσι πάντων ὁράται κρε-
μάμενος, ἔ μένων ἀκίνητος, κα-
θὼς αὐτὸν ὁ ἅγιος τῆ τῆ Χειρῆ
δυνάμει σῆναι παρεκελεύσατο.

ΠΕΤ. Ερωτῶ ἔν τιμῆ πατέρ·
ὁ περιφανῆς ἔτος ἄθρωπος, ὁ ἐν
ὑσέρω διδάσκαλος γεγονὼς μαθη-
τῶν, τὸ κωρότερον ἔοχε διδάσκαλον;

ΓΡΗ. Οὐδαμῶς τῆτον γεγοιέ-
ναι τινὸς μαθητῆν ἀκήκοα. τῆ δὲ
ἀγίῃ πνύματος τὸ δῶρον, νόμω
ἔ σενῆται. ὅμως ἔδος τῆς ὁρθῆς
ἀναστροφῆς ὑτάρχει, ἵνα κωροίσα-
σθᾶι τις μὴ πολήμη, ὅσις ὑπο-
πίσσεσθαι ἔ μεμᾶθηκε, μηδὲ ὑπ-
ακοὴν τοῖς ὑποκεκλιμένοις ἐπιτρέψαι,
ἦν αὐτὸς ἐκ τῶν κωροηγμένων ἐκτε-
λέσαι ἔκ ἔγνω. ἀρίσκονται δὲ τι-
νες ἐκ τῆς τῆ πνύματος διδαχῆς
ἐνδοθεν διδασκόμενοι. ὡσε καὶ
ἔξωθεν αὐτοῖς ἀνθρωπίνης διδα-
χῆς ἐπισήμη ἔκ ὑτάρχει, ἀλλ' ἡ
τῆ ἐνδοθεν διδασκάλῃ σοφία ἔκ
ἐκλείπει. τῆτο δὲ συμβαίνει εἰς
τελείς ἀνδρας, ὧν ἡ τῆς ζωῆς ἐ-
λάθερα, ἐκ τῶν ἀποδειγμάτων
τῶν ἀθρωετέρων, καταπεσῆν ἔ
δύναται. κωροτέχειν δὲ ἀξίον, ἵνα
μήτις ἐαυτὸν ὁμοίως πνύματος ἀ-
γίῃ πεπληρωμένον εἶναι νομίσας,
μα-

derare ne quis seipsum pariter Spiritu sancto plenum esse reputans, hominis discipulus ne sit deprecetur, errorisque magister fiat. Mens vero divino repleta Spiritu, manifestissima habet illius signa, quæ sunt: Virtus & humilitas. Quæ ambæ si in unam mentem prorsus conveniant, manifeste Sancti Spiritus præsentiam indigitant. Sic nimirum Johannes Baptista magistrum habuisse non legitur. Neque enim ipsamet Sapientia, Dominus noster Jesus Christus corporali præsentia apostolos edocens, hunc corporaliter inter eos connumeravit. Quin potius interius instruens, exterius in libertate reliquit. Moyses pariter in deserto ab angelo deductus præceptum didicit, quod ab homine non novit. Hæc porro, quemadmodum antea diximus, venerabilia quidem sunt, at minime ad imitationem trahenda.

Talis & sanctus pater Benedictus fuit. Is enim ceu matutina quædam stella ex Nursiæ regione procedens, Romanis exorta est. Quicum adhuc puer esset & florente ætate, ceu aridum omnem mundum cum floribus suis reputans, averfatus est. Qui desertum petens, in loco quodam, quem Laccum incolæ appellant, reperto antro, in eo habitavit, omneque virtutis genus ad summum apicem exercuit, a Sancti Spiritus

μαθητῶν ἀνθρώπων παροικητῶσθαι, ἢ πλάνης διδάσκαλος γένηται. νῦν δὲ ὁ τῆς θεῆς πεπληρωμένος πνύματος, ἐμφάνεσται ἔχει τὰ σημεῖα αὐτῆς, ἅτινά εἰσι· δύναμις ἢ τυπειοπροσῶν. ἅπερ εἰάν ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ λογισμῶ ὁλοκλήρως συνέλθωσι, σαφῶς τὴν τῆς ἁγίας πνεύματος παρουσίαν σημαίνουσιν. ὅπως ἐν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς διδάσκαλον μὴ ἐχοικῆναι ἀναγινώσκειται. ἔδὲ γὰρ αὐτῆ ἡ ἀλήθεια, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς σωματικῆ παρουσίᾳ τῆς ἀποστόλου διδάξας, τῆτον σωματικῶς μετὰ αὐτῶν συνήθροισεν. ἐνδοθεν δὲ μάλλον διδάσκων, ἔξωθεν ἐν ἐλάθειά κατέλιπεν. ὅτω Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ ἀγγέλων ὁδηγηθεὶς, ἐντολὴν μεμάθηκεν, ἥνπερ δι ἀνθρώπων ἐκ ἔγνω. καὶ ταῦτα δὲ κατὸς ὁμοίωμα, σεβάσμιά εἰσι, ἢ ἔμιμητα.

Τοιοῦτος ἢ ὁ ὅσιος πατὴρ Βενέδικτος γέγονεν. ὅπως γὰρ αὐτῶς ἐσφόρος ἀστὴρ ἐκ τῆς Νηρσίας χώρας ὁροελθὼν, τῆ τῶν Ῥωμαίων ἀνέτειλε. ἔτι ἔφηβος ὢν ἢ σφραγῶν τῷ σώματι, ὡς ξηρὸν πάντα κόσμον, μετὰ τῆς ἀνδρῶν αὐτῆ λογισάμενος, ἀπεσρόφη. ἢ καταλαβὼν τὸν ἔρημον, ἐν τόπῳ τινι, ὃν λάκκον ἐγχώριοι κατονομάζουσι, σπήλαιον εὐρῶν, ἐν τῷ κατώκησε. καὶ πᾶσαν ἀρετῆς ἰδέαν εἰς ἄκρον ἔξήσκησεν, ἐπὶ τῆς ἁγίας πνύματος ἰσχύος πληρέμενος. ὑφ' ἧς καὶ καλλιεργηθείσης αὐτῆ τῆς

fortitudine confirmatus . A qua expolito corde illius , copiosum etiam accedentibus ad se doctrinæ fructum imperiebatur . Multi enim ex vicinis locis confluebant ad eum , quo spiritaliter ædificarentur . Neque enim fieri poterat , ut diutius tamquam sub modio , oblivione videlicet , lumen virtutis ejus delitesceret . Sed super candelabrum a providentia jure optimo positus est , ut præberet & cæteris qui in domo sunt , splendorem . Cum igitur esset in dicto antro , fulgoribusque virtutum ejus ac signorum maximorumque prodigiorum , quæ faciebat per illum Deus , multos ad se provocaret ; accesserunt nonnulli , qui ut ab illo regenerentur , petierunt . Quos ille etiam suscepit , & duodecim ibi , ex Christi virtute , constituit monasteria . In quolibet quorum bis decem monachos constituit : secum vero retinuit paucos quosdam , qui cum illo habitarent . (Tales etiam fuerant patrum Coryphæi : Magnus Antonius , & Euthymius , magni inquam . Etenim hi non hominem , sed Deum & conscientiam habentes pro magistro , orbis terrarum luminaria facti sunt .)

τῆς καρδίας , εὐφρονον καὶ τοῖς ἁρσιν
 ἰδοὺ τὸν τῆς διδασκαλίας καρπὸν
 ἐπέδιδε . πολλοὶ γὰρ ἐκ τῶν ἑγγί-
 σα συνέρρεον εἰς αὐτὸν , οἰκοδομητῆς
 χάριν πνευματικῆς . ἔ γὰρ ἦν δυνα-
 τὸν ἐπὶ πολὺ ὡς περ μοδίῳ , τῇ
 λήθῃ , τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς αὐτῆ
 κρύπτεσθαι . ἀλλ' ἐπὶ λυχνίῳ ὑπὸ
 τῆς κορονοίας ἀξίως ἐτέθη , ἵνα με-
 ταδῶ ἔ τοῖς ἄλλοις τῆς οἰκείας
 λαμπρότητος . ὄντι ἔν αὐτῷ ἐν
 τῷ ἱερῷ σπηλαίῳ , καὶ ταῖς ἀ-
 στραταῖς τῶν ἀρετῶν αὐτῆ ἔ σημεῖων ,
 καὶ μεγίστων δυνάμεων , ὧν ἐποίησε
 δι' αὐτῆ ὁ Θεός , πολλὰς ἐκκαλέ-
 μειος πρὸς ἑαυτὸν , προσῆλθόν
 τινες ὑπ' αὐτῷ ποιμανθῆναι αἰτέ-
 μιοι . ὁ δὲ καὶ προσέδεξατο τέρας ,
 καὶ δώδεκα αὐτόθι , τῇ τῆ Χριστῆ
 δυνάμει συνεστήσατο μοναστήρια .
 ὧν ἐν ἑκάστῳ δις δέκα μοναχοὺς
 ἀπεκλήρασε . μεθ' ἑαυτοῦ δὲ κα-
 τέχων ὀλίγους συνοικοῦντας αὐτῷ .
 (Ἰσοῦται καὶ οἱ τῶν πατέρων κο-
 ρυφαῖοι . ὁ μέγας Ἀντόνιος , καὶ
 Εὐθύμιος οἱ μεγάλοι . καὶ οὗτοι
 γάρ οὐκ ἄνθρωπον , ἀλλὰ τὸν Θεόν ,
 καὶ τὴν συνείδησιν ἔχοντες διδάσκα-
 λον , τῆς οἰκουμένης φωστῆρες γε-
 γόνασιν .)

§. XIX.

Ibidem.

Peracta oblatione data a sancto Benedicto, qui non erat sacerdos, pro duabus virginibus, quæ etiam post mortem de ecclesia egrediebantur, tamquam per ipsum extra communionem factæ: & Diacono de more clamante, ut Qui non participant, egrediantur de ecclesia: non amplius illæ quæ mortuæ fuerant, visæ sunt a nutrice egredi de ecclesia. Quamobrem credimus, Petre, extra omnem dubitationem, quod quando sacrificium pro illis litatum est, statim veniam sint consequutæ; & sanctæ communionis participationem a Domino per Beatum Benedictum acceperint.

PET. Admirabilis res est, quod venerandus hic vir adhuc in carne positus, potuerit animas solvere.

GREG. Numquidnam ergo, Petre, in hac carne non erat is, qui a Deo audivit: *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum in cælis; & quodcumque solveris super terram erit solutum in cælis?* cujus locum vel nunc tenent, qui thronum sancti apostoli & pastoris, fide & moribus ornant. Ut enim tanta gloria terrenus dignus haberetur, cæli terræque factor de cælo in terram descendit: & ut

Προσνεχθήσης τῆς προσφορᾶς, τῆς δοθείσης ὑπὸ τῆς ἁγίας Βενεδίκτου, ὅς ἐκ ἦν ἱερός, ὑπὲρ τῶν δύο παρθένων, τῶν ἔμετὰ θάνατον ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἤξερχομένων, ὡς ἀκοινωνήτων ὑπ' αὐτῆς γενομένων· καὶ τῆς διακόνου καὶ τὸ συνένηδες κρίζοντος, ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἤξελθωσι τῆς ἐκκλησίας, ἔκετι λοιπὸν αἱ θανῆσαι ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς τροφῆς, τῆς ἐκκλησίας ἐκβαίνουσαι. Ὅθεν πιστεύομεν Πέτρε, ἐκ τῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἠνίκα ἡ προσφορά ὑπὲρ αὐτῶν ἐτύθη, αὐτίκα τῆς συγχωρήσεως ἤξιώθησαν. καὶ τὴν τῆς ἁγίας κοινῆς μετέληψιν αὐτῶν κυεῖς διὰ τῆς μακαρίας Βενεδίκτου ἐδέξαντο.

ΠΕΤ. Θαυμαστὸν ἔργον ἐστίν, ὅτι ὁ σεβάσμιος ἕτος ἀνὴρ, ἔτι ἐν σαρκὶ ὧν ἴχουσε ψυχὰς λύσαι.

ΓΡΗ. Μὴ τι ἐν Πέτρε, ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἐκ ἦν ἔτι ὁ παρὰ Θεοῦ ἀκρίστας, ὃ ἐὰν δήτης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν τοῖς ἕρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύτης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν τοῖς ἕρανοῖς; ἔτινος τὴν τάξιν ἔστι νῦν ἐπέχουσιν, οἱ τὴν θρόνον τῆς ἁγίας ἀποστόλου καὶ ποιμένος, τῇ πίστει καὶ τοῖς ἡθεσι κοσμεῖντες. ἵνα γὰρ τοσαύτης δόξης ὁ γῆϊος καταξιώθη, ὃ ἕρανῶν ἐπὶ τῆς γῆς ποιότης ἤξελθῃ ἐπὶ τῆν γῆν κατῆλθε. ἔστι ἵνα ἡ σάρξ ἐκ τῆς πνεύματος κείναι

caro de spiritu judicare posset, hæc ei exhibere voluit. Et Deus cum sit, factus est propter homines caro. Extra tamen illum impotentia nostra: neque enim ab illa Dei virtus debilitata est.

κεῖναι δυναθῆν, ταῦτα αὐτῇ ᾤθε-
χεῖν ἠξίωσε. Ἐ θεὸς ὢν, γέγο-
νε διὰ τῆς ἀνθρώπου σάρξ. ἔξω
ἢ αὐτῆ ἢ ἀδένεια ἡμῶν, ἔ γδ ὑπὸ
αὐτῆς ἢ τῆ θεῶ δυναθεία ἠδένει-
σεν.

§. X X.

Ibidem.

Vir quidam nobilissimus, Felix nomine, celebrem patrem Acyrium sacerdotalem dignitatem sciens non habere; quo eum doceret, libertate usus loquendi, fidenter interrogavit eum dicens: Sacerdotalem dignitatem non habens, neque facultatem prædicationis a Romano Patriarcha consequutus, cui etiam subes, quomodo istud facere audes? Ad quem vir sanctus respondit: Hæc quæ mihi dicis, ego quoque in meipso recogitavi. Quomodo autem prædicationis facultatem acceperim, manifestum tibi facio. Quadam nocte per visionem, adolescens omnino speciosus adstitit mihi, & in lingua mea phlebotomum posuit, mihi dicens: Ecce sermones meos posui in ore tuo. Ab ea autem die, etsi tacere velim non possum omnino, Deo me ad id cogente.

Ἀνὴρ τις ἀγενέστατος ὀνόματι
Φίλιξ, τὸν ἀοίδιμον πατέρα Ἀκυ-
ριον ἱερατικὸν ἀξίωμα γενώσκων
μὴ ἔχοντα, διδασκαλίας χάριν τῆς
πρὸς αὐτὸν, παρρῆσια παρρῶν, ἠ-
ρώτησεν αὐτὸν εἰπών· ἱερατικὸν ἀ-
ξίωμα μὴ ἔχων, μήτε ἐπιτροπὴν
ἢ κηρύξεως ᾧ τῶ τῶν Ῥωμαί-
ων Πατριάρχου λαβὼν, ᾧ κ' ὑ-
πόκειται, πῶς τῆτο ποιῆσαι τολ-
μᾶς; πρὸς ὃν ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος.
ταῦτα ἀπερ μοι λέγεις, καὶ γὰρ
ἐν ἐμαυτῷ διελογισάμην. τὸ δὲ
πῶς τὴν τῆς κηρύξεως ἐπιτροπὴν
ἔλαβον, φανερόν σοι ποιῶ. ἐν
μῆ νυκτὶ δι' ὀπτασίας, νεώτερος
πάνυ ὠραῖος παρέστη μοι, καὶ ἐν
τῇ γλώτῃ μου φλεβοτόμον τέθει-
κεν, εἰπών μοι. ἰδὲ τῆς λόγου μου
ἐθέμην ἐν τῷ στόματί σου. ὑπὸ ἧ
τῆς ἡμέρας ἐλείνης, εἰ καὶ θελήσω,
σιωπῆσαι ἑδαιμῶς δύναμαι, τῆ
θεῶ με εἰς τῆτο ἀναγκάζοντος.

PET. Vellem hujus patris opus cognoscere, qui tot beneficiis cumulatus est.

ΠΙΕΤ. Ἦθελον τῆ πατρός τέ-
τε το ἔργον διαγνώσαι, ὅς ποί-
των χερσμάτων καπιζώθη.

GREG. Opus, Petre, ex gratia; non gratia ex opere.

ΓΡΗ. Τὸ ἔργον Πέτρε, ἐκ
τῆ χάριτος, ἔχι τὸ χείρι-
μα
E e e 2

Quoniam gratia non amplius esset gratia. Quodlibet igitur opus gratiæ præveniunt; quæ rursus ex sequente opere augmentur. Majus autem quid opus quæris, cum concordarit conversationis ejus puritas cum prædicationis studio? Tantum etenim in illo desiderium adducendarum Deo animarum exarsit, ut etiam monasteriis præfectus, non desierit in ecclesiis, in urbibus, in emporiis, & in quovis loco fidelium discurrere & audientium corda ad desiderium æternæ vitæ excitare. Pervenit quoque ad Romanam usque civitatem fama prædicationis ejus; & quidam invidia moti, obloquuti sunt de illo multa apud Patriarcham, dicentes: Quis est vilianus hic homo, qui prædicationis auctoritatem ad se trahit, & ministerium vestræ sanctitatis, domine, in se transfert, inscitissime suo agens arbitrato? Mittatur igitur, si videtur, qui ipsi huc debeat adducere, ut sciat quæ sit Ecclesiæ ordinatio: nec antea accusare eum destiterunt, quam persuaserint illi ut mitteret Julianum Defensorem, qui ad se sanctum virum adduceret. Quo profecto, insequenti nocte Patriarcha per visum divinitus oblatum expavit, quod ad virum sanctum omnino ausus fuisset mittere. Surgens igitur misit ad Julianum, ut ne auderet ex monasterio illius movere virum Sanctum.

μα ἐκ τῆ ἔργῳ· ἐπεὶ ἡ χάρις ἔκει γίνεται χάρις· ἐκάστῳ ἔν ἔργῳ τὰ χαρίσματα κορηθῆνται· ταῦτα δὲ πάλιν, ἐκ τῆ ἐπακολούθητος ἔργῳ ἀξίωσι· πλεῖον ὅτι ἔργον ζητεῖς, ὁπόταν συνεφώνη ἢ τῆς πολιτείας αὐτῆ καθαρότης, τῆ σπυρῆ τῆ κηρύγματος; τοσοῦτος γὰρ ἐν αὐτῆ πόθος εἰς τὸ κοροσενέγκαι τῷ Θεῷ ψυχὰς Ἰσραήλ, ὥστε καὶ μοναστείων προϊστάμενος, καὶ διέλιπε· ἐν ἐκκλησίαις, ἐν πόλεσιν, ἐν ἐμπορείοις, καὶ ἐν ἐκάστῳ τόπῳ τῶν πιστῶν διατρέχων, καὶ τὰς τῶν ἀκούοντων καρδίαν εἰς τὸν πόθον τῆς αἰωνίης ζωῆς ἐγείρων· ἔφθασε ὅτι καὶ μέλει τῆς Ρωμαίων πόλεως ἡ φήμη τῆς αὐτῆ κηρύξεως· καὶ τινες φθόνῳ κινήμενοι, κατέπειν αὐτῆ πολλά πρὸς τὸν Πατριάρχην, λέγοντες· τίς ἐστὶν ὁ ἀγλαῖκος ἀνδρῶπος ἕτος, ὃς τὴν τῆς κηρύξεως ἀνθεντίαν ἐπισπάται ἐαυτῷ, καὶ τὴν διακονίαν τῆς ὑμετέρας παναγισίας, δέσποτα, εἰς ἐαυτὸν μετατίθησιν, αὐτομολῶν ἀμαθεσάτως; πεμφώητω ἔν, εἰ δοκεῖ, ὅστις αὐτὸν ἐνταῦθα ὀφείλει ἀγαγεῖν, ἵνα γινῶ τίς ὑπάρχει ἢ τῆς ἐκκλησίας κατὰστασις· καὶ ἔ πρότερον κατηγορεῖν ἐπαύσαντο, ἕως παρέπεισαν αὐτὸν, τὸν δεφένσωρα Ἰουλιανὸν ἀποεῖλαι, ὥστε πρὸς αὐτῆς τὸν ἅγιον ἀγαγεῖν· ἐκεῖνος δὲ ἀπελθόντος, τῆ ἐπίση νυκτὶ ὁ Πατριάρχης δι ὀπτασίας θείας ἔμφοβος γέγονεν, ὅτι πρὸς τὸν ἅγιον ὅλως ἐτόλμησεν ἀποεῖλαι· ἀνασὰς ἔν ἀπέσειλε πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν, ὥστε μὴ τολμησῶν ἐκ τῆς μονῆς αὐτῆ μετακινήσαι τὸν ἅγιον·

§. XXI.

Ex Cod. Nanniano CXXVI.

Si non sint gravia peccata hominum, debes ipsos sepelire in ecclesia. Cognati enim eorum quoties in sacra loca conveniunt, suorum sepulcra videntes, eorum memorantur, & pro illis preces Domino offerunt. Quando autem peccata gravias sunt; non in absolutionem peccatorum, sed in magnam condemnationem deponuntur in ecclesia. Istud clare ostendere possumus brevi narratiuncula.

Reverentissimus Felix Portuensis civitatis episcopus, de regione Sabina fuit: monasteria autem quaedam in ea regione erant, & dicebant, quod ex illis quaedam virgo fuit, quæ carnis quidem continentiam possidebat, a temeritate autem linguæ & indebita locutione nunquam (*temperabat.*) Qua mortua & in ecclesia sepulta, eadem nocte ecclesiæ custos per revelationem vidit hanc coram altari adductam, & una quidem parte illius igni tradita comburebatur, altera autem intacta remansit. Mane autem facto surgens, hoc illis qui secum erat narravit, & locum ipsis ostendit in quo ipsa monialis combusta est. Venientes enim coram altari, invenerunt locum, in quo flammæ in marmoribus erat

Ἐὰν ἔκ εἰσὶ βαρεῖαι αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων, ὀφείλεις ἀνεπιτάσσῃς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ γὰρ συγγενεῖς αὐτῶν ὁσάκις ἀν τοῖς ἱεροῖς τόποις συνέρχονται, τῶν ἰδίων τῶν μνημάτων θεωρῶντες, ἀναμιμνήσκονται πάντες, & ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς δεήσεις τῷ κυρίῳ προσφέρουσιν. ἐπεὶ ἔν αἱ ἀμαρτίας βαρεῖαι τυγχάνουσιν, ἔκ εἰς λύσιν ἀμαρτημάτων, ἀλλ' εἰς μεγάλην κατάκλισιν κατατίθενται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἵστο τρανῶς ἀποδείξαι δυνάμεθα ἐν ὀλίγῳ διηγήματι.

Ὁ εὐλαβέστατος Φίληξ, ὁ τῆς πόλεως τῆς Πόριος ἐπίσκοπος, ἔκ τῆς χώρας Σαβίνης γέγονεν, μοναστήρια δὲ τινα ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ὑπῆρχον, & ἔλεγον· ὅτι ἔξ αὐτῶν τις παρθένος ὑπῆρχε, σαρκὸς μὲν ἐγκράτειαν κηισαμένη, τῆς ὁμοιομορφίας τῆς γλώττης & ἀκαρτολογίας, ἐδέποτε π (*f. παυσαμένη.*) ταύτης τελευτήσεως, ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταφείσης, ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ, ὁ τῆς ἐκκλησίας φύλαξ δι' ἀποκαλύψεως ἐθεόσατο ταύτην ἔμπαροσθεν τῆς θυσιαστικῆς ἀπενεχθεῖσαν. & τὸ μὲν ἐν κέρῳ αὐτῆς τῷ πυρὶ ριπὴν κατακλίετο, τὸ δὲ ἕτερον ἄπτωτον διέμενε. πρῶτας δὲ γενομένης ἀναστάσεως, ἵστο τοῖς συνῆσιν αὐτῷ διηγήσατο, & τὸν τόπον αὐτοῖς ἐπέδειξεν ἐν ᾧ ἢ αὐτῇ μοναστήρια κατακλίετο. ἐλθόντες γὰρ ἔμπαροσθεν τῆς θυσιαστικῆς, εὗρον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τῆς φλογὸς ἐν τοῖς μαρμαροῖς γέγονε καῦσις. ἔξ δ' ἀρχιμα-

combustio. Ex qua re manifeste ostenditur, quod quorum peccata sunt gravia & irremissibilia, ex sacris locis opem consequi non possunt.

Johannes autem ex magnatibus, qui in hac civitate fuit rector provinciae, & maxime conspicuus fuit, narravit mihi: Quod Valerianus patricius cum venisset Brixam, contigit ut ipse ibi moreretur. Hujus autem urbis episcopus, xenia accipiens ab hominibus ejus, locum in ecclesia ipsis dedit, in quo corpus ejus sepeliri oporteat. Prædictus igitur Valerianus patricius usque ad senectam suam omnino male vixit. In nocte autem, in qua corpus ejus in ecclesia humatum est, beatus martyr Faustinus, cujus erat ecclesia, Mansionario apparuit, dicens: Abi, & dic episcopo, ut fetidum corpus quod deposuit heic, ut ipsum projiciat foras. Et si hoc non faciet, tricesima die moritur. Hanc autem visionem custos ipsius ecclesiae contemplatus, timuit episcopo renunciare. Ac rursus eandem visionem idem custos contemplatus est, ac neque sic ausus est ipsi renunciare. Et tricesima die idem episcopus incolumis cum esset, ad vesperam in lecto suo reclinatus, repentina & occulta morte oppetiit.

Reverentissimus frater Venerentinus, urbis Lonæ episcopus, qui & præsentis tempo-

ματος φανερώς δείκνυται, ὅτι ὦν αἱ ἀμαρτίαι βαρεῖαι καὶ ἀσυγχώρητοι, ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων βοηθείας τυχεῖν ἔδύνανται.

Ἰωάννης δὲ τῶν μεγάλων, ὁ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γενόμενος ὑπαρχος, διαρεπέσατο ὦν, διηγήσατό μοι ὅτι Βαλεριανὸς ὁ πατερίκιος πατριάρχης ἐν τῇ πόλει Βρίξα, συνέβη αὐτὸν ἐκείσε πελάσσει. ὁ δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ξενία λαβὼν ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, τόπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῖς ἔδωκεν, ἐν ᾧ τὸ σῶμα αὐτοῦ ταφῆναι ὀφείλη. ὁ ἔν προσηρημένος Βαλεριανὸς ὁ πατερίκιος, μέχρι γήραως αὐτοῦ πάνυ κακῶς ἐβίωσεν. ἐν δὲ τῇ νυκτί, ἐν ᾧ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτάφη, ὁ μακάριος μάρτυς Φωστίνος, ἕτινος ὑπῆρχεν ἡ ἐκκλησία, τῷ προσηρημένῳ ἐπεφάνη, λέγων ἄπελθε, καὶ εἰπὲ τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα τὸ ὀρώμενον σῶμα, ὁ ἀπέθετο ἐταῦθα, ἵνα αὐτὸ ρίψῃ ἔξω. καὶ εἰ μὴ αὐτο ποιήσει, τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει. ταύτην δὲ τὴν ὄρασιν ὁ φύλαξ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας Θεοδώρος, ἐφοβήθη τῷ ἐπισκόπῳ ἀπαγγεῖλαι. Ἐπάλιν τὴν αὐτὴν ὄρασιν ὁ αὐτὸς φύλαξ ἐθεάσατο, καὶ ἔδὲ ἔτις ἐτόλμησεν αὐτῷ ἀπαγγεῖλαι. Ἐ τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ὑγιῆς ὑπάρχων, πρὸς ἑσπέραν ἐν τῇ κλίστῃ αὐτοῦ ἀνακλιθεὶς, ἀφινδῖω καὶ ἀγνώστῳ θανάτῳ ἐπελάττησεν.

Ὁ εὐλαβέσατος ἀδελφὸς Βενεντίνος, ὁ τῆς πόλεως Λώνης ἐπίσκοπος, ὁ καὶ ἐπὶ τῷ παρόντος

re adest; & Liberius magnificus vir, pius ac verax: hi, ipsi cum propriis hominibus adfuisse rei, de qua narrant, quæ in urbe Genufa contigit. Valentinus quidam nomine, Ecclesiæ Mediolanensis Defensor, ibi mortuus est: vir valde vehemens omnique idecoro vacans. Hujus autem corpus in ecclesia sancti martyris Syri sepultum est. Circa medinoctium autem in ecclesia voces factæ sunt, perinde atque vi exinde quis ejiceretur. Ad has porro voces currentes custodes, vident duos quospiam terribiles horribilesque spiritus, qui ejusdem Valentini pedes vinculo constringentes & foras ecclesiam trahentes apparebant. Qua re stupentes, in propria cubicula reversi sunt. Mane autem facto, monumentum aperientes, ubi sepultus erat ipse Valentinus, non invenerunt ibi corpus illius. Extra ecclesiam autem quærentes, invenerunt ipsum in quodam monumento projectum, ligatum pedibus, quemadmodum ex ecclesia abstractum erat. Quamobrem in hac re considera, quod quorum peccata gravia sunt, si in sacris locis sepeliantur, in argumentum fit ipsorum iniquationis & damnationis: non relictus in sacris locis, sed etiam de culpa audaciæ accusatus.

In hac etiam civitate quid contigerit, ex heic habitantibus tinctioribus testantur.

παρῶν, ἢ Λιβέριου ὁ ἀντιπρεσβυτέρου ἀνὴρ ἀλαβῆς ἢ ἀληθινὸς ὑπάρχων. ἔτσι, αὐτοὶ ἅμα τῶν ἰδίων ἀνθρώπων παρῆναι ἐν τῷ πράγματι, περὶ ἧς διηγεῖται, ὅτι ἐν τῇ πόλει Γενύτη συμβέβηκε. Βαλεντίνος τις ὀνόματι, τῆς Μεδιολάων ἐκκλησίας ὑπάρχων δεινὸς φέρονται, ἐκείσε ἀπέθανεν. ἀνὴρ σφόδρα δεινός, καὶ πάτη ἀταξίᾳ ἀχολύμενος. τὸ δὲ τῆς σώματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἀγίας μάρτυρος Σύρι ἐτάθη. καὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φωναὶ γενόμεσθαι, ὡς ὅτι μετὰ βίας ἐκείθεν τις ἐξεβλήθηκετο. εἰς δὲ τὰς αὐτὰς δραμόντες οἱ φύλακες, θεωροῦσι δύο τινὰ φοβερὰ & φεικώδη πνεύματα τὰ αὐτῶν Βαλεντίνου τὰς πόδας δεσμῶν σφίγγοντα, καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας σύροντα ἐπεδύκνοντο. ἐπὶ δὲ καὶ καταπλήξαντες, ἐν ταῖς ἰδίαις κοίταις ὑπέστρεψαν: πρώτας δὲ γενομένης ἀνοίξαντες τὸ μνήμα, ὅπου ἦν ταφῆς ὁ αὐτοῦ Βαλεντίνου, εὗρον ἐκείσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἔξω δὲ τῆς ἐκκλησίας ζητήσαντες, εὗρον αὐτὸν ἐν ἐνὶ μνήματι τῆτο βίβρον, δεδεμένον τοῖς ποσὶ, καθὼς ἐκ τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχε συρόμενον. ὅθεν ἐν τῷ πράγματι τῆτω κατανόησον, ὅτι ὡς αἱ ἀμαρτίαι βαρῆσαι ὑπάρχουσιν, ἐὰν ἐν τοῖς ἱεροῖς τοποῖς ταφῶσιν, εἰς ἔλεγχον γίνεται τῆς αὐτῶν μολύψεως ἢ κατὰ κείσεως. ἢ κατὰ κλημπατόμενον ἐν τοῖς ἱεροῖς τοποῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ πταίσματι τῆς τὸ λυμῆς κατηγορέμενον.

Καὶ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πόλει τί συνέβη, ἐκ τῶν ἐνταῦθα κατοικούντων βαρέων μαρτυροῦσι. τῆ πρώτης γδ

Primore enim ipsius artis illorum vita functo, in sancti Jannuarii martyris ecclesia, quæ erat prope portam sancti Laurentii, hujus corpus a conjuge illius sepultum est. Nocte autem superveniente, ex monumento illius, audiente ecclesiæ custode, spiritus clamare cœpit: Uror, uror; in quo hanc vocem multum clamabat. Ecclesiæ vero custos, illius indicavit uxori. Quæ hoc audiens, homines ex eadem arte misit, qui deberent de hoc diligenter inquirere, & ubi corpus ejus est, per quod hæc clamabat. Qui venientes & monumentum aperientes, vestimenta quidem facta tectaue invenerunt, quæ usque nunc in eadem ecclesia custodiuntur in testimonium rei: corpus vero ejus omnino non invenerunt. Ex quo intelligere licet, in qua damnatione anima ejus est, cujus corpus de ecclesia projectum est. Quid igitur sacra loca sepultis ibi profunt, cum indigni sint, & de sacris locis divinitus rejiciantur?

ἡ δὲ τῆς τέχνης αὐτῶν πελευτήτων·
 τος, ἐν τῇ τῆ ἀγίῃ Ἰαννουαρίῃ τῆ
 μάρτυρος ἐκκλησίᾳ, ἣτις ὑπῆρχεν
 ἐγγύς τῆς πόρτας τῆ ἀγίῃ Λαυ-
 ρεντίῃ, τότε τὸ σῶμα ᾧ τῆς
 συμβίβῃ αὐτῆ ἐπέφη. τῆς δὲ νυ-
 κτὸς ἐπελθούσης, ἐκ τῆ μνήματ^{ος}
 αὐτῆ, ἀκούοντ^{ος} τῆ φύλακ^{τος} τῆς
 ἐκκλησίας, τὸ πνεῦμα κρίζειν ἤρ-
 ξατο. κἀλομαι, κἀλομαι. ἐν ᾧ
 ταύτην τὴν φωνὴν ἐπὶ πολὺ ἔκρα-
 ζεν. ὁ δὲ τῆς ἐκκλησίας φύλαξ,
 τῇ ἐκείνῃ ἐμήνυσεν γυναικί. ἡ δὲ
 τῆ το ἀκούσατα, ἀνδρας ἐκ τῆς αὐ-
 τῆς τέχνης ἀπέστειλε, τῆς ὀφεί-
 λοντας περὶ τῆς ἀκείβῳς ἐπιζη-
 τῆσαι, καὶ τὸ πᾶ σῶμα αὐτῆ ὑπάρ-
 χει, δι' ἃ ταῦτα ἔκραξεν. οἵτι-
 νες ἐλθόντες, ἐ τὸ μνήμα ἀνοί-
 ξαντες, τὰ μὲν ἐνδύματα αὐτῆ σῶα
 ἐ ἀπρωτα εὔρον, ἄπερ καὶ μέχρη
 τῆ νῦν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ φυλάτ-
 τονται πρὸς μαρτυρίαν τοῦ πράγ-
 ματος. τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ παντε-
 λῶς οὐχ εὔρον. ἃ οὐ κατανοῆσαι
 ἐσιν, ἐν ποία κατακρίσει ἡ ψυ-
 χὴ αὐτοῦ ὑπάρχει, οὔτινος τὸ
 σῶμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπερρίφη.
 τί τοίνυν οἱ ἱεροὶ τόποι τοῖς θα-
 πτομένοις ἐκείσε ὠφελούσιν, ἀνάξιοι
 ὄντες, καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων θεϊ-
 κῶς ἀναρρίπτονται;

